PLÁN [OBNOVY]

cestovná
mapa k lepšiemu
Slovensku

EK
+ SK

Obsah

Kapitola 1: Všeobecné ciele a súdržnosť Plánu obnovy a odolnosti SR **3**

Kapitola 2: Komponenty Plánu obnovy a odolnosti SR **42**

Komponent 1: Obnoviteľné zdroje energie a energetická infraštruktúra 43

Komponent 2: Obnova budov 70

Komponent 3: Udržateľná doprava 103

Komponent 4: Dekarbonizácia priemyslu 153

Komponent 5: Adaptácia na zmenu klímy 186

Komponent 6: Dostupnosť, rozvoj a kvalita inkluzívneho vzdelávania na všetkých stupňoch 224

Komponent 7: Vzdelávanie pre 21. storočie 265

Komponent 8: Zvýšenie výkonnosti slovenských vysokých škôl 298

Komponent 9: Efektívnejšie riadenie a posilnenie financovania vedy, výskumu a inovácií 321

Komponent 10: Lákanie a udržanie talentov 358

Komponent 11: Moderná a dostupná zdravotná starostlivosť 385

Komponent 12: Humánna, moderná a dostupná starostlivosť o duševné zdravie 430

Komponent 13: Dostupná a kvalitná dlhodobá sociálno-zdravotná starostlivosť 474

Komponent 14: Zlepšenie podnikateľského prostredia 508

Komponent 15: Reforma justície 533

Komponent 16: Boj proti korupcii a praniu špinavých peňazí, bezpečnosť a ochrana obyvateľstva 561

Komponent 17: Digitálne Slovensko (štát v mobile, kybernetická bezpečnosť, rýchly internet pre každého, digitálna ekonomika) 603

Komponent 18: Zdravé verejné financie 705

Kapitola 3: Doplnkovosť a implementácia plánu **719**

Kapitola 4: Celkový vplyv **780**

PLÁN OBNOVY

cestovná
mapa k lepšiemu
Slovensku

Kapitola 1

EK
+ SK

ČASŤ 1: VŠEOBECNÉ CIELE A SÚDRŽNOSŤ PLÁNU OBNOVY A ODOLNOSTI SR

1. Všeobecné výzvy a ciele - zhrnutie

1.1. Ekonomická situácia v kontexte pandémie koronavírusu

Pandémia nového koronavírusu spôsobila celosvetovú zdravotnú krízu s priamym vplyvom na vývoj ekonomiky. Slovenské hospodárstvo kleslo v roku 2020 o 5,2%. Ekonomická kríza vyvolaná pandémiou sa na trhu práce prejavila najrýchlejším krátkodobým nárastom nezamestnanosti od roku 2009, no trh práce bol odolnejší a miera nezamestnanosti vzrástla v porovnaní s globálnou finančnou krízou menej. K tomu prispeli aj opatrenia podporujúce skrátenú prácu, pandemické dávky ošetrovného a nemocenské dávky. Tie síce štatisticky znížili dynamiku priemernej mzdy, no stabilizovali disponibilné príjmy obyvateľstva, a tým aj spotrebu domácností. Druhá vlna pandémie spomalí oživenie slovenskej ekonomiky a rast HDP v roku 2021 dosiahne 3,3%. Znovuzavedenie opatrení na obmedzenie šírenia nákazy stlmí spotrebu domácností v prvom štvrťroku. Ekonomické škody budú však vďaka odolnému priemyslu a zahraničnému dopytu nižšie než počas prvej vlny. K oživeniu ekonomiky tak dôjde v druhej polovici roka 2021 na základe stabilného trhu práce s postupným uvoľňovaním opatrení a nárastom podielu zaočkovanej populácie. Podporou ekonomiky a impulzom pre trh práce budú aj investície z fondu na podporu obnovy a odolnosti EÚ, vytvoreného na základe nariadenia Európskeho parlamentu a Rady z dňa 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti 2021/241 (ďalej len „nariadenie (EÚ) 2021/241“). V dôsledku aktuálnej pandémie sa nepodarí naplniť strednodobý rozpočtový cieľ a hrubý dlh Slovenska presiahne maastrichtskú hranicu. Výpadok daňovo-odvodových príjmov a fiškálne náklady opatrení na stabilizáciu ekonomiky v roku 2020 spôsobili nárast deficitu na 6,2% HDP a v prípade hrubého dlhu prekročenie hranice 60% HDP. V aktuálnom roku sa pri zohľadnení dodatočnej rezervy na krytie vplyvov pandémie až na úrovni 2% HDP uvažuje s navýšením deficitu na 9,9% HDP.

1.2. Dlhodobý pohľad na ekonomický rast, konvergenciu a výzvy slovenskej ekonomiky

Slovensko už pred krízou spôsobenou pandémiou COVID-19 začalo zaostávať. Proces dobiehania životnej úrovne vyspelých krajín EÚ na rozdiel od regionálnych konkurentov spomalil, a to najmä pre absenciu reforiem. Prílev zahraničného kapitálu a know-how, ktorý bol v minulosti hlavným ťahúňom ekonomického dobiehania, sa vyčerpáva. Hlavnou výzvou pre Slovensko je preto vymaniť sa z pasce stredného príjmu a reštartovať konvergenčný proces. Ten by mal byť založený na zveľaďovaní ľudského kapitálu a vytváraní inovačného prostredia, ktoré posilní konkurencieschopnosť Slovenska v aktivitách s vyššou pridanou hodnotou, pričom rastu HDP by nemali ustúpiť ostatné aspekty kvality života.

Graf 1.1: Stagnujúca konvergencia Slovenska oproti regionálnym konkurentom [1]

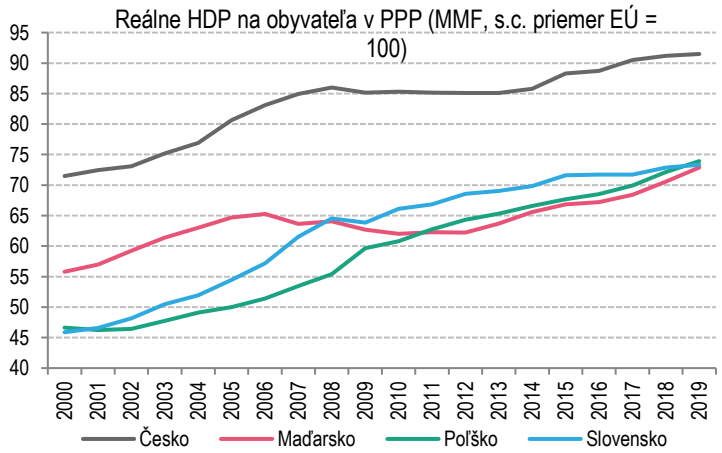

Zdroj: Medzinárodný menový fond

[1] Vypočítané na základe HDP na hlavu pri parite kúpnej sily.

Graf 1.2: Zdroje ekonomického zaostávania Slovenska voči Nemecku (HDP obyvateľa Nemecka = 1)

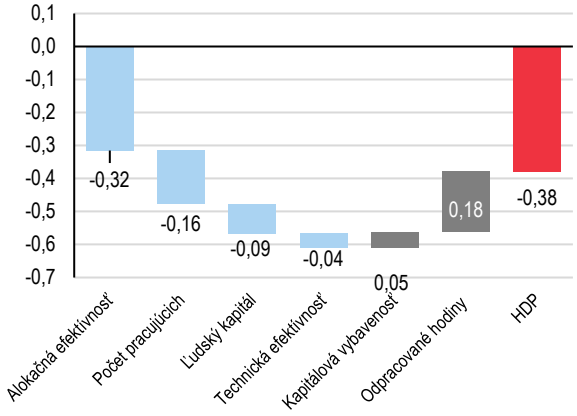

Zdroj: Inštitút finančnej politiky

Graf 1.3: Medzinárodné porovnanie Slovenska v kvalite života podľa OECD (Better Life index, poradie spomedzi 23 krajín OECD/EÚ)

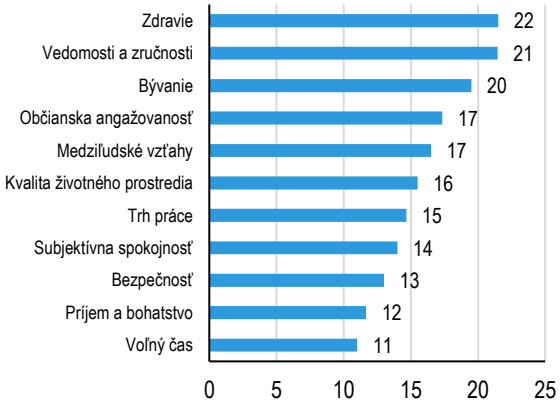

Zdroj: OECD , prepočet IFP

Hlavným zdrojom ekonomického zaostávania Slovenska je nízka produktivita spôsobená alokačnou a technickou neefektívnosťou. Alokačná efektivita hovorí o tom, že ľudia a kapitál nie sú využívané efektívne – sú viazaní na málo produktívne činnosti a v menej konkurencieschopných firmách. „Vinníkom" je najmä kvalita a integrita verejnej správy, ktorá ovplyvňuje administratívne a regulačné bariéry pre podnikateľov a vymožiteľnosť práva. Technická efektívnosť vyjadruje mieru technologického zaostávania nedostatočným preberaním hotových technológií alebo implementáciou vlastného výskumu a vývoja.

Na druhom mieste vysvetľuje zaostávanie nízky počet pracujúcich. Na Slovensku pracuje príliš málo ľudí, čo je spôsobené nielen vyššou mierou nezamestnanosti, ale aj malým počtom cudzincov a nízkou participáciou mladých ľudí, dôchodcov a matiek s malými deťmi na trhu práce. Na druhej strane, z demografického hľadiska dnes Slovensko zažíva zlaté časy. Absolútny počet ľudí v produktívnom veku dosahuje vrchol, rovnako tak pomer populácie v produktívnom veku k populácii v pred a poproduktívnom veku. V horizonte 50 rokov však Slovensko bude patriť medzi najrýchlejšie starnúce ekonomiky EÚ a z jednej z najmladších krajín sa tak staneme jednou z najstarších krajín EÚ.

Tretím významným zdrojom zaostávania je kvalita ľudského kapitálu. Medzinárodné testovania naznačujú, že vo vekovej skupine 40 a viac ročných dosahuje Slovensko relatívne uspokojivú kvalitu ľudského kapitálu. Pri mladších vekových kohortách však začína výraznejšie zaostávať, čo je výstraha do budúcnosti. Ak sa nepodarí zvrátiť negatívny trend poklesu kvality ľudského kapitálu pozorovaný, napríklad aj v medzinárodných testovaniach, o niekoľko rokov bude nízka úroveň zručností hlavnou príčinou ekonomického zaostávania.

Popri snahe hľadať vnútorné zdroje na zvyšovanie životnej úrovne, musí Slovensko reagovať aj na globálne megatrendy, ktoré zasahujú všetky krajiny. Výzvou je prispôsobiť verejné politiky, aby podporili odolnosť slovenskej ekonomiky voči rastúcim hrozbám, posilnili schopnosť maximálne využiť nové príležitosti a zároveň zvýšili pripravenosť riešiť problémy, ktoré si vyžadujú medzinárodnú spoluprácu.

Demografické zmeny sa prejavujú najmä vo zvyšujúcom sa podiele ľudí v poproduktívnom veku. Index ekonomickej závislosti starých ľudí sa do roku 2060 viac ako zdvojnásobí v každej z najväčších ekonomík sveta združených v G20. Slovensko je dokonca jednou z najrýchlejšie starnúcich krajín v Európe. Spoločnosť sa musí vyrovnať s vyššími verejnými výdavkami a zároveň hľadať možnosti, ako predĺžiť pracovnú kariéru ľudí, riadiť migráciu za prácou alebo reštrukturalizovať ekonomiku. Nová demografická štruktúra si vyžiada napríklad posilnenie zdravotníctva a dlhodobej starostlivosti, či odstraňovanie bariér vo verejných priestoroch. Na zvrátenie nepriaznivého demografického stavu je nevyhnutné vykonať opatrenia na zastavenie poklesu populácie v súlade s medzinárodnými skúsenosťami a formulovať a presadzovať pro-rodinnú politiku.[2]

[2] Vízia a stratégie rozvoja Slovenska do roku 2030 - dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky – Slovensko 2030

Zmeny v demografii obyvateľstva prinesú zvýšenú migráciu a boj o talenty. Vyspelé európske krajiny sa snažia čoraz intenzívnejšie priťahovať nedostatkovú pracovnú silu, a to nielen vysokokvalifikovanú, ale aj ľudí so strednou a nízkou úrovňou kvalifikácie. Slovensko zatiaľ v tomto konkurenčnom súboji prehráva. Viac občanov Slovenska pracuje v zahraničí ako cudzincov na Slovensku. Z krajiny odchádzajú vo vysokej miere najvýkonnejší ľudia (tzv. „top-performers“) a naopak, imigrácii dominujú ľudia pracujúci na menej kvalifikovaných pozíciách.

Najvýraznejšie technologické zmeny zasahujúce spoločnosť sa týkajú digitalizácie, automatizácie, umelej inteligencie a kybernetickej bezpečnosti. Digitalizácia prináša nové obchodné modely vo všetkých sektoroch ekonomiky. Vďaka tomu prudko rastie potreba IT pracovníkov. Medzi najväčšími svetovými spoločnosťami budú stále viac dominovať firmy z oblasti informačných technológií. Už v súčasnosti je osem z desiatich najhodnotnejších firiem sveta z oblasti IT. Výrobné procesy v priemysle aj v službách zasiahne postupujúca automatizácia. Veľa pracovných miest sa v dôsledku toho bude musieť transformovať a veľa ich pravdepodobne zanikne. Slovensko je krajinou, ktorá bude patriť medzi najviac zraniteľné ekonomiky. Automatizácia a nástup umelej inteligencie sú však zároveň príležitosťou zvýšiť produktivitu a mzdy. Kľúčovou výzvou je zvyšujúce sa tempo zmien a rozhodujúcim faktorom úspechu je rýchlosť adaptácie vzdelávania a sociálneho systému. S nástupom technologických zmien rastie význam kybernetickej bezpečnosti.

Klimatická zmena povedie k oveľa častejším extrémom počasia a prírodným katastrofám s priamym aj nepriamym vplyvom na Slovensko. Možno očakávať na jednej strane záplavy a prudké búrky, na druhej strane dlhé obdobia sucha, požiare a vlny horúčav. Štát musí zvládať reakciu na prírodné katastrofy a zároveň investovať do preventívnych opatrení. Kľúčovým úsilím v prevencii je dekarbonizácia, ktorá priamo ovplyvňuje aj konkurencieschopnosť ekonomík. Investície do environmentálne šetrných technológií môžu znížiť výrobné náklady firmám, vrátane environmentálnych poplatkov. Trendom je prechod kompetencií z národnej kontroly minimálne na úroveň EÚ. Dekarbonizačné ciele povedú k zmenám v štruktúre ekonomiky vrátane negatívnych vplyvov na trh práce. Zlyhanie v prevencii na úrovni krajín a v adaptácii môže byť pre Slovensko rizikom aj v podobe medzinárodných konfliktov a migrácie z najviac postihnutých regiónov.

1.3 Plán obnovy ako ucelená reakcia na krízu a principiálne výzvy slovenskej ekonomiky

Plán obnovy a odolnosti Slovenskej republiky (ďalej „POO“) je komplexnou odpoveďou na dôsledky krízy spojenej s pandémiou COVID-19, ako aj reakciou na identifikované hlavné výzvy a systémové nedostatky slovenskej ekonomiky. Plán obnovy je postavený na globálnej vízii Slovenska ako inovatívnej ekonomiky, ktorá je motorom udržateľného ekonomického rastu a zárukou úspešného zvládnutia zelenej a digitálnej transformácie, Slovenska ako moderného štátu, ktorý poskytuje občanom kvalitné verejné služby a napokon Slovenska ako zdravej krajiny, ktorá vytvára predpoklady na plnohodnotné využívanie ľudského a prírodného kapitálu. Pôsobením smerom k všetkým trom pilierom globálnej vízie pre Slovensko môže plán obnovy a odolnosti významne prispieť k opätovnému naštartovaniu rýchleho a udržateľného rastu hospodárstva aj kvality života na Slovensku.

Obrázok 1.1: Globálna vízia pre Slovensko založená na troch vzájomne prepojených pilieroch

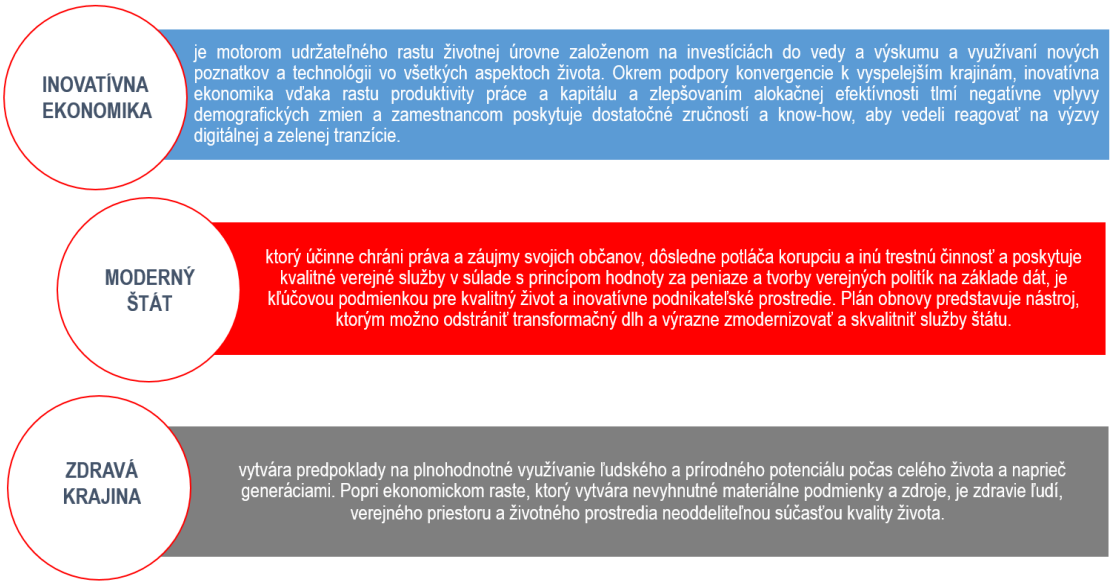

Plán obnovy a odolnosti je zameraný na päť kľúčových oblastí verejných politík:

- zelená ekonomika
- vzdelávanie
- veda, výskum a inovácie
- zdravie
- efektívna verejná správa a digitalizácia

Cieľové oblasti pre reformy a investície zohľadňujú kľúčové problémy slovenskej ekonomiky a najdôležitejšie spoločenské výzvy. Boli vybraté na základe porovnania výsledkov krajiny oproti priemeru EÚ ako aj podľa spoločných európskych priorít. Vzdelávanie, veda, výskum a inovácie a zdravie patria k oblastiam, v ktorých Slovensko vo výsledkoch v medzinárodnom porovnaní najviac zaostáva (Graf 1.2) a Európska komisia v nich opakovane odporúča zintenzívniť reformné úsilie. Efektívna verejná správa a digitalizácia sú dôležitými faktormi, ktoré ovplyvňujú podnikateľské prostredie a kvalitu života. Zelená ekonomika podporí environmentálnu udržateľnosť, kvalitu života a prispeje k rozvoju zelených inovácií.

Tabuľka 1.1: Rozdelenie alokácie prostriedkov z Plánu obnovy a odolnosti SR na komponenty v piatich kľúčových oblastiach verejných politik aj s príspevkom k stanoveným cieľom zelenej a digitálnej transformácie.

Číslo	NÁZOV KOMPONENTU	POO v mil. €	Digitálny príspevok	Zelený príspevok
	Zelená ekonomika	**2 301**	**170**	**2 199**
1	Obnoviteľné zdroje energie a energetická infraštruktúra	232	25	232
2	Obnova budov	741	0	735
3	Udržateľná doprava	801	145	705
4	Dekarbonizácia priemyslu	368	0	368
5	Adaptácia na zmenu klímy	159	0	159
	Vzdelávanie	**892**	**235**	**114**
6	Dostupnosť, rozvoj a kvalita inkluzívneho vzdelávania na všetkých stupňoch	210	0	39
7	Vzdelávanie pre 21. storočie	469	229	12
8	Zvýšenie výkonnosti slovenských vysokých škôl	213	7	63

	Veda, výskum, inovácie	**739**	**156**	**79**
9	Efektívnejšie riadenie a posilnenie financovania vedy, výskumu a inovácií	633	156	79
10	Lákanie a udržanie talentov	106	0	0
	Zdravie	**1 533**	**43**	**311**
11	Moderná a dostupná zdravotná starostlivosť	1 163	41	295
12	Humánna, moderná a dostupná starostlivosť o duševné zdravie	105	2	3
13	Dostupná a kvalitná dlhodobá sociálno-zdravotná starostlivosť	265	0	13
	Efektívna verejná správa a digitalizácia	**1 110**	**730**	**29**
14	Zlepšenie podnikateľského prostredia	11	6	0
15	Reforma justície	255	36	18
16	Boj proti korupcii a praniu špinavých peňazí, bezpečnosť a ochrana obyvateľstva	229	73	11
17	Digitálne Slovensko (štát v mobile, kybernetická bezpečnosť, rýchly internet pre každého, digitálna ekonomika)	615	615	0
18	Zdravé, udržateľné a konkurencieschopné verejné financie	0	0	0
	Celkový súčet	**6 575**	**1 334**	**2 732**
		Minimum:	1 266	2 342

Plán obnovy a odolnosti Slovenskej republiky reflektuje a je previazaný so šiestimi základnými piliermi, na ktorých je vystavaný mechanizmus podpory obnovy a odolnosti podľa článku 3 nariadenia (EÚ) 2021/241 a zameriava sa na oblasť zelenej transformácie a digitálnej transformácie, podporuje inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast vrátane hospodárskej súdržnosti, pracovných miest, produktivity, konkurencieschopnosti, výskumu, vývoja a inovácií a dobre fungujúceho vnútorného trhu so silnými malými a strednými podnikmi a sociálnu a územnú súdržnosť, posilňuje zdravotnú, ekonomickú, sociálnu a inštitucionálnu odolnosť s cieľom o.i. zvýšiť pripravenosť na krízy a schopnosť reakcie na krízy a zavádza politiky pre budúce generácie, deti a mládež, ako sú vzdelávanie a zručnosť, pričom naprieč opatreniami kladie dôraz na zachovávanie princípov rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí pre všetkých.

1.4 Zelená transformácia

1.4.1 Hlavné výzvy v oblasti zelenej transformácie

Zmena klímy ako aj pandémia COVID-19 predstavujú bezprecedentnú výzvu, vyžadujúcu si smerovanie k zelenej, obehovej a uhlíkovo neutrálnej ekonomike. Transformácia priemyslu v 90. rokoch a relatívne voľne stanovený cieľ na znižovanie emisií skleníkových plynov umožnili Slovensku ho nielen výrazne prekročiť, ale aj zvýšiť. Ani takéto zníženie emisií však nebude dostatočné na dosiahnutie uhlíkovej neutrality. Slovensko je jednou z najviac priemyselných krajín. Podiel energetiky a industriálnych procesov na slovenských emisiách skleníkových plynov je 72%. Priemyselná výroba a využívanie fosílnych palív v rámci priemyslu je zdrojom 41% všetkých emisií vyprodukovaných na Slovensku, čo je najvyššie číslo spomedzi krajín EÚ. Tento vysoký podiel súvisí so štruktúrou ekonomiky, ale je aj výsledkom zastaraných technológií.

Graf 1.4: Úroveň energetickej náročnosti v roku 2019

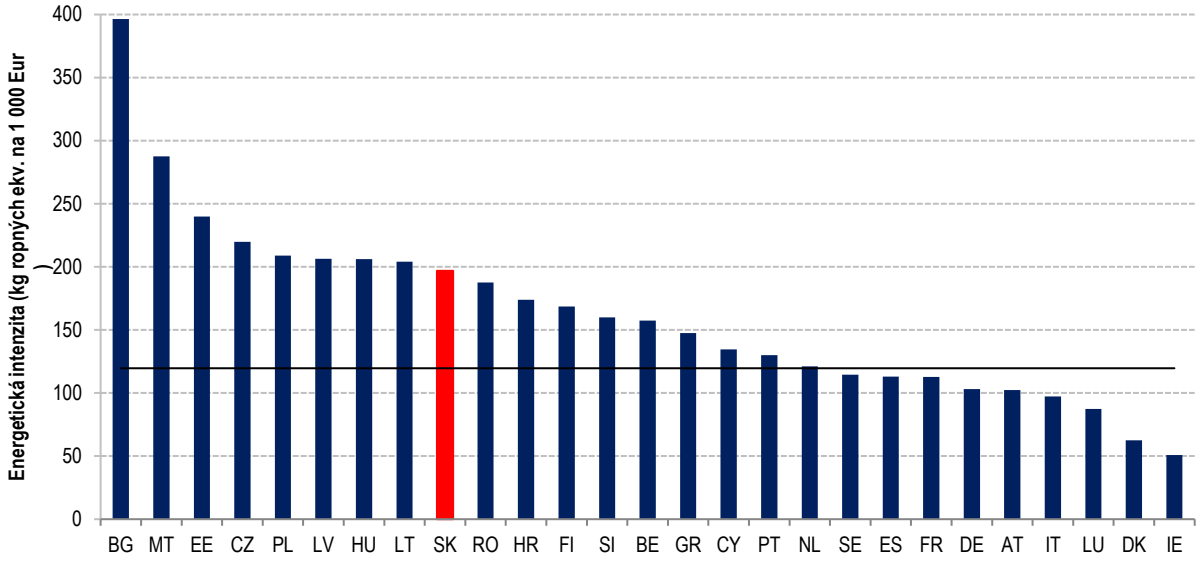

Zdroj: Eurostat

Slovensko má tretie najvyššie priemerné koncentrácie prachových častíc v ovzduší v EÚ. Kvalita ovzdušia na Slovensku sa síce v ostatných rokoch významne zvýšila, podiel obyvateľov vystavených znečisteniu ovzdušia zostáva relatívne vysoký. Až 17,5% obyvateľstva bolo v roku 2017 vystavených nadmerným koncentráciám PM 2,5 a 24,2% koncentráciám prachových častíc PM10. Podľa údajov SHMÚ až 86% prachových častíc pochádza z malých zdrojov, najmä domácností. Vyše 110 tisíc domácností stále kúri tuhými palivami. Pre nadpriemerné znečistenie ovzdušia prachovými časticami na Slovensku každoročne predčasne umiera 4 600 ľudí.

1.4.2 Hlavné ciele reforiem a investícií z plánu obnovy v oblasti zelenej transformácie

Zelená ekonomika

Reformy a investície z plánu obnovy reagujú na ambiciózne ciele na dosiahnutie uhlíkovej neutrality v Európskej únii do roku 2050 a redukciu skleníkových plynov do roku 2030 znížením emisií o 55% v porovnaní so základným rokom 1990. Zníženie emisií v priemysle je nevyhnutné nielen pre splnenie cieľov EÚ, ale aj dlhodobých environmentálnych záväzkov Slovenska.

Investície do podpory výstavby nových kapacít obnoviteľných zdrojov energií (OZE) a modernizácie existujúcich zariadení vyrábajúcich elektrinu z OZE v celkovom objeme 220 MW inštalovaného výkonu prispejú k znižovaniu uhlíkovej náročnosti energetiky a podporia dosiahnutie EÚ cieľa na úrovni 32% podielu OZE na konečnej spotrebe energie do roku 2030.

Energetickú hospodárnosť, kvalitu ovzdušia a adaptáciu na zmenu klímy zvýši výstavba nových úsporných verejných budov nemocníc a škôl a obnova existujúcich budov vo verejnom aj súkromnom vlastníctve, vrátane 30-tisíc rodinných domov, s dôrazom na zlepšenie tepelnoizolačných vlastností, výmenu neefektívnych zdrojov tepla a teplej vody a aplikáciu adaptačných opatrení na zmenu klímy. K zníženiu energetickej náročnosti prispeje aj podpora inteligentných systémov riadenia budov. Investície z plánu obnovy by mali významne prispieť k cieľu znížiť spotrebu energie v budovách do roku 2050 o 40% a súčasne znížiť emisie z budov o 79% v porovnaní s rokom 2020.

Reformami v oblasti strategického plánovania dopravnej infraštruktúry a nadväzujúcimi investíciami do ekologickej dopravy, najmä do rekonštrukcie vyše 69 km železníc, dispečerizácie vyše 100 km železníc a výstavby 200 km novej cyklodopravnej infraštruktúry, sa vytvorí čistejší, inteligentnejší, bezpečnejší a efektívnejší dopravný sektor. Prostredníctvom opatrení v pláne obnovy sa zvýši podiel ekologických foriem dopravy na celkovej deľbe prepravnej práce a zvýši sa aj objem prepraveného tovaru v ekologickejšej intermodálnej doprave, čím sa významne zníži

produkcia CO2 v sektore dopravy, ktorý patrí k sektorom s najvyšším rastom emisií. K znižovaniu emisií v doprave prispeje aj vybudovanie kostrovej siete mestskej a diaľkovej infraštruktúry pre vozidlá s alternatívnym pohonom.

Jedným z hlavných cieľov Slovenskej republiky pri transformácii ekonomiky na nízkouhlíkovú je zníženie emisií skleníkových plynov z priemyselnej výroby a priemyselných procesov. Berúc do úvahy úroveň produkcie skleníkových plynov v roku 2019, Slovensko musí pre splnenie cieľov zníženia skleníkových plynov do roku 2030 znížiť emisie o približne 5,5 mil. ton eqCO_2/rok. Zníženie emisií skleníkových plynov v priemysle o minimálne 3 mil. ton eqCO2 za rok by malo byť dosiahnuté najmä zavádzaním inovácií do priemyselných procesov, výmeny technológií so strednodobou a dlhodobou návratnosťou, zvýšeným využívaním najlepšie dostupných techník (tzv. BAT, „Best Available Technologies“), modernizáciou energeticky a materiálovo náročných prevádzok, či prechodom na čistejšie spôsoby výroby energie a produktov aj prostredníctvom využívania zdrojov energie bez emisií skleníkových plynov. Investície do dekarbonizácie priemyslu z plánu obnovy by mali dosiahnuť takmer 60% z potrebného zníženia na splnenie cieľa do roku 2030.

Adaptačnými reformami a investíciami z plánu obnovy sa zvýši dlhodobá odolnosť ekosystémov v krajine ako reakcia na zmeny klímy, a to rozširovaním bezzásahových častí chránených území a národných parkov s najvyšším stupňom ochrany, renaturáciou vodných tokov a znižovaním vplyvu prírodných katastrof. Reformne sa zadefinuje udržanie krajinných štruktúr, čo bude mať zásadný význam pre ekologickú stabilitu krajiny doplnením územného plánovania v kontexte klimatickej zmeny a ochrany biodiverzity. Vytvorí sa rámec pre efektívnejší manažment vodných tokov, lepšie podmienky na dosiahnutie ich priaznivého stavu, zvýši sa schopnosť krajiny zadržiavať vodu a zabezpečí sa protipovodňová ochrana sídel a krajiny. Ochrana prírody bude doplnená o rozvojové plány mäkkého turizmu v dvoch národných parkoch, ktoré podporia ekologickú rekreáciu a vybudujú kvalitnú infraštruktúru pre rozmanité a moderné národné parky na Slovensku. Podpora prirodzených biotopov zabezpečí odolné lesné ekosystémy, ktoré prispejú ku väčšej biodiverzite, zmierňovaniu zmeny klímy a uhlíkovej neutralite.

Efektívna verejná správa a digitalizácia:

Presun zdanenia z práce na vyššie dane z negatívnych externalít v rámci pripravovanej daňovej reformy podporí celkovú účinnosť environmentálnej politiky a pozitívne ovplyvní správanie spotrebiteľov a podnikateľov smerom k udržateľnému využívaniu prírodných zdrojov.

1.4.3 Dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

V zmysle nariadenia (EÚ) 2021/241 sa v rámci mechanizmu podporujú len tie opatrenia, ktoré dodržiavajú zásadu „výrazne nenarušiť“. Žiadne opatrenie na vykonávanie reforiem a implementáciu investícií, ktoré plán obnovy a odolnosti obsahuje, nemôže výrazne narušiť environmentálne ciele v zmysle článku 17 nariadenia (EÚ) 2020/852 o výraznom narušení plnenia environmentálnych cieľov. Korekčné opatrenia vyplývajúce z princípu rešpektovania šiestich environmentálnych cieľov sú zapracované do posudkov princípu „výrazne nenarušiť“ pre každú reformu a investíciu v pláne obnovy. Nakoľko sa viaceré investičné priority opakujú, zásady uplatnenia tohto princípu pomohli formovať obsah komponentov tak, aby boli pozitívnym vplyvom pri zelenej transformácií a uhlíkovej neutralite. Príkladmi uplatnenia horizontálnych korekčných princípov sú reforma nakladania so stavebným odpadom s povinnosťou recyklovať aspoň 70% vzniknutého odpadu, maximálna možná úroveň emisií štandardných vozidiel 50g/km eqCO_2 pri obnove vozového parku a dodržanie podmienok vyplývajúcich zo zeleného verejného obstarávania zabezpečujúcich energeticky efektívny výber hardvéru. Integrálnym korekčným princípom je dodržanie úspory pri obnove vybraných verejných budov, a to aspoň 30% z primárnej energie, ktoré významne prispieva k zmierňovaniu zmeny klímy.

Reforma nakladania so stavebným odpadom v duchu zásad obehového hospodárstva zabezpečí, že pri investíciách z plánu obnovy do obnovy budov a výstavby a rekonštrukcie infraštruktúry sa bude v plnej miere prihliadať na prevenciu vzniku nových odpadov a dôslednú separáciu a recykláciu vzniknutého odpadu s cieľom maximalizovať jeho opätovné využitie. Reforma nakladania so stavebným odpadom predznamená zásadnú transformáciu odpadového hospodárstva na Slovensku.

1.4.4 Alokácia na zelené investície z plánu obnovy

Celkový odhad alokácie plánu obnovy a odolnosti Slovenskej republiky na stanovené ciele zelenej transformácie a zamedzenia klimatickej zmeny predstavuje 2,73 mld. EUR alebo 43% celkovej alokácie, čím napĺňa požiadavku na alokáciu aspoň 37% celej finančnej obálky z plánu obnovy na aktivity podporujúce boj proti klimatickým zmenám. Prehľad príspevku jednotlivých komponentov k cieľom zelenej transformácie poskytuje tabuľka 1.1 uvedená v texte vyššie.

1.5 Digitálna transformácia

1.5.1 Hlavné výzvy v oblasti digitálnej transformácie

Medzi hlavné výzvy Slovenska patria rozvoj digitálnych zručností obyvateľov, budovanie inovatívneho prostredia, efektívnejšie využívanie technologických inovácií, ktoré slúžia na efektívnu a transparentnú komunikáciu občana so štátom a posilnenie digitálnych procesov v štátnej správe. Hoci výsledky slovenskej elektronickej štátnej správy (tzv. „eGovernment“) sa zlepšujú, nezodpovedajú očakávaniam a zaostávajú za priemerom EÚ. Skóre Indexu digitálnej ekonomiky a spoločnosti (DESI), ktoré monitoruje pokrok digitálnej konkurencieschopnosti krajín EÚ, sa od roku 2016 v oblasti eGovernmentu zvyšuje. Napriek tomu zaostávajú výsledky digitalizácie verejnej správy za priemerom EÚ a pozícia Slovenska sa v porovnaní s inými krajinami nezlepšuje. Spomedzi 28 hodnotených krajín kleslo Slovensko z 24. pozície v roku 2018 na 26. pozíciu v roku 2020.

Atraktívnosť elektronických služieb štátu stagnuje. V roku 2019 viac ako polovica Slovákov využila internet na komunikáciu so štátom a počet online poskytovaných služieb sa priblížil priemeru EÚ. Napriek tomu sa miera používania digitálnych služieb verejnej správy nezvyšuje mimo subjektov, od ktorých ju vyžaduje legislatíva. Digitalizácia služieb do veľkej miery kopíruje rozdelenie agendy medzi úradmi, bez využitia potenciálu na prispôsobenie služieb čo najefektívnejšiemu vyriešeniu životných situácií občana. Prekážkou využívania môže byť aj vysoká nedôvera v elektronickú komunikáciu a informatická negramotnosť účastníkov. Takmer pätina respondentov Eurobarometra deklarovala, že nevyužila digitálnu komunikáciu so štátom z bezpečnostných dôvodov. Medzi rokmi 2015 a 2019 ide o najvyšší nárast nedôvery v EÚ.

Podľa medzinárodného indexu, ktorý porovnáva angažovanosť 193 krajín v oblasti kybernetickej bezpečnosti, sa Slovensko medzi rokmi 2017 a 2018 posunulo z 83. na 45. pozíciu. K zlepšeniu došlo vďaka stanoveniu formálnych požiadaviek a pravidiel v oblasti kybernetickej bezpečnosti, výzvou je však ich presadenie do praxe.

1.5.2 Hlavné ciele reforiem a investícií z plánu obnovy v oblasti digitálnej transformácie

Efektívna verejná správa a digitalizácia

Plán obnovy reaguje na uvedené výzvy vytváraním podmienok na digitálnu transformáciu ekonomiky, zlepšovanie digitálnych zručností a rozšírenie práce a vzdelávania na diaľku. Inteligentné a digitálne investície podporia rýchlejšie, efektívnejšie a kvalitnejšie služby občanom, znížia náklady poskytovania verejných služieb a zaručia lepší zber údajov pre hodnotenie verejných politík. Digitálne služby verejnej správy na centrálnom mieste založené na životných situáciách minimalizujú potrebu administratívnych úkonov občana a podnikateľa, znížia časové a finančné náklady spojené s komunikáciou so štátom a zabezpečia plynulý a konzistentný používateľský zážitok bez potreby poznania kompetencií úradov. Nové procesy a princípy kybernetickej bezpečnosti pritom zabezpečia zvýšenú dôveru v interakcie občanov, podnikov a verejnej správy prostredníctvom elektronických služieb.

Investície do nových užívateľsky prívetivých informačných systémov napomôžu modernizácii a skvalitňovaniu služieb justície, polície, hasičského a záchranného systému. Elektronizácia súdnych konaní a služieb súdov prispeje k lepším službám verejnej správy občanom a firmám. Digitalizácia a nový transparentný procesný rámec pre priebeh likvidačných a reštrukturalizačných konaní budú priaznivo pôsobiť na rozhodnutie začať s podnikaním, prispejú k urýchleniu uzavretia určitej životnej kapitoly podnikateľa, pomôžu veriteľom získať dôveru v transparentnosť procesu a znížia výdavky. Digitálnu transformáciu podporia aj inteligentné a digitálne investície do zjednodušenia platenia daní a odvodov.

Plán obnovy svojim reformným rámcom podporí rozšírenie širokopásmového 5G pripojenia a vytvorí prostredie na podporu súkromných investícií do budovania komunikačných sietí, zníženie nákladov a zrýchlenie realizácie jednotlivých projektov. Štátne dotácie do výstavby pripojenia budú pokračovať prostredníctvom finančných zdrojov z európskych štrukturálnych a investičných fondov. Dosiahnutie národných cieľov, nadväzovanie na EÚ kontext a koordináciu výstavby podporí efektívna medzirezortná koordinácia politik pre oblasť elektronických komunikácií

(Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, Ministerstvo dopravy a výstavby SR, Úrad pre reguláciu elektronických komunikácií a poštových služieb SR) aj prostredníctvom funkčnej medzirezortnej Kancelárie pre širokopásmové pripojenie (Broadband Competence Office).

Vzdelávanie

Zvyšovanie digitálnych zručností je kľúčovým nástrojom na digitalizáciu celého hospodárstva a verejnej správy a zároveň kľúčovým predpokladom pre úspešné zvládnutie výziev digitálnej transformácie. Plán obnovy prinesie investície do digitálnej infraštruktúry a vybavenia na všetkých úrovniach vzdelávania ako aj reformu kurikula spolu s prípravou učiteľov na nové formy výučby s dôrazom na rozvoj digitálnych zručností a prácu s informačnými a komunikačnými technológiami. Opatrenia prispejú k vytvoreniu digitálneho vzdelávacieho ekosystému a tvorbe lokalizovaného digitálneho vzdelávacieho obsahu. Inklúzia vo vzdelávaní a zlepšený prístup k digitálnym technológiám aj v menej rozvinutých regiónoch pomôžu premostiť bariéry pre znevýhodnené deti a zvýšiť ich predpoklady úspešne čeliť výzvam dvojitej transformácie.

Veda, výskum a inovácie

Efektívnejšie riadenie a posilnenie financovania výskumu, vývoja a inovácií podporí zelenú a digitálnu transformáciu zameraním výskumno-inovačných investícií do kľúčových transformačných oblastí, akými sú napríklad inteligentná mobilita a rozvoj inteligentných miest a regiónov, IT a kybernetická bezpečnosť, biotechnológie alebo zelené technológie. Podporia sa transformačné a inovačné konzorciá, s cieľom prepojiť potreby trhu a vývojové možnosti, kde očakáva najvýraznejšie zastúpenie prijímateľov zo segmentu digitálnych inovácií. Okrem vedecko-výskumných výziev pre vytváranie technológií budúcnosti sa prostredníctvom digitálnych „voucherov“ bude stimulovať zavádzanie nových digitálnych technológií vo firmách. Potrebné expertné kapacity pre rozvoj digitálne poháňanej ekonomiky pomôžu zabezpečiť opatrenia na udržanie domácich a lákanie zahraničných talentov.

Zdravie

Digitálne investície do zavedenia centra zdieľaných služieb pre centrálne riadenie nemocníc z plánu obnovy zefektívnia medicínske a prevádzkové procesy v ústavnej starostlivosti, čo zvýši kvalitu starostlivosti a uvoľní časové a ľudské zdroje, ktoré môžu byť lepšie využité inde. Podporí sa telemedicína a digitalizovaná patológia. V oblasti dlhodobej starostlivosti vznikne nový integrovaný systém posudzovania zdravotného postihnutia a potreby dlhodobej starostlivosti, ktorý prepojí systém elektronického zdravotníctva s informačným systémom sociálnych služieb a ďalšími elektronickými registrami verejnej správy. Zabezpečí sa tak transparentnosť a efektívnosť posudkového procesu.

Zelená ekonomika

Inteligentné a digitálne investície do elektrizačnej sústavy podporia rýchlejšiu, spoľahlivejšiu a nákladovo efektívnejšiu integráciu obnoviteľných zdrojov a prispejú k znižovaniu cien elektrickej energie pre spotrebiteľov. Investície do automatizácie a digitalizácie riadenia dopravy na železničných tratiach prinesú zvýšenie prepravnej kapacity železničných tratí, zrýchlenie a väčšiu spoľahlivosť železničnej dopravy, čo bude priaznivo pôsobiť na motiváciu cestujúcich k presunu z individuálnej automobilovej dopravy na udržateľné formy cestovania.

1.5.3 Alokácia na digitálne investície z plánu obnovy

Celkový odhad alokácie na stanovené ciele digitálnej transformácie predstavuje 1,3 mld. eur, čím napĺňa požiadavku na alokáciu aspoň 20% celej finančnej obálky na digitálnu transformáciu. Prehľad príspevku jednotlivých komponentov k cieľom digitálnej transformácie poskytuje tabuľka 1.1 uvedená v texte vyššie.

1.6 Inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast

1.6.1 Hlavné výzvy v oblasti inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu

V predkrízovom období slovenská ekonomika ťažila z extenzívneho rastu založeného na zapájaní voľnej pracovnej sily a prílive vysoko-produktívneho priameho zahraničného kapitálu, ktorý zabezpečoval skokové nárasty v produktivite vďaka dovozu efektívnejších technológií. Toto nízko visiace ovocie je však do veľkej miery už pooberané a ekonomika potrebuje nové impulzy. Slovensko je v riziku uviaznutia v pasci stredného príjmu. Silný

ekonomický rast v minulých obdobiach prispel k zvýšeniu zamestnanosti a znižovaniu rizika chudoby v populácii. Napriek tomu však zostáva dlhodobá nezamestnanosť stále nad priemerom krajín EÚ. Výzvou zostáva nízka zamestnanosť znevýhodnených skupín, ktoré čelia výrazne vyššiemu riziku chudoby a sociálneho vylúčenia. Pandémia koronavírusu navyše prerušila pozitívny vývoj na trhu práce a prehĺbila štrukturálne problémy. Kvôli prudkému poklesu ekonomického rastu sa očakáva v roku 2021 zvýšenie miery nezamestnanosti na 7,1%. Ľudia prídu o prácu najmä vo vybraných sektoroch služieb s nižšou kvalifikovanou pracovnou silou, ale aj v priemysle a stavebníctve.

1.6.2 Hlavné ciele reforiem a investícií z plánu obnovy v oblasti inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu

Zelená ekonomika

Kríza spôsobená šírením COVID-19 významne zasiahla stavebný sektor, ktorý je popri turistickom ruchu, gastronómii, maloobchode, sektore kultúry a športu jedným z najvážnejšie postihnutých odvetví. Prostriedky z plánu obnovy na zelenú obnovu budov a modernizáciu infraštruktúry ekologickej dopravy pomôžu opätovne naštartovať stavebný sektor a vytvoria nové pracovné miesta v stavebníctve na lokálnej úrovni, čím podporia aj malé a stredné podniky a poskytnú stimul pre dodávateľsko-odberateľské vzťahy v celom sektore stavebníctva a nadväzujúcich činností.

Podporu zamestnanosti sľubuje aj zvyšovanie podielu obnoviteľných zdrojov energie v energetickom mixe. Nové pracovné miesta vzniknú integráciou OZE v sektoroch výroby na lokálnej úrovni (napr. komunity vyrábajúce energiu z OZE), ako aj na národnej úrovni či už v sektore výroby energie z OZE alebo cez vznik nových obchodných modelov.

Reformy a investície do udržateľnej dopravy prispejú k rastu a tvorbe pracovných miest vo verejnej osobnej doprave a v intermodálnej nákladnej doprave a vytvoria priestor na zvýšenie účasti na trhu práce a produktivity práce najmä v skupinách obyvateľstva s nízkym príjmom. Budovaním infraštruktúry alternatívnych pohonov a podporou výskumno-vývojového a inovačného potenciálu Slovenska sa podporí postupný prechod automobilového sektora od výroby vozidiel so spaľovacím motorom smerom k ekologickejším alternatívam s vyššou pridanou hodnotou, čím sa podporí udržateľnosť a konkurencieschopnosť lokálneho automobilového sektora do budúcnosti.

Finančný impulz pre výmenu technológie pomôže dekarbonizovať podniky v rámci európskeho systému obchodovania s emisiami (ETS), rovnako ako podniky mimo ETS produkujúce emisie skleníkových plynov, čo zníži náklady domácich firiem na nákup emisných kvót, prispeje k zvýšeniu ich konkurencieschopnosti a podporí udržateľnosť pracovných miest v sektore. Význam dekarbonizácie priemyslu podčiarkuje aj skutočnosť, že Slovensko má v súčasnosti druhý najväčší podiel zamestnanosti v priemysle spomedzi všetkých krajín Európskej únie a zároveň vykazuje vysokú environmentálnu náročnosť ekonomiky.

Konkurencieschopnosť ekonomiky pomôže zvýšiť aj priaznivá cena elektrickej energie, ku ktorej prispejú opatrenia plánu obnovy nielen podporou nákladovo-efektívnych investícií do OZE a energetickej efektívnosti, ale aj zameraním na ukončenie podpory spaľovania domáceho hnedého uhlia v elektrárni Nováky, na ktorú slovenskí spotrebitelia elektrickej energie prostredníctvom TPS (tarify za prevádzkovanie systému) prispievajú vyše 100 miliónov eur ročne.

Reforma ochrany prírody v rámci opatrení adaptácie na zmenu klímy začne proces transformácie hospodárstva v chránených územiach z intenzívnej ťažby dreva na prírode blízke obhospodarovanie a mäkký turizmus s vyššou pridanou hodnotou a diverzifikovanou štruktúrou pracovných príležitostí.

Vzdelávanie

Zlepšenie výsledkov vzdelávania vďaka kurikulárnej reforme a lepšej príprave učiteľov v rámci plánu obnovy pomôže reštartovať a zrýchliť ekonomický rast a konvergenciu Slovenska k priemeru EÚ, pričom zvýšenie kvality slovenských žiakov a študentov nad úroveň priemeru krajín OECD by mohlo dlhodobo zvýšiť ročný ekonomický rast o 0,5 percentuálneho bodu. Dôraz na posilnenie inklúzie sociálne a zdravotne znevýhodnených detí vo vzdelávaní zmierni negatívny vplyv socioekonomického zázemia detí na ich vzdelávacie výsledky, vytvorí predpoklady pre realizáciu ich plného vzdelávacieho potenciálu a umožní tak ich úspešné začlenenie do spoločnosti a na trh práce. Zvýšenie kvality slovenských vysokých škôl podporou ich diverzifikácie a profilácie

a väčšou otvorenosťou k spolupráci so zahraničím a súkromným sektorom prispeje k vyššej konkurencieschopnosti ekonomiky, k ekonomickému rastu a udržateľným pracovným miestam.

Veda, výskum a inovácie

Kvalitnejší výskum, spolupráca so súkromným sektorom a prepájanie s excelentnými výskumníkmi v zahraničí, ale aj medzi kvalitnými výskumnými tímami navzájom, podporí rozvoj sektorov s vysokou pridanou hodnotou, naštartuje inovácie a povedie k vyššej konkurencieschopnosti slovenských podnikov. Vzniknú nové a zlepší sa udržateľnosť existujúcich pracovných miest a podporí sa prechod od priemyselnej k znalostnej ekonomike a k budovaniu strategickej autonómie EÚ v oblasti top inovatívnych technológií. Lepšia koordinácia politík zefektívni investície do výskumu a inovácií, či už z prostriedkov plánu obnovy, ale aj európskych štrukturálnych a investičných fondov a štátneho rozpočtu a posilnené financovanie z verejných zdrojov stimuluje naviazanú súkromnú participáciu na výskume, vývoji a inováciách, kde sa očakáva zvýšenie súkromných výdavkov na výskum a vývoj na strednodobom horizonte do roku 2024 na 0,6% HDP pri celkových výdavkoch 1,2% HDP.

Lákanie a udržanie talentov predstavuje do budúcna významné predpoklady na rast ekonomiky a tvorbu pracovných miest. Odstránenie bariér pre zahraničných pracovníkov a študentov vďaka jednoduchšiemu procesu získavania povolenia na zamestnanie a pobyt pomôže uspokojiť dopyt po nedostatkových a vysokokvalifikovaných pozíciách na slovenskom trhu práce a pomôže prilákať talenty. Účinnými politikami pre podporu študijnej a pracovnej mobility podporenými z plánu obnovy tak dôjde k zmierneniu narastajúceho demografického tlaku. V horizonte piatich rokov je cieľom zvýšiť podiel vysokokvalifikovaných ľudí zo zahraničia na celkovom počte pracujúcich v SR z 0,5% na 1% a vyrovnanie salda odchádzajúcich a prichádzajúcich študentov na slovenské vysoké školy.

Efektívna verejná správa a digitalizácia

Zavedením efektívnych nástrojov a elektronických služieb vo verejnej správe, vytvorením predpokladov pre digitálnu transformáciu priemyslu a ďalších podnikov a tiež podporou digitálneho ekosystému sa podporí hospodársky rast a vytváranie nových pracovných miest v odvetviach, ktoré budú menej citlivé na prebiehajúcu digitalizáciu ovplyvňujúcu trh práce, najmä v sektore informatiky a informačných technológií, ktorý má dlhodobo vysokú pridanú hodnotu. Nová, flexibilná legislatíva umožní vytváranie a fungovanie nových podnikateľských modelov a platforiem ako aj podporu startupov a spoločných verejno-súkromných klastrov a think-tankov.

Vyššia transparentnosť procesov vo verejnej správe, boj proti korupcii, kvalitnejšie verejné služby a znižovanie byrokracie umožnia znížiť náklady podnikateľského sektora, čo povedie k zvýšeniu produktivity a konkurencieschopnosti slovenských podnikov. Reformou verejného obstarávania sa zároveň zvýši dôvera voči inštitúciám verejnej správy a podporí sa súťaživosť o verejné zákazky. Zavedenie novej metodiky hodnotenia vplyvov na digitalizáciu (tzv. DIA, „Digital Impact Assesment“) prinesie účinnejšiu reguláciu digitálnej ekonomiky a systematické odstraňovanie byrokratických prekážok a iných regulačných obmedzení zlepší postavenie účastníkov trhu, uľahčí nasadzovanie inovácií a umožní vznik nových podnikateľských modelov.

Presun zdanenia z práce na spotrebu, majetok a rozšírený zelený daňový základ, ktoré prinesú fiškálne reformy z plánu obnovy, sa pozitívne odrazí na konkurencieschopnosti slovenskej ekonomiky a na dlhodobom ekonomickom raste. Nižšia efektívna daň z práce bude pozitívne vplývať na ochotu zamestnať sa a zamestnávať a nižšie marginálne zdanenie posilní ochotu zvyšovať a priznávať vyšší príjem.

Zdravie

Modernizácia nemocníc z plánu obnovy je jedným zo spôsobov ako prilákať a udržať zdravotníckych pracovníkov na Slovensku. Modernizáciou budov, zavádzaním moderných klinických procesov a novým materiálno-technickým vybavením siete nemocníc sa zvýši atraktivita pracovného prostredia pre zamestnancov v zdravotníctve, čo prispeje k udržateľnosti pracovných miest. Nemocnice pri súčasnom nepriaznivom stave, procesoch aj podmienkach pre vedu a výskum neponúkajú atraktívne pracovné prostredie pre kvalifikovaný personál a Slovensko zaznamenáva nedostatok odborného zdravotníckeho personálu v dôsledku jeho odchodu za lepšími podmienkami do zahraničia, hoci napríklad mzdy lekárov a sestier, merané ako podiel priemernej mzdy v hospodárstve, sú porovnateľné so zahraničím.

Optimalizovaná a obnovená sieť nemocníc umožní efektívnejšie alokovať zdroje v celom systéme zdravotnej starostlivosti a dosahovať tak kvalitnejšiu, dostupnejšiu a efektívnejšiu zdravotnú starostlivosť, čo pomôže

reštartovať a zrýchliť ekonomický rast a konvergenciu Slovenska k priemeru EÚ. Centralizácia riadenia najväčších štátnych nemocníc pomôže efektívnejšie hospodáriť a pružnejšie aplikovať jednotné postupy a metodiky v medicínskych a prevádzkových procesoch nemocníc, zatiaľ čo integrovaný systém sociálnej a zdravotnej dlhodobej starostlivosti umožní optimálnejšie využívať personál a existujúce kapacity. Posilnenie kapacít následnej starostlivosti v nemocniciach a teréne zníži záťaž neformálnych opatrovateľov, spravidla rodinných príslušníkov, a zvýši ich participáciu na trhu práce. Riziko vzniku odkázanosti alebo invalidity sa zníži včasnou a kvalitnejšou rehabilitáciou, čo prispeje k väčšej produktivite práce a nižšej záťaži na systém sociálneho zabezpečenia.

1.7 Očakávaný vplyv realizácie reforiem a investícií z plánu obnovy a odolnosti na slovenskú ekonomiku

1.7.1. Vplyv plánu obnovy v strednodobom horizonte

Prostriedky z fondu na podporu obnovy a odolnosti zvýšia do roku 2024 HDP Slovenska o 1,8% a zamestnanosť o 1,5%. Vplyv na HDP bude kopírovať trajektóriu realizácie jednotlivých investícií a podporí ho najmä tvorba fixného kapitálu. Investície by mali byť v roku 2024 vďaka prostriedkom z plánu obnovy o takmer 8% vyššie. Následne sa jeho vplyv na investície a HDP na konci horizontu spolu s ukončením čerpania zmierni. Trh práce zareaguje na stimul s miernym oneskorením. V roku 2024 bude celková zamestnanosť vyššia o 1,5%, avšak ku koncu horizontu čerpania prostriedkov predpokladáme ešte mierne zosilnenie efektu (Tabuľka 1.2).

Potenciál slovenskej ekonomiky bude vďaka prostriedkom z fondu na podporu obnovy a odolnosti v roku 2026 vyšší o 2,4% (Graf 1.6). Z toho 0,7 percentuálneho bodu tvorí príspevok vyššej tvorby kapitálu, ktorý je v roku 2026 vďaka realizácii výdavkov z plánu obnovy vyššia takmer o 1,3%. Viac kapitálu však povedie aj k efektívnejšiemu rozloženiu zdrojov v ekonomike a vyššej produktivite. Týmto spôsobom môžu investície z plánu obnovy zvýšiť celkovú produktivitu faktorov na konci horizontu čerpania a teda aj potenciál slovenskej ekonomiky o dodatočných 1,7%. Vďaka prostriedkom z fondu na podporu obnovy a odolnosti bude potenciálny rast slovenskej ekonomiky v rokoch 2022 až 2026 vyšší o takmer 20% oproti scenáru bez fondu.

Tabuľka 1.2: Vplyvy realizácie Plánu obnovy a odolnosti SR zahrnuté v prognóze

Zmena hodnoty jednotlivých premenných oproti vývoju bez plánu obnovy (v %)			
	Reálne HDP	**Reálne investície**	**Celková zamestnanosť**
2021	0,2	0,7	0,0
2022	1,4	6,5	0,2
2023	1,8	6,7	0,8
2024	1,8	7,9	1,5
2025	1,3	5,7	1,8
2026	0,7	2,6	1,7

Zdroj: Inštitút finančnej politiky

Graf 1.5: Odhad rastu zamestnanosti

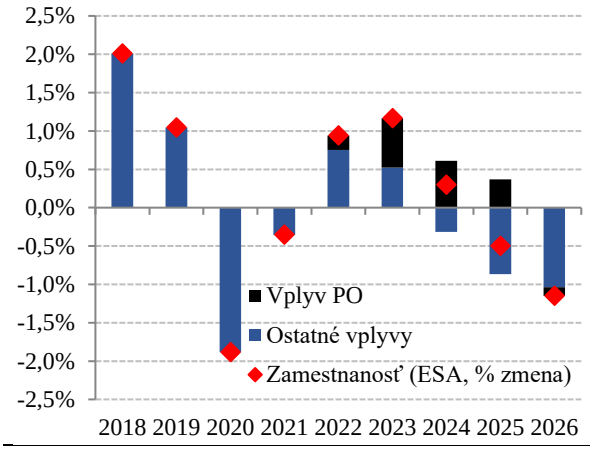

PO - plán obnovy *Zdroj: Inštitút finančnej politiky*

Graf 1.6: Vplyv plánu obnovy na potenciálny produkt (%)

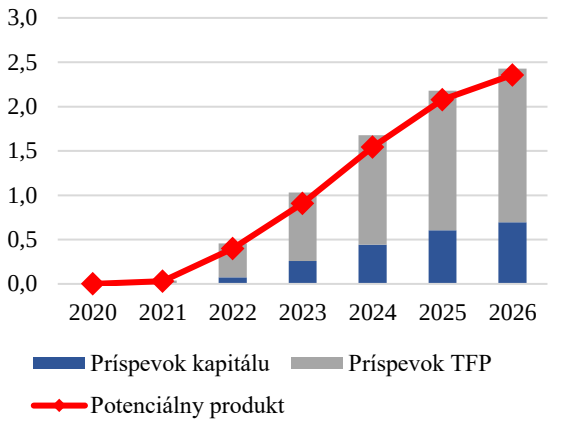

PO - plán obnovy *Zdroj: Inštitút finančnej politiky*

1.7.2 Vplyv štrukturálnych reforiem plánu obnovy na dlhodobom horizonte

Štrukturálne reformy obsiahnuté v pláne obnovy majú dominantný vplyv na ekonomickú výkonnosť Slovenska v dlhodobom horizonte. Dostupný odhad makroekonomických vplyvov ukazuje ekonomický benefit minimálne vo výške 5,3% HDP do roku 2040. V rámci odhadov prinášajú najväčšie výnosy politiky v oblasti kvality, dostupnosti a inklúzie vzdelávania, politiky vo vede, výskume a inováciách. Kritickou intervenciou je aj lákanie mozgov. Politiky zamerané na ľudský kapitál tak tvoria približne tri štvrtiny ekonomických benefitov. Zvyšnú štvrtinu vytvárajú opatrenia ovplyvňujúce rast kanálom nekorupčného, predvídateľného a konkurencieschopného podnikateľského prostredia, podporujúce stabilný rast investícií, sektor malých a stredných podnikov a technickú a alokačnú efektívnosť. Namerané výsledky sú v súlade s modernou teóriou ekonomického rastu. Podrobnejšie vyčíslenie makroekonomických dopadov realizácie plánu obnovy poskytuje časť 4 plánu obnovy.

1.8 Sociálna a teritoriálna kohézia

1.8.1 Hlavné výzvy v oblasti sociálnej a teritoriálnej kohézie

Hospodárske a sociálne rozdiely medzi regiónmi na východe a západe Slovenska sú výrazné. Napriek pozitívnemu vzostupnému trendu, ktorý pri porovnaní hodnôt regionálnej konkurencieschopnosti z rokov 2016 a 2019 zaznamenali všetky štyri slovenské regióny NUTS 2, pretrvávajú markantné rozdiely medzi Bratislavou a ostatnými regiónmi Slovenska naprieč sledovanými oblasťami. Podobný rozdiel existuje v prípade výdavkov na výskum a vývoj, podielu obyvateľstva s terciárnym vzdelaním a zamestnanosti vo výrobných odvetviach so stredne vyspelými a vyspelými technológiami. Regionálne rozdiely sú viditeľné aj v porovnaní čistého disponibilného príjmu, ktorého výška sa v roku 2017 pohybovala od 87% na východe krajiny až po 153% v Bratislavskom kraji.

Napriek pozitívnym výsledkom na trhu práce v predkrízovom období čelia určité skupiny nevýhodám. Nezamestnanosť osôb s nízkou kvalifikáciou je jedna z najvyšších v EÚ a v roku 2018 sa pohybovala na úrovni 29,8% (13,3% v EÚ). Situácia je obzvlášť závažná v prípade mladých ľudí s nízkou kvalifikáciou (43,5% oproti 21,1% v EÚ). Pretrvávajú veľké regionálne rozdiely, pričom vo východných regiónoch existuje pomerne horšia situácia naprieč všetkými pracovnými trhmi a sociálnymi ukazovateľmi. Situácia je obzvlášť kritická v prípade marginalizovaných rómskych komunít.

1.8.2 Hlavné ciele reforiem a investícií z plánu obnovy v oblasti sociálnej a teritoriálnej kohézie

Vzdelávanie

Dostupnosť kvalitnej predškolskej výchovy a inkluzívny vzdelávací systém orientovaný na individuálne potreby a schopný kompenzovať nerovnosti v štartovacích pozíciách vyplývajúce zo zdravotného a sociálneho znevýhodnenia prispeje k zmierňovaniu ekonomických, sociálnych a regionálnych rozdielov v rámci Slovenska. Dôraz na začlenenie detí vyrastajúcich v generačnej chudobe zároveň posilní ekonomickú a sociálnu odolnosť v súvislosti s nepriaznivým demografickým vývojom. Nákup a inštalácia digitálneho vybavenia a softvérov na školách umožní zjednotiť štandard vybavenia pre všetky školy bez ohľadu na ich polohu, čo vyrovná šance žiakov z chudobnejších regiónov ako aj z nižších socioekonomických vrstiev na kvalitné digitálne vzdelávanie. Špecifické nastavenie financovania vysokých škôl umožní diferencovane zohľadniť rôzne konkrétne silné a slabé stránky vysokých škôl, posilniť praktickú orientáciu niektorých z nich, a tým zvýšiť sociálnu a regionálnu kohéziu.

Zdravie

Výsledkom optimalizácie siete nemocníc akútnej starostlivosti, na ktorú nadviažu investície do obnovy infraštruktúry, bude zníženie regionálnych rozdielov v prístupe obyvateľstva ku kvalitnej a časovo dostupnej zdravotnej starostlivosti. Investície z plánu obnovy posilnia aj oblasť primárnej starostlivosti podporou otvárania ambulancií všeobecného lekárstva v oblastiach so slabou dostupnosťou.

Komplexná reforma dlhodobej sociálno-zdravotnej starostlivosti zvýši inklúziu osôb so zdravotným postihnutím do spoločnosti v súlade s Dohovorom OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, ako aj mieru ich sociálnej ochrany. Rozvoj formálnych služieb komunitnej dlhodobej starostlivosti takisto prispeje k zmierneniu neprimeranej záťaže rodín, ktoré opatrujú blízkych seniorov a osoby so zdravotným postihnutím a umožní im participovať na trhu práce. Rozšírenie kapacít ústavnej a komunitnej paliatívnej starostlivosti zmierni regionálne rozdiely v možnosti výberu miesta dožitia u terminálne chorých pacientov.

Podpora dostupnosti starostlivosti o duševné zdravie môže prispieť k zvýšeniu zamestnanosti a zníženiu chudoby v menej rozvinutých regiónoch. Nezamestnanosť, chudoba a duševné problémy sú silno prepojené a predstavujú začarovaný kruh príčiny a dôsledku. V krajinách EÚ majú ľudia zo skupiny s najnižším príjmom dvakrát väčší výskyt chronickej depresie ako ľudia s najvyšším príjmom.

Efektívna verejná správa a digitalizácia

Rozvoj digitálnych služieb a rozšírenie vysokorýchlostného širokopásmového pripojenia zabezpečí rovnaký prístup všetkých občanov, vrátane znevýhodnených skupín, k službám verejnej správy, moderným spôsobom vzdelávania a práce na diaľku bez ohľadu na to, kde žijú. Rozvoj digitálnych zručností prispeje k znižovaniu regionálnych a sociálnych rozdielov.

Efektívnejší, transparentnejší a dôveryhodnejší súdny systém zabezpečí právnu istotu obyvateľov, zvýši dôveryhodnosť súdnictva, jeho výkonnosť a kvalitu a pomôže znížiť regionálne rozdiely v dostupnosti a kvalite služieb justície.

Zníženie daňového zaťaženia práce zvýši čisté príjmy a zlacní zamestnávanie, s pozitívnou odozvou obzvlášť v menej rozvinutých regiónoch a u menej kvalifikovaných zamestnancov, pričom práca je najefektívnejším nástrojom na znižovanie rizika chudoby a zvyšovanie životnej úrovne.

Zelená ekonomika

Zelená obnova budov nasmeruje významnú časť investícií do obnovy verejných budov, pamiatok a súkromných rodinných domov do regiónov, s prihliadnutím na potreby sociálne znevýhodnených domácností a problematiku energetickej chudoby, čím sa podporí rast a zamestnanosť v menej rozvinutých regiónoch ako aj sociálna a ekonomická kohézia obyvateľov. Dekarbonizácia priemyslu a výmena zastaraných technológií vykurovania a ohrevu teplej vody na tuhé palivá v rodinných domoch za moderné, vysoko-efektívne zariadenia zníži emisie a výrazne pomôže zlepšiť nepriaznivú smogovú situáciu v niektorých regiónoch, a tým aj verejné zdravie a produktivitu práce miestnych obyvateľov. Obnova verejných budov bude zahŕňať prvky zlepšovania bezpečnosti a prístupnosti týchto budov (debarierizačné opatrenia pre osoby s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie), čím sa podporí sociálne a ekonomické začlenenie zdravotne znevýhodnených osôb.

Modernizácia železničnej infraštruktúry napojí geograficky znevýhodnené regióny na dopravné uzly európskeho významu, čím prispeje k zatraktívneniu prostredia pre investorov, hospodárskemu rozvoju a znižovaniu regionálnych rozdielov. Výstavba cyklistickej infraštruktúry vytvorí pracovné príležitosti v regiónoch a odomkne

možnosti cyklistickej dopravy ako lacnej, rýchlej a zdravej alternatívy dochádzania za prácou a povinnosťami na kratšie vzdialenosti, čo prispeje k väčšej začlenenosti nízko-príjmových skupín v menej rozvinutých regiónoch na trh práce a k väčšej produktivite v dôsledku pozitívnych vplyvov na zdravie, životné prostredie a ušetrený čas. Modernizácia vozového parku verejnej osobnej dopravy prostredníctvom nákupu bezbariérových nízkopodlažných vozidiel prinesie zvýšenú kvalitu a prístupnosť cestovania aj pre osoby so zdravotným znevýhodnením a umožní ich lepšie ekonomické aj sociálne začlenenie.

Rozvojové plány mäkkého turizmu v málo rozvinutých regiónoch na východe Slovenska, v národných parkoch Muránska planina a Poloniny, podporia udržateľný rozvoj cestovného ruchu a prinesú nové možností uplatnenia v službách. Nepriame efekty spojené so stabilným prílevom návštevníkov a silnejúcim trhovým dopytom prinesú širokú škálu rozvoja týchto regiónov.

1.9 Zdravotná, ekonomická, sociálna a inštitucionálna odolnosť

1.9.1 Hlavné výzvy v oblasti zdravotnej, ekonomickej, sociálnej a inštitucionálnej odolnosti

Pandémia COVID-19 naplno odhalila nevyhovujúcu infraštruktúru ústavnej zdravotnej starostlivosti na Slovensku a podčiarkla nedostatočnú kapacitu verejného sektora promptne a efektívne reagovať na náhle a neočakávané šoky a zabezpečiť kontinuitu a dostupnosť základných služieb a kritických dodávateľských reťazcov v krízových situáciách.

Slovensko v medzinárodnom porovnaní zaostáva v hlavných výsledkových ukazovateľoch zdravotníctva. Horšie výsledky máme v porovnaní s priemerom EÚ aj s regionálnymi susedmi V3. Dosahujeme nižšiu očakávanú dĺžku života a miera úmrtnosti odvrátiteľná zdravotnou starostlivosťou je skoro dvojnásobná v porovnaní s priemerom EÚ. Socioekonomické postavenie výrazne ovplyvňuje dĺžku dožitia na Slovensku.

Pre kvalitu verejnej správy je problémom vnímaná korupcia, pomalé súdnictvo, ale aj slabé využívanie elektronických služieb. Konkurencieschopnosť a odolnosť podnikateľského prostredia negatívne ovplyvňujú nadmerné regulácie a administratívna záťaž.

1.9.2 Hlavné ciele reforiem a investícií z plánu obnovy v oblasti zdravotnej, ekonomickej, sociálnej a inštitucionálnej odolnosti

Zdravie

Nová sieť nemocníc spojená s rozsiahlou výstavbou, rekonštrukciou a modernými riešeniami posilní zdravotnícky systém voči potenciálnym hrozbám v budúcnosti. Centralizáciou riadenia nemocníc bude sieť schopná flexibilnejšie a koordinovanejšie reagovať na nečakané potreby a investíciami do moderných budov a technického vybavenia sa zefektívnia klinické a prevádzkové procesy, dosiahne sa lepšia starostlivosť a komfort pre pacientov a personál a zníži sa riziko nozokomiálnych nákaz. Štandard poskytovanej neodkladnej zdravotnej starostlivosti sa významne zvýši zlepšením plošnej dostupnosti záchrannej zdravotnej služby, zabezpečením včasnej intervencie a skoršieho transportu pacientov do nemocnice za účelom definitívneho vyriešenia stavu. Reformami a podpornými schémami sa zvýši dostupnosť primárnej starostlivosti, ktorá má byť základným integračným bodom zdravotnej starostlivosti o pacienta.

Investíciami do komunitných služieb dlhodobej starostlivosti sa zabezpečí dostupnosť chýbajúcich foriem sociálnych služieb a zaručí bezpečnosť poskytovaných sociálnych služieb aj pri rizikách vyplývajúcich z pandémie. Reforma integrácie zdravotných a sociálnych služieb posilní zdravotnú starostlivosť v sociálnych službách, čím zníži záťaž zdravotného systému a zvýši jeho kapacitu dostatočne reagovať v krízových situáciách.

Podpora duševného zdravia obyvateľstva zvýši sociálnu a ekonomickú odolnosť tým, že znižuje výskyt pridružených fyzických ochorení a úmrtí, chudobu, kriminalitu a zvyšuje vzdelanosť, zamestnanosť, produktivitu a stabilitu rodín. Opatrenia v oblasti duševného zdravia z plánu obnovy zároveň pomôžu zmierniť dlhodobé následky pandémie vyplývajúce zo stresu z ohrozenia zdravia a živobytia veľkej časti populácie a dlhotrvajúceho sociálneho odlúčenia.

Vzdelávanie

Digitalizácia základných a stredných škôl a podpora digitálnych zručností u žiakov a učiteľov umožní lepšie pripraviť sektor vzdelávania na budúce neočakávané šoky sprevádzané náhlou potrebou zavedenia dištančného vzdelávania a zmierni škodlivé vplyvy takýchto zmien na vzdelávacie výsledky žiakov. Orientácia vzdelávacieho systému na individuálne potreby detí, žiakov a študentov a podpora pre slabších umožní účinnejšie reagovať na veľmi rozdielny vplyv dlhej prestávky v prezenčnej výučbe počas pandémie na rôzne skupiny detí.

Pružnejší systém riadenia vysokých škôl s transparentným financovaním ich vzdelávacích a vedeckých aktivít im umožní adaptívne reagovať na ekonomické a sociálne dôsledky krízy a štrukturálne zmeny v ekonomike. Vyššia autonómnosť pri akreditácii študijných programov bude viesť k rýchlejším a pružnejším zmenám študijných programov a vedeckých projektov, keďže vysoké školy budú môcť samostatne vytvárať študijné programy, a tým rýchlo reagovať na požiadavky krízového poskytovania vzdelávania.

Veda, výskum a inovácie

Podpora investícií do výskumu a inovácií uľahčí pokrízovú transformáciu ekonomiky, a tým aj schopnosť podnikov vyrovnať sa so sociálnymi a ekonomickými vplyvmi krízy. Rozvoj nových odvetví a výskumného podhubia zníži závislosť ekonomiky na jednom odvetví výrazne závislom na ekonomickom cykle a zvýši budúcu odolnosť ekonomiky voči náhlym šokom.

Efektívna verejná správa a digitalizácia

Investície do systémov včasného varovania a technického i technologického vybavenia pracovísk kritickej infraštruktúry v sektore verejnej správy zabezpečia zvýšenú odolnosť Slovenska voči bezpečnostným hrozbám, posilnia informačnú bezpečnosť a kontinuitu prevádzky v krízových situáciách a zvýšia pripravenosť na nasadzovanie nových technológií. Investície do modernizácie policajného zboru, hasičského a záchranného systému zefektívnia poskytovanie pomoci zameranej na ochranu života, zdravia, majetku a životného prostredia a zlepšia koordináciu zainteresovaných subjektov v oblasti civilnej ochrany a krízového riadenia.

Spoločenskú odolnosť posilnia opatrenia zamerané na ochranu právnej istoty občanov cez efektívnejší, transparentnejší a dôveryhodnejší súdny systém a efektívnejšie vyšetrovanie finančných trestných činov a korupcie. Posilnením boja s trestnou činnosťou korupcie a zvýšením transparentnosti procesov vo verejnej správe sa zvýši dôvera v inštitúcie, zlepší kvalita verejných služieb a zúži sa priestor pre nehospodárne nakladanie s majetkom štátu, verejných inštitúcií a samospráv. Inštitucionálnu odolnosť podporí aj účinnejšie trasovanie finančných tokov a operácií ako významný prvok v boji proti terorizmu, extrémizmu a hybridným hrozbám.

Reforma v oblasti insolventnosti zjednoduší pravidlá pre ukončenie podnikania či zrýchli riešenie insolvenčných problémov, čím reaguje nielen na súčasnú pandemickú krízu, ale vytvára riešenia aj pre prípadné krízy v budúcnosti.

Zvyšovanie udržateľnosti verejných financií prostredníctvom reforiem v pláne obnovy sa okrem priamych úspor v podobe znížených výdavkov na obsluhu dlhu prejaví aj v lepšej kondícii a konkurencieschopnosti ekonomiky a zvýšenej akcieschopnosti a odolnosti verejných financií voči nepredvídaným okolnostiam akou je aj pandémia COVID-19. Lepšie manažovanie verejných financií, zodpovedná proti-cyklická fiškálna politika a dôchodková reforma zároveň podporia sociálnu odolnosť tým, že eliminujú potrebu prijímania drastických riešení v krízových situáciách.

Zelená ekonomika

Rozvoj obnoviteľných zdrojov v sektore elektroenergetiky, zvýšenie energetickej efektívnosti obnovou budov, investície do elektrifikácie železníc, nákup železničných vozidiel na alternatívne pohony a rozvoj infraštruktúry pre elektromobilitu, prispejú k zníženiu podielu importovaných fosílnych palív na energetickom mixe a zvýšia tak strategickú autonómiu a odolnosť Slovenska v oblasti energetickej bezpečnosti. Slovensko v súčasnosti dováža viac ako 98% ropy a zemného plynu, ktoré tvoria značnú časť jej energetickej spotreby z tretích krajín mimo Európskej únie. Odolnosť, stabilitu a schopnosť pružne reagovať na krízové situácie podporia aj investície do zvýšenia technickej kapacity elektrizačnej sústavy a jej cezhraničného prepojenia s okolitými štátmi. Využívaním sektorového prepojenia (tzv. „sector couplingu“) infraštruktúry alternatívnych pohonov so sektorom energetiky sa prispeje k zvýšenej stabilite a efektívnejšiemu riadeniu prenosovej a distribučnej sústavy a efektívnejšej integrácií obnoviteľných zdrojov energií z lokálnych zdrojov, čím sa ďalej zníži závislosť Slovenska na dodávkach energonosičov z tretích krajín mimo Európskej únie.

1.10 Politiky pre ďalšie generácie

1.10.1 Hlavné výzvy v oblasti politík pre ďalšie generácie a vzdelávania

Na Slovensku je kvalitný ľudský kapitál, ale nie pre ekonomiku 21. storočia. Slovensko síce má relatívne nízky podiel žiakov predčasne ukončujúcich školskú dochádzku, relatívne vysoké skóre v testovaniach zručností dospelých PIAAC a významne rastúci podiel absolventov s vysokoškolským vzdelaním, no trendy a vyhliadky vo viacerých oblastiach sú znepokojivé. Klesajú zručnosti a vedomosti mladých (merané podľa PISA a PIAAC) a stúpa podiel žiakov predčasne ukončujúcich vzdelávanie. Rastie aj podiel študentov študujúcich na vysokých školách v zahraničí a z toho vyplývajúci únik mozgov, ktorý patrí k najvyšším v EÚ. Navyše, podiel ľudí, resp. pracovných miest ohrozených alebo ovplyvnených automatizáciou patrí medzi najvyšší v rámci OECD. Naopak, podiel ľudí zúčastňujúcich sa vzdelávania dospelých, ktoré môže pomôcť čeliť tejto štrukturálnej výzve, je jeden z najnižších.

Kvalita vzdelávania je nedostatočná, obsah vzdelávania zameraný vo veľkej miere na encyklopedické vedomosti, a preto sa kompetencie mladších vekových ročníkov dlhodobo zhoršujú. Zhoršenie výsledkov je pozorované najmä v populácii, ktorá absolvovala podstatnú časť vzdelávania po roku 1989. Testovanie PIAAC síce ukazuje mierne nadpriemerné výsledky dospelej populácie (15-65) na Slovensku v porovnaní s OECD, to je však dané najmä vekovými kohortami od 35 rokov a vyššie. Vo vekových kohortách 16-34 sa schopnosti Slovákov schopnosti Slovákov približujú smerom k priemeru OECD a testovania PISA naznačujú do budúcnosti dokonca prepad pod úroveň OECD.

Veľkou výzvou vo vzdelávaní je inklúzia. Vplyv socioekonomického zázemia sa odráža vo výraznom rozdiele v priemernom skóre najlepšie a najhoršie situovaných žiakov. Veľmi málo detí má prístup k ranej starostlivosti a k predprimárnemu vzdelávaniu, čo znižuje ich úspešnosť v ďalších fázach vzdelávania, a to najmä pri deťoch zo sociálne znevýhodneného prostredia a so zdravotným znevýhodnením. Vysoký podiel funkčne negramotných žiakov naznačuje, že neuspokojivé výsledky idú nad rámec sociálneho znevýhodnenia. Preto je nutné na školách riešiť inklúziu komplexne.

1.10.2 Hlavné ciele reforiem a investícií z plánu obnovy a odolnosti

Vzdelávanie

Reformy a investície z plánu obnovy prinesú zmeny v obsahu a forme vzdelávania na všetkých úrovniach so zameraním na získavanie základnej a finančnej gramotnosti, kritického myslenia, analytických schopností, digitálnych zručností a zvýšenie schopností mladých ľudí včas sa adaptovať na klimatické zmeny a otepľovanie, technologické zmeny v ekonomike a na trhu práce. Zároveň dôjde k odbúravaniu bariér, ktorým pri prístupe ku kvalitnému vzdelávaniu čelia deti so zdravotným znevýhodnením a zo sociálne znevýhodneného prostredia.

Kurikulárna a učebnicová reforma vytvorí nový obsah vzdelávania pre základné školy usporiadaný do troch viacročných cyklov. Výučba bude namiesto odovzdávania hotovej informácie vytvárať situácie, pri ktorých žiaci môžu informácie interpretovať v konfrontácii s reálnou skúsenosťou. Reforma súčasne posilní kvalitu zručností pedagogických a odborných zamestnancov a bude ich motivovať k celoživotnému profesijnému rozvoju. Dôraz sa bude klásť aj na inkluzívne vzdelávanie a osvojenie si digitálnych zručností. Podiel žiakov s nedostatočnými základnými digitálnymi zručnosťami sa zníži k úrovni 15% v súlade s cieľmi Európskej komisie v rámci európskej iniciatívy „rekvalifikujme a zlepšujme zručnosti“ („reskill and upskill“).

Plán obnovy podporí služby ranej starostlivosti v marginalizovaných rómskych komunitách a v prostredí generačnej chudoby, ktoré prácou s rodinami v domácom prostredí pomôžu prekonávať kultúrne bariéry, rozvíjať kognitívne a motorické zručnosti detí a pripravovať ich na vstup do formálneho predprimárneho vzdelávania. Motivovanie rodín v hmotnej núdzi k účasti detí na predprimárnom vzdelávaní zabezpečí aj zavedenie podmienených finančných transferov.

Investíciami do nových kapacít materských škôl sa zvýši zaškolenosť detí od troch rokov vrátane detí so zdravotným znevýhodnením a detí zo sociálne znevýhodneného prostredia. Zmeny v systéme poskytovania podpory deťom a žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, vrátane zavedenia nárokovateľných podporných opatrení, umožní všetkým deťom rozvíjať svoj plný vzdelávací potenciál a nové opatrenia pomôžu znížiť mieru predčasného ukončovania školskej dochádzky, špecificky v populácii žiakov so znevýhodnením, ktorí sú predčasným ukončením školskej dochádzky nadmerne ohrození. Legislatívnymi úpravami, dôsledným

monitorovaním a dotačnými schémami sa eliminuje nadmerné zaraďovanie rómskych žiakov do špeciálneho vzdelávacieho prúdu, ako aj ich priestorové vyčleňovanie v rámci bežného prúdu vzdelávania.

Nová národná stratégia rozvoja digitálnych zručností so zameraním na osoby v produktívnom a post-produktívnom veku, ktorá zadefinuje aj dlhodobo udržateľný systém financovania a podpory v tejto oblasti, podporí ďalšie vzdelávanie dospelých, pomôže ich vybaviť prenosnými zručnosťami a zvýši ich schopnosť adaptovať sa na zmeny, ktoré prináša automatizácia a digitalizácia.

2. Napojenie na Európsky semester

Reformy a investície z Plánu obnovy a odolnosti SR vychádzajú zo štrukturálnych výziev identifikovaných Európskou komisiou v procese Európskeho semestra, predovšetkým prostredníctvom Správy o Slovensku a zároveň priamo adresujú špecifické odporúčania Európskej komisie pre Slovensko z rokov 2020 a 2019. Podrobnejšie odpočtovanie plnenia špecifických odporúčaní poskytuje kapitola 4. *Celkový vplyv*, ktorá zároveň prináša prehľad pripravovaných reforiem, ktoré adresujú špecifické odporúčania, avšak nie sú priamou súčasťou plánu obnovy. Materiál sa predkladá ako integrovaný dokument – Plán obnovy a odolnosti SR (ďalej len "plán obnovy") a Národný program reforiem SR – popisujúci štrukturálne opatrenia, ktoré vláda SR plánuje realizovať na horizonte do roku 2026. Časti dokumentu, ktoré štandardne pokrýva Národný program reforiem, sú obsiahnuté najmä v kapitole 4 plánu obnovy vrátane makroekonomického a fiškálneho výhľadu. V tejto časti sa popisuje odpočet reformných opatrení za predošlé obdobie EÚ semestra, dôležité iniciatívy nad rámec plánu obnovy a ako s reformami plánu obnovy spoločne prispievajú k plneniu cieľov Európskeho piliera sociálnych práv a cieľov udržateľného rozvoja (SDGs)."

Tabuľka 2.3: Reflexia opatrení z plánu obnovy na špecifické odporúčania pre Slovensko v kontexte Európskeho semestra.

Špecifické odporúčania pre Slovensko	Jednotlivé špecifické pod-odporúčania pre Slovensko	Navrhované opatrenia z plánu obnovy (investície/reformy)
2020.1 V súlade so všeobecnou únikovou doložkou prijať všetky opatrenia potrebné na účinné riešenie pandémie, udržanie hospodárstva a podporu následného oživenia. Keď to hospodárske podmienky umožnia, realizovať fiškálne politiky zamerané na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie udržateľnosti dlhovej služby pri súčasnom zvyšovaní miery investícií. Posilniť odolnosť systému zdravotnej starostlivosti v oblasti zdravotníckeho	V súlade so všeobecnou únikovou doložkou prijať všetky opatrenia potrebné na účinné riešenie pandémie, udržanie hospodárstva a podporu následného oživenia.	Vláda Slovenskej republiky v boji s COVID-19 v roku 2020, podľa predbežného odhadu z februára 2021, urobila opatrenia v objeme 4,6 mld. eur (5,1% HDP). Podpora ekonomiky mala viacero foriem – priama pomoc firmám ako aj jednotlivcom, odklad daní, bankové záruky a iné opatrenia. Na priamu pomoc bolo alokovaných 1,3 miliardy eur – ide o podporu pracovných miest, sociálnu pomoc, pandemickú PN a OČR či odpustenie odvodov. Druhým najobjemnejším opatrením boli bankové záruky a úvery v hodnote jednej miliardy eur. Opatrenie odloženia splátok úverov bolo v objeme 0,7 miliardy eur a odklad daní a odvodov 0,5 miliardy eur. Pol miliardy eur odišlo na transfery v rámci verejnej správy formou návratnej pomoci samosprávam, podporou štátnych podnikov či vkladom do verejného zdravotného poistenia. Ďalších 0,3 miliardy eur išlo na výdavky do zdravotníctva, na odmeny zdravotníkom v prvej línii, skríningové testovanie či na vybavenie nemocníc. Na iné opatrenia, napríklad na materiálne zabezpečenie, bolo vyčlenených 0,4 miliardy eur.
	Keď to hospodárske podmienky umožnia, realizovať fiškálne politiky zamerané na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a	Nevyhnutným predpokladom pozitívneho efektu investícií, reforiem a opatrení spojených s plánom obnovy sú zdravé verejné financie. Dlhodobú udržateľnosť hospodárenia štátu a ostatných zložiek verejnej správy podporí viacero veľkých reforiem zameraných na podporu ekonomického rastu, riešenia vplyvu demografického vývoja, vyššiu ekonomickú efektívnosť a spoločenský prínos verejných výdavkov.

personálu, kritických zdravotníckych materiálov a infraštruktúry. Zlepšiť poskytovanie primárnej zdravotnej starostlivosti a koordináciu medzi jednotlivými druhmi starostlivosti. 2019.1 Dosiahnuť strednodobý rozpočtový cieľ v roku 2020. Zabezpečiť dlhodobú udržateľnosť verejných financií, a to najmä systému zdravotnej starostlivosti a dôchodkového systému.	zabezpečenie udržateľnosti dlhovej služby pri súčasnom zvyšovaní miery investícií. Dosiahnuť strednodobý rozpočtový cieľ v roku 2020.	**Zdravé, udržateľné a konkurencieschopné verejné financie (efektívna verejná správa a digitalizácia, komponent 18)** • Zlepšenie udržateľnosti dôchodkového systému • Posilnenie fiškálnej disciplíny a záväznosti rozpočtu zavedením výdavkových stropov • Reforma riadenia verejných investícií • Pro-rastový daňový mix
	Posilniť odolnosť systému zdravotnej starostlivosti v oblasti zdravotníckeho personálu, kritických zdravotníckych materiálov a infraštruktúry Zlepšiť poskytovanie primárnej zdravotnej starostlivosti a koordináciu medzi jednotlivými druhmi starostlivosti. Zabezpečiť dlhodobú udržateľnosť verejných financií, a to najmä systému zdravotnej starostlivosti a dôchodkového systému.	**Moderná a dostupná zdravotná starostlivosť (zdravie, komponent 11)** • Optimalizácia siete nemocníc • Centralizácia riadenia štátnych nemocníc • Optimalizácia siete akútnej zdravotnej starostlivosti • Nová definícia neodkladnej zdravotnej starostlivosti • Reforma poskytovania všeobecnej starostlivosti o dospelých, deti a dorast • Projektové riadenie a projektová príprava investícií • Nová sieť nemocníc – výstavba, rekonštrukcie a vybavenie • Digitalizácia v zdravotníctve • Výstavba a obnova staníc záchrannej zdravotnej služby (ZZS) • Obnova vozového parku ZZS • Podpora otvárania nových ambulancií primárnej starostlivosti v nedostatkových oblastiach **Humánna, moderná a dostupná starostlivosť o duševné zdravie (zdravie, komponent 12)** • Koordinovaná medzirezortná spolupráca a regulácia • Dostupná zdravotno-sociálna starostlivosť pre všetky skupiny pacientov • Moderné diagnostické a liečebné postupy • Moderné vzdelávanie personálu • Znižovanie negatívnych dopadov pandémie COVID-19 **Dostupná a kvalitná dlhodobá sociálno-zdravotná starostlivosť (zdravie, komponent 13)** • Reforma integrácie a financovania zdravotnej a sociálnej starostlivosti • Reforma posudkovej činnosti • Reforma dohľadu nad sociálnou starostlivosťou a zabezpečenie infraštruktúry pre jej implementáciu • Rozšírenie kapacít komunitnej sociálnej starostlivosti • Rozšírenie a obnova kapacít následnej a ošetrovateľskej starostlivosti • Rozšírenie a obnova kapacít paliatívnej starostlivosti **Boj proti korupcii a praniu špinavých peňazí, bezpečnosť a ochrana obyvateľstva (efektívna verejná správa a digitalizácia, komponent 16):**

		• Optimalizácia riadenia krízových situácií • Modernizácia hasičského a záchranného systému **Zdravé, udržateľné a konkurencieschopné verejné financie (efektívna verejná správa a digitalizácia, komponent 18)** • Nastavenie udržateľného dôchodkového systému - dôchodková reforma • Posilnenie fiškálnej disciplíny a záväznosti rozpočtu zavedením výdavkových stropov • Reforma riadenia verejných investícií • Pro-rastový daňový mix
2020.2 Poskytnúť primeranú náhradu príjmu a zabezpečiť prístup k sociálnej ochrane a základným službám pre všetkých. Posilňovať digitálne zručnosti. Zabezpečiť rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu. 2019.2 Zlepšovať kvalitu a inkluzívnosť vzdelávania na všetkých úrovniach a podporovať zručnosti. Zlepšiť prístup k cenovo dostupnej a kvalitnej starostlivosti o deti a dlhodobej starostlivosti. Podporovať integráciu znevýhodnených skupín, najmä Rómov.	Poskytnúť primeranú náhradu príjmu a zabezpečiť prístup k sociálnej ochrane a základným službám pre všetkých.	Vláda Slovenskej republiky v boji s COVID-19 v roku 2020, podľa predbežného odhadu z februára 2021, urobila opatrenia v objeme 4,6 mld. eur (5,1% HDP). Podpora ekonomiky mala viacero foriem – priama pomoc firmám ako aj jednotlivcom, odklad daní, bankové záruky a iné opatrenia. Na priamu pomoc bolo alokovaných 1,3 miliardy eur – ide o podporu pracovných miest, sociálnu pomoc, pandemickú PN a OČR či odpustenie odvodov.
	Posilňovať digitálne zručnosti.	**Vzdelávanie pre 21. storočie (vzdelávanie, komponent 7)** • Reforma obsahu a formy vzdelávania (kurikulárna a učebnicová reforma) • Príprava a rozvoj učiteľov na nové obsahy a formy výučby (zmena vysokoškolskej prípravy učiteľov a posilnenie profesijného rozvoja učiteľov) • Digitálna infraštruktúra v školách **Digitálne Slovensko (štát v mobile, kybernetický bezpečnosť, rýchly internet pre každého, digitálna ekonomika), komponent 17** • Strategický prístup k vzdelávaniu v oblasti rozvoja digitálnych zručností v spolupráci so zástupcami kľúčových stakeholderov • Zlepšovanie digitálnych zručnosti seniorov a distribúcia senior-tabletov **Humánna, moderná a dostupná starostlivosť o duševné zdravie (zdravie, komponent 12)** • Moderné vzdelávanie personálu
	Zabezpečiť rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu. Zlepšovať kvalitu a inkluzívnosť vzdelávania na všetkých úrovniach a podporovať zručnosti. Zlepšiť prístup k cenovo dostupnej a kvalitnej starostlivosti o deti a	**Dostupnosť, rozvoj a kvalita inkluzívneho vzdelávania na všetkých stupňoch (vzdelávanie, komponent 6)** • Zabezpečenie podmienok na implementáciu povinného predprimárneho vzdelávania pre deti od 5 rokov a zavedenie právneho nároku na miesto v materskej škole alebo u iných poskytovateľov predprimárneho vzdelávania od 3 rokov • Definícia konceptu špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb detí a žiakov a vypracovanie modelu nárokovateľných podporných opatrení vo výchove a vzdelávaní, vrátane systému ich financovania

	dlhodobej starostlivosti. Podporovať integráciu znevýhodnených skupín, najmä Rómov.	• Reforma systému poradenstva a prevencie a zabezpečenie systematického zberu dát v oblasti podpory duševného zdravia detí, žiakov a študentov • Implementácia nástrojov na prevenciu predčasného ukončovania školskej dochádzky a úprava F-odborov • Kompenzačné opatrenia na zmierňovanie dopadov pandémie vo vzdelávaní pre žiakov základných a stredných škôl • Debarierizácia školských budov na všetkých úrovniach vzdelávacieho systému **Vzdelávanie pre 21. storočie (vzdelávanie, komponent 7)** • Reforma obsahu a formy vzdelávania (kurikulárna a učebnicová reforma) • Príprava a rozvoj učiteľov na nové obsahy a formy výučby (zmena vysokoškolskej prípravy učiteľov a posilnenie profesijného rozvoja učiteľov) • Digitálna infraštruktúra v školách • Dobudovanie školskej infraštruktúry **Zvýšenie výkonnosti slovenských vysokých škôl (vzdelávanie, komponent 8)** • Zmena financovania vysokých škôl vrátane zavedenia výkonnostných zmlúv • Zavedenie systému periodického hodnotenia vedeckého výkonu • Nový prístup k akreditácii vysokoškolského vzdelávania. • Reforma riadenia vysokých škôl • Koncentrácia excelentných vzdelávacích a výskumných kapacít • Investičná podpora pri strategickom rozvoji vysokých škôl **Lákanie a udržanie talentov (veda, výskum a inovácie, komponent 10)** • Reforma pobytovej a pracovnej legislatívy • Zjednodušenie režimu uznávania dokladov o vzdelaní a odborných kvalifikácií pre vykonávanie regulovaného povolania • Podporné nástroje a asistencia pre navrátilcov a vysokokvalifikovaných zamestnancov z tretích krajín a ich rodinných príslušníkov a zahraničných vysokoškolských študentov študujúcich na Slovensku • Posilnenie vzťahov s diaspórou, podpora občianskych iniciatív • Štipendiá pre najlepších domácich a zahraničných študentov a odmena pre vysoké školy, ktoré ich získajú • Podpora internacionalizácie v akademickom prostredí **Dostupná a kvalitná dlhodobá sociálno-zdravotná starostlivosť (zdravie, komponent 13)**

		• Reforma integrácie a financovania zdravotnej a sociálnej starostlivosti • Reforma posudkovej činnosti • Reforma dohľadu nad sociálnou starostlivosťou • Rozšírenie kapacít komunitnej sociálnej starostlivosti • Rozšírenie a obnova kapacít následnej a ošetrovateľskej zdravotnej starostlivosti • Rozšírenie a obnova kapacít paliatívnej starostlivosti Vláda Slovenskej republiky sa vo svojom Programovom vyhlásení zaviazala, že sa bude zasadzovať za zlepšenie sociálneho, ekonomického a občianskeho postavenia Rómov a ďalších znevýhodnených skupín v spoločnosti. Vynaloží všetko úsilie na to, aby konkrétne opatrenia viedli k hmatateľným zmenám, predovšetkým u tej časti Rómov, ktorí v 21. storočí na Slovensku žijú bez prístupu k pitnej vode a základnej infraštruktúre. Z plánu obnovy sa opatrenia na sociálne začleňovanie Rómov zameriavajú predovšetkým na oblasť inkluzívneho vzdelávania. Opatrenia zamerané na zmenu kvality života, najmä bývania, za priamej účasti samotných Rómov, budú realizované primárne zo zdrojov európskych štrukturálnych a investičných fondov a zo štátneho rozpočtu.
2020.3 Účinne vykonávať opatrenia na zabezpečenie likvidity malých a stredných podnikov a samostatne zárobkovo činných osôb. Odstrániť nedostatky v oblasti digitálnej infraštruktúry. Čo najskôr realizovať pripravené verejné investičné projekty a podporiť investície súkromného sektora zamerané na podporu oživenia hospodárstva. Zamerať investície na zelenú a digitálnu transformáciu, najmä na čistú a efektívnu výrobu a využívanie energie a zdrojov, udržateľnú verejnú dopravu a odpadové hospodárstvo.	Účinne vykonávať opatrenia na zabezpečenie likvidity malých a stredných podnikov a samostatne zárobkovo činných osôb.	Vláda Slovenskej republiky v boji s COVID-19 v roku 2020, podľa predbežného odhadu z februára 2021, urobila opatrenia v objeme 4,6 mld. eur (5,1% HDP). Podpora ekonomiky mala viacero foriem – priama pomoc firmám ako aj jednotlivcom, odklad daní, bankové záruky a iné opatrenia. Na priamu pomoc bolo alokovaných 1,3 miliardy eur – ide o podporu pracovných miest, sociálnu pomoc, pandemickú PN a OČR či odpustenie odvodov. Druhým najobjemnejším opatrením boli bankové záruky a úvery v hodnote jednej miliardy eur. Opatrenie odloženia splátok úverov bolo v objeme 0,7 miliardy eur a odklad daní a odvodov 0,5 miliardy eur.
	Odstrániť nedostatky v oblasti digitálnej infraštruktúry.	**Digitálne Slovensko: Štát v mobile, kybernetická bezpečnosť, rýchly internet pre každého (efektívna verejná správa a digitalizácia, komponent 17)** • Budovanie eGovernment riešení prioritných životných situácií • Centrálny manažment IT zdrojov • Lepšie služby pre občanov a podnikateľov • Digitálna transformácia poskytovania služieb verejnej správy • Reformy v oblasti konektivity (financované z európskych štrukturálnych a investičných fondov) • Investície v oblasti konektivity (financované z EŠIF) • Riadenie procesu digitálnej transformácie ekonomiky a spoločnosti • Zapojenie sa do cezhraničných európskych projektov vedúcich k budovaniu digitálnej ekonomiky • Podpora projektov zameraných na vývoj a aplikáciu top digitálnych technológií

2019.3 Zacieliť hospodársku politiku súvisiacu s investíciami na zdravotnú starostlivosť, výskum a inovácie, dopravu, najmä na jej udržateľnosť, na digitálnu infraštruktúru, energetickú účinnosť, konkurencieschopnosť malých a stredných podnikov a sociálne bývanie, a to s ohľadom na regionálne rozdiely. Vo verejnom obstarávaní zvýšiť uplatňovanie kritérií kvality a nákladov životného cyklu.		• Granty so zjednodušenou administratívou („Fast grants“) – Hackathony • Skvalitnenie vzdelávania a zabezpečenie spôsobilostí v oblasti kybernetickej a informačnej bezpečnosti (KIB) (ITVS) • Štandardizácia technických a procesných riešení KIB (ITVS) • Posilnenie preventívnych opatrení, zvýšenie rýchlosti detekcie a riešenia incidentov) (ITVS) • Rekonštrukcia a dobudovanie zabezpečených priestorov kritickej infraštruktúry) (ITVS) • Strategický prístup k vzdelávaniu v oblasti rozvoja digitálnych zručností v spolupráci so zástupcami kľúčových zainteresovaných strán • Zlepšovanie digitálnych zručnosti seniorov a distribúcia Senior tabletov **Efektívnejšie riadenie a posilnenie financovania výskumu, vývoja a inovácií (komponent 9)** • Reforma riadenia, hodnotenia a podpory v oblasti vedy, výskumu a inovácií • Reforma organizácie a financovania nepodnikateľských výskumných inštitúcií, najmä SAV • Podpora medzinárodnej spolupráce a zapájania sa do projektov Horizont Európa a EIT • Podpora spolupráce firiem, akademického sektora a organizácií výskumu a vývoja • Excelentná veda • Výskum a inovácie pre dekarbonizáciu ekonomiky • Výskum a inovácie pre digitalizáciu ekonomiky **Vzdelávanie pre 21. storočie (vzdelávanie, komponent 7)** • Digitálna infraštruktúra v školách **Moderná a dostupná zdravotná starostlivosť (zdravie, komponent 11)** • Digitalizácia v zdravotníctve **Reforma justície (efektívna verejná správa a digitalizácia, komponent 15):** • Podporné nástroje reformy súdnej mapy - digitalizácia nástrojov, modernizácia IT vybavenia a analytické kapacity **Zlepšenie podnikateľského prostredia (efektívna verejná správa a digitalizácia, komponent 14)** • Digitalizácia procesov insolvenčného konania **Udržateľná doprava (zelená ekonomika, komponent 3):** • Rozvoj infraštruktúry nízkouhlíkovej dopravy
	Čo najskôr realizovať pripravené verejné investičné projekty a	**Obnoviteľné zdroje energie a energetická infraštruktúra (zelená ekonomika, komponent 1):** • Investície do výstavby nových zdrojov elektriny z OZE

	podporiť investície súkromného sektora zamerané na podporu oživenia hospodárstva. Zamerať investície na zelenú a digitálnu transformáciu, najmä na čistú a efektívnu výrobu a využívanie energie a zdrojov, udržateľnú verejnú dopravu a odpadové hospodárstvo.	• Investície do modernizácie existujúcich zdrojov elektriny z OZE (repowering) • Investície do zvyšovania flexibility elektroenergetických sústav pre vyššiu integráciu OZE **Obnova budov (zelená ekonomika, komponent 2):** • Reforma nakladania so stavebným odpadom • Zlepšenie energetickej hospodárnosti rodinných domov • Obnova verejných historických a pamiatkovo chránených budov **Udržateľná doprava (zelená ekonomika, komponent 3):** • Rozvoj infraštruktúry nízkouhlíkovej dopravy • Podpora ekologickej osobnej dopravy • Rozvoj intermodálnej nákladnej dopravy • Podpora budovania infraštruktúry pre alternatívne pohony **Dekarbonizácia priemyslu (zelená ekonomika, komponent 4)** • Ukončenie podpory spaľovania hnedého uhlia v elektrárni Nováky a transformácia regiónu Hornej Nitry • Nákladovo efektívne zníženie emisií skleníkových plynov v priemysle • Novelizácia zákona o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania (IPKZ) • Dekarbonizácia priemyslu • Investičná podpora zabezpečenia fungovania procesov SIŽP naviazaných na dekarbonizáciu **Adaptácia na zmenu klímy (zelená ekonomika, komponent 5)** • Reforma krajinného plánovania • Reforma ochrany prírody a hospodárenia s vodou v krajine • Adaptácia regiónov na klimatickú zmenu s dôrazom na ochranu prírody a rozvoj biodiverzity **Efektívnejšie riadenie a posilnenie financovania výskumu, vývoja a inovácií (komponent 9)** • Reforma riadenia, hodnotenia a podpory v oblasti vedy, výskumu a inovácií • Reforma organizácie a financovania nepodnikateľských výskumných inštitúcií, najmä Slovenskej akadémie vied • Podpora medzinárodnej spolupráce a zapájania sa do projektov Horizont Európa a EIT • Podpora spolupráce firiem, akademického sektora a organizácií výskumu a vývoja • excelentná veda • Výskum a inovácie pre dekarbonizáciu ekonomiky • Výskum a inovácie pre digitalizáciu ekonomiky

		• IT podpora jednotného grantového systému výskumu a vývoja **Zlepšenie podnikateľského prostredia (efektívna verejná správa a digitalizácia, komponent 14)** • Opatrenia na zníženie regulačného zaťaženia podnikania • Nová legislatíva pre zjednotenie a elektronizáciu procesu insolvenčného konania • Reforma verejného obstarávania • Investície spojené s opatreniami na zníženia regulačného zaťaženia podnikania • Digitalizácia procesov insolvenčného konania **Digitálne Slovensko: Štát v mobile, kybernetická bezpečnosť, rýchly internet pre každého (efektívna verejná správa a digitalizácia, komponent 17)** • Budovanie eGovernment riešení prioritných životných situácií • Centrálny manažment IT zdrojov • Lepšie služby pre občanov a podnikateľov • Digitálna transformácia poskytovania služieb verejnej správy • Reformy v oblasti konektivity (financované z EŠIF) • Investície v oblasti konektivity (financované z EŠIF) • Riadenie procesu digitálnej transformácie ekonomiky a spoločnosti • Zapojenie sa do cezhraničných európskych projektov vedúcich k budovaniu digitálnej ekonomiky • Podpora projektov zameraných na vývoj a aplikáciu top digitálnych technológií • Granty so zjednodušenou administratívou („Fast grants“) – Hackathony • Skvalitnenie vzdelávania a zabezpečenie spôsobilostí v oblasti kybernetickej a informačnej bezpečnosti (KIB) (ITVS) • Štandardizácia technických a procesných riešení KIB (ITVS) • Posilnenie preventívnych opatrení, zvýšenie rýchlosti detekcie a riešenia incidentov) (ITVS) • Rekonštrukcia a dobudovanie zabezpečených priestorov kritickej infraštruktúry) (ITVS) • Strategický prístup k vzdelávaniu v oblasti rozvoja digitálnych zručností v spolupráci so zástupcami kľúčových zainteresovaných strán • Zlepšovanie digitálnych zručnosti seniorov a distribúcia Senior tabletov **Zdravé, udržateľné a konkurencieschopné verejné financie (efektívna verejná správa a digitalizácia, komponent 18)** • Reforma riadenia verejných investícií • Pro-rastový daňový mix

	Zacieliť hospodársku politiku súvisiacu s investíciami na zdravotnú starostlivosť, výskum a inovácie, dopravu, najmä na jej udržateľnosť, na digitálnu infraštruktúru, energetickú účinnosť, konkurencieschopnosť malých a stredných podnikov a sociálne bývanie, a to s ohľadom na regionálne rozdiely.	**Moderná a dostupná zdravotná starostlivosť (zdravie, komponent 11)** • Nová sieť nemocníc – výstavba, rekonštrukcie a vybavenie • Digitalizácia v zdravotníctve • Výstavba a obnova staníc záchrannej zdravotnej služby (ZZS) • Obnova vozového parku ZZS • Podpora otvárania nových ambulancií primárnej starostlivosti v nedostatkových oblastiach **Dostupná a kvalitná dlhodobá sociálno-zdravotná starostlivosť (zdravie, komponent 13)** • Rozšírenie kapacít komunitnej sociálnej starostlivosti • Rozšírenie a obnova kapacít následnej a ošetrovateľskej zdravotnej starostlivosti • Rozšírenie a obnova kapacít paliatívnej starostlivosti **Efektívnejšie riadenie a posilnenie financovania, výskumu, vývoja a inovácií (komponent 9)** • Reforma riadenia, hodnotenia a podpory v oblasti vedy, výskumu a inovácií • Reforma organizácie a financovania nepodnikateľských výskumných inštitúcií, najmä Slovenskej akadémie vied • Podpora medzinárodnej spolupráce a zapájania sa do projektov Horizont Európa a EIT • Excelentná veda • Výskum a inovácie pre dekarbonizáciu ekonomiky • Výskum a inovácie pre digitalizáciu ekonomiky **Udržateľná doprava (zelená ekonomika, komponent 3):** • Rozvoj infraštruktúry nízkouhlíkovej dopravy • Podpora ekologickej osobnej dopravy • Rozvoj intermodálnej nákladnej dopravy • Podpora budovania infraštruktúry pre alternatívne pohony **Digitálne Slovensko: Štát v mobile, kybernetická bezpečnosť, rýchly internet pre každého (efektívna verejná správa a digitalizácia, komponent 17)** • Budovanie eGovernment riešení prioritných životných situácií • Centrálny manažment IT zdrojov • Lepšie služby pre občanov a podnikateľov • Digitálna transformácia poskytovania služieb verejnej správy • Reformy v oblasti konektivity (financované z EŠIF) • Investície v oblasti konektivity (financované z EŠIF) • Riadenie procesu digitálnej transformácie ekonomiky a spoločnosti • Zapojenie sa do cezhraničných európskych projektov vedúcich k budovaniu digitálnej ekonomiky

		• Podpora projektov zameraných na vývoj a aplikáciu top digitálnych technológií • Granty so zjednodušenou administratívou („Fast grants“) – Hackathony • Skvalitnenie vzdelávania a zabezpečenie spôsobilostí v oblasti kybernetickej a informačnej bezpečnosti (KIB) (ITVS) • Štandardizácia technických a procesných riešení KIB (ITVS) • Posilnenie preventívnych opatrení, zvýšenie rýchlosti detekcie a riešenia incidentov) (ITVS) • Rekonštrukcia a dobudovanie zabezpečených priestorov kritickej infraštruktúry) (ITVS) • Strategický prístup k vzdelávaniu v oblasti rozvoja digitálnych zručností v spolupráci so zástupcami kľúčových zainteresovaných strán • Zlepšovanie digitálnych zručnosti seniorov a distribúcia Senior tabletov **Obnova budov (zelená ekonomika, komponent 2):** • Zlepšenie energetickej hospodárnosti rodinných domov • Obnova verejných historických a pamiatkovo chránených budov **Zdravé, udržateľné a konkurencieschopné verejné financie (efektívna verejná správa a digitalizácia, komponent 18)** • Reforma riadenia verejných investícií • Pro-rastový daňový mix Vláda Slovenskej republiky sa vo svojom Programovom vyhlásení zaviazala, že vypracuje strategický plán a následne vytvorí podmienky pre rozšírenie možnosti poskytovania cenovo dostupného bývania v oblasti štátneho nájomného bývania. Dostupnosť bývania vláda považuje za jeden z hlavných pilierov sociálnej politiky štátu. Vláda SR bude podporovať prístup k adekvátnemu bývaniu pre všetkých občanov SR s cieľom vytvorenia podmienok pre dôstojný život každého, najmä sociálne zraniteľných skupín obyvateľstva, mladých rodín a skupín obyvateľstva vo vybraných profesiách. Prioritou bude rozvinutie efektívneho, funkčného modelu výstavby ekonomicky dostupného štátneho nájomného bývania. Systém bude založený na analýzach dopytu po štátnom nájomnom bývaní v jednotlivých regiónoch Slovenska. Vláda SR podnikne všetky kroky potrebné na to, aby umožnila masívnu výstavbu kvalitných štátnych nájomných bytov po celom území Slovenskej republiky tak, aby mesačné nájomné bolo pre nájomcu dostupné a bolo výrazne nižšie, ako je štandardné trhové nájomné. Reformy a investície v oblasti výstavby sociálneho bývania budú nadväzovať a podporovať opatrenia z Plánu obnovy, avšak nebudú realizované priamo v jeho rámci.

	Vo verejnom obstarávaní zvýšiť uplatňovanie kritérií kvality a nákladov životného cyklu	**Zlepšenie podnikateľského prostredia (efektívna verejná správa a digitalizácia, komponent 14)** • Reforma verejného obstarávania
2020.4 Zabezpečiť účinný dohľad nad rámcom boja proti praniu špinavých peňazí a jeho presadzovanie. Zabezpečiť priaznivé podnikateľské prostredie a kvalitné verejné služby, a to prostredníctvom posilnenej koordinácie a tvorby politík. Riešiť obavy týkajúce sa integrity v justičnom systéme. 2019.4 Naďalej zlepšovať účinnosť súdneho systému a zamerať sa na posilnenie jeho nezávislosti, a to aj pri menovaní sudcov. Zvýšiť úsilie zamerané na odhaľovanie a stíhanie korupcie, a to najmä v prípadoch korupcie veľkého rozsahu.	Zabezpečiť účinný dohľad nad rámcom boja proti praniu špinavých peňazí a jeho presadzovanie	**Boj proti korupcii a praniu špinavých peňazí, bezpečnosť a ochrana obyvateľstva (efektívna verejná správa a digitalizácia, komponent 16):** • Zefektívnenie boja proti korupcii a praniu špinavých peňazí • Modernizácia a budovanie odborných kapacít polície
	Zabezpečiť priaznivé podnikateľské prostredie a kvalitné verejné služby, a to prostredníctvom posilnenej koordinácie a tvorby politík	**Zlepšenie podnikateľského prostredia (efektívna verejná správa a digitalizácia, komponent 14)** • Opatrenia na zníženie regulačného zaťaženia podnikania • Nová legislatíva pre zjednotenie a elektronizáciu procesu insolvenčného konania • Reforma verejného obstarávania • Digitalizácia procesov insolvenčného konania **Boj proti korupcii a praniu špinavých peňazí, bezpečnosť a ochrana obyvateľstva (efektívna verejná správa a digitalizácia, komponent 16):** • Posilnenie administratívnych kapacít na rôznych úrovniach verejnej správy **Zdravé, udržateľné a konkurencieschopné verejné financie (efektívna verejná správa a digitalizácia, komponent 18)** • Posilnenie fiškálnej disciplíny a záväznosti rozpočtu zavedením výdavkových stropov • Reforma riadenia verejných investícií • Pro-rastový daňový mix
	Riešiť obavy týkajúce sa integrity v justičnom systéme. Naďalej zlepšovať účinnosť súdneho systému a zamerať sa na posilnenie jeho nezávislosti, a to aj pri menovaní sudcov. Zvýšiť úsilie zamerané na odhaľovanie a stíhanie korupcie, a to najmä v prípadoch korupcie veľkého rozsahu.	**Reforma justície (efektívna verejná správa a digitalizácia, komponent 15):** • Reforma súdnej mapy • Boj proti korupcii a posilňovanie integrity a nezávislosti súdnictva • Podporné nástroje reformy súdnej mapy - digitalizácia nástrojov, modernizácia IT vybavenia a analytické kapacity **Boj proti korupcii a praniu špinavých peňazí, bezpečnosť a ochrana obyvateľstva (efektívna verejná správa a digitalizácia, komponent 16):** • Zefektívnenie boja proti korupcii a praniu špinavých peňazí • Modernizácia a budovanie odborných kapacít polície

2.1 Hlavné iniciatívy

Ako uvádza Ročná stratégia udržateľného rastu na rok 2021, mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti predstavuje príležitosť na vytvorenie hlavných európskych iniciatív s hmatateľným prínosom pre ekonomiku a občanov. Stratégia identifikuje sedem najvýznamnejších iniciatív, ktorými by sa mali riešiť otázky spoločné pre všetky krajiny. Ide o tieto hlavné iniciatívy:

1. naštartujme (power up)
2. renovujme (renovate)
3. dobíjajme a dotankujme (recharge and refuel)
4. pripojme sa (connect)
5. modernizujme (modernise)
6. rozširujme sa (scale up)
7. rekvalifikujme a zlepšujme zručnosti (reskill and upskill).

2.1.1 Naštartujme (power up)

Národný základný scenár: Slovensko plní svoje záväzky v oblasti zvýšenia podielu OZE pre rok 2020. Súčasný systém podpory OZE však neprimerane zvyšuje ceny elektrickej energie. Preto je potrebné zvýšiť výrobné kapacity elektrickej energie z OZE. Zároveň je nutné nastaviť nediskriminačné a transparentné kritériá aukcií na nové zdroje výroby elektriny z OZE s cieľom znížiť neistotu ohľadom pripájania nových kapacít. Investície do modernizácie existujúcich zdrojov elektriny z OZE sú potrebné na zabezpečenie prevádzky existujúcich zariadení na výrobu elektrickej energie z bioplynu a vodných elektrární. Rastúci podiel OZE si vyžaduje zvyšovanie flexibility elektroenergetických sústav čo následne umožní tlmenie využívania zastaraných, emisne náročných a neefektívnych procesov výroby elektrickej energie a tepla.

Investície:

- Investície do výstavby nových zdrojov elektriny z OZE
- Investície do modernizácie existujúcich zdrojov elektriny z OZE (repowering)
- Investície do zvyšovania flexibility elektroenergetických sústav pre vyššiu integráciu OZE

Reformy:

- Reforma regulačného rámca v oblasti energetickej efektívnosti
- Reforma regulačného rámca v oblasti elektroenergetiky
- Reforma regulačného rámca v oblasti podpory OZE

Očakávaný príspevok k dosiahnutiu cieľov EÚ: Investície a reformy určené na zvýšenie podielu OZE v energetickom mixe umožnia do roku 2026 zvýšiť podiel OZE na hrubej konečnej spotrebe energie o 120 MW inštalovaného výkonu z OZE. Investície do modernizácie existujúcich zdrojov elektriny z OZE (repowering) do roku 2026 umožnia predĺžiť technologickú životnosť aspoň 100 MW existujúcich kapacít OZE. Spolu s investíciami do zvyšovania flexibility elektroenergetických sústav tak plán obnovy umožní širšie využívanie čistých technológií pre udržateľnú, dostupnú a inteligentnú energetiku, čím prispieva k parížskym klimatickým cieľom v súlade s koordinovaným reformným zámerom EÚ iniciatívy „naštartujme“ („power up“), najmä k cieľu výstavby a integrácii 40% z celkového plánovaného objemu 500 GW obnoviteľných zdrojov energie do roku 2030.

2.1.2 Renovujme (renovate)

Národný základný scenár: Z pohľadu energetickej spotreby zodpovedajú budovy za 40% z celkovej spotreby v EÚ. Na Slovensku si obnovu vyžaduje až 75% z celkového počtu 15-tisíc verejných budov. Rodinných domov je na Slovensku viac ako 800-tisíc, z toho väčšina z nich má 30 až 70 rokov. Slovensko má tretie najvyššie priemerné koncentrácie prachových častíc v ovzduší v EÚ. Kvalita ovzdušia sa v posledných rokoch významne zvýšila, podiel ľudí vystavených znečisteniu je však stále vyšší ako priemer EÚ. Až 17,5% obyvateľstva bolo v roku 2017 vystavených nadmerným koncentráciám PM2,5 a 24,2% koncentráciám prachových častíc PM10. Podľa údajov SHMÚ až 86% prachových častíc pochádza z malých zdrojov, najmä domácností.

Investície:

- Zlepšenie energetickej hospodárnosti rodinných domov
- Obnova verejných historických a pamiatkovo chránených budov

Reformy:

- Reforma zosúladenia podporných mechanizmov obnovy rodinných domov poskytovaných viacerými rezortami.
- Reforma využitia a spracovania stavebného odpadu
- Reforma zvýšenia transparentnosti a zefektívnenia rozhodnutí PÚ SR.

Očakávaný príspevok k dosiahnutiu cieľov EÚ: Investície do obnovy budov pomôžu znížiť ich energetickú náročnosť a prispejú k zelenej transformácii. Výmena vysokoefektívnych technológií a integrácia obnoviteľných zdrojov bude súčasťou renovácií budov. Možná úspora emisií skleníkových plynov pri energeticky úspornom mechanizme a inštalovaní certifikovanej technológie sa bude okrem komponentu 2 *Obnova budov* realizovať aj v ďalších komponentoch: 6 *Dostupnosť, rozvoj a kvalita inkluzívneho vzdelávania na všetkých stupňoch;* 7 *Vzdelávanie pre 21. storočie;* 8 *Zvýšenie výkonnosti slovenských vysokých škôl;* 11 *Moderná a dostupná ústavná a akútna starostlivosť;* 12 *Humánna, moderná a dostupná starostlivosť o duševné zdravie;* 13 *Dostupná a kvalitná dlhodobá sociálno-zdravotná starostlivosť;* 15 *Reforma justície* a 16 *Boj proti korupcii a praniu špinavých peňazí, bezpečnosť a ochrana obyvateľstva*. Adaptačné opatrenia umožnia zvýšenie odolnosti budov voči klimatickým zmenám. Inteligentné a digitálne investície zabezpečia úspornejšie a spoľahlivejšie riadenie budov a prispejú k digitálnej transformácii.

2.1.3 Dobíjajme a dotankujme (recharge and refuel)

Národný základný scenár: Na konci roka 2020 bolo na Slovensku v prevádzke približne 670 verejne prístupných nabíjacích bodov v celkom 315 nabíjacích lokalitách. Z uvedeného počtu ide o približne 480 AC nabíjacích bodov s výkonom nad 11 kW, 146 DC nabíjacích bodov s výkonom 50 - 60 kW a 41 DC ultrarýchlonabíjacích bodov s výkonom nad 150 kW (z toho 27 bodov CCS štandardu platného v Európskej únii). Problémom existujúcej infraštruktúry je priveľká koncentrácia vo veľkých mestách. Infraštruktúra pre EV dosahuje úroveň približne 7% a v prípade H_2 0%. Podiel nových registrácií nízko-emisných a bez-emisných vozidiel od roku 2016 do roku 2019 dosahuje menej ako 0,5 % a v posledných rokoch stagnuje. Za ostatné štyri roky vzrástla priemerná hodnota emisií CO_2 osobných vozidiel z 125 g/km na 133 g/km.

Investície:

- Podpora rozvoja infraštruktúry pre vozidlá na alternatívny pohon

Reformy:

- Zavedenie nových politík pre dlhodobú podporu alternatívnych pohonov v sektore dopravy

Očakávaný príspevok k dosiahnutiu cieľov EÚ: Plán prispeje k rozšíreniu infraštruktúry pre vozidlá na alternatívy pohon (H_2 a EV) v súlade s odporúčaniami EK, t.j. pri EV minimálne 1 nabíjací bod na každých 10 vozidiel (podiel 10%). Očakáva sa vystavanie minimálne 3029 nabíjacích bodov a vodíkových čerpacích staníc. Rozšírenie možností nabíjania a nárast počtu elektromobilov umožní tzv. sektorové prepojenie (sector coupling) s energetikou, keďže batérie elektromobilov sú veľmi vhodným úložiskom pre prebytkovú elektrickú energiu. Dajú sa preto dobre využívať na reguláciu energetickej sústavy a k efektívnejšej integrácii obnoviteľných zdrojov a lokálnej výroby, prípadne pri zavádzaní inteligentného a V2G (vozidlo do siete – *vehicle to grid*) nabíjania.

2.1.4 Pripojme sa (connect)

Národný základný scenár: V Indexe digitálnej ekonomiky a spoločnosti (DESI) Európskej komisie sa Slovensko umiestnilo v oblasti konektivity na 21. mieste z 28 členských krajín EÚ. Rozširovanie pokrytia vysokokapacitnými sieťami sa pohybuje na úrovni priemeru EÚ, výrazne zaostáva miera využitia vysokorýchlostného pripojenia domácnosťami.

Investície:

- Lepšie služby pre občanov a podnikateľov
- Digitálna transformácia poskytovania služieb verejnej správy
- Investície v oblasti konektivity (hradené z iných zdrojov EŠIF)

Reformy:

- Budovanie eGovernment riešení prioritných životných situácií
- Reformy v oblasti konektivity (hradené z iných zdrojov EŠIF)
- Riadenie procesu digitálnej transformácie ekonomiky a spoločnosti

Očakávaný príspevok k dosiahnutiu cieľov EÚ: Intervencie z EŠIF na vybudovanie prístupovej komunikačnej infraštruktúry budú realizované v súlade s Národným plánom širokopásmového pripojenia pripravovaným v rámci plánu obnovy s víziou zabezpečiť prístup ku komunikačnej infraštruktúre, ktorá bude schopná v dlhodobom horizonte naplniť kvalitatívne a kapacitné požiadavky na siete tzv. gigabitovej spoločnosti pre všetkých občanov a podnikateľov, ako aj inštitúcie verejnej správy. Cieľom je, aby všetky domácnosti, či už vidiecke alebo mestské, mali do roku 2030 prístup k internetovému pripojeniu s rýchlosťou minimálne 100 Mbit/s, s možnosťou rozšírenia na gigabitovú rýchlosť. Cieľom je takisto zaistiť, aby všetky významné subjekty sociálno-ekonomickej interakcie, ako sú školy, dopravné uzly a hlavní poskytovatelia verejných služieb, ako aj podniky používajúce digitálne služby, mali do roku 2030 prístup ku gigabitovému pripojeniu, a to na pasívnej časti infraštruktúry, ktorá nebude do budúcnosti vyžadovať výmenu z dôvodu zvyšujúcich sa kapacitných alebo iných kvalitatívnych a technologických požiadaviek.

2.1.5 Modernizujme (modernise)

Národný základný scenár: Výsledky digitalizácie verejnej správy sa zlepšujú, napriek tomu zaostávajú za priemerom EÚ. Spomedzi 28 hodnotených krajín v Indexe digitálnej ekonomiky a spoločnosti (DESI) Európskej komisie kleslo Slovensko v oblasti digitálnych verejných služieb z 24. pozície v roku 2018 na 26. pozíciu v roku 2020. Podľa hodnotenia rastie počet služieb dostupných online, miera ich využívania klesá.

Investície:

- Lepšie služby pre občanov a podnikateľov
- Digitálna transformácia poskytovania služieb verejnej správy
- Posilnenie preventívnych opatrení, zvýšenie rýchlosti detekcie a riešenia incidentov (ITVS)
- Rekonštrukcia a dobudovanie zabezpečených priestorov kritickej infraštruktúry (ITVS)
- Zapojenie sa do cezhraničných európskych projektov vedúcich k budovaniu digitálnej ekonomiky
- Investície spojené s opatreniami na zníženia regulačného zaťaženia podnikania
- Digitalizácia procesov insolvenčného konania
- Podporné nástroje reformy súdnej mapy - digitalizácia nástrojov, modernizácia IT vybavenia a analytické kapacity

Reformy:

- Budovanie eGovernment riešení prioritných životných situácií
- Centrálny manažment IT zdrojov
- Riadenie procesu digitálnej transformácie ekonomiky a spoločnosti
- Štandardizácia technických a procesných riešení kybernetickej a informačnej bezpečnosti (KIB)
- Opatrenia na zníženie regulačného zaťaženia podnikania
- Nová legislatíva pre zjednotenie a elektronizáciu procesu insolvenčného konania
- Reforma verejného obstarávania
- Reforma súdnej mapy
- Boj proti korupcii a posilňovanie integrity a nezávislosti súdnictva

Očakávaný príspevok k dosiahnutiu cieľov EÚ: Vybudujú sa digitálne služby štátu postavené na jednotnom dizajne a založené na potrebách zákazníkov a životných situáciách, ktoré budú rýchlo, jednoducho a na akomkoľvek zariadení dostupné pre občana a podnikateľa na jednom mieste. Vďaka týmto službám nebudú musieť ovládať agendy úradov, komplikované zákonné postupy a vypĺňať údaje, ktoré už štát eviduje. Elektronizáciou a digitalizáciou služieb v súdnictve a služieb pre insolvenčné konania sa zlepšia verejné služby pre občanov ako aj podnikateľov s dopadom na zjednodušenie podnikania na Slovensku i zníženie nákladov a zvýšenie transparentnosti pri ukončení podnikania. Digitalizáciou procesov sa zlepšia dátové možnosti pre monitoring politík v tejto oblasti.

2.1.6 Rozširujme sa (scale-up)

Národný základný scenár: Na Slovensku zatiaľ neexistuje dostatočne funkčný ani udržateľný ekosystém prepájajúci viaceré hodnotové reťazce, ktorý by priaznivo pôsobil na rozvoj digitálnej ekonomiky, čoho výsledkom sú podpriemerné ukazovatele v kľúčových medzinárodných porovnaniach (DESI Index, OECD Príručka pre digitálne nástroje („Going Digital Toolkit") a iné). V hodnotení DESI skončilo v oblasti integrácie digitálnych technológií podnikmi Slovensko na 21. mieste spomedzi krajín EÚ. Postavenie krajiny stagnuje a skóre sa v porovnaní s DESI 2019 znížilo, pričom je hlboko pod priemerom EÚ. Subjekty verejnej správy, výskumno-vývojové inštitúcie a súkromný sektor navzájom nespolupracujú pri tvorbe spoločných projektov a iniciatív v oblasti aplikácie, či výskumu a vývoja digitálnych technológií s pridanou hodnotou. V súlade so Stratégiou digitálnej transformácie Slovenska 2030 a jej akčného plánu, ako aj v súlade so Stratégiou a akčným plánom na zlepšenie postavenia Slovenska v indexe DESI do roku 2025, treba dobudovať funkčný ekosystém digitálnej ekonomiky Slovenska, ktorého súčasťou budú kompetenčné centrá a platformy zamerané na konkrétne technológie. Tie následne budú v kontexte jednotného digitálneho trhu spolupracovať s ich európskymi partnermi a zároveň budú spoločne prispievať k budovaniu strategickej autonómie EÚ.

Investície:

- Zapojenie sa do cezhraničných európskych projektov vedúcich k budovaniu kapacít v oblasti top digitálnych technológií
- Podpora projektov zameraných na vývoj a aplikáciu top digitálnych technológií
- Podpora medzinárodnej spolupráce a zapájania sa do projektov Horizont Európa a EIT
- Excelentná veda
- Výskum a inovácie pre dekarbonizáciu ekonomiky
- Výskum a inovácie pre digitalizáciu ekonomiky

Reformy:

- Riadenie procesu digitálnej transformácie ekonomiky a spoločnosti
- Reforma riadenia, hodnotenia a podpory v oblasti vedy, výskumu a inovácií
- Reforma organizácie a financovania nepodnikateľských výskumných inštitúcií, najmä Slovenskej akadémie vied

Očakávaný príspevok k dosiahnutiu cieľov EÚ: Vytvoria sa kompetenčné centrá, ktoré budú okrem podpory spolupráce na národnej úrovni spolupracovať aj s partnermi v rámci EÚ, pričom spoločnými aktivitami prispejú k napĺňaniu kľúčového cieľa EÚ, ktorým je budovanie strategickej autonómie v digitálnych službách a technológiách. Prostredníctvom investícií do nástrojov podporujúcich digitalizáciu ekonomiky a výskumno-inovačného ekosystému Slovenska sa podarí výrazne zvýšiť podiel firiem využívajúcich pokročilé tzv. „cloudové a big data" riešenia. Podporené budú konkrétne digitálne technológie, ktorých výber bude v súlade s prioritami EÚ a rozpracovanosťou projektov na národnej úrovni. Jedná sa napríklad o kapacity v oblasti vysokovýkonných výpočtov, technológie decentralizovaného záznamu, kvantovú infraštruktúru, či nástroje umelej inteligencie, ktoré podporia rozvoj najmä v komerčnej a akademickej sfére

2.1.7 Rekvalifikujme a zlepšujme zručnosti (reskill and upskill)

Národný základný scenár: Slovenskí žiaci nie sú dostatočne pripravení čeliť novým výzvam, ktoré prináša zelená a digitálna transformácia. Zručnosti slovenských žiakov výrazne zaostávajú oproti žiakom v ostatných krajinách OECD. Najhoršie výsledky dosahujú slovenskí žiaci v čitateľskej a prírodovednej gramotnosti, zaostávajú aj v zručnostiach ako kritické myslenie, schopnosť riešiť problémy a pracovať v tíme. Pozadu je aj finančná gramotnosť a globálne kompetencie, zahŕňajúce schopnosť porozumieť a analyzovať rôzne perspektívy a kriticky vyhodnotiť súčasné globálne a medzikultúrne otázky. Úroveň digitálnych zručností slovenských žiakov naďalej výrazne zaostáva za ostatnými krajinami, pritom ich potreba na trhu práce výrazne rastie. Štvrtina dospelej populácie Slovenska nemá predošlé skúsenosti s počítačmi a skoro polovica dospelých (16-74) Slovákov nemá ani základné digitálne zručnosti. V oblasti digitálnych zručností Slovensko obsadilo spomedzi krajín EÚ až 22. priečku v indexe DESI. Podiel Slovákov (16-74), ktorí uvádzajú, že majú aspoň základné digitálne zručnosti, sa oproti roku 2017 znížil z 59% na 54% (cieľ Európskej komisie: 70%). Na Slovensku zatiaľ neexistuje systémový prístup pre realizáciu vzdelávania dospelých v oblasti digitálnych zručností a jeho financovania z verejných zdrojov. Len 2% Slovákov

nadobudlo schopnosti v oblasti digitálnych zručností prostredníctvom verejných programov vzdelávania. Vzdelávanie v oblasti digitálnych zručností je do veľkej miery závislé na vzdelávaní v zamestnaní, resp. na zamestnávateľom hradených programoch. Zvlášť problematické je to pre ľudí v post-produktívnom veku, ktorí tak majú veľmi limitovaný prístup k rozvoju digitálnych zručností.

Investície:

- Digitálna infraštruktúra v školách
- Investičná podpora pri strategickom rozvoji vysokých škôl
- Výskum a inovácie pre digitalizáciu ekonomiky
- Excelentná veda
- Zlepšovanie digitálnych zručnosti seniorov a distribúcia senior tabletov

Reformy:

- Reforma obsahu a formy vzdelávania (kurikulárna a učebnicová reforma)
- Príprava a rozvoj učiteľov na nové obsahy a formy výučby (zmena vysokoškolskej prípravy učiteľov a posilnenie profesijného rozvoja učiteľov)
- Definícia konceptu špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb detí a žiakov a vypracovanie modelu nárokovateľných podporných opatrení vo výchove a vzdelávaní, vrátane systému ich financovania
- Implementácia nástrojov na prevenciu predčasného ukončovania školskej dochádzky a úprava F-odborov
- Zmena financovania vysokých škôl vrátane zavedenia výkonnostných zmlúv
- Zavedenie systému periodického hodnotenia vedeckého výkonu
- Skvalitnenie vzdelávania a zabezpečenie spôsobilosti v oblasti KIB
- Strategický prístup k vzdelávaniu v oblasti rozvoja digitálnych zručností v spolupráci so zástupcami kľúčových zainteresovaných strán

Očakávaný príspevok k dosiahnutiu cieľov EÚ: Opatreniami z plánu obnovy sa zvýši kvalita vzdelávacieho procesu, ktorý sa odrazí v zlepšení výsledkov žiakov v medzinárodných testovaniach, najmä v kľúčových oblastiach ako je gramotnosť, kritické myslenie a digitálne zručnosti. Hlavným nástrojom bude zmena obsahu vzdelávania a jeho efektívna implementácia na školách. Žiaci získajú nevyhnutné digitálne zručnosti a podiel žiakov s nedostatočnými základnými zručnosťami sa zníži k úrovni 15% v súlade s cieľmi Európskej komisie. Investície do digitálnej výbavy škôl vytvoria podmienky na digitálne vzdelávanie a umožnia kontakt s digitálnymi technológiami všetkým sociálnym vrstvám. V rámci vzdelávania v oblasti kybernetickej a informačnej bezpečnosti sa vytvorí program vzdelávania a zvyšovania bezpečnostného povedomia pre pracovníkov verejnej správy. Vďaka podpore rozvoja nových digitálnych zručnosti najmä u osôb v produktívnom a post-produktívnom veku v rámci reforiem komponentu 17 sa zvýši schopnosť uvedených osôb adaptovať sa na zmeny v automatizácii, digitalizácii.

3. Rovnosť žien a mužov a rovnaké príležitosti pre všetkých

Plán obnovy a odolnosti Slovenskej republiky v súvislosti s rovnosťou žien a mužov a rovnakými príležitosťami pre všetkých nadväzuje na definície rovnosti v národných ako aj medzinárodných zmluvách a nástrojoch. Rovnosť žien a mužov a nediskriminácia, resp. rovnaké príležitosti sú podľa Zmluvy o fungovaní Európskej únie ako aj Charty základných práv EÚ základnou hodnotou EÚ, základným právom a kľúčovou zásadou Európskeho piliera sociálnych práv.

Na národnej úrovni základné práva a slobody pre každého bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické, či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie zaručuje Ústava Slovenskej republiky. Z hľadiska legislatívy zakazuje diskrimináciu najmä zákon 365/2004 Z.z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov, tzv. antidiskriminačný zákon.

Hľadisko rovnosti pre všetkých vyzdvihuje aj Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky na roky 2020-2024, podľa ktorého "vláda SR bude realizovať politiky zamerané na znižovanie nerovností medzi mužmi a ženami a odstraňovanie diskriminácie žien". Strategicky ho rámcuje nový návrh Celoštátnej stratégie rovnosti mužov a žien a rovnosti príležitostí v Slovenskej republike na roky 2020-2025, ktoré vypracoval odbor rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí na Ministerstve práce, sociálnych vecí a rodiny SR (MPSVaR SR). Stratégia je podľa ministerstva "pokračovaním úsilia Slovenskej republiky začleňovať princíp rovnosti žien a mužov do všetkých svojich politík." Dokument tiež zdôrazňuje potrebu zabezpečiť ochranu pracovných miest v odvetviach so silným zastúpením žien a zahrnúť tento aspekt aj do Plánu obnovy a odolnosti SR. Práve oblasti ako vzdelávanie a zdravotníctvo, ktoré patria medzi hlavné priority plánu obnovy, sa radia medzi odvetvia s dominantným zastúpením žien.

Plán obnovy dodržiavanie vyššie uvedených zmlúv a princípov implicitne zahŕňa. Počas jeho prípravnej fázy komunikovalo Ministerstvo financií SR, ktoré plní úlohu Národnej implementačnej a koordinačnej autority (NIKA), s Úradom splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity ako aj s odborom horizontálnych princípov (gestor horizontálnych princípov rovnosť mužov a žien a nediskriminácia v rámci EŠIF) na MPSVaR SR. S ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny bude komunikácia a spolupráca pokračovať aj počas implementačnej fázy plánu.

3.1 Hlavné výzvy v oblasti rovnosti mužov a žien a rovnakých príležitostí pre všetkých

Slovenská republika sa na základe Indexu rodovej rovnosti 2020,[3] ktorú na pravidelnej ročnej báze vypracováva Európsky inštitút pre rodovú rovnosť (EIGE), umiestnila na 25. mieste v rámci Európskej únie. Na škále, na ktorej 0 bodov predstavuje absolútnu nerovnosť a 100 bodov úplnú rovnosť, dosiahlo Slovensko 55,5 bodu. Od roku 2010 si tak polepšilo len o 2,5 bodu a posunulo sa o jedno miesto v porovnaní s rokom 2019. Agentúra medzi pozitívami vyzdvihla vyššie príjmy tak žien, ako aj mužov (oboje rovnako o 18%); vyšší počet absolventov a absolventiek terciárneho vzdelávania a zvýšenie participácie žien na politickom rozhodovaní. Na druhej strane na Slovensku pretrvávajú platové rozdiely medzi mužmi a ženami. Podľa údajov Štatistického úradu SR bola v roku 2019 priemerná hrubá mzda žien o 20,2% nižšia ako u mužov. Mzdový rozdiel medzi mužmi a ženami na rovnakých pozíciách bol v roku 2019 na úrovni 9%. U žien tvorí základná mzda väčší podiel z celkového zárobku, pričom zásadný rozdiel sa prejavil najmä vo vyplácaných prémiách a odmenách, ktoré mali ženy o 45 % nižšie ako muži. Podľa Štatistického úradu, rozdiely v platoch medzi ženami a mužmi „tiež ovplyvňujú aj zakorenené predsudky o vhodnosti mužov a žien vykonávať určité práce (funkcie), postup v zamestnaní a participácia na vedúcich funkciách, materské a rodičovské povinnosti. Nezanedbateľný vplyv má aj celkové množstvo odpracovaných hodín a nadčasov najmä v súvislosti so starostlivosťou o závislé osoby v domácnosti."[4]

Podľa prieskumu Eurobarometer bolo vnímanie diskriminácie na Slovensku v roku 2019 najmä na základe príslušnosti k rómskemu etniku (41%), farby pleti (29%) a sexuálnej orientácie (25%). Medzi ďalšími faktormi, ktoré respondenti uviedli ako rozšírené formy diskriminácie na Slovensku bol aj etnický pôvod (24%), vnímanie človeka ako príliš starého alebo príliš mladého (22%) či jeho postihnutie (21%). Rovnaký prieskum tiež ukázal, že väčšina

[3] Index rodovej rovnosti 2020, Európsky inštitút pre rodovú rovnosť (EIGE)
[4] Platové rozdiely medzi ženami a mužmi 2020, Štatistický úrad SR

ľudí považuje identitu kandidáta ako Róma (39%) alebo vek kandidáta (37%) za možný diskriminačný faktor v konkurencii s rovnako kvalitným uchádzačom počas pracovného pohovoru.

Nerovnosti medzi obyvateľmi prehĺbila aj pandémia COVID-19, ktorá disproporčne zasiahla rôzne skupiny obyvateľstva, obzvlášť ženy kvôli viacerým faktorom. Podľa Celoštátnej stratégie rovnosti mužov a žien a rovnosti príležitostí v Slovenskej republike na roky 2020-2025 ženy čelia ohrozeniu ich ekonomickej aj zdravotnej situácie v dôsledku dominantného zastúpenia v zdravotníckych a sociálnych odvetviach, väčšej pravdepodobnosti skúsenosti s násilím a aj zvýšenej už doteraz neproporčnej starostlivosti o domácnosť. Ženy tvoria na Slovensku až 80,6% osôb pracujúcich v zdravotníctve. Dominantnú zložku predstavujú v pobytových zariadeniach (napr. domy pre seniorov) - 86,3%, v opatrovateľských službách (83,5%) a v terénnej sociálnej práci (86,2%).

Faktor, ktorý ovplyvňuje prítomnosť žien na trhu práce, je aj nedostatok kapacít zariadení pre deti do troch rokov ako aj materských škôl. Miera zamestnanosti žien z dôvodu starostlivosti o deti je nižšia v porovnaní s krajinami EÚ a V3. Podľa Národnej stratégie zamestnanosti Slovenskej republiky do roku 2020 prítomnosť detí mladších ako 6 rokov v rodine významne znižuje mieru zamestnanosti žien, kým zamestnanosť mužov skôr zvyšuje. Miera zamestnanosti žien 25 – 49 ročných s dieťaťom mladším ako 6 rokov je nižšia ako 40%, u mužov tej istej vekovej kategórie a v tej istej fáze rodičovstva však viac ako 83%. Neskorší vstup alebo návrat matiek na trh práce prehlbuje príjmovú medzeru medzi pohlaviami. Napriek zavedeniu legislatívy a možnosti čerpania EÚ zdrojov na tento účel sa zatiaľ nepodarilo výraznejšie zvýšiť kapacity zariadení pre deti do troch rokov.

3.2 Systém riadenia, koordinácie, implementácie, hodnotenia, monitorovania a kontroly horizontálneho princípu

Ako vyplýva z nariadenia EÚ 2021/241, cieľ dosiahnutia rovnosti žien a mužov a rovnakých príležitostí pre všetkých v pláne obnovy nepredstavuje samostatný komponent plánu, toto hľadisko je však zohľadnené naprieč celým plánom vzhľadom na plnenie základných požiadaviek EÚ. Horizontálne princípy uvedené pre fondy EÚ v programovom období 2021 - 2027, t.j. účinné uplatňovanie a vykonávanie Charty základných práv Európskej únie a implementácia a uplatňovanie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím v súlade s rozhodnutím Rady 2010/48/ES sú v nariadení EÚ 2021/241 uvedené, avšak nie ako horizontálne princípy, ale aspekty dodržiavania v rámci implementácie. Nejde len o rovnosť medzi mužmi a ženami, ale rovnosť pre všetkých, vrátane nediskriminácie a rovnosti vo vzťahu k zdravotne znevýhodneným osobám.

Na národnej úrovni pre programové obdobie 2021 - 2027 existuje efektívny a účinný Mechanizmus riadenia, koordinácie, implementácie, hodnotenia, monitorovania a kontroly horizontálnych princípov pre Chartu základných práv Európskej únie a implementáciu a uplatňovanie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, ktoré zahŕňajú aj oblasti rovnosti mužov a žien, nediskriminácie či rovnakých príležitostí s ohľadom na zdravotné postihnutie, ktorý spadá do pôsobnosti odboru horizontálnych princípov na MPSVaR SR, subjekt zodpovedný za implementáciu. Úlohou tohto systému je zabrániť akémukoľvek použitiu finančných prostriedkov EÚ na činnosti, či aktivity, ktoré by vykazovali hoci len čiastkovo diskrimináciu v nadväznosti na Chartu základných práv EÚ a Dohovor OSN pre osoby so zdravotným postihnutím. Systém zasahuje do celého procesu alokovania finančných prostriedkov, a to od koordinácie prerozdeľovania financií, počas implementácie, nastavením čiastkových kritérií hodnotenia, spôsobom monitorovania a taktiež v rámci kontroly projektov. Účinný mechanizmus je súčasťou plnenia základných horizontálnych podmienok (ZHP), kde ich splnenie je predpokladom úspešnej implementáciu fondov politiky súdržnosti EÚ na programové obdobie 2021 -2027. Kritéria pre ZHP sú definované v prílohe č. 3 Návrhu Všeobecného nariadenia EÚ na programové obdobie 2021 – 2027.

Pre Plán obnovy a odolnosti SR bude zavedený podobný mechanizmus pre zohľadnenie aspektu rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí pre všetkých bez ohľadu na pohlavie, rasový alebo etnický pôvod, náboženstvo alebo vieru, zdravotné postihnutie, vek alebo sexuálnu orientáciu, ktorý bude záväzný pre všetky subjekty zodpovedné za implementáciu reforiem a kľúčových investícií z fondu obnovy. Gestorom prípravy a realizácie účinného mechanizmu pre Chartu základných práv EÚ a Dohovor OSN pre osoby so zdravotným postihnutím vo fondoch EÚ na národnej úrovni je MPSVaR SR (Odbor horizontálnych princípov). Gestor NIKA môže doložky vplyvov monitorovať a vyhodnocovať.

3.3 Uplatnenie v rámci pilierov plánu obnovy a odolnosti

Plán obnovy a odolnosti SR reflektuje aspekt rovnosti mužov a žien a rovnosti príležitostí pre všetkých systematickou integráciou zohľadňovania situácie, priorít a potrieb jednotlivých skupín obyvateľstva. Tento aspekt sa uplatňuje nielen v plánovacej fáze, ale aj vo fáze implementácie jednotlivých reforiem a investícií, a to zavedením mechanizmu v rámci metodických usmernení. Dodržiavanie hľadiska rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí pre všetkých v pláne obnovy je možné opísať v rámci šiestich základných pilierov Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti:

V rámci plánu obnovy bude obnova verejných historických budov zahŕňať prvky zlepšovania bezpečnosti a prístupnosti týchto budov (debarierizačné opatrenia pre osoby s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie), čím sa zabezpečí ich prístupnosť všetkým, ako aj dostupnosť služieb, ktoré poskytujú. Verejná podpora obnovy rodinných domov bude selektívne zohľadňovať riešenie energetickej chudoby sociálne znevýhodnených domácností na Slovensku. Sú to práve ženy, ktoré podľa dostupných dát trpia energetickou chudobou viac a na ktoré má zmena klímy a jej negatívne vplyvy špecifický dopad. Zohľadnenie aspektov rovnosti žien a mužov v adaptácii na zmenu klímy môže zohrávať kľúčovú úlohu pri využívaní plného potenciálu týchto politík.

V komponente *Udržateľná doprava* s cieľom zvýšiť využívanie vlakovej dopravy ráta Plán obnovy s kúpou nízkopodlažných vlakov (bezbarierový prístup), ktoré umožnia, resp. zjednodušia dopravu aj pre ľudí so zdravotným znevýhodnením. Nové vozidlá vybavené modernými vizuálno-akustickými informačnými systémami uľahčia cestovanie osôb so zrakovým alebo sluchovým postihnutím.

V komponente *Digitálne Slovensko* sa bude k rozvoju digitálnych služieb pristupovať s ohľadom na princíp rovného prístupu a s ohľadom na znevýhodnené skupiny obyvateľstva a plnenie čl.9 Dohovoru OSN pre osoby so zdravotným postihnutím (prístupnosť k informáciám a službám). Konkrétnym opatrením je napríklad zavedenie tabletov pre seniorov, ktorí sa vplyvom zrýchleného nástupu digitálnych technológií počas pandémie ocitli bez prostriedkov a schopností komunikovať prostredníctvom moderných online nástrojov s rodinou, ale často aj s verejnými inštitúciami. Reforma v oblasti konektivity prispeje k rovnému prístupu k digitálnym službám pre občanov bez ohľadu na lokalitu. V súlade s Dohovorom OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím poskytnú novopripravované a dodávané IT systémy, ich úpravy a harmonizácie v zmysle súčasne platnej legislatívy v SR také riešenia, ktoré umožnia znevýhodneným skupinám prístup k informáciám a službách štátu a verejnej správy. Prinášaním nových inovatívnych riešení a investíciou do moderných technológií plán obnovy pomôže napríklad osobám so zrakovým postihnutím lepšie ovládať moderné nástroje a využívať ich výhody pri komunikácii so spoločnosťou v každodennom živote.

Prostredníctvom reforiem a investícií navrhovaných v komponente *Lákanie a udržanie talentov* sa zjednoduší prístup vysokokvalifikovaných štátnych príslušníkov tretích krajín na slovenský pracovný trh. Vďaka reforme pobytovej a pracovnej legislatívy sa skráti a výrazne zjednoduší proces získavania prechodného pobytu na Slovensku a vďaka rôznym programom sa podporia jazykové zručnosti ako aj celková integrácia štátnych príslušníkov tretích krajín do slovenskej spoločnosti.

Vďaka dostupnejšej formálnej starostlivosti, najmä terénnej a ambulantnej, ktorá je priamo podporená cez investície v komponente *Dostupná a kvalitná dlhodobá sociálno-zdravotná starostlivosť*, sa zníži záťaž neformálnych opatrovateľov a zvýši sa ich participácia na trhu práce. Platí pritom, že medzi týmito opatrovateľmi výrazne prevažujú ženy. Komunitné služby zároveň posilnia sociálnu inklúziu osôb so zdravotným postihnutím v súlade s Dohovorom OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím.

Jedným z operačných cieľov Celoštátnej stratégie rovnosti žien a mužov je aj garancia miesta v bezplatnej materskej škole alebo u iných poskytovateľov predprimárneho vzdelávania pre deti od troch rokov s cieľom zmierniť dopad rodičovstva na zamestnanosť žien a mužov. Vďaka zavedeniu právneho nároku na materskú školu od troch rokov, s ktorým ráta plán obnovy v komponente *Dostupnosť, rozvoj a kvalita inkluzívneho vzdelávania na všetkých stupňoch*, sa adresuje problém nízkej dostupnosti zariadení starostlivosti o deti.

V súlade s prvým princípom Európskeho piliera sociálnych práv (Charta základných práv EÚ, čl. 14 a Dohovor OSN pre osoby so zdravotným postihnutím, čl. 24) zameraným na právo na kvalitné a inkluzívne vzdelávanie sa plán koncentruje na dostupnosť kvalitnej predškolskej výchovy, inkluzívny prístup vo vzdelávaní orientovaný na individuálne potreby každého dieťaťa a nižšiu mieru predčasného ukončovania školskej dochádzky. Komponent *Dostupnosť, rozvoj a kvalita inkluzívneho vzdelávania na všetkých stupňoch* je taktiež v súlade s pripravovanou Stratégiou rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030. Navrhované reformy a investície znížia segregáciu vo vzdelávaní a posilnia sociálnu súdržnosť aj vďaka investíciám, ktoré zahŕňajú oprávnenosť výdavkov na debarierizáciu školských budov na všetkých úrovniach vzdelávacieho systému.

Podpora služieb ranej starostlivosti (vrátane ich financovania) v marginalizovaných rómskych komunitách a v prostredí generačnej chudoby, pomôže prácou s rodinami v domácom prostredí prekonávať existujúce bariéry, rozvíjať kognitívne a motorické zručnosti detí, pripravovať ich na vstup do formálneho predprimárneho vzdelávania a robiť osvetu o jeho prínosoch medzi rodičmi. Súčasťou nástrojov na podporu zvýšenia účasti detí z rodín v hmotnej núdzi na predprimárnom vzdelávaní bude aj motivovanie rodín pomocou podmienených finančných transferov. Podpora služieb ranej starostlivosti zároveň posilní rovnosť žien a mužov v marginalizovaných rómskych komunitách, a to rozvojom čitateľskej gramotnosti a rodičovských zručností matiek, ktorým sa tým zvýši sebavedomie a odhodlanie uplatniť sa na trhu práce po rodičovskej dovolenke. Vytvorí sa grantová schéma pre mimovládne organizácie a ďalšie subjekty na podporu poskytovania ranej starostlivosti a ranej intervencie deťom vo veku 0 až 6 rokov, najmä z prostredia marginalizovaných rómskych komunít a z prostredia generačnej chudoby. Nastavenie programu bude čerpať z existujúcich skúseností občianskeho združenia Cesta von a hodnotenia projektu Omama, ktoré prebieha za účasti odborníkov z Oxfordskej univerzity. Dôraz bude kladený na zapojenie žien priamo z komunity ovládajúcich jej jazyk a miestne podmienky, ktoré absolvujú kvalitné školenie a mentoring. Novelou zákona o pomoci v hmotnej núdzi sa zároveň rozšíri nárok na príspevok na nezaopatrené dieťa na tie deti v predškolskom veku, ktoré navštevujú programy predprimárneho vzdelávania ako forma podmienenej finančnej pomoci, ktorá bude rodiny ohrozené chudobou motivovať k účasti detí na predprimárnom vzdelávaní.

Zavedením systému včasného varovania predčasného ukončenia školskej dochádzky budú školy môcť včas zachytiť žiakov, ktorí sú ohrození predčasným ukončením školskej dochádzky. Takéto systémy vyhodnocujú rôzne relevantné faktory týkajúce sa žiaka a jeho dochádzky. Pravdepodobne pôjde najmä o žiakov z chudobnejších domácností v dôsledku potreby ekonomicky zabezpečiť domácnosť. Zvýšené riziko sa môže v dôsledku domáceho a sexuálneho násilia či predčasného tehotenstva týkať dievčat a v súvislosti s vyšším zdravotným rizikom aj niektorých žiakov so zdravotným znevýhodnením. Práve mentoring a tútoring posilní rovnosť žien a mužov zameraním sa aj na problémy, ktorým čelia najmä mladé ženy ako napríklad predčasné otehotnenie a domáce násilie a na ich aktívne adresovanie. V rámci regulácie tzv. F-odborov bude taktiež osobitná pozornosť venovaná odboru „praktická žena“, ktorý je založený na stereotypoch o úlohe žien v spoločnosti a ktorý vykazuje nízku úspešnosť absolventiek pri uplatnení sa na trhu práce.

Nová kurikulárna a učebnicová reforma bude do kurikula systematicky integrovať aj prierezové témy, vrátane rovnosti žien a mužov. V kritériách na posudzovanie učebníc, resp. didaktických prostriedkov bude posilnený zreteľ na rovnosť medzi mužmi a ženami. Za účelom transformácie študijných programov pripravujúcich budúcich učiteľov bude vytvorený grantový program pre univerzity, ktorý podporí vznik nových učiteľských študijných programov. Súčasťou je aj financovanie takých zmien v programoch, ktoré podporujú zavádzanie inkluzívneho vzdelávania, vzdelávanie žiakov s odlišným materinským jazykom a rozvoj digitálnych kompetencií u študentov učiteľstva. Jednou z podmienok v rámci udeľovania grantov bude posilňovanie rovnosti medzi mužmi a ženami.

4. Súdržnosť plánu

Plán obnovy a odolnosti je spoločnou reakciou krajín EÚ na silný pokles ekonomiky v dôsledku pandémie. Slovensko zároveň musí riešiť dlhodobú výzvu, ktorou je úsilie prekonať ekonomickú stagnáciu. Kombinácia investícií, štrukturálnych reforiem a efektívnych verejných politík umožní krajine začať opäť dobiehať životnú úroveň priemeru EÚ, dosiahnuť významné a udržateľné zlepšenie v kľúčových oblastiach ovplyvňujúcich kvalitu života na Slovensku.

4.1 Vzdelávanie

Vzdelávanie vplýva na kvalitu „produktívneho" ľudského kapitálu a zvyšuje potenciál ekonomiky. Inovatívna ekonomika si vyžaduje vzdelaných, zručných a adaptabilných zamestnancov, ktorí sú nenahraditeľným zdrojom konkurenčnej výhody pre domáce firmy na medzinárodných trhoch. Aj v službách štátu môžu byť vzdelaní ľudia zdrojom inovácií v dizajne aj implementácii verejných politík. Vzdelávanie zároveň prispieva k nemateriálnej kvalite života, napríklad posilnením demokratických hodnôt, kultúry, občianskej angažovanosti, či odolnosti spoločnosti proti informačným hrozbám.

K lepším vzdelávacím výsledkom prispeje reforma obsahu vzdelávania, učebnicovej politiky a prípravy učiteľov. Na tieto reformy budú nadväzovať investície do nových učebníc a nového modelu kurikulárneho manažmentu. Odstrániť investičný dlh v digitálnom vybavení škôl pomôže nákup digitálnych technológií a nasadenie digitálnych koordinátorov, ktorí budú poskytovať učiteľom podporu pri zavádzaní nových technológií do výučby s cieľom zvýšiť digitálne zručnosti žiakov. Rozširovanie kapacít materských škôl a odstraňovanie bariér zabezpečia univerzálnu dostupnosť predprimárneho vzdelávania, ktoré je kľúčové pre začleňovanie znevýhodnených detí vo vzdelávacom procese. Na tieto investície bude nadväzovať reforma v oblasti inkluzívneho vzdelávania na všetkých stupňoch, ktorá deťom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami zabezpečí adekvátnu podporu a vytvorí podmienky pre ich plnohodnotné začlenenie do spoločnosti a na trh práce. Komplexná reforma riadenia, financovania a hodnotenia vysokých škôl pozdvihne kvalitu vysokých škôl, ktoré umožnia viac stimulovať najtalentovanejší ľudský kapitál a potenciál ekonomiky.

4.2 Veda, výskum a inovácie

Finančná a inštitucionálna podpora vedy, výskumu a inovácií spojená s profesionalizáciou riadenia podpory je kľúčom k vytvoreniu účinného inovačného ekosystému, ktorý spojí aktérov z verejného a súkromného sektora, konkrétne verejnej správy, vysokých škôl a biznisu, s cieľom posilniť konkurencieschopnosť slovenskej ekonomiky. Výsledky inovačného procesu však môžu zvýšiť nielen konkurenčnú výhodu súkromných firiem, ale aj kvalitu a rýchlosť verejných služieb a prispieť k riešeniu lokálnych a globálnych environmentálnych výziev.

K väčšej účinnosti investícií do vedy, výskumu a inovácií prispeje zásadná reforma riadenia a hodnotenia podporných nástrojov vrátane podpory digitálnej ekonomiky. Nové formy spolupráce súkromného a verejného sektora prinesie reforma organizácie a financovania výskumných inštitúcií, najmä Slovenskej akadémie vied. Reforma pobytovej a pracovnej legislatívy a podporné nástroje na jednoduchšiu integráciu výrazne zvýšia kvalitu ľudského kapitálu. Investície do súťažného verejného financovania vedy, výskumu a inovácií, do vtiahnutia súkromných investícií a do digitalizácie ekonomiky podporia orientáciu ekonomiky na výskumno-vývojové aktivity a zvýšia jej konkurencieschopnosť. Investície do najtalentovanejších študentov, do expertov a do vyššej mobility výskumno-vývojových pracovníkov podporia ľudské kapacity schopné transformáciu slovenskej ekonomiky realizovať.

4.3 Zelená ekonomika

Inteligentne nastavené regulácie, stimuly a dane motivujú inovácie a vývoj environmentálne šetrnejších technológií. Čisté životné prostredie a príroda pozitívne vplývajú na zdravie a kvalitu života. Znižovaním emisií skleníkových plynov pomôže Slovensko medzinárodnému úsiliu, ktoré je kľúčové v snahe zabrániť prepadu životnej úrovne na celom svete.

K zníženiu emisií prispejú opatrenia ako napríklad ukončenie podpory spaľovania hnedého uhlia v elektrárni Nováky, reforma regulácie trhu s elektrinou s cieľom zvýšiť podiel obnoviteľných zdrojov energie v elektrickom mixe Slovenska, reforma spracovania stavebného odpadu či zmeny v krajinotvorbe. Na reformy budú nadväzovať

investície do podpory obnoviteľných zdrojov energie, renovácií budov, dekarbonizácie priemyslu, infraštruktúry pre vozidlá na alternatívny pohon a adaptácie regiónov na klimatickú zmenu s dôrazom na ochranu prírody a rozvoj biodiverzity. Investície do zelenej obnovy budov budú okrem zvyšovania energetickej efektívnosti prispievať ku kvalite ovzdušia znížením koncentrácie prachových častíc. Súvisiaca reforma zosúladenia podporných mechanizmov do jednotného komplexného nástroja zjednoduší proces získania podpory na obnovu rodinných domov.

4.4 Zdravie

Kvalitná zdravotná starostlivosť zvyšuje produktivitu, predlžuje produktívny život a prispieva k zmierňovaniu negatívnych ekonomických vplyvov starnúcej populácie. Zároveň vytvára podmienky pre aktívne starnutie a rešpekt k ľudskej dôstojnosti na sklonku života. Ak by sa kvalita slovenského zdravotníctva zlepšila na úroveň EÚ15, počet odvrátiteľných úmrtí by sa ročne znížil približne o 5 000.

Plán obnovy a odolnosti kombinuje investície a reformy zamerané na inovatívny prístup k poskytovaniu zdravotnej starostlivosti, ako aj výrazné zvýšenie kvality a dostupnosti. K zefektívneniu využívaných zdrojov a nemocničných kapacít prispeje nová mapa ústavnej zdravotnej starostlivosti a definícia nových typov nemocníc. Na reformu priamo nadväzujú investície do výstavby, rekonštrukcie, vybavenia a digitalizácie nemocníc. Nová sieť nemocníc upraví aj mapu záchrannej zdravotnej služby, čo si vyžiada investície do infraštruktúry a vybavenia. Optimalizácia siete primárnej starostlivosti a zvýšenie počtu a rozšírenie kompetencií všeobecných lekárov zvýšia dostupnosť zdravotnej starostlivosti a pomôžu eliminovať nadbytočné návštevy u drahých špecialistov. Opatrenia v dlhodobej sociálno-zdravotnej starostlivosti a starostlivosti o duševné zdravie vytvoria dostatočné kapacity na doliečenie a komunitné riešenia, čím predídu drahým „sociálnym“ a opakovaným hospitalizáciám. Zavedenie komunitných psychosociálnych centier pre chronických pacientov pomôže predchádzať ich umiestňovaniu v pobytových zariadeniach sociálnych služieb. Kombinácia uvedených opatrení zvýši dopyt po kvalifikovaných pracovníkoch a zlepší podmienky najmä v nemocniciach a zariadeniach sociálnych služieb, čo prispeje k riešeniu nedostatku personálu v slovenskom zdravotníctve.

4.5 Verejná správa a digitalizácia

Transparentné a nekorupčné prostredie stimuluje verejné a súkromné investície, rozvoj ľudského kapitálu a podporuje ekonomickú stabilitu a hospodársky rast. Citlivý prístup k regulácii ako aj kvalitné verejné inštitúcie pomáhajú vytvárať priaznivé a inovatívne podnikateľské prostredie a kvalitné pracovné miesta. Digitalizácia vo verejnom sektore prináša efektívnejšie poskytovanie moderných služieb firmám a občanom. Dôraz na udržateľnosť verejných financií zároveň prispieva k ekonomickej stabilite, medzigeneračnej spravodlivosti a vyššej kvalite života.

Plán obnovy obsahuje reformy a investície, ktoré pomáhajú zefektívňovať procesy vo verejnej správe a zvyšujú kvalitu verejných služieb pre občanov a firmy. Opatrenia na zníženie regulačnej záťaže a zjednodušenie procesov vo verejnom obstarávaní podporia kvalitu podnikateľského prostredia. Reforma súdnej mapy podporí špecializáciu sudcov, čo skvalitní a zrýchli súdne rozhodnutia, zvýši dôveryhodnosť v súdny systém a posilní právnu istotu pre občanov aj podnikateľov. Reforma polície zefektívni odhaľovanie finančnej kriminality spojenej s korupciou. Reforma integrovaného záchranného systému posilní odolnosť krajiny v krízových situáciách akou je aktuálna pandémia COVID-19. Rozvoj digitálnych služieb, ktorý umožní zvýšiť podiel elektronických podaní na diaľku, bez nutnosti cestovania, a preferencia energeticky efektívnych technológií prispejú k naplneniu zelených cieľov. Podpora v oblasti konektivity a kybernetickej bezpečnosti vytvorí predpoklady na rozvoj digitalizácie v celej spoločnosti a umožní plnenie digitálnych cieľov naprieč celým reformným plánom.

4.6 Udržateľné verejné financie ako predpoklad napĺňania cieľov plánu obnovy a odolnosti

Nevyhnutným predpokladom pozitívneho efektu investícií, reforiem a opatrení spojených s plánom obnovy a odolnosti sú zdravé verejné financie. Dlhodobú udržateľnosť hospodárenia štátu a ostatných zložiek verejnej správy podporí viacero veľkých reforiem zameraných na podporu ekonomického rastu, riešenia vplyvu demografického vývoja, vyššiu ekonomickú efektívnosť a spoločenský prínos verejných výdavkov.

PLÁN OBNOVY

cestovná
mapa k lepšiemu
Slovensku

Komponent 1

EK
+ SK

KOMPONENT 1: Obnoviteľné zdroje energie a energetická infraštruktúra

1. Popis komponentu

1.1 Oblasť politiky

Zelená ekonomika

1.2 Cieľ

Zvyšovanie podielu obnoviteľných zdrojov energie (ďalej len „OZE“) v energetickom mixe

1.3 Dvojitá transformácia

Tento komponent umožňuje spoločne postupovať v zelenej a digitálnej transformácii. Inteligentné a digitálne investície do elektrizačnej sústavy podporia rýchlejšiu, spoľahlivejšiu a efektívnejšiu integráciu obnoviteľných zdrojov nákladovo efektívnym spôsobom. Komponent umožní širšie využívanie čistých technológií pre udržateľnú, dostupnú a smart energetiku, čím prispieva k Parížskym klimatickým cieľom v súlade s koordinovaným reformným zámerom EU (tzv. flagship initiatives) „naštartujme“ („power up*“),* teda najmä k cieľu výstavby a integrácii 40% z celkového plánovaného objemu 500 GW obnoviteľných zdrojov energie do roku 2030.

1.4 Pracovné miesta a rast

Tento komponent podporuje udržateľný rast odvetvia elektroenergetiky a teplárenstva na báze obnoviteľných zdrojov energie a udržanie existujúcich ako aj tvorbu nových pracovných miest v ňom. Nové pracovné miesta vzniknú integráciou OZE v sektoroch výroby na lokálnej úrovni (napr. komunity vyrábajúce energiu z OZE), ako aj na národnej úrovni, či už v sektore výroby energie z OZE alebo cez vznik nových obchodných modelov.

1.5 Sociálna odolnosť

Z dôvodu lepšieho prístupu obyvateľstva k obnoviteľným zdrojom energie prostredníctvom komunít vyrábajúcich energiu z OZE sa predpokladá zníženie výdavkov domácností na energie, resp. spomalenie trendu ich zvyšovania. Rovnaký benefit prinesie technicky a obchodne inovatívna a nákladovo efektívna integrácia nových zdrojov OZE na národnej úrovni. Takéto investície tiež zlepšia verejné zdravie znížením znečistenia životného prostredia.

1.6 Prepojenie na odporúčania, ktoré sa týkajú národného programu reforiem Slovenska na rok 2020

Komponent vo všetkých plánovaných investíciách a reformách adresuje odporúčanie Rady, ktoré sa týkajú národného programu reforiem Slovenska na rok 2020. V rámci odporúčania 3 je zdôraznená potreba zamerať investície na zelenú a digitálnu transformáciu, najmä na čistú a efektívnu výrobu a využívanie energie a zdrojov.

1.7 Reformy a investície

1.7.1 Reformy:

Na zlepšenie stavu budú prijaté nevyhnutné zmeny v energetickej regulácii záväzne vyplývajúce z balíka Čistej energie pre všetkých Európanov. Cieľom reforiem je zásadným spôsobom upraviť trh s elektrinou a vytvoriť vhodné legislatívne prostredie pre zvyšovanie podielu OZE v energetickom mixe SR. Pre zvýšenie udržateľnosti energetického systému budú pri novorealizovaných projektoch zohľadnené ekonomické ako aj environmentálne aspekty, s dôrazom na regulačné nastavenie, ktoré nebude mať negatívny dopad na odberateľov elektriny spĺňajúcich podmienky energetickej chudoby.

1. Reforma právneho rámca v oblasti energetickej efektívnosti

Cieľom reformy je úprava právneho rámca v oblasti energetickej efektívnosti, vrátane transpozície smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/2002 z 11. decembra 2018, ktorou sa mení smernica 2012/27/EÚ o energetickej efektívnosti (ďalej len „smernica (EÚ) 2018/2002“), ktorá vytvorí podmienky na znižovanie primárnej a koncovej spotreby energie. Zavedie a bude uplatňovať v praxi princíp energy efficiency first pri plánovaní, modernizácii a realizácii projektov zvyšujúcich podiel obnoviteľných zdrojov energie v elektrine a teple, čím sa obmedzí potreba investícií do nových zdrojov energie.

2. Reforma právneho rámca v oblasti elektroenergetiky

Cieľom reformy je úprava právneho rámca v oblasti elektroenergetiky a vytvorenie podmienok pre vstup nových subjektov na trh s elektrinou. Súčasťou reformy je transpozícia smernice Európskeho parlamentu a Rady 2019/944 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou a o zmene smernice 2012/27/EÚ.

3. Reforma právneho rámca v oblasti podpory OZE

Cieľom reformy je úprava právneho rámca pre OZE v sektoroch elektroenergetiky, teplárenstva a dopravy. Súčasťou reformy je transpozícia smernice Európskeho parlamentu a Rady 2018/2001 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov v elektroenergetike, teplárenstve a sektore dopravy.

1.7.2 Investície:

1. Investície do výstavby nových zdrojov elektriny z OZE

Cieľom je zvýšenie výrobnej kapacity z OZE v súlade s požiadavkami Integrovaného národného energetického a klimatického plánu. Investície do nových výrobných kapacít (10 kW až 50 MW) budú podporované formou investičnej pomoci.

2. Investície do modernizácie existujúcich zdrojov elektriny z OZE (*„repowering“*)

Cieľom je zabezpečenie modernizácie existujúcich výrobných kapacít na výrobu elektriny z OZE. Týka sa to najmä výroby elektriny z bioplynu ako aj výroby elektriny z vodnej energie. Opatrenie bude mať formu investičnej pomoci.

3. Investície do zvyšovania flexibility elektroenergetických sústav pre vyššiu integráciu OZE

Cieľom opatrenia je zabezpečiť väčšiu flexibilitu elektrizačnej sústavy SR a zvýšiť voľnú kapacitu sústavy pre integráciu variabilných obnoviteľných zdrojov energie. V rámci opatrenia budú podporené zariadenia na skladovanie energie, ktoré prispejú k zvýšeniu ponuky regulačného výkonu alebo znížia nároky variabilných OZE na regulačný výkon. O podporu sa budú môcť uchádzať batériové úložiská, zariadenia na výrobu vodíka z OZE a vodné elektrárne (prečerpávacie vodné elektrárne), ktoré v rámci investície zvýšia rozsah regulačného výkonu najmenej o 25%. V rámci opatrenia budú podporené zariadenia zvyšujúce flexibilitu a energetickú účinnosť elektrizačnej sústavy, a to aj prostredníctvom modernizácie existujúcich zdrojov poskytujúcich flexibilitu. Opatrenie bude mať formu investičnej pomoci.

Odhadované náklady**:** 232 mil. EUR z RRF, z toho 2% (4,6 mil. EUR) alokovaných na administratívne náklady súvisiace s implementáciou komponentu.

2. Hlavné výzvy a ciele

2.1 Komplexnosť navrhovaných zmien v rámci dizajnu vnútorného trhu s elektrinou.

- Existujúci model fungovania trhu je postavený na relatívne statickom usporiadaní.
- Hlavnou výzvou je vyriešiť otázku zmeny koncepcie udeľovania povolení na činnosť s ohľadom na nové subjekty na trhu s elektrinou, ktorých role sa budú dynamicky meniť. Zároveň bude potrebné riešiť zníženie administratívnej záťaže pre regulované subjekty pri vstupe na trh.
- Za účelom riešenia tejto výzvy bolo z prostriedkov Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky (MH SR) financované vypracovanie štúdie „Vecný návrh transpozície legislatívneho balíčka EÚ Čistá energia pre všetkých Európanov v oblasti vnútorného trhu s elektrinou do národnej legislatívy SR“. MH SR následne zrealizovalo celkom tri workshopy s odbornou verejnosťou, ktorých cieľom bola konzultácia „Vecného návrhu transpozície legislatívneho balíka EÚ Čistá energia pre všetkých Európanov“ v oblasti vnútorného trhu s elektrinou do národnej legislatívy SR.

2.2 Administratívne prekážky výstavby nových zariadení na výrobu elektriny z OZE

- Existujúci proces prípravy investícií v energetike na Slovensku je neefektívny a neúmerne predlžuje trvanie projektovej prípravy.
- V zmysle článku 16 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/2001 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov (ďalej len „Smernica (EÚ) 2018/2001“) je potrebné zabezpečiť zefektívnenie

povoľovacieho procesu pre nové zdroje na výrobu elektrickej energie. Orgány územnej samosprávy by mali zahrnúť ustanovenia týkajúce sa integrácie a využívania OZE pri územnom plánovaní, výstavbe a obnove územnej infraštruktúry, priemyselných, obchodných, obytných zón ako aj energetických infraštruktúr do svojich územných plánov.

- V zmysle článku 42 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/944 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou (ďalej len „Smernica (EÚ) 2019/944“) je potrebné zo strany prevádzkovateľa prenosovej sústavy a prevádzkovateľov distribučných sústav zaviesť transparentné a efektívne postupy nediskriminačného pripojenia nových zdrojov a zariadení na ukladanie energie do prenosovej alebo distribučnej sústavy.

2.3 Zvýšenie flexibility elektrizačnej sústavy s cieľom masívnejšieho pripájania nových zariadení na výrobu elektriny z OZE

- Vytvorenie vhodných technických a legislatívnych podmienok pre umožnene integrácie OZE do sústavy v objemoch potrebných na dosiahnutie dekarbonizačných cieľov a cieľov pre OZE do roku 2030, resp. 2050.
- Cieľom je rozšíriť existujúcu základňu konvenčných flexibilných zdrojov elektriny o nové technológie zdrojov schopných poskytovať regulačný výkon. Súčasne je cieľom rozšíriť existujúce formy poskytovania podporných služieb o nové služby umožňujúce nahradiť štandardné regulačné nástroje v oblasti podporných služieb.
- V rámci opatrenia budú podporené zariadenia zvyšujúce flexibilitu elektrizačnej sústavy, resp. znižujúce spotrebu regulačnej elektriny. V súlade so zámerom investície je aj podpora zvýšenia regulačného výkonu vodných elektrární v rámci ich modernizácie a predĺženia technickej životnosti.

2.4 Zabezpečiť modernizáciu existujúcich zariadení na výrobu elektriny z OZE

- Hlavnou výzvou je zabezpečiť ďalšiu prevádzku existujúcich zariadení na výrobu elektrickej energie z OZE. Vzhľadom na technický stav mnohých výrobní ako aj očakávanú situáciu na trhu s elektrinou, by ďalšia prevádzka viacerých zdrojov nebola rentabilná, resp. by bola menej efektívna.
- Cieľom modernizácie týchto zariadení je predĺžiť ich technickú životnosť a zároveň zvýšiť účinnosť výroby elektrickej energie („repowering“), čo v konečnom dôsledku bude viesť k väčšiemu objemu elektriny z OZE vyrobenej v existujúcich zariadeniach.

2.5 V sektore vykurovania a chladenia dosiahnuť zvýšenie podielu OZE

- Pre sektor vykurovania a chladenia je hlavnou výzvou dosiahnuť určený záväzný cieľ pre zvýšenie podielu obnoviteľných zdrojov v hodnote minimálne 1,1 (resp. 1,3) percentuálneho bodu, vyjadreného ako ročný priemer za obdobie rokov 2021 až 2025 a rokov 2026 až 2030.
- V zmysle smernice Európskeho parlamentu a Rady 2018/2001 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov, pokiaľ súčasné systémy centrálneho zásobovania teplom (CZT) neprejdú do konca roku 2025 na tzv. účinné CZT, odberatelia budú mať možnosť odpojiť sa od týchto systémov; ak majú k dispozícii vlastný zdroj tepla na báze obnoviteľných zdrojov čo bude mať negatívny ekonomický dopad na prevádzkovanie CZT, keďže takúto časť pôvodne alokovaných prevádzkových nákladov budú musieť rozpočítať medzi zostávajúcich odberateľov. Smernica zároveň stanovuje členským štátom povinnosť zabezpečiť lepšiu integráciu energie z OZE a vytvoriť podmienky pre zvyšovanie podielu OZE v systémoch CZT o 1% ročne.
- Vzhľadom na vysoký podiel nákladov na energie (vrátane tepla) hradený slovenskými spotrebiteľmi je preto vhodné naštartovať investičnú aktivitu s cieľom zvýšenia podielu výroby tepla z OZE tak, aby nedochádzalo k nepriaznivým dôsledkom na účinné systémy CZT, ako jedného z efektívnych prostriedkov pre dosiahnutie cieľov v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov a energetickej efektívnosti; vysokoúčinné systémy CZT môžu byť zdrojom flexibility pre elektrizačnú sústavu v súvislosti s budúcim rozvojom OZE. Taktiež je potrebné modernizovať systémy a budovať nové systémy CZT tak, aby sa do nich dali integrovať obnoviteľné zdroje energie, čím sa predíde odpájaniu koncových odberateľov, ktorí budú chcieť obnoviteľné zdroje sami využívať na výrobu tepla a chladu.
- Zvýšenie podpory využívania geotermálnej energie na vykurovanie.
- Podpora zmeny vykurovacieho média zo zemného plynu na biometán.
- Financovanie opatrení na podporu OZE v sektore teplárenstva je plánované prostredníctvom Modernizačného fondu a Európskych štrukturálnych a investičných fondov.

3. Popis investícií a reforiem v tomto komponente

3.1 Reformy

3.1.1 Reforma právneho rámca v oblasti energetickej efektívnosti

Výzvy:

- Jednou z kľúčových reforiem potrebných pre transpozíciu opatrení balíčka Čistá energia pre všetkých Európanov a zabezpečenie plnenia cieľa v oblasti znižovania spotreby energie je transpozícia smernice Európskeho parlamentu a Rady 2018/2002, ktorou sa mení smernica 2012/27/EÚ o energetickej efektívnosti.

Ciele:

- Novelizácia zákona 321/2014 Z. z. o energetickej efektívnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Implementácia:

- Implementácia princípu prvoradosti energetickej efektívnosti zaistí, aby energetická efektívnosť a reakcia na strane spotreby mohli rovnocenne konkurovať výrobnej kapacite. K zlepšeniam energetickej efektívnosti bude potrebné pristupovať vždy, keď budú nákladovo efektívnejšie než ekvivalentné riešenia na strane dodávky.

Adresát: Ministerstvo hospodárstva SR

Časový rozvrh: do 31.12.2020

3.1.2 Reforma právneho rámca v oblasti elektroenergetiky

Výzvy:

- Jednou z kľúčových reforiem potrebných pre zlepšenie implementácie OZE v elektroenergetike je transpozícia smernice Európskeho parlamentu a Rady 2019/944 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou.
- Vzhľadom na skutočnosť, že existujúci model fungovania vnútorného trhu s elektrinou je postavený na relatívne statickom usporiadaní, bude potrebné vyriešiť otázky zmeny koncepcie udeľovania povolení na činnosť s ohľadom na nové subjekty na trhu s elektrinou, ktorých role sa budú dynamicky meniť. Spolu so zmenou koncepcie bude potrebné riešiť aj zefektívnenie/digitalizáciu povoľovacieho procesu vrátane zníženia administratívnej záťaže pre účastníkov trhu.
- Nový právny rámec v elektroenergetike (tzv. market dizajn) prinesie okrem nových subjektov na trhu s elektrinou aj nové obchodné modely, ktoré tak nepriamo podporia masívnejšiu integráciu OZE v elektroenergetike.
- Ďalšou z výziev je zmeniť prístup v cenovej regulácii, ktorá sa priamo dotýka pripájania a prevádzky výrobní elektriny z OZE (tzv. sieťové poplatky). Reforma právneho rámca vyvolá potrebu úpravy cenovej regulácie sieťových poplatkov, ktorá do značnej miery limituje trend postupného znižovania podpory OZE, s cieľom ich postupnej integrácie v rámci voľného trhu s elektrinou. V nadväznosti na reformu bude potrebné zosúladiť súčasné nastavenie platieb za pripojenie a prístup do sústavy (ako napr. tzv. G-komponent) s požiadavkami vyplývajúcimi z práva EÚ.

Ciele:

- Novelizácia existujúceho zákona o energetike č. 251/2012 Z. z.
- Novela zákona č. 250/2012 Z.z. o regulácii v sieťových odvetviach.

Implementácia:

- Implementácia nových pravidiel pre vnútorný trh s elektrickou energiou umožní aplikáciu nových obchodných modelov pre výrobcov elektriny z OZE a prevádzkovateľov úložísk energie, s dodatočným

pozitívnym efektom na zvyšovanie flexibility elektrizačnej sústavy. Očakávaným výsledkom je masívnejšia integrácia nových OZE do elektrizačnej sústavy.
- Dôraz bude kladený na výrobu elektriny v mieste spotreby.

Adresát:

- Ministerstvo hospodárstva SR ako rezortný orgán pre energetiku

Časový rozvrh: do 31.12.2022

3.1.3 Reforma právneho rámca v oblasti podpory OZE

Výzvy:

- Jednou z kľúčových reforiem potrebných pre zlepšenie implementácie OZE v elektroenergetike je vytvorenie prostredia pre dosiahnutie cieľov v oblasti obnoviteľných zdrojov pre rok 2030 a transpozícia Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2018/2001 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov, ktorá zásadným spôsobom upraví rámec pre rozvoj OZE v oblasti elektroenergetiky a teplárenstva.

Ciele:

- Ministerstvo hospodárstva SR nastaví pravidlá pre výberové konania (aukcie) na výstavbu nových zdrojov na výrobu elektriny, a to otvoreným, transparentným, konkurenčným, nediskriminačným a nákladovo efektívnym spôsobom.
- Reforma systému podpory OZE.
- Vytvorenie podmienok pre výrobu tepla v CZT na splnenie požiadaviek smernice REDII (smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/2001 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov) týkajúcich sa účinnosti a podielu OZE tak, aby nedochádzalo k nepriaznivým dôsledkom na účinné systémy CZT, resp. tak, aby to podporilo ďalší rozvoj účinných systémov CZT ako jedného z efektívnych prostriedkov pre dosiahnutie cieľov v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov a energetickej efektívnosti.

Implementácia:

- Aukcie na nové zdroje na výrobu elektriny z OZE budú realizované podľa osvedčených postupov a skúseností („best-practice“) v krajinách Európskej únie.
- Dlhodobý plán aukcií na nové zdroje OZE má potenciál prispieť k stabilite podnikateľského prostredia a lepšej predvídateľnosti prírastku nových inštalovaných kapacít OZE v odvetví elektroenergetiky.
- Reforma systému podpory OZE bude súčasťou novelizácie zákona 309/2009 Z.z. o podpore obnoviteľných zdrojov energie a vysoko účinnej kombinovanej výroby a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- Vytvorenie podmienok pre výrobu tepla v CZT bude predmetom novelizácie zákona 657/2004 Z. z. o tepelnej energetike.

Adresát:

- Ministerstvo hospodárstva SR ako rezortný orgán pre energetiku

Časový rozvrh: do 31.12.2022

3.2 Investície

Súčasťou investícií bude v súlade s článkom 7 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti aj zabezpečenie administratívnych kapacít pri realizácii komponentu, jeho reforiem a investícií (monitoring plnenia míľnikov a cieľov, príprava a vyhodnotenie schém štátnej pomoci a s nimi súvisiacich výziev).

3.2.1 Investície do výstavby nových zdrojov elektriny z OZE

Výzvy:

- Slovensko plní svoje záväzky v oblasti zvýšenia podielu OZE pre rok 2020. Súčasný systém podpory OZE však neprimerane zvyšuje ceny elektrickej energie.
- Zvýšenie výrobnej kapacity elektrickej energie z OZE v súlade s požiadavkami Integrovaného národného energetického a klimatického plánu.
- Nastavenie nediskriminačných a transparentných kvalifikačných kritérií výberových konaní (aukcií) pre nové zdroje na výrobu elektriny z OZE s jasnými termínmi a pravidlami pre dodanie projektu, a to otvoreným, transparentným, konkurenčným, nediskriminačným a nákladovo efektívnym spôsobom (podľa princípu technologickej neutrality).
- Zabezpečenie vysokej miery realizovateľnosti víťazných projektov vo výberových konaniach s cieľom zabezpečiť predikovateľnosť pripájania nových kapacít OZE.
- Zabezpečenie environmentálnej udržateľnosti rozvoja OZE v súlade so zásadou „výrazne nenarušiť".

Ciele:

- Výstavba nových výrobných kapacít elektrickej energie z OZE (s inštalovaným výkonom 10 kW až 50 MW).

Implementácia:

- Investičné prostriedky by mali byť prideľované na základe výsledkov aukcie, pričom hlavným kritériom budú náklady na MWh vyrobenej elektriny.
- V rámci zabezpečenia súladu so zásadou „výrazne nenarušiť" budú v rámci výziev stanovené špecifické kritéria oprávnenosti („eligibility criteria") a podporené tak budú iba projekty spĺňajúce požiadavky legislatívy EÚ a SR v oblasti ochrany životného prostredia ako aj ostatnej relevantnej legislatívy vrátane kritérií zásady „výrazne nenarušiť" vyplývajúcich z nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti.
- V rámci lehôt stanovených v podmienkach výberových konaní sa kapacita projektov, ktoré sa nezrealizujú ponúkne v poradí ďalším neúspešným záujemcom za pôvodne vysúťažených podmienok aplikovaním primeraných administratívnych poplatkov.
- Opatrenie bude mať formu investičnej pomoci a bude mať za následok zníženie dopadu na výšku koncovej ceny elektriny prostredníctvom regulovanej tarify za prevádzkovanie systému.
- V rámci investície do výstavby nových zdrojov elektriny z OZE sa nepočíta s podporou vodných elektrární.
- V prípade podpory výroby elektriny a tepla z biomasy bude jednou z podmienok udelenia podpory dodržiavanie kritérií trvalej udržateľnosti stanovených smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2018/2001 o podpore výroby energie z obnoviteľných zdrojov, ako aj podmienka na minimálnu úsporu emisií CO_2 vo výške 80% (vo vzťahu k typickým hodnotám a podľa metodológie smernice 2018/2001 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov), ktorá presahuje požiadavku na úsporu emisií podľa kritérií trvalej udržateľnosti. Táto požiadavka bude súčasťou výziev, na základe ktorých budú projekty podporené a bude sa vzťahovať na všetky zariadenia nárokujúce si podporu z RRP, s výnimkou zaradení využívajúcich plynné palivá s celkovou kapacitou menšou ako 2MW. Úspora GHG a plnenie kritérií udržateľnosti budú preukazované na základe systému certifikácie v rámci transpozície smernice RED II.
  - Je možnosť zvážiť využitie časti prostriedkov na obnoviteľné zdroje energie a energetickú infraštruktúru pomocou finančných nástrojov aplikovaných cez Slovak Investment Holding, a.s.

Adresát:

- Podnikateľské subjekty

Štátna pomoc:

Investičná podpora pre nové zdroje elektriny z OZE by mala byť poskytovaná v súlade s nariadením o blokových výnimkách (GBER).

Časový rozvrh: 2021 - 2026

Odhadované náklady: 103 mil. EUR (na základe alokácie v Pláne obnovy na úrovni 232 mil. EUR)

3.2.2 Investície do modernizácie existujúcich zdrojov elektriny z OZE („repowering“)

Vyradenie rozsiahleho objemu inštalovanej kapacity OZE z prevádzky, kritickým spôsobom ohrozí záväzky Slovenskej republiky v oblasti zvyšovania podielu OZE a v oblasti znižovania emisií a dosiahnutia uhlíkovej neutrality.

Výzvy:

- Hlavnou výzvou je zabezpečiť predĺženie životnosti existujúcich zariadení na výrobu elektrickej energie, ktoré pre svoju ďalšiu prevádzku potrebujú dodatočné investície na nákladovo udržateľnom princípe z hľadiska dopadov na ceny elektriny. Týka sa to najmä zariadení na výrobu elektriny z bioplynu, ktorým končí prevádzková podpora v rokoch 2025 - 2028 ako aj zariadení na výrobu elektriny z vodnej energie.
- Očakávaná situácia na trhu s elektrinou spôsobí, že prevádzka viacerých zdrojov po roku 2026, predovšetkým po ukončení ich prevádzkovej podpory nebude v rámci trhových podmienok rentabilná.
- Elektrárne využívajúce ako palivo na výrobu elektriny bioplyn nebudú po skončení prevádzkovej podpory konkurencieschopné, vzhľadom na cenu a dostupnosť suroviny.
- Zhruba tretina bioplynových staníc nemá povinnosť využívať odpadové teplo, keďže vznikli ešte pred októbrom 2012. Rekonštrukcie zariadení využívajúcich vodnú energiu môžu pomôcť zvýšiť kapacitu elektriny vyrobenej z OZE, pričom bude potrebné zohľadniť aj zabezpečenie dodržania aspektov ochrany životného prostredia.
- Výzvou je zabezpečenie aktuálnej výroby elektriny vo vodných elektrárňach a zlepšenie poskytovania podporných služieb pre sústavu v dlhodobom horizonte.

Ciele:

- Zabezpečenie modernizácie existujúcich výrobných kapacít na výrobu elektriny so zámerom predĺžiť ich technologickú životnosť a zvýšiť účinnosť výroby elektriny.
- Zabezpečenie technologickej obnovy existujúcich výrobných kapacít na výrobu elektriny z bioplynu, ktorým do roku 2026 končí prevádzková podpora.

Implementácia:

- Technologická obnova elektrární využívajúcich ako palivo bioplyn bude súvisieť aj so zmenou palivovej základne na biologicky rozložiteľný odpad, so zámerom predĺžiť ich technologickú životnosť s podmienkou využitia minimálne polovice vyprodukovaného tepla.
- Modernizácia vodných elektrární, ktorá sa bude predovšetkým týkať energetických častí elektrární (napr. turbogenerátory) s cieľom zvýšiť ich regulačný rozsah a v obmedzenej miere zvýšiť aj ich výkon. Dodržané budú platné environmentálne požiadavky vyplývajúce z legislatívy EÚ a modernizácia môže zahrnúť aj ekologizáciu týchto zariadení. Opatrenia spojené s ich pravidelnou údržbou nebudú môcť byť podporené.
- V zmysle Stratégie environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030 majú byť Ministerstvom životného prostredia SR pre jednotlivé obnoviteľné zdroje vypracované pravidlá a kritériá ich udržateľného využívania. Tie budú rešpektovať regionálny potenciál, ekonomickú výhodnosť, vplyvy na energetickú sústavu, dopad na chránené územia, chránené druhy rastlín a živočíchov a názor dotknutej verejnosti, obcí a regiónov. Na tieto kritériá udržateľného využívania sa bude prihliadať v procese implementácie investícií podporujúcich výrobu elektriny a tepla z biomasy ako aj inde, kde to bude relevantné.
- Transformácia bioplynových staníc na biometánové umožní zachovanie podielu výroby obnoviteľných zdrojov energie prostredníctvom náhrady zemného plynu za biometán v existujúcich zariadeniach na výrobu tepla a elektrickej energie, úplné využitie vyprodukovaného tepla ako aj dekarbonizáciu priemyselných procesov a dopravy.
- V prípade podpory výroby elektriny a tepla z biomasy bude jednou z podmienok udelenia podpory dodržiavanie kritérií trvalej udržateľnosti stanovených smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2018/2001 o podpore výroby energie z obnoviteľných zdrojov, ako aj podmienka na minimálnu úsporu emisií CO_2 vo výške 80% (vo vzťahu k typickým hodnotám a podľa metodológie smernice 2018/2001 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov), ktorá presahuje požiadavku na úsporu emisií podľa kritérií trvalej udržateľnosti. Táto požiadavka bude súčasťou výziev, na základe ktorých budú projekty podporené a bude sa vzťahovať na všetky zariadenia nárokujúce si podporu z RRP, s výnimkou zaradení využívajúcich plynné palivá s celkovou

kapacitou menšou ako 2MW. Úspora GHG a plnenie kritérií udržateľnosti budú preukazované na základe systému certifikácie v rámci transpozície smernice RED II.

- Pri rekonštrukcii vodných elektrární môžu byť podporené len projekty spĺňajúce podmienky legislatívy EÚ v oblasti ochrany životného prostredia. Zariadenia musia spĺňať požiadavky ustanovení smernice 2000/60/ES, ktorou sa stanovuje rámec pôsobnosti pre opatrenia spoločenstva v oblasti vodného hospodárstva (ďalej len „2000/60/ES), týkajúce sa realizácie potrebných mitigačných opatrení. Tieto zahŕňajú, tam kde je to relevantné a v závislosti od prítomných ekosystémov, opatrenia týkajúce sa zabezpečenia migrácie rýb (napr. stavba rybovodov), manažmentu sedimentov a opatrenia na ochranu habitatov s ohľadom na dosiahnutie dobrého vodného stavu a potenciálu. Posudzovanie súladu projektov s podmienkami ochrany životného prostredia bude vykonávané v spolupráci s Ministerstvom životného prostredia SR a následne budú projekty predložené na individuálne posúdenie Európskej komisii.
- Opatrenie bude mať formu investičnej pomoci určenej na základe princípu nákladovej efektívnosti pre jednotlivé typy modernizovaných technológií a v súlade s usmerneniami pre štátnu pomoc v oblasti energetiky a životného prostredia a v súlade s nariadením o blokových výnimkách. V rámci alokovanej investície 62 mil. EUR z RRF plánujeme v súčasnosti na základe predbežných odhadov nákladov na modernizáciu jednotlivých typov zariadení a odhadovanej modernizovanej kapacity väčšiu časť prostriedkov smerovať na modernizáciu bioplynových staníc. Výsledná podpora pre jednotlivé prvky v rámci investície však bude závisieť od výsledkov výziev.
- Je možnosť zvážiť využitie časti prostriedkov na obnoviteľné zdroje energie a energetickú infraštruktúru pomocou finančných nástrojov aplikovaných cez Slovak Investment Holding, a.s.

Adresát:

- Podnikateľské subjekty – prevádzkovatelia existujúcich zariadení na výrobu elektrickej energie.

Štátna pomoc:

Príprava tejto schémy bude patriť do kompetencie Ministerstva hospodárstva SR a mala by byť v súlade s nariadením o blokových výnimkách (GBER).

Časový rozvrh: 2022 - 2026

Odhadované náklady: 62 mil. EUR (na základe alokácie v Pláne obnovy na úrovni 232 mil. EUR)

3.2.3 Investície do zvyšovania flexibility elektroenergetických sústav pre vyššiu integráciu OZE

Postupné odstavovanie flexibilných fosílnych zdrojov elektriny v SR spôsobuje úbytok regulačného výkonu, čo má negatívny dopad na schopnosť elektrizačnej sústavy integrovať variabilné OZE. Zvýšenie dostupného objemu regulačného výkonu je tak jednou z podmienok na dosiahnutie cieľov SR v oblasti energetiky a klímy pre časový horizont rokov 2030, resp. 2050. Zdrojom regulačného výkonu sú zariadenia schopné flexibilne meniť hodnotu dodávaného alebo odoberaného výkonu podľa aktuálnej potreby elektrizačnej sústavy. Z dôvodu schopnosti poskytovať flexibilitu elektrizačnej sústave, budú v rámci investície podporené technológie batériových úložísk, zariadení na výrobu vodíka z OZE a tiež projekty modernizácie vodných elektrární, ktorých súčasťou bude zvýšenie ich súčasného regulačného výkonu najmenej o 25%.

V oblasti zabezpečenia pružnosti elektroenergetického systému je jedným z cieľov zabezpečiť dostatočnú flexibilitu pre účastníkov trhu, primárne pre výrobcov elektriny z variabilných OZE. Nové pravidlá trhu budú tieto subjekty motivovať k aktívnemu zapojeniu sa do činností výroby, akumulácie, flexibility a dodávky elektriny na trh alebo k zdieľaniu elektriny prostredníctvom elektrizačnej sústavy. Základom tejto flexibility je obchodovanie čo najbližšie k času fyzickej dodávky elektriny, keďže variabilnú výrobu nie je možné presne plánovať v dlhšom časovom horizonte.

Výzvy:

- Zabezpečiť dostatočný regulačný výkon pre zvyšovanie podielu OZE na výrobe elektriny v súlade s trajektóriou podľa INEKP. Súčasťou celkového riešenia sú aj batériové úložiská, vodné elektrárne, prečerpávacie vodné elektrárne a nový prvok na trhu – agregátor.
- Potreba akcelerovať presadzovanie inteligentných riešení v energetike v oblasti budovania energetickej infraštruktúry či skladovania a podpory alternatívnych zdrojov energie s dôrazom na elektroenergetiku.
- Zabezpečiť väčšiu flexibilitu elektrizačnej sústavy, rozšíriť formy poskytovania podporných služieb alebo služieb umožňujúcich nahradiť štandardné regulačné nástroje v oblasti podporných služieb.
- Efektívna plošná implementácia inteligentných meracích systémov (IMS) a vytvorenie vhodného regulačného a legislatívneho rámca pre trh s flexibilitou - okrem iného ukotvenie nového subjektu trhu – agregátora, ktorý bude umožňovať prístup distribuovaných zdrojov flexibility na trh a vytvorenie technologického modelu rozvoja distribučných sústav z hľadiska využívania flexibility.

Ciele:

- Zabezpečenie plného a rovnocenného prístupu pre všetky technológie a poskytovateľov, vrátane obnoviteľných zdrojov na vyrovnávacie trhy.
- Zvýšenie flexibility elektrizačnej sústavy alebo podpora komplexných riešení projektov variabilných OZE, ktoré nevyvolajú potrebu regulačného výkonu s cieľom umožniť vyšší podiel výroby elektriny z OZE.
- Podpora inteligentných metód prevádzky a rozvoja energetickej infraštruktúry (napr. *smart asset management*).
- Aplikácia inteligentných riešení na rozvoj a integráciu hráčov tzv. novej energetiky do energetického trhu s cieľom dekarbonizácie, decentralizácie a digitalizácie energetiky.
- Zabezpečiť a podporiť modernizáciu existujúcich zdrojov poskytujúcich služby flexibility pre sústavu, obzvlášť prečerpávacích vodných elektrární, s cieľom zvýšiť ich účinnosť ako aj regulačný rozsah.

Implementácia:

- Nevyhnutným predpokladom pre zavedenie nových princípov na trhu s elektrinou (agregácia, akumulácia, integrácia elektro-mobility, dynamické tarify, atď.), nových účastníkov trhu (agregátor, aktívny odberateľ, energetické spoločenstvo, atď.) a interakcií medzi nimi, je rozvinutý systém zberu, zdieľania, spracovania a sprístupňovania dát. Ten umožní integrovať vyšší podiel OZE do elektrizačnej sústavy (napr. komunity vyrábajúce energiu z OZE) prostredníctvom zvýšenia flexibility elektrizačnej sústavy aj cez nové obchodné modely (napr. *peer-to-peer*). Dostatok flexibility a regulačného výkonu je nevyhnutnou podmienkou pre zavádzanie vyššie spomenutých nových princípov a účastníkov trhu a priamo tak prispieva k smartifikácii a digitalizácii elektrizačnej sústavy a trhu s elektrickou energiou.
- Podpora projektov skladovania energie (batériové systémy), vrátane výroby vodíka elektrolýzou a prepravy, distribúcie a skladovania vodíka s využitím existujúcej infraštruktúry. Pilotné projekty skladovania elektriny umožnia okrem integrácie zvyšujúceho sa podielu OZE testovať nové technológie a obchodné modely, ktoré nie sú plne kompatibilné s existujúcim regulačným rámcom, resp. platnou energetickou legislatívou. Výhodou takéhoto konceptu je umožniť Úradu pre reguláciu sieťových odvetví na základe analýzy prevádzky takýchto projektov nastavenie a optimalizáciu regulačnej politiky, a to najmä parametre cenovej a vecnej regulácie.
- Súčasťou opatrenia je aj podpora modernizácie vodných elektrární za účelom zvýšenia regulačného výkonu a rozsahu ich regulačného výkonu. Pri ich rekonštrukcii vodných elektrární budú podporené len projekty spĺňajúce podmienky legislatívy EÚ v oblasti ochrany životného prostredia, predovšetkým smernice 2000/60/ES, ktorou sa stanovuje rámec pôsobnosti pre opatrenia spoločenstva v oblasti vodného hospodárstva. Tieto zahŕňajú, tam kde je to relevantné a v závislosti od prítomných ekosystémov, opatrenia týkajúce sa zabezpečenia migrácie rýb (napr. stavba rybovodov), manažmentu sedimentov a opatrenia na ochranu habitatov s ohľadom na dosiahnutie dobrého vodného stavu a potenciálu. Posudzovanie súladu projektov s podmienkami ochrany životného prostredia bude vykonávané v spolupráci s Ministerstvom životného prostredia SR a následne budú projekty predložené na individuálne posúdenie Európskej komisii.
    - Aplikácia tzv. regulačných projektov pre komunity vyrábajúce energiu z OZE, pre integráciu a testovanie inovatívnych technológií a obchodných modelov v rámci nového market-dizajnu.
    - Opatrenie bude mať podobu investičnej pomoci.
    - Pomoc pri výstavbe zariadení na skladovanie energie a na výstavbu novej flexibilnej kapacity by mala byť adresovaná podnikateľským subjektom na základe princípu nákladovej efektívnosti. Pomoc adresovaná

na rekonštrukciu existujúcich zariadení s cieľom zvýšiť ich regulačný rozsah by mala byť adresovaná existujúcim prevádzkovateľom výroby elektriny z OZE.
- Je možnosť zvážiť využitie časti prostriedkov na obnoviteľné zdroje energie a energetickú infraštruktúru pomocou finančných nástrojov aplikovaných cez Slovak Investment Holding, a.s.

Adresát:

- Podnikateľské subjekty
- Komunity vyrábajúce energiu z OZE (SOZ) podľa smernice (EÚ) 2018/2001

Štátna pomoc:

Pomoc na investície do zariadení na skladovanie elektriny z OZE bude musieť byť na základe článku 48 nariadenia o blokových výnimkách notifikovaná Európskej komisii.

Časový rozvrh: 2021 – 2026

Odhadované náklady: 62 mil. EUR (na základe alokácie v Pláne obnovy na úrovni 232 mil. EUR)

4. Otázky strategickej autonómie a bezpečnosti

Komponent priamo adresuje potrebu zvyšovania odolnosti krajín EÚ pomocou zvyšovania podielu obnoviteľných zdrojov energie. Slovenská republika (ďalej len „SR“) v súčasnosti dováža viac ako 98% ropy a zemného plynu, ktoré tvoria značnú časť jej energetickej spotreby, z tretích krajín. Rozvoj OZE v sektore elektroenergetiky a teplárenstva prispeje k zníženiu podielu týchto fosílnych palív na energetickom mixe a zvýši odolnosť SR v oblasti energetickej bezpečnosti. Podpora biometánu v oblasti rozvoja OZE je vhodná aj v kontexte zachovania využitia existujúcej plynárenskej infraštruktúry.

5. Cezhraničné a medzinárodné projekty

Navrhované investície nemajú cezhraničný charakter a majú obmedzený cezhraničný dopad. Súčasťou navrhovaných opatrení s pozitívnym regionálnym dopadom je zvýšenie technickej kapacity elektrizačnej sústavy SR, ktoré by malo byť dosiahnuté zvýšením cezhraničnej kapacity na profile medzi Maďarskom a Slovenskou republikou. Projekt zvýšenia kapacity prepojení medzi SR a HU je zaradený medzi projekty spoločného záujmu („Projects of Common Interest“ - PCI) na základe nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 347/2013 o usmerneniach pre transeurópsku energetickú infraštruktúru (ďalej len „nariadenie (EÚ) 347/2013).

6. Zelený rozmer komponentu

Tento komponent *Obnoviteľné zdroje energie a energetická infraštruktúra* priamo prispieva k zelenej transformácii. Podľa článku 10 odseku 1 nariadenia 2020/852/EÚ o vytvorení rámca na uľahčenie udržateľných investícií má významný prínos k zmierneniu zmeny klímy.

Komponent tiež prispieva priamo k cieľom pre rok 2030 v oblasti zmeny klímy, a síce k EÚ cieľu 32%-ného podielu OZE na konečnej spotrebe energie do roku 2030. Komponent je v plnom súlade s opatreniami identifikovanými v Integrovanom národnom energetickom a klimatickom pláne.

7. Digitálny rozmer komponentu

Časť komponentu integrácia obnoviteľných zdrojov energie pomocou zvýšenia flexibility elektrizačnej sústavy SR prispieva k využitiu inovatívnych technológií v sektore elektroenergetiky a jeho digitalizácii. V rámci opatrenia budú podporené zariadenia zvyšujúce flexibilitu a energetickú účinnosť elektrizačnej sústavy a práve dostatok flexibility a regulačného výkonu, ale aj smartifikácia elektrizačnej sústavy (systém zberu, zdieľania, spracovania a sprístupňovania dát) s ohľadom na nové subjekty na trhu s elektrinou, ktoré sú predpokladom pre integráciu nových OZE. Nevyhnutným predpokladom pre zavedenie nových princípov na trhu s elektrinou (agregácia, akumulácia, integrácia elektro-mobility, dynamické tarify, atď.), nových účastníkov trhu (agregátor, aktívny odberateľ, energetické spoločenstvo, atď.) a interakcií medzi nimi, je rozvinutý systém zberu, zdieľania, spracovania a sprístupňovania dát.

Tabuľka 1: Dopad na zelenú a digitálnu transformáciu

Krátky názov reformy/ investície	Zelené ciele				Digitálne ciele		Označený príspevok RRF	
	Klíma	Životné prostredie	Klasifikácia zásahu (intervention field)	Zásada „výrazne nenarušiť“ splnená (DNSH)	Digitálne	Klasifikácia zásahu (intervention field)	Klíma	Digitálne
Investície do výstavby nových zdrojov elektriny z OZE	100 %	40%	029 - Renewable energy: solar	Áno	0%	N/A	103 mil.	0 mil.
Investície do modernizácie existujúcich zdrojov elektriny z OZE (repowering)	100 %	40%	032 - Other renewable energy (including geothermal energy)	Áno	0%	N/A	62 mil.	0 mil.
Investície do zvyšovania flexibility elektroenergetických sústav pre vyššiu integráciu OZE	100 %	40%	033 - Smart Energy Systems (including smart grids and ICT systems) and related storage.	Áno	40%	033 - Smart Energy Systems (including smart grids and ICT systems) and related storage.	62 mil.	25,35 mil.

8. Uplatňovanie zásady „výrazne nenarušiť"

V prípade výroby elektriny a tepla budú v súlade so zásadou „výrazne nenarušiť" podporené len zdroje využívajúce OZE s nulovým negatívnym vplyvom na oblasť mitigácie dôsledkov zmeny klímy.

V prípade podpory výroby elektriny a tepla z biomasy bude jednou z podmienok dodržiavanie kritérií trvalej udržateľnosti stanovených smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2018/2001 o podpore výroby energie z obnoviteľných zdrojov, ako aj podmienka na minimálnu úsporu emisií CO_2 vo výške 80% (vo vzťahu k typickým hodnotám a podľa metodológie smernice 2018/2001 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov), ktorá presahuje požiadavku na úsporu emisií podľa kritérií trvalej udržateľnosti. Táto požiadavka bude súčasťou výziev, na základe ktorých budú projekty podporené. V rámci požiadavky na úsporu emisií 80% bude musieť prevádzkovateľ preukázať pôvod (origin) biomasy z hľadiska zdroja, z ktorého biomasa pochádza a to na základe certifikátu (systém sa pripravuje v rámci transpozície OZE). To sa bude týkať všetkých zariadení nárokujúcich si podporu z RRP bez ohľadu na hranice kapacity v RED II (50 MW).

Pri vodných elektrárňach bude možná podpora len takých zariadení, ktoré spĺňajú požiadavky legislatívy EÚ v oblasti životného prostredia, predovšetkým smernice 2000/60/ES, ktorou sa stanovuje rámec pôsobnosti pre opatrenia spoločenstva v oblasti vodného hospodárstva. Pri ich rekonštrukcii vodných elektrární budú podporené len projekty spĺňajúce podmienky legislatívy EÚ v oblasti ochrany životného prostredia, predovšetkým smernice 2000/60/ES, ktorou sa stanovuje rámec pôsobnosti pre opatrenia spoločenstva v oblasti vodného hospodárstva. Tieto zahŕňajú, tam kde je to relevantné a v závislosti od prítomných ekosystémov, opatrenia týkajúce sa zabezpečenia migrácie rýb (napr. stavba rybovodov), manažmentu sedimentov a opatrenia na ochranu habitatov s ohľadom na dosiahnutie dobrého vodného stavu a potenciálu. Posudzovanie súladu projektov s podmienkami ochrany životného prostredia bude vykonávané v spolupráci s Ministerstvom životného prostredia SR a následne budú projekty predložené na individuálne posúdenie Európskej komisii.

Pre všetky projekty bude vykonaný skríning, resp. Environmental Impact Assesment (EIA) v súlade s platnou legislatívou na úrovni EÚ (smernica 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov určitých verejných a súkromných projektov na životné prostredie). Pre zariadenia lokalizované na/blízko pri miestach s vysokou biodiverzitou (Natura 2000, Svetové dedičstvo UNESCO ako aj iné ochránené územia), bude vykonané vhodné posúdenie a budú implementované požadované mitigačné opatrenia.

Reformy

8.1 Reforma právneho rámca v oblasti energetickej efektívnosti

Časť 1 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť"	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie", uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Základom reformy je transpozícia legislatívny EÚ, konkrétne Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2018/2002, ktorou sa mení smernica 2012/27/EÚ o energetickej efektívnosti, ktorá sprísňuje požiadavky na energetickú efektívnosť, čím prispieva k naplneniu cieľa zmierniť negatívnu zmenu klímy. Reforma povedie k zlepšeniu životného prostredia, kvality ovzdušia a verejného zdravia, zníženiu emisií skleníkových plynov, zvýšeniu energetickej bezpečnosti znížením závislosti od dovozu energie z krajín mimo Únie. Zmierňovanie negatívnych dôsledkov zmeny klímy bude zabezpečené princípom prvoradosti energetickej efektívnosti.

Adaptácia na zmenu klímy		X	Navrhovaná reforma zahŕňa predovšetkým legislatívne aktivity, ktorých zmena nebude mať negatívne dopady na uvedené environmentálne ciele. K energetickej efektívnosti sa bude pristupovať vždy, keď bude reakcia na strane spotreby nákladovo efektívnejšia, než ekvivalentné riešenia na strane dodávky. Spomalením celkového rastu dopytu po energii dôjde k zmierňovaniu dopadov energetiky na životné prostredie.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Navrhovaná reforma zahŕňa predovšetkým legislatívne aktivity, ktorých zmena nebude mať negatívne dopady na uvedené environmentálne ciele, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Navrhovaná reforma zahŕňa predovšetkým legislatívne aktivity, ktorých zmena nebude mať negatívne dopady na uvedené environmentálne ciele, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Navrhovaná reforma zahŕňa predovšetkým legislatívne aktivity, ktorých zmena nebude mať negatívne dopady na uvedené environmentálne ciele, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Navrhovaná reforma zahŕňa predovšetkým legislatívne aktivity, ktorých zmena nebude mať negatívne dopady na uvedené environmentálne ciele, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy. Ochrana prírodných zdrojov bude tiež benefitovať z reformy, keďže menší dopyt po energii povedie priamoúmerne k nižšej spotrebe prírodných zdrojov.

8.2 Reforma právneho rámca v oblasti elektroenergetiky

Časť 1 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Základom reformy je transpozícia legislatívny EÚ, konkrétne smernice Európskeho parlamentu a Rady 2019/944 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou. Úprava existujúceho a vytvorenie nového právneho rámca prispeje ku klimatickej neutralite a adaptácii na zmenu klímy tým, že podporí zvýšenie podielu energie vyrobenej z obnoviteľných zdrojov, zlepší podnikateľské prostredie a povedie ku rozvoju nových OZE. Dlhodobým vplyvom bude zníženie množstva emisií skleníkových plynov v ovzduší. Ďalšou súčasťou reformy je aj zvýšenie cezhraničnej kapacity na elektrizačnom prepojení SR-HU, ktoré zvýši technickú kapacitu elektrizačnej sústavy SR a umožní tak pripájanie nových zdrojov na výrobu

			elektriny z OZE. Projekt je tiež zaradený na európsky zoznam projektov spoločného záujmu (PCI), vydaný EK.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Navrhovaná reforma zahŕňa predovšetkým legislatívne aktivity, ktorých zmena nebude mať negatívne dopady na uvedené environmentálne ciele, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Navrhovaná reforma zahŕňa predovšetkým legislatívne aktivity, ktorých zmena nebude mať negatívne dopady na uvedené environmentálne ciele, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Navrhovaná reforma zahŕňa predovšetkým legislatívne aktivity, ktorých zmena nebude mať negatívne dopady na uvedené environmentálne ciele, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Navrhovaná reforma zahŕňa predovšetkým legislatívne aktivity, ktorých zmena nebude mať negatívne dopady na uvedené environmentálne ciele, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov	X		

Časť 2: Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov

Otázky	*Nie*	*Vecné odôvodnenie*
Očakáva sa, že opatrenie bude: (i) výrazne poškodzovať dobrý stav a odolnosť ekosystémov alebo (ii) poškodzovať stav ochrany biotopov a druhov vrátane tých, ktoré sú v záujme Únie?	X X	Pre projekt cezhraničného prepojenia bola vykonaná EIA v súlade s platnou legislatívou na úrovni EÚ. Prepojenia boli uvedené do prevádzky dňa 5. apríla 2021.

8.3 Reforma právneho rámca v oblasti podpory OZE

Časť 1 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Základom reformy je transpozícia legislatívny EÚ, konkrétne Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2018/2001 z 11. decembra 2018 o podpore využívania

			energie z obnoviteľných zdrojov, ktorá podporuje rozvoj OZE environmentálne udržateľným spôsobom. Nastavením pravidiel pre výberové konania (aukcie) na výstavbu nových zdrojov na výrobu elektriny, a to otvoreným, transparentným, konkurenčným, nediskriminačným a nákladovo efektívnym spôsobom sa podporí výroba energie z OZE čo prispeje k ďalšiemu rozvoju bezemisnej výroby energie.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Navrhovaná reforma zahŕňa predovšetkým legislatívne aktivity, ktorých zmena nebude mať negatívne dopady na uvedené environmentálne ciele, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Navrhovaná reforma zahŕňa predovšetkým legislatívne aktivity, ktorých zmena nebude mať negatívne dopady na uvedené environmentálne ciele, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Navrhovaná reforma zahŕňa predovšetkým legislatívne aktivity, ktorých zmena nebude mať negatívne dopady na uvedené environmentálne ciele, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Navrhovaná reforma zahŕňa predovšetkým legislatívne aktivity, ktorých zmena nebude mať negatívne dopady na uvedené environmentálne ciele, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Navrhovaná reforma zahŕňa predovšetkým legislatívne aktivity, ktorých zmena nebude mať negatívne dopady na uvedené environmentálne ciele, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy.

Investície

8.4 Investície do výstavby nových zdrojov elektriny z OZE

Časť 1 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť"	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie", uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Aktivita má podľa čl. 10 (1a) nariadenia 2020/852/EÚ o vytvorení rámca na uľahčenie udržateľných investícií významný prínos k zmierneniu zmeny klímy. Zároveň bude v prípade zdrojov využívajúcich biomasu, okrem plnenia kritérií udržateľnosti na základe RED II, stanovená aj požiadavka na relatívnu 80 % úsporu emisií skleníkových plynov.

			Táto požiadavka bude súčasťou výziev, na základe ktorých budú projekty podporené a bude sa vzťahovať na všetky zariadenia nárokujúce si podporu z RRP, s výnimkou zaradení využívajúcich plynné palivá s celkovou kapacitou menšou ako 2MW.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Výroba elektriny z OZE bude posudzovaná v súlade s postupom uvedeným v Prílohe E Prílohy I k návrhu delegovaného nariadenia EK k taxonómii.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov	X		
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie	X		
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	V prípade biomasy budú nové zdroje spĺňať podmienky relevantnej legislatívy EÚ (smernica 2010/75/EU o priemyselných emisiách; smernica 2015/2193/EU o obmedzení emisií určitých znečisťujúcich látok do ovzdušia zo stredne veľkých spaľovacích zariadení a na nich naviazané delegované nariadenia EK). V oblastiach, ktoré nie sú v súlade so smernicou 2008/50/EU o kvalite okolitého ovzdušia a čistejšom ovzduší v Európe bude na podporovaných zariadeniach zohľadnená nutnosť implementácie opatrení na zníženie emisií zohľadňujúce výsledky štúdie EK vypracovanej na základe smernice 2015/2193/EÚ. Vzhľadom na disponibilné technické riešenia a podľa prílohy I k návrhu delegovaného nariadenia EK, hospodárska činnosť vedúca k výstavbe a prevádzke zariadení na výrobu elektrickej energie využívajúcich technológiu slnečnej fotovoltiky a veternej energie ako aj vodnej energie nepredpokladá významné narušenie prevencie a kontroly znečisťovania ovzdušia, vody a pôdy.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov	X		

Časť 2: Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov

Otázky	*Nie*	*Vecné odôvodnenie*
Očakáva sa, že opatrenie poškodí: (i) dobrý stav alebo dobrý ekologický potenciál vodných útvarov vrátane povrchových a podzemných vôd alebo	X	Toto kritérium nie je relevantné (N/A) pre výrobu elektriny zo slnka (PV), vetra na súši. V rámci investície do výstavby nových zdrojov elektriny z OZE sa nepočíta s podporou vodných elektrární.

(ii) dobrý environmentálny stav morských vôd?	X	V prípade podpory výroby elektriny z biomasy, bude zabezpečené dodržanie kritérií trvalej udržateľnosti a environmentálnych pravidiel pri podporených zaradeniach.

Časť 2: Prechod na obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie

Otázky	*Nie*	*Vecné odôvodnenie*
Očakáva sa, že opatrenie povedie k výraznému zvýšeniu vzniku, spaľovania alebo zneškodňovania odpadu, s výnimkou spaľovania nerecyklovateľného nebezpečného odpadu?	X	Vzhľadom na skutočnosť, že pôjde o nové zariadenia nie je možné očakávať nárast odpadu. Pri opatreniach týkajúcich sa výroby elektriny zo slnka a veternej energie bude prihliadané na dostupnosť a využiteľnosť zariadení a súčiastok, ktoré sú vysoko trvácne, recyklovateľné, dajú sa ľahko rozobrať a rekonštruovať. V prípade biomasy výroby elektriny z biomasy nie je potrebné toto kritérium aplikovať (N/A).
Očakáva sa, že opatrenie povedie k významnej neefektívnosti priameho alebo nepriameho využívania akéhokoľvek prírodného zdroja v ktorejkoľvek fáze jeho životného cyklu, ktorá nie je minimalizovaná primeranými opatreniami?	X	Pri opatreniach týkajúcich sa výroby elektriny zo slnka a veternej energie bude prihliadané na dostupnosť a využiteľnosť zariadení a súčiastok, ktoré sú vysoko trvácne, recyklovateľné, dajú sa ľahko rozobrať a rekonštruovať. V prípade biomasy výroby elektriny z biomasy nie je potrebné toto kritérium aplikovať (N/A).
Očakáva sa, že opatrenie spôsobí významné a dlhodobé poškodenie životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom?	X	Pri opatreniach týkajúcich sa výroby elektriny zo slnka a veternej energie bude prihliadané na dostupnosť a využiteľnosť zariadení a súčiastok, ktoré sú vysoko trvácne, recyklovateľné, dajú sa ľahko rozobrať a rekonštruovať. V prípade biomasy výroby elektriny z biomasy nie je potrebné toto kritérium aplikovať (N/A).

Časť 2: Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov

Otázky	*Nie*	*Vecné odôvodnenie*
Očakáva sa, že opatrenie bude: (i) výrazne poškodzovať dobrý stav a odolnosť ekosystémov alebo (ii) poškodzovať stav ochrany biotopov a druhov vrátane tých, ktoré sú v záujme Únie?	X X	Pre projekty bude vykonaný skríning, resp. EIA v súlade s platnou legislatívou na úrovni EÚ (smernica 2011/92/EÚ). V prípade, že bola EIA už vykonaná je kľúčová implementácia požadovaných opatrení na mitigáciu a adaptáciu pred realizáciou projektu. Pre zariadenia lokalizované na/blízko pri miestach s vysokou biodiverzitou (Natura 2000, Svetové dedičstvo UNESCO, Key Biodiversity Areas ako aj iné chránené územia) bude vykonané vhodné posúdenie a implementované požadované mitigačné opatrenia.

8.5 Investície do modernizácie existujúcich zdrojov elektriny z OZE (repowering)

Časť 1 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť"	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie", uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Aktivita má podľa čl. 10 (1a) nariadenia 2020/852/EÚ o vytvorení rámca na uľahčenie udržateľných investícií významný prínos k zmierneniu zmeny klímy. Opatrenie má za následok predĺženie životnosti zariadení, ktoré sú už beztak považované za dlhodobo udržateľné. V prípade predĺženia životnosti zariadení na výrobu elektriny z bioenergie musia byť splnené podmienky vyplývajúce z RED II (súlad s kritériami udržateľnosti). Zároveň bude v prípade zdrojov využívajúcich biomasu stanovená požiadavka na relatívnu 80 % úsporu emisií skleníkových plynov. Táto požiadavka bude súčasťou výziev, na základe ktorých budú projekty podporené a bude sa vzťahovať na všetky zariadenia nárokujúce si podporu z RRP, s výnimkou zaradení využívajúcich plynné palivá s celkovou kapacitou menšou ako 2MW.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Pri rekonštrukcii a modernizácií zariadení na výrobu elektriny z OZE, budú podobne ako pri výstavbe v budúcnosti zohľadnené požiadavky prílohy E (časť E v prílohe navrhovaného delegované nariadenia EK).
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov	X		
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Toto kritérium nie je relevantné (N/A) pre bioenergie (biomasa, bioplyn a biopalivá) a vodnú energiu.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	V prípade rekonštruovaných zariadení na výrobu elektriny z bioenergie, budú nové zdroje spĺňať podmienky relevantnej legislatívy EÚ (smernica 2010/75/EU; smernica 2015/2193/ EU a na nich naviazané delegované nariadenia EK). V prípade podpory výroby elektriny z biomasy, bude zabezpečené dodržanie kritérií trvalej udržateľnosti a environmentálnych pravidiel pri podporených zaradeniach. Zároveň bude v prípade zdrojov využívajúcich biomasu stanovená požiadavka na relatívnu 80% úsporu emisií skleníkových plynov.

			V oblastiach, ktoré nie sú v súlade so smernicou 2008/50/EU budú na podporovaných zariadeniach implementované opatrenia na zníženie emisií zohľadňujúce výsledky štúdie EK vypracovanej na základe smernice 2015/2193/EÚ. Vzhľadom na disponibilné technické riešenia a podľa prílohy I k návrhu delegovaného nariadenia EK, hospodárska činnosť vedúca k prevádzke zariadení na výrobu elektrickej energie z vodnej energie nepredpokladá významné narušenie prevencie a kontroly znečisťovania ovzdušia, vody a pôdy.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov	X		

Časť 2: Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov

Otázky	*Nie*	*Vecné odôvodnenie*
Očakáva sa, že opatrenie poškodí: (i) dobrý stav alebo dobrý ekologický potenciál vodných útvarov vrátane povrchových a podzemných vôd alebo (ii) dobrý environmentálny stav morských vôd?	X X	Modernizácia (repowering) zariadení na výrobu elektriny z vodnej energie predĺži ich životnosť a optimalizuje výkon bez nových negatívnych dopadov na biodiverzitu a prírodné zdroje. Prevádzka existujúcich zariadení na výrobu elektriny z vodnej energie musí byť v súlade s vydanými povoleniami a mala by, okrem iného, adresovať aj potrebné mitigačné opatrenia (kontinuita vodného toku, zníženie dopadu “hydropeaking”,atď.). Zariadenia musia spĺňať požiadavky ustanovení smernice 2000/60/ES, ktorou sa stanovuje rámec pôsobnosti pre opatrenia spoločenstva v oblasti vodného hospodárstva týkajúce sa realizácie potrebných mitigačných opatrení. Tieto zahŕňajú, tam kde je to relevantné a v závislosti od prítomných ekosystémov, opatrenia týkajúce sa zabezpečenia migrácie rýb (napr. stavba rybovodov), manažmentu sedimentov a opatrenia na ochranu habitatov s ohľadom na dosiahnutie dobrého vodného stavu a potenciálu. Posudzovanie súladu projektov s podmienkami ochrany životného prostredia bude vykonávané v spolupráci s Ministerstvom životného prostredia SR a následne budú projekty predložené na individuálne posúdenie Európskej komisii.

Časť 2: Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov

Otázky	*Nie*	*Vecné odôvodnenie*
Očakáva sa, že opatrenie bude: (i) výrazne poškodzovať dobrý stav a odolnosť ekosystémov alebo	X	Pre projekty vodnej energie bude vykonaný skríning, resp. EIA v súlade s platnou legislatívou na úrovni EÚ (smernica 2011/92/EÚ).

(ii) poškodzovať stav ochrany biotopov a druhov vrátane tých, ktoré sú v záujme Únie?	X	V prípade, že bola EIA už vykonaná, je kľúčová implementácia požadovaných opatrení na mitigáciu a adaptáciu pred realizáciou projektu. Podporené vodné elektrárne musia spĺňať požiadavky ustanovení smernice 2000/60/ES, vrátane požiadaviek týkajúcich sa realizácie potrebných mitigačných opatrení. Pre zariadenia lokalizované na/blízko pri miestach s vysokou biodiverzitou (Natura 2000, Svetové dedičstvo UNESCO, Key Biodiversity Areas ako aj iné chránené územia), bude vykonané vhodné posúdenie a implementované požadované mitigačné opatrenia.

8.6 Investície do zvyšovania flexibility elektroenergetických sústav pre vyššiu integráciu OZE

Časť 1 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Aktivita je považovaná za “enabling activity” podľa čl. 10 (1)i nariadenia 2020/852/EÚ a má tak významný prínos k zmierneniu zmeny klímy. Podporením zariadení schopných poskytovať flexibilitu elektrizačnej sústave sa podporí schopnosť elektrizačnej sústavy integrovať nové variabilné OZE, ktorých integrácia je jedným z predpokladov pre dosiahnutie uhlíkovej neutrality.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Výroba elektriny z OZE bude posudzovaná v súlade s postupom uvedeným v Prílohe E Prílohy I k návrhu delegovaného nariadenia EK k taxonómii.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov	X		
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	V prípade zariadení na skladovanie energie a v prípade výstavby, resp. rekonštrukcie distribučných a prenosových sústav, bude súčasťou projektovej dokumentácie aj požiadavka na plán pre nakladanie s odpadom, ktorý zabezpečí maximálne možné opätovné využitie alebo recykláciu. Ambíciou je maximalizovať prínosy recyklácie na konci životnosti zriadení využitím najvyspelejších dostupných recyklačných technológií v čase vyradenia z prevádzky.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Tento faktor nie je aplikovateľný (N/A) pre batériové technológie a podporu výroby vodíka z OZE. Činnosť, ktorá sa týmto opatrením podporuje v prípade vodných elektrární má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Vzhľadom na

			disponibilné technické riešenia a podľa prílohy I k návrhu delegovaného nariadenia EK, hospodárska činnosť vedúca k prevádzke zariadení na výrobu elektrickej energie z vodnej energie nepredpokladá významné narušenie prevencie a kontroly znečisťovania ovzdušia, vody a pôdy.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov	X		

Časť 2: Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov

Otázky	*Nie*	*Vecné odôvodnenie*
Očakáva sa, že opatrenie poškodí: (i) dobrý stav alebo dobrý ekologický potenciál vodných útvarov vrátane povrchových a podzemných vôd alebo (ii) dobrý environmentálny stav morských vôd?	X X	Prevádzka existujúcich zariadení na výrobu elektriny z vodnej energie musí byť v súlade s vydanými povoleniami a mala by, okrem iného, adresovať aj potrebné mitigačné opatrenia (kontinuita vodného toku, zníženie dopadu "hydropeaking",atď.). Zariadenia musia spĺňať požiadavky ustanovení smernice 2000/60/ES týkajúce sa realizácie potrebných mitigačných opatrení. Tieto zahŕňajú, tam kde je to relevantné a v závislosti od prítomných ekosystémov, opatrenia týkajúce sa zabezpečenia migrácie rýb (napr. stavba rybovodov), manažmentu sedimentov a opatrenia na ochranu habitatov s ohľadom na dosiahnutie dobrého vodného stavu a potenciálu. Posudzovanie súladu projektov s podmienkami ochrany životného prostredia bude vykonávané v spolupráci s Ministerstvom životného prostredia SR a následne budú projekty predložené na individuálne posúdenie Európskej komisii.

Časť 2: Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov

Otázky	*Nie*	*Vecné odôvodnenie*
Očakáva sa, že opatrenie bude: (i) výrazne poškodzovať dobrý stav a odolnosť ekosystémov alebo (ii) poškodzovať stav ochrany biotopov a druhov vrátane tých, ktoré sú v záujme Únie?	X X	Pre projekty vodnej energie bude vykonaný skríning, resp. EIA v súlade s platnou legislatívou na úrovni EÚ (smernica 2011/92/EÚ). V prípade, že bola EIA už vykonaná, je kľúčová implementácia požadovaných opatrení na mitigáciu a adaptáciu pred realizáciou projektu. Podporené vodné elektrárne musia spĺňať požiadavky ustanovení smernice 2000/60/ES, vrátane požiadaviek týkajúcich sa realizácie potrebných mitigačných opatrení. Pre zariadenia lokalizované na/blízko pri miestach s vysokou biodiverzitou (Natura 2000, Svetové dedičstvo UNESCO, Key Biodiversity Areas ako aj iné chránené územia) bude vykonané vhodné posúdenie a implementované požadované mitigačné opatrenia.

9. Míľniky, ciele a časový rozvrh

9.1 Reforma 1: Reforma právneho rámca v oblasti energetickej efektívnosti

- Míľnik 1: Q4 2020: Úprava právneho rámca v oblasti energetickej efektívnosti.

Hlavným prínosom reformy právneho rámca v oblasti energetickej efektívnosti je zavedenie princípu prvoradosti energetickej efektívnosti, ktorého dôslednou implementáciou by sa malo zabezpečiť, že k akýmkoľvek riešeniam na strane dodávky energie, vrátane budovania OZE, sa pristúpi len vtedy, keď budú nákladovo efektívnejšie než opatrenia energetickej efektívnosti. Tým sa docieli efektívne využívanie investícií na budovanie OZE.

Transpozícia by mal byť realizovaná novelizáciou zákona 321/2014 Z. z. o energetickej efektívnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Za transpozíciu je zodpovedné Ministerstvo hospodárstva SR (MH SR). Termín prijatia novely zákona 321/2014 Z.z. je koniec roka 2020.

9.2 Reforma 2: Reforma právneho rámca v oblasti elektroenergetiky

- Míľnik 1: Q4 2022: Úprava právneho rámca v oblasti elektroenergetiky

Úprava právneho rámca v oblasti elektroenergetiky prebehne formou novelizácie zákona 251/2012 Z.z. o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov a novelou zákona 250/2012 Z.z. o regulácii v sieťových odvetviach.

Novelizácia zákonov nadviaže na existujúci právny stav reflektujúci legislatívu EÚ prijatú tzv. tretím liberalizačným balíčkom pre vnútorný trh s elektrinou. Balíček Čistá energia pre všetkých Európanov však v rámci nového dizajnu trhu s elektrinou vytvára podmienky pre nové subjekty a činnosti (agregácia, uskladňovanie energie, atď.), ktoré v súčasnosti nie sú v právnom rámci SR upravené. V priebehu roka 2020 bol v spolupráci s externým konzultantom vypracovaný „Vecný návrh transpozície legislatívneho balíčka EÚ Čistá energia pre všetkých Európanov“ v oblasti vnútorného trhu s elektrinou do národnej legislatívy SR komplexne riešiaci výzvy spojené s prípravou nového dizajnu trhu s elektrinou. Novelizácia vyššie uvedených zákonov by mala vychádzať z hlavných východísk tohto vecného zámeru.

Novelizácie zákonov by mali byť prijaté najneskôr do konca roka 2022.

Za úpravu právneho rámca je zodpovedné Ministerstvo hospodárstva SR, ktoré pri nej úzko spolupracuje s Úradom pre reguláciu sieťových odvetví.

Nová úprava právneho rámca, zohľadňujúca požiadavky legislatívy EÚ, je mimoriadne dôležitým prvkom pre nastavenie trhu s elektrinou spôsobom, ktorý zvýši jeho flexibilitu okrem iného aj znížením administratívnych bariér vstupu rôznych subjektov na trh, postupnou cenovou deregulaciou dodávky pre malé podniky a domácnosti, umožní zvýšenie samospotreby a aktívnej účasti odberateľov na trhu, vytvorí rámec pre skladovanie energie a elektromobilitu a celkovo tak vytvorí možnosti pre dekarbonizáciu a zvýšenie podielu OZE v sektore elektroenergetiky. Posilnenie postavenia a práv odberateľov, nové povinnosti prevádzkovateľov sústav, možnosť vstupu nových subjektov na trh, ako aj prehodnotené kompetencie Úradu pre reguláciu sieťových odvetví majú prispieť k tomu, aby vznikla účinná súťaž na trhu a boli zabezpečené spravodlivé podmienky pre spotrebiteľov. Medzi hlavné ciele starostlivosti o spotrebiteľa patrí lepšia komunikácia a zvýšenie informovanosti spotrebiteľa, najmä formou prístupnejších, zrozumiteľnejších, pútavejších a ľahšie dostupných informácií na domovskej web-stránke ÚRSO, čo môže mať pozitívny vplyv na počet doručených podnetov, sťažností a informácií, ktoré musí ÚRSO denne riešiť. Väčšou informovanosťou spotrebiteľa o jeho právach a povinnostiach by sa mohol znížiť počet vzniknutých problémov a nedorozumení vznikajúcich medzi subjektami na trhu s energiami. Kľúčovým aspektom a najväčším rizikom pri príprave reformy je jej komplexnosť a mimoriadna citlivosť, keďže niektoré jej aspekty majú priamy dosah na koncových spotrebiteľov (napr. regulácia cien pre domácnosti).

- Míľnik 2: Q2 2021: Uvoľnenie technických kapacít pre prenos elektriny v rámci elektrizačnej sústavy SR.

V posledných rokoch bola jednou z hlavných prekážok pri integrácii zvýšeného podielu OZE v sektore elektroenergetiky technická kapacita prepojení na úrovni prenosovej sústavy SR, ktorej hlavným dôsledkom bolo

obmedzenie pripájania nových zdrojov do sústavy. V nadväznosti na tieto skutočnosti bolo prevádzkovateľom prenosovej sústavy SR (Slovenská elektrizačná a prenosová sústava, a.s. – ďalej SEPS) navrhnuté posilnenie cezhraničných prepojení s Maďarskou republikou. Ide konkrétne o vedenia Gabčíkovo (SK) – Gönyű (HU) – Veľký Ďur (SK) a vedenie Sajóivánka (HU) – Rimavská Sobota (SK). Cieľom prepojení je odstrániť existujúce úzke miesto prepojených prenosových sústav v regióne stredovýchodnej Európy a poskytnúť dostatočné prenosové kapacity na prenos narastajúcich obchodných tokov elektriny. Prepojeniami sa zvýši cezhraničná kapacita medzi SR a HU z 1300 MW na 2100 MW.

Význam výstavby týchto prepojení pre rozvoj elektrizačnej sústavy bol potvrdený aj ich opakovaným zaradením na zoznam projektov spoločného záujmu EÚ (Projects of Common Interest – PCI).

Vyššie uvedené prepojenia boli uvedené do prevádzky dňa 5. apríla 2021 čo vedie k ukončeniu obmedzenia pre pripájanie nových zdrojov do sústavy.

Za realizáciu výstavby elektrizačných prepojení je zodpovedný prevádzkovateľ prenosovej sústavy, spoločnosť SEPS.

Ukončenie výstavby prepojení s Maďarskou republikou je nutnou podmienkou pre zabezpečenie dostatočných technických kapacít pre ďalšiu integráciu OZE. Okrem tejto podmienky je však pre rozvoj OZE (predovšetkým decentralizovaných zdrojov OZE v podobe fotovoltiky a elektriny z veternej energie) nevyhnutná aj dostatočná kapacita pre reguláciu sústavy. Tento aspekt rozvoja OZE adresuje Investícia 3.

9.3 Reforma 3: Reforma právneho rámca v oblasti podpory OZE

- Míľnik 1: Q4 2022: Úprava právneho rámca v oblasti OZE

Úprava právneho rámca, zohľadňujúca požiadavky balíčka Čistá energia pre všetkých Európanov by mala byť vykonaná novelou zákona 309/2009 Z.z. o podpore obnoviteľných zdrojov energie a vysoko účinnej kombinovanej výroby a o zmene a doplnení niektorých zákonov a novelou zákona 657/2004 Z.z. o tepelnej energetike.

Zákon 309/2009 Z.z. v súčasnosti upravuje spôsob podpory pre výrobu elektriny z OZE ako aj nástroje na zabezpečenie dosahovania cieľov OZE v sektore dopravy. Povinnosti vyplývajúce z balíčka Čistá energia pre všetkých Európanov však zavádzajú povinnosti pri zvyšovaní podielu OZE v oblasti teplárenstva, obmedzenia týkajúce sa udeľovania povolení pre projekty OZE a zavádzajú dodatočné požiadavky v oblasti trvalej udržateľnosti. V priebehu roku 2020 bola v rámci verejnej konzultácie požiadaná verejnosť o vstupy pre transpozíciu opatrení balíčka do národnej legislatívy SR.

Novelizácie zákonov by mali byť prijaté do konca 2022.

Za úpravu je zodpovedné Ministerstvo hospodárstva SR, ktoré pri nej úzko spolupracuje s Ministerstvom životného prostredia SR, Ministerstvom dopravy a výstavby SR, ako aj Ministerstvom pôdohospodárstva a vidieka SR.

Úprava bude kľúčovým prvkom pri napĺňaní cieľov OZE vyplývajúcich z Integrovaného národného energetického a klimatického plánu. Jej súčasťou bude aj vytvorenie rámca pre prijatie dlhodobého plánu aukcií pre nové kapacity OZE. Jednou z výziev je horizontálny rozsah plánovaných úprav, ktorý sa dotýka viacerých sektorov (doprava, teplárenstvo, elektroenergetika) a vyžiada si spoluprácu viacerých ďalších ústredných orgánov štátnej správy.

9.4 Investícia 1: Investície do výstavby nových zdrojov elektriny z OZE

- Cieľ 1: Q2 2026: nové kapacity OZE v celkovom objeme aspoň 120 MW inštalovaného výkonu.

Podpora nových zdrojov bude mať formu aukcií na investičnú podporu pre nové zdroje. Cieľ je vyjadrený v objeme novej inštalovanej kapacity [MW] podporenej investičnou pomocou. V súčasnosti je veľkosť kapacít elektriny z OZE (nad 500 kW) podporených investičnou pomocou na úrovni 0 (elektrina z OZE je v súčasnosti podporovaná prevádzkovou pomocou, ktorá má priamy dopad na koncovú cenu elektriny). Informácie o realizovanej kapacite budú poskytované realizátormi podporených projektov priamo poskytovateľovi pomoci. Zodpovedný za implementáciu bude príslušný rezortný orgán (MH SR). Pri určení výšky cieľa a nákladov na inštalovanie nových zdrojov boli využité aj informácie od Úradu pre reguláciu sieťových odvetví. Presný odhad cieľa bol na základe

analýzy dostupných nákladov v stálych cenách z roku 2020 stanovený na 122,4 MW a po aplikovaní rezervy („safety margin“) zaokrúhlený pre účely stanovenia záväzného cieľa na 120 MW.

9.5 Investícia 2: Investície do modernizácie existujúcich zdrojov elektriny z OZE

- Cieľ 2: Q2 2026: rekonštruované kapacity OZE v objeme aspoň 100 MW inštalovaného výkonu.

Cieľom opatrenia v časti repowering je predĺženie technologickej životnosti, modernizácia a zvýšenie efektívnosti existujúcich kapacít OZE. Cieľ je vyjadrený v objeme modernizovanej/rekonštruovanej kapacity (v prípade podpory výroby biometánu pôvodnej kapacity) [MW] podporenej investičnou pomocou. Informácie o realizovanej kapacite budú poskytované realizátormi podporených projektov priamo poskytovateľovi pomoci. Zodpovedný za implementáciu bude príslušný rezortný orgán (MH SR).

V prípade podpory výroby elektriny a tepla z biomasy bude jednou z podmienok dodržiavanie kritérií trvalej udržateľnosti stanovených smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2018/2001 o podpore výroby energie z obnoviteľných zdrojov, ako aj podmienka na minimálnu úsporu emisií CO_2 vo výške 80% (vo vzťahu k typickým hodnotám a podľa metodológie smernice 2018/2001 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov), ktorá presahuje požiadavku na úsporu emisií podľa kritérií trvalej udržateľnosti. Táto požiadavka bude súčasťou výziev na základe ktorých budú projekty podporené. Pri modernizácii vodných elektrární môžu byť podporené len projekty spĺňajúce podmienky legislatívy EÚ v oblasti ochrany životného prostredia, predovšetkým smernice 2000/60/ES ktorou sa stanovuje rámec pôsobnosti pre opatrenia spoločenstva v oblasti vodného hospodárstva. Posudzovanie súladu projektov s podmienkami ochrany životného prostredia bude vykonávané v spolupráci s Ministerstvom životného prostredia SR a následne budú projekty predložené na individuálne posúdenie Európskej komisii.

Pri určení výšky cieľa a nákladov na modernizáciu zdrojov výroby elektriny boli využité aj informácie od Úradu pre reguláciu sieťových odvetví.

9.6 Investícia 3: Investície do zvyšovania flexibility energetických sústav pre vyššiu integráciu OZE

- Cieľ 3: Q2 2026: kumulatívne zvýšenie inštalovaného výkonu zariadení zvyšujúcich flexibilitu energetických sústav aspoň o 68 MW.
    - Zvýšenie inštalovaného výkonu zariadení poskytujúcich regulačný výkon prostredníctvom podpory batériových systémov na skladovanie elektriny a výroby vodíka elektrolýzou technológiou PEM.
    - Zvýšenie regulačného výkonu vodných elektrární prostredníctvom podpory modernizácie vodných elektrární (podmienkou je minimálne zvýšenie rozsahu regulačného výkonu vodnej elektrárne o 25%).

Cieľom je zvyšovanie flexibility elektrizačnej sústavy za účelom zvýšenia voľnej kapacity elektrizačnej sústavy pre integráciu obnoviteľných zdrojov na výrobu elektriny, pomocou zavedenia investičnej podpory pre zariadenia na skladovania elektriny (predovšetkým batériové úložiská), vrátane výroby vodíka a pre projekty zvyšujúce flexibilitu elektrizačnej sústavy, ako sú vodné a prečerpávacie vodné elektrárne. Kľúčovým prvkom pre zaradenie do tejto investície bude zvýšenie regulačného rozsahu vodnej elektrárne, t.j. výkonu v rámci ktorého môže elektráreň poskytovať podporné služby. V prípade získania podpory v rámci investície musí byť zvýšenie regulačného rozsahu aspoň o 25%.

Zariadenia využívajúce bioplyn a biomasu sa o podporu budú uchádzať v rámci výziev pri ktorých bude zohľadnený princíp nákladovej efektívnosti. Pri rekonštrukcii vodných elektrární budú podporené len projekty spĺňajúce podmienky legislatívy EÚ v oblasti ochrany životného prostredia, predovšetkým smernice 2000/60/ES, ktorou sa stanovuje rámec pôsobnosti pre opatrenia spoločenstva v oblasti vodného hospodárstva. Táto požiadavka bude súčasťou výziev, na základe ktorých budú projekty podporené. Posudzovanie súladu projektov s podmienkami ochrany životného prostredia bude vykonávané v spolupráci s Ministerstvom životného prostredia SR a následne budú projekty predložené na individuálne posúdenie Európskej komisii.

Cieľ bude meraný inštalovanou kapacitou zariadení na skladovanie elektriny [MW], výkonom zariadenia na výrobu vodíka [MW], alebo zvýšením regulačného výkonu vodnej elektrárne [MW] podporených investičnou pomocou. Indikatívne rozloženie dopadov navrhovaného opatrenia je podporenie výstavby 43 MW batériových systémov na skladovanie elektriny, 20 MW nových technológií na výrobu vodíka elektrolýzou PEM, a modernizácia a zvýšenie

inštalovaného výkonu 5 MW vodných elektrární (pri zvýšení regulačného rozsahu podporených zariadení aspoň o 25%). Výsledná podpora pre jednotlivé prvky v rámci investície však bude závisieť od výsledkov výziev. Údaje o inštalovanom výkone zariadení pre skladovanie elektriny, bude mať Úrad pre reguláciu sieťových odvetví. Úrad bude disponovať informáciami na základe oznamovacej povinnosti/udelenia povolenia na prevádzkovanie zariadenia na skladovanie energie, ktorá by mala byť súčasťou dizajnu trhu s elektrinou. Údaje o zvýšení regulačného výkonu budú poskytované realizátorom projektu.

Zvyšovanie flexibility sústavy je nevyhnutnou podmienkou pre integráciu narastajúceho podielu OZE v oblasti elektroenergetiky. Zodpovedný za implementáciu bude príslušný rezortný orgán (MH SR).

10. Financovanie a náklady

Celková výška alokácie na Komponent 1 činí 232 mil. EUR z RRF, z toho 2% (4,6 mil. EUR) je alokovaných na zabezpečenie administratívnych kapacít pri realizácii komponentu, jeho reforiem a investícií.

10.1 Reforma 1: Reforma právneho rámca v oblasti energetickej efektívnosti (0 mil. eur)

10.2 Reforma 2: Reforma právneho rámca v oblasti elektroenergetiky (0 mil. eur)

10.3 Reforma 3: Reforma právneho rámca v oblasti podpory OZE (0 mil. eur)

10.4 Investícia 1: Investície do výstavby nových zdrojov elektriny z OZE (103 mil. eur)

Investície budú poskytované na základe grantu pomocou schémy štátnej pomoci, na rozdiel od v súčasnosti poskytovanej prevádzkovej pomoci. Príprava schémy by mala patriť do kompetencie Ministerstva hospodárstva SR a jej vykonávateľom by malo byť Ministerstvo hospodárstva SR. V prípade využitia plánovanej schémy podpory elektriny z OZE z prostriedkov Modernizačného fondu, bude za implementáciu schémy zodpovedať Ministerstvo hospodárstva SR.

Investičné prostriedky by mali byť prideľované na základe výsledkov aukcie, pričom hlavným kritériom budú náklady na MWh vyrobenej elektriny. To zabezpečí nákladovo efektívny rozvoj OZE na výrobu elektriny. Referenčné ceny nákladov pre výrobu elektriny z OZE (malé vodné elektrárne, bioplyn) určuje Úrad pre reguláciu sieťových odvetví v dokumente, ktorý je k dispozícií na webovej stránke Úradu.

Investičná podpora pre nové zdroje OZE (s kapacitou presahujúcou 100 kW) by mala byť tiež poskytovaná z Modernizačného fondu, kde je určená ako prioritná investícia. Podpora z RRF by sa sústredila na obdobie programu a počas rokov 2026-2030 by prebiehala predovšetkým z Modernizačného fondu, kde má charakter prioritnej investície. Malé zdroje OZE budú podporované zo štrukturálnych fondov EÚ primárne prostredníctvom schém zameraných na samospotrebiteľov a komunity vyrábajúce energiu z OZE (SOZ) podľa smernice (EÚ) 2018/2001, kým podpora v rámci plánu obnovy je zameraná na priemyselné inštalácie a podnikateľské subjekty.

Investičná podpora pre nové zdroje elektriny z OZE by mala byť poskytovaná v súlade s nariadením o blokových výnimkách (GBER).

10.5 Investícia 2: Investície do modernizácie existujúcich zdrojov elektriny z OZE („repowering“) (62 mil. eur)

Investície budú poskytované na základe grantu pomocou schémy štátnej pomoci. Príprava tejto schémy bude patriť do kompetencie Ministerstva hospodárstva SR a bude v súlade s nariadením o blokových výnimkách.

Pomoc by mala byť adresovaná podnikateľským subjektom, prevádzkovateľom existujúcich zariadení na výrobu elektriny z OZE. Podpora pre jednotlivé typy modernizovaných zariadení bude posudzovaná osobitne pri zohľadnení princípu nákladovej efektívnosti.

V rámci alokovanej investície 62 mil. EUR (v bežných cenách) z RRF plánujeme v súčasnosti na základe predbežných odhadov nákladov na modernizáciu jednotlivých typov zariadení a odhadovanej modernizovanej kapacity väčšiu časť prostriedkov smerovať na modernizáciu bioplynových staníc. Výsledná podpora pre jednotlivé prvky v rámci investície však bude závisieť od výsledkov výziev. Podpora pre modernizáciu zdrojov výroby elektriny nie je plánovaná zo štrukturálnych fondov EÚ.

10.6 Investícia 3: Investície do zvyšovania flexibility energetických sústav pre vyššiu integráciu OZE (62 mil. eur)

Investície budú poskytované na základe grantu pomocou schémy štátnej pomoci. Príprava tejto schémy by mala patriť do kompetencie Ministerstva hospodárstva SR.

V prípade využitia plánovanej schémy podpory elektriny z OZE z prostriedkov Modernizačného fondu bude táto schéma implementovaná prostredníctvom využitia schémy Environmentálneho fondu. Pomoc na investície do zariadení na skladovanie elektriny spojené s výrobou elektriny z OZE bude podporená na základe čl. 41 o blokových výnimkách. Pomoc pre samostatne stojace zariadenia pre skladovanie elektriny musí byť na základe článku 48 nariadenia o blokových výnimkách notifikovaná Európskej komisii.

Pomoc pri výstavbe zariadení na skladovanie energie a na výstavbu novej flexibilnej kapacity by mala byť adresovaná podnikateľským subjektom na základe princípu nákladovej efektívnosti pre jednotlivé typy zariadení. Pomoc adresovaná na rekonštrukciu existujúcich zariadení s cieľom zvýšiť ich regulačný rozsah by mala byť adresovaná existujúcim prevádzkovateľom výroby elektriny z OZE. V rámci navrhovanej alokovanej podpory z RRF v súčasnosti plánujeme na investíciu smerovať 62 mil. EUR v bežných cenách, pričom na základe predbežných odhadov by približne polovica zdrojov mala smerovať na projekty skladovania elektriny a zvyšná polovica zdrojov by mala byť rovnakým dielom rozdelená medzi projekty výroby vodíka a rekonštrukcie vodných elektrární. Indikatívne rozloženie dopadov navrhovaného opatrenia je tak podporenie výstavby 43 MW batériových systémov na skladovanie elektriny, 20 MW nových technológií na výrobu vodíka elektrolýzou PEM, a modernizácia a zvýšenie inštalovaného výkonu 5 MW vodných elektrární (pri zvýšení regulačného rozsahu podporených zariadení aspoň o 25%). Výsledná podpora pre jednotlivé prvky v rámci investície však bude závisieť od výsledkov výziev.

Cenové odhady boli určené na základe porovnania hodnôt uvádzaných v štúdiách s hodnotami uvádzanými v zásobníku pripravovaných projektov subjektov pôsobiacich v sektore elektroenergetiky SR.

Nové zdroje pre skladovanie elektriny a zvýšenie flexibility sústavy by mali byť tiež podporené zo štrukturálnych fondov EÚ, pričom kľúčovým prvkom pri zvolení nástroja podpory bude časový rámec pre realizáciu projektu. Je možné očakávať, že projekty časovo náročnejšie na projektovú prípravu a získavanie potrebných povolení (napr. projekty inteligentných sietí) budú podporené predovšetkým zo štrukturálnych fondov a realizované po roku 2026.

PLÁN OBNOVY

cestovná
mapa k lepšiemu
Slovensku

Komponent 2

EK
+ SK

KOMPONENT 2: Obnova budov

1. Popis komponentu

1.1 Oblasť politiky
Zelená ekonomika

1.2 Cieľ

Prostredníctvom opatrení na zlepšenie energetickej hospodárnosti rodinných domov a verejných historických a pamiatkovo chránených budov znížiť spotrebu energie a prispieť tým k zníženiu emisií CO_2 a znečistenia ovzdušia. Cieľ je v súlade Dlhodobou stratégiou obnovy fondu budov, Nízkouhlíkovou stratégiou rozvoja Slovenskej republiky do roku 2030 s výhľadom do roku 2050 (ďalej len „NUS SR"), Integrovaného národného energetického a klimatického plánu do roku 2030 (ďalej len „INEKP) v rozmere energetická efektívnosť, ako aj s cieľmi Európskej únie v oblasti klímy a energetickej efektívnosti do roku 2030, najmä s cieľom zníženia emisií skleníkových plynov o 55 % do roku 2030 v porovnaní s rokom 1990 uvedenými v Pláne cieľov v oblasti klímy do roku 2030. Ďalšie synergie je možné identifikovať s dokumentami Nový akčný plán Európskej únie (EÚ) pre obehové hospodárstvo v časti „stavby a budovy" a „udržateľné produkty", Priemyselná stratégia pre Európu v časti Zelená tranzícia (podporovanou Európskou zelenou dohodou) a Nová stratégia EÚ pre adaptáciu na zmenu klímy prispôsobenia sa zmenám klímy a Národný program znižovania emisií.

Dvojitá transformácia

Tento komponent umožňuje spoločne postupovať v zelenej a digitálnej transformácii. Renovácia bude podporovať integráciu obnoviteľných zdrojov. Inteligentné a digitálne investície do obnovy budov zabezpečia úspornejšie a spoľahlivejšie riadenie budov. Obnova a adaptačné opatrenia umožnia zvýšenie odolnosti budov voči klimatickým zmenám. Komponent umožní využívať moderné technológie v obnove, aplikovať obnoviteľné zdroje energie, čím prispeje k plneniu ambiciózneho cieľa Európskej komisie v oblasti zníženia emisií do roku 2030 v súlade so zámermi iniciatívy Vlna obnovy a k plneniu cieľa Parížskej klimatickej dohody. Tento komponent podporuje európsku iniciatívu „renovujme" („renovate") (Energetická efektívnosť v budovách, COM (2020) 575), na podporu investícií a reforiem na zlepšenie energetickej efektívnosti budov .

1.3 Pracovné miesta a rast

Komponent *Obnova budov* umožní vznik nových pracovných pozícií, najmä na lokálnych úrovniach a hlavne v oblasti malých a stredných podnikov (ďalej len „MSP"), ale aj zvyšovanie zručností a kvalifikácie existujúcej pracovnej sily a zapojenie pracovnej sily s nižšou kvalifikáciou do podporných stavebných činností. Špecifické zručnosti sú potrebné aj na bezpečnú obnovu historických budov a zachovanie hodnoty ich kultúrneho dedičstva. Každé euro investované do obnovy budov má multiplikačný efekt v národnom hospodárstve, a preto sa očakáva mobilizácia rozmanitých profesií zapojených do obnovy budov v širšom kontexte (architekti, projektanti, stavební inžinieri atď.), ako aj významný stimul pre dodávateľsko-odberateľské vzťahy v sektore stavebníctva a nadväzujúcich činností (inovácie, technológie).

1.4 Sociálna odolnosť

Príkladná obnova všetkých verejných budov, realizovaná vo vysokom štandarde, je významným prvkom podporujúcim participatívny prístup ďalších subjektov v spoločnosti k obnove budov. Obnovou verejných historických budov s aplikáciou prvkov adaptácie na zmenu klímy, obnoviteľných zdrojov energie a systémov automatizácie a riadenia budovy sa posilní vzorová úloha týchto budov v obnove celého fondu budov, a to prispeje k zníženiu energetickej spotreby v tomto segmente verejných budov, ktoré patria k budovám s najhoršou energetickou hospodárnosťou. Synergicky bude obnova verejných historických budov zahŕňať prvky zlepšovania bezpečnosti a prístupnosti týchto budov (debarierizačné opatrenia pre osoby s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie), čím sa zabezpečí ich prístupnosť pre každého, ako aj dostupnosť služieb, ktoré poskytujú.

Obnovou rodinných domov s podporou verejných zdrojov dôjde k výraznému naštartovaniu procesu aplikácie prvkov adaptácie na zmenu klímy a obnoviteľných zdrojov aj v segmente súkromných budov. Verejná podpora obnovy rodinných domov bude selektívne zohľadňovať aj riešenie energetickej chudoby sociálne znevýhodnených domácností.

Komponent je v súlade s plnením opatrení stanovených v Národnom programe reforiem Slovenskej republiky 2020 v oblasti environmentálnej udržateľnosti a energetiky ako aj zamestnanosti.

1.5 Reformy a investície

1.5.1 Reformy

Reforma 1: Reforma zosúladenia podporných mechanizmov obnovy rodinných domov poskytovaných viacerými rezortami

Integrácia existujúcich schém podpory pod jeden komplexný mechanizmus podpory, v rámci ktorého bude možné vykonávať strednú[5] obnovu rodinných domov efektívnym spôsobom. Cieľom reformy je integrácia viacerých opatrení pod jednu strechu tak, aby bolo možné vykonávať opatrenia na zlepšenie energetickej hospodárnosti a aby boli podporené environmentálne aspekty pri renováciách.

Reforma 2: Reforma zvýšenia transparentnosti a zefektívnenia rozhodnutí Pamiatkového Úradu SR (PÚ SR)

Cieľom reformy starostlivosti o pamiatkový fond je zvýšiť predvídateľnosť rozhodnutí PÚ SR, čím sa podporí rozvoj komerčného trhu s nehnuteľnými pamiatkami a zároveň sa zvýši systematickosť rekonštrukcií pamiatok vo verejnom vlastníctve a pasportizovať pamiatky v štátnom vlastníctve z hľadiska diagnostiky ich stavebnotechnického stavu.

Reforma 3: Reforma nakladania so stavebným odpadom

Hlavným cieľom reformy je zvýšiť potenciál obehovej ekonomiky v oblasti stavebného odpadu a sektoru stavebníctva, čo bude viesť k vyššej miere recyklácie a predchádzaniu vzniku stavebného odpadu.

1.5.2 Investície

Investícia 1: Zlepšenie energetickej hospodárnosti rodinných domov

Investície z Plánu obnovy a odolnosti SR (ďalej len „plán obnovy“) budú využité na podporu strednej obnovy rodinných domov, ktorá takýmto spôsobom naberie výrazne vyšší spád než tomu bolo doteraz. Podpora bude realizovaná prostredníctvom jedného poskytovateľa, Slovenská agentúra životného prostredia (SAŽP) a povedie k zlepšeniu energetickej hospodárnosti rodinných domov a zavedeniu vybraných zelených prvkov v procese obnovy. V procese prideľovania prostriedkov bude zohľadnený aspekt energetickej chudoby a bude sa prihliadať na environmentálne správne nakladanie so stavebným odpadom. Investícia priamo nadväzuje na Reformu 1.

Investícia 2: Obnova verejných historických a pamiatkovo chránených budov

Cieľom je zlepšenie stavebnotechnického stavu historických a pamiatkovo chránených verejných budov, pričom sa zlepší ich energetická hospodárnosť, predĺži životnosť a zvýšia sa možnosti ich využívania verejnosťou. Investícia podporuje reformu 2.

Odhadované náklady: 741,5 mil. eur

1. Zlepšenie energetickej hospodárnosti rodinných domov	528,2 mil. eur
2. Obnova verejných historických a pamiatkovo chránených budov	213,3 mil. eur

2. Hlavné výzvy a ciele

2.1 Hlavné výzvy

Znižovanie emisií CO_2 a látok znečisťujúcich ovzdušie

[5] Obnova s priemernou úsporou primárnej energie minimálne 30%.

Smernica Európskeho Parlamentu a Rady (EÚ) 2018/844 o energetickej hospodárnosti budov, ktorou sa mení smernica 2010/31/EÚ o energetickej hospodárnosti budov a smernica 2012/27/EÚ o energetickej efektívnosti, zavádza povinnosť každého členského štátu stanoviť orientačné míľniky na roky 2030, 2040 a 2050 s ohľadom na dlhodobý cieľ do roku 2050, ktorým je dosiahnuť zníženie emisií skleníkových plynov v Únii o 80 až 95% v porovnaní s hodnotami z roku 1990.

Míľniky pre Slovenskú republiku sú stanovené tak, aby odrážali ambície smernice o energetickej hospodárnosti budov v článku 2a) o dlhodobých stratégiách obnovy, ako aj ambicióznejšie klimatické ciele pre Európu v roku 2030. Ďalej zohľadňujú fakt, že Slovensko má najvyššie dekarbonizačné ciele, ktorými sa predpokladá redukcia minimálne vo výške 90% v porovnaní s rokom 1990, čo by znamenalo dosiahnutie klimatickej neutrality v roku 2050.[6] Ich naplnenie bude vyžadovať zvýšenie doterajšieho úsilia zamerané na redukciu emisií dôslednou implementáciou dodatočných opatrení v oblasti energetickej efektívnosti, ktoré sú uvedené v NUS SR ako opatrenia NEUTRAL a taktiež dôslednou aplikáciou existujúcich opatrení a politík v oblasti energetickej efektívnosti uvedených v prijatom INEKP.

Pre určenie základnej línie emisií v sektore budov v roku 1990 bola použitá rovnaká metodológia ako pre úroveň v roku 2016. Celková výška emisií CO_2 v sektore budov bola stanovená pre rok 1990 na úrovni približne 14,2 $MtCO_2$, čo v porovnaní s výškou emisií na úrovni 8,54 $MtCO_2$ v roku 2016 predstavuje ich zníženie o 40%.[7]

Dosiahnutie dlhodobého cieľa zníženia emisií skleníkových plynov v Únii o 80 až 95% v porovnaní s hodnotami z roku 1990 znamená stanoviť cieľ na národnej úrovni pre sektor budov v rozpätí 0,7-2,8 $MtCO_2$. Pre účely určenia národnej trajektórie sa uvažovala stredná hodnota rozpätia 1,8 $MtCO_2$.

Okrem emisií skleníkových plynov je výzvou aj znižovanie emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia. Na Slovensku je v porovnaní s EÚ nadpriemerný podiel obyvateľstva vystavený nadmernému znečisteniu ovzdušia. Jedným z hlavných zdrojov znečistenia sú práve domácnosti využívajúce nevyhovujúce tuhé palivá na vykurovanie.

Komplexná obnova budov by mala pozitívne pôsobiť nielen na zníženie emisií CO_2, ale tiež znečisťujúcich látok v ovzduší, ktorých emisie sme sa zaviazali znížiť podľa smernice 2016/2284 o znížení emisií určitých látok znečisťujúcich ovzdušie. V synergii so znižovaním týchto emisií a tiež opatreniami obnovy budov a výmeny vykurovacích zariadení je tiež Národný program znižovania emisií, publikovaný MŽP SR v roku 2020.

Podiel jednotlivých palív na spotrebe energie v budovách ako aj množstvo emisií CO_2 uvádzajú nasledovné tabuľky.

Tabuľka 2: Sektor budov - odhadovaná spotreba energie (TWh) - orientačné míľniky

Spotreba energie (TWh)	2030	2040	2050
odpad/nafta/LPG	0,0		
tuhé fosílne palivá	0,0		
dodané teplo	5,7	5,1	4,6
elektrina	10,9	9,8	8,9
obnoviteľné zdroje	8,7	10,5	12,7
zemný plyn	14,7	8,2	2,1
CELKOM	39,9	33,6	28,3
% oproti roku 1990	57%	47%	40%

Tabuľka 3: Sektor budov – odhadované emisie CO2 (MtCO2) – orientačné míľniky

Emisie CO_2	2030	2040	2050

[6] NUS SR, s. 5
[7] Dlhodobá stratégia obnovy fondu budov, s. 27

odpad/nafta/LPG	0,0		
tuhé fosílne palivá	0,0	0,0	0,0
dodané teplo	1,0	0,7	0,5
Elektrina	1,4	1,0	0,7
obnoviteľné zdroje	0,1	0,1	0,2
zemný plyn	2,9	1,5	0,3
CELKOM	5,5	3,4	1,8
% oproti roku 1990	39%	24%	13

Spotreba energie v budovách by sa mala do roku 2050 znížiť o 40% v porovnaní s rokom 2020, pričom súčasne emisie poklesnú o 79% v porovnaní s rokom 2020 a o 87% v porovnaní s rokom 1990.

Model pre stanovenie trajektórie je založený na niekoľkých predpokladoch, z ktorých najdôležitejšie sú tieto:

- Elektrická energia a dodávky tepla budú dekarbonizované o 50% do roku 2050.
- Priama spotreba tuhých fosílnych palív, odpadu, PLG a plynového oleja a nafty sa ukončí do roku 2030.
- Zníži sa úroveň emisií uhlíka v plyne o 25% do roku 2050.
- Obnoviteľné zdroje energie v budovách budú rasť o 10% každých 5 rokov.
- Čistý vplyv nových budov na úroveň emisií do roku 2050 bude nulový.

Slovenská republika je už teraz lídrom vo výrobe elektriny nízkouhlíkovými technológiami, pričom najväčší podiel má jadrová energia.[8]

Dosiahnutie takto stanovených ambicióznych cieľov si bude vyžadovať zvýšené úsilie v intenzite uskutočňovanej obnovy fondu budov, a to tak z hľadiska dôrazu na vykonávanie kvalitnej obnovy, ako aj výrazného zvýšenia tempa obnovy.

Scenár obnovy si v súlade so stanovenými míľnikmi vyžaduje výrazný posun od realizácie čiastkovej obnovy budov k uskutočňovaniu strednej obnovy (aj postupnými krokmi) tak, aby podiel obnovy na zrealizovaných obnovách budov v roku 2050 dosiahol 40%. Typ obnovy rozlišujeme podľa dosiahnutej výšky úspory primárnej energie.

Tabuľka 4: Tabuľka Typy obnovy podľa dosiahnutej výšky úspory primárnej energie

	Typ obnovy		
	Ľahká (light, shallow)	Stredná (medium)	Hĺbková (deep)
Úspora primárnej energie %	3 - 30	30- 60	nad 60

[8] Integrovaný národný energetický a klimatický plán na roky 2021-2030, https://www.mhsr.sk/energetika/navrh-integrovaneho-narodneho-energetickeho-a-klimatickeho-planu, s. 261

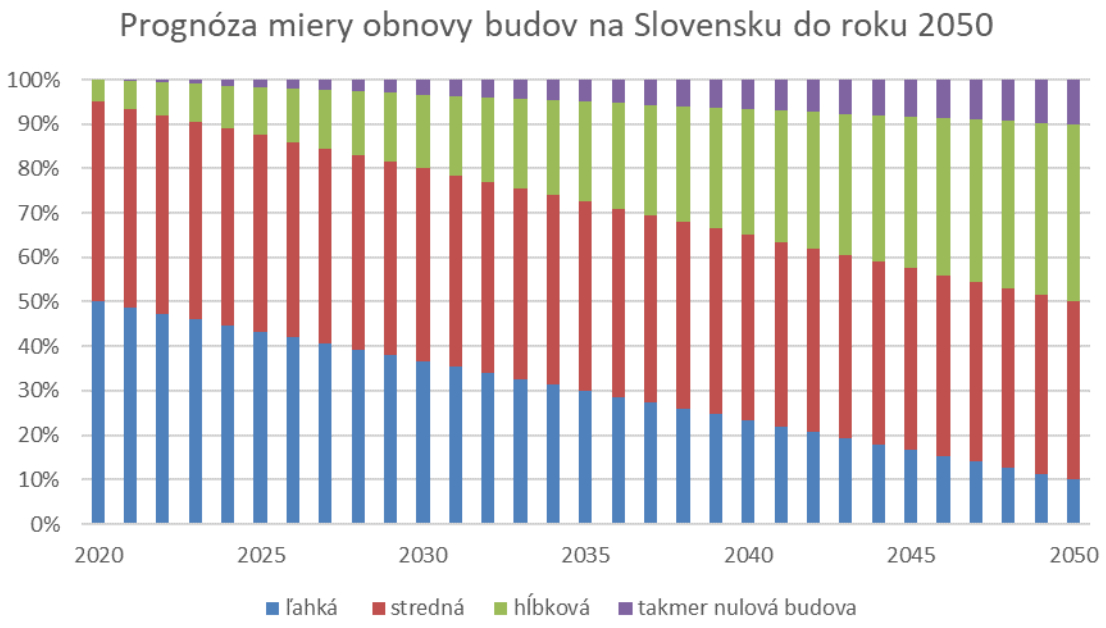

Obrázok 1: Obrázok: Prognóza miery obnovy budov na Slovensku do roku 2050[9]

Zelená transformácia

Sektor budov v Európe je najväčším spotrebiteľom energie. Na vykurovanie a chladenie sa používa takmer 50% konečnej spotreby energie v Únii, z čoho 80% sa využíva v budovách. Priemerne 75% budov v Európe je energeticky neefektívnych[10], pričom sa predpokladá, že takmer 80% existujúcich budov bude v užívaní aj v roku 2050. Súčasné tempo obnovy budov v Európe je veľmi nízke a nepostačuje na dosiahnutie cieľa klimatickej neutrality do roku 2050.

Historické a pamiatkovo chránené verejné budovy patria k najhorším z pohľadu energetickej hospodárnosti, avšak disponujú kultúrnou hodnotou a dedičstvom, ktoré je dôležité zachovať a chrániť. Tvoria dôležitú časť verejných budov a vzhľadom na finančnú náročnosť obnovy a potrebu špecifického prístupu k nej sa im nevenuje dostatočná pozornosť.

Aplikácia energetickej efektívnosti v historických budovách je komplexný proces, ktorý si vyžaduje špecifický prístup a zohľadnenie kultúrnej hodnoty a dedičstva a mnohých ďalších faktorov, pričom výber konkrétnych opatrení (napr. výmena otvorových konštrukcií, zateplenie strechy, podlahy nad nevykurovaným priestorom, odvlhčenie a izolácia konštrukcií a v niektorých prípadoch aj zateplenie fasády) je závislý na cieľoch obnovy (napr. úspora energie, zlepšenie vnútorného prostredia, predĺženie životnosti budovy), avšak nesmú byť pri ňom ohrozené hygrotermálne vlastnosti súčasného obvodového plášťa.

Z hľadiska komplexnosti prístupu a synergických efektov renovácie je potrebné riešiť aj debariérizáciu budov a celkové zlepšenie ich stavebnotechnického stavu, obnovu technického systému budovy (vykurovanie, chladenie, vetranie, osvetlenie atď.), aplikáciu prvkov digitalizácie a automatizácie budovy, aplikáciu prvkov na podporu elektromobility a cyklodopravy, ak je to možné, ako aj motivovať vlastníka k implementácii zelených opatrení, ak to podmienky budovy umožňujú.

Pri obnove budov je dôležité nezostať iba pri zlepšovaní energetickej hospodárnosti, ale previazať existujúce nástroje s opatreniami na adaptáciu na zmenu klímy, ktorá patrí medzi najväčšie environmentálne výzvy dnešnej

[9] Dlhodobá stratégia obnovy fondu budov, s. 30
[10] JRC správa „Achieving the cost-effective energy transformation of Europe´s buildings“, European Commission

spoločnosti. Nepriaznivé dôsledky zmeny klímy priamo alebo nepriamo zasiahnu všetky sféry života a hospodárske sektory. Keďže vplyvy zmeny klímy sa prejavujú už aj na Slovensku, je nevyhnutné adaptovať pripravované projekty v sektore budov na meniacu sa situáciu a prijať potrebné opatrenia na zvýšenie ich odolnosti proti možným negatívnym vplyvom (napr. zachytávanie dažďovej vody, realizácia vegetačných striech, ako aj príprava na zvyšovanie priemernej vonkajšej teploty pasívnymi zásahmi, ako sú napr. inštalácia tieniacej techniky).

Tam, kde je to technicky možné, by bolo pri obnove podporené aj oddelenie „šedej" vody (voda z umývadiel, sprchy, ktorá sa po riedení s dažďovou vodou alebo po predčistení v zádržnom jazierku dá využiť na polievanie) od „hnedej" splaškovej vody. Opatrenia ako napríklad zelené strechy, oddelenie šedej vody od hnedej vody, fotovoltika, tepelné čerpadlo, opatrenia zabraňujúce prehrievaniu budov (zelená vegetačná stena, vonkajšie tieniace prvky okien a dverí na fasádach – pergoly, vonkajšie žalúzie, a pod.), odstránenie azbestu alebo triedenie stavebného odpadu pri rekonštrukcii, prípadne zabezpečenie hniezdnych možností pre chránené živočíchy, zachytávanie dažďovej vody a využitie na polievanie zelených priestranstiev v okolí budovy by boli vhodne finančne podporované ako doplnkové opatrenia aplikovateľné v závislosti na špecifické podmienky historických a pamiatkovo chránených verejných budov a rodinných domov.

Súčasťou rekonštrukcie by bola aj rekonštrukcia priestranstva okolo verejných budov (tam, kde je to technicky a priestorovo možné), aby sa dosiahla adaptácia na zmenu klímy – výsadba stromov, krov, hlavne na južnej a západnej strane budovy, ktorá sa viac prehrieva.

Zrýchlenie tempa obnovy verejných budov

Budovy zodpovedajú za 40% z celkovej spotreby energie v EÚ a v európskom priemere predstavujú historické a pamiatkovo chránené verejné budovy až 35% verejných budov. Na Slovensku je približne 15 tis. verejných budov. Obnovu si vyžaduje až 75% z nich, niektoré sú čiastočne obnovené. Historické verejné budovy sú z pohľadu energetickej hospodárnosti najhoršími verejnými budovami.

Vzhľadom na ich historickú a kultúrnu hodnotu nie je možné počítať s odpredajom alebo likvidáciou týchto budov, takže trvale zostanú súčasťou fondu budov. Obnova historických a pamiatkovo chránených budov je zároveň, prirodzene, investične náročnejšia ako obnova bežných budov. Na základe uvedeného, je teda potrebné na zvyšovanie energetickej hospodárnosti tohto špecifického segmentu budov zamerať sa na dostupné grantové zdroje, keďže ich obnova je z komerčných zdrojov aj do budúcna len veľmi ťažko realizovateľná.

Pri vyhodnocovaní projektov sa zároveň musí vzhľadom na zdroj financovania striktne vyžadovať dosahovanie v priemere minimálne 30% úspory primárnej energie obnovovaných budov, čo je ukazovateľom, na základe ktorého sa náklady na obnovu budovy stanú oprávnenými výdavkami programu, a týmto faktorom sa bude sledovať plnenie programových ukazovateľov. Dosiahnutie úspor sa preukáže v projektovom energetickom hodnotení budovy pred jej obnovou a verifikuje sa po uskutočnení obnovy budovy na základe vydaného energetického certifikátu.

Záväzok SR, vyplývajúci z článku 5 smernice 2012/27/EÚ o energetickej efektívnosti, je na ročnej úrovni 3% celkovej podlahovej plochy budov vo vlastníctve štátu. SR záväzok plní alternatívnym spôsobom na ročnej aj kumulatívnej báze.

2.2 Hlavné ciele

Zelená transformácia

Zvýšenie počtu obnovených budov pri súčasnom zlepšení ich energetickej hospodárnosti,

Zníženie emisií CO_2.

Zmiernenie dopadov na zmenu klímy.

Pracovné miesta a rast

Obnova budov umožní vznik nových pracovných miest na lokálnych úrovniach, pričom kľúčový dopad to bude mať na malé a stredné podniky (MSP), ktoré sú najviac zastúpené v sektore obnovy budov. Každé euro investované do obnovy budov má aj multiplikačný efekt. To znamená, že ak sa zvýši investícia do obnovy budov o jednu jednotku, celková produkcia v ostatných odvetviach hospodárstva vzrastie o 0,2 až 0,4 jednotky (tzv. čiastkový koeficient). Výsledný efekt na HDP pri investovaní 1 jednotky produkcie do obnovy budov je 1,2 až 1,4 jednotky prírastku na HDP. Ak by sme investovali 100 mil. eur do obnovy budov, vytvoríme dodatočný hrubý domáci produkt 130 mil. eur, príjmy verejných financií vo výške 31,3 mil. eur a 3 500 pracovných miest[11].

Sociálna odolnosť

Verejné historické budovy slúžia predovšetkým na poskytovanie služieb štátu, samosprávy a verejnoprávnych inštitúcií pre občanov ale sú aj našim kultúrnym dedičstvom. Je preto nanajvýš potrebné, aby boli prístupné aj hendikepovaným skupinám obyvateľov, čím sa zvýši ich inklúzia a prístup k rovnocennému využívaniu služieb v porovnaní s väčšinovým obyvateľstvom. V rámci obnovy budov bude umožnená realizácia debariérizačných opatrení pre osoby s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie.

V rámci podpory obnovy rodinných domov bude selektívne zohľadňovaná aj sociálna situácia domácností a riešenie energetickej chudoby sociálne znevýhodnených domácností.

2.3 Kontext v národnej stratégii

Slovenská republika má vypracovaný dokument Dlhodobá stratégia obnovy fondu budov. Táto stratégia je zameraná na podporu obnovy vnútroštátneho fondu bytových a nebytových budov, a to verejných ako aj súkromných, s cieľom dosiahnuť do roku 2050 vysoko energeticky efektívny a dekarbonizovaný fond budov, čím sa uľahčí nákladovo efektívna transformácia existujúcich budov na budovy s takmer nulovou potrebou energie. Táto požiadavka je zakotvená v § 4a zákona č. 555/2005 Z. z. o energetickej hospodárnosti budov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Stratégia vychádza z predpokladu udržania súčasného tempa obnovy a zintenzívnenia miery obnovy bytových domov, ale najmä zrýchlenia tempa obnovy a zintenzívnenia miery obnovy verejných budov a rodinných domov, čo je kľúčovým nástrojom k dosiahnutiu stanoveného cieľa. Dokument má priamu súvislosť k prijatému INEKP v rozmere energetická efektívnosť a k prijatému dokumentu NUS SR.

Navrhované aktivity sú vypracované v kontexte špecifických odporúčaní Rady („ country specific recommendations“ , ďalej len „CSR“) z roku 2019 a z roku 2020.

3. Popis investícií a reforiem v tomto komponente

3.1 Reformy

3.1.1 Reforma 1: Reforma zosúladenia podporných mechanizmov obnovy rodinných domov poskytovaných viacerými rezortami

Výzvy

V súčasnosti existuje viacero opatrení a nástrojov zameraných na zlepšenie energetickej hospodárnosti rodinných domov. Nie sú to len opatrenia smerujúce k zlepšeniu tepelnoizolačných vlastností stavby ako takej, ale aj podporujúce využívanie obnoviteľných zdrojov energie. Tieto opatrenia sú však realizované bez vzájomnej koordinácie. S cieľom dosiahnutia maximálnej možnej miery úspor a zvýšenia komfortu bývania je potrebné v budúcnosti integrovať jednotlivé opatrenia. Majitelia rodinných domov majú možnosť požiadať o príspevok na zateplenie[12], ktorý poskytuje Ministerstvo dopravy a výstavby SR (MDV SR) vrátane podpory na obnoviteľné zdroje energie (OZE). Zároveň je možné uchádzať sa o podporu formou poukážky na inštaláciu malých zariadení na využívanie obnoviteľných zdrojov energie[13] (Zelená domácnostiam), ktorú poskytuje Ministerstvo hospodárstva SR (MH SR) prostredníctvom Slovenskej inovačnej a energetickej agentúry (SIEA). Znamená to, že podpora

[11] Makroekonomické dopady investícií do obnovy budov na Slovensku, Ing. Július Golej, PhD., Ing. Miroslav Pánik, PhD.

[12] Webová stránka Bývajte úsporne, https://byvajteusporne.sk/

[13] Schéma podpory Zelená domácnostiam II, https://zelenadomacnostiam.sk/sk/

inštalácie OZE musí byť v rámci existujúceho nástroja príspevku na zateplenie rodinného domu viac akcentovaná, zároveň so zameraním sa na chudobnejšie domácnosti tak, aby sme podporili zápas proti energetickej chudobe.

Pri procese strednej obnovy rodinných domov v súčasnosti nie sú environmentálne kritériá uplatňované na dostatočnej úrovni. Správne nakladanie so stavebným odpadom, ako aj potenciálne využívanie environmentálne menej škodlivých materiálov v procese obnovy tak nie je vo vyhovujúcom stave.

Zelená domácnostiam umožňuje fyzickým osobám získať príspevok na inštaláciu zariadení na využívanie obnoviteľných zdrojov energie. Zameranie je na oblasti fotovoltické panely, slnečné kolektory, tepelné čerpadlá a kotly na biomasu. Nevýhodou je parciálne zameranie výzvy, ktorá nerieši komplexné a oproti výmene zdroja nákladovo neporovnateľne významnejšie rekonštrukcie vrátane zateplenia budov (ani neskúma, či zariadenie OZE inštaluje v dome, ktorý prešiel alebo prechádza obnovou). Príspevok na zdroje je oveľa viac využívaný v novostavbách ako pri rekonštrukciách už jestvujúcich domov. Zároveň taktiež v príspevku nie je zohľadnená finančná situácia domácností, a teda nižšie príjmové skupiny nie sú cieľovou skupinou takto nastavenej podpory.

Príspevok na zateplenie rodinného domu môže pokryť 40% oprávnených nákladov s limitáciou maximálnej výšky príspevku do 8 000,- eur a maximálne 800,- eur na projektovú dokumentáciu a energetický certifikát. Príspevok striktne nevyžaduje výmenu zdroja, v prípade ak sa tak však deje, tieto náklady je možné započítať do nákladov zateplenia. Je preto komplexnejším nástrojom na zabezpečenie strednej obnovy rodinných domov. Príspevok sa vypláca až po uskutočnení zateplenia, pričom investor musí predfinancovať celú investíciu a až následne dostane príspevok. Uvedená skutočnosť spolu s intenzitou príspevku môže spôsobovať, že skupina, ktorá čerpá príspevok je skôr stredne a vyššie príjmová. Skupiny s nižšími príjmami, ktorých najviac ohrozuje energetická chudoba, tak nemajú dostatočnú motiváciu čerpať príspevok.

Slovensko má tretie najvyššie priemerné koncentrácie prachových častíc v ovzduší v EÚ. Hoci sa kvalita ovzdušia na Slovensku v posledných rokoch významne zvýšila, na Slovensku je stále vystavených znečisteniu ovzdušia viac ľudí než v EÚ. Vyše 110 tisíc domácností stále kúri tuhými palivami, ktoré by mohli byť nahradené šetrnejšími nízkoemisnými technológiami vrátane nízkoemisných kondenzačných plynových zariadení. Významný objem škodlivín je vypúšťaný dopravnými prostriedkami.

Ciele:

Zvýšenie energetickej hospodárnosti rodinných domov prostredníctvom realizácie schémy podpory popísanej v Investícii 1.

Zosúladenie jednotlivých schém podpory pod jednou strechou - integrácia poskytnutia podpory obstarania obnoviteľných zdrojov a pripravovaného nástroja tzv. „kotlíkových dotácií“ v rámci komplexného procesu posudzovania podpory na zateplenie rodinných domov. Nastavenie efektívneho implementačného procesu, ktorý zabezpečí obnovu väčšieho počtu rodinných domov.

Integrácia „know – how“ z fungujúcich programov, ako napr. Zelená domácnostiam a ich vzájomné zosúladenie za účelom úspešnej implementácie. Flexibilné využitie rôznych stupňov obnovy budovy.

Použitie jednotného prístupu pre celkovú obnovu rodinných domov. Takto bude zabezpečené, aby majitelia domov mali jednoduchý prístup k celkovej schéme a opravy domov sa tak vykonávali jednorazovo a so zohľadnením viacerých, energeticky a environmentálne vyhovujúcich prvkov.

Zatraktívnenie výšky podpory pre zvýšenie stimulačného efektu a naštartovanie tempa obnovy.

Rozšírenie súčasných systémov podpory aj o adaptačné opatrenia, ako napr. zachytávanie dažďovej vody, realizácia zelených striech, výmena kotla za environmentálne vyhovujúci, odstránenie azbestovej krytiny zo striech.

Cielenie podpory aj na stredne a nízko príjmové skupiny. Pri nastavovaní mechanizmu pre poskytovanie podpory môžu byť zohľadnené aspekty energetickej chudoby a domácnosti z takto znevýhodneného prostredia môžu mať možnosť získať vyšší príspevok na realizáciu jednotlivých opatrení.

Implementácia

Analýza súčasných schém podpory, určenie silných a slabých stránok jednotlivých schém.

Nastavenie štruktúry plánu implementácie.

Vytvorenie mechanizmu, ktorý by poskytoval žiadateľom, majiteľom rodinných domov, možnosť podpory strednej obnovy ich rodinných domov na jednom mieste. Okrem tradičných opatrení akými sú napr. zateplenie striech, obvodového plášťa, či výmena okien, umožní tento mechanizmus žiadateľovi získať podporu na OZE, zariadenia na uskladňovanie energie (elektrickej, tepelnej), nízko emisné spaľovacie zariadenia určené na vykurovanie a tiež na vybrané inteligentné digitálne zariadenia, ktoré zabezpečia optimálne riadenie spotreby energie v rodinnom dome.

Úprava legislatívy, aby v rámci existujúceho nástroja príspevku na zateplenie rodinného domu bola viac akcentovaná aj podpora obnovy alebo výmena technického zariadenia (OZE, kotlíkové dotácie, iné...), zároveň so zameraním sa na chudobnejšie domácnosti. Tam, kde je to technicky možné, je vhodné aplikovať opatrenia na zvýšenie odolnosti proti možným negatívnym klimatickým vplyvom, ako napr. zachytávanie dažďovej vody, realizácia vegetačných striech.

Revidovanie súčasných schém podpory OZE a kotlíkových dotácií s cieľom ich zefektívnenia a zabránenie duplicity s príspevkom na zateplenie rodinného domu.

Príprava podpory na zlepšenie energetickej hospodárnosti rodinných domov – úprava legislatívy.

Pre zlepšenie čerpania príspevku bude nevyhnutná aj mediálna kampaň.

Adresát

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky (MŽP SR), Slovenská agentúra životného prostredia.

Časový rozvrh

Predstavenie implementačného plánu a spustenie schémy obnovy rodinných domov, Q3 2022

3.1.2 Reforma 2: Reforma zvýšenia transparentnosti a zefektívnenia rozhodnutí PÚ SR

Výzvy

Slovenský fond nehnuteľných kultúrnych pamiatok sa nenachádza v dobrom stave. Pri štvrtine z nich hrozí, že dôjde k nenapraviteľnému poškodeniu, pričom na kompletnú sanáciu pamiatkového fondu je potrebných odhadom 5,4 mld. eur. Približne 75% slovenských nehnuteľných pamiatok sa nachádza v dobrom alebo vyhovujúcom stavebnotechnickom stave, zvyšných 25% fondu sa naopak nachádza v narušenom alebo až dezolátnom stavebnotechnickom stave. Najväčší finančný dlh voči pamiatkovému fondu na úrovni 2,2 mld. eur má súkromný sektor. Menší dlh odhadujeme pre orgány územnej samosprávy (1,3 mld. eur), cirkev (1,1 mld. eur) a štát (0,8 mld. eur). Z hľadiska veľkosti pamiatkového dlhu je teda najzávažnejší dlh súkromných vlastníkov voči svojim pamiatkam. Z hľadiska významnosti pamiatok však možno očakávať, že najdôležitejšie pamiatky sa nachádzajú v štátnom vlastníctve.

Jednou z príčin zlého stavu pamiatkového fondu Slovenska je dlhodobý nezáujem verejnosti o pamiatkový fond, ako aj zlý vzťah samotných vlastníkov pamiatok k svojmu majetku. Verejnosť nemá dostatočne veľa pozitívnych skúseností s návštevou pamiatok, ktoré by boli zaujímavým spôsobom integrované do kultúrneho, spoločenského alebo iného ekonomického diania v regiónoch. Zároveň vlastníci pamiatok považujú svoje povinnosti v súvislosti s pamiatkovou ochranou za neprimeranú administratívnu a ekonomickú záťaž. Podľa Stratégie ochrany pamiatkového fondu platí, že každým rokom rastie odpor občanov voči tomu, aby historické nehnuteľnosti v ich vlastníctve boli vyhlasované za pamiatky.

Zo zahraničia pritom vieme, že pamiatkový fond nemusí byť len zdrojom zvýšenej ekonomickej a administratívnej záťaže, ale aj zdrojom tvorby kultúrne významných celospoločenských benefitov a finančných ziskov. Na zahraničných trhoch s nehnuteľnosťami je súkromný sektor dokonca ochotný zaplatiť vyššiu cenu za inak porovnateľný objekt, ktorý je pamiatkou (Rypkema, 2012). To sa dá vysvetliť jednak komparatívne vyššou prestížou vlastníctva pamiatky, ale aj existenciou vhodného legislatívneho a ekonomického rámca pamiatkovej politiky v zahraničí.

Slovenskí vlastníci pamiatok majú oprávnený pocit, že štát ich pri implementácií pamiatkovej politiky neprimerane finančne zaťažuje. Na Slovensku ako jednej z mála krajín EÚ neexistuje žiadny automaticky nárokovateľný nástroj na finančnú kompenzáciu zvýšených nákladov na nakladanie s nehnuteľnosťou z dôvodu zachovania pamiatkových hodnôt. Preto je jedným z výstupov reformy vypracovanie metodiky na robustný výpočet zvýšenia nákladov zásahu do pamiatky z dôvodu intervencie PÚ SR.

Zároveň majú slovenskí vlastníci pamiatok pocit, že sú neprimerane byrokraticky zaťažovaní, čo je dôsledkom informačnej asymetrie medzi vlastníkom pamiatky a pamiatkarom, čo môže byť vnímané ako nedostatok transparentnosti rozhodovacích procesov PÚ SR. Je preto potrebné vypracovať a zverejniť sadu objektívnych pravidiel a princípov, ktoré budú pre rozhodovací proces PÚ SR záväzné, čím sa zvýši transparentnosť rozhodovacieho procesu PÚ SR a zníži subjektívny pocit byrokratickej záťaže vlastníkov pamiatok.

Na základe vypracovania a uvedenia metodík, objektívnych pravidiel a princípov do praxe, budú môcť vlastníci pamiatok lepšie anticipovať rozhodnutia PÚ SR, čím sa umožní projektové a finančné plánovanie nakladania s nehnuteľnosťou, čo je nevyhnutným predpokladom pre rozvoj komerčného trhu s pamiatkami. Súkromný kapitál bude stimulovaný tým, že sa postupne odstráni neprimeraná finančná a byrokratická záťaž vlastníkov pamiatok a stanoví nová rovnováha medzi tým, čo štát od vlastníkov pamiatok vyžaduje a čo im ponúka ako kompenzáciu. V ideálnom prípade by štát presne určil aké zásahy do vlastníckeho práva bude z dôvodu zachovania pamiatkovej hodnoty povoľovať a zakazovať, a zároveň by poskytol primeranú finančnú kompenzáciu v prípade ak by bol štátom preferovaný zásah drahší ako bežné komerčné riešenie. Rozvoj komerčného trhu s pamiatkami a prísun súkromného kapitálu je jediným spôsobom ako sa dá pamiatkový fond zachrániť vzhľadom na jeho súčasný stav a obmedzenosť verejného rozpočtu.

PÚ SR čelí výraznému zvýšeniu množstva práce, ktoré musí zo zákona vykonávať, a preto nemá personálne a finančné možnosti venovať sa systematickej tvorbe objektívnych pravidiel a princípov pamiatkovej politiky. Najmä v prípade množstva vydaných záväzných stanovísk, ktoré sú spolu s rozhodnutiami právne záväzné, možno v rokoch 2006 – 2019 pozorovať viac ako zdvojnásobenie množstva práce (

- Graf 1 Vývoj množstva práce PÚ SR, v tisícoch
- Graf 2 Alokácia časofondu PÚ SR, v tisícoch hodín

). Väčšinu svojho času (58%) trávi PÚ SR vypracovávaním záväzných stanovísk k rozhodnutiam iných orgánov (napr. stavebných úradov) (Graf 2).

- Graf 1 Vývoj množstva práce PÚ SR, v tisícoch

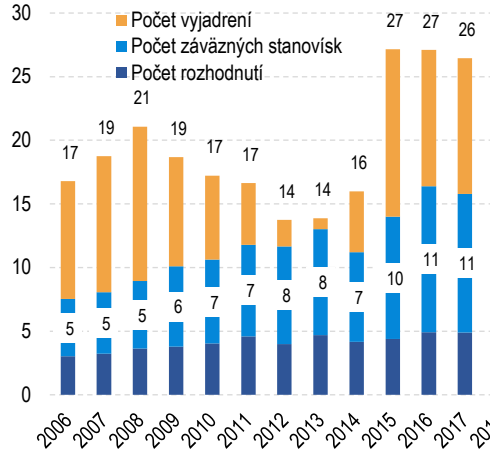

- Zdroj: PÚ SR

- Graf 2 Alokácia časofondu PÚ SR, v tisícoch hodín

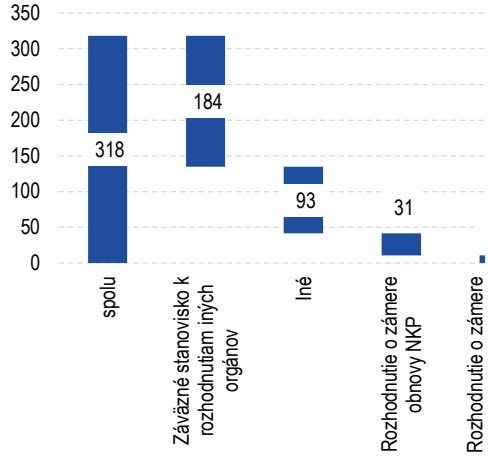

- Zdroj: PÚ SR

Štát nejde pri starostlivosti o kultúrne pamiatky vo svojom vlastníctve príkladom, keďže neinvestuje do ich obnovy dostatok verejných zdrojov a investície neprechádzajú analýzami na základe objektívnych kritérií. Častejšia býva alokácia na základe politických preferencií či na základe naliehavosti havarijných stavov, ktoré môžu následne viesť k povrchnej náprave a bez vykonania dôsledného pamiatkového výskumu aj k poškodeniu pamiatky, resp. k nevyriešeniu pravej príčiny stavebno-technického problému. Z hľadiska možností, aspoň čiastočného zlepšovania energetickej efektívnosti budov, rovnako nie je realizovaný prístup, ktorý by motivoval v súvislosti s riešením stavebno-technickej obnovy pamiatkových budov zohľadniť aj otázky možného zvyšovania ich energetickej hospodárnosti v rozsahu, aký je pri zachovaní pamiatkovej hodnoty týchto budov možný. Na zmenu tohto prístupu je však potrebné vykonať stavebno-technickú pasportizáciu pamiatok v štátnom vlastníctve, načo PÚ SR pri súčasnej vyťaženosti taktiež nemá finančné a personálne zdroje.

Ciele

Cieľom reformy zvýšenia transparentnosti a zefektívnenia rozhodnutí PÚ SR je zvýšiť predvídateľnosť rozhodnutí PÚ SR, čím sa podporí rozvoj komerčného trhu s nehnuteľnými pamiatkami, a zároveň zvýšiť systematickosť rekonštrukcií pamiatok v štátnom vlastníctve, vypracovať a zverejniť metodiky rámcujúce rozhodovanie PÚ SR a pasportizovať pamiatky v štátnom vlastníctve z hľadiska diagnostiky ich stavebno-technického stavu.

Cieľ reformy zvýšenia transparentnosti a zefektívnenia rozhodnutí PÚ SR je komplementárny k národnému cieľu zvyšovania efektivity verejnej správy a zároveň komplementárny k všeobecnému cieľu plánu obnovy podporovať hospodársky rast.

Reforma vypracovania a zverejnenia metodík PÚ SR smeruje k tomu, aby súkromný kapitál na základe predvídateľnosti rozhodnutí PÚ SR v omnoho väčšej miere využíval pri svojom podnikaní potenciál pamiatkového fondu, čím by sa stimuloval stavebný trh, ktorý je tradične v útlme počas ekonomickej krízy. Zároveň smeruje k zefektívneniu verenej správy v prístupe PÚ SR k súkromným vlastníkom pamiatok, ako aj ku komplexnejšiemu prístupu verejných vlastníkov pri rozhodovaní o rekonštrukciách pamiatkového fondu v štátnom a samosprávnom vlastníctve, aby boli vytvorené predpoklady pre efektívne využívanie verejných budov s pamiatkovým a historickým aspektom aj v nepodnikateľskej sfére.

Reforma pasportizácie pamiatok v štátnom vlastníctve spočíva vo vykonaní pasportizácie relevantných pamiatkových objektov, ktoré sú vo vlastníctve štátu. Ich počet odhadujeme na 1000 pamiatkových objektov.

Implementácia

Daný reformný krok spočíva vo vytvorení a zverejnení troch metodík, ktoré stanovia objektívne pravidlá a princípy rozhodovania PÚ SR. Implementácia týchto metodík do praxe má zvýšiť transparentnosť a rýchlosť rozhodovacích procesov PÚ SR a má zvýšiť aj akceptovateľnosť rozhodnutí PÚ SR pre verejnosť. Metodiky sa majú týkať nasledovných troch oblastí:

- Metodika klasifikácie pamiatkového fondu, ktorá umožní vytvorenie a praktickú aplikáciu metodiky princípov rozhodovania PÚ SR a metodiku výpočtu navýšenia nákladov; zároveň by mala slúžiť ako úvodná informácia pre vlastníkov o ich právach a povinnostiach
- Metodika princípov rozhodovania PÚ SR vo veciach stavebno-technického zásahu
- Metodika výpočtu navýšenia nákladov zásahu do pamiatky z dôvodu rozhodnutia PÚ SR

Náklady na reformu zvýšenia transparentnosti a zefektívnenie rozhodnutí PÚ SR v oblasti tvorby metodík sú odhadnuté na základe predpokladu potreby 30 metodikov, 10 pre vypracovanie každej z metodík. Reforma počíta s fázou vypracovania metodík v období rokov 2022 – 2023. V nákladoch sú započítané mzdy a odvody na základe trhového porovnania ceny práce odborníka v oblasti ochrany pamiatkového fondu.

Pasportizáciu pamiatok v štátnom vlastníctve má vykonať ad-hoc tím zložený z architektov, pamiatkarov a projektantov, ktorý by bol zložený z desiatich koordinovaných skupín v množstve piatich ľudí. Týchto 10 skupín by mohlo paralelne vykonávať pasportizáciu v rôznych regiónoch Slovenska. Každý tím by mal obsahovať minimálne troch odborníkov na pamiatkovú ochranu a dvoch dodatočných brigádnikov, resp. študentov. Pasportizačné tímy budú riadiť odborníci zo Slovenského národného múzea a PÚ SR. V nákladoch na pasportizáciu sú zahrnuté aj predpokladané cestovné náklady a náklady na zakúpenie softvérových licencií. Trvanie pasportizácie sa odhaduje na dva roky. V prvom roku očakávame vyššie náklady vzhľadom na potreby zakúpenia hardvérového vybavenia potrebného pri pasportizácií. Pasportizácia by mala začať pilotným programom, kedy sa na vybranej vzorke otestuje pasportizačný tím a jeho výstupy. Výsledky pasportizácie budú zapracované do ústredného zoznamu pamiatkového fondu.

Výsledkom pasportizácie každej pamiatky by mala byť štandardizovaná základná diagnostika stavebno-technického stavu pamiatky. Súhrnný výsledok pasportizácie má poskytnúť decíznej sfére objektívne informácie o stave pamiatok v štátnom vlastníctve, čo má uľahčiť alokáciu verejných finančných prostriedkov a kvalifikované rozhodnutia o ich obnove zastrešujúce zlepšenie ich stavebnotechnického stavu primárne s cieľom zachovania pamiatkovej hodnoty, ako aj súčasného zvýšenia ich energetickej hospodárnosti v prípadoch, kde to bude aplikovateľné z pamiatkového, technického, funkčného ako aj ekonomického hľadiska.

Adresát

Pamiatkový úrad Slovenskej republiky, Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky

Časový rozvrh

Vypracovanie a zverejnenie metodík rámcujúcich rozhodovanie PÚ SR, Q4 2023.

Stavebno-technický pasport relevantných štátnych pamiatkových budov PÚ SR, Q4 2023.

3.1.3 Reforma 3: Reforma nakladania so stavebným odpadom

Výzvy

Stavebné odpady a odpady z demolácií predstavujú dlhodobo, z hľadiska produkcie odpadov, najvýznamnejší odpadový prúd. Zároveň sú špecifické svojím vysokým potenciálom opätovného použitia a recyklácie, vrátane nahradzovania veľkého množstva primárnych surovín, čo môže mať významné výhody z hľadiska udržateľného rozvoja a kvality života. Aj v nadväznosti na tento potenciál boli stavebné odpady a odpady z demolácií zaradené medzi prioritné oblasti Akčného plánu EÚ pre obehové hospodárstvo.

Členské štáty EÚ majú prijať opatrenia na podporu selektívnej demolácie s cieľom umožniť odstránenie a bezpečné zaobchádzanie s nebezpečnými látkami a uľahčiť opätovné použitie a recykláciu vysokej kvality selektívnym odstraňovaním materiálov a zabezpečiť vytvorenie systémov triedenia stavebného a demolačného odpadu minimálne pre drevo, minerálne zložky (betón, tehly, dlaždice a keramika, kameň), kov, sklo, plast a sadru.

V recyklácii stavebných odpadov patrí SR posledné miesto s mierou recyklácie 54%, pričom za roky 2017 a 2018 úroveň recyklácie ešte viac poklesla. Je to aj dôsledok nedostatočného systému zberu dát prostredníctvom systému RISO, ktorý nedokáže vysledovať materiálový tok odpadu a zavedenie nových „medzikódov“ nakladania, ktoré spôsobujú umelé znižovanie miery recyklácie stavebných odpadov.

Ciele

Hlavným cieľom reformy je zvýšiť potenciál obehovej ekonomiky v oblasti stavebného odpadu a sektoru stavebníctva, čo bude viesť k vyššej miere recyklácie a predchádzaniu vzniku stavebného odpadu.

Implementácia

MŽP SR pripraví reformu v oblasti stavebného odpadu (Q2 2021), základné opatrenia budú prediskutované v pracovnej skupine (zloženej z architektov, stavebných spoločností, recyklátorov....) v Q3 2021, následne bude výsledná podoba legislatívy (novela zákona č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov) predložená na odborné verejné konzultácie v Q4 2021. Schválenie legislatívy sa predpokladá v Q2 2022.

Hlavné piliere reformy budú:

- Zavedenie povinnej selektívnej demolácie vrátane systému kontroly pred demoláciou a po demolácii: pri stavbách ako aj pri demoláciách stanoviť povinnosť zriadenia miesta na triedenie odpadov, následne túto povinnosť systematicky kontrolovať.
- Legislatívne zakotvenie normy pre kvalitu recyklátu zo stavebných a demolačných odpadov.
- Povinné zelené verejné obstarávanie pri kontrahovaní stavebných prác v štátnej správe: zaistiť povinné využitie recyklátu spĺňajúcich požadované stavebné normy, ako náhrady za prírodné zdroje, v rámci stavebnej činnosti financovanej z verejných zdrojov, ak je to technicky a ekonomicky možné. Pri stavebných prácach financovaných z verejných zdrojov (predovšetkým pri výstavbe dopravných komunikácií a infraštruktúry) využívať upravený stavebný a demolačný odpad, stavebné materiály a výrobky, pri ktorých výrobe bol zhodnotený odpad (materiálovo alebo energeticky) za podmienky, že spĺňajú funkčné a technické požiadavky, prípadne stavebné výrobky pripravené zo stavebných a demolačných odpadov alebo vedľajších produktov výroby (priebežne).
- Zjednodušiť pravidlá pre využitie upravených stavebných a demolačných odpadov a recyklátu z týchto odpadov na spätné zasypávanie pri zachovaní vysokej miery ochrany životného prostredia a zdravia ľudí.
- Zvýšiť zákonné poplatky za skládkovanie stavebných odpadov a odpadov z demolácií. (Novela Nariadenia vlády SR č. 330/2018 Z. z., ktorým sa ustanovuje výška sadzieb poplatkov za uloženie odpadov a podrobnosti súvisiace s prerozdeľovaním príjmov z poplatkov za uloženie odpadov)
- Uprednostňovať recykláciu stavebného odpadu pred využitím týchto odpadov na účely spätného zasypávania
- Upraviť legislatívne podmienky pre používanie nekontaminovaných výkopových zemín a iného prirodzene sa vyskytujúceho materiálu vo väzbe na stanovenie kritérií stavu konca odpadu pre výkopové zeminy a pripravovanú právnu úpravu spätného zasypávania.
- Vypracovať analýzu možností opakovaného používania stavebného materiálu z demolačných a rekonštrukčných prác.
- Reforma zvýši potenciál obehovej ekonomiky v oblasti stavebného odpadu a sektoru stavebníctva, čo bude viesť k vyššej miere recyklácie a predchádzaniu vzniku stavebného odpadu.
- Reforma by mala zabezpečiť, že najmenej 70% (hmotnosti) nebezpečného stavebného a demolačného odpadu (s výnimkou prirodzene sa vyskytujúceho materiálu definovaného v kategórii 17 05 04 v zozname odpadov EÚ), ktorý vznikne na stavbe, musí byť pripravený na opätovné použitie alebo zaslaný na recykláciu, alebo iné zhodnotenie materiálu vrátane operácií zasypávania, pri ktorých sa ako náhrada za iné materiály používa odpad
- Reforma bude vyžadovať, že najmenej 70% všetkých výrobkov z dreva použitých pri renovácii konštrukcií, opláštenia a povrchových úprav bude z recyklovaných / opätovne použitých alebo pochádzajúcich z trvalo udržateľných lesov, ako sú certifikované certifikačnými auditmi tretích strán vykonávanými akreditovanými certifikačnými orgánmi, napr. normy FSC / PEFC alebo ekvivalentné normy
- Zlepšiť systém zberu dát v oblasti stavebného odpadu.
- Zapracovať pripomienky Európskej komisie k Programu odpadového hospodárstva pre obdobie 2021 – 2025.
- Zamerať sa nielen na energetickú efektívnosť budov, ale zohľadniť aj princípy obehového hospodárstva, materiálovú efektívnosť, dĺžku životnosti materiálov a zásady trvalej udržateľnosti.

Adresát

MŽP SR, MDV SR, Úrad pre verejné obstarávanie (ÚVO), účastníci stavebných konaní, realizátori stavieb, recyklátori.

Časový rozvrh

Q2/2021-Q2/2022

3.2 Investície

3.2.1 Investícia 1: Zlepšenie energetickej hospodárnosti rodinných domov

Výzvy

Do roku 1980 bolo postavených takmer 70% rodinných domov, z čoho vyplýva, že väčšina rodinných domov je viac ako 40 rokov stará. Na Slovensku bolo do konca roka 2018 obnovených 48,9% rodinných domov[14].

Celkový počet rodinných domov (podľa Sčítania obyvateľov v 2011) je 969 360. Od 2012 do 2020 pribudlo cca 90 000 rodinných domov. V súčasnosti máme na Slovensku cca 1 060 000 rodinných domov.

Rodinné domy sa často obnovujú s použitím environmentálne neprimeraných materiálov a za nesprávneho nakladania so stavebným odpadom. Tak síce dochádza k zvýšeniu energetickej efektívnosti, no z environmentálneho hľadiska nie je efekt renovácií vyhovujúci.

Veľká časť domácností SR má problém udržať svoje domovy adekvátne teplé, pričom práve nízkopríjmové domácnosti majú problém s energeticky neefektívnymi budovami. Energetická chudoba ohrozuje mnoho z týchto domácností, preto im bude potrebné poskytnúť širokú pomoc nie len pri podávaní žiadostí, ale aj podielom spolufinancovania.

Hoci sa kvalita ovzdušia na Slovensku v posledných rokoch významne zvýšila, na Slovensku je stále vystavených znečisteniu ovzdušia viac ľudí než v EÚ. Vyše 110 tisíc domácností stále kúri tuhými palivami, ktoré by mohli byť nahradené šetrnejšími technológiami. Naviac, podľa údajov Európskej environmentálnej agentúry na Slovensku približne 5 000 obyvateľov ročne zomiera predčasne kvôli znečisteniu ovzdušia.

Ciele

Zlepšenie energetickej hospodárnosti takmer 30 tisíc rodinných domov – realizácia obnovy rodinných domov vo vzťahu k ich energetickej hospodárnosti a adaptácia na zmenu klímy, ktorá patrí medzi najväčšie environmentálne výzvy dnešnej spoločnosti. Nepriaznivé dôsledky zmeny klímy priamo alebo nepriamo zasiahnu všetky sféry života a hospodárske sektory. Keďže vplyvy zmeny klímy sa prejavujú už aj na Slovensku, je nevyhnutné adaptovať pripravované projekty v sektore budov na meniacu sa situáciu a prijať potrebné opatrenia na zvýšenie ich odolnosti proti možným negatívnym vplyvom (ako napr. zachytávanie dažďovej vody, realizácia vegetačných striech, príprava na zvyšovanie priemernej vonkajšej teploty pasívnymi zásahmi, ako je napr. inštalácia tieniacej techniky). Podpora obnovy rodinných domov bude realizovaná novou podpornou schémou, ktorá bude vychádzať z existujúcich programov a bude rozšírená o zelené opatrenia tam, kde to bude možné a vhodné.

Implementáciou opatrení na podporu obnovy rodinných domov bude dosiahnutá úspora energií na úrovni minimálne 30%. Úspora bude dosiahnutá najmä implementáciou opatrení obnova strechy, zateplenie fasády, výmena otvorových konštrukcií (okná, dvere), výmena zdroja tepla. V implementačnom pláne sa rozpracujú možnosti motivácie žiadateľov/prijímateľov projektov k vyšším úrovniam úspor, zelenším opatreniam, prípadne vysporiadania sa s problémom energetickej chudoby.

Zvýšenie počtu obnovených rodinných domov vo vzťahu k zlepšeniu ich energetickej hospodárnosti so zohľadnením princípu energetickej chudoby. Cieľom je v rokoch 2022-26 podporiť celkovo aspoň 30 tisíc domácností. Rok 2021 bude slúžiť na prípravu schémy a jej technologické a administratívne zabezpečenie, zabezpečenie IT systému a prípravu implementačného plánu, ktorým sa proces bude riadiť.

[14]Údaje z Integrovaného národného energetického a klimatického plánu, str. 120

Cieľovou skupinou sú vlastníci starších rodinných domov, ktorí realizujú obnovu rodinného domu zlepšením tepelnoizolačných vlastností obvodového plášťa budovy a výmenu neefektívnych zdrojov tepla a teplej vody za vysokoúčinné zariadenia, resp. osadenie nových zariadení využívajúcich obnoviteľné zdroje energie alebo odpadové teplo v rámci vetrania spolu s integráciou pripravovaného nástroja tzv. „kotlíkových dotácií".

Implementácia

Opatrenie bude realizované prostredníctvom modifikovaného príspevku na zlepšenie energetickej hospodárnosti rodinného domu a tam, kde je to technicky a ekonomicky možné bude zahŕňať aj opatrenia odolnosti proti možným negatívnym klimatickým vplyvom, ako napr. zachytávanie dažďovej vody, realizácia vegetačných striech.

Cieľom opatrenia je znížiť energetickú náročnosť domov a následne znížiť emisie CO_2. Ciele sa budú merať a monitorovať formou energetického certifikátu a posúdenia rekonštrukcie. Na výpočet sa použije projektová dokumentácia, na základe ktorej bude vyčíslená úspora CO_2 (odčítanie stavu pred a po realizácii opatrení). Prípadne je možné použiť energetický certifikát, ktorý bude potrebný vždy ku kolaudácii. Podľa agregovanej miery úspory CO_2 vieme meniť intenzitu zelených opatrení, aby sme dosiali požadovanú úsporu. Súčasťou sledovania cieľov bude aj realizácia kontroly na mieste.

Opatrenia v oblasti zvyšovania energetickej efektívnosti, konkrétne výmena zdroja tepla , budú zamerané okrem znižovania emisií skleníkových plynov aj na zníženie znečisťovania ovzdušia, ktoré je problematické najmä v niektorých regiónoch – Banskobystrický a Košický kraj. V regiónoch identifikovaných ako problémové z pohľadu monitorovania znečistenia ovzdušia bude kladený väčší dôraz na plnenie tejto investície.

Na úspešnú realizáciu programu je nutné vytvoriť implementačný orgán (ďalej len „implementačná agentúra") a vybaviť ho dostatočnými finančnými, personálnymi a technickými zdrojmi. Celkové náklady na implementačný orgán sú odhadované do výšky 4,2% z celkového objemu financií na obnovu rodinných domov (ktorá sa v súčasnosti predpokladá do výšky 528 mil. eur).

Personálne zdroje – prijatie vyše 90 pracovníkov, mix odborných, technických a administratívnych pracovníkov, vypracovanie komplexného školenia pre každú špecifickú pozíciu (administrátor dotácie, odborný pracovník, technik, kontrolór....), pravidelné preškolenie a vytvorenie systému riadenia na zabezpečenie adekvátnej retencie a motivácie personálnych kapacít.

- Technické zabezpečenie:
    - IT systém na podporu administrácie programu, ráta sa s využitím moderných algoritmov a robotizácie na odľahčenie administratívnej kontroly.
    - Marketingové opatrenia na zabezpečenie dostatočnej informovanosti občanov SR.

- Samotný mechanizmus implementácie ráta s tromi komunikačnými modelmi:
    - Webové sídlo, obsahujúce všetky informácie k programu (príručky, vzorové dokumenty, návody...), prístup do systému na predkladanie žiadosti, možnosti online chatu.
    - Regionálne konzultačné a poradenské centrá. Hlavnou myšlienkou je, aby každý obyvateľ mal možnosť prístupu do fyzického centra v okruhu 60 km od svojho bydliska. Regionálne centra budú slúžiť na uľahčenie administrácie zo strany žiadateľa, no sekundárny efekt bude aj zníženie náročnosti administrácie zo strany implementačnej agentúry.
    - Road show bude slúžiť ako doplnkový nastroj na podporu regiónov s vysokou energetickou chudobou a vysokou mierou znečistenia vzduchu.

Dotačný model sa zakladá na princípe transparentnosti, užívateľsky jednoduchom systéme prípravy a predkladania žiadostí o poskytnutie podpory s cieľom minimalizácie administratívnej záťaže na strane žiadateľov a zabezpečenia efektívneho, adresného a časovo nenáročného systému poskytovania podpory. Dotačný model je postavený na obligatórnych a fakultatívnych komponentoch obnovy, ktoré nám zabezpečia komplexnú obnovu.

Výška podpory zohľadňuje priemernú investičnú náročnosť konkrétneho komponentu a ekonomické postavenie domácností z pohľadu podielu nákladov na energie (vykurovanie a prípravu teplej úžitkovej vody) z príjmov domácností, t.j. domácnosti zasiahnuté energetickou chudobou získajú výrazne vyššiu mieru podpory ako domácnosti s lepším ekonomickým postavením.

Program zahŕňa nasledovné opatrenia: zateplenie obvodových stien, striech, stropu a podláh, obnova vykurovacích systémov, výmena otvorových výplní (okien, dverí),tieniaca technika, vodozádržné opatrenia, kompostér, fotovoltaika a tepelné čerpadlá, alternatívne v prípade vysokej energetickej účinnosti nízkoemisné spaľovacie zariadenia, odstránenie striech/krytiny z azbestu a montáž zelených striech. Jednotlivé opatrenia budú realizované s prihliadnutím na maximálne možné využívanie ekologicky menej škodlivých materiálov. Okrem toho sa zváži použitie recyklovaných materiálov. Každé z opatrení má svoju technickú špecifikáciu, vlastnú intenzitu podpory a maximálnu výšku dotácie. Zelené opatrenia (vodozádržné opatrenia, kompostér, odstránenie azbestu certifikovanou firmou) budú podporené do výšky 10% z celkovej výšky podpory.

Vzhľadom na náročnosť implementácie programu danej granularitou, sa predpokladá nutnosť úpravy špecifických zákonov (výnimka) za účelom zjednodušenia administrácie. Ako napríklad výnimka z VO pre prijímateľov (podľa vzoru SIEA). Program ráta aj s rozsiahlou spoluprácou mimo rezortu MŽP SR, napríklad na úrovni katastra, stavebných úradov, atď. V rámci programu rátame aj so spoluprácou na financovaní s finančnými inštitúciami (možnosť poskytnúť zvýhodnené financovanie na pokrytie nákladov mimo program).

V neposlednom rade musí byť súčasťou plánu aj systém riadenia rizík, zahrňujúci komplexný katalóg rizík a ich opatrenia. Ďalej sa ráta aj s formou „Disaster recovery plánu“ a jeho ročným testovaním.

Pri implementácii budú zohľadnené strategické dokumenty na úrovni EÚ, konkrétne: Stratégia EÚ pre adaptáciu na zmenu klímy, Smernica o energetickej hospodárnosti budov (2001/31/EÚ), Smernica o energetickej efektívnosti (2012/27/EÚ) a iniciatíva European Bauhaus[15]. Taktiež budú zohľadňované strategické materiály na úrovni Slovenskej republiky: Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy, Zelenšie Slovensko – Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030, nízkouhlíková stratégia rozvoja Slovenskej republiky do roku 2030 s výhľadom do roku 2050, Stratégia pre redukciu PM10, Stratégia na ochranu ovzdušia SR do roku 2030.

Mechanizmy podpory Plánu obnovy a EŠIF budú nastavené tak, aby zabránili dvojitému financovaniu tých istých výdavkov.

Adresát

Cieľovou skupinou sú vlastníci starších rodinných domov, ktorí svojpomocne alebo dodávateľsky realizujú obnovu rodinného domu zlepšením tepelnoizolačných vlastností obvodového plášťa budovy a výmenu neefektívnych zdrojov tepla a teplej vody za vysokoúčinné zariadenia, resp. osadenie nových zariadení využívajúcich obnoviteľné zdroje energie alebo odpadové teplo v rámci vetrania.
MSP podniky, ktoré sa venujú zatepľovaniu rodinných domov inštalácii zdrojov tepla a OZE.

Časový rozvrh

Príprava a realizácia fázy na zabezpečenie personálnych kapacít, IT systémov a štruktúry podpory spolu s operatívnymi operáciami bude prebiehať v rokoch 2021-2022.

Projekty strednej obnovy rodinných domov budú podporované v rokoch 2022-2026.

Nábehová krivka realizácie projektov bude postupná, s nasledovným plánovaným plnením:

[15] Webová lokalita New European Bauhaus, https://europa.eu/new-european-bauhaus/index_en

- Obnova RD do 31.12.2022: 4 000 rodinných domov (RD)
- Obnova RD do 31.12.2023: 7 000 RD
- Obnova RD do 31.12.2024: 7 000 RD
- Obnova RD do 31.12.2025: 7 000 RD
- Obnova RD do 30.6.2026: 5 000 RD

Štátna pomoc

Opatrenia, prostredníctvom ktorých môže byť poskytnutá štátna pomoc alebo minimálna pomoc (článok 107 a 108 Zmluvy o fungovaní EÚ), budú posúdené z hľadiska pravidiel v oblasti štátnej pomoci (odkaz na zákon č. 358/2015 Z. z. o úprave niektorých vzťahov v oblasti štátnej pomoci a minimálnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o štátnej pomoci)). Pomoc v rámci týchto opatrení možno poskytnúť, len ak bude v súlade s osobitnými predpismi pre oblasť štátnej pomoci, resp. minimálnej pomoci (napríklad na nariadenie č. 651/2014, nariadenie č. 1407/2013).

3.2.2 Investícia 2: Obnova verejných historických a pamiatkovo chránených budov

Výzvy

Historické a pamiatkovo chránené budovy neboli obnovované v rozsahu, ktorý by bol potrebný na zabezpečenie najmä ich dostatočnej energetickej efektívnosti. V rámci Európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF) v pripravovanom programovom období sa počíta s obnovou pamiatkovo chránených budov z pohľadu ochrany ich kultúrnej a historickej hodnoty ako cieľov cestovného ruchu a nadväzujúceho rozvoja územia bez ohľadu na otázky energetickej hospodárnosti. Ide o budovy (napr. zrúcaniny hradov, pamätníky a pod.), ktoré z hľadiska ich spôsobu využívania nie sú spôsobilé dosiahnuť zlepšovanie parametrov energetickej hospodárnosti budov (EHB). V prípade iných historických budov má však obnova potenciál zároveň so zachovaním kultúrneho dedičstva pre ďalšie generácie prinášať aj ďalšie významné prínosy vo forme, energetického zefektívnenia a predĺženia životnosti budov. Dosiahnutie v priemere minimálne 30% úspory energie je pri takýchto budovách reálne a je preto potrebné hľadať zdroje na podporu ich obnovy .

Vzhľadom na obdobie vzniku, historickú, architektonickú, krajinnú, urbanistickú alebo konštrukčnú kvalitu si vyžadujú vyšší stupeň a náročnosť renovačných prác. Historickými budovami sa v tomto kontexte rozumejú, napríklad budovy, ktoré sú registrované v Zoznamoch pamätihodností miest a obcí, v Registri modernej architektúry Slovenska alebo boli projektované a realizované v období, ktoré má od súčasnosti dostatočný časový odstup, t. j. minimálne dvoch generácií. Pamiatkovo chránené budovy sú z dôvodu ochrany vyhlásené za národnú kultúrnu pamiatku a sú zapísané v Registri nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok, alebo ide o budovu s pamiatkovou hodnotou, alebo budovu rešpektujúcu hodnoty pamiatkového územia, nachádzajúcu sa v pamiatkovej rezervácii alebo pamiatkovej zóne. Eviduje ich PÚ SR.

Slovenský fond nehnuteľných kultúrnych pamiatok a historicky cenných budov sa nenachádza v dobrom stave. Pri štvrtine kultúrnych pamiatok hrozí, že dôjde k nenapraviteľnému poškodeniu, pričom na kompletnú sanáciu pamiatkového fondu je potrebných odhadom 5,4 mld. eur.

Historické budovy a pamiatkovo chránené verejné budovy patria medzi budovy s najhoršou energetickou hospodárnosťou. Zlepšenie energetickej hospodárnosti týchto budov si vyžaduje špecifický prístup k obnove vzhľadom k nutnosti zachovania historickej a kultúrnej hodnoty objektov a zväčša je možné uskutočniť obnovu len v obmedzenej miere. Nie zriedkavo majú atypicky členený tvar a neštandardné dispozičné a výškové usporiadanie interiérov. Obnovou sa popri energetickom zefektívnení predĺži ich životnosť, zachová kultúrne dedičstvo pre ďalšie generácie, zlepší ich vnútorné prostredie a zefektívni prevádzka budov, ako aj komfort ich užívateľov a zlepší sa využiteľnosť a prístupnosť pre služby verejnosti. Holistický prístup k obnove historických budov sa bude uplatňovať s využitím štandardu EN 16883:2017 Zachovanie kultúrneho dedičstva, Usmernenie pre zlepšovanie energetickej hospodárnosti historických budov.

Na rozšírenie povedomia o vytvorenom finančnom mechanizme a podmienkach, za ktorých je možné poskytnúť projektu podporu, bude potrebné realizovať informačnú kampaň vo verejnom sektore a vzdelávacie semináre, z pohľadu propagácie a rozširovania znalostí a najlepšej praxe, týkajúcej sa možností skĺbenia implementácie pamiatkových, energetických a environmentálnych požiadaviek v prípade obnovy historických a pamiatkovo chránených budov.

Ciele

Cieľom investície je zlepšenie stavebno-technického stavu historických a pamiatkovo chránených verejných budov súčasne so zlepšením ich energetickej hospodárnosti, pričom sa zlepšia aj možnosti ich využívania verejnosťou a predĺži životnosť.

Hlavným cieľom investičnej aktivity je v rokoch 2020 – 2026 podporiť v priemere aspoň stredne hlbokú obnovu aspoň 117 000 m^2 celkovej podlahovej plochy historických a pamiatkovo-chránených verejných budov, v rámci ktorej budú popri opatreniach na zvyšovanie energetickej efektívnosti (v priemere minimálne 30% úspora primárnej energie) pri zachovaní ich historickej a pamiatkovej hodnoty, realizované aj relevantné opatrenia na stavebno-technickú obnovu budov, obnovu technického systému budovy, vrátane aplikácie systémov automatizácie a riadenia budov, prvkov elektromobility a cyklodopravy (ak je to vhodné), bezbariérovosť a implementáciu zelených opatrení. Pri priemernej podlahovej ploche historických a pamiatkových budov v rozmedzí od 500m^2 do 1500m^2 plánujeme obnoviť minimálne 100 historických budov.

Cieľom je zároveň, v čo najvyššej miere, v rámci obnovy zabezpečiť plnenie základných požiadaviek na stavby počas ich životného cyklu, vrátane zlepšovania bezpečnosti a prístupnosti pri používaní verejných budov (bezbariérovosť).

Pri príprave projektov bude nastavený mechanizmus, ktorý bude motivovať integráciu zelených prvkov napr. vyššou mierou podpory.

Cieľovou skupinou sú vlastníci verejných historických alebo pamiatkovo-chránených budov, pri ktorých budú realizované opatrenia na obnovu budovy a jej stavebnotechnických podmienok, vrátane zlepšenia energetickej hospodárnosti. Navrhovanie a realizácia opatrení bude zvolená špecificky a individuálne podľa typu budovy, vrátane zváženia možnosti aplikácie nových zariadení využívajúcich obnoviteľné zdroje energie (fotovoltika a tepelné čerpadlo) alebo spätné získavanie tepla a pod.

Súčasťou realizovanej rekonštrukcie majú byť, ak je to relevantné, aj tieto opatrenia: odborné odstránenie azbestových striech a odborné zneškodnenie azbestového odpadu, dôsledné triedenie stavebného odpadu a zneškodnenie zákonným spôsobom (aby sa dodržal princíp zásady „výrazne nenarušiť"), zabezpečenie hniezdnych možností pre chránené druhy živočíchov (netopierov, dážďovníkov, lastovičiek, belorítok a ďalších).

Opatrenia – zelené strechy, oddelenie šedej vody od hnedej vody, fotovoltika, tepelné čerpadlo, opatrenia zabraňujúce prehrievaniu budov (zelená vegetačná stena, vonkajšie tieniace prvky okien a dverí na fasádach – pergoly, vonkajšie žalúzie, a pod.), zachytávanie dažďovej vody a jej využitie na polievanie zelených priestranstiev v okolí budovy – by boli dobrovoľné doplnkové opatrenia. Ostatné opatrenia - odstránenie a zneškodnenie azbestu, triedenie stavebného odpadu pri rekonštrukcii a jeho zneškodnenie zákonným spôsobom, zabezpečenie hniezdnych možností pre chránené živočíchy by boli povinné, ak je to v prípade budovy relevantné. Tieto opatrenia nebudú predstavovať viac ako 10% z celkovej investície.

Implementácia

MDV SR bude realizovať informačnú kampaň o vytvorenom finančnom mechanizme a podmienkach, za ktorých je možné poskytnúť projektu podporu a v spolupráci s PÚ SR aj vzdelávacie semináre, z pohľadu propagácie a rozširovania znalostí a najlepšej praxe týkajúcej sa možností skĺbenia implementácie pamiatkových,

energetických a environmentálnych požiadaviek, v prípade obnovy verejných historických a pamiatkovo chránených budov (cieľ 1). Náklady na cieľ 1 sú 1 mil. eur.

Opatrenie realizácie investičnej obnovy verejných historických a pamiatkovo chránených budov bude realizované prostredníctvom otvorenej priebežnej výzvy.

Pri hodnotení projektov sa bude striktne vyžadovať dosahovanie v priemere minimálne 30% úspory primárnej energie. Dosiahnutie úspory primárnej energie sa preukáže v projektovom energetickom hodnotení budovy pred jej obnovou a verifikuje sa po uskutočnení obnovy budovy na základe vydaného energetického certifikátu. Po realizácii obnovy verejnej budovy z verejných zdrojov budú na základe zákona č. 321/2014 o energetickej efektívnosti Z. z. poskytované údaje na monitorovanie energetickej náročnosti verejnej budovy do monitorovacieho systému energetickej efektívnosti.

V rámci implementácie investície obnovy verejných historických a pamiatkovo chránených budov je potrebné počítať aj s nákladmi na procesný manažment komponentu ktorý zahŕňa personálne, technické a finančné zdroje. Celkové náklady na sú odhadované vo výške 2,65% z celkového objemu financií na investičnú obnovu verejných historických a pamiatkovo chránených budov (predkladaná investícia do obnovy je 200 mil. eur, cieľ 2).

Personálne zdroje – predpokladá sa potreba odhadom 25 odborných, technických a administratívnych pracovníkov, vypracovanie komplexného školenia pre každú špecifickú pozíciu (administrátor dotácie, odborný pracovník, technik, kontrolór, atď.), pravidelné preškolenie a vytvorenie systému riadenia na zabezpečenie adekvátnej retencie a motivácie personálnych kapacít.

- Technické zabezpečenie:
    - Informačný systém (IT systém) na podporu administrácie programu, počíta sa s využitím moderných algoritmov a robotizácie na odľahčenie administratívnej kontroly.
    - Marketingové opatrenia na zabezpečenie dostatočnej informovanosti subjektov verejnej správy SR

Na úrovni jednotlivých vykonávateľov (ministerstiev, ktoré sú zodpovedné za konkrétne investície alebo reformy) budú primárne využívané existujúce ľudské zdroje, ktoré majú skúsenosti s implementovaním podobných nástrojov, ako aj iných fondov Európskej únie. Vzhľadom na to, že ide o nový mechanizmus s vlastnými špecifikami zameraný tak na reformy ako aj investície, bude potrebné celkové administratívne kapacity aj u týchto orgánov navýšiť. Tieto potreby sú 2,64% z celkového súčtu alokácie na investície (ich detailné členenie je rozpracované v časti costing).

V rámci realizácie investičnej obnovy verejných historických a pamiatkovo chránených verejných budov je cieľom obnoviť aspoň 117 000 m^2 a predpokladá sa obnova až 130 000 m^2 prepočítanej podlahovej plochy verejných budov v rôznej intenzite obnovy, ktorá bude odzrkadľovať množstvo jednotlivých opatrení, vykonaných na každej takejto budove pri zohľadnení výšky vplyvu na dosiahnutie úspory energie (cieľ 2). Náklady na cieľ 2 sú 200 mil. eur.

Adresát

Vlastníci historických a pamiatkovo chránených verejných budov - *štátni vlastníci a orgány územnej samosprávy, verejnoprávne inštitúcie.*

Časový rozvrh

Realizácia informačnej kampane a vzdelávacích seminárov pre odbornú verejnosť MDV SR, PÚ SR, Q4 2025.

Obnova verejných historických a pamiatkovo chránených verejných budov - oprávnenosť čerpania zdrojov na obnovu tohto fondu verejných budov sa predpokladá od 02/2020 (s prvým čerpaním Q4 2022) do Q2 2026.

Štátna pomoc

Opatrenia, prostredníctvom ktorých môže byť poskytnutá štátna pomoc alebo minimálna pomoc (článok 107 a 108 Zmluvy o fungovaní EÚ), budú posúdené z hľadiska pravidiel v oblasti štátnej pomoci (odkaz na zákon č. 358/2015 Z. z. o úprave niektorých vzťahov v oblasti štátnej pomoci a minimálnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o štátnej pomoci)). Pomoc v rámci týchto opatrení možno poskytnúť, len ak bude v súlade s osobitnými predpismi pre oblasť štátnej pomoci, resp. minimálnej pomoci (napríklad na nariadenie č. 651/2014, nariadenie č. 1407/2013).

4. Otvorené strategické a bezpečnostné otázky

Realizácia navrhovaných reforiem a investícií prispeje k budovaniu Európskej únie odolnej voči zmene klímy a pripravenej na jej dôsledky. Zlepší tiež energetickú bezpečnosť zvýšením energetickej efektívnosti.

5. Cezhraničné a medzinárodné projekty

Navrhované reformné a investičné zámery nemajú cezhraničný rozmer a projektovo nemožno hovoriť o medzinárodných projektoch.

6. Zelený rozmer komponentu

Na základe popísaných komponentov, reforiem a ich jednotlivých investícii dôjde najmä k znižovaniu emisií skleníkových plynov, zvýšeniu energetickej efektívnosti budov a k adaptácii na zmenu klímy:

- Zvýšenie počtu obnovených rodinných domov má výrazný vplyv na zníženie spotreby energie, na zlepšenie kvality ovzdušia, na zníženie nákladov domácností na bývanie a na zvýšenie teplotného štandardu domácností.
- Zvýšenie počtu obnovených verejných budov má vplyv na zníženie spotreby energie, na zlepšenie kvality ovzdušia, na zníženie nákladov na prevádzku verejnej budovy a zvýšenie komfortu a pohodlia jej užívateľov.
- Verejné budovy majú plniť vzorovú úlohu pri uplatňovaní adaptačných opatrení na zmenu klímy a pri dosahovaní cieľov energetickej efektívnosti. Budovy s historickou alebo pamiatkovou hodnotou majú najhoršiu energetickú hospodárnosť. Obnova týchto budov je finančne nákladnejšia a vyžaduje si individuálny prístup a použitie menej obvyklých materiálov a postupov pri realizácii ich obnovy.
- Uplatňovanie adaptačných opatrení (akými sú zelené strechy, zelené vegetačné steny, zachytávanie dažďovej vody a jej následné využitie, ako aj pri zabezpečení hniezdnych možností pre chránené živočíchy) v historických a pamiatkovo chránených verejných budovách sa musí posudzovať individuálne a realizovať citlivo, s ohľadom na zachovanie celistvosti kultúrnej a historickej hodnoty každej budovy a jej okolia. Príkladnou realizáciou daných opatrení vo verejnom sektore je možné stimulovať v obdobných aktivitách aj súkromný sektor.
- Tam, kde je to vhodné a realizovateľné sa budú aplikovať systémy automatizácie a riadenia budovy umožňujúce dosahovať úspory na základe informácií o vplyve správania sa užívateľov.
- V prípade obnovy rodinných domov je minimálnym cieľom splniť úsporu primárnej energie na úrovni 30%, v rámci intervenčného poľa 025bis dosiahnuť 100% príspevok k zelenému kritériu.
- V rámci zeleného kritéria sú opatrenia pri obnove rodinných domov označené 025bis opatrenia energetickej efektívnosti priamo súvisiace z dosahovaním úspor primárnej energie.
- V prípade obnovy verejných budov je minimálnym cieľom splniť v priemere úsporu primárnej energie na úrovni 30% a dosiahnuť tým 100% príspevok k zelenému kritériu v rámci intervenčného poľa 026bis.
- V rámci zeleného kritéria sú opatrenia pri obnove historických budov označené 026bis opatrenia energetickej efektívnosti priamo súvisiace z dosahovaním úspor primárnej energie. Medzi uvedené opatrenia patria: zateplenie obvodových stien, striech, stropu a podláh, obnova vykurovacích, chladiacich a vzduchotechnických systémov, výmena otvorových výplní (okien, dverí), tieniaca technika, integrácia obnoviteľných zdrojov energie, inštalácia tepelných čerpadiel, alternatívne v prípade vysokej energetickej účinnosti nízkoemisné spaľovacie zariadenia, montáž zelených striech, obnova osvetlenia a všetky

ostatné potrenia prispievajúco k úsporám primárnej energie. Jednotlivé opatrenia budú realizované s prihliadnutím na maximálne možné využívanie ekologicky menej škodlivých materiálov

- Dosiahnutie stanového cieľa úspory primárnej energie na úrovni 30% sa bude validovať energetickým certifikátom, ktorý bude súčasťou každého zrealizovaného projektu.

Všetky reformy a s nimi spojené investície prispejú k zlepšeniu energetickej efektívnosti budov, čím prispejú k dosiahnutiu klimatického cieľa EÚ do roku 2030, klimatickej neutrality do roku 2050 a národného energetického a klimatického plánu.

7. Digitálny rozmer komponentu

Väčšina reforiem a väčšia časť vyššie uvedených investícií prispejú k digitálnemu prechodu prostredníctvom podpory inteligentných systémov riadenia budov. Využívaním smart riešení a IoT technológií pre zber a riadenie jednotlivých parametrov budov výrazne prispievajú k rozvoju 5G sietí. Zavádzanie inteligentných riešení do riadenia budov má výrazný vplyv na zníženie energetickej náročnosti renovovaných budov a následne aj na znižovanie emisií skleníkových plynov a znečisťovanie ovzdušia.

8. Uplatňovanie zásady „výrazne nenarušiť“

Pri napĺňaní jednotlivých cieľov komponentu bude dodržaný princíp zásady „výrazne nenarušiť“. Princíp bol overený pre jednotlivé aktivity plánované na realizáciu.

Realizácia investícií prispeje k mitigácii a adaptácii na zmenu klímy, výrazne nepoškodí vodné zdroje, podporí obehovú ekonomiku prostredníctvom efektívneho využívania stavebného odpadu ako aj využívania environmentálne vhodných stavebných materiálov. Investície tiež povedú k redukcii znečistenia ovzdušia.

Pri investíciách do výstavby alebo rekonštrukcie verejných budov sa zabezpečí, aby prípravná časť (napr. špecifikácie tendrov) ako aj implementácia zakomponovali opatrenia, vyplývajúce z požiadavky zabezpečenia súladu so zásadou „výrazne nenarušiť“. Týka sa to napríklad požiadaviek, ktoré musia byť splnené pri výmene vykurovacích systémov na báze uhlia/oleja a zastaraných plynových kotlov na plynové kondenzačné kotly, ako aj opatrení spojených s cieľom obehového hospodárstva pri prevenciu vzniku a recykláciu stavebného odpadu.

Princíp zásady „výrazne nenarušiť“ je rozpísaný aj pre jednotlivé navrhované aktivity v rámci komponentu, individuálne pri každej z nich.

8.1 Reforma 1: Reforma zosúladenia podporných mechanizmov obnovy rodinných domov poskytovaných viacerými rezortami

Časť 1 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Opatrenie patrí do skupiny umožňujúcich („enabling“) a prispeje k mitigácii zmeny klímy pretože: o Zosúladí podporné mechanizmy , čo povedie k efektívnejšej implementácii programov na zníženie spotreby energie, zvýšenie energetickej účinnosti, čo vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a na výrazné zníženie emisií skleníkových plynov.

			○ Opatrenie prispeje k národnému cieľu zvýšenia energetickej účinnosti v súlade so smernicou o energetickej efektívnosti (2012/27/EÚ) a určenými národnými príspevkami k dosiahnutiu Parížskej dohody o klíme. - Toto opatrenie umožní efektívnejšiu podporu obnovy rodinných domov, čo vo výsledku povedie k významnému zníženiu emisií skleníkových plynov (viď. analýza na strane 3 v tomto komponente). Inštalácia solárnych termálnych a fotovoltických zariadení je oprávnená na intervenčné pole 029 v prílohe k nariadeniu RRF s koeficientom zmeny klímy 100%. Inštalácia geotermálnych zariadení je oprávnená na intervenčné pole 032 v prílohe k nariadeniu RRF s koeficientom zmeny klímy 100%.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Fyzické klimatické riziká, ktoré by mohli byť pre toto opatrenie významné, boli vyhodnotené v rámci Stratégie adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy (schválená v roku 2018). Opatrenie vyžaduje, aby hospodárske subjekty, ktoré budú opatrenie vykonávať, zabezpečili optimalizáciu technických systémov v renovovaných budovách tak, aby obyvateľom poskytovali tepelný komfort aj pri extrémnych teplotách. Nie sú teda dôkazy o významných negatívnych priamych a primárnych nepriamych účinkoch opatrenia počas jeho cyklu na tento environmentálny cieľ. Roztrieštenosť podpory neviedla ku komplexnej obnove budov, ktorá je potrebná na efektívnu adaptáciu obydlí na zmenu klímy. Reforma podpory zabezpečí, že sa budú realizovať potrebné a efektívne opatrenia, ktoré zaistia najefektívnejšiu adaptáciu budov na zmenu klímy.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Rozšírenie súčasných systémov podpory aj o adaptačné opatrenia ako napr. zachytávanie dažďovej vody, realizácia zelených striech, výmena zdroja tepla, odstránenie azbestovej krytiny zo striech a pod. bude mať reforma pozitívny vplyv na vodu.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Samotná reforma nezhorší stav v oblasti obehového hospodárstva. Vďaka schváleniu nadväznej navrhovanej zmeny stavebného zákona, ktorým sa bude vykonávať lepšia prevencia vzniku stavebného odpadu ako aj využívanie kvalitnejších a environmentálne vhodnejších materiálov dôjde k zlepšeniu stavu v tejto oblasti. Reforma vyžaduje, aby hospodárske subjekty vykonávajúce renovácie budov zabezpečili najmenej 70% (hmotnosť) zdravotne nezávadného stavebného a demolačného odpadu (s výnimkou prirodzene sa vyskytujúceho materiálu uvedeného v

			kategórii 17 05 04 v Európskom zozname odpadov rozhodnutím 2000/532 / ES) vyprodukované na stavenisku budú pripravené na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu v súlade s hierarchiou odpadu a so stavebným a demolačným odpadom EÚ. Technické špecifikácie zariadení na výrobu obnoviteľnej energie, ktoré je možné inštalovať, sú súčasťou špecifikácií programu Zelená úsporám, ktorý sa na Slovensku realizuje už mnoho rokov a spĺňa prísne kritériá energetickej a environmentálnej efektívnosti, aj čo sa týka ich životnosti, opraviteľnosti a recyklovateľnosti. Subjekty obmedzia vznik odpadu v procesoch súvisiacich s výstavbou a demoláciou v súlade s Protokolom EÚ o nakladaní s odpadom zo stavieb a demolácií. Návrhy budov a stavebné techniky podporia cirkulárnosť najmä s odkazom na ISO 20887 alebo iné EÚ a národné normy.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Reforma zabezpečí zosúladenie podporných mechanizmov čo bola jedna z príčin zhoršeného stavu v tejto oblasti. Nepredpokladá sa, že opatrenie povedie k významnému zvýšeniu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy, pretože: - Reforma bude vyžadovať súlad s normami kvality ovzdušia stanovenými v smernici 2008/50/EÚ a podporované budú iba vysoko účinné kotly vyhovujúce ekologickému dizajnu. - Reforma, ktorá zabezpečí legislatívne a technické podmienky na výmenu starých neefektívnych vykurovacích systémov povedie k zníženiu emisií do ovzdušia a následnému zlepšeniu verejného zdravia v oblasti, kde sú prekročené normy EÚ týkajúce sa kvality ovzdušia stanovené v smernici 2008/50/EÚ. - Reforma bude vyžadovať, aby prevádzkovatelia, vykonávajúci renováciu zabezpečili, aby stavebné prvky a materiály použité pri renovácii budov neobsahovali nebezpečné a toxické látky (zoznam látok podliehajúcich autorizácii stanoveného v prílohe XIV k Nariadeniu (EK) č. 1907/2006). - V rámci reformy budú prijaté opatrenia na zníženie hluku, prachu a emisií znečisťujúcich látok počas rekonštrukčných prác. - Rozšírenie súčasných systémov podpory aj o adaptačné opatrenia ako napr. zachytávanie dažďovej vody a realizácia zelených striech bude mať pozitívny vplyv na vodu.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Vďaka navrhovanému komplexnému prístupu (Rozšírenie súčasných systémov podpory aj o adaptačné opatrenia ako napr. zachytávanie dažďovej vody, realizácia zelených striech, výmena kotla za environmentálne vyhovujúci, odstránenie azbestovej krytiny zo striech) bude mať reforma pozitívny vplyv na vodu a tým aj na biodiverzitu.

8.2 Reforma 2: Reforma zvýšenia transparentnosti a zefektívnenia rozhodnutí PÚ SR

Časť 1 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť"	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie", uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Reforma prispeje k mitigácii zmeny klímy pomocou vytvorenia predpokladov pre cielenú implementáciu projektov energetickej efektívnosti v stanovenej kategórii budov s najhoršou energetickou hospodárnosťou.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Reforma systematickým zberom dát pomôže identifikovať stavebnotechnický a energetický stav vybraných budov, ktorých obnovou môžeme prispieť k plneniu cieľov v oblasti energetickej efektívnosti (znižovanie energetickej spotreby) a klimatického cieľa zníženia emisií skleníkových plynov. Stimulovanie obnovy aj súkromných pamiatkovo chránených budov sprehľadnením rozhodnutí PÚ SR a zároveň akcelerácia vo využívaní inovatívnych technológií a stavebných materiálov v rámci obnovy pamiatok.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Rozšírenie súčasných systémov podpory aj o adaptačné opatrenia tam kde je to technicky a ekonomicky možné bude mať pozitívny vplyv na vodu.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Samotná reforma nemení stav v oblasti obehového hospodárstva. Vďaka schváleniu nadväznej navrhovanej zmeny stavebného zákona, ktorým sa bude vykonávať lepšia prevencia vzniku stavebného odpadu ako aj využívanie kvalitnejších a environmentálne vhodnejších materiálov dôjde k zlepšeniu stavu v tejto oblasti.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Nie je relevantné pre danú aktivitu.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Vďaka navrhovanému komplexnému prístupu (Možnosť rozšírenie obnovy budovy aj o adaptačné opatrenia ako napr. zachytávanie dažďovej vody, realizácia zelených striech, výmena zdroja tepla za environmentálne vyhovujúci, odstránenie azbestovej krytiny zo striech tam kde je to technicky a ekonomicky možné) bude mať reforma pozitívny vplyv na vodu a tým aj na biodiverzitu.

8.3 Reforma 3: Reforma nakladania so stavebným odpadom

Časť 1 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Redukcia a recyklácia odpadu majú všeobecne pozitívny čistý dopad na zmierňovanie zmeny klímy. Dodatočné emisie skleníkových plynov vyplývajúce z týchto činností sú minimálne v porovnaní s celkovým znížením čistých emisií skleníkových plynov pri materiálovom zhodnocovaní.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Očakáva sa pozitívny vplyv na adaptáciu znižovaním tlakov na životné prostredie a menším záberom území pre manažment odpadov.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Zvýšenie opätovného použitia, recyklácie a ďalších opatrení, vrátane ekologického využívania dreva povedie k zníženiu znečistenia a spotreby vody.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Reforma zvýši potenciál obehovej ekonomiky v oblasti stavebného odpadu a sektoru stavebníctva, čo bude viesť k vyššej miere recyklácie a predchádzaniu vzniku stavebného odpadu. Reforma by mala zabezpečiť, že najmenej 70% (hmotnosti) nebezpečného stavebného a demolačného odpadu (s výnimkou prirodzene sa vyskytujúceho materiálu definovaného v kategórii 17 05 04 v zozname odpadov EÚ), ktorý vznikne na stavbe, musí byť pripravený na opätovné použitie alebo zaslaný na recykláciu, alebo iné zhodnotenie materiálu vrátane operácií zasypávania, pri ktorých sa ako náhrada za iné materiály používa odpad. Reforma bude mať pozitívny dopad aj na iné komponenty s významnou alokáciou na budovy.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Reforma zabezpečí, aby stavebné prvky a materiály neobsahovali azbest ani látky vzbudzujúce veľmi veľké obavy, ako sa uvádza na základe „zoznamu povolení“ nariadenia REACH. Bude vyžadované, že pred začatím renovačných prác musí byť v súlade s národnými právnymi predpismi vykonaný stavebný prieskum kompetentným odborníkom so školením v oblasti azbestu a v identifikácii ďalších materiálov obsahujúcich sledované látky. Akékoľvek odstránenie materiálov, ktoré obsahuje alebo je pravdepodobné, že bude obsahovať azbest, rozbitie alebo mechanické vŕtanie alebo skrutkovanie a / alebo odstraňovanie izolačnej dosky, dlaždíc a iných materiálov obsahujúcich azbest musí byť vykonávané príslušne vyškoleným personálom s kontrolou zdravia pred, počas a po v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Reforma bude vyžadovať, že najmenej 70% všetkých výrobkov z dreva použitých pri renovácii konštrukcií, opláštenia a povrchových úprav bude z recyklovaných / opätovne použitých alebo

			pochádzajúcich z trvalo udržateľných lesov, ako sú certifikované certifikačnými auditmi tretích strán vykonávanými akreditovanými certifikačnými orgánmi, napr. normy FSC / PEFC alebo ekvivalentné normy

8.4 Investícia 1: Zlepšenie energetickej hospodárnosti rodinných domov

Časť 1 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť"	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie", uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy	X		
Adaptácia na zmenu klímy	X		
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Plánované rekonštrukcie budov, vrátane výmeny kúrenia a chladenia budú mať zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia súvisiace so zachovaním kvality vody a vodných tokov. Rekonštrukcia môže mať pozitívny vplyv na lepšie hospodárenie s vodou a zníženie jej spotreby.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie	X		
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy	X		
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Stavebné práce sa nebudú uskutočňovať v oblastiach citlivých na biodiverzitu alebo v ich blízkosti (vrátane siete chránených oblastí Natura 2000, lokalít svetového dedičstva UNESCO a kľúčových oblastí biodiverzity, ako aj ďalších chránených oblastí). Ak by boli stavebné práce uskutočnené v oblastiach citlivých na biodiverzitu, bude sa vyžadovať súlad s článkom 6 ods. 3 a článkom 12 smernice o biotopoch a článkom 5 smernice o vtákoch. Tam kde je to podľa platnej legislatívy potrebné bude stavba predmetom posudzovania vplyvov na životné prostredie (EIA), alebo skríningu v súlade so smernicou EIA.

Časť 2 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Otázky	*Nie*	*Vecné odôvodnenie*

Zmiernenie zmeny klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k značným emisiám skleníkových plynov?	X	Investícia je oprávnená na intervenčné pole 025bis v prílohe k nariadeniu RRF s koeficientom zmeny klímy 100%. Neočakáva sa, že investícia povedie k významným emisiám skleníkových plynov, pretože má potenciál na zníženie spotreby energie, zvýšenie energetickej účinnosti, čo vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a k výraznému zníženiu emisií skleníkových plynov. Investícia bude okrem iného zahŕňať výmenu vykurovacích systémov na báze uhlia/oleja a zastaraných plynových kotlov za plynové kondenzačné kotly, pričom výmena kotlov bude vždy súčasťou komplexnej obnovy domu vrátane zateplenia a výmeny okien. - Tieto kotly zodpovedajú triede A, ktorá je pod najvyššími dvoma triedami energetickej účinnosti. Investícia bude požadovať účinnejšie alternatívy (predovšetkým tepelné čerpadlá tried A++ a A+), ale vzhľadom na architektúru budov nie je možné inštalovať všade spoločné tepelné čerpadlá a ako najefektívnejšie z hľadiska nákladov, energie a emisií sú v takýchto objektov plynové kondenzačné kotly triedy A. Jedná sa teda o realizáciu technologicky uskutočniteľnej alternatívy. Popri inštalácii týchto kotlov bude toto opatrenie zahŕňať aj možnú inštaláciu solárnych fotovoltických a fototermických panelov. Inštalácia solárnych termálnych a fotovoltických zariadení je oprávnená na intervenčné pole 029 v prílohe k nariadeniu RRF s koeficientom zmeny klímy 100%. Inštalácia geotermálnych zariadení je oprávnená na intervenčné pole 032 v prílohe k nariadeniu RRF s koeficientom zmeny klímy 100%. Opatrenie nepočíta s podpora kotlov na biomasu.
Adaptácia na zmenu klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k zvýšenému nepriaznivému vplyvu súčasnej klímy a očakávanej budúcej klímy na samotné opatrenie alebo na ľudí, prírodu či majetok?	X	Fyzické klimatické riziká, ktoré by mohli byť pre toto opatrenie významné, boli vyhodnotené v rámci Stratégie adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy (schválená v roku 2018). Investícia vyžaduje, aby hospodárske subjekty, ktoré budú opatrenie vykonávať, zabezpečili optimalizáciu technických systémov v renovovaných budovách tak, aby obyvateľom poskytovali tepelný komfort aj pri extrémnych teplotách. Renovácie budú podporovať (tam kde je to vhodné a ekonomicky výhodné) inštalovanie prvkov zelenej infraštruktúry pre chladenie a manažment vody. Nepredpokladajú sa významné negatívne priame a primárne nepriame účinky opatrenia počas jeho životného cyklu na tento environmentálny cieľ.
Prechod na obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie: Očakáva sa, že opatrenie: i) povedie k výraznému zvýšeniu vzniku, spaľovania alebo zneškodňovania odpadu, s výnimkou spaľovania nerecyklovateľného nebezpečného odpadu, alebo	X	Vďaka schváleniu navrhovanej zmeny stavebného zákona, ktorým sa bude vykonávať lepšia prevencia vzniku stavebného odpadu, ako aj využívanie kvalitnejších a environmentálne vhodnejších materiálov. Opatrenie vyžaduje, aby hospodárske subjekty vykonávajúce renovácie budov zabezpečili najmenej 70% (hmotnosť) zdravotne nezávadného stavebného a demolačného odpadu (s výnimkou prirodzene sa vyskytujúceho materiálu uvedeného v kategórii 17 05 04 v Európskom zozname odpadov rozhodnutím 2000/532 / ES) vyprodukované na stavenisku budú pripravené

ii) povedie k významnej neefektívnosti priameho alebo nepriameho využívania akéhokoľvek prírodného zdroja v ktorejkoľvek fáze jeho životného cyklu, ktorá nie je minimalizovaná primeranými opatreniami, alebo iii) spôsobí významné a dlhodobé poškodenie životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom?		na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu v súlade s hierarchiou odpadu a so stavebným a demolačným odpadom EÚ. Technické špecifikácie zariadení na výrobu obnoviteľnej energie, ktoré je možné inštalovať, sú súčasťou špecifikácií programu Zelená úsporám, ktorý sa na Slovensku realizuje už viacero rokov a spĺňa prísne kritériá energetickej a environmentálnej efektívnosti, aj čo sa týka ich životnosti, opraviteľnosti a recyklovateľnosti. Subjekty obmedzia vznik odpadu v procesoch súvisiacich s výstavbou a demoláciou v súlade s Protokolom EÚ o nakladaní s odpadom zo stavieb a demolácií. Návrhy budov a stavebné techniky podporia cirkulárnosť, najmä s odkazom na ISO 20887 alebo iné EÚ a národné normy.
Prevencia a kontrola znečisťovania: Očakáva sa, že opatrenie povedie k výraznému nárastu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy?	X	Investícia 1 zníži mieru znečisťovania ovzdušia prameniacu z vykurovania v rodinných domoch. Nepredpokladá sa, že opatrenie povedie k významnému zvýšeniu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy, pretože: - Výmena starých neefektívnych vykurovacích systémov povedie k zníženiu emisií do ovzdušia a následnému zlepšeniu verejného zdravia v oblasti, kde sú prekročené normy EÚ týkajúce sa kvality ovzdušia stanovené v smernici 2008/50/EÚ. - Prevádzkovatelia vykonávajúci renováciu sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri renovácii budov, neobsahovali nebezpečné a toxické látky (zoznam látok podliehajúcich autorizácii stanoveného v prílohe XIV k Nariadeniu (EK) č. 1907/2006). - Budú prijaté opatrenia na zníženie hluku, prachu a emisií znečisťujúcich látok počas rekonštrukčných prác. - Prevádzkovatelia vykonávajúci renovácie sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri renovácii budov, ktoré môžu prísť do styku s obyvateľmi, emitovali menej ako 0,06 mg formaldehydu na m3 materiálu alebo zložky a menej ako 0,001 mg kategórie 1A. a 1B karcinogénnych prchavých organických zlúčenín na m3 materiálu alebo zložky a v súlade s testovaním podľa CEN/TS 16516 a ISO 16000-3 alebo inými porovnateľnými štandardizovanými skúšobnými podmienkami a metódami stanovenia limitov. - Pokiaľ sa rekonštrukcia bude nachádzať na potenciálne kontaminovanom mieste (brownfield), bolo dané miesto predmetom skúmania potenciálnych kontaminantov (napríklad pomocou normy ISO 18400).

8.5 Investícia 2: Obnova verejných historických a pamiatkovo chránených budov

Časť 1 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy	X		

Adaptácia na zmenu klímy	X		
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Plánované rekonštrukcie budov, vrátane výmeny kúrenia a chladenia budú mať zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia súvisiace so zachovaním kvality vody a vodných tokov. Rekonštrukcia môže mať pozitívny vplyv na lepšie hospodárenie s vodou a zníženie jej spotreby.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie	X		
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy	X		
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Program renovácie budov sa netýka budov nachádzajúcich sa v oblastiach citlivých na biodiverzitu alebo v ich blízkosti (vrátane siete chránených oblastí Natura 2000, lokalít svetového dedičstva UNESCO a kľúčových oblastí biodiverzity, ako aj iných chránených oblastí). Ak by boli stavebné práce uskutočnené v oblastiach citlivých na biodiverzitu, bude sa vyžadovať súlad s článkom 6 ods. 3 a článkom 12 smernice o biotopoch a článkom 5 smernice o vtákoch. Tam kde je to podľa platnej legislatívy potrebné bude stavba predmetom posudzovania vplyvov na životné prostredie (EIA), alebo skríningu v súlade so smernicou EIA.

Časť 2 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Otázky	*Nie*	*Vecné odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k značným emisiám skleníkových plynov?	X	Investícia je oprávnená pre intervenčné pole 026bis v prílohe k nariadeniu RRF s koeficientom zmeny klímy 100%. Obnova budov sa bude zhodovať s požiadavkami Energy Performance of Buildings Directive (EPBD). Neočakáva sa, že investícia povedie k významným emisiám skleníkových plynov, pretože je zameraná a má potenciál na zníženie spotreby energie a zvýšenie energetickej účinnosti. Vo výsledku to vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a k výraznému zníženiu emisií skleníkových plynov.

		Investícia bude okrem iného zahŕňať výmenu vykurovacích systémov na báze uhlia/oleja a zastaraných plynových kotlov za plynové kondenzačné kotly, pričom výmena kotlov bude vždy súčasťou komplexnej obnovy verejnej budovy . - Tieto kotly zodpovedajú triede A, ktorá je pod najvyššími dvoma triedami energetickej účinnosti. Investícia bude požadovať účinnejšie alternatívy (predovšetkým tepelné čerpadlá tried A++ a A+), ale vzhľadom na architektúru budov nie je možné inštalovať všade spoločné tepelné čerpadlá a ako najefektívnejšie z hľadiska nákladov, energie a emisií sú v takýchto objektov plynové kondenzačné - kotly triedy A. Jedná sa teda o realizáciu technologicky uskutočniteľnej alternatívy. Popri inštalácii týchto kotlov bude toto opatrenie zahŕňať aj možnú inštaláciu solárnych fotovoltických a fototermických panelov. Inštalácia solárnych termálnych a fotovoltických zariadení je oprávnená na intervenčné pole 029 v prílohe k nariadeniu RRF s koeficientom zmeny klímy 100%. Inštalácia geotermálnych zariadení je oprávnená na intervenčné pole 032 v prílohe k nariadeniu RRF s koeficientom zmeny klímy 100. Renovácie budú podporovať (tam kde je to vhodné a ekonomicky výhodné) inštaláciu solárnych FV panelov ako súčasť renovácií budov a zavádzanie nízko uhlíkových alternatív ako sú tepelné čerpadlá.
Adaptácia na zmenu klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k zvýšenému nepriaznivému vplyvu súčasnej klímy a očakávanej budúcej klímy na samotné opatrenie alebo na ľudí, prírodu či majetok?	X	Klimatické riziká vyplývajúce zo zmeny klímy budú riešené v súlade so Stratégiou adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy (schválená v roku 2018) a na ňu nadväzujúcim Národným akčným plánom pre adaptáciu. Rekonštrukcie budú optimalizované na poskytovanie termálneho komfortu svojim užívateľom, pri ich plánovaní sa budú brať do úvahy riziká (extrémne teploty, odolnosť stavby. Renovácie budú podporovať (tam kde je to vhodné a ekonomicky výhodné) inštalovanie prvkov zelenej infraštruktúry pre chladenie a manažment vody. Nepredpokladajú sa významné negatívne priame a primárne nepriame účinky opatrenia počas jeho životného cyklu na tento environmentálny cieľ.
Prechod na obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie: Očakáva sa, že opatrenie: i) povedie k výraznému zvýšeniu vzniku, spaľovania alebo zneškodňovania odpadu, s výnimkou spaľovania nerecyklovateľného nebezpečného odpadu, alebo ii) povedie k významnej neefektívnosti priameho alebo nepriameho využívania akéhokoľvek prírodného zdroja v ktorejkoľvek fáze jeho životného cyklu, ktorá nie je minimalizovaná	X	Opatrenia na renováciu budov budú plniť ciele obehového hospodárstva v súlade s princípom „výrazne nenarušiť". Reforma stavebného zákona vytvorí rámec pre prevencia vzniku stavebného odpadu, ako aj využívanie kvalitnejších a environmentálne vhodnejších materiálov. Renovácia budov bude v súlade s cieľom zabezpečenia toho, že minimálne 70% odpadu na ktorý sa nevzťahujú výnimky (kategória 17 05 04 v Európskom zozname odpadov podľa Rozhodnutia 2000/532/ES) bude pripravených na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu vrátane operácií zasypávania pomocou odpadu, ako náhrady za iné materiály, v súlade s hierarchiou odpadu a Protokolom EÚ o nakladaní s odpadmi zo stavieb a demolácií.

primeranými opatreniami, alebo iii) spôsobí významné a dlhodobé poškodenie životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom?		Návrhy budov a použité stavebné techniky podporia obehové hospodárstvo v kontexte ISO 20887 alebo iných štandardov na posudzovanie demontovateľnosti alebo prispôsobivosti budov ktoré preukážu, že sú navrhnuté tak, aby boli efektívnejšie z hľadiska zdrojov, prispôsobiteľné, flexibilné a demontovateľné, aby umožnili opätovné použitie a recykláciu. Technické špecifikácie zariadení na výrobu energie z OZ ktoré budú inštalované tam, kde je to technicky možné a ekonomický výhodné budú spĺňať kritériá energetickej a environmentálnej efektívnosti. Tak čo sa týka ich životnosti, opraviteľnosti a recyklovateľnosti.
Prevencia a kontrola znečisťovania: Očakáva sa, že opatrenie povedie k výraznému nárastu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy?	X	Pri rekonštrukcia budov sa nepredpokladá zvýšená produkcia emisií do ovzdušia, vody alebo pôdy. - Výmena starých neefektívnych vykurovacích systémov povedie k zníženiu emisií do ovzdušia a bude mať vplyv na zlepšeniu verejného zdravia (hlavne v oblastiach, kde dochádza k prekročovaniu normy EÚ pre kvalitu ovzdušia stanovené v smernici 2008/50/EÚ). - Prevádzkovatelia vykonávajúci renováciu sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri renovácii budov, neobsahovali nebezpečné a toxické látky (zoznam látok podliehajúcich autorizácii stanoveného v prílohe XIV k Nariadeniu (EK) č. 1907/2006). - Prevádzkovatelia vykonávajúci renovácie sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri renovácii budov, ktoré môžu prísť do styku s obyvateľmi, emitovali menej ako 0,06 mg formaldehydu na m^3 materiálu alebo zložky a menej ako 0,001 mg kategórie 1A. a 1B karcinogénnych prchavých organických zlúčenín na m^3 materiálu alebo zložky a v súlade s testovaním podľa CEN/TS 16516 a ISO 16000-3 alebo inými porovnateľnými štandardizovanými skúšobnými podmienkami a metódami stanovenia limitov. - Budú prijaté opatrenia na zníženie hluku, prachu a emisií znečisťujúcich látok počas rekonštrukčných prác. - Pokiaľ sa rekonštrukcia bude nachádzať na potenciálne kontaminovanom mieste (brownfield), bolo dané miesto predmetom skúmania potenciálnych kontaminantov (napríklad pomocou normy ISO 18400).

9. Míľniky, ciele a časový rozvrh

9.1 Reforma 1: Reforma zosúladenia podporných mechanizmov obnovy rodinných domov poskytovaných viacerými rezortami

Míľnik 1: Predstavenie implementačného plánu a spustenie schémy obnovy rodinných domov, Q3 2022.

9.2 Reforma 2: Reforma zvýšenia transparentnosti a zefektívnenia rozhodnutí PÚ SR

Míľnik 1: Vypracovanie a zverejnenie metodík rámcujúcich rozhodovanie PÚ SR a uskutočnenie stavebnotechnických pasportov relevantných 1000 štátnych pamiatkových budov - do Q4 2023.

9.3 Reforma 3: Prijatie novely zákona o odpadoch

Míľnik 1: Prijatie novely zákona o odpadoch najneskôr do Q2 2022

9.4 Investícia 1: Zlepšenie energetickej hospodárnosti rodinných domov

Cieľ 1: Spustenie schémy podpory Q3 2022.

Cieľ 2: Obnova 18 000 rodinných domov, s cieľom dosiahnuť minimálne 30% úsporu primárnej energie. Q4 2024.

Cieľ 3: Obnova 12 000 rodinných domov, s cieľom dosiahnuť minimálne 30% úsporu primárnej energie. Q2 2026.

9.5 Investícia 2: Obnova verejných historických a pamiatkovo chránených budov

Cieľ 1: Realizácia informačnej kampane a vzdelávacích seminárov pre odbornú verejnosť MDV SR, PÚ SR, Q4 2025.

Cieľ 2: Obnova verejných historických a pamiatkovo chránených verejných budov aspoň 117 000 m2 s cieľom dosiahnuť minimálne 30% úspor primárnej energie , MDV SR od 02/2020 do Q2 2026.

10. Financovanie a náklady

10.1 Investícia 1: Zlepšenie energetickej hospodárnosti rodinných domov

Opatrenie bude realizované prostredníctvom modifikovaného príspevku na zlepšenie energetickej hospodárnosti rodinného domu a tam, kde je to technicky a ekonomicky možné aj na opatrenia odolnosti proti možným negatívnym klimatickým vplyvom, ako napr. zachytávanie dažďovej vody, realizácia vegetačných striech.

Na úspešnú realizáciu programu je nutné vytvoriť implementačný orgán (ďalej len „ implementačná agentúra“) a vybaviť ho dostatočnými finančnými, personálnymi a technickými zdrojmi. Celkové náklady na implementačný orgán sú odhadované do výšky 4,2% z celkového objemu financií na obnovu rodinných domov (ktorá sa v súčasnosti predpokladá do výšky 528 mil. eur).

Projekty strednej obnovy rodinných domov budú podporované v rokoch 2022-2026.

Nábehová krivka realizácie projektov bude postupná, s nasledovným plánovaným plnením:

- Obnova RD do 31.12.2022: 4 000 RD
- Obnova RD do 31.12.2023: 7 000 RD
- Obnova RD do 31.12.2024: 7 000 RD
- Obnova RD do 31.12.2025: 7 000 RD
- Obnova RD do 30.6.2026: 5 000 RD

10.2 Investícia 2: Obnova verejných historických a pamiatkovo chránených budov

Opatrenie realizácie investičnej obnovy verejných historických a pamiatkovo chránených budov bude realizované prostredníctvom otvorenej priebežnej výzvy.

V rámci implementácie investície obnovy verejných historických a pamiatkovo chránených budov je potrebné počítať aj s nákladmi na procesný manažment komponentu ktorý zahŕňa personálne, technické a finančné zdroje. Celkové náklady na sú odhadované vo výške 2,65% z celkového objemu financií na investičnú obnovu verejných historických a pamiatkovo chránených budov (investícia do obnovy je 200 mil. eur, cieľ 2).

V rámci realizácie investičnej obnovy verejných historických a pamiatkovo chránených verejných budov je cieľom obnoviť aspoň 117 000 m^2 a predpokladá sa obnova až 130 000 m^2 prepočítanej podlahovej plochy verejných budov v rôznej intenzite obnovy, ktorá bude odzrkadľovať množstvo jednotlivých opatrení, vykonaných na každej takejto budove pri zohľadnení výšky vplyvu na dosiahnutie úspory energie. Náklady na cieľ 2 sú 200 mil. eur.

Detailné informácie o financovaní a nákladoch sú rozpísané v prílohách komponentu 2 *Obnova budov.*

PLÁN OBNOVY

cestovná
mapa k lepšiemu
Slovensku

Komponent 3

EK
+ SK

KOMPONENT 3: Udržateľná doprava

1. Popis komponentu

1.1 Oblasť politiky

Zelená ekonomika

1.2 Cieľ

Vytvoriť čistejší, inteligentnejší, bezpečnejší a efektívnejší dopravný sektor. Cieľom je prostredníctvom opatrení a inteligentných riešení, vychádzajúcich z analýzy dát a simulácií, zvýšiť podiel ekologických foriem dopravy, zvýšiť počet cestujúcich v železničnej a verejnej osobnej doprave, objem prepraveného tovaru v ekologickej intermodálnej doprave ako aj podporiť budovanie infraštruktúry pre alternatívne pohony, čím sa zníži produkcia CO_2 v doprave a zlepší kvalita ovzdušia. Ciele sú v súlade so Strategickým plánom rozvoja dopravy SR do roku 2030, národnými cieľmi Integrovaného národného energetického a klimatického plánu na roky 2021-2030 a tiež stratégiami a dlhodobými cieľmi Európskej únie a sú ich súčasťou.

1.3 Dvojitá transformácia:

Tento komponent umožňuje spoločne postupovať v zelenej a digitálnej transformácii. Inteligentné a digitálne investície podporia rýchlejšiu, spoľahlivejšiu a efektívnejšiu železničnú a ekologickú verejnú osobnú dopravu, ktorá bude motivovať cestujúcich k presunu z áut a iných dopravných prostriedkov využívajúcich pohony založené na uhlíku. Komponent umožní širšie využívanie alternatívnych pohonov pre udržateľnú, ekologickú, dostupnú a inteligentnú dopravu, pričom tiež podporí využívania inteligentných elektrických sietí, tzv. *smart grid*. Zároveň vytvorí podmienky pre transformáciu dodávateľov v dopravnom strojárstve s cieľom posunu na vyššiu úroveň dodávateľského rebríčka, založenú na podpore a aplikácii výskumno-vývojových aktivít a prepájania v danom sektore. Komponent prispieva k Parížskym klimatickým cieľom v súlade s koordinovaným reformným zámerom EU (tzv. európskymi vlajkovými loďami) dobíjajme a dotankujme (*Recharge and refuel)*.

1.4 Pracovné miesta a rast

Tento komponent podporuje rozvoj odvetvia udržateľných módov dopravy a tvorbu pracovných miest v nich. Nové pracovné miesta vzniknú v sektoroch služieb verejnej dopravy a intermodálnej nákladnej dopravy a v stavebníctve. Najmä v oblasti dopravy a logistiky bude tvorba nových pracovných miest z veľkej časti kompenzovať technologickú nezamestnanosť, ktorá vznikne ako dôsledok zavádzania nových, najmä automatizovaných technológií. Investície do digitalizácie a automatizácie železničnej dopravy pripravia odvetvie na budúci nedostatok pracovnej sily spôsobený zmenami v štruktúre dopytu po pracovných miestach.

1.5 Sociálna odolnosť

Z dôvodu lepšieho prístupu k udržateľnej verejnej osobnej doprave, inteligentne riadenému využitiu multimodálnej dopravy a úspory cestovného času sa zvýši účasť na trhu práce, zamestnanosť, využiteľnosť fondu pracovného času a zlepší sa rovnováha medzi súkromným a pracovným životom najmä v skupinách obyvateľstva s nízkym príjmom. Investície prispejú k zlepšeniu verejného zdravia znížením znečistenia ovzdušia a hladiny hluku, zvýšením bezpečnosti a podporou aktívnejšieho životného štýlu.

1.6 Prepojenie na odporúčania ktoré sa týkajú národného programu reforiem Slovenska na rok 2020

Reformy a investície z komponentu priamo adresujú Odporúčanie Rady, ktoré sa týka národného programu reforiem Slovenska na rok 2020 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Slovenska na rok 2020, podľa ktorého má Slovensko "čo najskôr realizovať pripravené verejné investičné projekty a podporiť investície súkromného sektora zamerané na podporu oživenia hospodárstva. Zamerať investície na zelenú a digitálnu transformáciu, najmä na čistú a efektívnu výrobu a využívanie energie a zdrojov, udržateľnú verejnú dopravu a odpadové hospodárstvo."

1.7 Reformy a investície

Transformácia na čistú, inteligentnú, bezpečnú a udržateľnú dopravu si vyžaduje širokú škálu reforiem a investícií. Reformy a investície v tomto komponente spolu podporujú transformáciu na udržateľnú dopravu. Tento komponent spája opatrenia, ktoré sú plne alebo čiastočne financované z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti (ďalej len „mechanizmus“).

1.7.1 Reformy:

Reforma 1: Reforma prípravy investičných projektov v doprave

Cieľom reformy je zlepšiť riadenie investícií a zvýšiť ich ekonomické prínosy najmä uprednostňovaním projektov, ktoré najviac prispejú k plneniu strategických cieľov na základe analýzy dát z dopravy a majú najvyššiu mieru hodnoty za peniaze. Pripraví sa verejný investičný plán, ktorý zohľadní priority a čas potrebný na prípravu projektov s využitím dobrej praxe.

Reforma 2: Reforma verejnej osobnej dopravy

Nový plán dopravnej obslužnosti s následnou optimalizáciou osobnej železničnej dopravy bude tvoriť hlavnú časť komplexnej reformy verejnej dopravy. Zvýši sa frekvencia železničnej dopravy na tratiach s najvyšším potenciálom na prevedenie dopravy z áut do vlakov, čo umožní lepšiu koordináciu regionálnej verejnej autobusovej a vlakovej dopravy. Reforma bude podporená novou legislatívou, ktorá zadefinuje pravidlá, zodpovednosti a povinnosti pri koordinácii, objednávaní a financovaní regionálnej autobusovej a vlakovej dopravy. Legislatíva zadefinuje národnú autoritu, ktorá bude v spolupráci s regionálnymi integrátormi koordinovať vytvorenie národného integrovaného dopravného systému so zjednoteným cestovným ako aj koordinovať prípravu a realizáciu verejných obstarávaní na železničné linky verejnej osobnej dopravy aj s vozidlami, ktoré boli na prevádzku týchto liniek nakúpené z fondov EÚ v predchádzajúcich obdobiach.

Reforma 3: Reforma intermodálnej nákladnej dopravy

V rámci reformy bude prijatá legislatíva a vytvorený systém na podporu rozvoja intermodálnej dopravy: zaobstaranie potrebných intermodálnych prepravných jednotiek (manipulovateľných návesov, výmenných nadstavieb a dvojpaletových kontajnerov) v rámci logistických riešení nákladnej dopravy a podpora spustenia nových intermodálnych liniek. Reforma má potenciál skokovo zvýšiť rast podielu prepravovaných objemov tovarov v udržateľnejšej intermodálnej nákladnej doprave.

Reforma 4: Zavedenie nových politík pre dlhodobú podporu alternatívnych pohonov v sektore dopravy

Reforma zhŕňa tvorbu a prijatie nových politík, ktoré razantnejším spôsobom urýchlia rozvoj alternatívnych pohonov v doprave. Ide napríklad o reformu distribučných tarífi, opatrenia pre zjednodušenie a zrýchlenie procesu výstavby infraštruktúry pre alternatívne pohony, zavedenie “Práva na nabíjací bod” či zavedenie stabilného predvídateľného viacročného rámca pre podporu budovania príslušnej infraštruktúry pre alternatívne pohony. S rozvojom nabíjacej infraštruktúry bude súvisieť aj potreba rozšírenia a úpravy distribučnej elektrickej sústavy (väzba na reformy a investície komponentu 1).

1.7.2 Investície:

Investícia 1: Rozvoj infraštruktúry nízkouhlíkovej dopravy

Financie podporia dekarbonizáciu elektrifikáciou železničných tratí, modernizáciou železničných tratí (zvýšia ich kapacitu, bezpečnosť, spoľahlivosť a traťovú rýchlosť), prípadne výstavbou alebo modernizáciou električkových a trolejbusových tratí, a výstavbou cyklistickej infraštruktúry (nové cyklotrasy a parkovacie miesta pre bicykle na železničných zastávkach a staniciach). Uskutoční sa “Redizajn medzinárodného cestovného poriadku a prideľovania kapacity železničnej infraštruktúry“ (*Redesign of the European Timetabling Process* - TTR). Zavedie sa nový zabezpečovací systém založený na digitálnych technológiách, ktorý umožní automatizáciu riadenia železničnej dopravy. Investície budú vychádzať z Reformy 1.

Investícia 2: Podpora ekologickej osobnej dopravy

Projekty podporia atraktivitu osobnej železničnej dopravy a nadväznej prímestskej a mestskej dopravy. V husto obývaných prímestských oblastiach a na hlavných dopravných koridoroch medzi veľkými mestami a metropolami sa zvýši ponuka spojov, do prevádzky sa zavedú nové alebo modernizované bezemisné koľajové dopravné prostriedky (elektrické, vodíkové v súlade s tzv. európskou vlajkovou loďou *dobíjajme a dotankujme - Recharge and refuel*.) Investície budú realizované formou účelových dotácií na nediskriminačnom princípe s využitím nástrojov analýzy dát z dopravy a simulácií cieľového stavu. Investícia podporuje Reformu 2.

Investícia 3: Rozvoj intermodálnej nákladnej dopravy

Štát v záujme zvýšenia objemu prepravy v ekologickejšej intermodálnej doprave podporí nákup intermodálnych prepravných jednotiek a nakladacie zariadenia so zapojením súkromného kapitálu. Štát zároveň poskytne na vybraných tratiach podporu na spustenie nových intermodálnych liniek. Pripravované schémy štátnej pomoci predpokladajú (po ich odsúhlasení zo strany Európskej komisie) len čiastočné financovanie z mechanizmu a výber spoločností, ktoré získajú podporu na základe verejných výziev s jasne stanovenými nediskriminačnými pravidlami. Investícia podporuje Reformu 3.

Investícia 4: Podpora budovania infraštruktúry pre alternatívne pohony

Vytvorí sa finančný mechanizmus schém pomoci pre budovanie nabíjacích bodov pre elektromobily a vodíkových plniacich staníc. Systém zabezpečí vybudovanie kostrovej infraštruktúry ultrarýchlonabíjacích bodov, dostupnej nabíjacej infraštruktúry na úrovni všetkých okresov SR a podporí tak rýchlejší rozvoj osobnej a nákladnej dopravy na alternatívny pohon, ktorý povedie k modernizácii vozového parku s cieľom zníženia celkových emisií v cestnej doprave.

Odhadované náklady: Celkovo 801 mil. eur.

2. Hlavné výzvy a ciele

2.1 Hlavné výzvy

Znižovanie emisií CO_2 vytvorených v doprave

- Sektor dopravy je sektorom s neustále sa zvyšujúcimi emisiami. Doprava sa na celkových emisiách skleníkových plynov (v ekv. CO2) na Slovensku podieľa 18% (príspevok sa od roku 1990 viac ako zdvojnásobil).[16] (Graf 1)
- Medzi rokmi 1990 a 2016 sa emisie z cestnej dopravy zvýšili o 2,8 Mt CO_2 (nárast o 40%) v dôsledku zvýšenej spotreby fosílnych palív.
- Súčasné opatrenia v oblasti energetickej účinnosti zaostávajú za rýchlym tempom rozvoja dopravy. Na zvrátenie trendu rastu spotreby energie je potrebné vytvoriť systém tvorby a aktualizácie opatrení na podporu energetickej efektívnosti v doprave na základe princípov inteligentnej mobility s využitím analýzy dát z dopravy.
- Základom efektívneho systému je zber dát podporený aktívnou komunikáciou s príslušnými subjektmi, ako aj ich aktívnym zapojením.

[16] Integrovaný národný energetický a klimatický plán na roky 2021 – 2030 (Ministerstvo hospodárstva SR, 2019)

Graf 1: Podiel dopravy na emitovaní CO_2 v roku 2018

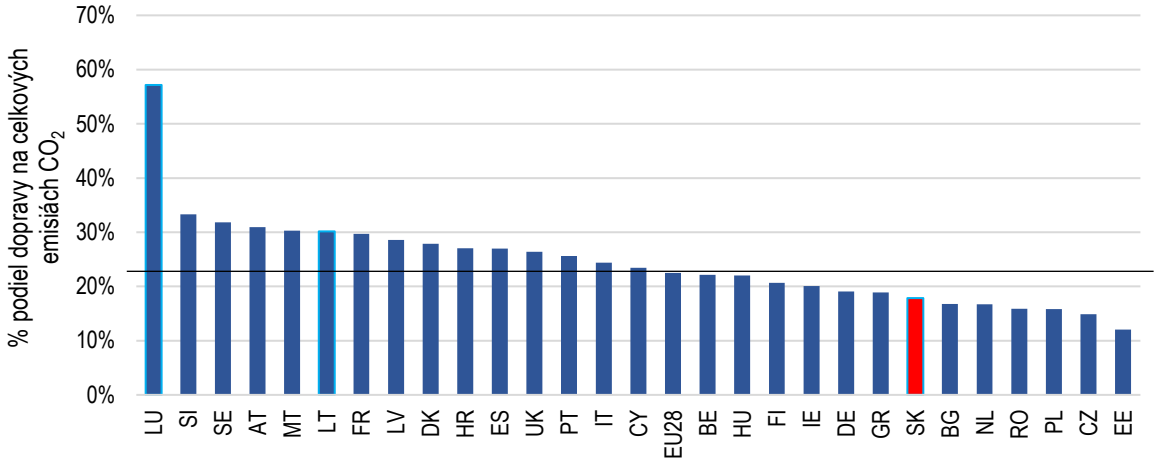

Zdroj: Eurostat

Posun k neudržateľnej automobilovej doprave

- Podiel ciest verejnou hromadnou dopravou na Slovensku stagnuje napriek rastúcim verejným výdavkom. K rastu dochádza len v mestských oblastiach s výraznými dopravnými kongesciami.
- Verejná doprava neintegruje služby autobusovej, vlakovej a mestskej hromadnej dopravy. Z dôvodu slabej nadväznosti liniek a dlhých prestupov nie je verejná doprava schopná konkurovať osobnej automobilovej doprave. Miera cestovania vlakom je pod priemerom EÚ. (Graf 2)

Graf 2: Cestovanie vlakom (km/obyvateľa, rok 2018)

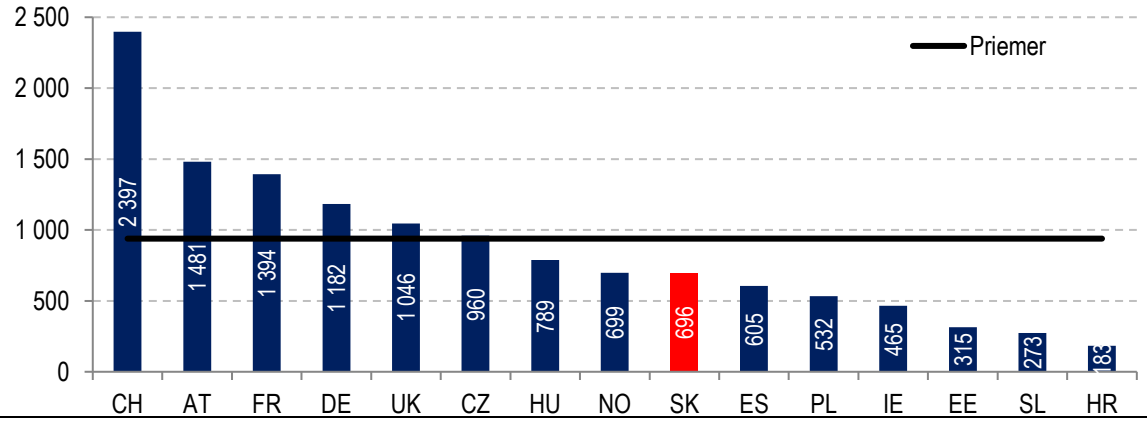

Zdroj: Eurostat

- Súčasné trendy vedúce k vyššej motorizácii a konvergencia k západnej Európe vytvárajú riziko ďalšieho poklesu využívania udržateľných dopravných módov. Miera automobilizácie na Slovensku (426 osobných vozidiel na 1 000 obyvateľov v r. 2018) je stále nižšia ako v západnej Európe a okolitých krajinách.

Graf 3: Počet automobilov na 1000 obyvateľov

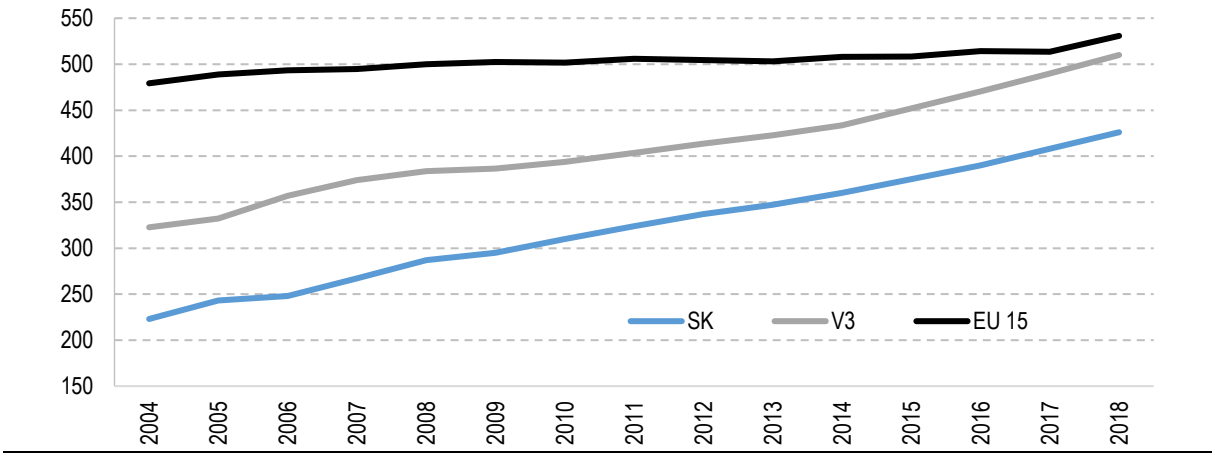

Zdroj: Eurostat

- Lepšie materiálne vybavenie, náhrada zastaraných technológií a lepšia dostupnosť podpory ekologických spôsobov dopravy môže zvrátiť stagnáciu trhu železničnej nákladnej dopravy. Podiel nákladnej železničnej dopravy klesá s rozvojom slovenskej ekonomiky a odklonom od ťažkého priemyslu.
- Presunom časti cestnej nákladnej dopravy na kombináciu cesta – železnica - cesta sa zlepší rozvoj intermodálnej dopravy. Zvýši sa počet intermodálnych nákladných jednotiek a vagónov, počet intermodálnych liniek a zastaví sa pokles železničnej nákladnej dopravy.
- Na základe medzinárodného porovnania existuje na Slovensku vysoký potenciál na rast objemu kontajnerovanej dopravy. Pre dosiahnutie priemeru EÚ (4,7%) je potrebné viac ako dvojnásobné navýšenie podielu kontajnerovanej dopravy na preprave tovarov na Slovensku.

Graf 4: Index využívania intermodálnej dopravy*

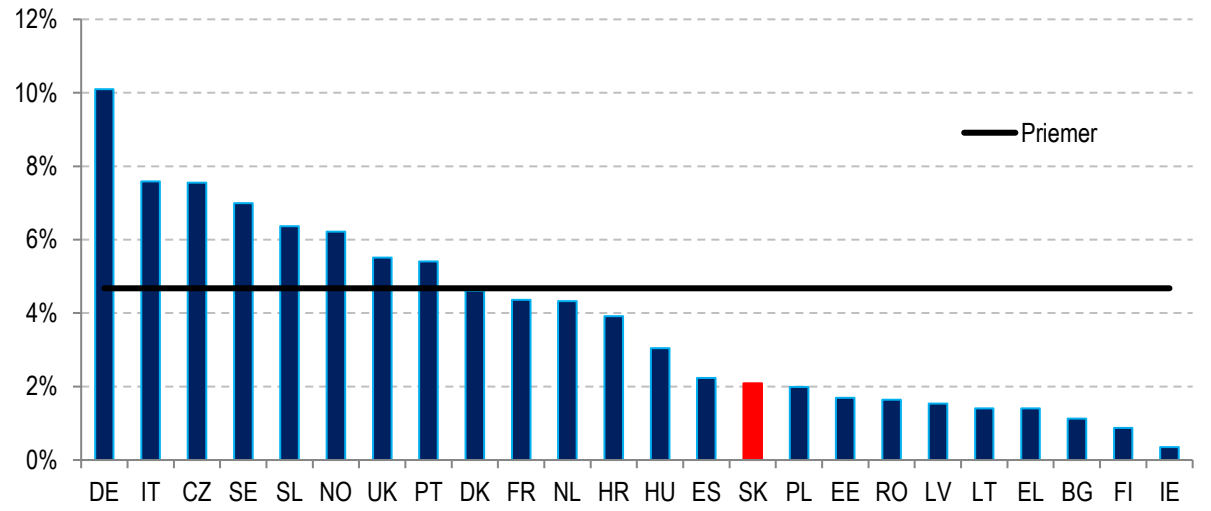

**tkm intermodálna/tkm prepravených tovarov po ceste, 2019* *Zdroj: Eurostat*

<u>Nízka efektivita a zhoršenie stavu infraštruktúry pre nízkouhlíkovú dopravu</u>

- Slabé plánovanie a chýbajúca priorizácia investícii viedla na Slovensku k nedostatku zdrojov na železničnú infraštruktúru a neudržateľnosti železničnej prevádzky. Veľká časť slovenskej železničnej siete je riadená zastaranými spôsobmi, ktoré vyžadujú manuálnu obsluhu, čo vytvára neudržateľné bremeno rýchlo rastúcich mzdových nákladov.

- Väčšina slovenských železníc je v zlom technickom stave a vyžaduje si rekonštrukciu. Tempo obnovy železničnej siete je pomalé z dôvodu rozpočtových obmedzení a nákladnosti minulých veľkých projektov. Je potrebné posilniť proces rýchlejšej obnovy v menšom rozsahu na najvyťaženejších tratiach.
- Počet elektrifikovaných tratí na Slovensku rástol v posledných rokoch pomaly. Podiel elektrifikovaných tratí je 44%, čo je tesne pod priemerom EÚ (45%). Z dôvodu intenzívnej osobnej a nákladnej premávky, na koncových neelektrifikovaných tratiach jazdia často dieselové vozidlá aj na elektrifikovaných úsekoch železničnej siete.

Graf 5: Rýchlostné prepady na železničných tratiach (počet prepadov na 100 km, 2016)

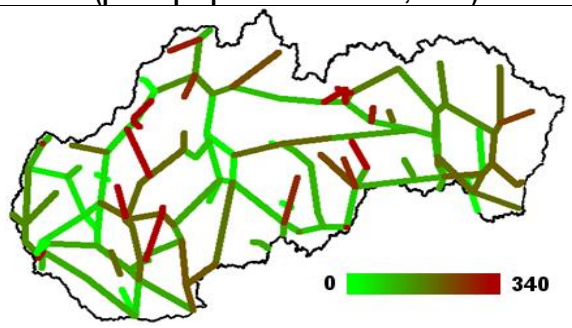

Zdroj: MDV SR, ŽSR

Graf 6: Priemerná rýchlosť na železničných tratiach

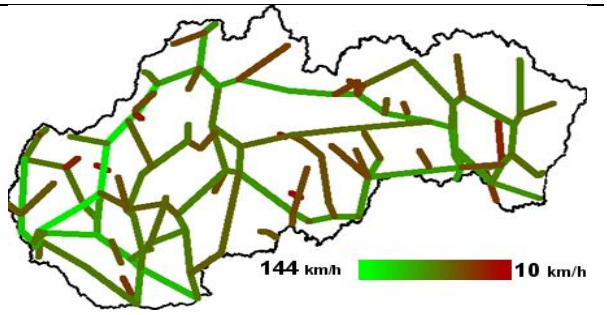

Zdroj: MDV SR, ŽSR

- Slovensko má prijatú Národnú stratégia rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Slovenskej republike od roku 2013, ale nárast potrebnej infraštruktúry je pomalý pre naplnenie jej základnej vízie, ktorou je dosiahnutie 10% podielu cyklistickej dopravy na celkovej deľbe prepravnej práce.
- V minulosti alokované prostriedky na rozvoj cyklistickej infraštruktúry smerovali vo veľkej miere do budovania nových cyklotrás v extraviláne miest a obcí, čím došlo k podporeniu rozvoja cykloturizmu a voľnočasového bicyklovania, avšak nedošlo k výraznému nárastu využívania cyklistickej dopravy ako alternatívy k neudržateľnej individuálnej automobilovej doprave ani k výraznému pokroku smerom k naplneniu cieľa dosiahnuť 10% podiel cyklistickej dopravy na celkovej deľbe prepravnej práce. Požiadavky na uchádzanie sa o finančné zdroje na rozvoj cyklistickej infraštruktúry boli v minulosti zároveň vnímané ako neprimerane vysoké, čo odrádzalo samosprávy od podávania projektových žiadostí.

<u>Administratívne prekážky</u>

- Aktualizácia technických noriem, regulatívov alebo právnej úpravy týkajúcich sa navrhovania dopravnej infraštruktúry predstavuje potenciál úspor nákladov a času. Súčasné požiadavky sú často prísnejšie ako v iných krajinách EÚ. Medzi ne patrí napríklad požiadavka na minimálne dĺžky nástupíšť na železničných staniciach nezávislé od skutočnej potreby. Požiadavky predlžujú trvanie projektovej prípravy, navyšujú rozsah stavebných prác a náklady bez zrejmých prínosov. Priemerné investičné náklady na kilometer modernizovanej koľaje na železničnej trati sú preto na Slovensku 11,0 mil. eur, o 60 % vyššie ako v susednom Česku (6,7 mil. eur).
- Rozdelenie kompetencií a zodpovednosti medzi vládu (Ministerstvo dopravy a výstavby SR (ďalej len „MDV SR“); diaľkové a regionálne vlaky), vyššie územné celky (regionálne autobusy) a miestnu samosprávu (mestská doprava) komplikuje koordináciu systémov verejnej dopravy a spôsobuje nízku atraktivitu a neefektívnosť systému. Organizácie, ktoré sú zodpovedné za koordináciu verejnej dopravy v regióne, existujú plnohodnotne len v Bratislavskom kraji a ich vplyv je obmedzený nedostatkom kompetencií. Zapojené subjekty (MDV SR, vyššie územné celky, samosprávy) sledujú rôzne ciele a málokedy sú ochotné zvýšiť svoje náklady, aby mohol ušetriť iný subjekt.

<u>Finančné prekážky</u>

- Nedostatok vyčlenených verejných zdrojov obmedzuje prostriedky dostupné na obnovu alebo modernizáciu infraštruktúry pre nízkouhlíkovú dopravu a neumožňuje realizovať projekty na podporu udržateľnej osobnej a nákladnej dopravy.

Zvyšujúce sa emisie novoregistrovaných vozidiel a pridlhá návratnosť investícií do vozidiel s alternatívnym pohonom

- Podiel novoregistrovaných nízkoemisných a bezemisných vozidiel na celkovom množstve novoregistrovaných vozidiel od roku 2016 do roku 2019 dosahuje menej ako 0,5% a po zastavení podpory na nákup batériových elektrických vozidiel (BEV) a plug-in hybridov (PHEV) z rokov 2017 a 2019 stagnuje.
- Európskym cieľom je priemerná hodnota emisií CO_2 v doprave nižšia ako 95 g/km s cieľom ďalšieho postupného znižovania do roku 2030. V súčasnej dobe je trend na Slovensku opačný.
- Za ostatné 4 roky vzrástla priemerná hodnota emisií CO_2 v osobných vozidlách z 125 g/km na 133 g/km (Graf 7). V roku 2019 tak boli priemerné emisie novoregistrovaných áut na Slovensku druhé najvyššie spomedzi krajín EÚ (133,4 g CO_2/km), vyššie emisie novoregistrovaných automobilov malo iba Bulharsko (137,6 g CO_2/km).

Graf 7: Vývoj priemerných emisií novoregistrovaných áut na Slovensku a v EÚ.

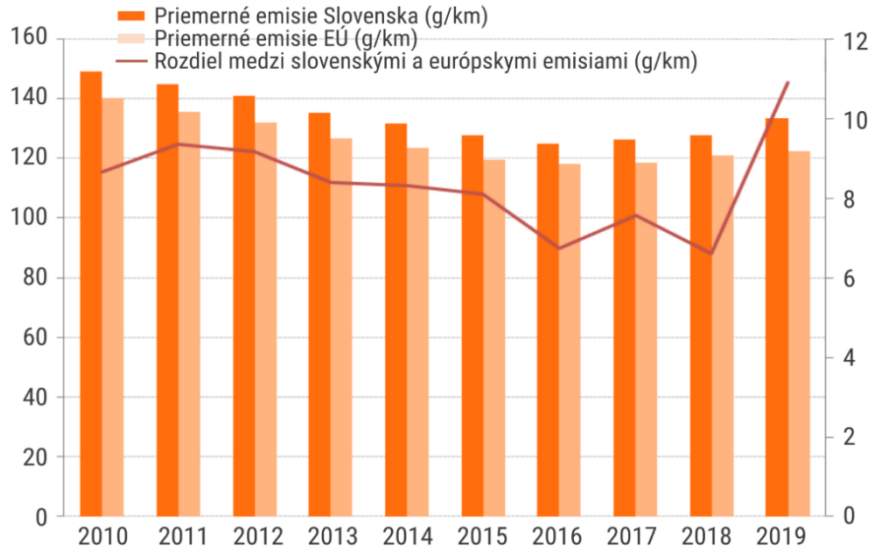

Zdroj: EEA. Vyhotovenie: IEP

Nedostatok infraštruktúry pre vozidlá s alternatívnym pohonom

- Nutnou podmienkou pre rozvoj vozidiel s alternatívnym pohonom je infraštruktúra pre tieto vozidlá. Na konci roka 2020 bolo na Slovensku v prevádzke približne 670 verejne prístupných nabíjacích bodov v celkom 315 nabíjacích lokalitách. Z uvedeného počtu ide o približne 480 AC nabíjacích bodov s výkonom nad 11 kW, 146 DC nabíjacích bodov s výkonom 50 - 60 kW a 41 DC ultrarýchlonabíjacích bodov s výkonom nad 150 kW (z toho 27 bodov CCS štandardu platného v Európskej únii).
- S ohľadom na tieto dáta výrazne absentuje pokrytie nabíjacou infraštruktúrou pre ultrarýchle nabíjanie na diaľniciach a rýchlostných cestách, ktorá umožní využívať elektrické vozidlá aj pre dlhšie trasy (tzv. *long-distance traveling*). Výrazný nedostatok je však tiež nabíjacích bodov v mestských sídlach, ktoré by umožnili nabitie vozidla v rôznych typoch využitia (napr. štandardné nabíjanie počas noci, nabíjanie v bodoch verejného záujmu).
- Momentálne verejná nabíjacia infraštruktúra pre elektrické vozidlá dosahuje na Slovensku úroveň pokrytia približne 7% (1 nabíjací bod na približne 14 vozidiel na elektrický pohon), no napríklad v prípade čerpacích staníc vodíka (H_2) je stále prakticky na úrovni 0%. S nárastom počtu vozidiel na alternatívny pohon bude táto úroveň nedostačujúca a môže tiež spomaľovať prechod k alternatívnej mobilite.

- Z analýzy Slovenskej asociácie pre elektromobilitu (SEVA) vyplýva, že reálne pokrytie môže byť nižšie približne o 30%, keďže mnoho zo súčasne vybudovaných nabíjacích lokalít na Slovensku nemá vyhradené jedno parkovacie miesto pre každý jeden nabíjací bod v danej lokalite.

Finančné prekážky zavádzania alternatívnych pohonov v doprave

- Slovensko s výnimkou dvoch výziev na podporu budovania AC nabíjacích bodov s alokáciou 1 mil. € zo štátneho rozpočtu doteraz nevynakladalo dostatok finančných prostriedkov na rozvoj infraštruktúry pre alternatívne pohony. Na uvedený zámer sa nevyužili ani prostriedky z európskych štrukturálnych fondov na roky 2014-2020.
- Uvedený stav infraštruktúry pre alternatívne palivá nepostačuje na plnenie medzinárodných záväzkov Slovenska a môže mať za následok jeho ďalší pomalý rozvoj. Doterajšie formy podpory boli nesystémové a nezabezpečili dostatočnú stimuláciu trhu pre zásadnejšie rozšírenie vozidiel na alternatívne pohony medzi používateľov.

2.2 Hlavné ciele

Správa Európskej komisie o Slovensku a Odporúčania pre Slovensko z roku 2020 a predchádzajúcich rokov pomenúvajú potrebu podporovať udržateľnú verejnú dopravu, sústrediť investície do zelenej a digitálnej transformácie a upozorňujú na pomalý prechod na nízkouhlíkovú dopravu. Odporúčania tiež radia skorú realizáciu pripravených verejných investícií na podporu oživenia ekonomiky [17]

Dvojitá transformácia:

- Cieľom investícií do modernizácie ekologických druhov dopravy je znížiť emisie skleníkových plynov.
- Významné prínosy pre životné prostredie sa očakávajú aj vďaka zvýšeniu podielu železničnej, udržateľnej mestskej a cyklistickej dopravy na prepravnej práci. Počet ľudí cestujúcich ekologickými spôsobmi dopravy sa zvýši, a to primárne presunom z osobných áut.
- Ďalšie významné prínosy pre životné prostredie sa očakávajú vďaka zníženiu využívania dieselových pohonných jednotiek na železniciach, elektrifikáciou a využívaním alternatívnych spôsobov pohonu v železničnej doprave (vodík a pod.).
- Zvýšením využívania intermodálnej dopravy presunom časti nákladnej dopravy z ciest na železničnú dopravu sa prispeje ku zníženiu emisií skleníkových plynov.
- Zvýšená dostupnosť lokálnej aj diaľkovej infraštruktúry alternatívnych pohonov urýchli prechod spotrebiteľov od vozidiel so spaľovacím motorom na nízkoemisné vozidlá, čím sa prispeje k zníženiu emisií v cestnej doprave.

Pracovné miesta a rast:

- Trvalo udržateľná doprava podporuje rast a tvorbu pracovných miest vo verejnej osobnej doprave a v intermodálnej nákladnej doprave. Investície do digitalizácie a automatizácie železničnej dopravy pripravia odvetvie na budúci nedostatok pracovných síl spôsobený starnutím populácie.
- Realizáciou opatrení vo verejnej a intermodálnej doprave sa očakáva vznik nových trvalých pracovných miest, a to buď primárne alebo v rámci dodávateľského a logistického reťazca. Očakáva sa tiež vznik dočasných pracovných miest v stavebnom, projekčnom a výrobnom sektore po dobu 5 rokov realizácie investícií.
- Pri prevádzkovaní železničnej infraštruktúry sa naopak očakáva zníženie počtu zamestnancov z dôvodu investícií do digitalizácie, automatizácie a dispečerizácie sektora. Toto zároveň pomôže vyriešiť nepriaznivú situáciu s vysokým priemerným vekom zamestnancov, ich odchodom do dôchodku a chýbajúcou náhradou za nich.
- Budovaním infraštruktúry alternatívnych pohonov a zvyšovaním počtu bezemisných vozidiel sa podporí postupný prechod automobilového sektora, vrátane výrobných závodov lokalizovaných na území Slovenska, od výroby vozidiel so spaľovacím motorom smerom ku ekologickejším a udržateľnejším

[17] Európska komisia: Správa o Slovensku, 2019

alternatívam s vyššou pridanou hodnotou, čím sa podporí konkurencieschopnosť lokálneho automobilového sektora do budúcnosti.

Sociálna odolnosť:

- Vďaka lepšiemu prístupu k udržateľným železničným službám a skráteniu cestovných časov sa zvýši účasť na trhu práce a produktivita práce. Zlepšením infraštruktúry sa vytvoria nové pracovné miesta priamo v regiónoch a uľahčí sa dochádzanie do práce do regiónov s vyššou produktivitou práce, mzdami a nižšou nezamestnanosťou.
- Investície zlepšia verejné zdravie znížením znečistenia a hluku, zvýšením bezpečnosti a aktívnejším životným štýlom.

2.3 Kontext v národnej stratégii

Modernizácia železničnej dopravy je základným nástrojom na plnenie cieľov Strategického plánu rozvoja dopravy SR do roku 2030. Podpora alternatívnych pohonov je taktiež prepojená so Strategickým plánom rozvoja dopravy SR do roku 2030[18] a s Národným politickým rámcom pre rozvoj trhu s alternatívnymi palivami[19]. Strategický plán napĺňa stratégie EÚ s cieľom znížiť environmentálne a sociálne externé náklady dopravy, naformulované v Stratégii udržateľnej a inteligentnej mobility (*Sustainable and Smart Mobility Strategy – putting European transport on track for the future*). Hlavné strategické ciele podľa slovenského strategického plánu sú:

- *SC1 Zaistenie ekvivalentnej dostupnosti a prístupu k dopravnej infraštruktúre a službám vo všetkých regiónoch.*
- *SC2 Udržateľný a finančne efektívny rozvoj dopravného systému.*
- *SC3 Zvýšenie konkurencieschopnosti ekologických módov dopravy pred cestnou dopravou (individuálna automobilová doprava a nákladná doprava).*
- *SC4 Zvýšenie bezpečnosti a bezpečnostnej ochrany dopravy.*
- *SC5 Zníženie negatívnych environmentálnych a socioekonomických dopadov dopravy efektívnym plánovaním infraštruktúry a znižovaním používania konvenčných motorov.*

Opatrenia vychádzajúce z komponentu *3 Udržateľná doprava* zvýšia dostupnosť dopravnej infraštruktúry (SC1) v osobnej doprave lepšími, častejšími a rýchlejšími spojeniami (výstup Reformy 2, Investícií 1 a 2 a v nákladnej doprave podporou intermodálnej infraštruktúry a zvýšením kapacity železníc na celom území krajiny (Investície 1 a 3). Reforma 1, zvlášť priorizovaný investičný plán, je spojená s realizáciou finančne efektívnejších investícii do dopravy (SC2) a Investície 1, 2 a 3 podporujú dlhodobú udržateľnosť systému znížením prevádzkových nákladov a vplyvov na životné prostredie. Podpora železničnej infraštruktúry, infraštruktúry bezemisnej verejnej dopravy v mestách a cyklistickej infraštruktúry, vozidiel a prevádzky intermodálnej dopravy zvyšuje konkurencieschopnosť ekologických módov dopravy pred cestnou dopravou (IAD a ND) (SC3). Zlepšenie riadenia vlakovej dopravy, najmä modernizáciou zabezpečovacieho systému, prinesie vyššiu bezpečnosť dopravy (SC4). Investície do prechodu na nízkouhlíkové zdroje – elektrifikácia vyťažených tratí a zaobstaranie vodíkových alebo elektrických vozidiel (Investícia 1) – priamo znížia spotrebu fosílnych palív a ich negatívny vplyv na životné prostredie (SC5). Tento cieľ bude tiež plnený opatreniami na zlepšenie verejnej osobnej a intermodálnej dopravy v rámci Reforiem 2 a 3 a väčšinou investícií zahrnutých v tomto komponente.

[18] Uznesenie vlády č.13/2017

[19] Uznesenie vlády č. 504/2016 a č. 557/2019

	SC1 Zabezpečenie rovnocennej dostupnosti dopravnej infraštruktúry a dopravných služieb vo všetkých regiónoch.	SC2 Trvalo udržateľný a finančne efektívny rozvoj dopravného systému	SC3 Zvyšovanie konkurenciesch opnosti ekologických módov dopravy pred cestnou dopravou (IAD a ND)	SC4 Zvyšovanie bezpečnosti a ochrany v doprave	SC5 Zníženie negatívnych environmentálnych a sociálno-ekonomických externalít dopravy pomocou efektívneho plánovania a zníženia spotreby konvenčných motorov.
Reforma prípravy investičných projektov v doprave		✓	✓		
Reforma verejnej osobnej dopravy	✓		✓		✓
Reforma intermodálnej nákladnej dopravy			✓		✓
Zavedenie nových politík pre dlhodobú podporu alternatívnych pohonov v sektore dopravy	✓	✓			✓
Podpora rozvoja infraštruktúry nízkouhlíkovej dopravy	✓	✓	✓	✓	✓
Podpora ekologickej osobnej dopravy	✓	✓	✓		✓
Rozvoj intermodálnej nákladnej dopravy	✓	✓	✓		✓
Podpora budovania infraštruktúry pre alternatívne pohony	✓	✓			✓

3. Popis investícií a reforiem v tomto komponente

3.1 Reformy

3.1.1 Reforma 1: Reforma prípravy investičných projektov v doprave

Výzvy:

- Tempo obnovy železničnej siete je pomalé z dôvodu rozpočtových obmedzení a nákladnosti minulých veľkých projektov. Modernizácie železničných koridorov uskutočnené v posledných dvoch desaťročiach boli zamerané na zvýšenie rýchlosti základnej siete TEN-T, čo si vyžiadalo rozsiahle a nákladné zmeny trasovania. Profitovala z nich rýchliková doprava, naopak regionálnu osobnú a nákladnú dopravu obmedzovalo znižovanie kapacity tratí. Pomer prínosov a nákladov (*benefit-cost ratio*; ďalej len „BCR“) týchto projektov bol nízky s hodnotami len málo nad 1,0. Cieľom zmien je pripravovať v budúcnosti nové

projekty s BCR=2 a viac. Rýchlosť spustenia prevádzky modernizovaných úsekov bola nízka na priemernej úrovni 13 km tratí ročne. Je potrebné podporiť rýchlejšiu obnovu najvyťaženejších tratí v technicky menej náročnom rozsahu a zabezpečiť dostatočnú kapacitu a rýchlosť pre regionálnu osobnú a nákladnú dopravu.

- Aktualizácia technických noriem, regulatívov alebo právnej úpravy týkajúcich sa navrhovania dopravnej infraštruktúry predstavuje potenciál úspor nákladov a času.. Súčasné požiadavky sú často prísnejšie ako v iných krajinách EÚ. Medzi ne patrí napríklad požiadavka na minimálne dĺžky železničných nástupíšť nezávislé od okolností a skutočnej potreby. Podobné požiadavky zvyšujú objem stavebných prác, náklady a predlžujú trvanie projektovej prípravy bez zrejmých prínosov. Priemerné investičné náklady na kilometer modernizovanej koľaje na železničnej trati sú preto na Slovensku 11,0 mil. eur, o 60 % vyššie ako v susednom Česku (6,7 mil. eur).

Ciele:

- Cieľom reformy je zvýšenie efektivity procesu hlavne uprednostnením projektov s vyššou hodnotou za peniaze a zrýchlením ich projektovej prípravy. Pomer prínosov a nákladov by mal pre novopripravované projekty presiahnuť priemernú hodnotu 2,0.
- Vytvorí sa priorizovaný investičný plán projektov železničnej infraštruktúry podporujúci udržateľný rozvoj všetkých vyťažených železničných tratí a nie len časti základnej siete TEN-T. Investičný plán zohľadní kritériá potreby (napr. odstránenie kapacitných úzkych miest alebo nevyhovujúceho stavu), spoločensko-ekonomické dopady (vrátane dopadov na životné prostredie a dopadov zmiernenia klimatických zmien), efektivitu, potenciál na väčšiu preferenciu železničnej dopravy cestujúcimi namiesto individuálnej dopravy a finančnú uskutočniteľnosť a udržateľnosť. Plán povedie v strednodobom horizonte k rýchlejšej obnove a modernizácii tratí, tak aby mali dopravcovia v osobnej aj nákladnej doprave zlepšené podmienky.
- Prijatie nových technických požiadaviek zrýchli proces prípravy modernizácií železničnej infraštruktúry, zníži náklady na kilometer modernizovanej trate a umožní skoršiu výstavbu rýchlejších a bezpečnejších železníc.
- Nová metodika na výber projektov a budovanie cyklistickej infraštruktúry zohľadní výkonnostný atribút novej infraštruktúry a hodnotu za peniaze konkrétnych projektov, pričom primerane zohľadní aj dostupné dáta o dochádzkach obyvateľstva (prípadne dopravné modely). Posudzovanie výkonnosti a hodnoty za peniaze umožní efektívnejšiu alokáciu finančných zdrojov na projekty, ktoré majú potenciál výraznejšie prispieť k zvyšovaniu podielu cyklistickej dopravy na celkovej deľbe prepravnej práce. Predvídateľnosť výziev a transparentnosť ich vyhodnocovania na základe objektívnych kritérií umožní príjemcom včas pripraviť kvalitné projektové zámery a proces schvaľovania a prideľovania dotácií zníži finančnú náročnosť v ranných štádiách predkladania zámerov.

Implementácia:

- Zverejnený investičný plán projektov železničnej infraštruktúry priorizujúci projekty podľa ich hodnoty za peniaze zabezpečí dlhodobú stabilitu prípravy a realizácie projektov železničnej infraštruktúry. Priemerný pomer prínosov a nákladov narastie v strednodobom horizonte zo súčasnej hodnoty okolo 1,0 na 2,0. (Vypracuje MDV SR v spolupráci s Ministerstvom financií SR (ďale len „MF SR“) a schváli Vláda SR).
- Zmeny v zákone o dráhach, vrátane súvisiacich vyhlášok a predpisov umožnia zjednodušiť požiadavky na parametre projektov, čím dôjde k zefektívneniu riešení, čo vytvorí podmienky na zrýchlenie tempa modernizácie tratí. (Vypracuje MDV SR; schváli Národná rada SR (NR SR)).
- Nová metodika posudzovania hodnoty za peniaze pri projektoch budovania cyklistickej infraštruktúry, pripravovaná v spolupráci s odbornou verejnosťou a samosprávami na miestnej a regionálnej úrovni, pomôže zvýšiť efektívnosť alokácie zdrojov, systémovosť a predvídateľnosť podpory a transparentnosť celého procesu prideľovania dotácií. (Vypracuje a schváli MDV SR).

Adresát:

- MDV SR; manažér štátnej železničnej infraštruktúry Železnice Slovenskej republiky (ŽSR). Zmeny legislatívy pripravené MDV SR zároveň zlepšia podnikateľské prostredie pre všetkých verejných a súkromných investorov.

Časový rozvrh:

- Zverejnenie investičného plánu projektov železničnej infraštruktúry do konca druhého kvartálu 2021. Schválenie a zverejnenie metodiky na posudzovanie, výber, prípravu a realizáciu projektov pre cyklistickú dopravu do konca roku 2021. Schválenie novely zákona o dráhach Národnou Radou SR (ďalej len „NR SR“) a súvisiacich vyhlášok vládou SR do konca roku 2022.

3.1.2. Reforma 2: Reforma verejnej osobnej dopravy

Výzvy:

- Podiel ciest verejnou hromadnou dopravou na Slovensku stagnuje napriek rastúcim dotáciám. K rastu dochádza len v mestských oblastiach s dopravnými zápchami.
- Verejná doprava neintegruje služby autobusovej, vlakovej a mestskej hromadnej dopravy. Z dôvodu slabej nadväznosti liniek a dlhých prestupov nie je verejná doprava schopná konkurovať individuálnej automobilovej doprave. Miera cestovania vlakom je pod priemerom EÚ.
- Rizikom pre integráciu verejnej dopravy je nedostatok zdrojov pre počiatočné výdavky na zjednotenie tarifných systémov. Je potrebné zabezpečiť kompatibilitu predajných systémov a cestovných dokladov naprieč celou verejnou dopravou a dočasne financovať pokles tržieb z lacnejších prestupných lístkov.
- Súčasné trendy vedúce k vyššej motorizácii a konvergencia k západnej Európe vytvárajú riziko ďalšieho poklesu využívania udržateľných dopravných módov. Miera automobilizácie na Slovensku (426 osobných vozidiel na 1 000 obyvateľov) je napriek rýchlemu rastu stále nižšia ako v západnej Európe a okolitých krajinách.
- Rozdelenie kompetencií a zodpovednosti medzi vládu (MDV SR - diaľkové a regionálne vlaky), vyššie územné celky (regionálne autobusy) a miestnu samosprávu (mestská doprava) komplikuje koordináciu systémov verejnej dopravy a spôsobuje nízku atraktivitu a neefektívnosť systému. Organizácie, ktoré sú zodpovedné za koordináciu verejnej dopravy v regióne, existujú plnohodnotne len v Bratislavskom kraji a ich vplyv je obmedzený nedostatkom kompetencií. Zapojené subjekty (MDV SR, vyššie územné celky, samosprávy) sledujú rôzne ciele a málokedy sú ochotné zvýšiť svoje náklady, aby mohol ušetriť iný subjekt.
- V súvislosti s potrebou riešenia reformy verejnej osobnej dopravy je potrebné venovať úsilie aj ďalším druhom udržateľnej dopravy – cyklistickej dopravy, ktorá by mala zohrávať tiež významnú úlohu pri zabezpečovaní mestskej mobility.

Ciele:

- Cieľom reformy je prijať opatrenia, ktoré zvýšia mieru používania verejnej dopravy a nemotorovej dopravy na úkor súkromných automobilov s priamym pozitívnym dopadom na emisie skleníkových plynov a kvalitu ovzdušia ako aj efektivitu v prípade využitia dopravného systému (preferencia tých druhov dopravy, ktoré vzhľadom na počet cestujúcich nespôsobia kongescie, nepriepustnosť systému a podobne). Z pohľadu efektivity dosiahnutia udržateľného stavu je nutné riešiť udržateľný spôsob dopravy najmä v mestách.
- Zvýšenie efektivity verejnej dopravy lepším zdieľaním zodpovednosti za financovanie a lepšou koordináciou objednávania a prevádzky regionálnej autobusovej a železničnej dopravy medzi zodpovednými subjektami (MDV SR, vyššie územné celky, miestne samosprávy).
- Usporiadanie a prevádzka verejnej dopravy v súlade s novými plánmi dopravnej obslužnosti. Zavedenie jednotných požiadaviek na národnej a regionálnej úrovni. Rozsah a kvalita služieb bude zodpovedať dopytu a polohe obsluhovanej oblasti.
- Materiálne a finančne zabezpečiť počiatočné výdavky do zjednotenia výberu cestovného pre služby prevádzkované vo verejnom záujme. Bude zavedený spoločný cestovný lístok na súvislú cestu viacerými dopravnými prostriedkami a dopravcami, ako aj ďalšími mobilitnými službami. Integrovaná a koordinovaná bude všetka dotovaná železničná doprava, regionálna autobusová doprava a mestská hromadná doprava (ďalej len „MHD“) vo všetkých mestách, ktoré sa rozhodnú do systému zapojiť. Ďalším krokom bude zapojiť do integrácie na dobrovoľnom systéme aj ďalšie nedotované formy dopravy a mobilitné služby.
- Optimalizácia osobnej železničnej dopravy ako nosného systému verejnej dopravy na národnej a regionálnej úrovni. Optimalizácia prinesie častejšie spojenia a zvýši ich nákladovú efektívnosť. Tú pomôže naplniť aj širšie zastúpenie súkromného sektora v dotovanej železničnej doprave. V súlade s Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1370/2007 z 23. októbra 2007 o službách vo

verejnom záujme v železničnej a cestnej osobnej doprave (ďalej len „nariadenie č. 1370/2007) v platnom znení[20] a smernicou Európskeho parlamentu a Rady EÚ 2016/2370 ktorou sa mení smernica 2012/34/EÚ[21], pokiaľ ide o otvorenie trhu so službami vnútroštátnej železničnej osobnej dopravy a o správu železničnej infraštruktúry sa do roku 2030 očakáva vyhlásenie súťaží postupne na všetkých tratiach patriacich do železničnej siete Slovenska.

Implementácia:

- Vypracuje sa národný plán dopravnej obsluhy ktorý bude podkladom pre objednávanie verejnej dopravy vo verejnom záujme. Dokument v prvej fáze určí požadovaný rozsah železničnej dopravy vrátane návrhu posilniť dopravu na tratiach s najväčším potenciálom presunu cestujúcich z áut do vlakov a navrhne opatrenia na zefektívnenie dopravnej obsluhy. Dokument bude primerane vychádzať zo spracovaných plánov dopravnej obslužnosti a plánov udržateľnej mobility samosprávnych krajov, Stratégie rozvoja dopravy do roku 2030, počtu prepravených cestujúcich, zahraničných skúseností a výstupov z dopravných modelov. (Vypracuje MDV SR v spolupráci s MF SR a schváli vláda SR).
- Implementáciou plánu dopravnej obsluhy do praxe bude nová optimalizovaná objednávka dopravy vo verejnom záujme v železničnej doprave. Optimalizácia prinesie častejšie spojenia a zvýši ich nákladovú efektívnosť. Očakáva sa, že počet spojení sa zvýši až o 40 % pri znížení jednotkových nákladov o 17 %. (Vypracuje MDV SR, realizujú zazmluvnení dopravcovia).
- Dôjde k vytvoreniu jednotnej tarify, cestovnej aplikácie, podpore digitalizácie aj v oblasti služieb verejnej osobnej dopravy a integrácie ďalších mobilitných služieb. Pre integráciu cestovného a umožnenie vydávania spoločných cestovných lístkov na spoje rôznych dopravcov sa investuje do zjednotenia a úpravy ich predajných a vybavovacích systémov. Pri zavedení spoločných cestovných lístkov sa očakáva aj dočasný výpadok tržieb. Investícia bude realizovaná u národnej koordinačnej autority a všetkých dopravcov zaradených do systému jednotného cestovného, a refinancovaná účelovou dotáciou na nediskriminačnom princípe. Zahrnutá bude železničná a prímestská autobusová doprava, prípadne tiež MHD. (Zodpovedné MDV SR, implementujú MDV SR SR, regionálni organizátori integrovaných dopravných systémov a dopravcovia vo verejnom záujme).
- Zabezpečí sa tarifná integrácia v najmenej 5 dosiaľ neintegrovaných krajoch do konca druhého kvartálu 2026. Z dôvodu časovej náročnosti sa implementácia zvyšných 2 krajov sa očakáva v rokoch 2026 – 2030 mimo rámca a financovania z Plánu obnovy a odolnosti SR (ďalej len „plán obnovy“).
- Príjme sa nová legislatíva pre verejnú osobnú dopravu (jednotný zákon o osobnej doprave). Zavedú sa jednotné požiadavky pre všetky jej formy. Zavedú sa nové pravidlá na koordináciu celej verejnej dopravy a efektívne riadenie regionálnej autobusovej a železničnej dopravy v rámci národnej koordinačnej autority, ktorá bude pôsobiť v rámci MDV SR. Medzi jej úlohy bude okrem iného patriť najmä koordinácia tvorby a implementácie *Národného plánu dopravnej obslužnosti*, v rámci neho nastavenie princípov koordinácie liniek a spojov jednotlivých druhov dopravy, nastavenie taríf, určovanie štandardov dopravnej obsluhy a technických štandardov, marketing, práca s verejnosťou a informovanie cestujúcich, prieskumy kvality dopravy, jednotné nastavenie súťažných podmienok na výber dopravcov, analýza ekonomických ukazovateľov a nákladov integrovaných dopravcov, ako aj riadenie využitia železničných osobných vozidiel, ktoré boli financované z fondov EÚ na konkrétne vysúťažené regionálne železničné linky. Konkrétnosti určí nový zákon o verejnej doprave na základe konsenzu medzi požiadavkami štátu, samospráv a odbornej verejnosti. (Vypracuje MDV SR, schváli NRSR).
- V legislatívnej oblasti sa určia pravidlá pre zdieľanie zodpovednosti za financovanie a prideľovanie zmlúv na prevádzku dopravy vo verejnom záujme medzi MDV SR, vyššími územnými celkami a miestnymi samosprávami. Koordinácia bude pripravovaná v úzkej súčinnosti s VÚC a mestami s MHD, pričom budú dodržané všetky pravidlá podľa nariadenia 1370/2007 a bude zabezpečený jednotný prístup pre všetkých operátorov („open access“). Integrácia bude uskutočnená najskôr na regionálnej úrovni a následne budú

[20] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1370/2007 z 23. októbra 2007 o službách vo verejnom záujme v železničnej a cestnej osobnej doprave, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/ALL/?uri=CELEX%3A32007R1370
21 Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/2370 zo 14. decembra 2016, ktorou sa mení smernica 2012/34/EÚ, pokiaľ ide o otvorenie trhu so službami vnútroštátnej železničnej osobnej dopravy a o správu železničnej infraštruktúry, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:32016L2370

takto vytvorené regionálne integrované systémy koordinované na národnej úrovni. (Vypracuje MDV SR, schváli NRSR).

- Opatrenia povedú k vyššej miere využívania verejnej osobnej dopravy v kombinácií s ďalšími druhmi udržateľnej dopravy. Narastie najmä miera cestovania vlakmi, ktoré budú tvoriť na vybranom území nosný systém regionálnej a medzimestskej dopravy. Vďaka integrácií viacerých druhov dopravy a mobilitných služieb sa udržateľná verejná doprava stane reálnou alternatívou voči individuálnej automobilovej doprave.
- V zákone o verejnej osobnej doprave sa definujú kompetencie regionálnych organizátorov integrovaných dopravných systémov (ďalej len „IDS"), budovanie národného IDS bude realizované v spolupráci s vyššími územnými celkami (ďalej len „VÚC") a regionálnymi integrátormi.

Adresát:

- Inštitúcie zodpovedné za prideľovanie zmlúv na prevádzku dopravy vo verejnom záujme (MDV SR, VÚC, miestne samosprávy); regionálni integrátori; dopravcovia zaradení do systému.

Časový rozvrh:

- Vypracovanie 1. etapy Národného plánu dopravnej obslužnosti do konca roku 2021 a schválenie dokumentu zo strany MDV SR do konca prvého kvartálu 2022. Implementácia optimalizovaného grafikonu osobnej železničnej dopravy do konca roku 2023. Schválenie nového zákona o verejnej osobnej doprave v NRSR do konca roku 2022. Vypracovanie návrhu spôsobu zavedenia národného integrovaného dopravného systému v spolupráci s regionálnymi integrátormi do konca roku 2023 a nastavenie schémy na podporu zavedenia integrácie cestovného prostredníctvom zjednotenia a úpravy predajných a vybavovacích systémov dopravcov do konca roku 2024. Zabezpečenie tarifnej integrácie v najmenej 6 krajoch do konca druhého kvartálu 2026.

Odhadované náklady:

- 26,6 mil. EUR – zabezpečenie tarifnej integrácie, možnosti cestovať na 1 cestovný lístok naprieč dopravcami a módmi dopravy.

3.1.3 Reforma 3: Reforma intermodálnej nákladnej dopravy

- S prechodom slovenskej ekonomiky od ťažkého priemyslu klesá podiel nákladnej železničnej dopravy. Podiel železničnej dopravy na celkovej preprave má dlhodobo klesajúci trend a v súčasnosti je na úrovni cca 21% v objeme prepravených tovarov (r. 2017).
- Dôvodom je neochota cestných dopravcov prejsť na kombináciu cesta-železnica-cesta z dôvodu zvýšených nákladov na nákup techniky (manipulovateľné návesy, výmenné nadstavby), žiadna ponuka pravidelných intermodálnych liniek pre prepravu iných nákladových jednotiek ako kontajnerov a veľmi obmedzená ponuka terminálov s otvoreným a nediskriminačným prístupom (1 terminál), ako aj stagnácia trhu železničnej nákladnej dopravy z dôvodu nedostatočného materiálneho vybavenia, zlého stavu tratí a používania zastaraných technológií.

Ciele:

- V súlade s Bielou knihou EÚ do roku 2030 presunúť 30% cestnej prepravy nad 300 km na železničnú, príp. vodnú a o viac ako 50% do 2050 (oproti roku 2005).
- Podporenie záujmu prepravcov o presun cestnej nákladnej dopravy na železnicu, resp. na intermodálnu dopravu, ako aj zabránenie ďalšiemu presunu železničnej dopravy na cestu.
- Na základe štúdie potenciálu intermodálnej dopravy[22] má reforma potenciál zvýšiť prirodzený rast intermodálnej dopravy zo súčasných 1,5 mil. TEU na 2,2 až 3,2 mil. TEU v roku 2030.

Implementácia:

22 Deloitte: Zhodnotenie potenciálu Slovenskej republiky vo vnútrozemskej intermodálnej preprave v EÚ - Aktualizácia z roku 2019.

- Príprava a schválenie Koncepcie rozvoja intermodálnej dopravy vrátane potrebných zmien legislatívy umožní prijať opatrenia na systémový rozvoj ekologických druhov nákladnej dopravy. Podpora bude smerovať k odstráneniu technických problémov pri prechode na intermodálnu dopravu a k zvýšeniu jej atraktivity. (Vypracuje MDV SR, schváli vláda SR).
- Schválenie schém štátnej pomoci na podporu začínajúcich liniek v systéme nesprevádzaná intermodálna doprava (max. na 3 roky), podpora nákupu technického vybavenia (manipulovateľné návesy, výmenné nadstavby, intermodálne železničné vozne), zariadenia určené na prekládku nákladových jednotiek intermodálnej dopravy. (Vypracuje MDV SR, schému pomoci schváli EK).
- Na základe odsúhlasenej schémy štátnej pomoci vyhlásenie výziev na nové schémy podpory, ktoré pomôže zlepšiť dostupnosť intermodálnej dopravy na nediskriminačnom princípe, čo vytvorí predpoklady na jej rozvoj vo všetkých regiónoch Slovenska. (Vypracuje MDV SR, schváli vláda SR).

Adresát:

- Intermodálni operátori, zasielatelia, cestní aj železniční dopravcovia na nediskriminačnom princípe vrátane manažéra železničnej infraštruktúry ŽSR.

Časový rozvrh:

- Vypracovanie Koncepcie rozvoja intermodálnej dopravy a schválenie vládou SR do konca roka 2021. Príprava a spustenie opatrení na podporu intermodálnej dopravy do konca roka 2022.

3.1.4 Reforma 4: Zavedenie nových politík pre dlhodobú podporu alternatívnych pohonov v sektore dopravy

Výzvy:

- Dlhodobé zvyšovanie emisií z osobnej dopravy v ostatných rokoch a zaostávanie v tomto ukazovateli za priemerom krajín EÚ – emisie z osobnej dopravy rástli na Slovensku rýchlejšie ako rástli priemerne v EÚ.
- Nárast priemernej hodnoty emisií CO2 za jeden automobil (vyjadrených v g/km).
- Nedostatok technickej infraštruktúry pre vozidlá s alternatívnym pohonom a ich nevhodné geografické rozmiestnenie.
- Potreba vytvárať nové politiky, ktoré nepriamymi finančnými opatreniami pomôžu presadiť rýchlejšie zavádzanie alternatívnych pohonov v doprave.
- Nadviazanie na politiky prijaté v rámci Akčného plánu rozvoja elektromobility v Slovenskej republike[23] (uznesenie vlády č. 110/2019).

Ciele:

- Vypracovať a schváliť nový balík opatrení pre ďalší rozvoj elektromobility v SR. V rámci nových politík sa zamerať okrem iného na nasledovné oblasti:
  a) Vybudovanie národnej siete ultrarýchlonabíjacích staníc.
  b) Zavedenie stabilného viacročného predvídateľného finančného mechanizmu pre podporu budovania infraštruktúry pre vozidlá na alternatívny pohon.
  c) Zdanenie emisií CO_2 pri autách a vyššie dane z negatívnych externalít (daňová reforma mimo rámca plánu obnovy).
  d) Úprava distribučných taríf pre inteligentné využitie rôznych pásiem spotreby a ceny a efektívnejšie využitie elektromobilov pre riadenie stability distribučnej sústavy ako aj umožniť nákladovo efektívnu prevádzku nabíjacích staníc s vyšším výkonom tak, aby sa náklady na ich prevádzku odzrkadlili iba vo variabilnej zložke bez povinnosti uhrádzať stabilné fixné náklady za minimálnu rezervovanú kapacitu.

[23] Návrh Akčného plánu rozvoja elektromobility v Slovenskej republike (február 2019), https://www.mhsr.sk/uploads/files/5wuw3LIe.pdf

e) Transpozícia Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2014/94/EÚ z 22. októbra 2014 o zavádzaní infraštruktúry pre alternatívne palivá[24] v oblasti identifikácie bodov infraštruktúry a zberu statických a dynamických dát.
f) Zjednodušenie a zrýchlenie procesu výstavby nabíjacej infraštruktúry (pripojenie na distribučnú sústavu a stavebné konanie).
g) Vytvorenie mechanizmu kompenzácie nákladov pre prevádzkovateľov distribučných sústav na zabezpečenie dostatočnej kapacity distribučných sústav z dôvodu rozvoja infraštruktúry nabíjacích staníc.
h) Definovanie minimálnych technických, metrologických a kvalitatívnych štandardov pre verejnú nabíjaciu infraštruktúru podporenú z verejných zdrojov a zavedenie pravidiel pre interoperabilitu.
i) Zavedenie "Práva na nabíjací bod" („right to plug").
j) Podpora investícií pre budovanie nových a posilnenie existujúcich elektrických sietí v súvislosti s potrebou budovania, pripojenia a regulácie siete napr. vysokovýkonných nabíjacích staníc v rámci koridorov TEN-T vhodným prepojením s lokálnymi batériovými úložiskami (zahrnuté v komponente 1 - Obnoviteľné zdroje a energetické siete).
k) Rozšírenie možností nabíjania a nárast počtu elektromobilov umožní tzv. sektorové prepojenie („sector coupling") s energetikou, keďže batérie elektromobilov sú vhodným úložiskom pre prebytkovú elektrickú energiu. Dajú sa preto veľmi dobre využívať na reguláciu energetickej sústavy a k efektívnejšej integrácii obnoviteľných zdrojov a lokálnej výroby, prípadne pri zavádzaní inteligentného a V2G (vozidlo do siete – „vehicle to grid") nabíjania.

Implementácia:

- Vytvorenie systému implementácie a implementačnej jednotky pod gesciou Ministerstva hospodárstva SR (ďalej len „MH SR"), sekcie konkurencieschopnosti, na tvorbu Akčného plánu a následné riadenie, vykonávanie a kontrolu Investície 4 - Podpora budovania infraštruktúry pre alternatívne palivá. Zriadenie implementačnej jednotky je nevyhnutné na efektívnu expertnú prípravu a realizáciu pripravovaných legislatívnych zmien a účinnú implementáciu a riadenie schém na vybudovanie infraštruktúry pre alternatívne palivá s dôrazom na princípy hodnoty za peniaze, vyváženú regionálnu dostupnosť infraštruktúry a dosiahnutie požadovaných technických a kvalitatívnych štandardov novej infraštruktúry, vrátane plnej interoperability a zabráneniu škodlivých efektov proprietárneho uzamknutia („lock-in"). Implementačné náklady nepresiahnu investičný horizont plánu obnovy a nebudú následne vytvárať požiadavky na financovanie zo štátneho rozpočtu. Zriadenie implementačnej jednotky je nevyhnutné najmä z toho dôvodu, že na úrovni štátnej správy aktuálne neexistuje dostatočná koordinačná a implementačná kapacita, ktorá by bola schopná implementovať projekt v oblasti alternatívnych pohonov takéhoto rozmeru. Aktuálne má Ministerstvo hospodárstva SR skúsenosti s riešením projektov menšieho rozsahu (dve výzvy na nabíjacie stanice s alokáciou 500 tis., resp. 650 tis. Eur na výzvu). Pri definovaní požiadaviek na technickú pomoc vychádzalo MH SR zo skúseností s administráciou vyššie uvedených výziev a k tomu prispôsobilo požiadavky na dodatočné potrebné zdroje. Odhadované náklady na technickú pomoc z Plánu obnovy cca. 1,04 mil. € (predstavuje 2% celkovej alokácie na podporu rozvoja alternatívnych pohonov).
- Príprava a schválenie Balíka nových politík pre dlhodobú podporu alternatívnych pohonov v sektore dopravy vrátane potrebných legislatívnych zmien umožní prijať opatrenia na systémový rozvoj elektromobility. (Vypracuje MH SR, schváli vláda SR).
- Vypracovanie/úprava a schválenie schém štátnej pomoci na podporu budovania infraštruktúry pre alternatívne pohony. (Vypracuje MH SR, schváli Protimonopolný úrad (ďalej len „PMÚ"), resp. Európska komisia.
- Na základe odsúhlasenej schémy štátnej pomoci vyhlásenie viackolových výziev na podporu budovania nabíjacích staníc pre elektromobility a plniacich staníc na vodík. (Vypracuje MH SR, schváli vláda SR).

Adresát:

- MH SR a iné dotknuté orgány štátnej a verejnej správy (MDV SR, PMÚ, Úrad pre verejné obstarávanie, Úrad pre reguláciu sieťových odvetví, Úrad pre metrológiu, normalizáciu a skúšobníctvo).

[24] Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/94/EÚ z 22. októbra 2014 o zavádzaní infraštruktúry pre alternatívne palivá, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0094

Časový rozvrh:

- Vybudovanie implementačnej jednotky na tvorbu Akčného plánu a následné riadenie, vykonávanie a koordináciu Investície 4 do konca roka 2021. Vypracovanie návrhu Akčného plánu vrátane konzultácií s odbornou verejnosťou do konca roka 2022. Schválenie Akčného plánu Vládou SR a implementácia nových politík do konca roka 2022.

Odhadované náklady:

- 1 mil. EUR – vybudovanie implementačnej jednotky na MH SR na tvorbu akčného plánu a vykonávanie Investície 4.

3.2 Investície

3.2.1 Investícia 1: Rozvoj infraštruktúry nízkouhlíkovej dopravy

Výzvy:

- V železničnej infraštruktúre v SR sú dlhodobo preferované nákladné a relatívne menej efektívne modernizácie transeurópskych koridorov vo vyšších parametroch než sú národné alebo európske (EÚ) legislatívne požiadavky. Tieto projekty zvyšujú atraktívnosť siete len pomaly a odčerpávajú zdroje na iné infraštruktúrne typy projektov.
- Rozvoj ostatnej železničnej siete je dlhodobo podfinancovaný, čo sa prejavuje na poklese jej kvality a vysokých prevádzkových nákladoch. Chýbajú zdroje na nevyhnutné rekonštrukcie a menej náročné modernizácie najviac využívaných tratí (vrátane TEN-T core), ktoré obslúžia významne väčšiu časť obyvateľstva. Požadované tempo obnovy infraštruktúry je v slovenských podmienkach 60 – 100 km tratí ročne, reálne tempo menej ako 20 km ročne.
- Automatizácia v železničnej doprave na Slovensku je nízka, čo sa prejavuje vysokým podielom ľudskej práce a mzdových nákladov (60 % nákladov ŽSR). Rizikom pre udržateľnosť prevádzky je starnutie populácie a odchod vysokého podielu zamestnancov do dôchodku v najbližších rokoch. Nevyhnutná je preto automatizácia riadenia dopravy a údržby, ktorá zvýši rýchlosť, priepustnosť, bezpečnosť a zníži neudržateľné finančné nároky na prevádzku tratí.
- Nedostatočná kapacita hlavných a prímestských železničných tratí, najmä v metropolitných regiónoch (okolie miest Bratislava, Košice, Prešov, Nitra, Banská Bystrica a Žilina) znemožňuje adekvátne posilniť osobnú železničnú dopravu a predlžuje cestovné časy osobným aj nákladným vlakom. Podiel železničnej dopravy preto nerastie.
- Na rozšírenie integrovaných dopravných systémov chýba nielen realizácia zmien v organizovaní a prevádzke verejnej osobnej dopravy, ale aj nadväzná dopravná infraštruktúra (električková, trolejbusová a cyklistická).

Ciele:

- Zrýchliť úpravy najviac využívaných tratí vo forme rekonštrukcií a modernizácií, čím sa nákladovo-optimálne zlepší dostupnosť kvalitnej železničnej infraštruktúry pre väčšiu časť obyvateľstva.
- Zvyšovať podiel moderných technológií v prevádzkovaní železničnej infraštruktúry, najmä zvýšiť dĺžku tratí vybavených modernými diaľkovo ovládanými zabezpečovacími zariadeniami, ktoré znížia nároky na pracovnú silu, znížia prevádzkové náklady a zvýšia kapacitu tratí.
- Zvýšiť nedostatočnú kapacitu hlavných a prímestských železničných tratí, prípadne aj nadväznej infraštruktúry v mestách (električkové a trolejbusové trate) vo väzbe na požiadavky plánov dopravnej obsluhy a potrieb objednávateľov. Odstrániť ďalšie obmedzenia, ktoré znižujú využiteľnosť železničnej dopravy a zvyšujú jej náklady ako napr. rekonštruovať mosty s nedostatočnou nosnosťou, obmedzenia traťovej rýchlosti a priepustností tratí, a pod.
- Zvýšiť nedostatočnú dĺžku a zlepšiť kvalitu a bezpečnosť infraštruktúry pre cyklistickú dopravu v rámci intravilánu a extravilánu obcí a miest a zlepšiť prepojenie cyklistickej a železničnej dopravy výstavbou cyklistických stojanov na železničných staniciach s cieľom zvýšiť podiel udržateľných foriem dopravy na celkovej deľbe prepravnej práce.

- Zvýšiť efektivitu prideľovania kapacity železničných tratí prostredníctvom lepšieho plánovania jej využitia vďaka pripravovanému celoeurópskemu systému *Redizajn medzinárodného cestovného poriadku a prideľovania kapacity železničnej infraštruktúry* (The Redesign of the international Timetabling Process project, ďalej len „TTR“).
- Znížiť spotrebu nafty v železničnej doprave vďaka elektrifikácii úsekov s najväčším objemom dopravy alebo chýbajúcich koncových úsekov.

Implementácia:

- Schválený investičný plán projektov železničnej infraštruktúry (väzba na reformu 1) priorizujúci projekty podľa ich hodnoty za peniaze zabezpečí dlhodobú stabilitu prípravy a realizácie projektov železničnej infraštruktúry a bude podkladom aj pre výber konkrétnych projektov na financovanie a realizáciu z Plánu obnovy.
- MDV SR na základe zásobníka projektov a investičného plánu vyberie konkrétne projekty obnovy infraštruktúry dráhovej dopravy na realizáciu z prostriedkov plánu obnovy a následne zazmluvní prijímateľa, ktorý investície zrealizuje. Prijímateľom v prípade investícií do železničnej infraštruktúry bude manažér infraštruktúry – ŽSR a v prípade investícií do mestských elektrických dráh (električkových a trolejbusových tratí) miestne samosprávy, ktoré sú ich vlastníkmi.
- V rámci plánu obnovy sa do druhého kvartálu 2026 očakáva rekonštrukcia, modernizácia alebo elektrifikácia aspoň 69 km dráhovej infraštruktúry (železničných, električkových alebo trolejbusových tratí; vo vážených km) a zavedenie dispečerizácie vrátane moderných digitálnych zabezpečovacích zariadení na aspoň 100 km železničných tratí. (Zodpovedné MDV SR, implementuje prijímateľ).
- Implementácia projektu TTR bude začatá spracovaním kapacitnej stratégie v roku 2021, následne bude spracovaný kapacitný model v roku 2022, v roku 2023 začne nový systém plánovania trás a spustenie celého systému bude ukončené v roku 2025. (Zodpovedné MDV SR, implementuje ŽSR).
- Podporu výstavby cyklistických trás bude MDV SR realizovať na základe otvorenej priebežnej výzvy na predkladanie žiadostí, kde budú oprávnenými žiadateľmi mestá a obce združené v rámci území Udržateľného mestského rozvoja (ďalej len „UMR“), pričom pri posudzovaní žiadostí bude vychádzať zo schválenej metodiky posudzovania hodnoty za peniaze pri projektoch budovania cyklistickej infraštruktúry (väzba na reformu 1). Podpora budovania cyklistických stojísk bude realizovaná na základe zmluvy s vlastníkom železničných staníc – ŽSR. V rámci plánu obnovy sa očakáva vystavanie novej cyklistickej infraštruktúry v intraviláne aj extraviláne miest a obcí v UMR v dĺžke aspoň 200 km, s dôrazom na budovanie bezpečnej segregovanej infraštruktúry s najväčším potenciálom na zvýšenie podielu cyklistickej dopravy na deľbe celkovej prepravnej práce. Do cieľa budovania cyklistickej infraštruktúry sa započítava aj výstavba zhruba 5000 bezpečných parkovacích miest pre bicykle v stojiskách na železničných staniciach a zastávkach, ktoré umožnia skvalitniť prestupy medzi cyklistickou a železničnou dopravou (1 parkovacie miesto sa započítava ako 0,004 km cyklotrasy). Výstavba cyklistických trás začne už v roku 2021 a ukončená bude do konca druhého kvartálu 2026. V roku 2020 bolo prostredníctvom dotačnej schémy podľa Zákona č. 151/2019 Z. z. o poskytovaní dotácií na podporu rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky (ďalej len „zákon č. 151/2019 Z. z.“)[25] poskytnutých celkovo 13 mil. EUR na vypracovanie projektovej dokumentácie na výstavbu, zmenu stavby, stavebné úpravy alebo rekonštrukciu cyklistickej infraštruktúry. (Zodpovedné MDV SR, implementuje prijímateľ).
- V rámci MDV SR budú posilnené projektové a implementačné kapacity za účelom riešenia koordinácie a efektívneho riadenia železničnej, regionálnej autobusovej a cyklistickej dopravy, implementácie opatrení plánu obnovy a odolnosti a informovania a vzdelávania potenciálnych prijímateľov o možnostiach podpory z plánu obnovy. Posilnenie projektových a implementačných kapacít je nevyhnutné na efektívnu expertnú prípravu a realizáciu pripravovaných legislatívnych zmien a zároveň účinnú implementáciu a jej riadenia na MDV SR. Implementačné náklady nepresiahnu investičný horizont plánu obnovy a nebudú následne vytvárať požiadavky na financovanie zo štátneho rozpočtu. Zriadenie implementačnej jednotky je nevyhnutné najmä z toho dôvodu, že na úrovni štátnej správy aktuálne neexistuje dostatočná koordinačná a implementačná kapacita, ktorá by bola schopná implementovať rozsiahle reformné a investičné zámery plánu obnovy. MDV SR má skúsenosti s riešením menšieho množstva projektov. Pri definovaní požiadaviek na vytvorenie implementačnej jednotky vychádzalo MDV SR zo skúseností s administráciou

[25] Zákon č. 151/2019 Z. z. o poskytovaní dotácií na podporu rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky, https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2019/151/

dotácií, grantov v rámci Európskych štrukturálnych a investičných fondov (ďalej len „EŠIF“) a k tomu prispôsobilo požiadavky na dodatočné potrebné zdroje vrátane navýšenia administratívnych kapacít na zriadenie koordinačnej autority pre verejnú osobnú dopravu. Odhadované náklady na posilnenie projektových a implementačných kapacít na MDV SR sa očakávajú vo výške max. 5,8 mil. €, čo predstavuje menej ako jedno percento celkových investičných nákladov v komponente. (Implementuje MDV SR).

- *Implementačné prekážky a stratégie na ich prekonanie:*
  - Riziko pre implementáciu predstavuje najmä zložitá a zdĺhavá projektová príprava ako aj náročná realizačná fáza najmä v oblasti rekonštrukcií, elektrifikácií a dispečerizácií železničných tratí. Riziko môžu predstavovať aj nedostatočne dimenzované personálne kapacity prípravy a riadenia projektov na strane najväčšieho prijímateľa – ŽSR. Z dôvodu zmiernenia týchto rizík sa z prostriedkov plánu obnovy počíta s realizáciou konkrétnych projektov, ktoré sú už v pokročilejšej fáze projektovej prípravy, a ktoré poskytujú predpoklady na realizáciu v rámci investičného horizontu plánu obnovy. MDV SR aj prostredníctvom plánu obnovy zabezpečí pre ŽSR dodatočné zdroje na primerané posilnenie kapacít projektovej prípravy a riadenia. Znížiť implementačné riziká pomôže zjednodušenie legislatívy o dráhach (väzba na reformu 1) a rozšírenie investičného opatrenia 1 na celú infraštruktúru nízkouhlíkovej dopravy, čo umožní v prípade problémov s realizáciou projektov na železničnej infraštruktúre investovať do výstavby resp. modernizácie elektrickej dráhovej MHD (električkových a trolejbusových trati).
    V prípade výstavby cyklistickej infraštruktúry sa ako implementačné riziko javí najmä nedostatočná projektová príprava na strane prijímateľov – územných samospráv. V záujme zmiernenia tohto implementačného rizika plánuje Ministerstvo dopravy a výstavby SR v priebehu roka 2021 vyhlásiť "Cyklovýzvu" v súlade so zákonom č.151/2019 Z. z. s dôrazom na poskytnutie účelovej dotácie z verejných zdrojov štátneho rozpočtu samosprávam na prípravu projektovej dokumentácie. Prijatie novej metodiky posudzovania projektových žiadostí v oblasti cyklistickej infraštruktúry za participácie samospráv na regionálnej a miestnej úrovni aj občianskeho sektora a nastavenie predvídateľného financovania počas celej doby implementácie plánu obnovy prinesie jasnejšie a transparentnejšie pravidlá, zníži náklady v počiatočných fázach prípravy projektov a umožní samosprávam na regionálnej a miestnej úrovni nastaviť svoje investičné stratégie a včas pripraviť financovateľné a realizovateľné projekty.

Adresát:

- Železnice Slovenskej republiky - zdroje alokované na modernizáciu, rekonštrukciu, elektrifikáciu a dispečerizáciu železničných tratí ako aj na výstavbu cyklistických stojísk na železničných staniciach.
- Miestne samosprávy, ktoré sú vlastníkmi infraštruktúry mestských elektrických dráh (električkových a trolejbusových tratí).
- Obec, vyšší územný celok, rozpočtová organizácia alebo príspevková organizácia, ktorej zriaďovateľom je vyšší územný celok alebo obec, spadajúce do územia Udržateľného mestského rozvoja.
- Ministerstvo dopravy a výstavby Slovenskej republiky.

Časový rozvrh:

- Nastavenie implementačných schém a výber projektov dráhovej infraštruktúry do konca roku 2021. Do konca roku 2023 ukončených 50% verejných obstarávaní na zhotoviteľa stavieb, zvyšné organizované v roku 2024. Ukončenie realizácie a uvedenie do prevádzky aspoň 69 (vážených) km zmodernizovanej alebo zrekonštruovanej dráhovej infraštruktúry ekologickej osobnej dopravy a 100 km dispečerizovaných železničných tratí do konca druhého kvartálu 2026.
- Príprava a zverejnenie výzvy na predkladanie projektov na podporu budovania cyklistickej infraštruktúry do konca prvého kvartálu 2022. Výber a zazmluvňovanie prijímateľov podpory na budovanie cyklistickej infraštruktúry priebežne a ukončenie všetkých verejných obstarávaní prijímateľmi na budovanie cyklistickej infraštruktúry najneskôr do konca roka 2025. Ukončenie realizácie a uvedenie do prevádzky aspoň 200 km cyklistickej infraštruktúry do konca druhého kvartálu 2026, z toho 35 km do konca roku 2022.

Štátna pomoc:

- Pri investíciách z investičného opatrenia *1. Rozvoj infraštruktúry nízkouhlíkovej dopravy* sa nepredpokladá potreba notifikácie štátnej pomoci Európskej komisie podľa Zmluvy o fungovaní Európskej únie, nakoľko sa jedná o investície do infraštruktúry, ktorá:

i. nemá priamu konkurenciu zo strany inej infraštruktúry rovnakej povahy (čo je prípad železničných sietí, elektrickej trakcie MHD aj cyklistickej infraštruktúry, ktoré zvyčajne tvoria prirodzené monopoly),

ii. nepriťahuje súkromné investície a financovanie: v oblasti železničnej infraštruktúry, infraštruktúry elektrickej trakcie MHD a cyklistickej infraštruktúry sa súkromný sektor do financovania projektov a ich komerčného využívania zatiaľ nezapojil ani sa nepredpokladá takéto komerčné podnikanie,

iii. nie je navrhnutá tak, aby selektívne zvýhodňovala konkrétny podnik alebo odvetvie, ale poskytuje výhody pre celú spoločnosť. Vzhľadom na územné rozloženie Slovenska majú navrhované opatrenia v podpore infraštruktúry dopad na vysoké percento hospodárskych subjektov i populácie.

Odhadované náklady:

- 431,5 mil. EUR – rekonštrukcie a modernizácie dráhovej infraštruktúry
- 118,1 mil. EUR – dispečerizácie tratí a zavádzanie projektu TTR
- 105,1 mil. EUR – rozvoj cyklistickej dopravy
- 5,8 mil. EUR – zabezpečenie projektových a implementačných kapacít na MDV SR

3.2.2 Investícia 2: Podpora ekologickej osobnej dopravy

Výzvy:

- Atraktivita verejnej dopravy je často nízka a jej kvalita zaostáva za zahraničnými štandardmi, najmä z hľadiska intervalov spojov. Počty vlakov sú dlhodobo podhodnotené najmä v rýchlej diaľkovej doprave a na prímestských tratiach, čo obmedzuje plnohodnotné využívanie prínosov železničnej dopravy a znižuje jej podiel na preprave. Počet kilometrov najazdených vlakom na obyvateľa na Slovensku zaostáva o 30 % za európskym priemerom.
- Žiadna alebo veľmi malá aplikácia výsledkov vedy a výskumu do praxe pri optimalizácii a zvyšovania efektívnosti verejnej osobnej dopravy a jej prepojenia s inteligentnou mobilitou a mikromobilitou, alebo pri zavádzaní nových alternatívnych pohonov pre dopravu.
- Zastaraný a nedostatočne udržiavaný vozidlový park elektrických železničných a mestských vozidiel zhoršuje kvalitu cestovania a vedie k zvýšeným prevádzkovým nákladom. Chýbajú najmä moderné vozidlá s dobrou dynamikou jazdy a bezbariérovo prístupné pre osoby so zdravotným znevýhodnením a tiež pre osoby s bicyklami. V zastaraných vozidlách chýbajú moderné vizuálno-akustické informačné systémy pre uľahčenie cestovania osôb so zrakovým alebo sluchovým postihnutím.
- Rozsiahla elektrifikácia tratí s malým objemom dopravy v budúcnosti nie je pravdepodobná ani efektívna. Alternatívou k prevádzke neekologických dieselových rušňov je tu využitie ekologických alternatívnych zdrojov energie (napr. vodík a pod.). Použitie batériových rušňov na dlhšie vzdialenosti nie je v najbližšej dobe realistické a ako vhodná alternatíva sa javí použitie rušňov s pohonom palivovými článkami, ktoré používajú ako palivo vodík a ich najväčšou výhodou je absencia odpadu. Ďalšia možnosť je kúpiť elektrické pohonné vozidlá pre elektrifikované trate s pomocným dieselovým pohonom pre neelektrifikované regionálne trate, aby nejazdili pod elektrifikovanými traťami dieselové rušne.

Ciele:

- Zvýšiť podiel železničnej dopravy skrátením intervalov vlakov na tratiach s najvyšším potenciálom presunu cestujúcich z osobných áut a autobusov.
- Zvýšiť efektivitu a optimalizovať verejnú osobnú dopravu aplikáciou výsledkov vedy a výskumu v spojení s inteligentnou mobilitou a mikromobilitou alebo zavádzaním nových alternatívnych pohonov pre dopravu.
- Cielene investovať do modernizácie vozidlového parku koľajovej verejnej osobnej dopravy s dôrazom na zvýšenie kvality a prístupnosť cestovania aj pre osoby so zdravotným znevýhodnením nákupom nízkopodlažných bezbariérových vozidiel, vybavených informačno-akustickým systémom pre nevidiacich, slabozrakých a nepočujúcich, ako aj s dôrazom na zníženie prevádzkových nákladov.

- Zvýšenie podielu verejnej osobnej a nemotorovej dopravy na deľbe celkovej prepravnej práce najmä presunom výkonov z individuálnej automobilovej dopravy.
- Znížiť spotrebu nafty v železničnej doprave zvýšením počtu vozidiel využívajúcich motory, ktoré neprodukujú skleníkové plyny. Investície umožnia širšie využívanie čistých technológií pre udržateľnú, dostupnú a inteligentnú dopravu, čím prispievajú k Parížskym klimatickým cieľom v súlade s koordinovaným reformným zámerom EU (tzv. Európske vlajkové lode) *dobíjajme a dotankujme* (*„Recharge and refuel“*).

Implementácia:

- Posilňovanie dopravy v nadväznosti na tarifnú a dopravnú integráciu (väzba na reformu 2) si vyžiada zlepšiť stav vozidlového parku, čomu pomôže jeho modernizácia a výmena. MDV SR na základe vyzvania na predloženie projektov vyberie a zazmluvní prijímateľa podpory na zakúpenie ekologických koľajových vozidiel. Zo zdrojov plánu obnovy sa očakáva nákup aspoň päť (vážených) ekologických koľajových vozidiel (elektrických rušňov alebo ucelených vlakových jednotiek na elektrický alebo alternatívny pohon, príp. električiek). Pre poskytovanie zdrojov budú platiť rovnaké podmienky ako pre súčasné modernizácie vozidiel financované cez EŠIF naviazané na zmluvy o dopravných službách vo verejnom záujme. (Zodpovedné MDV SR, implementuje prijímateľ).

- *Implementačné prekážky a stratégie na ich prekonanie:*
  - Implementačné riziko môže predstavovať dosiaľ nedostatočne rozvinutý trh so železničnými vozidlami na alternatívne pohony, najmä vodík, neexistencia legislatívy v oblasti merania množstva pretečeného vodíka a taktiež neexistenciu špecializovaného meracieho zariadenia na tento účel v národnej metrologickej inštitúcii Slovenský metrologický ústav, neexistencia špecializovaného technologického zázemia na údržbu a čerpanie vodíka, ako aj nedostatok skúseností železničných spoločností podnikajúcich na Slovensku s prevádzkou takýchto vozidiel. Pokiaľ by sa na horizonte plánu obnovy ukázalo, že tieto riziká nie je možné odstrániť, prípadne dostatočne zmierniť, ponúka sa alternatíva zakúpenia štandardných elektrických alebo hybridných vlakových jednotiek.

Adresát:

- Všetci dopravcovia prevádzkujúci koľajovú verejnú osobnú dopravu na základe zmlúv o dopravných službách vo verejnom záujme.

Štátna pomoc:

- Podľa nariadenia č. 1370/2007 štátna pomoc v oblasti pozemnej dopravy nepodlieha povinnosti oznámenia Európskej komisii v zmysle článku 108, odsek 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie za predpokladu, že nevzniknú nadmerné úhrady za poskytnuté služby vo verejnom záujme. Znamená to, že štátna pomoc je zlučiteľná s nariadením č. 1370/2007. V súlade s čl. 5a nariadenia Ministerstvo dopravy a výstavby zabezpečí účinný a nediskriminačný prístup k týmto koľajovým vozidlám. Vozidlá získané z fondov EÚ budú využívané podľa podmienok rozhodnutia na výkony vo verejnom záujme a výlučne len na tie trate, kde boli alokované. V prípade, že uvedená trať/linka bude súťažená, budú tieto vozidlá za zostatkovú hodnotu prevedené do vlastníctva štátu a ten ich ponúkne dopravcom ako súčasť verejnej súťaže na nediskriminačnom princípe.

Časový rozvrh:

- Výber a zazmluvnenie prijímateľov pomoci do konca druhého kvartálu 2022. Ukončenie všetkých verejných obstarávaní do konca druhého kvartálu 2024 a uvedenie nových ekologických koľajových vozidiel verejnej osobnej dopravy do prevádzky do konca druhého kvartálu 2025.

Odhadované náklady:

- 45,3 mil. EUR – nákup ekologických koľajových vozidiel

3.2.3 Investícia 3: Rozvoj intermodálnej nákladnej dopravy

Výzvy:

- V Slovenskej republike je podiel intermodálnej dopravy na nákladnej železničnej doprave zhruba 8%. Je to dané tým, že Slovenská republika má síce dobre rozvinutú a saturovanú tzv. prístavnú vnútrozemskú službu - čo je vlastne pokračovanie zámorskej intermodálnej dopravy, ale absentuje tzv. nesprevádzaná kontinentálna intermodálna doprava. Využitím tejto medzery na trhu by sme sa v Slovenskej republike priblížili k hranici 20% podielu intermodálnej dopravy na nákladnej železničnej doprave, a teda podielovo sa priblížiť ku krajinám ako Rakúsko či Česká republika, k čomu potrebujeme rýchlu a vysokú podporu na krátku dobu.
- Motivovať cestných dopravcov, aby začali používať kombináciu cesta-železnica-cesta.
- Jedným zo systémových problémov je diskriminačný prístup k terminálom integrovanej prepravy. Väčšina existujúcich terminálov patria súkromným prevádzkovateľom, ktorí sa zameriavajú len na koncovú prepravu námorných kontajnerov medzi námornými prístavmi a vnútrozemím, a preto nie je možné hovoriť o všestrannom nediskriminačnom prístupe pre operátorov, dopravcov ani koncových zákazníkov.
- Žiadna alebo veľmi malá aplikácia výsledkov vedy a výskumu do praxe pri optimalizácii a zvyšovaní efektívnosti nákladnej intermodálnej dopravy a jej prepojenia s inteligentnou mobilitou, alebo pri zavádzaní nových alternatívnych pohonov pre nákladnú dopravu. Napríklad na základe spracovaných štúdií realizovateľnosti na výstavbu terminálov intermodálnej prepravy je potrebné poskytnúť štátnu pomoc pre ich výstavbu. Pokiaľ by bolo možné uplatniť iný spôsob prekládky, lacnejší na investičné náklady, tak aby nebolo nutné poskytovať štátnu pomoc na výstavbu, urýchlilo by to podstatným spôsobom výstavbu terminálov.
- Chýbajúce nákladové prostriedky u cestných dopravcov použiteľných na intermodálnu dopravu (manipulovateľné návesy, výmenné nadstavby, dvojpaletové kontinentálne kontajnery), nedostatok intermodálnych železničných vozňov upravených aj na prepravu manipulovateľných návesov u železničných dopravcov a neexistencia pravidelných intermodálnych liniek na prepravu manipulovateľných cestných návesov obmedzuje širšie využívanie intermodálnej prepravy.

Ciele:

- Dosiahnuť rýchle a účinné rozvinutie intermodálnej dopravy tak, aby sme dosiahli čo najrýchlejšie úroveň 20 % podielu intermodálnej dopravy na nákladnej železničnej doprave.
- Podporiť nákup technológii pre intermodálnu dopravu (manipulovateľné návesy, výmenné nadstavby, dvojpaletové kontinentálne kontajnery, cestné nosiče výmenných nadstavieb,..), intermodálnych železničných vozňov.
- Zvýšiť efektivitu a optimalizovať nákladnú intermodálnu dopravu aplikáciou výsledkov vedy a výskumu v spojení s inteligentnou mobilitou alebo zavádzaním nových alternatívnych zdrojov energie pre intermodálnu dopravu aj s cieľom znížiť náklady na výstavby intermodálnych terminálov alebo technológii pre intermodálnu dopravu.
- Podporiť rozbeh nových pravidelných liniek vlakov intermodálnej dopravy, ktoré umožnia prevedenie cestnej prepravy na železničnú (intermodálnu) pri tovaroch importovaných na Slovensko a exportovaných zo Slovenska.
- Stabilizovať rozsah vnútroštátnej nákladnej železničnej dopravy.

Implementácia:

1 Zavedenie programu podpory rozvinutia intermodálnej dopravy počas krátkej doby nábehu v prvých rokoch a následne po naštartovaní intermodálnej dopravy pokračovať zníženým objemom podpory. Na základe skúseností z Rakúska, kde majú schválený Program financovania železničnej nákladnej dopravy na roky 2018 - 2022, je otvorená výzva na rok 2021[26], kde poskytujú pomoc na poskytovanie služieb nákladnej železničnej dopravy v Rakúsku pre nesprevádzanú kombinovanú dopravu, sme vykalkulovali, že na podporu vzniku jednej pravidelnej linky 5x týždne zo Slovenska do krajiny EU o predpokladanej

[26] Förderprogramm Schienengüterverkehr 2018-2022, offener Call für das Jahr 2021, https://www.bmk.gv.at/themen/verkehr/eisenbahn/foerderungen/sgv/call21.html

dĺžke 750 km (z toho 250 km na území SR) po dobu 2,5 roku je potrebné v priemere 3,75 mil. EUR ročne. (Zodpovedné MDV SR, implementuje prijímateľ).

2 V nadväznosti na aplikáciu výsledkov vedy a výskumu sa očakáva zvýšenie efektivity, vyššia miera optimalizácie ako aj zavádzanie alternatívnych pohonov pre intermodálnu nákladnú dopravu. (Zodpovedné MDV SR).

3 Zavedenie programu podpory technických zariadení na prekládku intermodálnych nákladných jednotiek medzi cestou a železnicou, ktoré zlepšia dostupnosť intermodálnej dopravy v regiónoch (Zodpovedné MDV SR, implementuje prijímateľ).

4 Zavedenie podpory pre zakúpenie technického vybavenia nevyhnutného pre intermodálnu dopravu (vozne, manipulovateľné návesy, výmenné nadstavby, nakladače) a podpory na spustenie nových intermodálnych železničných liniek začínajúcich a končiacich na Slovensku s cieľom zvýšiť podiel intermodálnej dopravy. Podpora bude poskytovaná systémom výziev na predkladanie projektov. Predpokladaný počet intermodálnych prepravných jednotiek (ďalej len „IPJ“) bol určený z vyčlenených zdrojov, ktoré boli vydelené priemerným nákladom 5624 Eur/IPJ, táto hodnota bola určená ako podpora 30 % pre nákup jednej IPJ podľa skúseností z Českej republiky, kde z Operačného programu doprava na základe schválenej schémy štátnej pomoci vyhlasovali výzvy na predkladanie projektov. (Zodpovedné MDV SR).

5 Pre štátnu podporu intermodálnej dopravy požiada Slovensko Európsku komisiu (ďalej len „EK“) o súhlas s pripravovanými schémami štátnej pomoci v súlade so Zmluvou o fungovaní Európskej únie[27] na základe obdobných schém aké sú už dnes uplatňované napr. v Rakúsku, Nemecku alebo Českej republike a aj obdobným spôsobom určenia percentuálnej výšky podpory. Návrhy schém štátnej pomoci plánujeme podať na EK v priebehu roku 2021 v spolupráci s Protimonopolným úradom SR. Cieľom schém štátnej pomoci bude podporiť intermodálnu dopravu bez toho, aby bola obmedzená hospodárska súťaž. Na jednotlivé podpory budú vyhlasované verejné výzvy pre všetkých účastníkov trhu. (Zodpovedné MDV SR, implementuje dopravca).

- *Implementačné prekážky a stratégie na ich prekonanie:*
  - Riziko pre včasnú implementáciu tohto opatrenia predstavuje najmä nevyhnutnosť vytvorenia novej schémy štátnej pomoci a potreba notifikácie, resp. schválenia schémy zo strany Európskej komisie. Toto riziko pomôžu zmierniť skúsenosti Českej republiky a Rakúska s vytvorením a schválením podobnej schémy, o ktoré sa budú môcť slovenské orgány oprieť pri vytváraní vlastnej schémy.

Adresát:

- ŽSR, dopravcovia a prepravcovia v nákladnej doprave.

Štátna pomoc:

- V súčasnosti plánuje Slovensko požiadať EK o notifikáciu schémy štátnej pomoci:
  a) na začiatočnú pomoc na vytvorenie nových liniek intermodálnej dopravy na obmedzenú dobu, s presne stanovenými podmienkami. Príjemcami podpory budú intermodálni a logistickí operátori, ktorí budú nové intermodálne linky organizovať.

  b) na nákup technického vybavenia potrebného na intermodálnu dopravu. Príjemcami budú cestní dopravcovia, ktorí majú záujem o prechod z čisto cestnej dopravy na kombinovanú dopravu cesta-železnica, alebo intermodálni a logistickí operátori, taktiež na podporu rozvoja kombinovanej dopravy.

- V pripravovaných schémach štátnej pomoci sa po vzore iných krajín EÚ plánuje na podporu vytvárania liniek uhrádzať maximálne 49% oprávnených nákladov a na nákup technického vybavenia sa plánuje uhrádzať maximálne 30% oprávnených nákladov z plánu obnovy. Príjemca na preukázanie, že pomoc je potrebná na zabezpečenie realizácie projektu, predloží finančnú analýzu v prípade poskytnutia pomoci a finančnú analýzu v prípade bez poskytnutia pomoci.

Časový rozvrh:

[27] Zmluva o fungovaní Európskej únie, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=celex%3A12016ME%2FTXT

- Príprava schémy a notifikácia štátnej pomoci podpory vytvárania nových liniek intermodálnej dopravy a podpory nákupu technického vybavenia potrebného na intermodálnu dopravu do konca tretieho kvartálu 2022. Spustenie výziev na predkladanie projektov na základe schválených schém štátnej pomoci do konca roku 2022 pre všetkých účastníkov trhu. Do konca tretieho kvartálu 2024 vybrané projekty a zazmluvnená podpora pre 160 intermodálnych prepravných jednotiek (manipulovateľné návesy, výmenné nadstavby, kontajnery) meraných v TEU. Do konca druhého kvartálu 2026 vybrané projekty a zazmluvnená podpora pre celkovo 1000 intermodálnych prepravných jednotiek a vybraný projekt a zazmluvnená podpora pre 1 novú intermodálnu linku nákladnej železničnej dopravy do krajiny EÚ 5x týždenne po dobu aspoň 2,5 roka.

Odhadované náklady:

- 16,1 mil. EUR – podpora vytvárania intermodálnych liniek a technického vybavenia

3.2.4 Investícia 4: Podpora budovania infraštruktúry pre alternatívne pohony

Výzvy:

- Na konci roka 2020 bolo na Slovensku v prevádzke približne 670 verejne prístupných nabíjacích bodov v celkom 315 nabíjacích lokalitách. Z uvedeného počtu ide o približne 480 AC nabíjacích bodov s výkonom nad 11 kW, 146 DC nabíjacích bodov s výkonom 50 - 60 kW a 41 DC ultrarýchlonabíjacích bodov s výkonom nad 150 kW (z toho 27 bodov CCS štandardu platného v Európskej únii).
- Problémom tejto existujúcej infraštruktúry je tiež značná koncentrácia len vo veľkých mestách[28].
- S ohľadom na tieto dáta výrazne absentuje najmä pokrytie nabíjacou infraštruktúrou pre ultrarýchle nabíjanie na diaľniciach a rýchlostných cestách, ktorá umožní využívať elektrické vozidlá aj pre dlhšie trasy („long-distance traveling“). Výrazný nedostatok je však tiež nabíjacích bodov v mestských sídlach, ktoré by umožnili nabitie vozidla v rôznych typoch využitia (napr. štandardné nabíjanie počas noci, nabíjanie v bodoch verejného záujmu). Z analýzy Slovenskej asociácie pre elektromobilitu vyplýva, že reálne pokrytie môže byť nižšie približne o 30 %, nakoľko, mnoho zo súčasne vybudovaných nabíjacích lokalít na Slovensku, nemá vyhradené jedno parkovacie miesto pre každý jeden nabíjací bod v danej lokalite.
- Európska komisia odporúča pri EV minimálne 1 nabíjací bod na každých 10 vozidiel (t. j. podiel 10 %) a pri ostatných palivách 1 bod na každých 200 vozidiel (t. j. podiel 0,5 %). Momentálne v SR infraštruktúra pre elektrické vozidlá dosahuje úroveň približne 1 nabíjací bod na 14 vozidiel (t.j. približne 7 %), v prípade plničiek H_2 0 %, nakoľko v SR nie je vybudovaná žiadna plniaca stanica pre vozidlá s vodíkovými palivovými článkami. So zvyšujúcim sa podielom najmä BEV je preto potrebné túto infraštruktúru kontinuálne budovať.
- Potenciálni užívatelia, ktorí uvažujú nad využívaním vozidla na alternatívny pohon potrebujú vnímať bezproblémovú dostupnosť nabíjacích a plniacich staníc, a taktiež aj jeho súčasť v dlhodobej stratégií a záväzku Slovenska na zmenu pohonov v doprave. So zvyšujúcim sa podielom vozidiel s alternatívnym pohonom tak budú úmerne rásť nároky aj na príslušnú infraštruktúru.
- V súlade so zvyšujúcimi sa nárokmi na infraštruktúru staníc pre vozidlá s alternatívnym pohonom je potrebné vytvoriť metrologické zabezpečenie nabíjacích a plniacich staníc za účelom jednotného a spoľahlivého spôsobu fakturácie pre všetkých používateľov týchto staníc

Ciele:

- Vybudovanie národnej kostrovej siete ultrarýchlonabíjacích staníc (Ultra Fast Charger, ďalej len „UFC“) popri diaľniciach a rýchlostných cestách v sieti TEN-T, ktorá bude plne interoperabilná a prístupná pre všetkých zákazníkov na základe medzinárodných roamingových platforiem.
- Vytvorenie dlhodobého mechanizmu kompenzácie nákladov na vytváranie nabíjacích bodov a čerpacích staníc pre vozidlá na alternatívne pohony, čím sa zabezpečí rýchlejší rozvoj osobnej a nákladnej dopravy na alternatívny pohon a povedie k modernizácii vozového parku s cieľom zníženia celkových emisií v

[28] Inštitút environmentálnej politiky - Elektrický pohon dostáva postupne zelenú, https://www.minzp.sk/files/iep/2019_4_elektricky_pohon_dostava_postupne_zelenu.pdf

cestnej doprave. Kľúčom pri budovaní infraštruktúry bude zabezpečiť rovnomerné pokrytie oblastí Slovenska tak, aby bola potrebná infraštruktúra dostupná v každom okrese.

- Rozšírenie možností nabíjania a nárast počtu elektromobilov umožní tzv. sektorové prepojenie („sector coupling") s energetikou, keďže batérie elektromobilov sú veľmi vhodným úložiskom pre prebytkovú elektrickú energiu. Dajú sa preto veľmi dobre využívať na reguláciu energetickej sústavy a k efektívnejšej integrácii obnoviteľných zdrojov a lokálnej výroby, prípadne pri zavádzaní inteligentného a V2G nabíjania.
- Vybudovanie infraštruktúry zariadení na vykonávanie metrologickej kontroly pre meradlá používané v staniciach pre vozidlá s alternatívnym pohonom a vytvorenie zariadení na zabezpečenie etalonáže jednosmernej elektrickej energie a prietoku vodíka v súlade s najnovšími poznatkami vedy a techniky na úrovni EÚ.

Implementácia:
Implementácia prostredníctvom 3 nástrojov:

- Nástroj 1: Národná sieť ultrarýchlonabíjacej infraštruktúry (UFC)
  - štát ako investor a vlastník infraštruktúry;
  - intenzita pomoci 100 %;
  - implementácia v spolupráci s organizáciami s účasťou štátu, ako sú rozpočtové organizácie, akciové spoločnosti, spoločnosti s ručením obmedzeným a i. (napr. Národná diaľničná spoločnosť, Slovenská správa ciest, resp. prevádzkovateľ cesty);
  - výstavba a správa infraštruktúry prostredníctvom vysúťažených koncesionárov;
  - infraštruktúra iba na diaľniciach a rýchlostných cestách resp. TEN-T;
  - v lokalite dimenzovať elektrickú prípojku najmenej na 1 MW pre budúce rozšírenie počtu nabíjacích bodov;
  - synergia s Komponentom 1 - Obnoviteľné zdroje a energetické siete pri investíciách do lokálnych batériových úložísk za účelom posilnenia regulácie elektrických sietí v lokalitách novovybudovaných ultrarýchlonabíjacích staníc;
  - sieť tvorená 228 UFC nabíjacími bodmi (4-8 UFC 150+ kW bodov na lokalitách v celkovom počte, ktorý bude upresnený po vypracovaní detailnej analýzy)

- *Štátna pomoc:* Nepredpokladá sa potreba notifikácie štátnej pomoci Európskej komisií, nakoľko infraštruktúru vybuduje štát a zverí do prevádzkovania koncesionárom na základe otvorených, transparentných, nediskriminačných verejných súťaží podľa národných a európskych pravidiel v oblasti verejného obstarávania. Schéma bude konzultovaná a overená Protimonopolným úradom SR.

- Nástroj 2: Schémy pomoci pre obce/VÚC
  - Oprávnení žiadatelia – okresné mestá, mestá v sídle VÚC, VÚC, nimi zriadené organizácie;
  - Intenzita pomoci 100 %,
  - Oprávnené projekty sa budú týkať iba infraštruktúry pre EV, budovanie AC 11+ kW nabíjacích bodov a DC 50+ kW nabíjacích bodov;
  - Veľkosť projektu (počet podporených AC a DC bodov) je definovaná v Tabuľke 1 na základe počtu obyvateľov v jednotlivých okresoch;
  - Podporená infraštruktúra musí byť budovaná na miestnej úrovni a plniť úlohu verejne prístupnej infraštruktúry spolu s definovanými minimálnymi technickými parametrami, nastavenými v zmysle EÚ trendov a nových politík v rámci Reformy 4 tohto komponentu.

- *Štátna pomoc:* Možné implementovať prostredníctvom úpravy Zákona č. 71/2013 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva SR (ďalej len „zákon č. 71/2013 Z.z.)[29] a úpravy schémy

29 Zákon č. 71/2013 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva SR, https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2013/71/20151202

pomoci DM-06/2019[30]. Nepredpokladá sa potreba notifikácie štátnej pomoci EK nakoľko sa bude postupovať na základe blokovej výnimky GBER (General block exemption Regulation) podľa článku 56, pri zachovaní oprávnenosti projektov, neprekročení limitu 10 miliónov EUR pre investičnú pomoc pre miestnu infraštruktúru, pričom príjemcovia pomoci budú oprávnení realizovať svoje projekty iba v rámci miestnej infraštruktúry. Schéma bude konzultovaná a overená Protimonopolným úradom SR. Možné využiť skúsenosti z predchádzajúcich výziev MH SR pre nabíjacie stanice (2019[31],2020[32]).

Tabuľka 1 – Návrh podpory budovania infraštruktúry na úrovni samospráv

počet obyv. v tis.	počet okresov	Oprávnený počet AC na okres	Oprávnený počet DC na okres	Štátna pomoc na okres v €	Štátna pomoc SPOLU v €
25	7	5	1	44 000	308 000
50	22	10	1	59 000	1 298 000
75	22	15	1	74 000	1 628 000
100	11	20	3	147 000	1 617 000
125	10	25	5	220 000	2 200 000
150	4	30	10	380 000	1 520 000
150+	3	40	15	555 000	1 665 000
	79				**10 236 000**

- Nástroj 3: Schéma pomoci pre právnické osoby (ďalej len „PO“)
  - Oprávnení žiadatelia právnické osoby - podnikateľské subjekty.
  - Oprávnené projekty sa budú týkať:
    a) infraštruktúry pre EV (obdobne ako to je pri Výzve MH SR na podporu budovania nabíjacích staníc 2020) projekty zamerané na budovanie AC 11+ kW nabíjacích bodov a DC 50+ kW nabíjacích bodov;
    b) pilotnej infraštruktúry 3 stredne veľkých vodíkových plniacich staníc s kompatibilitou 350/700bar a dennou kapacitou 400 kg vodíka, ktoré budú v čase svojej výstavby plne pripravené umožňovať v budúcnosti tankovanie a uskladnenie obnoviteľného a nízkouhlíkového vodíka (väzba na komponent 1).
  - Intenzita pomoci 50 %,
  - Hlavným výberovým kritériom v prípade EV-infraštruktúry bude hodnota za peniaze – koľko kW nabíjacieho výkonu sa vybuduje na 1 000 € oprávnených výdavkov (viď Príloha 3 - Výzva na nabíjacie stanice 2020).[33]

- *Štátna pomoc:* Možné implementovať prostredníctvom úpravy zákona č. 71/2013 Z.z. a úpravy schémy pomoci DM-06/2019. V prípade schválenia a doplnenia blokových výnimiek GBER článkom 36a sa nepredpokladá potreba notifikácie štátnej pomoci EK. Predmetný článok uľahčí poskytovanie štátnej pomoci pre zavedenie verejne prístupnej infraštruktúry pre dobíjanie alebo tankovanie pre cestné vozidlá s nulovými alebo nízkymi emisiami. Bude potrebné splniť podmienky stanovené v navrhovanom článku 36a GBER, okrem tých, ktoré sú uvedené v kapitole I. Medzi ne patrí:
  i) pomoc musí byť poskytnutá na základe výberového konania na základe jasných, transparentných a nediskriminačných kritérií;

30 Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky - Schéma na podporu budovania infraštruktúry pre alternatívne palivá - https://www.economy.gov.sk/uploads/files/1HCFJS04.pdf
31 Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky – Výzva na predkladanie žiadostí o poskytnutie dotácie na podporu budovania verejnej prístupných elektrických nabíjacích staníc, https://www.mhsr.sk/uploads/files/7nAeHjYr.pdf
32 Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky – Výzva na predkladanie žiadostí o poskytnutie dotácie na podporu budovania verejnej prístupných elektrických nabíjacích staníc, https://www.mhsr.sk/uploads/files/R3BWcnt7.pdf
33 Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky – Kritéria pre hodnotenie a výber projektov, https://www.mhsr.sk/uploads/files/XMiW2UW9.pdf

ii) investícia sa musí nachádzať v oblastiach, v ktorých je štátna pomoc nevyhnutná na zavedenie infraštruktúry na dobíjanie alebo doplnenie paliva a kde sa pravdepodobne za primeraných časových období nebude možné za komerčných podmienok vybudovať takúto infraštruktúru;
iii) každé poverenie prevádzkovaním infraštruktúry treťou stranou musí byť pridelené otvoreným, transparentným a nediskriminačným spôsobom s náležitým zreteľom na príslušné pravidlá obstarávania;
iv) musia byť zavedené ochranné opatrenia, aby sa zabránilo tomu, že opatrenia umožnia vytvorenie alebo posilnenie trhovej sily.

Schéma bude konzultovaná a overená Protimonopolným úradom SR. V prípade identifikácie potreby schémy štátnej pomoci, bude zabezpečené včasné podanie notifikácie EK a schéma bude implementovaná až po odsúhlasení zo strany EK.

Tabuľka 2 - Celkový odhad podpory budovania infraštruktúry pre alternatívne pohony v rámci Plánu obnovy

Typ infraštruktúry	2020 - Súčasný stav	2025 - predikcia[34]	Plán obnovy			Infraštruktúra spolu	Implementačná jednotka a technická pomoc
			Nástroj 1 (100%)	Nástroj 2 (100%)	Nástroj 3 50%)		
AC (11+ kW)	400	1 200	-	1 295	1 340	2 635	
DC1 (50+ kW)	120	300	-	219	281	500	
DC2 (150+ kW)	10		228	-	-	228	
H_2	0	6	-	0	3	3	
Investícia SPOLU v tis. €			**29 640,0**	**10 236,0**	**9 084,5**	**48 960,50**	**1 039,5**

Tabuľka 3 - Návrh max. výšky dotácie (100 % oprávnených výdavkov)

Nabíjací bod / plniaca stanica	Výkon/tlak	Max. dotácia
AC	≥ 11 kw	3 000 €
DC1	≥ 50 kw	29 000 €
DC2	≥ 150 kw	130 000 €
H_2	350/700 bar	2 000 000 €

Implementačné prekážky a stratégie na ich prekonanie:

- Prekážky v implementácií môžu byť spôsobné najmä nedostatočnou spoluprácou zainteresovaných orgánov štátnej správy v zavádzaní nových politík pre podporu alternatívnych pohonov. Ďalšou prekážkou môže byť rýchlosť implementácie nástroja 1 - Národnej siete ultrarýchlonabíjacej infraštruktúry (UFC), kvôli potrebe budovania elektrických prípojok na úrovni min. 1MW a potrebe zabezpečiť spoluprácu a súčinnosť viacerých subjektov. Kľúčovým prvkom pri prekonávaní uvedených prekážok je práve vytvorenie samostatnej implementačnej jednotky, ktorej úlohou bude vytvárať dostatočné medzirezortné expertné kapacity a synergie medzi dotknutými stranami pre dosiahnutie stanovených cieľov.

Adresát:

- Podniky s akcionárskym podielom štátu, podnikateľské subjekty, obce, vyššie územné celky a nimi zriadené organizácie.

[34] Návrh - Revízia a aktualizácia Národného politického rámca pre rozvoj trhu s alternatívnymi palivami (2019), https://www.mhsr.sk/uploads/files/8Hvhoqz5.pdf

Časový rozvrh:

- Tvorba a nastavovanie implementačných nástrojov 1-3 do konca roku 2021 a následné spustenie viackolových výziev na poskytnutie dotácie na podporu rozvoja infraštruktúry alternatívnych pohonov. Vybrané projekty a zazmluvnená podpora pre vybudovanie aspoň 1 000 nabíjacích bodov do konca roku 2023. Poskytovanie dotácií až do vyčerpania prostriedkov a ukončenie najneskôr na konci druhého kvartálu 2026 pri cieľovom počte aspoň 3 029 nabíjacích bodov a vodíkových čerpacích staníc. Priebežné vyhodnocovanie efektivity čerpania a realizácie.

Odhadované náklady:

- 51,6 mil. EUR – podpora budovania infraštruktúry alternatívnych pohonov

4. Otázky strategickej autonómie a bezpečnosti

Implementované reformy a investície pomôžu zvýšiť odolnosť a strategickú autonómiu Slovenskej republiky aj Európskej únie diverzifikáciou kľúčových dodávateľských reťazcov popri otvorenom hospodárstve. Investíciami do elektrifikácie železníc, nákupom železničných vozidiel na alternatívne palivá, rozvojom infraštruktúry pre elektromobilitu a rozvojom cyklistickej dopravy sa zásadným spôsobom prispeje k zníženiu spotrebovaného množstva fosílnych palív importovaných z tretích krajín, čím sa zvýši odolnosť SR v oblasti energetickej bezpečnosti. Využívaním sektorového prepojenia („sector coupling“) infraštruktúry alternatívnych pohonov so sektorom energetiky sa prispeje k zvýšenej stabilite a efektívnejšiemu riadeniu prenosovej a distribučnej sústavy a efektívnejšej integrácií obnoviteľných zdrojov energií z lokálnych zdrojov, čím sa ďalej zníži závislosť Slovenska na dodávkach energonosičov z tretích krajín mimo EÚ. Realizované opatrenia v oblasti zavádzania Európskeho systému riadenia železničnej dopravy (ďalej len „ERTMS/ETCS“) na modernizovaných tratiach a budovanie infraštruktúry alternatívnych pohonov bude v plnej miere dbať na požiadavky kybernetickej a informačnej bezpečnosti.

5. Cezhraničné projekty a projekty pokrývajúce viaceré členské štáty

V rámci navrhovaných reforiem a investícii v komponente sa priamo nepočíta s cezhraničnými a viacnárodnými projektami, avšak realizované opatrenia budú mať pozitívny európsky a regionálny dopad prostredníctvom modernizácie železníc v základnej a rozšírenej sieti TEN-T, rozširovania systému ERTMS/ETCS na slovenských železniciach a rozvojom infraštruktúry alternatívnych pohonov, ktorá bude v plnej miere interoperabilná a prístupná pre všetkých zákazníkov prostredníctvom medzinárodných roamingových platforiem. Kostrová sieť ultrarýchlych nabíjacích staníc bude budovaná s dôrazom na jej primerané pokrytie pozdĺž cestnej siete TEN-T na Slovensku.

6. Zelený rozmer komponentu

Reformy a investície realizované v rámci komponentu prispejú k znižovaniu emisií skleníkových plynov, zvyšovaniu kvality ovzdušia a zvýšeniu energetickej efektívnosti dopravy:

- zvýšením podielu verejnej osobnej dopravy (najmä železničnej) a cyklistickej dopravy, presunom výkonov z individuálnej osobnej dopravy,
- zvýšením podielu železničnej nákladnej dopravy presunom z cestnej nákladnej dopravy,
- zlepšením efektívnosti prevádzky železničnej dopravy, plánovania a výstavby dopravnej infraštruktúry,
- znížením energetickej náročnosti dopravy, najmä používaním elektrických a alternatívnych pohonov,
- vybudovaním kostrovej siete ultarýchlonabíjacich bodov pre elektromobily,
- zvýšením počtu nabíjacích bodov a vybudovaním pilotných plniacich staníc na vodík.

Všetky reformy a s nimi spojené investície prispejú k zníženiu negatívnych účinkov dopravy (hlavne cestnej), čím výrazne prispejú k dosiahnutiu klimatického cieľa EÚ do roku 2030, klimatickej neutrality do roku 2050 a národného energetického a klimatického plánu. Pokles produkcie CO_2 sa po realizácii investícii financovaných cez mechanizmus zníži o 2 %. Vyčíslenie príspevku opatrení komponentu k zelenej tranzícií podľa prílohy IIA k Nariadeniu, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti sa nachádza v povinnej tabuľke v hárku T2.

7. Digitálny rozmer komponentu

Zahrnutím výdavkov na digitalizáciu infraštruktúry nízkouhlíkovej dopravy tento komponent významne prispieva k 20% digitálnemu cieľu. Reformy a investície priamo prispejú k digitálnemu prechodu prostredníctvom podpory inteligentných a integrovaných riešení mobility. Zavádzanie nových a výmena morálne a technických zastaraných staničných a traťových zabezpečovacích, signalizačných a komunikačných zariadení náročných na počet zamestnancov na rekonštruovaných a modernizovaných úsekoch tratí za moderné digitálne diaľkovo ovládané zariadenia prispeje ku zlepšeniu riadenia, priepustnosti, a bezpečnosti železničnej dopravnej cesty. Investície do udržateľnej verejnej osobnej dopravy s výraznými digitalizačnými prvkami vrátane najmodernejších informačných systémov v nových vozidlách a inteligentnej tarifnej integrácií naprieč dopravcami, budú mať priamy pozitívny vplyv na spoľahlivosť, rýchlosť a atraktívnosť verejnej osobnej dopravy, čím sa podporí aj zelená tranzícia. Infraštruktúra pre alternatívne palivá bude budovaná s dôrazom na najnovšie technológie, ktoré budú pripravené na budúce potreby („futre-proof“) a vysoké technické a kvalitatívne štandardy, ktoré zabezpečia plnú interoperabilitu a dostupnosť pre všetkých zákazníkov pri vylúčení škodlivých efektov proprietárneho uzamknutia („lock-in“) dodávateľom technológie. Vyčíslenie príspevku opatrení komponentu k digitálnej transformácií podľa prílohy III k Nariadeniu, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti sa nachádza v povinnej tabuľke v hárku T2.

8. Uplatňovanie zásady „výrazne nenarušiť“

Všetky opatrenia v komponente udržateľná doprava budú pripravované a realizované s plným rešpektovaním zásady „výrazne nenarušiť“ žiaden zo šiestich environmentálnych cieľov podľa Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2020/852 z 18. júna 2020 o vytvorení rámca na uľahčenie udržateľných investícií[35] (ďalej len „nariadenie (EÚ) 2020/852“). Podrobné posúdenia dopadov jednotlivých opatrení sú uvedené priamo v dotazníku DNSH, ktorý je priložený.

8.1 Reforma 1: Reforma prípravy investičných projektov v doprave

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým legislatívne aktivity, ktorých realizácia nemá predvídateľné dopady na uvedený environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy. Reforma vytvára predpoklady na úspešnú realizáciu investičného opatrenia 1, ktoré spadá pod intervenčnú oblasť 069bis so 100% koeficientom v oblasti vypočítania príspevku ku cieľom v oblasti zmeny klímy a 40% koeficientom v oblasti vypočítania príspevku ku cieľom v oblasti životného prostredia. princíp aplikácie Princíp Hodnota za peniaze uplatňovaný pri priorizovaní projektov je založený na solídnych údajoch využívajúcich metodiky Internalizácia externalít. Navrhované reformy, ktoré predpokladajú zlepšenie riadenia investícií a zvýšenie ich ekonomických prínosov zvýšením

[35] Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2020/852 z 18. júna 2020 o vytvorení rámca na uľahčenie udržateľných investícií, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32020R0852

			efektívnosti procesov a uprednostnením projektov s vyššou hodnotou za peniaze zahŕňajú do hodnotenia aj klimatické / environmentálne kritériá. Reformy zamerané na efektívnejšie rozhodovacie procesy (napr. Zníženie počtu ustanovení, zjednodušenie a zrýchlenie schvaľovacích procesov) nezmenšia priestor na dobrú správu vecí verejných a komplexné hodnotenie environmentálnych aspektov. Pri realizácií projektov na základe vypracovaného plánu investičných projektov v doprave sa bude dôsledne dodržiavať všetka relevantná vnútroštátna, európska aj medzinárodná legislatíva v oblasti ochrany životného prostredia.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým legislatívne aktivity, ktorých realizácia nemá predvídateľné dopady na uvedený environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy. Reformy zamerané na efektívnejšie rozhodovacie procesy (napr. Zníženie počtu ustanovení, zjednodušenie a zrýchlenie schvaľovacích procesov) nezmenšia priestor na dobrú správu vecí verejných a komplexné hodnotenie environmentálnych aspektov. Pri realizácií projektov na základe vypracovaného plánu investičných projektov v doprave sa bude dôsledne dodržiavať všetka relevantná vnútroštátna, európska aj medzinárodná legislatíva v oblasti ochrany životného prostredia.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým legislatívne aktivity, ktorých realizácia nemá predvídateľné dopady na uvedený environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy. Reformy zamerané na efektívnejšie rozhodovacie procesy (napr. Zníženie počtu ustanovení, zjednodušenie a zrýchlenie schvaľovacích procesov) nezmenšia priestor na dobrú správu vecí verejných a komplexné hodnotenie environmentálnych aspektov. Pri realizácií projektov na základe vypracovaného plánu investičných projektov v doprave sa bude dôsledne dodržiavať všetka relevantná vnútroštátna, európska aj medzinárodná legislatíva v oblasti ochrany životného prostredia.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým legislatívne aktivity, ktorých realizácia nemá predvídateľné dopady na uvedený environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy. Reformy zamerané na efektívnejšie rozhodovacie procesy (napr. Zníženie počtu ustanovení, zjednodušenie a zrýchlenie schvaľovacích procesov) nezmenšia priestor na dobrú správu vecí verejných a komplexné hodnotenie environmentálnych aspektov. Pri realizácií projektov na základe vypracovaného plánu investičných projektov v doprave sa bude dôsledne dodržiavať všetka relevantná vnútroštátna, európska aj medzinárodná legislatíva v oblasti ochrany životného prostredia.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým legislatívne aktivity, ktorých realizácia nemá predvídateľné dopady na uvedený environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy. Reformy zamerané na efektívnejšie rozhodovacie procesy (napr. Zníženie počtu ustanovení, zjednodušenie a zrýchlenie schvaľovacích procesov) nezmenšia priestor na dobrú správu vecí verejných a komplexné hodnotenie environmentálnych aspektov. Pri realizácií projektov na základe vypracovaného plánu investičných projektov v doprave sa bude

			dôsledne dodržiavať všetka relevantná vnútroštátna, európska aj medzinárodná legislatívna v oblasti ochrany životného prostredia.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým legislatívne aktivity, ktorých realizácia nemá predvídateľné dopady na uvedený environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy. Reformy zamerané na efektívnejšie rozhodovacie procesy (napr. Zníženie počtu ustanovení, zjednodušenie a zrýchlenie schvaľovacích procesov) nezmenšia priestor na dobrú správu vecí verejných a komplexné hodnotenie environmentálnych aspektov. Pri realizácií projektov na základe vypracovaného plánu investičných projektov v doprave sa bude dôsledne dodržiavať všetka relevantná vnútroštátna, európska aj medzinárodná legislatívna v oblasti ochrany životného prostredia, vrátane súladu s Natura 2000.

8.2 Reforma 2: Reforma verejnej osobnej dopravy

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosť, ktorá sa navrhuje je nevyhnutným predpokladom pre úspešnú realizáciu Investície 2 a uplatňuje sa na ňu intervenčná oblasť 072bis podľa prílohy IIA Nariadenia so 100% koeficientom v oblasti vypočítania príspevku ku cieľom v oblasti zmeny klímy a 40% koeficientom v oblasti vypočítania príspevku ku cieľom v oblasti životného prostredia. V rámci reformy bude vypracovaná a prijatá legislatíva, vytvorený systém (právny rámec) na podporu optimalizácie a zefektívnenie osobnej železničnej dopravy a zabezpečenie rovnocennej dostupnosti dopravnej infraštruktúry a dopravných služieb vo všetkých regiónoch. Reforma predpokladá prijatie novej legislatívy s cieľom zjednotiť štandardy verejnej osobnej dopravy, efektívne koordinovať, integrovať a riadiť verejnú osobnú dopravu, čím sa zníži počet neproduktívnych kilometrov a neefektívnych súbehov autobusovej a železničnej dopravy a prispeje sa tak z znižovaniu emisií skleníkových plynov v sektore dopravy. V rámci reformy sa pristúpi aj k zjednoteniu tarifných systémov dopravcov (investičný náklad) a umožní cestujúcim cestovať naprieč viacerými dopravcami, čím sa podporí atraktívnosť verejnej osobnej dopravy a prechod cestujúcich z neudržateľnej individuálnej automobilovej dopravy.

Adaptácia na zmenu klímy		X	Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým legislatívne aktivity, ktorých realizácia má zanedbateľné predvídateľné dopady na uvedený environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým legislatívne aktivity, ktorých realizácia má zanedbateľné predvídateľné dopady na uvedený environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým legislatívne aktivity, ktorých realizácia má zanedbateľné predvídateľné dopady na uvedený environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Navrhovaná reforma povedie k zníženiu neproduktívnych kilometrov a neefektívnych súbehov autobusovej a železničnej dopravy a podporí atraktivitu verejnej osobnej dopravy ako alternatívy k individuálnej automobilovej dopravy, čím sa prispeje k znižovaniu emisií skleníkových plynov a iných znečisťujúcich látok a hluku v sektore dopravy.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým legislatívne aktivity, ktorých realizácia má zanedbateľné predvídateľné dopady na uvedený environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy.

8.3 Reforma 3: Reforma intermodálnej nákladnej dopravy

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosť, ktorá sa navrhuje je neinvestičného charakteru a je nevyhnutným predpokladom pre realizáciu Investície 3, na ktorú sa uplatňuje intervenčná oblasť 078 podľa prílohy IIA Nariadenia so 40% koeficientom v oblasti vypočítania príspevku ku cieľom v oblasti zmeny klímy a 40% koeficientom v oblasti vypočítania príspevku ku cieľom v oblasti životného prostredia. V rámci reformy bude vypracovaná a prijatá legislatíva, vytvorený systém (právny rámec) na podporu nákupu potrebných prostriedkov a zavádzanie nových intermodálnych spojení. Reformné činnosti predpokladajú vypracovanie a schválenie Koncepcie rozvoja intermodálnej dopravy vrátane potrebných zmien legislatívy, schválenie schém štátnej pomoci na podporu začínajúcich intermodálnych liniek a na podporu nákupu technického vybavenia a zariadení určených na prekládku nákladových jednotiek intermodálnej dopravy.

			Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým legislatívne aktivity, ktorých realizácia má zanedbateľné predvídateľné dopady na uvedený environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas prípravy a trvania reformy.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým legislatívne aktivity, ktorých realizácia má zanedbateľné predvídateľné dopady na uvedený environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj nepriame vplyvy.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým legislatívne aktivity, ktorých realizácia má zanedbateľné predvídateľné dopady na uvedený environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj nepriame vplyvy.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým legislatívne aktivity, ktorých realizácia má zanedbateľné predvídateľné dopady na uvedený environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj nepriame vplyvy.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Navrhovaná reforma podporí intermodálnu nákladnú dopravu ako udržateľnejšiu alternatívu ku čisto cestnej kamiónovej doprave, čím sa prispeje k znižovaniu emisií skleníkových plynov a iných znečisťujúcich látok a hluku v sektore dopravy.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým legislatívne aktivity, ktorých realizácia má zanedbateľné predvídateľné dopady na uvedený environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj nepriame vplyvy.

8.4 Reforma 4: Reforma zavedenia nových politík pre dlhodobú podporu alternatívnych pohonov v sektore dopravy

Časť 1 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Toto čiastkové opatrenie je oprávnené pre oblasť intervencie 077 v prílohe IIA Nariadeniu o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti s koeficientom zmeny klímy 100 %. Infraštruktúra elektrických nabíjacích a vodíkových čerpacích staníc (ktoré budú v čase svojej výstavby pripravené/umožňovať v budúcnosti tankovanie a uskladnenie obnoviteľného a nízkouhlíkového vodíka vyrobeného elektrolyzérmi)) navyše podporuje elektrifikáciu, a preto ju možno považovať za potrebnú investíciu, ktorá umožní prechod na účinné klimaticky neutrálne hospodárstvo. Odôvodnenie a dôkazy o zvýšení kapacity výroby energie z obnoviteľných zdrojov na vnútroštátnej úrovni sú uvedené v komponente 1 v pláne podpory obnovy a odolnosti.

Adaptácia na zmenu klímy	X		
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov	X		
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie	X		
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy	X		
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov	X		

Časť 2 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Otázky	*Nie*	*Vecné odôvodnenie*
Adaptácia na zmenu klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k zvýšenému nepriaznivému vplyvu súčasnej klímy a očakávanej budúcej klímy na samotné opatrenie alebo na ľudí, prírodu či majetok?	X	Keďže opatrenie sa týka výstavby infraštruktúry nabíjacích a čerpacích staníc v oblasti náchylnej na teplotný stres a variabilitu teplôt a očakávaná životnosť majetku prekročí 10 rokov, vykoná sa posúdenie klimatického rizika a zraniteľnosti, pričom sa použijú klimatické prognózy v rámci celého radu budúcich scenárov, ktoré sú v súlade s očakávanou životnosťou zariadení. Vykoná sa najmä analýza povodňového rizika a určia sa segmenty, v ktorých je potrebné zaviesť osobitné adaptačné riešenia. Pri realizácií opatrení sa bude vyžadovať, aby hospodárske subjekty vypracovali plán na realizáciu adaptačných riešení na zníženie závažných fyzických klimatických rizík pre infraštruktúru nabíjacích a čerpacích staníc. Povinnosť zahŕňa aj to, aby adaptačné riešenia nemali nepriaznivý vplyv na úsilie o adaptáciu ani na úroveň odolnosti voči fyzickým klimatickým rizikám v prípade iných ľudí, prírody, majetku a iných hospodárskych činností a aby boli v súlade s úsilím o adaptáciu na miestnej, odvetvovej, regionálnej alebo vnútroštátnej úrovni.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov: Očakáva sa, že opatrenie poškodí: i) dobrý stav alebo dobrý ekologický potenciál vodných útvarov vrátane povrchových a podzemných vôd alebo	X	V súlade so smernicou 2011/92/EÚ[36], ak bude nevyhnutné, bude vykonané posudzovanie vplyvov na životné prostredie (EIA) v súvislosti s výstavbou infraštruktúry nabíjacích a čerpacích staníc. Urobia sa požadované zmierňujúce kroky na ochranu životného prostredia. Riziká zhoršovania životného prostredia súvisiace s ochranou kvality vody a predchádzaním nedostatku vody sa identifikujú a riešia v súlade s požiadavkami smernice 2000/60/ES[37] (rámcová smernica o vode) a s plánom manažmentu povodia vypracovaným pre potenciálne dotknutý vodný útvar alebo útvary po konzultácii s príslušnými zainteresovanými stranami.

[36] Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/92/EÚ z 13. decembra 2011 o posudzovaní vplyvov určitých verejných a súkromných projektov na životné prostredie, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32011L0092
[37] Smernica 2000/60/ES – rámec pôsobnosti pre opatrenia spoločenstva v oblasti vodného hospodárstva, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=legissum:l28002b

ii) dobrý environmentálny stav morských vôd?		
Prechod na obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie: Očakáva sa, že opatrenie: i) povedie k výraznému zvýšeniu vzniku, spaľovania alebo zneškodňovania odpadu, s výnimkou spaľovania nerecyklovateľného nebezpečného odpadu, alebo ii) povedie k významnej neefektívnosti priameho alebo nepriameho využívania akéhokoľvek prírodného zdroja v ktorejkoľvek fáze jeho životného cyklu, ktorá nie je minimalizovaná primeranými opatreniami, alebo iii) spôsobí významné a dlhodobé poškodenie životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom?	X	Reforma bude plne rešpektovať ciele a opatrenia Programu predchádzania vzniku odpadu SR na roky 2019 – 2025. Súčasťou prípravy schém podpory výstavby nabíjacej infraštruktúry bude zadefinovanie požiadaviek na budúcich prijímateľov a prevádzkovateľov, aby obmedzovali vznik odpadu počas výstavby infraštruktúry nabíjacích a plniacich staníc v súlade s Protokolom EÚ o nakladaní so stavebným odpadom a odpadom z demolácie s prihliadnutím na najlepšie dostupné techniky a uľahčovali opätovné použitie a vysokokvalitnú recykláciu selektívnym odstraňovaním materiálov za využívania dostupných systémov triedenia stavebného odpadu.
Prevencia a kontrola znečisťovania: Očakáva sa, že opatrenie povedie k výraznému nárastu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy?	X	Neočakáva sa, že opatrenie povedie k výraznému nárastu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, keďže je súčasťou komplexného plánu dopravy. Dôvodom sú najmä tieto sprievodné opatrenia: ▪ prepojenie existujúcej cestnej infraštruktúry s novými investíciami do infraštruktúry elektrických nabíjacích a vodíkových čerpacích staníc, ▪ reforma 4 tohto komponentu, ktorou sa zavádza celý rad nových politík pre podporu rozvoja alternatívnych pohonov v doprave,
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov: Očakáva sa, že opatrenie bude: i) výrazne poškodzovať dobrý stav a odolnosť ekosystémov alebo ii) poškodzovať stav ochrany biotopov a	X	V súlade so smernicami 2011/92/EÚ a 92/43/EHS[38] bude, ak to bude nevyhnutné, vykonané posudzovanie vplyvov na životné prostredie v súvislosti s výstavbou infraštruktúry nabíjacích a čerpacích staníc. Zabezpečí sa vykonanie požadovaných zmierňujúcich krokov na zníženie fragmentácie a degradácie pôdy, najmä zelených koridorov a iných opatrení na prepojenosť biotopov, ako aj príslušných chránených druhov živočíchov uvedených v prílohe IV k smernici 92/43/EHS.

[38] Smernica Rady 92/43/EHS z 21. mája 1992 o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/sk/TXT/?uri=CELEX%3A31992L0043

druhov vrátane tých, ktoré sú v záujme Únie?		Opatrenie je oprávnené pre oblasť intervencie 077 v prílohe IIA Nariadenia o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti s koeficientom pre výpočet podpory environmentálnych cieľov 40 %.

8.5 Investícia 1: Podpora rozvoja nízkouhlíkovej infraštruktúry

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť"	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie", uveďte odôvodnenie*
Adaptácia na zmenu klímy	X		
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	V tomto konkrétnom prípade má činnosť podporovaná opatrením zanedbateľný predpokladaný vplyv na tento environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu. Nepredpokladajú sa žiadne riziká zhoršenia životného prostredia v súvislosti s ochranou kvality vody a nedostatkom vody, keďže opatrenia prevdepodobne nebudú mať na ne žiadny vplyv. Realizácia výstavby cyklistickej infraštruktúry a modernizácia a rekonštrukcia tratí bude pripravená v súlade s európskou legislatívou legislatívou pre posudzovanie vplyvov na životné prostredie vrátane posúdenia rizík zhoršenia životného prostredia v súvislosti s ochranou kvality vody a nedostatkom vody v súlade s rámcovou smernicou EÚ o vode (2000/60/ES).
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie	X		
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy	X		
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov	X		

Časť 2 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Otázky	*Nie*	*Vecné odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k značným emisiám skleníkových plynov?	X	Opatrenie v oblasti modernizácie tratí a znižovania dieselovej trakcie je oprávnené na oblasť intervencie 069bis podľa prílohy IIA Nariadeniu o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti s koeficientom zmeny klímy 100 %. Cieľ opatrenia a povaha oblasti intervencie priamo podporujú cieľ zmiernenia zmeny klímy odstraňovaním rozvojom nízkouhlíkovej dráhovej infraštruktúry. Opatrenie je v súlade a bude rešpektovať ciele a opatrenia Nízkouhlíkovej stratégie rozvoja Slovenskej republiky do roku 2030 s výhľadom do roku 2050 a jej aktualizáciu.

		Neočakáva sa, že opatrenie bude škodlivé pre adaptáciu na zmenu klímy, a to z týchto dôvodov: - ide o opatrenie prispievajú k zmene deľby prepravnej práce v prospech environmentálnych druhov dopravy s efektívnejším spôsobom plánovania a prepravy v rámci prepravného reťazca v porovnaní so súčasným spôsobom prepravy, - neočakáva sa, že opatrenie povedie k značným emisiám skleníkových plynov, keďže elektrifikácia je súčasťou národného komplexného plánu dopravy a parameter vplyvu na životné prostredie vyjadruje predpoklad zníženia emisií skleníkových plynov. - súčasťou opatrení je aj výstavba cyklistickej infraštruktúry, ktorá je oprávnená na podporu (súlad s oblasťou intervencie 075 v prílohe k nariadeniu o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti) s koeficientom zmeny klímy 100 %, - opatrenia nepredpokladajú zvyšovanie úrovne znečistenia ovzdušia v obytných zónach; produkciu emisií z dopravy; ani produkciu emisií skleníkových plynov, - investície celkovo zlepšia verejné zdravie znížením znečistenia emisií a hladiny hluku, zvýšením bezpečnosti a podporou aktívnejšieho životného štýlu. Súčasťou Európskej zelenej dohody je aj znižovanie emisií, na ktorom sa bude musieť podieľať každá forma dopravy, - zníženie počtu naftových pohonov úmerne zníži znečistenie ovzdušia a zníži možnosť klimatických rizík, - opatrenia tejto investície podporujú prechod na ekologickejšie formy dopravy, ponúkajú možnosti iného využitia dopravy (cyklistická doprava) ako sú tradičné konvenčné spôsoby (automobilová doprava), výstavbou cyklotrás sa minimalizujú nehody v dôsledku strov z autami a elektrifikáciou častí tratí sa minimalizuje súčasný negatívny dopad na zmenu klímy.
Adaptácia na zmenu klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k zvýšenému nepriaznivému dôsledku súčasnej klímy a očakávanej budúcej klímy na samotné opatrenie alebo na ľudí, prírodu alebo majetok?	X	Opatrenie týkajúce sa výstavby alebo modernizácie infraštruktúry vo fáze realizácie projektovej prípravy – v územnom a stavebnom konaní sa očakáva posúdenie klimatického rizika a zraniteľnosti, pričom sa použijú klimatické prognózy v rámci celého radu budúcich scenárov, ktoré sú v súlade s očakávanou životnosťou navrhovaných objektov a zariadení. Vykoná sa najmä analýza povodňového rizika, rizík súvisiacich so zosuvom pôdy, rizík extrémnych výkyvov počasia a iných vplyvov, pričom sa stanovia segmenty, pre ktoré je potrebné zaviesť osobitné adaptačné riešenia. Závery posúdenia budú následne začlenené do návrhu opatrenia. Opatrenie je v súlade a rešpektuje Stratégiu adaptácie SR na klimatické zmeny (2018)[39]. Posúdenie klimatického rizika bude vykonané podľa štandardných kritérií a v rámci štandardných postupov posudzovania vplyvov na životné prostredie v súlade s platnou legislatívou, ktorá bude doplnená o samostatné ustanovenia upravujúce posudzovania vplyvov navrhovaných činností a strategických dokumentov na klimatickú zmenu. Opatrenia tejto Investície (1) poskytujú zníženie časových strát železničnej dopravy prostredníctvom rekonštrukcie a modernizácie tratí. Zníženie podielu dieselovej trakcie je zároveň priamo úmerné znižovaniu emisií skleníkových plynov. Neočakáva sa, že opatrenia budú škodlivé vo vzťahu k zmenám klímy. V rámci elektrifikácie a zníženia podielu dieselových trakcií sa predpokladá priaznivý vplyv na oblasť zmenu klímy.

[39] Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy (2018), https://www.minzp.sk/files/odbor-politiky-zmeny-klimy/strategia-adaptacie-sr-zmenu-klimy-aktualizacia.pdf

		Výstavba cyklistickej infraštruktúry je predpokladom k zapojeniu cyklistickej dopravy do deľby prepravnej práce v mestách, ich aglomeráciách a ich priľahkom zázemí (vrátane priemyselných parkov)Ide o ekologickú formu dopravy s vytvárajúcu minimálne množstvo hluku, nevyužívajúcu žiadne prostriedky vylučujúce emisie do ovzdušia. Nepredpokladá sa, že opatrenie by malo počas svojho životného cyklu významné negatívne vplyvy, či už priame alebo primárne nepriame účinky na tento environmentálny cieľ. Nepriaznivé dôsledky zmeny klímy spôsobujú značné národohospodárske škody v jednotlivých hospodárskych odvetviach, sektor dopravy nevynímajúc. Preto je nevyhnutné, aby adaptačné opatrenia na zmenu klímy boli náležite zvažované v procese plánovania výstavby, či modernizácie dopravnej infraštruktúry a aby sa zabezpečilo, že investície v sektore dopravy budú odolné voči zmene klímy a prírodným katastrofám, ktoré so sebou prinášajú a zároveň umožnili realizáciu opatrení v iných oblastiach, napríklad v oblasti ochrany biodiverzity.
Obehové hospodárstvo a nakladanie s odpadom: Očakáva sa, že opatrenie: i) povedie k výraznému zvýšeniu vzniku, spaľovania alebo zneškodňovania odpadu, s výnimkou spaľovania nerecyklovateľného nebezpečného odpadu, alebo ii) povedie k významnej neefektívnosti priameho alebo nepriameho využívania akéhokoľvek prírodného zdroja v ktorejkoľvek fáze jeho životného cyklu, ktorá nie je minimalizovaná primeranými opatreniami, alebo iii) spôsobí významné a dlhodobé poškodenie životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom?	X	S cieľom zvýšiť podiel ekologickej dopravy opatrenia predpokladajú výstavbu cyklistickej infraštruktúry, modernizáciu a rekonštrukciu železničnej infraštruktúry, elektrifikáciu vybraných úsekov a dispečerizáciu tratí. Reforma nakladania so stavebným odpadom vytvorí rámec pre prevenciu vzniku stavebného odpadu, ako aj využívanie kvalitnejších a environmentálne vhodnejších materiálov. Investičné opatrenia budú v súlade s cieľom zabezpečenia toho, že minimálne 70% odpadu na ktorý sa nevzťahujú výnimky (kategória 17 05 04 v Európskom zozname odpadov podľa Rozhodnutia 2000/532/ES) bude pripravených na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu vrátane operácií zasypávania pomocou odpadu, ako náhrady za iné materiály, v súlade s hierarchiou odpadu a Protokolom EÚ o nakladaní s odpadmi zo stavieb a demolácií, ako aj národnou legislatívou - zákon o odpadoch s prihliadnutím na najlepšie dostupné techniky a opätovného použitia materiálov, pričom budú využívať dostupné systémy triedenia stavebného odpadu. Zhodnocovanie a zneškodňovanie odpadov bude podliehať prísnym legislatívnym normám, povoľujúce triedenie odpadov, ako aj ich odstránenie alebo opätovné využitie.
Prevencia a kontrola znečisťovania: Očakáva	X	Činnosť, ktorá sa týmto opatrením podporuje, má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú

sa, že opatrenie povedie k výraznému nárastu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy?		priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. V súlade so smernicou 2011/92/EÚ sa vo fáze skríningu v rámci procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie vyhodnotia významné vplyvy na základe opatrení prijatých na zníženie hluku, prachu a emisií znečisťujúcich látok počas modernizácie železničnej infraštruktúry, ako aj výstavby nových električkových, trolejbusových tratí a cyklistickej infraštruktúry. Neočakáva sa, že opatrenie povedie k výraznému nárastu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, keďže je v súlade s národným programom riadenia znečisťovania ovzdušia. Dôvodom sú najmä tieto sprievodné opatrenia: - pri realizácií odstraňovania úzkych miest v železničnej doprave je minimálny predpoklad nárastu znečisťujúcich látok. Dekarbonizácia sprevádzaná znížením počtu dieselových trakcií zahŕňa osobitné politiky a opatrenia na dosiahnutie cieľov energetickej efektívnosti alebo iných obnoviteľných zdrojov. Energetickú efektívnosť podporuje aj elektrifikácia dopravy, - rozšírenie používanie bicykla je sprevádzané ochranou životného prostredia. Táto forma dopravy pomáha obmedzovať negatívny vplyv automobilovej dopravy, najmä hluk, emisie plynov a prachových častíc. Významné zlepšenie infraštruktúry môže zvýšiť a viesť časť obyvateľov k obmedzeniu používania motorovej dopravy pri každodennej preprave najmä na krátke vzdialenosti v mestách. To vytvára predpoklady na znižovanie podielu plochy určenej pre automobilovú dopravu (dynamickú i statickú) na celkovom verejnom priestore v prospech ekologickej nemotorovej dopravy a zelene.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov: Očakáva sa, že opatrenie bude: i) výrazne poškodzovať dobrý stav a odolnosť ekosystémov alebo ii) poškodzovať stav ochrany biotopov a druhov vrátane tých, ktoré sú v záujme Únie?	X	Opatrenie je oprávnené pre oblasť intervencie 069bis v prílohe IIA Nariadenia o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti s koeficientom pre výpočet podpory environmentálnych cieľov 40 %. Opatrenie nebude mať škodlivý vplyv na biodiverzitu a ekosystémy, pretože: - investičné projekty, na ktoré sa vzťahuje toto opatrenie, sa nebudú budovať v chránených lokalitách, ani nebudú mať negatívny vplyv na takéto lokality. Zabráni sa akémukoľvek rušeniu druhov alebo negatívnemu vplyvu na biotopy mimo týchto lokalít, a to tak vo fáze výstavby alebo modernizácie, ako aj počas prevádzky, - očakávaný nárast hlukovej záťaže a zhoršenie imisnej situácie v okolí riešených lokalít v dôsledku modernizácie železničnej dopravy, výstavby nových električkových, trolejbusových tratí a cyklistickej infraštruktúry nebude natoľko významný, aby mal vplyv na najbližšie chránené územia a nenávratne poškodil dobrý stav a odolnosť ekosystémov, - realizáciou opatrenia sa nepredpokladá negatívny vplyv na migračné trasy živočíchov, nakoľko projekty elektrifikácie sa budú realizovať na existujúcich železničných tratiach a výstavba nových električkových, trolejbusových tratí bude realizovaná v zastavanom území miest, - opatrenie bude predmetom posúdenia vplyvov na chránené územia, ako aj územia Natura 2000, ktoré bude spĺňať požiadavky smernice o biotopoch a smernice o vtáctve a projekty budú posúdené podľa platnej legislatívy v oblasti posudzovania vplyvov na životné prostredie.

8.6 Investícia 2: Podpora ekologickej osobnej dopravy

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	*Áno*	*Nie*	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Opatrenie je oprávnené na oblasť intervencie 072bis podľa prílohy k nariadeniu o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti s koeficientom zmeny klímy 100 %. Cieľ opatrenia a povaha oblasti intervencie priamo podporujú cieľ zmiernenia zmeny klímy zatraktívnením koľajovej bezemisnej verejnej osobnej dopravy, zvýšením podielu verejnej osobnej dopravy (najmä železničnej), presunom výkonov z individuálnej osobnej dopravy, znížením energetickej náročnosti dopravy, najmä používaním elektrických a alternatívnych pohonov. Opatrenie je plne v súlade s cieľmi a opatreniami Nízkouhlíkovej stratégie SR 2030.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predpokladaný vplyv na tento environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predpokladaný vplyv na tento environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu. Investície umožnia širšie využívanie čistých technológií pre udržateľnú, dostupnú a inteligentnú dopravu.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie	X		
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy	X		
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť, ktorá sa týmto opatrením podporuje, má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Predpokladá sa, že činnosť sa nebude vykonávať v oblastiach citlivých na biodiverzitu ani v ich blízkosti (vrátane sústavy chránených území Natura 2000, lokalít svetového dedičstva UNESCO a kľúčových oblastí biodiverzity, ako aj iných chránených oblastí), čo bude vyhodnotené v rámci procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie v súlade so smernicami 2011/92/EÚ a 92/43/EHS. Opatrenie je oprávnené pre oblasť intervencie 072bis v prílohe IIA Nariadenia o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti s koeficientom pre výpočet podpory environmentálnych cieľov 40 %.

Časť 2 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Otázky	*Nie*	*Vecné odôvodnenie*

Obehové hospodárstvo a nakladanie s odpadom: Očakáva sa, že opatrenie: i) povedie k výraznému zvýšeniu vzniku, spaľovania alebo zneškodňovania odpadu, s výnimkou spaľovania nerecyklovateľného nebezpečného odpadu, alebo ii) povedie k významnej neefektívnosti priameho alebo nepriameho využívania akéhokoľvek prírodného zdroja v ktorejkoľvek fáze jeho životného cyklu, ktorá nie je minimalizovaná primeranými opatreniami, alebo iii) spôsobí významné a dlhodobé poškodenie životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom?	X	Prijímateľ zavedie opatrenia na minimalizáciu tvorby a separáciu odpadov ako vo fáze používania (údržba) ako aj pri naplnení životného cyklu a vyradení nakúpených elektrických vlakových jednotiek, najmä vo forme zhodnotenia a opätovného využitia surovín a materiálov s dôrazom na batérie a elektroniku (a vzácne kovy v nich obsiahnuté) v plnom súlade s odpadovou hierarchiou a národnou legislatívou - zákon o odpadoch s prihliadnutím na najlepšie dostupné techniky. Zhodnocovanie a zneškodňovanie odpadov bude podliehať prísnym legislatívnym normám a bude realizované výhradne u na to oprávnených subjektov.. Schéma nebude podporovať predčasné vyradenie a zošrotovanie koľajových vozidiel, ktoré by mohli byť ešte efektívne opravené a prevádzkované. Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predpokladaný vplyv na tento environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu. Pokiaľ ide o údržbu a riadenie vozidiel na konci životnosti, alebo o koľajové vozidlá, bude dodržaný súlad s právnymi predpismi EÚ a vnútroštátnymi právnymi predpismi o vzniku, nakladaní a spracovaní nebezpečného odpadu. Zhoda so smernicou 2000/53 / ES („smernica o dobe životnosti vozidiel“).
Prevencia a kontrola znečisťovania: Očakáva sa, že opatrenie povedie k výraznému nárastu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy?	X	Činnosť významne prispieva k ochrane životného prostredia pred znečistením znižovaním emisií iných znečisťujúcich látok ako skleníkových plynov do ovzdušia, vody alebo pôdy, ktoré budú vyhodnotené v rámci procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie v súlade so smernicou 2011/92/EÚ. Rozvoj osobnej železničnej dopravy zlepší riadenie dopravy a mobility, ktoré má priamy pozitívny vplyv na emisie skleníkových plynov a znečisťovanie ovzdušia. Podporené vlakové súpravy alebo lokomotívy musia vyhovovať najnovším platným normám (v súčasnosti fáza 5) predpisu o necestných pojazdných strojoch. Vozidlá musia vyhovovať nariadeniu (EÚ) č. 540/2014 o hladine zvuku motorových vozidiel a náhradných systémov tlmenia hluku. • Minimalizovať hluk a vibrácie železničných koľajových vozidiel uplatnením prahových hodnôt hluku pri prejazde v dB v súlade s nariadením 1304/2014 Hluková TSI: o Elektrické lokomotívy <84 dB pri 80 km / h & <99 pri 250 km / h; o dieselové lokomotívy <85 pri 80 km / h; o Elektrické jednotky <80 dB pri 80 km / h a <95 pri 250 km / h;.

8.7 Investícia 3: Rozvoj intermodálnej nákladnej dopravy

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	*Áno*	*Nie*	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*

Zmiernenie zmeny klímy	X		
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predpokladaný vplyv na tento environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu. Na realizáciu opatrenia budú vypracované schémy štátnej pomoci na podporu obstarávania prepravných a manipulačných prostriedkov intermodálnej prepravy a zariadení a zavádzania intermodálnych liniek.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov	X		
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie	X		
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predpokladaný vplyv na tento environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu. Na realizáciu opatrenia budú vypracované schémy štátnej pomoci na podporu obstarávania prepravných a manipulačných prostriedkov intermodálnej prepravy a zariadení a zavádzania intermodálnych liniek.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov	X		

Časť 2 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Otázky	*Nie*	*Vecné odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k značným emisiám skleníkových plynov?	X	Neočakáva sa, že opatrenie povedie k značným emisiám skleníkových plynov, a to z týchto dôvodov: - opatrenie je oprávnené na podporu (súlad s oblasťou intervencie 079 v prílohe k nariadeniu o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti s koeficientom zmeny klímy 40 %). Ide o opatrenie prispievajúce k zmene deľby prepravnej práce v prospech environmentálnych druhov dopravy s efektívnejším spôsobom plánovania a vykonávania prepravy v porovnaní so súčasným spôsobom prepravy, - opatrenie je súčasťou národného komplexného plánu dopravy (OPŽ9: Zlepšenie podmienok pre kombinovanú dopravu a prevádzku ucelených súprav nákladnej dopravy a podpora interoperability vozidiel nákladnej dopravy (organizačné, infraštruktúrne a vozidlá), - rozvoj intermodálnej dopravy je súčasťou Európskej zelenej dohody ako riešenie vedúce k dekarbonizácii a prechodu k ekologickejším spôsobom dopravy, - podiel dopravy na emisiách skleníkových plynov a znečistení ovzdušia je významný, pričom podpora udržateľných riešení v doprave je ústredným bodom dopravnej politiky EÚ, - opatrenie podporuje zníženie množstva produkovaných emisií a hluku z cestnej dopravy nahradenej železničnou, prípadne

		vnútrozemskou vodnou dopravou, ako aj zníženie zaťaženia životného prostredia v dôsledku optimalizácie obslužných prepráv, - opatrenia tejto zložky sú zamerané na zníženie objemu cestnej nákladnej dopravy a nabádajú k využívaniu iných druhov dopravy, ako je napríklad železničná a vnútrozemská vodná, s cieľom znížiť znečistenie ovzdušia, emisie skleníkových plynov, počet dopravných nehôd, hluk a kongescie.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov: Očakáva sa, že opatrenie bude poškodzovať: i) dobrý stav alebo dobrý ekologický potenciál vodných útvarov vrátane povrchových a podzemných vôd, alebo ii) dobrý environmentálny stav morských vôd?	X	*(Len pokiaľ ide o čiastkové opatrenie týkajúce sa podpory nákupu technického vybavenia a zariadení:)* V tomto konkrétnom prípade má činnosť podporovaná opatrením zanedbateľný predpokladaný vplyv na tento environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu. Každý intervenčný zásah na podporu intermodálnej dopravy bude pripravený v súlade s európskou legislatívou pre posudzovanie vplyvov na životné prostredie, ak to bude relevantné, aj vrátane posúdenia rizík zhoršenia životného prostredia v súvislosti s ochranou kvality vody a nedostatkom vody v súlade s rámcovou smernicou EÚ o vode (2000/60/ES).
Obehové hospodárstvo a nakladanie s odpadom: Očakáva sa, že opatrenie: i) povedie k výraznému zvýšeniu vzniku, spaľovania alebo zneškodňovania odpadu, s výnimkou spaľovania nerecyklovateľného nebezpečného odpadu, alebo ii) povedie k významnej neefektívnosti priameho alebo nepriameho využívania akéhokoľvek prírodného zdroja v ktorejkoľvek fáze jeho životného cyklu, ktorá nie je minimalizovaná primeranými opatreniami, alebo iii) spôsobí významné a dlhodobé poškodenie životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom?	X	*(Len pokiaľ ide o čiastkové opatrenie týkajúce sa podpory nákupu technického vybavenia a zariadení:)* S cieľom zvýšiť podiel intermodálnej dopravy na Slovensku, opatrenie predpokladá zavedenie podpory pre nákup technického vybavenia nevyhnutného pre fungovanie intermodálnej prepravy (vozne, manipulovateľné návesy, výmenné nadstavby, nakladače) a poskytovania podpory na spustenie nových intermodálnych železničných liniek. Nakladanie s odpadmi bude vykonávané v súlade s platnou legislatívou v odpadovom hospodárstve a pri ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia. Zhodnocovanie a zneškodňovanie odpadov bude zabezpečené prostredníctvom oprávnených organizácií. V prípade nakladania s nebezpečnými odpadmi bude potrebný súhlas príslušnej autority (napr. Okresný úrad, odbor starostlivosti o životné prostredie). Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predpokladaný vplyv na tento environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu. Opatrenie nepovedie k významnej neefektívnosti pri používaní zdrojov, ani k zvýšeniu vzniku odpadu. Zároveň sú zavedené opatrenia na nakladanie s odpadom vo fáze používania vrátane údržby a opráv, ako aj na konci životnosti technického vybavenia a mechanizácie, napr. prostredníctvom zhodnocovania a recyklácie v zmysle hierarchie odpadového hospodárstva.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov: Očakáva sa, že opatrenie bude: i) výrazne poškodzovať dobrý stav a odolnosť ekosystémov alebo	X	*(Len pokiaľ ide o čiastkové opatrenie týkajúce sa podpory nákupu technického vybavenia a zariadení:)* Opatrenie je oprávnené pre oblasť intervencie 079 v prílohe IIA Nariadenia o Mechanizme obnovy a odolnosti s koeficientom pre výpočet podpory environmentálnych cieľov 40 %. Opatrenie nebude mať škodlivý vplyv na biodiverzitu a ekosystémy, pretože:

ii) poškodzovať stav ochrany biotopov a druhov vrátane tých, ktoré sú v záujme Únie?		- sa predpokladá, že terminálové služby budú prevádzkované v úzkej spolupráci s logisticky, komerčne a environmentálne najvýkonnejšími centrami Európy a z tohto dôvodu musia spĺňať európske normy a akostné charakteristiky tak, aby zabezpečovali rámec pre komerčné a udržateľné prepravné riešenia, - projekty, na ktoré sa vzťahuje toto opatrenie, sa nebudú realizovať v chránených lokalitách ani nebudú mať negatívny vplyv na takéto lokality. Zabráni sa akémukoľvek rušeniu druhov alebo negatívnemu vplyvu na biotopy mimo týchto lokalít, a to v celom životnom cykle projektov, - očakávaný nárast hlukovej záťaže a zhoršenie imisnej situácie v okolí riešených lokalít v dôsledku prevádzky terminálových služieb nebude natoľko významný, aby mal vplyv na najbližšie chránené územia a nenávratne poškodil dobrý stav a odolnosť ekosystémov, - realizáciou opatrenia sa nepredpokladá negatívny vplyv na migračné trasy živočíchov.

8.8 Investícia 4: Podpora budovania infraštruktúry pre alternatívne pohony

Časť 1 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Toto čiastkové opatrenie je oprávnené pre oblasť intervencie 077 v prílohe IIA Nariadeniu o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti s koeficientom zmeny klímy 100 %. Infraštruktúra elektrických nabíjacích a vodíkových čerpacích staníc (ktoré budú v čase svojej výstavby pripravené/umožňovať v budúcnosti tankovanie a uskladnenie obnoviteľného a nízkouhlíkového vodíka)) navyše podporuje elektrifikáciu, a preto ju možno považovať za potrebnú investíciu, ktorá umožní prechod na účinné klimaticky neutrálne hospodárstvo. Odôvodnenie a dôkazy o zvýšení kapacity výroby energie z obnoviteľných zdrojov na vnútroštátnej úrovni sú uvedené v komponente 1 v pláne podpory obnovy a odolnosti.
Adaptácia na zmenu klímy	X		
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov	X		
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie	X		

Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy	X		
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov	X		

Časť 2 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Otázky	*Nie*	*Vecné odôvodnenie*
Adaptácia na zmenu klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k zvýšenému nepriaznivému vplyvu súčasnej klímy a očakávanej budúcej klímy na samotné opatrenie alebo na ľudí, prírodu či majetok?	X	Keďže opatrenie sa týka výstavby infraštruktúry nabíjacích a čerpacích staníc v oblasti náchylnej na teplotný stres a variabilitu teplôt a očakávaná životnosť majetku prekročí 10 rokov, vykoná sa posúdenie klimatického rizika a zraniteľnosti, pričom sa použijú klimatické prognózy v rámci celého radu budúcich scenárov, ktoré sú v súlade s očakávanou životnosťou zariadení. Vykoná sa najmä analýza povodňového rizika a určia sa segmenty, v ktorých je potrebné zaviesť osobitné adaptačné riešenia. Pri realizácií opatrení sa bude vyžadovať, aby hospodárske subjekty vypracovali plán na realizáciu adaptačných riešení na zníženie závažných fyzických klimatických rizík pre infraštruktúru nabíjacích a čerpacích staníc. Povinnosť zahŕňa aj to, aby adaptačné riešenia nemali nepriaznivý vplyv na úsilie o adaptáciu ani na úroveň odolnosti voči fyzickým klimatickým rizikám v prípade iných ľudí, prírody, majetku a iných hospodárskych činností a aby boli v súlade s úsilím o adaptáciu na miestnej, odvetvovej, regionálnej alebo vnútroštátnej úrovni.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov: Očakáva sa, že opatrenie poškodí: i) dobrý stav alebo dobrý ekologický potenciál vodných útvarov vrátane povrchových a podzemných vôd alebo ii) dobrý environmentálny stav morských vôd?	X	V súlade so smernicou 2011/92/EÚ, ak bude nevyhnutné, bude vykonané posudzovanie vplyvov na životné prostredie (EIA) v súvislosti s výstavbou infraštruktúry nabíjacích a čerpacích staníc. Urobia sa požadované zmierňujúce kroky na ochranu životného prostredia. Riziká zhoršovania životného prostredia súvisiace s ochranou kvality vody a predchádzaním nedostatku vody sa identifikujú a riešia v súlade s požiadavkami smernice 2000/60/ES (rámcová smernica o vode) a s plánom manažmentu povodia vypracovaným pre potenciálne dotknutý vodný útvar alebo útvary po konzultácii s príslušnými zainteresovanými stranami.
Prechod na obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie: Očakáva sa, že opatrenie: i) povedie k výraznému zvýšeniu vzniku, spaľovania alebo zneškodňovania odpadu, s výnimkou spaľovania nerecyklovateľného nebezpečného odpadu, alebo	X	Investícia bude plne rešpektovať ciele a opatrenia Programu predchádzania vzniku odpadu SR na roky 2019 – 2025. Reforma nakladania so stavebným odpadom vytvorí rámec pre prevenciu vzniku stavebného odpadu, ako aj využívanie kvalitnejších a environmentálne vhodnejších materiálov. Investičné opatrenia do budovania nabíjacej infraštruktúry a vodíkových čerpacích staníc budú v súlade s cieľom zabezpečenia toho, že minimálne 70% odpadu na ktorý sa nevzťahujú výnimky (kategória 17 05 04 v Európskom zozname odpadov podľa Rozhodnutia 2000/532/ES) bude pripravených na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu vrátane operácií zasypávania pomocou odpadu, ako náhrady za iné materiály, v súlade s hierarchiou odpadu a Protokolom EÚ o nakladaní s odpadmi zo stavieb a demolácií, ako aj národnou legislatívou - zákon o odpadoch s prihliadnutím na najlepšie dostupné techniky a opätovného použitia materiálov, pričom

ii) povedie k významnej neefektívnosti priameho alebo nepriameho využívania akéhokoľvek prírodného zdroja v ktorejkoľvek fáze jeho životného cyklu, ktorá nie je minimalizovaná primeranými opatreniami, alebo iii) spôsobí významné a dlhodobé poškodenie životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom?		budú využívať dostupné systémy triedenia stavebného odpadu. Zhodnocovanie a zneškodňovanie odpadov bude podliehať prísnym legislatívnym normám, povoľujúce triedenie odpadov, ako aj ich odstránenie alebo opätovné využitie.
Prevencia a kontrola znečisťovania: Očakáva sa, že opatrenie povedie k výraznému nárastu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy?	X	Neočakáva sa, že opatrenie povedie k výraznému nárastu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, keďže je súčasťou komplexného plánu dopravy. Dôvodom sú najmä tieto sprievodné opatrenia: ▪ prepojenie existujúcej cestnej infraštruktúry s novými investíciami do infraštruktúry elektrických nabíjacích a vodíkových čerpacích staníc, ▪ reforma 4 tohto komponentu, ktorou sa zavádza celý rad nových politík pre podporu rozvoja alternatívnych pohonov v doprave. Pri realizácií investície sa zohľadní aj možnosť minimalizácie hluku a vibrácií z používania infraštruktúry zavedením otvorených priekopov / stenových bariér / iných opatrení a dodržiavania smernice o environmentálnom hluku 2002/49/EC[40], pričom sa bude klásť dôraz na minimalizovanie hluku, prachu, emisného znečistenia počas stavieb / údržby.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov: Očakáva sa, že opatrenie bude: i) výrazne poškodzovať dobrý stav a odolnosť ekosystémov alebo ii) poškodzovať stav ochrany biotopov a druhov vrátane tých, ktoré sú v záujme Únie?	X	V súlade so smernicami 2011/92/EÚ a 92/43/EHS bude, ak to bude nevyhnutné, vykonané posudzovanie vplyvov na životné prostredie v súvislosti s výstavbou infraštruktúry nabíjacích a čerpacích staníc. Zabezpečí sa vykonanie požadovaných zmierňujúcich krokov na zníženie fragmentácie a degradácie pôdy, najmä zelených koridorov a iných opatrení na prepojenosť biotopov, ako aj príslušných chránených druhov živočíchov uvedených v prílohe IV k smernici 92/43/EHS. Opatrenie je oprávnené pre oblasť intervencie 077 v prílohe IIA Nariadenia o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti s koeficientom pre výpočet podpory environmentálnych cieľov 40 %.

9. Míľniky ciele a časový rozvrh

9.1 Reforma 1: Reforma prípravy investičných projektov v doprave

- 1. Míľnik: Ministerstvo dopravy a výstavby SR zverejní do 30.06.2021 investičný plán projektov železničnej infraštruktúry, ktorý bude obsahovať metodiku, priority a harmonogram výstavby infraštruktúry.

[40]Smernica 2002/49/EC európskeho parlamentu a rady z 25. júna 2002, ktorá sa týka posudzovania a riadenia environmentálneho hluku, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/ALL/?uri=celex:32002L0049

- 2. Míľnik: Ministerstvo dopravy a výstavby SR zverejní do 31.12.2021 metodiku na výber, prípravu a realizáciu projektov pre cyklistickú dopravu, ktorá určí spôsob identifikácie projektov s čo najvyšším príspevkom k dosiahnutiu cieľa presunu cestujúcich z individuálnej cestnej dopravy na cyklistickú dopravu. Nastaví sa systém výberu projektov cyklistickej dopravy.

- 3. Míľnik: Národná rada SR schváli novelu zákona o dráhach a vláda SR schváli súvisiace vyhlášky do 31.12.2022. Legislatívne zmeny zjednodušia a zefektívnia legislatívne požiadavky na parametre dopravnej infraštruktúry.

9.2 Reforma 2: Reforma verejnej osobnej dopravy

- 1. Míľnik: Národná Rada SR schváli do 31.12.2022 nový zákon o verejnej osobnej doprave, ktorý zjednotí štandardy verejnej osobnej dopravy a zefektívni koordinovanie, financovanie a objednávanie verejnej osobnej dopravy.

- 2. Míľnik: Ministerstvo dopravy a výstavby SR do 31.12.2023 implementuje optimalizovaný grafikon železničnej dopravy, na základe vypracovaného dokumentu Plán dopravnej obsluhy (1. etapa, celoštátna železničná doprava), ktorý určí požadovaný rozsah železničnej dopravy a navrhne spôsoby jej zefektívnenia (schváli Ministerstvo dopravy a výstavby SR do 31.03.2022).

- 1. Cieľ: Počet krajov, v ktorých je možné cestovať viacerými druhmi verejnej dopravy alebo dopravcami na jeden cestovný lístok: najmenej 6 krajov do 30.06.2026 (súčasný stav 1).

9.3 Reforma 4: Reforma zavedenia nových politík pre dlhodobú podporu alternatívnych pohonov v sektore dopravy

- 1.Míľnik: Vláda SR uznesením schváli do 31.12.2022 nový balík opatrení pre podporu alternatívnych pohonov.

9.4 Investícia 1: Rozvoj infraštruktúry nízkouhlíkovej dopravy

- 1. Cieľ: Dĺžka novej cyklistickej infraštruktúry aspoň 200 km do 30.06.2026.
- 2. Cieľ: Dĺžka zrekonštruovaných a zmodernizovaných úsekov tratí aspoň 69 km (vážených) do 30.06.2026.
- 3. Cieľ: Dĺžka dispečerizovaných úsekov železničných tratí aspoň 100 km do 30.06.2026.

9.5 Investícia 2: Podpora ekologickej osobnej dopravy

- 1. Cieľ: Počet zaobstaraných ekologických koľajových vozidiel pre osobnú dopravu aspoň 5 ks (vážených) do 30.06.2025.

9.6 Investícia 3: Rozvoj intermodálnej nákladnej dopravy

- 1. Cieľ: Počet zaobstaraných intermodálnych prepravných jednotiek, meraných v TEU, a počet podporených liniek do 30.06.2026: 1000 TEU a 1 linka.

9.7 Investícia 4: Podpora budovania infraštruktúry pre alternatívne pohony

- 1. Cieľ: Počet vybudovaných nabíjacích bodov pre elektromobily alebo vodíkových čerpacích staníc aspoň 3 029 do 30.06.2026.

10. Financovanie a náklady

10.1 Náklady investícií a reforiem

Jednotlivé investície a reformy sú z prostriedkov Plánu obnovy a odolnosti financované nasledovne:

10.2 Reforma 1: Reforma prípravy investičných projektov v doprave (bez nákladov)

10.3 Reforma 2: Reforma verejnej osobnej dopravy (26,6 mil. eur)

10.4 Reforma 3: Reforma intermodálnej nákladnej dopravy (bez nákladov)

10.5 Reforma 4: Reforma zavedenia nových politík pre dlhodobú podporu alternatívnych pohonov v sektore dopravy (1 mil. eur)

10.6 Investícia 1: Rozvoj infraštruktúry nízkouhlíkovej dopravy (660,5 mil. eur), z toho

Modernizácie, rekonštrukcie a elektrifikácie dráhovej infraštruktúry (431,5 mil. eur)

Dispečerizácie železničných tratí a zavádzanie projektu TTR (118,1 mil. eur)

Podpora cyklistickej dopravy (105,1 mil. eur)

Náklady na projektové a implementačné kapacity (5,8 mil. eur)

10.7 Investícia 2: Podpora ekologickej osobnej dopravy (45,3 mil. eur)

10.8 Investícia 3: Rozvoj intermodálnej nákladnej dopravy (16,1 mil. eur)

10.9 Investícia 4: Podpora budovania infraštruktúry pre alternatívne pohony (51,6 mil. eur)

Detailné informácie o nákladoch jednotlivých opatrení sú bližšie špecifikované v priloženej tabuľke v hárku T2.

10.10 Synergie a komplementarita s inými zdrojmi financovania z európských zdrojov

10.10.1 Investícia 1 a 2: Rozvoj infraštruktúry nízkouhlíkovej dopravy a Podpora ekologickej osobnej dopravy

Významné investície do rozvoja železničnej infraštruktúry, udržateľnej mestskej mobility a nákupu mobilných prostriedkov verejnej osobnej dopravy sa okrem plánu obnovy budú realizovať aj z Európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF) v programovom období 2021-2027 a z Nástroja na prepájanie Európy (CEF). Mechanizmus zabránenia dvojitému financovaniu bude spočívať v presnom vymedzení konkrétnych projektov a ich jednoznačnom priradení ku zdroju financovania ešte pred podpisom zmluvy o poskytnutí nenávratného finančného príspevku (NFP) a pred vyplatením akýchkoľvek finančných prostriedkov prijímateľovi. Ministerstvo dopravy a výstavby SR, ktoré bude vykonávateľom investícií do projektov na infraštruktúre a vozidlovom parku nízkouhlíkovej dopravy (železničná infraštruktúra a vozidlá, elektrická trakcia dráhovej MHD) podporené z európskych zdrojov, bude rozhodovať o priradení projektu ku konkrétnemu zdroju financovania, zabezpečí, aby zdroj financovania bol jednoznačne a nezameniteľne uvedený v zmluve o poskytnutí NFP prijímateľovi, v informačných systémoch na riadenie a monitorovanie projektov podporených z európskych zdrojov a vo všetkých propagačných materiáloch. Ministerstvo dopravy a výstavby SR poskytne dokumenty preukazujúce, že nedošlo ku dvojitému financovaniu na nezávislú verifikáciu a audit. Ministerstvo financií SR ako auditný orgán a Národná implementačná a koordinačná autorita (NIKA) bude v prípade každého projektu verifikovať, že nedošlo k dvojitému financovaniu v procese monitoringu napĺňania míľnikov a cieľov plánu obnovy.

Deliace čiary medzi plánom obnovy a inými európskymi zdrojmi financovania v oblasti podpory budovania cyklistickej infraštruktúry budú založené na územnom princípe. Z plánu obnovy budú podporené projekty výstavby cyklotrás v mestských a prímestských oblastiach v mestách a obciach združených v územiach Udržateľného mestského rozvoja (UMR) so zámerom zvýšenia podielu cyklistickej dopravy na celkovej deľbe prepravnej práce. Z prostriedkov EŠIF sa naopak predpokladá realizácia cyklodopravných projektov v územiách, ktoré nespadajú pod UMR, čím sa vylúčuje riziko duplicitného financovania, a zároveň sa tým zabezpečuje jednoznačnosť pre potenciálnych prijímateľov. Jednotlivé projekty v rámci UMR v oblasti cyklistickej dopravy budú nadväzovať na platné strategické dokumenty týkajúce sa rozvoja cyklistickej dopravy (napríklad regionálne a lokálne plány udržateľnej mobility).

V rámci investície 2 sa z plánu obnovy predpokladá podpora nákupu koľajových vozidiel železničnej alebo električkovej verejnej osobnej dopravy, ktoré budú podporované aj z prostriedkov Európskych štrukturálnych a investičných fondov v novom programovom období 2021-2027. V prípade obnovy mobilných prostriedkov koľajovej dopravy bude Ministerstvom dopravy a výstavby SR ako vykonávateľom investícií dôsledne uplatňovaný mechanizmus zabránenia dvojitému financovaniu na projektovej úrovni. Reformy a investície z plánu obnovy v oblasti podpory verejnej osobnej dopravy budú synericky dopĺňané a podporované zo zdrojov EŠIF v programovom období 2021-2027, v rámci ktorých sa predpokladá podpora budovania električkových a trolejbusových tratí a údržbových základní, podpora nákupu mobilných prostriedkov dráhovej a cestnej mestskej hromadnej a regionálnej verejnej dopravy, výstavba a modernizácia prestupných uzlov a záchytných parkovísk, podpora zavádzania parkovacích politík a bezemisných zón a podobne.

- 10.10.2 Investícia 3: Rozvoj intermodálnej nákladnej dopravy

V prípade podpory rozvoja intermodálnej nákladnej dopravy existujú synergie a zároveň jednoznačné deliace línie medzi prostriedkami z plánu obnovy a EŠIF. Kým prostriedky z plánu obnovy budú nasmerované výhradne do podpory zaobstarania intermodálnych prepravných jednotiek a do podpory nových liniek intermodálnej prepravy, z EŠIF sa podpora takýchto aktivít neuvažuje a naopak počíta sa s podporou budovania nových intermodálnych terminálov pre nákladnú dopravu, ktoré z plánu obnovy podporované nebude. Pri riadení projektov sa budú dôsledne dodržiavať postupy zamedzenia dvojitému financovaniu.

- 10.10.3 Investícia 4: Podpora budovania infraštruktúry pre alternatívne pohony

Deliacou čiarou medzi prostriedkami z plánu obnovy a odolnosti a inými európskymi zdrojmi v prípade investícií do budovania infraštruktúry pre alternatívne palivá je charakter a prístupnosť budovanej infraštruktúry. Mechanizmus, ktorý zabráni dvojitému financovaniu bude spočívať v jasnej definícií oprávnených projektov na úrovni technických parametrov infraštruktúry (dostupnosť, interoperabilita. HW a SW požiadavky). V rámci mechanizmu dôjde najmä k vybudovaniu kostrovej siete ultrarýchlonabíjacích staníc, pričom vlastník a 100 % investor bude štát, ako aj rovnomernému budovaniu nabíjacích bodov v rámci samospráv. V rámci prostriedkov z EŠIF sa počíta s možnou podporou pre ostatné alternatívne pohony. Zároveň sa v EŠIF nepočíta s investíciami do infraštruktúry verejne prístupných nabíjacích staníc, ale iba do siete neverejných resp. poloverejných (domácich) v rámci cieľa zvyšovania energetickej efektívnosti v podnikoch prostredníctvom obnovy vozových parkov.

PLÁN [OBNOVY]

cestovná
mapa k lepšiemu
Slovensku

Kom po nent

4

EK
+ SK

Komponent 4: Dekarbonizácia priemyslu

1 Popis komponentu

1.1 Oblasť politiky: priemysel

1.2 Cieľ

Prechod na nízkouhlíkovú ekonomiku a zníženie emisií skleníkových plynov v priemysle. Zdroje z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti (RRF) prispejú k zníženiu emisií skleníkových plynov v priemysle v súlade s národnými cieľmi vyplývajúcimi z Integrovaného národného energetického a klimatického plánu na roky 2021-2030 a Nízkouhlíkovej stratégie. Tieto opatrenia tiež pomôžu naplniť dlhodobé environmentálne a klimatické ciele Európskej únie najmä zníženie emisií na európskej úrovni o stanovených 55 % do roku 2030 v porovnaní s rokom 1990.

1.3 Dvojitá transformácia

Tento komponent napĺňa environmentálny cieľ dvojitej transformácie. Opatrenia na dekarbonizáciu priemyslu povedú k nižším emisiám skleníkových plynov, menším stratám energií a zavedú používanie inovatívnych environmentálnych technológií do priemyselnej výroby. Komponent priamo podporuje dosiahnutie cieľov Parížskej klimatickej dohody.

1.4 Reformy a investície

1.4.1 Reformy

Reforma 1: Ukončenie podpory spaľovania hnedého uhlia v elektrárni Nováky a transformácia regiónu Hornej Nitry

Ukončením podpory výroby elektriny z domáceho uhlia dôjde, podľa predpokladov, k ukončeniu prevádzky tepelnej elektrárne Nováky, čo povedie k súvisiacemu poklesu celkových emisií CO_2 v SR, zníženiu podielu fosílnych zdrojov na výrobe energie a poklesu ceny elektrickej energie pre konečných spotrebiteľov. Prebehne transformácia regiónu horná Nitra, ktorá nebude závislá od ťažby uhlia. Táto reforma je už financovaná z iných európskych zdrojov a nebude si vyžadovať dodatočné zdroje z RRF.

Reforma 2: Nákladovo efektívne zníženie emisií skleníkových plynov v priemysle

Nákladovo-efektívna podpora dekarbonizácie priemyslu, pričom bude podporené zavádzanie najlepších aktuálne dostupných technológií v priemyselnej výrobe a priemyselných procesoch. Bude zabezpečená minimálne realizovateľná miera spoluúčasti z prostriedkov RRF, s maximálnym možným zapojením dotknutých podnikov. Týmto sa zabezpečí efektívne pákovanie zdrojov.

Reforma 3: Novelizácia zákona o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania (IPKZ)

Zefektívnenie kontrol a lepšie zabezpečenie fungovania integrovaného povoľovania a kontroly pre priemyselné podniky.

1.4.2 Investície

Investícia 1: Dekarbonizácia priemyslu

Realizácia nákladovo efektívnej, nediskriminačnej a otvorenej výzvy s aplikáciou súťažného ponukového konania. Investície z RRF budú využité na kompenzáciu časti investičných nákladov potrebných na realizáciu opatrení prinášajúcich redukciu emisií skleníkových plynov v sektoroch, ktoré sa na ich tvorbe podieľajú významným objemom, prípadne majú vysoký potenciál ich znižovania prostredníctvom zavádzania čistejších výrobných technológií.

Investícia 2: Zabezpečenie fungovania procesov Slovenskej inšpekcie životného prostredia (SIŽP) naviazaných na dekarbonizáciu

Investície budú zamerané na zefektívnenie vykonávania operatívnych činností (kontroly, odbery, merania) priamo v teréne v dotknutých prevádzkach a úpravu jestvujúcej infraštruktúry s prispôsobením na prevažujúci pomer terénnej práce inšpektorov.

Odhadované celkové náklady: 368 mil. eur

Investícia 1: Dekarbonizácia priemyslu 362 717 454 eur
Investícia 2: Zabezpečenie fungovania procesov SIŽP naviazaných na dekarbonizáciu 5 242 202 eur

2 Hlavné výzvy a ciele

2.1 Hlavné výzvy

Redukcia skleníkových plynov

- Globálna zmena klímy, ktorej čelí ľudstvo, je spôsobená emisiami skleníkových plynov spojenými s ľudskou činnosťou. Podľa klimatológov je potrebné udržať zvýšenie priemernej ročnej teploty na úrovni najviac 2°C do konca tohto storočia. Európska komisia si preto vo svojej iniciatíve Zelená dohoda vytýčila cieľ dosiahnutia uhlíkovej neutrality v Európskej únii do roku 2050. Bol stanovený aj čiastkový cieľ na redukciu skleníkových plynov do roku 2030: zníženie emisií o 55 % v porovnaní so základným rokom 1990. Medzi skleníkové plyny radíme CO_2, N_2O, CH_4, SF_6, freóny a neúplné fluórované uhľovodíky a NF3. Intenzita skleníkového efektu pre jednotlivé plyny sa prepočítava na ekvivalent CO_2 (CO_2 eq). Na Slovensku je hlavným producentom skleníkových plynov sektor priemyselnej výroby.

- Hlavnú časť skleníkových plynov produkovaných priemyslom tvorí CO_2, ktorý vzniká ako produkt spaľovania uhlíkatých fosílnych palív, najmä uhlia, zemného plynu a ropy. Ostatné skleníkové plyny v priemysle vznikajú v dôsledku rôznych výrobných procesov, netesností na zariadeniach a podobne.

Ako ukazuje Graf 1, podiel energetiky a industriálnych procesov z celkového objemu emisií skleníkových plynov na Slovensku je 72 %. Za nimi nasleduje sektor dopravy s takmer 18 % podielom na celku.

Graf 1: Podiel jednotlivých sektorov na emisiách skleníkových plynov v SR (2018)

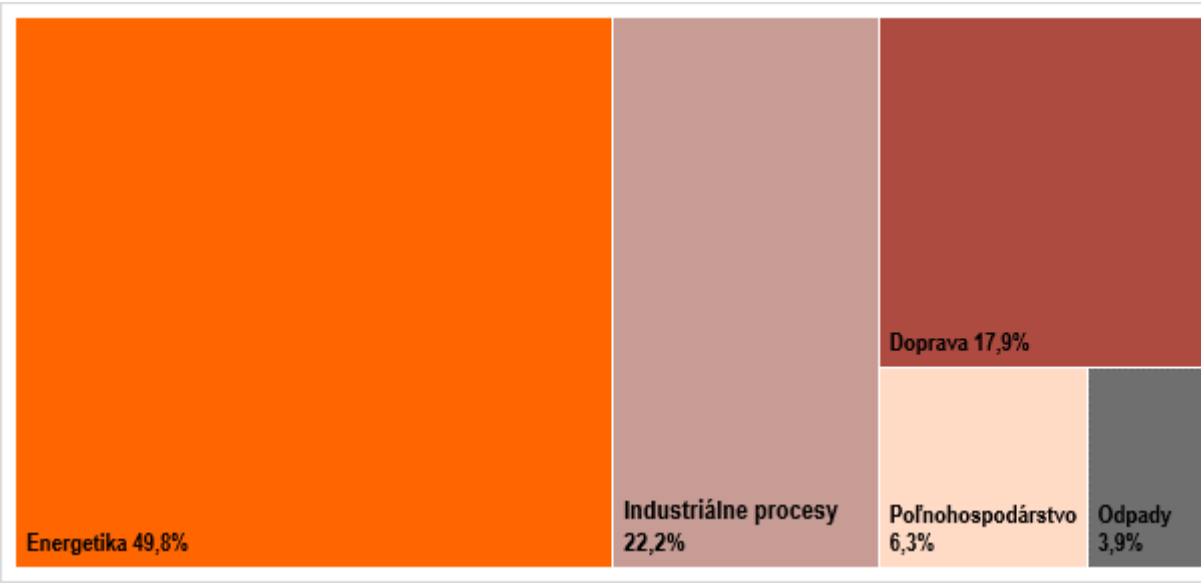

Zdroj: SHMÚ

Vysoká energetická a environmentálna náročnosť priemyslu

- Za posledných 30 rokov došlo na Slovensku k výraznému poklesu energetickej náročnosti (medzi rokmi 1990-2017 energetická náročnosť klesla o 64 %). To je dôsledkom stagnácie spotreby energie v absolútnych číslach, výrazného rastu slovenského HDP, ako aj odklonu od niektorých odvetví ťažkého priemyslu v 90-tych rokoch.

- Aj napriek tomu má Slovensko v porovnaní s priemerom EÚ pomerne vysokú energetickú náročnosť a v poslednom období sa približuje k priemeru EÚ pomalším tempom. Slovensko má deviatu najvyššiu úroveň energetickej intenzity spomedzi všetkých krajín EÚ (graf 2).

Graf 2: Úroveň energetickej intenzity, 2019

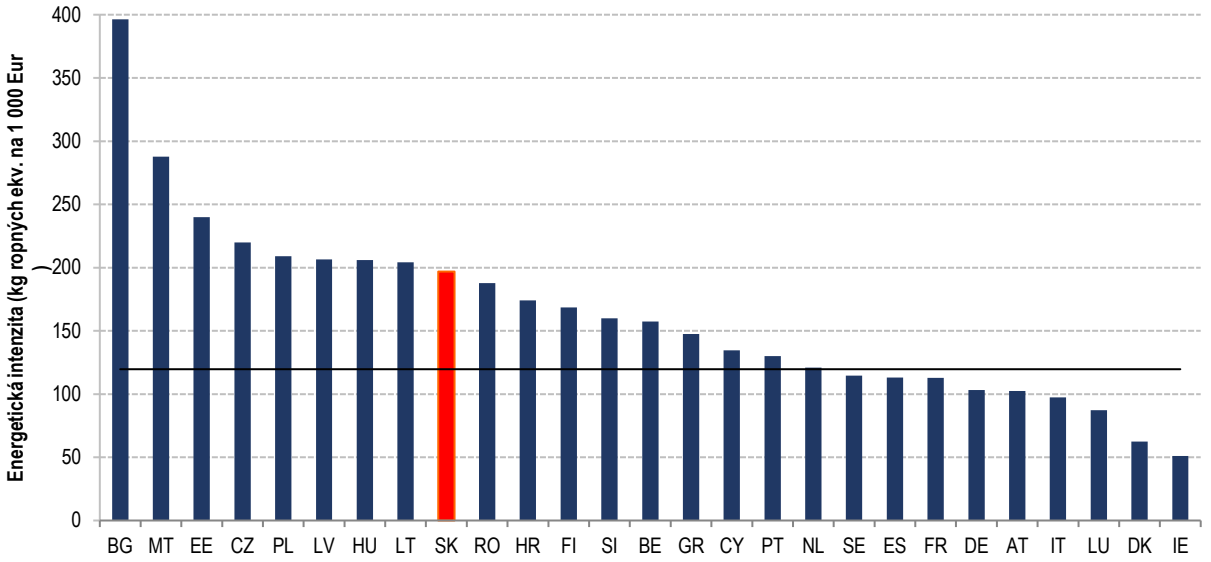

Zdroj: Eurostat

- Priemyselná výroba a využívanie fosílnych palív v priemysle je zdrojom 41 % všetkých emisií, ktoré sú vyprodukované na Slovensku, čo je najvyššie číslo spomedzi krajín EÚ (graf 3). Tento vysoký podiel súvisí so štruktúrou ekonomickej produkcie na Slovensku, ale je aj výsledkom zastaraných technológií. Výrazne nadpriemerný podiel priemyselnej výroby na emisiách na Slovensku je viditeľný aj v tabuľke 1.

- Zníženie emisií v priemysle je nutné pre splnenie dlhodobých environmentálnych záväzkov Slovenska a rovnako tak aj EÚ.

Graf 3: Podiel priemyslu (a využívania fosílnych palív v priemyselnej výrobe) na emitovaní CO_2 v roku 2018

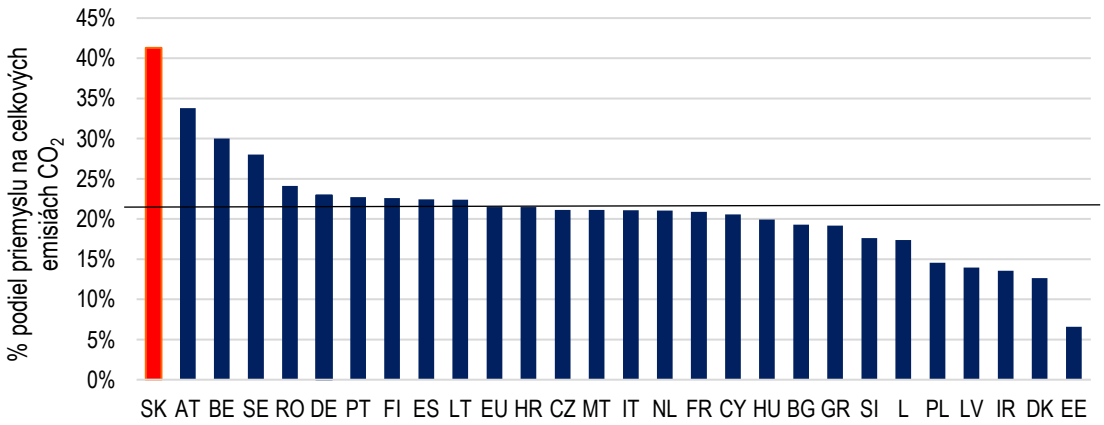

Zdroj: Eurostat

Tabuľka 1: Podiel rôznych aktivít na produkcii skleníkových plynov (2018)

	SK	EÚ 27
Energetika	50 %	55 %
Industriálne procesy	22 %	9 %
Doprava	18 %	22 %
Poľnohospodárstvo	6 %	10 %
Nakladanie s odpadmi	4 %	3 %

Pozn.: Súčet percent sa kvôli zaokrúhľovaniu nerovná 100 %. Zdroj: Eurostat

- Sektor priemyselných procesov a využívania produktov (IPPU) zahŕňa všetky emisie skleníkových plynov vytvorené z technologických procesov vyrábajúcich suroviny a výrobky. Najvýznamnejšími zdrojmi emisií skleníkových plynov na Slovensku (Eurostat, 2018) sú nasledovné kategórie: výroba kovov (49 %), materiálny priemysel (24 %), chemický priemysel (18 %) a substituenty pre látky poškodzujúce ozón (7 %) (Eurostat, 2018).

- Z pohľadu ekonomickej motivácie prechodu na čistejšie technológie sa podniky na Slovensku delia na dve skupiny – spadajúce do systému obchodovania s emisnými kvótami (ETS) a tie ostatné. V prípade podnikov spadajúcich do systému ETS, táto schéma je formou trhového signálu, ktorý poskytuje aktuálne nastavenie ceny za tonu vypustených emisií skleníkových plynov, ako aj jej prognózu do budúcnosti. Rovnako ich ovplyvňuje objem bezodplatne pridelených emisných kvót, ktorých množstvo sa každý rok priebežne znižuje. V prípade podnikov mimo systému ETS takýto signál neexistuje.

2.2 Hlavné ciele

Správy Európskej komisie o Slovensku už niekoľko rokov definujú vysokú energetickú náročnosť ako jeden z problémov slovenského priemyslu, ktorý prináša problémy v oblasti životného prostredia a konkurencieschopnosti.[41]

Zníženie emisií skleníkových plynov v priemysle

- Jedným z hlavných cieľov SR pri transformácii ekonomiky na nízkouhlíkovú je zníženie emisií skleníkových plynov z priemyselnej výroby a priemyselných procesov. Tento proces by mal v dlhodobom horizonte prispieť k uhlíkovej neutralite EÚ do roku 2050.

- Snaha o zníženie emisií skleníkových plynov v priemysle by mala byť dosiahnutá najmä zavádzaním inovácií a princípov obehového hospodárstva do priemyselných procesov, zvýšeným využívaním BAT (Best Available Technologies), modernizáciou energeticky a materiálovo náročných prevádzok s dôrazom na projekty so strednodobou až dlhodobou návratnosťou, či prechodom na čistejšie spôsoby výroby energie a produktov aj prostredníctvom využívania zdrojov energie bez emisií skleníkových plynov. Jednou z možných technológií na dekarbonizáciu priemyslu a energetiky je aj vodík.

- Z hľadiska financovania dekarbonizácie je potrebné také nastavenie finančných podporných mechanizmov, aby sa zabezpečilo pákovanie verejných zdrojov.

[41] Európska komisia: Správa o Slovensku, 2018, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2018-european-semester-country-report-slovakia-sk.pdf
Európska komisia: Správa o Slovensku, 2019, https://ec.europa.eu/slovakia/sites/default/files/sprava_o_slovensku_2019_1.pdf
Európska komisia: Správa o Slovensku, 2020, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020SC0524&from=EN

2.3 Kontext v národnej stratégii

Zníženie emisií skleníkových plynov v priemysle súvisí s národnými cieľmi Integrovaného národného energetického a klimatického plánu na roky 2021-2030.

Tento plán má päť rozmerov:

- dekarbonizácia,
- energetická efektívnosť,
- energetická bezpečnosť,
- vnútorný trh s energiou a
- výskum, inovácia a konkurencieschopnosť.

Zníženie emisií produkovaných priemyslom priamo napĺňa štyri z piatich týchto rozmerov, s výnimkou vnútorného trhu s energiou.

3 Popis reforiem a investícií v rámci komponentu

3.1 Reformy

3.1.1 Reforma 1: Ukončenie podpory spaľovania hnedého uhlia v elektrárni Nováky a transformácia regiónu Hornej Nitry

Výzvy:

- Slovenskí spotrebitelia elektrickej energie prostredníctvom TPS (tarifa za prevádzkovanie systému) prispievajú na nerentabilnú ťažbu hnedého uhlia a výrobu elektrickej energie v elektrárni Nováky. Spolu s elektrárňou Vojany ide o príspevok vyše 100 mil. eur ročne.

- Elektráreň v Novákoch je tretím najväčším producentom CO_2 v rámci slovenských prevádzok v EU ETS.

- Na výrobu elektriny z hnedého uhlia je naviazané vykurovanie miest Prievidza, Nováky a Zemianske Kostoľany, ako aj ďalších odberateľov, ktoré je potrebné najneskôr do roku 2023 nahradiť. Táto investícia je v pláne realizácie zo zdrojov aktuálneho programového obdobia 2014-2020.

Ciele:

- Ukončenie podpory výroby elektriny z domáceho uhlia v tepelnej elektrárni Nováky.

- Zníženie emisií skleníkových plynov a emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia.

- Komplexná transformácia regiónu hornej Nitry spojená s vytvorením nových pracovných príležitostí pre zamestnancov zasiahnutých zánikom pracovných miest v dôsledku zastavenia ťažby uhlia a výroby elektriny a tepla.

Implementácia:

- V júli 2019 bol prijatý Akčný plán transformácie uhoľného regiónu horná Nitra.

- V prípade využívania biomasy na vykurovanie miest Prievidza, Nováky a Zemianske Kostoľany bude využívaná iba udržateľná biomasa, plne v súlade s metodológiou smernice Európskeho parlamentu a Rady EÚ 2018/2001 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov. V Pláne obnovy a odolnosti je zahrnutá len reforma ukončenia podpory spaľovania hnedého uhlia, ale konkrétne investície budú podporené z iných zdrojov.

- Výrazne sa zlepší energetický mix Slovenska, podiel fosílnych palív na energetickom mixe klesne o viac ako 5 %.

- Transformácia hornej Nitry povedie k stabilnej zamestnanosti v regióne aj po uzavretí elektrárne a baní na uhlie.

- Odstavenie elektrárne Nováky a transformácia regiónu je plne financované z už existujúcich zdrojov EÚ, najmä z Fondu na spravodlivú transformáciu - približne polovica zo 459 miliónov eur určených pre Slovensko bude smerovať do tohto regiónu. Ďalšie zdroje sú k dispozícií z Európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF), konkrétne z operačných programov Ľudské zdroje, Integrovaná infraštruktúra, Kvalita životného prostredia a Integrovaný regionálny operačný program.

Adresát:

- Hornonitrianske bane, Slovenské elektrárne, zamestnanci v zasiahnutých oblastiach (ťažba a výroba elektrickej energie), všetci koneční spotrebitelia elektrickej energie, podniky v oblasti hornej Nitry.

Časový rozvrh:

- Skončenie podpory pre výrobu elektrickej energie z uhlia a koniec výroby do 31. decembra 2023.

Reforma 2: Nákladovo efektívne zníženie emisií skleníkových plynov v priemysle

Výzvy:

- Slovensko je jednou z najviac priemyselných krajín v EÚ, čo spôsobuje produkciu priemyselných emisií vyššiu než je priemer EÚ. Priemysel na Slovensku zároveň patrí k energeticky najnáročnejším ekonomickým sektorom.

- Napriek tomu, že podniky majú vo svojich investičných zásobníkoch aj projekty zamerané na zvyšovanie energetickej efektívnosti a znižovanie emisií z produkcie a procesov so strednodobou až dlhodobou návratnosťou, existujúca ponuka financovania vždy nedokáže podnikom poskytnúť vyhovujúce finančné podmienky. Realizácia takýchto projektov by mala byť pre predmetné podniky aj ekonomicky zaujímavá a finančne rentabilná. Navyše, administratívna náročnosť prístupu k rôznym formám dotácií a podporných mechanizmov predstavuje dodatočnú bariéru pre jednotlivé podniky a zvyšuje náklady pre získanie prostriedkov z týchto mechanizmov.

Ciele:

- Hlavným cieľom je zabezpečiť zníženie emisií skleníkových plynov prostredníctvom projektovej podpory pre priemysel tak, aby bol dosiahnutý maximálny možný príspevok ku slovenským a európskym klimatickým cieľom.

- Inovovať energeticky a materiálovo náročné prevádzky, ktoré produkujú emisie skleníkových plynov s dôrazom na projekty so strednodobou až dlhodobou návratnosťou. Znižovať používanie fosílnych palív v priemysle za podmienky, že je to technicky a ekonomicky efektívne.

Implementácia:

- Na národnej úrovni bude vytvorený koordinačný mechanizmus s predstaviteľmi Fondu na spravodlivú transformáciu a Modernizačným fondom (príp. inými zdrojmi financovania na projekty dekarbonizácie), aby boli dosiahnuté synergie a optimálne výsledky. Aj keď sú všetky tri fondy zamerané na podporu dekarbonizácie a procesov s ňou súvisiacich, každý z fondov má svoje špecifiká a pravidlá, ktoré musí rešpektovať.

- Deliacou líniou medzi RRF a Fondom na spravodlivú transformáciu je čiastočne regionálny rozmer, nakoľko oprávnenými územiami pre Fond na spravodlivú transformáciu je iba Trenčiansky kraj (horná Nitra), Košický kraj, Banskobystrický kraj a Bratislavský kraj. O podporu z RRF sa budú môcť hlásiť priemyselné podniky bez ohľadu na miesto prevádzky. Druhou deliacou líniou je dôraz RRF na podporu projektových zámerov s čo najnižšou cenou za tonu ušetrených skleníkových plynov, čo je aspekt, ktorý nie je prítomný vo Fonde na spravodlivú transformáciu. Projekty, ktoré získajú podporu z RRF sa nebudú môcť hlásiť o podporu z Fondu na spravodlivú transformáciu. Z rokovaní s predstaviteľmi Komisie pre Modernizačný fond vyplýva, že Modernizačný fond sa bude v prvých rokoch fungovania zameriavať primárne na projekty zo sektoru teplárenstva, pričom tento sektor nebude podporovaný z RRF. Rovnako tak sa očakáva, že Modernizačný fond bude podporovať aj menej efektívne investície, ktoré spadajú do oblasti prioritných investícií. Očakáva sa, že podpora RRF bude smerovať iba do tých najefektívnejších a najúspornejších projektov. Projekty, ktoré získajú podporu z RRF sa nebudú môcť hlásiť o podporu z Modernizačného fondu. V prípade, že záujem o RRF bude vyšší než úroveň dostupných prostriedkov, neúspešné projekty z RRF sa budú môcť hlásiť aj o prostriedky Modernizačného fondu za predpokladu splnenia podmienok financovania z Modernizačného fondu.

- Vytvorenie nákladovo efektívneho spôsobu znižovania emisií skleníkových plynov pre podniky prostredníctvom rozšírenia používania nových účinných technológií a podporných opatrení. V rámci schémy podpory budú podporené iba tie projekty, ktoré sú v súlade s BAT, fosílne palivá sa primárne nebudú podporovať. V rámci zabezpečenia súladu so zásadou „výrazne nenarušiť" budú v rámci výziev stanovené špecifické kritéria oprávnenosti (eligibility criteria) a podporené tak budú iba projekty spĺňajúce požiadavky legislatívy EÚ a SR v oblasti ochrany životného prostredia ako aj ostatnej relevantnej legislatívy vrátane kritérií „výrazne nenarušiť" vyplývajúcich z nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2020/852 z 18. júna 2020 o vytvorení rámca na uľahčenie udržateľných investícií.
- Bude zabezpečené, aby množstvo emitovaných skleníkových plynov (v jednotkách $eqCO_2$) v daných podnikoch v priemere kleslo o minimálne 30 %.

- Implementácia sa bude vzťahovať na projekty s realizáciou do Q4 2025.

- Táto reforma si nevyžaduje dodatočné zdroje, keďže bude využívať existujúce personálne kapacity Ministerstva životného prostredia SR (MŽP SR) a administratívne kapacity vyplývajúce z investície 1.

Adresát:

- ETS podniky a podniky mimo ETS produkujúce emisie skleníkových plynov.

Časový rozvrh:

- Definovanie spôsobu podpory dekarbonizácie priemyslu na základe princípu hodnoty za peniaze a aktuálnych znalostí zo sektora.

- Vyhlásenie výzvy na predkladanie projektov znižovania emisií najneskôr v priebehu Q2-Q3 2022.

- Realizácia projektov do Q4 2025.

Štátna pomoc:

- Projekty zamerané na dekarbonizáciu priemyslu sú investične náročné a predpokladaná výška pomoci na ich podporu presahuje limity stanovené podľa GBER.

- Pre naplnenie reformy 2 a investície 1 bude vypracovaná a notifikovaná nová schéma štátnej pomoci zameraná na podporu investícií priemyselných podnikov v oblasti dekarbonizácie v súlade s Usmerneniami o štátnej pomoci v oblasti ochrany životného prostredia a energetiky na roky 2014 – 2020 (2014/C 200/01).

- Podporené budú iba investície, u ktorých sa preukáže, že v dôsledku štátnej pomoci prispejú k ochrane životného prostredia nad rámec súčasných noriem EÚ záväzných pre daného prevádzkovateľa.

- V prípade podpory projektov subjektov aktívnych v rámci schémy ETS budú podporené iba také investície, ktorých implementácia povedie k úrovniam emisií skleníkových plynov značne pod hranicou súčasných referenčných hodnôt (benchmark). Táto podmienka bude kritériom oprávnenosti pre prihlásenie sa do vyhlásenej výzvy s aplikáciou súťažného ponukového konania.

Reforma 3: Novelizácia zákona o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania (IPKZ)

Výzvy:

- Súčasná právna úprava procesu povoľovania integrovaných prevádzok a ich zmien predpokladá uskutočnenie rigidne nastavaného správneho konania, výsledkom ktorého je rozhodnutie s podrobnými podmienkami.

- Je potrebné zautomatizovať povoľovací proces prostredníctvom informačného systému obsahujúceho všetky požadované funkcionality.

- Zlúčenie konania aj s posudzovaním vplyvov na životné prostredia, v prípade ak to proces vyžaduje.

- Povoľovanie menej významných zmien je taktiež podmienené realizáciou správneho konania.

- Výkon kontrol v integrovaných prevádzkach vykonávajú tí istí zamestnanci, ktorí prevádzku povoľovali.

- Komplikovaný výkon kontrol v areáloch kde je viacero integrovaných prevádzok prepojených aj na prevádzky nevyžadujúce si integrované povolenie.

- Potrebné prepovoľovať všetky prevádzky tak, aby sa zohľadnil vplyv každej jednej prevádzky v areáli a podmienky boli určené v jednom povolení pre všetky činnosti, aj súvisiace, ktoré priamo nespadajú pod Prílohu 1 zákona IPKZ[42].

- Presun kompetencií v oblasti povoľovania priemyselných prevádzok, ktoré nevykonávajú činnosť podľa prílohy 1 na SIŽP.

- Identifikácia prevádzok bez vydaného integrovaného povolenia (IP), ktoré vykonávajú, alebo môžu vykonávať činnosť podľa Prílohy 1 zákona IPKZ.

Ciele:

- Vyňať stavebné povoľovanie spod integrovaného povoľovania a zriadenie samostatného stavebného odboru, ktorý bude ďalej vykonávať funkciu špeciálneho stavebného úradu.

- Plánovaná novela zákona o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia dodrží, prípadne zvýši, aktuálnu úroveň účasti verejnosti na rozhodovaní a úroveň posudzovania vplyvov na životné prostredie.

- Nastaviť flexibilné a hospodárne podmienky správneho konania a vydávania rozhodnutia, v primeranom rozsahu nastavenie posudzovania z pohľadu mitigácie a adaptácie na zmenu klímy.

[42] Zákon 39/2013 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

- Vytvorenie informačného systému so zabudovanou funkciou samotného konania pre vydanie integrovaného povolenia, alebo jeho zmeny.
- Vytvorenie efektívneho BAT centra na MŽP SR.
- Posilnenie povoľujúceho a kontrolného orgánu, ktorým je SIŽP, posilnenie školiacich kapacít SIŽP a prepojenie na BAT centrum.
- Posilnenie oblasti priemyselných emisií na MŽP SR.
- Pre túto reformu sa nevyžaduje podpora z RRF.

Implementácia:

- Novela zákona o IPKZ.
- Vytvorenie informačného systému.

Adresát:

- Prevádzkovatelia spadajúci pod režim IP a prevádzkovatelia s dobrovoľne vydaným IP a spĺňajúcimi požiadavky BAT nad rámec zákonných povinností.

Časový rozvrh:

- Novela zákona – 2021
- Informačný systém do Q4 2022
- Reorganizovanie IPK - SIŽP do Q4 2021
- Aplikácia nového zákona do Q4 2023

Štátna pomoc:

- Nie je relevantné.

3.2 Investície

3.2.1 Investícia 1: Dekarbonizácia priemyslu

Výzvy:

- Slovensko je jednou z najviac priemyselných krajín v EÚ, čo spôsobuje produkciu priemyselných emisií vyššiu než je priemer EÚ. Priemysel na Slovensku zároveň patrí k energeticky najnáročnejším ekonomickým sektorom.
- Napriek tomu, že podniky majú vo svojich investičných zásobníkoch aj projekty zamerané na zvyšovanie energetickej efektívnosti a znižovanie emisií z produkcie a procesov so strednodobou až dlhodobou návratnosťou, existujúca ponuka financovania vždy nedokáže podnikom poskytnúť finančné podmienky, pri ktorých by realizácia takýchto projektov mala pre predmetné podniky aj ekonomicko-finančné opodstatnenie. Navyše, administratívna náročnosť prístupu k rôznym formám dotácií a podporných mechanizmov predstavuje dodatočnú bariéru pre jednotlivé podniky a zvyšuje náklady pre získanie prostriedkov z týchto mechanizmov.

- Táto investícia priamo vychádza z reformy 2, keďže bude založená na výsledkoch výzvy na predkladanie projektov znižovania emisií, tak ako ju definuje reforma 2. Výber konkrétnych projektových zámerov bude založený na kritériách oprávnenosti a výberového procesu tak, ako sú tieto kritériá definované nižšie v texte tejto investície.

Ciele:

- Vyhlásenie nediskriminačnej, transparentnej a otvorenej výzvy s aplikáciou súťažného ponukového konania, ktorá bude otvorená pre priemyselné podniky vo všetkých priemyselných odvetviach s cieľom zníženia emisií skleníkových plynov v priemyselnej výrobe o maximálnu možnú mieru vzhľadom na celkovú alokáciu pre investíciu.

- Cieľom je podporiť projekty, ktoré ponúkajú čo najnižšiu mieru spoluúčasti RRF na financovaní zníženia jednej tony eqCO_2 pri 5 % diskontnej sadzbe počas celej životnosti daného projektu a po zarátaní prípadného nárastu sekundárnych emisií. Rozdelenie financií bude prebiehať na základe otvorenej výzvy s aplikáciou súťažného ponukového konania, ktorý zoradí projekty podľa úrovne spoluúčasti RRF za tonu ušetrených emisií skleníkových plynov od najlacnejších po najdrahšie. Do výzvy sa budú môcť na nediskriminačnej báze zapojiť všetky priemyselné podniky, ktoré splnia podmienky.

- Po zohľadnení súboru projektov predložených zo strany priemyselných podnikov, ako aj predbežného zoznamu Modernizačného fondu bol za účelom stanovenia referenčných hodnôt podpory zvolený ako modelový príklad súbor projektových zámerov konkrétnych prevádzok, ktoré boli predložené zo strany slovenských priemyselných podnikov s cieľom dekarbonizácie. Tento súbor projektov bol zvolený nakoľko ide o najefektívnejšie známe investície do dekarbonizácie slovenského priemyslu z hľadiska spoluúčasti štátu na zníženie jednej tony eqCO2 a rozsahu dekarbonizácie.
- Tento súbor projektov má potenciál znížiť celkové emisie o 3 mil. ton eqCO_2 ročne pri spoluúčasti štátu vo výške 340 mil. eur (363 mil. eur pri bežných cenách). Berúc do úvahy úroveň produkcie skleníkových plynov v roku 2019, Slovensko musí pre splnenie cieľov zníženia skleníkových plynov do roku 2030 znížiť emisie o približne 5,5 mil. ton eqCO_2/rok. Predmetný súbor projektov by teda dosiahol takmer 60 % z potrebného zníženia na splnenie cieľa. Táto úspora môže byť dosiahnutá až od roku 2027, kedy budú všetky realizované projekty v plnej prevádzke.

- Počas predpokladanej 30 ročnej životnosti projektov, a zohľadnení diskontnej sadzby 5 % možno očakávať úsporu emisií vo výške min. 38 mil. ton eqCO2.

- Tieto investície zaradia prevádzky na úroveň najlepších prevádzok v EÚ. Očakáva sa, že po realizácií investícií klesnú emisie skleníkových plynov v daných prevádzkach o vyše tretinu a budú výrazne pod dnešnou úrovňou voľnej alokácie emisných povoleniek pre prevádzku.

- Okrem tohto sa očakávajú vedľajšie environmentálne benefity, najmä zníženie vypúšťania znečisťujúcich látok do ovzdušia (tuhé znečisťujúce látky PM, oxidy síry, oxidy dusíka, ťažké kovy a pod.). Konkrétne hodnoty zníženia týchto látok budú závisieť od konkrétnych projektov, ktoré uspejú v súťažnom ponukovom konaní.

- Potenciálna cena zníženia emisií v prípade podpory konkrétnych projektov v rámci modelového príkladu by bola 8,9 € za tonu eqCO_2 počas celej životnosti projektu (min. 30 rokov) rátajúc s 5 % diskontnou sadzbou. Táto suma zohľadňuje nárast sekundárnych emisií. Celkový náklad projektu je bezpredmetný – projekty budú podporované v závislosti od vyžadovanej podpory z verejných zdrojov za tonu skleníkových plynov.

- Poskytnúť dotknutým podnikom priestor a finančnú podporu pre modernizáciu ich výrobných procesov tak, aby sa priblížili k najmodernejším technológiám a boli svojou emisnou náročnosťou schopné zvyšovať svoju konkurencieschopnosť za priebežného približovania sa európskym a slovenským klimatickým cieľom.

- Cieľom je čerpanie prostriedkov pre účel modernizácie, ktorá sa má realizovať maximalizáciou nákladovej efektívnosti a prínosov pre klimatické ciele.

Implementácia:

- Podpora z RRF sa bude uplatňovať na báze súťažného ponukového konania v súlade s Usmerneniami o štátnej pomoci v oblasti ochrany životného prostredia a energetiky na roky 2014 – 2020 (2014/C 200/01).

- Projekty, ktoré získajú podporu z RRF sa nebudú môcť hlásiť o podporu z Modernizačného fondu. V prípade, že záujem o RRF bude vyšší než úroveň dostupných prostriedkov, neúspešné projekty z RRF sa budú môcť hlásiť aj o prostriedky Modernizačného fondu za predpokladu splnenia podmienok financovania z Modernizačného fondu. Množstvo prostriedkov dostupných v súťažnom ponukovom konaní RRF bude každopádne konštantné a nebude sa meniť. Z rokovaní s predstaviteľmi Komisie pre Modernizačný fond vyplýva, že Modernizačný fond sa bude v prvých rokoch fungovania zameriavať primárne na projekty zo sektoru teplárenstva, pričom tento sektor nebude podporovaný z RRF. Rovnako tak sa očakáva, že Modernizačný fond bude podporovať aj menej efektívne investície, ktoré spadajú do oblasti prioritných investícií. Očakáva sa, že podpora RRF bude smerovať iba do tých najefektívnejších a najúspornejších projektov.

- Výzva s aplikáciou súťažného ponukového konania bude otvorená pre všetky typy priemyselných podnikov, ktoré splnia stanovené podmienky. Cieľom bude realizácia efektívnej, nediskriminačnej a otvorenej súťaže so zapojením čo najviac podnikov z rôznych oblastí priemyselných odvetví.

- Po vyhlásení výzvy, v ktorej bude špecifikovaná maximálna možná miera spoluúčasti z RRF, budú prijaté projekty zoradené podľa ich ponúkaného nákladu za tonu zníženia emisií skleníkových plynov od najlacnejších po najdrahšie, berúc do úvahy prípadný nárast/pokles sekundárnych emisií, ktorý bude výsledkom realizácie investície. Podporené budú iba tie projekty, ktoré nepresiahnu maximálnu možnú stanovenú dotáciu za tonu emisií, budú v súlade s kritériami „výrazne nenarušiť“ a svojím celkovým finančným rozsahom nepresiahnu stanovenú alokáciu. Podporené budú tie projekty, ktoré sú v súlade s BAT, fosílne palivá nebudú môcť byť podporené nad rámec kritérií „výrazne nenarušiť“.

- Vylúčené budú všetky projekty, ktoré nespĺňajú kritéria o environmentálnej udržateľnosti, t.j. technológie založené na báze fosílnych palív, energii z neudržateľných biopalív, biokvapalín a palív z biomasy (podľa metodológie smernice 2018/2001 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov).

- Jediným kritériom výberu konkrétnych projektov v súťažnom ponukovom konaní bude úroveň žiadaného spolufinancovania z prostriedkov RRF v EUR za ušetrenú tonu emisií eqCO_2 počas celej životnosti danej technológie a uplatnení diskontnej sadzby 5 % ročne, berúc do úvahy prípadný nárast/pokles sekundárnych emisií, ktorý bude výsledkom realizácie investície. Toto zaručí široký priestor pre súťaž, keďže všetky priemyselné podniky sa budú môcť prihlásiť, pričom iba cena za zníženie emisií bude kritériom pri dodržaní ďalších podmienok opísaných nižšie. Máme za to, že otvorenosť tejto podmienky zaručí, že sa do výzva s aplikáciou súťažného ponukového konania prihlási dostatok firiem na to, aby vznikol konkurenčný tlak voči podnikom a tie tak ponúknu čo najnižšiu cenu.

- Bude zabezpečené, aby množstvo emitovaných skleníkových plynov (v jednotkách eqCO_2) v podporených podnikoch v priemere kleslo o minimálne 30 %. Táto podmienka bude súčasťou vyhláseného súťažného ponukového konania.

- Informácie o výzve budú zverejnené na webovej stránke MŽP SR. Po vyhodnotení výzvy budú zverejnené informácie o rozdelení financií medzi jednotlivé priemyselné podniky, výške prostriedkov, ktoré získali jednotlivé podniky, informácie o poskytovateľovi grantu, dátum rozhodnutia, adresa daného priemyselného podniku a ekonomický sektor, v ktorom podnik pôsobí.

- S priemyselnými podnikmi, ktoré uspejú vo výzve nebudú prebiehať žiadne ďalšie rokovania v otázke ceny za ušetrenú tonu emisií eqCO_2 počas celej životnosti danej technológie a uplatnení diskontnej

sadzby 5 % ročne. Prísne bude uplatnená cena, ktorá bola uvedená v procese prihlásenia súťažného ponukového konania , pričom prebehne iba jedno kolo konania.

- Podpora bude implementovaná v pôsobnosti MŽP SR v súčinnosti hlavných vecne dotknutých sekcií, zložených z odborníkov z prostredia integrovaného povoľovania a kontroly znečistenia, projektových manažérov, odborníkov priamo z prostredia priemyslu a zamestnancov vecných sekcií MŽP SR. V prípade potreby budú v procese implementácie zapojení ďalší relevantní aktéri (stakeholders), experti z občianskej spoločnosti a samospráv.

- Podpora z RRF bude priebežne vyhodnocovať pokrok smerom k napĺňaniu klimatických cieľov stanovených pre rok 2030, vrátane trajektórie k dosiahnutiu redukcie skleníkových plynov aspoň o 55 % v porovnaní s rokom 1990.

- Po samotnej realizácii projektu bude zabezpečená kontrola naplnenia jeho cieľov a kompatibilita skutočných emisných redukcií s pôvodne navrhovanými. Kontrola bude zabezpečovaná v súčinnosti MŽP SR a podriadených organizácií ako SIŽP, ktorá priebežne monitoruje plnenie environmentálnych štandardov v jednotlivých oblastiach a zaručí, že dôjde k deklarovanej úspore emisií. V prípade nesplnenia projektových záväzkov budú uplatnené sankčné mechanizmy v dostatočne motivujúcej miere.

- V prípade podpory projektov subjektov aktívnych v rámci schémy ETS budú podporené iba také investície, ktorých implementácia povedie k úrovniam emisií skleníkových plynov značne pod hranicou súčasných referenčných hodnôt (benchmark). Táto podmienka bude kritériom oprávnenosti pre prihlásenie sa do vyhlásenej výzvy s aplikáciou súťažného ponukového konania.

- Budú podporené iba projekty, ktorých realizácia nezačala pred tým, ako sa priemyselný podnik prihlásil do aukčnej schémy.

- Pre implementáciu navrhovanej formy kontroly bude potrebné posilnenie SIŽP a jej príslušnosti v trestnom konaní.

- Výzvy a implementácia budú realizované na základe platných pravidiel štátnej pomoci.

Adresát:

- MŽP SR bude vystupovať ako implementačný subjekt. V rámci MŽP SR budú zabezpečené dostatočné administratívne kapacity pre úspešnú implementáciu tohto komponentu. Z pohľadu MŽP SR, prípadne podriadených organizácií, bude zabezpečený dostatočný počet zamestnancov a odborníkov, ktorí budú na plán dohliadať. Je potrebné efektívne nastaviť a spravovať schémy štátnej pomoci, nastaviť personálny systém dohľadu nad podávaním žiadostí a ich kontrolou a vyhodnocovaním. Následne po samotnej realizácii bude daný subjekt zabezpečovať kontrolu a ich spätné hodnotenie, na základe ktorého budú udeľované prípadné sankcie za nesplnenie zmluvných záväzkov.

Časový rozvrh:

- Projekty budú podporované v rokoch 2022 až 2025, tak aby bola zabezpečená ich finalizácia do Q4 2025.

- Po ukončení realizácie jednotlivých projektov bude možné od roku 2027 počítať s celkovými úsporami na emisiách skleníkových plynov na základe ich konkrétnych redukčných potenciálov.

Štátna pomoc:

- Projekty zamerané na dekarbonizáciu priemyslu sú investične náročné a predpokladaná výška pomoci na ich podporu presahuje limity stanovené podľa GBER.

- Vytvorená a notifikovaná bude nová schéma štátnej pomoci v podobe výzvy s aplikáciou súťažného ponukového konania zameraná na podporu investícií priemyselných podnikov v oblasti dekarbonizácie v súlade s Usmerneniami o štátnej pomoci v oblasti ochrany životného prostredia a energetiky na roky 2014 – 2020 (2014/C 200/01).

- Podporené budú iba investície, u ktorých sa preukáže, že v dôsledku štátnej pomoci prispejú k ochrane životného prostredia nad rámec súčasných noriem EÚ záväzných pre daného prevádzkovateľa.

- V prípade podpory projektov subjektov v rámci schémy ETS budú podporené iba také investície, ktorých implementácia povedie k úrovniam emisií skleníkových plynov značne pod hranicou súčasných referenčných hodnôt (benchmark) a nebude viesť k dodatočným ziskom v dôsledku voľných alokácii povoleniek. Tieto podmienky budú kritériami oprávnenosti pre prihlásenie sa do vyhlásenej výzvy s aplikáciou súťažného ponukového konania.

3.2.2 Investícia 2: Zabezpečenie fungovania procesov SIŽP naviazaných na dekarbonizáciu

Výzvy:

- V praxi inšpekcie sa vykonávanie operatívnych odberov a analýz vzoriek materiálov, ktoré by umožnili efektívnejšie zameranie vykonávaných kontrol, realizuje len minimálne.

- Aktuálne materiálne vybavenie inšpekcie neumožňuje inšpektorom vykonávať potrebné množstvo činností samostatne a priamo v teréne, po zbere dát musia byť práce dokončované v kancelárii, resp. zverené na vykonanie tretím osobám.

- SIŽP disponuje piatimi miestnymi inšpektorátmi (jeden nový inšpektorát bude otvorený koncom roka 2021), čo znamená, že geografická vzdialenosť k niektorým priemyselným zariadeniam je stále pomerne vysoká. Vozový park SIŽP je zároveň zastaraný a nedostatočný. SIŽP disponuje iba troma dodávkami s potrebnou meracou technikou (ročník výroby 2003 a dvakrát 2011), ktoré využíva Útvar inšpekcie ochrany ovzdušia.

- SIŽP nedisponuje dostatočným množstvom terénnych áut, ktoré sú nutné na prácu v nespevnenom a ťažko dostupnom teréne a v ktorom dochádza k niektorým kontrolám. SIŽP má v súčasnosti iba šesť týchto áut, pričom štyri z nich boli vyrobené v roku 2003. Približne 60 % vozového parku SIŽP je starších ako 10 rokov a 90 % vozidlám SIŽP chýba kapacita na prekonávanie nespevnených a ťažko dostupných terénov.

- Infraštruktúra organizácie nezodpovedá potrebám pre vykonávanie zvýšenej práce v teréne vyplývajúcej z investície 1.

- Reforma 3 si bude vyžadovať zvýšenú kontrolu na zariadeniach, ktoré sú súčasťou IPKZ.

- Investícia je priamo naviazaná na Reformu 3.

Ciele :

- Vykonávanie operatívnych analýz priamo na mieste v teréne umožní cielené zameranie na konkrétne zistené nedostatky bez potreby vykonávania dlhotrvajúcich akreditovaných analýz zameraných na široké množstvo ukazovateľov.

- Zmeniť pomer kancelárskej a terénnej práce v prospech terénnych prác. Viacero najmä administratívnych úkonov súvisiacich s vykonávaním kontrol sa bude realizovať priamo v teréne, čo ušetrí čas a umožní efektívnejšiu prácu.

- Obnova vozového parku SIŽP, bez ktorej nie je možná efektívna kontrola prevádzok.

- Rekonštrukcia a modernizácia jestvujúcej infraštruktúry so zameraním na aplikáciu materiálneho vybavenia a techniky pre zvýšené množstvo terénnych prác.

- Očakáva sa, že zvýšená úroveň kontroly povedie k priamemu a nepriamemu zníženiu environmentálneho znečistenia vo všetkých oblastiach (ovzdušie, pôda, voda) a zároveň bude mať nepriamy presah na znižovanie emisií skleníkových plynov.

Implementácia:

- Pre jednotlivé agendové zamerania inšpekcie budú obstarané a následne špeciálnymi meracími zariadeniami a kancelárskou technikou vybavené vozidlá najmä pre inšpekciu ochrany ovzdušia, ochrany vôd a odpadového hospodárstva.

- SIŽP bude posudzovať prevádzky počas hodnotenia výzvy s aplikáciou súťažného ponukového konania (investícia 1). Toto posudzovanie prebehne napríklad v otázke všetkých kritérií „výrazne nenarušiť" (vyhodnocovanie emisií CO_2 aj iných znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody, pôdy, posudzovanie vzhľadom na nakladanie s odpadmi, dopadov na biodiverzitu a pod.). Po uskutočnení investície bude SIŽP posudzovať efektívnosť riešenia a či deklarované ciele boli splnené. Inšpektori budú tieto prevádzky sledovať aj počas realizácie investície. Preto je potrebné zlepšiť ich technické vybavenie. Okrem toho je nutné zlepšiť technické vybavenie SIŽP pre posilnenie implementácie zákona o IKPZ plošne na všetkých prevádzkach IPKZ za účelom eliminácie poškodzovania životného prostredia.

- Obnova vybavenia a to najmä vozového parku a IT vybavenia pre zvýšený objem prác v teréne. V priloženom exceli sú definované typy vozidiel pre referenčnú hodnotu (benchmark), pričom v prípade všetkých z nich bol zvolený ekvivalent s čo najnižšími emisiami CO_2/km – všetky vozidlá sú plug-in hybridmi (PHEV).

- Paralelne sa upraví infraštruktúra inšpekcie pre parkovanie nových vozidiel a bezpečné umiestnenie a skladovanie zakúpenej techniky.

Adresát:

- Slovenská inšpekcia životného prostredia

Časový rozvrh:

- 01/2022 – 09/2022 – obstaranie vozidiel

- 01/2022 – 09/2022 – obstaranie meracej techniky a kancelárskej techniky

- 03/2022 – 09/2022 – obstaranie projektovej dokumentácie pre úpravu infraštruktúry

- 09/2022 – 09/2024 – postupné dodanie a úprava vozidiel s inštaláciou meracej a kancelárskej techniky

- 09/2022 – 09/2024 – úprava jestvujúcej infraštruktúry

4 Strategická sebestačnosť a bezpečnostné otázky

Realizácia navrhovaných reforiem a investícií prispeje k budovaniu Európskej únie odolnej voči zmene klímy a pripravenej na jej dôsledky. Zlepší tiež energetickú bezpečnosť zvýšením energetickej efektívnosti.

5 Medzinárodné reformné a investičné zámery

Komponent neobsahuje medzinárodné reformné a investičné zámery.

6 Zelená transformácia

Komponent dekarbonizácia priemyslu priamo prispieva k významnému zníženiu produkcie emisií skleníkových plynov a zároveň prispieva ku zníženiu súčasného vysokého podielu emisií priemyslu na celkových emisiách. Súlad s legislatívou: s Nariadením 2010/75/EU o priemyselných emisiách, Nariadením 2001/81/EC k emisným stropom a nariadením o fluórovaných skleníkových plynoch. Realizácia projektov v danej oblasti pozitívnym spôsobom prispeje k pokroku pri dosahovaní klimatickej neutrality do roku 2050. Dekarbonizácia priemyslu má dopad na zelenú transformáciu v zmysle boja proti najdôležitejšej environmentálnej výzve – klimatickej zmene. Komponent má pozitívny vplyv aj na iné environmentálne ciele, najmä na kvalitu ovzdušia.

7 Digitálna transformácia

Aby sa Slovenská republika radila medzi konkurencieschopné krajiny na medzinárodnej scéne, je potrebné podporovať vedecko-výskumné projekty, zavádzanie nových technológií, inovácií a koncepcie Priemyslu 4.0 do všetkých priemyselných odvetví. Nakoľko tvorí priemysel takmer 25 % nášho hrubého domáceho produktu a Slovenská republika patrí medzi popredné európske ekonomiky v strojárskom, resp. automobilovom priemysle, je zavádzanie Priemyslu 4.0 a s ním spojených fenoménov ešte dôležitejšie. Digitalizácia procesov na SIŽP priamo prispieva k tomuto cieľu.

8 Princíp výrazne nenarušiť

Realizácia navrhovaných opatrení významným spôsobom prispeje k mitigácii zmeny klímy, pričom neprinesie zhoršenie z pohľadu adaptácie. Pozitívne bude ovplyvnená miera znečistenia ovzdušia, nebude narušená biodiverzita, bude nepriamo podporená obehová ekonomika.

Realizácia opatrení prinesie značnú úsporu na emisiách skleníkových plynov.

8.1 Reforma 1: Ukončenie podpory spaľovania hnedého uhlia v elektrárni Nováky a transformácia regiónu Hornej Nitry

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Reforma bude viesť k ukončeniu spaľovania hnedého uhlia v elektrárni Nováky a tým výrazne prispeje k zníženiu emisií skleníkových plynov. V rámci reformy nebudú podporené projekty, ktoré by boli v rozpore s princípmi „výrazne nenarušiť“ a ich technickými usmerneniami ani projekty, ktoré budú v rozpore s Taxonómiou udržateľného financovania, napr. výrobu energie z iných fosílnych palív alebo nepoškodí ďalších päť zložiek ako transformácia ústredného kúrenia, energetické zhodnotenie z odpadu a iné. Konkrétne investície budú financované z iných zdrojov (ako napr. FST, operačné programy

			Ľudské zdroje, Integrovaná infraštruktúra, Kvalita životného prostredia a Integrovaný regionálny operačný program).
Adaptácia na zmenu klímy		X	Reforma pozitívne ovplyvní adaptáciu prostredníctvom konkrétnych opatrení realizovaných cez investície v transformácii regiónu hornej Nitry. Zníženie emisií zo spaľovania uhlia sa nielen pozitívne prejaví na prírode a krajine, ale navyše posilní jej adaptačnú schopnosť.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Reforma prispeje k zníženiu spotreby vody v priemyselných prevádzkach, podporou ďalšieho využívania odpadových vôd v priemyselných prevádzkach. Zníženie spotreby vody v samotnom baníctve pozitívne prispeje ku danému environmentálnemu cieľu. Existuje však riziko akumulácie vody v priestoroch po ukončení ťažby a jej vytekanie na povrch. Na to, aby bol zabezpečený princíp výrazne nenarušiť, budú opatrenia po skončení ťažby uhlia dodržiavať platné národné a európske nariadenia a normy ohľadom rekultivácie vyťažených banských priestorov.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Reforma prispeje k podpore predchádzania vzniku odpadov a bude výrazne preferovať podporu opätovného využitia vzniknutých odpadov priamo v priemyselnom areáli prevádzky.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Reforma výrazne zlepší kvalitu ovzdušia v regióne, predovšetkým cez zníženie emisií oxidov dusíka, síry a $PM_{2,5}$ a PM_{10} zo spaľovania uhlia, ale aj z banských ťažobných činností a dopravy.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosti podporované reformou budú mať zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu. Zníženie emisií zo spaľovania uhlia sa pozitívne prejaví na prírode a krajine,

			ukončenie banskej činnosti povedie k obnove ekosystémov.

8.2 Reforma 2: Nákladovo efektívne zníženie emisií skleníkových plynov v priemysle

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	*Áno*	*Nie*	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Podporované aktivity vyplývajúce z prijatia reformy budú mať pozitívny vplyv na zmiernenie zmeny klímy a budú prijaté v zmysle platných národných a európskych nariadení, a dekarbonizačných stratégií. Reforma prispeje k zníženiu emisií skleníkových plynov prostredníctvom podpory a aplikácie „best available technology“ (BAT). V rámci investície nebudú podporené projekty, ktoré by boli v rozpore s princípom „výrazne nenarušiť“ a ich technickými usmerneniami ani projekty, ktoré budú v rozpore s Taxonómiou udržateľného financovania. Dôraz sa bude klásť na súlad podpory tých projektov, ktoré spĺňajú EÚ smernice, konkrétne smernicu o priemyselných emisiách zameranú na znečisťujúce látky v ovzduší vs. EU ETS pri zohľadňovaní emitovanie skleníkových plynov. Reforma podporí znižovanie emisií skleníkových plynov z výrobných ekonomických činností, u ktorých sa buď (1) preukázalo, že sú v súlade s medzinárodne uznávanou metódou určovania prechodu na prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo, alebo (2), ktoré sú nižšie ako priemerné globálne emisie (na základe výkonnostnej emisnej normy určenej medzinárodne uznávanými údajmi) pre túto hospodársku činnosť.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Reforma pozitívne ovplyvní adaptáciu prostredníctvom konkrétnych opatrení realizovaných cez investíciu 1.

			Reforma vytvorí podmienky (vyhlásenie výzvy, konkrétne zadefinovanie jej znenia) prostredníctvom ktorej bude môcť byť realizovaná investícia 1.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Reforma vytvorí rámec, aby v konkrétnych opatreniach boli identifikované a riadené aj riziká spojené s kvalitou vody a / alebo spotrebou vody na príslušnej úrovni a aby zodpovedali požiadavkám právnych predpisov EÚ o vode.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Reforma deklaruje, že najmenej 70 % (hmotnostných) nebezpečného stavebného a demolačného odpadu (s výnimkou prirodzene sa vyskytujúceho materiálu definovaného v kategórii odpadu z EÚ 17 05 04 v zozname odpadov EÚ), ktorý vznikne počas rekonštrukcií, musí byť pripravené na opätovné použitie alebo odoslané na recykláciu alebo iné zhodnotenie materiálu, prípadne že budú zastarané technológie riešené v súlade s požiadavkami príslušnej legislatívy.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Prostredníctvom investície 1 dôjde k zníženiu emisií do ovzdušia v sektore priemyslu. Aby sa zabránilo nepriamym dopadom, reforma bude vychádzať z princípov znižovania emisií do ovzdušia a vody v rozmedzí BAT stanovených v BREF pre príslušný typ výroby / služieb. Bude podporovať implementáciu uznávaných systémov environmentálneho manažérstva (ISO 14001, EMAS alebo ekvivalent).
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Reforma podporuje posudzovanie vplyvov na životné prostredie (EIA) a bude implementovaná v súlade so smernicami EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie (2014/52 / EÚ) a s akýmikoľvek potrebnými zmierňovacími opatreniami na ochranu biodiverzity / ekosystémov, najmä v prípadoch ako je svetové dedičstvo

			UNESCO a kľúčové oblasti biodiverzity (KBA). Pre miesta / prevádzky nachádzajúce sa v oblastiach citlivých na biodiverzitu alebo v ich blízkosti (vrátane siete chránených území Natura 2000, ako aj ďalších chránených území) zaisťuje, že bude vykonané príslušné hodnotenie v súlade s ustanoveniami stratégie EÚ v oblasti biodiverzity (KOM (2011) 244), smernice o vtákoch (2009/147 / ES) a smernice o biotopoch (92/43 / EHS) (alebo iné rovnocenné národné ustanovenia alebo medzinárodné normy).

8.3 Reforma 3: Novelizácia zákona o IPKZ

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	*Áno*	*Nie*	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Reforma prispeje k zníženiu emisií skleníkových plynov prostredníctvom aplikácie BAT. Opatrenie nebude podporovať projekty, ktoré by boli v rozpore s princípom „výrazne nenarušiť“ a ich technickými usmerneniami ani projekty, ktoré budú v rozpore s Taxonómiou udržateľného financovania.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Reforma pozitívne ovplyvní adaptáciu na zmenu klímy v sektore priemyslu, nakoľko znížia emisie skleníkových plynov. V prípade, ak by zmeny vo vykonávaní predpisov a postupov IPKZ predstavovali riziko v tom, že niektoré environmentálne aspekty nebudú plne zahrnuté, tak v tom prípade sa procesy budú riadiť podľa príslušných zabezpečení (napr. rešpektovanie zásad EÚ v oblasti účasti zainteresovanej verejnosti, procedurálne zapracovanie pripomienok a pod.)
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	V prípade, ak by zmeny vo vykonávaní predpisov a postupov IPKZ predstavovali riziko v tom,

			že niektoré environmentálne aspekty nebudú plne zahrnuté, tak v tom prípade sa procesy budú riadiť podľa príslušných zabezpečení (napr. rešpektovanie zásad EÚ v oblasti účasti zainteresovanej verejnosti, procedurálne zapracovanie pripomienok a pod.)
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Aplikácia reformy bude mať nepriamy dopad na zlepší manažment odpadov a bude zohľadňovať prístupy obehového hospodárstva.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Kvalitnejšou kontrolou predpisov sa nepriamo zlepší stav v týchto oblastiach. V prípade, ak by zmeny vo vykonávaní predpisov a postupov IPKZ predstavovali riziko v tom, že niektoré environmentálne aspekty nebudú plne zahrnuté, tak v tom prípade sa procesy budú riadiť podľa príslušných zabezpečení (napr. rešpektovanie zásad EÚ v oblasti účasti zainteresovanej verejnosti, procedurálne zapracovanie pripomienok a pod.)
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	V prípade, ak by zmeny vo vykonávaní predpisov a postupov IPKZ predstavovali riziko v tom, že niektoré environmentálne aspekty nebudú plne zahrnuté, tak v tom prípade sa procesy budú riadiť podľa príslušných zabezpečení (napr. rešpektovanie zásad EÚ v oblasti účasti zainteresovanej verejnosti, procedurálne zapracovanie pripomienok a pod.)

8.4 Investícia 1: Dekarbonizácia priemyslu

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Podporované aktivity vyplývajúce z prijatia reformy budú mať pozitívny vplyv na zmiernenie zmeny klímy a budú prijaté v zmysle platných národných a európskych nariadení,

			a dekarbonizačných stratégií. Reforma prispeje k zníženiu emisií skleníkových plynov prostredníctvom podpory a aplikácie BAT. V rámci investície nebudú podporené projekty, ktoré by boli v rozpore s princípom „výrazne nenarušiť“ a ich technickými usmerneniami ani projekty, ktoré budú v rozpore s Taxonómiou udržateľného financovania. Dôraz sa bude klásť na súlad podpory tých projektov, ktoré spĺňajú EÚ smernice, konkrétne smernicu o priemyselných emisiách zameranú na znečisťujúce látky v ovzduší vs. EU ETS pri zohľadňovaní emitovanie skleníkových plynov. Reforma podporí znižovanie emisií skleníkových plynov z výrobných ekonomických činností, u ktorých sa buď (1) preukázalo, že sú v súlade s medzinárodne uznávanou metódou určovania prechodu na prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo, alebo (2), ktoré sú nižšie ako priemerné globálne emisie (na základe výkonnostnej emisnej normy určenej medzinárodne uznávanými údajmi) pre túto hospodársku činnosť.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Podporované aktivity vyplývajúce z investície budú mať pozitívny vplyv na zmiernenie zmeny klímy a budú prijaté v zmysle platných národných a európskych nariadení, a dekarbonizačných stratégií. Investície pozitívne ovplyvnia adaptáciu na zmenu klímy v sektore priemyslu, nakoľko znížia emisie skleníkových plynov.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Podporované aktivity vyplývajúce z prijatia reformy budú mať pozitívny vplyv na zmiernenie zmeny klímy a budú prijaté v zmysle platných národných a európskych nariadení. V konkrétnych opatreniach budú identifikované a riadené aj riziká spojené s kvalitou vody a / alebo spotrebou vody na príslušnej

			úrovni a budú zodpovedať požiadavkám právnych predpisov EÚ o vode.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Prostredníctvom investície sa bude vykonávať lepšia prevencia vzniku odpadu a využívanie environmentálne vhodnejších materiálov a surovín. Cieľom bude aby sa aspoň 70 % (hmotnostných) nebezpečného stavebného a demolačného odpadu (s výnimkou prirodzene sa vyskytujúceho materiálu definovaného v kategórii odpadu z EÚ 17 05 04 v zozname odpadov EÚ), ktorý vznikne počas rekonštrukcií, pripraví na opätovné použitie alebo odoslané na recykláciu alebo iné zhodnotenie materiálu, prípadne že budú zastarané technológie riešené v súlade s požiadavkami príslušnej legislatívy.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Podporované aktivity vyplývajúce z prijatia reformy budú mať pozitívny vplyv na zmiernenie zmeny klímy a budú prijaté v zmysle platných národných a európskych nariadení, a dekarbonizačných stratégií. Prostredníctvom opatrení dôjde k zníženiu emisií do ovzdušia v sektore priemyslu. Aby sa zabránilo nepriamym dopadom, investícia bude dbať na princípy znižovania emisií do ovzdušia a vody v rozmedzí BAT stanovených v BREF pre príslušný typ výroby / služieb. Prípadne v súlade s nariadením REACH (registrácia, hodnotenie, autorizácia a obmedzenie chemických látok) (1272/2008 / ES) a nariadením RoHS (obmedzenie nebezpečných látok) (2002/95 / ES) a bude podporovať implementáciu uznávaných systémov environmentálneho manažérstva (ISO 14001, EMAS alebo ekvivalent).
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Podporované aktivity vyplývajúce z prijatia reformy budú mať pozitívny vplyv na zmiernenie

			zmeny klímy a budú prijaté v zmysle platných národných a európskych nariadení, a dekarbonizačných stratégií. Investície prispejú k ochrane ekosystémov prostredníctvom zníženia znečistenia ovzdušia. Reforma podporuje posudzovanie vplyvov na životné prostredie (EIA) a bude implementovaná v súlade so smernicami EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie (2014/52 / EÚ) a s akýmikoľvek potrebnými zmierňovacími opatreniami na ochranu biodiverzity / ekosystémov, najmä v prípadoch ako je svetové dedičstvo UNESCO a kľúčové oblasti biodiverzity (KBA). Pre miesta / prevádzky nachádzajúce sa v oblastiach citlivých na biodiverzitu alebo v ich blízkosti (vrátane siete chránených území Natura 2000, ako aj ďalších chránených území) zaisťuje, že bude vykonané príslušné hodnotenie v súlade s ustanoveniami stratégie EÚ v oblasti biodiverzity (KOM (2011) 244), smernice o vtákoch (2009/147 / ES) a smernice o biotopoch (92/43 / EHS) (alebo iné rovnocenné národné ustanovenia alebo medzinárodné normy).

8.5 Investícia 2: Zabezpečenie fungovania procesov SIŽP naviazaných na dekarbonizáciu

Nové budovy

Časť 1 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť"	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie", uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy	X		
Adaptácia na zmenu klímy	X		
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Inštalované spotrebiče budú doložené údajovými listami výrobkov, prípadne certifikátom budovy. Všetky príslušné spotrebiče vody (sprchové riešenia, sprchy, kohútiky, WC, WC misy a splachovacie nádržky, pisoárové

			misy a splachovacie nádržky, vane) musia patriť do dvoch najlepších tried spotreby vody podľa platného značenia v EÚ (EU Water Label - http://www.europeanwaterlabel.eu/). Pokiaľ nie je stavba predmetom schválenia procesu EIA, budú počas stavby/rekonštrukcie identifikované a riadené environmentálne riziká vytvorením plánu akým spôsobom im predchádzať a ako ich riešiť.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie	X		
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy	X		
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Najmenej 70 % všetkých výrobkov z dreva použitých v novej konštrukcii na konštrukcie, obklady a povrchové úpravy bude recyklovaných / opätovne použitých, alebo pochádzajú z trvalo udržateľne obhospodarovaných lesov, ako sú certifikované certifikačnými auditmi tretích strán vykonávanými akreditovanými certifikačnými orgánmi, napr. Normy FSC / PEFC alebo ekvivalentné normy. Stavebné práce sa nebudú uskutočňovať v oblastiach citlivých na biodiverzitu alebo v ich blízkosti (vrátane siete chránených oblastí Natura 2000, lokalít svetového dedičstva UNESCO a kľúčových oblastí biodiverzity, ako aj ďalších chránených oblastí). Ak by boli stavebné práce uskutočnené v oblastiach citlivých na biodiverzitu, bude sa vyžadovať súlad s článkom 6 ods. 3 a článkom 12 smernice o biotopoch a článkom 5 smernice o vtákoch. Tam kde je to podľa platnej legislatívy potrebné bude stavba predmetom posudzovania vplyvov na životné prostredie (EIA), alebo skríningu v súlade so smernicou EIA.

Časť 2 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Otázky	*Nie*	Vecné odôvodnenie
Zmiernenie zmeny klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k značným emisiám skleníkových plynov?	X	Investícia je oprávnená na intervenčné pole 025ter v prípade ak dosiahne úspory primárnej energie o 20 % nižšie ako NZEB v prílohe k nariadeniu RRF s koeficientom zmeny klímy 40 %. Pokiaľ budova uvedené úspory nedosiahne bude označená koeficientom zmeny klímy 0 %. Princíp „výrazne nenarušiť" je v rovnakom znení platný aj pre obnovu budov, ktorá spadá pod intervenčné pole 027 s 100 % klimatickým koeficientom. Neočakáva sa, že investícia povedie k významným emisiám skleníkových plynov, pretože má potenciál na zníženie spotreby energie, zvýšenie energetickej účinnosti, čo vedie k

		podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a k výraznému zníženiu emisií skleníkových plynov. Investícia bude okrem iného zahŕňať investície do energeticky efektívnych opatrení ako sú vykurovacie systémy na plynových kondenzačných kotlov, pričom inštalácia plynových zariadení bude musieť viesť k dosiahnutiu úrovne výstavy novej budovy v minimálne v štandarde NZEB. - Tieto kotly zodpovedajú triede A, ktorá je pod najvyššími dvoma triedami energetickej účinnosti. Investícia bude požadovať účinnejšie alternatívy (predovšetkým tepelné čerpadlá tried A++ a A+), ale vzhľadom na architektúru budov nie je možné inštalovať všade spoločné tepelné čerpadlá a ako najefektívnejšie z hľadiska nákladov, energie a emisií sú v takýchto objektov plynové kondenzačné kotly triedy A. Jedná sa teda o realizáciu technologicky uskutočniteľnej alternatívy. Popri inštalácii týchto kotlov bude toto opatrenie zahŕňať aj možnú inštaláciu solárnych fotovoltických a fototermických panelov. Inštalácia solárnych termálnych a fotovoltických zariadení je oprávnená na intervenčné pole 029 v prílohe k nariadeniu RRF s koeficientom zmeny klímy 100 %. Inštalácia geotermálnych zariadení je oprávnená na intervenčné pole 032 v prílohe k nariadeniu RRF s koeficientom zmeny klímy 100 %.
Adaptácia na zmenu klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k zvýšenému nepriaznivému vplyvu súčasnej klímy a očakávanej budúcej klímy na samotné opatrenie alebo na ľudí, prírodu či majetok?	X	Fyzické klimatické riziká, ktoré by mohli byť pre toto opatrenie významné, boli vyhodnotené v rámci Stratégie adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy (schválená v roku 2018). Investícia vyžaduje, aby hospodárske subjekty, ktoré budú opatrenie vykonávať, zabezpečili optimalizáciu technických systémov v renovovaných budovách tak, aby obyvateľom poskytovali tepelný komfort aj pri extrémnych teplotách. Bude sa vykonávať skríning klimatických rizík pri stavbe a tieto riziká budú vzaté do úvahy (napr. zmeny v záplavových územiach vplyvom zmeny klímy).
Prechod na obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie: Očakáva sa, že opatrenie: i) povedie k výraznému zvýšeniu vzniku, spaľovania alebo zneškodňovania odpadu, s výnimkou spaľovania nerecyklovateľného nebezpečného odpadu, alebo ii) povedie k významnej neefektívnosti priameho alebo nepriameho využívania akéhokoľvek prírodného zdroja v ktorejkoľvek fáze jeho životného cyklu, ktorá nie je minimalizovaná primeranými opatreniami, alebo	X	Vďaka schváleniu navrhovanej zmeny stavebného zákona, ktorým sa bude vykonávať lepšia prevencia vzniku stavebného odpadu, ako aj využívanie kvalitnejších a environmentálne vhodnejších materiálov. Opatrenie vyžaduje, aby hospodárske subjekty vykonávajúce výstavbu budov zabezpečili najmenej 70 % (hmotnosť) zdravotne nezávadného stavebného a demolačného odpadu (s výnimkou prirodzene sa vyskytujúceho materiálu uvedeného v kategórii 17 05 04 v Európskom zozname odpadov rozhodnutím 2000/532 / ES) vyprodukované na stavenisku budú pripravené na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu v súlade s hierarchiou odpadu a so stavebným a demolačným odpadom EÚ. Technické špecifikácie zariadení na výrobu obnoviteľnej energie, ktoré je možné inštalovať, sú súčasťou špecifikácií programu Zelená úsporám, ktorý sa na Slovensku realizuje už

iii) spôsobí významné a dlhodobé poškodenie životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom?		viacero rokov a spĺňa prísne kritériá energetickej a environmentálnej efektívnosti, aj čo sa týka ich životnosti, opraviteľnosti a recyklovateľnosti. Subjekty obmedzia vznik odpadu v procesoch súvisiacich s výstavbou a demoláciou v súlade s Protokolom EÚ o nakladaní s odpadom zo stavieb a demolácií. Návrhy budov a stavebné techniky podporia cirkulárnosť, najmä s odkazom na ISO 20887 alebo iné EÚ a národné normy.
Prevencia a kontrola znečisťovania: Očakáva sa, že opatrenie povedie k výraznému nárastu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy?	X	Nepredpokladá sa, že opatrenie povedie k významnému zvýšeniu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy, pretože: - Zhotovitelia vykonávajúci výstavbu novej budovy sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri výstavbe budov, neobsahovali nebezpečné a toxické látky (zoznam látok podliehajúcich autorizácii stanoveného v prílohe XIV k Nariadeniu (EK) č. 1907/2006). - Budú prijaté opatrenia na zníženie hluku, prachu a emisií znečisťujúcich látok počas rekonštrukčných prác.

Pri investíciách do výstavby budov sa zabezpečí, aby prípravná časť (napr. špecifikácie tendrov) ako aj implementácia zakomponovali opatrenia, vyplývajúce z požiadavky zabezpečenia súladu so zásadou „výrazne nenarušiť". Týka sa to napríklad požiadaviek, ktoré musia byť splnené pri výmene vykurovacích systémov na báze uhlia/oleja a zastaraných plynových kotlov na plynové kondenzačné kotly, ako aj opatrení spojených s cieľom obehového hospodárstva pri prevenciu vzniku a recykláciu stavebného odpadu.

Obnova budov

Časť 1 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť"	Áno	Nie	Ak ste zvolili možnosť „nie", uveďte odôvodnenie
Zmiernenie zmeny klímy	X		
Adaptácia na zmenu klímy	X		
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Plánované rekonštrukcie budov, vrátane výmeny kúrenia a chladenia budú mať zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia súvisiace so zachovaním kvality vody a vodných tokov. Rekonštrukcia môže mať pozitívny vplyv na lepšie hospodárenie s vodou a zníženie jej spotreby.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie	X		

Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy	X		
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Stavebné práce sa nebudú uskutočňovať v oblastiach citlivých na biodiverzitu alebo v ich blízkosti (vrátane siete chránených oblastí Natura 2000, lokalít svetového dedičstva UNESCO a kľúčových oblastí biodiverzity, ako aj ďalších chránených oblastí). Ak áno, bude sa vyžadovať súlad s článkom 6 ods. 3 a článkom 12 smernice o biotopoch a článkom 5 smernice o vtákoch. Tam kde je to podľa platnej legislatívy potrebné bude stavba predmetom posudzovania vplyvov na životné prostredie (EIA), alebo skríningu v súlade so smernicou EIA.

Časť 2 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Otázky	Nie	Vecné odôvodnenie
Zmiernenie zmeny klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k značným emisiám skleníkových plynov?	X	Investícia je oprávnená pre intervenčné pole 026bis v prílohe k nariadeniu RRF s koeficientom zmeny klímy 100 %. Princíp „výrazne nenarušiť“ je v rovnakom znení platný aj pre obnovu budov, ktorá spadá pod intervenčné pole 027 s 100 % klimatickým koeficientom. Obnova budov sa bude zhodovať s požiadavkami Energy Performance of Buildings Directive (EPBD). Neočakáva sa, že investícia povedie k významným emisiám skleníkových plynov, pretože je zameraná a má potenciál na zníženie spotreby energie a zvýšenie energetickej účinnosti. Vo výsledku to vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a k výraznému zníženiu emisií skleníkových plynov. Rekonštruované budovy nebudú podporovať tvorbu emisií skleníkových plynov, pretože: - Budovy sa nebudú využívať k ťažbe, skladovaniu, preprave alebo výrobe fosílnych palív. - Program obnovy má potenciál na zníženie spotreby energie, zvýšenie energetickej účinnosti, čo vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a má vplyv na výrazné zníženie emisií skleníkových plynov Ako taká prispeje k národnému cieľu zvýšenia energetickej účinnosti stanovenému v súlade so Smernicou o energetickej efektívnosti (2012/27 / EÚ) a stanovenými národnými príspevkami k plneniu Parížskej dohode o klíme. Renovácie budú podporovať (tam kde je to vhodné a ekonomicky výhodné) inštaláciu solárnych FV panelov ako súčasť renovácií budov a zavádzanie nízko uhlíkových alternatív ako sú tepelné čerpadlá.

Adaptácia na zmenu klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k zvýšenému nepriaznivému vplyvu súčasnej klímy a očakávanej budúcej klímy na samotné opatrenie alebo na ľudí, prírodu či majetok?	X	Klimatické riziká vyplývajúce zo zmeny klímy budú riešené v súlade so Stratégiou adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy (schválená v roku 2018) a na ňu nadväzujúcim Národným akčným plánom pre adaptáciu. Rekonštrukcie budú optimalizované na poskytovanie termálneho komfortu svojim užívateľom, pri ich plánovaní sa budú brať do úvahy riziká (extrémne teploty, odolnosť stavby. Renovácie budú podporovať (tam kde je to vhodné a ekonomicky výhodné) inštalovanie prvkov zelenej infraštruktúry pre chladenie a manažment vody. Bude sa vykonávať skríning klimatických rizík pri renovácií a tieto riziká budú vzaté do úvahy (napr. zmeny v záplavových územiach vplyvom zmeny klímy). Nepredpokladajú sa významné negatívne priame a primárne nepriame účinky opatrenia počas jeho životného cyklu na tento environmentálny cieľ.
Prechod na obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie: Očakáva sa, že opatrenie: i) povedie k výraznému zvýšeniu vzniku, spaľovania alebo zneškodňovania odpadu, s výnimkou spaľovania nerecyklovateľného nebezpečného odpadu, alebo ii) povedie k významnej neefektívnosti priameho alebo nepriameho využívania akéhokoľvek prírodného zdroja v ktorejkoľvek fáze jeho životného cyklu, ktorá nie je minimalizovaná primeranými opatreniami, alebo iii) spôsobí významné a dlhodobé poškodenie životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom?	X	Opatrenia na renováciu budov budú plniť ciele obehového hospodárstva v súlade s princípom „výrazne nenarušiť“. Reforma stavebného zákona (komponent 2) vytvorí rámec pre prevencia vzniku stavebného odpadu, ako aj využívanie kvalitnejších a environmentálne vhodnejších materiálov. Renovácia budov bude v súlade s cieľom zabezpečenia toho, že minimálne 70 % odpadu na ktorý sa nevzťahujú výnimky (kategória 17 05 04 v Európskom zozname odpadov podľa Rozhodnutia 2000/532/ES) bude pripravených na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu vrátane operácií zasypávania pomocou odpadu, ako náhrady za iné materiály, v súlade s hierarchiou odpadu a Protokolom EÚ o nakladaní s odpadmi zo stavieb a demolácií. Návrhy budov a použité stavebné techniky podporia obehové hospodárstvo v kontexte ISO 20887 alebo iných štandardov na posudzovanie demontovateľnosti alebo prispôsobivosti budov ktoré preukážu, že sú navrhnuté tak, aby boli efektívnejšie z hľadiska zdrojov, prispôsobiteľné, flexibilné a demontovateľné, aby umožnili opätovné použitie a recykláciu. Technické špecifikácie zariadení na výrobu energie z OZ ktoré budú inštalované tam, kde je to technicky možné a ekonomický výhodné budú spĺňať kritériá energetickej a environmentálnej efektívnosti. Tak čo sa týka ich životnosti, opraviteľnosti a recyklovateľnosti.
Prevencia a kontrola znečisťovania: Očakáva sa, že opatrenie povedie k výraznému nárastu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy?	X	Pri rekonštrukcia budov sa nepredpokladá zvýšená produkcia emisií do ovzdušia, vody alebo pôdy. - Výmena starých neefektívnych vykurovacích systémov povedie k zníženiu emisií do ovzdušia a bude mať vplyv na zlepšeniu verejného zdravia (hlavne v oblastiach, kde dochádza k prekročovaniu normy EÚ pre kvalitu ovzdušia stanovené v smernici 2008/50/EÚ). - Prevádzkovatelia vykonávajúci renováciu sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri renovácii budov, neobsahovali nebezpečné a toxické látky (zoznam látok podliehajúcich autorizácii stanoveného v prílohe XIV k Nariadeniu (EK) č. 1907/2006). - Prevádzkovatelia vykonávajúci renovácie sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri

		renovácii budov, ktoré môžu prísť do styku s obyvateľmi, emitovali menej ako 0,06 mg formaldehydu na m3 materiálu alebo zložky a menej ako 0,001 mg kategórie 1A. a 1B karcinogénnych prchavých organických zlúčenín na m3 materiálu alebo zložky a v súlade s testovaním podľa CEN/TS 16516 a ISO 16000-3 alebo inými porovnateľnými štandardizovanými skúšobnými podmienkami a metódami stanovenia limitov. - Budú prijaté opatrenia na zníženie hluku, prachu a emisií znečisťujúcich látok počas rekonštrukčných prác. Pokiaľ sa nová stavba bude nachádzať na potenciálne kontaminovanom mieste (brownfield), bolo dané miesto predmetom skúmania potenciálnych kontaminantov (napríklad pomocou normy ISO 18400).

Pri investíciách do obnovy budov sa zabezpečí, aby prípravná časť (napr. špecifikácie tendrov) ako aj implementácia zakomponovali opatrenia, vyplývajúce z požiadavky zabezpečenia súladu so zásadou „výrazne nenarušiť". Týka sa to napríklad požiadaviek, ktoré musia byť splnené pri výmene vykurovacích systémov na báze uhlia/oleja a zastaraných plynových kotlov na plynové kondenzačné kotly, ako aj opatrení spojených s cieľom obehového hospodárstva pri prevenciu vzniku a recykláciu stavebného odpadu.

Vozidlá

Časť 1 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť"	Án o	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie", uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu. V prípade investícií do technického vybavenia zariadenia budú dodržané kritériá zeleného verejného obstarávania. Obnova vozového parku nemá signifikantný negatívny vplyv na klimatickú zmenu. Pre vozidlá kde existuje nízkoemisná alternatíva je potrebné zohľadniť maximálne množstvo emisií 50g/km of CO_2.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu. V prípade investícií do technického vybavenia zariadenia budú dodržané kritériá zeleného verejného obstarávania. Obnova vozového parku nemá signifikantný negatívny vplyv na klimatickú zmenu. Pre vozidlá kde existuje nízkoemisná alternatíva je potrebné zohľadniť maximálne množstvo emisií 50g/km of CO_2.

Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu. V prípade výmeny technického vybavenia daného zariadenia sa spracovanie odpadu bude riadiť podľa platnej SR legislatívy, vyhlášky č. 371/2015 Z. z.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu. Budú zavedené opatrenia na nakladanie s odpadom vo fáze používania (údržba) aj na konci životnosti vozidla, vrátane možnosti opätovného použitia a recyklácie batérií a elektroniky (najmä kritických surovín v nich) v súlade s klasifikáciou typu odpadu. Zohľadnené budú aj výrobné vplyvy a dôraz bude kladený nato, aby každé zošrotované auto bolo spracované autorizovaným zariadením na spracovanie (ATF) podľa smernice o vozidlách po dobe životnosti (2000/53 / ES), čo sa preukazuje certifikátom.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu. Bude zachovaný súlad s platnými právnymi predpismi EÚ, napr. súlad s požiadavkami normy EURO IV.

Investície do nákupu IT

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	IT a Data-riešenia majú nepriamy vplyv na znižovanie emisií skleníkových plynov, keďže znižujú náklady na cestovanie, kancelárske priestory a administratívu. Pri výbere riešení sa bude brať do úvahy spotreba energie a kde je to možné, bude sa podporovať využívanie certifikátov zelenej energie. Emisie, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie, ako sú definované a odporúčané PRACOVNÝM DOKUMENTOM ZAMESTNANCOV

			KOMISIE: Kritériá EÚ pre verejné obstarávanie pre príslušné oblasti.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Pri investíciách do materiálového vybavenia budú vyžadované a plnené podmienky zeleného verejného obstarávania. Prvoradý princíp je nákup energeticky účinných zariadení so zníženým environmentálnym vplyvom, pričom existujú možnosti na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu. Pri investíciách sa bude postupovať podľa odporúčaní pre danú skupinu produktov, tak ako ich definuje EÚ a Slovenská republika: Kritériá GPP EÚ pre počítače a monitory: https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/toolkit/computers%20and%20monitors/SK.pdf Kritériá GPP EÚ pre zobrazovacie zariadenia: https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/criteria/imaging/SK.pdf
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť

			prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.

9 Míľniky, ciele a časový rozvrh

9.1 Reforma 1: Ukončenie podpory spaľovania hnedého uhlia v elektrárni Nováky a transformácia regiónu Hornej Nitry

- Míľnik 1: Ukončenie spaľovania hnedého uhlia v Slovenských elektrárňach na základe uznesenia vlády 336/2019 do 31. decembra 2023.

9.2 Investícia 1: Dekarbonizácia priemyslu

- Míľnik 1: Ukončenie implementácie projektov spolu-financovaných z RRF do Q4 2025.
- Cieľ 1: Za prvý polrok 2026 znížiť emisie skleníkových plynov o minimálne 1,23 mil. ton eqCO_2.

9.3 Investícia 2: Zabezpečenie fungovania procesov SIŽP naviazaných na dekarbonizáciu

- Míľnik 1: Ukončenie navrhnutých investičných aktivít podporujúcich jednotlivé činnosti SIŽP

10 Financovanie a náklady

Viď priložený excel.

10.1 Reforma 1: Ukončenie podpory spaľovania hnedého uhlia v elektrárni Nováky a transformácia regiónu Hornej Nitry – 0 mil. EUR

Reforma z plánu obnovy bude podporená investíciou zameranou na modernú transformáciu regiónu Hornej Nitry. Približne polovica z 459 mil. z Fondu pre spravodlivú transfórmáciu bude určená práve pre tento región. Rovnako tak sa očakáva aj ďalšie financovanie z EŠIFov a to napríklad z operačného programu Integrovaná infraštruktúra a operačného programu Ľudské zdroje. Konkrétna alokácia týchto operačných programov pre región Hornej Nitry ešte nebol stanovený.

10.2 Reforma 2: Nákladovo efektívne zníženie emisií v priemysle – 0 mil. EUR

10.3 Reforma 3: Novelizácia zákona o integrovanej prevencie a kontrole znečisťovania – 0 mil. EUR

10.4 Investícia 1: Dekarbonizácia priemyslu – 363 mil. EUR

Dekarbonizačná schéma pre priemyselné podniky formou výmeny technológie je vypočítaná za základe potenciálnej ceny zníženia emisií v prípade podpory konkrétnych projektov v rámci modelového príkladu, ktorá by bola 8,9 € za tonu eqCO2 počas celej životnosti projektu (min. 30 rokov) rátajúc s 5 % diskontnou sadzbou. Táto suma zohľadňuje nárast sekundárnych emisií. Pri alokácií 340 mil. eur by sa očakávalo ročné zníženie na úrovni 2 739 835 ton ekvivalentu CO2. Za pol rok to je 1 369 917 ton ekvivalentu CO2. Časť alokácie je určená pre administratívne náklady a réžiu súťažnej aukčnej schémy, ktorá bude z tejto investície realizovaná.

10.5 Investícia 2: Zabezpečenie fungovania procesov Slovenskej inšpekcie životného prostredia naviazaných na dekarbonizáciu – 5 mil. EUR

Celková investícia je určená na pokrytie rekonštrukcie kancelárskych priestorov, výmenu vozového parku a na ostatné výdavky spojené so zabezpečením technického vybavenia. Časť alokácie je určená pre administratívne náklady potrebné pre realizáciu tejto investície.

PLÁN OBNOVY

cestovná
mapa k lepšiemu
Slovensku

Komponent 5

EK
+ SK

KOMPONENT 5: Adaptácia na zmenu klímy

1. Popis komponentu

1.1 Oblasť politiky

Zelená ekonomika

1.2 Cieľ

Zvýšiť odolnosť ekosystémov i ľudských sídiel voči negatívnym prejavom zmeny klímy reformami systému manažmentu vôd, manažmentu krajiny, ochrany prírody a biodiverzity, uplatňovaním zelených prvkov v krajine a investíciami do vodozádržných opatrení a budovaním zelenej infraštruktúry, vrátane výsadby zelene. Cieľ je v súlade s národnou Stratégiou environmentálnej politiky do roku 2030, so Stratégiou adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy, s Víziou a stratégiou rozvoja Slovenska do roku 2030 - dlhodobou stratégiou udržateľného rozvoja Slovenskej republiky - Slovensko 2030, a tiež stratégiami a dlhodobými cieľmi Európskej únie, predovšetkým Európskou zelenou dohodou, a je ich súčasťou.

Tento komponent prispieva k zelenej transformácii ekonomiky - realizácia reforiem a investícií významne a dlhodobo zvyšuje odolnosť ekosystémov a krajiny voči dôsledkom zmeny klímy, ako sú zvyšujúce sa teploty, prívalové dažde a povodne, obdobia intenzívneho sucha a nedostatku vody, vodná a veterná erózia, či strata biodiverzity z dôvodu miznúcich ekosystémov. Komponent umožní realizovať opatrenia, ktoré zmiernia tieto negatívne vplyvy zmeny klímy a transformujú ekonomiku smerom od intenzívneho využívania prírodných zdrojov k udržateľnejším alternatívam. Ak biodiverzita nebude disponovať adekvátnou ochranou a ekosystémy nebudú dostatočne odolné voči zmenám klímy, hrozí, že požiadavky na znižovanie emisií skleníkových plynov v ostatných sektoroch budú v budúcnosti vyššie než je súčasný odhad.

Dôraz v komponente je kladený na opatrenia v extraviláne. Rovnako dôležité sú adaptačné opatrenia v intravilánoch miest a obcí. Zadržiavanie dažďovej vody v sídlach pozitívne ovplyvňuje miestnu mikroklímu, podporuje malý vodný cyklus a pomáha aj v boji proti suchu. Zvyšovaním vodozádržnej schopnosti miest a aplikáciou prvkov zeleno-modrej infraštruktúry sa zvýši odolnosť voči extrémnym výkyvom počasia v dôsledku zmeny klímy. V zastavanom území sa bude eliminovať negatívny dopad nepriepustných povrchov, zvýši sa podiel polopriepustných a priepustných povrchov, čo zvýši adaptačnú schopnosť sídiel. Je plánované podporovať tieto investície v rámci Európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF) z programového obdobia 2021 – 2027 ako nadväzujúce a synergické investície pre dosiahnutie cieľov reforiem začatých v rámci Plánu obnovy a odolnosti SR (ďalej len „plán obnovy“). [43]

1.3 Pracovné miesta a rast

Reforma ochrany prírody začne proces transformácie hospodárstva v chránených územiach z intenzívnej ťažby dreva na prírode blízke obhospodarovanie, ekologické poľnohospodárstvo a mäkký turizmus s vyššou pridanou hodnotou a diverzifikovanou a sezónne flexibilnou štruktúrou pracovných príležitosti.

1.4 Reformy a investície

Adaptácia na zmenu klímy si vyžaduje komplexný transformačný prístup, na ktorý sú potrebné súbežne reformy, ako aj investície zvyšujúce odolnosť ekosystémov i ľudských sídiel. Tento komponent spája opatrenia, ktoré sú plne alebo čiastočne financované z plán obnovy.

[43] Podrobný popis implementácie investície nie je v tomto dokumente uvedený, keďže investícia nebude z Plánu Obnovy zabezpečená.

1.4.1 Reformy:

Reforma 1: Reforma krajinného plánovania

Územia v prvom a druhom stupni ochrany dnes nedisponujú adekvátnou ochranou pred narušovaním krajinných štruktúr. Nový zákon o krajinnom plánovaní spolu s nadväzujúcimi metodickými dokumentami a mapovými podkladmi bude dôležitým odborným podkladom pre územnoplánovaciu dokumentáciu a následné schvaľovacie procesy pre povoľovanie stavieb a činnosti. To bude mať významný vplyv na udržanie krajinných štruktúr, ekologickú stabilitu a ochranu biodiverzity. Ich stratou by sa narušila schopnosť adaptácie na zmenu klímy, ktorú prirodzene poskytujú krajinné štruktúry.

Reforma 2: Reforma ochrany prírody a hospodárenia s vodou v krajine

Cieľom reformy je dosiahnuť taký stav biotopov v chránených územiach, ktorý bude zaručovať ich dlhodobo sa zvyšujúci príspevok k ochrane krajiny pred zmenou klímy a ich vlastnú odolnosť pred nepriaznivými účinkami zmeny klímy. Toto sa udeje prostredníctvom inštitucionálneho posilnenia ochrany prírody, minimalizáciou kompetenčných konfliktov v rámci chránených území, zjednodušením systému ochrany, integráciou sústav chránených území (národnej, európskej a medzinárodnej) a vytvorením podmienok pre zonáciu národných parkov. Výsledkom bude moderný systém, v rámci ktorého bude na príslušných územiach prvotným cieľom ochrana prírody a biodiverzity, čo zabezpečí dlhodobý stabilný príspevok ekosystémov k adaptácii na zmenu klímy a k mitigácii. Zároveň reforma umožní revitalizáciu vodných tokov a vytvorí priestor pre ich ekologický manažment, obnovu priestoru pre rieky a progresívnu protipovodňovú ochranu zohľadňujúcu ochranu prírody a zadržiavanie vody v krajine. Klimatická zmena môže priniesť znižovanie dostupných zdrojov vody, preto je potrebné jestvujúce zdroje chrániť pred vysychaním, či pred kvantitatívnym, ale aj pred možným kvalitatívnym znehodnotením.

1.4.2 Investície:

Investícia 1: Adaptácia regiónov na klimatickú zmenu s dôrazom na ochranu prírody a rozvoj biodiverzity

Cieľom investície je ochranou ekosystémov zabezpečiť dlhodobo udržateľný príspevok ekosystémov k adaptácii na zmenu klímy a zmiernenie jej dôsledkov (zmierňovanie povodní, prevencia pred suchom). To sa dosiahne majetkovým vyrovnaním na najvýznamnejších pozemkoch v národných parkoch a zabezpečením sústavnej, dlhodobej a udržateľnej ochrany prírody. Národné parky predstavujú základný kameň systému chránených území na Slovensku a do veľkej miery sa prekrývajú s územiami európskeho významu. Majetkové vyrovnanie umožní vyhlásenie nových bezzásahových území s najvyšším stupňom ochrany, čo zvýši odolnosť ekosystémov, vrátane tých, v ktorých žije hlucháň, ktorý na Slovensku predstavuje dáždnikový druh lesných ekosystémov. Útlm ťažby dreva a rozvoj ochrany prírody umožní vyššiu prevenciu pred povodňami a suchom, transformáciu regiónov z orientácie z intenzívneho využívania prírodných zdrojov na mäkký turizmus, s vyššou pridanou hodnotou a vyššou mierou poskytovaných ekosystémových služieb. Revitalizované vodné toky, vrátane mokradí, zabezpečia zadržiavanie vody v krajine a jej postupné uvoľňovanie. Stanú sa dôležitými prvkami krajiny, podporia zachovanie biodiverzity a obnovu biotopov. Obnova lesov zalesňovaním pôvodnými druhmi drevín docieli zníženie vodnej erózie pôdy, dosiahne sa prirodzené zadržiavanie vody v krajine, čím dôjde k zmierňovaniu dôsledkov extrémnych výkyvov počasia, najmä povodní a sucha. Uvedené investície predstavujú iba časť investícií potrebných na adaptáciu spoločnosti na klimatickú zmenu tak ako sú definované v Stratégii adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy. Ďalšie investície budú financované z iných verejných zdrojov.

Odhadované náklady: 159 mil. EUR

2. Hlavné výzvy a ciele

2.1 Hlavné výzvy

Zmena klímy

Do roku 2030 sa očakáva zvyšovanie priemerných teplôt v každom ročnom období a v dôsledku zmeny klímy, zvýšený výskyt extrémnych udalostí, na ktoré je nutné sa pripraviť. Za posledných 20 rokov dosiahli evidované priemerné ročné náklady na povodňové škody na Slovensku výšku približne 70 mil. EUR, pričom najvyššie boli v roku 2010, kedy škody a náklady na zabezpečovacie a záchranné práce dosiahli vyše pol miliardy EUR. Z hľadiska oblastí je najohrozenejšie východné Slovensko (napr. v roku 2020 boli rozsiahle záplavy v rámci regiónu Muránskej planiny). Až dve pätiny zo všetkých povodňových udalostí sa udiali v Prešovskom kraji.

Voda je strategická surovina a prírodné bohatstvo a je nenahraditeľná ako pre život, tak aj pre ekonomiku. V súvislosti so zmenou klímy sa jej nedostatok stáva kľúčovým problémom nielen rozvojových, ale aj mnohých rozvinutých štátov. Pre nadchádzajúce obdobie preto bude prioritou dosiahnuť dobrý stav vôd a efektívne využívanie zdrojov vody.

Veľkou výzvou bude aj nedostatok vody. Najohrozenejším je región východného Slovenska, vrátane regiónu Polonín. V poslednom období sa sucho na Slovensku stáva významným negatívnym fenoménom. Čoraz častejšie sa vyskytujú dlhé obdobia sucha, ktoré sa striedajú s intenzívnymi zrážkami spôsobujúcimi prívalové povodne.

Ochrana sa netýka len ohrozených druhov a biotopov v chránených územiach, ale aj prírodných prvkov mimo nich. Tá má zásadný vplyv na zachovanie biologickej diverzity, ekologickej stability a konektivity, zdravie a kvalitu života. Krajina a krajinné prvky by tiež mali byť chránené a mal by na nich byť uplatnený taký manažment a plánovanie, ktorý prispieva k zachovaniu ich priaznivého stavu. Na Slovensku je tretia najnižšia rovnomernosť rozloženia mestskej zelene v EÚ. Mestská zeleň má podľa Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) pozitívny vplyv na zdravie a pomáha mestám lepšie sa prispôsobiť nepriaznivým dôsledkom zmeny klímy. V slovenských mestách sa nachádzajú veľké koncentrované zelené plochy, ale aj oblasti s nízkym výskytom zelene.

Strata biodiverzity a kolaps ekosystému patria medzi najväčšie hrozby, ktorým bude ľudstvo v nasledujúcom desaťročí čeliť. Ohrozujú aj základy našej ekonomiky a náklady, ktoré vznikajú v dôsledku nečinnosti, sú vysoké a podľa očakávania ešte vzrastú. Pokiaľ ide o ekosystémové služby, svet od roku 1997 do roku 2011 prišiel podľa odhadov o 3,5 – 18,5 mld. EUR ročne v dôsledku zmeny krajinnej pokrývky a o 5,5 – 10,5 mld. EUR ročne v dôsledku degradácie pôdy. Strata biodiverzity vedie najmä k nižším výnosom plodín a úlovkom ryb, väčším ekonomickým stratám v dôsledku povodní a iných katastrof, ako aj k strate potenciálnych nových zdrojov liekov.[44]

Zmena klímy a jej negatívne vplyvy majú dôsledky aj na rovnosť medzi ženami a mužmi a dotýkajú sa všetkých oblastí života (sociálnej, kultúrnej, hospodárskej a politickej) na miestnej i celosvetovej úrovni. Na ženy a mužov nemajú ekologické politiky zamerané na boj proti zmene klímy rovnaký vplyv. Napr. ženy ako klimatickí utečenci majú menej možností uplatniť sa, majú menej možností zabezpečiť si prechod na čistú energiu (viac žien žije v energetickej chudobe). Zohľadnenie aspektov rovnosti žien a mužov v tejto oblasti môže zohrávať kľúčovú úlohu pri využívaní plného potenciálu týchto politík.

Stav vodných tokov

Vplyvom úprav tokov, najmä pre zabezpečenie protipovodňovej ochrany, (čiastočne aj využitie územia v poľnohospodárstve) boli pôvodne členité meandrujúce a vetvené rieky s množstvom ramien napriamené a vtesnané do upraveného monotónneho koryta, zväčša lichobežníkového tvaru s opevnenými brehmi. Hlavným kritériom úpravy toku v tej dobe bolo zabezpečenie protipovodňovej ochrany a zvýšenie rozlohy poľnohospodárskej pôdy. Z dnešného pohľadu je primeranosť týchto opatrení na mnohých miestach otázna najmä preto, že takéto úpravy tokov prispeli k izolácii procesov koryta a záplavového územia (obmedzenie laterálnej konektivity), čo je jedna z hlavných príčin zhoršujúceho sa ekologického stavu riek a mokradí.

Okrem urbanizácie sa do blízkosti riek a pôvodných záplavových území nevhodne (často nelegálne) umiestnila infraštruktúra, čo spôsobuje značné povodňové škody, najmä pri extrémnych povodniach. Zmenšenie prirodzených záplavových území prispelo k zrýchleniu odtoku vôd, k zhoršovaniu povodňových problémov a zvýšeniu škôd na

[44] Stratégia EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0380&from=EN

nižšie ležiacich územiach. Nepriaznivé dôsledky tohto stavu vplývajú aj na úbytok vody v krajine, čo sa výrazne prejavuje najmä v obdobiach sucha.

Vplyvom vodných diel, ktoré vytvárajú priečne bariéry na tokoch (priehrady, hate, stupne, malé vodné elektrárne), došlo k narušeniu pozdĺžnej kontinuity pre vodné organizmy, zvýšilo sa ukladanie sedimentov, znížila sa biodiverzita. Bariéry na tokoch obmedzujú migráciu rýb, vytvárajú nerovnováhu v režime sedimentov a jemných a hrubých organických látok (zdroj energie pre vodné organizmy), pôsobia na zmenu dynamiky prúdenia a prispievajú k ďalšej fragmentácii krajiny. Zanášanie vodných nádrží, ktoré spôsobuje postupné zmenšovanie objemu, kolmatáciu dna, obmedzenie interakcie podzemných a povrchových vôd s možnosťou zhoršenia kvality vôd, je závažným vodohospodárskym a ekologickým problémom.

Stav chránených území

Budovanie systému chránených území, ktoré má na Slovensku viac ako storočnú históriu a viacero európskych prvenstiev, v súčasnosti nespĺňa kritériá medzinárodných štandardov. Chránené územia sa dnes nedajú jednoducho kategorizovať podľa manažmentových kategórií Medzinárodnej únie na ochranu prírody a prírodných zdrojov (IUCN), napríklad ani jeden slovenský národný park ako celok nespĺňa podmienku prevahy území nenarušených ľudskou činnosťou.

Slovenské národné parky, v rámci ktorých sa nachádza aj značná časť území európskeho významu a chránených vtáčích území (súčasť európskej sústavy Natura 2000), pokrývajú v porovnaní s inými krajinami EÚ nadpriemerne veľký podiel územia krajiny (29,8% územia SR). Napriek veľkej rozlohe, manažment našich národných parkov má množstvo nedostatkov, ktoré sa systémovo neriešili a sú dnes významnými požiadavkami a príležitosťami na zmenu. Najprísnejšie chránené územia (bezzásahové územia) v súčasnom 5. stupni ochrany prírody sú silne fragmentované a celkovo ich rozloha tvorí iba 20 % súčasných národných deviatich parkov, čo môže viesť k degradácii biotopov a následnej strate biodiverzity. Podľa Stratégie environmentálnej politiky do roku 2030 sa má výmera bezzásahových zón zvýšiť do roku 2025 na 50 % a do roku 2030 až na 75 % rozlohy národných parkov. Pri zachovaní súčasných rozlôh národných parkov by tak územia bez zásahu mohli tvoriť v maximálnom rozsahu až 5 % rozlohy Slovenska, resp. 10 % lesov na Slovensku.

Z pohľadu zonácie majú jednotlivé národné parky na Slovensku rozličnú východiskovú situáciu. Zásadne sa líšia rozlohou, podielom štátnych pozemkov na celkovej výmere, ako aj rozsahom súčasného bezzásahového územia. Najväčší národný park Nízke Tatry (NAPANT) má rozlohu viac ako 76 tisíc hektárov, oproti tomu najmenší národný park Pieninský národný park (PIENAP) menej ako 4 tisíc hektárov. Kým napríklad v Pieninách alebo v Malej Fatre je väčšina pozemkov v neštátnom vlastníctve, na Muránskej Planine je to naopak. V Tatranskom národnom plánu (TANAP) tvorí už dnes 42 % územia piaty stupeň ochrany prírody, no v Slovenskom krase bezzásahové územie tvorí len 4 % územia. V súčasnosti majú 2 z deviatich národných parkov (PIENAP a Slovenský raj) schválenú zonáciu, výmera bezzásahovej časti je však nedostatočná z hľadiska aktuálnych EÚ či národných trendov a prijatých stratégií, ako aj z hľadiska potreby adaptácie na zmenu klímy a záchytmi emisií CO_2 (mitigačné opatrenie).

Priemerne sa v posledných 3 rokoch pomocou finančnej náhrady za obmedzenie hospodárenia vyplatilo ročne priemerne 4,27 mil. EUR. Na územiach patriacich súkromníkom štát využíva primárne inštitút finančnej náhrady, ktorá je vyplácaná ako kompenzácia za obmedzenie bežného obhospodarovania lesov v bezzásahovej oblasti. Len v samotných Vysokých Tatrách to bolo v priemere viac ako 800 tis. EUR ročne počas ostatných 10 rokov. Platenie náhrad formou kompenzácie za obmedzenie bežného obhospodarovania lesov v bezzásahovej oblasti nie je systémové riešenie, pretože nerieši majetkové vysporiadanie sa s neštátnymi vlastníkmi lesa. Dlhodobo stabilnejšie riešenia ako výkupy, alebo zámeny, prípadne nájmy, by tak nahradili často nepredvídateľné výdavky na náhrady za škody, napr. v prípadoch prírodných kalamít.

Strata biodiverzity

V priaznivom stave sa v roku 2013 nachádzala asi pätina druhov[45] a tretina biotopov európskeho významu[46] na Slovensku. V roku 2019 sa tento stav podľa reportovaných údajov dokonca ešte zhoršil, no v skutočnosti ide len o priblíženie údajov reálnemu stavu zlepšovaním dát, hlavne z monitoringu.

Intenzita ťažby, teda podiel skutočnej ťažby a prírastku dreva, je dlhodobo vyššia než v ostatných krajinách Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) a za posledných 10 rokov je jej trend rastúci. Viac ako tretina stromov na Slovensku je vo vysokom stupni defoliácie, kedy je aspoň štvrtina ich listov poškodená, čo je dlhodobo viac, než je celoeurópsky priemer. Kysuce, Orava a spišsko-tatranská oblasť sú oblasťami s dlhodobo najhorším zdravotným stavom lesov. Odlesnenie veľkých plôch spôsobuje povodne a dezertifikáciu krajiny.

Dôslednou ochranou ekosystémov zabezpečiť je stabilný príspevok v mitigácii zmeny klímy. Ak biodiverzita nebude disponovať adekvátnou ochranou a ekosystémy nebudú dostatočne odolné voči zmenám klímy, hrozí, že požiadavky na znižovanie emisií skleníkových plynov v ostatných sektoroch budú v budúcnosti vyššie než je súčasný odhad. Medzi hlavné činitele nepriaznivého zdravotného stavu slovenských lesov patria zmena klímy a s ňou spojené výkyvy počasia (najmä vietor), veterné kalamity a následne sekundárne sa množiaci podkôrny hmyz a vplyv človeka, činnosťou ktorého sú lesy na mnohých miestach vekovo a druhovo málo diverzifikované (predovšetkým v prípade smrekových monokultúr), a tým pádom väčšinou zraniteľné.

2.2 Hlavné ciele

Implementovaním Európskeho dohovoru o krajine a prijatím nového zákona o krajinnom plánovaní sa podporí udržanie krajinných štruktúr, čo bude mať zásadný význam pre ekologickú stabilitu krajiny, v kontexte klimatických zmien a ochranu biodiverzity. Zákon bude nástrojom na zachovanie a ochranu existujúcich krajinných štruktúr v krajine, ktoré významným spôsobom prispievajú k adaptácii na zmenu klímy (vodozádržná funkcia a prevencia pred povodňami a veternou eróziou) a ich stratou by sa táto adaptačná schopnosť výrazne znížila. To prispeje k podpore zachovania biodiverzity vo voľnej krajine a vytvorí podmienky na prežitie pôvodných druhov rastlín a živočíchov napriek klimatickým zmenám.

Vytvoria sa lepšie podmienky na dosiahnutie priaznivého stavu vodných tokov, zvýši sa schopnosť krajiny zadržiavať vodu a zabezpečí sa protipovodňová ochrana sídel. Zníži sa rýchlosť odtoku vody z krajiny, dôjde k obnove mokradí a ochrane zdrojov pitnej vody a pôdy. Zníži sa erózia a riziko vysušovania dôslednými opatreniami na lesnej pôde. Renaturáciou vodných tokov a mokradí a posilnením ich retenčnej schopnosti sa prispeje k riešeniu problému nedostatku vody.

Základnou podmienkou pre fungujúce vodné útvary je ich dobrý stav, ktorý stále nedosahujú všetky útvary. Pre ich zachovanie bude nutné zintenzívniť budovanie prírode blízkych protipovodňových opatrení a renaturalizovať vodné toky vrátane meandrov, lužných lesov, mokradí a iných vodných prvkov, ktoré zmiernia povodne, udržia vodu v krajine ako prevencia pred povodňami.

Pre obnovu ekosystémov a zvýšenie kvality ekosystémových služieb je potrebné zlepšiť ekologický stav vodných tokov, znížiť výmeru a intenzitu zásahov do lesov, zvýšiť vek porastov (napr. prostredníctvom zvýšenia rubnej doby) a zásadne chrániť rašeliniská a mokrade na miestach, kde už chránené sú a pokúsiť sa o revitalizáciu mokradí na miestach, kde v minulosti zanikli, keďže ich výmera vzhľadom na pomer k iným ekosystémom je extrémne malá.[47] Zefektívnenie a skvalitnenie manažmentu chránených území, posilnením organizácie ochrany prírody a orgánov ochrany prírody zvýši odolnosť ekosystémov voči zmene klímy. Podpora prirodzených ekosystémov a ochrana predovšetkým prioritných európskych druhov a biotopov aj formou bezzásahovosti zabezpečia odolné lesné ekosystémy, ktoré prispejú k uhlíkovej neutralite.[48]

Kríza biodiverzity a kríza v oblasti klímy sú neoddeliteľne prepojené. Zmena klímy urýchľuje ničenie prírodného prostredia v dôsledku sucha, záplav a lesných požiarov a úbytok prírodných zdrojov a neudržateľné využívanie

[45] Stav druhov európskeho významu, Enviroportál, https://www.enviroportal.sk/indicator/detail?id=182
[46] Stav biotopov európskeho významu, Enviroportál, https://www.enviroportal.sk/indicator/detail?id=183
[47] Hodnota ekosystémov a ich služieb na Slovensku, http://www.sopsr.sk/files/hodnota-ekosys.pdf
[48] Stratégia EÚ v oblasti biodiverzity na rok 2030, https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/actions-being-taken-eu/eu-biodiversity-strategy-2030_sk

prírody sú zasa kľúčovými príčinami zmeny klímy. Ale rovnako ako sú prepojené krízy, sú prepojené aj riešenia. Príroda je naším životne dôležitým spojencom v boji proti zmene klímy. Zásadný význam z hľadiska zníženia emisií a adaptácie na zmenu klímy budú mať riešenia inšpirované prírodou, ako sú ochrana a obnova mokradí, rašelinísk a pobrežných ekosystémov alebo udržateľné obhospodarovanie príbrežných ekosystémov, lesov, trávnych porastov a poľnohospodárskej pôdy.[49] Reforma ochrany prírody začne proces transformácie hospodárstva v chránených územiach z intenzívnej ťažby dreva na prírode blízke obhospodarovanie, ekologické poľnohospodárstvo a mäkký turizmus s vyššou pridanou hodnotou a diverzifikovanou štruktúrou pracovných príležitosti.

V najviac ohrozených regiónoch (Muránska Planina a Poloniny) budú realizované plány rozvoja, ktoré napomôžu regiónom pri ich transformácii a zabezpečia nové pracovné miesta bez negatívneho dopadu na životné prostredie. Mäkký turizmus má navyše vyššiu pridanú hodnotu a predstavuje sofistikovanejší a diverzifikovanejší sektor než intenzívna ťažba dreva, čo môže pomôcť regiónom zabrániť vyľudňovaniu. Tieto projekty budú modelovými prípadmi pre ostatné regióny Slovenska.

2.3 Kontext v národnej stratégii

Hlavné strategické ciele podľa Stratégie environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030[50] sú:

- *SC1 Zastaviť stratu biodiverzity.*
- *SC2 Zreformovať štátne inštitúcie ochrany prírody.*
- *SC3 Vytvoriť a uplatňovať integrovaný koncept ochrany krajiny.*
- *SC4 Predchádzať a zmierňovať dopady zmeny klímy pomocou ochrany ekosystémov a ich služieb.*
- *SC5 Zvýšiť využitie zelených opatrení v ochrane pred následkami povodní.*
- *SC6 Zadržať vodu v krajine.*

Okrem uvedenej stratégie environmentálnej politiky nastavujú strategické ciele v oblasti biodiverzity a zmeny klímy aj podriadené čiastkové strategické dokumenty, najmä pripravovaná Koncepcia ochrany prírody, biodiverzity a krajiny do roku 2030, Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy [51] a Akčný plán na riešenie dôsledkov sucha a nedostatku vody H2odnota je voda[52]. Tieto dokumenty pomenúvajú strategické ciele v súlade s nadradenou stratégiou environmentálnej politiky SR.

[49] Stratégia EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:a3c806a6-9ab3-11ea-9d2d-01aa75ed71a1.0021.02/DOC_1&format=PDF
[50] Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030, https://www.minzp.sk/files/iep/publikacia_zelensie-slovensko-sj_web.pdf
[51] Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy, https://www.minzp.sk/files/oblasti/politika-zmeny-klimy/nas-sr-2014.pdf
[52] H2odnota je voda: Akčný plán na riešenie dôsledkov sucha a nedostatku vody, https://www.minzp.sk/files/sekcia-vod/hodnota-je-voda/h2odnota-je-voda/h2odnota-je-voda.pdf

	SC1 Zastaviť stratu biodiverzity	SC2 Zreformovať štátne inštitúcie ochrany prírody	SC3 Vytvoriť a uplatňovať integrovaný koncept ochrany krajiny	SC4 Predchádzať a zmierňovať dopady zmeny klímy pomocou ochrany ekosystémov a ich služieb	SC5 Zvýšiť využitie zelených opatrení v ochrane pred následkami povodní	SC6 Zadržať vodu v krajine
Reforma krajinného plánovania	✓		✓	✓		✓
Reforma ochrany prírody a hospodárenia s vodou v krajine	✓	✓		✓	✓	✓
Adaptácia regiónov na klimatickú zmenu s dôrazom na ochranu prírody a rozvoj biodiverzity	✓	✓	✓	✓	✓	✓

3. Popis investícií a reforiem v tomto komponente

3.1 Reformy

3.1.1 Reforma 1: Reforma krajinného plánovania

Výzvy

Územné systémy ekologickej stability, ktoré majú za cieľ vytvorenie krajinných sietí ekologickej stability naprieč štátom aj celou EÚ, sú síce vypracúvané a schvaľované, no ich uplatňovanie v praxi nie je dostatočné. Hoci sú niektoré územia vyznačené ako významné, stáva sa, že ich pretnú infraštruktúrne, či priemyselné investície a narušia celistvosť tohto systému, a tým ho výrazne poškodzujú.

Slovensko nemá samostatný zákon o krajine, resp. krajinnom plánovaní, hoci po pristúpení k Európskemu dohovoru o krajine v roku 2006 bol návrh tohto zákona pripravený. Plnenie záväzkov SR v rámci tohto dohovoru, ako aj iných dohovorov týkajúcich sa využívania krajiny je tak legislatívne pokryté v iných predpisoch, čo sťažuje uchovávanie hodnôt spoločného prírodného a kultúrneho dedičstva.

Územia v prvom a druhom stupni ochrany dnes nedisponujú adekvátnou ochranou pred narušovaním krajinných štruktúr, medzi ktoré patria aj také, ktoré sú potrebné na udržanie vody v krajine, ekologickú konektivitu a stabilitu, na prevenciu pred víchricami, odnosom pôdy a ďalšími negatívnymi dôsledkami zmeny klímy.

Ciele

Cieľom nového zákona o krajinnom plánovaní je, aby územné a krajinné plánovanie boli úzko prepojené a koordinované.

Dnes nedostatočná ochrana krajiny (územia v prvom stupni ochrany) bude zvýšená prijatím nového zákona o krajinnom plánovaní. S nadväzujúcimi metodickými dokumentami a mapovými podkladmi bude zákon dôležitým odborným podkladom pre územnoplánovaciu dokumentáciu a následné schvaľovacie procesy pre povoľovanie stavieb a činnosti. Na základe zákona budú podporované adaptačné oparenia na zmenu klímy v krajine mimo chránených území.

Zákon bude nástrojom na zachovanie a ochranu existujúcich krajinných štruktúr v krajine, ktoré významným spôsobom prispievajú k mitigácii a adaptácii na zmenu klímy a ich stratou by sa táto adaptačná schopnosť narušila

(napr. aleje stromov, vetrolamy, skupiny stromov a lesíky v otvorenej krajine, kamenné ploty s krovinami a rigolmi pozdĺž hraníc pozemkov a pod.). Reforma prispeje aj k podpore zachovania biodiverzity vo voľnej krajine a vytvorí podmienky na prežitie pôvodných druhov rastlín a živočíchov napriek klimatickým zmenám. Tento proces bude smerovať k podpore realizácie prírode blízkych protipovodňových opatrení a opatrení na prevenciu pred suchom a úbytku biodiverzity.

Implementácia

Pracovná skupina na Ministerstve životného prostredia SR (MŽP SR), zložená zo zástupcov MŽP SR a jej podriadených organizácií: Štátnej ochrany prírody SR (ŠOP SR), Slovenskej agentúry životného prostredia (SAŽP), zástupcov Ministerstva dopravy a výstavby SR (MDV SR), Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (MPRV SR), odbornej verejnosti (vrátane urbanistov a územných plánovačov) a tretieho sektora pripraví návrh zákona o krajinnom plánovaní a predloží na schválenie. T: 4Q 2021

Schválenie zákona o krajinnom plánovaní. T: 4Q 2022

Pracovná skupina MŽP SR pripraví metodiku pre zohľadnenie a posúdenie hodnoty krajiny/ekosystémov/biodiverzity na základe zákona. Táto metodika sa potom bude využívať pri projektoch zasahujúcich do jej štruktúry (MŽP SR). T: Q4 2022

Voľná krajina bude na základe tejto metodiky rozdelená do niekoľkých oblastí s rôznou mierou významnosti pre zachovanie krajinného rázu a biodiverzity (MŽP SR).T: Q4 2022

Územia v prvom a druhom stupni ochrany dnes nedisponujú adekvátnou ochranou pred narušovaním krajinných štruktúr, medzi ktoré patria aj také, ktoré sú potrebné na udržanie vody v krajine, ekologickú konektivitu a stabilitu, na prevenciu pred víchricami, odnosom pôdy a ďalšími negatívnymi dôsledkami zmeny klímy. Preto sú potrebné vyššie uvedené reformné kroky, ktoré sú plne v kompetencii rezortu MŽP SR. Na zákone o krajinnom plánovaní bude rezort spolupracovať aj s krajinnými architektami z orgánov územných samospráv a z vysokých škôl a ústavov a inými odborníkmi. Za týmto účelom bude vytvorená pracovná skupina, ktorá bude pripravovať zákon až do jeho finálnej fázy (do predloženia na schválenie). Pri príprave nového zákona o krajinnom plánovaní sa bude brať ohľad aj na špecifické podmienky energetických stavieb, najmä líniových. Na implementáciu reformy budú potrebné kapacity MŽP SR ako centrálneho orgánu, ŠOP SR a SAŽP. Na reformných krokoch sa už začalo pracovať, takže MŽP SR má nastavené štruktúry na zvládnutie tejto reformy. Finančné zabezpečenie týchto štruktúr bude pokryté zo štátneho rozpočtu alebo Environmentálneho fondu.

Investície, resp. podpora poskytovaná prostredníctvom plánu obnovy a odolnosti, použitá na reformu krajinného plánovania, nepredstavuje poskytnutie štátnej pomoci v zmysle článku 107 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, keďže podpora je zameraná na reformu verejných právomocí (plnenie úloh vykonávaných štátom), z čoho vyplýva, že pomoc nebude poskytovaná podnikom.

Riziká, ktoré môžu nastať sú interného charakteru, nedostatočné ľudské kapacity a odbornosť, ale tieto riziká rieši MŽP SR práve nastavením systému, využitím externých kapacít odborníkov na školách a inštitúciách a očakávaným zvýšením kapacít na implementáciu v rámci MŽP SR.

Mapovanie a hodnotenie ekosystémových služieb (ES). Envirostratégia stanovuje, že „do roku 2030 sa na všetky ES bude prihliadať rovnocenne a budú sa zohľadňovať aj v národnom systéme účtovníctva. ES budú ohodnotené a kvantifikované a brané do úvahy pri investíciách a tvorbe politík, ako aj pri posudzovaní vplyvu činností na životné prostredie. Podporí sa tvorba komplexného systému hodnotenia ES a ich udržateľného využívania a zváži sa možnosti ich speňaženia. Platby za ES vytvoria dostatočnú motiváciu na ich zachovávanie.“ Tieto opatrenia budú rozpracované aj v Koncepcii ochrany prírody, biodiverzity a krajiny do roku 2030. V roku 2014 bola v gescii MŽP SR vytvorená odborná pracovná skupina MAES, zameraná na napĺňanie cieľa 2 Stratégie EÚ v oblasti biodiverzity, teda na mapovanie a hodnotenie ekosystémov a nimi poskytovaných služieb. Skupina je zložená prevažne zo zástupcov odborných organizácií MŽP SR, inštitúcií, akademickej sféry a orgánov územnej samosprávy. Realizátorom projektu bude ŠOP SR, ktorá vzhľadom na rozsah a potrebný detail mapovaného územia bude využívať odborné kapacity externých expertov (akademická sféra napr. SAV SR, alebo ďalšie odborné

organizácie). Realizácia tohto projektu bude plne v gescii ŠOP SR. Hodnotenie a mapovanie ekosystémových služieb bude nadväzovať na doteraz realizované uskutočnené projekty na úrovni SR (prvotná mapa ekosystémov Slovenska). V súčasnosti nie sú potrebné dáta dostupné a cieľom je vyplniť informačné nedostatky a predovšetkým na základe komplexných informácií zadefinovať (tam, kde nie sú stanovené) resp. spresniť jednotlivé ciele ochrany a na ne nadväzujúce opatrenia, ktoré zabezpečia celkové zlepšenie ochrany biotopov a druhov. Mapovanie bude prebiehať na úrovni biogeografických regiónov (alpský, panónsky), na úrovni ktorých Slovensko aj vyhodnocuje stav európskych významných druhov a biotopov. Toto mapovanie, ako aj hodnotenie ekosystémových služieb, je plánované byť finančne podporené z EŠIF v programovom období 2021- 2027.

Adresát

Orgány vyššieho územného celku (OVÚC), obce a mestá v rámci spracovania územno-plánovacej dokumentácie, fyzické a právnické osoby plánujúce a realizujúce rôzne developerské projekty, stavebné projekty pre a projekty spojené s budovaním zelenej infraštruktúry v intravilánoch, ako aj extravilánoch obcí.

V zmysle dotknutých právnych predpisov a prostredníctvom príslušných orgánov štátnej správy, resp. verejnej správy v prípade delegovaných právomoci (napr. stavebného povolenia na úrovni obce) MPRV SR, MDRV SR.

Časový rozvrh

Reforma bude realizovaná od Q2 2021 do roku Q4 2022. Mapovanie ES bude rozdelené na 2 etapy:

V termíne 3Q 2023 budú zmapované a predložené analýzy a mapy ekosystémových služieb v územiach Bratislavského, Trnavského, Trenčianskeho a Nitrianskeho kraja.

V termíne 3Q 2026 budú zmapované a predložené analýzy a mapy ekosystémových služieb v územiach Žilinského, Banskobystrického, Košického a Prešovského kraja.

Realizácia ES:

Zmapovanie biotopov a druhov európskeho významu v rámci Panónskeho biogeografického regiónu, ktoré bude premietnuté do GIS vrstvy vymapovaných biotopov a druhov európskeho významu. T: 4Q 2024

Zmapovanie biotopov a druhov európskeho významu v rámci alpského biogeografického regiónu, ktoré bude premietnuté do GIS vrstvy vymapovaných biotopov a druhov európskeho významu. T: 4Q 2026

3.1.2. Reforma 2: Reforma ochrany prírody a hospodárenia s vodou v krajine

Výzvy

Zmena klímy je najvýraznejším faktorom, ktorý bude do budúcna negatívne vplývať na hospodárenie s vodou v krajine. Tento prináša už dnes negatívne dopady, ktoré sa budú v najbližších desaťročiach ešte zhoršovať a prinesú zvyšujúce sa ekonomické, sociálne a environmentálne škody.

Vplyvom úprav tokov, najmä pre zabezpečenie protipovodňovej ochrany, boli pôvodne členité meandrujúce a vetvené rieky s množstvom ramien napriamené a vtesnané do upraveného monotónneho koryta s opevnenými brehmi. Takéto úpravy tokov prispeli k izolácii procesov koryta a záplavového územia (obmedzenie laterálnej konektivity), čo je jedna z hlavných príčin zhoršujúceho sa ekologického stavu riek a mokradí. Zmenšenie prirodzených záplavových území prispelo k zrýchleniu a zvýšeniu odtoku vôd, k zhoršovaniu povodňových problémov a zvýšeniu škôd na nižšie ležiacich územiach. Nepriaznivé dôsledky tohto stavu vplývajú aj na úbytok vody v krajine, čo sa ešte výraznejšie prejavuje najmä v obdobiach sucha.

Hospodárenie so zrážkovými vodami v súčasnosti nezohľadňuje dostatočne problém klimatickej zmeny a potrebu spomaľovať odtok zrážkových vôd z krajiny a najmä v sídlach.

Chýba koordinácia medzi jednotlivými aktérmi obhospodarovania územia, čo vedie častokrát k negatívnemu ovplyvňovaniu vodného režimu v krajine. Nevhodné hospodárenie v lesoch alebo na poľnohospodárskej pôde spôsobuje zrýchlený odtok vody z územia, čo zvyšuje riziko povodní, erózie a zanášania vodných nádrží a tokov sedimentmi.

Čoraz častejšie sucho na ornej pôde spôsobuje straty na výnosoch plodín. Zvyšovanie teploty, vyšší výpar a dlhšie obdobia sucha budú bez adaptačných opatrení znamenať ohrozenie pre domáce poľnohospodárstvo. Opačným aspektom sú očakávané vyššie škody z povodní, tiež v dôsledku klimatickej zmeny.

Riziko nedostupnosti pitnej vody v budúcnosti je ovplyvnené dôsledkami sucha. Zraniteľná je najmä východná časť Slovenska, kde potenciálne môže byť ohrozené zásobovanie pitnou vodou.

Napriek jednej z najväčších výmer chránených území v Európe (podiel území Natura 2000 na Slovensku je 29,8 %, čo nás radí na 4. miesto v rámci suchozemskej výmery krajín EÚ), Slovensko nedokáže efektívne chrániť tieto územia, ktoré nielen z národného, ale aj európskeho hľadiska predstavujú oblasti s veľmi vysokou hodnotou alebo potenciálom biodiverzity.

Európska komisia Slovensko dlhodobo upozorňovala, že nadmerná ťažba dreva vedie k poklesu počtu hlucháňov na osobitne chránených územiach, a to od roku 2004 takmer o 50 %. Európska komisia v júli 2020 rozhodla o podaní žaloby na Súdny dvor EÚ (C-661/20). Zároveň Slovensku odporúča poskytnúť primerané zdroje a posilniť kapacity na vykonávanie potrebných ochranných opatrení s cieľom zachovať alebo obnoviť priaznivý stav ochrany rastlinných a živočíšnych druhov a biotopov s európskym významom.[53]

ŠOP SR ako odborná organizácia ochrany prírody, nemá dostatočne silné právomoci v chránených územiach, pretože iba v minimálnej miere spravuje štátne pozemky. Na tom istom chránenom území pôsobí ŠOP SR spoločne so štátnymi obhospodarovateľmi lesa a poľnohospodárskej pôdy (LESY SR, š.p., Štátne lesy Tatranského národného parku (TANAP), Lesopoľnohospodársky majetok Ulič, š.p., Slovenský pozemkový fond). Lesnícke organizácie pritom spravujú štátne pozemky aj v najprísnejšie chránených územiach, kde je zakázaná akákoľvek hospodárska aktivita, pričom ŠOP SR má v týchto územiach bez správy územia a zodpovedajúcej materiálnej a finančnej sily iba obmedzené možnosti.

Problémom v chránených územiach je komplikovaný systém ochrany, kde sa prekrýva národná, európska a medzinárodná sieť chránených území s rôznymi špecifikami a potrebami. Územia veľkoplošných chránených území naďalej nie sú vyzónované a teda nie sú definované dlhodobé pravidlá v jednotlivých častiach chránených území.

Ciele

Hospodárenie vo voľnej krajine by sa malo vykonávať tak, aby neurýchľovalo eróziu a odtok vody z územia. Naopak, vhodnými aktivitami v území je možné vodu zachytávať a spomaľovať jej odtok a napomáhať k zvyšovaniu zásob vody v krajine.

Zjednotiť správu chránených území, hlavne na území národných parkov a chránených krajinných oblastí (CHKO), pod organizáciu ochrany prírody s cieľom minimalizovať rozdielne prístupy a konflikty medzi ochranou prírody a lesníkmi. Prvotným cieľom chránených území je ochrana prírody, preto treba zmeniť doterajší systém, kde sú správcami územia štátne lesnícke organizácie a nie organizácia ochrany prírody. Výsledkom bude moderný systém, ktorý zabezpečí, že na príslušných územiach je prvotným cieľom ochrana prírody a biodiverzity, čo zabezpečí dlhodobý stabilný príspevok ekosystémov k zmierneniu dôsledkov zmeny klímy.

Zjednotiť správu chránených území, hlavne na území národných parkov, pod organizáciu ochrany prírody s cieľom minimalizovať rozdielne prístupy a konflikty medzi ochranou prírody a lesníkmi. Prvotným cieľom chránených území je ochrana prírody, preto treba zmeniť doterajší systém, kde sú správcami územia štátne lesnícke organizácie a nie organizácia ochrany prírody. Výsledkom bude moderný systém, ktorý zabezpečí, že na príslušných územiach je

[53] Preskúmavanie vykonávania environmentálnych právnych predpisov a politík - správa o krajine Slovensko, https://ec.europa.eu/environment/eir/pdf/report_sk_sk.pdf

prvotným cieľom ochrana prírody a biodiverzity, čo zabezpečí dlhodobý stabilný príspevok ekosystémov k zmierneniu dôsledkov zmeny klímy.

Zjednodušiť doterajší komplikovaný systém manažmentu chránených území s ohľadom na možné zjednotenie národnej, európskej a medzinárodnej sústavy chránených území. Súbežne s tým ukončiť procesy zonácie chránených území, s cieľom určiť zóny vo veľkoplošných chránených územiach s presnými a dlhodobo garantovanými pravidlami, aké činnosti je možné a nutné z dlhodobého hľadiska vykonávať v jednotlivých zónach. Spoločne s návrhmi zónácií vypracovať jednotné programy starostlivosti o chránené územie, zjednotené z hľadiska národných a medzinárodných podmienok ochrany prírody aj obhospodarovania lesa, vody a pôdy. Zvážiť najvhodnejšie modely správy chránených území, predovšetkým z hľadiska ich posilnenia či osamostatnia, najmä národných parkov.

Významne zlepšiť hospodárenie so zrážkovými vodami zavedením takých legislatívnych zmien, ktoré zjednodušia podmienky pre výstavbu jednoduchých objektov na zadržiavanie a spomaľovanie zrážkových vôd a na prevádzanie povrchového odtoku na podpovrchový.

Implementácia

Reforma ochrany prírody:

A. Zefektívnenie výkonu ochrany prírody reorganizáciou kompetencií a pôsobnosti organizácie ochrany prírody a orgánov štátnej správy v oblasti ochrany prírody.

1. Etapa – Novelizácia zákona o ochrane prírody a krajiny, ktorej cieľom je zabezpečiť účinnejšie uplatňovanie záujmov ochrany prírody a krajiny v chránených územiach vo vzťahu k aktivitám, spôsobujúcim poškodzovanie prírodných hodnôt, ako aj zabezpečenie efektívnej a jednotnej správy chránených území vrátane vyhodnocovania efektivity opatrení. T: 3Q 2021

Prijatie novely zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov. T: 3Q 2021

2. Etapa - Reforma správy chránených území

Vypracovanie komplexnej analýzy a návrhu nového modelu fungovania a financovania chránených území, prioritne národných parkov T: 4Q 2022

B. Prehodnotenie chránených území s cieľom zjednodušiť, zjednotiť a sprehľadniť národnú sústavu chránených území, aj vo vzťahu k územiam Natura 2000 prostredníctvom návrhov zonácií národných parkov, vrátane spôsobu efektívneho finančného mechanizmu pre kompenzácie súkromným vlastníkom pozemkov, vrátane výkupov tak, aby sa dosiahol rozsah bezzásahového územia na území národného, resp. prírodného parku 50 %. T: 4Q 2023

Komplexné zmapovanie biotopov a druhov európskeho významu Slovenska, ktoré je kľúčové pre jasné definovanie cieľov ochrany a opatrení v súlade s EÚ Stratégiou pre biodiverzitu 2030, ako aj požiadavkami Európskej komisie (konanie k porušeniu č. 2019/2141). T: 2Q 2026

Mapovanie a hodnotenie ekosystémových služieb. T: 2Q 2026

Proces bude následne mimo rámec plánu obnovy a odolnosti pokračovať do roku 2030, kedy sa dosiahne podiel bezzásahových území na 75 % rozlohy národného parku.

Na implementáciu reformy budú potrebné kapacity MŽP SR ako centrálneho orgánu a ŠOP SR. Na reformných krokoch sa už začalo pracovať, takže MŽP SR má nastavené štruktúry na zvládnutie tejto reformy. Finančné zabezpečenie týchto štruktúr bude pokryté zo štátneho rozpočtu alebo Environmentálneho fondu. Tento typ reformy neobsahuje štátnu pomoc.

Podpora poskytnutá na legislatívne opatrenia, zefektívnenie výkonu štátnej správy, analytické a koncepčné práce a komplexné mapovanie v oblasti ochrany prírody nepredstavuje poskytnutie štátnej pomoci v zmysle článku 107 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, keďže je zameraná na úpravu legislatívnych noriem a postupov (v kompetencii štátu) a súvisiace aktivity vykonávané subjektmi štátnej správy, bez poskytnutia akejkoľvek formy výhody pre podniky.

V prípadoch, kedy by financovanie konkrétnych investícií na manažmentové opatrenia v chránených územiach predstavovalo alebo mohlo predstavovať poskytnutie štátnej pomoci (napr. podnikateľským subjektom v oblasti lesného hospodárstva), bude podpora poskytovaná (po dôkladnom posúdení v spolupráci s národným koordinátorom pre štátnu pomoc – Protimonopolným úradom SR) v súlade s uplatniteľnými pravidlami pre poskytnutie štátnej pomoci (t. j. na základe schémy pomoci vypracovanej v súlade s niektorým nariadením Komisie umožňujúcim výnimku z notifikačnej povinnosti, prípadne na základe schémy notifikovanej Komisii).

Reforma hospodárenia s vodou v krajine:

Reforma prinesie legislatívne a normatívne zmeny, aby boli vytvorené priaznivé podmienky pre realizáciu revitalizácií a renaturácií vodných tokov a mokradí prírode blízkymi spôsobmi a na zabezpečenie dobrého ekologického stavu vôd. Zlepšia sa aj podmienky na realizáciu adaptačných opatrení v krajine a zvýši sa protipovodňová ochrana. Zvýši sa ochrana inundačných území, utvorí sa legislatívny priestor na zväčšenie inundačných území, v ktorom sa budú dať zrealizovať projekty renaturácií vodných tokov vo väčšom rozsahu ako v súčasnosti. Rozšírením priestoru pre rieky v ich inundačnom území sa rozšíri priestor na retenciu vody v krajine. V dôsledku reformy bude pri projektoch synergicky posúdené nielen hľadisko ochrany pred povodňami a povodňových škôd, ale aj hľadisko retenčnej schopnosti krajiny, škôd spôsobených suchom, eróziou pôdy a riziko úbytku biodiverzity.

MŽP SR vypracuje novú koncepciu vodnej politiky Slovenska a premietne nové opatrenia do aktualizácie Vodného plánu Slovenska. T: Q4 2022

MŽP SR pripraví novelu zákona o vodách, ktorá vytvorí legislatívny priestor a kapacity v organizáciách pre investície, ktoré prinesú zlepšenie regulácie vodného režimu, protipovodňovej ochrany a zmiernenie dôsledkov sucha aj prostredníctvom hospodárenia so zrážkovou vodou prispejú k obnove ekosystémov a biodiverzity, ako aj k zníženiu znečistenia. T: Q4 2023

V nadväznosti na koncepciu vodnej politiky a novelu vodného zákona budú aktualizované súvisiace technické normy a metodické usmernenia. T: Q4 2023

MŽP SR vypracuje metodickú príručku postupov pre revitalizáciu vodných tokov. T: Q4 2023

Metodická príručka bude obsahovať ucelenú, odborníkmi akceptovanú, metodiku pre revitalizáciu vodných tokov (morfologická typológia riek, referenčné podmienky, revitalizačné a renaturačné opatrenia, príklady dobrej/zlej praxe, postupy v intraviláne / extraviláne atď.).

Na implementáciu reformy budú potrebné kapacity MŽP SR ako centrálneho orgánu a Výskumný ústav vodného hospodárstva (VÚVH) a Slovenský vodohospodársky podnik (SVP) š.p. ako rezortných inštitúcií. Na reformných krokoch sa už začalo pracovať formou novej Koncepcie vodnej politiky Slovenska, takže MŽP SR má nastavené štruktúry na zvládnutie tejto reformy. Finančné zabezpečenie týchto štruktúr bude pokryté z rozpočtu alebo Environmentálneho fondu. SVP š.p. si vytvorí také implementačné štruktúry, ktoré kapacitne zvládnu realizovať uskutočnenie reformy aj po skončení implementácie plánu obnovy.

Bude vypracovaná strategická štúdia vodozádržných opatrení. SR nemá dokument, ktorý by podrobne riešil vodozádržné a protierózne opatrenia, tak aby účelne zohľadňoval aj ďalšie dokumenty týkajúce sa ochrany biodiverzity a krajiny (napr. Územní systém ekologické stability (ÚSES)) s cieľom navrhnúť komplexné riešenie pre konkrétnu lokalitu. Do spracovania štúdie by mali byť zapojené odborné organizácie MŽP SR (SVP, š.p., Vodohospodárska výstavba (VV), š.p., VÚVH, Slovenský hydrometeorologický ústav (SHMÚ), ŠOP SR, SAŽP, Štátny geologický ústav Dionýza Štúra), Slovenská akadémia vied (SAV), akademické inštitúcie, pričom v nej budú

zapracované aj požiadavky vyšších územných celkov (VÚC), ako aj jednotlivých orgánov územných samospráv. Štúdia bude navrhovať konkrétne opatrenia pre celé územie Slovenska. Odhadované náklady na vypracovanie prvej fázy štúdie sú cca 3,2 mil. EUR (700 tis. EUR za digitálnu technickú mapu, 2,5 mil. EUR za modelovanie a meracie práce). Hlavným realizátorom štúdie bude VÚVH. Realizácia je plánovaná na obdobie od Q2 2022 do Q4 2024. Vzhľadom na rozsiahlosť sa v prvej fáze zameria na tri pilotné lokality, ktoré v sebe zahŕňajú typovo, charakterovo, morfologicky a geologický rozdielne územia: prvým územím je povodie rieky Kysuca – hornaté, silno zalesnené územie vo flyšovom pásme, kde podľa dostupných štúdií je hustota lesných dopravných ciest prekročená až trojnásobne, čo má negatívny vplyv na povrchový odtok. Druhým územím je južno-štiavnická neovulkanitná oblasť, čiže povodie dolného Hrona a dolného Ipľa, ktorého oblasť zahŕňa tak zalesnené územie, ako aj poľnohospodársky využívané. Tretím územím je oblasť Východoslovenskej nížiny, ktorá je značne aglomerovaná a poľnohospodársky využívaná. Vzhľadom na protipovodňové úpravy, ktoré boli realizované v minulosti a charakter územia, tu počas povodní často dochádza k preťaženiu ochranných protipovodňových opatrení, čo s dlhodobého hľadiska môže mať negatívne dopady. V rámci štúdie bude venovaná osobitná pozornosť povodiam vodárenských nádrží. S ohľadom na tri vybrané pilotné lokality nebude v rámci tejto štúdie riešené povodie VN Stariná. Toto reformné opatrenie je plánované byť finančne podporené z EŠIF v programovom období 2021- 2027.

Tento typ reformy neobsahuje štátnu pomoc.

Podpora poskytnutá na reformu hospodárenia s vodou v krajine nepredstavuje poskytnutie štátnej pomoci v zmysle článku 107 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, keďže je zameraná na úpravu legislatívnych noriem a postupov (v kompetencii štátu) bez poskytnutia akejkoľvek formy výhody pre podniky, pričom upravené pravidlá a postupy sa budú rovnako vzťahovať na všetkých dotknutých aktérov, bez ohľadu na ich postavenie.

Riziká, ktoré môžu nastať sú interného charakteru – nedostatočné ľudské kapacity a odbornosť- ale tieto riziká rieši MŽP SR práve nastavením systému a očakávaným zvýšením kapacít na implementáciu.

Adresát

Štátne organizácie vo vodnom hospodárstve, správcovia vodných tokov, organizácia ochrany prírody – ŠOP SR, vrátane správ chránených území, orgány štátnej správy na úrovni okresných úradov (odbory starostlivosti o životné prostredie), ako aj súkromní vlastníci a obhospodarovatelia lesov.

Časový rozvrh

Reforma bude realizovaná v rokoch Q3 2021 až Q4 2023**.**

3.1 Investície

3.2.1 Investícia 1: Adaptácia regiónov na klimatickú zmenu s dôrazom na zadržiavanie vody, ochranu prírody a rozvoj biodiverzity

Výzvy

Degradácia ekosystémov má významný vplyv na plnenie ekosystémových služieb, vrátane regulácie globálnej klímy. Medzinárodný panel pre biodiverzitu a ekosystémové služby (The Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services - IPBES) označuje globálnu reguláciu klímy ako jednu z najdôležitejších ekosystémových služieb na celosvetovej úrovni i európskej úrovni. Neustále prebiehajúce prírodné procesy (sekvestrácia uhlíka, udržiavanie vhodných atmosférických podmienok atď.) teda nenahraditeľne pomáhajú pri udržiavaní stabilnej klímy na národnej a medzinárodnej úrovni. Vyhodnotenie ekosystémovej služby - regulácia globálnej klímy - je nevyhnutným podkladom pre nastavenie udržateľného využívania krajiny. Vyhodnotením globálnej regulácie klímy dostávame ucelený obraz o tom, do akej miery Slovenská republika prispieva k zmierňovaniu dopadu klimatických zmien z celosvetového pohľadu. Celková hodnota potenciálu poskytovania regulácie globálnej klímy na Slovensku je približne 21 835 942 003 EUR/rok. Index potenciálu poskytovania ES, v ideálnom prípade, ak by všetky ekosystémy boli v priaznivom stave, by bol 3,25 (na škále 1 – 5). Index produkcie ES je stanovený na 2,83 čo je o 0,42 bodu menej ako potenciál. Po zohľadnení kvality

ekosystémov je peňažná hodnota poskytovania ES znížená na 19 474 174 936 EUR/rok, čo značí, že v dôsledku degradácie/ovplyvnenia niektorých ekosystémov prichádza ľudstvo a samotné Slovensko o 2 miliardy EUR ročne len pri tejto jednej ES.[54]

Podľa Stratégie EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030 by mala byť prísne chránená aspoň tretina chránených oblastí, predstavujúca 10 % pevniny EÚ a 10 % morí EÚ. Zodpovedá to aj navrhovaným globálnym ambíciám. V rámci tohto zamerania na prísnu ochranu bude nevyhnutné vymedziť, zmapovať, monitorovať a prísne chrániť všetky zostávajúce klimaxové lesy a pralesy. Najkvalitnejšie biotopy, ktoré poskytuje ES regulácia, miestnej klímy sú Ls6.2 Reliktné vápnomilné borovicové a smrekovcové lesy (G3.442 Carpathian relict calcicolous Scots pine forests), avšak len na výmere 1789 ha. Jednoznačne možno konštatovať, že uvedený biotop je opodstatnene chránený na mnohých miestach, ale z celonárodného pohľadu sa jedná len o lokálne výskyty. Z hľadiska kvantity sú najvýznamnejším biotopom Ls5.1 Bukové a jedľovobukové kvetnaté lesy (G1.63 Medio-European neutrophile beech forests), ktoré sú v podstate jedným z najrozšírenejších lesných biotopov vyskytujúcich sa na Slovensku, ale zároveň najdôležitejším pre udržanie kvantity poskytovania tejto ES. [55]

Systém chránených území nebol na Slovensku historicky budovaný na základe širokej odbornej diskusie a medzinárodných štandardov. Chránené územia sa dnes nedajú jednoducho kategorizovať podľa manažmentových kategórií IUCN, napríklad ani jeden slovenský národný park ako celok nespĺňa podmienku prevahy území nenarušených ľudskou činnosťou.

Približne polovicu rozlohy národných parkov na Slovensku tvoria pozemky, ktoré sú vo vlastníctve neštátnych vlastníkov lesov. Úhrada za obmedzenie bežného hospodárenia sa dnes vykonáva najmä prostredníctvom finančných náhrad. Súkromní vlastníci, najmä lesných pozemkov, sa často sťažujú na nízke, neexistujúce alebo meškajúce platby zo štátu, preto je potrebné nastaviť nový, transparentný tok financií zo štátu. Ani po vyše tridsiatich rokoch od zmeny režimu a následných reštitučných konaniach nedošlo k systémovému majetkovému vysporiadaniu, či už vo forme nájmov, alebo kúpou predmetných pozemkov.

Európska komisia Slovensko upozorňuje, že nadmerná ťažba dreva vedie k poklesu počtu hlucháňov na osobitne chránených územiach, a to od roku 2004 takmer o 50 %. Komisia preto v júli 2020 rozhodla o podaní žaloby na Súdny dvor EÚ (C-661/20). Zároveň Slovensku odporúča poskytnúť primerané zdroje a posilniť kapacity na vykonávanie potrebných ochranných opatrení s cieľom zachovať alebo obnoviť priaznivý stav ochrany rastlinných a živočíšnych druhov a biotopov s európskym významom.[56]

Vplyvom úprav tokov boli pôvodne členité meandrujúce a vetvené rieky vtesnané do upraveného monotónneho koryta s opevnenými brehmi. Takéto úpravy tokov prispeli k izolácii procesov koryta a záplavového územia, čo je jedna z hlavných príčin zhoršujúceho sa ekologického stavu riek a mokradí. Nepriaznivé dôsledky tohto stavu vplývajú aj na úbytok vody v krajine, čo sa ešte výraznejšie prejavuje najmä v obdobiach sucha.

Rôzne záujmy aktérov vo voľnej krajine majú negatívny dopad na hospodárenie s vodou. Plánovanie v lese a na pôde nie je dostatočne koordinované s vodným plánovaním, pričom vodné plánovanie priamo závisí od aktivít vykonávaných v celom povodí toku.

Ciele

Hlavným cieľom je zabezpečiť odolnosť ekosystémov voči zmenám klímy, a tým pádom zabezpečiť ich stabilný príspevok k mitigácii zmeny klímy. Investícia nadväzuje na Reformu ochrany prírody, ktorá vytvorí podmienky pre rozširovanie bezzásahových území a zabezpečenie stabilnej dlhodobej najvyššej ochrany v najcennejších územiach, čo významne prispeje k mitigácii zmeny klímy. Regulácia globálnej klímy je dôležitou ekosystémovou službou chránených území, pri ktorej najväčšiu úlohu zohrávajú rastliny, riasy, pôda a sedimenty a ich schopnosť absorbovať oxid uhličitý prostredníctvom procesu sekvestrácie. Na rozdiel od lokálnej regulácie klímy táto ES je

[54] Hodnota ekosystémov a ich služieb na Slovensku, http://www.sopsr.sk/files/hodnota-ekosys.pdf
[55] Hodnota ekosystémov a ich služieb na Slovensku, http://www.sopsr.sk/files/hodnota-ekosys.pdf
[56] Preskúmavanie vykonávania environmentálnych právnych predpisov a politík - správa o krajine Slovensko, https://ec.europa.eu/environment/eir/pdf/report_sk_sk.pdf

poskytovaná aj lokálnymi ekosystémami, ale hovoriť o nej má význam až v regionálnej alebo národnej úrovni, pretože synergie na národnej úrovni sú silnejšie ako regulácia len na lokálnej úrovni, kde lokalita je priamo závislá od svojho bezprostredného prostredia, a teda na národnej úrovni význam regulácie globálnej klímy vzrastá. Regulácia globálnej klímy napomáha pri zmierňovaní dôsledkov klimatickej zmeny. Prirodzené lesné ekosystémy a mokradné ekosystémy udržiavajú vhodné atmosférické podmienky pre život na Zemi a regulujú klímu na celosvetovej úrovni (Maes et al. 2015).[57]

Cieľom je investíciami do ochrany prírody, popri mitigácii zmeny klímy, prispieť aj k obnove ekonomiky po korona-kríze. V rámci opatrení na obnovu ekonomiky po pandémii COVID 19 sú investície do prírodného kapitálu považované za jednu z politík s najväčším ekonomickým potenciálom multiplikátora a zároveň vplyvom na zmenu klímy.[58] Investícia nadväzuje na reformu ochrany prírody, ktorá zefektívnením výkonu ochrany prírody vytvorí potenciál pre stabilizáciu ekosystémových funkcií a hospodársky rozvoj regiónov.
Cieľom investície je dosiahnuť majetkové vyrovnanie na najvýznamnejších pozemkoch v národných parkoch a zabezpečiť tak ucelenú, dlhodobú a udržateľnú ochranu prírody. Majetkové vysporiadanie sa so súkromnými vlastníkmi pozemkov v chránených územiach sa uskutoční pomocou výkupov, zámen, dlhodobých nájmov, zmluvnej starostlivosti, nástrojom môže byť aj prebiehajúci proces sceľovania pozemkov – komasácia. Národné parky predstavujú základný kameň systému chránených území na Slovensku a do veľkej miery sa prekrývajú s územiami sústavy Natura 2000. Výkup pozemkov je kľúčový nástroj, prostredníctvom ktorého by štát následne bez ďalšej investície dokázal v značnej miere zabezpečiť požiadavky odolnosti ekosystémov predovšetkým vo vzťahu k zníženiu výmery a intenzity zásahov až na úroveň rozšírenia bezzásahu a obnoviť ekosystémy, ktoré poskytujú ekosystémovú službu regulácie klímy (aj globálnej).

Majetkové vyrovnanie zjednoduší vyhlásenie nových bezzásahových území s najvyššou hodnotou biotopov a druhov, ktoré patria medzi územia s európskym a medzinárodným významom a nachádzajú sa vo vyšších stupňoch ochrany, čo zvýši odolnosť ekosystémov, najmä tých, v ktorých žije hlucháň. Prioritne budú vysporiadané najmä tieto pozemky, čím sa dosiahne stabilizácia a následne rozvoj populácie hlucháňa.

Rozvoj mäkkého turizmu, ekologického poľnohospodárstva a prírode blízkeho obhospodarovania lesov, spolu s rozvojom ochrany prírody, umožnia transformáciu regiónov z orientácie z intenzívneho využívania prírodných zdrojov na viac diverzifikovanú lokálnu ekonomiku s vyššou pridanou hodnotou a flexibilitou. Cieľom je transformácia vybraných regiónov v blízkosti významných chránených území medzinárodného a európskeho významu od intenzívnej ťažby dreva k rozvoju mäkkého turizmu, návrat k extenzívnym chovom a pestovaniu s využitím prírode blízkych postupov, ktoré adaptujú krajinu na dôsledky zmeny klímy a zabezpečia menšiu zraniteľnosť okrajových regiónov. Región Národného parku Muránska Planina sa prekrýva s územiami sústavy Natura 2000 a Región Národného parku Poloniny je súčasť lokality svetového prírodného dedičstva Organizácie Spojených národov pre vzdelávanie, vedu a kultúru (UNESCO), biosférickej rezervácie UNESCO, držiteľ Európskeho diplomu Rady Európy a prekrýva sa s územiami Natura 2000.

Cieľom investície je posilniť odolnosť krajiny voči negatívnym vplyvom extrémnych výkyvov počasia ako dôsledku zmeny klímy a to najmä zväčšením potenciálu krajiny zachytávať vodu. Revitalizácia tokov, odstraňovanie bariér na tokoch a obnova mokradí prinesú znižovanie povodňových škôd, ale budú mať aj pozitívne vplyvy na kvalitu a kvantitu vodných zdrojov. Mokrade a revitalizované toky sa stanú dôležitými prvkami krajiny z hľadiska biodiverzity. Prvky zelenej infraštruktúry budú mať prednosť pred čisto technickými (sivými) riešeniami.

Implementácia

Implementácia tohto investičného opatrenia je zabezpečená v rámci rezortu MŽP SR. Na implementáciu bude vytvorená osobitná štruktúra v rámci MŽP SR (osobitný odbor/odbory v rámci organizačnej štruktúry MŽP SR alebo alternatívne v rámci podriadenej organizácie MŽP SR). Jej fungovanie bude finančné podmienené prostriedkami

[57] Hodnota ekosystémov a ich služieb na Slovensku, http://www.sopsr.sk/files/hodnota-ekosys.pdf
[58] Cameron Hepburn & Brian O'Callaghan & Nicholas Stern & Joseph Stiglitz & Dimitri Zenghelis, 0. "Will COVID-19 fiscal recovery packages accelerate or retard progress on climate change?," Oxford Review of Economic Policy, Oxford University Press, vydanie. 36, strany 359-381.

zo štátneho rozpočtu alebo nástroja technickej podpory (TSI). Implementácia bude riadená manuálmi procesov, schválenými na úrovni MŽP SR.

MŽP SR pripraví implementačnú schému pre podporu adaptačných opatrení v extraviláne na projekty, spadajúce do nasledujúcich oblastí resp. bude vychádzať z existujúcich dokumentov ako napr. Katalóg vybraných adaptačných opatrení na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy vo vzťahu ku zmene krajiny[59] a Katalógu adaptačných opatrení miest a obci BSK na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy[60].

Investícia bude zameraná na:

1. Renaturácie vodných tokov: obnova meandrov, revitalizácia mŕtvych ramien, revitalizácia záplavových území mimo intravilánov, obnova lužných lesov, mokradí a iných vodných prvkov, a pod. Súčasťou sú aj výkupy pôdy v inundačných územiach vodných tokov za účelom realizácie opatrení.

2. Zalesňovanie lesných pozemkov po kalamitách pôvodnými druhmi drevín, vrátane odstraňovania inváznych nepôvodných druhov rastlín na plochách po kalamite.

3. Vyrovnanie sa so súkromnými vlastníkmi

1. Renaturácie vodných tokov a mokradí spolu s výkupmi v inundačných územiach (bod č. 1 a 3) sú opatrenia, ktoré bude cez vlastné projekty realizovať predovšetkým organizácia MŽP SR, a to SVP š.p. alebo VV š.p. Žiadateľom budú môcť byť aj orgány územnej samosprávy, či ŠOP SR, v prípade, ak im tok (alebo jeho časť) bol zverený do správy.

Na realizáciu tohto opatrenia bude ustanovená odborná poradná a koordinačná revitalizačná skupina (revitalizačná skupina), ktorá určí presné úseky tokov podľa prílohy 10.1 Vodného plánu, na ktorých sa budú realizovať vyššie uvedené opatrenia. Revitalizačná skupina na základe podkladov od VÚVH rámcovo navrhne konkrétne technické opatrenia so základnou špecifikáciou parametrov. Revitalizačná skupina po dohode s SVP š.p. určí poradie priorít, na základe ktorého bude zabezpečovaná projektová príprava k plánovaným opatreniam. Bude dodržiavaná súčinnosť s orgánmi územnej samosprávy a to v prípade realizácie v intraviláne obcí a miest, vrátane rokovania s orgánmi územnej samosprávy o projektovom riešení ešte v rámci jeho prípravy. Pri posudzovaní projektu bude aspekt zapojenia orgánov územnej samosprávy zohľadňovaný.

Technickú projektovú dokumentáciu si žiadateľ (oprávnený subjekt) zabezpečí vlastnými kapacitami alebo formou externých služieb - priebežne Q2 2022, Q4 2022, Q2 2023, Q4 2023, až do Q2 2025, následne nastane realizácia. Vypracovanie technickej projektovej dokumentácie bude podliehať dohľadu zo strany expertov poverených v rámci revitalizačnej skupiny a konečná verzia technickej dokumentácie bude predložená na odsúhlasenie revitalizačnej skupine. Po odsúhlasení v revitalizačnej skupine, žiadateľ prikročí k obstarávaniu stavebných prác podľa platného zákona o verejnom obstarávaní. Po ukončení obstarávania predloží žiadateľ žiadosť o zabezpečenie financovania projektu na implementačnú zložku plánu obnovy v rámci MŽP SR.

Po podpise zmluvy o financovaní bude žiadateľovi vyplatená suma vo výške 50 % žiadanej sumy a po ukončení realizácie zvyšných 50 %. Za ukončený bude považovaný projekt, ku ktorému vydá revitalizačná skupina stanovisko, že projekt je ukončený podľa projektovej dokumentácie. Miera spolufinancovania projektu je 100 %.

Financie na vypracovanie dokumentácie budú zabezpečené pre organizáciu v rámci rezortu MŽP SR zo štátneho rozpočtu alebo Environmentálneho fondu.

[59] Katalóg vybraných adaptačných opatrení na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy vo vzťahu ku zmene krajiny, https://www.sazp.sk/zivotne-prostredie/starostlivost-o-zivotne-prostredie-3976/zmena-klimy/mitigacia-a-adaptacia.html

60 Katalógu adaptačných opatrení miest a obci BSK na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy, http://www.kri.sk/sk/publikacie/katalogbskpub/

Na prípravu projektovej dokumentácie týchto projektov bude vytvorená projekčná skupina v rámci štruktúry SVP š.p. Za účelom realizácie bude vytvorená implementačná štruktúra na realizáciu stavieb naprojektovaných opatrení, ktorá bude koordinovať realizáciu vnútri štruktúry SVP š.p. .

V rámci realizácie opatrení predpokladáme revitalizácie cezhraničných vodných tokov (napr. Morava, Dunaj). Tieto zámery vychádzajú zo štúdií, ktoré boli vyhotovené v rámci medzinárodných projektov Interreg. Okrem toho pri nastavení pravidiel revitalizácií sa bude využívať expertíza expertov z Českej republiky, s ktorými MŽP SR spolupracuje už dlhší čas.

Existuje ambícia finančne podporovať renaturáciu vodných tokov z plánu obnovy a odolnosti, a zároveň z fondov EŠIF v rovnakom časovom období. Aby sa predišlo dvojitému financovaniu, boli vybrané deliace línie na základe čiastkových povodí konkrétnych riek. V rámci tejto investície budú realizované projekty revitalizácií tokov v povodiach riek Bodrog, Dunaj, Hron, Morava, Váh. Z fondov EŠIF budú realizované renaturácie v povodiach riek Hornád, Ipeľ, Nitra, Slaná, Malý Dunaj.

2. Zalesňovanie lesných pozemkov po kalamitách pôvodnými druhmi drevín, vrátane odstraňovania inváznych nepôvodných druhov rastlín na plochách po kalamite bude určené pre neštátnych aj štátnych vlastníkov lesov ako konečných prijímateľov. Na realizáciu týchto opatrení sú plánované výlučne prostriedky EŠIF z programového obdobia 2021 – 2027 alebo nástrojov Spoločnej poľnohospodárskej politiky.

3. Vyrovnanie sa so súkromnými vlastníkmi

Vypracuje sa prioritizácia chránených území, podľa ktorej sa bude postupovať pri následných výkupoch alebo iných majetkových vyrovnaniach (nájmy, či zámeny). Pre územia s najvyššou prioritou budú určené referenčné ceny, ktoré budú vychádzať zo štúdie „Koľko stojí divočina“ zohľadňujúc lokálne špecifiká (MŽP SR).

Zriadi sa pracovná skupina, ktorá bude tvorená zástupcami MŽP SR, ŠOP SR a príslušnej správy národného parku. Tá bude riadiť vyjednávania so súkromnými vlastníkmi (MŽP SR).

Vykúpené, resp. inak vysporiadané pozemky, prejdú do správy ŠOP SR, v gescii príslušnej správy národného parku (MŽP SR).

Na daných územiach bude vyhlásený prioritne najvyšší stupeň ochrany –bezzásahovosť – pod kontrolou MŽP SR, resp. iný stupeň, v nadväznosti na ochranu predmetu ochrany v danom území a dosiahnutie stanovených cieľov ochrany predovšetkým pre prioritné druhy a biotopy európskej a národnej úrovni.

Vo vybraných územiach sa vypracujú rozvojové plány s cieľom útlmu intenzívnej ťažby dreva a rozvoja mäkkého turizmu, ekologického poľnohospodárstva a mimo jadrových zón prírode blízkeho obhospodarovania lesov. Súčasťou plánov budú aj konkrétne investície. Pilotné projekty transformácie regiónov budú realizované pre regióny NP Muránska Planina a NP Poloniny (MŽP SR).

Implementácia majetkového vyrovnania:

Zriadi sa pracovná skupina zložená zo zamestnancov MŽP SR a ŠOP SR. T: 4Q 2021

Vypracuje sa metodika pre stanovenie hodnoty a ceny pozemkov, ako aj spracovania mapových podkladov s vyznačenými katastrami a konkrétnymi územiami, do ktorých budú smerovať výkupy. T: 3Q 2022

Na zabezpečenie identifikácie a vyhľadávanie súkromných vlastníkov pozemkov bude zriadené oddelenie v rámci ŠOP SR. S cieľom výkupy urobiť čo najefektívnejším spôsobom, zváži sa obstaranie tejto služby dodávateľsky (podobne to robí Národná diaľničná spoločnosť pri stavbách ciest a diaľnic). T: 2Q 2022

Vyhlásenie výzvy na odkúpenie pozemkov a určené oblasti/územia a katastre v zmysle spracovanej metodiky, 1Q 2023/ 3Q2023/1Q2024/3Q2024...

Rozšíri sa pôsobnosť existujúcej Komisie pre posudzovanie návrhov na zámenu pozemkov a ponúk na odkúpenie pozemkov v rámci predkupného práva štátu (ďalej len „Komisia“), ktorá bude doplnená o zástupcov príslušnej správy chráneného územia. Tá bude riadiť proces vyjednávania so súkromnými vlastníkmi. T: 3Q 2022.

Do roku 2023 bude minutá polovica sumy na výkupy. Do konca roku 2025 celá suma na výkupy.

Výkupy pozemkov v chránených územiach nie sú plánované z fondu EŠIF. V rámci EŠIF budú plánované výkupy za účelom realizácie stavby (výška je obmedzená do 10% celkovej výšky predkladaného projektu), ale nie za účelom realizácie ochrany území.

Pilotné projekty transformácie regiónov budú realizované pre regióny NP Muránska Planina a NP Poloniny.

Pilotné rozvojové projekty pre NP Poloniny a NP Muránska planina sú veľmi potrebným a očakávaným nástrojom zo strany miestnej komunity, ktorý má napomôcť transformácií zamerania regiónu z dôvodu zníženia intenzity lesného hospodárenia v národných parkoch). Preto je veľmi dôležité tieto pilotné rozvojové projekty zahrnúť práve do plánu obnovy ako súčasť transformácie správy území v národných parkoch. Rozvojové projekty budú zamerané na vytvorenie pracovných príležitostí, hlavne v sektore prírodného turizmu, prírode blízkeho obhospodarovania lesa a nadväzujúcich činností. Do výberu podporených činností a investícií v rámci rozvojových projektov budú zapojení všetci miestni aktéri formou účasti v riadiacej a výberovej komisii (obce, neziskové organizácie, miestne akčné skupiny, ŠOP SR, MŽP SR, oblastné organizácie cestovného ruchu a pod.).

Riadiaca komisia vyberie z predložených projektov na základe kritérií zásady „výrazne nenarušiť“ tie, ktoré v hodnotení dostali najviac bodov. Každý projekt bude hodnotený členmi riadiacej a výberovej komisie voči týmto kritériám: ako projekt prispieva ku mitigácii zmeny klímy, adaptácii na zmenu klímy, udržateľnému využívaniu a ochrane vodných zdrojov, obehovej ekonomike, prevencii vzniku odpadu a recyklácii, prevencii a kontrole znečistenia vzduchu, vody a pôdy, ochrane a obnove biodiverzity a ekosystémov a ako prispeje k vytvoreniu nových pracovných miest. V súčasnosti existuje zásobník projektov, ktorý obsahuje rôzne návrhy v sume viac ako je disponibilná suma pre obidva regióny Polonín a Muránskej planiny. Budú môcť byť preto podporené iba tie najlepšie projekty, na ktorých sa zhodne väčšina členov komisie a ktoré budú spĺňať najlepším spôsobom kritériá. Realizátormi projektov budú mestá a obce, záujmové združenia, právnické osoby v zakladateľskej alebo zriaďovateľskej pôsobnosti štátu, neziskové organizácie, ŠOP SR alebo iné štátne organizácie.

Ide o tieto oblasti podpory: modernizácia budovy školy za účelom vytvorenia ľahkých ubytovacích kapacít v počte 60 lôžok, diverzifikácia pridruženej drevárskej výroby, tržnica pre regionálne výrobky, dobudovanie turistickej infraštruktúry pre celoročné aktivity, diverzifikácia poľnohospodárstva, ekologizácia poľnohospodárstva, zriadenie pracovného inkubátora (sociálny podnik), podpora chránenej dielne ako sociálny podnik, škola remesiel, vytvorenie podmienok na konskú turistiku v rámci rozšírenia sezónnej ponuky udržateľných služieb prírodného turizmu v chránenom území, nové trasovanie turistickej cesty prvej svetovej vojny naprieč severovýchodným Slovenskom a realizovanie náučných lokalít, podpora drobnochovateľov hovädzieho dobytka, kôz, oviec, podpora obyvateľov na súkromné ubytovanie turistov, zriadenie penziónu v priestoroch bývalej koniarne, Glamping „Park hviezdnej zábavy“, vytvorenie podmienok na bežecké lyžovanie v rámci rozšírenia sezónnej ponuky udržateľných služieb prírodného turizmu v chránenom území, vytvorenie podmienok na pozorovanie voľne žijúcich zvierat a zároveň prirodzený manažment chránených území, dobudovanie sprievodnej infraštruktúry cyklistického chodníka ikon (KDC), zabezpečenie pitnej vody pre obce a realizácia opatrení na zadržiavanie vody v okolí vodného zdroja, realizácie vodozádržných a iných opatrení podporujúcich ochranu oblastného vodného zdroja, vybudovanie a obnova turistickej infraštruktúry chodníkov, umiestnenie úschovných boxov v obci pre bicykle cykloturistov, vybudovanie cyklotrasy, nákup a prevádzka štyroch elektro mikrobusov, inštalácia a prevádzkovanie elektro-nabíjacích staníc pre elektromobily, vybudovanie infocentier s interaktívnymi výstavami o adaptačných opatreniach na zmenu klímy, revitalizácia zvážnic a protierózne opatrenia v narušených častiach územia lesnatých častí územia NP, vybudovanie záchytných parkovísk v národných parkoch a zabezpečenie kyvadlovej dopravy na turistické miesta nízkoemisnými ekologickými autobusmi alebo konským povozom.

Adresát

Súkromní vlastníci pozemkov v chránených územiach, predovšetkým národných parkoch, organizácia ochrany prírody (ŠOP SR a príslušné správy chránených území) alebo iné štátne organizácie, mestá a obce, záujmové združenia, právnické osoby v zakladateľskej alebo zriaďovateľskej pôsobnosti štátu, neziskové organizácie, všetci návštevníci národných parkov a chránených území a všetci obyvatelia SR.

Časový rozvrh

Výkupy budú prebiehať od roku 2022 do roku 2026, s tým že do roku 2023 bude realizovaná polovica sumy za výkupy a do konca roka 2025 druhá polovica výkupov.

Pilotné projekty transformácie regiónov budú realizované pre regióny NP Muránska Planina a NP Poloniny- termín realizácie Q4 2024, NP Poloniny - termín realizácie – Q2 2026.

Investícia nadväzuje na reformu hospodárenia s vodou v krajine a reformu krajinného plánovania.

Štátna pomoc

Táto investícia neobsahuje štátnu pomoc.

Podpora poskytnutá na reformu hospodárenia s vodou v krajine nepredstavuje poskytnutie štátnej pomoci v zmysle článku 107 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, keďže je zameraná na úpravu legislatívnych noriem a postupov (v kompetencii štátu) bez poskytnutia akejkoľvek formy výhody pre podniky, pričom upravené pravidlá a postupy sa budú rovnako vzťahovať na všetkých dotknutých aktérov, bez ohľadu na ich postavenie.

Administratívne kapacity

Na úrovni vykonávateľa (MŽP SR), ktorý je zodpovedný za konkrétne investície a reformy budú primárne využívané existujúce ľudské zdroje, ktoré majú skúsenosti s implementovaním podobných nástrojov, ako aj iných fondov Európskej únie. Vzhľadom na to, že ide o nový mechanizmus s vlastnými špecifikami zameraný tak na reformy ako aj investície, bude potrebné celkové administratívne kapacity navýšiť. Tieto potreby sú vypočítané rámcovo ako 2% z celkového súčtu alokácie. Rozpätie 2% bolo určené na základe analýzy kapacít využívaných dnes na zabezpečenie EŠIF. V podmienkach Slovenskej republiky je pri zdrojoch EŠIF podľa jednotlivých operačných programov odhad zahrnutia 3-7% z prostriedkov na technickú asistenciu v aktuálnom programovacom období. Percento potrebné pre Plán obnovy a odolnosti SR bude vzhľadom na nižšiu administratívnu záťaž oproti EŠIF pri procesoch regulovaných v EŠIF primárne európskou legislatívou, ktoré sú pri Pláne obnovy a odolnosti SR oveľa významnejšie pod vnútroštátnou kontrolou (zazmluvňovanie, riadenie projektov, žiadosti o platbu, finančná kontrola a audit); zároveň je v nich možné využiť integráciu s kapacitami na EŠIF alebo na riadenie domácich dotačných programov a predpokladané je aj využitie vnútroštátnych prostriedkov tam, kde je to možné.

4. Otvorené strategické a bezpečnostné otázky

Realizácia navrhovaných reforiem a investícií prispeje k budovaniu Európskej únie odolnej voči zmene klímy a pripravenej na jej dôsledky. Zvýši sa tiež biodiverzita druhov a biotopov a podporia sa udržateľné lesné ekosystémy.

5. Cezhraničné a medzinárodné projekty

Navrhované reformné a investičné zámery nemajú cezhraničný rozmer (okrem čiastkových revitalizácií tokov ako je Morava a Dunaj) a projektovo nemožno hovoriť o medzinárodných projektoch.

6. Zelený rozmer komponentu

Tento komponent prispieva k zelenej transformácii ekonomiky tým, že realizáciou reforiem a investícií sa zvyšuje odolnosť intravilánov i extravilánov voči dôsledkom zmeny klímy ako sú zvyšujúce sa teploty, prívalové dažde a povodne, obdobia intenzívneho sucha a nedostatku vody, vodná a veterná erózia, či strata biodiverzity z dôvodu miznúcich ekosystémov. Komponent umožní realizovať opatrenia, ktoré zmiernia tieto negatívne vplyvy zmeny

klímy a transformujú ekonomiku smerom od intenzívneho využívania prírodných zdrojov k udržateľnejším alternatívam.

Reformy a investície v oblasti biodiverzity a klímy zvyšujú odolnosť a prispievajú k adaptácii na prebiehajúcu klimatickú zmenu tým, že dôjde k:

- majetkovému vysporiadaniu sa so súkromnými vlastníkmi v chránených územiach a zosúladením vlastníckych práv a záujmov štátu v ochrane prírody;
- presunutiu správy štátnych pozemkov v chránených územiach pod organizácie ochrany prírody;
- osamostatneniu chránených území, hlavne národných parkov, po náležitej príprave a zabezpečení dostatočného financovania;
- zjednodušeniu systému chránených území určením zón a jasných pravidiel starostlivosti o jednotlivé zóny;
- zvýšeniu ochrany krajinných prvkov a biodiverzity vo voľnej krajine (1. stupňa ochrany prírody);
- zníženiu budúcich škôd zo sucha a povodní spôsobených prebiehajúcou klimatickou zmenou;
- podpore prvkov zeleno-modrej infraštruktúry v intravilánoch, čo povedie k zníženiu tepla v mestách, zvýšeniu dostupnosti zelene;
- zadržaniu vody v krajine a zabráneniu predčasného odtoku z územia krajiny.

Všetky reformy, a s nimi spojené investície, prispejú k zmierneniu negatívnych dopadov zmeny klímy, čím prispievajú k dosiahnutiu klimatického cieľa EÚ do roku 2030, klimatickej neutrality do roku 2050 a národného klimatického plánu. Podľa správy Dôsledky klimatickej zmeny a možné adaptačné opatrenia v jednotlivých sektoroch[61] by na základe projekcií budúceho vývoja do roku 2050, v prípade, že sa nebudú realizovať adaptačné opatrenia, došlo k spomaleniu hospodárskeho rastu na úrovni 0,4 – 0,7% hrubého domáceho produktu (HDP), realizáciou preventívnych adaptačných opatrení by sa dopady mohli znížiť na 0,1 – 0,15% ročného HDP. Zatiaľ, čo priame dôsledky, ktoré sa prejavujú rastúcimi nákladmi, znížením produkcie alebo stratou trhového podielu je možné relatívne ľahko stanoviť, problémom je definovanie kumulatívnych nepriamych a sektorovo prepojených ekonomických efektov. K faktorom, ktoré činia mestá zraniteľnejšími, patrí vysoká koncentrácia obyvateľstva a ich majetkov, či efekt tepelného ostrova mesta. Mnohé mestá sú lokalizované a koncipované tak, že prejavy zmeny klímy môžu spôsobiť ekonomické a sociálne problémy, napríklad výpadky dodávok elektrického prúdu, poškodenie cestnej infraštruktúry, straty v ekonomike mesta, resp. nedostatok vody a potravy.

Obydlia obyvateľov zo sociálne slabších skupín sa často nachádzajú v oblastiach, ktoré sú nevhodné pre život, a ktoré s dôsledkami zmeny klímy budú ešte nebezpečnejšie (napr. oblasti ohrozené zosuvmi či povodňami). Pri územnom plánovaní je preto potrebné venovať sa aj tomuto aspektu.[62]

Udržateľné vodné hospodárstvo a predchádzanie povodniam v Európskej únií (EÚ) a na Slovensku bude jednou z kľúčových oblastí pri utlmovaní negatívnych dopadov klimatických zmien. Dodnes bolo v Európe takmer 17 mil. ľudí vystavených riečnym zaplávam a toto číslo sa bude ďalej zvyšovať na 50 mil. EUR[63] Náklady zo záplav už dnes predstavujú približne 9,5 mld. EUR ročne. Pri pokračujúcom trende môžu ročne narásť až na 66 mld. EUR do roku 2050 a 225 mld. EUR [64] do roku 2100.[65] Za predpokladu aktívnych mitigačných opatrení by to bolo ročne 33

[61] Dôsledky klimatickej zmeny a možné adaptačné opatrenia v jednotlivých sektoroch, http://www.shmu.sk/File/projekty/Zhrnutie%20projektu%20Klim.%20zmena%20a%20Adaptacie%202012.pdf
[62] Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy, https://www.minzp.sk/files/odbor-politiky-zmeny-klimy/strategia-adaptacie-sr-zmenu-klimy-aktualizacia.pdf
[63] River flood risk: European scale, https://www.climatechangepost.com/europe/river-floods/
[64] The Economic Cost of Climate Change in Europe: Synthesis Report on COACCH Interim Results, https://www.coacch.eu/wp-content/uploads/2019/11/COACCH-Sector-Impact-Economic-Cost-Results-22-Nov-2019-Web.pdf
[65] Roudier et al. (IMPACT2C, 2015a) – LISFLOOD model; Deltares the BASE project; RCP8.5

mld. EUR do roku 2050 a 75 mld. EUR do roku 2100. V neposlednom rade je so zhoršujúcimi sa klimatickými podmienkami spojená aj zvýšená záťaž na vodovodnú infraštruktúru. Do roku 2050 by pre Európu adaptácia a vybavenie stálo 175 mld. EUR[66] Veľkým rizikom je aj nárast počtu ľudí žijúcich v nedostatku vody, ktorých počet môže do roku 2100 narásť na 13 mil. EUR[67]. Pre Slovensko by sa ročné náklady z povodní mohli vyšplhať na 446 mil. EUR do roku 2050 a 1,5 mld. EUR do 2100, avšak pri aktívnej mitigácii by to mohlo byť 232 mil. EUR do roku 2050 a 507 mil. EUR do roku 2100.[68] Tento údaj korešponduje s doterajšími výdavkami na boj s povodňami na úrovni 961 mil. EUR v rokoch 2000-2012.[69]

Zmena klímy predstavuje fundamentálnu výzvu pre mestá na Slovensku, ktoré sa budú musieť prispôsobiť na zvyšujúce sa teploty a sucho. Klíma v mestách ako Bratislava začína vykazovať prvky subtropického pásma. Preto je nutné zavádzať adaptačné opatrenia, ktoré zmiernia tieto dopady a pomôžu obyvateľom i ekosystémom v rámci miest prispôsobiť sa tejto zmene a zmierniť jej negatívne dopady. Mestá sa budú musieť vysporiadať s dôsledkami zmeny klímy v podobe extrémnych výkyvov počasia, konkrétne období sucha a prudkých prívalových dažďov a povodní. Pre zmiernenie týchto negatívnych dopadov bude nutné zvýšiť vodozádržnú schopnosť miest. Rozširovaním nepriepustných povrchov, najmä v mestskom prostredí, sa v prvom rade zhoršujú dôsledky záplav, v prípade ak kanalizácia nestíha odvádzať vodu. V druhom rade takáto výstavba negatívne vplýva na kvantitatívne stavy podzemnej vody, pretože zrážková voda nemá možnosť pomaly vsiaknuť do zeme. Na Slovensku je tretia najnižšia rovnomernosť rozloženia mestskej zelene v EÚ. Mestská zeleň má podľa WHO pozitívny vplyv na zdravie a pomáha mestám lepšie sa prispôsobiť nepriaznivým dôsledkom zmeny klímy. V slovenských mestách sa nachádzajú veľké koncentrované zelené plochy, ale aj oblasti s nízkym výskytom zelene. Podpora opatrení v tejto investičnej aktivite je plánovaná cez EŠIF pre obdobie 2021-2027.

Poľnohospodárstvo je zásadne ohrozené suchami a nedostatkom vody, dôsledkom čoho bude horšia úroda, ktorá sa prejaví naprieč EÚ a na Slovensku. Juh Európy už dnes pociťuje nepriaznivé dôsledky zmeny klímy výraznejšie ako sever, v budúcnosti sa tento trend bude prehlbovať.[70] Do roku 2100 môže úroda priemerne klesnúť o 5% na severe Európy a o 10% na juhu.[71] Pri pomalej adaptácií sa môžu škody do roku 2080 vyšplhať na 18 mld. EUR ročne.[72] Pre Slovensko by to znamenalo straty 236 mil. EUR ročne.[73]

Extrémne suchá sa negatívne prejavia v rôznych oblastiach, s veľkým dopadom na Slovensko. Do roku 2100 by pri súčasnom trende vypúšťania skleníkových plynov mohli ročné náklady vyplývajúce zo sucha dosiahnuť 36 mld. EUR.[74] Pri aktívnej mitigácii by toto číslo mohlo dosiahnuť 16 mld. EUR. V prepočte pre Slovensko by to bolo pri aktuálnom vývoji ročne 243 mil. EUR, prípadne 108 mil. EUR do roku 2100.

Nemalé škody si zmena klímy vyžiada aj v lesoch. Škody v európskom lesnom hospodárstve môžu do roku 2080 vystúpiť ročne k 1,5 mld. EUR.[75]. V prípade Slovenska by tak škody mohli dosiahnuť 17 mil. EUR ročne.[76] Aj keď

---

[66] The Economic Cost of Climate Change in Europe: Synthesis Report on COACCH Interim Results, https://www.coacch.eu/wp-content/uploads/2019/11/COACCH-Sector-Impact-Economic-Cost-Results-22-Nov-2019-Web.pdf
[67] Projection of Economic impacts of climate change in Sectors of the EU based on bottom-up Analysis, https://ec.europa.eu/jrc/en/peseta-iv
[68] Údaje získané cez prepočet dát HDP Svetovej Banky pre EÚ a Slovensko v roku 2019, a následne prerátaný z ($) dolárov do EUR. Z tohto prepočtu bol percentuálny podiel SK HDP ku EÚ HDP 0.68%. Tuto hodnotu sme potom použili na prepočet cien relevantných sektorov na iba Slovenské odhadovane výdavky.
[69] Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy – aktualizácia, https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/23275/1
[70] Climate change: the cost of inaction and the cost of adaptation, https:\www.eea.europa.eu\publications\technical_report_2007_13
[71] Analysis of climate change impacts on EU agriculture by 2050, https://ec.europa.eu/jrc/sites/jrcsh/files/pesetaiv_task_3_agriculture_final_report.pdf
[72] The Economic Cost of Climate Change in Europe: Synthesis Report on COACCH Interim Results, https://www.coacch.eu/wp-content/uploads/2019/11/COACCH-Sector-Impact-Economic-Cost-Results-22-Nov-2019-Web.pdf
[73] Poľnohospodárska pôda v EÚ-28 bola 175 miliónov ha a na Slovensku 2,3 milióna ha. Na Slovensku sa teda nachádza 1.3% poľnohospodárskej pôdy EÚ.
[74] Projection of Economic impacts of climate change in Sectors of the EU based on bottom-up Analysis, https://ec.europa.eu/jrc/en/peseta-iv
[75] Forest fires and adaptation options in Europe, https://link.springer.com/article/10.1007/s10113-014-0621-0
[76] Výmera lesov na Slovensku je tesne nad 2 milióny ha a pre Európsku úniu je to 182 miliónov ha. Na Slovensku sa teda nachádza 1.1% lesných plôch EÚ.

finančné ocenenie tejto „položky“ nie je najvyššie z vyššie uvedených, degradácia prírody ma nevyčísliteľnú kultúrnu hodnotu a spolu s ňou sa stupňujú ostatné nepriaznivé prejavy. Tieto náklady potvrdzujú nutnosť realizácie adaptačných opatrení tak v intravilánoch sídiel, ako aj vo voľnej krajine s dôrazom na ochranu biodiverzity.

Podľa prílohy 1 k nariadeniu o Európskeho parlamentu a Rady z dňa 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti 2021/241 (ďalej len „nariadenie (EÚ) 2021/241“) 037 je príspevok prijatých opatrení k zelenej tranzícii na úrovni 100 % klimatický a environmentálny koeficient, konkrétne investície spĺňajú ciele nasledovne:

37 - Adaptácia regiónov na klimatickú zmenu s dôrazom na ochranu prírody a rozvoj biodiverzity – 100 %

Tab. Zelená transformácia

Krátky názov	Zelené ciele		
	Klimatický koeficient	Environmentálny koeficient	Oblasť intervencie
Komponent 5: Reforma 1: Reforma krajinného plánovania	*100%*	*100%*	*037 -Prispôsobenie sa opatreniam na zmenu klímy a prevencia a riadenie rizík súvisiacich s klímou: iné, napr. búrky a sucho (vrátane zvyšovania osvety, systémov civilnej ochrany a riadenia katastrof, infraštruktúr a ekosystémových prístupov)*
Komponent 5: Reforma 2: Reforma ochrany prírody a hospodárenia s vodou v krajine	*100%*	*100%*	*037 -Prispôsobenie sa opatreniam na zmenu klímy a prevencia a riadenie rizík súvisiacich s klímou: iné, napr. búrky a sucho (vrátane zvyšovania osvety, systémov civilnej ochrany a riadenia katastrof, infraštruktúr a ekosystémových prístupov)*
Komponent 5: Investícia 1: Adaptácia regiónov na klimatickú zmenu s dôrazom na ochranu prírody a rozvoj biodiverzity	*100%*	*100%*	*037 -Prispôsobenie sa opatreniam na zmenu klímy a prevencia a riadenie rizík súvisiacich s klímou: iné, napr. búrky a sucho (vrátane zvyšovania osvety, systémov civilnej ochrany a riadenia katastrof, infraštruktúr a ekosystémových prístupov)*

7. Digitálny rozmer komponentu

Komponent nemá žiadny vplyv na dosiahnutie digitálnych cieľov.

8. Uplatňovanie zásady „výrazne nenarušiť"

Všetky investície budú pripravované a realizované s rešpektovaním zásady „významne nenarušiť". Komponent prispieva k adaptácii i mitigácii zmeny klímy, bude viesť k zvýšeniu zadržiavania vody a k vyššej ochrane biodiverzity. Investície nie sú materiálovo náročné a nebudú viesť k významnému zvýšeniu produkcie odpadov či znečisťujúcich látok. Viac informácií o kritériu „výrazne nenarušiť" je pri každej jednej reforme a investícii.

8.1 Reforma 1: Reforma krajinného plánovania

Časť 1 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Vedie reforma/investícia k významnému poškodeniu?	*Áno*	*Nie*	*Odôvodnenie*
Mitigácia zmeny klímy		X	Reforma bude nástrojom na zachovanie a ochranu existujúcich krajinných štruktúr v krajine, ktoré významným spôsobom prispievajú k adaptácii na zmenu klímy so 100% klimatickým koeficientom (č. 037).
Adaptácia na zmenu klímy		X	Reforma bude nástrojom na zachovanie a ochranu existujúcich krajinných štruktúr v krajine, ktoré významným spôsobom prispievajú k mitigácii a adaptácii na zmenu klímy so 100% klimatickým koeficientom (č. 037) .
Udržateľné využitie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Reforma prispeje k podpore zachovania biodiverzity vo voľnej krajine a vytvorí podmienky na prežitie pôvodných druhov rastlín a živočíchov napriek klimatickým zmenám.
Obehová ekonomika, prevencia vzniku odpadu a recyklácia		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Reforma nie je materiálovo intenzívna a nebude viesť k výraznej produkcii odpadu.
Prevencia a kontrola znečistenia vzduchu, vody a pôdy		X	Reforma nebude viesť k znečisteniu, pretože v rámci nej nebudú vykonávané intenzívne stavebné úpravy, či aktivity, ktoré by mohli viesť k poškodeniu ovzdušia, vody alebo pôdy.
Ochrana a obnova biodiverzity ekosystémov		X	Reforma prispeje k podpore zachovania biodiverzity vo voľnej krajine a vytvorí podmienky na prežitie pôvodných druhov rastlín a živočíchov napriek klimatickým zmenám.

8.2 Reforma 2: Reforma ochrany prírody a hospodárenia s vodou v krajine

Časť 1 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Vedie reforma/investícia k významnému poškodeniu?	*Áno*	*Nie*	*Odôvodnenie*

Mitigácia zmeny klímy		*X*	Reforma bude viesť k odolnejším lesným ekosystémom a mitigácii cez záchyty emisií CO_2, má 100% klimatický koeficient (č. 037).
Adaptácia na zmenu klímy		*X*	Reforma bude mať pozitívny vplyv na zadržiavanie vody v krajine. Moderný systém ochrany prírody zabezpečí, že na príslušných územiach bude prvotným cieľom ochrana prírody a biodiverzity, a tým pádom dlhodobý stabilný príspevok ekosystémov k zmierneniu dôsledkov zmeny klímy so 100% klimatickým koeficientom (č. 037)
Udržateľné využitie a ochrana vodných a morských zdrojov		*X*	Reforma sa sústreďuje na zvýšenie zadržiavania vody v krajine a jej lepší manažment. Hospodárenie vo voľnej krajine sa bude vykonávať tak, aby neurýchľovalo eróziu a odtok vody z územia. Aktivitami v území bude možné vodu zachytávať a spomaľovať jej odtok a napomáhať k zvyšovaniu zásob vody v krajine.
Obehová ekonomika, prevencia vzniku odpadu a recyklácia		*X*	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Reforma nebude viesť k materiálovo intenzívnym opatreniam, teda ani k produkcii odpadu.
Prevencia a kontrola znečistenia vzduchu, vody a pôdy		*X*	Reforma nebude viesť k znečisteniu, pretože v rámci nej nebudú vykonávané intenzívne stavebné úpravy, či aktivity, ktoré by mohli viesť k poškodeniu ovzdušia, vody alebo pôdy.
Ochrana a obnova biodiverzity ekosystémov		*X*	Biodiverzita bude podporená posilnením ochrany prírody a zabezpečením adekvátnej ochrany v najcennejších územiach, ako aj lepších podmienok vo vodnom hospodárstve, z čoho budú benefitovať vodné ekosystémy.

8.3 Investícia 1: Adaptácia regiónov na klimatickú zmenu s dôrazom na ochranu prírody a rozvoj biodiverzity

Časť 1 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Vedie reforma/investícia k významnému poškodeniu?	*Áno*	*Nie*	*Odôvodnenie*
Mitigácia zmeny klímy		X	Realizované opatrenia v oblasti ochrany biodiverzity budú viesť k odolnejším lesným ekosystémom a mitigácii cez záchyty emisií CO_2.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Realizované opatrenia budú mať pozitívny vplyv na zadržiavanie vody v krajine a predchádzanie extrémnym vplyvom zmeny klímy.

Udržateľné využitie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Investície budú viesť k revitalizácii vodných tokov, zvýšeniu vodozádržnej schopnosti krajiny a zlepšeniu stavu vodných ekosystémov. Investície v rámci rozvojových plánov v oblastiach Muráň a Poloniny budú posúdené jednotlivo z hľadiska všetkých kritérií „výrazne nenarušiť", tak ako je uvedené v texte komponentu. Všetky podmienky určené pre investície podobného typu, napr. cyklotrasy alebo výstavba budov budú dodržiavať rovnaké princípy za účelom dodržania „výrazne nenarušiť", ako sú stanovené pre iné komponenty obsahujúce podobné investície. V prípade výstavby návštevníckych centier (ak budú tieto realizované) bude dodržaná ochrana vôd podľa platných zákonov a podmienok uvedených v stavebnom povolení.
Obehová ekonomika, prevencia vzniku odpadu a recyklácia		X	Investícia nebude viesť k materiálovo intenzívnym opatreniam, teda ani k významnej produkcii odpadu. Investície v rámci rozvojových plánov v oblastiach Muráň a Poloniny budú posúdené jednotlivo z hľadiska všetkých kritérií „výrazne nenarušiť", tak ako je uvedené v texte komponentu. Všetky podmienky určené pre investície podobného typu, napr. cyklotrasy alebo výstavba budov budú dodržiavať rovnaké princípy za účelom dodržania „výrazne nenarušiť", ako sú stanovené pre iné komponenty obsahujúce podobné investície. V prípade výstavby návštevníckych centier (ak budú tieto realizované) budú dodržané princípy separácie stavebného odpadu pri jeho vzniku a jeho odovzdanie na znovu použitie autorizovaným firmám. Pri rekonštrukcii historických budov budú dodržané rovnaké podmienky ako pri budovách v komponente 2 *Obnova budov* a pri výstavbe nových budov bude preferovaným materiálom drevo a prírodné materiály s potenciálom následnej recyklácie alebo znovu využitia.
Prevencia a kontrola znečistenia vzduchu, vody a pôdy		X	Investície nebudú viesť k znečisteniu, pretože v rámci nich nebudú vykonávané intenzívne stavebné úpravy, či aktivity, ktoré by mohli viesť k poškodeniu ovzdušia, vody alebo pôdy. Investície v rámci rozvojových plánov v oblastiach Muráň a Poloniny budú posúdené jednotlivo z hľadiska všetkých kritérií „výrazne nenarušiť", tak ako je uvedené v texte komponentu. Všetky podmienky určené pre investície podobného typu, napr. cyklotrasy alebo výstavba budov budú dodržiavať rovnaké princípy za účelom dodržania „výrazne nenarušiť", ako sú stanovené pre iné komponenty obsahujúce podobné investície. Pri rekonštrukcii historických budov budú dodržané rovnaké podmienky ako pri budovách v komponente 2 *Obnova budov* a pri výstavbe nových budov budú dodržané rovnaké podmienky ako pri výstavbe budov v iných komponentoch aby boli dosiahnuté princípy prevencie, kontroly znečistenia zložiek životného prostredia.
Ochrana a obnova biodiverzity ekosystémov		X	Biodiverzita bude podporená posilnením ochrany prírody a zabezpečením adekvátnej ochrany v najcennejších územiach, ako aj lepších podmienok vo vodnom hospodárstve, z čoho budú benefitovať vodné ekosystémy. Ochrana biodiverzity bude zabezpečená pri rekonštrukcii

			budov zabezpečením hniezdnych možností vzácnych druhov vtákov a netopierov na fasádach budov. Pri výstavbe nových objektov (parkovísk, prístreškov, cyklotrás) bude vydané stanovisko Štátnej ochrany prírody, ktoré posúdi dopady na biodiverzitu a ekosystémy. Ak dopady budú významné, investícia sa nebude realizovať.

Zásada „výrazne nenarušiť" pre rozvojové plány mäkkého turizmu NP Muránska planina a Poloniny

Nové budovy

Časť 1 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť"	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie", uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy	X		
Adaptácia na zmenu klímy	X		
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Pokiaľ nie je stavba predmetom schválenia procesu EIA, budú počas stavby/rekonštrukcie identifikované a riadené environmentálne riziká vytvorením plánu akým spôsobom im predchádzať a ako ich riešiť. Všetky príslušné spotrebiče vody (sprchové riešenia, sprchy, kohútiky, WC, WC misy a splachovacie nádržky, pisoárové misy a splachovacie nádržky, vane) musia patriť do dvoch najlepších tried spotreby vody podľa platného značenia v EÚ (EU Water Label - http://www.europeanwaterlabel.eu/). Inštalované spotrebiče budú doložené údajovými listami výrobkov, prípadne certifikátom budovy.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie	X		
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy	X		
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Najmenej 70% všetkých výrobkov z dreva použitých v novej konštrukcii na konštrukcie, obklady a povrchové úpravy bude recyklovaných / opätovne použitých, alebo pochádzajú z trvalo udržateľne obhospodarovaných lesov, ako sú certifikované certifikačnými auditmi tretích strán vykonávanými akreditovanými certifikačnými orgánmi, napr. Normy FSC / PEFC alebo ekvivalentné normy. Stavebné práce sa nebudú uskutočňovať v oblastiach citlivých na biodiverzitu alebo v ich blízkosti (vrátane siete chránených oblastí Natura 2000, lokalít

			svetového dedičstva UNESCO a kľúčových oblastí biodiverzity, ako aj ďalších chránených oblastí). Ak by boli stavebné práce uskutočnené v oblastiach citlivých na biodiverzitu, bude sa vyžadovať súlad s článkom 6 ods. 3 a článkom 12 smernice o biotopoch a článkom 5 smernice o vtákoch. Tam kde je to podľa platnej legislatívy potrebné bude stavba predmetom posudzovania vplyvov na životné prostredie (EIA), alebo skríningu v súlade so smernicou EIA.

Časť 2 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Otázky	*Nie*	*Vecné odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k značným emisiám skleníkových plynov?	X	Investícia je oprávnená na intervenčné pole 025ter v prípade ak dosiahne úspory primárnej energie o 20% nižšie ako NZEB v prílohe k nariadeniu RRF s koeficientom zmeny klímy 40%. Pokiaľ budova uvedené úspory nedosiahne bude označená koeficientom zmeny klímy 0%, avšak princípy „výrazne nenarušiť“ budú rovnako aplikované. Neočakáva sa, že investícia povedie k významným emisiám skleníkových plynov, pretože má potenciál na zníženie spotreby energie, zvýšenie energetickej účinnosti, čo vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a k výraznému zníženiu emisií skleníkových plynov. Investícia bude okrem iného zahŕňať investície do energeticky efektívnych opatrení ako sú vykurovacie systémy na plynových kondenzačných kotlov, pričom inštalácia plynových zariadení bude musieť viesť k dosiahnutiu úrovne výstavy novej budovy v minimálne v štandarde NZEB. - Tieto kotly zodpovedajú triede A, ktorá je pod najvyššími dvoma triedami energetickej účinnosti. Investícia bude požadovať účinnejšie alternatívy (predovšetkým tepelné čerpadlá tried A++ a A+), ale vzhľadom na architektúru budov nie je možné inštalovať všade spoločné tepelné čerpadlá a ako najefektívnejšie z hľadiska nákladov, energie a emisií sú v takýchto objektov plynové kondenzačné kotly triedy A. Jedná sa teda o realizáciu technologicky uskutočniteľnej alternatívy. Popri inštalácii týchto kotlov bude toto opatrenie zahŕňať aj možnú inštaláciu solárnych fotovoltických a fototermických panelov. Inštalácia solárnych termálnych a fotovoltických zariadení je oprávnená na intervenčné pole 029 v prílohe k nariadeniu RRF

		s koeficientom zmeny klímy 100%. Inštalácia geotermálnych zariadení je oprávnená na intervenčné pole 032 v prílohe k nariadeniu RRF s koeficientom zmeny klímy 100%.
Adaptácia na zmenu klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k zvýšenému nepriaznivému vplyvu súčasnej klímy a očakávanej budúcej klímy na samotné opatrenie alebo na ľudí, prírodu či majetok?	X	Fyzické klimatické riziká, ktoré by mohli byť pre toto opatrenie významné, boli vyhodnotené v rámci Stratégie adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy (schválená v roku 2018). Investícia vyžaduje, aby hospodárske subjekty, ktoré budú opatrenie vykonávať, zabezpečili optimalizáciu technických systémov v renovovaných budovách tak, aby obyvateľom poskytovali tepelný komfort aj pri extrémnych teplotách.
Prechod na obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie: Očakáva sa, že opatrenie: i) povedie k výraznému zvýšeniu vzniku, spaľovania alebo zneškodňovania odpadu, s výnimkou spaľovania nerecyklovateľného nebezpečného odpadu, alebo ii) povedie k významnej neefektívnosti priameho alebo nepriameho využívania akéhokoľvek prírodného zdroja v ktorejkoľvek fáze jeho životného cyklu, ktorá nie je minimalizovaná primeranými opatreniami, alebo iii) spôsobí významné a dlhodobé poškodenie životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom?	X	Vďaka schváleniu navrhovanej zmeny stavebného zákona, ktorým sa bude vykonávať lepšia prevencia vzniku stavebného odpadu, ako aj využívanie kvalitnejších a environmentálne vhodnejších materiálov. Opatrenie vyžaduje, aby hospodárske subjekty vykonávajúce výstavbu budov zabezpečili najmenej 70% (hmotnosť) zdravotne nezávadného stavebného a demolačného odpadu (s výnimkou prirodzene sa vyskytujúceho materiálu uvedeného v kategórii 17 05 04 v Európskom zozname odpadov rozhodnutím 2000/532 / ES) vyprodukované na stavenisku budú pripravené na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu v súlade s hierarchiou odpadu a so stavebným a demolačným odpadom EÚ. Technické špecifikácie zariadení na výrobu obnoviteľnej energie, ktoré je možné inštalovať, sú súčasťou špecifikácií programu Zelená úsporám, ktorý sa na Slovensku realizuje už viacero rokov a spĺňa prísne kritériá energetickej a environmentálnej efektívnosti, aj čo sa týka ich životnosti, opraviteľnosti a recyklovateľnosti. Subjekty obmedzia vznik odpadu v procesoch súvisiacich s výstavbou a demoláciou v súlade s Protokolom EÚ o nakladaní s odpadom zo stavieb a demolácií. Návrhy budov a stavebné techniky podporia cirkulárnosť, najmä s odkazom na ISO 20887 alebo iné EÚ a národné normy.
Prevencia a kontrola znečisťovania: Očakáva sa, že opatrenie povedie k výraznému nárastu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy?	X	Nepredpokladá sa, že opatrenie povedie k významnému zvýšeniu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy, pretože: - Zhotovitelia vykonávajúci výstavbu novej budovy sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri výstavbe budov, neobsahovali nebezpečné a toxické látky (zoznam látok podliehajúcich autorizácii stanoveného v prílohe XIV k Nariadeniu (EK) č. 1907/2006).

		- Budú prijaté opatrenia na zníženie hluku, prachu a emisií znečisťujúcich látok počas rekonštrukčných prác.

Pri investíciách do výstavby budov sa zabezpečí, aby prípravná časť (napr. špecifikácie tendrov) ako aj implementácia zakomponovali opatrenia, vyplývajúce z požiadavky zabezpečenia súladu so zásadou „výrazne nenarušiť". Týka sa to napríklad požiadaviek, ktoré musia byť splnené pri výmene vykurovacích systémov na báze uhlia/oleja a zastaraných plynových kotlov na plynové kondenzačné kotly, ako aj opatrení spojených s cieľom obehového hospodárstva pri prevenciu vzniku a recykláciu stavebného odpadu.

Obnova budov

Časť 1 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť"	Áno	Nie	Ak ste zvolili možnosť „nie", uveďte odôvodnenie
Zmiernenie zmeny klímy	X		
Adaptácia na zmenu klímy	X		
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Plánované rekonštrukcie budov, vrátane výmeny kúrenia a chladenia budú mať zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia súvisiace so zachovaním kvality vody a vodných tokov. Rekonštrukcia môže mať pozitívny vplyv na lepšie hospodárenie s vodou a zníženie jej spotreby.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie	X		
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy	X		
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Stavebné práce sa nebudú uskutočňovať v oblastiach citlivých na biodiverzitu alebo v ich blízkosti (vrátane siete chránených oblastí Natura 2000, lokalít svetového dedičstva UNESCO a kľúčových oblastí biodiverzity, ako aj ďalších chránených oblastí). Ak by boli stavebné práce uskutočnené v oblastiach citlivých na biodiverzitu, bude sa vyžadovať súlad s článkom 6 ods. 3 a článkom 12 smernice o biotopoch a článkom 5 smernice o vtákoch. Tam kde je to podľa platnej legislatívy

			potrebné bude stavba predmetom posudzovania vplyvov na životné prostredie (EIA), alebo skríningu v súlade so smernicou EIA.

Časť 2 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Otázky	Nie	Vecné odôvodnenie
Zmiernenie zmeny klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k značným emisiám skleníkových plynov?	X	Investícia je oprávnená pre intervenčné pole 026bis v prílohe k nariadeniu RRF s koeficientom zmeny klímy 100%, avšak obnova budov ktorá nebude posudzovaná podľa kritéria dosiahnutia úspory aspoň 30% a budú spadať pod intervenčné pole s 0% klimatickým označením, bude rovnako rešpektovať princípy „výrazne nenarušiť“. Obnova budov sa bude zhodovať s požiadavkami Energy Performance of Buildings Directive (EPBD). Neočakáva sa, že investícia povedie k významným emisiám skleníkových plynov, pretože je zameraná a má potenciál na zníženie spotreby energie a zvýšenie energetickej účinnosti. Vo výsledku to vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a k výraznému zníženiu emisií skleníkových plynov. Rekonštruované budovy nebudú podporovať tvorbu emisií skleníkových plynov, pretože: - Budovy sa nebudú využívať k ťažbe, skladovaniu, preprave alebo výrobe fosílnych palív. - Program obnovy má potenciál na zníženie spotreby energie, zvýšenie energetickej účinnosti, čo vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a má vplyv na výrazné zníženie emisií skleníkových plynov Ako taká prispeje k národnému cieľu zvýšenia energetickej účinnosti stanovenému v súlade so Smernicou o energetickej efektívnosti (2012/27 / EÚ) a stanovenými národnými príspevkami k plneniu Parížskej dohode o klíme. Renovácie budú podporovať (tam kde je to vhodné a ekonomicky výhodné) inštaláciu solárnych FV panelov ako súčasť renovácií budov a zavádzanie nízko uhlíkových alternatív ako sú tepelné čerpadlá.
Adaptácia na zmenu klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k zvýšenému nepriaznivému vplyvu súčasnej klímy a očakávanej budúcej klímy na samotné opatrenie alebo na ľudí, prírodu či majetok?	X	Klimatické riziká vyplývajúce zo zmeny klímy budú riešené v súlade so Stratégiou adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy (schválená v roku 2018) a na ňu nadväzujúcim Národným akčným plánom pre adaptáciu. Rekonštrukcie budú optimalizované na poskytovanie termálneho komfortu svojim užívateľom, pri ich plánovaní sa budú brať do úvahy riziká (extrémne teploty, odolnosť stavby. Renovácie budú podporovať (tam kde je to vhodné a ekonomicky výhodné) inštalovanie prvkov zelenej infraštruktúry pre chladenie

		a manažment vody. Nepredpokladajú sa významné negatívne priame a primárne nepriame účinky opatrenia počas jeho životného cyklu na tento environmentálny cieľ.
Prechod na obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie: Očakáva sa, že opatrenie: i) povedie k výraznému zvýšeniu vzniku, spaľovania alebo zneškodňovania odpadu, s výnimkou spaľovania nerecyklovateľného nebezpečného odpadu, alebo ii) povedie k významnej neefektívnosti priameho alebo nepriameho využívania akéhokoľvek prírodného zdroja v ktorejkoľvek fáze jeho životného cyklu, ktorá nie je minimalizovaná primeranými opatreniami, alebo iii) spôsobí významné a dlhodobé poškodenie životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom?	X	Opatrenia na renováciu budov budú plniť ciele obehového hospodárstva v súlade s princípom „výrazne nenarušiť“. Reforma stavebného zákona (komponent 2 *Obnova budov*) vytvorí rámec pre prevencia vzniku stavebného odpadu, ako aj využívanie kvalitnejších a environmentálne vhodnejších materiálov. Renovácia budov bude v súlade s cieľom zabezpečenia toho, že minimálne 70% odpadu na ktorý sa nevzťahujú výnimky (kategória 17 05 04 v Európskom zozname odpadov podľa Rozhodnutia 2000/532/ES) bude pripravených na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu vrátane operácií zasypávania pomocou odpadu, ako náhrady za iné materiály, v súlade s hierarchiou odpadu a Protokolom EÚ o nakladaní s odpadmi zo stavieb a demolácií. Návrhy budov a použité stavebné techniky podporia obehové hospodárstvo v kontexte ISO 20887 alebo iných štandardov na posudzovanie demontovateľnosti alebo prispôsobivosti budov ktoré preukážu, že sú navrhnuté tak, aby boli efektívnejšie z hľadiska zdrojov, prispôsobiteľné, flexibilné a demontovateľné, aby umožnili opätovné použitie a recykláciu. Technické špecifikácie zariadení na výrobu energie z OZ ktoré budú inštalované tam, kde je to technicky možné a ekonomický výhodné budú spĺňať kritériá energetickej a environmentálnej efektívnosti. Tak čo sa týka ich životnosti, opraviteľnosti a recyklovateľnosti.
Prevencia a kontrola znečisťovania: Očakáva sa, že opatrenie povedie k výraznému nárastu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy?	X	Pri rekonštrukcia budov sa nepredpokladá zvýšená produkcia emisií do ovzdušia, vody alebo pôdy. - Výmena starých neefektívnych vykurovacích systémov povedie k zníženiu emisií do ovzdušia a bude mať vplyv na zlepšeniu verejného zdravia (hlavne v oblastiach, kde dochádza k prekročovaniu normy EÚ pre kvalitu ovzdušia stanovené v smernici 2008/50/EÚ). - Prevádzkovatelia vykonávajúci renováciu sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri renovácii budov, neobsahovali nebezpečné a toxické látky (zoznam látok podliehajúcich autorizácii stanoveného v prílohe XIV k Nariadeniu (EK) č. 1907/2006). - Prevádzkovatelia vykonávajúci renovácie sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri renovácii budov, ktoré môžu prísť do styku s obyvateľmi, emitovali menej ako 0,06 mg formaldehydu na m3 materiálu alebo zložky a menej ako 0,001 mg kategórie 1A. a 1B karcinogénnych prchavých organických zlúčenín na m3 materiálu alebo zložky a v súlade s testovaním podľa

		CEN/TS 16516 a ISO 16000-3 alebo inými porovnateľnými štandardizovanými skúšobnými podmienkami a metódami stanovenia limitov. - Budú prijaté opatrenia na zníženie hluku, prachu a emisií znečisťujúcich látok počas rekonštrukčných prác. - Pokiaľ sa rekonštrukcia bude nachádzať na potenciálne kontaminovanom mieste (brownfield), bolo dané miesto predmetom skúmania potenciálnych kontaminantov (napríklad pomocou normy ISO 18400).

Pri investíciách do obnovy budov sa zabezpečí, aby prípravná časť (napr. špecifikácie tendrov) ako aj implementácia zakomponovali opatrenia, vyplývajúce z požiadavky zabezpečenia súladu so zásadou „výrazne nenarušiť". Týka sa to napríklad požiadaviek, ktoré musia byť splnené pri výmene vykurovacích systémov na báze uhlia/oleja a zastaraných plynových kotlov na plynové kondenzačné kotly, ako aj opatrení spojených s cieľom obehového hospodárstva pri prevenciu vzniku a recykláciu stavebného odpadu.

Vozidlá

Časť 1 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť"	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie", uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		x	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu. V prípade investícií do technického vybavenia zariadenia budú dodržané kritériá zeleného verejného obstarávania. Obnova vozového parku nemá signifikantný negatívny vplyv na klimatickú zmenu. Podporené budú automobily kategórie M1 a N1 s nulovými emisiami (na elektrický pohon / vodík / palivové články), alebo nízkymi emisiami pod 50 g CO2 / km (plug-in hybridné elektromobily).
Adaptácia na zmenu klímy		x	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu. V prípade investícií do technického vybavenia zariadenia budú dodržané kritériá zeleného verejného obstarávania. Obnova vozového parku nemá signifikantný negatívny vplyv na klimatickú zmenu. Pre vozidlá kde existuje nízkoemisná alternatíva je potrebné zohľadniť maximálne množstvo emisií 50g/km of CO_2.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		x	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky

			počas celého životného cyklu.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		x	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu. V prípade výmeny technického vybavenia daného zariadenia sa spracovanie odpadu bude riadiť podľa platnej SR legislatívy, vyhlášky č. 371/2015 Z. z. Budú zavedené opatrenia na nakladanie s odpadom vo fáze používania (údržba) aj na konci životnosti vozidla, vrátane možnosti opätovného použitia a recyklácie batérií a elektroniky (najmä kritických surovín v nich) v súlade s klasifikáciou typu odpadu. Zohľadnené budú aj výrobné vplyvy a dôraz bude kladený nato, aby každé zošrotované auto bolo spracované autorizovaným zariadením na spracovanie (ATF) podľa smernice o vozidlách po dobe životnosti (2000/53 / ES), čo sa preukazuje certifikátom.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		x	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu. Bude zachovaný súlad s platnými právnymi predpismi EÚ, napr. súlad s požiadavkami normy EURO IV.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		x	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu.

Cyklotrasy

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Adaptácia na zmenu klímy	X		
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	V tomto konkrétnom prípade má činnosť podporovaná opatrením zanedbateľný predpokladaný vplyv na tento environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu. Nepredpokladajú sa žiadne riziká zhoršenia životného prostredia v súvislosti s ochranou kvality vody a nedostatkom vody, keďže opatrenia prevdepodobne nebudú mať na ne žiadny vplyv. Realizácia výstavby cyklistickej infraštruktúry bude pripravená v súlade s európskou legislatívou legislatívou pre posudzovanie vplyvov na životné prostredie vrátane posúdenia rizík zhoršenia životného prostredia v

			súvislosti s ochranou kvality vody a nedostatkom vody v súlade s rámcovou smernicou EÚ o vode (2000/60/ES).
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie	X		
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy	X		
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov	X		

Časť 2 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Otázky	*Nie*	*Vecné odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k značným emisiám skleníkových plynov?	X	Opatrenie v oblasti výstavby cyklistickej infraštruktúry je oprávnené na oblasť intervencie 075 podľa prílohy IIA Nariadeniu o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti s koeficientom zmeny klímy 100 %. Cieľ opatrenia a povaha oblasti intervencie priamo podporujú cieľ zmiernenia zmeny klímy vytvorením podmienok na ekologickú prepravu. Opatrenie je v súlade a bude rešpektovať ciele a opatrenia Nízkouhlíkovej stratégie rozvoja Slovenskej republiky do roku 2030 s výhľadom do roku 2050 a jej aktualizáciu. Neočakáva sa, že opatrenie bude škodlivé pre adaptáciu na zmenu klímy, a to z týchto dôvodov: - ide o opatrenie prispievajúce k zmene deľby prepravnej práce v prospech environmentálnych spôsobov rekreácie v porovnaní so súčasným spôsobom prepravy do chránených území a v rámci nich, - opatrenia nepredpokladajú zvyšovanie úrovne znečistenia ovzdušia v obytných zónach; ani produkciu emisií skleníkových plynov, - investície celkovo zlepšia verejné zdravie znížením znečistenia emisií a hladiny hluku, zvýšením bezpečnosti a podporou aktívnejšieho životného štýlu. Súčasťou Európskej zelenej dohody je aj znižovanie emisií, na ktorom sa bude musieť podieľať každá forma dopravy, - zníženie počtu naftových pohonov úmerne zníži znečistenie ovzdušia a zníži možnosť klimatických rizík.

Adaptácia na zmenu klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k zvýšenému nepriaznivému dôsledku súčasnej klímy a očakávanej budúcej klímy na samotné opatrenie alebo na ľudí, prírodu alebo majetok?	X	Opatrenie týkajúce sa výstavby alebo modernizácie infraštruktúry vo fáze realizácie projektovej prípravy – v územnom a stavebnom konaní sa očakáva posúdenie klimatického rizika a zraniteľnosti, pričom sa použijú klimatické prognózy v rámci celého radu budúcich scenárov, ktoré sú v súlade s očakávanou životnosťou navrhovaných objektov a zariadení. Vykoná sa najmä analýza povodňového rizika, rizík súvisiacich so zosuvom pôdy, rizík extrémnych výkyvov počasia a iných vplyvov, pričom sa stanovia segmenty, pre ktoré je potrebné zaviesť osobitné adaptačné riešenia. Závery posúdenia budú následne začlenené do návrhu opatrenia. Opatrenie je v súlade a rešpektuje Stratégiu adaptácie SR na klimatické zmeny (2018). Posúdenie klimatického rizika bude vykonané podľa štandardných kritérií a v rámci štandardných postupov posudzovania vplyvov na životné prostredie v súlade s platnou legislatívou, ktorá bude doplnená o samostatné ustanovenia upravujúce posudzovania vplyvov navrhovaných činností a strategických dokumentov na klimatickú zmenu.
Obehové hospodárstvo a nakladanie s odpadom: Očakáva sa, že opatrenie: i) povedie k výraznému zvýšeniu vzniku, spaľovania alebo zneškodňovania odpadu, s výnimkou spaľovania nerecyklovateľného nebezpečného odpadu, alebo ii) povedie k významnej neefektívnosti priameho alebo nepriameho využívania akéhokoľvek prírodného zdroja v ktorejkoľvek fáze jeho životného cyklu, ktorá nie je minimalizovaná primeranými opatreniami, alebo iii) spôsobí významné a dlhodobé poškodenie životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom?	X	S cieľom zvýšiť podiel ekologickej dopravy opatrenia predpokladajú výstavbu cyklistickej infraštruktúry. Výstavba bude predpokladať obmedzovanie vzniku odpadov počas realizácie stavieb výstavby cyklotrás v súlade s Protokolom EÚ o nakladaní so stavebným odpadom a odpadom z demolácie, ako aj národnou legislatívou - zákon o odpadoch s prihliadnutím na najlepšie dostupné techniky a opätovného použitia materiálov, pričom budú využívať dostupné systémy triedenia stavebného odpadu. Zhodnocovanie a zneškodňovanie odpadov bude podliehať prísnym legislatívnym normám, povoľujúce triedenie odpadov, ako aj ich odstránenie alebo opätovné využitie.
Prevencia a kontrola znečisťovania: Očakáva	X	Činnosť, ktorá sa týmto opatrením podporuje, má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú

sa, že opatrenie povedie k výraznému nárastu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy?		priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. V súlade so smernicou 2011/92/EÚ sa vo fáze skríningu v rámci procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie vyhodnotia významné vplyvy na základe opatrení prijatých na zníženie hluku, prachu a emisií znečisťujúcich látok počas budovania cyklistickej infraštruktúry. Neočakáva sa, že opatrenie povedie k výraznému nárastu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, keďže je v súlade s národným programom riadenia znečisťovania ovzdušia. Dôvodom sú najmä sprievodné opatrenia ako rozšírenie používanie bicykla a súvisiaca ochrana životného prostredia. Táto forma dopravy pomáha obmedzovať negatívny vplyv automobilovej dopravy, najmä hluk, emisie plynov a prachových častíc. Významné zlepšenie infraštruktúry môže zvýšiť a viesť časť obyvateľov k obmedzeniu používania motorovej dopravy pri každodennej preprave najmä na krátke vzdialenosti v mestách. To vytvára predpoklady na znižovanie podielu plochy určenej pre automobilovú dopravu (dynamickú i statickú) na celkovom verejnom priestore v prospech ekologickej nemotorovej dopravy a zelene.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov: Očakáva sa, že opatrenie bude: i) výrazne poškodzovať dobrý stav a odolnosť ekosystémov alebo ii) poškodzovať stav ochrany biotopov a druhov vrátane tých, ktoré sú v záujme Únie?	X	Opatrenie je oprávnené pre oblasť intervencie 075 v prílohe IIA Nariadenia o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti s koeficientom pre výpočet podpory environmentálnych cieľov 100 %. Opatrenie nebude mať škodlivý vplyv na biodiverzitu a ekosystémy, pretože bude predmetom posúdenia vplyvov na chránené územia, ako aj územia Natura 2000, ktoré bude spĺňať požiadavky smernice o biotopoch a smernice o vtáctve a projekty budú posúdené podľa platnej legislatívy v oblasti posudzovania vplyvov na životné prostredie.

9. Míľniky, ciele a časový rozvrh

9.1 Reforma 1: Reforma krajinného plánovania

Míľnik 1: Prijatie zákona o krajinnom plánovaní do Q4 2022

9.2 Reforma 2: Reforma ochrany prírody a hospodárenia s vodou v krajine

Míľnik 1: Novelizácia zákona o ochrane prírody a krajiny a novelizácia zákona o vodách do Q4 2023

9.3 Investícia 1: Adaptácia regiónov na klimatickú zmenu s dôrazom na ochranu prírody a rozvoj biodiverzity

Cieľ 1: Renaturácia vodných tokov – do Q4 2024 bude obnovených aspoň 52 km vodných tokov

Cieľ 2: Renaturácia vodných tokov – do Q2 2026 bude obnovených aspoň 90 km vodných tokov

Cieľ 3: Majetkové vysporiadanie sa so súkromnými vlastníkmi pozemkov – do Q4 2023 bude vysporiadaných aspoň 14 000 ha pozemkov v chránených územiach

Cieľ 4: Majetkové vysporiadanie sa so súkromnými vlastníkmi pozemkov – do Q4 2025 bude vysporiadaných aspoň 27 000 ha pozemkov v chránených územiach

Míľnik 1: Konkrétne projekty pre rozvoj národných parkov Muránska planina a Poloniny budú vypísané na webovej stránke MŽP SR do Q2 2022

10. Financovanie a náklady

Viď priložený excel.

V prípade investícií nedôjde na úrovni projektov k duplicitnému financovaniu z viacerých zdrojov (napr. zo zdrojov Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti (RRF) a európskych štrukturálnych fondov). S cieľom zamedzenia duplicitnému financovaniu výdavkov na úrovni projektov bude zavedený mechanizmus vzájomnej výmeny informácií o predložených a zazmluvnených žiadostiach o poskytnutie príspevku na financovanie projektov z RRF a európskych štrukturálnych fondov. V rámci predmetného mechanizmu budú využité prostriedky elektronickej výmeny informácií (v prípade európskych štrukturálnych fondov integrovaný technicko-monitorovací systém ITMS, ktorý je vytvorený a funkčný).

10.1 Reforma 1: Reforma krajinného plánovania – 0 mil. EUR

10.2 Reforma 2: Reforma ochrany prírody a hospodárenia s vodou v krajine – 0 mil. EUR

10.3 Investícia 1: Adaptácia regiónov na klimatickú zmenu s dôrazom na ochranu prírody a rozvoj biodiverzity – 159 mil. EUR

Renaturácia vodných tokov a mokradí - 62,4 mil. EUR

Z plánu obnovy sa očakáva renaturácia 97 km čiastkových povodí riek Bodrog, Dunaj, Hron, Morava, Váh. Nakoľko sa v rovnakom časovom období plánujú obdobné investície z fondov EŠIF budú z týchto fondov realizované renaturácie v povodiach riek Hornád, Ipeľ, Nitra, Slaná, Malý Dunaj. Revitalizačné projekty realizované z plánu obnovu majú rôznorodý charakter, budú obsahovať aj nákladnejšie a kratšie renaturácie, ako odstránenie priečnych bariér, ale aj dlhšie, menej náročné a menej nákladné revitalizácie menších tokov. Celková suma nákladov na revitalizácie bude závisieť od typu projektov, ktoré bude štát realizovať. Prehľad slovenských projektov potvrdzuje, že jednotková suma revitalizácie silne závisí od šírky toku, typu prác a technického riešenia.

Vysporiadanie sa so súkromnými majiteľmi pozemkov v chránených územiach – 77,5 mil. EUR

Plánovaná alokácia má za cieľ vykúpiť 29 509 ha pozemkov v chránených územiach, ktoré prejdú pod správu ŠOP SR a dosiahnu stav bezzásahovosti. Celková suma je vypočítaná ako priemer odhadovaných lesných a nelesných cien pozemkov vo všetkých slovenských národných parkoch.

Pilotné rozvojové projekty mäkkého turizmu pre NP Poloniny a NP Muránska planina – 16 mil. EUR

Rozvojové projekty budú zamerané na vytvorenie pracovných príležitostí, hlavne v sektore prírodného turizmu, prírode blízkeho obhospodarovania lesa a nadväzujúcich činností. Do výberu podporených činností a investícií v rámci rozvojových projektov budú zapojení všetci miestni aktéri formou účasti v riadiacej a výberovej komisii, ktorá vyberie z predložených projektov na základe kritérií zásady „výrazne nenarušiť“ tie, ktoré v hodnotení dostali najviac bodov.

Administratívne kapacity potrebné pre uskutočnenie vyššie uvedených investícií budú integrálnou časťou investície. Tieto náklady sú nevyhnutné na zabezpečenie personálno-technickej kapacity, majú dočasných charakter a po ukončení realizácie zaniknú. - 3,1 mil. EUR

PLÁN OBNOVY

cestovná
mapa k lepšiemu
Slovensku

Komponent 6

EK
+ SK

KOMPONENT 6: Dostupnosť, rozvoj a kvalita inkluzívneho vzdelávania na všetkých stupňoch

1. Popis komponentu

1.1 Oblasť politiky

Vzdelávanie - Materské školy, základné školy, stredné školy, vysoké školy

1.2 Cieľ

Hlavným cieľom komponentu je znížiť podiel žiakov, ktorí nedosahujú ani základnú úroveň zručností, znížiť socioekonomický vplyv na vzdelávacie výsledky žiakov a podporiť rovnosť príležitostí vo vzdelávaní. Medzi ďalšie ciele patrí zvýšenie podielu detí v predškolskom veku, ktoré sa zúčastňujú na predprimárnom vzdelávaní, zníženie miery predčasného ukončovania školskej dochádzky so špeciálnym zameraním na zdravotne a sociálne znevýhodnené deti, prispôsobenie vzdelávania individuálnym potrebám každého dieťaťa a zníženie miery preraďovania znevýhodnených detí z hlavného vzdelávacieho prúdu do špeciálneho školstva. Komponent reaguje na špecifické odporúčania pre krajiny (CSR v rokoch 2019 a 2020) vyzývajúce na zlepšovanie kvality a inkluzívnosti vzdelávania na všetkých úrovniach a zabezpečenie rovného prístupu ku kvalitnému vzdelávaniu. Reformy a investície v tomto komponente sú v súlade s návrhmi Národného programu rozvoja výchovy a vzdelávania, ako aj inými národnými strategickými dokumentmi zameranými na sociálne začleňovanie znevýhodnených skupín a boj proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu. Reformy a investície sú taktiež v súlade s Dohovorom OSN o právach osôb zo zdravotným postihnutím a Charty základných práv EÚ.

1.3 Pracovné miesta a rast

Posilnenie inklúzie sociálne a zdravotne znevýhodnených detí vo vzdelávaní výrazne prispeje k ich úspešnému začleneniu na trh práce a umožní im účinnejšie čeliť očakávanému zníženiu dopytu po nízkokvalifikovaných zamestnancoch. Začleňovanie mladých ľudí vyrastajúcich v marginalizovaných rómskych komunitách (MRK) je dôležitým impulzom pre rast aj v súvislosti s nepriaznivým demografickým vývojom, keďže tieto komunity zaznamenávajú silnejší populačný rast. Rozšírením kapacít materských škôl a zavedením právneho nároku na predprimárne vzdelávanie od troch rokov sa tiež podporia možnosti zamestnania matiek.

1.4 Dvojitá transformácia

K zelenej transformácii prispeje časť investície do nových kapacít materských škôl, ktorá bude určená na rekonštrukciu existujúcich budov, a pri ktorej sa počíta s úsporou primárnej energie na úrovni 30%. Hoci tento komponent nemá priamy vplyv na digitálnu transformáciu, orientácia vzdelávania na individuálne vzdelávacie potreby žiakov v kombinácii s lepšou dostupnosťou digitálnych technológií v školách (komponent 7 *Vzdelávanie pre 21. storočie*) je predpokladom pre vybavenie všetkých detí, bez ohľadu na sociálne zázemie, zručnosťami potrebnými pre digitálnu ekonomiku.

1.5 Sociálna odolnosť

Dostupnosť inkluzívneho vzdelávacieho systému schopného účinnejšie kompenzovať nerovnosti v štartovacích pozíciách detí vyplývajúce zo zdravotného a sociálneho znevýhodnenia prispeje k zmierňovaniu ekonomických, sociálnych a regionálnych rozdielov v rámci Slovenska. Orientácia vzdelávacieho systému na individuálne potreby detí, žiakov a študentov a podpora pre slabších prostredníctvom programu doučovania zároveň umožní účinnejšie reagovať na veľmi rozdielny vplyv dlhej prestávky v prezenčnej výučbe počas pandémie na rôzne skupiny detí.

1.6 Reformy a investície

1.6.1 Reformy

Reforma 1: Zabezpečenie podmienok na implementáciu povinného predprimárneho vzdelávania pre deti od 5 rokov a zavedenie právneho nároku na miesto v materskej škole alebo u iných poskytovateľov predprimárneho vzdelávania od 3 rokov. Reforma pozostáva zo zmien príslušných legislatívnych ustanovení, ktoré nastavia normatívne financovanie materských škôl a umožnia rovnocenný prístup k povinnému predprimárnemu vzdelávaniu pre deti vo veku 5 rokov. Reforma tiež zahŕňa investíciu do kapacít materských škôl. Prostredníctvom výzvy sa bude zriaďovateľom materských škôl poskytovať možnosť na čerpanie finančných prostriedkov na dobudovanie chýbajúcich kapacít tak, aby každému dieťaťu od troch rokov veku do nástupu na povinnú školskú dochádzku bolo umožnené zúčastňovať sa na predprimárnom vzdelávaní.

Reforma 2: Definícia konceptu špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb detí a žiakov a vypracovanie modelu nárokovateľných podporných opatrení vo výchove a vzdelávaní, vrátane systému ich financovania. Opatrenie upraví definíciu špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb žiakov a podporí vytvorenie vertikálneho modelu nárokovateľných podporných opatrení. Uplatňovanie vybraných opatrení bude pilotne testované.

Reforma 3: Reforma systému poradenstva a prevencie a zabezpečenie systematického zberu dát v oblasti podpory duševného zdravia detí, žiakov a študentov. Opatrenie predstavuje komplexnú reformu systému poradenstva a prevencie, ktorou bude zabezpečená dostupnosť, prístupnosť a kvalita odbornej starostlivosti pre dieťa/žiaka/študenta a jeho rodinu v súlade s najnovšími vedeckými a odbornými poznatkami implementovanými v praxi. Na reformu systému bude naviazaná aj reforma jeho financovania.

Reforma 4: Implementácia nástrojov na prevenciu predčasného ukončovania školskej dochádzky a úprava F-odborov. Reforma pozostáva zo zmien príslušných legislatívnych ustanovení zameraných na rozšírenie možnosti dosiahnutia vyššieho stupňa vzdelania pre mladých ľudí bez ukončeného základného vzdelania a optimalizáciu F-odborov v nadväznosti na potreby trhu práce. Reforma zahŕňa vytvorenie systému včasného varovania predčasného ukončenia školskej dochádzky a podporu mentoringu a túторingu pre žiakov ohrozených predčasným ukončením školskej dochádzky.

Reforma 5: Podpora desegregácie škôl. Súčasťou reformy je zavedenie definície segregácie do legislatívy, monitoring segregácie, metodická podpora v oblasti desegregácie, pilotné projekty desegregácie a finančná podpora zriaďovateľom škôl na dopravu žiakov z MRK do škôl.

Reforma 6: Kompenzačné opatrenia na zmierňovanie dopadov pandémie vo vzdelávaní pre žiakov základných a stredných škôl. Opatrenie zhŕňa program doučovania zameraný na žiakov ohrozených neúspechom v dôsledku obmedzených možností zapojiť sa do vzdelávania počas pandémie, realizáciu kvalitatívneho a kvantitatívneho výskumu a podpora účasti sociálne znevýhodnených žiakov na aktivitách školských klubov detí.

1.6.1 Investície

Investícia 1: Debarierizácia školských budov na všetkých úrovniach vzdelávacieho systému. Pripraví sa Akčný plán debarierizácie, ktorý zadefinuje presnú postupnosť krokov pri odstraňovaní fyzických, informačných a technologických bariér v školskom prostredí. Debarierizácia zo zdrojov Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti (RRF) bude zameraná na väčšie stredné školy, kým menšie stredné školy, materské a základné školy budú debarierizované zo zdrojov európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF). Bezbariérovosť budov sa ukotví aj legislatívne, nové školské zariadenia budú budované na základe nových princípov univerzálneho dizajnu ako bezbariérové.

1.7 Odhadované náklady

210 miliónov eur (135,4 mil. eur na rozšírenie kapacít materských škôl – časť reformy č. 1; 27,2 mil. eur na debarierizáciu väčších stredných škôl – investícia č. 1; 6,1 mil. eur na pilotné overenie ranej starostlivosti v prostredí MRK – časť reformy č. 1; 22,5 mil. eur na vypracovanie a implementáciu modelu nárokovateľných podporných opatrení vo výchove a vzdelávaní a pilotné overenie vybraných opatrení – reforma č. 2; 13,0 mil. eur na kompenzačné opatrenia vo vzdelávaní v súvislosti s pandémiou; a 5,7 mil. eur na administratívne náklady spojené s investíciami do kapacít materských škôl a debarierizácie). Výdavky zo zdrojov európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF) sú indikatívne a budú v súlade s platnou legislatívou EÚ.

2. Hlavné výzvy a ciele

2.1 Hlavné výzvy

Silný vplyv socioekonomického zázemia a zdravotného znevýhodnenia na vzdelávacie výsledky

Slovenský vzdelávací systém nedostatočne vyrovnáva nerovnosti, ktoré plynú zo sociálneho či zdravotného znevýhodnenia niektorých detí. Dôsledkom je výrazné zaostávanie vo vzdelávacích výsledkoch týchto žiakov za svojimi rovesníkmi, čo zhoršuje ich šance na uplatnenie sa na trhu práce, v spoločenskom a v osobnom živote po ukončení vzdelávania.

- Až 21% rozdielov medzi deťmi vo výsledkoch testovania PISA v matematickej gramotnosti možno vysvetliť sociálno-ekonomickým zázemím žiakov. Priemer krajín Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) je 14%. V čitateľskej gramotnosti vysvetľuje zázemie 18% rozdielov v porovnaní s priemerom OECD na úrovni 12%.
- Miera opakovania ročníka je v prípade žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia (SZP) niekoľkonásobne vyššia (13% v školskom roku 2018/19) ako u ostatných žiakov (2%). V prípade žiakov so zdravotným znevýhodnením opakuje ročník 4%.
- Pravdepodobnosť predčasného ukončenia školskej dochádzky je viac ako päťnásobná medzi žiakmi so zdravotným znevýhodnením (18%) v porovnaní s ostatnými žiakmi (3%). Medzi žiakmi zo sociálne znevýhodneného prostredia je toto riziko skoro dvojnásobne vyššie (11%) v porovnaní s ostatnými žiakmi (6%).
- Veľmi rozdielne možnosti detí plnohodnotne sa zapájať do dištančného vzdelávania počas pandémie vytvára riziko, že vplyv socioekonomického zázemia a zdravotného znevýhodnenia na vzdelávacie výsledky sa bez dostatočných kompenzačných opatrení bude v najbližších rokoch prehlbovať.

Nízka účasť detí so sociálnym a zdravotným znevýhodnením v predprimárnom vzdelávaní

Rozdiely vo vzdelávaní medzi žiakmi so znevýhodnením a ich rovesníkmi začínajú ešte pred nástupom na povinnú školskú dochádzku.

- Kým v celej populácii detí vo veku 3 až 5 rokov navštevuje materskú školu 81% detí, medzi deťmi zo sociálne znevýhodneného prostredia je zaškolenosť v tejto vekovej skupine iba 41%.
- Zaškolenosť medzi predškolákmi so zdravotným znevýhodnením (67%) takisto výrazne zaostáva za predškolákmi bez znevýhodnenia (88%).
- Celková zaškolenosť detí vo veku od 4 rokov do začatia povinnej školskej dochádzky je pritom najnižšia spomedzi všetkých krajín EÚ (82% v roku 2018 v porovnaní s priemerom EÚ na úrovni 95%).

Medzi hlavné dôvody tohto stavu patrí nedostatok kapacít materských škôl. Existujú tiež viaceré prekážky prístupu k predprimárnemu vzdelávaniu, ako napríklad chýbajúce priestorové úpravy pre deti so zdravotným postihnutím, nedostupnosť materských škôl pre deti a ich zákonných zástupcov žijúcich v MRK, jazykové, kultúrne a finančné bariéry. Práve predprimárne vzdelávanie pritom patrí k významným faktorom pozitívne vplývajúcim na neskoršie vzdelávacie výsledky žiakov.

Slabá individualizácia vzdelávania s ohľadom na rozmanitosť potrieb detí a žiakov

Vzdelávanie na Slovensku je šité na mieru „štandardného“ žiaka a nedokáže dostatočne reagovať na rozmanitosť potrieb detí. Podpora znevýhodnených žiakov má viacero nedostatkov, ktoré ju robia málo účinnou:

- Pre materské školy v súčasnosti nie sú dostupné viaceré nástroje podpory, určené pre deti so zdravotným a so sociálnym znevýhodnením (napr. možnosť uchádzať sa o pridelenie pedagogického asistenta).
- Podpora žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v základných školách je nedostatočne diferencovaná a flexibilná a nie vždy odráža reálne potreby konkrétneho žiaka v konkrétnej škole a v konkrétnom čase.
- Navýšené financie, ktoré do systému prichádzajú za účelom podpory žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, nie sú účelovo viazané, v dôsledku čoho môže dochádzať k vysokej variabilite poskytovanej podpory medzi školami.

- Individualizáciu vzdelávania obmedzuje nedostatok podporného personálu, odborných zamestnancov, pomocných vychovávateľov, pedagogických asistentov či iných profesií v školách na všetkých stupňoch.

Priestorové vyčleňovanie žiakov so znevýhodnením

Dôsledkom nedostatočnej individualizácie vzdelávania je okrem iného aj pretrvávajúca vysoká miera oddeleného vzdelávania znevýhodnených žiakov v špeciálnom vzdelávacom prúde alebo v oddelených triedach v rámci bežného vzdelávacieho prúdu.

- Na Slovensku sa v špeciálnom vzdelávacom prúde pre žiakov so zdravotným znevýhodnením vzdeláva nadmerný podiel žiakov v porovnaní s inými krajinami (takmer 6% v porovnaní s necelými 2% vo vybraných krajinách EÚ v školskom roku 2014/15).
- Až 88% žiakov v špeciálnom vzdelávacom prúde má diagnostikované mentálne postihnutie. Výskyt diagnostikovaného ľahkého mentálneho postihnutia je pritom skoro päťnásobne vyšší medzi žiakmi z prostredia MRK (19%) v porovnaní s celkovou populáciou žiakov základných škôl (4%). To naznačuje nedostatky v diagnostických postupoch a nedostatočné zohľadňovanie kultúrnych a jazykových bariér. Žiaci s mentálnym postihnutím nemajú možnosť získať úroveň vzdelania potrebnú na pokračovanie vo vzdelávaní na strednej škole.
- Pretrvávajúcim problémom je aj segregácia rómskych žiakov v rámci bežného prúdu vzdelávania. Títo žiaci sú často priestorovo vyčleňovaní do samostatných škôl, školských budov či tried.[77]

F odbory ako "slepá ulička" vo vzdelávaní

Miera predčasného ukončovania školskej dochádzky na Slovensku sa za posledných 9 rokov zvyšuje (4,9% v roku 2009, 8,3% v roku 2019). Žiaci predčasne končiaci povinnú školskú dochádzku majú oveľa väčšie riziko nezamestnanosti. Na Slovensku absentuje monitoring žiakov ohrozených predčasným ukončením školskej dochádzky, vrátane potrebnej podpory na prevenciu predčasného ukončovania vzdelávania. Možnosti vzdelávania mladých ľudí bez ukončenia základnej školy sú obmedzené. Môžu pokračovať v štúdiu len v tzv. F-odboroch, po absolvovaní ktorých získavajú aktuálne len nižšie stredné odborné vzdelanie a nemôžu pokračovať v ďalšom vzdelávaní.

2.2 Hlavné ciele

Inkluzívny vzdelávací systém orientovaný na individuálne potreby každého dieťaťa, ktorý je schopný kompenzovať nerovnosti v štartovacích pozíciách vyplývajúcich zo zdravotného a sociálneho znevýhodnenia, prispeje k zmierňovaniu ekonomických, sociálnych a regionálnych rozdielov v rámci Slovenska. Dôraz na inklúziu detí vyrastajúcich v generačnej chudobe zároveň posilní ekonomickú a sociálnu odolnosť v súvislosti s nepriaznivým demografickým vývojom. Populačný rast je totiž výrazne silnejší práve v komunitách, ktoré sú vylučované vo vzdelávaní a na trhu práce, čo iba prehlbuje problém nedostatočnej pracovnej sily v budúcnosti.

Orientácia vzdelávacieho systému na individuálne potreby detí a žiakov a dostupná podpora pre žiakov ohrozených neúspechom v dôsledku obmedzených možností zapojiť sa do dištančného vzdelávania, je zároveň nástrojom zmiernenia sociálneho a ekonomického vplyvu pandémie COVID-19 na vzdelávanie. Obdobie opakovaného prerušenia prezenčnej výučby v školách má zvýšený negatívny dopad práve na žiakov so znevýhodnením (zdravotným či sociálnym), v dôsledku čoho sa očakáva prehĺbenie už existujúcich rozdielov vo vedomostiach a spôsobilostiach žiakov ako aj väčšia potreba individualizovaného prístupu v nasledujúcich rokoch.

Komponent reaguje na špecifické odporúčania pre krajiny (CSR v rokoch 2019 a 2020) vyzývajúce na zlepšovanie kvality a inkluzívnosti vzdelávania na všetkých úrovniach a zabezpečenie rovnakého prístupu ku kvalitnému vzdelávaniu. Reformy a investície v tomto komponente zároveň prispejú k plneniu hlavných iniciatív členských štátov EÚ (flagship initiatives), napríklad k iniciatíve „rekvalifikujme a zlepšujme zručnosti" („reskill and upskill"). Pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami je prístup k predprimárnemu vzdelávaniu ako aj

[77] Revízia výdavkov na skupiny ohrozené chudobou alebo sociálnym vylúčením (príloha 11): https://www.mfsr.sk/files/archiv/65/ReviziavydavkovnaohrozeneskupinyZSverziaFINAL3.pdf

inkluzívnemu a individualizovanému vzdelávaniu na všetkých stupňoch kľúčovým predpokladom pre získanie akýchkoľvek základných zručností, vrátane digitálnej gramotnosti.

2.3 Kontext v národnej stratégii

Navrhované reformy a investície odzrkadľujú ciele Národného programu rozvoja výchovy a vzdelávania (2018-2027). Konkrétny cieľ pre regionálne školstvo „kvalitná výchova a vzdelávanie" má za úlohu zabezpečiť výučbu smerujúcu k efektívnej a cielenej prevencii prejavov rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu, extrémizmu a ostatných foriem intolerancie, s ktorou sa znevýhodnené deti často stretávajú, zatiaľ čo cieľom „školstva dostupného pre všetkých" je postupné odstraňovanie bariér vo vzdelávaní a dodatočná podpora pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Rovnako aj programové vyhlásenie vlády v časti „vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve" deklaruje snahu o zabezpečenie širokej dostupnosti ranej starostlivosti a predprimárneho vzdelávania podľa potrieb detí, rodičov a komunít, v ktorých žijú. Vláda sa zaviazala budovať dodatočné kapacity materských škôl s cieľom postupného zavádzania nárokovateľnosti miesta v materskej škole a vytvoriť predpoklady na zjednodušenie ich zriaďovania. V časti „rovnosť príležitostí vo vzdelávaní" programové vyhlásenie vlády deklaruje zvyšovanie zaškolenosti znevýhodnených detí v materských školách, podporu desegregácie vo vzdelávaní, zabezpečenie nárokovateľných podporných služieb a opatrení pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a tiež individualizovaný prístup vo vzdelávaní pre všetky deti, žiakov a študentov. Vláda zároveň sľubuje brať osobitný zreteľ na žiakov s odlišným materinským jazykom od vyučovacieho jazyka v škole.

Komponent je v súlade s Národným programom rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím na roky 2021-2030 (časť 6.1 Vzdelávanie),[78] ktorého strategickým cieľom je zabezpečiť osobám so zdravotným postihnutím právo na vzdelanie bez diskriminácie a umožniť osobám so zdravotným postihnutím získavať zručnosti v oblasti bežného života a sociálne zručnosti za využitia podporných organizácií a špecializovaného poradenstva.

Komponent je taktiež v súlade so Stratégiou rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 (prioritná oblasť vzdelávanie).[79] Globálnym cieľom tejto stratégie je zabezpečiť rovný prístup Rómov ku kvalitnému vzdelávaniu v hlavnom vzdelávacom prúde od narodenia po uplatnenie na trhu práce, s dôrazom na uplatňovanie desegregačných a inkluzívnych opatrení v edukačnom procese vo všetkých stupňoch vzdelávania. Čiastkovým cieľom je zabezpečenie dostatku kapacít materských a základných škôl s prítomnosťou detí a žiakov z MRK eliminácioU dvojzmenných prevádzok škôl či poskytnutím miest v materských školách pre úplné zaškolenie 5-6 ročných detí a zvýšenie zaškolenosti 3-4 ročných detí. Stratégia má za cieľ dosiahnuť zvýšenie inkluzívnosti škôl prostredníctvom systémovej a metodickej podpory individualizácie edukačného procesu či zlepšenie školských výsledkov detí a žiakov z MRK od obdobia ranej starostlivosti až po uplatnenie na trhu práce, okrem iného aj úpravou a reguláciou F-odborov.

Navrhované reformy sú súčasťou Nultého akčného plánu stratégie inkluzívneho prístupu vo výchove a vzdelávaní na rok 2021[80] Spadajú pod oblasti „Desegregácia vzdelávacieho systému" (podpora desegregácie), „Inklúzia v ranom a predškolskom veku" (úspešná implementácia povinného predprimárneho vzdelávania, dobudovanie potrebných kapacít, debarierizácia), "Inklúzia žiakov a žiačok v základných a stredných školách" (definícia a zavedenie podporných opatrení vo vzdelávaní tak, aby boli nárokovateľné a odrážali individuálne potreby detí a žiakov, redefinícia špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb) a „Špeciálno-pedagogická podpora vo vzdelávaní a v poradenstve" (reforma siete, kompetencií a financovania príslušných organizácií a zariadení).

Komponent v rámci reforiem a investícií preberá niektoré odporúčania a navrhované opatrenia z Revízie výdavkov na skupiny ohrozené chudobou alebo sociálnym vylúčením (oblasť vzdelávania - kapitoly 5 a 6).[81]

[78] https://www.komisarprezdravotnepostihnutych.sk/getmedia/f5d309c8-6eaa-48f9-b590-ef7d776ddfd7/Material_NPRZPOZP_2021-2030.aspx
[79] https://www.opevs.eu/?strategia-pre-rovnost-inkluziu-a-participaciu-romov-do-roku-2030
[80] https://www.minedu.sk/data/att/17994.pdf
[81] https://www.mfsr.sk/files/archiv/65/ReviziavydavkovnaohrozeneskupinyZSverziaFINAL3.pdf

3 Popis investícií a reforiem v tomto komponente

3.1 Reformy

3.1.1 Reforma 1: Zabezpečenie podmienok na implementáciu povinného predprimárneho vzdelávania od 5 rokov a zavedenie právneho nároku na miesto v materskej škole alebo u iných poskytovateľov predprimárneho vzdelávania od 3 rokov

Výzvy

Na Slovensku pretrváva nízka miera zaškolenosti detí v materských školách v porovnaní s priemerom krajín EÚ. V roku 2020 je nezaškolených 7 086 detí vo veku 5 rokov, čo predstavuje 12% detí v tejto vekovej skupine. Oproti roku 2019 stúpla miera zaškolenosti 5-ročných detí z 86% na 88%. Vo veku 3 až 5 rokov bolo v roku 2018 zaškolených 78% detí (v porovnaní s priemerom EÚ23 91%).[82] Špecificky nízka je zaškolenosť detí zo sociálne znevýhodneného prostredia (41%) a detí so zdravotným znevýhodnením (67%).[83] Účasť detí na programoch predškolského vzdelávania je pritom podľa existujúcich štúdií v pozitívnom vzťahu s neskoršími vzdelávacími výsledkami. Problémy so zaškolenosťou detí v materských školách sú výsledkom nasledovných faktorov:

- Chýbajúce kapacity miest v materských školách. Na základe analýzy údajov zo štatistického zisťovania o školách a školských zariadeniach k 15. 9. 2020 a aktualizovanej analýzy Inštitútu vzdelávacej politiky (2019)[84] bol celkový počet nezaškolených 5-ročných detí 7 086. Ak zohľadníme aktuálne voľné kapacity v materských školách, zostalo by 3 578 až 5 093 5-ročných detí bez miesta v materskej škole v obci pobytu. Pokiaľ zohľadníme aktuálne voľné kapacity, zazmluvnené kapacity z EŠIF-ov, indikatívny zámer vyhlásiť výzvu s cieľom zvýšenia hrubej zaškolenosti detí materských škôl (budovanie kapacít)[85] vo výške 15 mil. eur a taktiež ďalšie voľné kapacity, zostalo by 1 796 až 2 772 5-ročných detí bez miesta v materskej škole v obci pobytu. Pre úplné dosiahnutie právneho nároku na miesto v materskej škole pre všetky deti od 3 rokov veku, kedy prekážkou zaškolenosti nie je nedostatok miesta v materskej škole, bude potrebné dobudovať ďalších 7 625 - 12 809 miest pre deti v materských školách.
- Prekážky vo využívaní zdrojov EŠIF na budovanie kapacít materských škôl. Čerpanie z EŠIF-ov zo sebou prinieslo niekoľko výziev. Priemerná dĺžka vyhodnocovania žiadostí EŠIF bola extrémne dlhá – 281 dní IROP, 100 dní OP ĽZ.[86] Tento počet dní pritom nezahŕňa čas venovaný písaniu samotnej žiadosti o nenávratný finančný príspevok a s tým súvisiacim zabezpečením potrebných podkladov. Nezahŕňa tiež čas potrebný na zabezpečenie a uskutočnenie verejného obstarávania. Spoluúčasť, akokoľvek nízka, a administratívna náročnosť, predstavuje pre obce s obmedzenými zdrojmi výraznú bariéru.[87] Na základe týchto skúseností by mal byť budúci systém prerozdeľovania prostriedkov na účely budovania kapacít jednoduchší na administráciu žiadostí a bez spolufinancovania alebo so spolufinancovaním s možnosťou dostupnej pôžičky.
- Nízka miera flexibility štátnej siete škôl a školských zariadení, v ktorej chýba evidencia, registrácia, podpora a kontrola poskytovateľov variabilných programov predprimárneho vzdelávania, medzi ktoré patria napríklad detské skupiny, komunitné a firemné škôlky, lesné kluby a ďalšie. Deti navštevujúce tieto programy nie sú aktuálne evidované medzi zaškolenými deťmi.
- Podporné opatrenia v podobe asistentov učiteľa, odborných zamestnancov a iných členov podporných tímov nie sú nárokovateľné a možnosti uchádzania sa o zdroje na financovanie ich mzdových výdavkov sú v prípade materských škôl veľmi obmedzené, čo následne negatívne vplýva na prijímanie detí so sociálnym a zdravotným znevýhodnením do materských škôl.

[82] Education at a Glance 2020: https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/69096873-en.pdf?expires=1614770238&id=id&accname=guest&checksum=7B600A5DA57E4798356927EBACCA903E
[83] https://www.minedu.sk/data/att/15944.pdf
[84] https://www.minedu.sk/data/att/15248.pdf
[85] https://www.mpsr.sk/download.php?fID=20042
[86] https://www.vlada.gov.sk/data/files/7916_kam-smeruju-eurofondy-komentar_po-zapracovani-pripomienok-recenzentov_final.pdf
[87] https://www.governance.sk/wp-content/uploads/2020/05/Policy_Brief_PPV.pdf

- Neviazanosť prostriedkov určených na predprimárne vzdelávanie. Materské školy sú financované z podielových daní prostredníctvom originálnych kompetencií miest a obcí. Tieto prostriedky však nie sú účelovo viazané. Zároveň sú náchylné na zmeny v ekonomickom cykle, čo ukazuje aj pandémia COVID-19. Vo výsledku tak dochádza k variabilite výdavkov na dieťa v predprimárnom vzdelávaní v závislosti od zriaďovateľa ako aj v čase.
- Nedostatočná pripravenosť materských škôl na vzdelávanie detí s rôznorodými potrebami v oblasti materiálno-technického vybavenia, úpravy priestorov (debarierizácia) a pripravenosti učiteľov na prácu s týmito deťmi, vrátane detí z inojazyčného prostredia.
- Bariéry v prostredí MRK vrátane slabšieho povedomia o prínosoch predprimárneho vzdelávania, ako aj horšej pripravenosti detí vyrastajúcich v prostredí generačnej chudoby na vzdelávanie vo formálnom prostredí.
- Pretrvávajúce finančné bariéry pre rodiny, nachádzajúce sa v riziku chudoby, najmä kvôli neformálnym poplatkom za účasť na vzdelávaní a za mimovzdelávacie aktivity (príspevok do triedneho fondu, poplatky za krúžky), ako aj kvôli nákupu potrebného vybavenia dieťaťa (náhradné oblečenie, obuv, posteľné obliečky). Pre časť rodín je zároveň bariérou vzdialenosť do materskej školy, najmä kvôli nedostatočnému dopravnému spojeniu medzi materskými školami a niektorými vylúčenými lokalitami.

Ciele

Hlavným cieľom je zvýšenie miery zapojenia detí od 3 rokov do predprimárneho vzdelávania, vrátane detí so zdravotným znevýhodnením a detí zo sociálne znevýhodneného prostredia (konkrétne z 88% na 95% v prípade 5 ročných detí a zo 77% na 82% v prípade 3-4 ročných detí). K realizácii tohto cieľa je potrebné zabezpečiť primerané finančné nástroje na podporu predprimárneho vzdelávania detí tak, aby boli naplnené ich rôznorodé vzdelávacie potreby a odstránené prekážky, ktoré bránia ich zaškoleniu. Za týmto účelom je potrebné naplniť nasledovné čiastkové ciele:

- Investície do budovania kapacít materských škôl. Základným predpokladom zvýšenia zaškolenosti detí v predprimárnom vzdelávaní sú dostatočné kapacity (t.j. deťom nebude upieraná možnosť navštevovať materskú školu z dôvodu nedostatku miesta).
- Zavedenie právneho nároku od 3 rokov tak, aby do materskej školy alebo iného zariadenia, poskytujúceho predprimárne vzdelávanie, mohlo byť prijaté každé dieťa od 3 rokov veku, ktorého rodičia o to prejavia záujem.
- Podpora služieb ranej starostlivosti (vrátane ich financovania) v MRK a v prostredí generačnej chudoby, ktoré by prácou s rodinami v domácom prostredí pomáhali prekonávať existujúce bariéry, rozvíjali kognitívne a motorické zručnosti detí, pripravovali ich na vstup do formálneho predprimárneho vzdelávania a robili osvetu o jeho prínosoch medzi rodičmi. Súčasťou nástrojov na podporu zvýšenia účasti detí z rodín v hmotnej núdzi na predprimárnom vzdelávaní bude aj motivovanie rodín pomocou podmienených finančných transferov. Podpora služieb ranej starostlivosti zároveň posilní rovnosť žien a mužov v MRK, a to rozvojom čitateľskej gramotnosti a rodičovských zručností matiek, ktorým sa tým zvýši sebavedomie a odhodlanie uplatniť sa na trhu práce po rodičovskej dovolenke.
- Zmena financovania predprimárneho vzdelávania s účelovým viazaním finančných prostriedkov, ktorá by mala kopírovať súčasný systém normatívneho financovania základných škôl (aj špeciálnych materských škôl, zriadených okresnými úradmi v sídle kraja) prostredníctvom prenesených kompetencií štátu na obce a financovania materských škôl zo štátneho rozpočtu.
- Vytvorenie podmienok pre diverzifikáciu poskytovateľov predprimárneho vzdelávania, vrátane systému registrácie nových poskytovateľov ako aj posilnenie kapacity pre metodickú pomoc a podporu pri zosúladení cieľov a podmienok vzdelávania detí v zariadeniach stojacich mimo siete škôl a školských zariadení.
- Odstránenie finančnej bariéry pri zaškolení 5-ročných detí zo sociálne znevýhodneného prostredia, pre ktoré bude predprimárne vzdelávanie povinné (zakúpenie potrebného vybavenia) a odstránenie tzv. "neformálnych" poplatkov (napr. nákup učebných pomôcok, hygienických potrieb).
- Zabezpečenie bezplatnej autobusovej dopravy pre deti do kmeňovej materskej školy vrátane doprovodu, zabezpečenie bezplatnej kyvadlovej dopravy medzi školou a domovom pre žiakov a študentov (súčasť reformy č. 5).

- Pilotovanie nových podporných opatrení pre deti so zdravotným a sociálnym znevýhodnením v materských školách formou zavedenia pozícií pomocného vychovávateľa a školskej zdravotnej sestry (súčasť reformy č. 2). Pri výbere a zaškoľovaní osôb, ktoré budú pôsobiť na pozícii pomocného vychovávateľa bude Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR (MŠVVaŠ SR) využívať skúsenosti z programu rodičovských asistentov z projektov PRIM I. a PRIM II.
- Vytvorenie doplnkového materiálu k Štátnemu vzdelávaciemu programu pre predprimárne vzdelávanie v materských školách, ktorý bude obsahovať diferencovanejšie postupy pre špecifické skupiny detí, ktoré nastúpia na povinné predprimárne vzdelávanie v školskom roku 2021/22 (najmä so zameraním sa na deti zo sociálne vylúčených lokalít). Jeho súčasťou bude samostatný kompenzačný program pre deti, ktorých materinský jazyk je odlišný od vyučovacieho jazyka.
- Informačná kampaň so zapojením orgánov územnej samosprávy v spolupráci s mimovládnymi organizáciami, pôsobiacimi na území s vysokým počtom detí doteraz neprihlásených na predprimárne vzdelávanie.

Implementácia

Dôjde k zmene príslušných ustanovení zákona 597/2003 Z.z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení, zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov, prehodnotení vzorca v Nariadení vlády č. 668/2004 Z. z. o rozdeľovaní výnosu dane z príjmov územnej samospráve v súčinnosti s MF SR a zmene Nariadenia vlády č. 630/2008 Z. z.. Týmito zmenami sa vytvorí diferencovaný a transparentný systém financovania predprimárneho vzdelávania.

Zmena financovania predprimárneho vzdelávania s účelovým viazaním finančných prostriedkov zabezpečí transparentný a spravodlivejší systém financovania. V súčasnosti sa programy predprimárneho vzdelávania financujú na základe prerozdeľovania daní z príjmov fyzických osôb, tzv. podielových daní. Tieto zdroje nie sú účelovo viazané: napriek tomu, že časť príjmov obcí je prerozdelená na základe počtu detí v materských školách, obce nemusia tieto prostriedky použiť na predprimárne vzdelávanie. Údaje o tom, aké mali obce príjmy z podielových daní na základe počtu detí v materských školách a výdavky na jednotlivé materské školy navyše nie sú zverejňované. Keďže celkový balík (daní), z ktorého sa prerozdeľujú prostriedky na programy predprimárneho vzdelávania nie je závislý od počtu detí v materských školách, zavedenie povinného predprimárneho vzdelávania a právneho nároku (a tým výrazné zvýšenie počtu detí v materských školách) môže negatívne ovplyvniť výšku priemerných výdavkov na dieťa v materskej škole. V systéme normatívneho financovania bude transparentne zverejňovanú suma na vzdelávanie dieťaťa v materskej škole (normatív). Normatív bude vychádzať z reálnych personálnych a prevádzkových nákladov na vzdelávanie detí v materských školách. Zdrojom normatívneho financovania bude štátny rozpočet, prostredníctvom ktorého sa zabezpečí aj odstránenie bariér k predprimárnemu vzdelávaniu, ktorými sú aj tzv. „neformálne poplatky“

Zmena príslušných ustanovení zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov umožní registráciu variabilných poskytovateľov predprimárneho vzdelávania, ktoré umožnia rovnocenné predprimárne vzdelávanie k tomu, ktoré sa poskytuje v sieti škôl a školských zariadení SR. Títo poskytovatelia budú spĺňať minimálne tieto kritériá:

- Budú mať rozhodnutie o uvedení do prevádzky od príslušného regionálneho úradu verejného zdravotníctva.
- Pri registrácii predložia program povinného predprimárneho vzdelávania, ktorý bude v súlade s cieľmi Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie v materských školách.
- Preukážu zabezpečenie povinného predprimárneho vzdelávania zamestnancami, spĺňajúcimi kvalifikačné požiadavky.
- Dodržia maximálne počty detí v triede podľa školského zákona.
- Budú rešpektovať minimálny počet hodín poskytovania povinného predprimárneho vzdelávania podľa § 59a ods. 5 školského zákona.

Štátny pedagogický ústav pripraví doplnkový materiál k Štátnemu vzdelávaciemu programu pre predprimárne vzdelávanie v materských školách, ktorý bude poskytovať diferencovanejšie postupy pre špecifické skupiny detí, ktoré nastúpia na povinné predprimárne vzdelávanie v školskom roku 2021/22. Na povinné predprimárne vzdelávanie nastúpia okrem detí, ktoré už materské školy navštevujú, aj deti zo sociálne vylúčených lokalít a deti,

ktoré budú na domácom vzdelávaní. Materiál bude orientovaný na prácu s deťmi, ktoré budú materskú školu navštevovať len jeden rok. Súčasťou materiálu bude kompenzačný program pre deti, ktorých materinský jazyk sa odlišuje od vyučovacieho jazyka materskej školy. Doplnkový materiál k ŠVP bude užívateľsky prístupný ďalším subjektom, ktoré na poli povinného vzdelávania budú pôsobiť.

Deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v materských školách budú mať nárok na poskytovanie podporných opatrení vo vzdelávaní, vrátane zabezpečenia prítomnosti pedagogického asistenta či pomocného vychovávateľa (reforma 2).

Vytvorí sa grantová schéma pre mimovládne organizácie a ďalšie subjekty na podporu poskytovania ranej starostlivosti a ranej intervencie deťom vo veku 0 až 6 rokov, najmä z prostredia MRK a z prostredia generačnej chudoby. Nastavenie programu bude čerpať z existujúcich skúseností občianskeho združenia Cesta von a hodnotenia projektu Omama, ktoré prebieha za účasti odborníkov z Oxfordskej univerzity. Dôraz bude kladený na zapojenie žien priamo z komunity ovládajúcich jej jazyk a miestne podmienky, ktoré absolvujú kvalitné školenie a mentoring. Pilotný program bude financovaný zo zdrojov RRF v období 2022 až 2026 a jeho súčasťou bude komplexné vyhodnotenie jeho účinnosti na vybratej vzorke detí. Novelou zákona o pomoci v hmotnej núdzi sa nárok na príspevok na nezaopatrené dieťa zároveň rozšíri aj na tie deti v predškolskom veku, ktoré navštevujú programy predprimárneho vzdelávania (aktuálne je nárok naviazaný na povinnú školskú dochádzku). Pôjde teda o formu podmienenej finančnej pomoci, ktorá bude rodiny ohrozené chudobou motivovať k účasti detí na predprimárnom vzdelávaní.

V zákone č. 245/2008 Z.z. sa zavedie univerzálny právny nárok na miesto v materskej škole alebo u iného poskytovateľa predprimárneho vzdelávania pre deti od štyroch rokov veku a následne od dovŕšenia troch rokov veku. V zákone č. 596/2003 Z. z. sa ustanoví povinnosť zabezpečiť dostatok miest v materskej škole alebo u iného poskytovateľa predprimárneho vzdelávania pre všetky deti od dovŕšenia 4 rokov (od 09/2024) a následne od dovŕšenia 3 rokov veku (od 09/2025) pre všetky deti, ktorých zákonní zástupcovia o prijatie dieťaťa požiadajú. Právna úprava bude prijatá v roku 2022, s účinnosťou od 1.1.2024, príp. 1.1.2025. Dôvodom odloženej účinnosti legislatívy je vytvorenie dostatočného časového priestoru pre zriaďovateľov na dobudovanie potrebných kapacít v materských školách alebo u iných poskytovateľov predprimárneho vzdelávania.

Koncom roka 2021 sa aktualizujú údaje o naplnenosti kapacít všetkých materských škôl, v ktorých bude reflektované aj spustenie povinného predprimárneho vzdelávania. Na základe analýzy sa spresnia kapacitné požiadavky aj s ohľadom na plán postupného zavádzania právneho nároku od 3 rokov. Súbežne sa zabezpečí metodická podpora pre obce pri spúšťaní výziev a v spolupráci s okresnými úradmi v sídle kraja informovanosť starostov obcí o možnostiach čerpania finančných prostriedkov. Budovanie kapacít materských škôl bude uskutočnené na základe výzvy vybraným obciam a mestám s nedostatočnou kapacitou na čerpanie finančných prostriedkov s cieľom umožniť každému dieťaťu od 3 rokov veku do nástupu na povinnú školskú dochádzku plniť predprimárne vzdelávanie v materskej škole. Budovanie kapacít bude uskutočnené do Q4 2025.

Prioritou budú obce s prítomnosťou MRK. Celková zaškolenosť detí vo veku 3-5 je na Slovensku na úrovni 81%, kým pri deťoch z MRK v tejto vekovej skupine je to iba 32%.[88] Zo súčasných 35 tisíc detí, ktoré nechodia do škôlky je približne 12,6 tisíc z MRK. Jedným z dôvodov je aj nedostatočná ponuka. Až v 43% obcí, ktoré sa nachádzajú v Atlase rómskych komunít[89] treba dobudovať aspoň 10 miest[90] pre 3-5-ročných detí. Prioritou plánu obnovy bude preto výstavba v obciach s prítomnosťou MRK.

Dôležitým krokom v tomto smere bude implementácia. Plán obnovy preto počíta s vyššou mierou zapojenia Úradu splnomocnenca vlády pre rómske komunity (ÚSVRK). Za účelom čo najväčšieho zapojenia týchto obcí do výziev na čerpanie finančných prostriedkov im bude poskytovaná asistencia súborom rôznych služieb prostredníctvom

[88] Údaj za MRK je za školský rok 2018/19. Zdroj: Revízia výdavkov na skupiny ohrozené chudobou alebo sociálnym vylúčením: https://www.minedu.sk/data/att/15944.pdf
[89] https://www.minv.sk/?atlas-romskych-komunit-2019
[90] Podľa § 28 ods. 2 Zákona 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa materská škola „zriaďuje spravidla pri počte desať detí". Zároveň je desať detí minimálna hranica, pri ktorej je vznik materskej školy ekonomicky rentabilný.

ÚSVRK. Primárnym cieľom asistencie bude vytvoriť podmienky pre komplexnú podporu a rozvoj obcí tak, aby investície do výstavby alebo rekonštrukcie materských škôl boli adekvátne prepojené s podporou ďalších intervencií napr. prostredníctvom zabezpečenia personálnych kapacít (pedagogickí, odborní pracovníci a pod.) a podporou v oblasti zamestnanosti. Pri implementácií investície v týchto obciach bude kladený dôraz aj na uplatnenie sociálneho aspektu vo verejnom obstarávaní ako forma podpory zamestnávania ľudí znevýhodnených na trhu práce kvôli príslušnosti k MRK. ÚSVRK budú vyčlenené finančné prostriedky z RRF (v rámci administratívnych nákladov na investíciu) na zabezpečenie personálnych a administratívnych kapacít.

Pri budovaní kapacít materských škôl sa predpokladá, že 42,4% výdavkov bude použitých na rekonštrukciu existujúcich verejných budov.[91] Časť týchto prostriedkov bude možné využiť pomocou finančných nástrojov, podľa záujmu zo strany potenciálnych prijímateľov.[92] Finančné nástroje budú aplikované cez Slovak Investment Holding, a.s. formou garantovaných energetických služieb. Pri investíciách do výstavby, alebo rekonštrukcie verejných budov sa zabezpečí, aby prípravná časť (napr. špecifikácie tendrov) ako aj implementácia zakomponovali opatrenia, vyplývajúce z požiadavky zabezpečenia súladu so zásadou „výrazne nenarušiť". Týka sa to napríklad požiadaviek, ktoré musia byť splnené pri výmene vykurovacích systémov na báze uhlia/oleja a zastaraných plynových kotlov na plynové kondenzačné kotly, ako aj opatrení spojených s cieľom obehového hospodárstva pri prevencii vzniku a recyklácii stavebného odpadu.

Alokované zdroje z RRF pokrývajú všetky odhadované potreby kapacít materských škôl. Existujúce a plánované kapacity by mali pokryť 92% až 94% detí vo vekovej skupine 3 až 5 rokov. Z tohto dôvodu sa nepredpokladá financovanie budovania kapacít zo zdrojov EŠIF v novom programovom období. Zároveň sa nepredpokladá potreba pokračovať v investíciách do budovania nových kapacít materských škôl po roku 2025, kedy sa začne otáčať demografická krivka a počet detí v populácii začne klesať. Pre dosiahnutie zaškolenosti na úrovni vyspelých krajín EÚ sa tak stanú kľúčové najmä opatrenia na podporu dopytu po predprimárnom vzdelávaní.

Štátna pomoc

Uchádzači o finančný príspevok na budovanie kapacít materských škôl sa budú vyberať prostredníctvom otvorených a transparentných postupov a prípadná výhoda sa úplne prenesie na konečných príjemcov, t.j. v prípade priameho financovania regionálnych investícií do rozširovania predškolských kapacít môže verejné financovanie predstavovať štátnu pomoc, ale môže byť vyňaté z notifikácie, ak je poskytnuté v súlade s všeobecným nariadením o skupinových výnimkách (GBER; vzťahuje sa na pomoc, ktorá nepresahuje 20 miliónov EUR na projekt podporujúci rozvoj miest).

V prípade reformy, ktorá upravuje právny rámec pre financovanie a správu školských zariadení nedochádza k prevodu verejných zdrojov, ktorý by mohol viesť k nenáležitej výhode u jedného alebo viacerých príjemcov. Pokiaľ ide o predprimárne vzdelávanie, nejde o žiadnu štátnu pomoc, ak sú inštitúcie predprimárneho vzdelávania súčasťou systému verejného vzdelávania a sú financované hlavne štátom, pretože by to nepredstavovalo hospodársku činnosť, na ktorú sa vzťahujú pravidlá štátnej pomoci. Opatrenia, prostredníctvom ktorých môže byť poskytnutá štátna pomoc alebo minimálna pomoc, budú posúdené z hľadiska pravidiel v oblasti štátnej pomoci. Pomoc v rámci týchto opatrení možno poskytnúť, len ak bude v súlade s osobitnými predpismi pre oblasť štátnej pomoci, resp. minimálnej pomoci. V prípade financovania súkromných poskytovateľov predprimárneho vzdelávania sú podmienky financovania rovnaké ako pri verejných poskytovateľoch, a teda nejde o zvýhodnenie, ktoré by bolo proti princípom štátnej pomoci.

Adresát

Deti vo veku od 3 do 5 rokov (predškolský vek), deti vo veku 0 až 6 rokov, najmä z prostredia MRK a z prostredia generačnej chudoby.

Časový rozvrh

[91] Ide o rovnaký podiel výdavkov na rekonštrukcie za účelom vytvorenia nových kapacít ako v prípade OP ĽZ.
[92] https://www.mfsr.sk/sk/financne-vztahy-eu/financne-nastroje/

- Implementácia povinného predprimárneho vzdelávania od 5 rokov: do Q3 2021; v rámci toho:
    - Informačná kampaň: priebežne
    - Odstránenie finančných bariér pri zaškolení 5 - ročných detí, pre ktoré bude predprimárne vzdelávanie povinné a ktoré sú zo sociálne znevýhodneného prostredia: do Q3 2022
    - Zavedenie pozície "pomocný vychovávateľ" a "školská zdravotná sestra": do 4Q 2021[93]
    - Systém registrácie nových poskytovateľov povinného predprimárneho vzdelávania: do Q4 2021
    - Zabezpečenie povinného predprimárneho vzdelávania 5-ročných detí, ktoré sa neumiestnili v materskej škole, ktorá je v sieti škôl a školských zariadení SR: od Q3 2021
- Výzva vybraným obciam a mestám s nedostatočnou kapacitou pre deti v materskej škole: do Q1/2022
- Schválenie právneho nároku na miesto v materskej škole od 3 rokov: Q4 2022
- Vyhlásenie grantovej schémy na podporu poskytovania ranej starostlivosti a ranej intervencie deťom z MRK: Q1/2022
- Rozšírenie nároku na príspevok na nezaopatrené dieťa o deti, ktoré sú v predškolských zariadeniach a na stredných školách, v zákone č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi: Q4 2022
- Zmena financovania materských škôl: Q4 2022
- Posilnenie vzdelávania pre pedagogických a odborných zamestnancov, pôsobiacich v predprimárnom vzdelávaní (komponent 7 *Vzdelávanie pre 21. storočie*): od Q3 2022
- Vytvorenie doplnkového materiálu k Štátnemu vzdelávaciemu programu pre predprimárne vzdelávanie v materských školách: do Q3 2021
- Dobudovanie kapacít materských škôl, potrebných pre zabezpečenie právneho nároku na miesto v materskej škole pre všetky deti od 3 rokov veku: do Q4 2025

3.1.2 Reforma 2: Definícia konceptu špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb detí a žiakov a vypracovanie modelu nárokovateľných podporných opatrení vo výchove a vzdelávaní, vrátane systému ich financovania

Výzvy

Nedostatočná individualizácia vzdelávania, vyčleňovanie žiakov so znevýhodnením do špeciálneho školstva a silný vplyv socioekonomického zázemia na výsledky vo vzdelávaní sú okrem iného aj dôsledkom problematicky nastaveného konceptu špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb (ŠVVP). ŠVVP vytvárajú nárok dieťaťa či žiaka na podporu vo vzdelávaní na základe zdravotného znevýhodnenia, nadania alebo sociálne znevýhodneného prostredia. Medzi hlavné problémy patria:

- Nedostatočný ohľad na individuálne vzdelávacie potreby. Princíp kategorizovania detí a žiakov podľa typu znevýhodnenia či nadania nezohľadňuje skutočnosť, že rozdiely v individuálnych potrebách detí a žiakov môžu byť aj v rámci jednej „kategórie" veľmi výrazné. Príčiny špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb sú navyše pripisované najmä faktorom na strane dieťaťa (jeho znevýhodneniu či nadaniu), prípadne nedostatkom v jeho rodinnom prostredí, čím sa odvracia pozornosť od existujúcich bariér a zodpovednosti na strane škôl a vzdelávacieho systému.
- Financovanie školstva vytvára motiváciu pre nadmerné diagnostikovanie špeciálnych potrieb a zároveň negarantuje cielenie podpory na deti a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Poskytovanie zvýšeného normatívneho príspevku na žiaka so zdravotným znevýhodnením a nadaním nepriamo podporuje nadmernú diagnostiku.[94] Toto je jedným z dôvodov, prečo podiel žiakov so špeciálnymi potrebami v základných školách je na Slovensku štvrtý najvyšší v Európe a za posledných 10 rokov narástol o viac ako tretinu.[95] Tento problém sa týka najmä tých skupín detí a žiakov, v prípade ktorých školy na realizáciu podporných opatrení nedostávajú dostatočné či dokonca žiadne finančné prostriedky. Príkladom sú deti z prostredia MRK, spomedzi ktorých má takmer každé piate dieťa diagnostikované mentálne postihnutie. Existujú však indície, že diagnózu ľahkého mentálneho postihnutia

[93] Pilotovanie nových pozícií sa plánuje realizovať už od Q3 2021

[94] MEIJER, Cor J. W. a Amanda WATKINS, 2019. Financing special needs and inclusive education – from Salamanca to the present. International Journal of Inclusive Education [online]. 23(7–8), 705–721. Dostupné z: doi: https://doi.org/10.1080/13603116.2019.1623330

[95] HAPALOVÁ,M. 2020. Nadmerné zastúpenie detí v systéme špeciálneho školstva. To dá rozum. Dostupné z: https://analyza.todarozum.sk/docs/320406001mj1a/

dostávajú aj deti, ktoré vo vzdelávaní zlyhávajú z iných príčin.[96] Nesprávna diagnostika následne môže viesť k neoprávnenému vyčleňovaniu detí a žiakov do špeciálneho školstva, čo vedie k zásadným negatívnym dôsledkom na ich šance uspieť vo vyšších vzdelávacích stupňoch, uplatniť sa na trhu práce a úspešne sa začleniť do spoločnosti. Navýšené financovanie z dôvodu špeciálnych potrieb dieťaťa nie je účelovo viazané na zabezpečenie podporných opatrení vo vzdelávaní. Neexistuje teda možnosť spätnej kontroly, či sú zdroje reálne využívané na financovanie podpory pre konkrétnych žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

- Absentujúca podpora pre deti s rómskym materinským jazykom, obmedzujúca prístup žiakov k obsahu vzdelávania vo všetkých vzdelávacích oblastiach. V medzinárodnom meraní čitateľskej, matematickej a prírodovednej gramotnosti PISA 2009[97] dosiahli rómsky hovoriaci žiaci vo všetkých troch oblastiach v priemere až o 150 bodov menej oproti priemerným výsledkom žiakov hovoriacich slovensky, čo zodpovedá štyrom ročníkom vzdelávania. Napriek tomuto problému neexistujú ani žiadne diagnostické nástroje, ktoré by spoľahlivo merali úroveň jazykových kompetencií u žiakov, pre ktorých vyučovací jazyk školy nie je materinským jazykom, ani následné nástroje na ich podporu vo vzdelávaní, zamerané na prekonávanie jazykovej bariéry.
- Nedostatočné organizačné, finančné, personálne a priestorové podmienky na vzdelávanie detí s rozmanitými potrebami. Mnohým školám chýbajú pedagogickí asistenti a tiež odborní zamestnanci (školskí špeciálni pedagógovia, školskí psychológovia a ďalší odborníci). Zároveň takmer vôbec nie sú pokryté služby zdravotnej a osobnej asistencie pre deti so zdravotným znevýhodnením. Okrem ľudí však chýbajú aj kvalitne spracované štandardy ich práce, ako aj model, ako by mali na školách pracovať a spolupracovať s učiteľmi. Neefektívne nastavená náplň práce zvyšuje požiadavky na ich počet v systéme.[98] Nedostatočné podmienky a vzdelávanie detí s rozmanitými potrebami vedú v prípade časti detí so zdravotným znevýhodnením k ich vylúčeniu do špeciálneho vzdelávacieho prúdu alebo k úplnému vylúčeniu zo vzdelávania v školách a ich nútenému individuálnemu vzdelávaniu v domácom prostredí. Opatrenia spojené s pandémiou COVID-19, hlavne prerušenie prezenčnej výučby v školách, môžu prehĺbiť existujúce rozdiely vo vzdelávacích výsledkoch týchto detí, spôsobené najmä celkovou nedostatočnosťou a neadekvátnosťou podmienok pre vzdelávanie detí a žiakov s rôznymi formami znevýhodnenia a z MRK.

Ciele

Hlavným cieľom je umožniť všetkým deťom a žiakom, aby v maximálnej možnej miere rozvíjali svoj plný vzdelávací potenciál. Za týmto účelom je potrebné prenastaviť celkový systém poskytovania podpory deťom a žiakom s rozmanitými vzdelávacími potrebami a s nadaním cez tieto čiastkové ciele:

- Zmena koncepcie/definície špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb: Aktuálna definícia detí a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, založená na horizontálnom členení detí a žiakov do kategórií podľa znevýhodnenia, postihnutia či nadania, sa nahradí novou definíciou dieťaťa alebo žiaka zažívajúceho prekážky v prístupe k výchove a vzdelávaniu a pri učení, ktorý na naplnenie svojho vzdelávacieho potenciálu potrebuje poskytnutie a uplatnenie podporných opatrení. Prekážky pri učení a v prístupe k vzdelávaniu pritom budú zohľadňovať faktory na strane dieťaťa a žiaka (príp. rodinného prostredia), faktory na strane školy (napríklad existencia fyzických bariér v budove školy), ako aj ich možný dočasný charakter.
- Nastavenie vertikálneho modelu nárokovateľných podporných opatrení vrátane systému financovania: Na definíciu detí a žiakov zažívajúcich prekážky v prístupe k výchove a vzdelávaniu bude nadväzovať nový vertikálny model podporných opatrení, založený na posúdení miery podpory, ktorú dieťa alebo žiak potrebuje na rozvinutie svojho vzdelávacieho potenciálu. Katalóg podporných opatrení vo vzdelávaní bude členený na:

[96] HAPALOVÁ,M. 2020. Problematické aspekty diagnózy ľahkého mentálneho postihnutia. To dá rozum. Dostupné na: https://analyza.todarozum.sk/docs/19082218430002ker0/

[97] BRÜGGEMANN, Christian a Simone BLOEM, 2013. The potential of international student assessment to measure educational outcomes of Roma students. Sociológia. 45(6), 1–23.

[98] HAPALOVÁ,M. 2020. Nedostatok pedagogických asistentov v školách zhoršuje neefektívne nastavená náplň práce časti z nich. To dá rozum. Dostupné na: https://analyza.todarozum.sk/docs/346832001du1a/

  - všeobecné podporné opatrenia – uplatňované plošne na všetkých školách (napr. primárna prevencia, psychologické a kariérne poradenstvo, posilňovanie individualizácie vo vzdelávaní);
  - cielené podporné opatrenia – uplatňované u konkrétnych detí a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v závislosti od identifikovaných prekážok v prístupe k vzdelávaniu a pri učení (napr. špeciálnopedagogická podpora a intervencie, posilnenie vyučovania niektorých predmetov, zvýšená pedagogická podpora)
  - špecifické podporné opatrenia – uplatňované pri deťoch a žiakoch so závažnejšími formami znevýhodnenia či postihnutia (napr. zásadné prispôsobenie kurikula a intervencie od špecialistov; využívanie komunikačných systémov pre nepočujúcich, Braillovho písma, podporných alebo náhradných komunikačných systémov a pod.)
  - Podporné opatrenia budú zabezpečovať pedagogickí a odborní zamestnanci školy, prípadne budú realizované v spolupráci s externými odborníkmi zo špeciálnych škôl alebo poradenských zariadení. Nárok na uplatnenie konkrétnych typov podporných opatrení bude vychádzať z diagnostického posúdenia realizovaného pedagogickými alebo odbornými zamestnancami školy alebo školskými zariadeniami výchovného poradenstva a prevencie. Financovanie podporných opatrení je plánované zabezpečiť zo zdrojov EŠIF počas programového obdobia 2021-27.
- Vypracovanie katalógu podporných opatrení pre deti a žiakov, pre ktorých nie je vyučovací jazyk školy materinským jazykom.[99] Za týmto účelom budú vypracované diagnostické, didaktické a metodické materiály pre pedagogických a odborných zamestnancov, zamerané na výučbu vyučovacieho jazyka ako druhého či ďalšieho jazyka, zabezpečený systematický zber dát o materinskom jazyku detí a žiakov, a v neposlednom rade zabezpečená informovanosť o všetkých dostupných podporných opatreniach cez novo vytvorený metodický portál.
- Podpora a vzdelávanie učiteľov v oblasti výučby vyučovacieho jazyka na škole ako druhého jazyka. Učiteľom budú sprostredkované diagnostické nástroje, didaktické a metodické materiály cez programy ďalšieho vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov so zapojením aktérov z rôznych sektorov (vysokých škôl, mimovládnych organizácií a pod.). Zároveň budú v spolupráci s vysokými školami pilotované zmeny v príprave učiteľov slovenského jazyka so zameraním na túto oblasť. V prípade škôl s vyučovacím jazykom maďarským sa táto podpora bude týkať výučby slovenského jazyka ako druhého jazyka.
- Zavádzanie nového modelu podporných opatrení pre všetky deti a všetkých žiakov budú sprevádzať viaceré nástroje priamej podpory, určené školám – metodické usmernenia, webová stránka, vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov v školách a v školských zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie.

Implementácia

Zmena definície žiakov so ŠVVP (ktorá zahrnie všetky deti a žiakov zažívajúcich prekážky vo vzdelávaní na dosiahnutie svojho plného potenciálu, vrátane detí a žiakov s nadaním) a vytvorenie vertikálneho modelu nárokovateľných podporných opatrení budú prebiehať paralelne a celý proces bude koordinovať Štátny pedagogický ústav (ŠPÚ) pod gesciou sekcie národnostného a inkluzívneho vzdelávania MŠVVaŠ SR. Nový model a tiež stanovenie špecifických kritérií pre posudzovanie miery podpory vzniknú na základe konzultačného procesu so zapojením partnerov z rôznych sektorov (štátnej správy, teda MŠVVaŠ SR a jeho priamo riadených organizácií, expertov z vysokého školstva a výskumu na oblasť inkluzívneho vzdelávania špeciálnej pedagogiky, zástupcov rôznych mimovládnych združení a profesijných asociácií). Títo aktéri budú súčasťou novo-vytvorených pracovných skupín (minimálne 6), ktoré bude koordinovať ŠPÚ. V tomto procese budú taktiež zohľadnené príklady podobných modelov podporných opatrení zo zahraničia (napr. Česká republika, Portugalsko, Nórsko). Výsledkom celého procesu bude novela zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (spolu so samostatnou vyhláškou) a novela zákona č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení.

[99] Katalóg sa nebude vzťahovať na tých žiakov z maďarskej národnostnej menšiny a ďalších národnostných menšín, ktorí majú možnosť sa vzdelávať v národnostnej škole.

Vypracovanie katalógu podporných opatrení pre deti a žiakov, pre ktorých nie je vyučovací jazyk školy materinským jazykom[100] bude taktiež zabezpečovať ŠPÚ prostredníctvom pracovnej skupiny s relevantnými aktérmi a expertmi v danej oblasti (experti zo štátnej správy, vysokého školstva, profesijných združení a mimovládnych organizácií). Vzhľadom na absenciu skúseností s nástrojmi na poskytovanie jazykovej podpory bude nadviazaná spolupráca s medzinárodnými expertmi (napr. z ČR, Švédska, Veľkej Británie, Portugalska), ktorých skúsenosti budú využité pri tvorbe podporných nástrojov pre deti, žiakov a pedagogických zamestnancov a pri ich aplikácií do praxe. Užší okruh expertov v danej oblasti, ktorí budú súčasťou zmieňovanej pracovnej skupiny a ktorí budú kontrahovaní Štátnym pedagogickým ústavom, vypracujú didaktické a metodické materiály a nástroje na realizáciu diagnostiky úrovne jazykových schopností detí a žiakov pedagogickými a odbornými zamestnancami škôl. Tie budú zavedené do praxe prostredníctvom cieleného vzdelávania a metodickej podpory. V neposlednom rade a paralelne s procesom vytvárania katalógu podporných opatrení sa vytvorí systém zbierania dát o materinskom jazyku detí a žiakov, ktoré sa budú priebežne vyhodnocovať, aby poskytovali informácie pre samotný proces zavádzania podporných opatrení do praxe.

Vzhľadom na potrebu adekvátneho nastavenia nových typov podpory, ktoré aktuálne vo vzdelávacom systéme absentujú, bude pred plošným zavedením systému podporných opatrení realizované pilotné overovanie a testovanie vybraných opatrení na vzorke škôl. Na úrovni materských škôl sa aj v súvislosti s implementáciou povinného predprimárneho vzdelávania zrealizuje pilotné overovanie pôsobenia pomocných vychovávateľov, ktorí budú zabezpečovať pomocné činnosti pri začleňovaní detí a žiakov so zdravotným a sociálnym znevýhodnením (napr. pomoc pri samoobslužných činnostiach, osobnej hygiene, pri prekonávaní architektonických bariér, pri komunikácií s deťmi a ich zákonnými zástupcami, pri adaptácii detí na školské prostredie). V prípade pomocných vychovávateľov, ktorí budú pôsobiť v materských školách s vysokým zastúpením detí zo sociálne znevýhodneného prostredia s rómskym materinským jazykom, budú požiadavky na uchádzačov nastavené tak , aby boli uprednostnení uchádzači ovládajúci rómsky jazyk a pochádzajúci z miestnej komunity. Nastavenie chýbajúcich podporných služieb pre deti a žiakov chorých alebo zdravotne oslabených sa otestuje prostredníctvom zavedenia pozície školských zdravotných sestier. Ich úlohou bude poskytovanie zdravotnej a ošetrovateľskej starostlivosti, realizácia skríningu s cieľom včasnej identifikácie zdravotných problémov u detí a žiakov, preventívne a poradenské aktivity v oblasti podpory zdravého životného štýlu a prevencie ochorení a ďalšie činnosti. V prípade školských zdravotných sestier bude súčasťou ich pilotného overovania aj určenie optimálnej spádovej oblasti, resp. zdieľania 1 školskej zdravotnej sestry viacerými školami s jedným zriaďovateľom. Výstupy z pilotného overovania budú tvoriť podklad pre nastavenie katalógu podporných opatrení a ich následného financovania.

Zabezpečovanie podpory pri zavádzaní nového modelu podporných opatrení bude koordinovať a zastrešovať ŠPÚ, resp. transformovaná priamoriadená organizácia (komponent 7 *Vzdelávanie pre 21. storočie*). Podporu implementácie nového modelu budú koordinovať regionálne tímy, zriadené na úrovni krajov, ktorú v súčasnosti pokrývajú 3 regionálne a 6 detašovaných pracovísk Metodicko-pedagogického centra. Regionálne tímy budú v každom regióne pozostávať minimálne z piatich zamestnancov skúsených v oblasti zavádzania inkluzívnych princípov do praxe, ktorí budú priebežne školení a sieťovaní. Regionálne tímy budú poskytovať poradenstvo, konzultácie a mentoring jednotlivým školám v ich regionálnej pôsobnosti, ktoré budú šité na mieru a potreby samotných škôl. Cieľom bude pomoc a podpora pri implementácií nového modelu podporných opatrení na úrovni jednotlivých škôl a ich pri zavádzaní do praxe. Činnosť regionálnych tímov bude prebiehať aj v spolupráci so zariadeniami výchovného prevencie a poradenstva. Regionálne tímy budú taktiež zabezpečovať podporu pedagogickým a odborným zamestnancom a vedeniu škôl cez programy profesijného rozvoja. Obsahom týchto programov bude detailné a praktické zoznámenie sa s novým vertikálnym modelom podporných opatrení a zmeneným mechanizmom financovania. Pri implementácii a príprave praxe na nový systém podporných opatrení vo vzdelávaní sa tiež počíta so zapojením partnerov z rôznych sektorov (mimovládne organizácie, vysoké školy, a ďalší) do poskytovania programov profesijného rozvoja a realizácie vzdelávania. Pri implementácii podporných opatrení budú taktiež systematicky zbierané dáta o ich uplatňovaní za podmienky, že to nebude zásadne prispievať k zvýšenej byrokratizácii školstva. Paralelne budú vytvorené a implementované programy ďalšieho vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov, zameriavajúce sa na diagnostiku a výučbu slovenského jazyka ako druhého alebo ďalšieho jazyka. V spolupráci s vysokými školami budú pilotované zmeny v príprave učiteľov slovenského jazyka, aby ich absolventi získali vedomosti a zručnosti v didaktike výučby slovenského jazyka ako

[100] Katalóg sa nebude vzťahovať na žiakov z maďarskej národnostnej menšiny a ďalších národnostných menšín v prípade, ak žiak má možnosť sa vzdelávať v národnostnej škole.

druhého, resp. ďalšieho jazyka. Pilotovanie týchto zmien bude podporené samostatným grantovým programom pre vysoké školy.

Uvedené časovo obmedzené opatrenia budú financované zo zdrojov RRF v rámci prípravy reformy a jej zavádzanie do praxe v období rokov 2021 až 2025. Okrem týchto špecifických aktivít zameraných priamo na zavádzanie nového modelu podporných opatrení (cez profesijný rozvoj, poradenstvo, konzultácie a mentoring školám) sú v rámci komponentu 7 *Vzdelávanie pre 21. storočie* bližšie špecifikované reformy v oblasti prípravy a rozvoja učiteľov na nové obsahy a formy výučby, ktoré zahŕňajú aj aspekty inkluzívneho vzdelávania a diferencovanej výučby žiakov s rôznymi špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Príkladom týchto aktivít je grantový program určený na transformáciu študijných programov pripravujúcich budúcich učiteľov podporujúci inkluzívne vzdelávanie alebo zavedenie nového modelu financovania profesijného rozvoja učiteľov, ktorý bude zahŕňať medzi prioritné témy aj inkluzívne vzdelávanie.

Štátna pomoc

Definícia konceptu špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb detí a žiakov a vypracovanie modelu nárokovateľných podporných opatrení vo výchove a vzdelávaní nevedie k prevodu verejných zdrojov, ktorý by mohol viesť k nenáležitej výhode u jedného alebo viacerých príjemcov. Pokiaľ ide o priamoriadenú organizáciu MŠVVaŠ SR, ktoré je vykonávateľom reformy, nejde o žiadnu štátnu pomoc, nakoľko je inštitúcia súčasťou systému verejného vzdelávania a je financovaná predovšetkým štátom.

Adresát

Všetky deti a žiaci v predprimárnom, primárnom a sekundárnom vzdelávaní, teda vrátane žiakov so ŠVVP (so zdravotným znevýhodnením, s nadaním a zo sociálne znevýhodneného prostredia).

Časový rozvrh

- Vytvorenie expertných pracovných skupín, ktoré budú špecifikovať jednotlivé typy podporných opatrení vo vzdelávaní v nadväznosti na rôzne druhy špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb. Vytvorenie samostatnej expertnej pracovnej skupiny na vypracovanie podporných opatrení pre žiakov, pre ktorých je vyučovací jazyk druhým/cudzím jazykom: do Q2 2021.
- Vypracovanie katalógu podporných opatrení vo vzdelávaní, príprava legislatívneho návrhu novej definície špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb (návrh novely zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní) a sprievodnej vyhlášky, príprava nadväzného návrhu novely Zákona č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení, upravenie Nariadenia vlády SR č. 630/2008 Z. z., ktoré zohľadňuje pri výpočte normatívneho príspevku prostredníctvom koeficientov rôzne špecifiká (napr. deti so ŠVVP).: do Q4 2022. Účinnosť noviel oboch pripravovaných zákonov je Q1 2023.
- Pilotovanie vybraných podporných opatrení prostredníctvom zavedenia nových pozícií do konkrétneho segmentu vzdelávacej sústavy (pomocný vychovávateľ – materské školy) alebo do vybranej vzorky škôl (školská zdravotná sestra – materské, základné a stredné školy): Q3 2021 – Q4 2023.
- Vypracovanie a zavedenie systému zberu dát o materinskom jazyku detí a žiakov: do Q4 2021.
- Vytvorenie sprievodných metodických materiálov k vertikálnemu modelu podporných opatrení, didaktických a metodických materiálov k výučbe slovenčiny ako druhého jazyka, vypracovanie nástrojov na realizáciu diagnostiky úrovne jazykových schopností detí a žiakov pedagogickými a odbornými zamestnancami škôl a školských zariadení, vytvorenie a sprevádzkovanie samostatného webového portálu: do Q4 2022.
- Vytvorenie a pôsobenie regionálnych tímov na krajských pobočkách (8+1) transformovanej priamo riadenej organizácie (komponent 7 *Vzdelávanie pre 21. storočie*), zameraných na podporu zavádzania inkluzívneho vzdelávania a modelu nárokovateľných podporných opatrení v školách a školských zariadeniach: Q1 2023 - Q4 2025.
- Poskytovanie programov profesijného rozvoja pre pedagogických a odborných zamestnancov a manažment škôl a školských zariadení o vertikálnom modeli nárokovateľných opatrení, diagnostike úrovne jazykových schopností detí a žiakov a podpore pri prekonávaní jazykovej bariéry v prístupe ku vzdelávaniu: Q1 2023 - Q4 2025.

- Zabezpečenie informačnej kampane o inkluzívnom vzdelávaní so zapojením mimovládnych organizácií: Q2 2022 - Q4 2023.
- Pilotovanie zmien v príprave učiteľov slovenského jazyka, podporených grantovým programom pre vysoké školy: Q1 2023 - Q4 2025.

3.1.3 Reforma 3: Reforma systému poradenstva a prevencie a zabezpečenie systematického zberu dát v oblasti podpory duševného zdravia detí, žiakov a študentov

Výzvy

Systém poradenstva a prevencie v aktuálnej podobe nedokáže poskytovať starostlivosť a odborné činnosti v potrebnom rozsahu a kvalite, ktorý by zohľadňoval najmä individuálne potreby klientov (analýza Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie, HBSC štúdia 2018). V súčasnosti poskytujú výchovné poradenstvo dva druhy školských zariadení výchovného poradenstva a prevencie (poradenské zariadenia) s jasne vymedzeným zameraním na rozdielne cieľové skupiny. Centrum špeciálno-pedagogického poradenstva (CŠPP) poskytuje komplexnú odbornú činnosť a súbor špeciálnopedagogických intervencií deťom so zdravotným postihnutím vrátane detí so zdravotným postihnutím, či detí a žiakov s nadaním, ktorým bola diagnostikovaná aj vývinová porucha. Ostatným deťom bez zdravotného postihnutia poskytuje komplexnú starostlivosť Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie (CPPPaP).

Za najväčšie výzvy možno považovať:

- Chýbajúce štandardy a nedostatočný rozsah poskytovaných odborných činností. Postupy, obsah a nástroje odborných činností na školách a v poradenských zariadeniach nie sú jednoznačne definované. V praxi sa iba ojedinele uplatňuje multidisciplinárny prístup k zabezpečovaniu sanácie potrieb dieťaťa a rovnako nedostatočná je cielená preventívna práca s rodičom dieťaťa v oblasti zabezpečovania emocionálnych a behaviorálnych potrieb dieťaťa (od práce podporných tímov až po poradenstvo v špecializovaných poradenských zariadeniach).
- Nevhodne poskytovaná odborná činnosť formou diagnostiky u detí z MRK. Testovanie školskej spôsobilosti a zisťovanie mentálnej úrovne detí zo sociálne znevýhodneného prostredia, z MRK nezohľadňuje ich znalosť slovenského jazyka a kultúru stimulujúceho prostredia. Výber a aplikovanie nevhodných psychodiagnostických metód môže mať negatívny dosah na celkový výsledok diagnostiky a ďalšie vzdelávanie žiakov. Na nedostatky v procese diagnostiky ľahkého mentálneho postihnutia u detí upozornila v minulosti aj Štátna školská inšpekcia.
- Nedostatočné kapacity systému. Poddimenzovaný počet zamestnancov v podporných tímoch v školách ako aj v poradenských zariadeniach a špecializovaných poradenských zariadeniach spôsobuje neskorú intervenciu a sanáciu potrieb dieťaťa, žiaka a rodiny, čo má výrazný dopad na jeho možnosti vzdelávania a uplatnenia sa na trhu práce a v spoločnosti. Nedostupnosť terénnej ranej starostlivosti pre deti žijúce vo vylúčených komunitách, s kultúrnymi špecifikami a/alebo slabým socioekonomickým zázemím a zdravotným postihnutím.
- Absencia dát o duševnom zdraví detí, žiakov, študentov. To vytvára tzv. „slepé miesta“ v štátnych politikách rezortu školstva a ďalších dotknutých rezortov (zdravotníctvo; práca, sociálne veci a rodina; regionálny rozvoj) a spôsobuje nedostatočne včas identifikované prekážky vo výchove, vzdelávaní, v starostlivosti o zdravie a nedostatočné zabezpečenie minimálnej kvality života dieťaťa garantovanej štátom.
- Medzery vo vzdelávaní odborných zamestnancov. Študentom pedagogických a psychologických odborov nie je poskytovaná dostatočná odborná príprava na prax. Existujúci odborní zamestnanci v systéme poradenstva a prevencie majú obmedzený prístup ku kontinuálnemu rozvoju a celoživotnému vzdelávaniu v zmysle najnovších vedeckých poznatkov, nástrojov a ich využívania v praxi.

Ciele

Hlavným cieľom je transformovať činnosť zariadení výchovného poradenstva a prevencie tak, aby bola orientovaná na definovanie potrieb žiakov a individualizovaných prístupov a nie na cielenú distribúciu žiakov do vzdelávacích prúdov z dôvodu zvýšeného normatívu (bežné školy) či naplnenia potrebných kapacít špeciálnych škôl. Preto by

poradenské zariadenie nemalo byť zriadené ako súčasť školy. Tým sa v praxi zamedzí aj konfliktu záujmov pri prijímaní žiakov so zdravotným znevýhodnením do škôl pre žiakov so zdravotným znevýhodnením.

Z toho vyplývajúcou prioritou je zabezpečiť dostupnosť, kvalitu a adresnosť odbornej starostlivosti pre deti a žiakov a ich rodiny, v súlade s najnovšími vedeckými a odbornými poznatkami implementovanými v praxi. Odborné činnosti budú poskytované v súlade s vydanými výkonovými a obsahovými štandardmi výchovného poradenstva prostredníctvom piatich stupňov podpory. Tá predstavuje úzku spoluprácu podporných tímov v školách a v školských zariadeniach, vrátane tzv. multidisciplinárneho tímu. Vytvoria sa tak podmienky intenzívnej, včasnej a kvalitnej podpory, pomoci a intervencie pre deti, žiakov, študentov, zákonných zástupcov, zástupcov zariadení a iné súvzťažné subjekty.

Novovytvorené centrá poradenstva a prevencie (CPP) budú k školám bližšie a veľkú časť svojej činnosti v charaktere prevencie budú realizovať priamo na školách. Zariadenia poradenstva a prevencie (CPP a špecializované centrá poradenstva a prevencie) budú poskytovať odborné činnosti bez vymedzenia zamerania na cieľové skupiny podľa zdravotného znevýhodnenia, ako je to v súčasnosti, teda tak, aby dieťaťu nebola zamedzovaná možnosť navštevovať centrum poradenstva a prevencie (CPP) na základe jeho zdravotného znevýhodnenia. Zmena systému si vyžaduje aj ďalšie podporné opatrenia:

- Posilnenie podporných tímov - personálne obsadenie poradenských zariadení je aktuálne nedostatočné. Z dôvodu nedefinovania pracovného úväzku na ustanovený týždenný pracovný čas prispieva k obmedzenému poskytovaniu komplexnej odbornej starostlivosti. Určením požiadavky na počet odborných zamestnancov a zavedením ustanoveného týždenného pracovného času sa zvýši dostupnosť komplexnej odbornej starostlivosti poskytovanej poradenskými zariadeniami.
- Zmena financovania. Aktuálne sú poradenské centrá financované na základe počtu klientov a podľa normatívu na odborné činnosti, čo vytvára tlak na kvantitatívne ukazovatele, bez ohľadu na kvalitu starostlivosti. Zmena financovania bude spočívať v nastavení na základe vykonaných odborných činností.
- Zavedenie jednotného elektronického systému evidencie odborných činností, ktorý bude slúžiť na evidenciu žiakov, výkonov, dokumentácie naprieč všetkými stupňami poradenských úrovní a bude podkladom na nastavenie nového systému financovania. Osobné údaje by sa mali spracúvať v súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679(14) alebo (EÚ) 2018/1725(15), podľa toho, ktoré z týchto dvoch nariadení je uplatniteľné. Evidencia výkonov na jednotlivých stupňoch sprehľadní poskytovanú odbornosť, umožní prepojenie medzi jednotlivými stupňami podpory a tým urýchli poskytovanie adekvátnej odbornej starostlivosti. Zároveň sa zabezpečí systematický zber dát o duševnom zdraví detí/žiakov, ktorý bude pravidelne publikovaný v Správe o duševnom obraze detí a mládeže.
- Digitalizácia diagnostických nástrojov v systéme poradenstva a prevencie - na základe prijatých výkonových a obsahových štandardov výchovného poradenstva nakúpi Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie (VÚDPaP) licencie na odporúčané diagnostické nástroje a zabezpečí ich preklad, štandardizáciu na slovenskú populáciu a digitalizáciu.

Implementácia

Reforma systému poradenstva a prevencie bude pripravená pracovnou expertnou skupinou MŠVVaŠ SR zloženou z expertov pokrývajúcich všetky súčasné poradenské zariadenia a odborné tímy na školách. Reforma bude prijatá v roku 2021 s prechodným obdobím 12 mesiacov, účinná od roku 2022. Zmena financovania bude zadefinovaná po prvom zbere dát v Q1 2023. Tvorbu obsahových a výkonových štandardov bude zastrešovať Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie, pod ktorým sa vytvorí pracovná skupina pozostávajúca zo 60 odborníkov.

Na základe prijatých štandardov VÚDPaP nakúpi licencie na odporúčané diagnostické nástroje a zabezpečí ich preklad, štandardizáciu na slovenskú populáciu a ich digitalizáciu. Implementácia jednotného elektronického systému evidencie odborných činností zabezpečí prehľad výkonov v systéme poradenských zariadení ako aj ich financovanie a zabezpečí zber reprezentatívnych dát, na základe ktorých pripraví a aktualizuje Správu o duševnom obraze detí a mládeže.

Súčasťou reformy bude nadrezortný prístup k zabezpečeniu dostupnosti starostlivosti o duševné zdravie naprieč rezortmi (Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR a Ministerstvo spravodlivosti SR).

Štátna pomoc

Pri reforme systému poradenstva a prevencie navrhované opatrenie zapojí do procesu verejný, súkromný aj mimovládny sektor. Poskytnuté materiálno-technické vybavenie a prístup k novovytvorenej digitálnej platforme budú sprístupnené aktérom podľa pravidiel verejného obstarávania a riadneho finančného hospodárenia. To zabezpečí, že štát bude platiť trhové ceny za obstarané tovary a služby, a teda nebude poskytnutá žiadna štátna pomoc. Navrhovaná zmena modelu financovania poradenských služieb bude nediskriminačná pre všetkých zapojených poskytovateľov v súlade s princípmi štátnej pomoci.

Adresát

Deti, žiaci, študenti (0-30 rokov) a ich rodičia/zákonní zástupcovia; pedagogickí a odborní zamestnanci v systéme poradenstva a prevencie; školy a učitelia; školské poradenské zariadenia zaradené v systéme poradenstva a prevencie.

Časový rozvrh

- Prijatie návrhu reformy a spustenie procesov pre jej implementáciu: Q4 2021
- Vstup legislatívnych zmien do účinnosti vrátane zmeny financovania: od Q1 2023
- V rámci novej koncepcie poradenstva a prevencie navýšenie a posilnenie podporných tímov v poradenskom systéme: 2022
- Elektronický informačný systém: od Q1 2022
- Digitalizácia diagnostických nástrojov v súlade so zavedenými štandardmi: do Q4 2023
- Prvé pilotné fakultné poradenské zariadenie: od Q1 2022
- Prvé vyhodnotenie dát o stave duševného zdravia detí/žiakov/študentov na Slovensku a odporúčania pre jednotlivé rezorty: do Q2 2026

3.1.4 Reforma 4: Implementácia nástrojov na prevenciu predčasného ukončovania školskej dochádzky a úprava F-odborov

Výzvy

Hoci miera predčasného ukončovania školskej dochádzky na Slovensku (8,3% v roku 2019) je pod priemerom EÚ (10,2% v roku 2019), za ostatné roky možno pozorovať jej stúpajúci trend (v roku 2009 len 4,9%).[101] Súčasne sa predčasné ukončovanie školskej dochádzky nerovnomerne dotýka žiakov so znevýhodnením. V školskom roku 2017/18 bol podiel žiakov z MRK s ukončenou povinnou školskou dochádzkou, ktorí nepokračovali vo vzdelávaní na úrovni 13,4%, zatiaľ čo v prípade žiakov mimo MRK to bolo len 5,5%. V školskom roku 2018/2019 ukončilo predčasne školskú dochádzku 3,4% žiakov bez zdravotného znevýhodnenia a až 18,4% žiakov so zdravotným znevýhodnením; v prípade žiakov vzdelávaných v špeciálnych základných školách to bolo až 28,1%.[102] Žiaci s predčasne ukončenou školskou dochádzkou (PUŠD) majú pritom až 12 krát vyššiu pravdepodobnosť, že budú nezamestnaní oproti 15-24-ročným, ktorí neukončili školskú dochádzku predčasne. Medzi najväčšie problémy v tejto oblasti patria:

- Absencia systému identifikácie a podpory žiakov ohrozených predčasným ukončením školskej dochádzky. Na Slovensku neexistuje systém včasného varovania ani systémovej podpory nástrojov na eliminácia a prevenciu predčasného ukončovania školskej dochádzky.
- Chýbajúce možnosti vzdelávania pre mladých ľudí s predčasne ukončenou školskou dochádzkou a bez ukončenej základnej školy.[103] Špecificky problematické je vzdelávanie v tzv. F-odboroch, ktorých

[101] https://op.europa.eu/webpub/eac/education-and-training-monitor-2020/countries/slovakia_sk.html
[102] https://www.minedu.sk/data/att/15944.pdf
[103] Osoby bez ukončenej základnej školy môžu pokračovať vo vzdelávaní na dvojročných, prípadne trojročných učebných odboroch nižšieho stredného odborného vzdelania (F-odbory), alebo si môžu základnú školu dodatočne dokončiť v rámci vzdelávania na získanie nižšieho stredného vzdelania (tzv. kurzy druhošancového vzdelávania), ktoré organizujú základné alebo stredné odborné školy.

absolvovaním získavajú mladí ľudia len nižšie stredné odborné vzdelanie, v dôsledku čoho sa následne nemôžu uchádzať o štúdium vo vzdelávacích programoch, ktoré poskytujú stredné odborné vzdelanie, úplné stredné odborné vzdelanie a úplné stredné všeobecné vzdelanie. Oproti vzdelávaniu v základných školách je vzdelávanie v F-odboroch drahšie a absolvovanie niektorých odborov nezvyšuje šance na lepšie uplatnenie na pracovnom trhu. F-odbory súčasne podporujú segregáciu žiakov z MRK (40% stredných odborných škôl poskytujúcich vzdelávanie v F-odboroch sú elokované pracoviská (55 zo 138) fyzicky oddelené od kmeňovej školy. 96% z elokovaných pracovísk (EP) sa nachádza v obciach, v ktorých žije rómska menšina, pričom 15 zo všetkých 55 EP sa nachádza v obciach, kde Rómovia žijú na okraji obce alebo v segregovaných osídleniach. EP tak nemotivujú žiakov z MRK navštevovať školy spolu so žiakmi z majority.

Ciele

Hlavným cieľom je celkové zníženie miery predčasného ukončovania školskej dochádzky a špecificky v populácii žiakov so znevýhodnením, ktorí sú predčasným ukončením školskej dochádzky nadmerne ohrození. V rámci vzdelávacieho systému je potrebné zamerať sa na rozšírenie možnosti dosiahnutia vyššieho stupňa vzdelania pre mladých bez ukončenia základného vzdelania. Za týmto účelom je potrebné realizovať nasledovné čiastkové ciele:

- Vytvoriť systém včasného varovania predčasného ukončenia školskej dochádzky, prostredníctvom ktorého školy dokážu včas zachytiť žiakov, ktorí sú ohrození predčasným ukončením školskej dochádzky. Takéto systémy vyhodnocujú rôzne relevantné faktory týkajúce sa žiaka a jeho dochádzky (vymeškané hodiny, sociálno-ekonomické zázemie a pod.). Aj vzhľadom na dlhotrvajúce zatvorenie škôl z dôvodu pandémie koronavírusu môže skupina ohrozených žiakov výrazne rásť. Pravdepodobne pôjde najmä o žiakov z chudobnejších domácností (v dôsledku potreby ekonomicky zabezpečiť domácnosť). Zvýšené riziko sa môže v dôsledku domáceho a sexuálneho násilia či predčasného tehotenstva týkať dievčat a v súvislosti s vyšším zdravotným rizikom aj niektorých žiakov so zdravotným znevýhodnením (Azevedo et al., 2020). Je náročné opätovne naviazať pozitívny vzťah ku škole, nadobudnúť potrebné zručnosti a vedomosti a teda motivovať žiakov k zotrvaniu vo vzdelávaní.
- Zabezpečiť podporu žiakov ohrozených predčasným ukončením školskej dochádzky formou mentoringu a túторingu na druhom stupni základných škôl a v stredných školách. Mentoring a túторing zahŕňajú prácu s motiváciou žiaka, emocionálnym záväzkom voči škole, ako aj doučovanie s cieľom zlepšenia vzdelávacích výsledkov či prípravy na prijímacie konanie na strednú školu. Podpora mentoringu a túторingu posilní rovnosť žien a mužov zameraním sa aj na problémy, ktorým čelia najmä mladé ženy, ako napríklad predčasné otehotnenie a domáce násilie, a na ich aktívne adresovanie.
- Rozšíriť možnosti dosiahnutia vyššieho stupňa vzdelania pre mladých ľudí bez ukončeného základného vzdelania. Novela zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) upraví možnosť ukončiť nižšie stredné vzdelanie v rámci odborov nižšieho stredného odborného vzdelávania (NSOV) v dvoj- a trojročnom kombinovanom programe (v závislosti od ročníka, v ktorom žiak skončil základnú školu) prostredníctvom komisionálnej skúšky. Cieľom je odstránenie tzv. slepých uličiek v rámci vzdelávacieho systému a umožniť žiakom odborov nižšieho stredného odborného vzdelávania dokončiť základnú školu v rámci jedného programu, ktorý je efektívnejší. Dôjde k väčšej adresnosti systému vo vzťahu k ohrozeným skupinám a zároveň sa prečistí ponuka odborov vzdelávania s ohľadom na potreby na trhu práce.
- Regulácia F-odborov rozšírením povinnosti určovať plány výkonov stredných škôl aj na odbory nižšieho stredného odborného vzdelávania (novelou zákona č. 61/2015 Z. z. o odbornom vzdelávaní a príprave). Bude upravená vyhláška č. 292/2019. Z. z., ktorou sa ustanovujú kritériá na určenie najvyššieho počtu žiakov prvého ročníka stredných škôl z dôvodu, že tieto odbory plnia spoločensko-sociálnu funkciu, kde žiaci ostávajú v škole pod pedagogickým dozorom a ponúka sa týmto žiakom možnosť získať aspoň nejakú úroveň kvalifikácie uznávanej na trhu práce. Osobitná pozornosť bude venovaná odboru „praktická žena“, ktorý je založený na stereotypoch o úlohe žien v spoločnosti, a ktorý vykazuje nízku úspešnosť absolventiek pri uplatnení sa na trhu práce. Prílišná regulácia F-odborov však môže viesť k zníženiu ich spoločenskej funkcie udržať v škole žiakov, ktorí nedokončili vzdelávanie v základnej škole, resp. môže viesť k strate možnosti získať kvalifikáciu požadovanú trhom práce pri absencii systému validácie a uznávania výsledkov predošlého vzdelávania.

Implementácia

V rámci rezortu školstva sa vytvorí pracovná skupina pre prípravu systému včasného varovania a monitorovania predčasného ukončenia školskej dochádzky, prostredníctvom ktorého budú môcť školy a školské zariadenia včas identifikovať žiakov s rizikom predčasného ukončenia školskej dochádzky. V pracovnej skupine budú zastúpení aj experti z mimovládnych organizácií a združení zastupujúcich ľudí pracujúcich so žiakmi z MKR, ako aj ďalší odborníci štátnej správy, samosprávy a škôl, ktorí sa budú následne podieľať na samotnej implementácii systému včasného varovania.

Doučovanie žiakov prostredníctvom mentorov/tútorov sa bude realizovať cez dotačný projekt s finančnou alokáciou zo zdrojov EŠIF počas programového obdobia 2021-27. O dotácie na zamestnanie mentorov/tútorov (ktorými budú môcť byť napr. študenti vysokých škôl alebo pracovníci z neziskového sektora) sa budú môcť uchádzať rôzni aktéri pôsobiaci vo výchovno-vzdelávacom systéme (napr. mimovládne organizácie, komunitné centrá, ako aj základné a stredné školy, ktoré navštevujú žiaci ohrození predčasným ukončením školskej dochádzky).

Po rozšírení možnosti pre mladých ľudí s nedokončeným základným vzdelaním získať vyšší stupeň vzdelania nastaví MŠVVaŠ SR aj systém plánovania výkonov pre F-odbory prostredníctvom vyhlášky, ktorou sa určujú kritériá pre určovanie najvyššieho počtu žiakov prvého ročníka stredných škôl. Tie budú zohľadňovať samotné špecifiká daných odborov, ako sú kritériá na úrovni školy (prospech, dochádzka, podiel dokončenia základnej školy) a na úrovni odborov (výsledky absolventov jednotlivých na trhu práce).

Adresát

Žiaci II. stupňa základných škôl, stredných škôl a mladí ľudia s ukončenou povinnou školskou dochádzkou, ktorí nepokračujú vo vzdelávaní

Štátna pomoc

Pracovná skupina bude vytvorená interne v rámci MŠVVaŠ SR a bude sa sústrediť na vytvorenie novej metodiky pre systém včasného varovania (pred predčasným ukončovaním školskej dochádzky), nedochádza k prevodu verejných zdrojov, ktorý by mohol viesť k nenáležitej výhode u jedného alebo viacerých príjemcov. Dotačná schéma na podporu mentoringu a tútoringu bude prístupná za rovnakých podmienok pre štátnych aj neštátnych poskytovateľov. Na tomto základe sa neposkytuje štátna pomoc.

Časový rozvrh

- Rozšíriť možnosť získať nižšie stredné vzdelanie: Q4 2021
- Zavedenie legislatívneho rámca a nastavenie systému plánov výkonov F-odborov: Q1 2023
- Tvorba systému včasného varovania: Q4 2022
- Vytvorenie dotačného programu na podporu mentoringu/tútoringu s pravidelnou finančnou alokáciou: Q4 2022

3.1.5 Reforma 5: Podpora desegregácie škôl

Výzvy

Slovensko patrí medzi krajiny s vysokou mierou segregácie vo vzdelávaní. Segregácia nadobúda rôzne podoby, medzi ktoré patria najmä oddelené vzdelávanie rómskych detí v rôznych školách (v rámci bežného aj špeciálneho školstva); vytváranie elokovaných pracovísk priamo v marginalizovaných osadách; vytváranie rómskych a nerómskych tried v rámci školy či oddelené vzdelávanie detí v rámci tried. Súčasná legislatíva na SR segregáciu na školách síce zakazuje, ale nijakým spôsobom pojem segregácie nedefinuje. Na problematiku upozorňuje aj Európska komisia, ktorá v tejto súvislosti už v roku 2015 začala konanie proti SR pre podozrenie z porušenia Smernice o rasovej rovnosti (2000/43/ES) prijatej v roku 2000.[104] V súčasnosti sa pri desegregačných aktivitách dá

[104] Smernica Rady 2000/43/ES z 29. júna 2000, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod.

spoliehať iba na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, rozsudok krajského súdu v Prešove vo veci segregácie na škole v Šarišských Michaľanoch[105] a na doterajšiu činnosť Štátnej školskej inšpekcie.

Systém podpory vzdelávania nemotivuje ani nepodnecuje zriaďovateľov a riaditeľov škôl pretvárať školy na inkluzívne. Otázka segregácie je úzko spätá s problematikou nesprávnej diagnostiky ľahkého mentálneho postihnutia rómskych detí. Oddelené vzdelávanie sa neprejavuje len na školách, ale má aj spoločenské dôsledky neskôr v dospelom veku či už v pracovnom alebo spoločenskom živote. Bez zmeny nastavenia systému a absencie motivačných a podporných nástrojov bude súčasný trend segregácie pokračovať.

Ciele

Strategickým cieľom do roku 2030 podľa Strategického rámca Európskej únie pre rovnosť, inklúziu a participáciu Rómov je dosiahnuť, aby menej ako jeden z piatich rómskych žiakov študoval na škole, kde väčšina detí a žiakov sú Rómovia. V nadväznosti na tento strategický cieľ je všeobecným cieľom vylúčiť priestorové vyčleňovanie rómskych žiakov v rámci bežného prúdu vzdelávania a eliminovať nesprávne zaraďovanie rómskych žiakov do špeciálneho vzdelávacieho prúdu na základe chybnej diagnostiky. Oba tieto ciele sú podporené nie len finančne, ale aj zmenou legislatívy, ktorá bude na jednej strane definovať a eliminovať segregáciu a na druhej strane umožní MŠVVaŠ SR podporovať a zvýhodňovať školy, ktoré budú vzdelávať žiakov inkluzívne a vytvorí tak konkurenčnú výhodu oproti školám, ktoré budú desegregačnú a inkluzívnu legislatívu uplatňovať v nedostatočnej miere. V súvislosti s uvedenými cieľmi je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- Poskytovať metodickú podporu v oblasti desegregácie. Vytvoriť metodické usmernenia pre jednotlivých aktérov vzdelávania (zriaďovatelia, školy a školské zariadenia, riaditelia, učitelia, atď.) pre prevenciu a odbúravanie segregovaného vzdelávania. Bez prípravy podporných dokumentov a systémovej podpory zo strany MŠVVaŠ SR nie je možné očakávať samostatnú aktivitu škôl.
- Podporiť pilotné desegregačné projekty, ktorými sa overí účinnosť a aplikovateľnosť vypracovaných metodických materiálov, zameraných na prevenciu a odbúravanie segregovaného vzdelávania. Súčasťou pilotných projektov bude tvorba manuálu pre zriaďovateľov a riaditeľov škôl pre postupné zavádzanie desegregačných aktivít a finančná podpora na implementáciu proinkluzívnych opatrení. V rámci projektu budú zabezpečené školenia pre zriaďovateľov a riaditeľov škôl s cieľom zvyšovať ich povedomie o význame desegregácie.
- Zaviesť definíciu segregácie do legislatívy. Na základe implementovaných metodických materiálov prostredníctvom pilotných desegregačných projektov dôjde k úprave právneho predpisu (antidiskriminačný zákon alebo školský zákon) a ďalších právnych predpisov, spojených s financovaním a riadením škôl. Pri legislatívnom rámci je potrebné jednoznačne určiť, aké konanie a opomenutie je považované za segregáciu, aby pri výklade nedochádzalo k rôznym interpretáciám.
- Po prijatí legislatívnej zmeny upraviť aj právny predpis týkajúci sa riadenia škôl v časti zaraďovania a vyraďovania škôl MŠVVaŠ SR do/zo siete škôl. Zohľadňovať princíp desegregácie pri vydávaní stanoviska k žiadosti o zriadenie elokovaného pracoviska stredných škôl s cieľom obmedziť ich zriaďovanie pri MRK. Zároveň prehodnotiť existujúcu sieť elokovaných pracovísk.
- Investovať do ľudských zdrojov. Poskytnúť školám účelovo viazané prostriedky na navýšenie počtu odborných zamestnancov (terénnych supervízorov) s cieľom podporiť desegregáciu.
- Poskytnúť finančnú podporu zriaďovateľom škôl na dopravu žiakov z MRK do škôl. Cieľom je zabezpečiť dochádzku detí a žiakov zo vzdialenejších častí obcí do rôznych škôl a zabezpečiť plnenie povinnej školskej dochádzky.
- Vytvoriť jednotný systém monitorovania (de)segregácie. Vytvoriť jasnú metodiku pre precízne a dlhodobé monitorovanie segregácie v školstve a rôznych úrovní a dôvodov oddeleného vzdelávania rómskych detí.

Implementácia

Vytvorenie metodických usmernení pre školy a ich zriaďovateľov vychádza najmä z doterajšej rozhodovacej praxe európskych a vnútroštátnych súdov, ako aj z kontrolnej činnosti Štátnej školskej inšpekcie. Súčasťou procesu je podpora a vzdelávanie kľúčových aktérov (najmä zriaďovateľov a riaditeľov škôl) o prevencii a význame

[105] Sp. zn. 20Co/126/2012.

desegregácie. Vzdelávacie aktivity budú poskytované aj zamestnancom okresných úradov v sídle kraja, ktoré pri desegregácii zohrávajú koordinačnú rolu.

V úvodnej implementačnej fáze budú finančne podporované školy, ktoré sa do desegregačných aktivít zapoja. MŠVVaŠ SR vypracuje dotačnú schému na podporu pilotných projektov na školách. Pri realizácii pilotných projektov sa počíta s potrebou vyčlenenia účelovo viazaných prostriedkov na navýšenie počtu odborných zamestnancov na školách. Vyčleniť finančné prostriedky bude potrebné aj na zabezpečenie dopravy žiakov z MRK do škôl. V nadväznosti na výsledky pilotných projektov a dobrú prax podporených aktivít v rámci dotačnej schémy bude MŠVVaŠ SR uplatňovať desegregačné aktivity aj na ďalších školách. Financovanie pilotných desegregačných projektov je plánované zo zdrojov EŠIF počas programového obdobia 2021-27.

Štátna pomoc

Reforma sa týka inštitúcií primárneho a sekundárneho vzdelávania, ktoré sú súčasťou systému verejného vzdelávania a sú financované hlavne štátom. Tieto inštitúcie nepredstavujú hospodársku činnosť, na ktorú sa vzťahujú pravidlá štátnej pomoci. Opatrenia, prostredníctvom ktorých môže byť poskytnutá štátna pomoc alebo minimálna pomoc, budú posúdené z hľadiska pravidiel v oblasti štátnej pomoci. Pomoc v rámci týchto opatrení možno poskytnúť, len ak bude v súlade s osobitnými predpismi pre oblasť štátnej pomoci, resp. minimálnej pomoci.

Adresát

Zriaďovatelia škôl, riaditelia škôl, učitelia, rómski žiaci, žiaci zo sociálne znevýhodneného prostredia, rodičia.

Časový rozvrh

- Vytvorenie desegregačných metodických materiálov pre zriaďovateľov a riaditeľov škôl: do Q1 2022
- Vytvorenie dotačnej schémy na podporu pilotných desegregačných projektov: do Q4 2023
- Zavedenie definície segregácie do legislatívy: Q3 2023
- Poskytnutie účelovo viazaných prostriedkov na navýšenie počtu odborných zamestnancov: do Q4 2024
- Poskytnutie finančnej podpory na dopravu žiakov z MRK do škôl: do Q4 2024
- Vytvorenie jednotného systému monitorovania desegregácie a zverejnenie prvej komplexnej monitorovacej správy na základe novej metodiky: do Q4 2025

3.1.6 Reforma 6: Kompenzačné opatrenia na zmierňovanie dopadov pandémie vo vzdelávaní pre žiakov základných a stredných škôl

Výzvy

Nemalá časť žiakov základných škôl zostala v období prerušeného vyučovania v školách v školskom roku 2019/2020 a 2020/2021 bez prístupu ku kvalitnému vzdelávaniu. Podľa údajov z dotazníkového prieskumu[106], ktorý realizoval Inštitút vzdelávacej politiky MŠVVaŠ SR, sa v prvej vlne pandémie v školskom roku 2019/2020 až 52-tisíc žiakov (7,5% žiackej populácie na základných a stredných školách) vôbec nezapájalo do dištančnej výučby a až 128-tisíc žiakov (18,5% žiackej populácie) sa neučilo cez internet, väčšina z nich sa pravdepodobne vzdelávala offline spôsobmi dištančnej výučby. Najzásadnejšie postihlo prerušenie prezenčnej výučby školy s vysokým podielom detí zo sociálne znevýhodneného prostredia a špeciálne základné školy. Keďže nie všetci žiaci mali prístup k dištančným formám vzdelávania s využitím digitálnych technológií alebo z neho nedokázali bez podpory a osobného kontaktu s učiteľom profitovať, rozdiely v úrovni vedomostí a spôsobilostí medzi nimi sa s veľkou pravdepodobnosťou zvýraznili, čo môže negatívne ovplyvniť ich ďalšiu vzdelávaciu dráhu. Obdobie druhej vlny pandémie z hľadiska priebehu a dopadov na vzdelávanie žiakov na základných a stredných školách nie je zatiaľ

[106] Inštitút vzdelávacej politiky, MŠVVaŠ SR. 2020. *Hlavné zistenia z dotazníkového prieskumu v základných a stredných školách o priebehu dištančnej výučby v školskom roku 2019/2020*. Dostupné na https://www.minedu.sk/komentar-022020-hlavne-zistenia-z-dotaznikoveho-prieskumu-v-zakladnych-a-strednych-skolach-o-priebehu-distancnej-vyucby-v-skolskom-roku-20192020/

zmapované. Chýbajú relevantné informácie o stave a priebehu dištančného vzdelávania z pohľadu učiteľov, žiakov a rodičov, čo spôsobuje prekážky pri nastavovaní adresnej podpory a pomoci školám a žiakom.

Ciele

Hlavným cieľom je zmierňovanie dopadov pandémie vo vzdelávaní na základných a stredných školách prostredníctvom nasledovných čiastkových cieľov:

- Zabezpečenie komplexných informácií o stave a priebehu dištančného vzdelávania a jeho možných dopadoch na vzdelávanie z krátkodobého aj dlhodobého hľadiska prostredníctvom realizácie rozsiahleho kvalitatívneho a kvantitatívneho pedagogického výskumu. Výsledky pomôžu nielen nastaviť kompenzačné nástroje na zmierňovanie dopadov pandémie vo vzdelávaní, ale pomôžu tiež pri nastavení a komunikácii plánovaných reforiem vo vzdelávaní (zahrnutých v komponente 6 a 7) aj vo vzťahu k novým výzvam, ktoré do vzdelávania prinieslo obdobie pandémie COVID-19.
- Vyrovnanie vzniknutých rozdielov vo vedomostiach, zručnostiach a spôsobilostiach žiakov a zabezpečenie podpory tým žiakom, ktorí mali obmedzené možnosti zapájať sa do dištančného vyučovania prostredníctvom programu doučovania. Cielená podpora je nevyhnutná pre zmiernenie negatívneho dopadu pandemického obdobia na ďalšiu vzdelávaciu dráhu týchto žiakov.
- Podpora účasti sociálne znevýhodnených žiakov na aktivitách školských klubov detí. Po období obmedzeného vzdelávania je potrebné zvýšiť celkový objem hodín, ktorý žiaci základných škôl venujú výchovno-vzdelávacím aktivitám.

Implementácia

Implementované aktivity budú súčasťou komplexných kompenzačných opatrení na zmierňovanie negatívnych dopadov pandémie vo vzdelávaní, realizovaných MŠVVaŠ SR a priamoriadenými organizáciami. Kompenzačné opatrenia sú členené do viacerých oblastí podľa problému, ktorý adresujú (napr. opatrenia na zmiernenie rozdielov vo vedomostiach, zručnostiach a spôsobilostiach žiakov v dôsledku rozdielneho prístupu k dištančnej forme vzdelávania; opatrenia, zamerané na zvýšenie celkového objemu hodín, ktorý žiaci základných a stredných škôl venujú výchovno-vzdelávacím aktivitám; na podporu adaptácie žiakov na prezenčné vyučovanie v školách po dlhšom období dištančného vzdelávania; opatrenia, zamerané na pomoc a podporu pre učiteľov pri zvládaní záťažových situácií; na zabezpečenie monitoringu stavu a priebehu dištančného vzdelávania, zistenie jeho dopadov a ďalšie).

Ako súčasť komponentu, za účelom adresovania problému nedostatku komplexných dát o priebehu dištančného vzdelávania MŠVVaŠ SR vyhlási výzvu pre konzorciá vysokých škôl v partnerstve s ďalšími výskumnými inštitúciami a organizáciami (mimovládne organizácie, ústavy Slovenskej akadémie vied a pod.) na realizáciu rozsiahleho pedagogického výskumu, zameraného na analýzu dopadov pandémie na vzdelávanie a ich implikácií pre vzdelávacie politiky (vrátane plánovaných reforiem). Výskum bude pokrývať celé regionálne školstvo a špeciálny dôraz bude kladený na dopady pandemického obdobia na vzdelávanie žiakov z ohrozených skupín (žiakov z MRK, žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami), vplyv rôznych faktorov na proces učenia (napr. dostupnosť informačných a komunikačných technológií (IKT), využívanie IKT pri výučbe, formy dištančnej výučby na rôznych typoch škôl). Okrem možných negatívnych dôsledkov pandémie na vzdelávanie bude cieľom zistiť aj možné pozitíva ako východiská pre potenciálnu transformáciu vzdelávacieho systému a možnosti využívania hybridných foriem výučby v budúcnosti. Respondentmi výskumu by mali byť okrem pedagogických a odborných zamestnancov materských, základných a stredných škôl aj samotní žiaci a rodičia a iní aktéri v školstve, za použitia viacerých kvalitatívnych i kvantitatívnych nástrojov zberu dát (dotazníky, pološtrukturované rozhovory, skupinové diskusie, atď.). Okrem celoplošného pohľadu by mala štúdia zmapovať aj príklady dobrej praxe cez prípadové štúdie. Samotný zber dát prebehne v školskom roku 2021/2022, pričom záverečná analýza bude publikovaná a prezentovaná do konca roku 2022.

S cieľom vyrovnania rozdielov vo vedomostiach, zručnostiach a spôsobilostiach žiakov, eliminácie rizika opakovania ročníkov a predčasného ukončenia vzdelávania bude realizovaný program doučovania žiakov základných a stredných škôl. Prioritne bude zameraný na tých žiakov, ktorí sa nevedeli plnohodnotne zapojiť do vzdelávania počas obdobia prerušenej prezenčnej výuky v školách v školských rokoch 2019/2020 a 2020/2021 a sú teda priamo ohrození školským neúspechom. Bude priamo nadväzovať na program doučovania "Spolu

múdrejší"[107], ktorý v mesiacoch apríl - jún 2021 podporilo MŠVVaŠ SR na pilotnej vzorke základných škôl a zároveň na program doučovania žiakov základných škôl vysokoškolskými študentmi, koordinovaný v školskom roku 2020/2021 Štátnym pedagogickým ústavom.

Doučovanie bude prebiehať individuálnou alebo skupinovou formou (v malých skupinkách do 5 žiakov) v popoludňajších hodinách. Bude zamerané najmä na predmety z tzv. hlavných vzdelávacích oblastí (jazyk a komunikácia, matematika a informatika, človek a spoločnosť, človek a príroda). Selekciu žiakov, ohrozených školským neúspechom, ako aj komunikáciu so zákonnými zástupcami žiakov bude zabezpečovať škola. Koordinátor doučovania na základnej alebo strednej škole bude tiež zabezpečovať vytvorenie priestorových podmienok na doučovanie, poskytnutie materiálov a pomôcok, a sprostredkovanie komunikácie a výmeny potrebných informácií medzi učiteľmi žiakov a doučujúcimi. Samotné doučovanie bude realizovať doučujúci s pedagogickým vzdelaním (kmeňový učiteľ školy, učiteľ inej základnej školy, bývalý učiteľ, vysokoškolský študent magisterského štúdia študijného programu učiteľstva alebo iná osoba s pedagogickým vzdelaním). V prípade, že základná alebo stredná škola nenájde vhodného kandidáta na doučovanie s požadovaným vzdelaním, bude im doučujúci sprostredkovaný mimovládnou organizáciou alebo vysokou školou. Tá zabezpečí nábor, selekciu, prípravu doučujúcich s nepedagogickým vzdelaním, ako aj priebežnú supervíziu a metodickú podporu. Program bude podporený vytvorením webového portálu na párovanie ponuky a dopytu po doučovaní, zverejňovanie sprievodných metodických materiálov, webinárov a ďalších podporných nástrojov, ako aj priebežné monitorovanie priebehu programu. Metodickú podporu programu doučovania a spoluprácu s mimovládnymi organizáciami a vysokými školami bude zabezpečovať Štátny pedagogický ústav.

Financovanie programu doučovania bude zabezpečené formou priamych príspevkov školám na základe reálne vykázaného počtu doučujúcich, počtu koordinátorov doučovania, zrealizovaných hodín doučovania a zapojených žiakov za každý mesiac spätne (prostredníctvom tzv. príspevku na špecifiká). Nábor, zaškolenie a metodické vedenie a supervízia doučujúcich s nepedagogickým vzdelávaním, zabezpečované mimovládnymi organizáciami, bude financované prostredníctvom dotácií, pridelených na základe výzvy na predkladanie žiadostí.

Program bude realizovaný v školskom roku 2021/2022. Predpokladá sa zapojenie minimálne 12 000 žiakov z odhadovaného počtu 800 základných a stredných škôl, ktorým bude poskytnutých približne 96 000 vyučovacích hodín doučovania.

Za účelom zvýšenie celkového objemu hodín, ktorý žiaci základných škôl venujú výchovno-vzdelávacím aktivitám bude podporené celodenné vzdelávanie žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia formou podpory ich účasti na aktivitách školských klubov detí (ŠKD) a rozšírenie ich činnosti o cielené neformálne vzdelávacie aktivity, zamerané na prehlbovanie a precvičovanie učiva patriaceho k hlavným vzdelávacím oblastiam. Aktivita bude realizovaná prostredníctvom vypracovania metodického materiálu pre vychovávateľov a vychovávateľky ŠKD s konkrétnymi námetmi na neformálne vzdelávacie aktivity prepojené s obsahom školského vzdelávania. Súbežne s tým bude vytvorená ponuka vzdelávania pre vychovávateľov a vychovávateľky ŠKD a zabezpečená ich didaktická podpora.

Aby sa odstránila finančná bariéra, ktorá bráni časti žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia participovať na aktivitách školských klubov detí bude zriaďovateľom ŠKD v školskom roku 2021/2022 poskytnutá finančná podpora s cieľom kompenzácie poplatkov za ŠKD pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, resp. z rodín v hmotnej núdzi a žiakov z nízkopríjmových skupín. Poplatky za ŠKD pre nízkopríjmové rodiny sú hlavnou prekážkou pre zapojenie týchto detí do ŠKD.

Štátna pomoc

Opatrenia sa týkajú inštitúcií primárneho a sekundárneho vzdelávania, ktoré sú súčasťou systému verejného vzdelávania a sú financované hlavne štátom. Tieto inštitúcie nepredstavujú hospodársku činnosť, na ktorú sa vzťahujú pravidlá štátnej pomoci. Opatrenia, prostredníctvom ktorých môže byť poskytnutá štátna pomoc alebo

[107] https://www.minedu.sk/vyzva-na-rp-spolu-mudrejsi/

minimálna pomoc, budú posúdené z hľadiska pravidiel v oblasti štátnej pomoci. Pomoc v rámci týchto opatrení možno poskytnúť, len ak bude v súlade s osobitnými predpismi pre oblasť štátnej pomoci, resp. minimálnej pomoci.

Adresát

Všetci žiaci v primárnom, nižšom sekundárnom a sekundárnom vzdelávaní, so špecifickým dôrazom na žiakov ohrozených školským neúspechom v dôsledku obmedzeného prístupu k dištančnému vzdelávaniu počas pandemického obdobia.

Časový rozvrh

- Vyhlásenie a zrealizovanie grantovej výzvy na kvalitatívny a kvantitatívny výskum o dopadoch pandémie na učenie žiakov ZŠ a SŠ: do Q4 2022.
- Vyhlásenie výzvy na poskytnutie dotácie pre mimovládne organizácie na nábor, výber, prípravu a priebežnú podporu doučujúcich: Q3 2021.
- Spustenie programu doučovania na základných a stredných školách: Q4 2021.
- Poskytovanie finančnej podpory zriaďovateľom ŠKD s cieľom kompenzácie poplatkov za ŠKD pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia: od Q3 2021 (až do vyčerpania alokácie).

3.2 Investície

3.2.1 Investícia 1: Debarierizácia školských budov na všetkých úrovniach vzdelávacieho systému

Výzvy

Jednou z výrazných prekážok vzdelávania detí so zdravotným znevýhodnením je nedostatočná debarierizácia budov škôl na všetkých vzdelávacích stupňoch. Reprezentatívny prieskum ukázal, že fyzické bariéry v budovách škôl považuje za prekážku vzdelávania detí so špeciálnymi potrebami 35% riaditeľov bežných materských škôl, 8% riaditeľov bežných základných škôl a 22% riaditeľov bežných stredných škôl (To dá rozum, 2019). Nedostatočná debarierizácia stredných škôl môže prispievať k predčasnému ukončeniu školskej dochádzky žiakov so zdravotným znevýhodnením. V školskom roku 2018/2019 ukončilo predčasne školskú dochádzku 3,4% žiakov bez zdravotného znevýhodnenia a až 18,4% žiakov so zdravotným znevýhodnením. Aj žiaci, ktorí v štúdiu pokračujú sú často nútený uprednostniť školu, ktorá poskytuje bezbariérový prístup pred takou, ktorá im najviac vyhovuje z pohľadu vzdialenosti, kvality, či odborného zamerania. Okrem nedostatku finančných prostriedkov čelia školy a štát dvom zásadným problémom:

- Absencia metodickej podpory. Chýbajúce usmernenia môžu zapríčiňovať, že školy, respektíve ich zriaďovatelia, majú nízke povedomie o nevyhnutných parametroch bezbariérového prostredia a nevedia zhodnotiť nedostatky súčasného stavu a ani pomenovať optimálny bezbariérový stav. Na nízke povedomie o dôležitosti bezbariérovosti upozorňuje Verejná ochrankyňa práv, podľa zistení ktorej zriaďovatelia bežných škôl, respektíve samotné bežné školy nevnímajú bariéry v školách ako problém a majú za to, že žiaci so zdravotným znevýhodnením by sa mali vzdelávať v špeciálnom školstve (VOP, 2016).
- Absencia komplexného monitoringu debariérovosti škôl. Čiastkové údaje sú dostupné zo zistení kontrol Štátnej školskej inšpekcie (ŠŠI). Tá zistila, že v školskom roku 2018/19 boli debarierizované iba 3% z kontrolovaných bežných materských škôl a polovica kontrolovaných základných škôl. Zo škôl, ktoré sa v roku 2018 uchádzali o prostriedky na osobné náklady pedagogických asistentov, bolo do nejakej miery debarierizovaných 33% bežných a 25% špeciálnych základných škôl. Medzi strednými školami bolo do nejakej miery debarierizovaných 13% bežných a 20% špeciálnych škôl. Činnosť ŠŠI poukázala na to, že viaceré debarierizované priestory školských budov nedosahovali požadované štandardy, v dôsledku čoho de facto bariéry pre tieto deti, žiakov a študentov neodstraňovali.

Ciele

Hlavným cieľom je zabezpečiť pre čo najväčší počet detí so zdravotným znevýhodnením bezproblémovú fyzickú dostupnosť vzdelávania v školských priestoroch. Za týmto účelom je potrebné realizovať nasledovné čiastkové ciele:

- Definícia štandardov debarierizácie a vytvorenie manuálu debarierizácie. Manuál bude obsahovať informácie, na základe ktorých budú zriaďovatelia škôl schopní odstrániť fyzické, informačné a technologické bariéry v školskom prostredí. Manuál zadefinuje štandardy debarierizácie tak, aby zodpovedali skutočným potrebám detí, žiakov a študentov so zdravotným znevýhodnením a rešpektovali princípy univerzálneho dizajnu. Bude založený na holistickom prístupe, ktorý zabezpečí plnú participáciu na živote školy (t.j. zadefinuje štandardy, ktoré vytvoria inkluzívny priestor v rámci celej školy a nebudú sa zameriavať len na odstraňovanie najväčších bariér napr. v rámci vstupu do školy). Okrem priestorových štandardov (napr. technická špecifikácia pre stavebné úpravy) zadefinuje manuál aj štandardy postupu pri debarierizácii budov škôl (spolupráca školy s odborníkmi, komunitou a pod.)
- Príprava analýzy aktuálneho stavu a priorizácia potrieb jednotlivých škôl. Na základe zistených potrieb a nedostatkov podľa jasne definovaných štandardov bude prebiehať debarierizácia školských budov zo zdrojov RRF a EŠIF s cieľom poskytnúť čo najväčšie pokrytie dopytu rodín s deťmi so zdravotným znevýhodnením.
- Prijatie metodického usmernenia, na základe ktorého budú zriaďovatelia povinní budovať nové školy financované z verejných zdrojov v súlade s princípmi univerzálneho dizajnu (čiže len ako bezbariérové).
- Debarierizácia väčších stredných škôl zo zdrojov RRF. Zdroje RRF budú použité na debarierizáciu väčších stredných škôl (na základe dostupných údajov je hranica stanovená na školy s 275 a viac žiakmi), kým EŠIF budú využité na debarierizáciu materských, základných a menších stredných škôl. Túto hranicu bude možné upraviť na základe vypracovanej metodiky a analýzy potrieb, aby v každom prípade zostala jasná deliaca línia medzi RRF a EŠIF.

Implementácia

V rámci rezortu školstva sa vytvorí pracovná skupina pre prípravu Akčného plánu debarierizácie, ktorý zadefinuje kroky postupnosti pri odstraňovaní fyzických, informačných a technologických bariér v školskom prostredí na Slovensku. V pracovnej skupine budú zastúpení aj experti z mimovládnych organizácií a združení zastupujúcich ľudí so zdravotným znevýhodnením, ako aj ďalší odborníci štátnej správy a samosprávy a škôl, ktoré sa budú v rámci implementácie Akčného plánu podieľať na samotnej realizácii debarierizácie podľa definovaných štandardov (najmä vedenie škôl, zriaďovatelia) či následnej kontrolnej kvality a naplnenia štandardov (napr. Štátna školská inšpekcia).

Pracovná skupina pripraví analýzu súčasného stavu a na jej základe uskutoční priorizáciu jednotlivých škôl pre účel debarierizácie zo zdrojov RRF a EŠIF podľa jasne definovanej deliacej línie. Úlohou pracovnej skupiny bude tiež návrh úpravy, ktorá ukotví bezbariérovosť školských budov v rámci platnej legislatívy a tvorba manuálu debarierizácie pre školy uchádzajúce sa o financovanie debarierizácie z RRF a z EŠIF, ako aj metodického usmernenia, na základe ktorého budú zriaďovatelia povinní budovať nové školy už len v súlade s princípmi univerzálneho dizajnu (čiže ako bezbariérové). Pracovná skupina tiež určí mechanizmy kontroly kvality debarierizácie (napr. v rámci pravidelnej činnosti Štátnej školskej inšpekcie).

Na základe výstupov pracovných skupín ohľadom štandardov debarierizácie a prioritizácie škôl sa spresnia podmienky výzvy pre väčšie stredné školy a určí sa hranica veľkosti nad ktorou bude škola môcť žiadať o podporu z RRF (na základe dostupných údajov je hranica na úrovni 275 žiakov). Súčasne sa zabezpečí metodická podpora a informovanosť pre zriaďovateľov pri spúšťaní výziev.

Štátna pomoc

Investícii predchádza vytvorenie Akčného plánu debarierizácie a priorizácia jednotlivých škôl na základe objektívneho odborného hodnotenia. Za predpokladu, že sa prijímatelia finančnej pomoci budú vyberať prostredníctvom otvorených a transparentných postupov a prípadná výhoda sa úplne prenesie na konečných príjemcov, t.j. v prípade priameho financovania regionálnych investícií do debarierizácie vybraných školských zariadení môže verejné financovanie predstavovať štátnu pomoc, ale môže byť vyňaté z notifikácie, ak je

poskytnuté v súlade s všeobecným nariadením o skupinových výnimkách (GBER; vzťahuje sa na pomoc, ktorá nepresahuje 20 miliónov EUR na projekt podporujúci rozvoj miest).

Adresát

Deti, žiaci a študenti so znevýhodnením na všetkých vzdelávacích stupňoch.

Časový rozvrh

- Definícia štandardov debarierizácie a vytvorenie manuálu debarierizácie : Q1 2022
- Debarierizácia väčších stredných škôl: do Q2 2025

4 Otvorená strategická autonómia a otázky bezpečnosti

Komponent nemá vplyv na odolnosť Únie prostredníctvom diverzifikácie kľúčových dodávateľských reťazcov.

5 Cezhraničné a medzinárodné projekty

Komponent neobsahuje žiadne cezhraničné alebo medzinárodné projekty.

6 Zelený rozmer komponentu

V prípade obnovy budov je minimálnym cieľom splniť v priemere úsporu primárnej energie na úrovni 30% a dosiahnuť tým 100% príspevok k zelenému kritériu v rámci intervenčného poľa 026bis. Toto sa v komponente 6 týka časti investície do kapacít materských škôl (reforma 1) ktorá bude použitá na rekonštrukciu existujúcich budov.

V rámci zeleného kritéria sú opatrenia označené 026bis len opatrenia energetickej efektívnosti priamo súvisiace s dosahovaním úspor primárnej energie. Medzi uvedené opatrenia patria: zateplenie obvodových stien, striech, stropu a podláh, obnova vykurovacích, chladiacich a vzduchotechnických systémov, výmena otvorových výplní (okien, dverí), tieniaca technika, integrácia obnoviteľných zdrojov energie, inštalácia tepelných čerpadiel, alternatívne v prípade vysokej energetickej účinnosti nízkoemisné spaľovacie zariadenia, montáž zelených striech, obnova osvetlenia a všetky ostatné opatrenia prispievajúce k úsporám primárnej energie. Jednotlivé opatrenia budú realizované s prihliadnutím na maximálne možné využívanie ekologicky menej škodlivých materiálov.

Náklady spojené s opatreniami energetickej efektívnosti boli odhadnuté na základe analýzy spracovanej pre tento účel externých expertom EK, prepočítané cez podlahovú plochu jednotlivých obnovovaných budov.

Dosiahnutie stanoveného cieľa úspory primárnej energie na úrovni 30% sa bude validovať energetickým certifikátom, ktorý bude súčasťou každého zrealizovaného projektu.

7 Digitálny rozmer komponentu

Komponent nemá priamy vplyv na digitálnu transformáciu. Avšak orientácia vzdelávania na individuálne vzdelávacie potreby žiakov v kombinácii s lepšou dostupnosťou digitálnych technológií v školách (komponent 7 *Vzdelávanie pre 21. storočie*) je predpokladom pre vybavenie všetkých detí, bez ohľadu na sociálne zázemie, zručnosťami potrebnými pre digitálnu ekonomiku

8 Uplatňovanie zásady „výrazne nenarušiť“

Pri napĺňaní jednotlivých cieľov komponentu bude dodržaný princíp „výrazne nenarušiť“ („do no significant harm“). Princíp bol overený pre jednotlivé aktivity plánované na realizáciu.

Realizácia investícií prispeje k mitigácii a adaptácii na zmenu klímy, výrazne nepoškodí vodné zdroje, podporí obehovú ekonomiku prostredníctvom efektívneho využívania stavebného odpadu ako aj využívania environmentálne vhodných stavebných materiálov. Investície tiež povedú k redukcii znečistenia ovzdušia.

Pri investíciách do výstavby, alebo rekonštrukcie verejných budov sa zabezpečí, aby prípravná časť (napr. špecifikácie tendrov) ako aj implementácia zakomponovali opatrenia, vyplývajúce z požiadavky zabezpečenia súladu so zásadou „výrazne nenarušiť". Týka sa to napríklad požiadaviek, ktoré musia byť splnené pri výmene vykurovacích systémov na báze uhlia/oleja a zastaraných plynových kotlov na plynové kondenzačné kotly, ako aj opatrení spojených s cieľom obehového hospodárstva pri prevenciu vzniku a recykláciu stavebného odpadu.

8.1 Reforma 1: Zabezpečenie podmienok na implementáciu povinného predprimárneho vzdelávania od 5 rokov a zavedenie právneho nároku na miesto v programe predprimárneho vzdelávania od 3 rokov

Reforma pozostáva zo zmien príslušných legislatívnych ustanovení, ktoré upravia normatívne financovanie materských škôl a umožnia rovnocenný prístup k povinnému predprimárnemu vzdelávaniu pre deti vo veku 5 rokov. Reformy tiež zahŕňa investíciu do kapacít materských škôl, z ktorých časť bude vybudovaná v nových budovách a časť v rámci rekonštrukcie existujúcich budov. Na základe prieskumu priebežnej naplnenosti kapacít materských škôl sa spresnia kapacitné požiadavky. Prostredníctvom výzvy sa bude zriaďovateľom materských škôl poskytovať možnosť na čerpanie finančných prostriedkov na dobudovanie chýbajúcich kapacít tak, aby každému dieťaťu od troch rokov veku do nástupu na povinnú školskú dochádzku bolo umožnené zúčastňovať sa na predprimárnom vzdelávaní.

Pri investíciách do výstavby, alebo rekonštrukcie verejných budov sa zabezpečí, aby prípravná časť (napr. špecifikácie tendrov) ako aj implementácia zakomponovali opatrenia, vyplývajúce z požiadavky zabezpečenia súladu so zásadou „výrazne nenarušiť". Týka sa to napríklad požiadaviek, ktoré musia byť splnené pri výmene vykurovacích systémov na báze uhlia/oleja a zastaraných plynových kotlov na plynové kondenzačné kotly, ako aj opatrení spojených s cieľom obehového hospodárstva pri prevenciu vzniku a recykláciu stavebného odpadu.

Nové budovy

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť"	*Áno*	*Nie*	*Ak ste zvolili možnosť „nie", uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy	X		
Adaptácia na zmenu klímy	X		
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Pokiaľ nie je stavba predmetom schválenia procesu EIA, budú počas stavby/rekonštrukcie identifikované a riadené environmentálne riziká vytvorením plánu akým spôsobom im predchádzať a ako ich riešiť. Inštalované spotrebiče v nových budovách budú doložené údajovými listami výrobkov, prípadne certifikátom budovy. Všetky príslušné spotrebiče vody (sprchové riešenia, sprchy, kohútiky, WC, WC misy a splachovacie nádržky, pisoárové misy a splachovacie nádržky, vane) musia patriť do dvoch najlepších tried spotreby vody podľa platného značenia v EÚ (EU Water Label - http://www.europeanwaterlabel.eu/).

Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie	X		
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy	X		
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Nová výstavba nebude prebiehať na chránených prírodných územiach, ako sú pozemky označené ako Natura 2000, Svetové dedičstvo UNESCO a kľúčové oblasti biodiverzity (KBA). Ak by boli stavebné práce uskutočnené v oblastiach citlivých na biodiverzitu, bude sa vyžadovať súlad s článkom 6 ods. 3 a článkom 12 smernice o biotopoch a článkom 5 smernice o vtákoch. Tam kde je to podľa platnej legislatívy potrebné bude stavba predmetom posudzovania vplyvov na životné prostredie (EIA), alebo skríningu v súlade so smernicou EIA. Nová výstavba nebude prebiehať na ornej alebo zelenej pôde s uznávanou vysokou hodnotou biodiverzity a na pôde, ktorá slúži ako biotop ohrozených druhov (flóry a fauny) uvedených na európskom červenom zozname a / alebo červenom zozname IUCN. Najmenej 70% všetkých výrobkov z dreva použitých v novej konštrukcii na konštrukcie, obklady a povrchové úpravy bude recyklovaných / opätovne použitých, alebo pochádzajú z trvalo udržateľne obhospodarovaných lesov, ako sú certifikované certifikačnými auditmi tretích strán vykonávanými akreditovanými certifikačnými orgánmi, napr. Normy FSC / PEFC alebo ekvivalentné normy.

Časť 2 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Otázky	*Nie*	*Vecné odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k značným emisiám skleníkových plynov?	X	Investícia je oprávnená na intervenčné pole 025ter v prípade ak dosiahne úspory primárnej energie o 20% nižšie ako NZEB v prílohe k nariadeniu RRF s koeficientom zmeny klímy 40%. Pokiaľ budova uvedené úspory nedosiahne bude označená koeficientom zmeny klímy 0%. Princíp „výrazne nenarušiť“ je v rovnakom znení platný aj pre obnovu budov, ktorá spadajú pod 0% klimatický koeficient. Neočakáva sa, že investícia povedie k významným emisiám skleníkových plynov, pretože má potenciál na zníženie spotreby energie, zvýšenie energetickej účinnosti, čo vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a k výraznému zníženiu emisií skleníkových plynov. Investícia bude okrem iného zahŕňať investície do energeticky efektívnych opatrení ako sú vykurovacie systémy na plynových kondenzačných kotlov, pričom inštalácia plynových zariadení bude musieť viesť k dosiahnutiu úrovne výstavy novej budovy v minimálne v štandarde NZEB.

		- Tieto kotly zodpovedajú triede A, ktorá je pod najvyššími dvoma triedami energetickej účinnosti. Investícia bude požadovať účinnejšie alternatívy (predovšetkým tepelné čerpadlá tried A++ a A+), ale vzhľadom na architektúru budov nie je možné inštalovať všade spoločné tepelné čerpadlá a ako najefektívnejšie z hľadiska nákladov, energie a emisií sú v takýchto objektov plynové kondenzačné kotly triedy A. Jedná sa teda o realizáciu technologicky uskutočniteľnej alternatívy. Popri inštalácii týchto kotlov bude toto opatrenie zahŕňať aj možnú inštaláciu solárnych fotovoltických a fototermických panelov. Inštalácia solárnych termálnych a fotovoltických zariadení je oprávnená na intervenčné pole 029 v prílohe k nariadeniu RRF s koeficientom zmeny klímy 100%. Inštalácia geotermálnych zariadení je oprávnená na intervenčné pole 032 v prílohe k nariadeniu RRF s koeficientom zmeny klímy 100%.
Adaptácia na zmenu klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k zvýšenému nepriaznivému vplyvu súčasnej klímy a očakávanej budúcej klímy na samotné opatrenie alebo na ľudí, prírodu či majetok?	X	Fyzické klimatické riziká, ktoré by mohli byť pre toto opatrenie významné, boli vyhodnotené v rámci Stratégie adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy (schválená v roku 2018). Investícia vyžaduje, aby hospodárske subjekty, ktoré budú opatrenie vykonávať, zabezpečili optimalizáciu technických systémov v renovovaných budovách tak, aby obyvateľom poskytovali tepelný komfort aj pri extrémnych teplotách.
Prechod na obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie: Očakáva sa, že opatrenie: i) povedie k výraznému zvýšeniu vzniku, spaľovania alebo zneškodňovania odpadu, s výnimkou spaľovania nerecyklovateľného nebezpečného odpadu, alebo ii) povedie k významnej neefektívnosti priameho alebo nepriameho využívania akéhokoľvek prírodného zdroja v ktorejkoľvek fáze jeho životného cyklu, ktorá nie je minimalizovaná primeranými opatreniami, alebo iii) spôsobí významné a dlhodobé poškodenie životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom?	X	Vďaka schváleniu navrhovanej zmeny stavebného zákona, ktorým sa bude vykonávať lepšia prevencia vzniku stavebného odpadu, ako aj využívanie kvalitnejších a environmentálne vhodnejších materiálov. Opatrenie vyžaduje, aby hospodárske subjekty vykonávajúce výstavbu budov zabezpečili najmenej 70% (hmotnosť) zdravotne nezávadného stavebného a demolačného odpadu (s výnimkou prirodzene sa vyskytujúceho materiálu uvedeného v kategórii 17 05 04 v Európskom zozname odpadov rozhodnutím 2000/532 / ES) vyprodukované na stavenisku budú pripravené na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu v súlade s hierarchiou odpadu a so stavebným a demolačným odpadom EÚ. Technické špecifikácie zariadení na výrobu obnoviteľnej energie, ktoré je možné inštalovať, sú súčasťou špecifikácií programu Zelená úsporám, ktorý sa na Slovensku realizuje už viacero rokov a spĺňa prísne kritériá energetickej a environmentálnej efektívnosti, aj čo sa týka ich životnosti, opraviteľnosti a recyklovateľnosti. Subjekty obmedzia vznik odpadu v procesoch súvisiacich s výstavbou a demoláciou v súlade s Protokolom EÚ o nakladaní s odpadom zo stavieb a demolácií. Návrhy budov a stavebné techniky podporia cirkulárnosť, najmä s odkazom na ISO 20887 alebo iné EÚ a národné normy.

Prevencia a kontrola znečisťovania: Očakáva sa, že opatrenie povedie k výraznému nárastu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy?	X	Nepredpokladá sa, že výstavba nových materských škôl povedie k významnému zvýšeniu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy, pretože: - Zhotovitelia vykonávajúci výstavbu novej budovy sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri výstavbe budov, neobsahovali nebezpečné a toxické látky (zoznam látok podliehajúcich autorizácii stanoveného v prílohe XIV k Nariadeniu (EK) č. 1907/2006). - Budú prijaté opatrenia na zníženie hluku, prachu a emisií znečisťujúcich látok počas rekonštrukčných prác. - Pokiaľ sa nová stavba bude nachádzať na potenciálne kontaminovanom mieste (brownfield), bude dané miesto predmetom skúmania potenciálnych kontaminantov (napríklad pomocou normy ISO 18400).

Pri investíciách do výstavby budov sa zabezpečí, aby prípravná časť (napr. špecifikácie tendrov) ako aj implementácia zakomponovali opatrenia, vyplývajúce z požiadavky zabezpečenia súladu so zásadou „výrazne nenarušiť". Týka sa to napríklad požiadaviek, ktoré musia byť splnené pri výmene vykurovacích systémov na báze uhlia/oleja a zastaraných plynových kotlov na plynové kondenzačné kotly, ako aj opatrení spojených s cieľom obehového hospodárstva pri prevenciu vzniku a recykláciu stavebného odpadu.

Obnova budov

Časť 1 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť"	Áno	Nie	Ak ste zvolili možnosť „nie", uveďte odôvodnenie
Zmiernenie zmeny klímy	X		
Adaptácia na zmenu klímy	X		
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Plánované rekonštrukcie budov, vrátane výmeny kúrenia a chladenia budú mať zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia súvisiace so zachovaním kvality vody a vodných tokov. Rekonštrukcia môže mať pozitívny vplyv na lepšie hospodárenie s vodou a zníženie jej spotreby.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie	X		
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy	X		
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Tam kde je to podľa platnej legislatívy potrebné bude stavba predmetom posudzovania vplyvov na životné prostredie (EIA), alebo skríningu v súlade so smernicou EIA.Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv

			na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Referencia, že stavebné práce sa nebudú uskutočňovať v oblastiach citlivých na biodiverzitu alebo v ich blízkosti (vrátane siete chránených oblastí Natura 2000, lokalít svetového dedičstva UNESCO a kľúčových oblastí biodiverzity, ako aj ďalších chránených oblastí). Ak áno, bude sa vyžadovať súlad s článkom 6 ods. 3 a článkom 12 smernice o biotopoch a článkom 5 smernice o vtákoch.

Časť 2 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Otázky	Nie	Vecné odôvodnenie
Zmiernenie zmeny klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k značným emisiám skleníkových plynov?	X	Investícia je oprávnená pre intervenčné pole 026bis v prílohe k nariadeniu RRF s koeficientom zmeny klímy 100%. Princíp „výrazne nenarušiť“ je v rovnakom znení platný aj pre obnovu budov, ktorá spadá pod intervenčné pole s 0% klimatickým koeficientom. Obnova budov sa bude zhodovať s požiadavkami Energy Performance of Buildings Directive (EPBD). Neočakáva sa, že investícia povedie k významným emisiám skleníkových plynov, pretože je zameraná a má potenciál na zníženie spotreby energie a zvýšenie energetickej účinnosti. Vo výsledku to vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a k výraznému zníženiu emisií skleníkových plynov. Rekonštruované budovy nebudú podporovať tvorbu emisií skleníkových plynov, pretože: - Budovy sa nebudú využívať k ťažbe, skladovaniu, preprave alebo výrobe fosílnych palív. - Program obnovy má potenciál na zníženie spotreby energie, zvýšenie energetickej účinnosti, čo vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a má vplyv na výrazné zníženie emisií skleníkových plynov Ako taká prispeje k národnému cieľu zvýšenia energetickej účinnosti stanovenému v súlade so Smernicou o energetickej efektívnosti (2012/27 / EÚ) a stanovenými národnými príspevkami k plneniu Parížskej dohode o klíme. Renovácie budú podporovať (tam kde je to vhodné a ekonomicky výhodné) inštaláciu solárnych FV panelov ako súčasť renovácií budov a zavádzanie nízko uhlíkových alternatív ako sú tepelné čerpadlá.
Adaptácia na zmenu klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k zvýšenému nepriaznivému vplyvu súčasnej klímy a očakávanej budúcej klímy na samotné opatrenie alebo na ľudí, prírodu či majetok?	X	Klimatické riziká vyplývajúce zo zmeny klímy budú riešené v súlade so Stratégiou adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy (schválená v roku 2018) a na ňu nadväzujúcim Národným akčným plánom pre adaptáciu. Rekonštrukcie budú optimalizované na poskytovanie termálneho komfortu svojim užívateľom, pri ich plánovaní sa budú brať do úvahy riziká (extrémne teploty, odolnosť stavby). Renovácie budú podporovať (tam kde je to vhodné a ekonomicky výhodné) inštalovanie prvkov zelenej infraštruktúry pre chladenie

		a manažment vody. Nepredpokladajú sa významné negatívne priame a primárne nepriame účinky opatrenia počas jeho životného cyklu na tento environmentálny cieľ.
Prechod na obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie: Očakáva sa, že opatrenie: i) povedie k výraznému zvýšeniu vzniku, spaľovania alebo zneškodňovania odpadu, s výnimkou spaľovania nerecyklovateľného nebezpečného odpadu, alebo ii) povedie k významnej neefektívnosti priameho alebo nepriameho využívania akéhokoľvek prírodného zdroja v ktorejkoľvek fáze jeho životného cyklu, ktorá nie je minimalizovaná primeranými opatreniami, alebo iii) spôsobí významné a dlhodobé poškodenie životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom?	X	Opatrenia na renováciu budov budú plniť ciele obehového hospodárstva v súlade s princípom „výrazne nenarušiť“. Reforma stavebného zákona (komponent 2) vytvorí rámec pre prevencia vzniku stavebného odpadu, ako aj využívanie kvalitnejších a environmentálne vhodnejších materiálov. Renovácia budov bude v súlade s cieľom zabezpečenia toho, že minimálne 70% odpadu na ktorý sa nevzťahujú výnimky (kategória 17 05 04 v Európskom zozname odpadov podľa Rozhodnutia 2000/532/ES) bude pripravených na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu vrátane operácií zasypávania pomocou odpadu, ako náhrady za iné materiály, v súlade s hierarchiou odpadu a Protokolom EÚ o nakladaní s odpadmi zo stavieb a demolácií. Návrhy budov a použité stavebné techniky podporia obehové hospodárstvo v kontexte ISO 20887 alebo iných štandardov na posudzovanie demontovateľnosti alebo prispôsobivosti budov ktoré preukážu, že sú navrhnuté tak, aby boli efektívnejšie z hľadiska zdrojov, prispôsobiteľné, flexibilné a demontovateľné, aby umožnili opätovné použitie a recykláciu. Technické špecifikácie zariadení na výrobu energie z OZ ktoré budú inštalované tam, kde je to technicky možné a ekonomický výhodné budú spĺňať kritériá energetickej a environmentálnej efektívnosti. Tak čo sa týka ich životnosti, opraviteľnosti a recyklovateľnosti.
Prevencia a kontrola znečisťovania: Očakáva sa, že opatrenie povedie k výraznému nárastu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy?	X	Pri rekonštrukcia budov sa nepredpokladá zvýšená produkcia emisií do ovzdušia, vody alebo pôdy. - Výmena starých neefektívnych vykurovacích systémov povedie k zníženiu emisií do ovzdušia a bude mať vplyv na zlepšeniu verejného zdravia (hlavne v oblastiach, kde dochádza k prekročovaniu normy EÚ pre kvalitu ovzdušia stanovené v smernici 2008/50/EÚ). - Prevádzkovatelia vykonávajúci renováciu sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri renovácii budov, neobsahovali nebezpečné a toxické látky (zoznam látok podliehajúcich autorizácii stanoveného v prílohe XIV k Nariadeniu (EK) č. 1907/2006). - Prevádzkovatelia vykonávajúci renovácie sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri renovácii budov, ktoré môžu prísť do styku s obyvateľmi, emitovali menej ako 0,06 mg formaldehydu na m3 materiálu alebo zložky a menej ako 0,001 mg kategórie 1A. a 1B karcinogénnych prchavých organických zlúčenín na m3 materiálu alebo zložky a v súlade s testovaním podľa CEN/TS 16516 a ISO 16000-3 alebo inými porovnateľnými štandardizovanými skúšobnými podmienkami a metódami stanovenia limitov. - Budú prijaté opatrenia na zníženie hluku, prachu a emisií znečisťujúcich látok počas rekonštrukčných prác.

Pri investíciách do obnovy budov sa zabezpečí, aby prípravná časť (napr. špecifikácie tendrov) ako aj implementácia zakomponovali opatrenia, vyplývajúce z požiadavky zabezpečenia súladu so zásadou „výrazne nenarušiť". Týka sa to napríklad požiadaviek, ktoré musia byť splnené pri výmene vykurovacích systémov na báze uhlia/oleja a zastaraných plynových kotlov na plynové kondenzačné kotly, ako aj opatrení spojených s cieľom obehového hospodárstva pri prevenciu vzniku a recykláciu stavebného odpadu.

8.2 Reforma 2: Definícia konceptu špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb detí a žiakov a vypracovanie modelu nárokovateľných podporných opatrení vo výchove a vzdelávaní, vrátane systému ich financovania

Opatrenie upraví definíciu špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb žiakov a podporí vytvorenie vertikálneho modelu nárokovateľných podporných opatrení. Uplatňovanie vybraných opatrení bude pilotne testované.

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť"	*Áno*	*Nie*	*Ak ste zvolili možnosť „nie", uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.

8.3 Reforma 3: Reforma systému poradenstva a prevencie a zabezpečenie systematického zberu dát v oblasti podpory duševného zdravia detí, žiakov a študentov

Opatrenie predstavuje komplexnú reformu systému poradenstva a prevencie, ktorou bude zabezpečená dostupnosť, prístupnosť a kvalita odbornej starostlivosti pre dieťa/žiaka/študenta a jeho rodinu v súlade s najnovšími vedeckými a odbornými poznatkami implementovanými v praxi. Na reformu systému bude naviazaná aj reforma jeho financovania.

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	*Áno*	*Nie*	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.

8.4 Reforma 4: Implementácia nástrojov na prevenciu predčasného ukončovania školskej dochádzky a regulácia F-odborov

Reforma pozostáva zo zmien príslušných legislatívnych ustanovení zameraných na rozšírenie možnosti dosiahnutia vyššieho stupňa vzdelania pre mladých ľudí bez ukončeného základného vzdelania, optimalizáciu F-odborov v nadväznosti na potreby trhu práce a ponuku F-odborov vo vzťahu k výchovno-vzdelávacím potrebám cieľovej skupiny žiakov. Reforma zahŕňa vytvorenie systému včasného varovania predčasného ukončenia školskej dochádzky a podporu mentoringu a tútoringu pre žiakov ohrozených predčasným ukončením školskej dochádzky.

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	*Áno*	*Nie*	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.

Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.

8.5 Reforma 5: Podpora desegregácie škôl

Súčasťou reformy je zavedenie definície segregácie do legislatívy, monitoring segregácie, metodická podpora v oblasti desegregácie, pilotné projekty desegregácie a finančná podpora zriaďovateľom škôl na dopravu žiakov z MRK do škôl.

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	*Áno*	*Nie*	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Ochrana a obnova iodiversity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.

8.6 Reforma 6: Kompenzačné opatrenia na zmierňovanie dopadov pandémie vo vzdelávaní pre žiakov základných a stredných škôl

Opatrenie zhŕňa program doučovania zameraný na žiakov ohrozených neúspechom v dôsledku obmedzených možností zapojiť sa do vzdelávania počas pandémie, realizáciu kvalitatívneho a kvantitatívneho výskumu a podpora účasti sociálne znevýhodnených žiakov na aktivitách školských klubov detí.

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť"	*Áno*	*Nie*	*Ak ste zvolili možnosť „nie", uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.

8.7 Investícia 1: Debarierizácia školských budov na všetkých úrovniach vzdelávacieho systému

Zdroje RRF budú použité na debarierizáciu väčších stredných škôl (na základe dostupných údajov je hranica stanovená na školy s 275 a viac žiakmi), kým EŠIF budú využité na debarierizáciu materských, základných a menších stredných škôl. Súčasťou opatrenia je definícia štandardov a tvorba manuálu debarierizácie ako aj komplexná analýza aktuálneho stavu a priorizácia potrieb jednotlivých škôl.

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť"	*Áno*	*Nie*	*Ak ste zvolili možnosť „nie", uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Investícia prispeje k zvýšeniu energetickej efektívnosti a zníženiu vypúšťaných emisií skleníkových plynov.

Adaptácia na zmenu klímy		X	V opatrení sa od hospodárskych subjektov vyžaduje, aby zabezpečili, že zrekonštruované existujúce zariadenia budú spĺňať potrebné štandardy budú spĺňať nízkoenergetický štandard. Rekonštruované zariadenia škôl budú energeticky efektívne a bezbariérové. Činnosť teda nebude mať výrazný negatívny vplyv na súčasnú ani budúcu klimatickú situáciu a jej dopady na ľudí, prírodu či majetok.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia v súvislosti s ochranou kvality vody a nedostatkom vody v súlade s rámcovou smernicou o vode.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Vďaka schváleniu navrhovanej zmeny stavebného zákona, ktorým sa bude vykonávať lepšia prevencia vzniku stavebného odpadu ako aj využívanie kvalitnejších a environmentálne vhodnejších materiálov, opatrenie nebude viesť k významnej neefektívnosti pri využívaní zdrojov ani k zvýšeniu tvorby odpadu. Pri investíciách do budov a debarierizácie sa bude vyžadovať plnenie podmienok zeleného verejného obstarávania. - https://www.minzp.sk/obehove-hospodarstvo/environmentalne-manazerstvo/zelene-verejne-obstaravanie/ - https://www.sazp.sk/zivotne-prostredie/environmentalne-manazerstvo/zelene-verejne-obstaravanie-gpp/legislativa-sr.html Slovensko má za cieľ podľa Envirostratégie 2030 dosiahnuť do roku 70% zeleného verejného obstarávania z objemu a hodnoty verejných obstarávaní. Budovy sú pre tento cieľ dôležitou oblasťou.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Neočakávajú sa žiadne významné vplyvy na základe opatrení prijatých na zníženie hluku, prachu a emisií znečisťujúcich látok počas rekonštrukcie školských zariadení ani ich prevádzky.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Program debarierizácie budov sa netýka budov nachádzajúcich sa v oblastiach citlivých na biodiverzitu alebo v ich blízkosti.

9 Míľniky, ciele a časový rozvrh

9.1 Reforma 1

- Prijatie legislatívnych zmien v NR SR do Q4 2022 zameraných na:
    - nastavenie normatívneho financovania predprimárneho vzdelávania,
    - zavedenie právneho nároku na miesto v materskej škole alebo u iných poskytovateľov predprimárneho vzdelávania pre deti od 3 rokov veku (s účinnosťou najneskôr od 1.1.2025),
    - zvýšenie kvalifikácie pedagogických zamestnancov, ktorí zabezpečujú predprimárne vzdelávanie.
- Miera zaškolenosti detí vo veku 5 rokov: 95% do Q3 2022
- Dobudovanie kapacít materských škôl, potrebných pre zabezpečenie právneho nároku na miesto v materskej škole pre všetky deti od 3 rokov veku: 12 352 novovytvorených miest do Q4 2025

9.2 Reforma 2

- Prijatie legislatívnych zmien v NR SR do Q4 2022 zameraných na:
    - redefiníciu konceptu špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb,
    - účelové viazanie finančných zdrojov, pridelených školám na poskytovanie konkrétnych podporných opatrení vo vzdelávaní na základe stanovenia ich finančnej náročnosti,
    - a príprava sprievodných metodických materiálov pre pedagogických zamestnancov, odborných zamestnancov a vedenie škôl.
- Poskytovanie programov profesijného rozvoja, ďalšieho vzdelávania a iných informačných aktivít pre pedagogických a odborných zamestnancov o vertikálnom modeli nárokovateľných podporných opatrení: 10 000 účastníkov do Q4 2025

9.3 Reforma 3

- Vstup do účinnosti legislatívnych zmien do Q1 2023 zameraných na:
    - zmenu využívania služieb poradenských centier bez ohľadu na diagnózu
    - posilnenie spolupráce s podpornými tímami v školách
    - elektronickú evidenciu žiakov, výkonov, dokumentácie naprieč všetkými stupňami poradenských úrovní
    - zmenu systému financovania na základe vykonaných odborných činností.

9.4 Reforma 4

- Prijatie legislatívnych zmien v NR SR do Q1 2023 zameraných na:
    - rozšírenie možnosti získať nižšie stredné vzdelanie v rámci odborov nižšieho stredného odborného vzdelávania (NSOV) v dvoj- a trojročnom kombinovanom programe (v závislosti od ročníka, v ktorom žiak skončil základnú školu) prostredníctvom komisionálnej skúšky
    - optimalizáciu odborov NSOV v nadväznosti na potreby trhu práce a ponuku odborov NSOV vo vzťahu k výchovno-vzdelávacím potrebám cieľovej skupiny žiakov
- Podiel odborov NSOV, ktoré boli optimalizované v nadväznosti na potreby trhu práce: 30% do Q2 2025

9.5 Reforma 5

- Prijatie legislatívnych zmien v NR SR, ktoré zavedú definíciu segregácie do zákona a vytvorenie metodických materiálov na implementáciu desegregácie: Q3 2023
- Zverejnenie komplexnej monitorovacej správy o segregácii na všetkých stupňoch vzdelávania na základe novej metodiky: Q3 2025

9.6 Reforma 6

- Počet žiakov, ktorí sa zúčastnia na doučovacích programoch: 12 000 do Q4 2022

9.7 Investícia 1

- Definícia štandardov debarierizácie, vytvorenie manuálu debarierizácie a zmapovanie potrieb škôl na všetkých stupňoch vzdelávania: Q1 2022
- Debarierizácia väčších stredných škôl: 252 do Q2 2025

10 Financovanie a náklady

Štruktúra financovania reforiem a investícií v komponente 6 je v súlade so zásadou doplnkovosti („additionality principle“) a účelom RRF ako nástroja na financovanie neopakujúcich sa výdavkov a predovšetkým kapitálových investícií. 80,1% požadovaných zdrojov z RRF pre komponent 6 je určených na kapitálové investície zamerané na zlepšenie dostupnosti vzdelávania, konkrétne budovanie kapacít materských škôl a debarierizáciu väčších stredných škôl. Zvyšných 19,9% požadovaných zdrojov je určených na dočasné výdavky na vypracovanie a implementáciu modelu nárokovateľných podporných opatrení vo výchove a vzdelávaní, na pilotné overenie vybraných pomocných profesií v školách ako aj ranej starostlivosti v MRK, a na kompenzačné opatrenia vo vzdelávaní v súvislosti s pandémiou (časť reformy č. 1, reforma č. 2 a reformy č. 6).

Dodatočné výdavky vyvolané reformami a investíciami v komponente 6 predstavujú najmä operatívne výdavky spojené s navýšenými kapacitami predprimárneho vzdelávania, podporou inkluzívneho vzdelávania na všetkých stupňoch či reformou poradenstva a prevencie. Zo štátneho rozpočtu budú hradené najmä personálne výdavky na pedagógov v predprimárnom vzdelávaní v súvislosti so zvýšením kapacít materských škôl. Cieľom aktivít financovaných z EŠIF je motivovať zamestnancov a zvyšovať atraktivitu povolaní rôznymi nástrojmi ako zabezpečenie asistentov pre učiteľov, školských psychológov, špeciálnych pedagógov, ako aj poskytovanie programov ďalšieho vzdelávania, lepšie priestorové, materiálno-technologické prostriedky, atď., čím sa napĺňa princíp komplementarity medzi RRF a EŠIF. Výdavky zo zdrojov EŠIF a štátneho rozpočtu priamo nadväzujú na investície financované z RRF, keďže nové materské školy si vyžadujú zabezpečenie inkluzívneho prostredia a zlepšená dostupnosť vzdelávania pre znevýhodnené deti musí byť sprevádzaná efektívnymi opatreniami na ich podporu vo vzdelávacom procese.

Detailné informácie o financovaní reforiem a investícií sú poskytnuté v priložených Excel tabuľkách.

PLÁN OBNOVY

cestovná
mapa k lepšiemu
Slovensku

Kom po nent

7

EK
+ SK

KOMPONENT 7: VZDELÁVANIE PRE 21. STOROČIE

1. Popis komponentu

Vzdelávanie pre 21. storočie

1.1. Oblasť politiky:
Vzdelávanie - Základné a stredné školstvo

1.2. Cieľ:
Poskytnúť žiakom vzdelanie, ktoré je prispôsobené potrebám súčasnej spoločnosti.
Všeobecným cieľom komponentu je zvýšiť gramotnosť žiakov a zručnosti potrebné pre život v globálnej a nízkouhlíkovej digitálnej ekonomike a spoločnosti (kritické myslenie, digitálne a mäkké zručnosti).

Kurikulárna reforma základnej školy vytvorí nový obsah vzdelávania usporiadaný do troch viacročných cyklov. Výučba bude namiesto odovzdávania hotovej informácie vytvárať situácie, pri ktorých žiaci môžu informácie interpretovať v konfrontácii s reálnou skúsenosťou. Nové kurikulum si bude vyžadovať zabezpečenie nových učebníc a zmenu v príprave učiteľov tak, aby boli tieto zmeny schopní aplikovať v každodennej praxi. Súčasne, reforma posilní kvalitu zručností pedagogických a odborných zamestnancov a bude ich motivovať k celoživotnému profesijnému rozvoju. Dôraz sa bude klásť aj na inkluzíve vzdelávanie a osvojenie si digitálnych zručností.

1.3. Dvojitá transformácia:
Predpokladom na rozvoj gramotnosti a zručností žiakov je dostupná školská infraštruktúra. Je potrebné dobudovať digitálnu infraštruktúru a rozšíriť kapacity základných škôl v okresoch, ktoré nemajú zabezpečený optimálny prístup ku vzdelaniu (dvojzmenné prevádzky škôl). Zvyšovanie digitálnych zručností je kľúčovým nástrojom na digitalizáciu celého hospodárstva a verejnej správy.

1.4. Sociálna odolnosť:
Dostupnosť inkluzívneho vzdelávacieho systému orientovaný na individuálne potreby a schopnosť kompenzovať nerovnosti v štartovacích pozíciách vyplývajúce zo zdravotného a sociálneho znevýhodnenia prispeje k zmierňovaniu ekonomických, sociálnych a regionálnych rozdielov v rámci Slovenska.

1.5. Pracovné miesta a rast:
Vytvorenie moderného pedagogického prostredia, vrátane uskutočnenia digitálnej transformácie a podpora digitálnych zručností významne rozšíri okruh ľudí do budúcna, ktorí sú schopní v práci plnohodnotne využívať moderné digitálne technológie. Vďaka inklúzii vo vzdelávaní a zlepšenému prístupu k digitálnym technológiám budú mať žiaci väčšiu šancu čeliť výzvam dvojitej transformácie a očakávanému zníženiu dopytu po nízko kvalifikovaných zamestnancoch na trhu práce.

1.6. Reformy a investície

1.6.1. Reformy:

Reforma 1: Reforma obsahu a formy vzdelávania (kurikulárna a učebnicová reforma). Kurikulárna reforma vytvorí nový obsah vzdelávania, usporiadaný do troch viacročných cyklov. Výučba bude namiesto odovzdávania hotovej informácie vytvárať situácie, pri ktorých žiaci môžu informácie interpretovať v konfrontácii s reálnou skúsenosťou. Nové kurikulum si bude vyžadovať aj zabezpečenie nových učebníc.

Reforma 2: Príprava a rozvoj učiteľov na nové obsahy a formy výučby (zmena vysokoškolskej prípravy učiteľov a posilnenie profesijného rozvoja učiteľov). Reforma posilní kvalitu zručností pedagogických a odborných zamestnancov a bude ich motivovať k celoživotnému profesijnému rozvoju. Dôraz sa bude klásť aj na inkluzívne

vzdelávanie a osvojenie si digitálnych zručností. Súčasťou je zmena v príprave učiteľov tak, aby boli schopní aplikovať zmeny z Reformy 1 v každodennej praxi

1.6.2. Investície:

Investícia 1: Digitálna infraštruktúra v školách. Investícia podporí budovanie digitálnej infraštruktúry a sprostredkovane posilní aj digitálnu gramotnosť a zručnosti žiakov.

Investícia 2: Dobudovanie školskej infraštruktúry. Investícia má za úlohu rozšíriť kapacity základných škôl v okresoch, ktoré nemajú zabezpečený optimálny prístup ku vzdelaniu (dvojzmenné prevádzky škôl). Dôraz sa bude klásť na školy s vysokým počtom detí zo sociálne znevýhodneného prostredia. Zároveň pre oblasti s vysokým počtom SZP detí budú na podporu rozvoja čitateľskej gramotnosti dobudované školské knižnice. Zabezpečenie novej infraštruktúry bude prebiehať niekoľkými formami – rozširovaním existujúcich kapacít, rekonštrukciou aj budovaním nových priestorov.

Odhadované náklady: 469 mil. eur

Poznámka: Výdavky zo zdrojov európskych štrukturálnych a investičných fondov (ĚSIF) sú indikatívne a budú v súlade s platnou legislatívou EÚ.

2. Hlavné výzvy a ciele

2.1. Hlavné výzvy

V dôsledku automatizácie a digitalizácie sa zvyšuje význam analytických a interaktívnych zručností. Manuálne a repetitívne úlohy ustupujú v prospech kognitívnych úloh, ktoré si vyžadujú orientáciu v neštruktúrovaných situáciách, interakciu s ľuďmi alebo schopnosť riešiť nepredvídateľné problémy (Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD), 2016). Okrem poklesu významu rutinných úloh (*routine based technological change*) rastie so šírením technológií aj význam vysokokvalifikovaných zručností, ktoré sú potrebné na ich obsluhu (*skill-based technological change*).[108] Tieto zmeny si vyžadujú kriticky mysliace obyvateľstvo so schopnosťou rýchlo sa prispôsobiť dynamickým zmenám na trhu práce a v spoločnosti.

Globálne ekonomiky okrem toho čelia mnohým ďalším výzvam, ktoré kladú požiadavky na kvalitu vzdelávacích systémov. Tieto výzvy súvisia najmä s klimatickou zmenou a nevyhnutnosťou prechodu na nízkouhlíkovú a obehovú ekonomiku, digitálnou transformáciou, globálnym zdravím (pandémie), finančnými krízami a hospodárskymi a sociálnymi vplyvmi týchto javov. Pre zvládnutie týchto výziev je potrebné aby boli obyvatelia schopní analyzovať rôzne perspektívy a kriticky vyhodnotiť súčasné globálne a medzi kultúrne otázky.

Slovenskí žiaci nie sú dostatočne pripravení čeliť týmto novým výzvam. Zručnosti slovenských žiakov výrazne zaostávajú oproti žiakom v ostatných krajinách OECD. Najhoršie výsledky dosahujú slovenskí žiaci v čitateľskej a prírodovednej gramotnosti, zaostávajú aj v zručnostiach ako kritické myslenie, schopnosť riešiť problémy a pracovať v tíme (PISA, 2015). Pozadu je aj finančná gramotnosť a globálne kompetencie, zahŕňajúce schopnosť porozumieť a analyzovať rôzne perspektívy a kriticky vyhodnotiť súčasné globálne a medzikultúrne otázky (PISA, 2018).

Úroveň digitálnych zručností slovenských žiakov naďalej výrazne zaostáva za ostatnými krajinami, pritom ich potreba na trhu práce výrazne rastie. Štvrtina dospelej populácie Slovenska nemá predošlé skúsenosti s počítačmi a skoro polovica dospelých (16-74) Slovákov nemá ani základné digitálne zručnosti (Medzinárodné hodnotenie kľúčových kompetencií dospelých (PIAAC), 2012; Medzinárodná štúdia počítačovej a informačnej gramotnosti (ICILS) 2013). V oblasti digitálnych zručností Slovensko obsadilo spomedzi krajín EÚ až 22. priečku (Index digitálnych zručností, Eurostat, 2020). Podiel Slovákov (16-74), ktorí uvádzajú, že majú aspoň základné digitálne zručnosti, sa oproti roku 2017 znížil z 59% na 54% (cieľ Európskej komisie (EK): 70%).

Rastúci dopyt po špecifických zručnostiach a slabé výsledky žiakov si vyžadujú reformu vzdelávania. Učebné osnovy, obsah a metódy vzdelávania je potrebné prispôsobiť novým požiadavkám globálnych digitálnych ekonomík

[108] Goos a kol. 2014

a spoločenským zmenám, ktoré sú s nimi spojené. Predpokladmi na uskutočnenie zmien vo výučbe sú kvalitne pripravení učitelia a dostačujúca školská a digitálna infraštruktúra.

2.2. Hlavné ciele

Komponent je v súlade so špecifickými odporúčaniami pre Slovensko (CSRs – Country Specific Recommendations) na roky 2019 a 2020, ktoré navrhujú prijatie opatrení na zlepšenie kvality vzdelávania na všetkých úrovniach. Zároveň podporuje dve hlavné európske iniciatívy: modernizáciu („Modernise") a rekvalifikáciu a zlepšovanie zručností („Reskill and Upskill").

Všeobecným cieľom komponentu je vyššia kvalita vzdelávacieho procesu, ktorý sa odrazí v zlepšení výsledkov žiakov v medzinárodných testovaniach, najmä v kľúčových oblastiach ako je gramotnosť, kritické myslenie a digitálne zručnosti. Hlavným nástrojom bude zmena obsahu vzdelávania a jeho efektívna implementácia na školách. Žiaci získajú nevyhnutné digitálne zručnosti a podiel žiakov s nedostatočnými základnými zručnosťami sa zníži k úrovni 15% v súlade s cieľmi Európskej komisie v rámci európskej iniciatívy („Reskill and Upskill"). Lepšie vzdelávanie prispeje k ekonomickej odolnosti, keďže krajiny s kvalitným vzdelávaním sa dokážu lepšie prispôsobiť ekonomickým zmenám a majú lepšie predpoklady čeliť ekonomickej recesii. Postupná digitálna transformácia a lepšie prepojenie vzdelávania s trhom práce pomôžu znížiť nesúlad a nedostatok zručností, zvýšia mieru participácie na trhu práce a prispejú k dlhodobému a trvalo udržateľnému rastu.

Nevyhnutným cieľom v tomto komponente je zlepšiť zručnosti učiteľov. Vzhľadom na nové požiadavky a trendy vo vzdelávaní, bude nutné vykonať zmeny v procese prípravy učiteľov. Uplatňovanie nového obsahu vzdelávania do každodennej praxe bude podmienené vytvorením nových vysokoškolských programov a kurzov. Digitálna kompetencia sa stane základnou zručnosťou všetkých pedagógov a zamestnancov v oblastiach vzdelávania a odbornej prípravy. Otvorenie bezplatného prístupu ku vzdelávacím príležitostiam umožní učiteľom osobný a profesionálny rozvoj a prinesie možnosť efektívneho a kreatívneho využívania technológií.

Zmena obsahu vzdelávania so sebou nesie aj potrebu prispôsobiť školskú infraštruktúru. Cieľom komponentu v tomto smere je zlepšiť proces vydávania a distribúcie učebných materiálov. Kvalitné didaktické prostriedky budú poskytnuté všetkým školám tak, aby boli pokryté ich potreby. Ďalším cieľom bude dobudovanie knižníc ako vzdelávacích centier v školách s vyšším podielom žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia. Kapacity sa zvýšia v školách, v ktorých sa učí v dvojzmennej prevádzke, a v ktorých sa očakávajú nedostatočné kapacity vzhľadom na demografický vývoj.

Komponent pomôže dobudovať digitálnu infraštruktúru v školách, ktorá je dôležitá pre úspešnú digitálnu transformáciu vzdelávania. Pandémia COVID-19 odhalila, aká dôležitá je pripravenosť na vzdelávacie a pracovné výzvy rýchlo sa vyvíjajúcej digitálnej doby. Efektívne naštartovanie implementácie tohto komponentu prinesie digitálnu a zelenú transformáciu do vzdelania a následne aj do pracovného života budúcich generácií. Digitálna vybavenosť základných a stredných škôl je dôležitým predpokladom pre rozvíjanie digitálnych zručností. Cieľom komponentu bude nadviazať na už existujúce a schválené projekty a priblížiť sa k plnej digitálnej vybavenosti na vstupnej úrovni všetkých základných a stredných škôl (podľa definovaných IKT štandardov postavených na základe modelu „vysoko vybavenej a prepojenej učebne" (highly equipped and connected classroom HECC).

2.3. Kontext v národnej stratégii

Kvalitné vzdelávanie a zručnosti pre 21.storočie sú v súlade s Národným programom rozvoja výchovy a vzdelávania (2018-2027). Zlepšovanie digitálnych zručností patrí medzi priority Stratégie digitálnej transformácie Slovenska 2030 a súvisiaceho akčného plánu na roky 2019 – 2022. K zabezpečeniu sústavného profesijného rozvoja, ku skvalitneniu prípravy budúcich učiteľov ako aj digitálnej transformácii škôl sa zaviazala vláda SR aj vo svojom Programovom vyhlásení na roky 2020-2024. Reformy reflektujú odporúčania, zahrnuté v ďalších národných strategických dokumentoch (napr. Návrh priorít implementácie Agendy 2030, Envirostratégia 2030. Program informatizácie školstva do 2030.)

3. Popis investícií a reforiem v tomto komponente

3.1. Reformy

3.1.1 Reforma 1: Reforma obsahu a formy vzdelávania - kurikulárna a učebnicová reforma

Výzvy

Súčasný vzdelávací systém uprednostňuje získavanie vedomostí a nerozvíja kritické myslenie a mäkké zručnosti žiakov. Žiaci zväčša iba pasívne prijímajú veľké množstvo izolovaných poznatkov od učiteľa.[109] Takýto model je podľa výskumov neefektívny, nevhodný a nezdôrazňuje aktivitu a tvorivé myslenie žiaka (Gaard a kol. 2017). Zaužívané kurikulum nekladie dôraz na výchovné ciele vzdelávacieho systému. Nepripisuje význam učeniu sa v súvislostiach, osvojovaniu si celoživotných zručností a skúmaniu aktuálnych či prierezových tém. Absentuje kladenie otázok, prezentovanie vlastných názorov, diskusie a argumentácia, čím sa zanedbáva podpora analytického a kritického myslenia.[110] Časová dotácia predmetov nepostačuje na prebratie množstva predpísaného učiva.[111]

Jedným z dôsledkov súčasného vzdelávania sú podpriemerné zručnosti slovenských žiakov. Výsledky v čitateľskej a prírodovednej gramotnosti sú pod priemerom OECD (Monitorovanie úrovne čitateľskej gramotnosti žiakov (čítanie s porozumením) (PIRLS) 2016, PISA 2018, (Medzinárodné meranie vedomostí a zručností žiakov v matematike a prírodných vedách (TIMSS) 2019). Zlé výsledky dosahujú slovenskí žiaci aj v schopnosti riešiť problémy a pracovať v tíme (PISA, 2015). Povedomie žiakov o globálnych témach je vo vybraných témach veľmi slabé, pod hranicou výsledkov väčšiny krajín Európskej únie (EÚ). Viac ako tretina žiakov nevedela vysvetliť, alebo sa nestretla s témami ako finančná gramotnosť (PISA 2012, 2015), globálne zdravie (napr. epidémie), klimatické zmeny a otepľovanie či hospodárska kríza a jej vplyv na globálnu ekonomiku (PISA, 2018).

Národné testovania žiakov neposkytujú dostatočnú spätnú väzbu. Sú zamerané iba na matematiku a slovenský jazyk, čo neposkytuje dostatočné informácie o gramotnosti a zručnostiach žiakov na jednotlivých stupňoch vzdelávania ani spätnú väzbu pre školy, pre centrálnu úroveň riadenia školstva či verejnosť. Dôvodmi sú nedostatočné digitálne vybavenie, obmedzené ľudské kapacity a nepostačujúce internetové pripojenie.

V súčasnosti v oblasti kurikula existuje slabá prepojenosť medzi centrálnou a školskou úrovňou, čo oslabuje možnosti reformy obsahu vzdelávania. Regionálna úroveň kurikulárneho manažmentu nebola dodnes vybudovaná, čo znižuje efektívnosť implementácie zmien obsahu vzdelávania. V regiónoch chýbajú kontaktné miesta pre učiteľov, na ktoré by sa mohli obrátiť so svojimi otázkami pri zavádzaní nového kurikula. Táto skutočnosť bola v minulosti jednou z prekážok úspešnej realizácie reforiem kurikula.

Kvalitu vzdelávacieho systému oslabuje aj nízka dostupnosť a limitovaný výber učebníc. Celkové požiadavky škôl na nákup a distribúciu učebníc sú uspokojené iba zhruba do výšky jednej polovice (54% na základe analýzy Najvyššieho kontrolného úradu (NKU)).[112] Školy nemajú na výber z viacerých alternatívnych didaktických prostriedkov, čo je dôsledkom doterajšieho učebnicového systému, ktorý bol postavený na centrálnom výbere a nákupe jednej učebnice pre každý predmet. Hoci sa pristúpilo k postupnému otváraniu trhu s učebnicami, s aktuálnym modelom zabezpečovania učebníc je spojená aj vyššia administratívna záťaž škôl z dôvodu nutnosti realizácie verejného obstarávania na nákup učebníc.

Ciele

Hlavným cieľom kurikulárnej reformy je zlepšenie gramotnosti a zručností žiakov potrebných pre 21. storočie (kritické myslenie, digitálne a mäkké zručnosti). Cieľom je rozvíjať kritické myslenie a mäkké zručnosti žiakov ako schopnosť riešiť problémy, spracovávať informácie, pracovať v tíme, argumentovať a klásť otázky, preberať

[109] Zhrnuté v štúdii Inštitútu vzdelávacej politiky MŠMVŠ SR „Encyklopedizmus náš každodenný: Analýza kurikula v základných školách“ https://www.minedu.sk/data/att/13792.pdf

[110] Zistenia na základe prieskumu, realizovaného iniciatívou https://todarozum.sk/aktualita/225-dotaznikovy-prieskum-projektu-to-da-rozum/

[111] Zistenia popísané v dokumente k Národnému programu rozvoja výchovy a vzdelávania “Učiace sa Slovensko” https://www.minedu.sk/data/files/7532_uciace-sa-slovensko2017.pdf

[112] https://www.nku.gov.sk/documents/10157/1460168/Po%C4%8D%C3%ADtajte+s+%28ne%29kvalitnou+u%C4%8Debnicou.pdf

iniciatívu a zodpovednosť, tvoriť a realizovať osobné projekty. Žiaci by mali byť schopní porozumieť a analyzovať rôzne perspektívy a kriticky vyhodnotiť súčasné globálne a medzikultúrne otázky. Žiaci by mali pre dosiahnutie základnej úrovne digitálnych zručností vedieť pracovať s internetom v štyroch základných oblastiach: vyhľadávanie informácií, komunikácia, riešenie problémov a vytváranie digitálneho obsahu (Vuokari et al. 2016). Na podporu týchto zručností bude potrebné zvýšiť motiváciu k učeniu a prispôsobiť vzdelávanie potrebám a schopnostiam žiakov.

Na dosiahnutie hlavného cieľa je potrebné posilniť výučbu žiakov prostredníctvom skúseností. Výučba bude namiesto odovzdávania hotovej informácie vytvárať situácie, pri ktorých žiaci môžu informácie interpretovať v konfrontácii so skúsenosťou. Vo výučbe bude nutné vytvoriť priestor na komentovanie aktuálnych tém, diskusiu a aktívne zapájanie žiakov do učiaceho procesu. Namiesto toho, aby sa kurikulum vymedzovalo detailne, v rámci úzko ohraničených vyučovacích predmetov, bude obsah vzdelávania koncipovaný v širších vzdelávacích celkoch (napr. človek a príroda, človek a spoločnosť). Reforma systematicky do kurikula integruje aj prierezové témy ako finančná gramotnosť, globálne zdravie (napr. epidémie), klimatické zmeny a otepľovanie, hospodárska kríza či rovnosť mužov a žien.

Integrované kurikulum pre základné školy bude štruktúrované do 3 cyklov, ktoré vymedzia základné vzdelávacie ciele. Prvý cyklus zahŕňa 1.-3. ročník, druhý cyklus tvorí 4. a 5. ročník a tretí cyklus je tvorený 6.-9. ročníkom. Cykly vymedzia základné vzdelávacie ciele pre oblasti a nie detailné obsahy, čím sa vytvorí flexibilita na tvorbu učebných plánov na úrovni škôl. Koncipovanie vzdelávacieho programu v cykloch zníži časový tlak na učiteľov a žiakov a umožní prispôsobiť vzdelávanie potrebám a možnostiam žiakov. Zlepšia sa možnosti individualizácie vzdelávania a predpokladá sa tiež zníženie podielu žiakov opakujúcich ročník a v dôsledku toho predčasne ukončujúcich vzdelávanie.

Reforma nadväzuje na odporúčania a výzvy definované v Národnom programe rozvoja výchovy a vzdelávania a jeho sprievodnom dokumente „Učiace sa Slovensko“ a je v súlade so skúsenosťami európskych krajín pri transformácii národných vzdelávacích programov (Slovinsko, Estónsko, Švédsko, Portugalsko).[113]

Predpokladom na úspešnú implementáciu reformy kurikula bude zavedenie a posilnenie kurikulárneho manažmentu na regionálnej úrovni, ktorý zabezpečí transfer štátnych požiadaviek z centrálnej úrovne na úroveň škôl.

Nové kurikulum si bude zároveň vyžadovať zabezpečenie nových učebníc, ktoré budú odrážať zmeny v obsahu vzdelávania. Vďaka reforme učebnicového systému, ktorá vybuduje funkčný otvorený trh, budú mať učitelia možnosť vybrať si z dostatočnej ponuky didaktických prostriedkov, schválených ministerstvom školstva, podľa svojich preferencií a potrieb žiakov. V rámci reformy vznikne podpora digitalizácie učebníc, aby sa posilnili interaktívne prvky vo výučbe, a v prípade potreby sa uľahčilo dištančné vzdelávanie a umožnilo sa ich využívanie žiakmi so zdravotným znevýhodnením. Digitálne učebné materiály taktiež znížia náklady na tlač a podporia digitálnu a zelenú transformáciu.

Reforma podporí vznik platformy na elektronické testovanie e-Test 2.0, ktorá zefektívni digitalizáciu vzdelávacieho procesu a umožní tým centrálne testovanie žiakov. Všetky základné a stredné školy získajú bezplatný prístup k tomuto riešeniu, ktoré umožní lepšie zapojenie učiteľov do tvorby testov, využívanie digitálnych technológií, ako napríklad tablety, a objektívnejšie a rýchlejšie hodnotenie výsledkov.

Nový prístup k vzdelávaniu žiakov v oblasti výpočtovej techniky pomôže rozvíjať zručnosti v oblasti riešenia problémov, tvorivosti a spolupráce. Podporí záujem o štúdium a budúcu kariéru v oblasti STEM (veda, technológia, inžinierstvo a matematika) a zároveň prispeje k znižovaniu rodových stereotypov a zvyšovaniu účasti dievčat v IT odboroch na vysokej škole a neskôr v technických povolaniach na trhu práce.

Implementácia

Proces tvorby nového kurikula, ako aj implementačný program, je zastrešovaný Štátnym pedagogickým ústavom a koordinovaný Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (MŠVVaŠ SR). Na tvorbe cieľov a obsahu budú pracovať odborníci pre jednotlivé vzdelávacie oblasti naprieč celou základnou školou (s

[113] Reprezentované napríklad v štúdii CIDREE (Consortium of Institution for Development and Research in Education in Europe) „Balancing Curriculum and Freedom across Europe“ http://www.cidree.org/wp-content/uploads/2018/07/yb_13_balancing_curriculum_regulation_and_freedom.pdf

prepojením na posledný ročník materskej školy a na vzdelávacie moduly na stredných školách) tak, aby vzniklo systematicky vystavené a prepojené kurikulum pre všetky vzdelávacie oblasti (v 1. a 2. cykle) a predmety (v 3. cykle). Do predchádzajúcej diskusie pri vzniku Národného programu rozvoja výchovy a vzdelávania bola zapojená široká odborná a laická verejnosť a externí poradcovia MŠVVaŠ SR.

1. Úlohy pre vytvorenie a začatie implementácie kurikula do vzdelávacieho systému vyžadujú:

- inováciu dizajnu kurikula založeného na rámcovom určení kľúčových učebných výstupov a kmeňovom učive, ktoré zodpovedá požiadavkám súčasnosti a predpokladu neustále sa meniacej spoločnosti, štruktúrovaného v slede troch vzdelávacích cyklov
- vypracovanie sprievodných manuálov pre aplikáciu štátneho kurikula v regiónoch a školách, pokrývajúcich nasledovné implementačné oblasti: Východiskové princípy a filozofia vzdelávacieho programu; Metodológia vzdelávacích oblastí v celku povinného vzdelávania; Organizácia vyučovania a učenia sa pre vzdelávacie oblasti v jednotlivých vzdelávacích cykloch; Didaktické prostriedky a učebné zdroje pre jednotlivé vzdelávacie oblasti; Hodnotenie žiakov a evaluácia výsledkov vzdelávania v jednotlivých vzdelávacích cykloch a vzdelávacích oblastiach.

2. Prevod nového dizajnu kurikula na školskú úroveň prostredníctvom posilnenia kurikulárneho manažmentu:

- Súčasťou kurikulárneho manažmentu v úvodných fázach zavádzania zmien do školskej praxe budú informačné kampane pre učiteľov, vedenia škôl a školských zariadení, ako aj pre laickú rodičovskú verejnosť (propagácia najlepších praxí, súťaže učiteľov, televízna kampaň).
- Na úrovni každej z krajských pobočiek transformovaných organizácií MŠVVaŠ SR (viď nižšie v Reforme 2) vznikne tím 5 expertov, zameraných na plošné vzdelávanie učiteľov a metodickú podporu škôl pri zavádzaní inovovaného kurikula na školskú úroveň.
- Na regionálnej úrovni sa vybudujú regionálne centrá kurikulárneho manažmentu a podpory škôl pri zavádzaní zmien, ktoré budú vykonávať svoju činnosť prostredníctvom mentoringu, poradenstva a konzultačných činností počas procesu prevodu na nové kurikulum. Pilotný projekt regionálnych centier kurikulárneho manažmentu a podpory škôl bude zavedený súčasne so schvaľovaním nového kurikula. Postupne vznikne 40 takýchto centier (jedno centrum pre dva okresy) s 10 členným tímom zloženým zo zainteresovaných aktérov (učiteľov, riaditeľov škôl, odborníkov v oblasti vzdelávania detí, mládeže a dospelých, expertov z tretieho sektora a odborníkov z fakúlt pripravujúcich učiteľov v danom regióne). Centrá budú lokalizované tak, aby mal každý učiteľ dostupné aspoň jedno takéto centrum a aby školy v okolí centier vytvárali spolupracujúcu sieť (klastre) škôl.
- Prevod nového štátneho kurikula na školskú úroveň prebehne postupne. Implementácia nového kurikula vo všetkých troch cykloch bude možná od školského roku 2023/24, už na základe zmenenej legislatívy. Povinný prechod všetkých základných škôl na nové kurikulum je stanovený na školský rok 2026/2027.

Za účelom efektívnej implementácie kurikulárnej reformy v školách sa vytvoria podporné digitálne nástroje obsahujúce všetky záväzné kurikulárne dokumenty (metodiky, prehľad povinnej pedagogickej dokumentácie a pedagogických inovácií), čo umožní jednoduché spracovanie školských vzdelávacích programov a ďalšej dokumentácie. Tieto nástroje by mali byť dostupné online na jednom funkčnom webovom rozhraní. Súčasťou portálu bude aj katalogizovaný prehľad inovácií, ktoré môžu školy využívať pri implementácii kurikulárnych zmien vo vzdelávaní.

Školám budú taktiež poskytnuté ďalšie podporné materiály k tvorbe školského kurikula. Budú zahŕňať metodológiu a princípy vývoja školského vzdelávacieho programu, ako aj zdroje, z ktorých bude možné program vytvárať, zostavovať a vyhodnocovať. Medzi zdrojmi budú napríklad ukážkové školské vzdelávacie programy vytvorené aktívnymi školami, regionálne kurikulá, čiastkové vzdelávacie programy pre vzdelávacie oblasti alebo vyučovacie predmety a pod. Sprievodné materiály nebudú záväzného charakteru a školy si ich budú môcť s podporou regionálnych centier prispôsobiť podľa svojich potrieb.

Kurikulárna reforma zahŕňa aj inováciu hodnotenia výsledkov vzdelávania prostredníctvom nových spôsobov testovaní.

- Testovanie sa bude orientovať na testovanie kľúčových gramotností podľa jednotlivých vzdelávacích oblastí a nebude sa obmedzovať len na slovenský jazyk a matematiku.

- V súčasnosti prebieha pilotný projekt zavádzania kriteriálnych testov. Po jeho ukončení Národný ústav certifikovaných meraní, v spolupráci so zahraničnými expertmi v priebehu troch rokov, pripraví a zavedie ďalšie inovácie v oblasti testovania (nové spôsoby vyhodnocovania, zapojenie psychológov do tvorby nových testov, rozšírenie testovaní na ďalšie oblasti ako napr. prierezové témy).
- Zavedú sa výberové kriteriálne testy, ktoré budú realizované na reprezentatívnej vzorke žiakov v 3., 5. a 8. ročníku ZŠ (na konci každého vzdelávacieho cyklu) a ktoré budú slúžiť ako spätná väzba pre centrálnu úroveň tvorby kurikulárnej politiky. Existujúce rozlišovacie testy sa budú realizovať v poslednom ročníku ZŠ.
- Vyjasní sa mechanizmus vyhodnocovania výsledkov škôl v celoplošných meraniach pre spravodlivejšie porovnávanie výkonu škôl (napr. cez pridanú hodnotu). Celoplošné testovania sa doplnia o dotazníkové zisťovania klímy školy, ktoré budú súčasťou spätnej väzby pre školy.
- Celoplošné testovanie bude spojené s komplexným prechodom na elektronické testovanie e-test, ktoré sa postupne zavedie na všetkých školách. Zahŕňať bude predovšetkým „high stakes“ testy v záverečných ročníkoch stredných a základných škôl, ako on-line maturitná skúška a testovanie deviatakov.
- V súlade so zavedením nového indikátora, merajúceho digitálne zručnosti žiakov v 8. ročníku pre účely monitorovania výsledkov v oblasti vzdelávania v európskom vzdelávacom priestore (EEA), sa Slovensko zúčastní testovania digitálnych zručností ICILS v roku 2023.

V súvislosti s implementáciou kurikulárnej reformy sa začne systematicky obnovovať celý učebnicový fond a reformovať učebnicový systém:

- So zavádzaním nového kurikula do jednotlivých ročníkov budú školy za príspevok na učebnice od štátu nakupovať nové učebnice vytvorené v súlade s novým kurikulom. V tejto súvislosti sa budú realizovať vzdelávania autorských kolektívov v oblasti pripravovaných zmien v cieľoch a obsahu vzdelávania. Príprava učebníc v súlade s novým kurikulom bude podporená prostredníctvom činnosti novej odbornej komisie pre učebnice a didaktické prostriedky. Bude fungovať pri Štátnom pedagogickom ústave, a okrem vydavateľstiev v nej bude mať zastúpenie aj Štátny inštitút odborného vzdelávania a zástupcovia ministerstva školstva.
- Schvaľovanie učebníc na základe kvality po odbornej a didaktickej stránke bude zabezpečovať jednotná doložka udeľovaná MŠVVaŠ SR. Zavedú sa prísne a transparentné recenzné kritériá (zverejňovanie recenzentov, dôsledné kritériá[114] na zaradenie do registra recenzentov, otvorenie širšiemu okruhu odbornej verejnosti). Podmienkou schválenia didaktického prostriedku bude aj vytvorenie metodickej príručky pre učiteľa a požadované bude aj vytvorenie digitálnej verzie didaktického prostriedku.
- Vytvorí sa otvorený trh s učebnicami, ktorý umožní školám nakupovať zo širšieho okruhu didaktických prostriedkov (učebníc, pracovných zošitov a učebných textov), ktoré boli schválené, čo podporí konkurenčné prostredie pri tvorbe učebníc. Školám sa poskytne príspevok na učebnice, za ktorý si budú môcť nakúpiť každý štátom schválený didaktický prostriedok podľa svojich preferencií a požiadaviek. Príspevok bude pridelený podľa počtu žiakov v danom ročníku, počtu učebníc a pracovných zošitov potrebných pre daný ročník, životnosti a odhadovanej priemernej ceny.
- Zlepší sa prehľad o dostupných učebniciach pre učiteľov. Na edičnom portáli sa v interaktívnej podobe zverejnia všetky didaktické prostriedky. To umožní vyhľadávanie a filtrovanie potrebných didaktických prostriedkov, ako aj zverejňovanie charakteristík jednotlivých didaktických prostriedkov, vrátane ich indikatívnej ceny (školy budú môcť porovnávať ceny a získavať podklady pre svoje zákazky).

Štátna pomoc

Pri príprave nového kurikula a jeho implementácie nedochádza k prevodu verejných zdrojov, prítomnosť štátnej pomoci je teda vylúčená.

Za predpokladu, že pracovná skupina bude vytvorená interne v rámci MŠVVaŠ SR a bude sa sústreďovať na vytvorenie nového kurikula, nedochádza k prevodu verejných zdrojov, ktorý by mohol viesť k nenáležitej výhode u jedného alebo viacerých príjemcov, preto sa ani na tento aspekt opatrenia nevzťahuje štátna pomoc.

[114] V kritériách na posudzovanie učebníc, resp. didaktických prostriedkov bude posilnený zreteľ na rovnosť medzi mužmi a ženami (v texte i obrázkoch/fotografiách).

Reforma sa obmedzuje na zavedenie nového spôsobu testovania žiakov, pričom nedochádza k nijakému prevodu verejných zdrojov, ktorý by mohol viesť k nenáležitej výhode pre jedného alebo viacerých príjemcov. Z tohto dôvodu je vylúčená prítomnosť štátnej pomoci. Technológie potrebné na zavedenie navrhovaného elektronického testovania budú zvolené v rámci odborného hodnotenia niekoľkých variant a na základe otvorených a transparentných postupov tak, aby sa prípadná výhoda úplne preniesla na konečných príjemcov, teda školy a orgány poskytujúce testovanie.

Pretože sa reforma obmedzuje na obnovu učebnicového fondu pre školy a žiakov bez rozdielu, nedochádza k nijakému prevodu verejných zdrojov, ktorý by mohol viesť k nenáležitej výhode pre jedného alebo viacerých príjemcov. Na tomto základe je vylúčená prítomnosť štátnej pomoci. Vytvorený bude otvorený trh, ktorý umožní vytvoriť konkurenciu medzi poskytovateľmi učebných materiálov. V prípade, že by došlo k prevodu verejných zdrojov, a aby sa zabránilo poskytovaniu pomoci konkrétnym vydavateľstvám, bude zabezpečené, aby boli poskytovatelia služieb vybraní prostredníctvom otvorených a transparentných postupov a aby sa prípadná výhoda úplne preniesla na konečných príjemcov, teda školy využívajúce nové učebnice.

Adresát

Konečným a hlavným adresátom reformy kurikula a učebnicového systému sú žiaci základných škôl. Procesuálnym adresátom reformy sú základné školy, ich vedenie, orgány pedagogického riadenia školy a učitelia. Učitelia a učiteľky budú zohrávať kľúčovú rolu pri implementácii nového kurikula a pri výbere vhodných učebníc zo širokej ponuky. Z kvalitnejších učebníc obohatených o digitálne verzie budú benefitovať žiaci v rámci osvojovania si vedomostí a zručností v súlade s kurikulárnou reformou.

Časový rozvrh

- Vytvorenie a zahájenie činnosti pracovných skupín (odborných komisií pre tvorbu jednotlivých komponentov kurikula) na Štátnom pedagogickom ústave: Q2 2021
- Vytvorenie odbornej komisie pre učebnice a didaktické prostriedky: Q2 2021
- Informačná kampaň pre učiteľov, vedenie škôl a laickú verejnosť k pripravovaným zmenám: priebežne 2021-2023
- Úprava procesu schvaľovania učebníc: Q4 2021
- Vzdelávanie autorských kolektívov a recenzentov učebníc v súvislosti so zmenami v kurikule a v procese schvaľovania učebníc: od Q1 2022
- Obnovovanie učebnicového fondu v súvislosti s kurikulárnou reformou: od Q1 2022
- Vytvorenie kapacít kurikuláreho manažmentu na krajskej úrovni: Q1 2022
- Pilotný projekt regionálnych centier kurikulárneho manažmentu a podpory škôl: Q3 2021 – Q2 2022
- Sprevádzkovanie dynamickej online platformy pre vývoj školského kurikula: Q3 2022
- Vytvorenie základnej siete regionálnych centier kurikulárneho manažmentu a podpory škôl (16 regiónov): Q3 2022
- Kompletizácia kurikula pre všetky cykly základného vzdelávania: Q4 2022
- Schválenie úplnej verzie ŠVP pre základné školy: Q1 2023
- Otvorenie možnosti implementácie kurikula vo všetkých cykloch základného vzdelávania: Q3 2023
- Dotvorenie úplnej siete 40 regionálnych centier kurikulárneho manažmentu a podpory škôl: Q3 2024
- Zverejňovanie sprievodných/podporných/metodických materiálov: 2022 – 2024
- Zavedenie on-line maturity na všetkých gymnáziách a stredných školách: Q4 2025
- Zavedenie elektronického systému testovania (eTest) do plno organizovaných ZŠ a SŠ: Q4 2025
- Vzdelávanie riaditeľov škôl a vedúcich kurikulárnych tímov škôl: 2022 – 2026
- Nové kurikulum je implementované vo všetkých školách (ukončenie prechodného obdobia): Q3 2026

3.1.2 Reforma 2: Príprava a rozvoj učiteľov na nové obsahy a formu výučby

Výzvy

Súčasná príprava učiteľov je nevyhovujúca a nekopíruje potreby školskej praxe. Učiteľské programy vytvárajú kombinácie predmetov bez možnosti špecializovať sa na širšie vzdelávacie oblasti (prírodné vedy, sociálne vedy), čo je predpokladom na úspešnú implementáciu nového kurikula. Uprednostňuje sa teoretický výklad pred aplikáciou v praxi. Pedagogické fakulty a ostatné fakulty pripravujúce učiteľov nie sú súčasťou školskej reality a učiteľom nedostatočne sprostredkúvajú didaktické zručnosti pre konkrétne vzdelávacie stupne. Tretina učiteľov

sa podľa prieskumu necíti byť na prácu v škole dobre pripravená (Medzinárodná štúdia o vyučovaní a vzdelávaní (TALIS) 2018).

Chýba dostatočná ponuka ďalšieho vzdelávania pre súčasných učiteľov. Až 40% slovenských učiteľov v prieskume uviedlo, že pre nich neexistuje žiadna vhodná ponuka. Slovenskí učitelia vyjadrili veľkú potrebu vzdelávania sa v oblasti vyučovania detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (22,2%), digitálnych zručností (17,7%) a vyučovania v multikultúrnom alebo multilingválnom prostredí (15%) (TALIS 2018). Len približne tretina učiteľov a učiteliek druhého stupňa ZŠ na Slovensku sa cíti dostatočne pripravená na vyučovanie v prostredí triedy so žiakmi so zmiešanými schopnosťami (priemer krajín EÚ zastúpených v dotazníku 41,5%) a iba 21% učiteľov je pripravených vyučovať v multikultúrnom alebo multilingválnom prostredí (priemer krajín EÚ zastúpených v dotazníku je 24%). 44% škôl nemá kvalifikovaných učiteľov informatiky, čo spôsobuje nedostatočnú inštitucionálnu pripravenosť na digitálnu dobu a nepripravenosť digitálnej vízie škôl.

Aktuálny model financovania ďalšieho vzdelávania učiteľov je súčasťou normatívneho financovania na základe počtu žiakov a neodráža potreby učiteľov a žiakov ani nevytvára motivácie k ďalšiemu vzdelávaniu. V poskytovaní ďalšieho vzdelávania sú zvýhodňované priamo riadené organizácie MŠVVaŠ SR, ktoré s finančnou podporou z verejných zdrojov a štrukturálnych fondov EÚ poskytujú profesijné vzdelávanie bezplatne na rozdiel od ostatných poskytovateľov. Výsledkom je nedostatočný tlak na vysokú kvalitu poskytovaného vzdelávania.

Ciele

Hlavným cieľom reformy je zlepšiť kvalitu zručností pedagogických a odborných zamestnancov a motivovať ich k celoživotnému profesijnému rozvoju. Reforma bude mať vplyv na:

1) Prípravu budúcich učiteľov
2) Motiváciu učiteľov v praxi k ďalšiemu vzdelávaniu

Reforma podporí schopnosť učiteľov adekvátne reagovať na tri výzvy:

a. implementáciu reformy kurikula do každodennej praxe,
b. zvýšenie miery využívania digitálnych technológií pri výučbe,
c. zohľadňovanie individuálnych potrieb každého dieťaťa v procese výučby, predovšetkým v multilingválnom prostredí alebo v prostredí s deťmi zo sociálne znevýhodneného prostredia.

Pedagogické fakulty a ostatné fakulty pripravujúce učiteľov a vzdelávanie učiteľov prejdú transformáciou, ktorá má nasledovné ciele:

- Pripravenosť učiteľov aplikovať nové kurikulum. Študijné programy budú vytvárané tak, aby nadväzovali na štruktúru nového kurikula usporiadaného do cyklov: (i) programy pre prvý a druhý vzdelávací cyklus, (ii) pre druhý a tretí vzdelávací cyklus, (iii) pre tretí vzdelávací cyklus a stredné školy. Študijné programy, ktoré budú pripravovať učiteľov pre základné školy (druhý a tretí cyklus) budú popri tradičnej príprave na vyučovanie dvoch voľne kombinovateľných predmetov poskytovať aj integrované programy pre vyučovanie širších vzdelávacích oblastí (prírodné vedy, spoločenské vedy, zdravie a telesná výchova), čo prispôsobí kvalifikáciu absolventov potrebám praxe základných škôl a zámerom kurikulárnej reformy.
- Posilní sa priama spolupráca pedagogických fakúlt a ostatných fakúlt pripravujúcich učiteľov so školami a školskou praxou a ich interakcia pri podpore profesijného vzdelávania učiteľov (poradenstvo, praktická výučba).
- Fakulty sa výraznejšie zapoja do ďalšieho vzdelávania učiteľov. Tým, že príspevok na profesijný rozvoj nebude zvýhodňovať iba kurzy poskytované MŠVVaŠ, budú učitelia motivovaní vyberať si ďalšie vzdelávanie podľa ich potrieb.
- Dôraz na inklúziu a digitálne zručnosti v študijných programoch.
- Začlenenie digitálnych vyučovacích metód a inovácií v digitálnom vzdelávaní do všetkých programov.

Cieľom reformy je aj motivovať[115] pedagogických a odborných zamestnancov k celoživotnému profesijnému rozvoju:

- Za týmto účelom bude zavedený finančný príspevok, ktorý bude účelovo viazaný na priority v oblasti štátnych politík (napr. zmeny v obsahu a formách vzdelávania, podpora inkluzívneho vzdelávania, digitalizácia vzdelávania).
- Legislatívne zmeny upravia kompetencie a okruh poskytovateľov atestácií, funkčného a kvalifikačného vzdelávania v rezorte školstva.
- Zmenia sa kvalifikačné štandardy pre prípravné vzdelávanie učiteľov v súlade s implementáciou nového kurikula.
- Vznikne nový model akreditácie vzdelávacích programov profesijného rozvoja, vrátane hodnotenia ich kvality.

Profesionalizácia digitálnej transformácie škôl bude podporená prostredníctvom digitálnych koordinátorov. Školský digitálny koordinátor je funkcia, ktorá vytvára synergický efekt s týmto komponentom a pomáha optimalizovať benefity reforiem a investícií. Jednou z hlavných úloh bude podpora digitálnej stratégie školy. Okrem metodického vedenia učiteľov sa bude venovať aj evalvácii využívania digitálnych technológií v škole a vo vyučovacom procese. Digitálny koordinátor bude mať taktiež za úlohu implementáciu nástroja SELFIE,[116] ktorý školám skrz sebareflexiu umožní ešte efektívnejšie začleňovanie digitálnych technológií, získaných aj v rámci tohto komponentu, do výučby. Navyše bude dohliadať aj na implementáciu opatrení (napríklad inovácie profesionálneho rozvoja alebo vzdelávacieho procesu) odporúčaných na základe rámca Európskej komisie pre podporu vzdelávania v digitálnom veku vo vzdelávacích organizáciách (Kampylis et al. 2015).

Sieť organizácií, ktoré metodicky usmerňujú profesijný rozvoj pedagogických a odborných zamestnancov (Štátny pedagogický ústav (ŠPÚ), Metodicko-pedagogické centrum (MPC), Slovenská pedagogická knižnica), bude optimalizovaná tak, aby zabezpečila implementáciu štátnych vzdelávacích politík do praxe regionálneho školstva. Reforma transformuje a zlúči Štátny pedagogický ústav a Slovenskú pedagogickú knižnicu s Metodicko-pedagogickým centrom, ktoré už dnes má zastúpenie v regiónoch, čím sa dosiahne potrebná blízkosť k školám.

V podpore profesijného rozvoja učiteľov sa uplatnia moderné stratégie; profesijné učenie sa na škole, zdieľanie osvedčených pedagogických skúseností, kolaboratívne učenie sa. Aktivity budú zabezpečovať taktiež tímy pedagogických lídrov združených v regionálnych centrách kurikulárneho manažmentu a podpory škôl (reforma 1).

Implementácia

Transformácia pedagogických fakúlt a ostatných fakúlt pripravujúcich učiteľov sa uskutoční v nasledovných krokoch:

- Za účelom transformácie študijných programov pripravujúcich budúcich učiteľov bude vytvorený grantový program pre univerzity, ktorý podporí vznik nových učiteľských študijných programov. Súčasťou je aj financovanie takých zmien v programoch, ktoré podporujú zavádzanie inkluzívneho vzdelávania, vzdelávanie žiakov s odlišným materinským jazykom a rozvoj digitálnych kompetencií u študentov učiteľstva. Jednou z podmienok v rámci udeľovania grantov bude posilňovanie rovnosti medzi mužmi a ženami.
- Bude realizovaná zmena legislatívnych rámcov, umožňujúca realizáciu zmien v prípravnom učiteľskom vzdelávaní v súlade s novým kurikulom a s požiadavkami na profesijné študijné programy. Redefinuje sa učiteľská aprobácia a špecifikácia učiteľských profesijných študijných programov v zákone o vysokých školách. Vykonajú sa zodpovedajúce úpravy štandardov pre akreditáciu učiteľských študijných programov.
- Zabezpečí sa lepšia prepojenosť štúdia s praxou. Opis študijného odboru učiteľstvo a pedagogické vedy sa upraví tak, aby praktická výučba mohla tvoriť napríklad minimálne 20% času štúdia alebo 20% Európsky systém prenosu a zhromažďovania kreditov (ECTS kreditov).
- Zavedú sa študijné programy, ktoré budú profilovať učiteľov integrovaných vzdelávacích oblastí pre druhý a tretí cyklus základného vzdelávania.

[115] Na zatraktívnenie učiteľského povolania prebehlo v rokoch 2019 a 2020 zvyšovanie miezd o 10%. MŠVVaŠ plánuje vyčleniť finančné prostriedky na zvyšovanie platov učiteľov formou osobných príplatkov. Variabilná zložka mzdy sa bude vyplácať na základe vopred definovaných kritérií a bude odmeňovať kvalitnú prácu pedagógov.
[116] https://ec.europa.eu/education/schools-go-digital_en

- Medzi programy vysokoškolského vzdelávania sa zaradí aj program učiteľstva pre rané a predprimárne vzdelávanie (od 0 rokov po povinné predprimárne vzdelávanie).

Profesijný rozvoj učiteľov bude podporovaný prostredníctvom nasledovných opatrení:

- Zavedie sa nový model financovania prostredníctvom účelovo viazaného finančného príspevku na „individuálny" profesijný rozvoj. Použitie príspevku bude v kalendárnom roku viazané na obsah vzdelávania a to na:
  - povinné profesijné aktivity (napr. vybrané okruhy prioritných rezortných tém: inklúzia, digitalizácia, kurikulárne zmeny a pod.) a
  - nepovinné profesijné aktivity (napr. výkon atestácie, absolvovanie vzdelávacích programov rozvíjajúcich individuálne učebné potreby).
- Učitelia si budú objednávať vzdelávacie služby u poskytovateľov s presne vymedzenými odbornými kompetenciami (vysoké školy, organizácie MŠVVaŠ SR, a neverejní poskytovatelia), čo vytvorí konkurenčné prostredie a tlak na kvalitu poskytovaných vzdelávacích služieb. V kompetencii organizácií MŠVVaŠ SR ostanú vzdelávania zahŕňajúce prioritné témy (kurikulárna reforma, digitalizácia, inklúzia). Všetky dostupné vzdelávania budú zverejnené v centrálnom katalógu.
- MŠVVaŠ SR bude garantovať cez organizácie, ktoré metodicky usmerňujú profesijný rozvoj učiteľov, nový systém (kontroly) kvality poskytovaného profesijného vzdelávania prostredníctvom:
  - štandardizácie profesijných kompetencií pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov
  - transparentných pravidiel akreditácie poskytovateľov (programov) profesijného rozvoja (aj ich odňatia v prípade poskytovania nekvalitných vzdelávacích služieb) a
  - evaluácie potrieb a spätnej väzby o kvalite poskytovaných vzdelávacích služieb - verejný internetový portál evidencie vzdelávacej ponuky poskytovateľov (súčasť podporných digitálnych nástrojov).
- V rámci programov ďalšieho vzdelávania pre pedagogických a odborných zamestnancov bude (hlavne cez vyššie popísané grantové programy) podporený vznik programov zameraných na medzigeneračnú chudobu a jej vplyv na vzdelávanie, a na vzdelávanie detí s rôznymi potrebami alebo znevýhodneniami, ktoré zažívajú bariéry vo vzdelávaní. Taktiež bude podporené rozšírenie ponuky vzdelávania v oblasti nadobúdania kompetencií vo výučbe slovenského jazyka ako druhého alebo cudzieho jazyka (prepojenie na komponent 6: Dostupnosť, rozvoj a kvalita inkluzívneho vzdelávania na všetkých stupňoch).
- Pre komplexné zabezpečenie digitalizácie vzdelávania sa zabezpečí príprava digitálnych koordinátorov škôl systémom „train the trainer", pričom pôjde o pracovnú pozíciu, ktorú budú vykonávať vyškolení pracovníci z radov pedagogických zamestnancov. Pracovná pozícia digitálneho koordinátora bude môcť byť realizovaná vo viacerých alternatívach: koordinátor ako samostatná pracovná pozícia na škole, koordinátor a učiteľ v jednej osobe (kombinovaný pracovný úväzok), koordinátor ako externý poskytovateľ služieb.

Transformované organizácie MŠVVaŠ SR zabezpečia aj odborno-metodické poradenstvo manažmentu škôl a školských zariadení cez pracoviská na úrovni jednotlivých krajov pri implementácii kurikulárnych zmien, zavádzaní nového modelu podpory pre deti a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a podpory profesijného rozvoja pedagogických a odborných zamestnancov.

Štátna pomoc

Za predpokladu, že sa reforma obmedzí na transformáciu študijných programov pripravujúcich budúcich učiteľov, nedochádza k prevodu verejných zdrojov, ktorý by mohol viesť k nenáležitej výhode u jedného alebo viacerých príjemcov. Do pripravovaných zmien sa môžu zapojiť všetky vysoké školy, ktoré prejavia záujem, preto nebude poskytovaná náležitá výhoda pre jedného alebo viacerých príjemcov ponúkaného grantu.

Za predpokladu, že sa reforma obmedzí na návrh nového modelu financovania „individuálneho" profesijného rozvoja učiteľov, bude zmena vyplácania príspevku spočívať iba vo forme jeho poskytnutia. Nedôjde k prevodu verejných zdrojov a prítomnosť štátnej pomoci je vylúčená, pretože všetky školy budú môcť žiadať o účasť na grantovom programe a opatrenie adresované priamo učiteľom s cieľom podporiť ich „individuálny" profesijný rozvoj bude taktiež prístupné pre všetkých učiteľov. Dotácie poskytované jednotlivcom (nie zamestnancom) alebo všeobecné opatrenia otvorené pre všetky podniky nepredstavujú štátnu pomoc. V prípade, že by došlo k prevodu

verejných zdrojov, a aby sa zabránilo poskytovaniu pomoci poskytovateľom odbornej prípravy, bude zabezpečené, aby boli vyberaní prostredníctvom otvorených a transparentných postupov a aby sa prípadná výhoda úplne preniesla na konečných príjemcov, teda tých, ktorí absolvujú školenie.

Adresát

Adresátmi sú budúci učitelia základných škôl a 1. stupňa 8-ročných gymnázií (vrátane učiteľov v predškolskom vzdelávaní), pedagogickí a odborní zamestnanci regionálneho školstva, manažment škôl, zamestnanci siete organizácií MŠVVaŠ SR a fakúlt pripravujúcich učiteľov (najmä fakulty pedagogické).

Časový rozvrh

- Vytvorenie komunikačnej odbornej platformy pre úpravu študijných odborov a programov v skupine odborov Učiteľstvo a pedagogické vedy (Štátny pedagogický ústav, Klub dekanov pedagogických fakúlt, MŠVVaŠ SR, Akreditačná agentúra): Q1 2021
- Zmeny v profesijných štandardoch pedagogických a odborných zamestnancov (zavedenie digitálnych kompetencií, kompetencií v oblasti inkluzívneho vzdelávania a pod.): Q1 2022
- Optimalizácia siete priamo riadených organizácií MŠVVaŠ SR, zaoberajúcich sa kurikulárnym vývojom a profesijným rozvojom učiteľov: Q1 2022.
- Grantový program na vytvorenie nových programov pre vysoké školy (vrátane inklúzie) - začiatok prípravy Q4 2021, realizovaný od Q1 2022 do Q4 2025.
- Zavedenie legislatívnych zmien v profesijnom rozvoji pedagogických a odborných zamestnancov (nový model akreditácie vzdelávacích programov, vrátane hodnotenia ich kvality; zmeny v oblasti realizácie atestácií, funkčného a kvalifikačného vzdelávania): Q3 2022.
- Zmena legislatívnych rámcov, umožňujúca realizáciu zmien v prípravnom učiteľskom vzdelávaní v súlade s novým kurikulom a s požiadavkami na profesijné študijné programy (Zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách, Vyhláška č. 244/2019 Z. z. Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky o sústave študijných odborov Slovenskej republiky, štandardy pre akreditáciu vysokoškolských študijných programov): Q1 2022.
- Zavedenie a poskytovanie účelovo viazaného finančného príspevku na profesijný rozvoj (vrátane zmeny Zákona č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení): Q3 2022.
- Profesionalizácia digitálnej transformácie škôl prostredníctvom digitálnych koordinátorov podporujúcich digitálne stratégie školy, zabezpečujúcich evalváciu využívania DT v škole a podporu využívania DT vo vyučovacom procese: Q3 2022.
- Realizácia pilotných študijných programov učiteľstva pre oblasť raného a primárneho vzdelávania: Q3 2022
- Realizácia nových študijných programov učiteľstva pre primárne a sekundárne vzdelávanie (fakulty pripravujúce učiteľov): Q3 2023

3.2 Investície

3.2.1 Investícia 1: Investície do digitalizácie v školách

Výzvy

Pandémia COVID 19 odkryla závažné nedostatky v schopnosti vzdelávacieho systému využívať digitálne technológie. Preventívne opatrenia proti šíreniu vírusu si vyžiadali bezprecedentný presun k online vyučovaniu. Táto vynútená zmena v procese výučby odkryla nedostatočnú úroveň digitálnych zručností učiteľov aj žiakov a digitálneho vybavenia v školách aj v mnohých domácnostiach. Podľa výskumu Inštitútu vzdelávacej politiky (IVP) nebolo počas prvej vlny pandémie COVID 19 do online vzdelávania zapojených až 18,5% žiakov základných a stredných škôl.

Stav digitálnej vybavenosti základných a stredných škôl je hlboko pod priemerom Európskej Únie. Nedostatočný stav vybavenia spôsobuje, že žiaci nevyužívajú aktívne digitálne technológie počas vyučovacieho procesu a nebudú dostatočne pripravení na pracovné výzvy 21. storočia. Podľa definície modelu "vysoko vybavenej a prepojenej učebne" (highly equipped and connected classroom - HECC), vypracovaného Európskou komisiou v rokoch 2017-2018, je na Slovensku na úrovni Medzinárodnej štandardnej klasifikácie vzdelávania (ISCED) 1 iba

17% škôl dobre vybavených digitálnymi technológiami (oproti 35% priemeru EÚ), na úrovni ISCED 2 je to 26% (52% priemer EÚ) a na úrovni ISCED 3 iba 44% škôl (72% priemer EÚ)[117].

Na Slovensku existujú aj rozdiely v digitálnych zručnostiach a digitálnom vybavení, medzi obcami a mestami ako aj medzi socioekonomickými vrstvami. Táto priepasť priamo diskriminuje niektorých žiakov. Podľa prieskumu IVP bolo najviac žiakov, ktorí sa neučili prostredníctvom online výučby v chudobnejších regiónoch. Z prieskumu v rámci programu PISA z roku 2018 (OECD) vyplynulo, že mnohé domácnosti s nízkymi príjmami nemali prístup k počítačom. Údaje Eurostatu z roku 2019 ukázali, že prístup k širokopásmovému pripojeniu k internetu má na Slovensku len 82% obyvateľov, čo Slovensko radí na chvost Európskej Únie (90%). V prípade nízko príjmových skupín je táto situácia ešte oveľa horšia a prístup k internetu má len 68% (oproti 77% EÚ) domácností v prípade kvartilu s najnižšími príjmami a po 97% (99% EÚ) v kvartile s najvyššími príjmami.

Jednou z hlavných výziev pre túto investíciu je nízka miera využívania, resp. absencia vedomostí potrebných na efektívnu prácu s digitálnymi technológiami vo vyučovacom procese. V dnešnej dobe sú známe prípady, keď školy technológie nadobudnú, no nevyužívajú ich, alebo ich využívanie obmedzia na minimum (napríklad využívanie interaktívnej tabule iba na pasívnu projekciu). V súčasnosti školy nevyužívajú spoľahlivé nástroje na meranie efektivity využívania digitálnych technológií a zdá sa, že riešia digitálnu stratégiu skôr formálne. Na základe medzinárodných skúseností plánuje ministerstvo školstva podporiť implementáciu bezplatného využívania nástroja SELFIE.

Zvýšená miera využívania viacerých digitálnych technológií/zariadení vytvorí väčšiu záťaž na internetové pripojenie. Bez zabezpečenia školy dostatočne robustným a rýchlym internetovým pripojením a zároveň vybudovaním adekvátnej sieťovej infraštruktúry priamo v škole bude využívanie digitálnych technológií výrazne obmedzené. Postupný nárast počtu fyzických elektrických zariadení zvyšuje nároky aj na ich zapojenie do elektrickej siete.

Ciele

Cieľom komponentu bude dosiahnuť plnú digitálnu vybavenosť na vstupnej úrovni všetkých základných a stredných škôl na Slovensku (podľa definovaných IKT štandardov postavených na základe modelu "vysoko vybavenej a prepojenej učebne" (HECC)[118]. Tento cieľ je v súlade s odporúčaním Európskej komisie pre hlavnú iniciatívu v oblasti rekvalifikácia a zlepšovanie zručností, s Akčným plánom digitálneho vzdelávania 2021 – 2027[119], ako aj s druhým prieskumom škôl: IKT vo vzdelávaní[120].

Hlavným nástrojom je podpora nákupu a inštalácie digitálneho vybavenia a softvéru. Základné a stredné školy[121] si budú môcť doplniť svoje digitálne vybavenie na vstupnú úroveň podľa HECC. Tento proces podporí aktívne využívanie digitálnych technológií vrátane využívania a vytvárania digitálneho vzdelávacieho obsahu vo vzdelávacom procese. Žiakom prinesie možnosť získať digitálne kompetencie potrebné pre uplatnenie sa na pracovnom trhu a plnú participáciu v spoločnosti. Táto investícia premostí nerovný prístup, napr. zo socioekonomických dôvodov alebo na základe vidieckeho-mestského pôvodu, keďže pre všetky školy bude platiť jednotný štandard vybavenia. Žiaci z chudobnejších regiónov, ako aj z nižších socioekonomických vrstiev, získajú rovnaké šance na digitálne vzdelávanie a získavanie digitálnych zručností v škole.

Lepšie vybavení a vyškolení kľúčoví aktéri sa budú účinnejšie zapájať do digitálnej transformácie vzdelávania a chápať príležitosti, ktoré môže priniesť. Vďaka investíciám do technologického vybavenia učiteľov, akými sú napríklad headset, laptop a licencia k softvérovým kancelárskym balíkom , sa odbúra bariéra na strane učiteľov v prípade online vzdelávania, zadávania a kontrolovania úloh, alebo prípravy na vyučovanie. Učitelia dostanú

[117] Pôvodný rozpočet kopíroval prieskum vybavenosti definície modelu HECC, vypracovaného Európskou komisiou v rokoch 2017-2018. Podľa tohto prieskumu bolo na Slovensku na úrovni ISCED 1 iba 17% škôl dobre vybavených digitálnymi technológiami (oproti 35% priemeru EÚ), na úrovni ISCED 2 55% (52% priemer EÚ) a na úrovni ISCED 3 iba 44% škôl (72% priemer EÚ). Pri hlbšej analýze sme zistili, že údaj pre ISCED 2 bol chybný – správne číslo je 26%.

[118] Highly equipped and connected classroom.

[119] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1602778451601&uri=CELEX%3A52020DC0624

[120] https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/2nd-survey-schools-ict-education

[121] Rozpočet tejto investície berie do úvahy už prebiehajúce projekty alebo schválené zámery projektov obsahujúce investície do digitálnych technológii na školách, hlavne zámery národných projektov „Zmiernenie dopadu pandémie ochorenia COVID-19 na vzdelávací proces na druhom stupni základných škôl vrátane zlepšenia dostupnosti vzdelávania" a „Zmiernenie dopadu pandémie ochorenia COVID-19 na vzdelávací proces v stredných školách vrátane zlepšenia dostupnosti vzdelávania".

okrem vybavenia aj metodickú podporu od digitálnych koordinátorov (financovaných z Európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF)), čo značne zvýši efektivitu tejto investície.

Investícia má za cieľ aj zlepšiť inklúziu a prístup k digitálnym technológiám pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia (SZP). Podľa reportu OECD (2015) je na dosiahnutie digitálnych zručností dôležité, aby sa premostila takzvaná „prvá digitálna nerovnosť" (first digital divide), teda prístup k digitálnym technológiám . Keď štáty OECD naplnili túto podmienku, rozdiely v digitálnych zručnostiach mohli byť z veľkej časti (ak nie úplne) vysvetlené tradičnými rozdielmi v akademických zručnostiach (Ibid.). Vybavenie všetkých škôl na Slovensku na vstupnú digitálnu úroveň dosiahne to, že všetci žiaci budú mať rovnocenný prístup k technológiám. Ak teda žiak zo znevýhodneného prostredia nemá doma žiadne digitálne zázemie, škola bude vedieť túto úlohu suplovať. Taktiež budeme môcť motivovať školy k tomu, aby v prípade prechodu na dištančné vzdelávanie požičiavali žiakom digitálne zariadenia. OECD odporúča v prvom rade zlepšovať rovnosť (equity) vo vzdelaní, čo je v súlade s týmto komponentom, ako aj s Komponentom 6 - *Dostupnosť, rozvoj a kvalita inkluzívneho vzdelávania na všetkých stupňoch*.

Implementácia

Keďže úroveň digitálneho vybavenia základných a stredných škôl sa neustále mení vypracuje sa gap analýza, ktorá zistí aktuálny stav digitálneho vybavenia. Aktuálne počítame s určitou digitálnou vybavenosťou základných a stredných škôl, preto používame na prepočet koeficienty, ktoré vyplynuli z kombinácie Druhého prieskumu škôl: IKT vo vzdelávaní (2017-2018), príspevkov na digitálne vybavenie pre školy vo výške 6 a 3 milióny eur v rokoch 2020 a 2021, ako aj z dát zo štatistických zberov.[122]

Výsledky gap analýzy digitálnej vybavenosti ešte nie sú dostupné, takže hranica digitálnej vybavenosti bola stanovená na základe odhadu z dostupných dát:

1. Analýzu štatistických výkazov, konkrétne Ročného výkazu o informačných technológiách v škole, za roky 2016-2020. Na základe tohto sa približne odhadol stav.
2. Projekty z EŠIF, špecificky Integrovaný regionálny operačný program (IROP), na dovybavenie odborných učební ZŠ uskutočnené v rokoch 2017-2021.
3. Príspevok MŠVVaŠ pre školy na dovybavenie digitálnymi technológiami pre ZŠ vo výške 7,8 mil. eur a pre SŠ vo výške 1,2 mil. eur.
4. Prípravu na implementáciu systému E-test 2.0 pre potreby elektronickej maturity.

Investície do digitálneho vybavenia základných škôl boli v posledných rokoch vyššie a naopak, do digitálneho vybavenia stredných škôl nedostatočné (pričom SŠ budú musieť byť pripravené na platformu digitálneho testovania E-test 2.0), priemerná vybavenosť škôl bola stanovená na 30%. Inými slovami, index vybavenosti s ktorým počíta rozpočet Plánu obnovy a odolnosti SR (ďalej len "plán obnovy") bol plošne odhadnutý na 30% a teda počítame s dovybavením 70% základných a stredných škôl na Slovensku. Samotné obstarávanie sa bude riadiť výsledkami podrobnej gap analýzy.

Je potrebné vyhnúť sa dvojitému financovaniu digitálneho vybavenia zo zdrojov plánu obnovy a zdrojov z EŠIF. Rozpočty boli preto pripravené tak, aby ku žiadnemu prekryvu a dvojitému financovaniu nedošlo. Navyše sa po gap analýze spraví aj krížová kontrola škôl, ktoré boli úspešné v žiadosti o nenávratný finančný príspevok z EŠIF. To zaručí, že skutočne nedôjde k dvojitému financovaniu

Aby sa zabezpečila transparentnosť a hodnota za peniaze pri nákupe digitálneho vybavenia pre školy, obstarávanie bude centrálne koordinované. Postupovať sa bude centrálnym verejným obstarávaním alebo dynamickým nákupným systémom, podľa toho, čo sa z výsledkov gap analýzy vyhodnotí ako najlepšie riešenie. Umožní to školám možnosť výberu podľa ich potrieb a zároveň zabezpečí najnižšiu cenovú ponuku. Digitálne vybavenie zaobstarané vďaka investícií 1 - *Investície do digitalizácie v školách*, zostane vo vlastníctve školy. Žiaci a učitelia si budú podľa potreby môcť toto vybavenie zapožičať na prácu alebo vzdelávanie.

Investícia do konektivity v školách je dôležitou podmienkou na úspešnú implementáciu tejto investície. V rámci schváleného Národného plánu širokopásmového pripojenia (NPSP) Slovenská republika do roku 2025 zabezpečí

[122] https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/2nd-survey-schools-ict-education

gigabitovú rýchlosť (v súlade s EÚ cieľmi pripojenia) pre všetky významné subjekty socioekonomickej interakcie, kam spadajú aj školy. NPSP bude financovaný z EŠIF a implementácia intervencií bude prebiehať postupne do roku 2025.

Investícia ráta s maximalizáciou životného cyklu digitálneho vybavenia v súlade so "zeleným" verejným obstarávaním" (GPP), aby sa znížili negatívne vplyvy na životné prostredie (Dodd et.al 2016). V rámci tejto investície sa v budúcnosti počíta s príspevkom zo štátneho rozpočtu, ktorý bude zabezpečovať pravidelnú obnovu digitálneho vybavenia, prípadne postupné posúvanie škôl na pokročilú úroveň podľa modelu skôr spomínaných IKT štandardov.

100% investície pôjde na dofinancovanie základnej úrovne digitálnej vybavenosti škôl a učiteľov. Investície sú rozdelené do troch hlavných oblastí, ktoré sa navzájom dopĺňajú a prekrývajú.

1. Digitálna infraštruktúra (internetové pripojenie a digitálne zariadenia)

Školám sa preplatí 100% pokrytie školy pomocou drôtovej a bezdrôtovej siete. Bez kvalitného základu môže byť sieť v krátkom časovom horizonte nepostačujúca, s možnými výpadkami, ktoré ohrozia či už dištančné vyučovanie, alebo klasickú výučbu. V rámci Národného plánu širokopásmového pripojenia sa plánuje pripojiť všetky školy na vysokorýchlostný 1 Gbit/s internet do roku 2025. Vytvorenie robustnej bezdrôtovej siete s pokrytím celej školy, ako aj úprava drôtovej siete, aby vydržala väčšiu záťaž, sú naplánované v rámci tohto komponentu. Triedy budú vybavené bielou projekčnou plochou, ktorá nahradí kriedovú tabuľu a do učební sa nainštaluje projektor, spolu s reproduktormi. Každá škola musí mať prístup ku veľkokapacitnej tlačiarni a vizualizéru. Aby mohlo vzdelávanie fungovať aj online, prípadne zmiešaným spôsobom, je potrebné, aby boli všetci učitelia dostatočne technologicky vybavení, a to vlastným notebookom so slúchadlami a potrebnými licenciami. Minimálne požiadavky budú nastavené tak, aby sa optimalizovala kvalita a životnosť týchto zariadení.

2. Inklúzia

Základné a stredné školy budú môcť čerpať zdroje na doplnenie inkluzívneho digitálneho vybavenia podľa vlastných štandardov, potrieb a zloženia žiackej populácie. Táto časť investície je v súlade s komponentom 6 *„Dostupnosť a kvalita vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve a rozvoj inkluzívneho vzdelávania*" a zahŕňa vybavenie, ako napríklad čítač obrazovky pre nevidiacich, alebo zväčšovač obrazovky pre slabozrakých.

Investícia do inkluzívneho vzdelávania je zahrnutá aj v investícii 2 - *Dobudovanie školskej infraštruktúry*. Tieto dve investície sa dopĺňajú, ale neprekrývajú, pretože v rámci investície 1 sa budú hradiť kompenzačné pomôcky a softvér pre žiakov so znevýhodnením. V rámci investície 2 sa jedná o investíciu do inkluzívnej infraštruktúry, ako napríklad odstránenie dvojzmennej prevádzky.

3. Vytváranie zručností pre digitálnu transformáciu

Investícia pokryje jednu učebňu informatiky v pomere na 300 študentov. Taktiež poskytne tablety pre žiakov prvého stupňa ZŠ v pomere 1:3 podľa odporúčaní modelu HECC. To zabezpečí rovnomerný prístup aj na väčších školách. Tablety sa môžu využiť na používanie digitálnych aplikácií a v prípade dištančnej výučby vie škola zapožičať tieto tablety žiakom bez vlastného zariadenia, ktorí najčastejšie pochádzajú zo SZP. Ich vysoký počet na prvom stupni ZŠ otvorí učiteľom nové možnosti a poskytne žiakom možnosť získať digitálne zručnosti už v úvode ich cesty vzdelávacím systémom. Rovnako sa v rámci investície zaplatí aj sada mikropočítačov pre každú základnú školu, ktoré sa dajú použiť na zoznámenie sa s konceptami ako internet vecí, alebo nositeľná elektronika.

Štátna pomoc

Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie pripravuje projekt na zlepšovanie internetovej konektivity s názvom Národný plán širokopásmového pripojenia, ktorý má zabezpečiť pripojenie pre významné socioekonomické subjekty, vrátane škôl.

Štátna pomoc sa v tomto opatrení vo všeobecnosti neposkytuje. Pokiaľ ide o primárne a sekundárne vzdelávanie, nejde o žiadnu štátnu pomoc, ak sú inštitúcie takéhoto vzdelávania súčasťou systému verejného vzdelávania a sú financované hlavne štátom, pretože by to nepredstavovalo hospodársku činnosť, na ktorú sa vzťahujú pravidlá

štátnej pomoci. Sumy paušálnych súm nepresiahnu 200 000 EUR na príjemcu (školy, poskytovatelia odborného vzdelávania a prípravy, inštitúcie vysokoškolského vzdelávania, inštitúcie vzdelávania dospelých) za akékoľvek obdobie troch fiškálnych rokov (vrátane iných druhov podpory pre rovnaké oprávnené náklady), takže bude de minimis, a teda sa nebude považovať za pomoc.

Ak opatrenie nespĺňa podmienky GBER (finančné limity), o finančný príspevok sa bude uchádzať až po oznámení Európskej komisii.

Navrhované opatrenie sa taktiež bude implementovať v súlade s pravidlami verejného obstarávania (otvorené, transparentné, nediskriminačné a bezpodmienečné výberové konanie) a zásadami riadneho finančného hospodárenia. Tým sa zabezpečí, že štát bude platiť trhové ceny za obstarané tovary a služby, a teda nebude poskytnutá žiadna štátna pomoc, ktorá by zvýhodňovala jednu, alebo viaceré skupiny prijímateľov.

Adresát

Cieľové skupiny sú učitelia, žiaci a študenti základných a stredných škôl.

Celkové odhadované náklady

187,2 mil. eur

Časový rozvrh

- Gap analýza aktuálneho stavu digitálnej infraštruktúry a digitálneho vybavenia základných a stredných škôl do Q2 2022
- Centrálne koordinované obstarávanie relevantného digitálneho vybavenia do Q2 2023
- Zvýšenie počtu škôl s plným vstupným digitálnym vybavením na 80% do Q4 2023
- Zvýšenie počtu škôl s plným vstupným digitálnym vybavením na 100% do Q4 2024, pri tomto cieli sa uplatňuje „safety margin“ to znamená, že cieľom dosiahnuť podiel aspoň 90% škôl so vstupným digitálnym vybavením.

3.2.2 Investícia 2: Dobudovanie školskej infraštruktúry

Výzvy

Rizikom pre implementáciu zmeny obsahu a formy vzdelávania môžu byť predovšetkým bariéry v prístupe ku výchove a vzdelávaniu. Aplikácia nových foriem výučby môže byť výrazne sťažená v preplnených triedach či v neštandardných prevádzkach škôl, alebo pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Školy s dvojzmennou prevádzkou sa často nachádzajú v oblastiach s vysokým podielom sociálne znevýhodneného obyvateľstva a marginalizovaných rómskych komunít.

Dostupnosť vzdelávania, ako ďalší predpoklad úspešnej implementácie reformy kurikula, nie je na Slovensku dostatočne zabezpečená. Na základe analýzy MŠVVaŠ SR[123] ide o školy, v ktorých počet žiakov presahuje kapacitné možnosti, a školy s dvojzmennou prevádzkou. Dvojzmenné prevádzky nepriaznivo vplývajú na výsledky žiakov,[124] zdravie a spánkový režim detí,[125] ako aj na inklúziu a pracovné príležitosti ich rodičov.[126] Deti zo sociálne znevýhodneného prostredia majú tendenciu skončiť v poobednej prevádzke, čo zhoršuje možnosti ich rodičov nájsť si prácu popri zabezpečovaní doobednej starostlivosti o deti. Na zabezpečenie inkluzívneho vzdelávania, s možnosťou poskytnutia celodenného výchovného systému najmä pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, je preto potrebné odstrániť dvojzmenné prevádzky a dobudovať chýbajúce kapacity škôl.[127]

[123] https://www.minedu.sk/data/files/8224_analyza-dvojzmennej-prevadzky-zakladnych-skol-a-navrhy-opatreni-ako-situaciu-riesit_januar-2017.pdf
[124] Lusher & Yasenov (2016)
[125] Radošević-Vidaček a kol. (2016)
[126] Bray (2008)
[127] V súvislosti s ambicióznym plánom časovo náročnej reformy obsahu a formy vzdelávania a s tým súvisiacou reformou prípravy učiteľov, zainteresované strany nie sú schopné kapacitne zabezpečiť pôvodne plánovanú optimalizáciu siete základných škôl, ktorá by si vyžadovala kapacity všetkých organizáciíi MŠSVVaŠ, ako aj spoluprácu samospráv a zdĺhavé vyjednávania na úrovni jednotlivých úrovní riadenia a mohla tak ohroziť implementáciu reforiem v komponente.

V dôsledku pozitívneho demografického vývoja nie sú a nebudú v niektorých oblastiach kapacity základných škôl dostatočné pre zabezpečenie prístupu ku vzdelaniu pre všetky deti. V školskom roku 2020/2021 sa vzdelávalo v dvojzmennej prevádzke 3 794 žiakov v 220 triedach na 49 základných školách v Košickom (21) a Prešovskom kraji (28)[128]. Navyše sa počas najbližších piatich rokoch očakáva v 37 okresoch nárast populácie žiakov základných škôl. V 20 z uvedených okresov sa predpokladá uspokojenie nárastu počtu žiakov v rámci existujúcich kapacít. V 17 z uvedených okresov odhadujeme, že bude potrebné vybudovať 361 nových tried pre 9,7 tisíc žiakov po zohľadnení dostupných kapacít, aby sa predišlo preplneniu škôl a dvojzmennej prevádzke.

Úspešná implementácia zmeny obsahu a formy vzdelávania závisí aj od dostupnosti špecifickej infraštruktúry, akou sú školské knižnice. Školské knižnice majú pozitívny vplyv na výsledky žiakov v čitateľskej, matematickej a prírodovednej gramotnosti, motiváciu žiakov učiť sa a špeciálne zvyšujú u žiakov motiváciu čítať a radosť z čítania. Niektoré štúdie špecificky dokumentujú, že žiaci zo sociálne znevýhodneného prostredia benefitujú zo školských knižníc viac, ako iní žiaci. Rodičia žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia taktiež deklarujú zvýšený záujem týchto detí čítať, ako aj rozvoj čitateľskej gramotnosti.[129] Zároveň školské knižnice spolupracujú s kultúrnymi, školskými a inými vzdelávacími inštitúciami, čím pomáhajú žiakom prehlbovať záujem o kultúru a spoločenský život vrátane medzinárodného kontextu.

Dostupnosť školských knižníc v základných školách je nedostatočná. V školskom roku 2019/2020 nemalo prístup vo svojej škole ku knižnici odhadom spolu 165 tisíc žiakov, z toho 16,7 tisíc žiakov zo sociálne vylúčeného prostredia (SZP).

Ciele

Hlavnými cieľmi investície je zabezpečenie dostupného základného vzdelania pre žiakov a vytvorenie podmienok pre rozvoj kľúčovej čitateľskej gramotnosti tých žiakov, ktorí najviac zaostávajú. Implementácia zmeny obsahu a formy vzdelávania bude podporovaná zabezpečením rovnakého prístupu ku vzdelávaniu pre všetkých žiakov a odstraňovaním prekážok v prístupe ku vzdelávaniu. Preto je potrebné vytvoriť dostatočné kapacity škôl a odstrániť dvojzmennú prevádzku. Investícia vytvorí aj vzdelávacie študijné centrá, prioritne v školách s vysokým počtom žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia.

Prvou súčasťou investície bude rozšírenie kapacít škôl, v ktorých počet žiakov presahuje kapacitné možnosti, a škôl s dvojzmennou prevádzkou. Dôraz sa bude klásť na školy, ktoré navštevuje vysoký počet detí zo sociálne znevýhodneného prostredia. Investícia umožní v segregovaných oblastiach prerozdeliť žiakov do zmiešaných novovytvorených tried a podporí Slovensko v dosahovaní cieľa Stratégie rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030.

Druhou súčasťou investície bude vybudovanie školských knižníc slúžiacich ako študovne. Cieľom je vybudovanie a modernizácia školských knižníc v školách so žiakmi so SZP. Vybudovanie knižníc v týchto školách pokryje 87% žiakov zo SZP a celkovo pre 28% žiakov, ktorí ho dnes nemajú. Prioritne sa vybudujú knižnice v školách s najväčším počtom žiakov so SZP, minimálne viac ako 15 žiakov.

Ministerstvo školstva pripraví koncepciu pre fungovanie a rozvoj školských knižníc ako „vzdelávacích študijných centier“ na základe odporúčaní domácich expertov a medzinárodnej najlepšej praxe (Teravainen A., Clark Ch. (2017) a Ofsted (2006)). Koncepcia bude vypracovaná ako manuál pre školy pre budovanie a rozvoj svojich knižníc, na základe ktorého bude ministerstvo vyhodnocovať žiadosti škôl o investície z plánu obnovy. Bude sa opierať aj o skúsenosti a závery projektov IROP na dobudovanie školských knižníc a jazykových učební.

Školské knižnice by mali poskytovať priestor pre vyučovanie predmetov, bádanie, skupinovú prácu, písanie domácich úloh, realizáciu projektov či trávenie voľného času. Tomu by mala zodpovedať podoba fyzického priestoru a vybavenie. Okrem toho sú kľúčovými faktormi pre efektívne fungovanie knižníc kvalifikované personálne zabezpečenie, podpora od vedenia škôl, spolupráca knihovníkov s učiteľmi, či monitorovanie a vyhodnocovanie vlastných aktivít knižníc (Teravainen A., Clark Ch. (2017) a Ofsted (2006)). V rámci pilotného budovania knižníc

[128] Zdroj: Výkaz o základnej škole Škol (MŠVVŠ SR) 3-01

[129] Teravainen A., Clark Ch. (2017), School Libraries, A literature review of current provision and evidence of impact, National Literacy Trust Research Report (2017), dostupné na https://cdn.literacytrust.org.uk/media/documents/2017_06_30_free_research_-_school_library_review_XxR5qcv.pdf taktiež na https://www.lrs.org/data-tools/school-libraries/impact-studies/ a https://cissl.rutgers.edu/impact-studies/

ako vzdelávacích centier sa plánuje zaviesť nová kategória pedagogického zamestnanca Koordinátor vzdelávania, s novými profesijnými štandardmi v súlade s pripravovanou novou koncepciou budovania knižníc.

Implementácia

Prostriedky sa budú prideľovať žiadateľom prostredníctvom štandardných dotačných schém MŠVVŠ SR (podľa § 6c zákona 597/2003 o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení). Kritériá pre prideľovanie prostriedkov budú zahŕňať napríklad počet a predpokladaný počet žiakov vzdelávaných v dvojzmennej prevádzke, alebo v ďalších školách s nedostatočnými kapacitami. Kritériá pre prideľovanie dotácií na dobudovanie vzdelávacích centier budú reflektovať počet žiakov zo SZP a existenciu školskej knižnice, jej súčasné vybavenie a projekt na rozvoj knižnice ako vzdelávacieho centra školy. Časť prostriedkov na obnovu verejných budov je možné využiť pomocou finančných nástrojov.[130]

Ministerstvo zorganizuje pre žiadateľov o poskytnutie dotácie semináre, určené na vecne bezchybnú prípravu projektu, prihliadajúc na výberové kritériá a ich váhu, správne a kompletné vypĺňanie požadovaných príloh a potvrdení. Ministerstvo taktiež zverejní a bude priebežne aktualizovať odpovede na najčastejšie kladené otázky.

V záujme postupného dodatočného budovania kapacít na odstránenie dvojzmenných prevádzok v školách bude obciam s prítomnosťou MRK poskytovaná asistencia súborom rôznych služieb prostredníctvom ÚSVRK. Primárnym cieľom asistencie bude vytvoriť podmienky pre komplexnú podporu a rozvoj obcí tak, aby investície do výstavby, rekonštrukcie /modernizácie vzdelávacích zariadení boli adekvátne prepojené s podporou ďalších intervencií napr. prostredníctvom zabezpečenia personálnych kapacít (pedagogickí, odborní pracovníci a pod.) podporou v oblasti zamestnanosti. Pri implementácií investície v týchto obciach bude kladený dôraz aj na uplatnenie sociálneho aspektu vo verejnom obstarávaní ako forma podpory zamestnávania ľudí znevýhodnených na trhu práce kvôli príslušnosti k MRK. ÚSVRK budú vyčlenené finančné prostriedky z Plánu obnovy na zabezpečenie personálnych a administratívnych kapacít.

Na zabezpečenie inkluzívneho vzdelávania v novo-vytvorených kapacitách ZŠ budú pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami zavedené opatrenia popísané v komponente 6 (špeciálnopedagogická podpora a intervencie, podpora žiakov s jazykovými prekážkami, podpora učiteľov pomocou asistentov, mentoring a tútoring). Nová definícia špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb vo väčšej miere zohľadní možné znevýhodnenie žiakov a charakteristiky školy a umožní navýšenie zdrojov pre školy s vysokou koncentráciou detí z prostredia marginalizovaných rómskych komunít (MRK).

Štátna pomoc

Za predpokladu, že sa uchádzači o finančný príspevok budú vyberať prostredníctvom otvorených a transparentných postupov a prípadná výhoda sa úplne prenesie na konečných príjemcov, t.j. v prípade priameho financovania regionálnych investícií do rozširovania školskej infraštruktúry, môže verejné financovanie predstavovať štátnu pomoc, ale môže byť vyňaté z notifikácie, ak je poskytnuté v súlade so všeobecným nariadením o skupinových výnimkách (GBER; vzťahuje sa na pomoc, ktorá nepresahuje 20 miliónov eur na projekt podporujúci rozvoj miest).

Ak opatrenie predstavuje štátnu pomoc a nespĺňa podmienky GBER, o štátnu pomoc sa bude uchádzať po oznámení Európskej komisii.

Adresát

Žiaci základných škôl. Žiaci zo sociálne znevýhodneného prostredia.

Celkové odhadované náklady

123,3 mil. eur

Časový rozvrh

- Vypracovanie výzvy na poskytnutie dotácie na odstránenie dvojzmennej prevádzky v ZŠ – Q4 2021

[130] Finančné nástroje budú aplikované cez Slovak Investment Holding, a.s. formou garantovaných energetických služieb.

- Vypracovanie výzvy na poskytnutie dotácie na dobudovanie kapacít ZŠ v oblastiach s demografickým rastom – Q4 2021
- Vypracovanie výzvy na vybudovanie a modernizáciu školských knižníc ako vzdelávacích študijných centier školy v súlade s koncepciou, ktoré navštevujú žiaci zo SZP. – Q4 2021
- Zverejnenie výziev – Q1 2022
- Poskytovanie technickej pomoci žiadateľom od Q1 2022.
- Vyhodnocovanie podaných žiadostí a prideľovanie dotácií od Q1 2022
- Realizácia investícii od Q1 2022

4. Otvorená strategická autonómia a otázky bezpečnosti

Je nevyhnutné presadzovať a zapracovať digitalizáciu na všetkých úrovniach vzdelávania na Slovensku. Aby absolventi škôl boli plne kvalifikovaní a mohli vyniknúť vo svojich oboroch, je nutné, aby boli digitálne naplno zdatní. Vysoká úroveň zručností a vedomostí v oblasti digitálnych technológii medzi žiakmi a študentami im umožni byť konkurencieschopnými a úspešnými jednotlivcami, a tým sa zaručí kybernetická bezpečnosť a nezávislosť pre SR, ako aj pre celú EÚ. Investícia do digitalizácie vo vzdelávaní umožní udržateľný rozvoj v inováciách, ako aj v hospodárskom raste a zároveň upevní práva a slobodu občanov SR aj celej EÚ.

5. Cezhraničné a medzinárodné projekty

Navrhované reformy a investície v komponente nepočítajú priamo s cezhraničnými a viacnárodnými projektami, avšak prostredníctvom nich sa očakáva zlepšenie výsledkov v medzinárodných testovaniach zručností žiakov.

6. Zelený rozmer komponentu

Reformy navrhované v komponente majú za cieľ upraviť kurikulum základných škôl tak, aby zodpovedalo aktuálnym globálnym požiadavkám a výzvam. Okrem zmeny zamerania vzdelávania na zlepšenie kritického myslenia a zlepšenie výsledkov v medzinárodných testovaniach budú súčasťou nového kurikula aj témy z oblasti environmentálnej a klimatickej výchovy. V prípade obnovy budov je minimálnym cieľom splniť v priemere úsporu primárnej energie na úrovni 30% a dosiahnuť tým 100% príspevok k zelenému kritériu v rámci intervenčného poľa 026bis.

V rámci zeleného kritéria sú opatrenia označené 026bis len opatrenia energetickej efektívnosti priamo súvisiace s dosahovaním úspor primárnej energie. Medzi uvedené opatrenia patria: zateplenie obvodových stien, striech, stropu a podláh, obnova vykurovacích, chladiacich a vzduchotechnických systémov , výmena otvorových výplní (okien, dverí), tieniaca technika, integrácia obnoviteľných zdrojov energie, inštalácia tepelných čerpadiel, alternatívne v prípade vysokej energetickej účinnosti nízkoemisné spaľovacie zariadenia, montáž zelených striech, obnova osvetlenia a všetky ostatné opatrenia prispievajúce k úsporám primárnej energie. Jednotlivé opatrenia budú realizované s prihliadnutím na maximálne možné využívanie ekologicky menej škodlivých materiálov.

Náklady spojené s opatreniami energetickej efektívnosti boli odhadnuté na základe analýzy spracovanej pre tento účel externých expertom EK, prepočítané cez podlahovú plochu jednotlivých obnovovaných budov.

Dosiahnutie stanoveného cieľa úspory primárnej energie na úrovni 30% sa bude validovať energetickým certifikátom, ktorý bude súčasťou každého zrealizovaného projektu.

7. Digitálny rozmer komponentu

Tento komponent je v súlade so záväzným cieľom dosiahnuť aspoň 20% celkovej alokácie plánu obnovy k digitálnej transformácii alebo mitigovaniu jej výziev, vyplývajúcich z Nariadenia EÚ 2021/241 Väčšina reforiem a investícií v tomto komponente podporuje digitálnu transformáciu. Zvyšovanie digitálnych zručností je kľúčovým nástrojom na digitalizáciu celého hospodárstva a verejnej správy. Reforma kurikula, spolu s prípravou učiteľov na nové formy výučby, rozšíria a skvalitnia prístup k digitálnemu vzdelaniu. V rámci profesijného rozvoja učiteľov sa bude klásť dôraz na rozvoj digitálnych zručností a prácou s informačnými a komunikačnými technológiami. Komponent tiež prispeje k vytvoreniu digitálneho vzdelávacieho ekosystému, a tvorbe lokalizovaného digitálneho vzdelávacieho obsahu.

Digitalizácia základných a stredných škôl je kľúčovým predpokladom pre digitálnu transformáciu, a priamo prispieva k budovaniu digitálnej spoločnosti. Investícia do digitálnej infraštruktúry a vybavenia je dôležitá, pretože je podmienkou na uskutočnenie niektorých aktivít a reforiem. Taktiež sa kladie dôraz na premostenie bariér pre žiakov pochádzajúce zo znevýhodneného prostredia.

Tento komponent pozitívne vplýva aj na index digitálnej ekonomiky a spoločnosti (DESI) a to hlavne na indikátory konektivita a ľudský kapitál. V oboch indikátoroch Slovensko výrazne zaostáva za priemerom Európskej únie. Komponent tiež prispeje k vytvoreniu digitálneho vzdelávacieho ekosystému, a tvorbe lokalizovaného digitálneho vzdelávacieho obsahu.

8. Uplatňovanie zásady „výrazne nenarušiť"

Všetky opatrenia v komponente 7. Vzdelávanie pre 21. storočie budú pripravované a realizované tak, aby plne rešpektovali zásadu „výrazne nenarušiť" v žiadnom zo šiestich environmentálnych cieľov podľa nariadenia o taxonómii. Pri investíciách do materiálového vybavenia a digitalizácie sa budú dodržiavať podmienky "zeleného" verejného obstarávania (GPP). Princíp bol overený pre jednotlivé aktivity plánované na realizáciu. Podrobné posúdenie dopadov jednotlivých opatrení je uvedené v dotazníku zásady „výrazne nenarušiť" (DNSH), ktorý je uvedený nižšie.

Realizácia investícií prispeje k mitigácii a adaptácii na zmenu klímy, výrazne nepoškodí vodné zdroje, podporí obehovú ekonomiku prostredníctvom efektívneho využívania stavebného odpadu ako aj využívania environmentálne vhodných stavebných materiálov. Investície tiež povedú k redukcii znečistenia ovzdušia.

Pri investíciách do výstavby, alebo rekonštrukcie školskej infraštruktúry sa zabezpečí, aby prípravná časť (napr. špecifikácie tendrov) ako aj implementácia zakomponovali opatrenia, vyplývajúce z požiadavky zabezpečenia súladu so zásadou „výrazne nenarušiť". Týka sa to napríklad požiadaviek, ktoré musia byť splnené pri výmene vykurovacích systémov na báze uhlia/oleja a zastaraných plynových kotlov na plynové kondenzačné kotly, ako aj opatrení spojených s cieľom obehového hospodárstva pri prevenciu vzniku a recykláciu stavebného odpadu.

8.1. Reforma 1: Reforma obsahu a formy vzdelávania (kurikulárna a učebnicová reforma)

Kurikulárna reforma vytvorí nový obsah vzdelávania, usporiadaný do troch viacročných cyklov. Výučba bude namiesto odovzdávania hotovej informácie vytvárať situácie, pri ktorých žiaci môžu informácie interpretovať v konfrontácii s reálnou skúsenosťou. Nové kurikulum si bude vyžadovať aj zabezpečenie nových učebníc.

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť"	*Áno*	*Nie*	*Ak ste zvolili možnosť „nie", uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Neočakáva sa, že opatrenie povedie k značným emisiám skleníkových plynov.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.

Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Nezistili sa žiadne riziká zhoršenia životného prostredia v súvislosti s ochranou kvality vody a nedostatkom vody, keďže sa nenainštalujú žiadne vodovodné zariadenia ani zariadenia využívajúce vodu.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Učebnicová reforma a obnova učebnicového fondu: i) Súčasťou opatrenia je účinný a efektívny triedený zber vyradených učebníc, ako aj to, aby sa vhodné časti posielali na prípravu na opätovné použitie alebo recykláciu. Zber učebných materiálov vyradených z používania je podporovaný aj samotnými odpadovými spoločnosťami. Odovzdanie vyradených výtlačkov takejto spoločnosti bude upravené a regulované nariadením. ii) Vytvorenie nových učebníc bude okrem iného podmienené vytvorením digitálnej verzie, ktorá umožní znížiť náročnosť na zdroje pri ich tlači. Pri obstarávaní nového učebnicového fondu sa bude klásť dôraz na plnenie podmienok zeleného verejného obstarávania (GPP). iii) Pri opatrení sa neočakáva, že by malo dochádzať k dlhodobému a významnému narušeniu životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Opatrenie je v súlade s existujúcimi globálnymi, vnútroštátnymi, regionálnymi alebo miestnymi plánmi na zníženie znečistenia.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Činnosť sa nebude vykonávať v oblastiach citlivých na biodiverzitu ani v ich blízkosti.

8.2. Reforma 2: Príprava a rozvoj učiteľov na nové obsahy a formy výučby

Reforma posilní kvalitu zručností pedagogických a odborných zamestnancov a bude ich motivovať k celoživotnému profesijnému rozvoju. Dôraz sa bude klásť aj na inkluzívne vzdelávanie a osvojenie si digitálnych zručností. Súčasťou je zmena v príprave učiteľov tak, aby boli schopní aplikovať zmeny z Reformy 1 v každodennej praxi.

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	*Áno*	*Nie*	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Neočakáva sa, že opatrenie povedie k značným emisiám skleníkových plynov.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Nezistili sa žiadne riziká zhoršenia životného prostredia v súvislosti s ochranou kvality vody a nedostatkom vody, keďže sa nenainštalujú žiadne vodovodné zariadenia ani zariadenia využívajúce vodu.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Opatrenie je v súlade s existujúcimi globálnymi, vnútroštátnymi, regionálnymi alebo miestnymi plánmi na zníženie znečistenia.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Činnosť sa nebude vykonávať v oblastiach citlivých na biodiverzitu ani v ich blízkosti.

8.3. Investícia 1: Digitálna infraštruktúra v školách

Investícia podporí budovanie digitálnej infraštruktúry a sprostredkovanie aj posilní digitálnu gramotnosť a zručnosti žiakov.

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	*Áno*	*Nie*	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Pri výbere riešení sa bude brať do úvahy spotreba energie a kde je to možné, bude sa podporovať využívanie certifikátov zelenej energie. Emisie ktoré sú súčasťou výroby a poskytovaných digitálnych služieb budú mitigované cez striktné aplikovanie environmentálnych kritérií zeleného verejného obstarávania tak, ako ich definuje a odporúča pracovný dokument útvarov komisie: kritériá zeleného verejného obstarávania EÚ pre relevantné oblasti.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia spojené so zachovaním kvality vody a vodného stresu.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Pri investíciách do materiálového vybavenia budú vyžadované a plnené podmienky zeleného verejného obstarávania. Prvoradý princíp je nákup energeticky účinných zariadení so zníženým environmentálnym vplyvom, pričom existujú možnosti na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu. Pri investíciách sa bude postupovať podľa odporúčaní pre danú skupinu produktov, tak ako ich definuje EÚ a Slovenská republika: https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/criteria/imaging/SK.pdf a https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/toolkit/computers%20and%20monitors/SK.pdf Opatrenie teda zabezpečí najvyššiu kvalitu digitálneho vybavenia, ktoré je v súlade s environmentálnou výkonnosťou (environmental performance). Pri obstarávaní sa budú brať do úvahy všetky tri fázy

			životného cyklu a vyberú sa produkty, ktoré sú v súlade s odporúčaniami GPP.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Nové kapacity MŠ sa nebudú nachádzať v oblastiach citlivých na biodiverzitu alebo v ich blízkosti (vrátane siete chránených oblastí Natura 2000, lokalít svetového dedičstva UNESCO a kľúčových oblastí biodiverzity, ako aj iných chránených oblastí).

8.4. Investícia 2: Dobudovanie školskej infraštruktúry

Investícia má za úlohu rozšíriť kapacity základných škôl v okresoch, ktoré nemajú zabezpečený optimálny prístup ku vzdelaniu (dvojzmenné prevádzky škôl). Zároveň pre oblasti s vysokým počtom sociálne znevýhodnených detí budú na podporu rozvoja čitateľskej gramotnosti dobudované školské knižnice. Zabezpečenie novej infraštruktúry bude prebiehať niekoľkými formami – rozširovaním existujúcich kapacít, rekonštrukciou aj budovaním nových priestorov.

Nové budovy

Časť 1 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy	X		
Adaptácia na zmenu klímy	X		
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Pokiaľ nie je stavba predmetom schválenia procesu EIA, budú počas stavby/rekonštrukcie identifikované a riadené environmentálne riziká vytvorením plánu akým spôsobom im predchádzať a ako ich riešiť. Všetky príslušné spotrebiče vody (sprchové riešenia, sprchy, kohútiky, WC, WC misy a splachovacie nádržky, pisoárové misy a splachovacie nádržky, vane)

			musia patriť do dvoch najlepších tried spotreby vody podľa platného značenia v EÚ (EU Water Label - http://www.europeanwaterlabel.eu/). Inštalované spotrebiče budú doložené údajovými listami výrobkov, prípadne certifikátom budovy.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie	X		
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy	X		
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Najmenej 70% všetkých výrobkov z dreva použitých v novej konštrukcii na konštrukcie, obklady a povrchové úpravy bude recyklovaných / opätovne použitých, alebo pochádzajú z trvalo udržateľne obhospodarovaných lesov, ako sú certifikované certifikačnými auditmi tretích strán vykonávanými akreditovanými certifikačnými orgánmi, napr. Normy FSC / PEFC alebo ekvivalentné normy. Stavebné práce sa nebudú uskutočňovať v oblastiach citlivých na biodiverzitu alebo v ich blízkosti (vrátane siete chránených oblastí Natura 2000, lokalít svetového dedičstva UNESCO a kľúčových oblastí biodiverzity, ako aj ďalších chránených oblastí). Ak by boli stavebné práce uskutočnené v oblastiach citlivých na biodiverzitu, bude sa vyžadovať súlad s článkom 6 ods. 3 a článkom 12 smernice o biotopoch a článkom 5 smernice o vtákoch. Tam kde je to podľa platnej legislatívy potrebné bude stavba predmetom posudzovania vplyvov na životné prostredie (EIA), alebo skríningu v súlade so smernicou EIA.

Časť 2 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Otázky	Nie	Vecné odôvodnenie
Zmiernenie zmeny klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k značným emisiám skleníkových plynov?	X	Investícia je oprávnená na intervenčné pole 025ter v prípade ak dosiahne úspory primárnej energie o 20% nižšie ako NZEB v prílohe k nariadeniu RRF s koeficientom zmeny klímy 40%. Pokiaľ budova uvedené úspory nedosiahne bude označená koeficientom zmeny klímy 0%. Princíp „výrazne nenarušiť“ je v rovnakom znení platný aj pre obnovu budov, ktorá spadá pod intervenčné pole 085-092 s 0% klimatickým koeficientom. Neočakáva sa, že investícia povedie k významným emisiám skleníkových plynov, pretože má potenciál na zníženie

		spotreby energie, zvýšenie energetickej účinnosti, čo vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a k výraznému zníženiu emisií skleníkových plynov. Investícia bude okrem iného zahŕňať investície do energeticky efektívnych opatrení ako sú vykurovacie systémy na plynových kondenzačných kotlov, pričom inštalácia plynových zariadení bude musieť viesť k dosiahnutiu úrovne výstavy novej budovy v minimálne v štandarde NZEB. - Tieto kotly zodpovedajú triede A, ktorá je pod najvyššími dvoma triedami energetickej účinnosti. Investícia bude požadovať účinnejšie alternatívy (predovšetkým tepelné čerpadlá tried A++ a A+), ale vzhľadom na architektúru budov nie je možné inštalovať všade spoločné tepelné čerpadlá a ako najefektívnejšie z hľadiska nákladov, energie a emisií sú v takýchto objektov plynové kondenzačné kotly triedy A. Jedná sa teda o realizáciu technologicky uskutočniteľnej alternatívy. Popri inštalácii týchto kotlov bude toto opatrenie zahŕňať aj možnú inštaláciu solárnych fotovoltických a fototermických panelov. Inštalácia solárnych termálnych a fotovoltických zariadení je oprávnená na intervenčné pole 029 v prílohe k nariadeniu RRF s koeficientom zmeny klímy 100%. Inštalácia geotermálnych zariadení je oprávnená na intervenčné pole 032 v prílohe k nariadeniu RRF s koeficientom zmeny klímy 100%.
Adaptácia na zmenu klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k zvýšenému nepriaznivému vplyvu súčasnej klímy a očakávanej budúcej klímy na samotné opatrenie alebo na ľudí, prírodu či majetok?	X	Fyzické klimatické riziká, ktoré by mohli byť pre toto opatrenie významné, boli vyhodnotené v rámci Stratégie adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy (schválená v roku 2018). Investícia vyžaduje, aby hospodárske subjekty, ktoré budú opatrenie vykonávať, zabezpečili optimalizáciu technických systémov v renovovaných budovách tak, aby obyvateľom poskytovali tepelný komfort aj pri extrémnych teplotách.
Prechod na obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie: Očakáva sa, že opatrenie: i) povedie k výraznému zvýšeniu vzniku, spaľovania alebo zneškodňovania odpadu, s výnimkou spaľovania nerecyklovateľného nebezpečného odpadu, alebo ii) povedie k významnej neefektívnosti priameho alebo nepriameho využívania akéhokoľvek prírodného	X	Vďaka schváleniu navrhovanej zmeny stavebného zákona, ktorým sa bude vykonávať lepšia prevencia vzniku stavebného odpadu, ako aj využívanie kvalitnejších a environmentálne vhodnejších materiálov. Opatrenie vyžaduje, aby hospodárske subjekty vykonávajúce výstavbu budov zabezpečili najmenej 70% (hmotnosť) zdravotne nezávadného stavebného a demolačného odpadu (s výnimkou prirodzene sa vyskytujúceho materiálu uvedeného v kategórii 17 05 04 v Európskom zozname odpadov rozhodnutím 2000/532 / ES) vyprodukované na stavenisku budú pripravené na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu v súlade s hierarchiou odpadu a so stavebným a demolačným odpadom EÚ.

zdroja v ktorejkoľvek fáze jeho životného cyklu, ktorá nie je minimalizovaná primeranými opatreniami, alebo iii) spôsobí významné a dlhodobé poškodenie životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom?		Technické špecifikácie zariadení na výrobu obnoviteľnej energie, ktoré je možné inštalovať, sú súčasťou špecifikácií programu Zelená úsporám, ktorý sa na Slovensku realizuje už viacero rokov a spĺňa prísne kritériá energetickej a environmentálnej efektívnosti, aj čo sa týka ich životnosti, opraviteľnosti a recyklovateľnosti. Subjekty obmedzia vznik odpadu v procesoch súvisiacich s výstavbou a demoláciou v súlade s Protokolom EÚ o nakladaní s odpadom zo stavieb a demolácií. Návrhy budov a stavebné techniky podporia cirkulárnosť, najmä s odkazom na ISO 20887 alebo iné EÚ a národné normy.
Prevencia a kontrola znečisťovania: Očakáva sa, že opatrenie povedie k výraznému nárastu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy?	X	Nepredpokladá sa, že opatrenie povedie k významnému zvýšeniu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy, pretože: - Zhotovitelia vykonávajúci výstavbu novej budovy sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri výstavbe budov, neobsahovali nebezpečné a toxické látky (zoznam látok podliehajúcich autorizácii stanoveného v prílohe XIV k Nariadeniu (EK) č. 1907/2006). - Budú prijaté opatrenia na zníženie hluku, prachu a emisií znečisťujúcich látok počas rekonštrukčných prác. - Pokiaľ sa nová stavba bude nachádzať na potenciálne kontaminovanom mieste (brownfield), bolo dané miesto predmetom skúmania potenciálnych kontaminantov (napríklad pomocou normy ISO 18400).

Pri investíciách do výstavby budov sa zabezpečí, aby prípravná časť (napr. špecifikácie tendrov) ako aj implementácia zakomponovali opatrenia, vyplývajúce z požiadavky zabezpečenia súladu so zásadou „výrazne nenarušiť“. Týka sa to napríklad požiadaviek, ktoré musia byť splnené pri výmene vykurovacích systémov na báze uhlia/oleja a zastaraných plynových kotlov na plynové kondenzačné kotly, ako aj opatrení spojených s cieľom obehového hospodárstva pri prevenciu vzniku a recykláciu stavebného odpadu.

Obnova budov

Časť 1 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie
Zmiernenie zmeny klímy	X		
Adaptácia na zmenu klímy	X		
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Plánované rekonštrukcie budov, vrátane výmeny kúrenia a chladenia budú mať zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká

			zhoršenia životného prostredia súvisiace so zachovaním kvality vody a vodných tokov. Rekonštrukcia môže mať pozitívny vplyv na lepšie hospodárenie s vodou a zníženie jej spotreby.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie	X		
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy	X		
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Referencia, že stavebné práce sa nebudú uskutočňovať v oblastiach citlivých na biodiverzitu alebo v ich blízkosti (vrátane siete chránených oblastí Natura 2000, lokalít svetového dedičstva UNESCO a kľúčových oblastí biodiverzity, ako aj ďalších chránených oblastí). Ak áno, bude sa vyžadovať súlad s článkom 6 ods. 3 a článkom 12 smernice o biotopoch a článkom 5 smernice o vtákoch. Tam kde je to podľa platnej legislatívy potrebné bude stavba predmetom posudzovania vplyvov na životné prostredie (EIA), alebo skríningu v súlade so smernicou EIA.

Časť 2 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Otázky	Nie	Vecné odôvodnenie
Zmiernenie zmeny klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k značným emisiám skleníkových plynov?	X	Investícia je oprávnená pre intervenčné pole 026bis v prílohe k nariadeniu RRF s koeficientom zmeny klímy 100%. Princíp „výrazne nenarušiť“ je v rovnakom znení platný aj pre obnovu budov, ktorá spadá pod intervenčné pole 085-092 s 0% klimatickým koeficientom. Obnova budov sa bude zhodovať s požiadavkami Energy Performance of Buildings Directive (EPBD).Neočakáva sa, že investícia povedie k významným emisiám skleníkových plynov, pretože je zameraná a má potenciál na zníženie spotreby energie a zvýšenie energetickej účinnosti. Vo výsledku to vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a k výraznému zníženiu emisií skleníkových plynov. Rekonštruované budovy nebudú podporovať tvorbu emisií skleníkových plynov, pretože: - Budovy sa nebudú využívať k ťažbe, skladovaniu, preprave alebo výrobe fosílnych palív.

		- Program obnovy má potenciál na zníženie spotreby energie, zvýšenie energetickej účinnosti, čo vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a má vplyv na výrazné zníženie emisií skleníkových plynov Ako taká prispeje k národnému cieľu zvýšenia energetickej účinnosti stanovenému v súlade so Smernicou o energetickej efektívnosti (2012/27 / EÚ) a stanovenými národnými príspevkami k plneniu Parížskej dohode o klíme. Renovácie budú podporovať (tam kde je to vhodné a ekonomicky výhodné) inštaláciu solárnych FV panelov ako súčasť renovácií budov a zavádzanie nízko uhlíkových alternatív ako sú tepelné čerpadlá.
Adaptácia na zmenu klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k zvýšenému nepriaznivému vplyvu súčasnej klímy a očakávanej budúcej klímy na samotné opatrenie alebo na ľudí, prírodu či majetok?	X	Klimatické riziká vyplývajúce zo zmeny klímy budú riešené v súlade so Stratégiou adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy (schválená v roku 2018) a na ňu nadväzujúcim Národným akčným plánom pre adaptáciu. Rekonštrukcie budú optimalizované na poskytovanie termálneho komfortu svojim užívateľom, pri ich plánovaní sa budú brať do úvahy riziká (extrémne teploty, odolnosť stavby). Renovácie budú podporovať (tam kde je to vhodné a ekonomicky výhodné) inštalovanie prvkov zelenej infraštruktúry pre chladenie a manažment vody. Nepredpokladajú sa významné negatívne priame a primárne nepriame účinky opatrenia počas jeho životného cyklu na tento environmentálny cieľ.
Prechod na obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie: Očakáva sa, že opatrenie: i) povedie k výraznému zvýšeniu vzniku, spaľovania alebo zneškodňovania odpadu, s výnimkou spaľovania nerecyklovateľného nebezpečného odpadu, alebo ii) povedie k významnej neefektívnosti priameho alebo nepriameho využívania akéhokoľvek prírodného zdroja v ktorejkoľvek fáze jeho životného cyklu, ktorá nie je minimalizovaná primeranými opatreniami, alebo iii) spôsobí významné a dlhodobé poškodenie životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom?	X	Opatrenia na renováciu budov budú plniť ciele obehového hospodárstva v súlade s princípom „výrazne nenarušiť“. Reforma stavebného zákona (komponent 2) vytvorí rámec pre prevencia vzniku stavebného odpadu, ako aj využívanie kvalitnejších a environmentálne vhodnejších materiálov. Renovácia budov bude v súlade s cieľom zabezpečenia toho, že minimálne 70% odpadu na ktorý sa nevzťahujú výnimky (kategória 17 05 04 v Európskom zozname odpadov podľa Rozhodnutia 2000/532/ES) bude pripravených na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu vrátane operácií zasypávania pomocou odpadu, ako náhrady za iné materiály, v súlade s hierarchiou odpadu a Protokolom EÚ o nakladaní s odpadmi zo stavieb a demolácií. Návrhy budov a použité stavebné techniky podporia obehové hospodárstvo v kontexte ISO 20887 alebo iných štandardov na posudzovanie demontovateľnosti alebo prispôsobivosti budov ktoré preukážu, že sú navrhnuté tak, aby boli efektívnejšie z hľadiska zdrojov, prispôsobiteľné, flexibilné a demontovateľné, aby umožnili opätovné použitie a recykláciu. Technické špecifikácie zariadení na výrobu energie z OZ ktoré budú inštalované tam, kde je to technicky možné a ekonomický výhodné budú spĺňať kritériá energetickej a environmentálnej efektívnosti. Tak čo sa týka ich životnosti, opraviteľnosti a recyklovateľnosti.
Prevencia a kontrola znečisťovania: Očakáva sa, že opatrenie povedie k výraznému nárastu emisií	X	Pri rekonštrukcia budov sa nepredpokladá zvýšená produkcia emisií do ovzdušia, vody alebo pôdy. - Výmena starých neefektívnych vykurovacích systémov povedie k zníženiu emisií do ovzdušia a bude mať vplyv na

znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy?		zlepšeniu verejného zdravia (hlavne v oblastiach, kde dochádza k prekročovaniu normy EÚ pre kvalitu ovzdušia stanovené v smernici 2008/50/EÚ). - Prevádzkovatelia vykonávajúci renováciu sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri renovácii budov, neobsahovali nebezpečné a toxické látky (zoznam látok podliehajúcich autorizácii stanoveného v prílohe XIV k Nariadeniu (EK) č. 1907/2006). - Prevádzkovatelia vykonávajúci renovácie sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri renovácii budov, ktoré môžu prísť do styku s obyvateľmi, emitovali menej ako 0,06 mg formaldehydu na m3 materiálu alebo zložky a menej ako 0,001 mg kategórie 1A. a 1B karcinogénnych prchavých organických zlúčenín na m3 materiálu alebo zložky a v súlade s testovaním podľa CEN/TS 16516 a ISO 16000-3 alebo inými porovnateľnými štandardizovanými skúšobnými podmienkami a metódami stanovenia limitov. - Budú prijaté opatrenia na zníženie hluku, prachu a emisií znečisťujúcich látok počas rekonštrukčných prác.

Pri investíciách do obnovy budov sa zabezpečí, aby prípravná časť (napr. špecifikácie tendrov) ako aj implementácia zakomponovali opatrenia, vyplývajúce z požiadavky zabezpečenia súladu so zásadou „výrazne nenarušiť". Týka sa to napríklad požiadaviek, ktoré musia byť splnené pri výmene vykurovacích systémov na báze uhlia/oleja a zastaraných plynových kotlov na plynové kondenzačné kotly, ako aj opatrení spojených s cieľom obehového hospodárstva pri prevenciu vzniku a recykláciu stavebného odpadu.

9. Míľniky, ciele a časový rozvrh

9.1. Reforma 1: Reforma obsahu a formy vzdelávania - kurikulárna a učebnicová reforma

Ciele a míľniky reformy formy obsahu vzdelávania (kurikulárna a učebnicová reforma) obsahujú:

- Schválenie definitívnej verzie nového ŠVP pre všetky tri vzdelávacie cykly základných škôl: Q1 2023
- Možnosť implementácie nového kurikula v základných školách (so stanovením povinnosti prechodu všetkých základných škôl v SR na nové kurikulum do 09/2026): od Q3 2023
- Vytvorenie siete regionálnych centier kurikulárneho manažmentu a podpory: Q3 2024
- Zabezpečenie nových učebníc pre školy (ZŠ a nižší stupeň 8 ročných GYM): Q4 2024
- Zavedenie on-line maturity Q4 2025

9.2. Reforma 2: Príprava a rozvoj učiteľov na nové obsahy a formu výučby

- Zavedenie legislatívnych zmien v profesijnom rozvoji pedagogických a odborných zamestnancov a zmena legislatívnych rámcov, umožňujúca realizáciu zmien v prípravnom učiteľskom vzdelávaní v súlade s novým kurikulom a s požiadavkami na profesijné študijné programy: Q3 2022
- Zmena Zákona č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení s cieľom zavedenia účelovo viazaného viazaný príspevkoch na profesijný rozvoj učiteľov: Q3 2022

9.3. Investícia 1: Investície do digitalizácie v školách

- Zvýšenie podielu škôl aspoň na 90% s plným vstupným digitálnym vybavením: Q4 2024

9.4. Investícia 2: Dobudovanie školskej infraštruktúry

- Zvýšenie počtu škôl s vlastnou knižnicou ako vzdelávacím centrom alebo s modernizovanou knižnicou: Q4 2024

- Zníženie počtu škôl s dvojzmennou prevádzkou a dobudovanie chýbajúcich kapacít: Q2 2026

10. Financovanie a náklady

Detailné informácie o financovaní reforiem a investícií sú poskytnuté v priložených Excel tabuľkách.

10.1. Reforma 1: Reforma obsahu a formy vzdelávania - kurikulárna a učebnicová reforma (99,7 mil eur)

Kurikulárna reforma si bude vyžadovať náklady vo výške 99,7 mil. eur. Z toho 41,9 mil. eur bude smerovať na tvorbu a implementáciu nového kurikula (vrátane vytvorenia podporných digitálnych nástrojov), 44,5mil. eur na systémové zabezpečenie nových učebníc a 13,4 mil. eur na rozšírenie elektronického testovania a zabezpečenie on-line maturity.

Náklady spojené s tvorbou a implementáciou nového kurikula obsahujú zabezpečenie dodatočných kapacít expertov na vývoj a tvorbu kurikula, tvorbu sprievodných materiálov, kurikulárny manažment vrátane vytvorenia centier kurikulárneho manažmentu, informačné kampane a podporné digitálne nástroje. Obnova učebnicového fondu súvisiaca s novým kurikulom zahŕňa obstaranie učebníc pre všetky školy ZŠ a 1. stupeň 8-ročných gymnázií. Náklady na elektronické testovanie nových zručností obsahujú obstaranie elektronického systému, doplnenie národného testovania o zber ďalších informácií prostredníctvom dotazníkov a poskytovanie komplexnej spätnej väzby pre školy a prechod na online maturitu.

10.2. Reforma 2: Príprava a rozvoj učiteľov na nové obsahy a formu výučby (50,4 mil eur)

Reforma prípravy a rozvoja učiteľov si bude vyžadovať náklady vo výške 50,4 mil. eur. Na vytvorenie nových učiteľských programov bude slúžiť grantový program pre univerzity pripravujúce učiteľov ZŠ v celkovom objeme 2,6 mil. eur.

Ďalšie vzdelávanie učiteľov v súvislosti s novým kurikulom a kľúčovými témami (digitalizácia, inklúzia) bude zabezpečené prostredníctvom novo zavedených príspevkov na profesijný rozvoj učiteľov ZŠ, MŠ a SŠ v celkovom objeme 47,8 mil. eur. Príspevky budú poskytované počas procesu prechodu na nové kurikulum, počas ktorého sa vzdelávanie učiteľov bude koncentrovať na témy súvisiace s jeho implementáciou. Nová forma financovania ďalšieho vzdelávania učiteľov, ktorá nahradí normatívne financovanie na základe počtu žiakov bude zachovaná aj po prechode na nové kurikulum a bude financovaná zo štátneho rozpočtu.

Reforma, ktorá zabezpečí vytvorenie pozície digitálneho koordinátora bude pokrytá z európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF). Pozícia digitálneho koordinátora je trvalá funkcia, ktorá má zaručiť efektívne využívanie digitálnych technológií. Nábeh tejto pozície by mal byť financovaný z EŠIF do konca školského roka 2023/2024. Po pilotnej fáze by financovanie malo prejsť do štátneho rozpočtu.

10.3. Investícia 1: Investície do digitalizácie v školách (187,2 mil eur)

Celková investícia do digitalizácie v školách bude v objeme 187,2 mil. eur[131]. Základným a nevyhnutným predpokladom digitalizácie je zabezpečenie komplexnej základnej infraštruktúry, rozvodov a bezdrôtového pripojenia na školách. Financovanie tejto investície prebehne v troch kolách. Prvou investíciou by sa do konca roku 2022 malo dosiahnuť 60% vstupnej digitálnej vybavenosti na základných a stredných školách. Väčšou iniciálnou investíciou sa zabezpečí, aby sa najskôr nakúpilo digitálne vybavenie jednoduchšie na obstarávanie, akým sú napríklad laptopy, alebo licencie. Po vyčerpaní tejto investície sa uvoľní ďalších 20% do konca roku 2023 a 20% do konca roku 2024. Podrobný rozpis častí aj s výpočtom investície sa nachádza v priložených tabuľkách v hárku „Investícia 1 Digitalizácia škôl“.

[131] Výdavkom prislúchajú aj administratívne náklady na manažment investícií vo výške 2%. Na úrovni vykonávateľa, ktorý je zodpovedný za konkrétne investície a reformy budú primárne využívané existujúce ľudské zdroje, ktoré majú skúsenosti s implementovaním podobných nástrojov, ako aj iných fondov Európskej únie. Vzhľadom na to, že ide o nový mechanizmus s vlastnými špecifikami zameraný tak na reformy ako aj investície, bude potrebné celkové administratívne kapacity navýšiť. Tieto potreby sú vypočítané rámcovo ako 2% z celkového súčtu alokácie. Rozpätie 2% bolo určené na základe analýzy kapacít využívaných dnes na zabezpečenie EŠIF.

10.4. Investícia 2: Dobudovanie školskej infraštruktúry (123,3 mil eur)

Dobudovanie školskej infraštruktúry si bude vyžadovať investície vo výške 123,3 mil. eur[132], z toho 102 mil. eur[133] na dobudovanie kapacít škôl a 15,6 mil. eur na vybudovanie školských knižníc. Dobudovanie kapacít ZŠ v oblastiach, kde sa žiaci v súčasnosti vyučujú v dvojzmennej prevádzke predpokladá výdavky vo výške 28,6 mil. eur. Navyše, v 17 okresoch sa v najbližších piatich rokoch predpokladá demografický rast a kapacity ZŠ nie sú dostačujúce pre tento vývoj. Dobudovanie plných kapacít pre tieto oblasti si bude vyžadovať investície vo výške 73,5 mil. eur. Rozširovanie kapacít ZŠ bude na základe skúseností MŠVVaŠ z rokov 2013-2016 posudzované individuálne a môže obsahovať výstavbu, prístavbu, rekonštrukcie, prípadne kombináciu viacerých riešení.

Odhad nákladov na triedu vychádza z priemerných nákladov na plne obsadenú triedu s 27 žiakmi vo výške 237 tis. eur, ktoré boli vyčíslené v 17 projektoch dobudovania školskej infraštruktúry v Bratislavskom kraji. Náklady zahŕňajú vybudovanie pridruženej infraštruktúry (napr. rozšírenie kapacít zariadení školských jedální a výdajných školských jedální, odborných učební, vonkajších športovísk a telocviční). Pri dvojzmenných prevádzkach je v súčasnosti priemerný počet žiakov 17, pri odhade boli preto náklady na triedu vrátane pridruženej infraštruktúry znížené proporcionálne (151 tis. eur). Počet tried s dvojzmennou prevádzkou je evidovaný vo výkaze o základnej škole.

Potreba dobudovania kapacít nad rámec odstránenia dvojzmennej prevádzky vychádza z odhadu nárastu počtu žiakov základných škôl a odhadu voľných kapacít základných škôl na úrovni okresov. Nárast počtu žiakov sa odhaduje ako podiel budúcej referenčnej populácie žiakov (deti vo veku 0-8) na základe súčasných administratívnych údajov.[134] Potreba dodatočných kapacít je vypočítaná ako rozdiel počtu tried potrebných pre vzdelávanie dodatočného počtu žiakov (nárast počtu žiakov/maximálny počet žiakov v triede) a voľných kapacít (počet vyhovujúcich nevyužívaných učební).[135]

Na vybudovanie školských knižníc v 211 školách, ktoré navštevuje viac ako 15 žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, bude potrebných 15,6 mil. eur. Počíta sa s nákladmi medzi 19,4 a 46,6 tis. eur (v závislosti od veľkosti školy) na vybavenie školskej knižnice na základe benchmarku, ktorý bol stanovený v rámci projektu IROP na budovanie a zlepšenie technického vybavenia jazykových učební, školských knižníc a odborných učební rôzneho druhu v základných školách.[136] Zriadenie miestností knižníc počítajú s priemernými nákladmi na dobudovanie jednej triedy vo výške 50 tis. eur (prostredníctvom rekonštrukcie nevyužitých priestorov, prístavby alebo výstavby), v ktorej bude zriadená knižnica.

Aby sa zabránilo dvojitému financovaniu zo zdrojov EŠIF a RRP a prípadnému znevýhodneniu žiadateľov budú v ďalšom programovom období stanovené jasné demarkačné línie pre použitie a ciele projektov. Prostriedky zo štrukturálnych fondov EU, ktoré budú v ďalšom programovom období použité na obnovu/výstavbu knižníc, budú súčasťou výziev na zabezpečenie materiálneho a technického vybavenia škôl a školských zariadení, ktoré budú obsahovať budovanie a zlepšenie technického vybavenia jazykových učební, školských knižníc a odborných učební. Fokus v komponente je na školách v problémových oblastiach, ktoré navštevuje vyšší počet detí zo SZP a v ktorých je potrebné vytvoriť inkluzívny priestor na ich vzdelávanie.

Financovanie kvalifikovaného personálneho zabezpečenia školských knižníc (nová kategória pedagogických zamestnancov s novými profesijnými štandardami) je plánované pri úvodnej implementácii pokryť zo štrukturálnych fondov EÚ.

10.5. Výdavky na riadenie investícií a administratívne kapacity (8,4 mil eur)

---

[132] Výdavkom prislúchajú aj administratívne náklady na manažment investícií vo výške 4 %.

[133] Odhadovaná výška nákladov zahŕňa investičné riziko, ktoré súvisí s problémami pri implementácii ako vysporiadanie pozemkov, predĺženie lehôt povolení, zmenené podmienky, ale aj inovatívne riešenia pri implementácii a využitie či obnova existujúcich kapacít a pod. Zároveň investičné riziko zahŕňa aj možnú nižšiu potrebu kapacít ako v odhade, ktorý vychádza z maximálneho možného počtu budúcich žiakov ZŠ a nezohľadňuje zmeny v demografickom vývoji ako pokles pôrodnosti.

[134] Údaje o súčasnej a budúcej referenčnej populácii žiakov základných škôl (deti vo veku 0-8 a vo veku 6-14) pochádzajú z databázy Štatistického úradu SR (Datacube, Demografia a sociálne štatistiky- Bilancie podľa veku, súbor- om7009rr), údaje o počte žiakov základných škôl pochádzajú z výkazu o základnej škole Škol (MŠVVŠ SR) 3-01.

[135] Zdroj: Výkaz o základnej škole (MŠVVŠ SR) 3-01

[136] https://www.mpsr.sk/download.php?fID=12237

PLÁN OBNOVY

cestovná
mapa k lepšiemu
Slovensku

Komponent 8

EK
+ SK

KOMPONENT 8: Zvýšenie výkonnosti slovenských vysokých škôl

1. Popis komponentu

Zvýšenie výkonnosti slovenských vysokých škôl

1.1. Oblasť politiky:
Vzdelávanie

1.2. Cieľ:

Cieľom je zvýšiť výkonnosť slovenských vysokých škôl, podporiť ich diverzifikáciu, profiláciu, inklúziu a spoluprácu so zahraničím, verejným a súkromným sektorom za súčasného zachovania akademických práv a slobôd, vďaka čomu vysoké školy prispejú k posilneniu kvality ľudského kapitálu, sociálnej inklúzii, inovačnému potenciálu Slovenska, vyššej konkurencieschopnosti ekonomiky, k ekonomickému rastu a udržateľným pracovným miestam. Komponent tak reaguje na odporúčania Rady (CSR (Country specific recommendations) v rokoch 2019 a 2020) apelujúce na skvalitnenie vzdelávania, vedeckej výkonnosti a podporu konkurencieschopnosti ekonomiky cez spoluprácu vysokých škôl s podnikmi. Dlhodobým cieľom je, aby sa aspoň jedna slovenská vysoká škola umiestnila medzi TOP500 vysokými školami sveta v renomovaných akademických rebríčkoch a ďalšie vysoké školy sa pravidelne umiestňovali v TOP1000.

1.3. Pracovné miesta a rast:
Vyššia kvalita vysokých škôl prispeje k ekonomickému rastu dvojakým spôsobom. Kvalitnejšie a inkluzívnejšie vzdelávanie, reflektujúce súčasné a budúce potreby trhu práce, prispeje k vyššej tvorbe pracovných miest, k udržaniu a prilákaniu talentov, a tým aj k vyššiemu a udržateľnejšiemu ekonomickému rastu. Kvalitnejší výskum a spolupráca so súkromným sektorom prispejú k rozvoju sektorov s vysokou pridanou hodnotou, k inováciám a ku vyššej konkurencieschopnosti slovenských podnikov.

1.4. Dvojitá transformácia:
Tento komponent prispieva k zelenej a digitálnej transformácií podporou výskumu a prípravou expertov, ktorí budú vedieť reflektovať výzvy zelenej a digitálnej transformácií, ale aj inovácie ako také, čím sa vytvoria predpoklady pre rozvoj pracovných miest vyžadujúcich vyššiu kvalifikáciu a s vyššou pridanou hodnotou. Predovšetkým pomôže k zníženiu nedostatku digitálnych expertov a rozvoju ekonomiky založenej na digitálnych inováciách.

1.5. Sociálna odolnosť:
Rozvoj inovatívnej, inkluzívnej a konkurencieschopnejšej ekonomiky, ako aj schopnosť udržať a prilákať talenty, umožní zvýšiť sociálnu odolnosť. Rozvoj nových odvetví a výskumného podhubia zníži závislosť ekonomiky na jednom odvetví, výrazne závislom na ekonomickom cykle. Taktiež výskumné aktivity vytvoria podmienky pre diverzifikáciu zo zamerania na výrobu automobilov so spaľovacím motorom smerom k výrobe aj vývoju vozidiel s alternatívnymi pohonmi a využitím inovácií v ďalších sektoroch ekonomiky.

1.6 Reformy a investície

1.6.1 Reformy:

Reforma 1: Zmena financovania vysokých škôl vrátane zavedenia výkonnostných zmlúv. Upraví sa metodika rozpisu dotácií tak, aby vo vyššej miere zohľadnila kvalitné a inkluzívne vzdelávanie, excelentný výskum, uplatniteľnosť absolventov, spoluprácu so súkromným sektorom, internacionalizáciu učiteľov aj žiakov a zosúladí sa s pripravovanou metodikou hodnotenia vedeckej výkonnosti. Zavedie sa nový nástroj – výkonnostné zmluvy, ktoré podporia profiláciu a diverzifikáciu vysokých škôl na základe ich špecifických silných stránok a potenciálu rozvoja.

Reforma 2: Zavedenie systému periodického hodnotenia vedeckého výkonu. Systém periodického hodnotenia vedeckého výkonu vysokých škôl bude realizovaný za účasti medzinárodných hodnotiteľov, zaručí diverzifikáciu vysokých škôl a identifikáciu excelentných výskumných tímov na jednotlivých vysokých školách v strednodobom a dlhodobom výhľade.

Reforma 3: Nový prístup k akreditácii vysokoškolského vzdelávania. Nové štandardy a kritéria akreditácie študijných programov sprísnia podmienky pre garantovanie a poskytovanie študijných programov, zvýšia ich kvalitu a zavedú dlhodobé procesy monitorovania ich kvality.

Reforma 4: Reforma riadenia vysokých škôl. Nanovo sa legislatívne nastavia kompetencie jednotlivých (samosprávnych) orgánov vysokých škôl tak, aby právomoci lepšie reflektovali zodpovednosť, umožnila sa väčšia integrácia vnútorných štruktúr vysokej školy a taktiež sa odstránia obmedzenia pre obsadzovanie funkčných miest docentov a profesorov, čím sa podporí otvorenosť akademického prostredia tak záujemcom z profesijného prostredia, ako aj zo zahraničia.

Reforma 5: Koncentrácia excelentných vzdelávacích a výskumných kapacít. Cieľom je podpora spájania vysokých škôl do väčších celkov, ktoré obstoja v medzinárodnej konkurencii a zároveň budú dovnútra vytvárať súťažné a diverzifikované prostredie.

1.6.2 Investície:

Investícia 1: Investičná podpora pri strategickom rozvoji vysokých škôl. Investície komplementárne dopĺňajú všetky reformy v komponente. Viažu sa predovšetkým na reformy 1 a 5, keďže investične dopĺňajú reformu financovania vysokých škôl, ako aj koncentráciu vzdelávacích a výskumných kapacít.

Odhadované náklady: 213,3 mil. eur z Fondu na podporu obnovy a odolnosti (ďalej len „fond obnovy“).

2. Hlavné výzvy a ciele

2.1. Hlavné výzvy

Nedostatočná konkurencieschopnosť slovenských vysokých škôl v európskom priestore

- Napriek zdvojnásobeniu podielu absolventov vysokoškolského štúdia vo vekovej kategórii 30-34 za poslednú dekádu (aktuálne 40%) je kvalita niektorých vysokých škôl na nižšej úrovni, čo sa prejavuje podielom vysokoškolských študentov študujúcich v zahraničí (19%; druhý najvyšší podiel v Európskej únii (EÚ)) a postavením v medzinárodných rebríčkoch.
- V rebríčkoch svetových vysokých škôl sa len sporadicky umiestňujú slovenské vysoké školy v TOP1000 a žiadna vysoká škola v TOP500, čím sa Slovensko radí na chvost Európy.
- Kvalita výskumu aj vzdelávania trpí na nedostatok financovania, jeho nestabilitu a najmä nedostatočné motivácie aktérov.
- Podľa Medzinárodného hodnotenia kľúčových kompetencií dospelých (PIAAC - Programme for the International Assessment of Adult Competencies) rozdiel medzi zručnosťami ľudí s vysokoškolským a stredoškolským vzdelaním je na Slovensku veľmi malý. Taktiež patríme medzi krajiny s najnižším podielom mladých ľudí, ktorí by disponovali vysokou úrovňou zručností.

Financovanie nepodporuje diverzifikáciu a profiláciu vysokých škôl

- Systém financovania v súčasnej podobe produkuje neudržateľne vysoký podiel magisterských a inžinierskych absolventov (84% v 2019 podľa Education at Glance, 2020: najvyšší v EÚ28).
- Takisto nevytvára motivácie pre diferenciáciu škôl s cieľom vytvárať ponuku profesijných programov, napríklad rozšírením ponuky profesijných bakalárskych programov a krátkych terciárnych programov, z čoho by mal úžitok aj systém celoživotného vzdelávania.

Väčšia otvorenosť vysokoškolského prostredia

- Nízka internacionalizácia vysokoškolského prostredia nepodporuje príliv nových študentov, profesorov a odborníkov. Vytvára tak izolované prostredie s nedostatkom podnetov pre nové témy, prístupy a kontakty so zahraničím.
- Zo všetkých študentov 8% pochádza zo zahraničia (priemer Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD - The Organisation for Economic Co-operation and Development) - Europe je 9%), k čomu však prispieva neproporcionálne zastúpenie vybraných odborov (najmä medicína), a krajín pôvodu

(dominantne Ukrajina). Problémom je najmä veľký nesúlad voči podielu odchádzajúcich študentov (19%), nie odstup voči priemeru OECD-Europe.

- Pri doktorandoch a akademickom personáli je relatívne zaostávanie výraznejšie. Iba 10% doktorandov pochádza zo zahraničia (priemer v OECD-Europe je 23%). V prípade akademického personálu iba 2% pochádza zo zahraničia (na najlepších vysokých školách v zahraničí tento podiel dosahuje 50%).
- Nedostatočná miera spolupráce so súkromným sektorom vedie k odtrhnutiu výskumu od výskumných požiadaviek praxe a závislosti na verejných zdrojoch financovania.
- Navyše fragmentácia vzdelávacích a výskumných kapacít bez vzájomnej spolupráce medzi vysokými školami vedie k tomu, že chýba kapacita riešiť väčšie a komplexnejšie problémy na jednom pracovisku.

Neefektívny systém vnútorného riadenia vysokých škôl

- Zákon o vysokých školách predpisuje veľmi detailne štruktúru a riadenie každej vysokej školy, a to aj na úrovni fakúlt. Neberie sa pritom do úvahy veľkosť vysokých škôl.
- Úprava a postavenie samosprávnych orgánov vysokých škôl vedie ku pomalému, rigidnému rozhodovaniu, keďže exekutívny orgán (rektor) musí mať takmer každé konanie odsúhlasené v akademickom senáte. Akademický senát má kompetencie definované defenzívne ako „brzdový mechanizmus“, keďže nemá dostatočné iniciatívne kompetencie. Tento spôsob rozhodovania brzdí potrebné štrukturálne zmeny.
- Spôsob kreovania rozhodovacích orgánov a rozdelenie kompetencií v rámci vysokej školy len v obmedzenej miere podporujú reflektovanie potrieb a očakávaní spoločnosti v strategickom smerovaní a riadení vysokej školy.

2.2. Hlavné ciele

Cieľom je zvýšiť kvalitu slovenských vysokých škôl, podporiť ich diverzifikáciu a profiláciu a väčšiu otvorenosť k spolupráci so zahraničím a súkromným sektorom, vďaka čomu vysoké školy prispejú k vyššej konkurencieschopnosti ekonomiky, k ekonomickému rastu a udržateľným pracovným miestam. Komponent tak reaguje na odporúčania Rady (CSR v rokoch 2019 a 2020) vyzývajúce na skvalitnenie vzdelávania a podporu konkurencieschopnosti ekonomiky cez spoluprácu vysokých škôl s podnikmi. Dlhodobým cieľom je dostať aspoň jednu slovenskú vysokú školu medzi top vysoké školy sveta.

Komponent podporuje aj európske hlavné iniciatívy (“Flagship initiatives“):

- Renovovať („Renovate“). Zlepšenie energetickej efektívnosti a efektívnosti využívania zdrojov v školských a internátnych budovách prispeje k dosiahnutiu klimatických cieľov EÚ.
- Modernizovať („Modernise“). Investícia do nového IT systému pre hodnotenie výskumného výkonu vysokých škôl, ako aj do integrácie IT systémov zlučujúcich sa vysokých škôl umožní efektívnejšie hodnotenie výskumného výkonu, resp. efektívnejšiu koordináciu aktivít na dotknutých spolupracujúcich vysokých školách.
- Rekvalifikovať a zlepšovať zručnosti („Reskill and Upskill“). Prostredníctvom zvýšenia kvality slovenských vysokých škôl sa podporia zručnosti absolventov, pritiahnu sa a udržia talentovaní študenti vrátane IT odborov, čo prispeje k inovačnému a rastovému potenciálu, podpore hospodárskej a sociálnej odolnosti a zabezpečeniu kvalitného zamestnania a sociálneho začlenenia.

Ciele a reformy komponentu úzko súvisia s komponentom *9 Efektívnejšie riadenie a posilnenie financovania výskumu, vývoja a inovácií* a komponentom *10 Lákanie a udržanie talentov*. Komponent *8 Zvýšenie výkonnosti slovenských vysokých škôl* obsahuje nevyhnutné reformy a investície na zvýšenie výkonnosti hlavných aktérov výskumno-inovačného prostredia. Reformy a investície v komponente Veda, výskum a inovácie zvýšia objem zdrojov a zefektívnia procesy súťažného financovania výskumu a inovácií. Komponent *Lákanie a udržanie talentov* posilňuje v akademickom prostredí ľudský kapitál, ktorý bude schopný využiť nové príležitosti prinášaním nových myšlienok a skúseností.

Nevyhnutným krokom k vyššej konkurencieschopnosti slovenských vysokých škôl je aj vyššie platové ohodnotenie, ktoré je plne v kompetencii škôl, a pre ktoré sa vytvorí priestor vďaka investíciám v komponentoch Veda, výskum a inovácie a v komponente Lákanie a udržanie talentu. Navyše, nový nástroj – výkonnostné zmluvy bude predstavovať dodatočný zdroj prostriedkov z národného rozpočtu.

Dvojitá transformácia:

Tento komponent prispieva k zelenej a digitálnej transformácií prostredníctvom podpory výskumu a vzdelávania, ktoré dokáže lepšie pripraviť ekonomiku na výzvy zelenej a digitálnej transformácie.

- Cieľom investícií do modernizácie kampusov vysokých škôl je zvýšenie energetickej efektívnosti vzdelávacích, výskumných, ale i ubytovacích kapacít.
- Investície smerujúce do digitálneho vybavenia vysokých škôl (konektivita, informačné systémy, hardware a software v učebniach) výrazne napomôžu ku digitálnemu rozvoju vysokých škôl.
- Výkonnostné zmluvy budú cieliť aj zvýšenie podielu absolventov v IT odboroch, ktorých je výrazný nedostatok (podiel odborníkov na oblasť Informačných a komunikačných technológií (ICT - Information and Communication Technology) z celkového počtu zamestnancov narástol na 3,2%, ale stále nedosahuje priemer EÚ (3,9%))

Pracovné miesta a rast:

Vyššia kvalita vysokých škôl prispeje k ekonomickému rastu dvojakým spôsobom. Kvalitnejšie a inkluzívnejšie vzdelávanie reflektujúce súčasné a budúce potreby trhu práce prispeje k vyššej tvorbe pracovných miest, k udržaniu a prilákaniu talentov, a tak aj k vyššiemu a udržateľnejšiemu ekonomickému rastu. Kvalitnejší výskum a spolupráca so súkromným sektorom prispejú k rozvoju sektorov s vysokou pridanou hodnotou, k inováciám a ku vyššej konkurencieschopnosti slovenských podnikov.

Sociálna odolnosť:

Rozvoj inovatívnej, inkluzívnej a konkurencieschopnejšej ekonomiky, ako aj schopnosť udržať a prilákať talenty, umožní zvýšiť sociálnu odolnosť. Rozvoj nových odvetví a výskumného podhubia zníži závislosť ekonomiky na jednom odvetví, výrazne závislom na ekonomickom cykle. Taktiež výskumné aktivity vytvoria podmienky pre diverzifikáciu zo zamerania na výrobu automobilov so spaľovacím motorom smerom k výrobe aj vývoju vozidiel s alternatívnymi pohonmi a využitím inovácií v ďalších sektoroch ekonomiky.

2.3. Kontext v národnej stratégii

Navrhované reformy odzrkadľujú požiadavky a návrhy Národného programu rozvoja výchovy a vzdelávania.

Programové vyhlásenie vlády v časti vysokoškolské vzdelávanie deklaruje snahu o reformu systému financovania vysokých škôl, posilnenie postavenia profesijných bakalárskych programov, internacionalizáciu vysokých škôl, sfunkčnenie konceptu funkčných miest docentov a profesorov, ale aj modernizáciu infraštruktúry vysokých škôl, vrátane študentských domovov s cieľom zvýšenia konkurencieschopnosti škôl v európskom kontexte.

Modernizácia vysokoškolskej infraštruktúry a vysokoškolského ubytovania napĺňa jeden zo základných cieľov Národného energetického a klimatického plánu, a to zvýšenia energetickej efektívnosti verejných budov.

3. Popis investícií a reforiem v tomto komponente

3.1. Reformy

3.1.1. Reforma 1: Zmena financovania vysokých škôl vrátane zavedenia výkonnostných zmlúv

Výzvy:

Súčasný spôsob financovania je založený najmä na zohľadňovaní predchádzajúcich výsledkov a aktivít vysokých škôl a len okrajovo podporuje strategické smerovanie jednotlivých vysokých škôl, rozvoj perspektívnych študijných programov či realizáciu viacročných programov a projektov. V mechanizme prerozdeľovania financií absentujú faktory, ktoré by brali do úvahy napr. citácie v renomovaných vedeckých časopisoch, študentov krátkych terciárnych programov, ako aj robustný systém monitorovania a hodnotenia kvality vzdelávania a výskumu. Taktiež ďalšie kritériá, ktoré by podporili kvalitu a sú typické pre bodovanie v rebríčkoch TOP vysokých škôl, ako napr. internacionalizácia študentskej a akademickej časti, výskumný príjem zo spolupráce so súkromným sektorom a príjem z medzinárodných projektov, majú relatívne nízke váhy. Ťažkosti pri efektívnom plánovaní vlastného rozpočtu vysokých škôl je aj neskorá finalizácia metodiky financovania (december).

Ciele:

Cieľom reformy je zosúladiť finančné motivácie vysokých škôl s cieľmi vysokoškolskej politiky a verejného záujmu, ktoré sa plánuje dosiahnuť dvomi nástrojmi, a to výkonnostnými zmluvami a zmenami v metodike rozpisu dotácií.

Výkonnostné zmluvy podporia profilácie a diverzifikácie vysokých škôl na základe ich silných stránok, potenciálu rozvoja, znižovaniu počtu študijných programov, ako aj koncentráciu zdrojov (spájanie pracovísk/fakúlt/vysokých škôl) na plnenie úloh s využitím U-Multirank prístupu k hodnoteniu vysokých škôl.

Zámerom zmeny kritérií v metodike rozpisu dotácií je vyššia podpora pre excelentnosť vo výskume, uplatniteľnosť absolventov, spolupráca so súkromným sektorom, účasť v medzinárodných projektoch, internacionalizáciu učiteľov. Metodika rozpisu dotácií sa zosúladí s pripravovanou metodikou hodnotenia tvorivej činnosti.

Implementácia:

Zavedie sa nový finančný nástroj, „výkonnostné zmluvy". Na základe dohody Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR (MŠVVaŠ SR) s vysokými školami sa stanovia ciele, ktoré budú monitorované s využitím U-Multirank prístupu a budú vychádzať z dlhodobého zámeru v oblasti vysokých škôl a potrieb krajiny, ktoré súčasná metodika financovania nezachytáva, pretože je orientovaná prevažne na minulé výstupy. Počas roku 2021 sa uskutočnia audity jednotlivých vysokých škôl s využitím dostupných údajov, ale pri hodnotení sa využije U-Multirank prístup. V priebehu roku 2022 sa začnú pripravovať prvé verzie výkonnostných zmlúv platné od roku 2023, ktoré by mali platiť na 3-ročné obdobie. Výkonnostné zmluvy bude implementovať priamo MŠVVaŠ SR.

Štátna pomoc:

Reforma sa obmedzuje na financovanie verejných vysokých škôl, ktoré sú súčasťou celoštátneho systému vzdelávania, ktoré financuje a nad ktorými vykonáva dohľad štát. Na tomto základe je vylúčená prítomnosť štátnej pomoci.

Adresát:

Verejné vysoké školy

Časový plán:

- príprava výkonnostných zmlúv - v roku 2022
- prvé zmeny vo financovaní - začiatok roka 2023.

3.1.2. Reforma 2: Zavedenie systému periodického hodnotenia vedeckého výkonu

Výzvy:

Inštitucionálne hodnotenie vedy a výskumu na vysokých školách nepodlieha nezávislému periodickému hodnoteniu. Na hodnotenie kvality vzdelávania sa podarilo ustanoviť nezávislú Slovenskú akreditačnú agentúru pre vysoké školstvo (SAAVŠ), na hodnotenie kvality výskumnej činnosti neexistujú postupy. Posledné hodnotenia tvorivej činnosti väčšiny vysokých škôl boli dokončené v roku 2015 a nezohľadňujú vývoj za ostatné roky, čo negatívne ovplyvňuje aj inštitucionálne financovanie vedy na vysokých školách.

Ciele:

Vytvorí sa systém periodického hodnotenia vedeckého výkonu vysokých škôl realizovaný za účasti medzinárodných hodnotiteľov, ktorý zaručí diverzifikáciu vysokých škôl vzhľadom ku kvalite ich vedeckého výkonu v jednotlivých odboroch a identifikáciu excelentných výskumných tímov na jednotlivých vysokých školách. Tento systém bude jednotný pre vysoké školy aj iné verejné výskumné inštitúcie (Slovenská akadémia vied (SAV), rezortné výskumné ústavy).

Zabezpečí sa rýchle a kvalitné hodnotenie výskumnej činnosti, ktoré bude aj do budúcnosti nákladovo udržateľné. Rýchlosť sa zabezpečí vytvorením dočasnej štartovacej skupiny pre zavedenie a pilotné nastavenie hodnotenia tvorivej činnosti, ako aj získaním vysokého počtu hodnotiteľov. Kvalita sa podporí využívaním zahraničných hodnotiteľov, hoci so zvýšenými finančnými nákladmi. Prepojenie existujúcich IT systémov zabezpečí administratívnu jednoduchosť a finančnú nízko-nákladovosť periodického hodnotenia.

Implementácia:

MŠVVaŠ SR do konca roku 2021 pripraví v spolupráci so zainteresovanými subjektmi metodiku hodnotenia vedeckého výkonu, jej nové legislatívne ukotvenie a organizačné zabezpečenie. Organizáciu hodnotenia zabezpečí MŠVVaŠ SR priamo alebo prostredníctvom autonómnej inštitúcie tak, aby bolo hodnotenie založené na princípoch nezávislosti a transparentnosti. Hodnotiaci panel bude pozostávať z domácich a zahraničných excelentných výskumníkov. Hodnotenie bude vychádzať z kvalitných systémov hodnotení zo zahraničia, pričom hlavnou inšpiráciou bude britský systém excelentnosti v oblasti výskumu REF (Research Excellence Framework) a bude využívať špecifické parametrické nastavenia adaptované na situáciu slovenských inštitúcií pre posúdenie kvality výstupu v rámci odboru. Pre každú inštitúciu tak vznikne hodnotiaci profil kvality po jednotlivých odboroch. Cieľom je motivovať inštitúcie k podpore excelentných tímov v odbore. MŠVVaŠ SR pripraví a obstará informačno-technické riešenie pre priebežnú evidenciu a kategorizáciu výsledkov tvorivej činnosti a jej prepojenie s registrom výskumníkov, výskumných organizácií, vysokých škôl a grantov. Systémy evidencie budú využívať digitálny identifikátor osoby (napr. ORCID (Open Researcher and Contributor Identifier) po odstránení duplicít a dvojitých afiliácií) a automatický zber dát o publikačnej a citačnej činnosti (OAI-PMH (The Open Archives Initiative Protocol for Metadata Harvesting) systém a OpenSearch). Tým sa urýchli verifikácia dát a odbremenia sa vysokoškolskí učitelia a vedeckí pracovníci, ako aj knižnice vysokých škôl od administratívy. Hodnotenie tvorivej činnosti bude realizované aj s využitím zahraničných panelov expertov. Potrebné bude zaobstarať dostatočne výkonnú a spoľahlivú IT platformu pre plnohodnotné zasadanie zahraničných panelov vo virtuálnom prostredí. Uvedené minimalizuje cestovné a ubytovacie náklady (ako aj emisie spôsobené cestovaním) pre zahraničných panelistov, zníži časovú náročnosť a ochotu podieľať sa na hodnotení a bude robustné v prípade obmedzenia mobility (napr. v súlade s pandemickou situáciou).

Počas roka 2021 sa spustia obstarávania potrebné na informačno-technické zabezpečenie nielen periodického, ale aj priebežného systému hodnotenia vedeckého výkonu. V priebehu roka 2021 vznikne dočasná pracovná skupina, ktorá pripraví nový legislatívny rámec pre hodnotenie vedeckého výkonu (presun zo zákona č. 131/2002 o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 131/2002) do zákona č. 172/2005 o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja a o doplnení zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 172/2005“)), zostaví metodiku hodnotenia vedeckého výkonu, ako aj s tým súvisiace vyhlášky a bude fungovať ako podporný tím počas hodnotenia. V priebehu roku 2022 sa vytvoria a finančne pokryjú panely hodnotiteľov.

Štátna pomoc:

Čo sa týka informačných systémov, tie sa budú obstarávať podľa pravidiel verejného obstarávania (otvorené, transparentné, nediskriminačné a bezpodmienečné výberové konanie) a podľa zásad riadneho finančného hospodárenia. To by malo zabezpečiť, že štát bude platiť trhové ceny za obstarané služby, a teda nebude poskytnutá žiadna štátna pomoc.

Adresát:

Ministerstvo školstva, Verejné a štátne vysoké školy, Verejné výskumné inštitúcie

Časový plán:

- Príprava a zverejnenie výzvy na obstaranie informačno-technologického zabezpečenia (periodického, ale aj priebežného systému hodnotenia vedeckého výkonu) - v priebehu roku 2021
- Schválenie nového legislatívneho rámca pre hodnotenie vedeckého výkonu (presun zo zákona č. 131/2002 do zákona č. 172/2005) - do Q1 2022
- Príprava a schválenie metodiky hodnotenia vedeckého výkonu, ako aj s tým súvisiace vyhlášky – do Q1 2022.
- Vytvorenie panelov hodnotiteľov - Q4 2022
- Začiatok hodnotenia inštitúcií – 2022.

3.1.3. Reforma 3: Nový prístup k akreditácii vysokoškolského vzdelávania

Výzvy:

Vysokoškolské vzdelávanie na Slovensku trpí na výraznú rozdrobenosť do tisícok študijných programov, z ktorých nie všetky dosahujú požadovanú kvalitu. Znižujú tak vnímanú kvalitu vysokoškolského prostredia a prispievajú k odlivu mozgov z krajiny. Prichádza tiež k fragmentácii kapacít (každá škola sa snaží poskytovať široké spektrum programov), čo znemožňuje jasnú profiláciu vysokoškolského prostredia. Vo vysokoškolskom vzdelávaní sa nedostatočne využíva vzdelávanie orientované na študenta, profil absolventa skôr reflektuje možnosti vysokej školy ako potreby spoločnosti či potenciál študenta. Osobitne v prípade bakalárskych študijných programov je väčšina študijných programov nastavená na pokračovanie v štúdiu na magisterskom/inžinierskom stupni, namiesto profilácie na uplatnenie sa na trhu práce. Aj s ohľadom na nastavenie systému akademickej samosprávy a nedostatočnú podporu strategicky orientovaného financovania dochádza len k nízkemu prepájaniu študijných odborov a fakúlt, čím nie je podporovaný interdisciplinárny prístup vo vzdelávaní a riešení komplexných problémov. Dokonca aj v rámci jednotlivých inštitúcií existujú duplicitné pracoviská, ktoré sa veľkosťou nevedia podieľať na riešení komplexnejších úloh.

Ciele:

Nové akreditačné štandardy sprísňujú normy a podmienky pre garantovanie a poskytovanie študijných programov. Na akreditáciu sú potrební piati akademici s kvalitnými vedeckými výstupmi, ako aj implementácia systému kvality vzdelávania orientovaného na študenta. Do posudzovania splnenia akreditačných štandardov pre kvalitu vzdelávania budú bežne zapájaní aj zahraniční posudzovatelia. Prísnejšie pravidlá povedú k redukcii počtu študijných programov, k väčšej diverzifikácii a profilácii a vyššej orientácii na študenta, keďže vysoké školy sa budú sústreďovať na programy, kde vedia poskytnúť najvyššiu kvalitu vzdelávania. Prostredníctvom nového systému externého zabezpečovania kvality založeného na Európskych štandardoch a odporúčaniach pre zabezpečovanie kvality vysokoškolského vzdelávania sa bude vyžadovať, aby vysoká škola do prípravy, monitorovania a úpravy študijných programov zapájala študentov, externé zainteresované strany (najmä zamestnávateľov), a zároveň aby vysoké školy dôsledne monitorovali priebeh štúdia a potreby študentov, uplatnenie absolventov, ako aj celkovú spokojnosť študentov. Na základe podložených zistení budú vysoké školy realizovať úpravy študijných programov a aktivity zamerané na skvalitnenie študijných programov a zlepšovanie podmienok na ich uskutočňovanie, vrátane inklúzie znevýhodnených skupín. Externý dohľad nad implementáciou týchto pravidiel bude mať Slovenská akreditačná agentúra pre vysoké školstvo (SAAVŠ). Jej nezávislosť a súlad jej činnosti s európskym štandardom má zabezpečiť riadne členstvo v Európskej asociácií pre zabezpečenie kvality vysokoškolského vzdelávania (ENQA - The European Association for Quality Assurance in Higher Education) a registrácia v Európskom registri zabezpečovania kvality vysokoškolského vzdelávania (EQAR - The European Quality Assurance Register for Higher Education). SAAVŠ bude štandardne využívať pri posudzovaní vysokých škôl, ktoré realizujú programy na vyšších stupňoch aj zahraničných expertov a expertov z praxe, čo je predpokladom na užšiu spoluprácu akademického a súkromného sektora. Vyššia kvalita vzdelávania výrazne podporí celkový cieľ komponentu – umiestnenie slovenských vysokých škôl v rebríčkoch top vysokých škôl. Nepriamo tiež pomôže znížiť únik mozgov zo Slovenska.

Implementácia:

Implementáciu novej akreditácie zabezpečí SAAVŠ. V septembri 2020 (pred schválením Plánu obnovy a odolnosti SR (ďalej len „plán obnovy")) nadobudli platnosť nové akreditačné štandardy, ktorým musia vysoké školy prispôsobiť svoje vnútorné systémy zabezpečovania kvality najneskôr do 08/2022 (v 12/2020 sa uskutočnila legislatívna zmena, ktorá túto lehotu posunula z roku 2024 na 2022). Následne do decembra 2022 SAAVŠ začne posudzovať súlad vnútorného systému zabezpečovania kvality vysokej školy a ňou uskutočňovaných študijných programov s akreditačnými štandardmi. Tie okrem zapájania študentov a externých zainteresovaných strán sprísňujú požiadavky na personálne zabezpečenie študijných programov, zosúladenie ponuky študijných programov so strategickým smerovaním vysokej školy, prepojenie výsledkov vzdelávania na národný kvalifikačný rámec, ako aj samotné lepšie vymedzenie výsledkov vzdelávania pre jednotlivé študijné programy a ich predmety. SAAVŠ bude následne priebežne monitorovať implementáciu akreditačných kritérií v jednotlivých vysokých školách a v prípade potreby mimoriadne iniciuje opakované posúdenie súladu činnosti vysokej školy s akreditačnými štandardmi.

Štátna pomoc:

Pretože sa reforma obmedzuje na akreditáciu vysokoškolského vzdelávania, nedochádza k nijakému prevodu verejných zdrojov, ktorý by mohol viesť k nenáležitej výhode pre jedného alebo viacerých príjemcov. Na tomto základe je vylúčená prítomnosť štátnej pomoci.

Adresát:

Vysoké školy

Časový plán:

- Q2/2021 legislatívne zmeny v zákone č. 269/2018 o zabezpečovaní kvality vysokoškolského vzdelávania a o zmene a doplnení zákona č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zabezpečujúce skrátenie lehoty na zosúladenie vnútorných systémov všetkých vysokých škôl z roku 2024 na 08/2022.
- Všetky vysoké školy požiadajú o preverenie vnútorného systému zabezpečenia kvality vzdelávania vysokých škôl v súlade s novými akreditačnými kritériami – december 2022.

3.1.4. Reforma 4: Reforma riadenia vysokých škôl

Výzvy:

Súčasné nastavenie riadenia vysokých škôl je neefektívne a spolupodieľa sa na vyčerpávaní vzdelávacích a vedeckých kapacít vnútroorganizačnými konfliktmi.

- Zákon o vysokých školách predpisuje veľmi detailne štruktúru a riadenie každej vysokej školy, a to aj na úrovni fakúlt. Neberie sa pritom do úvahy veľkosť vysokých škôl.
- Úprava a postavenia samosprávnych orgánov vysokých škôl vedie k pomalému, rigidnému rozhodovaniu, keďže exekutívny orgán (rektor) musí mať takmer každé konanie odsúhlasené v akademickom senáte. Akademický senát má kompetencie definované defenzívne ako „brzdový mechanizmus“, keďže nemá dostatočné iniciatívne kompetencie. Tento spôsob rozhodovania brzdí potrebné štrukturálne zmeny.

Vysoké školy nedostatočne reflektujú požiadavky ekonomiky

- Správna rada, ktorá reprezentuje verejný záujem v činnosti vysokej školy má zanedbateľné kompetencie a nedokáže ovplyvňovať strategické riadenie a zameranie vysokej školy.
- Nastavenie systému riadenia zohľadňuje najmä vnútorné potreby vysokej školy, ale systémovo nepodporuje zohľadňovanie potrieb spoločnosti a jej očakávania v strategickom rozhodovaní.

Nízka miera medzinárodnej spolupráce

- Príchod zahraničných akademikov (ale aj ľudí z praxe) brzdí okrem iného aj reštriktívny systém vyžadovania neštandardných titulov (docent, profesor) na obsadenie funkčných miest docentov a profesorov.

Ciele:

Prostredníctvom novely zákona o vysokých školách sa nanovo nastavia kompetencie jednotlivých (samosprávnych) orgánov vysokých škôl tak, aby právomoci lepšie reflektovali zodpovednosť, oslabila sa vnútorná fragmentácia vysokej školy, umožnila sa väčšia flexibilita dovnútra vysokej školy aj s ohľadom na jej veľkosť, smerovanie a strategickú profiláciu. Taktiež sa odstránia obmedzenia pre obsadzovanie funkčných miest docentov a profesorov (súčasná požiadavka na dodatočné habilitačné či inauguračné konanie a tituly docent a profesor), čím sa podporí otvorenosť akademického prostredia tak záujemcom z profesijného prostredia, ako aj záujemcom zo zahraničia.

Implementácia:

Posilnia sa právomoci exekutívnych orgánov vysokých škôl a Správnej rady. Obsadzovanie riadiacich pozícií na vysokej škole (rektor, dekan) sa sprofesionalizuje a bude sa realizovať formou otvorených výberových konaní, resp. verejných vypočutí. Otvorených výberových konaní sa okrem členov akademickej obce bude môcť zúčastniť aj odborná verejnosť. Umožní sa posilnenie uceleného manažmentu vysokých škôl. Zo zákona o vysokých školách sa vypustí podmienka, aby zamestnanci na funkčných miestach profesora a docenta museli mať, alebo habilitačnými a inauguračnými konaniami museli dodatočne získať vedecko-pedagogický titul profesor, resp.

docent, čím sa otvorí priestor pre väčšiu internacionalizáciu vysokých škôl, otváranie nových perspektívnych programov. Na vyváženie vzťahu medzi verejným záujmom, akademickou samosprávou a potrebami spoločnosti sa posilnia právomoci Správnej rady. Uvedené zmeny zrealizuje MŠVVaŠ SR hĺbkovou novelizáciou zákona o vysokých školách.

Štátna pomoc:

Pretože sa reforma obmedzuje na vytvorenie nového právneho rámca, nedochádza k nijakému prevodu verejných zdrojov, ktorý by mohol viesť k nenáležitej výhode pre jedného alebo viacerých príjemcov. Na tomto základe je vylúčená prítomnosť štátnej pomoci.

Adresát:

Vysoké školy

Časový plán:

- Novela zákona o vysokých školách - Q4 2021

3.1.5. Reforma 5: Koncentrácia excelentných vzdelávacích a výskumných kapacít

Výzvy:

Na Slovensku pôsobí vyše 30 vysokých škôl, z ktorých veľká väčšina sa venuje aj výskumu. Fragmentácia výskumných kapacít bez vzájomnej spolupráce medzi vysokými školami prispieva k tomu, že chýba kapacita riešiť väčšie a komplexnejšie problémy na jednom pracovisku. Výrazne to znižuje aj viditeľnosť domácich vysokých škôl voči medzinárodným a súkromným partnerom, možnosti pre interdisciplinárny výskum ako aj marketingovú viditeľnosť voči potenciálnym zahraničným študentom a akademikom. Excelentné tímy sú v skutočnosti malé mikro-tímy, ktoré nie sú dostatočne atraktívne na medzinárodnú kooperáciu a zmluvný výskum.

Ciele:

Podpora spájania vysokých škôl do väčších celkov, ktoré obstoja v medzinárodnej konkurencii a zároveň budú dovnútra vytvárať súťažné a diverzifikované prostredie. Spájanie vytvorí synergické efekty a vysokú pridanú hodnotu vzhľadom na posilnenie kapacít a odstránenie prevádzkových, odborných, vzdelávacích a administratívnych duplicít. Naopak prepojením sa vytvorí prostredie pre vznik inovačných študijných programov, ktoré budú v blízkej budúcnosti veľmi žiadané (napr. expert v biochémii s veľmi pokročilým IT vzdelaním atď.). Navyše, keďže svetové rebríčky kvality vysokých škôl hodnotia absolútne indikátory, spojenie vysokých škôl zvýši šance slovenských vysokých škôl posunúť sa v nich na vyššie priečky. To prispeje k udržaniu talentov na Slovensku, ale najmä prispeje k väčšej atraktívnosti voči zahraničným študentom a akademikom. Opatrenie je úzko prepojené s ambíciou budovania inovačných centier a klastrov v komponente Veda, výskum a inovácie.

Implementácia:

V roku 2021 MŠVVaŠ SR schváli cestovnú mapu spájania pre dva veľké celky vysokých škôl a v roku 2022 pre ďalší celok vysokých škôl. Proces spájania ponechá istú mieru viditeľnosti doterajších značiek vysokých škôl, ktoré majú svoju historickú hodnotu. Samotný proces spájania bude podporený investíciami z nástroja fondu obnovy , ako aj výkonnostnými zmluvami kvôli priamym transakčným nákladom (zjednotenie informačných systémov atď.), aj kvôli vybudovaniu nových infraštruktúrnych kapacít (napr. pri odstraňovaní duplicít a zjednocovaní príslušných pracovísk nebude možné iba jednoducho premiestniť pracoviská a bude potrebné vybudovať nové kapacity). Formálny proces spájania bude ukončený najneskôr do júla 2026. Aby bolo možné využiť priaznivé vplyvy spájania vysokých škôl, bude potrebná aj reforma ich riadenia a financovania, a je teda nevyhnutná komplementarita reformných iniciatív v rámci komponentu.

Štátna pomoc:

Reforma sa obmedzuje na koncentráciu verejných vysokých škôl. Na tomto základe je vylúčená prítomnosť štátnej pomoci.

Adresát:

Vybrané vysoké školy

Časový plán:

- vytvorenie a schválenie cestovnej mapy spájania pre dva celky vysokých škôl - v roku 2021
- spájanie ďalších celkov vysokých škôl – v roku 2022.
- v prechodnom 5 ročnom období bude umožnené samostatné hospodárenie a samostatná značka spájajúcich sa celkov pod jedným administratívnym dáždnikom a vedením, do Q2 2026 - formálne uzavretie spájenia.

3.2. Investície

3.2.1. Investícia 1: Investičná podpora pri strategickom rozvoji vysokých škôl

Výzvy:

Pre zlepšenie konkurencieschopnosti slovenských vysokých škôl je nutná komplexná modernizácia infraštruktúry, vrátane študentského ubytovania, ale aj ich debarierizácia a digitalizácia vyučovania. V prípadoch spájania vysokých škôl vzniknú aj transakčné náklady (napr. projektový manažment), prípadne potreba vybudovania nových infraštruktúrnych kapacít (napr. pri odstraňovaní duplicít a zjednocovaní príslušných pracovísk nebude možné iba jednoducho premiestniť pracoviská a bude potrebné vybudovať nové kapacity).

Ciele:

Prioritou je celková modernizácia existujúcej infraštruktúry vysokých škôl. Investície cielia rozvoj podľa potrieb na úrovni jednotlivých škôl. Prioritou je podpora excelencie cez investičný plán viazaný na postup spájania celkov vysokých škôl. Ale taktiež rozvoj ostatných strategických priorít vysokých škôl, napr. modernizácia a debarierizácia internátov pre podporu internacionalizácie pre školy, ktoré považujú internacionalizáciu za dlhodobú stratégiu v rámci ich individuálneho rozvoja, alebo modernizácia priestorov pre koncentráciu excelentného výskumu v rámci vysokých škôl. V prípade spájajúcich sa vysokých škôl môžu byť tiež nároky na dobudovanie spoločného kampusu, projektového manažmentu alebo integráciu informačných systémov.

Implementácia:

a) Prostredníctvom dotačného podprogramu rozvoja vysokých škôl sa podporia projekty rozvoja výskumnej, vzdelávacej a ubytovacej infraštruktúry s vysokou pridanou hodnotou pre excelentný výskum a internacionalizáciu: napríklad modernizácia existujúcich alebo nové priestory pre koncentráciu excelentného výskumu a doktorandského štúdia vrátane zahraničných výskumníkov, modernizácia existujúcich alebo nové priestory pre praktickú výučbu v profesijných bakalárskych študijných programov, debarierizácia a moderná digitalizácia budov atď.

b) Prostredníctvom dotačného podprogramu rozvoja vysokých škôl sa podporí projektový manažment a vyvolané investície spájania vysokých škôl. Po schválení cestovnej mapy a v závislosti od jej realizovateľnosti a ambicióznosti ako aj zdôvodnenia potrebných investícií a zabezpečenia ich ďalšej udržateľnosti, bude jej súčasťou aj investičný plán viazaný na postup spájania celkov vysokých škôl. Všetky investície budú dodržiavať nové zásady riadenia investícií vo verejnom sektore a budú predmetom skúmania investičnej autority.

Projekty rozvoja výskumnej a vzdelávacej infraštruktúry, vrátane internátov budú spájať 2 typy investícií – do energetickej efektívnosti a do modernizácie vybavenia. V rámci rozvojových projektov bude alokovaných minimálne 33% do zvyšovania energetickej efektívnosti modernizovaných priestorov.

Deliacou líniou medzi financovaním projektov prostredníctvom plánu obnovy a Európskymi štrukturálnymi a investičnými fondami (EŠIF) je spôsob financovania. Projekty z plánu obnovy budú financované prostredníctvom dotačného podprogramu rozvoja vysokých škôl a presný zoznam projektov bude zverejnený na stránke MŠVVaŠ SR. Prípadné tematicky sa prekrývajúce projekty z EŠIF budú jednoznačne identifikovateľné na základe výzvy a zoznamu úspešných projektov riadiaceho orgánu. Prípadné dvojité financovanie identického projektu, resp. rovnakej fázy projektu je vylúčené.

Časť prostriedkov na obnovu verejných budov je možné využiť pomocou finančných nástrojov. Finančné nástroje budú aplikované cez Slovak Investment Holding, a.s. formou garantovaných energetických služieb.

Štátna pomoc:

Pokiaľ ide o vysokoškolské vzdelávanie, nejde o štátnu pomoc, keďže sú inštitúcie vysokoškolského vzdelávania súčasťou systému verejného vzdelávania, ktorý financuje a nad ktorým vykonáva dohľad štát , čiže ich aktivity nepredstavujú hospodársku činnosť, na ktorú sa vzťahujú pravidlá štátnej pomoci.

Čo sa týka realizácie samotných investícií, tie sa budú implementovať podľa pravidiel verejného obstarávania (otvorené, transparentné, nediskriminačné a bezpodmienečné výberové konanie) a podľa zásad riadneho finančného hospodárenia. To by malo zabezpečiť, že štát bude platiť trhové ceny za obstarané služby, a teda nebude poskytnutá žiadna štátna pomoc.

Adresát:

Verejné a štátne vysoké školy

Časový plán:

- Príprava a vyhlásenie výzvy – rok 2021-2022
- Infraštruktúrne projekty, nové priestory na internátoch a investičný plán na spájanie celkov vysokých škôl – v rokoch 2021-Q2 2026

4. Otvorená strategická autonómia a otázky bezpečnosti

Implementované reformy a investície budú mať zásadný význam pre udržanie konkurencieschopnosti, inovatívnosti, odolnosti a strategickej autonómie Slovenskej republiky aj Európskej únie.

5. Cezhraničné a medzinárodné projekty

Navrhované reformy a investície v komponente nepočítajú priamo s cezhraničnými a viacnárodnými projektami, avšak realizované opatrenia budú mať pozitívny európsky a regionálny dopad najmä podporou internacionalizácie vysokých škôl. Tá umožní výraznejšiu účasť slovenských vysokých škôl na medzinárodných výskumných alebo vzdelávacích aktivitách.

6. Zelený rozmer komponentu

Komponent prispieva k zelenej transformácií predovšetkým investíciami do modernizácie kampusov vysokých škôl, a to zvýšením energetickej efektívnosti vzdelávacích, výskumných, ale i ubytovacích kapacít.

V prípade obnovy budov je minimálnym cieľom splniť v priemere úsporu primárnej energie na úrovni 30% a dosiahnuť tým 100% príspevok k zelenému kritériu v rámci intervenčného poľa 026bis.

V rámci zeleného kritéria sú opatrenia označené 026bis len opatrenia energetickej efektívnosti priamo súvisiace s dosahovaním úspor primárnej energie. Medzi uvedené opatrenia patria: zateplenie obvodových stien, striech, stropu a podláh, obnova vykurovacích, chladiacich a vzduchotechnických systémov , výmena otvorových výplní (okien, dverí), tieniaca technika, integrácia obnoviteľných zdrojov energie, inštalácia tepelných čerpadiel, alternatívne v prípade vysokej energetickej účinnosti nízkoemisné spaľovacie zariadenia, montáž zelených striech, obnova osvetlenia a všetky ostatné opatrenia prispievajúce k úsporám primárnej energie. Jednotlivé opatrenia budú realizované s prihliadnutím na maximálne možné využívanie ekologicky menej škodlivých materiálov.

Náklady spojené s opatreniami energetickej efektívnosti boli odhadnuté na základe analýzy spracovanej pre tento účel externých expertom EK, prepočítané cez podlahovú plochu jednotlivých obnovovaných budov.

Dosiahnutie stanoveného cieľa úspory primárnej energie na úrovni 30% sa bude validovať energetickým certifikátom, ktorý bude súčasťou každého zrealizovaného projektu.

7. Digitálny rozmer komponentu

Investíciami aj reformami tento komponent významne prispieva k cieľu digitálnej transformácie ekonomiky. Investície smerujúce do digitálneho vybavenia vysokých škôl (konektivita, informačné systémy, hardware a software v učebniach) výrazne napomôžu ku digitálnemu rozvoju vysokých škôl. Taktiež výkonnostné zmluvy budú

cieliť aj zvýšenie podielu absolventov v IT odboroch, ktorých je výrazný nedostatok. Tento komponent tak výrazne pomôže k zníženiu nedostatku digitálnych expertov a rozvoju ekonomiky založenej na digitálnych inováciách.

8. Uplatňovanie zásady „výrazne nenarušiť"

Pri napĺňaní jednotlivých cieľov komponentu budú uplatňované zásady „výrazne nenarušiť" (DNSH „do no significant harm"). Zásady boli overené pre jednotlivé aktivity plánované na realizáciu.

Realizácia investícií prispeje k mitigácii a adaptácii na zmenu klímy, výrazne nepoškodí vodné zdroje, podporí obehovú ekonomiku prostredníctvom efektívneho využívania stavebného odpadu ako aj využívania environmentálne vhodných stavebných materiálov. Investície tiež povedú k redukcii znečistenia ovzdušia.

Pri investíciách do výstavby, alebo rekonštrukcie verejných budov sa zabezpečí, aby prípravná časť (napr. špecifikácie tendrov) ako aj implementácia zakomponovali opatrenia, vyplývajúce z požiadavky zabezpečenia súladu so zásadou „výrazne nenarušiť". Týka sa to napríklad požiadaviek, ktoré musia byť splnené pri výmene vykurovacích systémov na báze uhlia/oleja a zastaraných plynových kotlov na plynové kondenzačné kotly, ako aj opatrení spojených s cieľom obehového hospodárstva pri prevenciu vzniku a recykláciu stavebného odpadu.

8.1. Reforma 1: Zmena financovania vysokých škôl vrátane zavedenia výkonnostných zmlúv

Upraví sa metodika rozpisu dotácií tak, aby vo vyššej miere zohľadnila kvalitné a inkluzívne vzdelávanie, excelentný výskum, uplatniteľnosť absolventov, spoluprácu so súkromným sektorom, internacionalizáciu učiteľov aj žiakov a zosúladí sa s pripravovanou metodikou hodnotenia vedeckej výkonnosti. Zavedie sa nový nástroj – výkonnostné zmluvy, ktoré podporia profiláciu a diverzifikáciu vysokých škôl na základe ich špecifických silných stránok a potenciálu rozvoja.

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť"	*Áno*	*Nie*	*Ak ste zvolili možnosť „nie", uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým zavedenie výkonostných zmlúv a zmeny v metodike rozpisu dotácií.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým zavedenie výkonostných zmlúv a zmeny v metodike rozpisu dotácií.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým zavedenie výkonostných zmlúv a zmeny v metodike rozpisu dotácií.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým zavedenie výkonostných zmlúv a zmeny v metodike rozpisu dotácií.

Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Opatrenie je v súlade s existujúcimi globálnymi, vnútroštátnymi, regionálnymi alebo miestnymi plánmi na zníženie znečistenia.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým zavedenie výkonostných zmlúv a zmeny v metodike rozpisu dotácií.

8.2. Reforma 2: Zavedenie systému periodického hodnotenia vedeckého výkonu

Systém periodického hodnotenia vedeckého výkonu vysokých škôl bude realizovaný za účasti medzinárodných hodnotiteľov, zaručí diverzifikáciu vysokých škôl a identifikáciu excelentných výskumných tímov na jednotlivých vysokých školách v strednodobom a dlhodobom výhľade.

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	*Áno*	*Nie*	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Pri výbere riešení sa bude brať do úvahy spotreba energie a kde je to možné, bude sa podporovať využívanie certifikátov zelenej energie. Emisie ktoré sú súčasťou výroby a poskytovaných digitálnych služieb budú mitigované cez striktné aplikovanie environmentálnych kritérií zeleného verejného obstarávania, tak ako ich definuje a odporúča PRACOVNÝ DOKUMENT ÚTVAROV KOMISIE: Kritériá zeleného verejného obstarávania EÚ pre relevantné oblasti.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	. Pri investíciách do materiálového vybavenia budú vyžadované a plnené podmienky zeleného verejného obstarávania. Prvoradý princíp je nákup energeticky účinných zariadení so zníženým environmentálnym vplyvom, pričom existujú možnosti na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu.

			Pri investíciách sa bude postupovať podľa odporúčaní pre danú skupinu produktov, tak ako ich definuje EÚ a Slovenská republika: https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/criteria/imaging/SK.pdf a https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/toolkit/computers%20and%20monitors/SK.pdf Opatrenie bude pri zabezpečovaní digitálneho vybavenia dodržiavať kritéria zeleného verejného obstarávania (GPP). Opatrenie teda zabezpečí najvyššiu kvalitu digitálneho vybavenia, ktoré je v súlade s environmentálnou výkonnosťou (environmental performance). Pri obstarávaní sa budú brať do úvahy všetky tri fázy životného cyklu a vyberú sa produkty, ktoré sú v súlade s odporúčaniami GPP. Jedná sa o plnenie GPP kritérií Národného akčného plánu pre zelené verejné obstarávanie v SR podľa environmentálnych charakteristík (technická špecifikácia, vlastnosť alebo úroveň environmentálneho profilu produktu (tovary, služby, práce), ktorá znižuje jeho negatívny dopad na životné prostredie, v porovnaní s produktom slúžiacim na rovnaký účel): https://www.sazp.sk/zivotne-prostredie/environmentalne-manazerstvo/zelene-verejne-obstaravanie-gpp/environmentalne-charakteristiky.html
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.

8.3. Reforma 3: Nový prístup k akreditácii vysokoškolského vzdelávania

Nové štandardy a kritéria akreditácie študijných programov sprísnia podmienky pre garantovanie a poskytovanie študijných programov, zvýšia ich kvalitu a zavedú dlhodobé procesy monitorovania ich kvality.

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	*Áno*	*Nie*	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*

Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.

8.4. Reforma 4: Reforma riadenia vysokých škôl

Nanovo sa legislatívne nastavia kompetencie jednotlivých (samosprávnych) orgánov vysokých škôl tak, aby právomoci lepšie reflektovali zodpovednosť, umožnila sa väčšia flexibilita vnútorných štruktúr vysokej školy a taktiež sa odstránia obmedzenia pre obsadzovanie funkčných miest docentov a profesorov, čím sa podporí otvorenosť akademického prostredia tak záujemcom z profesijného prostredia, ako aj zo zahraničia.

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	*Áno*	*Nie*	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým legislatívne aktivity, ktoré majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým legislatívne aktivity, ktoré majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým legislatívne aktivity, ktoré majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.

Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým legislatívne aktivity, ktoré majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým legislatívne aktivity, ktoré majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým legislatívne aktivity, ktoré majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.

8.5. Reforma 5: Koncentrácia excelentných vzdelávacích a výskumných kapacít

Reformou sa zníži počet vysokých škôl podporou ich spájania do väčších celkov, ktoré obstoja v medzinárodnej konkurencii a zároveň budú dovnútra vytvárať súťažné a diverzifikované prostredie.

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	*Áno*	*Nie*	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Neočakáva sa, že opatrenie povedie k značným emisiám skleníkových plynov.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Opatrenie je v súlade s existujúcimi globálnymi, vnútroštátnymi, regionálnymi alebo miestnymi plánmi na zníženie znečistenia.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Činnosť sa nebude

			vykonávať v oblastiach citlivých na biodiverzitu ani v ich blízkosti.

8.6. Investícia 1: Investičná podpora pri strategickom rozvoji vysokých škôl

Investície komplementárne dopĺňajú všetky reformy v komponente. Viažu sa predovšetkým na reformy 1 a 5, keďže investične dopĺňajú reformu financovania vysokých škôl, ako aj koncentráciu vzdelávacích a výskumných kapacít.

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	*Áno*	*Nie*	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy	X		
Adaptácia na zmenu klímy	X		
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia v súvislosti s ochranou kvality vody a nedostatkom vody v súlade s rámcovou smernicou o vode (2000/60/ES).
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie	X		
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy	X		
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Nová infraštruktúra sa nebude nachádzať v oblastiach citlivých na biodiverzitu alebo v ich blízkosti (vrátane siete chránených oblastí Natura 2000, lokalít svetového dedičstva UNESCO a kľúčových oblastí biodiverzity, ako aj iných chránených oblastí). Ak áno, bude sa vyžadovať súlad s článkom 6 ods. 3 a článkom 12 smernice o biotopoch a článkom 5 smernice o vtákoch. Tam kde je to podľa platnej legislatívy potrebné bude stavba predmetom posudzovania vplyvov na životné prostredie (EIA), alebo skríningu v súlade so smernicou EIA.

Časť 2 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady “výrazne nenarušiť”

Otázky	*Nie*	*Vecné odôvodnenie*

Zmiernenie zmeny klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k značným emisiám skleníkových plynov?	X	Investícia je oprávnená pre intervenčné pole 026bis v prílohe k nariadeniu plánu obnovy s koeficientom zmeny klímy 100%. Zásada „výrazne nenarušiť“ je v rovnakom znení platný aj pre obnovu budov, ktorá spadá pod intervenčné pole 085-092 s 0% klimatickým koeficientom. Obnova budov sa bude zhodovať s požiadavkami Energy Performance of Buildings Directive (EPBD). Neočakáva sa, že investícia povedie k významným emisiám skleníkových plynov, pretože má potenciál na zníženie spotreby energie a zvýšenie energetickej účinnosti. Vo výsledku to vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a k výraznému zníženiu emisií skleníkových plynov. Dotknuté budovy nebudú podporovať tvorbu emisií skleníkových plynov, pretože novovybudované ani rekonštruované budovy sa nebudú využívať k ťažbe, skladovaniu, preprave alebo výrobe fosílnych palív. Investícia ako taká prispeje k národnému cieľu zvýšenia energetickej účinnosti stanovenému v súlade so Smernicou o energetickej efektívnosti (2012/27 / EÚ) a stanovenými národnými príspevkami k plneniu Parížskej dohode o klíme. Výstavba novej infraštruktúry a rekonštrukcia existujúcich budov bude okrem iného zahŕňať výmenu vykurovacích systémov (tam kde je to vhodné) na báze uhlia/oleja za kotly zodpovedajúce triedam A až A++, v závislosti od architektúry budov zahrnutých do investície. Inštalovaná bude najúčinnejšia technologicky uskutočniteľná alternatíva pre konkrétny projekt. Investície do plynových kondenzačných kotlov sú navyše súčasťou širšieho programu obnovy budov s energetickou účinnosťou v súlade s dlhodobými stratégiami obnovy podľa smernice o energetickej hospodárnosti budov a vedú k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti. Renovácie budú podporovať (tam kde je to vhodné a ekonomicky výhodné) inštaláciu solárnych FV panelov ako súčasť renovácií budov a zavádzanie nízko uhlíkových alternatív ako sú tepelné čerpadlá
Adaptácia na zmenu klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k zvýšenému nepriaznivému vplyvu súčasnej klímy a očakávanej budúcej klímy na samotné opatrenie alebo na ľudí, prírodu či majetok?	X	Klimatické riziká vyplývajúce zo zmeny klímy budú riešené v súlade so Stratégiou adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy (schválená v roku 2018) a na ňu nadväzujúcim Národným akčným plánom pre adaptáciu. Rekonštrukcie a novostavby budú optimalizované na poskytovanie termálneho komfortu svojim užívateľom. Pri plánovaní stavebných prác a úprav sa budú brať do úvahy súvisiace fyzikálne klimatické riziká, vyhodnotené v rámci analýzy expozície pokrývajúcej súčasné a budúce podnebie (extrémne teploty, odolnosť stavby). Tam, kde je to vhodné a ekonomicky výhodné, sa bude podporovať

		inštalovanie prvkov zelenej infraštruktúry pre chladenie a manažment vody. Nepredpokladajú sa významné negatívne priame a primárne nepriame účinky opatrenia počas jeho životného cyklu na tento environmentálny cieľ.
Prechod na obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie: Očakáva sa, že opatrenie: i) povedie k výraznému zvýšeniu vzniku, spaľovania alebo zneškodňovania odpadu, s výnimkou spaľovania nerecyklovateľného nebezpečného odpadu, alebo ii) povedie k významnej neefektívnosti priameho alebo nepriameho využívania akéhokoľvek prírodného zdroja v ktorejkoľvek fáze jeho životného cyklu, ktorá nie je minimalizovaná primeranými opatreniami, alebo iii) spôsobí významné a dlhodobé poškodenie životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom?	X	Opatrenia na renováciu budov budú plniť ciele obehového hospodárstva v súlade s DNSH. Reforma stavebného zákona (Komponent 2 – Obnova budov) vytvorí rámec pre prevencia vzniku stavebného odpadu, ako aj využívanie kvalitnejších a environmentálne vhodnejších materiálov. V prípade renovácie budov bude zabezpečené, že minimálne 70% odpadu, na ktorý sa nevzťahujú výnimky (kategória 17 05 04 v Európskom zozname odpadov podľa Rozhodnutia 2000/532/ES), bude pripravených na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu vrátane operácií zasypávania pomocou odpadu, ako náhrady za iné materiály, v súlade s hierarchiou odpadu a Protokolom EÚ o nakladaní s odpadmi zo stavieb a demolácií. Návrhy budov a použité stavebné techniky podporia obehové hospodárstvo v kontexte ISO 20887 alebo iných štandardov na posudzovanie demontovateľnosti alebo prispôsobivosti budov, ktoré preukážu, že sú navrhnuté tak, aby boli efektívnejšie z hľadiska zdrojov, prispôsobiteľné, flexibilné a demontovateľné, aby umožnili opätovné použitie a recykláciu. Technické špecifikácie zariadení na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov, ktoré budú inštalované tam, kde je to technicky možné a ekonomicky výhodné, budú spĺňať kritériá energetickej a environmentálnej efektívnosti, čo sa týka ich životnosti, opraviteľnosti a recyklovateľnosti.
Prevencia a kontrola znečisťovania: Očakáva sa, že opatrenie povedie k výraznému nárastu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy?	X	Pri rekonštrukcii budov sa nepredpokladá zvýšená produkcia emisií do ovzdušia, vody alebo pôdy. Výmena starých neefektívnych vykurovacích systémov povedie k zníženiu emisií do ovzdušia a bude mať vplyv na zlepšeniu verejného zdravia (hlavne v oblastiach, kde dochádza k prekračovaniu normy EÚ pre kvalitu ovzdušia stanovené v smernici 2008/50/EÚ). Ako sa uvádza v odôvodnení cieľa zmiernenia zmeny podnebia, zvažovali sa alternatívy vplyvu na krajinu, ale nie sú technologicky realizovateľné v kontexte tohto programu. Očakávaná priemerná životnosť inštalovaných kotlov je navyše 12 rokov. Prevádzkovatelia vykonávajúci stavebné práce/úpravy sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri renovácii či výstavbe nových budov, neobsahovali nebezpečné a toxické látky (zoznam látok

		podliehajúcich autorizácii stanoveného v prílohe XIV k Nariadeniu (EK) č. 1907/2006). Prevádzkovatelia vykonávajúci renovácie či stavebné práce sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri renovácii budov, ktoré môžu prísť do styku s obyvateľmi, emitovali menej ako 0,06 mg formaldehydu na m^3 materiálu alebo zložky a menej ako 0,001 mg kategórie 1A. a 1B karcinogénnych prchavých organických zlúčenín na m^3 materiálu alebo zložky a v súlade s testovaním podľa CEN/TS 16516 a ISO 16000-3 alebo inými porovnateľnými štandardizovanými skúšobnými podmienkami a metódami stanovenia limitov. Budú prijaté opatrenia na zníženie hluku, prachu a emisií znečisťujúcich látok počas rekonštrukčných aj stavebných prác. Pokiaľ sa nová stavba bude nachádzať na potenciálne kontaminovanom mieste (brownfield), bolo dané miesto predmetom skúmania potenciálnych kontaminantov (napríklad pomocou normy ISO 18400).

9. Míľniky, ciele a časový rozvrh

9.1. Reforma 1: Zmena financovania vysokých škôl vrátane zavedenia výkonnostných zmlúv
Míľnik 1: Zavedenie výkonnostných zmlúv

Do Q4 2022

Cieľ 1: Podpísané výkonnostné zmluvy s najmenej 90% verejných vysokých škôl

Do Q4 2023

9.2. Reforma 2: Zavedenie systému periodického hodnotenia vedeckého výkonu
Míľnik 2: Zadefinovanie systému periodického hodnotenia vedeckého výkonu do zákona č.172/2005

Do Q1 2022

Míľnik 3: Spustenie hodnotenia vedeckého výskumu na vysokých školách

Do Q4 2022

9.3. Reforma 3: Nový prístup k akreditácii vysokoškolského vzdelávania
Cieľ 2: Najmenej 90% vysokých škôl požiada o preverenie súladu vnútorných systémov kvality a študijných programov so štandardami.

Do Q4 2022.

9.4. Reforma 4: Reforma riadenia vysokých škôl
Míľnik 4: Schválená novela zákona č. 131/2002 o vysokých školách, ktorá zreformuje systém riadenia vysokých škôl, napr.:

- Posilní kompetencie rektora a Správnej rady, ktorej zloženie sa zreformuje,
- zmení sa spôsob voľby rektora,
- otvorí sa mechanizmus funkčných miest a
- zjednodušia sa požiadavky na vnútorné usporiadanie akademickej samosprávy,
- pričom bude zabezpečná autonómia škôl a sloboda vedeckého bádania.

Do Q4 2021.

9.5. Reforma 5: Koncentrácia excelentných vzdelávacích a výskumných kapacít

Míľnik 5: Schválená cestovná mapa spájania aspoň pre 2 celky vysokých škôl. Cestovná mapa rozpracuje časový plán a jednotlivé kroky vedúce k spájaniu vysokých škôl

Do Q4 2021

Míľnik 6:Zavŕšený formálny proces spojenia aspoň pre 2 celky vysokých škôl.

Do Q2 2026

9.6. Investícia 1: Investičná podpora pri strategickom rozvoji vysokých škôl

Míľnik 7: Vyhlásené aspoň 2 výzvy na podporu strategického rozvoja vysokých škôl

- Projekty rozvoja výskumnej, vzdelávacej a ubytovacej infraštruktúry
- Finančná a investičná podpora procesu spájania vysokých škôl

do Q3 2022

Cieľ 3: Najmenej 262 647 m2 zrekonštruovanej plochy vysokých škôl a internátov s úsporou primárnej energie vyššou ako 30%

do Q2 2026

10. Financovanie a náklady

Detailné informácie o financovaní reforiem a investícií sú poskytnuté v priložených Excel tabuľkách.

10.1. <u>Investícia 1: Investičná podpora pri strategickom rozvoji vysokých škôl</u>[137] (203,9 mil. eur) bude realizovaná nasledovne:

a) Prostredníctvom dotačného podprogramu rozvoja vysokých škôl sa podporia infraštruktúrne projekty slúžiace k naplneniu cieľov stanovených vo výkonnostných zmluvách. Cieľom je prostredníctvom atraktívnych výučbových, výskumných a ubytovacích priestorov vytvoriť podmienky na prilákanie talentovaných študentov a akademikov zo Slovenska a zo zahraničia. Príkladom investícií sú:

i) modernizácia a výstavba priestorov pre koncentráciu excelentného výskumu a doktorandského štúdia vrátane zahraničných výskumníkov,
ii) nové alebo modernizované priestory pre praktickú výučbu pre profesijné bakalárske študijné programy,
v) modernizácia a výstavba internátov.

b) Počiatočné vyvolané náklady na vybudovanie 2 kampusov vysokých škôl podľa prijatých cestovných máp spájania vysokých škôl:

i) štartovacie personálne náklady na projektový tím

Investície do vysokých škôl v rámci plánu obnovy budú komplementárne doplnené prostriedkami z EŠIF:

Deliacou líniou medzi financovaním projektov prostredníctvom plánu obnovy a EŠIF je spôsob financovania. Projekty z plánu obnovy budú financované prostredníctvom dotačného podprogramu rozvoja vysokých škôl a presný zoznam projektov bude zverejnený na stránke MŠVVaŠ SR. Prípadné tematicky sa prekrývajúce projekty z EŠIF budú jednoznačne identifikovateľné na základe výzvy a zoznamu úspešných projektov riadiaceho orgánu. Prípadné dvojité financovanie identického projektu, resp. rovnakej fázy projektu je vylúčené.

Časť prostriedkov na obnovu verejných budov je možné využiť pomocou finančných nástrojov. Finančné nástroje budú aplikované cez Slovak Investment Holding, a.s. formou garantovaných energetických služieb.

[137] Výdavky zahŕňajú aj administratívne náklady na manažment investícií vo výške 2%. Na úrovni vykonávateľa, ktorý je zodpovedný za konkrétne investície a reformy budú primárne využívané existujúce ľudské zdroje, ktoré majú skúsenosti s implementovaním podobných nástrojov, ako aj iných fondov Európskej únie. Vzhľadom na to, že ide o nový mechanizmus s vlastnými špecifikami zameraný tak na reformy ako aj investície, bude potrebné celkové administratívne kapacity navýšiť. Tieto potreby sú vypočítané rámcovo ako 2% z celkového súčtu alokácie. Rozpätie 2% bolo určené na základe analýzy kapacít využívaných dnes na zabezpečenie EŠIF.

10.2. **Reforma 2: Zavedenie systému periodického hodnotenia vedeckého výkonu** **(9,4 mil. eur)** si vyžaduje náklady, ktoré pozostávajú:
a) z IT systému pre efektívne hodnotenie vedeckého výkonu,
b) z nákladov na dočasnú pracovnú skupinu, vrátane réžie a z odmien členov hodnotiacich komisií.

PLÁN OBNOVY

cestovná
mapa k lepšiemu
Slovensku

Komponent 9

EK
+ SK

KOMPONENT 9: Efektívnejšie riadenie a posilnenie financovania výskumu, vývoja a inovácií

1. Popis komponentu

Efektívnejšie riadenie a posilnenie financovania výskumu, vývoja a inovácií

1.1. Oblasť politiky:
Veda, výskum a inovácie

1.2. Cieľ:
Cieľom komponentu je prostredníctvom zásadných reforiem a posilnenia financovania zlepšiť úroveň výskumu a vývoja a inovačný potenciál Slovenskej republiky (SR) a tak zlepšiť jej konkurencieschopnosť. Prioritou celého komponentu je posilnenie a profesionalizácia nadrezortnej koordinácie politiky výskumu a inovácií a vyriešiť súčasnú roztrieštenosť a nekoncepčnosť jej riadenia s nedostatočnými väzbami na ekonomickú a spoločenskú prax. Tým sa zvýši účinok a efektivita všetkých investícií do výskumu a inovácií, či už zo zdrojov národného rozpočtu, európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF) ako aj z Plánu obnovy a odolnosti SR (ďalej len „plán obnovy"), a vznikne dlhodobý dopyt po témach a projektoch na kofinancovanie súkromným sektorom. Dlhodobým cieľom je vybudovanie modernej a konkurencieschopnej ekonomiky, ktorá zabezpečí dlhodobú ekonomickú a sociálnu udržateľnosť SR. Ukazovateľom úspešnosti tohto posunu je zvýšenie miery investícii na výskum a vývoj a posun v rebríčku Európskeho porovnávacieho prehľadu inovácií (European Innovation Scoreboard) na úroveň priemeru Európskej únie (EÚ) do roku 2030, a to aj s výrazným zapojením súkromného sektora. Špecifickým cieľom je rozdeľovanie všetkých verejných výdavkov na výskum, vývoj a inovácie, ktoré sa rozdeľujú súťažne, v súlade s princípmi hodnoty za peniaze. Druhým špecifickým cieľom je stimulácia súkromnej participácie na výskume, vývoji a inováciách merané cez zvýšenie súkromných výdavkov na výskum a vývoj na 0,6% hrubého domáceho produktu (HDP) (2024) pri celkových výdavkoch 1,2% HDP.

1.3. Dvojitá transformácia:
Tento komponent podporuje prechod na zelenú a digitálnu transformáciu zameraním výskumno-inovačných investícií do digitálnych a zelených tém. Komponent stimuluje aj nasadzovanie digitálnych technológií vo firmách prostredníctvom digitálnych vouchrov.

1.4. Pracovné miesta a rast:
Tento komponent výrazne podporuje rast hospodárstva a tým aj tvorbu pracovných miest. A to prostredníctvom nových inovácií a investícií do výskumu a vývoja.

1.5. Reformy a investície
Logika plánu obnovy je zároveň reformovať a investovať. Táto logika je vhodná pre oblasť vedy, výskumu a inovácií, pretože bez vyšších investícií nemožno očakávať výrazné zlepšenie výskumného a inovačného výkonu krajiny, ale bez reforiem ani vyššie investície nie sú postačujúce na dosiahnutie stanovených strategických cieľov. Dôkazom sú relatívne značné zdroje investované počas predchádzajúcich dvoch programových období z EŠIF, avšak s limitovaným vplyvom na ukazovatele konkurencieschopnosti a inovatívnosti ekonomiky ako napr. HDP na osobu, Európsky porovnávací prehľad inovácií (European innovation scoreboard) alebo výdavky na výskum a vývoj.

1.5.1. Reformy:

Reforma 1: Reforma riadenia, hodnotenia a podpory v oblasti vedy, výskumu a inovácií

Reforma 2: Reforma organizácie a financovania nepodnikateľských výskumných inštitúcií, najmä Slovenskej akadémie vied (SAV)

1.5.2. Investície:

Investícia 1: Podpora medzinárodnej spolupráce a zapájania sa do projektov Horizont Európa a Európsky inovačný a technologický inštitút (EIT – European Institute of Innovation and Technology)

Investícia 2: Podpora spolupráce firiem, akademického sektora a organizácií výskumu a vývoja

Investícia 3: Excelentná veda

Investícia 4: Výskum a inovácie pre dekarbonizáciu ekonomiky

Investícia 5: Výskum a inovácie pre digitalizáciu ekonomiky

Investícia 6: Finančné nástroje na podporu inovácií

Investícia 7: IT podpora jednotného grantového systému výskumu a vývoja

Odhadované náklady: 633,2 mil. eur z Fondu na podporu obnovy a odolnosti

2. Hlavné výzvy a ciele

2.1. Hlavné výzvy

Slovensko sa dokáže vymaniť z pasce stredného príjmu a dosiahnuť svoje ciele v oblasti dvojitej transformácie, vysokej životnej úrovne a sociálnej kohézie len ak výrazne zlepší kvalitu a rozvoj svojich ľudských zdrojov, výskumný a vývojový výkon a zvýši svoj inovačný potenciál a dokáže z neho vyťažiť vysoký praktický ekonomický a spoločenský úžitok. Kvalita výskumu významnou mierou prispieva k odolnosti spoločnosti na externé výzvy a je aj kľúčovým komponentom rozvoja konkurencieschopnosti krajiny. Odhady pre dlhodobú návratnosť investícií do výskumu a vývoja (R&D - Research and Development) sú v desiatkach percent[138]. Veda, výskum a inovácie sú o excelentných jednotlivcoch, ich sieťovaní a integrácii, vytváraní spoločenského a ekonomického priestoru pre realizáciu ich nápadov a o vhodných motiváciách všetkých aktérov podporovať tieto procesy.

Podstatnou výzvou je lepšia harmonizácia a implementácia politiky vedy, výskumu a inovácií:

- Riadenie vedy a výskumu má v kompetencii Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR (MŠVVaŠ SR), pod ktoré patria viaceré agentúry financujúce granty (Agentúra na podporu výskumu a vývoja (APVV), Výskumná agentúra (VA), Kultúrna a edukčná grantová agentúra (KEGA), Vedecká grantová agentúra (VEGA)) alebo iné vedeckovýskumné služby (Centrum vedecko-technických informácií SR (CVTI SR)).
- Politiku inovácií zastrešuje Ministerstvo hospodárstva SR (MH SR), ktoré niektoré podporné programy realizuje cez Slovenskú inovačnú a energetickú agentúru (SIEA), niektoré nástroje poskytuje priamo MH SR alebo iná agentúra (Slovenská obchodná agentúra (SBA – Slovak Business Agency)).
- Prierezové politiky (ako napr. Stratégiu výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu (RIS3), témy Smart Agenda – inteligentnej mobility a Smart City – inteligentné mesto) a inovačnú diplomaciu zastrešuje Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR (MIRRI SR), podpredsedníčka vlády a ministerka predsedá Rade vlády SR pre vedu, techniku a inovácie ktoré predsedá Rade vlády SR pre vedu, techniku a inovácie.
- Rada vlády pre vedu, techniku a inovácie má síce zabezpečovať medzirezortnú koordináciu, ale jej výstupy majú iba odporúčací charakter. Navyše pod Radou absentuje silná výkonná zložka, ktorá by vedela pripravovať strategické a analytické materiály a na technickej úrovni zabezpečovala koordináciu politík. Existujúca Stála komisia pre RIS3 je založená na princípe delegátov jednotlivých ministerstiev a partnerov bez vlastných administratívnych kapacít.
- Chýba akákoľvek analytická zložka vyhodnocujúca efektívnosť, jednoduchosť alebo transparentnosť investovaných verejných zdrojov a nastavenia podporných nástrojov.

Financovanie výskumu a vývoja je nedostatočné

- Na Slovensku sa investuje do výskumu a vývoja 0,83% HDP (2019), pričom tento podiel už niekoľko rokov stagnuje, s výnimkou roka 2015 kedy sa investície navýšili najmä vďaka zdrojom EŠIF a je ďaleko od priemeru EÚ (2,2% HDP), ale aj od susedných krajín vo V4. Nenaplnili sa ambície strategických materiálov o zvyšovaní výdavkov aspoň na 1,2% HDP ako zadefinovala napr. Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu (RIS3 2014-2020).

[138] Napr. The quantification of structural reforms in OECD countries: A new framework, Égert a Gal (2016), https://www.oecd.org/competition/reform/The-quantification-of-structural-reforms-in-OECD-countries-a-new-framework.pdf

- Viac verejných zdrojov však nezabezpečí výrazné zlepšenie výkonu, pokiaľ finančné nástroje budú podporovať dualizmus akademického sveta a biznis sféry.

Spolupráca súkromného a akademického sektora je nedostatočná

- Hoci cieľom by malo byť najmä zvyšovanie súkromných výdavkov na výskum a vývoj, k tomu je nutný aj istý minimálny kritický objem verejných zdrojov a verejného výskumu. To tvorí akési výskumné podhubie, ktoré pritiahne a vychová kvalitných výskumníkov aj pre súkromný sektor.
- Problémom je minimálna spolupráca súkromného a akademického sektora, ktorá by mala viesť k novým nápadom, a to pravdepodobne aj pre obmedzujúcu legislatívu a nedostatok nástrojov motivujúcich k vzájomnej interakcii a spolupráci (viď príklad vedeckých parkov a vedecko-výskumných centier).
- Dôvodom môže byť aj roztrieštenosť politiky výskumu a vývoja od inovačnej politiky.
- Chýbajúce prepojenia neumožňujú úspešné fungovanie celého výskumno-inovačného ekosystému.
- Objem zdrojov vysokých škôl a SAV z výskumných väzieb so súkromnou sférou je nízky a v čase dokonca klesá (zdroj: Eurostat – súkromné výdavky na výskum a vývoj podľa zdroja financovania, ale s realizáciou vo verejnom sektore).
- Problémom na Slovensku je aj využívanie výskumnej infraštruktúry či už súkromnej alebo verejnej, ktorej využitie je v súčasnosti limitované národnou úpravou nad rámec regulácie EÚ a nejasne nastavenými pravidlami, čo vytvára zbytočnú bariéru prepojenia súkromného a verejného výskumu.

Medzinárodná spolupráca a internacionalizácia je nedostatočná

- Slovensko ako malá krajina nemá šancu pokryť všetky výskumné oblasti. Ale ani pri špecializácii na menší počet oblastí, nemá bez medzinárodnej spolupráce kapacitu sústrediť dostatočné množstvo expertov na dosahovanie celosvetovej kvality.
- Zapojenie do medzinárodnej spolupráce, napr. prostredníctvom programov Horizont, je veľmi nízke. Slovensko z programu Horizont 2020 čerpalo dosiaľ iba 131,5 mil. eur, čím sa zaradilo na 24. miesto v EÚ[139].
- Miera internacionalizácie výskumných tímov na Slovensku je nedostatočná. Napr. iba 2% akademických pracovníkov na vysokých školách pochádza zo zahraničia.
- Odliv mozgov z krajiny spôsobil, že aj pri navýšení zdrojov na výskum a inovácie môže bez internacionalizácie naraziť na nedostatok kvalitných expertov.

Hodnotiace a implementačné procesy sú rigidné a brzdia inovácie

- Zlyhania pri čerpaní EŠIF na výskum a inovácie možno pripísať nielen nedostatočnému ťahu na bránu, ale v niektorých prípadoch aj netransparentným hodnotiacim procesom a prílišnej administratívnej náročnosti.
- Pri vykazovaní grantových prostriedkov sa nedostatočne využíva zjednodušené vykazovanie výdavkov. Hodnotiace procesy sú pri niektorých agentúrach zdĺhavé.
- Výstupové ukazovatele sú nedostatočne zamerané na excelentnosť.
- Proces verejného obstarávania je časovo a administratívne náročný.

Pred slovenským výskumným, vývojovým a inovačným ekosystémom stoja viaceré úlohy:

- Vytvoriť systém flexibilnej, účinnej koordinácie verejných aktérov ovplyvňujúcich stav výskumno-vývojovo-inovačného ekosystému.
- Vytvoriť stratégiu výskumnej a inovačnej politiky so zreteľom na výskumno-vývojové kapacity, potreby hospodárstva krajiny a celospoločenské výzvy.
- Sprehľadniť a doplniť systém rezortných nástrojov financovania výskumu, vývoja a inovácií, pre ktoré budú koordinovane nastavené cieľové výsledkové indikátory.
- Priebežne sledovať a zverejňovať nákladovú a spoločenskú efektivitu vynakladaných prostriedkov jednotlivými rezortami a na jednotlivé nástroje vo vzťahu k určeným prierezovým indikátorom.
- Umožniť využívanie verejnej infraštruktúry obstaranej z EÚ fondov súkromným sektorom za odplatu; vytvoriť motiváciu pre verejný sektor na spoluprácu so súkromným sektorom

[139] 24. miesto vyplýva z celkového objemu získaných finančných prostriedkov a závisí nielen od úspešnosti, ale aj od veľkosti krajiny.

- Vytvoriť aplikáciu dodatočnej podpory projektov do ktorých je priemysel sám ochotný investovať (napr. matching granty (spolufinancovanie)).

Kľúčovým prvkom tohto komponentu je tesné skĺbenie reforiem a investícií. Investície sú nevyhnutné pre rozbeh ekosystému aj na podporenie a udržanie reformných zámerov, ktoré budú ich podmienkou. Na druhej strane reforma ekosystému výskumu a inovácií je nevyhnutným predpokladom pre efektívne a účelné čerpanie investícií, aby sa napr. neopakovali problémy z predchádzajúcich dvoch programových období.

2.2. Hlavné ciele

Prioritou komponentu je posilnenie a profesionalizácia nadrezortnej koordinácie politiky výskumu a inovácií. A tak posilniť účinok a efektivitu všetkých investícií do výskumu a inovácií, či už zo zdrojov národného rozpočtu, EŠIF ako aj z plánu obnovy. Zámerom komponentu je prostredníctvom zásadných reforiem a posilnenia financovania zlepšiť výskumný a vývojový výkon a inovačný potenciál Slovenskej republiky.

Cieľmi reforiem aj investícií sú preto:

- Posilnenie strategickej nadrezortnej koordinácie politík. Nadrezortná koordinácia cez Radu vlády SR pre vedu, techniku a inovácie sa preto presunie na Úrad vlády ako agenda na úrovni premiéra, pričom Rada bude mať k dispozícii výkonnú jednotku v podobe Sekretariátu, kde bude pôsobiť profesionálny manažment so skúsenosťami v tejto oblasti.
- Uplatňovanie princípov dobrého riadenia a efektívnosti. Ex-ante pravidlá dobrého riadenia zabezpečia, aby dodatočné aj doterajšie prostriedky priniesli väčší úžitok/pridanú hodnotu z investovaných zdrojov.
- Cielená podpora medzinárodnej spolupráce a spolupráce súkromného a verejného sektora, ako aj prepojenie výskumného a inovačného ekosystému.
- Do roku 2030 zvýšiť mieru investícii na vedu, výskum a inovácie (VVaI) a posun v rebríčku európskeho porovnávacieho prehľadu inovácií (European innovation scoreboard) na úroveň priemeru EÚ, a to vytvorením motivačných podmienok na výrazné zapojenie súkromného sektora.
- Posilneným financovaním z verejných zdrojov stimulovať naviazanú súkromnú participáciu na výskume, vývoji a inováciách a zvýšiť súkromné výdavky na vedu a výskum (VaV) na strednodobom horizonte na 0,6% HDP (2024) - o 0,15 p.b. viac oproti roku 2019.

Zámerom je generovať nové vedecko-výskumné projekty v kľúčových sektoroch ekonomiky s transformačným potenciálom, podporiť vznik pracovných miest s vyššou pridanou hodnotou, stimulovať rast inovačného ekosystému na národnej aj lokálnej úrovni. Podstatným cieľom jednotlivých investícií je prispieť k budovaniu strategickej autonómie EÚ v oblasti top inovatívnych technológií.

Reformy v tomto komponente reagujú na špecifické odporúčanie Rady (CSR (Country specific recommendations) 4) z roku 2020 vyzývajúce k posilneniu koordinácie a tvorby politík. Investície komponentu vychádzajú z investičných odporúčaní (CSR 3) z roku 2019 volajúcich po investíciách do výskumu a inovácií.

Komponent výrazne podporuje európske hlavné iniciatívy (“Flagship initiatives“):

- Modernizovať („Modernise“). Investícia do nového IT systému pre hodnotenie projektov (Reforma 1), ktorý bude prepojený s inými systémami a registrami evidencie vedeckého výkonu, umožní rýchlejšie, zjednotené a transparentnejšie hodnotenie projektov výskumu a vývoja.
- Rozširovať („Scale-up“). Investície do výskumno-inovačného ekosystému Slovenska posilnia strategickú autonómiu EÚ aj v kľúčových digitálnych službách a technológiách. Ako doplnok ku digitálnym investíciám v komponente 17 *Digitálne Slovensko* sa digitálne investície podporia aj v tomto komponente cez tematickú investíciu do digitalizácie ekonomiky, cez digitálne vouchre, rizikové investície do technologických firiem alebo aj cez ostatné všeobecné formy pomoci pre výskum a inovácie.

Reformy a investície v komponente nadväzujú aj na pripravovanú revíziu Stratégiu inteligentnej špecializácie (RIS3), a to nielen reformou riadenia, ale aj tematickým zameraním a použitými nástrojmi. Výrazne sa uplatňujú ponaučenia („lessons learned“) z predchádzajúceho obdobia a odporúčania, pomenované napr. v projekte na podporu štrukturálnych reforiem (SRSP) s Organizáciou pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) ohľadom čerpania EŠIF na výskum a inovácie alebo z pripravovanej Revízie výdavkov a politík výskumu, vývoja a inovácií. Taktiež sa predpokladá prijatie nového prierezového dokumentu Štátnej vednej a inovačnej politiky (Národnú stratégiu výskumu, vývoja a inovácií), ktorý by mal predstavovať strešný dokument nad RIS3 a inými rezortnými stratégiami výskumu alebo inovácií.

Komponent je úzko prepojený na komponent 17 *Digitálne Slovensko*, komponent 8 *Zvyšovanie kvality slovenských vysokých škôl* a komponent 10 *Lákanie a udržanie talentu*. Komponent Digitálne Slovensko obsahuje nosné zdroje na podporu digitálnej ekonomiky, do ktorej vstupuje aj prvok digitálnych inovácií, čo ešte viac posilní dôraz na modernizáciu a konkurencieschopnosť ekonomiky. Tieto budú podliehať obdobnej riadiacej štruktúre ako prostriedky na vedu, výskum a inovácie z tohto komponentu.

Komponent k vysokým školám sa sústredí na zvyšovanie ich kvality a koncentráciu excelentnosti. Napr. cez reformu hodnotenia kvality vedeckého výkonu, cez reformu riadenia, cez podporu koncentrácie najkvalitnejších vedeckých kapacít. To je posilnené aj reformou financovania stimulujúcej excelentnosť a investíciami do kampusov vysokých škôl. Na druhej strane komponent Veda, výskum a inovácie napomáha prepájaniu excelentných výskumníkov s inovačnými potrebami podnikateľskej sféry, s excelentnými výskumníkmi v zahraničí, ale aj medzi kvalitnými výskumnými tímami navzájom.

Komponent Lákanie a udržanie talentov sa sústredí na internacionalizáciu vysokých škôl, výskumného prostredia a cirkuláciu mozgov tak, aby z nej benefitovala celá slovenská ekonomika. Zjednodušenie ich príchodu na Slovensko umožní pritiahnuť potrebné inovačné a výskumné kapacity. Stimuluje sa tak ponuka ľudských kapacít pre výskum a inovácie. Na druhej strane, komponent Veda, výskum a inovácie posilňuje dopyt po týchto ľudských kapacitách. A to kvalitnými výzvami na riešenie zaujímavých výskumných alebo inovačných projektov.

3. Popis investícií a reforiem v tomto komponente

3.1. Reformy

3.1.1. Reforma 1: Reforma riadenia, hodnotenia a podpory v oblasti vedy, výskumu a inovácií

Výzvy:

Podstatnou výzvou je lepšia harmonizácia politiky vedy, výskumu a inovácií:

- Riadenie vedy a výskumu má v kompetencii MŠVVaŠ SR, pod ktoré patria viaceré agentúry financujúce granty (APVV, VA, KEGA, VEGA) alebo iné vedeckovýskumné služby (CVTI).
- Politiku inovácií zastrešuje MH SR, ktoré niektoré grantové programy realizuje cez SIEA, niektoré nástroje však poskytuje priamo MH SR alebo iná agentúra (SBA).
- Prierezové politiky (ako napr. Stratégiu inteligentnej špecializácie RIS3, témy Smart Agenda – inteligentnej mobility a Smart City – inteligentného mesta) zastrešuje MIRRI SR, ktoré predsedá Rade vlády SR pre vedu, techniku a inovácie.
- Rada vlády pre vedu, techniku a inovácie má síce zabezpečovať medzirezortnú koordináciu, ale jej výstupy majú iba odporúčací charakter. Navyše pod Radou absentuje silná výkonná zložka, ktorá by vedela pripravovať strategické a analytické materiály a na technickej úrovni zabezpečiť koordináciu politík. Existujúca Stála komisia pre RIS3 je založená na princípe delegátov jednotlivých ministerstiev a partnerov bez vlastných administratívnych kapacít, ktorí sú tak nútení zabezpečiť externe napr. aj prípravu aktualizovanej stratégie RIS3 na poradenské spoločnosti.
- Chýba akákoľvek analytická zložka, ktorá by vyhodnocovala efektívnosť, jednoduchosť alebo transparentnosť investovaných verejných zdrojov a nastavenia podporných nástrojov.
- Aj špecifické odporúčanie Rady (CSR 4) z roku 2020 vyzývajú k posilneniu koordinácie a tvorby politík vo výskume a inováciách.
- Dobrá prax v zahraničí ukazuje, že politiku výskumu a inovácií zastrešuje jeden, max. dva rezorty alebo je táto politika koordinovaná silnou Radou vlády. Na Slovensku je politika výskumu a inovácií roztrieštená po mnohých rezortoch, a ani Rada vlády pre vedu, techniku a inovácie (RVVTI) nedisponuje silnými odbornými a podpornými kompetenciami.

Nedostatočné výsledky sú spôsobené aj nepružnými a zdĺhavými procesmi a nedostatočným uplatňovaním princípov dobrého riadenia a efektívnosti:

- Pri grantových prostriedkoch všeobecne sa nedostatočne využívajú zjednodušené postupy vykazovania a evidencie
- Hodnotiace procesy sú pri niektorých agentúrach zdĺhavé a nezabezpečujú férovú súťaž

- Výstupové ukazovatele sú nedostatočne zamerané na excelentnosť

Proces verejného obstarávania je časovo a administratívne náročný.

Ciele:

Zámerom reformy je silnejšia koordinácia politiky výskumu a inovácií, založená na 5 pilieroch: 1) Nadrezortná stratégia a koordinácia, 2) Nastavenie efektívnych prierezových štandardov podporných nástrojov, 3) Konsolidácia grantových agentúr v rámci ministerstiev, 4) Uplatňovanie princípov dobrého riadenia a efektívnosti a 5) Jednotný systém inštitucionálneho hodnotenia a inštitucionálneho financovania výskumu a vývoja.

Uplatňovaním základných princípov dobrého riadenia a efektívnosti, strategickým zamierením investícií do najperspektívnejších oblastí a rovnakými vysoko nastavenými štandardami podpory sa očakáva väčší úžitok z nových investícií. Hodnoteniu splnenia ex-ante princípov dobrého riadenia a efektívnosti a komplexnejšiemu analytickému ex-post hodnoteniu budú podliehať všetky verejné investície do vedy, výskumu a inovácií, či už z prostriedkov fondu na podporu obnovy a odolnosti (ďalej len „fond obnovy"), EŠIF, štátneho rozpočtu alebo iných zdrojov. Lepšie, transparentnejšie a dôveryhodnejšie procesy umožnia pritiahnuť viac súkromných výdavkov na výskum a vývoj, čo prispeje aj k cieľu zvýšenia súkromných výdavkov na výskum a vývoj.

Cieľmi teda sú:

- Posilnenie nadrezortnej koordinácie politiky výskumu a inovácií.
- Riadenie politiky profesionálnym manažmentom, kde predseda Sekretariátu RVVTI vyberaný cez verejné vypočutie bude musieť splniť náročné odborné a manažérske požiadavky, čím si získa punc nezávislosti a uznania v odbornej verejnosti. Tím sekretariátu bude pozostávať zo skúsených analytikov z verejného sektora, ktorý sa profesijne venovali oblasti VVaI, ale aj expertov so skúsenosťami zo zahraničia a z biznis sektora.
- Pokračujúci participatívny proces tvorby formovania politiky cez zapojenie zainteresovaných strán (ďalej len „stakeholderov") (princíp zdola nahor) zastúpených v RVVTI ako aj v tzv. Transformačných radách. Zapojenie stakeholderov bude proporcionálne medzi zástupcami výskumných organizácii, štátu a priemyslu.
- Konsolidácia, štandardizácia a zjednodušenie procesov v grantových agentúrach.
- Posilnenie strategického a koncepčného prístupu ako aj princípov dobrého riadenia a efektívnosti, ktorý nakoniec povedie k rýchlejším, jednoduchším a transparentnejším procesom.
- Zapojenie Úradu vlády a Ministerstva financií SR (MF SR) ako prejavu prioritizácie politiky výskumu a inovácií ako prioritnej štrukturálnej témy pre krajinu.
- Využitie ponaučení („lessons learned") z predchádzajúceho obdobia, napr. aj vďaka poradenstva OECD ohľadom implementácie EŠIF a v reporte pripraveného v rámci aktualizácie RIS3.

Implementácia:

Využijú sa ponaučenia („lessons learned") z predchádzajúceho obdobia, napr. aj vďaka poradenstvu OECD ohľadom implementácie EŠIF a zisteniam v rámci aktualizácie RIS3. Navrhovaná reforma ukotvuje odporúčania z tohto projektu. Reforma riadenia vedy, výskumu a inovácií je založená na piatich pilieroch.

1. Silná nadrezortná stratégia a koordinácia.

Tento pilier bude mať 3 súčasti:

A. Dizajn a vybudovanie nadrezortných inštitucionálnych kapacít.
Štruktúru riadenia bude tak ako doteraz tvoriť Vláda SR, RVVTI, ktorej sa za účelom zvýšenia jej akcieschopnosti, strategického plánovania a koordinácie rezortných „záujmov" pridá výkonné teleso v podobe Sekretariátu RVVTI, ktorý bude sídliť na Úrade vlády. Sekretariát predstavuje nový prvok v rámci riadenia VVaI v podobe silnej centrálnej výkonnej autority, ktorá vyplní súčasné hluché miesto na zabezpečenie nadrezortnej koordinácie vstupov do rozhodovania RVVTI. Úlohou Sekretariátu bude:

- v spolupráci s rezortami navrhovať Národnú stratégiu výskumu, vývoja a inovácií (= Štátna vedná a inovačná politika), vrátane finančnej obálky a jej rozdelenia
- monitorovať a koordinovať napĺňanie stratégie ako aj implementácie RIS3, v rámci toho tvoriť štandardy – procesné aj vecné. Spoločné inštitucionálne zastrešenie zabezpečí konzistentnosť a synergiu medzi RIS3 a širšou Národnou stratégiou

- realizovať zber dát, tvorbu analýz a odporúčaní, vydávať ročné hodnotiace správy s cieľom zvyšovať efektivitu a návratnosť investícii do VVaI
- vytvoriť jednotné kontaktné miesto– vnútroštátne aj medzinárodné
- monitorovať, vyhodnocovať a predikovať technologické a netechnologické trendy s priamym aj nepriamym dopadom na VVaI, s cieľom efektívnejšie reagovať a flexibilne prispôsobovať smerovanie a stratégiu podpory VVaI v podmienkach SR
- posilňovať postavenia a zastúpenia SR v sieťach a štruktúrach EÚ a na medzinárodnej úrovni už vo fáze tvorby a nastavovania podporných mechanizmov VVaI.

Kvôli zabezpečeniu nestrannosti a prevencii konfliktu záujmov nebude Sekretariát priamo rozhodovať o rozdeľovaní prostriedkov v rámci konkrétnych výziev, programov a projektov.
Kompetencie MIRRI SR pri riadení a koordinácii EŠIF nebudú zavádzanými mechanizmami dotknuté.

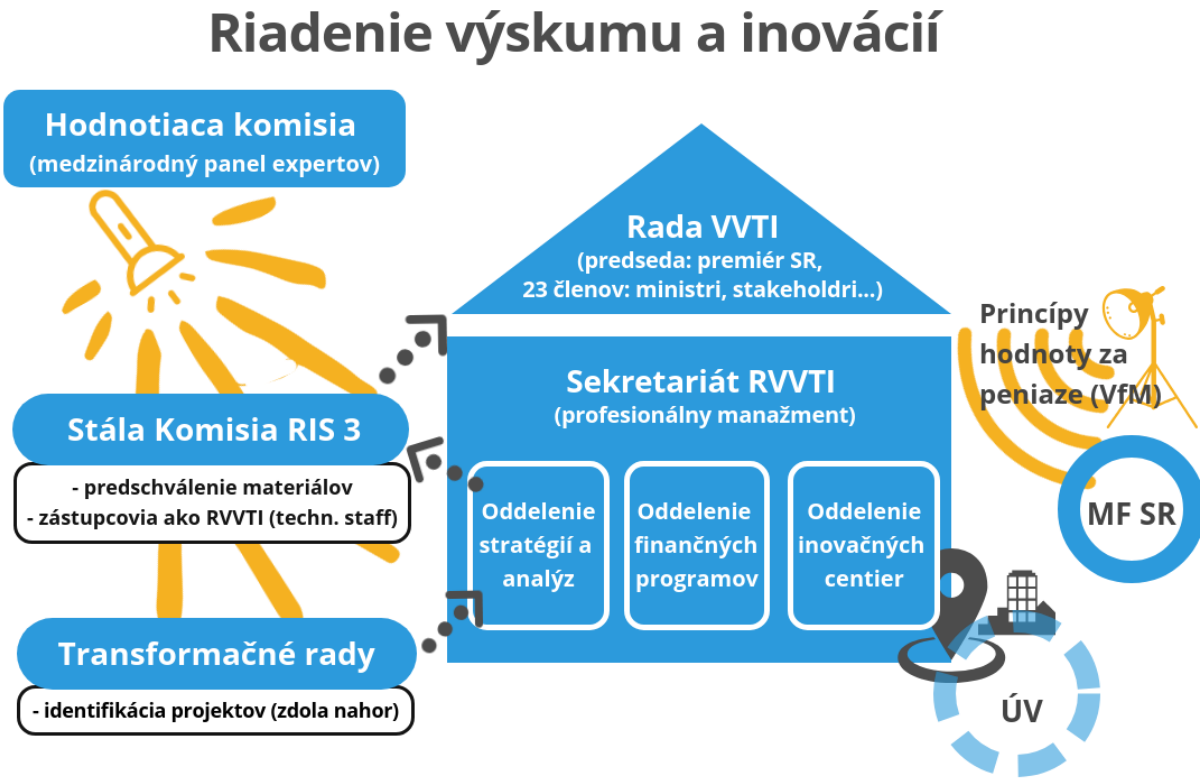

B. Nová legislatíva – novela zákona č. 172/2005 Z.z. o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja a o doplnení zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon č. 172/2005 o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja) a nový zákon o inováciách, ktoré legislatívne ukotvia nové riadenie výskumu, vývoja a inovácií, čím vznikne legislatívny základ pre nový systém organizácie, financovania a hodnotenia výskumu a vývoja. Zákon bude upravovať všetky typy verejného financovania – fond obnovy, EŠIF, iné verejné zdroje a zabezpečí tak koordináciu a konzistentnosť verejných intervencií.

C. Nová Národná stratégia výskumu, vývoja a inovácií (Štátna vedná a inovačná politika) do roku 2030, ktorá určí smerovanie výskumno-vývojovej a inovačnej politiky, jej ciele, nástroje, kľúčové ukazovatele výkonnosti (KPIs – Key Performance Indicators) a formy financovania. A to nielen z hľadiska kľúčových oblastí podpory výskumu a vývoja (rozpracované v RIS3), na ktorú bude prirodzene nadväzovať, ale aj všeobecne pre celý výskumno-vývojový a inovačný ekosystém. Stratégia bude záväzná pre všetky typy verejnej podpory – fond obnovy, EŠIF, daňové opatrenia, iné verejné zdroje a zabezpečí tak koordináciu a konzistentnosť verejných intervencií.

Nová legislatíva a stratégia zakotvia záväznosť piatich pilierov uvedených v tomto komponente a dá im tak pevný legislatívny a politický základ.

2. ***Reforma procesov a nastavenie efektívnych prierezových štandardov podporných nástrojov pri dodržaní princípu decentralizácie projektového riadenia***
   A. Ministerstvá budú realizovať vládou (cez RVVTI, kde sú zastúpené svojimi ministrami) schválenú stratégiu, navrhujú vhodné nástroje na dosahovanie určených rezortných KPIs a financujú aktivity v rámci svojej kompetencie a pridelenej obálky.
   B. Reforma hodnotiaceho procesu pri súťažnom financovaní sa bude realizovať podľa vzoru Horizont Európa, a nastavenie prierezových štandardov pre ex-ante podmienky aj ex-post hodnotenie programov, projektov, inštitúcií a ľudských zdrojov bude v súlade s transparentne vopred známymi princípmi dobrého riadenia a efektívnosti (Sekretariát RVVTI a MF SR).

   V zreformovanom hodnotiacom procese nastane posun smerom ku:
   - využívaniu zahraničných hodnotiteľov (s cieľom minimalizácie konfliktu záujmov a s cieľom získania dostatočného počtu kvalitných hodnotiteľov),
   - podávaniu projektov v anglickom jazyku (kvôli podpore internacionalizácie výskumného prostredia a aj kvôli zapojeniu zahraničných hodnotiteľov),
   - systému panelového hodnotenia projektov (s cieľom vyhnúť sa problémom tzv. prísneho a benevolentného hodnotiteľa),
   - digitálnej administrácie grantového procesu (ktorá celý proces hodnotenia urýchli a skráti).

   Zjednodušenie implementácie bude ďalej posilnené:
   - zjednodušeným spôsobom rozpočtovania a vykazovania výdavkov (jednotkové náklady, paušálne sadzby, presuny medzi rokmi riešenia projektu),
   - postupnou integráciou do jedného „one-stop-shop“ portálu pre všetky výzvy (úloha Sekretariátu RVVTI) a
   - automatizáciou niektorých schém podpory (napr. vouchere, matching granty).

3. ***Konsolidácia podporných agentúr a budovanie ich odborných kapacít***
   A. Integrácia procesov a odborného hodnotenia projektov výskumu a vývoja. Uskutoční sa do konca roka 2022 a bude zahrňovať odborné hodnotenie výskumných a vývojových projektov v rámci podporných schém, ktoré dnes prebiehajú na jednotlivých agentúrach veľmi rôznorodým procesom.
   B. Integrácia procesov a podpory aktivít stimulujúcich inovácie do konca roka 2022. Budovanie strategických a analytických kapacít v oblasti organizácie a podpory výskumu, vývoja a inovácií. S využitím existujúceho know-how rezortov, stakeholderov zo súčasného procesu prípravy revízie RIS3 a existujúcich analytických kapacít (Sekretariát RVVTI).

4. ***Uplatňovanie princípov dobrého riadenia a efektívnosti***
   A. S cieľom minimalizovať administratívne neefektívnosti, eliminovať minulé zlyhania, posilniť efektivitu vynakladaných zdrojov a zabezpečiť rovnaký horizontálny prístup voči všetkým verejným investíciám sa rozšíri princíp hodnoty za peniaze (VfM) vo forme tzv. princípov dobrého riadenia a efektívnosti aj na investície do VVaI
   B. MF SR vytvorí záväznú metodiku princípov dobrého riadenia a efektívnosti pri vede, výskume a inováciách na úrovni nastavenia samotných programov/schém (nie na úrovni samotných výskumných projektov), ktorú budú rezorty ex-ante uplatňovať pri plánovaní výdavkov, ak presiahnu 1 mil. eur. MF SR vyhodnotí súlad s princípmi.
   C. V administratívnych postupoch nevzniká ďalšia záťaž ani komplikácie, zavedie sa len povinnosť plnenia transparentných ex-ante princípov, ktoré potenciálne programy budú musieť vopred rešpektovať, čo urýchli aj proces vyhlásenia výziev. Ex-ante princípy zahrnú:
      - transparentnosť a preskúmateľnosť rozhodovacích procesov,
      - princíp férovej a otvorenej súťaže, a to aj vzhľadom na rovnosť pohlaví alebo pôvod výskumníkov,
      - zapojenie vonkajších elementov na validáciu rozhodovania,
      - identifikácia pozitívnej externality realizovanej finančnej podpory a proporčnosť verejnej podpory k výške pozitívnej externality,

- tematický súlad intervencie s prioritami strategických politík/dokumentov (RIS3, Štátna vedná a inovačná politika),
- správne rozdelenie politického, samosprávneho a expertného rozhodovania,
- dôraz na hodnotenie excelentnosti, dopadu a predpokladov úspešnej realizácie,
- minimalizácia bariér pre prístup k podpore,
- primeranosť administratívnej a časovej záťaže a
- konzistentnosť motivácií aktérov s cieľmi.

Princípy dobrého riadenia a efektívnosti nespomalia a neskomplikujú proces, ale naopak, ich dodržiavanie výrazne zrýchli celý proces počnúc vyhlásením výzvy. Napr. preto, že medzi kritériami je minimalizácia bariér alebo primeranosť administratívnej a časovej záťaže. Taktiež princípy transparentnosti a zapájania vonkajších elementov na validáciu rozhodovania minimalizujú podozrenia na neférovú súťaž a z toho vyplývajúce rušenia a prehodnocovania výziev.

D. Plnenie princípov dobrého riadenia a efektívnosti sa vyhodnotí za každý program rezortnej agentúry nad 1 mil. eur bez ohľadu na zdroj financovania. Pri ex-ante hodnotení súladu s princípmi sa zároveň určí interval a charakter ex-post vyhodnotenia príslušného programu.

E. Ex-post hodnotenie vyhodnotí do akej miery sa podarilo napĺňať určené KPIs rezortu a programu, aká bola nákladovosť v pomere ku KPI a či boli dodržané nastavené princípy dobrého riadenia a efektívnosti v uplatňovaných programoch.

F. Iba prípade veľkých kapitálových projektov by sa v rámci hodnotenia uplatnila "štandardná" VfM metodológia (analýza nákladov a výnosov (CBA)), čo je povinnosťou už teraz.

G. V roku 2021 MF SR vypracuje Revíziu výdavkov a politík na vedu, výskum a inovácie a metodiku uplatňovania princípov dobrého riadenia a efektívnosti.

H. MF SR bude oporou pre Sekretariát RVVTI v presadzovaní prierezových štandardov podporných nástrojov a Sekretariátu bude poskytovať štandardizované výstupy z hodnotenia na zabezpečenie inputov do hodnotiacich správ.

5. Zjednotenie systému inštitucionálneho hodnotenia a inštitucionálneho financovania vedy, výskumu a inovácií (RVVTI, MŠVVaŠ SR, SAV, MF SR a ostatné ministerstvá)

V rámci komponentu 8 (*Zvýšenie výkonnosti slovenských vysokých škôl*) sa zrealizuje reforma periodického hodnotenia vedeckej výkonnosti vysokých škôl, ktoré bude otvorené aj iným subjektom realizujúcim výskumnú a vývojovú činnosť (napr. inštitúty SAV, iné výskumné inštitúty). Hodnotenie tak bude jednotné pre vysoké školy aj iné výskumné inštitúcie a to bez ohľadu na formu vlastníctva (nepodnikateľské alebo súkromné). V prípade verejných inštitúcií bude hodnotenie podkladom pre rozpis inštitucionálneho financovania. V prípade verejných aj súkromných (na dobrovoľnej báze) inštitúcií bude hodnotenie vstupným a výstupným kritériom pri rozhodovaní o projektoch účelového financovania. Zvýši sa súťaž, zabezpečí sa transparentnosť a rovnaké podmienky pre všetkých aktérov a umožní sa vyššia spolupráca verejného a súkromného sektora.

Štátna pomoc:

Pretože sa reforma obmedzuje na vytvorenie nového právneho rámca, nedochádza k nijakému prevodu verejných zdrojov, ktorý by mohol viesť k nenáležitej výhode pre jedného alebo viacerých príjemcov. Na tomto základe je vylúčená prítomnosť štátnej pomoci.

Adresát:

Nepodnikateľské a súkromné výskumné inštitúcie, vysoké školy, podniky, neziskové organizácie, záujmové združenia právnických osôb a iné inštitúcie

Časový rozvrh:

- Novela zákona o organizácii podpory výskumu a vývoja (Q1 2022),
- prijatie zákona o inováciách (Q2 2022),
- Zadefinovanie transformácie Rady vlády pre vedu, techniku a inovácie a zriadenie sekretariátu RVVTI (v prvej fáze zmenou štatútu do Q3 2021, v druhej fáze potvrdením v horeuvedených zákonoch do Q2 2022).
- Zákon o inováciách pripraví pracovná skupina súčasnej RVVTI zriadená v Q1 2021.
- Zlúčenie odborného hodnotenia výskumu a vývoja na jednotnej báze (zákon 172/2005) do Q1 2022.

- Zlúčenie pomoci inováciám na jednotnej báze do Q4 2022.
- Záväzná a zverejnená metodika princípov dobrého riadenia a efektivity pri vede, výskume a inováciách Q3 2021, ktorú pripraví MF SR.
- Národná stratégia výskumu, vývoja a inovácií do roku 2030 schválená vládou v Q3 2022.

3.1.2. Reforma 2: Reforma organizácie a financovania výskumných inštitúcií, najmä Slovenskej akadémie vied

Výzvy:

Slovenská akadémia vied a jej jednotlivé ústavy fungujú ako rozpočtové, resp. príspevkové organizácie štátu, ktoré (na rozdiel od vysokých škôl) nevlastnia majetok a nemôžu s ním vstupovať do výskumnej a podnikateľskej spolupráce so súkromným sektorom. Podobne funguje aj viacero rezortných výskumných ústavov. Príjmy napr. z duševného vlastníctva sú odvádzané do štátneho rozpočtu, čo rovnako demotivuje patentovú činnosť a spoluprácu so súkromným sektorom. Inštitucionálne financovanie v správnom pomere k súťažnému financovaniu má stabilizačný charakter, ale ak je príliš dominantné, v dostatočnej miere nemotivuje k flexibilným reakciám na nové výskumné trendy a priority spoločnosti.

Ciele:

Cieľom je dokončiť transformáciu SAV na verejnoprávnu formu hospodárenia (verejné výskumné inštitúcie - VVI) podobnú verejným vysokým školám, stimulujúcu viaczdrojové financovanie a spoluprácu so súkromným sektorom. Táto transformácia a forma bude pripravená aj pre rezortné výskumné inštitúcie. Ide o reformu ústavov na formu, ktorá umožní zvýšiť objem spolupráce medzi verejným výskumným, akademickým výskumným a súkromným výskumným sektorom, tak aby verejné a akademické výskumné inštitúcie mohli vstupovať do obchodných a majetkových vzťahov týkajúcich sa výskumu a inovácií s plnou ochranou práv duševného vlastníctva a finančnou profitabilitou. Transformáciu ako podmienku zapojenia sa do jednotného ekosystému výskumu a vývoja budú môcť podstúpiť aj rezortné výskumné inštitúcie.

Inštitucionálne financovanie VVI zakladateľom sa bude opierať o jednotnú evidenciu, periodické a priebežné hodnotenie vedeckého výkonu. Ďalším nástrojom budú zmluvy so štátom, prostredníctvom ktorých si štát bude objednávať od VVI riešenie strategických výziev.

Implementácia:

V priebehu roka 2021 sa schváli nevyhnutná legislatíva a od 1.1.2022 prejdú ústavy SAV na novú právnu formu. Podobná transformácia bude umožnená rezortným výskumným inštitúciám. Model financovania a hospodárskej formy VVI bude príbuzný modelu verejných vysokých škôl. Podobné zmeny riadenia sa realizujú na úrovni SAV. VVI sa podriadia jednotnému hodnoteniu tvorivej činnosti, ktoré budú zakladatelia využívať pri rozpise dotácie. Ústavy SAV budú motivované splynúť do väčších VVI, čo sprehľadní a defragmentuje výskumnú infraštruktúru. Súčasťou orgánov SAV aj VVI budú externí zástupcovia vysokých škôl, zamestnávateľov, podnikov a samospráv.

Štátna pomoc:

Pretože sa reforma obmedzuje na vytvorenie nového právneho rámca, nedochádza k nijakému prevodu verejných zdrojov, ktorý by mohol viesť k nenáležitej výhode pre jedného alebo viacerých príjemcov. Na tomto základe je vylúčená prítomnosť štátnej pomoci.

Adresát:

Slovenská akadémia vied, rezortné výskumné inštitúcie

Časový rozvrh:

- Schválenie novely zákona č.133/2002 o SAV
- Schválenie novely zákona č.243/2017 o verejnej výskumnej inštitúcii Q4 2021

3.2. Investície

Komponent definuje šesť pilierov novej investičnej stratégie a uvádza príklady programov/schém, ktoré ich budú realizovať. Jednotlivé ministerstvá budú v rámci plánu obnovy predkladať rozpracované programy/schémy, ktoré budú záväzne schválené až po posúdení ich súladu s novou Stratégiou a princípmi dobrého riadenia a efektivity (kým nebude hotová stratégia, tak v záujme urýchlenej implementácie sa posúdi len súlad s princípmi dobrého riadenia a efektivity a stratégiou RIS3). Zachová sa tak súťažný princíp aj v rámci alokácie prostriedkov z plánu obnovy, čo zohľadňuje ponaučenia z predchádzajúcich programových období pri čerpaní EŠIF. Umožní sa tak aj flexibilné a plynulé nahrádzanie návrhov s nižšou pridanou hodnotou lepšími návrhmi, ktoré budú výraznejšie prispievať k dosiahnutiu cieľov a merateľných indikátorov. Investície budú preferovať jednoduché programy a schémy, ktoré budú stimulovať správne motivácie a ktoré zabezpečia rýchle a efektívne vynaloženie prostriedkov. Flexibilita zaraďovania a vyraďovania programov a schém s preferovaním jednoduchých a správne motivácie stimulujúcich programov a schém, spolu s reformou inštitucionálneho zabezpečenia, zabezpečia, že sa nebudú opakovať negatívne skúsenosti s rýchlosťou a zmysluplnosťou čerpania EŠIF na výskumné a vývojové účely.

Predložený zásobník projektov a aktivít je predbežný a ide o najlepší možný odhad berúc do úvahy, že finálne rozhodnutie o alokácii bude závisieť od pripravenosti schém, ich súladu s princípmi dobrého riadenia a efektívnosti a strategickými dokumentmi ako RIS3 a pripravovanou Stratégiou výskumu, vývoja a inovácií.

Podmienkou investičných schém na podporu projektov vo výskume a vývoji je zameranie sa na oblasti, ktoré nie sú v rozpore s princípom výrazne nepoškodiť, teda sú a 1. technologicky neutrálne na úrovni ich uplatňovania, t.j. dajú sa uplatniť vo všetkých dostupných technológiách vrátane technológií s nízkym dopadom; 2. dané projekty ex-ante hodnotením vylučujú výskum a inovácie zamerané na potenciálne poškodzujúce oblasti, ako napr. fosílne palivá vrátane ich následného použitia, zemný plyn, na ktorý sa nevzťahuje príloha III k technickému usmerneniu o zásadách „výrazne nenarušiť" (Do not Significant Harm (ďalej len „DNSH")), spaľovne, mechanicko-biologické čistenie a skládky odpadov, a ostatné definované ako „vylúčené" popísané v poznámke ku nariadeniu DNSH pre horizontálne schémy, príloha I).

Komponent je úzko prepojený, vzájomne nadväzuje a je komplementárny s komponentom 8 (*Zvýšenie výkonnosti vysokých škôl*), komponentom 10 (*Lákanie a udržanie talentov*) a komponentom 17 (*Digitálne Slovensko*), s ktorými tvorí integrovaný celok orientovaný na budovanie vedomostnej spoločnosti.

Všetky navrhované investície majú napriek svojmu odlišnému zameraniu za spoločný cieľ priamo alebo nepriamo posilniť spoluprácu súkromného a verejného sektora, resp. spoluprácu v medzinárodných projektoch. Je to nevyhnutný krok k tomu, aby investície realizované cez plán obnovy mali dlhodobý efekt. Aj preto jeden z princípov dobrého riadenia a efektívnosti *„4. identifikácia pozitívnej externality realizovanej finančnej podpory a proporčnosť verejnej podpory k výške pozitívnej externality"* bude pozerať na to, či prichádza k spolupráci prijímajúcich subjektov, špeciálne k spolupráci súkromného a verejného sektora. Očakávame preto množstvo („crowd-in") súkromných investícií a pákový efekt verejnej pomoci na súkromné investície: V strednodobom horizonte tak, aby sa napriek zvýšeným verejným investíciám udržal súčasný pomer súkromných a verejných výdavkov 1:1, čo umožní v dlhodobom horizonte priblížiť sa k pomeru 2:1.

3.2.1. Investícia 1: Podpora medzinárodnej spolupráce a zapájania sa do projektov Horizont Európa a EIT[140]

Výzvy:

Z dát Európskej komisie (EK) z januára 2021 vyplýva, že SR sa počas siedmich rokov trvania programu (2014 – 2020) zapojila do 476 úspešných projektov programu Horizont 2020 s celkovými 644 účasťami slovenských subjektov a výška získaného finančného príspevku pre slovenských prijímateľov za uvedené obdobie bola takmer 131,5 mil. eur. Problematickým je predovšetkým nízky počet podávaných žiadostí a ťažkosti slovenských záujemcov pri prieniku do medzinárodných konzorcií, ktoré vyplývajú z nedostatočnej internacionalizácie slovenských organizácií a ich prepojenia s inými partnermi v rámci rôznych európskych či medzinárodných sietí.

Ciele:

Cieľom je stimulácia účasti slovenských inštitúcií v špičkových projektoch rámcového programu EÚ pre výskum a inovácie Horizont Európa, ktoré slovenským výskumníkom a firmám umožňujú účasť v medzinárodných

[140] EIT – European Institute of Innovation and Technology – Európsky inštitút technológie
Okrem EIT ide o podporu medzinárodnej spolupráce a zapájania sa do projektov aj pri ďalších celoeurópskych sietiach ako napr. EEN – Enterprise Europe Network/Sieť Európskych podnikov, Start-up Europe, GAIA X.

konzorciách a podporujú zvyšovanie dlhodobého potenciálu slovenskej vedy, výskumu a inovácií aj po ukončení plánu obnovy a odolnosti. Na základe doterajších skúseností MH SR a SIEA je cieľom stimulácia účasti slovenských podnikov a VVI aj v projektoch bilaterálneho aplikovaného výskumu s krajinami, ktoré neparticipujú v rámci programov EÚ (Izrael, Čína, USA, Južná Kórea a pod.). Špecificky je cieľom:

- Zvýšenie počtu podaných projektov s účasťou slovenských inštitúcií v programe Horizont Európa v porovnaní so súčasným programom Horizont 2020.
- Podporenie excelentných projektov s hodnotením EK známky excelentnosti za kvalitu (ďalej len „Seal of Excellence“) bez zbytočnej dodatočnej administratívy.
- Umožnenie väčšej účasti slovenských inštitúcií vo výskumných a inovačných partnerstvách programu Horizont Európa v porovnaní s účasťou v spoločných projektoch, Európskeho výskumného priestoru (ERA-Net) a ďalších iniciatívach programu Horizont 2020.
- Umožnenie väčšej účasti slovenských firiem a priemyselných klastrových organizácií v existujúcich bilaterálnych programoch a iniciatívach v rámci Európy, ktorých výsledkom sú konkrétne prototypové riešenia.

Implementácia:

V rámci implementácie sa budú financovať zo zásobníka programov tie, ktoré budú najlepšie pripravené, budú prinášať najväčšiu návratnosť a budú mať dostatočnú absorpčnú kapacitu:

0 Podpora projektov zapojených do Európskeho výskumného priestoru (ERA), ktoré získali ocenenie „Seal of Excellence“, resp. projektov, ktoré splnili prahovú hodnotu (napr. pri schéme MSCA PF (Marie Sklodowska-Curie Actions Postdoctoral Fellowships), Teaming, pri schémach Európskej rady pre výskum (ERC) hodnotenie A v druhom kole).

- Podpora projektov zapojených do Európskej rady pre inovácie (EIC) schém, ktoré získali ocenenie „Seal of Excellence“ a boli z Bratislavského kraja. V rámci EŠIF sa vyfinancujú projekty „Seal of Excellence“ zo zvyšku Slovenska.

  V oboch prípadoch vyššie, podľa príkladu iných krajín, tak Slovensko podporí projekty, ktoré získali veľmi vysoké hodnotenie, ale zostali bez grantu. Ide o vysoko kvalitné projekty, ktoré obstáli v medzinárodnom hodnotení a bude ich možné dotovať hneď bez zbytočnej dodatočnej administratívnej záťaže.

1 Podpora prípravy žiadostí o granty do programu Horizont 2020 (vouchrová pomoc na prípravu projektu; preklenovací grant pre tých, čo dosiahnu B v druhom kole na prípravu novej žiadosti, ERC štipendium na prípravu grantu u držiteľa ERC).

2 „Matching“ granty pre výskumné inštitúcie alebo firmy ku zdrojom získaným v rámci programu Horizont 2020 a Horizont Európa. Automatické pákovanie európskych zdrojov zvýši atraktívnosť a snahy o zapájanie sa slovenských subjektov do programov Horizont. Oprávnenými prijímateľmi budú všetky subjekty zapájajúce sa do programov Horizont. Zámerom je doplniť financie subjektom oprávneným na financovanie z programov Horizontu („matching“) v istej percentuálnej výške toho, čo získali z Horizontu, so stanoveným maximálnym limitom. Financie môžu byť využité na ďalšie výskumno-vývojové projekty.

Celkový rozpočet bude alokovaný podľa pravidla obsluha v poradí príchodu „first come, first served“, čo by malo umožniť rýchlu absorpčnú kapacitu.

Na týchto schémach sa pilotne overí mechanizmus automatizácie podpory ako sa spomína v reforme 1. Po úspešnom overení sa mechanizmus uplatní aj v novom programovom období za podmienky, že bude v súlade s dohodnutou Partnerskou dohodou.

Štátna pomoc:

V rámci schém sa poskytujú verejné finančné zdroje pre vysoké školy a verejné výskumné inštitúcie ako aj pre podniky. V rámci príslušných schém budú posúdené uplatniteľné pravidlá štátnej pomoci. V určitých prípadoch

môže verejné financovanie predstavovať štátnu pomoc, ale môže byť vyňaté z notifikácie. V prípade pomoci pre podniky môže verejné financovanie predstavovať štátnu pomoc, ale môže byť vyňaté z notifikácie, ak je poskytnuté v súlade so všeobecným nariadením o skupinových výnimkách (GBER; vzťahuje sa na pomoc, ktorá nepresahuje 40 mil. eur na projekt základného výskumu, 20 mil. eur na aplikovaný výskum, 15 mil. eur na experimentálny vývoj a 5 mil. eur na inovácie (pre malé a stredné podniky (MSP)) a pri dodržaní intenzity pomoci podľa oddielu 4).

Ak by hrozilo presiahnutie stanovených limitov v GBER, Slovensko sa bude usilovať o notifikáciu schémy štátnej pomoci.

Adresát:

Výskumné inštitúcie, vysoké školy, podniky, všetky subjekty oprávnené v programe Horizont Európa

Časový rozvrh:

- Spustenie aspoň 3 výziev na podporu participácie slovenských subjektov v programoch Horizont Európa a v medzinárodnom výskume a financovaných z fondu obnovy do Q4 2022
- Finančná podpora prihlášok a zapojených projektov v programoch Horizont Európa dosiahne najmenej 43 mil. eur v rámci výziev financovaných z fondu obnovy.do Q2 2026

3.2.2. Investícia 2: Podpora spolupráce firiem, akademického sektora a organizácií výskumu a vývoja

Výzvy:

Problémom výskumno-inovačného prostredia je minimálna spolupráca súkromného a verejného sektora, ktorá by mala viesť k novým nápadom, a to pravdepodobne aj pre nedostatok nástrojov motivujúcich k vzájomnej interakcii a spolupráci (viď príklad vedeckých parkov a vedecko-výskumných centier).

Dôvodom môže byť aj roztrieštenosť politiky výskumu a vývoja od inovačnej politiky. Chýbajúce prepojenia neumožňujú úspešné fungovanie celého výskumno-inovačného ekosystému.

Objem zdrojov vysokých škôl a SAV z výskumných väzieb so súkromnou sférou je nízke a v čase dokonca klesá (zdroj: Eurostat – súkromné výdavky na výskum a vývoj podľa zdroja financovania, ale s realizáciou vo verejnom sektore).

Priemyselné odvetvia a pracovné miesta na Slovensku sú v strednodobom horizonte ohrozené kvôli zásadným technologickým zmenám. Konkurencieschopnosť 21. storočia je postavená na vysokokvalifikovaných ľuďoch a inovačnej schopnosti, ale na Slovensku podniky s najvyššou exportnou schopnosťou (napr. výrobcovia automobilov a ich dodávatelia) sú takmer úplne odpojené od národnej vedecko-výskumnej bázy a neexistuje systematická spolupráca so vznikajúcimi technologickými firmami ani so vzdelávacími inštitúciami.

V miere digitalizácie podnikov (DESI) je Slovensko na 21.mieste v EÚ, čo predstavuje výzvu najmä z hľadiska toho, že pracovné miesta na Slovensku sú ohrozené alebo prejdú významnými technologickými zmenami.

V podiele inovujúcich podnikov je Slovensko na 24.mieste v EÚ, keď inovuje 30% podnikov, pričom v EÚ 50%.

Ciele:

Cieľom investície je stimulácia súkromnej participácie na výskume, vývoji a inováciách. Podporí sa tak rozsiahlejšia úloha súkromného sektora nielen pri financovaní výskumu, vývoja a inovácií, alokačná efektívnosť verejných prostriedkov, ale aj sieťovanie akademického a súkromného sektora a budovanie kapacít v súkromnom sektore. Zámerom je výrazne zvýšiť podiel inovujúcich podnikov, predovšetkým v prípade digitálnych inovácií. Cieľom je dotovať nielen kvantitu, ale aj kvalitu inovácií (vytvárať správne motivácie, nedeformovať a nepodporovať orientáciu na rentu).

Implementácia:

Zásobník programov a projektov:

- „Matching“ granty pre výskumné inštitúcie ku zdrojom získaným od súkromného sektora v rámci výskumnej spolupráce. Automatické pákovanie súkromných investícií spĺňajúcich ustanovené podmienky zvýši atraktívnosť investícií do výskumu a vývoja pre súkromné podniky a bude zároveň motivovať vysoké školy, SAV a iné výskumné inštitúcie viac vyhľadávať súkromné partnerstvá.
  Implementáciu zabezpečí Sekretariát Rady vlády pre vedu, techniku a inovácie. Zámerom je doplniť financie výskumným inštitúciám a vysokým školám („matching“) v 100%-nej výške toho, čo získali zo súkromných zdrojov. Avšak s princípom degresívnej platby nad určitý limit pri zmluvnom vzťahu s 1 firmou; napr. 100% pri získaných financiách do 0,5 mil. eur a 50% zo získaných financií v rozsahu 0,5 až 1 mil. eur. Presné nastavenie bude špecifikované na základe podrobného prieskumu a vyhodnotenia individuálnych prípadov v minulosti. Podľa Eurostatu takto za uplynulých 5 rokov získali vysoké školy a výskumné inštitúcie v priemere 16 mil. eur.
  Predpokladáme existenciu schémy v rokoch 2022-2026. Cieľom je podporiť súkromný a akademický sektor v budovaní vzájomných vzťahov.

- Stáže doktorandov a zamestnancov medzi podnikmi a akademickými výskumnými organizáciami, vrátane spoločného vedenie doktorandov medzi vysokými školami a podnikmi. Financovanie nástroja formou paušálu pre prijímajúcu organizáciu na mesiac pobytu vo firme, resp. v akademickej inštitúcii . Z paušálu by sa mohli financovať personálne výdavky mentora, ako aj spotrebný materiál na výskum. Pôjde o schému obdobnú, ako sú výmena zamestnancov pre výskum a inovácie (RISE) v rámci MSCA H2020, resp. výmena zamestnancov (Staff exchanges) v MSCA v Horizont Európa.

- Transformačné a inovačné konzorciá. Opatrenie sa týka zriadenia kooperatívnych Transformačných a inovačných konzorcií v ohniskách inovácie a v ostatných regiónoch vo vybraných sektoroch ekonomiky na základe kvalitných projektov definovaných zdola. Cieľom Transformačných a inovačných konzorcií je generovanie nových výskumno-vývojových a inovačných projektov v kľúčových sektoroch ekonomiky s transformačným potenciálom, vznik nových pracovných miest s vyššou pridanou hodnotou a rast inovačného ekosystému na národnej aj lokálnej úrovni. Predpokladá sa zriadenie minimálne dvoch až troch inovačných centier (primárne v Bratislave a Košiciach) zameraných na vybrané sektory ekonomiky s najväčším inovačným potenciálom. Môže ísť napríklad o smart mobilitu a témy týkajúce sa rozvoja inteligentných miest a regiónov, IT a kybernetickú bezpečnosť, biotechnológie/digitálnu medicínu alebo zelené technológie/obnoviteľné zdroje.
  Inšpiráciou pre opatrenie sú podobné aktivity, napr. MAGNET Consortiums v Izraeli, Mobility Innovation Hub CZ, Strategic Centres for Science, Technology and Innovation (SHOKs) Finland alebo Frauenhoferov inštitút.
  Opatrenie sa tak dopĺňa s reformami napr. v komponente 8 *Zvyšovanie kvality slovenských vysokých škôl*, ktoré cielia koncentráciu excelentných výskumných pracovísk. Transformačné a inovačné konzorciá idú ďalej a zapájajú výrazne aj súkromný sektor a ďalšie organizácie.
  Aktéri – startupy, vysoké školy/výskumné inštitúcie, etablované spoločnosti, podniky a združenia právnických osôb - by sa mali samoorganizáciou spojiť do konzorcií a predložiť komplexné projektové návrhy na vytvorenie týchto centier, popisujúce zloženie, organizačnú štruktúru a právnu formu centra, jeho ciele (vrátane súladu špecifických cieľov daného centra s očakávanými všeobecnými cieľmi), predpokladané aktivity, systém monitorovania KPIs, systém a plán financovania, spôsob zapojenia súkromných investorov a riadiace procedúry. Dôležitou podmienkou bude manažérske a odborné vedenie konzorcia významnou zahraničnou výskumno-vývojovou inštitúciou, ktorá má medzinárodné referencie v tejto oblasti.
  Konzorciá budú môcť samé definovať, aké presné špecifické ciele chcú dosiahnuť, akým spôsobom ich budú dosahovať a akou metrikou ich budú merať. Štát pri výbere aj v neskoršom hodnotení projektov určí hodnotiacej komisii najmä nasledovné kritériá/podmienky:

  - Počet špičkových študentov, doktorandov a vedcov pôsobiacich v danom centre.
    Dôvod: zvýšenie ľudského kapitálu v oblasti VVaI.
  - Miera súkromných investícií do výskumu, inovácií a vývoja financovaného centrom.
    Dôvod: zvýšenie participácie súkromného sektora na financovaní VVaI.

- Počet vytvorených verejno-súkromných partnerstiev v oblasti VVaI.
  Dôvod: verejno-súkromné partnerstvá sú osvedčeným konceptom pre rozvoj inovácií.
- Počet vzniknutých nových inovatívnych podnikov (startupov), ktoré sa presadia v medzinárodnom prostredí.
  Dôvod: životaschopné inovácie majú potenciál premeniť sa na žiadané produkty, preto je vhodné merať úspešnosť týchto produktov na trhu.

Oprávnenými prijímateľmi budú konzorciá vytvorené zo zmiešaných výskumných a inovačných tímov a startupov, ktoré budú pôsobiť v rámci centra. Počet členov konzorcia, počet prijímateľov regrantingovej pomoci, výšku pomoci, časový horizont si definuje samotné konzorcium. Medzi kľúčové predpokladané aktivity bude patriť:

- vyhľadávanie a stimulovanie nových výskumných projektov, spájajúcich výskumníkov, startupy, spin of expertov do výskumných partnerstiev a nových pilotných projektov (dôkaz koncepcie („proof-of-concepts“));
- vytvorenie nástrojov a zabezpečenie príchodu nových talentov a expertov zo zahraničia; doktorandské/postdoktorandské štipendiá a podpora tímov;
- zabezpečenie transferu technológií z akadémie do praxe; realizácia konkrétnych podnikateľských projektov komercionalizácie a monetizácia výskumu a inovácii;
- pomoc pri budovaní súkromno-akademické partnerstvá medzi startupmi, výskumnými inštitúciami a veľkými podnikmi;
- vytvorenie interného počiatočného kapitálu (seed)/ fondu rizikového kapitálu (VC fond)/grantového programu;
- rozvoj a udržiavanie ekosystémových aktivít – budovanie komunity inovátorov prostredníctvom inkubačných, akceleračných a iných podporných programov;
- pomoc pri zvyšovaní kapacity vedecko-výskumných inštitúcií spolupracovať s priemyslom.

Dotácia sa v rámci pilotného projektu poskytne vybraným konzorciám. Podmienkou bude, aby do spolufinancovania konzorcia zapojili svoje zdroje podnikateľský sektor a akademický sektor (aj vecným plnením a to poskytnutím personálnych a infraštruktúrnych kapacít). Cieľom je, aby sa stimulovala spolupráca jednotlivých aktérov a aktivácia súkromných zdrojov do vedy a výskumu. Zároveň sa overí koncept zdola nahor pri dizajne podporných nástrojov. Po overení a priebežnom vyhodnotení konceptu na pilotných transformačných a inovačných konzorciách sa nástroj uplatní aj pri EŠIF programoch s potenciálom rozšírenia na ďalšie obdobie, resp. na ďalšie konzorciá.

- Systém voucherovej podpory inovácií v podnikoch. Ide o zintenzívnenie spolupráce slovenských podnikov s ostatnými aktérmi inovačného ekosystému (na báze triple/quadriple helix) a zlepšenie prenosu znalostí a technológií do praxe vo forme inovácií. Prijímateľmi by mali byť prioritne slovenské MSP (100 – 200 subjektov ročne) s výškou individuálnej kumulatívnej pomoci do 200 000 eur počas obdobia 3 rokov. Na základe otvorenej výzvy a vyhodnotenej žiadosti dostane žiadateľ voucher, ktorý môže uplatniť za výskumné a inovačné služby poskytnuté širokým okruhom poskytovateľov, a to kumulatívne až do limitu vouchra. Pre minimalizáciu byrokracie sa zváži možnosti preplatenia vouchru zo strany prijímateľa, nie poskytovateľa služby. Nadväzuje sa na skúsenosti z existujúcej schémy inovačných voucherov. A aj vzhľadom na to sa výrazne rozširuje okruh oprávnených organizácií na služby ktorých možno voucher využiť, ale na druhej strane sa požaduje spoluúčasť. Vouchre môžu nadobúdať rôzne zameranie. Predbežne sú navrhnuté 3 typy vouchrov:
  A. **Inovačný voucher** – ktorý bude slúžiť na stimuláciu spolupráce MSP s nepodnikateľskými výskumnými inštitúciami, s vysokými školami alebo aj so súkromnými poskytovateľmi výskumno-vývojových služieb, či dokonca samosprávami (napr. Mestské laboratórium). Podporené tiež môžu byť rôzne certifikačné konania a skúšky, napr. za účelom uvedenia nového tovaru na trh, resp. pre vstup na nový trh. Voucher bude vyžadovať určitú mieru spoluúčasti zo strany prijímateľov. Umožnené budú opakované použitie jedenkrát ročne.
  Predpokladá sa poskytnutie 100 vouchrov ročne (zdvojnásobenie oproti súčasnému stavu vďaka rozšíreniu okruhu oprávnených poskytovateľov služieb) a to počas obdobia 2021-2026. Zatiaľ čo z EŠIF zo súčasného obdobia budú financované inovačné vouchre pre roky 2021 až 2023 najmä v menej rozvinutých regiónoch, zo zdrojov fondu obnovy budú financované inovačné vouchre pre

spoločnosti v Bratislavskom kraji a od roku 2022 po dočerpaní EŠIF aj pre spoločnosti zo zvyšku Slovenska.

B. **Digitálny voucher** – bude stimulovať digitalizáciu služieb a procesov u MSP. Oprávnenými nákladmi sú individualizované IT riešenia pre firmy (nie nákup hotových hardvérových a softvérových riešení), napr. nasadenie a zásadné vylepšenie informačného systému, e-commerce riešenia alebo kybernetická bezpečnosť. Predpokladá sa široký okruh poskytovateľov počnúc inými firmami, centrami digitálnych inovácií, vysokými školami alebo dokonca samosprávami (napr. Mestské laboratórium). Voucher bude vyžadovať určitú mieru spoluúčasti zo strany prijímateľov. Umožnené bude použitie iba jedenkrát pre jedného prijímateľa.
Digitálne vouchre sú komplementárne k investícii do Centier digitálnych inovácií (v komponente Digitálne Slovensko). Tie budú na strane ponuky poskytovať služby pre MSP vo forme diagnostiky a návrhov riešení. Vouchre budú na druhej strane stimulovať dopyt podnikov po týchto riešeniach. Zatiaľ čo z EŠIF zo súčasného obdobia budú financované digitálne vouchre pre roky 2021 až 2023 najmä v menej rozvinutých regiónoch, zo zdrojov fondu obnovy budú financované digitálne vouchre najmä pre spoločnosti v Bratislavskom kraji a po dočerpaní EŠIF aj pre spoločnosti zo zvyšku Slovenska.

C. **Patentový voucher** – slúži na podporu ochrany duševného vlastníctva. Bude určený pre MSP, výskumné inštitúcie, vysoké školy alebo fyzické osoby. Oprávnenými nákladmi sú všetky náklady patentového cyklu počnúc podaním patentovej prihlášky až po udržiavacie poplatky, a to vrátane prekladateľských a právnych služieb na ochranu a vymáhanie duševného vlastníctva. Oprávnenými sú náklady na ochranu duševného vlastníctva celosvetovo. Rovnako aj na konania na ochranu úžitkových vzorov, dizajnu, ochranných známok, ale aj dodatkových ochranných osvedčení topografií polovodičových výrobkov. Poskytované budú na neobmedzené množstvo patentových konaní avšak do maximálnej výšky 200 000 eur počas obdobia 3 rokov pre jedného prijímateľa. Vzhľadom na komplexnosť a zdĺhavosť procesov bude snaha o maximálne využitie jednotkových nákladov.

Štátna pomoc:

V rámci schém sa poskytujú verejné finančné zdroje pre vysoké školy a verejné výskumné inštitúcie ako aj pre podniky. V rámci príslušných schém budú posúdené uplatniteľné pravidlá štátnej pomoci. V určitých prípadoch môže verejné financovanie predstavovať štátnu pomoc, ale môže byť vyňaté z notifikácie.

V rámci schémy Transformačné a inovačné konzorciá pôjde o poskytnutie štátnej pomoci. Vzhľadom na uvažovanú výšku pomoci hrozí prekročenie limitov GBER, aby mohla byť pomoc vyňatá z nutnosti notifikácie (7,5 mil. eur pre pomoc pre inovačné zoskupenia). Slovensko požiada o notifikáciu investičnej pomoci.

Adresát:

Výskumné inštitúcie, vysoké školy, podniky, zahraničné vedecko-výskumné inštitúcie, záujmové združenia právnických osôb, samosprávne kraje

Časový rozvrh: 2022-2026

- Zverejnenie aspoň 5 výziev na podporu spolupráce firiem, akademického sektora a organizácií výskumu a vývoja financovanej z fondu obnovy do Q4 2022
- Najmenej 2 500 podporených spoločných projektov spolupráce v rámci výziev financovaných z fondu obnovy a v rámci regrantingových schém Transformačných a inovačných konzorcií do Q4 2024
- Najmenej 5 500 podporených spoločných projektov spolupráce v rámci výziev financovaných z fondu obnovy a v rámci regrantingových schém Transformačných a inovačných konzorcií do Q2 2026

3.2.3. Investícia 3: Excelentná veda

Výzvy:

Excelentný výskum nemá dostatočné možnosti na realizáciu v slovenských podmienkach

- Súťažné financovanie cez pravidelné schémy je výrazne podfinancované, pričom absentujú viaceré druhy schém, ktoré reprezentujú dobrú prax zo zahraničia (najmä veľké schémy pre excelentné tímy). To nemotivuje excelentných výskumníkov pre realizáciu kariéry na Slovensku.
- Na priemerný projekt zo schémy VEGA je ročne vyčlenených 8 868 eur pri vysokých školách a 7 169 eur pri SAV, čo vzhľadom na vysoký počet zapojených riešiteľov a absenciu kapitálových výdavkov neumožňuje riešiť excelentnú vedu.
- Maximálna výška grantu cez všeobecnú výzvu APVV dosahuje 250 000 eur, pričom nemožno financovať kapitálové výdavky. Reálna ročná alokácia na projekt dosahuje okolo 50 000 eur.
- Priemerná mzda vysokoškolských učiteľov v roku 2019 vo výške 1 737 eur s nízkym rozptylom (kvartilové rozpätie 25/75 dosahuje v priemere iba 1,43). Priemerný plat profesorov na verejných vysokých školách v roku 2019 bol 2 520 eur. Tí najlepší profesori (horný kvartil) dosahujú mzdu cez 3 000 eur iba na 3 vysokých školách.
- Nedostatočná ponuka domácich grantov, malá miera zapájania sa do ERA projektov, nízka miera spolupráce so súkromným sektorom v kombinácii s nízkym a rovnostárskym mzdovým ohodnotením nevytvárajú podmienky pre prilákanie a udržanie excelentných výskumníkov.

Slovenskému výskumnému ekosystému chýbajú ľudské zdroje zo zahraničia.

- Miera internacionalizácie výskumného prostredia je veľmi nízka (iba 2% akademických zamestnancov vysokých škôl pochádza zo zahraničia). Jediným významnejším programom pre príchod zahraničných výskumníkov je program Slovenský akademický a vedecký program (SASPRO). Naopak, až na výnimky zažíva Slovensko odliv talentovaných výskumníkov von z krajiny. To úzko súvisí s platovými a kariérnymi možnosťami pre najlepších domácich a zahraničných vedcov.

Ciele:

Cieľom je vytvorenie medzinárodne kompetitívneho a internacionalizáciu stimulujúceho prostredia pre najlepších vedcov, a to aj z platového hľadiska ako aj z hľadiska dostupnosti atraktívnych výskumných schém. Špičkové ľudské zdroje sú nielen nevyhnutné pre realizáciu celkovej stratégie výskumu, vývoja a inovácií, ale majú aj efekt snehovej gule (priťahujú ďalších obdobných jednotlivcov).

Cieľom je aj naštartovať slovenský výskumný ekosystém, aby bol lepšie pripravený na výraznejšie zapojenie do európskeho výskumného priestoru, čo pomôže do budúcnosti znížiť závislosť slovenského výskumného a inovačného ekosystému na eurofondoch a zdrojoch rozpočtu. Taktiež výrazne podporí cezhraničnú spoluprácu.

Implementácia:

Uvažované schémy majú za cieľ prilákať a motivovať špičkových výskumníkov, aby realizovali svoj excelentný výskum na Slovensku.

Zásobník programov a projektov:

- **Štipendiá pre excelentných výskumníkov rôznej fáze kariéry (R1-R4)**. Vytvoria kompetitívne pracovné a mzdové podmienky pre kariéru na Slovensku. Súčasťou štipendia je poskytnutie zdrojov na výskumný projekt. Určené budú pre najlepšie pracoviská na najkvalitnejších výskumných vysokých školách, SAV, výskumných inštitútoch a pre výskumných pracovníkov v súkromnom sektore. Cieľom je prilákať cez fond obnovy ako odrazový mostík kritickú masu špičkových výskumníkov, aby realizovali svoj excelentný výskum na Slovensku (výzvy budú vyhlásené raz alebo dva-krát). Pôjde o dodatočných excelentných výskumníkov nad rámec existujúcich personálnych kapacít. Nesmie ísť iba o zmenu statusu existujúcich pracovníkov bez navýšenia celkového počtu výskumníkov. Následne predpokladáme, že vďaka iným reformám, špičkovosti samotných prilákaných/udržaných vedcov ako aj cieleným investičným nástrojom (z fondu obnovy a EŠIF) sa podarí navýšiť mieru spolupráce s firmami a projekty z Horizontu Európa. Pomôcť by tomu mali aj reformy a investície v komponentoch 8 (Vysoké školy) a 10 (*Lákanie a udržanie talentu*), ktoré sú úzko previazané s týmto komponentom a komplementárne sa posilňujú, a ktoré by mali zvýšiť atraktivitu výskumu na Slovensku, resp. zjednodušiť príchod výskumníkov na Slovensko. To posilní dlhodobú udržateľnosť a dokonca naviazanie ďalších excelentných výskumníkov. Podmienkou bude, aby

definovaná časť štipendií bola alokovaná pre študentov/výskumníkov prichádzajúcich zo zahraničia a umožnila sa tak väčšia internacionalizácia akademického prostredia.
Takýto tip štipendií býva bežne uplatňovaný v medzinárodnom výskumnom prostredí na prilákanie nových excelentných výskumníkov. A to najmä zo zahraničia. V prípade Slovenska však ide o veľmi špecifickú situáciu a to vzhľadom na výrazný a pokračujúci odliv talentov, ktorý nepozorujeme iba pri študentoch. Preto sa navrhuje kombinovať podporu prilákania excelentných vedcov zo zahraničia s nástrojom na udržanie excelentných vedcov. To existujúce schémy napr. v MSCA neumožňujú a preto plán obnovy a odolnosti je vhodným nástrojom.

A. Štipendiá pre excelentných PhD. študentov (R1). Troj- až štvor-ročné štipendiá pre excelentné PhD programy. Poskytne sa štipendium odvodené od schémy SASPRO2 a poskytne sa pre 200 uchádzačov spolu vo výzvach v rokoch 2022 a 2023.
B. Postdoktorandské štipendium (R2). Trojročné štipendiá vo výške odvodené od schémy SASPRO2 Štipendium sa poskytne pre 150 uchádzačov spolu vo výzvach v rokoch 2022 a 2023.
C. Štipendium pre samostatných výskumných pracovníkov (R3). Štvorročné štipendium vo výške odvodené od schémy SASPRO2. Štipendium sa poskytne pre 50 uchádzačov vo výzve v roku 2022.
D. Štipendium pre vedúcich výskumných pracovníkov (R4). Päťročné štipendium vo výške odvodené od schémy SASPRO2. Štipendium sa poskytne pre 25 uchádzačov vo výzve v roku 2022.

- **Veľké projekty pre excelentných výskumníkov** - výzva na veľké projekty s výrazným inovačným potenciálom , vrátane oprávnenosti kapitálových výdavkov. Cieľom je rozvoj prístrojového vybavenia excelentných tímov v strategicky definovaných oblastiach výskumu a vývoja na konkurencieschopnú úroveň pri riešení európskych projektov a na stabilizáciu ľudských zdrojov ako aj podpora projektov v súkromnom sektore. Novinkou oproti v súčasnosti poskytovaných schémam je možnosť vyššieho rozpočtu (doterajšie všeobecné výzvy APVV mali limit 250 000 eur na celú dobu riešenia projektov) a oprávnenosť kapitálových výdavkov. Predbežne sa navrhuje vyhlásenie výzvy koncom roka 2021 a opakovane v roku 2022.
- **„Early stage“ research granty.** Štartovacie granty (10-tisíc ročne; na 1 až 2 roky); v počte 100 grantov ročne, pre doktorandov a do 5 rokov od nadobudnutia titulu PhD. s cieľom naštartovania vedecko-výskumnej produktivity mladých vedeckých pracovníkov a podpory internacionalizácie výskumu a vývoja. Mladí vedeckovýskumní pracovníci dostanú možnosť naštartovať výskum vo svojej vlastnej oblasti a budú tak lepšie pripravení na podávanie projektov v štandardných národných alebo európskych schémach.
- „**Booster“** pre dobre fungujúce existujúce schémy podpory výskumu a vývoja v podobe doplnenia kapitálových výdavkov na financovanie projektov objaviteľského charakteru s cieľom zlepšenia prístrojového vybavenia a iných nákladov na experimentálne práce v teréne excelentných a úspešných tímov. Momentálne sa v rámci všeobecnej výzvy neposkytujú kapitálové výdavky, a to vzhľadom na obmedzenosť zdrojov. Spoliehanie sa pri kapitálových výdavkoch iba na veľké EŠIF projekty, ktoré sú nárazového charakteru ohrozuje stabilitu a dlhodobý rozvoj výskumných aktivít.
  Je zabezpečená komplementarita s národnými zdrojmi a aj s EŠIF zdrojmi (prostredníctvom programu sa preklenuje „hluché“ obdobie medzi končiacimi projektmi programového obdobia 2014-2020 a nábehom zdrojov z nového programového obdobia.

Štátna pomoc:

V rámci schém sa poskytujú verejné finančné zdroje pre vysoké školy a verejné výskumné inštitúcie ako aj pre podniky. V rámci príslušných schém budú posúdené uplatniteľné pravidlá štátnej pomoci. V určitých prípadoch môže verejné financovanie predstavovať štátnu pomoc, ale môže byť vyňaté z notifikácie.

Adresát:

Výskumné inštitúcie, vysoké školy, súkromný sektor

Časový rozvrh: 2021-2026

- Zverejnenie aspoň 6 výziev na podporu excelentného výskumu/výskumníkov financovaných z fondu obnovy do Q4 2022
- Najmenej 500 excelentných výskumníkov získa štipendium alebo bude zapojených do grantov v rámci Veľkých projektov pre excelentných výskumníkov, „early stage" výskumných grantov alebo projektov vo výzvach, ktoré získajú kapitálové financovanie z fondu obnovy do Q1 2024
- Najmenej 1 000 excelentných výskumníkov získa štipendium alebo bude zapojených do grantov v rámci Veľkých projektov pre excelentných výskumníkov, „early stage" výskumných grantov alebo projektov vo výzvach, ktoré získajú kapitálové financovanie z fondu obnovy do Q1 2026

3.2.4. Investícia 4: Výskum a inovácie pre dekarbonizáciu ekonomiky

Výzvy:

- V APVV dlhodobo absentujú tematicky zamerané výzvy na podporu výskumu a vývoja.
- Absentuje koordinácia podpory všetkých úrovní celého výskumno-inovačného ekosystému od úrovne pripravenosti technológie (TRL)1 až TRL 9[141].
- Národné výzvy nie sú tematicky previazané na výzvy Horizont
- Zníženie emisií skleníkových plynov do roku 2030 o 55% oproti roku 1990 a cieľ uhlíkovej neutrality do roku 2050 si vyžaduje zvýšené výskumné a inovačné úsilie naprieč celou ekonomikou.

Ciele:

Cieľom je zlepšenie synergií medzi národnými a európskymi témami výskumu a vývoja. Táto podpora je zameraná na zelené dekarbonizačné témy, ktoré budú mať silné miesto v programe Horizont Európa a v iných EÚ iniciatívach. Vďaka tomu budú slovenské subjekty pripravené na európske výzvy podpory výskumu a inovácií a medzinárodné partnerstvá. Zároveň sa vďaka koordinácii finančnej pomoci do všetkých úrovní TRL 1 až TRL 9 synergicky stimuluje celý výskumno-inovačný ekosystém.

Implementácia:

Vyhlásia sa tematicky zamerané výzvy na podporu prechodu na zelenú ekonomiku, teda na dekarbonizáciu ekonomiky, ako aj odolnosť a prispôsobenie sa zmenám klímy. Dotácie by mali smerovať do tém, ktoré sa očakávajú aj v tematických prioritách Horizont Európa („Orientácie k prvému strategickému plánu pre program Horizont Európa"), v rámci tematického klastra 5: Klíma, energia a mobilita):

- Bezuhlíková energetika
- Elektrifikácia
- Vodík, batériové technológie a alternatívne palivá
- Nízkoemisné priemyselné procesy a materiály
- Bio-ekonomika, udržateľné poľnohospodárstvo a lesníctvo.

Malo by ísť o viacero výziev pokrývajúcich celý výskumný a inovačný cyklus (TRL 1 až 9). Výzvy budú vyhlásené najneskôr v roku 2022.

Rozpočet na tieto tematicky zamerané výzvy predstavuje 78,7 mil. eur. Najväčšia alokácia bude smerovať na demonštratívne projekty a pokročilejšie úrovne TRL. Spoločným motívom všetkých projektov bude snaha o zníženie emisií a prispôsobenie sa zmenám klímy . Špecifickú komplementárnu podporu k financovaniu z EŠIF zdrojov bude predstavovať pomoc projektom zapojeným do dôležitých projektov spoločného európskeho záujmu (IPCEI) iniciatív v Bratislavskom samosprávnom kraji.

Výzvy umožnia riešenie naprieč všetkými definovanými doménami inteligentnej špecializácie.

Štátna pomoc:

V rámci schém sa poskytujú verejné finančné zdroje pre vysoké školy a verejné výskumné inštitúcie ako aj pre podniky. V rámci príslušných schém budú posúdené uplatniteľné pravidlá štátnej pomoci. V určitých prípadoch

[141] TRL – Technology Readiness Level – Úrovne pripravenosti technológie

môže verejné financovanie predstavovať štátnu pomoc, ale môže byť vyňaté z notifikácie. Podľa potreby tiež využije schému podľa pravidiel štátnej pomoci financovania IPCEI iniciatív.

Adresát:

Nepodnikateľské a súkromné výskumné inštitúcie, vysoké školy, podniky, neziskové organizácie zamerané na priemyselné inovácie a výskumného charakteru, záujmové združenia právnických osôb a priemyselné komory zriadené samostatným zákonom

Časový rozvrh:

- Zverejnenie aspoň 2 výziev pre tematické dopytovo-orientované projekty na riešenie výziev zelenej transformácie a dekarbonizácie, ako aj odolnosť a prispôsobenie sa zmenám klímy do Q4 2022
- Výber aspoň 45 výskumných, vývojových a inovačných projektov na riešenie výziev zelenej transformácie a dekarbonizácie do Q4 2024
- Vyplatená podpora aspoň 45 výskumným, vývojovým a inovačným projektom na riešenie výziev zelenej transformácie a dekarbonizácie do Q2 2026

3.2.5. Investícia 5: Výskum a inovácie pre digitalizáciu ekonomiky

Výzvy:

- V APVV dlhodobo absentujú tematicky zamerané výzvy na podporu výskumu a vývoja.
- Absentuje koordinácia podpory všetkých úrovní celého výskumno-inovačného ekosystému od TRL 1 až TRL 9.
- Národné výzvy nie sú tematicky previazané na výzvy Horizont.
- Slovenská ekonomika patrí medzi najviac ohrozené automatizáciou v OECD; Aktuálna kríza zvýrazňuje potrebu digitálnej transformácie ekonomiky z hľadiska udržania konkurencieschopnosti, odolnosti ekonomiky a spoločnosti ako z pohľadu budovania strategickej autonómie EÚ.

Ciele:

Cieľom je zlepšenie synergií medzi národnými a európskymi témami výskumu a vývoja. Táto podpora je zameraná na digitálne témy, ktoré budú mať silné miesto v programe Horizont Európa a v iných EÚ iniciatívach. Vďaka tomu budú slovenské subjekty pripravené na európske výzvy podpory výskumu a inovácií a medzinárodné partnerstvá. Zároveň sa vďaka koordinácii finančnej pomoci do všetkých úrovní TRL 1 až TRL 9 synergicky stimuluje celý výskumno-inovačný ekosystém.

Implementácia:

Vyhlásia sa tematicky zamerané výzvy na podporu prechodu na digitálnu ekonomiku, čo pomôže napĺňať ambície EK v oblasti digitálnej autonómie. Dotácie by mali smerovať do tém, ktoré sa očakávajú aj v tematických prioritách Horizont Európa („Orientácie k prvému strategickému plánu pre program Horizont Európa“), v rámci tematického klastra 4: Digitalizácia, priemysel a vesmír), napr.

- Priemyselné technológie (napr. automatizácia v priemysle)
- Kľúčové digitálne technológie (napr. kybernetická bezpečnosť; kvantové technológie v oblasti kybernetickej bezpečnosti, senzorov a internetu vecí; mikroelektronika a elektronické komponenty, cloudové riešenia)
- Umelá inteligencia a robotika.

Malo by ísť o viacero výziev pokrývajúcich celý výskumný a inovačný cyklus (TRL 1 až 9). Výzvy budú vyhlásené najneskôr v roku 2022. Rozpočet na tieto tematicky zamerané výzvy predstavuje 134 mil. eur. Najväčšia alokácia bude smerovať na demonštratívne projekty a pokročilejšie úrovne TRL.

V prípade pokročilejších úrovní TRL investícia vyplní aj „medzeru“, pre ktorú v súčasnosti neexistuje efektívny nástroj z verejných zdrojov, a to v rozpätí približne 50 000 až 300 000 eur na projekt a v demonštratívnom nasadzovaní technológií vyvinutých a skúmaných v predošlých úrovniach TRL. Bude prirodzene nadväzovať na systém vouchrovej pomoci (viď. vyššie) a spoločne budú tvoriť základ pre finančne a implementačne náročnejšie, ale komplementárne nástroje z EŠIF, resp. Operačný program (OP) Slovensko. Pomoc by malo byť možné kombinovať aj s finančnými nástrojmi. Špecifickú komplementárnu podporu k financovaniu z EŠIF zdrojov bude predstavovať pomoc projektom zapojeným do IPCEI iniciatív v Bratislavskom samosprávnom kraji.

Výzvy umožnia riešenie naprieč všetkými definovanými doménami inteligentnej špecializácie.

Štátna pomoc:

V rámci schém sa poskytujú verejné finančné zdroje pre vysoké školy a verejné výskumné inštitúcie ako aj pre podniky. V rámci príslušných schém budú posúdené uplatniteľné pravidlá štátnej pomoci. V určitých prípadoch môže verejné financovanie predstavovať štátnu pomoc, ale môže byť vyňaté z notifikácie. Podľa potreby tiež využije schému podľa pravidiel štátnej pomoci financovania IPCEI iniciatív.

Adresát:

Nepodnikateľské a súkromné výskumné inštitúcie, vysoké školy, podniky, neziskové organizácie, záujmové združenia právnických osôb a priemyselné komory zriadené samostatným zákonom

Časový rozvrh:

- Zverejnenie aspoň 2 výziev pre tematické dopytovo-orientované projekty na riešenie výziev digitálnej transformácie do Q4 2022
- Výber aspoň 150 výskumných, vývojových a inovačných projektov na riešenie výziev digitálnej transformácie.do Q4 2024
- Vyplatená podpora aspoň 150 výskumným, vývojovým a inovačným projektom na riešenie výziev digitálnej transformácie do Q2 2026

3.2.6. Investícia 6: Finančné nástroje na podporu inovácií

Výzvy:

- Priemyselné odvetvia a pracovné miesta na Slovensku sú v strednodobom horizonte ohrozené kvôli zásadným technologickým zmenám. Konkurencieschopnosť 21. storočia je postavená na vysokokvalifikovaných ľuďoch a inovačnej schopnosti, ktorá potrebuje reflektovať výzvy digitálnej a zelenej transformácie ekonomiky.
- V miere digitalizácie podnikov (DESI) je Slovensko na 21.mieste v EÚ, čo predstavuje výzvu najmä z hľadiska toho, že pracovné miesta na Slovensku sú ohrozené alebo prejdú významnými technologickými zmenami.
- V podiele inovujúcich podnikov je Slovensko na 24.mieste v EÚ, keď inovuje 30 % podnikov, pričom v EÚ 50 %.
- Na základe aj týchto faktov a medzinárodného (objektívneho) hodnotenia, považujeme za významné a potrebné spustiť aj finančné schémy na podporu digitalizácie a zelených riešení, či už ako kapitálové alebo dlhové nástroje.

Ciele:

Cieľom je výrazne zvýšiť podiel inovujúcich podnikov, predovšetkým v prípade digitálnych a zelených inovácií a podporiť rozvoj technologicky perspektívnych firiem.

Implementácia:

Zásobník programov:

- Investície do spoločností so signifikantným technologickým a inovatívnym potenciálom. Najvýznamnejším cieľom programu bude implementácia finančných prostriedkov do spoločností (vo forme kapitálového vstupu alebo úveru), prinášajúcich na trh významné technologické a inovatívne riešenia, ktoré v

dlhodobom horizonte deklarujú rastový potenciál. Produkty by mali vykazovať určitú formu škálovateľnosti a potenciál širšieho spektra využitia. Očakávame, že tieto firmy budú významne investovať aj do výskumu a vývoja a tak etablovanie týchto spoločných povedie k posilneniu výskumno-vývojového prostredia v SR. Spoločnosti budú mať presne determinované míľniky, ktorých dosiahnutie musí spoločnosť preukázať, aby vzniklo právo na čerpanie ďalších tranží. Z hľadiska princípov dobrého riadenia a ponaučení z predchádzajúcich období bude investovanie podmienené maximálnou transparentnosťou, zapájaním súkromných zdrojov a plnením stanovených míľnikov.

- **Kapitálový vstup v rannej fáze životného cyklu podnikov**

Na identifikáciu potenciálnych cieľových spoločností a následnú implementáciu finančných prostriedkov bude SIH využívať spoluprácu s finančnými sprostredkovateľmi. Koncentrácia bude majoritne na rannú fázu („seed fázu“) životného cyklu podnikov, z dôvodu dlhodobej poddimenzovanosti kapitálových investícií práve v tejto fáze z dôvodu vyššieho rizika, ktoré odrádza mnohé súkromné fondy od investovania. Vybranými príjemcami budú spoločnosti, ktoré preukážu požadovanú úroveň inovatívnosti svojich produktov, potrebnú veľkostnú kategóriu a všetky náležité informácie pre potreby investičného procesu. Predmetné spoločnosti ďalej musia spĺňať všetky legislatívne rámce a podmienky, ktoré umožňujú realizáciu samotnej investície (napr. absencia dlhov voči štátu a štátnym inštitúciám, vylúčené odvetvia). Predovšetkým sa bude jednať o mikro, malé a stredné podniky s technologickým zameraním, prinášajúcim inovácie.
Fondy na podporu začínajúcich podnikov zahájili svoju činnosť začiatkom roka 2020. Rýchlosť implementácie presahuje predpokladané hodnoty stanovené vo verejnom obstarávaní. K dnešnému dňu bolo podporených 36 podnikov v celkovej zmluvnej výške viac než 22 mil. eur.
SIH v súčinnosti s finančnými sprostredkovateľmi plánuje investovať prostriedky v predbežnom objeme 15 mil. eur (v cenách roku 2021) v rámci plánu obnovy. Obdobnou formou SIH aktuálne poskytuje prostriedky z nástroja rizikového kapitálu pre začínajúce podniky a preto nebude pre SIH potrebné opätovné nastavovanie jednotlivých procesov. SIH bude predovšetkým vychádzať z predchádzajúcich skúseností z implementácie prostriedkov v rámci NDF II., preto v prípade schválenia plánu obnovy a príslušnej národnej legislatívy vie v relatívne krátkom časovom horizonte spustiť implementáciu finančného nástroja. Realizácia prvých investícií bude taktiež závisieť aj od dĺžky trvania výberu finančných sprostredkovateľov. Proces výberu trvá v priemere pol roka až rok.

Absorpčná kapacita na podporu začínajúcich podnikov do výšky 15 mil. eur na trhu existuje. Berúc do úvahy priemernú výšku investície vo výške 500 000 eur, by bolo možné podporiť až 30 projektov z dodatočných 15 mil. eur (v cenách roku 2021). Konkrétne výdavky nie je možné špecifikovať vzhľadom na oblasť výskumu a inovácii ako aj na fakt, že sa jedná o podporu spoločností prostredníctvom kapitálových, resp. kvázi kapitálových investícii, pri ktorých je oprávneným výdavkom samotné poskytnutie investície do spoločnosti. Finančný nástroj by mal byť neštruktúrovaný tak, aby existovali synergie s aktuálnym finančným nástrojom, ktorého implementácia prebieha, resp. nový finančný nástroj by mal mať viac vyšpecifikovanú potrebu orientácie na projekty výskumu, vývoja a inovácii.
Predbežný harmonogram finančného nástroja záleží od samotného nastavenia a času spustenia podporných programov. SIH dokáže poskytovať pomoc takmer s okamžitou platnosťou s využitím zabehnutých procesov a predchádzajúcich skúseností.

Nastavenie mechanizmu monitorovania a reportovania bude priamo závislé od spôsobu implementácie finančných nástrojov, či už prostredníctvom finančných sprostredkovateľov (zmluvne definovaná forma pravidelného monitoringu a reportingu), alebo formou priamych investícií (individuálne v závislosti od uzavretej zmluvy)

- **Kapitálový vstup do spoločností v rastovej fáze**

Na túto podporu budú zriadené fondy rizikového kapitálu, ktoré budú zamerané na jednotlivé fázy podnikateľského cyklu a v závislosti od fázy podnikateľského cyklu budú nastavené rôzne fázy zdieľania rizika. Tu sa počíta s participáciou súkromného kapitálu až na úrovni pari-passu. Jedná sa najmä o spoločnosti, ktoré vyvíjajú technologicky náročnejší produkt, pre ktorý je nevyhnutná určitá časová perióda

testovania a škálovania, produkt, ktorý je pripravený na expandovanie na trhy EÚ a trhy mimo EÚ. V takýchto prípadoch je veľmi často potrebné dodatočné kapitálové financovanie pre kladný výsledok predmetných činností a ďalšie pokračovanie spoločnosti. Fond bude investovať do spoločností v rastovej fáze („growth fáze“) ich vývoja a špecializuje sa najmä na chytré peniaze („smart money“), ktoré majú podnikateľovi pomôcť najmä pri expanzii, rozširovaní poskytovania služieb resp. výroby.
Cieľom je aspoň 10 investícií do spoločností do výšky 1,500.mil eur na investíciu (v cenách roku 2021). Celkový počet podporených spoločností bude závisieť od prideleného rozpočtu komponentu.

Spoločnosti budú mať presne determinované míľniky, ktorých dosiahnutie musí spoločnosť preukázať, aby vzniklo právo na čerpanie ďalších tranží. Z hľadiska hodnoty za peniaze princípov dobrého riadenia a ponaučení z predchádzajúcich období bude investovanie podmienené maximálnou transparentnosťou, zapájaním súkromných zdrojov a plnením stanovených míľnikov.

Prostriedky budú poskytované za komerčných podmienok s plánovaným výnosom nad úrovňou úrokových sadzieb čo eliminuje riziko poskytovania štátnej pomoci.

- **Mikroúvery**

Pre zvýšenie motivácie MSP vstupovať do projektov zo zelenej a digitálnej oblasti („green a digital“) navrhujeme nastavenie návratnej formy financovania pomocou úverových produktov. Jedná sa konkrétne o poskytovanie „zelenej“ alebo „digitálnej“ pôžičky, ktoré umožnia kombinovať pôžičkový/úverový produkt spolu s grantovým financovaním podpory „zelených“ a digitálnych“ tém MSP. Pôžičky by boli kombinovateľné s grantovým mechanizmom v objeme 10-30% z objemu úveru.

- „Zelená pôžička“ – pôžička poskytovaná od 10.000 – 200.000 eur so splatnosťou 12-84 mesiacov s účelom použitia na krytie nákladov spojených s úpravou procesov, investíciami a technológiami tak aby znížili negatívne vplyvy vyplývajúce zo svojej podnikateľskej činnosti na životné prostredie. Poskytnutie pôžičky bude striktne naviazané na merateľné ukazovatele zníženia environmentálneho zaťaženia. Poskytnutie grantového mechanizmu v objeme od 10-30% z objemu úveru bude naviazané na výšku investície MSP. Návratnosť pôžičky navrhujeme zabezpečiť ručením a to na základe bodovacieho systému („skóringu“) vykonanom na MSP.
- „Digitálna pôžička“ - pôžička poskytovaná od 10.000 – 200.000 eur so splatnosťou 12-84 mesiacov s účelom použitia, ktorý má smerovať na podporu zavedenia alebo modernizácie digitálnych procesov v samotných MSP. Poskytnutie grantového mechanizmu v objeme od 10-30% z objemu úveru bude naviazané na výšku investície MSP. Návratnosť pôžičky navrhujeme zabezpečiť ručením a to na základe bodovacieho systému („skóringu“) vykonanom na MSP.

Cieľovým príjemcom sú všetky MSP, ktoré majú potenciál na využitie „zelenej“ a „digitálnej“ pôžičky.

Pri navrhovanej alokácii 10 mil. eur s priemernou výškou pôžičky 80.000 eur (v cenách roku 2021) počítame s poskytnutím približne 125 pôžičiek do roku 2026

- 8/2021 príprava programu na poskytovanie pôžičiek, úprava skóringoveho modelu
- 10/2021 vyhlásenie programu a spustenie kampane
- 10/2021 poskytovanie pôžičiek

Priebeh poskytovania pôžičiek:
- prijatie žiadosti o pôžičku
- posúdenie – skóring žiadateľa
- schválenie/zamietnutie žiadosti
- zazmluvnenie a určenie podmienok čerpania pôžičky
- kontrola splnenia podmienok čerpania a čerpanie
- pravidelný monitoring klienta na mesačnej báze

Prostriedky budú poskytované za komerčných podmienok, tak ako je už nastavené poskytovanie pôžičiek zo zdrojov štátneho rozpočtu a to s plánovaným výnosom čo eliminuje riziko poskytovania štátnej pomoci.

Štátna pomoc: V rámci schém sa poskytujú verejné finančné pre podniky. V rámci príslušných schém budú posúdené uplatniteľné pravidlá štátnej pomoci. V určitých prípadoch môže verejné financovanie predstavovať štátnu pomoc, ale môže byť vyňaté z notifikácie. Spoločnostiam sa poskytne investičná pomoc vo výške, ktorá individuálne spĺňa podmienky limitu GBER, resp. pravidlo *de minimis*. Aby v prípade kumulácie štátnej pomoci neprišlo k prekročeniu jej limitov, Slovensko zváži notifikáciu schémy investičnej pomoci.

Adresát:

Podniky, záujmové združenia právnických osôb, samosprávy

Časový rozvrh:

- Kapitálový vstup cez správcu fondov
  - Q4/2021 Spustenie výzvy na výber správcov fondov do Q4/2021
  - Q2/2022 Vyhodnotenie ponúk a výber správcov
  - Q3/2022 Postupné zriaďovanie fondov a nastavenie vzájomnej spolupráce
  - Q4/2022 Započatie investičného procesu
  - Q4/2022 Schválenie investícií do prvých cieľových spoločností

- Kapitálový vstup cez fond rizikového kapitálu
  - Q4 2021 – postupné zriaďovanie fondov
  - Q1 2022 – implementácia
- Spustenie činnosti fondu rizikového kapitálu a činnosti vybraných správcov fondov do Q4 2022
- Spustenie výziev na poskytovanie „zelenej“ a „digitálnej“ pôžičky do Q4 2022
  - 8/2021 príprava programu na poskytovanie pôžičiek, úprava skóringoveho modelu
  - 10/2021 vyhlásenie programu a spustenie kampane
  - 10/2021 poskytovanie pôžičiek
- Poskytnutá podpora prostredníctvom finančných nástrojov spolu 165 firmám do Q2 2026. Z toho:
  - Zrealizovaná podpora 30 spoločnostiam vo forme investície v rannej fáze životného cyklu podnikov
  - Zrealizovaná podpora 10 spoločnostiam vhodných pre kapitálový vstup do spoločností v rastovej fáze
  - Poskytnutie 125 „zelených“ alebo „digitálnych“ pôžičiek

3.2.7. Investícia 7: IT podpora jednotného grantového systému výskumu a vývoja

Výzvy:

Jednotlivé agentúry (systém VEGA, systém KEGA, systém APVV, ITMS) využívajú rozličné informačné a komunikačné technológie (IKT) na komunikáciu so žiadateľmi, komisiami a radami a externými hodnotiteľmi.

- Agentúry nemajú k dispozícii systém na hodnotenie projektov medzinárodným panelom alebo s využitím posudkov EK
- Tieto systémy navzájom nekomunikujú (napr. kontrola alokácie FTE, kontrola dvojitého vykazovania) a nekomunikujú ani s vonkajšími systémami (CREPČ, CREUČ).

Ciele:

Nový informačný systém umožní zjednotiť a zrýchliť systém hodnotenia, vrátane možnosti komunikácie s hodnotiteľmi v anglickom jazyku, využívanie hodnotenia medzinárodným panelom alebo využívanie hodnotení EK. Čiže nadväzuje na ciele reformy 1.

Implementácia:

Vo väzbe na zjednotenie systému hodnotenia v agentúrach na podporu výskumu a vývoja sa v roku 2022 obstará nový informačný systém. Investícia nadväzuje na časť reformy 1, a to na zjednotenie systému hodnotenia v agentúrach podporujúcich výskum a vývoj. Informačný systém bude mať niekoľko vlastností/modulov, a to:

1. Modul na prepojenie s registrom zamestnancov vysokých škôl, prípadne zamestnancov vo VVI a ostatných sektorov vedy a techniky.
2. Modul na prepojenie s registrami organizácií pôsobiacich v oblasti VaV.
3. Modularita systému pre flexibilné využívanie rôznych systémov hodnotenia:
   a) Hodnotenie s využitím posudkov - toto umožňuje aj súčasný IT systém
   b) Hodnotenie medzinárodným panelom - túto formu hodnotenia prinesie reforma grantového systému a súčasný systém ju nepozná a nie je na ňu prispôsobený
   c) Hodnotenie s využitím posudkov EK - túto formu hodnotenia prinesie reforma grantového systému a súčasný systém ju nepozná a nie je na ňu prispôsobený.
4. Modul na prepojenie s registrom publikačných výstupov v oblasti hodnotenia projektov aj v oblasti reportu výsledkov projektu - súčasný systém to umožňuje v obmedzenej miere pre oblasť hodnotenia projektov , nie však v oblasti hodnotenia výstupov ako kľúčového bodu pre hodnotenie prínosu.
5. Modul na prepojenie a komunikáciu s ITMS aby bolo možné integrovanie hodnotenia v rámci integrácie s Výskumnou agentúrou - súčasný systém to neumožňuje.
6. Modularitu systému z hľadiska variabilného nastavenia výziev (t.j. výzva stanoví moduly, ktoré bude daný projekt využívať: iné budú pre projekty schémy VEGA, iné pre rôzne typy výziev APVV a iné pre EŠIF, prostredie ale bude jednotné), čo je nevyhnutné na funkčný systém konsolidácie agentúr.

Štátna pomoc:

Navrhované opatrenie sa bude implementovať v súlade s pravidlami verejného obstarávania (otvorené, transparentné a nediskriminačné výberové konanie) a zásadami riadneho finančného hospodárenia. To by malo zabezpečiť, že štát bude platiť trhové ceny za obstarané služby, a teda nebude poskytnutá žiadna štátna pomoc.

Adresát:

Agentúry na podporu výskumu a vývoja.

Časový rozvrh:

Zverejnenie verejného obstarávania najneskôr do Q4 2021.

Prvé schémy realizované v novom informačnom systéme do Q1 2023.

4. Otvorená strategická autonómia a otázky bezpečnosti

Komponent sa dotýka otázok otvorenej strategickej bezpečnosti čiastočne. Nepriamo ju podporuje predovšetkým investíciami do výskumu, vývoj a inovácií digitálnych technológií, resp. zelených technológií určených na dekarbonizáciu ekonomiky. Môže tak napr. znížiť závislosť EÚ od energetických zdrojov alebo batérií do elektromobilov zo zahraničia, resp. posilniť pozíciu EÚ v digitálnych technológiách (napr. kybernetická bezpečnosť, kvantové technológie v oblasti kybernetickej bezpečnosti, senzorov a internetu vecí, umelá inteligencia, mikroelektronika a elektronické komponenty, cloudové riešenia). Tieto oblasti rieši najmä komponent Digitálne Slovensko.

5. Cezhraničné a medzinárodné projekty

Komponent sa dotýka cezhraničných projektov najmä finančnou pomocou projektom, ktoré získajú finančné prostriedky z programov Horizont 2020, Horizont Európa alebo získali vysoké hodnotenie v týchto programoch bez finančnej alokácie (napr. Seal of Excellence). Taktiež umožňuje podporiť projekty podnikom zapojených do IPCEI.

6. Zelený rozmer komponentu

V rámci investícií v tomto komponente sa predpokladajú samostatné výzvy do výskumu, vývoja a nasadzovania zelených technológií na urýchlenie dekarbonizácie ekonomiky vo výške 78,7 mil. eur.

7. Digitálny rozmer komponentu

Tento komponent podporuje prechod na digitálnu transformáciu zameraním výskumno-inovačných investícií do digitálnych tém. Predpokladá napr. výzvy na výskum, vývoj a nasadzovanie digitálnych technológií v hodnote 134 mil. eur. Komponent napomáha aj nasadzovaniu digitálnych technológií vo firmách prostredníctvom digitálnych vouchrov. V rámci finančných nástrojov ako aj v prípade schémy transformačných a inovačných konzorcií sa predpokladá výrazné zastúpenie prijímateľov zo segmentu digitálnych inovácií.

8. Uplatňovanie zásady „výrazne nenarušiť"

Všetky opatrenia v komponente 9 budú pripravované a realizované tak, aby plne rešpektovali zásadu „výrazne nenarušiť" v žiadnom zo šiestich environmentálnych cieľov podľa nariadenia o taxonómii.

Podmienkou investičných schém na podporu projektov vo výskume a vývoji je zameranie sa na oblasti, ktoré nie sú v rozpore s princípom výrazne nepoškodiť, teda sú a 1. technologicky neutrálne na úrovni ich uplatňovania, t.j. dajú sa uplatniť vo všetkých dostupných technológiách vrátane technológií s nízkym dopadom; 2. dané projekty ex-ante hodnotením vylučujú výskum a inovácie zamerané na potenciálne poškodzujúce oblasti, ako napr. fosílne palivá vrátane ich následného použitia, zemný plyn, na ktorý sa nevzťahuje príloha III k technickému usmerneniu o DNSH, spaľovne, mechanicko-biologické čistenie a skládky odpadov, a ostatné definované ako „vylúčené" popísané v poznámke ku nariadeniu DNSH pre horizontálne schémy, príloha I).

8.1. Reforma 1: Reforma riadenia, hodnotenia a podpory v oblasti vedy, výskumu a inovácií

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť"	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie", uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Opatrenie nemá žiadny alebo má zanedbateľný predvídateľný vplyv na environmentálny cieľ v súvislosti s priamymi a primárnymi nepriamymi účinkami opatrenia počas jeho životného cyklu vzhľadom na jeho povahu a ako také sa považuje za zlučiteľné s DNSH pre príslušný cieľ.
Adaptácia na zmenu klímy		X	
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	

8.2. Reforma 2: Reforma organizácie a financovania nepodnikateľských výskumných inštitúcií, najmä Slovenskej akadémie vied

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť"	*Áno*	*Nie*	*Ak ste zvolili možnosť „nie", uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	

Adaptácia na zmenu klímy		X	Opatrenie nemá žiadny alebo má zanedbateľný predvídateľný vplyv na environmentálny cieľ v súvislosti s priamymi a primárnymi nepriamymi účinkami opatrenia počas jeho životného cyklu vzhľadom na jeho povahu a ako také sa považuje za zlučiteľné s DNSH pre príslušný cieľ.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	

8.3. Investícia 1: Podpora medzinárodnej spolupráce a zapájania sa do projektov Horizont Európa a EIT
Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	*Áno*	*Nie*	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Opatrenie nemá žiadny alebo má zanedbateľný predvídateľný vplyv na environmentálny cieľ v súvislosti s priamymi a primárnymi nepriamymi účinkami opatrenia počas jeho životného cyklu vzhľadom na jeho povahu a ako také sa považuje za zlučiteľné s DNSH pre príslušný cieľ. Podmienkou investičných schém na podporu projektov vo výskume a vývoji je zameranie sa na oblasti, ktoré nie sú v rozpore s princípom výrazne nepoškodiť, teda sú a 1. technologicky neutrálne na úrovni ich uplatňovania, t.j. dajú sa uplatniť vo všetkých dostupných technológiách vrátane technológií s nízkym dopadom; 2. dané projekty ex-ante hodnotením vylučujú výskum a inovácie zamerané na potenciálne poškodzujúce oblasti, ako napr. fosílne palivá vrátane ich následného použitia, zemný plyn, na ktorý sa nevzťahuje príloha III k technickému usmerneniu o DNSH, spaľovne, mechanicko-biologické čistenie a skládky odpadov, a ostatné definované ako „vylúčené“ popísané v poznámke ku nariadeniu DNSH pre horizontálne schémy, príloha I).
Adaptácia na zmenu klímy		X	
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	

8.4. Investícia 2: Podpora spolupráce firiem, akademického sektora a organizácií výskumu a vývoja

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“*Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska*	*Áno*	*Nie*	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*

dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“			
Zmiernenie zmeny klímy		X	Opatrenie nemá žiadny alebo má zanedbateľný predvídateľný vplyv na environmentálny cieľ v súvislosti s priamymi a primárnymi nepriamymi účinkami opatrenia počas jeho životného cyklu vzhľadom na jeho povahu a ako také sa považuje za zlučiteľné s DNSH pre príslušný cieľ. Podmienkou investičných schém na podporu projektov vo výskume a vývoji je zameranie sa na oblasti, ktoré nie sú v rozpore s princípom výrazne nepoškodiť, teda sú a 1. technologicky neutrálne na úrovni ich uplatňovania, t.j. dajú sa uplatniť vo všetkých dostupných technológiách vrátane technológií s nízkym dopadom; 2. dané projekty ex-ante hodnotením vylučujú výskum a inovácie zamerané na potenciálne poškodzujúce oblasti, ako napr. fosílne palivá vrátane ich následného použitia, zemný plyn, na ktorý sa nevzťahuje príloha III k technickému usmerneniu o DNSH, spaľovne, mechanicko-biologické čistenie a skládky odpadov, a ostatné definované ako „vylúčené“ popísané v poznámke ku nariadeniu DNSH pre horizontálne schémy, príloha I).
Adaptácia na zmenu klímy		X	
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	

8.5. Investícia 3: Excelentná veda

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	*Áno*	*Nie*	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie.*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Opatrenie nemá žiadny alebo má zanedbateľný predvídateľný vplyv na environmentálny cieľ v súvislosti s priamymi a primárnymi nepriamymi účinkami opatrenia počas jeho životného cyklu vzhľadom na jeho povahu a ako také sa považuje za zlučiteľné s DNSH pre príslušný cieľ. Podmienkou investičných schém na podporu projektov vo výskume a vývoji je zameranie sa na oblasti, ktoré nie sú v rozpore s princípom výrazne nepoškodiť, teda sú a 1. technologicky neutrálne na úrovni ich uplatňovania, t.j. dajú sa uplatniť vo všetkých dostupných technológiách vrátane technológií s nízkym dopadom; 2. dané projekty ex-ante hodnotením vylučujú výskum a inovácie zamerané na potenciálne poškodzujúce oblasti, ako napr. fosílne palivá vrátane ich následného použitia, zemný plyn, na ktorý sa nevzťahuje príloha III k technickému usmerneniu o DNSH,
Adaptácia na zmenu klímy		X	
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	

			spaľovne, mechanicko-biologické čistenie a skládky odpadov, a ostatné definované ako „vylúčené“ popísané v poznámke ku nariadeniu DNSH pre horizontálne schémy, príloha I).

8.6. Investícia 4: Výskum a inovácie pre dekarbonizáciu ekonomiky
Časť 1 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Opatrenie nemá žiadny alebo má zanedbateľný predvídateľný vplyv na environmentálny cieľ v súvislosti s priamymi a primárnymi nepriamymi účinkami opatrenia počas jeho životného cyklu vzhľadom na jeho povahu a ako také sa považuje za zlučiteľné s DNSH pre príslušný cieľ. Podmienkou investičných schém na podporu projektov vo výskume a vývoji je zameranie sa na oblasti, ktoré nie sú v rozpore s princípom výrazne nepoškodiť, teda sú a 1. technologicky neutrálne na úrovni ich uplatňovania, t.j. dajú sa uplatniť vo všetkých dostupných technológiách vrátane technológií s nízkym dopadom; 2. dané projekty ex-ante hodnotením vylučujú výskum a inovácie zamerané na potenciálne poškodzujúce oblasti, ako napr. fosílne palivá vrátane ich následného použitia, zemný plyn, na ktorý sa nevzťahuje príloha III k technickému usmerneniu o DNSH, spaľovne, mechanicko-biologické čistenie a skládky odpadov, a ostatné definované ako „vylúčené“ popísané v poznámke ku nariadeniu DNSH pre horizontálne schémy, príloha I).
Adaptácia na zmenu klímy		X	
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	

8.7. Investícia 5: Výskum a inovácie pre digitalizáciu ekonomiky
Časť 1 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Opatrenie nemá žiadny alebo má zanedbateľný predvídateľný vplyv na environmentálny cieľ v súvislosti s priamymi a primárnymi nepriamymi účinkami opatrenia počas jeho životného cyklu vzhľadom na jeho povahu a ako také sa
Adaptácia na zmenu klímy		X	
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	

Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	považuje za zlučiteľné s DNSH pre príslušný cieľ. Podmienkou investičných schém na podporu projektov vo výskume a vývoji je zameranie sa na oblasti, ktoré nie sú v rozpore s princípom výrazne nepoškodiť, teda sú a 1. technologicky neutrálne na úrovni ich uplatňovania, t.j. dajú sa uplatniť vo všetkých dostupných technológiách vrátane technológií s nízkym dopadom; 2. dané projekty ex-ante hodnotením vylučujú výskum a inovácie zamerané na potenciálne poškodzujúce oblasti, ako napr. fosílne palivá vrátane ich následného použitia, zemný plyn, na ktorý sa nevzťahuje príloha III k technickému usmerneniu o DNSH, spaľovne, mechanicko-biologické čistenie a skládky odpadov, a ostatné definované ako „vylúčené“ popísané v poznámke ku nariadeniu DNSH pre horizontálne schémy, príloha I).
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	

8.8. Investícia 6: Finančné nástroje na podporu inovácií
Časť 1 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“		Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy			X	Opatrenie nemá žiadny alebo má zanedbateľný predvídateľný vplyv na environmentálny cieľ v súvislosti s priamymi a primárnymi nepriamymi účinkami opatrenia počas jeho životného cyklu vzhľadom na jeho povahu a ako také sa považuje za zlučiteľné s DNSH pre príslušný cieľ. Podmienkou investičných schém na podporu projektov vo výskume a vývoji je zameranie sa na oblasti, ktoré nie sú v rozpore s princípom výrazne nepoškodiť, teda sú a 1. technologicky neutrálne na úrovni ich uplatňovania, t.j. dajú sa uplatniť vo všetkých dostupných technológiách vrátane technológií s nízkym dopadom; 2. dané projekty ex-ante hodnotením vylučujú výskum a inovácie zamerané na potenciálne poškodzujúce oblasti, ako napr. fosílne palivá vrátane ich následného použitia, zemný plyn, na ktorý sa nevzťahuje príloha III k technickému usmerneniu o DNSH, spaľovne, mechanicko-biologické čistenie a skládky odpadov, a ostatné definované ako „vylúčené“ popísané v poznámke ku nariadeniu DNSH pre horizontálne schémy, príloha I).
Adaptácia na zmenu klímy			X	
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov			X	
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie			X	
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy			X	
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov			X	

8.9. Investícia 7: IT podpora jednotného grantového systému výskumu a vývoja

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	*Áno*	*Nie*	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Pri výbere riešení sa bude brať do úvahy spotreba energie a kde je to možné, bude sa podporovať využívanie certifikátov zelenej energie. Emisie ktoré sú súčasťou výroby a poskytovaných digitálnych služieb budú mitigované cez striktné aplikovanie environmentálnych kritérií zeleného verejného obstarávania, tak ako ich definuje a odporúča PRACOVNÝ DOKUMENT ÚTVAROV KOMISIE: Kritériá zeleného verejného obstarávania EÚ pre relevantné oblasti.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	. Pri investíciách do materiálového vybavenia budú vyžadované a plnené podmienky zeleného verejného obstarávania. Prvoradý princíp je nákup energeticky účinných zariadení so zníženým environmentálnym vplyvom, pričom existujú možnosti na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu. Pri investíciách sa bude postupovať podľa odporúčaní pre danú skupinu produktov, tak ako ich definuje EÚ a Slovenská republika: https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/criteria/imaging/SK.pdf a https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/toolkit/computers%20and%20monitors/SK.pdf Opatrenie bude pri zabezpečovaní digitálneho vybavenia dodržiavať kritéria zeleného verejného obstarávania (GPP). Opatrenie teda zabezpečí najvyššiu kvalitu digitálneho vybavenia, ktoré je v súlade s environmentálnou výkonnosťou (environmental performance). Pri obstarávaní sa budú brať do úvahy všetky tri fázy životného cyklu a vyberú sa produkty, ktoré sú v súlade s odporúčaniami GPP.

			Jedná sa o plnenie GPP kritérií Národného akčného plánu pre zelené verejné obstarávanie v SR podľa environmentálnych charakteristík (technická špecifikácia, vlastnosť alebo úroveň environmentálneho profilu produktu (tovary, služby, práce), ktorá znižuje jeho negatívny dopad na životné prostredie, v porovnaní s produktom slúžiacim na rovnaký účel): https://www.sazp.sk/zivotne-prostredie/environmentalne-manazerstvo/zelene-verejne-obstaravanie-gpp/environmentalne-charakteristiky.html
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.

9. Míľniky a ciele

9.1. Reforma 1: Reforma riadenia, hodnotenia a podpory v oblasti výskumu, vývoja a inovácií

Míľnik 1: Prijatie novely zákona č. 172/2005 o organizácii štátnej podpory pre výskum a vývoj.

Novela zákona posilní koordinačnú úlohu novej štruktúry riadenia výskumu, vývoja a inovácií (napr. zadefinuje úlohu Rady vlády SR pre vedu, techniku a inovácie a jej sekretariátu. Zákon bude upravovať rôzne typy verejnej podpory a zabezpečí tak koordináciu a konzistentnosť verejných intervencií. Zákon umožní postupnú integráciu procesov a odborného hodnotenia projektov výskumu a vývoja a zjednodušenie a štandardizovanie procesov hodnotenia projektov vo výskume a vývoji.

Do Q1 2022

Míľnik 2: Schválenie Národnej stratégie výskumu, vývoja a inovácií vládou

Vláda schváli Národnú stratégiu podpory a rozvoja výskumu, vývoja a inovácií, ktorá bude záväzným dokumentom pre financovanie výskumu, vývoja a inovácií zo všetkých verejných zdrojov do roku 2030. Základom budú skúsenosti z minulosti a ako strešný dokument zintegruje existujúce stratégie (napr. RIS3). Poskytne strategický rámec a smerovanie politiky výskumu, vývoja a inovácií, zadefinuje ciele a nástroje na ich dosiahnutie.

Do Q3 2022

Cieľ 1: Najmenej 95% vypísaných výziev súťažného financovania výskumu, vývoja a inovácií bude v súlade so schválenou Stratégiou výskumu, vývoja a inovácií a so schválenými princípmi dobrého riadenia a efektívnosti

Do Q4 2023

9.2. Reforma 2: Reforma organizácie a financovania nepodnikateľských výskumných inštitúcií, najmä Slovenskej akadémie vied

Míľnik 3: Schválenie novely zákona č.133/2002 o SAV a novely zákona č.243/2017 o verejnej výskumnej inštitúcii

Novely zákonov zmenia ústavy SAV na formu, ktorá umožní viaczdrojové financovanie, vrátane súkromného tak, aby bola zabezpečená plná ochrana duševného vlastníctva a finančnej profitability.

Do Q4 2021

9.3. Investícia 1: Podpora medzinárodnej spolupráce a zapájania sa do projektov Horizont Európa a EIT
Míľnik 4: Spustenie aspoň 3 výziev na podporu participácie slovenských subjektov v programoch Horizont Európa a v medzinárodnom výskume a financovaných z fondu obnovy: napr..:

- Schéma na podporu prípravy prihlášok do Horizontu Európa
- Schéma na podporu projektov, ktoré získali pečať excelentnosti alebo vysoké hodnotenie
- Schéma na "matching" financovanie úspešných projektov v H2020/Horizont Európa

Do Q4 2022

Cieľ 2: Finančná podpora prihlášok a zapojených projektov v programoch Horizont Európa dosiahne najmenej 43 mil. eur v rámci výziev financovaných z fondu obnovy.

Do Q2 2026

9.4. Investícia 2: Podpora spolupráce firiem, akademického sektora a organizácií výskumu a vývoja
Míľnik 5: Zverejnenie aspoň 5 výziev na podporu spolupráce firiem, akademického sektora a organizácií výskumu a vývoja financovanej z fondu obnovy, napr.:

3 „Matching“ granty pre výskumné inštitúcie, ktoré nie sú zriadené za účelom podnikania ku zdrojom získaným od súkromného sektora v rámci výskumnej spolupráce.
4 Stáže doktorandov a zamestnancov medzi podnikmi a akademickými výskumnými organizáciami
5 Transformačné a inovačné konzorciá
6 Inovačné vouchre
7 Digitálne vouchre
8 Patentové vouchre

Do Q4 2022

Cieľ 3: Najmenej 2 500 podporených spoločných projektov spolupráce v rámci výziev financovaných z fondu obnovy a v rámci regrantingových schém Transformačných a inovačných konzorcií.

Do Q4 2024

Cieľ 4: Najmenej 5 500 podporených spoločných projektov spolupráce v rámci výziev financovaných z fondu obnovy a v rámci regrantingových schém Transformačných a inovačných konzorcií

Do Q2 2026

9.5. Investícia 3: Excelentná veda
Míľnik 6: Zverejnenie aspoň 6 výziev na podporu excelentného výskumu/výskumníkov financovaných z fondu obnovy, napr.:

9 Štipendiá pre excelentné PhD programy
10 Postdoktorandské štipendiá
11 Štipendium pre samostatných výskumných pracovníkov
12 Štipendium pre vedúcich výskumných pracovníkov
13 Veľké projekty pre excelentných výskumníkov
14 "Early stage" výskumné granty
15 Kapitálový "booster" pre existujúce schémy podpory výskumu a vývoja

Do Q4 2022

Cieľ 5: Najmenej 500 excelentných výskumníkov získa štipendium alebo bude zapojených do grantov v rámci Veľkých projektov pre excelentných výskumníkov, „early stage“ výskumných grantov alebo projektov existujúcich schém podpory výskumu a vývoja, ktoré získajú kapitálové financovanie z fondu obnovy

Do Q1 2024

Cieľ 6: Najmenej 1 000 excelentných výskumníkov získa štipendium alebo bude zapojených do grantov v rámci Veľkých projektov pre excelentných výskumníkov, „early stage“ výskumných grantov alebo projektov existujúcich schém podpory výskumu a vývoja, ktoré získajú kapitálové financovanie z fondu obnovy

Do Q1 2026

9.6. Investícia 4: Výskum a inovácie pre dekarbonizáciu ekonomiky

Míľnik 7: Zverejnenie aspoň 2 výziev pre tematické dopytovo-orientované projekty na riešenie výziev zelenej transformácie a dekarbonizácie, ako aj odolnosť a prispôsobenie sa zmenám klímy. Podpora by mala smerovať do tém, ktoré sa očakávajú aj v tematických prioritách Horizont Európa, napr:

16 Bezuhlíková energetika
17 Elektrifikácia
18 Vodík, batériové technológie a alternatívne palivá
19 Nízkoemisné priemyselné procesy a materiály
20 Bio-ekonomika, udržateľné poľnohospodárstvo a lesníctvo.

Malo by ísť o viacero výziev pokrývajúcich celý výskumný a inovačný cyklus (TRL 1 až 9).

Do Q4 2022

Cieľ 7: Výber aspoň 27 výskumných, vývojových a inovačných projektov na riešenie výziev zelenej transformácie a dekarbonizácie.

V rámci vyhlásených výziev pre tematické dopytovo-orientované projekty na riešenie výziev zelenej transformácie a dekarbonizácie bude schválených aspoň 27 projektov v rôznych fázach technologickej pripravenosti (TRL 1-9).

Do Q4 2024

Cieľ 8: Vyplatená podpora aspoň 27 výskumným, vývojovým a inovačným projektom na riešenie výziev zelenej transformácie a dekarbonizácie.V rámci zverejnených výziev pre tematické dopytovo-orientované projekty na riešenie výziev zelenej transformácie a dekarbonizácie bude podporených a úspešne ukončených aspoň 27 projektov v rôznych fázach technologickej pripravenosti (TRL 1-9).

Do Q2 2026

9.7. Investícia 5: Výskum a inovácie pre digitalizáciu ekonomiky

Míľnik 8: Zverejnenie aspoň 2 výziev pre tematické dopytovo-orientované projekty na riešenie výziev digitálnej transformácie, čo pomôže napĺňať ambície EK v oblasti digitálnej autonómie. Podpora by mala smerovať do tém, ktoré sa očakávajú aj v tematických prioritách Horizont Európa, napr.

21 Priemyselné technológie (napr. automatizácia v priemysle)
22 Kľúčové digitálne technológie (napr. kybernetická bezpečnosť; kvantové technológie v oblasti kybernetickej bezpečnosti, senzorov a internetu vecí; mikroelektronika a elektronické komponenty, cloudové riešenia)
23 Umelá inteligencia a robotika

Malo by ísť o viacero výziev pokrývajúcich celý výskumný a inovačný cyklus (TRL 1 až 9).

Do Q4 2022

Cieľ 9: Výber aspoň 140 výskumných, vývojových a inovačných projektov na riešenie výziev digitálnej transformácie.

V rámci vyhlásených výziev pre tematické dopytovo-orientované projekty na riešenie výziev digitálnej transformácie bude schválených aspoň 140 projektov v rôznych fázach technologickej pripravenosti (TRL 1-9).

Do Q4 2024

Cieľ 10: Vyplatená podpora aspoň 140 výskumným, vývojovým a inovačným projektom na riešenie výziev digitálnej transformácie.

V rámci zverejnených výziev pre tematické dopytovo-orientované projekty na riešenie výziev digitálnej transformácie bude podporených a úspešne ukončených aspoň 140 projektov v rôznych fázach technologickej pripravenosti (TRL 1-9).

Do Q2 2026

9.8. Investícia 6: Finančné nástroje na podporu inovácií

Míľnik 9: Spustenie aspoň 2 finančných nástrojov na podporu inovácií, napr.:

- Kapitálový vstup v rannej fáze životného cyklu podnikov
- Kapitálový vstup do spoločností v rastovej fáze
- Mikropôžičky - „zelené" a "digitálne" pôžičky

Do Q4 2022

Cieľ 11:Poskytnutá podpora prostredníctvom finančných nástrojov spolu aspoň 150 spoločnostiam.

Do Q2 2026

9.9. Investícia 7: IT podpora jednotného grantového systému výskumu a vývoja
Míľnik 10: Prvé grantové schémy realizované v novom informačnom systéme pre grantové hodnotenie výskumu a vývoja.

Do Q1 2023

10. Financovanie a náklady

Odhadované náklady na investície v tomto komponente vychádzajú z kalkulácie po jednotlivých schémach. Ide však iba o predbežný a súčasne najlepší možný odhad alokácií, berúc do úvahy, že finálne rozhodnutia o alokácii budú závisieť od pripravenosti jednotlivých schém, ich súladu s princípmi dobrého riadenia a efektívnosti a so strategickými dokumentmi ako RIS3 a pripravovanou Národnou stratégiou výskumu, vývoja a inovácií. Pre jednotkové náklady a počty podporených jednotiek sa vychádzalo zo skúseností s podobnými programami v minulosti, resp. z očakávaní rezortov (viac v tabuľkovej prílohe)[142].

10.1.Investícia 1: Podpora medzinárodnej spolupráce a zapájania sa do projektov Horizont Európa a EIT (46,5 mil. eur).

10.2.Investícia 2: Podpora spolupráce firiem, akademického sektoru a organizácií výskumu a vývoja (178,6 mil. eur).

10.3.Investícia 3: Excelentná veda (143,3 mil eur)

10.4.Investícia 4: Výskum a inovácie pre dekarbonizáciu ekonomiky (78,7 mil. eur)

10.5.Investícia 5: Výskum a inovácie pre digitalizáciu ekonomiky (134 mil. eur)

10.6.Investícia 6: Finančné nástroje na podporu inovácií (42,5 mil. eur)

10.7.Investícia 7: IT podpora jednotného grantového systému výskumu a vývoja (6,6 mil. eur)

[142] Výdavky zahŕňajú aj administratívne náklady na manažment investícií do výšky 2%. Na úrovni vykonávateľa, ktorý je zodpovedný za konkrétne investície a reformy budú primárne využívané existujúce ľudské zdroje, ktoré majú skúsenosti s implementovaním podobných nástrojov, ako aj iných fondov Európskej únie. Vzhľadom na to, že ide o nový mechanizmus s vlastnými špecifikami zameraný tak na reformy ako aj investície, bude potrebné celkové administratívne kapacity navýšiť. Tieto potreby sú vypočítané rámcovo ako 2% z celkového súčtu alokácie. Rozpätie 2% bolo určené na základe analýzy kapacít využívaných dnes na zabezpečenie EŠIF

PLÁN OBNOVY

cestovná
mapa k lepšiemu
Slovensku

Kom
po
nent

10

EK
+ SK

KOMPONENT 10: Lákanie a udržanie talentov

1. Popis komponentu

1.1. Oblasť politiky:
Trh práce; Vzdelávanie; Veda, výskum a inovácie

1.2. Cieľ:
Vytvoriť účinné politiky na podporu študijnej a pracovnej mobility, aktívne motivovať vysokokvalifikovaných expertov zo zahraničia, vrátane navrátilcov zo Slovenska, študentov, či podnikateľov k príchodu na Slovensko a benefitovať tým z medzinárodného obehu mozgov. Cieľom politík na podporu pracovnej mobility je zmierniť narastajúci demografický tlak a prilákať ľudský kapitál nevyhnutný na ekonomický rast Slovenska. V horizonte piatich rokov je cieľom zvýšiť podiel vysokokvalifikovaných ľudí zo zahraničia na celkovom počte pracujúcich v Slovenskej republike (SR) z 0,5% na 1% (cca 25 000 ľudí v roku 2026) a vyrovnať saldo odchádzajúcich a prichádzajúcich študentov na slovenské vysoké školy.

1.3. Digitálna a zelená transformácia:
Tento komponent nepriamo prispieva k digitálnej, resp. zelenej transformácií výchovou a lákaním expertov nevyhnutných na rozvoj digitálnej, resp. zelenej ekonomiky, hoci nie špecifickým sektorovým cielením. O týchto expertov bude silný medzinárodný záujem a súťaž, na ktorú je nutné pripraviť relevantnú legislatívu, najmä pobytovú a pracovnú.

1.4. Pracovné miesta a rast:
Tento komponent vytvára predpoklady na rast hospodárstva, podporuje tvorbu pracovných miest a zvyšovanie zručností populácie. Odstránenie bariér pre zahraničných pracovníkov pomôže uspokojiť dopyt po nedostatkových vysokokvalifikovaných pozíciách na slovenskom trhu práce. Nové pracovné miesta vzniknú vďaka jednoduchšiemu procesu získavania povolenia na zamestnanie a pobyt pre štátnych príslušníkov tretích krajín. Tejto otázke je potrebné venovať pozornosť najmä pri reštarte ekonomiky v súvislosti s potlačením pandémie Covid-19.

1.5. Sociálna odolnosť:
Lepšie služby a lepší zber údajov prispejú aj k ochrane štátnych príslušníkov tretích krajín na pracovnom trhu z pohľadu spravodlivých príjmov a podmienok. Lepšie a transparentnejšie nastavená pobytová a pracovná legislatíva bude mať pozitívny dopad aj na domáci pracovných trh.

1.6. Reformy a investície
Podpora mobility, prilákanie študentov, výskumníkov, podnikateľov a kvalifikovaných pracovníkov z tretích krajín si vyžaduje zásadné reformy v oblasti pobytovej a pracovnej legislatívy a podporné nástroje na prilákanie pracovnej sily a jej adaptáciu na slovenskom trhu práce. Komponent je úzko prepojený s komponentom 9 *Efektívnejšie riadenie a posilnenie financovania výskumu, vývoja a inovácií* a komponentom 8 *Zvýšenie výkonnosti slovenských vysokých škôl.*

1.6.1 Reformy:
Reforma 1: Reforma pobytovej a pracovnej legislatívy. Zjednodušenie získavania povolenia na pobyt a prácu pre vysokokvalifikovaných pracovníkov z tretích krajín.

Reforma 2: Zjednodušenie režimu uznávania dokladov o vzdelaní a odborných kvalifikácií pre vykonávanie regulovaného povolania. Legislatíva sa upraví tak, aby ľudia prichádzajúci zo zahraničia získali uznanie vzdelania rýchlejšie a jednoduchšie.

1.6.2 Investície:
Investícia 1: Podporné nástroje a asistencia pre navrátilcov a vysokokvalifikovaných zamestnancov z tretích krajín a ich rodinných príslušníkov a zahraničných vysokoškolských študentov študujúcich na Slovensku. Nastavia sa programy na podporu adaptácie ľudí zo zahraničia, programy na podporu adaptácie so zameraním na trh práce a na lokálnu adaptáciu ich rodín.

Investícia 2: Posilnenie vzťahov s diaspórou, podpora občianskych iniciatív. Vznikne program na manažment vzťahov s diaspórou, ktorého cieľom bude udržiavať kontakty so Slovákmi v zahraničí a zvýšiť pravdepodobnosť, že sa vrátia domov (napríklad podľa vzoru „Global Irish“ / Programu podpory emigrantov (Emigrant Support Programme)).

Investícia 3: Štipendiá pre najlepších domácich a zahraničných študentov a odmena pre vysoké školy, ktoré ich získajú. Poskytnú sa motivačné štipendiá pre najväčšie domáce stredoškolské talenty, aby pokračovali v štúdiu na slovenskej vysokej škole, ale aj štipendiá na prilákanie špičkových študentov zo zahraničia.

Investícia 4: Podpora internacionalizácie v akademickom prostredí. Investuje sa do systémového rozvoja internacionalizácie ako nástroja na zvyšovanie kvality a otvorenosti vysokých škôl a výskumných inštitúcií. Podporí sa medzinárodná mobilita študentov, vysokoškolských učiteľov, výskumných pracovníkov a medzinárodné sieťovanie slovenských vysokých škôl.

Odhadované náklady: 106,1 mil. eur z Mechanizmu plánu obnovy a odolnosti

2. Hlavné výzvy a ciele

2.1. Hlavné výzvy

Slovensko patrí ku krajinám s najhoršími demografickými vyhliadkami v Európskej únii (EÚ). Podľa najnovšej projekcie Eurostatu bude Slovensko do roku 2070 druhou najrýchlejšie starnúcou ekonomikou v EÚ po Poľsku[143]. Počet obyvateľov na Slovensku môže klesnúť do roku 2070 z 5,5 na 4,7 milióna, pričom časť populácie bude stále pracovať alebo študovať v zahraničí.

V dlhodobom horizonte bude Slovensko čeliť riziku automatizácie pracovných miest spojenej so starnutím obyvateľstva. Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) odhaduje, že vysokému riziku je vystavená až tretina pracovných miest, čo je najviac spomedzi rozvinutých krajín[144]. Najviac by mali byť ovplyvnené okresy, ktoré v súčasnosti čelia najväčšiemu nedostatku pracovných síl[145]. V dlhodobom horizonte by sa preto ekonomika mala zamerať na zvyšovanie zručností existujúcej a budúcej pracovnej sily, či tzv. riadenú migráciu. Schémy na podporu vnútroštátnej mobility práce už vzhľadom na klesajúcu mieru nezamestnanosti nedokážu vykryť narastajúci nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily v ekonomicky silnejších regiónoch.

Relatívne veľký podiel z domácej pracovnej sily pracuje v zahraničí[146]. Podľa počtu zdravotne poistených klesol v období rokov 2004 až 2015 počet ľudí na Slovensku približne o 300-tisíc, čo je vyše 5% populácie. Vyše polovica bola mladšia ako 30 rokov[147]. Nízky prílev zahraničných pracovníkov tento deficit nedokáže kompenzovať. Podľa OECD až 9,5% slovenskej populácie žije v zahraničí, priemer krajín OECD je 5,2%[148].

Podiel populácie prichádzajúcej zo zahraničia je nízky. Napriek takmer päťnásobnému nárastu od roku 2014 dosahuje počet pracovníkov zo zahraničia len 2,7% celkovej pracovnej sily. Podiel narodených v inej krajine tvorí len 3,6% populácie (2,6% v roku 2010), čo je jedna z najnižších hodnôt v OECD. Údaj zahŕňa aj ľudí pôvodom zo Slovenska narodených v inej krajine, čo naznačuje nízku motivácie pre návrat na Slovensko. Väčšina z narodených v inej krajine pochádza zo susediacich krajín (najmä Česko a Maďarsko).

[143] Správa o starnutí populácie, Eurostat(2021), https://ec.europa.eu/info/publications/2021-ageing-report-underlying-assumptions-and-projection-methodologies_en

[144] Ekonomický prehľad Slovenska 2019, https://www.oecd-ilibrary.org/economics/oecd-economic-surveys-slovak-republic-2019_eco_surveys-svk-2019-en

[145] OECD (2018), Job creation and Local Economic Development 2018: Preparing for the Future of Work, OECD Publishing, Paris

[146] Rozdiel medzi celkovým počtom zamestnaných a zamestnaných v domácej ekonomike patrí k najvyšším v EÚ: Populácia a zamestnanosť (Eurostat), https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=nama_10_pe&lang=en

[147] Odliv mozgov po slovensky (IFP komentár, 2017), https://www.mfsr.sk/sk/media/komentare-ifp-uhp/odliv-mozgov-po-slovensky-januar-2017.html

[148] Ekonomický prehľad Slovenska 2019, https://www.oecd-ilibrary.org/economics/oecd-economic-surveys-slovak-republic-2019_eco_surveys-svk-2019-en

Graf 1: Podiel populácie narodenej v zahraničí (%, 2019 alebo posledný dostupný rok)

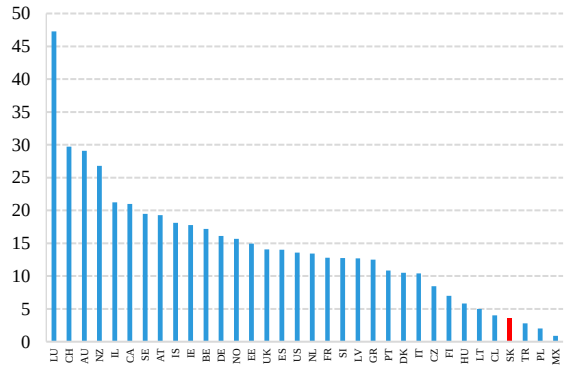

Zdroj: OECD Migration Database (Migračná databáza)

Graf 2: Podiel vysokoškolských študentov v zahraničí (%)

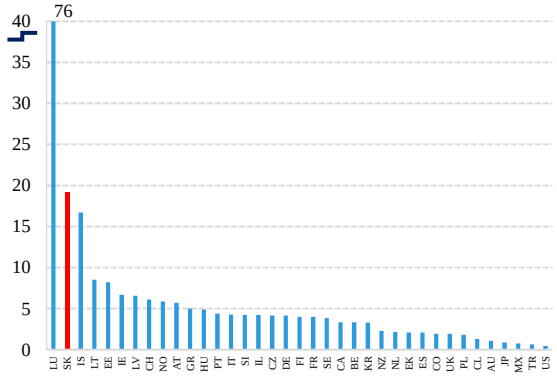

Zdroj: OECD Education at a Glance (Vzdelávanie v skratke) 2020

Slovensko má problém aj so vzdelávaním a udržaním najšikovnejších ľudí, ktorí by mali byť motorom inovácií, ktoré sú zdrojom dlhodobého ekonomického rastu. Prvá vlna odchodu talentov nastáva už po ukončení stredoškolského vzdelania. Príležitosť študovať v zahraničí a diskutovaná kvalita vysokoškolského vzdelávania motivuje mladých ľudí, aby študovali v zahraničí. S výnimkou Luxemburska má Slovensko najvyšší podiel vysokoškolákov študujúcich v zahraničí (19%)[149]. Existujúce údaje naznačujú, že Slovensko prichádza o tých najtalentovanejších. Z maturantov, ktorí v skúške z matematiky skončili v najlepších desiatich percentách, sa viac ako polovica (52%) rozhodla študovať v zahraničí (Martinák a Varsik, 2020). Zároveň je vysoko pravdepodobné, že v zahraničí zostanú aj po skončení štúdia. Zo študentov v zahraničí sa na Slovensko plánujú vrátiť len traja z desiatich (Lukáč a Hall, 2019). Skutočný podiel osôb, ktoré sa usadia na Slovensku však bude pravdepodobne vyšší ako deklarovaný. Údaje zo zdravotných poisťovní, ako aj akademický výskum ukazujú, že približne polovica sa časom vracia späť. Ďalší Slováci odchádzajú po ukončení vysokoškolského štúdia na Slovensku. K tomu sa pridáva odchod absolventov domácich vysokých škôl do zahraničia (okolo 10% absolventov), najmä v medicíne[150].

Odchod vysokokvalifikovaných osôb do zahraničia možno vnímať ako hrozbu aj ako príležitosť. Na emigráciu ľudí s terciárnym vzdelaním sa možno pozerať ako na „odliv mozgov“, ktorý má viacero negatívnych dôsledkov. Krajina prichádza o investíciu do vzdelania. Ročné náklady na vysokoškolské vzdelanie 12 až 14% absolventov, ktorí odišli v rokoch 2010 až 2013, dosiahli odhadom 44,8 mil. eur. Kvôli emigrácii krajina prichádza aj o výnosy z daní a odvodov zamestnancov s najvyšším mzdovým potenciálom. Odliv môže viesť k nedostatkom odborníkov v určitých sektoroch. Existujúce prognózy naznačujú, že pri zachovaní súčasných trendov môže v roku 2025 na Slovensku chýbať 4 586 lekárov a 7 139 zdravotných sestier (Ministerstvo zdravotníctva SR (MZ SR), 2018). Odchod vysokokvalifikovaných pracovníkov tlačí nahor mzdy v sektoroch s nedostatkom zamestnancov, čím prispieva k rastúcim príjmovým nerovnostiam. Na druhej strane, migrácia vysokokvalifikovaných pracovníkov je príležitosťou, pretože po návrate na Slovensko prinášajú väčšie skúsenosti, kvalitný know-how a ľudský kapitál.

Odliv mozgov a pracovnej sily s dôležitými zručnosťami obmedzuje inovácie a ekonomický rozvoj, a to najmä v sektore zdravotníctva, vzdelávania a IT. Vytvára fiškálnu záťaž, pretože spôsobuje stratu zručnosti verejne vyškolenej a vzdelanej pracovnej sily. Únik mozgov okráda chudobnejšie krajiny o výskumný a inovačný potenciál, čím obmedzuje rast a rozvoj vzdelávacích a výskumných inštitúcií, ako aj iných inštitúcií verejného sektora.

Na udržanie a prilákanie talentov je dôležitá najmä kvalita vysokých škôl a celková kvalita života. V prieskume iniciatívy To dá rozum (Lukáč a Hall, 2019) uviedli študenti ako hlavný dôvod štúdia v zahraničí lepšie renomé zahraničných vysokých škôl v porovnaní so slovenskými (85,4% respondentov). Veľká časť vysokoškolákov

[149] Podiel slovenských VŠ študentov v zahraničí je päťnásobne vyšší ako je priemer krajín V3 (ČR, HU a PL).
[150] Vo všeobecnosti sa zhruba polovica ľudí odchádzajúca do zahraničia nevracia (Odliv mozgov (IFP komentár, 2017), https://www.mfsr.sk/sk/media/komentare-ifp-uhp/odliv-mozgov-po-slovensky-januar-2017.html). Podiel VŠ študentov, ktorí sa vrátia, je odhadovaný na zhruba 44% (Slovenskí absolventi vysokoškolského štúdia v zahraničí, 2015, http://www.sociologia.sav.sk/cms/uploaded/2179_attach_bahna_brain_drain_PT12015b.pdf)

neuvažuje nad návratom ani v budúcnosti. Odrádzajú ich celospoločenské problémy ako vysoká miera korupcie, nízka kvalita verejných služieb či nižšia životná úroveň. Podpora kvality vysokoškolského štúdia sa tak javí ako kľúčová pre motiváciu k štúdiu na Slovensku. Prioritne je kvalita vysokých škôl adresovaná v komponente 8. Kvalitu vysokých škôl však výrazne formuje aj miera ich internacionalizácie a kritický objem najtalentovanejších študentov. Vytvárajú tlak na kvalitu výučby a majú pozitívny efekt na ostatných spolužiakov.[151] Celková kvalita života je riešená v ostatných komponentoch.

Prílev študentov a akademikov zo zahraničia na domáce vysoké školy nestíha pokryť výpadok talentov odchádzajúcich z krajiny. Navyše, príchod študentov zo zahraničia je koncentrovaný na niekoľko fakúlt, prevažne lekárskych. Po skončení školy okrem toho veľká časť absolventov odchádza z krajiny. Príchod akademikov zo zahraničia je úplne zanedbateľný, pritom s internacionalizáciou škôl je spojený výrazný okamžitý i dlhodobý ekonomický prínos.[152]

Podpora integrácie na trh práce pre navrátilcov zo zahraničia a cudzincov je prakticky neexistujúca. V rámci aktívnych politík trhu práce sú cieľovou skupinou najmä nezamestnaní. V roku 2019 získalo príspevok na podporu mobility za prácou a úhradu nákladov bývania len 458 nezamestnaných. Podiel nezamestnaných podporených vzdelávacími programami narástol od roku 2016 dvojnásobne na 20%. Existuje priestor, aby štát v rámci vzdelávacích, rekvalifikačných a iných asistenčných programov podporoval aj jazykové kurzy určené pre navrátilcov a cudzincov.

Nástroje na prilákanie vysokokvalifikovaných pracovníkov majú minimálnu veľkosť. Štipendium M. Filka poskytuje podporu zhruba piatim študentom ročne, ktorí po návrate zo zahraničia pracujú v štátnej správe. Schéma Návraty, ktorá sprostredkovala za tri roky príchod 26 výskumníkov, resp. analytikov, bola ukončená. Jediná väčšia funkčná schéma je Slovenský akademický a vedecký program (SASPRO) 2, ktorá uľahčuje príchod výskumníkov na Slovenskú akadémiu vied (SAV), Slovenskú technickú univerzitu (STU) a Univerzitu Komenského (UK) a má finančnú podporu v rámci Marie Sklodowska-Curie iniciatívy. Podpora výskumných pobytov v zahraničí s perspektívou návratu a zužitkovania skúseností je relatívne obmedzená a implementovaná prostredníctvom Slovenskej akademickej informačnej agentúry (Národný štipendijný program, štipendiá na základe bilaterálnych dohôd, Stredoeurópsky výmenný program pre univerzitné štúdia (CEEPUS), Nemecká akademická výmenná služba (DAAD)) alebo v rámci podpory medzinárodných programov (napr. Fulbrightovo štipendium). Vysokokvalifikovaní pracovníci pritom čelia špecifickým bariéram. Napríklad príchod vedcov je naviazaný na existujúci výskumný projekt. Experti v iných sférach majú často záväzky voči štipendijným schémam, z ktorých sa potrebujú vyplatiť, aby mohli prísť na Slovensko.

2.2. Ciele

Cieľom je vytvoriť účinné politiky a nástroje na úspešné zapojenie Slovenska do obehu mozgov („brain circulation“) motivujúce zahraničných pracovníkov, vrátane emigrantov zo Slovenska, študentov, či podnikateľov k príchodu na Slovensko. Cieľom politík na podporu mobility je zmierniť narastajúci demografický tlak, prilákať ľudský kapitál nevyhnutný na rast slovenskej ekonomiky a plne profitovať z európskeho trhu s talentmi.

V horizonte piatich rokov je cieľom zvýšiť podiel vysokokvalifikovaných ľudí zo zahraničia na celkovom počte pracujúcich v SR z 0,5% na 1% (cca 25 000 ľudí v roku 2026). Zavedie sa podpora na prilákanie študentov zo zahraničia s cieľom vyrovnať saldo medzi odchádzajúcimi a prichádzajúcimi študentmi. Zároveň sa zjednodušia procesy na získanie pracovného povolenia a povolenia na pobyt. Zavedie sa podpora integrácie cudzincov a navrátilcov zo zahraničia.

Komponent sa zameriava na tieto skupiny:

(a) slovenskí občania, ktorí ešte nie sú dlhodobo usadení v zahraničí alebo ešte neopustili Slovensko (napr. študenti, osoby na začiatku zahraničnej profesijnej kariéry),

[151] Význam peer efektu na výsledky spolužiakov je zdokumentovaný napr. u Zimmer a Toma (2000): Peer Effects in Private and Public Schools accross Countries, https://www.jstor.org/stable/3326094?seq=1

[152] Napr. The economic Impact of Internatoinal Students in Spain, http://www.spaineduprograms.es/wp-content/uploads/Economic-Impact-of-International-Students-in-Spain-2018-FINAL.pdf alebo Facts Express 4B/2014, https://www.oph.fi/en/statistics-and-publications/publications/facts-express-4b2014-what-do-we-know-about-economic-impact

b) slovenskí občania dlhodobo usadení v zahraničí a cudzí štátni príslušníci s rodinnými a kultúrnymi väzbami na Slovensko (napríklad krajania alebo osoby, ktorých rodičia emigrovali),

c) talenty zo zahraničia z krajín mimo Európskej únie nespadajúce do skupín a) a b),

d) talenty z členských štátov Európskej únie nespadajúce do skupín a) a b).

Navrhované reformy a investície v tomto komponente prispejú k plneniu špecifických odporúčaní Európskej komisie (EK) hlavne v oblasti školstva a inovácií, ako aj spoločnej iniciatívy EÚ („European flagship") definovanej v *Ročnej stratégii udržateľného rastu na rok 2021*:

Rekvalifikujme a zlepšujme zručnosti („reskill and upskill") – podpornými programami na jazykové vzdelávania sa podporia zručnosti štátnych príslušníkov tretích krajín a pracovníkov verejného sektora.

Jedným z cieľov navrhovaných reforiem a investícií je prilákať a udržať IT expertov, ktorí sú kľúčovou skupinou vysokokvalifikovaných talentov. Reforma imigračného procesu urýchli vstup týchto expertov na trh práce. Investície do prilákania a udržania top talentov na vysokých školách, vo výskume, ale aj v ostatných častiach ekonomiky pomôžu preklenúť bariéry na štart IT kariéry na Slovensku. Investície do manažmentu vzťahov s emigrantmi (investícia 2) zvyšujú pravdepodobnosť ich príchodu na Slovensko. Investície do posilnenia adaptačných politík (investícia 1) im pomôžu usadiť sa na Slovensku.

Reformy a investície prierezovo reagujú na špecifické odporúčania pre Slovensko z predchádzajúcich rokov. V nadväznosti na odporúčania Rady EÚ (CSR)2 z roku 2019, ktorá upozornila na „zlepšovanie kvality a inkluzívnosti vzdelávania na všetkých úrovniach a podpore zručností" ako aj na „podporu integrácie znevýhodnených skupín" sa navrhujú štipendiá pre talentovaných študentov zo sociálne znevýhodneného prostredia, internacionalizácia vysokoškolského vzdelávania, lákanie najtalentovanejších študentov, respektíve integračné politiky pre cudzincov. CSR 3 z roku 2019 žiada „zacieliť hospodársku politiku súvisiacu s investíciami na...,výskum a inovácie,..", na čo reaguje investícia 4, podporujúca mobilitu akademických pracovníkov. CSR 1 z roku 2020 požaduje „posilniť odolnosť systému zdravotnej starostlivosti v oblasti zdravotníckeho personálu", na čo komponent reaguje reformami a investíciami zjednodušujúcimi príchod zdravotníckych pracovníkov na Slovensko a kompenzáciou finančných bariér súvisiacich s príchodom do krajiny.

Problém regionálnych nerovností, napríklad nedostatok kvalifikovaných zamestnancov vo vzdelávaní a v zdravotníctve na východnom Slovensku, riešia snahou udržať talenty doma a zároveň prilákať ľudí zo zahraničia, aj štipendiami pre sociálne znevýhodnených študentov.

Jednotlivé reformy a investície komponentu zvyšujú motiváciu mladých ľudí, najmä vysokokvalifikovaných expertov zo zahraničia, k príchodu na Slovensku. Internacionalizácia výskumných inštitúcií a zvyšovanie kvality vysokých škôl, ktoré budú reflektovať súčasné a budúce potreby trhu práce, prispejú k udržaniu a prilákaniu talentov, a tým aj k vyššiemu a udržateľnému ekonomickému rastu.

2.3. Kontext v národnej stratégii a previazanosť s ostatnými komponentmi

Opatrenia na podporu mobility zo zahraničia sú definované v aktuálnom Národnom programe reforiem SR 2020[153]. Opatrenia na zjednodušovanie procesov v pobytovej a pracovnej legislatíve boli definované aj v *Stratégii pracovnej mobility SR v roku 2018*[154].

Opatrenia v komponente majú prierezový charakter a sú úzko previazané s ostatnými komponentmi. Navzájom sa posilňujú s cieľom zvýšiť kvalitu ľudského kapitálu a zručností. Komponenty 6 až 8 sa sústreďujú na zlepšenie zručností súčasnej a budúcej domácej pracovnej sily. Komponent 10 sa zameriava na rozšírenie ponuky dostupnej vysokokvalifikovanej pracovnej sily. To je mimoriadne dôležité vzhľadom na vysoký a dlhodobý únik mozgov z krajiny, ktorý v prípade neriešenia môže brzdiť modernizáciu krajiny.

Hlavné reformy a opatrenia na prilákanie a udržanie kvalifikovanej pracovnej sily súvisia so zlepšením vzdelávania (komponenty 6 až 8), atraktívnosti vysokých škôl, výskumného a inovačného prostredia (komponenty 8 a 9), kvality zdravotnej a sociálnej starostlivosti (komponenty 11 až 13), s efektívnou verejnou správou a vymáhateľnosťou

[153] Národný program reforiem SR 2020, https://www.mfsr.sk/files/sk/financie/institut-financnej-politiky/strategicke-materialy/narodny-program-reforiem/npr-2020.pdf
[154] Stratégia pracovnej mobility SR (október 2018), https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/23260/1

práva (komponenty 14 až 17) a kvalitou životného prostredia (komponenty 1 až 5). Všetky tieto reformy, podobne ako výška miezd, ovplyvňujú atraktívnosť Slovenska. Stimulujú mobilitu zo zahraničia nepriamo.

Reformy a investície v predloženom komponente sú doplnkovými opatreniami, ktoré priamo odstraňujú existujúce legislatívne a finančné bariéry k naštartovaniu kariéry na Slovensku.

3. Popis investícií a reforiem v tomto komponente

3.1. Reformy

3.1.1. Reforma 1: Reforma pobytovej a pracovnej legislatívy

Výzvy:

Procesy získania pracovného povolenia a povolenia na pobyt sú náročnejšie a zdĺhavejšie ako v krajinách s lepšou praxou[155].

- Štandardná schéma udeľovania prechodného pobytu je zdĺhavá, keďže núti zamestnávateľa hlásiť pracovné miesto pre každého štátneho príslušníka tretej krajiny, aby úrady práce posúdili zákonné podmienky na jeho zamestnanie.
- Existujúci systém schvaľovania zahraničných zamestnancov je nepredvídateľný, keďže zamestnávatelia sa o schválení dozvedajú až po udelení/neudelení prechodného pobytu cudzineckou políciou. Pre zamestnancov (prípadne zamestnávateľov) je proces finančne náročný, pretože platia poplatok za udelenie prechodného pobytu bez garancie výsledku (napríklad splnenia základného predpokladu na udelenie pobytu – súhlasu úradu práce). Pre štát je zasa proces administratívne a finančne náročný, pretože vedie k zbytočným správnym konaniam o udelenie prechodného pobytu. Atraktivitu modrej karty limituje aj nutnosť uznávania vzdelania a nastavenie výšky mzdového prahu.
- Zákon o pobyte cudzincov neumožňuje súbeh viacerých účelov pobytu, čo výrazne obmedzuje integráciu cudzincov na Slovensku.. Príkladom je pobyt ľudí, ktorí ukončili štúdium na Slovensku, avšak nemôžu sa bez formálnej zmeny pobytu plnohodnotne zamestnať ihneď ako si nájdu zamestnávateľa.
- Slovensko má zrýchlenú („fast-track“) schému (národné Vízum „D“ - v záujme Slovenskej republiky), ktorá výrazne uľahčuje prístup na trh práce pre talenty a najžiadanejších odborníkov (napríklad vedci, podnikatelia, študenti), ale nevyužíva ju.

Vysokokvalifikovaní zamestnanci z tretích krajín často zbytočne prechádzajú testom trhu práce.

- Zamestnávateľ, ktorý má záujem zamestnať štátneho príslušníka tretej krajiny, musí nahlásiť na úrade práce voľné pracovné miesto najmenej 15 pracovných dní pred podaním žiadosti štátneho príslušníka tretej krajiny o prechodný pobyt. Požiadavka testu trhu práce je nad rámec smernice EÚ o modrých kartách.
- Identifikácia zamestnaní s nedostatkom pracovnej sily umožňuje vynechanie testu trhu práce. Používaná metodika však, paradoxne, zvýhodňuje pracovné pozície s nižšou kvalifikáciou. Najmä preto, že na identifikáciu využíva databázu pracovného portálu www.istp.sk, kde sa inzerujú najmä nízkokvalifikované pracovné miesta. Súčasný systém charakterizuje okrem jeho slabej reprezentatívnosti aj:
  - prílišná detailnosť, ktorá ohrozuje jeho presnosť,
  - ľahká ovplyvniteľnosť,
  - zdĺhavosť procesov,
  - prísna deliaca hranica medzi povolaniami v zozname a tými, ktoré sa doň tesne nedostali alebo boli zakódované v iba trochu odlišnom povolaní.

Najväčšia dodatočná potreba pracovných síl v strednodobom horizonte je pritom pri špecialistoch (Medzinárodná štandardná klasifikácia (ISCO) 2), ktorých integrácia do spoločnosti je relatívne jednoduchšia.

[155] Od začiatku roka 2019 sa skrátilo vybavovanie povolení na sezónne zamestnania a prechodný pobyt pri zamestnaní s nedostatkom pracovnej sily alebo v technologickom centre z 90 na 30 dní. Od mája 2018 sa zjednodušili podmienky zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín vo vybraných profesiách, kde je preukázaný nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily a v okresoch s priemernou mierou evidovanej nezamestnanosti nižšou ako 5%. Uvedený zoznam pozícií je však veľmi úzky a nezachytáva viaceré nedostatkové profesie ako napr. lekári a IT špecialisti,

Súčasný systém registrácie zahraničných zamestnancov rôznymi verejnoprávnymi subjektmi vedie k opakovanej evidencii jednej osoby v registri fyzických osôb.

- Spôsobuje to zvýšené administratívne náklady pre zamestnávateľa kvôli opakovanej registrácii zamestnanca a nutnosti osobného podania (pri neexistujúcom identifikátore nie je možná elektronická registrácia).
- Vyššej byrokracii je vystavený aj zamestnanec pre opakované hlásenia zdravotnej poisťovni. Štát má zvýšené administratívne náklady s čistením registrov, nesprávnymi údajmi a nemožnosťou ich párovať.

Mimoriadne komplikovaný prístup na trh existuje v regulovaných profesiách v oblasti služieb verejného záujmu. Napriek tomu, že viaceré trpia prehlbujúcim sa nedostatkom domácich pracovníkov. Významnými bariérami sú komplikovaný proces uznávania vzdelania, kvalifikácie a vízová politika štátu.

Ciele:

Cieľom reformy je skrátiť a výrazne zjednodušiť proces získavania prechodného pobytu pri zamestnávaní vysokokvalifikovaných štátnych príslušníkov tretích krajín vrátane rodinných príslušníkov. S cieľom prilákania talentov a odborníkov na Slovensko sa zjednoduší ich prístup do krajiny vrátane uznávania kvalifikácií v regulovaných povolaniach.

Implementácia:

Začne sa využívať existujúca „fast-track“ schéma, ktorá umožní udelenie národného víza (D) štátnemu príslušníkovi tretej krajiny z dôvodu záujmu Slovenskej republiky na účely zamestnania. Zároveň bude zabezpečená kompatibilita s pripravovanou revíziou smernice o modrých kartách. V uznesení vlády Slovenskej republiky sa stanovia presné podmienky udelenia národného víza (D) a kategórie žiadateľov (viď nižšie).Zavedie sa kategória vysokokvalifikovaných štátnych príslušníkov tretích krajín hľadajúcich si zamestnanie, u ktorých nebude potrebné preukazovať pred vstupom na Slovensko garantované pracovné miesto. Po nájdení zamestnania budú môcť takéto osoby ihneď začať pracovať na národné vízum (D).

Opatrenie sa bude týkať týchto kategórii:

- absolventi popredných svetových vysokých škôl[156] (bez ohľadu na odbor) a absolventi českých a slovenských vysokých škôl;
- absolventi 3. stupňa vysokoškolského štúdia popredných svetových vysokých škôl a výskumných inštitúcií (bez ohľadu na odbor);
- ďalšie vybrané skupiny podľa hospodárskych záujmov Slovenska (napr. IT odborníci, experti pôsobiaci v odvetviach s vysokou pridanou hodnotou, lekári).

Zámerom nie je nahradiť mechanizmus modrej karty pre vysokokvalifikovaných odborníkov, ale naplno ho sfunkčniť. Vďaka možnosti získať dočasné vízum na hľadanie zamestnania sa podarí preklenúť časové a administratívne bariéry pri udeľovaní modrých kariet, napríklad čas potrebný na uznávanie kvalifikácií a dodatočné skúšky pri regulovaných povolaniach.

Opatrenie reaguje aj na prognózy vývoja trhu práce, podľa ktorých budú Slovensku v strednodobom horizonte chýbať najmä špecialisti (20 000 nových ľudí do roku 2025).

Zjednodušený režim získania občianstva uľahčí návrat a zvýši atraktívnosť krajiny pre cudzincov s rodinnými väzbami na Slovensko. Fyzická osoba, ktorá je potomkom československých štátnych občanov so slovenskými koreňmi sa bude môcť uchádzať o občianstvo Slovenskej republiky podaním žiadosti o udelenie občianstva SR ihneď po zriadení domicilu na území SR, a teda bez podmienky mať domicil na území krajiny dlhšie obdobie. Uvedené zjednodušenie by mohli využiť osoby, ktorých jeden z rodičov, prarodičov alebo praprarodičov bol československým štátnym občanom narodeným na území SR. Takýto krok by výrazne prispel aj k posilneniu neformálnych väzieb s komunitou krajanov a občanov iných štátov so slovenskými koreňmi.

V rámci komponentu 16_ *Boj proti korupcii a praniu špinavých peňazí, bezpečnosť a ochrana obyvateľstva* sa vybuduje nový moderný informačný systém evidencie cudzincov. Urýchli konanie o udelení pobytu, predovšetkým komunikáciu medzi jednotlivými subjektmi správneho konania ale aj komunikáciu správneho orgánu a účastníka

[156] Univerzity umiestnené medzi najlepšími univerzitami v aspoň jednom z troch rebríčkoch Times world ranking, QS, ARWU/Šanghajský rebríček

konania. Cieľom je, aby nebola potrebná opakovaná návšteva na oddelení cudzineckej polície. Moderný informačný systém zníži byrokraciu a zavedie efektívnu výmenu informácií smerom k MZVEZ SR, MPSVaR SR, MH SR, MŠVVaŠ SR, MZ SR, Sociálnej poisťovni, k spravodajským službám, ako aj k ostatným subjektom zapojeným do konania o udelenie pobytu štátneho príslušníka tretej krajiny.

Mimo rámca Plánu obnovy a odolnosti SR (ďalej len „plán obnovy") sa ako komplementárne opatrenia v súlade so strategickým prístupom k zlepšeniu služieb cudzineckej polície zvýšia počty pracovníkov v prvej línii („front-office" pracovníkov) a konzulárnych pracovníkov, kapacitne sa upravia najvyťaženejšie úrady cudzineckej polície a doplnia jazykové zručnosti pracovníkov.

Štátna pomoc:

Reforma je legislatívnou aktivitou a netýka sa štátnej pomoci.

Adresát:

- Zamestnávatelia zamestnávajúci štátnych príslušníkov tretích krajín.
- Vysokokvalifikovaní zamestnanci a potenciálni zamestnanci z tretích krajín.
- Vysokokvalifikovaní štátni príslušníci tretích krajín spĺňajúci kritéria pre národné vízum (D) na hľadanie zamestnania (absolventi top vysokých škôl, vedci, zdravotnícki pracovníci, IT odborníci alebo iné kľúčové odvetvia priemyslu).

Časový rozvrh:

- Prijatie uznesenia vlády definujúce okruh žiadateľov národných víz (D) v záujme SR do Q4 2021.
- Novela zákona č. 40/1993 Z.z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky (ďalej len „zákon o štátnom občianstve"), prípadne ďalších relevantných právnych predpisov v spolupráci MPSVaR SR, MH SR, MŠVVaŠ SR, MZVEZ SR, MV SR do Q1 2022.

3.1.2. Reforma 2: Zjednodušenie režimu uznávania dokladov o vzdelaní a odborných kvalifikácií pre vykonávanie regulovaných povolaní

Výzvy:

Podľa platných právnych predpisov je prílohou žiadosti o uznanie dokladu o vzdelaní v treťom štáte aj potvrdenie o oprávnení vzdelávacej inštitúcie poskytovať vzdelávanie, ktoré chce žiadateľ uznať. Slovenská republika má podpísané bilaterálne dohody v oblasti uznávania dokladov o vzdelaní aj s tretími štátmi. V týchto dohodách sa zmluvné strany zaväzujú vymieňať si informácie o vzdelávacích systémoch. V týchto prípadoch by preto bolo možné nepožadovať potvrdenie o oprávnení vzdelávacej inštitúcie.

Na Slovensku rastie počet žiadateľov z tretích štátov, ktorí majú záujem len o uznanie dosiahnutého stupňa vysokoškolského vzdelania bez porovnávania obsahu a rozsahu (pri neregulovaných povolaniach). Ak ide o doklady získané v tretích štátoch t. j. mimo Európskeho priestoru vysokoškolského vzdelávania (EHEA) bez bilaterálnej dohody, uznanie je v kompetencii vysokých škôl. Tie uznávajú doklady o vzdelaní podľa študijných odborov, ktoré ponúkajú. Jednoduchším a rýchlejším riešením pre žiadateľov by mohlo byť využitie centralizovaných služieb Strediska na uznávanie dokladov o vzdelaní (SUDV). Aspoň dovtedy, kým nebude ratifikovaný globálny dohovor o uznávaní kvalifikácií týkajúcich sa vysokoškolského vzdelávania. Vzhľadom na náročnosť a zdĺhavosť procesov je možné predpokladať, že dohovor vstúpi do platnosti najskôr o päť rokov a bude sa vzťahovať len na zmluvné štáty. Preto bude nutné dočasne posilniť kapacity SUDV.

Špecifické bariéry sa týkajú lekárov:

- Lehota na uznávania dokladov o ďalšom vzdelávaní zdravotníckych pracovníkov predstavuje 90 dní, čo predstavuje bariéru pre prístup lekárov na slovenský trh práce.
- Kvôli nedostatku zdravotníckych pracovníkov sa podľa vzoru Českej republiky zaviedol do legislatívy inštitút dočasnej odbornej stáže. Jeho platnosť je obmedzená iba na krízovú situáciu spôsobenú

pandémiou COVID-19. Vzhľadom na dlhodobý nedostatok zdravotníckeho personálu je žiadúce do legislatívy zaviesť inštitút dočasnej stáže ako trvalý nástroj.
- Okrem uznania dokladu o vzdelaní sa vyžaduje aj absolvovanie doplňujúcej skúšky v slovenskom jazyku, ktorá vyžaduje rozsiahlu prípravu a dobre pripravené študijné podklady.

Ciele:

- V prípade krajín, s ktorými má Slovenská republika podpísané bilaterálne dohody v oblasti uznávania dokladov o vzdelaní (v štátoch Ukrajina, Ruská federácia, Čínska ľudová republika ako aj štátov ktoré spadajú do EHEA) nevyžadovať potvrdenie o oprávnení vysokej školy poskytovať príslušné vzdelanie.
- Posilniť kapacity SUDV, aby dokázalo získavať podklady na uznávanie dokladov o vzdelaní (uznanie stupňa vysokoškolského vzdelania bez porovnania obsahu) zo všetkých štátov a urýchlilo proces uznávania dokladov.

V prípade lekárov je cieľom aj:
- skrátiť lehoty uznávania dokladov o ďalšom vzdelávaní vysokokvalifikovaných zdravotníckych pracovníkov;
- upraviť inštitút dočasnej odbornej stáže v zákone č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti“), aby ju bolo možné realizovať aj po ukončení krízovej situácie spôsobenej pandémiou ochorenia COVID-19 a rozšíril sa okruh vysokokvalifikovaných zdravotníckych povolaní.

Tieto ciele sú v súlade s Programovým vyhlásením vlády Slovenskej republiky (2020), podľa ktorého: „Vláda SR sa zasadí o umožnenie bezbariérového návratu slovenských zdravotníkov späť na Slovensko prostredníctvom urýchleného uznávania vzdelania, špecializácie a praxe z krajín EÚ...“

Implementácia:

- Na zjednodušenie uznávania dokladov o vzdelaní je potrebné upraviť ustanovenia § 29 ods. 3 zákona č. 422/2015 Z. z. o uznávaní dokladov o vzdelaní a o uznávaní odborných kvalifikácií a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Posilnia sa analytické a administratívne kapacity SUDV.
- Na skrátenie lehoty uznávania dokladov o ďalšom vzdelávaní zdravotníckych pracovníkov je potrebné upraviť ustanovenia § 36 až 37a zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti Konkrétne:
  - Upraviť lehoty uznávania dokladov o vzdelaní (špecializácii) uvedených v prílohe č. 3 zákona o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti z troch mesiacov na jeden mesiac. Automatické uznávanie koordinovaných špecializácií na úrovni EÚ lekárov a zubných lekárov.
  - Upraviť lehoty uznávania dokladov o vzdelaní (špecializácií) neuvedených v prílohe č. 3 zákona o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti vydaných oprávnenými orgánmi podľa právnych predpisov členských štátov z troch mesiacov na dva mesiace.
  - Upraviť lehoty uznávania dokladov o vzdelaní (špecializácií) vydaných oprávnenými orgánmi podľa právnych predpisov tretích štátov z troch mesiacov na dva mesiace. Upraviť lehoty uznávania dokladov o vzdelaní (certifikátov) vydaných v inom štáte zo štyroch mesiacov na dva mesiace.
  - Kvôli predĺženiu inštitútu dočasnej stáže je potrebné upraviť ustanovenie § 30a zákona o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti.

Štátna pomoc:

Reforma je legislatívnou aktivitu a netýka sa štátnej pomoci.

Adresát:

Držitelia dokladov o vzdelaní získaných v tretích krajinách.

Časový rozvrh:

- Novela zákona č. 422/2015 Z. z. o uznávaní dokladov o vzdelaní a o uznávaní odborných kvalifikácií a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov do Q1 2022.
- Novela zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov do Q1 2022.

3.2. Investície

3.2.1. Investícia 1: Podporné nástroje a asistencia pre navrátilcov, vysokokvalifikovaných zamestnancov z tretích krajín a ich rodinných príslušníkov a zahraničných vysokoškolských študentov študujúcich na Slovensku

Výzvy:

Jazykové a informačné bariéry (napr. bariéry pri vstupe a integrácii na trh práce, spojené s nedostatočnou podporou rekvalifikácie; absencia dostupných informácii na úrovni štátnej správy, ako aj inštitúcií samosprávy v iných jazykoch (anglický, ruský); jazyková bariéra pri komunikácii na úradoch a verejných inštitúciách; nedostatočná prepojenosť jednotlivých úradov a orgánov štátnej správy pri poskytovaní služieb) sú prekážkou pre efektívne poradenstvo a konzultácie pri riešení životných situácií cudzincov po príchode na Slovensko. V súčasnosti neexistujú na strane štátu podporné nástroje na úspešnú adaptáciu vysokokvalifikovaných pracovníkov a navrátilcov zo zahraničia a ich rodinných príslušníkov.

V rámci podpory efektívnej integrácie návratovej politiky a zvýšenia záujmu o imigráciu vysokokvalifikovaných pracovníkov a navrátilcov sú potrebné podporné programy pre vysokokvalifikovaných zamestnancov, navrátilcov a ich rodinných príslušníkov, ktorí čelia výzvam a prekážkam pri komunikácii so zamestnávateľmi, hľadaní si práce aj ubytovania, pri zabezpečení starostlivosti o deti, zdravotnej starostlivosti, či plnení prihlasovacích a finančných povinností voči slovenským úradom. Je nutné znižovať jazykovú bariéru aj na strane zamestnancov verejného sektora, aby vedeli komunikovať v cudzom jazyku a presadzovali v komunikácii klientsky prístup.

Ciele:

Zmena legislatívy umožňujúca nastaviť a spustiť programy určené na pomoc pri integrácii a začlenení vysokokvalifikovaných pracovníkov, navrátilcov zo zahraničia a ich rodinných príslušníkov. Vytvorí sa právny rámec pre „one-stop shopy“ (centrá poskytujúce komplexné poradenstvo a služby uľahčujúce usadenie sa na Slovensku a začiatok kariéry).

Podporia sa jazykové a sociokultúrne zručnosti zahraničných študentov, vysokokvalifikovaných pracovníkov a rodinných príslušníkov, ich integrácia a začlenenie vrátane právneho a pracovnoprávneho poradenstva a to s ohľadom na rôznorodosť ich etnického a rasového pôvodu. Posilnia sa jazykové zručnosti zamestnancov verejného sektora a budovania ich kapacít v oblasti poskytovania poradenských služieb zameraných na integráciu cudzincov, predovšetkým ľudí prvého kontaktu s cudzincami.

Implementácia:

Programy pre cieľové skupiny ľudí zo zahraničia a navrátilcov zo zahraničia sa nastavia v rámci programov aktívnej politiky trhu práce (APTP) (zákon č. 5/2004 Z.z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o službách zamestnanosti“)), MPSVaR SR vrátane poradenstva s hľadaním práce, rekvalifikačných a jazykových kurzov.

Integračné programy pre cieľové skupiny zahraničných študentov, vysokokvalifikovaných pracovníkov a ich rodinných príslušníkov a navrátilcov zo zahraničia navrhujeme komplementárne zabezpečovať aj prostredníctvom projektového financovania. Príkladom projektového financovania je aj Migračné informačné centrum Medzinárodnej organizácie pre migráciu (ďalej len "Migračné informačné centrum IOM"), ktoré má viac ako 15-ročné skúsenosti s poskytovaním komplexných integračných služieb pre občanov krajín mimo EÚ v SR.

V gescii MPSVaR SR (a v spolupráci s kľúčovými aktérmi, vrátane samosprávy, miest a obcí, medzinárodných organizácii, mimovládnych organizácii a zástupcov migrantov) sa vybudujú „one-stop-shopy“ (klientske centrá), v

ktorých budú poskytované služby v druhej fáze. Prostredníctvom centier sa podporí získavanie jazykových a sociokultúrnych zručností vysokokvalifikovaných pracovníkov zo zahraničia a ich rodinných príslušníkov, ako aj ich celková adaptácia so zameraním na trh práce s dôrazom na efektívne zvládnutie nevyhnutnej komunikácie s úradmi (napr. cudzinecká polícia, finančná správa, Sociálna poisťovňa a pod.), prípadne na rekvalifikačné kurzy.

Podpora sa zameria aj na asistenčné služby v oblasti poskytovania informácií a pomoci pri hľadaní ubytovania a orientácie na trhu s nehnuteľnosťami (napríklad pri podpisovaní zmluvy o prenájme), v oblasti zdravotného poistenia a zdravotnej starostlivosti (napríklad informovanie o možnostiach a povinnostiach v oblasti zdravotného poistenia a zdravotnej starostlivosti na Slovensku, prípadne pomoc pri hľadaní lekára), v oblasti zamestnávania rodinných príslušníkov vysokokvalifikovaného zamestnanca (napríklad poskytnutím informácií o slovenskom trhu práce a pomoci pri komunikácii s úradmi práce alebo pracovnými agentúrami), v oblasti starostlivosti o deti (napríklad prehľad o fungovaní slovenského a európskeho školského a vysokoškolského systému a pomoc pri výbere školy a vypĺňaní tlačív) a v oblasti dopravy (vysvetlenie fungovania systému verejnej hromadnej dopravy).

Súčasťou procesu bude spolupráca s potenciálnymi zamestnávateľmi vysokokvalifikovaných pracovníkov s cieľom rýchlejšej adaptácie na trh práce (napr. vytváranie zamestnaneckých programov, sociokultúrne vzdelávanie s cieľom rýchlejšej adaptácie v pracovnom procese).

Infraštruktúra klientskych centier bude môcť byť využitá na špecifické vzdelávanie na zvýšenie jazykových zručností zamestnancov úradov (cudzinecká polícia, klientske centrá, úrady práce), aby sa uľahčila komunikácia a zvýšila kvalita poskytovaných služieb.

Súčasťou investície bude aj poskytovanie jazykových kurzov pre zamestnancov verejného sektora všeobecne (nielen ústredných orgánov štátnej správy, ale aj zamestnancov vysokých škôl, samospráv, nemocníc a budovanie ich kapacít v oblasti poskytovania poradenských služieb zameraných na integráciu cudzincov). Financie sa alokujú v rámci rozpočtového procesu.

Implementácia nezakladá nárok na finančné výdavky zo štátneho rozpočtu za horizont plánu obnovy. Prostriedky z plánu obnovy na poskytovanie relevantných služieb v oblasti integrácie realizované Migračným informačným centrom IOM, ako aj „one-stop-shopov“ v gescii MPSVaR SR majú časovo ohraničený charakter a slúžia najmä na preklenutie aktuálnych jazykových a socio-kultúrnych bariér. Pokračovanie programov z iných zdrojov bude závisieť od ich vyhodnotenia. V dlhodobom horizonte sa očakáva pozitívny efekt poskytnutých jazykových kurzov pre zamestnancov verejného sektora a budovania kapacít štátnej správy v oblasti poskytovania služieb zameraných na integráciu cudzincov, na ktoré nadviaže podpora celoživotného vzdelávania z Európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF) v ďalšom programovom období.

Štátna pomoc:

Prijímateľom transferov budú organizácie nevykonávajúce hospodársku činnosť (verejnoprávne subjekty, neziskové organizácie) a konečným prijímateľom služieb budú fyzické osoby, nejde preto štátnu pomoc.

Adresát:

- Vysokokvalifikovaní pracovníci z členských štátov EÚ a z tretích krajín a ich rodinní príslušníci
- Zahraniční študenti
- Navrátilci zo zahraničia a ich rodinní príslušníci
- Zamestnanci verejného sektora, predovšetkým klientskych centier a zamestnanci prvého kontaktu na úradoch

Časový rozvrh:

- Zmena legislatívy sa pripraví do 30. júna 2022 s cieľom prijatia do 31. decembra 2022. Účinnosť sa predpokladá od januára 2023.
- Vybudovanie troch regionálnych klientskych centier („one-stop shopov“) a spustenie ich fungovania do roku 2023 (MPSVaR SR, MV SR).

- Poskytnutie rozpočtových prostriedkov na jazykové kurzy zamestnancov verejného sektora a budovanie kapacít v oblasti poskytovania služieb zameraných na integráciu cudzincov od roku 2022 (Ministerstvo financií SR (MF SR)).
- Poskytnutie dotácie pre Medzinárodnú organizáciu pre migráciu (IOM) na roky 2022-2024 (MV SR).

3.2.2. Investícia 2: Posilnenie vzťahov s diaspórou, podpora občianskych iniciatív

Výzvy:

Súčasná právna úprava zužuje krajanskú problematiku na občanov druhých krajín so slovenským etnickým pôvodom a Slovákov bez trvalého pobytu na Slovensku. Chýba systematické udržiavanie vzťahov s početnou komunitou takzvanej novej diaspóry - ľudí, ktorí v posledných desaťročiach odišli z ekonomických dôvodov, alebo študentov a stážistov, u ktorých sa krátkodobý pobyt v zahraničí zmenil z profesionálnych či súkromných dôvodov na trvalé vysťahovanie sa (podľa OECD až 9,5% slovenskej populácie žije v zahraničí, pričom priemer krajín OECD je 5,2%).

Diaspóry môžu byť prínosom pre domovské krajiny viacerými spôsobmi a môžu pomôcť zmierniť dôsledky odlivu mozgov. Môžu pomôcť k získaniu talentov, posilneniu investícií, podnikateľskej a vedecko-technologickej spolupráce a väzieb medzi prijímajúcimi krajinami a krajinami pôvodu. Príkladmi efektívnej diasporálnej siete je Program podpory emigrantov „GlobalScot“ alebo „Global Irish“/Emigrant Support Programme.

Ciele:

Cieľom je posilniť vzťahy so Slovákmi v zahraničí vrátane príslušníkov novej diaspóry, zvýšiť pravdepodobnosť ich návratu domov, využiť ich know-how na modernizáciu Slovenska. Malo by sa tým zmierniť saldo medzi prítokom a odtokom vysokokvalifikovaných ľudí so slovenským občianstvom. Cieľom nie je brzdiť pohyb vysokokvalifikovanej pracovnej sily, ale podporovať tzv. „obeh mozgov“. V prípade návratu do domovskej krajiny so sebou navrátilec prináša vzdelanie a skúsenosti, a tým posilňuje ľudský kapitál. Cenné je aj know-how vysťahovalcov, ktorí nepočítajú s návratom, ale majú záujem o domovskú krajinu, chuť angažovať sa v jej rozvoji, nadväzovať cezhraničné podnikateľské a investičné väzby a kontakty v oblasti vzdelávania, výskumu a vedy.

Implementácia:

Program manažmentu vzťahov s novou diaspórou bude riadený MZVEZ SR. Podporí propagáciu kariérnych možností na Slovensku vrátane digitálnych platforiem, ktoré by obsahovali informácie dôležité pre návrat domov, ponuku pracovných miest na Slovensku, aj informácie o výhodách (granty, pomoc, jazykové kurzy, finančná podpora). Podporí aj aktivity mimovládnych iniciatív so skúsenosťami v tejto oblasti, resp. partnerstvá vládnych a mimovládnych iniciatív.

Implementáciu bude zabezpečovať MZVEZ SR podľa potreby v súčinnosti s Úradom pre Slovákov žijúcich v zahraničí.

Implementácia nezakladá nárok na finančné výdavky zo štátneho rozpočtu za horizont plánu obnovy. Očakávame, že investované prostriedky budú slúžiť na rozbeh aktivít a sieťovania tzv. novej diaspóry.

Štátna pomoc:

Prijímateľom transferov budú neziskové organizácie, preto nejde o štátnu pomoc.

Adresát:

Občania Slovenskej republiky žijúci v zahraničí a iné osoby slovenskej národnosti žijúce v zahraničí.

Časový rozvrh: 2022-2025.

- Po roku 2025 sa fungovanie programu vyhodnotí a buď sa ukončí alebo sa nastaví financovanie zo štátneho rozpočtu.

3.2.3. Investícia 3: Štipendiá pre talentovaných domácich a zahraničných študentov

Výzvy:

Otvorené hranice a nižšia kvalita vysokoškolského vzdelávania na Slovensku motivuje mladých ľudí, aby odišli študovať do zahraničia. S výnimkou Luxemburska má Slovensko v zahraničí najvyšší podiel vysokoškolských študentov (19%). Odchádzajú najmä najšikovnejší (Inštitút vzdelávacej politiky (IVP), 2020), ktorí s vysokou pravdepodobnosťou v zahraničí zostanú aj po skončení štúdia. Údaje zo zdravotných poisťovní (Haluš et al., 2017) a akademický výskum (Bahna, 2015) ukazujú, že len približne polovica ľudí sa časom vracia späť. K tomu sa pridáva odchod absolventov domácich vysokých škôl do zahraničia (približne 10%), najmä lekárov.

Prílev talentovaných zahraničných študentov na domáce vysoké školy nestíha nahradiť výpadok talentov odchádzajúcich z krajiny. Navyše, po skončení štúdia veľká časť absolventov odchádza a Slovensko nedokáže využiť ľudský kapitál, ktorý si na slovenskej vysokej škole budovali.

Výzvou zostáva inklúzia študentov zo sociálne znevýhodneného prostredia. Aj napriek širokej dostupnosti sociálneho štipendia, ktoré môže dosiahnuť od 10 do 300 eur mesačne, sú pre študentov zo sociálne znevýhodneného prostredia alternatívne náklady pokračovania v štúdiu na 3. stupni vzdelávania naďalej veľmi vysoké. Môže to viesť k nízkej miere účasti na vysokoškolskom vzdelávaní a konzervovaniu sociálnej nerovnosti.

Ciele:

Cieľom schémy je finančná podpora talentov v troch skupinách:

a) najväčšie talenty spomedzi slovenských maturantov

b) najväčšie talenty z cudziny

c) nadpriemerní študenti, ktorí sú zo sociálne znevýhodneného prostredia alebo patria do špecifických znevýhodnených skupín (napr. siroty, deti v centrách pre deti a rodiny).

Cieľom je motivovať tieto skupiny, aby študovali a neskôr sa uplatnili na Slovensku a zvyšovali aj kvalitu štúdia pre všetkých študentov (peer efekt). Sekundárnym cieľom je podpora inklúzie a zníženie finančných bariér vysokoškolského štúdia pre šikovných maturantov zo sociálne znevýhodneného prostredia.

Očakávame, že štipendium zvýši záujem domácich aj zahraničných talentov o štúdium na Slovensku ešte skôr, než sa stihnú prejaviť výsledky reforiem a investícií do vysokých škôl v medzinárodných rebríčkoch univerzít.

Implementácia:

Štipendiá sa budú poskytovať pre 3 typy prijímateľov:

a) najväčšie talenty spomedzi slovenských maturantov

b) najväčšie talenty z cudziny

c) nadpriemerní študenti, ktorí sú zo sociálne znevýhodneného prostredia, alebo patria do špecifických znevýhodnených skupín (napr. siroty, deti v centrách pre deti a rodiny).

V prípade talentov zo Slovenska bude schéma dostupná pre približne 2% najlepších maturantov podľa výsledkov z externej časti maturitnej skúšky zo slovenského jazyka, z jazyka národnostnej menšiny alebo z jazykovej skúšky na úrovni B2. V prípade maturantov z matematiky a maturantov z cudzieho jazyka bude štipendium určené pre najlepších 10 až 20% (vyšší podiel súvisí s tým, že túto maturitu si volí vyselektovaný podiel nadpriemerných študentov a nadpriemerný podiel z týchto maturantov odchádza do zahraničia). Štipendium môžu získať aj študenti, ktorí sa veľmi dobre umiestnili v predmetových olympiádach a súťažiach na celoslovenskej úrovni. Na základe historických dát odhadujeme 1000 takýchto štipendií ročne v rámci jedného ročníka.

Pre zahraničných uchádzačov bude určená ekvivalentná objektívna hranica (napr. štandardizovaný test (SAT – Scholastic Aptitude Test), národné maturity alebo iné testy). Predpokladáme 200 nových štipendií ročne. Ide o relatívne vysoký počet v pomere k zastúpeniu zahraničných študentov na slovenských vysokých školách, dôvodom je záujem o internacionalizáciu. Prostredníctvom štipendia a priebežných kontrol dosahovaných výsledkov bude možné podporovať integráciu zahraničných študentov. Súčasťou podmienok udelenia štipendia bude zvyšovanie úrovne slovenčiny ako cudzieho jazyka v priebehu štúdia, čo pomôže ich integrácii.

Štipendium bude určené aj pre nadpriemerných maturantov zo sociálne znevýhodneného prostredia (predpokladáme 400 takýchto štipendií ročne). Pôjde najmä o študentov zo sociálne znevýhodneného prostredia, z centier pre deti a rodiny, siroty alebo o tzv. prvogeneračných vysokoškolských študentov.

Štipendium sa bude poskytovať vo výške 3 000 eur ročne pre študenta počas prvých troch rokov bakalárskeho štúdia. Súčasťou investície bude finančná motivácia pre vysoké školy, ktoré získajú excelentných študentov, vo výške 2 000 eur ročne. Vysoká škola ich môže využiť na podporu excelentných študentov na druhom stupni, alebo na integračné programy a programy kariérneho rozvoja pre výborných študentov, resp. študentov zo zahraničia. Ak sa v bežnom (akademickom) roku nevyužije celý balík finančných prostriedkov vyššie uvedeného plánovaného počtu štipendií, nevyužité prostriedky sa sprístupnia pre rozšírenú skupinu nadpriemerných znevýhodnených, zahraničných a excelentných študentov alebo pre tie maturitné ročníky, ktorým takéto štipendium ešte nebolo pridelené.

Trvanie schémy je naplánované na obdobie rokov 2022 až 2027 (s dobehom do roku 2029). Očakávame, že dovtedy sa prejaví cieľ intervencie, ktorým je zvýšenie záujmu domácich aj zahraničných talentov o štúdium na Slovensku. Vďaka lepším výsledkom vysokých škôl v medzinárodných rebríčkoch univerzít v dôsledku reforiem a investícií, a teda vyššej atraktívnosti nebude nutné v tejto schéme pokračovať. Počas tohto obdobia sa uvažuje s financovaním z dvoch zdrojov. Zo zdrojov plánu obnovy sa podporia študenti nastupujúci v rokoch 2022 až 2024 a z Operačného programu (OP) Slovensko študenti nastupujúci v rokoch 2025 až 2027. Ak sa v bežnom (akademickom) roku nevyužije celý balík finančných prostriedkov vyššie uvedeného plánovaného počtu štipendií, nevyužité prostriedky sa sprístupnia pre rozšírenú skupinu nadpriemerných znevýhodnených, zahraničných a excelentných študentov alebo pre tie maturitné ročníky, ktorým takéto štipendium ešte nebolo pridelené.

Implementáciu zabezpečí MŠVVaŠ SR.

Štátna pomoc:

Prijímateľom štipendií budú fyzické osoby, resp. vysoké školy ako verejnoprávne organizácie nevykonávajúce hospodársku činnosť, preto nejde o štátnu pomoc.

Adresát:

Maturanti podľa externej časti maturitnej skúšky + zahraniční študenti a absolventi.

Časový rozvrh:

Prvé štipendiá od roku 2022. Po vyčerpaní pridelenej finančnej obálky z plánu obnovy sa predpokladá financovanie programu z EŠIF a z rozpočtu. Predpokladané trvanie štipendií pre slovenských a zahraničných študentov je s výhľadom do roku 2029, avšak na základe priebežného vyhodnocovania výsledkov a prínosov môže byť rozhodnuté aj o pokračovaní štipendijnej podpory pre všetky alebo pre niektoré z cieľových skupín. Dovtedy predpokladáme naplnenie cieľov a) výrazné zníženie podielu najtalentovanejších študentov odchádzajúcich na štúdium do zahraničia a b) výrazné zvýšenie počtu zahraničných študentov na Slovensku.

3.2.4. Investícia 4: Podpora internacionalizácie v akademickom prostredí

Výzvy:

Prostredníctvom internacionalizácie môžu vysoké školy a výskumné inštitúty držať krok so zahraničím. Využívanie internacionalizácie a rozvoj strategického plánovania v tejto oblasti predstavujú pre mnohé vysoké školy výzvu.

Významným princípom medzinárodnej mobility je úsilie o vyváženosť počtov vysielaných a prijímaných študentov a zamestnancov vysokých škôl tak, aby Slovensko plne profitovalo zo spoločného európskeho priestoru.

- V súčasnosti slovenské vysoké školy vysielajú výrazne vyšší počet študentov ako prijímajú (v akademickom roku 2019/2020 vyslali 2 172 študentov a prijali 1 517 študentov – zdroj: Centrálny register študentov).
- Nižší záujem (študentov aj akademických pracovníkov) o slovenské vysoké školy môže súvisieť s nízkou atraktivitou štipendií financovaných zo štátneho rozpočtu (Stredoeurópsky výmenný program pre univerzitné štúdiá (CEEPUS), štipendiá poskytované na základe bilaterálnych medzinárodných zmlúv), ktorých výška nepokrýva reálne životné náklady na Slovensku.

Nástroje na prilákanie vysokokvalifikovaných zamestnancov majú zanedbateľnú veľkosť.

- Jediná väčšia a funkčná schéma je SASPRO 2, ktorá uľahčuje príchod výskumníkov na SAV, STU a UK a má finančnú podporu Marie Sklodowska-Curie iniciatívy.
- Podpora dlhších výskumných pobytov v zahraničí s perspektívou návratu a zužitkovania skúseností doma je nedostatočná (napr. Fulbrightovo štipendium).

Slovensko je málo viditeľné na medzinárodnom poli v oblasti vysokoškolského vzdelávania.

- Na výmenu skúseností, informácií o najnovších globálnych trendoch v oblasti vysokoškolského vzdelávania a zviditeľnenie krajiny je nevyhnutné podporovať účasť Slovenska na dôležitých medzinárodných podujatiach (konferencie a veľtrhy Európska asociácia pre medzinárodné vzdelávanie (EAIE), Ázijsko-tichomorská asociácia pre medzinárodné vzdelávanie (APAIE), Asociácia medzinárodných pedagógov (NAFSA)[157], kde sa prezentujú vysoké školy z celého sveta).
- Je potrebné motivovať vysoké školy, aby systematicky využívali nástroje na nábor študentov, definovali teritóriá na nábor a využili možnosti vzdelávacích veľtrhov na získanie potenciálnych študentov.

Ciele:

Hlavným cieľom investície je podpora internacionalizácie vysokých škôl a výskumných inštitúcií, špecificky najmä:

- Implementácia systémových zmien v oblasti internacionalizácie, ktoré vysokej škole alebo výskumnej inštitúcii poskytnú podporu podľa jej potrieb a zamerania.
- Rozvoj ponuky študijných programov v cudzích jazykoch vrátane vytvárania nových spoločných študijných programov v spolupráci s vysokými školami v zahraničí.
- Zvýšenie medzinárodnej výmeny študentov a výskumných pracovníkov, najmä počtu prichádzajúcich na Slovensko. Posilnenie pozitívneho vnímania krajiny ako cieľovej destinácie pre mobilitu študentov a výskumných pracovníkov.
- Zviditeľnenie Slovenska ako partnera a destinácie pre študentov a výskumných pracovníkov, prezentácia potenciálu krajiny v oblasti vysokoškolského vzdelávania, vedy a výskumu.

Implementácia:

Vláda prijme stratégiu internacionalizácie vysokých škôl, ktorá okrem iného navrhne opatrenia na podporu vytvárania nových spoločných študijných programov, lákanie študentov a akademikov zo zahraničia, implementáciu princípov Stratégie ľudských zdrojov vo výskume – (HRS4R) na slovenských vysokých školách a zlepšenie jazykovej pripravenosti personálu. Reforma je úzko previazaná s komponentom 8 (*Zvýšenie výkonnosti slovenských vysokých škôl*), pričom sa vzájomne posilňujú.

V rámci podpory internacionalizácie sa bude podporovať niekoľko typov projektov:

a) Investícia do systémového rozvoja internacionalizácie ako nástroja na zvyšovanie kvality a otvorenosti vysokých škôl a výskumných inštitúcií:
   i. Audit kvality aktivít internacionalizácie vysokých škôl a výskumných inštitúcií za účasti národných a medzinárodných expertov s cieľom posúdiť silné a slabé stránky a vypracovať odporúčania na implementáciu systémových zmien. V nadväznosti na audit, vysoká škola v súlade s odporúčaniami a národnou stratégiou vypracuje, resp. aktualizuje inštitucionálnu stratégiu

[157] EAIE: https://www.eaie.org/
APAIE: https://www.apaie.net/
NAFSA: https://www.nafsa.org/

internacionalizácie. Po troch rokoch od úvodného auditu sa vykoná nadväzujúci audit, ktorého cieľom je zhodnotiť implementáciu zmien.

ii. Prostredníctvom dotačného podprogramu rozvoja vysokých škôl sa podporí implementácia inštitucionálnych stratégií internacionalizácie v súlade s odporúčaniami auditu. Konkrétne oblasti podpory budú stanovené podľa výsledkov auditov. Dotáciu bude možné získať napríklad na:
   - prípravu nových alebo inováciu existujúcich študijných programov poskytovaných v cudzích jazykoch
   - zlepšenie pripravenosti domácich vysokoškolských učiteľov na pôsobenie v medzinárodnom prostredí a na zapájanie sa do medzinárodných sietí
   - aktivity podporujúce rozvoj zručností študentov doktorandského štúdia potrebných na zapojenie do medzinárodných projektov a medzinárodného výskumu
   - medzinárodnú spoluprácu na online vzdelávaní, tvorbu digitálneho obsahu a jeho sprístupňovanie študentom.

iii. Prostredníctvom dotačného podprogramu rozvoja vysokých škôl sa podporí príprava a inovácia spoločných študijných programov s vysokými školami v zahraničí v cudzích jazykoch.

b) Podpora medzinárodnej mobility študentov, vysokoškolských učiteľov, výskumných pracovníkov:

i. Zvýši sa financovanie štipendijných programov CEEPUS, štipendií poskytovaných na základe bilaterálnych zmlúv a Národného štipendijného programu SR. V rámci toho bude zvýšená a zjednotená výška štipendií poskytovaných prijímaným štipendistom na Slovensku v týchto programoch podľa úrovní štipendií poskytovaných v Národnom štipendijnom programe SR. Zabezpečí sa tým atraktívnosť a konkurencieschopnosť programov v porovnaní s inými krajinami. Podpora bude určená pre vysielajúcich aj prijímaných študentov, aby bol podporený koncept obehu mozgov. Opatrenie má komplementárny charakter ku dlhodobej podpore štúdia talentovaných študentov na Slovensku (investícia 3, resp. OP Slovensko).

c) Propagácia slovenského vysokého školstva a vedy v zahraničí a podpora medzinárodného sieťovania slovenských vysokých škôl:

i. Vznikne grantová schéma na podporu rozvojových projektov vysokých škôl zameraných na návštevy zahraničných veľtrhov a podujatí pre nábor študentov, propagáciu možností štúdia pre zahraničných študentov a príbuzné aktivity. Podmienkou bude absolvovanie náborových podujatí v zahraničí, systematická propagácia vysokej školy a účasť zástupcov vysokej školy na výročnej konferencii a výstave EAIE, APAIE a NAFSA.

ii. Podporí sa prezentácia Slovenska na podujatiach EAIE, NAFSA a APAIE (podľa vzoru Poľska, Maďarska a Česka), spoločné propagačné aktivity a národná prezentácia na náborových veľtrhoch ako doplnok k individuálnej propagácii vysokých škôl. V spolupráci so zastupiteľskými úradmi SR v zahraničí sa vytvorí jednotná prezentácia a komunikačno-marketingová stratégia.

Implementácia nezakladá automatický nárok na finančné výdavky zo štátneho rozpočtu za horizont plánu obnovy. Investované prostriedky z plánu obnovy budú dočasného charakteru. Očakávame, že budú slúžiť na rozbeh väčšej internacionalizácie vysokých škôl. Prípadné pokračovanie z iných zdrojov bude predmetom vyhodnotenia a následného rozhodnutia o úprave aktivít a ich finančnom zabezpečení. Vďaka reformám investíciám, ako aj vytvorenému pozitívnemu imidžu slovenských vysokých škôl nebude nutné pokračovať v podpore takouto intenzitou.

Implementáciu všetkých opatrení zabezpečí priamo alebo nepriamo MŠVVaŠ SR.

Štátna pomoc:

Prijímateľom finančných prostriedkov budú fyzické osoby, resp. organizácie nevykonávajúce hospodársku činnosť (vysoké školy, verejné výskumné inštitúcie, neziskové organizácie), resp. fyzické osoby ako koneční prijímatelia štipendií. Nejde preto o štátnu pomoc.

Adresát:

Študenti, výskumníci zo zahraničia, slovenskí výskumníci, vysokoškolskí učitelia

Časový rozvrh:

Prijatie stratégie do konca roka 2021. Spustenie výziev v roku 2022. Trvanie schémy bude ohraničené objemom dostupných zdrojov a bude slúžiť na naštartovanie aktivít v oblasti internacionalizácie. Prípadné pokračovane a dofinancovaní schém z iných zdrojov bude vychádzať z aktualizovanej stratégie internacionalizácie vysokého školstva a vyhodnotenia hodnoty za peniaze týchto projektov.

4. Otvorená strategická autonómia a otázky bezpečnosti

Dostatok vysokokvalifikovaných expertov bude mať zásadný význam na udržanie konkurencieschopnosti, inovatívnosti, odolnosti a strategickej autonómie Slovenskej republiky aj Európskej únie.

5. Cezhraničné a medzinárodné projekty

Navrhované reformy a investície v komponente podporujú medzinárodné projekty pre krátkodobú, aj dlhodobú mobilitu v akademickom prostredí. Realizované opatrenia budú mať pozitívny európsky a regionálny vplyv vďaka odstráneniu bariér pre zahraničných pracovníkov. Nové pracovné miesta vzniknú vďaka jednoduchšiemu procesu získavania povolenia na zamestnanie a pobyt pre vysokokvalifikovaných zamestnancov z tretích krajín.

6. Zelený rozmer komponentu

Všetky navrhované reformy a investície spĺňajú zásadu „výrazne nenarušiť".

7. Digitálny rozmer komponentu

Tento komponent prispieva k digitálnej transformácií výchovou a lákaním expertov, čo pomôže k zníženiu nedostatku digitálnych expertov a rozvoju ekonomiky založenej na digitálnych inováciách. Študenti IT odborov sú tí, ktorí najviac odchádzajú do zahraničia (19% odchádzajúcich do Českej republiky podľa štúdie IVP).

8. Uplatňovanie zásady „výrazne nenarušiť" (DNSH)

Všetky opatrenia v komponente *Lákanie a udržanie talentov* budú pripravované a realizované s plným rešpektovaním zásady „výrazne nenarušiť" žiaden zo šiestich environmentálnych cieľov podľa nariadenia o taxonómií. Podrobné posúdenia vplyvov jednotlivých opatrení sú uvedené priamo v dotazníku DNSH, ktorý je uvedený nižšie.

8.1. Reforma 1: Reforma pobytovej a pracovnej legislatívy

Reforma zjednoduší získavanie povolenia na pobyt pre vysokokvalifikovaných pracovníkov štátnych príslušníkov tretích krajín.

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť"	*Áno*	*Nie*	*Ak ste zvolili možnosť „nie", uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým využívanie "fast-track" schémy a revízia smernice o modrých kartách.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Navrhovaná reforma

			zahrňuje predovšetkým využívanie "fast-track" schémy a revízia smernice o modrých kartách.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým využívanie "fast-track" schémy a revízia smernice o modrých kartách.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým využívanie "fast-track" schémy a revízia smernice o modrých kartách.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým využívanie "fast-track" schémy a revízia smernice o modrých kartách.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým využívanie "fast-track" schémy a revízia smernice o modrých kartách.

8.2. Reforma 2: Zjednodušenie režimu uznávania dokladov o vzdelaní a odborných kvalifikácií pre vykonávanie regulovaného povolania

Upraví sa legislatíva tak, aby ľudia prichádzajúci zo zahraničia, získali uznanie svojho vzdelania rýchlejšie a jednoduchšie.

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť"	*Áno*	*Nie*	*Ak ste zvolili možnosť „nie", uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým legislatívne aktivity, ktoré majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Neočakáva sa, že opatrenie povedie k emisiám skleníkových plynov.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým legislatívne aktivity, ktoré majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým legislatívne aktivity, ktoré majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.

Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým legislatívne aktivity, ktoré majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým legislatívne aktivity, ktoré majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým legislatívne aktivity, ktoré majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.

Investície:

8.3. Investícia 1: Podporné nástroje a asistencia pre navrátilcov, vysokokvalifikovaných zamestnancov z tretích krajín a ich rodinných príslušníkov a zahraničných vysokoškolských študentov študujúcich na Slovensku.

Nastavia sa programy na podporu adaptácie ľudí zo zahraničia, programy na podporu adaptácie so zameraním na trh práce a na lokálnu adaptáciu ich rodín najmä cez regionálne klientske centrá, jazykové kurzy a Migračné informačné centrum.

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	*Áno*	*Nie*	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ,

			berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.

8.4. Investícia 2: Posilnenie vzťahov s diaspórou, podpora občianskych iniciatív

Vznikne program na manažment vzťahov s diaspórou, ktorého cieľom bude udržiavanie vzťahov so Slovákmi v zahraničí a zvýšenie pravdepodobnosti, že sa vrátia domov.

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť"	*Áno*	*Nie*	*Ak ste zvolili možnosť „nie", uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Podporia sa aktivity na propagovanie kariérnych možnosti na Slovensku. Pri daných činnostiach sa neočakáva zvýšená emisia skleníkových plynov.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Podporia sa aktivity na propagovanie kariérnych možnosti na Slovensku. Aktivity nebudú mať negatívny vplyv na súčasnú ani budúcu klimatickú situáciu a jej dopady na ľudí, prírodu či majetok.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Pri podpore aktivít na propagovanie kariérnych možností na Slovensku, nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia spojené so zachovaním kvality vody a vodného stresu.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.

8.5. Investícia 3: Štipendiá pre najlepších domácich a zahraničných študentov a odmena pre vysoké školy, ktoré ich získajú

Poskytnú sa motivačné štipendiá pre najväčšie domáce stredoškolské talenty, aby pokračovali v štúdiu na slovenskej vysokej škole, ale aj štipendiá na prilákanie špičkových študentov zo zahraničia.

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	*Áno*	*Nie*	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením (poskytnutie motivačného štipendia) má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením (poskytnutie motivačného štipendia) má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť podporovaná opatrením (poskytnutie motivačného štipendia) má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Činnosť podporovaná opatrením (poskytnutie motivačného štipendia) má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť podporovaná opatrením (poskytnutie motivačného štipendia) má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením (poskytnutie motivačného štipendia) má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.

8.6. Investícia 4: Podpora internacionalizácie v akademickom prostredí

Poskytnú sa štartovacie výskumné projekty pre výskumníkov prichádzajúcich zo zahraničia, podporia sa dlhodobé výskumné pobyty v zahraničí a podporí sa implementácia Stratégie ľudských zdrojov vo výskume (HRS4R) na výskumných inštitúciách.

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	*Áno*	*Nie*	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Navrhované investície majú za cieľ podporiť internacionalizáciu vysokých škôl a výskmumných inštitúcií. Činnosti podporované opatrením majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného

			cyklu. Podmienkou investičných schém na podporu projektov vo výskume a vývoji je zameranie sa na oblasti, ktoré nie sú v rozpore s princípom výrazne nepoškodiť, teda sú 1. technologicky neutrálne na úrovni ich uplatňovania, t.j. dajú sa uplatniť vo všetkých dostupných technológiách vrátane technológií s nízkym dopadom; 2. dané projekty ex-ante hodnotením vylučujú výskum a inovácie zamerané na potenciálne poškodzujúce oblasti, ako napr. fosílne palivá vrátane ich následného použitia, zemný plyn, na ktorý sa nevzťahuje príloha III k technickému usmerneniu o DNSH, spaľovne, mechanicko-biologické čistenie a skládky odpadov, a ostatné definované ako „vylúčené“ popísané v poznámke ku nariadeniu DNSH pre horizontálne schémy, príloha I).
Adaptácia na zmenu klímy		X	Navrhované investície majú za cieľ podporiť internacionalizáciu vysokých škôl a výskmumných inštitúcií. Činnosti podporované opatrením majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Podmienkou investičných schém na podporu projektov vo výskume a vývoji je uplatňovanie zásady „výrazne nepoškodiť“, teda sú 1. technologicky neutrálne na úrovni ich uplatňovania, t.j. dajú sa uplatniť vo všetkých dostupných technológiách vrátane technológií s nízkym dopadom; 2. dané projekty ex-ante hodnotením vylučujú výskum a inovácie zamerané na potenciálne poškodzujúce oblasti, ako napr. fosílne palivá vrátane ich následného použitia, zemný plyn, na ktorý sa nevzťahuje príloha III k technickému usmerneniu o DNSH, spaľovne, mechanicko-biologické čistenie a skládky odpadov, a ostatné definované ako „vylúčené“ popísané v poznámke ku nariadeniu DNSH pre horizontálne schémy, príloha I).
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Navrhované investície majú za cieľ podporiť internacionalizáciu vysokých škôl a výskmumných inštitúcií. Činnosti podporované opatrením majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Podmienkou investičných schém na podporu projektov vo výskume a vývoji je uplatňovanie zásady „výrazne nepoškodiť“, teda sú 1. technologicky neutrálne na úrovni ich uplatňovania, t.j. dajú sa uplatniť vo všetkých dostupných technológiách vrátane technológií s nízkym dopadom; 2. dané projekty ex-ante hodnotením vylučujú výskum a inovácie zamerané na potenciálne poškodzujúce oblasti, ako napr. fosílne palivá vrátane ich následného použitia, zemný plyn, na ktorý sa nevzťahuje príloha III k technickému usmerneniu o

			DNSH, spaľovne, mechanicko-biologické čistenie a skládky odpadov, a ostatné definované ako „vylúčené“ popísané v poznámke ku nariadeniu DNSH pre horizontálne schémy, príloha I).
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Navrhované investície majú za cieľ podporiť internacionalizáciu vysokých škôl a výskmumných inštitúcií. Činnosti podporované opatrením majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Podmienkou investičných schém na podporu projektov vo výskume a vývoji je uplatňovanie zásady „výrazne nepoškodiť“, teda sú 1. technologicky neutrálne na úrovni ich uplatňovania, t.j. dajú sa uplatniť vo všetkých dostupných technológiách vrátane technológií s nízkym dopadom; 2. dané projekty ex -nte hodnotením vylučujú výskum a inovácie zamerané na potenciálne poškodzujúce oblasti, ako napr. fosílne palivá vrátane ich následného použitia, zemný plyn, na ktorý sa nevzťahuje príloha III k technickému usmerneniu o DNSH, spaľovne, mechanicko-biologické čistenie a skládky odpadov, a ostatné definované ako „vylúčené“ popísané v poznámke ku nariadeniu DNSH pre horizontálne schémy, príloha I).
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Navrhované investície majú za cieľ podporiť internacionalizáciu vysokých škôl a výskmumných inštitúcií. Činnosti podporované opatrením majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Podmienkou investičných schém na podporu projektov vo výskume a vývoji je uplatňovanie zásady „výrazne nepoškodiť“, teda sú 1. technologicky neutrálne na úrovni ich uplatňovania, t.j. dajú sa uplatniť vo všetkých dostupných technológiách vrátane technológií s nízkym dopadom; 2. dané projekty ex-ante hodnotením vylučujú výskum a inovácie zamerané na potenciálne poškodzujúce oblasti, ako napr. fosílne palivá vrátane ich následného použitia, zemný plyn, na ktorý sa nevzťahuje príloha III k technickému usmerneniu o DNSH, spaľovne, mechanicko-biologické čistenie a skládky odpadov, a ostatné definované ako „vylúčené“ popísané v poznámke ku nariadeniu DNSH pre horizontálne schémy, príloha I).
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Navrhované investície majú za cieľ podporiť internacionalizáciu vysokých škôl a výskmumných inštitúcií. Činnosti podporované opatrením majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Podmienkou investičných schém na podporu projektov vo výskume a vývoji je uplatňovanie zásady „výrazne nepoškodiť“, teda sú 1. technologicky

			neutrálne na úrovni ich uplatňovania, t.j. dajú sa uplatniť vo všetkých dostupných technológiách vrátane technológií s nízkym dopadom; 2. dané projekty ex-ante hodnotením vylučujú výskum a inovácie zamerané na potenciálne poškodzujúce oblasti, ako napr. fosílne palivá vrátane ich následného použitia, zemný plyn, na ktorý sa nevzťahuje príloha III k technickému usmerneniu o DNSH, spaľovne, mechanicko-biologické čistenie a skládky odpadov, a ostatné definované ako „vylúčené“ popísané v poznámke ku nariadeniu DNSH pre horizontálne schémy, príloha I).

9. Míľniky, ciele a časový rozvrh

9.1. Reforma 1: Reforma pobytovej a pracovnej legislatívy

- Míľnik 1: Prijatie schémy definujúcej okruh žiadateľov národných víz (D) v záujme SR (formou uznesenia vlády).
  Začne sa využívať zrýchlený systém („fast-track“ schéma), ktorý umožní udeľovanie národného víza (D) štátnemu príslušníkovi tretích krajín. Zadefinuje sa okruh a kategórie žiadateľov o toto vízum v záujme SR na účely zamestnania.
  Do Q4 2021

- Míľnik 2: Novela zákona o štátnom občianstve, ktorá uľahčí návrat a zvýši atraktívnosť krajiny pre cudzincov s rodinnými väzbami na Slovensko.
  Do Q1 2022

9.2. Reforma 2: Zjednodušenie režimu uznávania dokladov o vzdelaní a odborných kvalifikácií pre vykonávanie regulovaného povolania

- Míľnik 3: Schválenie noviel zákonov umožňujúcich zjednodušené uznávanie dokladov o vzdelaní a o získanej kvalifikácii a zjednodušený vstup na trh práce pre určité profesie:
  - Schválenie novely zákona č. 422/2015 Z. z. o uznávaní dokladov o vzdelaní a o uznávaní odborných kvalifikácií a o zmene a doplnení niektorých zákonov;
  - Schválenie novely zákona č. 578/2004 Z.z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov

  Do Q1 2022

9.3. Investícia 1: Podporné nástroje a asistencia pre navrátilcov, vysokokvalifikovaných zamestnancov z tretích krajín a ich rodinných príslušníkov a zahraničných vysokoškolských študentov študujúcich na Slovensku

- Míľnik 4: Spustenie aspoň 3 „one-stop shopov“ (centrá poskytujúce komplexné poradenstvo a služby uľahčujúce usadenie sa na Slovensku.
  Do Q4 2023
- Cieľ 1: Najmenej 7000 cudzincov, ktorí využijú program podpory Migračného informačného centra IOM za obdobie 2022-2024
  Do Q1 2025

9.4. Investícia 2: Posilnenie vzťahov s diaspórou, podpora občianskych iniciatív

- Cieľ 2: Najmenej 200 podporených podujatí posilňujúcich vzťahy s diaspórou
  Do Q1 2026

9.5. Investícia 3: Štipendiá pre talentovaných domácich a zahraničných študentov

- Cieľ 3: Najmenej 4500 študentov získa motivačné štipendium pre talentovaných študentov. Z toho:
  - Najmenej 2 700 spomedzi najtalentovanejších študentov zo Slovenska
  - Najmenej 540 študentov spomedzi najväčších talentov z cudziny
  - Najmenej 1 080 nadpriemerných študentov zo sociálne znevýhodneného prostredia

  Do Q4 2024

9.6. Investícia 4: Podpora internacionalizácie v akademickom prostredí

- Miľník 5: Prijatie stratégie internacionalizácie vysokých škôl, ktorá navrhne napr. opatrenia na podporu prípravy spoločných študijných programov, lákanie študentov a akademikov zo zahraničia, implementáciu systémových inštitucionálnych zmien na slovenských vysokých školách alebo zlepšenie jazykovej pripravenosti personálu.
  Do Q4 2021
- Cieľ 4: Najmenej 28 podporených projektov propagácie alebo inštitucionálneho rozvoja internacionalizácie vysokých škôl a výskumných inštitúcií
  Do Q4 2025
- Cieľ 5: Zvýšenie počtu podporených mobilít v štipendijných programoch CEEPUS, štipendií poskytovaných na základe bilaterálnych zmlúv a Národného štipendijného programu SR z 2494 na najmenej 4000 osobomesiacov ročne.
  Do Q1 2026

10. Financovanie a náklady

Odhadované náklady na jednotlivé investície vychádzajú z rozpočtov benchmarkových projektov, prípadne sú napočítané podľa jednotkových nákladov a očakávaného počtu prijímateľov. Detailné informácie o financovaní reforiem a investícií sú poskytnuté v priložených Excel tabuľkách.

10.1. Investícia 1: Podporné nástroje a asistencia pre navrátilcov a vysokokvalifikovaných zamestnancov z tretích krajín a ich rodinných príslušníkov a zahraničných vysokoškolských študentov študujúcich na Slovensku (7,8 mil. eur)

Náklady na investíciu 1: Podporné nástroje a asistencia pre navrátilcov, vysokokvalifikovaných zamestnancov z tretích krajín a ich rodinných príslušníkov a zahraničných vysokoškolských študentov študujúcich na Slovensku (7,8 mil. eur) sa skladajú z 3 položiek:

a) Jazykové kurzy pre zamestnancov verejného sektora a dobudovanie kapacít štátnej správy v oblasti poskytovania služieb zameraných na integráciu cudzincov. Prostredníctvom priamej rozpočtovej alokácie sa poskytnú finančné prostriedky rezortom na zabezpečenie jazykového vzdelávania zamestnancov verejného sektora.
b) Transfer IOM na poskytovanie služieb v rámci Migračného informačného centra IOM, vrátane poradenstva, vzdelávania, rekvalifikácie a jazykových kurzov spolu 7500 cudzincom. Poskytne sa paušálna dotácia 500 000 eur na rok prevádzky Migračného informačného centra IOM pri zabezpečení komplexných služieb. Výška príspevku vychádza z podobného projektu financovaného cez fond pre azyl, migráciu a integráciu (AMIF).
c) Vybudovanie 3 „one-stop-shopov“ pre poradenstvo cudzincom
   Náklady vychádzajú z podobného projektu siete kancelárií Európskych služieb zamestnanosti (EURES).

10.2. Investícia 2: Posilnenie vzťahov s diaspórou, podpora občianských iniciatív (2,1 mil. eur)

Náklady na investíciu 2: Posilnenie vzťahov s diaspórou, podpora občianskych iniciatív (2,1 mil. eur).[158]

10.3. Investícia 3: Štipendiá pre najlepších domácich a zahraničných študentov a odmena pre vysoké školy, ktoré ich získajú (77,5 mil. eur)

Náklady na investíciu 3: Štipendiá pre talentovaných domácich a zahraničných študentov (77,5 mil. eur)[159] sú stanovené vo výške 5 tisíc eur ročne na oprávneného štipendistu. Z toho 3 tisíc eur ročne je pre študenta (výška odvodená od výšky aktuálneho maximálneho limitu sociálneho štipendia – 300 eur mesačne), ktoré môže za splnenia podmienok poberať 3 roky. Zvyšných 2 tisíc eur je určených ako odmena pre vysokú školu, aby sama podľa vlastných kritérií buď poskytla štipendium pre najtalentovanejších študentov na 2. stupni, prípadne iným študentom alebo zabezpečila aktivity súvisiace s integráciou zahraničných študentov. Počet oprávnených štipendistov je určených na 1600 ročne, čo pokryje 2% najtalentovanejších v populácii, 200 talentovaných študentov zo zahraničia a 400 talentovaných študentov zo sociálne znevýhodneného prostredia v každom ročníku. Ide o fázovanú investíciu medzi plánom obnovy a EŠIF. Investícia z plánu obnovy pokrýva štipendiá pre študentov nastupujúcich v rokoch 2022-2024, EŠIF pokryje štipendiá pre študentov nastupujúcich v rokoch 2025-2027.

10.4. Investícia 4: Podpora internacionalizácie v akademickom prostredí (18,7 mil. eur)

Náklady na investíciu 4: Podpora internacionalizácie v akademickom prostredí (18,7 mil. eur)[160] pozostávajú z viacerých aktivít:

a) Investície do systémového rozvoja internacionalizácie ako nástroja na zvyšovanie kvality a otvorenosti vysokých škôl a výskumných inštitúcií.
b) Podpora štipendijných programov spravovaných Slovenskou akademickou informačnou agentúrou (SAIA)
c) Investície do propagácie slovenských vysokých škôl a vedy v zahraničí a podpora medzinárodného sieťovania slovenských vysokých škôl.

Náklady na aktivity sú spočítané zdola nahor na základe jednotkových nákladov v prípade opatrenia b) a podľa benchmarkovej investície: Rozvojového projektu MŠVVaŠ SR - zvyšovanie kvality vysokoškolského vzdelávania prostredníctvom internacionalizácie z roku 2017 v prípade opatrení a) a c)..

[158] Výdavky zahŕňajú aj administratívne náklady na manažment investícií vo výške 2%. Na úrovni vykonávateľa, ktorý je zodpovedný za konkrétne investície a reformy budú primárne využívané existujúce ľudské zdroje, ktoré majú skúsenosti s implementovaním podobných nástrojov, ako aj iných fondov Európskej únie. Vzhľadom na to, že ide o nový mechanizmus s vlastnými špecifikami zameraný tak na reformy ako aj investície, bude potrebné celkové administratívne kapacity navýšiť. Tieto potreby sú vypočítané rámcovo ako 2% z celkového súčtu alokácie. Rozpätie 2% bolo určené na základe analýzy kapacít využívaných dnes na zabezpečenie EŠIF

[159] Výdavky zahŕňajú aj administratívne náklady na manažment investícií vo výške < 2%.

[160] Výdavky zahŕňajú aj administratívne náklady na manažment investícií vo výške 2%.

PLÁN OBNOVY

cestovná
mapa k lepšiemu
Slovensku

Komponent

11

EK
+ SK

KOMPONENT 11: Moderná a dostupná zdravotná starostlivosť

1. Popis komponentu

1.1 Oblasť politiky

Zdravie

1.2 Cieľ

Cieľ je vytvoriť modernú, dostupnú a efektívnu sieť nemocníc, ktorá zabezpečí kvalitnú zdravotnú starostlivosť, atraktívne prostredie pre personál, efektívne procesy a zdravé hospodárenie. Cieľ je tiež zvýšiť dostupnosť záchrannej zdravotnej služby, ktorá bude nadväzovať na potreby novej siete nemocníc a posilniť primárnu starostlivosť, ktorá má byť základným integračným bodom zdravotnej starostlivosti o pacienta.

1.3 Dvojitá transformácia

Tento komponent umožňuje postupovať smerom k digitálnej aj zelenej transformácii. Zahŕňa investície do systému centrálneho riadenia najväčších nemocníc, telemedicíny a ďalších digitálnych riešení ako napríklad národný vendor neutral archive (VNA) archív pre rádiológiu podporovanú umelou inteligenciou, ktoré môžu výraznou mierou prispieť v boji proti náhlym aj stálym zdraviu ovplyvňujúcim udalostiam ako napríklad súčasná pandémia. V zdravotníctve výrazne zoptimalizujú medicínske aj prevádzkové procesy, čo zvýši kvalitu starostlivosti a uvoľní časové a ľudské zdroje, ktoré môžu byť lepšie využité inde. Výstavba a obnova budov bude prebiehať v súlade s kritériami energetickej efektívnosti a zastaví súčasné výrazné energetické straty kvôli zastaranosti budov.

1.4 Pracovné miesta a rast

Modernizácia nemocníc je jedným zo spôsobov tvorby a udržateľnosti zdravotníckych pracovníkov na Slovensku. V súčasnosti mnoho z nich odchádza do zahraničia práve za atraktívnejším pracovným prostredím. Modernizáciou budov, zavádzaním moderných klinických procesov a novým materiálno-technickým vybavením siete nemocníc sa zvýši atraktivita pracovného prostredia pre zamestnancov v zdravotníctve, čo prispeje k udržateľnosti pracovných miest. Posilnenie postavenia všeobecných lekárov v procese starostlivosti a finančná podpora pri otváraní a rozvoji ich praxe má za cieľ prilákať viac lekárov do ambulancií aj v menej atraktívnych oblastiach krajiny.

1.5 Sociálna odolnosť

Výsledkom optimalizácie siete nemocníc a akútnej starostlivosti, na ktorú nadviažu investície do obnovy infraštruktúry a tiež zadefinovanie optimálnej siete primárnej starostlivosti a vytvorenie nástrojov na jej podporu, bude zníženie regionálnych rozdielov v prístupe obyvateľstva ku kvalitnej a časovo dostupnej zdravotnej starostlivosti. Kvalitnejšia zdravotná starostlivosť zlepší zdravie obyvateľov, a tým aj ich produktivitu na trhu práce. Pandémia COVID-19 naplno odhalila nevyhovujúcu infraštruktúru ústavnej starostlivosti na Slovensku a zvýraznila nedostatočné kapacity primárnej starostlivosti. Modernizácia siete nemocníc a rozvoj poskytovateľov všeobecnej starostlivosti pre dospelých, deti a dorast posilní systém voči potenciálnym hrozbám v budúcnosti. Centralizáciou riadenia najväčších nemocníc bude sieť schopná flexibilnejšie reagovať na nečakané potreby.

1.6 Európske vlajkové iniciatívy

Centralizácia riadenia najväčších nemocníc, implementácia jednotného nemocničného informačného systému a digitalizácia procesov v zdravotníctve podporia rozvoj digitálnych zručností a vedomostí personálu, čím prispejú k naplneniu európskej vlajkovej iniciatívy „rekvalifikujme a zlepšujme zručnosti" („reskill and upskill"). Významná časť investícií do výstavby nových nemocníc a staníc zdravotnej záchrannej služby, ako aj rekonštrukcie existujúcich budov, zvýši energetickú efektívnosť budov, a tak prispeje k naplneniu hlavnej iniciatívy „renovujme" („renovate"). Reformy a investície v oblasti výstavby a rekonštrukcie zastaranej infraštruktúry, ako aj v oblasti boja proti pandémii sú v súlade s CSR 1[161] (Country specific recommendation – špecifické odporúčania pre danú krajinu) pre rok 2020 a prispejú k odolnosti systému zdravotnej starostlivosti. Investície do vyššej dostupnosti a kvality akútnej, ústavnej a primárnej zdravotnej starostlivosti zlepšia prístup pre všetky skupiny obyvateľov k cenovo dostupnej a modernej zdravotnej starostlivosti, čím prispejú k naplneniu CSR 2[162] na rok 2019.

1.7 Reformy a investície

Modernizácia ústavnej a primárnej zdravotnej starostlivosti si vyžaduje širokú škálu reforiem a investícií.

1.7.1 Reformy

Reforma 1: Optimalizácia siete nemocníc
Reforma 2: Reforma prípravy investičných projektov v zdravotníctve
Reforma 3: Centralizácia riadenia najväčších nemocníc
Reforma 4: Optimalizácia siete akútnej zdravotnej starostlivosti
Reforma 5: Nová definícia neodkladnej zdravotnej starostlivosti
Reforma 6: Reforma poskytovania všeobecnej starostlivosti o dospelých, deti a dorast

1.7.2 Investície:

Investícia 1: Projektová príprava a projektové riadenie investícií
Investícia 2: Nová sieť nemocníc – výstavba, rekonštrukcie a vybavenie
Investícia 3: Digitalizácia v zdravotníctve
Investícia 4: Výstavba a obnova staníc záchrannej zdravotnej služby (ZZS)
Investícia 5: Obnova vozového parku ZZS
Investícia 6: Podpora otvárania nových ambulancií primárnej starostlivosti v nedostatkových oblastiach

Odhadované náklady: Spolu 1 163 mil. eur. Z toho 998 mil. eur na výstavbu, rekonštrukciu a vybavenie nemocníc, 58 mil. eur na prípravu a riadenie projektových prác, 41 mil. eur na digitalizáciu, 54 mil. eur na dobudovanie záchrannej zdravotnej služby a 11 mil. na dotácie ambulancií v primárnej starostlivosti.

Poznámka: Výdavky zo zdrojov európskych štrukturálnych a investičných fondov sú indikatívne a budú v súlade s platnou legislatívou EÚ.

[161] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1591720698631&uri=CELEX%3A52020DC0525
[162] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2019.301.01.0148.01.ENG&toc=OJ%3AC%3A2019%3A301%3ATOC

2. Hlavné výzvy a ciele

2.1 Hlavné výzvy

- **Ústavná zdravotná starostlivosť (UZS) je na Slovensku nadužívaná** v porovnaní s priemerom OECD. Počet ukončených hospitalizácií bol v roku 2017 na úrovni 195 na 1000 obyvateľov, pričom priemer OECD je na úrovni 154.[163]
- **Ústavná zdravotná starostlivosť je síce geograficky dostupná, nemocnice sa však výrazne líšia v kvalite zdravotnej starostlivosti,** čo sa týka miery úmrtnosti, re-operovanosti a re-hospitalizovanosti pacientov. Ako ukázala Priebežná správa Revízie výdavkov na zdravotníctvo II (2018), 30 dní po prepustení z niektorých nemocníc zomrie okolo 0,1 % pacientov, zatiaľ čo pri porovnateľných diagnózach v iných nemocniciach sú to až 4 %.[164] Nadmerný počet nemocníc poskytujúcich rovnaký typ starostlivosti spôsobuje nedostatočnú skúsenosť s výkonmi vzhľadom na ich nízku početnosť. Kvalita výkonov zdravotnej starostlivosti (ZS) rastie s ich počtom v rámci zariadenia. Vzťah medzi objemom a kvalitou ZS vyplýva z interného porovnania nemocníc[165] a zahraničného výskumu.[166] Príčinami sú rast zručností a skúseností zdravotníckeho personálu pri vyššom počte výkonov, ako aj dostupnosť doplnkových špecializácií či vhodného vybavenia. Mapa 11.1. ukazuje množstvo slovenských nemocníc, ktoré vykonávajú resekciu pažeráka pod bezpečným limitom. Napriek širokej sieti nemocníc sa tak pacient môže dostať ku kvalitnej starostlivosti neskoro. Veľké množstvo akútnych lôžok a poddimenzovaná následná a dlhodobá starostlivosť zapríčiňujú doliečovanie a sociálne hospitalizácie na drahých akútnych oddeleniach.

Mapa 11.1.: Resekcia pažeráka, nemocnice podľa minimálneho bezpečného počtu výkonov

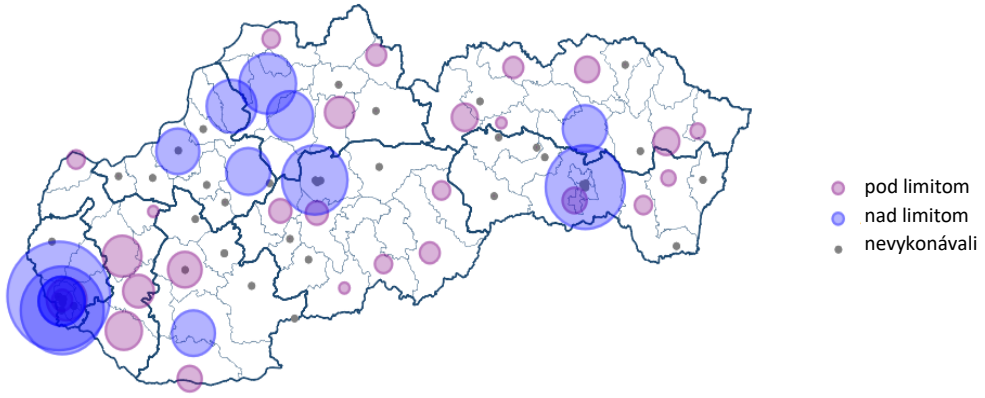

Pozn.:20 výkonov resekcie na nemocnicu ako minimálny bezpečný počet podľa štúdie MZ SR a spoločnosti Leapfrog Group.

Zdroj: MZ SR, https://www.leapfroggroup.org/sites/default/files/Files/Summary_of_Changes_2018.pdf.

- **Existujúca infraštruktúra nemocníc je výrazne zastaraná**. Podľa Health Policy Institute (2014) bola v roku 2012 investičná medzera v porovnaní s Českou republikou vo výške 137 mil. eur ročne a v porovnaní s Rakúskom vo výške 441 mil. eur ročne.[167] Typická všeobecná nemocnica na Slovensku

[163] OECD Health Statistics 2019
[164] Priebežná správa Revízie výdavkov na zdravotníctvo II (2018),https://www.mfsr.sk/files/archiv/77/HealthcareSpendingReview2_EN.pdf
[165] Porovnanie vypracovala spoločnosť BCG počas projektu vo Všeobecnej zdravotnej poisťovni v roku 2018 na príklade siedmich výkonov (operácia pankreasu, operácia žlčníka, resekcia, hrubého čreva, resekcia konečníka, operácia konečníka, úplná výmena bedrového kĺbu, pôrod) u všetkých nemocníc s dostupnými dátami. Analýza bola upravená o náročnosť hospitalizačných prípadov v jednotlivých nemocniciach prostredníctvom ukazovateľa case-mix index.
[166] Napríklad Chowdhury et al. (2007). "A systematic review of the impact of volume of surgery and specialization on patient outcome". Halm et al. (2002). "Is volume related to outcome in health care? A systematic review and methodologic critique of the literature."
[167] Modernizácia slovenských nemocníc, https://www.hpi.sk/2014/03/modernizacia-slovenskych-nemocnic-2/

má viac ako 50 rokov, niektoré budovy sú vyše 100-ročné. Z hľadiska kritéria zastavaných plôch nedosahujú slovenské nemocnice medzinárodné normy (Sanigest 2004). Väčšina nemocníc má veľké plochy pozemkov s početnou skupinou budov roztrúsených po celom území, čo negatívne ovplyvňuje kvalitu starostlivosti, bezpečnosť pacientov a hospodárenie nemocnice. Nevhodné dispozičné riešenie neumožňuje moderné riadenie, zavádzanie efektívnych procesov ani zvyšovanie digitalizácie. Nemocnice nie sú pripravené na zvládanie externých šokov, akým je napríklad súčasná pandémia. Aj keď nemocnice obnovujú svoj prístrojový fond, zostávajú v starej infraštruktúre, ktorá neumožňuje procesné zlepšenia a poskytovanie zdravotnej starostlivosti orientované na pacienta.

- **Zdravotnícky personál je prestarnutý a veľkú časť času trávi náročnou administratívou a presunmi v neefektívne zorganizovaných priestoroch, chýba digitálny prístup k dokumentácii.** Administratívna náročnosť vplýva na časový fond personálu, ktorý sa kvôli nej nemôže venovať starostlivosti o pacienta. Prakticky neexistuje digitalizácia v zdravotníctve – investície do digitalizácie boli síce alokované, zatiaľ je však digitálna cesta pacientov čiastočne nefunkčná.
- **Nemocnice pri súčasnom nepriaznivom stave, procesoch aj podmienkach pre vedu a výskum neponúkajú atraktívne pracovné prostredie** pre kvalifikovaný personál. Slovensko zaznamenáva odchod odborného personálu za lepšími podmienkami do zahraničia, hoci mzdy lekárov a sestier merané ako podiel priemernej mzdy v hospodárstve sú porovnateľné so zahraničím.[168]
- **Záchranná zdravotná služba (ZZS) bola v roku 2015 na území Slovenskej republiky dostupná do 15 minút (reakčný čas) pre 75 % populácie krajiny**, pričom tento podiel z dôvodu navyšovania počtu zásahov klesá. Mnohí ľudia v ohrození života a zdravia sa dočkajú primeranej pomoci neskôr, čo zhoršuje následnú prognózu prežitia a úplného vyliečenia a zároveň tento fakt prispieva k vysokému počtu odvrátiteľných úmrtí. Pripravovaná nová optimálna sieť nemocníc zmení počet a rozloženie nemocníc v regiónoch (Reforma 1). Záchranná zdravotná služba v 50 – 70 % prípadoch potrebuje pacienta odovzdať v nemocnici, aby bol pacient ďalej liečený a vyliečený.[169] Bez efektívnej siete záchrannej služby nebudú klientami nemocníc pacienti so šancou na prežitie, ktorých stav sa náhle zhoršil mimo nemocnice. Sieť ZZS na sieť nemocníc priamo nadväzuje, preto ju bude potrebné prispôsobiť.
- **ZZS zrealizuje viac ako 60 % zásahov u pacientov, ktorí nie sú v priamom ohrození života** alebo zdravia a mohli by byť liečení a ošetrovaní inou zložkou akútnej zdravotnej starostlivosti.
- **V slovenskom zdravotníctve je nedostatok všeobecných lekárov** (VL), ktorý sa bude prehlbovať v dôsledku ich vysokého priemerného veku (59 VL pre dospelých (VLD), 60 VL pre deti a dorast (VLDD)) a tiež rastúceho dopytu po tomto type starostlivosti v dôsledku starnutia obyvateľstva a pripravovaných reforiem ústavnej a dlhodobej starostlivosti. SR má menej lekárov na 1000 obyvateľov v porovnaní s EU 15 aj s ČR – SR 0,6, EU 15 1,19, ČR 0,66. Až 43 % VL má nad 60 rokov.[170]
- **Preťažení lekári nevyužívajú svoje kompetencie a posielajú pacientov drahším špecialistom.** Slovensko má najviac návštev lekára na obyvateľa spomedzi krajín Európskej únie (EÚ) (11,5) a v porovnaní s V3 väčší podiel návštev špecialistov (61 % na Slovensku, 40 % V3). Vďaka odstráneniu nepotrebných návštev získajú najmä všeobecní lekári viac času na liečbu a menej pacientov posunú k drahším špecialistom.
- **Slovensko má vysoký počet odvrátiteľných hospitalizácií pri ochoreniach ako astma, chronická obštrukčná choroba pľúc, diabetes a srdcové zlyhanie,** rovnako ako celkovo vysokú odvrátiteľnú úmrtnosť**.** Srdcovo-cievne ochorenia patria aj medzi hlavné príčiny úmrtí na Slovensku. Obmedzené kapacity a kompetencie všeobecných lekárov spôsobujú, že starostlivosť je odsúvaná do siete špecialistov a znižuje dostupnosť, kvalitu a predlžuje cestu pacienta systémom. Zvýšenie kapacity všeobecných lekárov má potenciál zlepšiť manažment chronických ochorení, včasnú diagnostiku aj intervenciu. Zároveň môže odbremeniť špecialistov a zlepšiť dostupnosť pre komplikované a akútne prípady.

Graf 1: Priemerný počet všeobecných lekárov na 1000 obyvateľov

[168] Healthcare spending review II – Final report, https://www.mfsr.sk/files/archiv/77/HealthcareSpendingReview2_EN.pdf
[169] Výročná správa Operačného strediska Záchrannej zdravotnej služby Slovenskej republiky za rok 2019, https://www.155.sk/subory/dokumenty/vyrocne_spravy/Vyrocna_sprava_OSZZSSR_2019.pdf
[170] VLD – všeobecný lekár pre dospelých, VLDD – všeobecný lekár pre deti a dorast, VL – VLD a VLDD

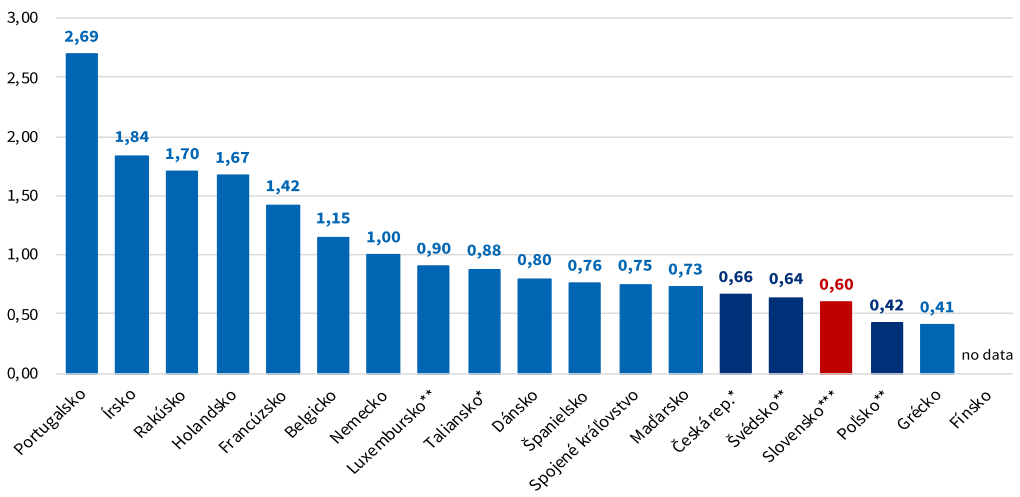

Vysv.:* odhadovaná hodnota, ** údaj z roku 2017, *** údaj z roku 2020

Zdroj: MZ SR, OECD, 2018,

2.2 Hlavné ciele

- **Hlavným cieľom reforiem a investícií v UZS je zabezpečiť kvalitnú, dostupnú a efektívnu ústavnú zdravotnú starostlivosť.** Zníži sa počet úmrtí, opakovaných hospitalizácií a operácií a komplikácií spôsobených nevhodne poskytnutou starostlivosťou. Cieľ sa dosiahne definovaním minimálnych požiadaviek na počet výkonov v nemocniciach, a s tým spojenou koncentráciou výkonov a teda aj skúseností a potrebného vybavenia do väčších nemocníc. Nová sieť nemocníc bude odrážať skutočné regionálne potreby. Bude garantovaná časová a geografická dostupnosť pre jednotlivé špecializácie.
- **Investíciami do moderných budov a technického vybavenia sa zefektívnia klinické a prevádzkové procesy,** dosiahne sa lepší komfort pre pacientov a personál a zníži sa riziko nozokomiálnych nákaz. Obnovou a vytvorením prostredia pre vykonávanie modernej medicíny sa zatraktívni prostredie pre špičkových odborníkov a pomôže znížiť ich odliv do zahraničia, najmä novej generácie zdravotníckych pracovníkov.
- **Zavedením centrálneho modelu riadenia najväčších nemocníc** s využitím moderného informačného systému sa zabezpečí úspora administratívnych personálnych kapacít, procesná efektivita a včasný dosah na ekonomické a medicínske procesy v zdravotníckych zariadeniach. Centralizovaným riadením sa taktiež dosiahnu úspory z rozsahu.
- **Ďalšia digitalizácia a investície do informačných systémov** elektronických zdravotných záznamov, telemedicíny a využitie umelej inteligencie zlepší efektivitu, kvalitu a bezpečnosť pacienta.
- **Cieľom reforiem a investícií do akútnej starostlivosti je zvýšiť dostupnosť záchrannej zdravotnej služby** do 15 minút pre 90 % populácie Slovenska. Prioritou bude dojazd k život ohrozujúcim stavom[171] do 8 minút pre 80 % populácie a tým odvrátenie úmrtí akútne vznikajúcich v teréne. Táto miera dostupnosti sa zabezpečí optimalizáciou siete staníc ZZS, výstavbou a rekonštrukciou sídiel a obnovou vozového parku, v súlade s novo definovanou sieťou nemocníc. Pomôže aj nová definícia neodkladnej starostlivosti, ktorá zároveň určí aj spôsob vykonania odozvy na túto požiadavku a pomôže znížiť počet nepotrebných zásahov.
- **Optimálna sieť primárnej starostlivosti zadefinuje potrebu všeobecných lekárov pre dospelých (VLD) a všeobecných lekárov pre deti a dorast (VLDD) a zonácia identifikuje oblasti s nedostatkom**

[171] Diagnózy kvitentu prvej hodiny FHQ – First Hour Quintet, teda infarkt myokardu, zastavenie krvného obehu, ťažká dychová nedostatočnosť, cievna mozgová príhoda a závažná trauma.
Krafft T et al (2006) Health monitoring and benchmarking of European EMS systems: components, indicators, recommendations. Project report to Grant Agreement No. SPC.2002299 under the European Community Health Monitoring Programme 1997-2002. Köln: European Emergency Data (EED) Project.

lekárov. Umožní sa tým cielenie podpory rozvoja odbornosti na miesta s najväčšou potrebou a zároveň sa zlepší orientácia nových lekárov pri ich rozhodovaní sa o umiestnení ambulancie
- **Zvýši sa počet VL a VLDD** a tým sa zväčší kapacita na výkon existujúcich a ďalších kompetencií
- **Zvýši sa atraktivita povolania VLD a VLDD rozšírením kompetencií a zavedením finančnej podpory** na odstránenie bariér súvisiacich so vstupom všeobecných lekárov do siete. Medzi tie patrí nákladnosť otvorenia novej ambulancie, ktorá znižuje atraktívnosť pre mladých lekárov, zvlášť v menej prosperujúcich oblastiach krajiny.

2.3 Kontext v národnej stratégii

Reformy a investície v ústavnej zdravotnej starostlivosti reflektujú ciele vo viacerých národných strategických materiáloch. Optimalizácia siete nemocníc, zmena nastavenia procesov a lepšieho systému financovania sú identifikované ako jedny z prioritných oblastí v zdravotníctve v Revízii výdavkov na zdravotníctvo II (2019), ako aj v rozpočte verejného zdravotného poistenia pre roky 2020 – 2024. Potreba reformy je pomenovaná v novom Národnom integrovanom reformnom pláne (2020), ako aj Národnom pláne reforiem (2020), ktorý je každoročne predkladaný Európskej komisii. Výstavba a obnova nemocničnej infraštruktúry sú deklarované priority súčasnej vlády v Programovom vyhlásení vlády na obdobie rokov 2020 – 2024.

3. Popis reforiem a investícií komponentu

3.1 Reformy

3.1.1 Reforma 1: Optimalizácia siete nemocníc (OSN) (prepojenie s Reformami 2, 3, 4, 5 a investíciami 1, 2, a 4)

Výzvy:
- Vývoj v medicíne a poskytovaní zdravotnej starostlivosti vedie v posledných rokoch k postupnému znižovaniu potreby ústavnej zdravotnej starostlivosti. **Z toho dôvodu majú mnohé nemocnice na Slovensku nadmerné počty lôžok a s tým súvisiacu nižšiu obsadenosť, prípadne sa snažia nedostatok pacientov kompenzovať priveľmi dlhými alebo zbytočnými hospitalizáciami.** Vytvára sa tým tlak na udržanie nadmernej infraštruktúry a znižuje sa jej udržateľnosť. V posledných rokoch došlo k presunu jednoduchých chirurgických výkonov do jednodňovej ambulantnej starostlivosti, ktorej objem od roku 2014 do roku 2019 narástol o 43 %. Priemerná ošetrovacia doba sa za toto obdobie v akútnych nemocniciach skrátila o 8 % z 6,1 na 5,7 dňa a počet ošetrovacích dní klesol o 7 %. Počet oficiálne evidovaných nemocničných lôžok však zostal za toto obdobie nezmenený. Priemerná obsadenosť lôžok v akútnych nemocniciach klesla medzi rokmi 2014 a 2019 z 65 % na 62 %, pričom priemer EÚ krajín je na úrovni 77 % (WHO 2020) a za benchmark efektívneho využívania posteľového fondu sa považujú hodnoty 80 – 90 %.
- **Vo viacerých nemocniciach zároveň klesá počet určitých výkonov až pod hranicu, ktorá sa považuje za bezpečnú** pre zabezpečenie dostatočnej kvality starostlivosti pre pacienta. Spolu s prehlbujúcim sa nedostatkom personálu môže tento stav viesť k živelnému zániku oddelení, ktorý by mohol ohroziť dostupnosť zdravotnej starostlivosti v určitých regiónoch. Preto je potrebné tento proces regulovať centrálne.

Ciele:
- **Cieľom reformy je zlepšenie kvality a efektívnosti ústavnej zdravotnej starostlivosti** prostredníctvom definície typológie a hierarchie poskytovania ústavnej starostlivosti, ako aj definície minimálnych podmienok pre poskytovanie medicínskych služieb podľa vzoru rozvinutých krajín. Podobná reforma prebehla napr. v Dánsku.[172]
- **V rámci novej hierarchie sa zohľadní početnosť a náročnosť poskytovaných medicínskych služieb a ich optimálne geografické rozloženie**, ktoré bude zohľadňovať dostatočnú kapacitu. Špecializované výkony sa budú koncentrovať do väčších nemocníc. Tým sa zabezpečí dostatočný objem výkonov pre budovanie expertízy personálu a kvalitné poskytovanie starostlivosti.
- Prehodnotením súčasného dopytu po ústavnej zdravotnej starostlivosti podľa diagnóz a výkonov sa zadefinuje optimálne regionálne rozmiestnenie ústavnej zdravotnej starostlivosti a garantuje sa

[172] Hospital centralization and performance in Denmark, https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0168851017303500

dostupnosť lôžkovej starostlivosti stanovením geografického a časového nároku pacienta podľa náročnosti zdravotnej starostlivosti:

b) dostupnosť ústavnej zdravotnej starostlivosti na 3. úrovni náročnosti (národná úroveň) do 120 minút pre minimálne 90 % obyvateľov;

c) dostupnosť ústavnej zdravotnej starostlivosti na 2. úrovni náročnosti (regionálna úroveň) do 60 minút pre minimálne 90 % obyvateľov;

d) dostupnosť ústavnej zdravotnej starostlivosti na 1. úrovni náročnosti (lokálna úroveň) do 45 minút pre minimálne 90 % obyvateľov.

- **Prostredníctvom optimálnej siete nemocníc sa zadefinuje nielen sieť akútnych lôžok, vytvorí sa tiež priestor pre lôžka následnej starostlivosti, ktoré odbremenia akútne nemocnice**. Zároveň sa predpokladá zníženie počtu lôžok. Uvoľnené priestory budú využité na kapacity následnej, dlhodobej, ambulantnej a komunitnej starostlivosti. Re-definuje sa celý hodnotový reťazec („value chain") aj v nadväznosti na infraštruktúru.

Implementácia:

- V súčasnosti prebieha analýza potreby ústavnej zdravotnej starostlivosti so zohľadnením demografie a chorobnosti a vytvára sa model budúcej potreby ústavnej zdravotnej starostlivosti na Slovensku a základná predpokladaná typológia nemocníc. Model vývoja dopytu po zdravotnej starostlivosti bude transformovaný do štruktúry optimálnej siete nemocníc.
- Do marca 2021 Ministerstvo zdravotníctva SR (MZ SR) v spolupráci s odbornou spoločnosťou vyšpecifikuje definíciu typológie a hierarchie poskytovania ústavnej zdravotnej starostlivosti. Vytvorí sa základná verzia optimálnej siete s geografickým rozložením jednotlivých typov nemocníc, definovaným rozsahom poskytovaných medicínskych služieb a počtom lôžok. Následne sa stanovia minimálne podmienky pre jednotlivé typy starostlivosti.
- Optimálna sieť a minimálne požiadavky prejdú pripomienkovaním zainteresovaných strán („stakeholderov") a legislatívnym konaním v priebehu roka 2021. Následne sa začne proces transformácie siete.

Adresáti: Ministerstvo zdravotníctva SR, zriaďovatelia, samosprávy, poskytovatelia ZS, zdravotné poisťovne

Časový rozvrh: Predpokladané ukončenie analýzy a vytvorenie modelu optimalizácie siete nemocníc je Q1 2021. Verejná diskusia v Q2 2021. Legislatívne schválenie OSN v Q4 2021 a reprofilizované nemocnice (s povolením v rozsahu všeobecných a špecializovaných nemocníc) podľa novej OSN do Q4 2025.

Štátna pomoc: Opatrenia, prostredníctvom ktorých môže byť poskytnutá štátna pomoc alebo minimálna pomoc,[173] budú posúdené z hľadiska pravidiel v oblasti štátnej pomoci.[174] Pomoc v rámci týchto opatrení možno poskytnúť len ak bude v súlade s osobitnými predpismi pre oblasť štátnej pomoci, resp. minimálnej pomoci.[175][176]

3.1.2 Reforma 2: Reforma prípravy investičných projektov v zdravotníctve (prepojenie s investíciami naprieč zdravotníctvom)

Výzvy:

- **Investovanie do modernizácie obnovy infraštruktúry v celom zdravotníctve vrátane UZS je nesystematické.** Od roku 2019 sa navýšili zdroje z rozpočtu verejnej správy pre kapitálové investície v zdravotníctve na 70 – 100 mil. eur ročne, ich čerpanie však nepodlieha plneniu jednotnej stratégie podľa priorít. Kontinuálne sa pripravujú investičné zámery a stavebné projekty, ktoré síce môžu byť opodstatnené, ale chýba zasadenie do širšieho kontextu. Veľké investičné projekty nad 40 mil. eur podliehajú povinnému hodnoteniu Ministerstva financií SR z pohľadu hodnoty za peniaze. Pre efektívne ohodnotenie však chýba riadna metodika hodnotenia investícií v zdravotníctve.
- **Výzvou je hodnotiť nielen efektívnosť investície** ako takej, ale postaviť hodnotenie ekonomickej efektívnosti investície na porovnávaní a hodnotení nákladov celého životného cyklu investície. Hlavne v prípade aplikácie zelených riešení platí vyššie uvedené, t.j. **potreba zohľadnenia kvantifikovaných**

[173] Zmluva o fungovaní EÚ, čl. 107 a 108, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0021.01/DOC_3&format=PDF

[174] Zákon č. 358/2015 Z. z. (Zákon o štátnej pomoci), https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/358/20160101

[175] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0651

[176] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1407/2013, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1407

celospoločenských socioekonomických, používateľských a environmentálnych (napr. znižovanie emisií CO_2) prínosov.

- Výzvou je presadiť do pripravovaných investičných projektov nemocníc digitálne a zelené riešenia, ktoré vyžadujú vysoké vstupné náklady s často dlhodobou návratnosťou takýchto investícií. Navzdory tomu, že existuje celospoločenská zhoda na potrebe využívania zelených riešení a digitalizácie, musia sa presadzovať v prostredí, kde je obrovský tlak na redukciu vstupných investičných nákladov.

Ciele:

- **Cieľom reformy je zvýšiť efektivitu procesu zavedením systematického plánovania investícií na základe strategických dokumentov**.
- **Bude vytvorená metodika hodnotenia investícií v zdravotníctve**, ktorá určí kritériá rozhodovania na základe finančných, medicínskych, ale aj nepriamych prínosov vrátane celospoločenských a socioekonomických. Nastaví sa model rozhodovania o ekonomickej efektívnosti investícii v sektore zdravotníctva, ktorý zohľadní nielen priame finančné prínosy investície, ale všetky nepriame (napr. väčší komfort pacienta). Bude preskúmaný a systematicky zosumarizovaný stav zdravotníckej infraštruktúry a potreby pre investície jej obnovy a rozvoja.
- **Bude vytvorený priorizovaný investičný plán,** ktorý zohľadní kritériá potreby (napr. odstránenie kapacitných úzkych miest alebo nevyhovujúceho stavu), medicínske, spoločenské a ekonomické aspekty (vrátane tých na životné prostredie), efektivitu a finančnú uskutočniteľnosť a udržateľnosť. Priorizácia povedie k rýchlejšej obnove a modernizácií.
- Systematické zoradenie projektov podľa potrieb a prínosov umožní efektívnejšie využívanie prostriedkov podľa princípu hodnoty za peniaze.

Implementácia:

- MZ SR v spolupráci s MF SR v súčasnosti pracuje na tvorbe metodiky hodnotenia investícií. Prebieha prieskum investičných potrieb do výstavby a obnovy priestorov, prístrojov a digitalizácie v zdravotníckych zariadeniach v pôsobnosti MZ SR a tvorba investičného plánu.
- Zároveň prebieha príprava optimalizácie siete nemocníc (Reforma 1). Nová sieť určí cieľový stav a regionálne rozmiestnenie služieb. Po prehodnotení voči súčasnému rozloženiu a stavu infraštruktúry sa vytvorí investičný plán výstavby, rekonštrukcie a obnovy vybavenia nemocníc, ktorý zabezpečí naplnenie novej siete. Plán bude vytvorený pre nové programové obdobie, t.j. do roku 2030 (programové obdobie 2021 – 2027 plus 3 roky).
- V rámci plánu sa prednostne zadefinujú investície, ktoré budú realizované z Plánu obnovy a odolnosti SR (ďalej len „plán obnovy“) a štrukturálnych fondov EU a tieto projekty sa začnú prioritne pripravovať na realizáciu (prepojené na Investície 1, 2 a 3).

Adresáti: MZ SR, zriaďovatelia, samosprávy, poskytovatelia ZS, zdravotné poisťovne.

Časový rozvrh: Zverejnený investičný plán pre zdravotníctvo do Q2 2021.

Štátna pomoc: Opatrenia, prostredníctvom ktorých môže byť poskytnutá štátna pomoc alebo minimálna pomoc,[177] budú posúdené z hľadiska pravidiel v oblasti štátnej pomoci.[178] Pomoc v rámci týchto opatrení možno poskytnúť len ak bude v súlade s osobitnými predpismi pre oblasť štátnej pomoci, resp. minimálnej pomoci.[179][180]

3.1.3 Reforma 3: Centralizácia riadenia najväčších nemocníc (prepojenie s Investíciou 3)

Výzvy:

- Univerzitné a fakultné nemocnice sa **vyznačujú zastaranou infraštruktúrou, nevyhovujúcimi procesmi, plytvaním zdrojov a kontinuálnym zadlžovaním.**
- **Hoci majú tieto nemocnice jedného zriaďovateľa, nevyužívajú výhody z rozsahu ani koordinácie** pri optimalizácii procesov alebo konzistentnosť v reportingu. Aktuálne nie sú žiadne dáta dostupné online,

[177] Zmluva o fungovaní EÚ, čl. 107 a 108, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0021.01/DOC_3&format=PDF
[178] Zákon č. 358/2015 Z. z. (Zákon o štátnej pomoci), https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/358/20160101
[179] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0651
[180] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1407/2013, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1407

nemocnice všetky údaje poskytujú MZ SR pomocou manuálne vypĺňaných reportov. Digitalizácia v oblasti prevádzkového a klinického riadenia nemocníc je na veľmi nízkej úrovni.

Ciele:

- **Cieľom je zlepšiť riadenie koncových nemocníc, najmä medicínskych a prevádzkových procesov a hospodárenia.**
- **Vytvorí sa systém centrálneho riadenia nemocníc**, ktorý umožní využitie prínosov z koordinácie aj rozsahu. Umožní sa rýchle zdieľanie dobrej praxe v rámci skupiny pri aplikácii jednotných postupov a metodík na viacero nemocníc. Vytvorí sa centrum zdieľaných služieb, zjednotí sa plánovanie, meranie a vyhodnocovanie výsledkov.
- Ekonomická, prevádzková, organizačná transformácia sa udeje prednostne v oblastiach:
    - centrálny kontroling, rozpočtovanie, plánovanie a monitoring výkonnosti;
    - procesy centrálneho nákupu liekov, medicínskych materiálov, prístrojovej techniky;
    - centralizácia podporných služieb;
    - procesy riadenia ľudských zdrojov.
- Sieť nemocníc sa dostane na technologickú úroveň zodpovedajúcu súčasným trendom v automatizácii a online dostupnosti dát potrebných na efektívne riadenie.

Implementácia:

- Zanalyzujú sa procesy v sieti nemocníc a na výsledkoch sa určia procesy transferu do Centra zdieľaných služieb. V roku 2018 bola vykonaná štúdia pre MZ SR[181] pre ocenenie návratnosti vytvorenia centra zdieľaných služieb, ktorá ako príklady podobných inštitúcií v zahraničí uvádza systémy z Francúzska, Spojeného kráľovstva, Belgicka, Grécka, Slovinska a Portugalska. O tieto príklady sa MZ SR v spolupráci s MF SR opieralo pri žiadosti o technickú pomoc („Technical Support Instrument") z Európskej komisie na pomoc pri definovaní optimálneho modelu. Žiadosť je v štádiu definovania cieľov a míľnikov.
- Prebehne výber ľudských zdrojov pre potreby centrálneho riadenia a následne pilotný projekt centrálne spracovávaných procesov a modelu riadenia.
- Jednotný systém riadenia umožní využitie prínosov z koordinácie aj rozsahu, rýchle zdieľanie dobrej praxe v rámci skupiny pri aplikácii jednotných postupov a metodík (ekonomická, prevádzkových a organizačných) na viacero nemocníc MZ SR. V 19 nemocniciach prebehne pilotný projekt centrálne spracovávaných procesov a modelu riadenia (naviazanie na investíciu 3). Po ukončení a vyhodnotení pilotného projektu sa pripraví a uskutoční transfer ostávajúcich poskytovateľov zdravotnej starostlivosti (PZS).

Adresáti: MZ SR, zdravotnícke zariadenia

Časový rozvrh: Implementácia v pilotných nemocniciach MZ SR do Q4 2023. Vyhodnotenie a transfer na zvyšné zariadenia do Q2 2025.

Štátna pomoc: Opatrenia, prostredníctvom ktorých môže byť poskytnutá štátna pomoc alebo minimálna pomoc,[182] budú posúdené z hľadiska pravidiel v oblasti štátnej pomoci.[183] Pomoc v rámci týchto opatrení možno poskytnúť len ak bude v súlade s osobitnými predpismi pre oblasť štátnej pomoci, resp. minimálnej pomoci.[184][185]

3.1.4 Reforma 4: Optimalizácia siete akútnej zdravotnej starostlivosti (prepojenie s Reformou 1 a Investíciou 4 a 5)

Výzvy:

[181] Arthur D.Little. Transformácia URPO – štúdia pre MZ SR.
[182] Zmluva o fungovaní EÚ, čl. 107 a 108, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0021.01/DOC_3&format=PDF
[183] Zákon č. 358/2015 Z. z. (Zákon o štátnej pomoci), https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/358/20160101
[184] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0651
[185] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1407/2013, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1407

- **Nedostatočná a geograficky zle rozložená sieť staníc záchrannej zdravotnej služby spôsobuje, že len 75 % populácie Slovenska dokáže ZZS pokryť do 15 minút**. V niektorých prípadoch presun staníc o niekoľko kilometrov výrazne zlepší dostupnosť.[186]
- Pripravovaná nová optimálna sieť nemocníc zmení počet a rozloženie nemocníc v regiónoch (Reforma 1). Sieť ZZS na sieť nemocníc priamo nadväzuje, preto ju bude potrebné prispôsobiť.

Ciele:

- **Cieľom je zvýšiť plošnú dostupnosť ZZS** do 15 minút na požadovaných viac ako 90 % populácie krajiny. Prioritou budú diagnózy kvintetu prvej hodiny[187] do 8 minút na 80 % populácie a tým odvrátenie úmrtí akútne vznikajúcich v teréne.
- **Vyššia dostupnosť sa dosiahne optimalizáciou siete staníc ZZS** a relokáciou časti súčasných staníc ZZS a vybudovaním nových staníc ZZS s príslušným materiálno-technickým vybavením (po vzore pevných jednoúčelových staníc Hasičského a záchranného zboru). Vhodné geografické rozloženie na území krajiny zvýši štandard poskytovanej neodkladnej zdravotnej starostlivosti. V kombinácii s ďalšími reformami a investíciami v akútnej ZS sa zníži dojazdový čas ambulancií ZZS k pacientovi, zabezpečí sa včasná intervencia a skorší transport pacientov do nemocnice za účelom definitívneho vyriešenia stavu (čo je medicínskym konsenzom pri kvintete prvej hodiny 60 minút).

Implementácia:

- Analýza siete ZZS na území Slovenskej republiky zahájená príslušnými útvarmi Operačného strediska ZZS v spolupráci s MZ SR v decembri 2020. Odhadovaný čas potrebný pre komplexnú analýzu je 6 mesiacov od zahájenia.
- Optimálna sieť bude vychádzať z dopytu po zásahoch podľa diagnóz a regiónov, geografického rozloženia staníc ZZS so zohľadnením cestnej siete a infraštruktúry, dostupnosti nemocničných zariadení vhodných typov a zároveň s využitím matematického modelovania a simulácií z reálnych dát (napr. p-median model a iné). Čiastočne takáto analýza prebehla v roku 2016.
- V nasledujúcich mesiacoch vznikne prvá verzia novej siete ZZS naviazaná na novú optimálnu sieť nemocníc (Reforma 1). Po posúdení súčasného stavu a rozloženia siete sa vypracuje investičný zámer pre dobudovanie a presuny staníc a vybavenia, ktorý bude naviazaný na Reformu 2 a Investíciu 1.
- Komplexné dopracovanie siete a plánu prebehne v roku 2021.

Adresáti: **MZ SR, poskytovatelia ZZS, nemocnice**

Časový rozvrh: **Legislatívne schválenie novej siete Q2 2022**

Štátna pomoc: Opatrenia, prostredníctvom ktorých môže byť poskytnutá štátna pomoc alebo minimálna pomoc[188], budú posúdené z hľadiska pravidiel v oblasti štátnej pomoci.[189] Pomoc v rámci týchto opatrení možno poskytnúť len ak bude v súlade s osobitnými predpismi pre oblasť štátnej pomoci, resp. minimálnej pomoci.[190][191]

---

[186] Ľudmila Jánošíková, Marek Kvet, Peter Jankovič, Lýdia Gábrišová: An optimization and simulation approach to emergency stations relocation; published in: Central European Journal of Operations Research ISSN 1435-246X, Volume 27, Number 3, Cent Eur J Oper Res (2019) 27:737-758 DOI 10.1007/s10100-019-00612-5

[187] FHQ – First Hour Quintet, teda infarkt myokardu, zastavenie krvného obehu, ťažká dychová nedostatočnosť, cievna mozgová príhoda a závažná trauma.
Krafft T et al (2006) Health monitoring and benchmarking of European EMS systems: components, indicators, recommendations. Project report to Grant Agreement No. SPC.2002299 under the European Community Health Monitoring Programme 1997-2002. Köln: European Emergency Data (EED) Project.

[188] Zmluva o fungovaní EÚ, čl. 107 a 108, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0021.01/DOC_3&format=PDF

[189] Zákon č. 358/2015 Z. z. (Zákon o štátnej pomoci) , https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/358/20160101

[190] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0651

[191] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1407/2013, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1407

3.1.5 Reforma 5: Nová definícia neodkladnej zdravotnej starostlivosti (prepojenie s Reformou 4)

Výzvy:

- **ZZS zrealizuje viac ako 60 % zásahov u pacientov, ktorí nie sú v priamom ohrození života** alebo zdravia a mohli by byť liečení a ošetrovaní inou zložkou akútnej zdravotnej starostlivosti.[192]
- Zaneprázdnenosť ZZS pri riešení prípadov, ktoré by mohol riešiť iný typ starostlivosti zvyšuje nedostupnosť pre opodstatnené zásahy a zároveň odčerpáva finančné zdroje.

Ciele:

- **Cieľom je využitie ZZS práve na opodstatnené zásahy**, keď sú pacienti v priamom ohrození života a čím sa zvýši dostupnosť ZZS a efektívne využijú zdroje.
- **Pre tento účel bude pripravená nová definícia neodkladnej ZS,** ktorá určí okruh oprávnených užívateľov záchrannej zdravotnej služby a spôsob vykonania odozvy na požiadavku týchto užívateľov. Cieľovou skupinou tohto opatrenia bude približne 250-tisíc osôb ročne v akútnom ohrození života a zdravia vyskytujúcich sa na území Slovenskej republiky.[193]

Implementácia:

- Legislatívne zmeny pripraví regulátor a vykoná zákonodarný orgán.
- Rizikom zmeny definície neodkladnej starostlivosti je skutočnosť, že osoby s neakútnymi ťažkosťami doposiaľ ošetrovaní záchrannou zdravotnou službou budú musieť vyhľadať iný typ zdravotnej starostlivosti. To samo o sebe ale nezakladá argument proti realizovaniu zmien v definícii, naopak, motivuje regulátora reformovať a skvalitňovať aj ďalšie segmenty poskytovania zdravotnej starostlivosti.
- Legislatívny proces predstavuje obdobie orientačne šesť mesiacov od zahájenia. Opatrenie samo o sebe nevyžaduje investičné ani prevádzkové náklady.

Adresáti: **MZ SR, poskytovatelia ZZS, OS ZSS, nemocnice, iní poskytovatelia ZS**

Časový rozvrh: Schválenie novej definície neodkladnej starostlivosti v Q2 2022.
Štátna pomoc: Opatrenia, prostredníctvom ktorých môže byť poskytnutá štátna pomoc alebo minimálna pomoc,[194] budú posúdené z hľadiska pravidiel v oblasti štátnej pomoci.[195] Pomoc v rámci týchto opatrení možno poskytnúť len ak bude v súlade s osobitnými predpismi pre oblasť štátnej pomoci, resp. minimálnej pomoci.[196][197]

3.1.6 Reforma 6: Reforma poskytovania všeobecnej starostlivosti o dospelých, deti a dorast (prepojenie s Investíciou 6)

Výzvy:

- **Na zabezpečenie optimálnej primárnej starostlivosti chýba takmer 350 všeobecných lekárov pre dospelých (VLD) a 80 všeobecných lekárov pre deti a dorast (VLDD)** pri súčasných štandardoch 1600 kapitovaných poistencov na 1 zamestnanca na plný úväzok (FTE – „full time equivalent") VLD a 1200 poistencov na 1 FTE VLDD.
- **Pri odčítaní lekárov starších ako 68 rokov čísla stúpnu na takmer 780 VLD (35 % súčasného počtu) a 330 VLDD (30 % súčasného počtu).**
- Za posledné roky bola bilancia prichádzajúcich a odchádzajúcich lekárov s výnimkou jedného roku vždy negatívna. Podľa predikcií bude vysoký priemerný vek lekárov a nízke počty nových VLD a VLDD prispievať k prehlbovaniu nedostatku.

[192] Výročná správa Operačného strediska Záchrannej zdravotnej služby SR za rok 2019, https://www.155.sk/subory/dokumenty/vyrocne_spravy/Vyrocna_sprava_OSZZSSR_2019.pdf
[193] Výročná správa Operačného strediska Záchrannej zdravotnej služby za rok 2019, https://www.155.sk/subory/dokumenty/vyrocne_spravy/Vyrocna_sprava_OSZZSSR_2019.pdf
[194] Zmluva o fungovaní EÚ, čl. 107 a 108, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0021.01/DOC_3&format=PDF
[195] Zákon č. 358/2015 Z. z. (Zákon o štátnej pomoci) , https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/358/20160101
[196] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0651
[197] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1407/2013, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1407

- So starnutím populácie sa spája zvýšený výskyt chronických ochorení a multimorbidít, čo zvyšuje požiadavky na manažment starostlivosti o pacienta. Spolu s reformou dlhodobej starostlivosti, ktorá má za cieľ stavať na komunitnej starostlivosti a starostlivosti v domácom prostredí pacienta, rovnako ako reformou dlhodobej starostlivosti, ktorej cieľom je skrátiť čas pobytu pacienta v nemocnici, tieto okolnosti kladú zvýšené požiadavky na manažment liečby, komplexné a dlhodobé sledovanie stavu pacienta lekárom, ktorý má s pacientom blízky a dlhodobý vzťah a teda budú navyšovať dopyt po primárnej starostlivosti.
- **Optimálna potreba primárnej starostlivosti dnes nie je zo strany štátu zadefinovaná**, rovnako ako nie je identifikovaná miera nedostatku všeobecných lekárov a ich lokalita.
- **Chýbajú tiež akékoľvek systematické motivačné nástroje** pre distribúciu lekárov do nedostatkových oblastí a prilákanie nových lekárov do odbornosti.
- **Odbornosť všeobecného lekára pre dospelých a pre deti dlhodobo trpí nízkou atraktivitou, najmä z dôvodu obmedzených kompetencií** (výkony preplácané poisťovňami), administratívnej záťaže a finančnej neatraktivity. Roky limitovaného rozsahu činností vytvorili medzi lekármi aj pacientmi kultúru, v ktorej všeobecní lekári liečia len bežné ochorenia a väčšinu pacientov odkazujú k špecialistom, ktorým následne robia podporu napríklad vo forme delegovanej preskripcie. Situácia sa za posledné roky zlepšuje (došlo napr. k rozšíreniu kompetencií), no rozvoj brzdí aj nedostatok VL, čo sa prejavuje v ich obmedzenej kapacite vykonávať rozsiahlejšie kompetencie či dôsledný manažment pacienta.
- Významné pre vstup nových lekárov sú tiež **bariéry súvisiace so zriadením novej ambulancie**, spočívajúce najmä vo vstupnom investičnom riziku a nedostatku informácií o chýbajúcich kapacitách.

Ciele:

- **Upraviť reguláciu spôsobom, aby podporovala príchod nových všeobecných lekárov**, priebežnú generačnú výmenu aj celkové zvýšenie ich počtu a zároveň prispievala k riešeniu geografických nerovností v dostupnosti primárnej starostlivosti.
- **Zadefinovať nedostatkové geografické oblasti a naviazať nástroje podpory** zriaďovania a rozvoja ambulancií VLD a VLDD.
- **Prijať nové koncepcie všeobecnej starostlivosti** o dospelých a o deti a dorast, ktoré nahradia existujúce dokumenty z roku 2006 a určia pre VLD a VLDD možnosti výkonu nových kompetencií, modelov práce a jasne pomenujú úlohu VLD a VLDD v systéme zdravotnej starostlivosti.
- **Súčasne je cieľom identifikovať a redukovať existujúce administratívne zaťaženie** a iné činnosti, ktorými možno VLD a VLDD odbremeniť a uvoľniť ich kapacitu na starostlivosť o pacientov. Kľúčovým bude zavádzanie a rozvoj nástrojov elektronického zdravotníctva, ktoré majú potenciál zredukovať administratívne povinnosti lekárov a spresniť vykazovanie.

Implementácia:

- Na MZ SR prebieha analýza súčasných kapacít a určovanie optimálnej potreby siete VLD a VLDD. Cieľom je zadefinovať požiadavku na optimálny počet a umiestnenie poskytovateľov VLD a VLDD cez maximálnu dojazdovú vzdialenosť a kapacitnú priepustnosť (optimálny počet VLD a VLDD definovaný počtom a vekovou štruktúrou obyvateľstva v okrese) a zaviesť zonačné kritériá. Úlohou zonácie bude identifikovať a rozlíšiť okresy podľa miery závažnosti situácie a týmto spôsobom zadefinovať nedostatkové oblasti. Tie by mali následne získať prístup k podpore všeobecného lekárstva, najmä vo forme finančných grantov na zriadenie a vybavenie ambulancií či kompenzačných platieb pri otvorení novej ambulancie (súvisí s Investíciami 8 a 9).
- Q1 – Q2 2021 prebehnú rokovania so zástupcami sektora o detailoch navrhovanej siete a zonácie, ktoré sú plánované v Q2 2022 vyústiť do prípravy legislatívy.
- Definovanie potreby siete a zonačných kritérií umožní sprostredkovať verejnosti informácie o nedostatkových oblastiach a dostupných benefitoch, ktoré tak budú ľahko dostupné, zrozumiteľne komunikované a pravidelne aktualizované MZ SR alebo jej podriadenou organizáciou (Národné centrum zdravotníckych informácií), čím sa podporí schopnosť lekárov orientovať sa v potenciále uplatnenia. Zodpovedné je MZ SR (resp. NCZI – podľa konkrétneho znenia legislatívy).

- Kombinácia zonačných kritérií a zriadenia finančného nástroja na podporu primárnej starostlivosti na MZ SR vytvorí nástroje na priamy výkon zdravotníckych politík a umožní podporiť cielené vytváranie nových praxí v miestach, kde ich je nedostatok.
- Riziko spočíva v dĺžke legislatívneho procesu a následnej implementácií nových povinností súvisiacich s vyhodnocovaním siete VAS.[198] Cieľ zvyšovania kapacít siete všeobecných lekárov bude podporovať aj rozvoj rezidentského programu pre všeobecných lekárov a sestry ako aj ďalšie formy podpory štúdia pre tieto odbornosti (napr. stabilizačné štipendiá), ktoré sú predbežne plánované do európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF). Zo zdrojov EŠIF má MZ SR úmysel podporiť aj modernizáciu a zvyšovanie kapacít ambulancií VL a VLDD a to formou financovania rekonštrukcií, doplnenia vybavenia, ako aj optimalizáciou kapacít poskytovateľov v nedostatkových oblastiach dočasným krytím nákladov na nového zamestnanca, ktorý poskytovateľovi umožní zvýšiť počet zmluvných kapitantov, čím zároveň zabezpečí udržateľnosť pracovného miesta. Špecifikácie týchto zámerov sa budú upresňovať v priebehu roka 2021.
- Nové koncepcie všeobecného lekárstva pre dospelých, deti a dorast a súvisiaca úprava úhradových mechanizmov budú výsledkom interných prác MZ SR s využitím nástroja technickej pomoci od EK a pracovných skupín so zástupcami sektora. Vychádzajúc z odporúčaní Svetovej banky bude ich cieľom podporiť rozširovanie kompetencií VLD a VLDD, zvýhodňovanie modelov práce podporujúcu dostupnosť, kvalitu a efektivitu poskytovania primárnej starostlivosti. Zodpovednosť za vydanie koncepcie nesie MZ SR.
- Rizikom je možný odpor poskytovateľov špecializovanej ambulantnej starostlivosti, od ktorých by mala plánovaná reforma odkloniť niektoré jednoduchšie výkony. Odpor možno čakať aj v súvislosti s nadväzujúcou úpravou úhradových mechanizmov, ktoré majú za cieľ podporiť výkon rozšírených výkonov a prevenciu.
- V nadväznosti na rozširovanie kompetencií VL a sestier v primárnej starostlivosti plánuje MZ SR aj potrebu zvýšených výdavkov na vzdelávanie personálu, ktoré sú predbežne plánované v rámci EŠIF alebo štátneho rozpočtu. Špecifikácie týchto zámerov sa budú upresňovať v priebehu rokov 2021 a 2022, keďže sú závislé na obsahu novej koncepcie VL a VLDD.
- Za účelom odľahčenia VLD a VLDD vznikne na MZ SR pracovná skupina, ktorej cieľom bude pomenovať a priorizovať odstránenie existujúcich záťaží a identifikovať príležitosti pre odbremenenie VLD a VLDD a zatraktívnenie povolania.

Adresáti: **MZ SR, NCZI, zdravotné poisťovne, poskytovatelia všeobecnej ambulantnej starostlivosti**

Časový rozvrh:

- Konzultácie so zástupcami sektora k návrhu novej regulácie siete, kritériám určenia potreby VLD a VLDD a zonačným kritériám v Q1 – Q2 2021. Schválená legislatíva novej regulácie siete a zonácie v Q1 2022. Prvé zverejnenie zonácie a nedostatkových oblastí Q2 2022. Vytvorenie nástroja MZ SR na financovanie podpory primárnej starostlivosti (grantový program / fond) Q2 2022. **Prvé podporené projekty Q4 2022.** Zriadenie pracovnej skupiny k tvorbe nových koncepcií VLD a VLDD Q3 2021. Prijatie nových koncepcií VLD a VLDD Q2 2022

Štátna pomoc: Opatrenia, prostredníctvom ktorých môže byť poskytnutá štátna pomoc alebo minimálna pomoc,[199] budú posúdené z hľadiska pravidiel v oblasti štátnej pomoci.[200] Pomoc v rámci týchto opatrení možno poskytnúť len ak bude v súlade s osobitnými predpismi pre oblasť štátnej pomoci, resp. minimálnej pomoci.[201][202]

3.2 Investície

[198] Všeobecná ambulantná sieť – všetci poskytovatelia všeobecnej ambulantnej starostlivosti o dospelých, deti a dorast, ktorí sú financovaní z verejného zdravotného poistenia
[199] Zmluva o fungovaní EÚ, čl. 107 a 108, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0021.01/DOC_3&format=PDF
[200] Zákon č. 358/2015 Z. z. (Zákon o štátnej pomoci) , https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/358/20160101
[201] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0651
[202] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1407/2013, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1407

3.2.1 Investícia 1: Projektová príprava a projektové riadenie investícií (Prepojené s reformami 3, 4 a investíciami 2, 3, 4, 5)

Výzvy:

- Za posledných 30 rokov na Slovensku nebola postavená žiadna koncová všeobecná nemocnica,[203] prebehli iba výstavby pavilónov a došlo na Slovensku k výstavbe nových nemocníc iba ojedinele rekonštrukcie menších nemocníc alebo kliník. Existuje limitované množstvo skúseností s ich výstavbou, chýbajú moderné technické a medicínske špecifikácie. Centralizáciou, výmenou skúseností, budovaním know-how, zjednotením postupov plánujeme napomôcť rýchlej výstavbe infraštruktúry.

Ciele:

- Vznikne implementačná jednotka, ktorá bude zastrešovať činnosti v oblasti prípravy investičných projektov RRP v gescii MZ SR v komponentoch 11, 12 a 13, medicínskeho, procesného a IT dizajnu nemocníc a zdravotníckych zariadení. Implementačná jednotka bude slúžiť aj pre potreby OP Slovensko na výstavbu a rekonštrukciu zdravotníckych zariadení financovaných z EŠIF 2021 – 2027.
- Koordinovať projekčnú a inžiniersku činnosť, centrálny výber zhotoviteľa, spolupracovať na organizácii výstavby a kontrolnej činnosti tak, aby priniesla úspory z rozsahu a úspory časovej náročnosti.
- V oblasti medical consulting definovať kapacitné plánovanie medicínskej služby, procesný redizajn a popis prevádzkových procesov a plán technologického vybavenia, kompetenčnú mapu lekárskych a nelekárskych pozícií.
- Definovať technickú špecifikáciu nemocničného informačného systému a ďalších projektov v oblasti digitalizácie, AI a automatizácie a centrálneho riadenia nemocníc s cieľom dosiahnuť efektivitu riadenia.
- Zdieľať tímy pre prípravu projektov a reforiem v oblasti Dlhodobej a následnej starostlivosti a Duševného zdravia a Akútnej zdravotnej starostlivosti.

Implementácia:

- Analýza polohy a náplne nemocníc v danej spádovej oblasti a definovanie materiálno-technického zabezpečenia
- Organizácia a zabezpečenie predprojektovej a projektovej prípravy a dokumentácie na všetkých stupňoch stavebného konania, zabezpečuje organizáciu výstavby, kontroly a výberu dodávateľa pre projekty v komponentoch 11, 12 a 13 v gescii MZ SR (projekty nemocníc, sídiel staníc ZZS, komunitných centier duševného zdravia, detenčného zariadenia, humanizácie psychiatrických lôžok, výstavieb a rekonštrukcií kapacít paliatívnej, následnej a hospicovej starostlivosti).
- Stanovenie produkčnej časť medicínskej a prevádzkovej časti projektu, ekonomického modelu investície, procesného redizajnu a popisu prevádzkových procesov a procesného manuálu nemocnice a plánov technologického vybavenia v súlade s hierarchickou štruktúrou nemocnice a zadefinovanými odbornosťami
- Zadefinovanie technickej špecifikácie výberu nemocničného informačného systému a ERP, ich integrácie, IT vybavenia, harmonogramu implementácie projektov v oblasti digitalizácie, a zadefinovanie činnosti Shared services centra vo vybraných službách pre nemocnice, zjednotenie procesy a systémy.

Adresáti: MZ SR, zdravotnícke zariadenia v pôsobnosti MZ SR

Časový rozvrh: Využitie existujúcej príspevkovej organizácie na okamžité zahájenie činnosti, nábor zamestnancov a externých dodávateľov služieb do Q3 2021. Príprava projektov výstavby a rekonštrukcie priebežne 2021 – 2026, kontrolná a organizačná činnosť počas výstavby a rekonštrukcie nemocníc 2022 – 2026.

Štátna pomoc: Opatrenia, prostredníctvom ktorých môže byť poskytnutá štátna pomoc alebo minimálna pomoc,[204] budú posúdené z hľadiska pravidiel v oblasti štátnej pomoci,[205] Pomoc v rámci týchto opatrení možno poskytnúť len ak bude v súlade s osobitnými predpismi pre oblasť štátnej pomoci, resp. minimálnej pomoci.[206][207]

[203] Všeobecná nemocnica v Koncovej sieti poskytovateľov v zmysle prílohy č. 7 k nariadeniu vlády č. 640/2008 Z. z.
[204] Zmluva o fungovaní EÚ, čl. 107 a 108, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0021.01/DOC_3&format=PDF
[205] Zákon č. 358/2015 Z. z. (Zákon o štátnej pomoci) , https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/358/20160101
[206] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0651
[207] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1407/2013, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1407

Investícia z recovery and resiliance fund (RRF): 19 mil. eur na projektové riadenie a 39 mil. eur na projektovú prípravu.

3.2.2 Investícia 2: Nová sieť nemocníc – výstavba, rekonštrukcie a vybavenie (prepojené s reformami 1,2 a 4 a rnvestíciami 1, 4)

Výzvy:

- **Mnohé nemocnice sú zastarané s nevhodnou infraštruktúrou, čo má negatívny vplyv na efektívnosť procesov, spokojnosť pacienta a šírenie nákaz.** Veľa nemocníc je na hranici svojej životnosti, resp. po životnosti. Typická všeobecná nemocnica na Slovensku má viac ako 50 rokov, niektoré budovy sú vyše 100-ročné. Všeobecné nemocnice majú v priemere 30 budov na nemocnicu, niektoré zariadenia až 81 budov. Z hľadiska kritéria zastavaných plôch nedosahujú slovenské nemocnice medzinárodné normy (Sanigest 2004). Väčšina nemocníc má veľké plochy pozemkov s početnou skupinou budov roztrúsených po celom území, čo negatívne ovplyvňuje kvalitu starostlivosti, bezpečnosť pacientov a hospodárenie nemocnice (Tabuľka 11.1.). Nevhodné dispozičné riešenie neumožňuje moderné riadenie, zavádzanie efektívnych procesov ani zvyšovanie digitalizácie. Nemocnice nie sú pripravené na zvládanie externých šokov akým je napríklad súčasná pandémia. Aj keď nemocnice obnovujú svoj prístrojový fond, zostávajú v starej infraštruktúre, ktorá neumožňuje ich efektívne využívanie.
- Súčasné nemocnice nie sú kompatibilné s požiadavkami moderných zdravotníckych systémov, ich neflexibilita sa odráža v rezistencii voči plánovaným zmenám a novým procesom v manažmente starostlivosti o pacienta.
- Základnou výzvou, ktorej čelí táto reforma sú vysoké vstupné investičné náklady do výstavby a rekonštrukcie budov nemocníc v kombinácii s dlhodobým horizontom návratnosti týchto investícií v sektore zdravotníctva.

Tabuľka 11.1.: Stav infraštruktúry veľkých štátnych nemocníc

Nemocnica	Stav infraštruktúry	Počet lôžok (2018)
Fakultná nemocnica s poliklinikou F.D.Roosevelta Banská Bystrica	rok výstavby: starý areál 1960, nový 1981, 2 monobloky(UZS) s poliklinikou, onkológia, admin. budova, v centre budovy psychiatria a infekčné; 1-lôž. 53, 2-lôž. 118, 3-lôž. 171, 4-lôž. 17, 5-lôž. 3, DOS 3-lôž. 5	910
Fakultná nemocnica s poliklinikou J. A. Reimana Prešov	budovy z roku 1947, 1963 a 1967, chirurgický pavilón z roku 1989, internistický z roku 2013	1 233
Nemocnica Poprad, a. s.	rok výstavby: 1970	581
Fakultná nemocnica s poliklinikou Žilina	rok výstavby: 1930, 1960, 1970	779
Fakultná nemocnica Trnava	rok výstavby: najmladší pavilón 2008, gynekológia, neurológia z 1940, ostatné pavilóny 80 a viac ročné	641
Univerzitná nemocnica Martin	rok výstavby: 1888 a 1910, celkový počet objektov: 65, V rokoch 2005 - 2015 prebehla asanácia 5 objektov; zo 65 objektov je zateplených 9: 2, 4b, 6 -dostavba, 7, 7a, 10, 16, 31, 34; 19 izieb 5 lôžkových; 26 izieb 4 lôžkových; 88 izieb 3 lôžkových; 77 izieb 2 lôžkových; 43 izieb 1 lôžkových	838
Univerzitná nemocnica Bratislava	rok výstavby: Staré mesto 1860-1936, Kramáre 1967, Ružinov 1986, Antolská 1997	2 505
Fakultná nemocnica Trenčín	rok výstavby: 1848, 1910	808
Univerzitná nemocnica L.Pasteura Košice	2 lokality: Rastislavova - takmer všetky pavilóny pamiatkovo chránené, 80-100 ročné, urgentný príjem a traumatológia – 7-ročný; SNP 45-ročná budova	1 356
Fakultná nemocnica Nitra	rok výstavby: 1890, 1947, 1972, 1991,1997	722

Zdroj: MZ SR, NCZI

Ciele:

- **Investíciami do moderných budov a technického vybavenia sa zefektívnenia klinické a prevádzkové procesy**, dosiahne sa lepší komfort pre pacientov a personál a zníži sa riziko nozokomiálnych nákaz.
- Zabezpečí sa dostupnosť ústavnej zdravotnej starostlivosti garantovaná optimalizáciou siete nemocníc.
- Obnovou a vytvorením prostredia pre vykonávanie modernej medicíny sa zatraktívni prostredie pre špičkových odborníkov a pomôže znížiť ich odliv do zahraničia.

Implementácia:

- Kľúčovým podkladom pre investovanie do obnovy nemocníc bude plán optimalizácie siete nemocníc, ktorý vyplýva z Reformy 1, jeho návrh bude k dispozícii do Q1 2021, následne bude prerokovaný s odbornými spoločnosťami a pripravený do legislatívneho procesu.
- Potreba výstavby novej nemocnice alebo rekonštrukcia súčasnej nemocnice zohľadní na jednej strane potrebu v novej sieti a na druhej strane (ne)vhodnosť súčasných priestorov na rekonštrukciu (nové stavby prioritne nahradia dnešné nemocnice pavilónového typu a staré pamiatkovo chránené budovy).
- Prvá analýza dopytu po ústavnej starostlivosti vytvorená v decembri 2020 vytvorila základný model typológie nemocníc s prvým predpokladom počtu zariadení a lôžok.
- V Q1 2021 bol vytvorený prvý návrh siete, ktorý je predložený na odborné konzultácie. Z návrhu vyplynula predbežná potreba lôžkových kapacít. Počet lôžok v sieti sa výrazne zredukoval.
- Spojením prvého návrhu OSN a investičných potrieb nemocníc, ktoré zostanú v sieti, MZ SR vytvorilo predbežný zásobník investičných projektov pre účely RRP.
- O financovanie projektov v rámci investície sa budú môcť uchádzať všetci poskytovatelia bez ohľadu na typ zriaďovateľa a to formou výzvy, ktorú zverejní Ministerstvo zdravotníctva.

Tabuľka 11.2.: Zásobník investičných projektov nemocníc v novej sieti

	Projekt - anonymizovaný	fáza vyhotovenia Q2 2026	počet lôžok		
			spolu	nové	rekonštruované
	Spolu z RRF		**2656**	**2118**	**548**
Predbežne z RRF	Koncová špičková nemocnica	Hrubá stavba („shell & core“)	1150	1150	0
	Koncová nemocnica 1	Plne vybavená („full fitout“)	660	660	0
	Komplexná nemocnica 1	Plne vybavená („full fitout“)	746	258	488
	Špecializovaný ústav 1	Plne vybavená („full fitout“)	40	50	0
	Špecializovaný ústav 2	Plne vybavená („full fitout“)	60	0	60
Ako náhrada v RRP, resp. z iných zdrojov	Koncová nemocnica 2	Plne vybavená („full fitout“)	640	640	0
	Komplexná nemocnica 3	Plne vybavená („full fitout“)	660	660	0
	Komplexná nemocnica 4	Plne vybavená („full fitout“)	644	644	0
	Komplexná nemocnica 5	Plne vybavená („full fitout“)	800	250	550

Vysvetlivky:

- Shell & core – základná konštrukcia a fásada, so základnou technickou infraštuktúrou („Hrubá stavba“).
- Nové - full fitout – priestor je funkčný a vybavený osvetlením, klimatizáciou, hygienickými zariadeniami, základná výbava detekcie požiaru, vybavenie výťahov, recepcie, inštalácia kobercov, dlaždíc, stropov, koncové povrchové úpravy, nábytok, vrátane nemedicínskeho a medicínskeho prístrojového/technického vybavenia („plne vybavená“).
- Rekonštrukcia - zmena stavby podliehajúca povoleniu podľa stavebného zákona, tj. so zásahom do nosných konštrukcií, do fasády, do výplňových konštrukcií a podobne, vrátane nemedicínskeho a medicínskeho prístrojového/technického vybavenia.

- Implementačné riziko pomôže eliminovať založenie centrálnej implementačnej jednotky, ktorá zabezpečí efektívne projektové riadenie a vyhotovenie projektovej dokumentácie (Investícia 1).
- Po určení optimálnej siete nemocníc bude vypracovaný investičný plán nielen pre výstavbu a rekonštrukciu, ale aj vybavenie nemocníc. Obstarávanie časti tohto vybavenia sa môže začať prednostne už pre súčasné nemocnice, ktoré zostanú aj v optimalizovanej sieti. Do časti nemocníc, ktoré budú novo-postavené alebo rekonštruované, sa zodpovedajúce vybavenie presunie.
- Pre nemocnice, ktoré nebudú stavané alebo rekonštruované z RRF, sa zvlášť obstará prístrojové vybavenie. Predbežný plán je zaobstarať približne 5 – 7 ks CT 256 slice, 5 - 7 ks lineárnych urýchľovačov, 12 - 17 ks angioliniek biplanar, 2 - 4 ks roboty DaVinci a zariadenie pre streotaktickú rádiochirurgiu. O financovanie prístrojov v rámci investície sa budú môcť uchádzať všetci poskytovatelia bez ohľadu na typ zriaďovateľa a to formou výzvy, ktorú zverejní Ministerstvo zdravotníctva.
- Časť prostriedkov na obnovu verejných budov je možné využiť pomocou finančných nástrojov. Finančné nástroje budú aplikované cez Slovak Investment Holding, a.s. formou garantovaných energetických služieb. Na investície spojené so zvyšovaním energetickej efektívnosti budov bude môcť byť využitý model garantovanej energetickej služby v zmysle zákona 321/2014 Z.z. o energetickej efektívnosti.
- Kalkulovaná investícia na modernizáciu nemocníc zahŕňa aj vybavenie nemocničným informačným systémom (NIS). Na základe iných pripravovaných a realizovaných projektov MZ SR odhaduje náklady na NIS pre 3 – 4 priemerne veľké nemocnice na úrovni 20 – 30 mil. eur. Počas prípravy projektov nemocníc MZ SR v spolupráci s MF SR rozpracuje koncepciu implementácie NIS pre všetky svoje podriadené organizácie. MZ SR tiež využije zahraničnú expertízu v rámci Nástroja technickej pomoci Európskej komisie.

Adresáti: MZ SR bude pripravovať a koordinovať všetky procesy vedúce k realizácii reformy. Ďalšími budú orgány verejnej správy a samosprávy, MF SR, MŠVVaŠ SR (proces vzdelávania lekárov a sestier, edukácia v prevencii detí a mládeže) a MPSVaR SR (podpora komunitnej a dlhodobej ZS po prepustení pacienta z nemocnice).

Časový rozvrh: Výstavby a rekonštrukcie priebežne 2022 – 2025, nákup prístrojov priebežne 2021 – 2025.

Štátna pomoc: Opatrenia, prostredníctvom ktorých môže byť poskytnutá štátna pomoc alebo minimálna pomoc,[208] budú posúdené z hľadiska pravidiel v oblasti štátnej pomoci.[209] Pomoc v rámci týchto opatrení možno poskytnúť len ak bude v súlade s osobitnými predpismi pre oblasť štátnej pomoci, resp. minimálnej pomoci.[210][211]

Investícia z RRF: 998 mil. eur

3.2.3 Investícia 3: Digitalizácia v zdravotníctve (prepojené s reformami 2, 3 a investíciami 2, 4, resp. záber naprieč zdravotníctvom)

Výzvy:

- **Nemocnice budú prechádzať na centrálne riadenie, ktoré bude potrebovať aj digitálne riešenie** (19 pilotných nemocníc v pôsobnosti MZ SR do Q4 2023, Reforma 3). Nemocnice v súčasnosti pôsobia do veľkej miery ako samostatné zariadenia s rôznou úrovňou systémov riadenia, ekonomického vykazovania a plánovania. V mnohých je úroveň digitalizácie nedostatočná a neumožňuje rýchle a efektívne prepojenie do jedného centrálneho modulu riadenia.
- **Prebiehajúca pandémia potvrdila nutnosť rozšíriť súčasné kapacity a možnosti využívania telemedicínskych systémov a zariadení.** V prípade potreby vzdialeného monitorovania, telekonzultácie alebo iného úkonu charakteru telemedicíny teraz neexistujú dátové štandardy, odporúčané postupy, preukázateľné klinické štúdie na lokálnej úrovni ani procesy vedúce k zaradenie nových výkonov založených na technológiách a postupoch telemedicíny do úhrad zdravotnej starostlivosti od poisťovní. V zahraničí je telemedicína využívaná už dlhšiu dobu a je zrejmé, že pri správnom nasadení zvyšuje

[208] Zmluva o fungovaní EÚ, čl. 107 a 108, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0021.01/DOC_3&format=PDF
[209] Zákon č. 358/2015 Z. z. (Zákon o štátnej pomoci) , https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/358/20160101
[210] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0651
[211] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1407/2013, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1407

bezpečnosť pacienta i zdravotníckych pracovníkov, zlepšuje klinické parametre najmä u chronickch ochorení a môže aj šetriť náklady.

- **V súčasnosti nie je funkčné systematické digitálne riešenie pre zdieľanie výsledkov zobrazovacích vyšetrení pacienta (napr. CT, MR) medzi zdravotníkmi**. Proces starostlivosti o pacienta sa zbytočne predlžuje, čo je obzvlášť kritické v život-ohrozujúcich situáciách, ako napr. cievna mozgová príhoda. Zároveň sa vytvára priestor pre neefektívne využívanie zdrojov kvôli nadbytočným opakovaným vyšetreniam.
- **Patologické vyšetrenia prebiehajú neefektívne pre nedostatočné vybavenie.** Pracoviská sú vybavené výhradne optickými mikroskopmi, chýbajú zariadenia pre digitálnu makroskopiu. Patologické vyšetrenia musia byť podľa legislatívy archivované 20 rokov, avšak súčasný spôsob archivácie sa s postupom času bude stávať pre bežné pracoviská obsolentným.
- **Súčasťou procesu rádioterapie je metóda kontúrovania orgánov, ktorá zbytočne predlžuje liečebný proces onkologických pacientov a plytvá časom špecialistov**. Kontúrovanie orgánov v súčasnosti na jedného pacienta zaberie od 20 do 30 minút. Táto aktivita je veľmi náročná a monotónna, čím nielen znižuje atraktivitu tejto profesie, ale aj predlžuje čakacie lehoty ožarovania pre onkologických pacientov. Častokrát kontúrovanie orgánov tvorí polovicu až tretinu pracovnej náplne na to určeného špecialistu.
- **Súčasné postupy pre liečbu fibrilácie predsiení sú zbytočne časovo náročné a umožňujú pokryť len cca 10 – 20 % čakateľov na zákrok.** V súčasnosti je potreba katétrových výkonov pre liečbu fibrilácie predsiení srdca približne 500 – 1000 na milión obyvateľov, a teda je u nás približne 3 000 až 5 500 pacientov čakajúcich na tento zákrok. V SR sa aktuálne realizuje len okolo 600 výkonov ročne (Bratislava, Banská Bystrica a Košice spolu).
- **Invazívna angiografia sa vykonáva aj pri neopodstatnených prípadoch.** Dáta z prieskumov[212] v USA ukazujú, že až 55 % pacientov, ktorí podstúpili invazívnu angiografiu, neboli diagnostikovaní správne a invazívna diagnostika nebola potrebná.

Ciele:

- **Zaviesť jednotné technologické riešenia, ktoré umožnia prechod na centrálne riadenie nemocníc** v súlade s Reformou 3**.** Vytvorí sa Centrum zdieľaných služieb s využitím moderného informačného systému, ktorý zabezpečí vysoký stupeň robotizácie a automatizácie administratívnych a kontrolingových procesov. Systémy budú zahŕňať aj riadené centrálne obstarávanie a riadenie ľudských zdrojov.
- V rámci Reformy 2 je záujem podporiť projekty na rozvoj funkčností eZdravia (teraz v gescii NCZI), ako aj podporu menších projektov v oblasti digitalizácie; telemedicíny a využívania umelej inteligencie. Medzi tieto projekty patrí:
- **Telemedicína SK** pre špecifické skupiny obyvateľstva (onkologických pacientov; seniorov; marginalizované rómske komunity (MRK), diabetikov...) nadviaže na pilotný projekt tZdravie ako komplexné riešenie a rozvinie ho na celé Slovensko pre špecifické cieľové skupiny pacientov. Cieľom je vybudovať a rozšíriť celonárodný systém pre podporu služieb telemedicíny na Slovensku:
    - Vybudovať platformu a IT systémy s plnou integráciou a na báze štandardov, ktoré služby telemedicíny bezpečne a komfortne umožní.
    - Navrhnúť a uviesť v praxi systém pre overovanie nových telemedicínskych služieb a ich začlenenie do systému úhrad zdravotnej starostlivosti.
    - Navrhnúť a vykonať klinické štúdie, ktoré budú dokumentovať klinické prínosy sprevádzkovaných telemedicínskych služieb na preukázaných kohortách v rámci Slovenských zdravotníctva
- **Vybudovať národný archív obrazových vyšetrení**, čím bude umožnená systematická archivácia obrazových vyšetrení a ich spárovanie s anamnézou, či inými vyšetreniami daného pacienta. Tiež bude umožnený jednoduchší prístup k predchádzajúcim vyšetreniam pacienta, a tým pádom jednoduchšie posúdenie progresie vybraných ochorení v čase.
- **Vybudovať sieť digitalizovaných patologických pracovísk** integrovaných do národného archívu obrazových vyšetrení, čím bude umožnené vyhodnocovanie, archivácia a zdieľanie patologických vyšetrení v digitálnom formáte.
- **Znížiť čas strávený plánovaním rádioterapie na polovicu** zavedením SW nástrojov pre kontúrovanie orgánov za podpory umelej inteligencie.

[212] Patel, et al. N EnglJ Med2010; Patel, et al. AHJ 2014; Danad et al. JAMA Cardiology 2017

Implementácia:

- Projekty budú zahrnuté a priorizované v investičnom pláne (Reforma 2). V rámci reformy sa plánuje flexibilne riadiť podporu projektov na základe analýz prínosov.
- **Centralizácia riadenia najväčších nemocníc**
    - Pripraví sa prehľad súčasných a pripravovaných informačných systémov a možnosti prechodu na centralizovaný systém (Reforma 3).
    - Centralizácia riadenia bude nadväzovať na reformou optimálnej siete nemocníc a následnú výstavbu a obnovu nových nemocníc.
    - Centralizácia ERP systémov prebehne v pilotnom projekte 19 nemocníc v pôsobnosti MZ SR. Je predpoklad, že tieto koncové nemocnice ostanú v sieti nemocníc aj po dopracovaní OSN (v rovnakej logike pri Investícii 1), avšak konečný počet užívateľov zapojených do centra zdieľaných služieb bude závisieť od schválenej siete nemocníc.
    - Príprava systémov bude zohľadňovať integráciu na plánovaný centrálny nemocničný informačný systém.
- **Zvyšné projekty (Telemedicína SK, digitalizovaná patológia, zefektívnenie rádioterapie, navigačný systém pre kardiológiu)**
    - Projekty majú vlastný implementačný tím NCZI. Projekty grantových schém budú riadené na MZ. Podľa typov projektu a fázy pripravenosti sa budú spúšťať do prevádzky.
    - Väčšina projektov NCZI má dobu implementácie definovanú v rozsahu 24 mesiacov. Presné fázovanie projektu z hľadiska termínov ako aj požadované náklady budú vyjasnené až počas fázy verejného obstarávania.

Adresáti: MZ SR, zdravotnícke zariadenia, Národné centrum zdravotníckych informácií; rezortné organizácie; medicínske start-upy; akademická obec.

Časový rozvrh :

- **Centralizácia riadenia:** Príprava pilotného projektu Q4 2023. Spustenie pilotného projektu Q4 2024. Vyhodnotenie a transfer na zvyšné zariadenia do Q4 2025
- **Implementácia zvyšných projektov (Telemedicína SK, digitalizovaná patológia, zefektívnenie rádioterapie, navigačný systém pre kardiológiu)** priebežne od Q2 2021 do Q4 2025

Štátna pomoc: Opatrenia, prostredníctvom ktorých môže byť poskytnutá štátna pomoc alebo minimálna pomoc,[213] budú posúdené z hľadiska pravidiel v oblasti štátnej pomoci.[214] Pomoc v rámci týchto opatrení možno poskytnúť len ak bude v súlade s osobitnými predpismi pre oblasť štátnej pomoci, resp. minimálnej pomoci,[215][216]

Investícia z RRF: 41 mil. eur

3.2.4 Investícia 4: Výstavba a obnova staníc záchrannej zdravotnej služby (prepojenie na reformy 1 a 4 a investície 1 a 2)

Výzvy:

- V rámci optimalizácie siete a nového geografického rozloženia staníc ZZS (Reforma 4) bude potrebný presun časti z nich do nových priestorov, resp. vytvorenie nových sídiel.
- Zároveň stanice ZZS sídlia dlhodobo v nevhodných priestoroch, ktoré sú zväčša v podnájme v rôznych nevyhovujúcich súkromných budovách, bez dostatočného zázemia a hygienicko-epidemiologického štandardu a bez vytvorených výjazdových komunikácií, ktoré skrátia reakčný čas ZZS na minimum.

Ciele:

[213] Zmluva o fungovaní EÚ, čl. 107 a 108, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0021.01/DOC_3&format=PDF
[214] Zákon č. 358/2015 Z. z. (Zákon o štátnej pomoci) , https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/358/20160101
[215] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0651
[216] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1407/2013, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1407

- Zabezpečiť realizáciu presunu staníc podľa novej siete akútnej starostlivosti a požiadaviek pre novú sieť nemocníc. Časť presunutých staníc zabezpečiť zrekonštruovaním vhodných priestorov, časť bude potrebné vystavať nanovo s príslušným vybavením.

Implementácia:

- Pripraví sa optimalizácia siete nemocníc a optimalizácia akútnej siete (Reforma 1 a Reforma 4), ktorá sa paralelne porovná so súčasným rozložením akútnej siete.
- Uskutoční sa prieskum možností presunu staníc do náhradných priestorov a potreba výstavby nových budov.
- Už v súčasnosti prebieha tento prieskum a potenciálna potreba presunu podľa dostupných štúdií. Z predbežnej analýzy vyplýva potreba presunu 100 sídiel pre 170 staníc (60 % všetkých staníc ZSS, z toho 25 % rýchla lekárska pomoc + 75 % rýchla zdravotná pomoc), z toho 80 vznikne výstavbou nových objektov a 20 rekonštrukciou existujúcich priestorov. Výsledná potreba bude upravená po dokončení konceptu optimalizácie siete nemocníc.
- Po schválení investičného plánu MZ SR vybuduje malometrážne mono-funkčné budovy, ktoré budú sídlom staníc (sanitných ambulancií a posádok) ZZS. Výstavbu možno realizovať v danom časovom rámci práve vďaka jednotnému modelu a modulovému systému budov. Vo väčších sídlach (mestách a strediskových obciach) pôjde o vybudovanie budov s pevnými základmi, v určitých typoch sídel naopak o budovy bez pevných základov, ktoré bude možné v priebehu niekoľkých rokov ďalej premiestniť a tak reagovať na potreby siete s ohľadom na vývoj demografie, výstavbu nemocníc a pod. V týchto budovách bude administratívna časť pre personál ZZS, oddychové priestory, skladové priestory pre lieky a špeciálny zdravotnícky materiál, čistiace priestory pre očistu vnútorných priestorov a medicínskeho vybavenia sanitných vozidiel a garážové priestory pre sanitné vozidlá.
- Nepretržitú prevádzku v jednej pracovnej zmene bude v týchto priestoroch v rámci celej SR zabezpečovať približne 800 pracovníkov záchrannej služby. Výstavba týchto staníc v horizonte rokov 2022 až 2026 je v kontexte vyššie uvedeného vysoko reálna.

Adresáti: MZ SR, poskytovatelia ZZS, OS ZSS, nemocnice

Časový rozvrh: Ukončenie výstavby a rekonštrukcie staníc sa predpokladá na Q2 2025.

Štátna pomoc: Opatrenia, prostredníctvom ktorých môže byť poskytnutá štátna pomoc alebo minimálna pomoc,[217] budú posúdené z hľadiska pravidiel v oblasti štátnej pomoci.[218] Pomoc v rámci týchto opatrení možno poskytnúť len ak bude v súlade s osobitnými predpismi pre oblasť štátnej pomoci, resp. minimálnej pomoci.[219][220]

Investícia z RRF: 32 mil. eur

3.2.5 Investícia 5: Obnova vozového parku záchrannej zdravotnej služby (prepojenie na Reformu 4 a Investíciu 4)

Výzvy:

- Vozový park ZZS v súčasnosti nevyhovuje všetkým požiadavkám pre poskytovanie včasnej a kvalitnej záchrannej služby. Väčšina vozidiel má nájazd kilometrov v rozpätí 400-tisíc až 500-tisíc. Tento stav priamo ohrozuje bezpečnosť pacientov. Niektoré typy špecializovaných vozidiel pre potreby ZZS, napr. pre hromadnú prepravu osôb a rendez-vous vozidiel,[221] nie sú dostupné vôbec a je ich potrebné doplniť. Rovnako je potrebné doplniť vhodný počet tzv. obslužných, teda prevádzkových vozidiel ZZS.
- 152 nových vozidiel obstaraných v uplynulých rokoch pre štátne záchranné služby (ktoré prevádzkujú až 151 (47 %) staníc na SK) v určitých aspektoch nespĺňa technické a ergonomické požiadavky, niektoré z nich nie sú prevádzkyschopné vôbec. Často dochádza k výpadkom v dostupnosti týchto nových vozidiel.
- Vzhľadom na povinnosť ZZS prevádzkovať a udržiavať až 30 % zálohových vozidiel je celková potreba sanitného vozového parku len pre štátne ZZS na úrovni 200 ks ambulancií RZP-S, RZP, RLP a RLP MIJ.

[217] Zmluva o fungovaní EÚ, čl. 107 a 108, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0021.01/DOC_3&format=PDF
[218] Zákon č. 358/2015 Z. z. (Zákon o štátnej pomoci) , https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/358/20160101
[219] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0651
[220] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1407/2013, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1407
[221] Nová auta do rendez-vouz systému,https://www.zzskvk.cz/file.php?nid=13439&oid=4186825

Zálohové vozidlá sú dnes tvorené flotilou 10 a viac ročných vozidiel s nájazdom od 400-tisíc km vyššie. Ich prevádzkové náklady sú neudržateľné a vzhľadom na ich technický a morálny stav sú dnešné vozidlá mimoriadne náročné na prevádzku.

Ciele:

- Cieľom je zabezpečiť, aby vozový park záchrannej služby zodpovedal požiadavkám pre zabezpečenie cieľovej dostupnosti v regiónoch.
- Zabezpečí sa nákup a vybavenie sanitných vozidiel záchrannej zdravotnej služby, ktoré budú spĺňať vysoké kvalitatívne a bezpečnostné požiadavky na poskytovanie neodkladnej zdravotnej starostlivosti v teréne, ako aj ďalšie potrebné prevádzkové vozidlá – referentské, terénne špeciály a vozidlá na hromadnú prepravu osôb pri udalostiach s hromadným postihnutím osôb a cvičeniach.

Implementácia:

- V Q3 2021 sa zanalyzuje potreba obnovy vozového parku vzhľadom na novú sieť ZZS (Reforma 4) a novú sieť nemocníc (Reforma 1) zosúladí s investičným plánom (Reforma 2).
- Podľa predbežných výsledkov analýzy je pri súčasnej sieti potrebná obnova vozového parku v rozsahu:
    - 138 sanitných vozidiel, 9 vozidiel pre hromadnú preprav osôb a 30 rendez-vous vozidiel.
    - Podľa aktuálneho počtu pozemných staníc ZZS (321) je nutné udržiavať až 420 ks vozidiel na ich prevádzku, ktoré sa navyše musia pravidelne obmieňať a dopĺňať. Len štátne ZZS prevádzkujú dnes až 90 mimoriadne opotrebovaných a nevyhovujúcich vozidiel, ktoré si vyžadujú akútnu obmenu. Celkový počet vozidiel vhodných na výmenu, aj pri predpokladanom plánovanom zníženom počte staníc a zavedení nového rendez-vous typu ambulancie, môže v krajine dosahovať až 150 – 180ks.
    - V súčasnosti chýba záchranárske vozidlo určené na hromadnú preprav osôb pri hromadných nešťastiach, rovnako nie sú dostupné ani terénne špeciály. Plánované počty (9+6) sú potrebné počty alokované regionálne (8 krajských samospráv) a do určených reliéfov.
    - Rendez-vous vozidlá[222] umožňujú rýchlejšie a lacnejšie (3 – 4 násobne) zabezpečenie zdrav. starostlivosti posádkou lekár + záchranár. Zavedenie tejto vo svete už bežnej formy poskytovania ZZS zníži potrebný počet plno profilových a drahých sanitných vozidiel. Presnú potrebu vozidiel tohto typu dnes nie je možné určiť vzhľadom na to, že prechod na tento spôsob poskytovania záchrannej služby si vyžaduje zásadnú systémovú zmenu.

Adresáti: MZ SR, poskytovatelia ZZS, nemocnice

Časový rozvrh: Plná obnova vozového parku sa predpokladá v Q4 2024.

Štátna pomoc: Opatrenia, prostredníctvom ktorých môže byť poskytnutá štátna pomoc alebo minimálna pomoc,[223] budú posúdené z hľadiska pravidiel v oblasti štátnej pomoci.[224] Pomoc v rámci týchto opatrení možno poskytnúť len ak bude v súlade s osobitnými predpismi pre oblasť štátnej pomoci, resp. minimálnej pomoci.[225][226]
Investícia z RRF: 23 mil. eur

3.2.6 Investícia 6: Podpora otvárania nových ambulancií primárnej starostlivosti v nedostatkových oblastiach (prepojenie s Reformou 6)

Výzvy:

- Na zabezpečenie optimálnej primárnej starostlivosti dnes v sieti chýba takmer 350 VLD a 80 VLDD. Dôsledkom ich nedostatku sú preťažení existujúci lekári. To pôsobí ako jedna z bariér pri rozširovaní kompetencií či zvyšovaní kvality primárnej starostlivosti.

[222] Nová auta do rendez-vouz systému, https://www.zzskvk.cz/file.php?nid=13439&oid=4186825
[223] Zmluva o fungovaní EÚ, čl. 107 a 108, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0021.01/DOC_3&format=PDF
[224] Zákon č. 358/2015 Z. z. (Zákon o štátnej pomoci) , https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/358/20160101
[225] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0651
[226] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1407/2013, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1407

- Začínajúcich lekárov, najmä absolventov, odrádzajú vstupné náklady na zriadenie ambulancie a v prípade vzniku novej ambulancie najmä neistota súvisiaca s obdobím, kým sa im podarí zmluvne si zaviazať dostatok poistencov (kapitantov).
- Zriadenie ambulancie v oblasti s identifikovaným nedostatkom dnes na celonárodnej úrovni nie je nijak podporované.

Ciele:

- Podporiť popri generačnej obmene tiež zriaďovanie nových ambulancií v oblastiach s identifikovaným nedostatkom.
- Podpora vzniku nových ambulancií poskytovateľov VLD a VLDD formou dotácie na dorovnanie nákladov prevádzky ambulancie. Dotácia sa bude udeľovať na základe podania žiadosti, splnenia podmienok a záväzku pokračovať v poskytovaní starostlivosti aj po skončení podpory. Dotácia bude dorovnávať chýbajúci počet zazmluvnených poistencov, z ktorých má lekár príjem, bude sa postupne znižovať a bude trvať obmedzenú dobu. Cieľom je znížiť riziko otvárania novej ambulancie pre začínajúcich lekárov v oblastiach, ktoré budú identifikované ako nedostatkové.
- Cieľom je v priebehu obdobia 2022 – 2026 podporiť vznik aspoň 170 nových ambulancií.
- Dôsledkom je tiež zvýšenie dostupnosti VLD a VLDD, zvýšenie atraktivity povolania pre nových lekárov a zníženie náporu na VLD/D v nedostatkových oblastiach, čo vytvára predpoklad na lepší výkon prevencie, rozšírených kompetencií a dôslednejšiu udržateľnosť.

Implementácia:

- Investícia závisí od prijatia zonácie a novej siete, ktoré sú plánované na Q1 2022. Tie pomenujú nedostatkové oblasti, v ktorých sa podpora uplatní.
- MZ SR vytvorí vlastný nástroj financovania, z ktorého podporí vznik ambulancií v nedostatkových oblastiach na základe prihlášky uchádzačov a v spolupráci s vyššími územnými celkami. Vznik finančnej schémy musí sprevádzať vytvorenie administratívnej podpory a aktívnej propagácie.
- Zonácia umožní identifikovať miesta s voľnou kapacitou pre VLD/D a umožní ich spojiť s podporou. Program sa bude propagovať medzi študentmi medicíny, v odborných spoločnostiach a ďalšími kanálmi tak, aby oslovil najmä lekárov v príprave a internistov. Počas trvania podpory je cieľom aby dochádzalo k postupnému zazmluvňovaniu poistencov, ktorí sú zdrojom príjmu lekára. Lekár s vybudovaným kapitačným kmeňom nemá dôvod prax opúšťať. Podmienky udelenia dotácie budú primeraným spôsobom lekára zaväzovať k výkonu praxe po stanovenú dobu.
- Od roku 2023 bude program pravidelne vyhodnocovaný a jeho podmienky prispôsobované zisteniam.
- Riziká sú oneskorenie zriadenia a spustenia finančného mechanizmu na podporu primárneho sektora, nedostatok záujemcov o podporu, vysoká administratívna záťaž pre uchádzačov o podporu.
- O financovanie projektov v rámci investície sa budú môcť uchádzať všetci poskytovatelia bez ohľadu na typ zriaďovateľa a to formou výzvy, ktorú zverejní Ministerstvo zdravotníctva.

Adresáti: MZ SR, poskytovatelia ambulantnej všeobecnej starostlivosti, vyššie územné celky.

Časový rozvrh:

- Zriadenie finančnej schémy na MZ SR Q2 2022, výber prvých podporených projektov Q3 2022, podpora pre 25 ambulancii v Q4 2022, prvé vyhodnotenie v roku 2023, podpora pre 36 ambulancii v Q4 2023, podpora pre 44 ambulancii v Q4 2024, podpora pre 5 ambulancii v Q2 2025 a podpora pre 60 ambulancii v Q4 2025.

Štátna pomoc: Opatrenia, prostredníctvom ktorých môže byť poskytnutá štátna pomoc alebo minimálna pomoc,[227] budú posúdené z hľadiska pravidiel v oblasti štátnej pomoci.[228] Pomoc v rámci týchto opatrení možno poskytnúť len ak bude v súlade s osobitnými predpismi pre oblasť štátnej pomoci, resp. minimálnej pomoci.[229][230]

[227] Zmluva o fungovaní EÚ, čl. 107 a 108, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0021.01/DOC_3&format=PDF
[228] Zákon č. 358/2015 Z. z. (Zákon o štátnej pomoci) , https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/358/20160101
[229] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0651
[230] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1407/2013, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1407

Investícia z RRF: 11 mil. eur

4. Otázky strategickej autonómie a bezpečnosti

Implementované reformy a investície pomôžu zvýšiť odolnosť a strategickú autonómiu Slovenskej republiky aj Európskej únie diverzifikáciou kľúčových dodávateľských reťazcov popri otvorenom hospodárstve. Pri obstarávaniach výstavby nových nemocníc budú dodržané požiadavky zákona o energetickej hospodárnosti budov, ktoré vyžadujú výstavbu budov s takmer nulovou spotrebou zásadne tak prispejú k zmierneniu zmeny klímy. Investíciami do nákupu rendez-vouz vozidiel na alternatívne palivá sa prispeje k zníženiu spotrebovaného množstva fosílnych palív importovaných z tretích krajín, čím sa zvýši odolnosť SR v oblasti energetickej bezpečnosti. Investície do centralizáie riadenia nemocníc a digitalizácie v zdravotníctve budú v plnej miere dbať na požiadavky kybernetickej a informačnej bezpečnosti.

5. Cezhraničné projekty a projekty pokrývajúce viaceré členské štáty

V rámci navrhovaných reforiem a investícii v komponente sa priamo nepočíta s cezhraničnými a viacnárodnými projektami, avšak realizované opatrenia budú mať pozitívny európsky a regionálny dopad.

6. Zelený a digitálny rozmer komponentu

6.1 Zelená tranzícia:

- Akákoľvek rekonštrukcia budovy, ktorá zníži energetickú náročnosť budovy prispieva pozitívnym spôsobom k plneniu klimatických cieľov. Výstavba nových verejných budov vrátane nemocníc v najvyšších energetických štandardoch v porovnaní s existujúcimi budovami po technickej životnosti prináša nové možnosti z hľadiska zelených riešení a efektivity prevádzky. Pri správnom nastavení projektu môžeme dosiahnuť aj uhlíkovo neutrálnu prevádzku nových nemocníc resp. uhlíkovú stopu minimalizovať. Časť prostriedkov na obnovu verejných budov je možné využiť pomocou finančných nástrojov. Finančné nástroje budú aplikované cez Slovak Investment Holding, a.s. formou garantovaných energetických služieb. Na investície spojené so zvyšovaním energetickej efektívnosti budov bude môcť byť využitý model garantovanej energetickej služby v zmysle zákona 321/2014 Z.z. o energetickej efektívnosti.
- Digitalizáciou procesov sa taktiež prispeje k zníženiu spotrebovaného papiera v dnešnej dobe potrebného na komunikáciu, respektíve vystavovanie roznych správ, potvrdení a podobne. Vo fakultných nemocnicniciach spotreba papiera častokrát presahuje ročne viac ako 10 ton, v univerzitných nemocniciach je táto spotreba ešte výrazne vyššia.
- Areál nových nemocníc s výsadbou stromov, zelenými strechami, využitím dažďovej vody, dažďových záhrad a obnoviteľných zdrojov prispeje nielen k znižovaniu emisií CO_2, ale aj mitigácii a adaptácii na klimatickú zmenu a lepšej psychickej pohode pacientov a ich rýchlejšiemu uzdravovaniu (Bosco Vertical Milano, 2014).
- Zavedenie konceptu "zelenej nemocnice" v zmysle zlepšenia informovanosti verejnosti a podpory aktivít znižujúcich klimatickú záťaž prinesie výrazné benefity z hľadiska environmentálnej záťaže výstavby aj prevádzky nových nemocníc. Vybudovanie nových "zelených nemocníc", ktoré budú ekonomicky, ekologicky a spoločensky udržateľné bude jednou zo základných požiadaviek nastavenia projektov týchto investícií. Návrhy nových nemocníc ako aj návrhy rekonštrukcie existujúcich nemocníc v zmysle "zelenej obnovy" budú musieť spĺňať niektoré z certifikátov LEED, BREEW, WELL a pod.
- Zelené nastavenie projektov výstavby nových nemocníc bude následne overené aj potvrdené v rámci projektovej prípravy v procese Hodnotenia vplyvov na životné prostredie (proces EIA), kde je možné opatrenia pripomienkovať aj dávať návrhy na zlepšenie "zeleného" nastavenia projektu jednak zo strany príslušných orgánov štátnej a verejnej správy ako aj tretieho sektora a verejnosti.
- Vytvorenie centra zdieľaných služieb bude plne v súlade so zelenou tranzíciou z titulu nahradenia zastaraných a energeticky náročných procesov umelou inteligenciou v energeticky úspornom administratívnom prostredí.
- Zníženie emisií bude dosiahnuté nákupom sanitiek s integrovanými majákmi a optimalizovanou aerodynamikou. Zároveň s menším počtom zásahov ambulancií ZZS (sanitných vozidiel) sa zníži objem vyprodukovaných emisií z týchto vozidiel. Rovnako tak nové stanice ZZS budú budované ako pasívne

budovy so zapojením získavania energie z obnoviteľných zdrojov (fotovoltaika, využívanie dažďovej vody, kompostovacie WC a pod.).

- V prípade výstavby nových nemocničných zariadení je cieľom splniť úsporu primárnej energie o 20% nižšie ako NZEB a dosiahnuť tým 40% príspevok k zelenému kritériu v rámci intervenčného poľa 25ter.
- Pri výstavbe nových nemocničných zariadením máme zadefinovanú úroveň štandardov certifikácie BREEAM – Excellent.
- Pre dosiahnutie úrovne BREEAM Excellent z pohľadu energetickej efektívnosti je nevyhnutné dosiahnutie úspory primárnej energie minimálne o 36% nižšie ako je stanovená hodnota NZEB.
- Dosiahnutie stanoveného cieľa úspory primárnej energie bude validované samotným certifikátom BREEM Excellent a taktiež energetickým certifikátom, ktorý bude súčasťou každého zrealizovaného projektu.

6.2 Digitálna tranzícia

- Rekonštrukcia a výstavba nových nemocníc bude zahŕňať digitálne vybavenie nemocníc a prispeje tak k digitalizácii základných procesov.
- Všetky projekty výstavby aj rekonštrukcie budú počítať so zásadnou reformou riadenia procesov a ich optimalizácie a s plným využitím možností digitalizácie a automatizácie prevádzky nemocníc.
- Centrum zdieľaných služieb pre centrálne riadenie nemocníc v pôsobnosti MZ SR, bude vytvorené na základe najmodernejších digitálnych technológií.
- Prebiehajúca pandémia potvrdila nutnosť viac využívať súčasné možnosti postupov a existujúcich zariadení telemedicíny. V zahraničí je telemedicína využívaná už dlhšiu dobu a je zrejmé, že pri správnom nasadení zvyšuje bezpečnosť pacienta i zdravotníckych pracovníkov, zlepšuje klinické parametre najmä u chronických ochorení a môže aj šetriť náklady.
- Digitálny zdieľaný VNA archív pre sieť poskytovateľov ústavnej zdravotnej starostlivosti, v ktorom bude k dispozícii softvérové vybavenie využívajúce umelú inteligenciu umožní optimalizáciu radiačnej dávky a efektívnejšie vyhodnocovanie rádiologických vyšetrení.
- **Sieť digitalizovaných patologických pracovísk integrovaných do národného archívu patologických vyšetrení, v ktorom bude k dispozícii softvérové vybavenie využívajúce umelú inteligenciu pre efektívnejšie vyhodnocovanie patologických vyšetrení.**
- Softvérové vybavenie podporujúce plánovanie rádioterapie pomocou umelej inteligencie, a to tak, aby toto vybavenie bolo dostupné pre vybrané pracoviská
- Vybaviť špecializované ústavy srdcovocievnych chorôb zariadením pre vykonávanie stereotaxie za použitia navigačného systému Stereotaxis.

7 Uplatňovanie zásady „výrazne nenarušiť“

Všetky investície budú pripravované a realizované s rešpektovaním zásady „významne nepoškodzovať“. Komponent prispieva k adaptácii i mitigácii zmeny klímy, bude viesť k zvýšeniu zadržiavania vody a k vyššej ochrane biodiverzity. Investície nie sú materiálovo náročné a nebudú viesť k významnému zvýšeniu produkcie odpadov či znečisťujúcich látok. Viac o kritériu „výrazne nenarušiť“ je pri každej jednej reforme a investícii.

7.1 Reforma 1: Optimalizácia siete nemocníc (OSN)

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Predpokladá sa vplyv na zvýšenie dopravy (rozvoz pacientov, zamestnancov, návštev). Pre zmiernenie týchto vplyvov budú pri plánovaní optimalizácie

			brané do úvahy aj dopravné nároky a dostupnosť hromadnou a verejnou dopravou.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Reforma má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.

7.2 Reforma 2: Reforma prípravy investičných plánov v zdravotníctve
Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Reforma bude integrálne stavať na aplikácii zelených riešení a zohľadňovaní kvantifikovaných celospoločenských socioekonomických, používateľských a environmentálnych (napr. znižovanie emisií CO_2) prínosov. V konečnom dôsledku by mala reforma viesť z zníženiu emisií skleníkových plynov.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Reforma bude integrálne stavať na aplikácii zelených riešení. V konečnom dôsledku by mala reforma viesť k aplikácii adaptačných opatrení pri plánovaných investíciách.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Reforma bude integrálne stavať na aplikácii zelených riešení. V dôsledku by mala reforma viesť k aplikácii vodoúsporných opatrení pri plánovaných investíciách.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Reforma bude integrálne stavať na aplikácii zelených riešení. V oblasti obnovy budov a rekonštrukcií spĺňajú ciele obehovej ekonomiky v súlade s DNSH, ak je stavebný a demolačný odpad, ktorý vznikne v súvislosti s obnovou, dostatočne opätovne použitý, recyklovaný alebo zhodnotený (t. j. najmenej 70 %).
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc

			do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.

7.3 Reforma 3: Centralizácia riadenia najväčších nemocníc

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť"	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie", uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.

7.4 Reforma 4: Optimalizácia siete akútnej zdravotnej starostlivosti

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť"	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie", uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Pri plánovaní optimalizácie budú do úvahy brané aj dopravné faktory dostupnosti a nárokov na prepravu..
Adaptácia na zmenu klímy		X	Reforma má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.

7.5 Reforma 5: Nová definícia neodkladnej zdravotnej starostlivosti

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Reforma má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.

7.6 Reforma 6: Reforma poskytovania všeobecnej starostlivosti o dospelých, deti a dorast

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Reforma má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Reforma sa týka podpory primárnej zdravotnej starostlivosti, ktorá podľa našej vedomosti nemá environmentálne presahy a nepotrebuje DNSH posúdenie.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Reforma sa týka podpory primárnej zdravotnej starostlivosti, ktorá podľa našej vedomosti nemá environmentálne presahy a nepotrebuje DNSH posúdenie.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Reforma sa týka podpory primárnej zdravotnej starostlivosti, ktorá podľa našej vedomosti nemá environmentálne presahy a nepotrebuje DNSH posúdenie.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Reforma sa týka podpory primárnej zdravotnej starostlivosti, ktorá podľa našej vedomosti nemá environmentálne presahy a nepotrebuje DNSH posúdenie.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Reforma sa týka podpory primárnej zdravotnej starostlivosti, ktorá podľa našej vedomosti nemá environmentálne presahy a nepotrebuje DNSH posúdenie.

7.7 Investícia 1: Projektová príprava a projektové riadenie investícií
Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Projektová príprava bude integrálne stavať na aplikácii zelených riešení a zohľadňovaní kvantifikovaných celospoločenských socioekonomických, používateľských a environmentálnych prínosov. Projektová príprava bude stavať na mitigačných (znižovanie emisií skleníkových plynov) prístupoch.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Projektová príprava bude integrálne stavať na aplikácii zelených riešení a zohľadňovaní kvantifikovaných celospoločenských socioekonomických, používateľských a environmentálnych prínosov. Projektová príprava bude stavať na adaptačných prístupoch (zelená infraštruktúra).
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Projektová príprava bude integrálne stavať na aplikácii zelených riešení a zohľadňovaní kvantifikovaných celospoločenských socioekonomických, používateľských a environmentálnych prínosov. Projektová príprava zahrnie vodozádržné opatrenia a investície do hospodárneho manažmentu vody v zariadeniach.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Projektová príprava zahrnie infraštruktúrne predpoklady udržateľného manažmentu zariadení a podporu princípov obehového hospodárstva v nakladaní s energiami a surovinami.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy, projektová príprava a riadenie povedú ku zníženiu emisií v plánovaných zariadeniach cestou aplikácie dostupných environmentálnych technológií a postupov.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy, projektová príprava a riadenie povedú ku zníženiu environmentálnych vplyvov v plánovaných zariadeniach cestou aplikácie dostupných environmentálnych technológií a postupov.

7.8 Investícia 2: Nemocnice v novej sieti – výstavba, rekonštrukcie a vybavenie
Nové budovy

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“ pri výstavbe a vybavení nemocníc v novej sieti

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*

dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“			
Zmiernenie zmeny klímy	X		
Adaptácia na zmenu klímy	X		
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Exekúcia projektov nebude mať výrazný vplyv na ochranu vôd. Naopak, napríklad využitím vodozádržných opatrení môže prísť k zlepšeniu úrovne ochrany vôd v daných lokalitách. Inštalované spotrebiče budú doložené údajovými listami výrobkov, prípadne certifikátom budovy. Pokiaľ nie je stavba predmetom schválenia procesu EIA, budú počas stavby/rekonštrukcie identifikované a riadené environmentálne riziká vytvorením plánu akým spôsobom im predchádzať a ako ich riešiť.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie	X		
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy	X		
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Nepredpokladáme výrazný vplyv na biodiverzitu a ekosystém. Výstavba sa predpokladá v zastavaných územiach miest bez špeciálneho statusu ochrany.

Časť 2 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Otázky	*Nie*	Vecné odôvodnenie
Zmiernenie zmeny klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k značným emisiám skleníkových plynov?	X	Výstavba nových nemocníc nevedie k značným emisiám skleníkových plynov. Následná prevádzka v porovnaní s pôvodnými zariadeniami bude mať menší vplyv. Výstavba nemocníc, ktoré budú spĺňať prísne energetické štandardy spadá pod intervenčné pole RRP 025ter a spĺňa koeficient pre výpočet podpory cieľov v oblasti zmeny klímy 40 % a koeficient pre výpočet podpory enviromentálnych cieľov 40 %. Nové budovy budú energeticky úspornejšie o cca 36 % podľa breem certifikátu. Pri obstarávaniach výstavby nových nemocníc budú dodržané požiadavky Zákona o energetickej hospodárnosti budov, ktoré vyžadujú výstavbu budov s takmer nulovou spotrebou. https://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-555 https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2012/364/20200310.html Výstavba budov je v súlade s Dlhodobou stratégiou obnovy fondu budov: https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/25606/3, ktorá je v súlade so Smernicou o energetickej efektívnosti (2012/27/EÚ) a Národne určených príspevkov k Parížskej dohode o klíme. Neočakáva sa, že investícia povedie k významným emisiám skleníkových plynov, pretože má potenciál na zníženie spotreby energie, zvýšenie energetickej účinnosti, čo vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a k výraznému zníženiu emisií skleníkových plynov.

		Investícia bude okrem iného zahŕňať investície do energeticky efektívnych opatrení ako sú vykurovacie systémy na plynových kondenzačných kotlov, pričom inštalácia plynových zariadení bude musieť viesť k dosiahnutiu úrovne výstavy novej budovy v minimálne v štandarde NZEB. - Tieto kotly zodpovedajú triede A, ktorá je pod najvyššími dvoma triedami energetickej účinnosti. Investícia bude požadovať účinnejšie alternatívy (predovšetkým tepelné čerpadlá tried A++ a A+), ale vzhľadom na architektúru budov nie je možné inštalovať všade spoločné tepelné čerpadlá a ako najefektívnejšie z hľadiska nákladov, energie a emisií sú v takýchto objektov plynové kondenzačné kotly triedy A. Jedná sa teda o realizáciu technologicky uskutočniteľnej alternatívy. Popri inštalácii týchto kotlov bude toto opatrenie zahŕňať aj možnú inštaláciu solárnych fotovoltických a fototermických panelov. Inštalácia solárnych termálnych a fotovoltických zariadení je oprávnená na intervenčné pole 029 v prílohe k nariadeniu RRF s koeficientom zmeny klímy 100%. Inštalácia geotermálnych zariadení je oprávnená na intervenčné pole 032 v prílohe k nariadeniu RRF s koeficientom zmeny klímy 100%.
Adaptácia na zmenu klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k zvýšenému nepriaznivému vplyvu súčasnej klímy a očakávanej budúcej klímy na samotné opatrenie alebo na ľudí, prírodu či majetok?	X	Vzhľadom na predpoklad využitia moderných, environmentálne priaznivých materiálov a technológií sa pri týchto projektoch nepočíta s výrazným narušením adaptácie na zmenu klímy. V súlade so stratégiou adaptácie sa bude pracovať s prvkami zelenej infraštruktúry a zlepší sa adaptačná schopnosť nových a rekonštruovaných zariadení. Pri investíciách bude vyžadované a odporúčané, aby boli stavebné investičné projekty v súlade so Stratégiou adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy, 2018, https://www.minzp.sk/files/odbor-politiky-zmeny-klimy/strategia-adaptacie-sr-zmenu-klimy-aktualizacia.pdf a jej akčným plánom. Tieto dokumenty sú zároveň v súlade s EÚ adaptačnou stratégiou.
Prechod na obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie: Očakáva sa, že opatrenie: i) povedie k výraznému zvýšeniu vzniku, spaľovania alebo zneškodňovania odpadu, s výnimkou spaľovania nerecyklovateľného nebezpečného odpadu, alebo ii) povedie k významnej neefektívnosti priameho alebo nepriameho	X	Samotná výstavba môže znamenať dočasný negatívny vplyv v podobe produkcie stavebných materiálov, avšak pri samotnej prevádzke sa v porovnaní s prevádzkou pôvodných zariadení neočakáva žiadny alebo, naopak, pozitívny vplyv na obehové hospodárstvo, nakoľko bude nastavené podľa najnovších noriem. Opatrenia na obnovu budov spĺňajú cieľ obehového hospodárstva a sú v súlade s DNSH, ak je stavebný a demolačný odpad, ktorý vznikne v súvislosti s obnovou, dostatočne opätovne použitý, recyklovaný alebo zhodnotený (t. j. najmenej 70 %). Obstarávania budú vyžadovať plnenie kritérií zeleného verejného obstarávania v súlade s Národným akčným plánom pre zelené verejné obstarávanie v SR podľa environmentálnych charakteristík (technická špecifikácia, vlastnosť alebo úroveň environmentálneho profilu produktu (tovary, služby, práce), ktorá znižuje jeho negatívny dopad na životné prostredie, v porovnaní s produktom slúžiacim na rovnaký účel: https://www.sazp.sk/zivotne-prostredie/environmentalne-manazerstvo/zelene-verejne-obstaravanie-gpp/environmentalne-

využívania akéhokoľvek prírodného zdroja v ktorejkoľvek fáze jeho životného cyklu, ktorá nie je minimalizovaná primeranými opatreniami, alebo iii) spôsobí významné a dlhodobé poškodenie životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom?		charakteristiky.html Samozrejme to platí pre objekty, služby a tovary, kde existuje ponuka na trhu spĺňajúca tieto kritériá. Tieto charakteristiky sú vypracované na základe kritérií EÚ pre zelené verejné obstarávanie: https://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm. Investície je potrebné rešpektovať a plniť ciele a opatrenia. Program predchádzania vzniku odpadu SR na roky 2019 – 2025. https://www.minzp.sk/files/sekcia-enviromentalneho-hodnotenia-riadenia/odpady-a-obaly/registre-a-zoznamy/ppvo-sr-19-25.pdf
Prevencia a kontrola znečisťovania: Očakáva sa, že opatrenie povedie k výraznému nárastu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy?	X	Samotná výstavba môže znamenať dočasný negatívny vplyv v podobe stavebnej činnosti na emisie znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody a pôdy. Pri samotnej prevádzke sa v porovnaní s prevádzkou pôvodných zariadení neočakáva žiadny alebo, naopak, zníženie emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody a pôdy. Pokiaľ sa nová stavba bude nachádzať na potenciálne kontaminovanom mieste (brownfield), bolo dané miesto predmetom skúmania potenciálnych kontaminantov (napríklad pomocou normy ISO 18400).

Pri investíciách do výstavby budov sa zabezpečí, aby prípravná časť (napr. špecifikácie tendrov) ako aj implementácia zakomponovali opatrenia, vyplývajúce z požiadavky zabezpečenia súladu so zásadou „výrazne nenarušiť“. Týka sa to napríklad požiadaviek, ktoré musia byť splnené pri výmene vykurovacích systémov na báze uhlia/oleja a zastaraných plynových kotlov na plynové kondenzačné kotly, ako aj opatrení spojených s cieľom obehového hospodárstva pri prevenciu vzniku a recykláciu stavebného odpadu.

Obnova budov

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“ pri rekonštrukcii a vybavení nemocníc v novej sieti

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy	X		
Adaptácia na zmenu klímy	X		
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Plánované rekonštrukcie budov, vrátane výmeny kúrenia a chladenia budú mať zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia súvisiace so zachovaním kvality vody a vodných tokov. Rekonštrukcia môže mať pozitívny vplyv na lepšie hospodárenie s vodou a zníženie jej spotreby.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie	X		

Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy	X		
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Program renovácie budov sa netýka budov nachádzajúcich sa v oblastiach citlivých na biodiverzitu alebo v ich blízkosti (vrátane siete chránených oblastí Natura 2000, lokalít svetového dedičstva UNESCO a kľúčových oblastí biodiverzity, ako aj iných chránených oblastí). Ak áno, bude sa vyžadovať súlad s článkom 6 ods. 3 a článkom 12 smernice o biotopoch a článkom 5 smernice o vtákoch. Tam kde je to podľa platnej legislatívy potrebné bude stavba predmetom posudzovania vplyvov na životné prostredie (EIA), alebo skríningu v súlade so smernicou EIA.

Časť 2 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť" pri rekonštrukcii a vybavení nemocníc v novej sieti

Otázky	*Nie*	*Vecné odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k značným emisiám skleníkových plynov?	X	Investícia je oprávnená pre intervenčné pole 025ter v prípade ak dosiahne úspory primárnej energie o 20% nižšie ako NZEB v prílohe k nariadeniu RRF s koeficientom zmeny klímy 40 %. Pokiaľ budova uvedené úspory nedosiahne bude označená koeficientom zmeny klímy 0%. Princíp „výrazne nenarušiť" je v rovnakom znení platný aj pre výstavbu budov, ktorá spadá pod intervenčné pole 085-092 s 0% klimatickým koeficientom. Obnova budov sa bude zhodovať s požiadavkami Energy Performance of Buildings Directive (EPBD). Neočakáva sa, že investícia povedie k významným emisiám skleníkových plynov, pretože je zameraná a má potenciál na zníženie spotreby energie a zvýšenie energetickej účinnosti. Vo výsledku to vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a k výraznému zníženiu emisií skleníkových plynov. Rekonštruované budovy nebudú podporovať tvorbu emisií skleníkových plynov, pretože: - Budovy sa nebudú využívať k ťažbe, skladovaniu, preprave alebo výrobe fosílnych palív. - Program obnovy má potenciál na zníženie spotreby energie, zvýšenie energetickej účinnosti, čo vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a má vplyv na výrazné zníženie emisií skleníkových plynov Ako taká prispeje k národnému cieľu zvýšenia energetickej účinnosti stanovenému v súlade so Smernicou o energetickej efektívnosti (2012/27 / EÚ) a stanovenými národnými príspevkami k plneniu Parížskej dohode o klíme.

		Renovácie budú podporovať (tam kde je to vhodné a ekonomicky výhodné) inštaláciu solárnych FV panelov ako súčasť renovácií budov a zavádzanie nízko uhlíkových alternatív ako sú tepelné čerpadlá.
Adaptácia na zmenu klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k zvýšenému nepriaznivému vplyvu súčasnej klímy a očakávanej budúcej klímy na samotné opatrenie alebo na ľudí, prírodu či majetok?	X	Klimatické riziká vyplývajúce zo zmeny klímy budú riešené v súlade so Stratégiou adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy (schválená v roku 2018) a na ňu nadväzujúcim Národným akčným plánom pre adaptáciu. Rekonštrukcie budú optimalizované na poskytovanie termálneho komfortu svojim užívateľom, pri ich plánovaní sa budú brať do úvahy riziká (extrémne teploty, odolnosť stavby. Renovácie budú podporovať (tam kde je to vhodné a ekonomicky výhodné) inštalovanie prvkov zelenej infraštruktúry pre chladenie a manažment vody. Nepredpokladajú sa významné negatívne priame a primárne nepriame účinky opatrenia počas jeho životného cyklu na tento environmentálny cieľ.
Prechod na obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie: Očakáva sa, že opatrenie: i) povedie k výraznému zvýšeniu vzniku, spaľovania alebo zneškodňovania odpadu, s výnimkou spaľovania nerecyklovateľného nebezpečného odpadu, alebo ii) povedie k významnej neefektívnosti priameho alebo nepriameho využívania akéhokoľvek prírodného zdroja v ktorejkoľvek fáze jeho životného cyklu, ktorá nie je minimalizovaná primeranými opatreniami, alebo iii) spôsobí významné a dlhodobé poškodenie životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom?	X	Opatrenia na renováciu budov budú plniť ciele obehového hospodárstva v súlade s DNSH. Reforma stavebného zákona (komponent 2) vytvorí rámec pre prevencia vzniku stavebného odpadu, ako aj využívanie kvalitnejších a environmentálne vhodnejších materiálov. Renovácia budov bude v súlade s cieľom zabezpečenia toho, že minimálne 70 % odpadu na ktorý sa nevzťahujú výnimky (kategória 17 05 04 v Európskom zozname odpadov podľa Rozhodnutia 2000/532/ES) bude pripravených na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu vrátane operácií zasypávania pomocou odpadu, ako náhrady za iné materiály, v súlade s hierarchiou odpadu a Protokolom EÚ o nakladaní s odpadmi zo stavieb a demolácií. Návrhy budov a použité stavebné techniky podporia obehové hospodárstvo v kontexte ISO 20887 alebo iných štandardov na posudzovanie demontovateľnosti alebo prispôsobivosti budov ktoré preukážu, že sú navrhnuté tak, aby boli efektívnejšie z hľadiska zdrojov, prispôsobiteľné, flexibilné a demontovateľné, aby umožnili opätovné použitie a recykláciu. Technické špecifikácie zariadení na výrobu energie z OZ ktoré budú inštalované tam, kde je to technicky možné a ekonomický výhodné budú spĺňať kritériá energetickej a environmentálnej efektívnosti. Tak čo sa týka ich životnosti, opraviteľnosti a recyklovateľnosti.
Prevencia a kontrola znečisťovania: Očakáva sa, že opatrenie povedie k výraznému nárastu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy?	X	Pri rekonštrukcia budov sa nepredpokladá zvýšená produkcia emisií do ovzdušia, vody alebo pôdy. - Výmena starých neefektívnych vykurovacích systémov povedie k zníženiu emisií do ovzdušia a bude mať vplyv na zlepšeniu verejného zdravia (hlavne v oblastiach, kde dochádza k prekročovaniu normy EÚ pre kvalitu ovzdušia stanovené v smernici 2008/50/EÚ). - Prevádzkovatelia vykonávajúci renováciu sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri

		renovácii budov, neobsahovali nebezpečné a toxické látky (zoznam látok podliehajúcich autorizácii stanoveného v prílohe XIV k Nariadeniu (EK) č. 1907/2006). - Prevádzkovatelia vykonávajúci renovácie sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri renovácii budov, ktoré môžu prísť do styku s obyvateľmi, emitovali menej ako 0,06 mg formaldehydu na m^3 materiálu alebo zložky a menej ako 0,001 mg kategórie 1A. a 1B karcinogénnych prchavých organických zlúčenín na m^3 materiálu alebo zložky a v súlade s testovaním podľa CEN/TS 16516 a ISO 16000-3 alebo inými porovnateľnými štandardizovanými skúšobnými podmienkami a metódami stanovenia limitov. - Budú prijaté opatrenia na zníženie hluku, prachu a emisií znečisťujúcich látok počas rekonštrukčných prác.

Pri investíciách do obnovy budov sa zabezpečí, aby prípravná časť (napr. špecifikácie tendrov) ako aj implementácia zakomponovali opatrenia, vyplývajúce z požiadavky zabezpečenia súladu so zásadou „výrazne nenarušiť". Týka sa to napríklad požiadaviek, ktoré musia byť splnené pri výmene vykurovacích systémov na báze uhlia/oleja a zastaraných plynových kotlov na plynové kondenzačné kotly, ako aj opatrení spojených s cieľom obehového hospodárstva pri prevenciu vzniku a recykláciu stavebného odpadu.

7.9 Investícia 3: Digitalizácia v zdravotníctve

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť"	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie", uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy. Emisie, ktoré sú súčasťou výroby a poskytovania digitálnych služieb, sa znížia prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie, ako sú definované a odporúčané Pracovným dokumentom zamestnancov komisie: Kritériá EÚ pre verejné obstarávanie pre príslušné oblasti. IT a Data-riešenia majú nepriamy vplyv na znižovanie emisií skleníkových plynov, keďže znižujú náklady na cestovanie, kancelárske priestory a administratívu. Pri výbere riešení sa bude brať do úvahy spotreba energie a kde je to možné, bude sa podporovať využívanie certifikátov zelenej energie.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania

			environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Pri investíciách do materiálového vybavenia vyžadované plnenie podmienok zeleného verejného obstarávania. Pre túto investíciu by sa jednalo hlavne o plnenie podmienok ZVO pri produktových skupinách. Pri investíciách sa bude postupovať podľa odporúčaní pre danú skupinu produktov, tak ako ich definuje EÚ a Slovenská republika: Počítače a monitory: https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/toolkit/computers%20and%20monitors/SK.pdf čo už je aj ekonomicky relevantné: https://www.minzp.sk/iep/publikacie/komentare/zelene-verejne-obstaravanie.html Kritériá GPP EÚ pre elektrické a elektronické zariadenia používané v odvetví zdravotnej starostlivosti (EEZ pre zdravotnú starostlivosť) https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/criteria/health/SK.pdf Kritériá GPP EÚ pre zobrazovacie zariadenia: https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/criteria/imaging/SK.pdf
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie

7.10 Investícia 4: Výstavba a obnova staníc záchrannej zdravotnej služby

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“ pre výstavbu staníc záchrannej zdravotnej služby

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy			Obnova sídiel staníc nevedie k značným emisiám skleníkových plynov. Následná prevádzka v porovnaní s pôvodnými zariadeniami bude mať menší vplyv. Pri obstarávaniach presunutých a výstavbe nových sídiel staníc ZZS budú dodržané požiadavky Zákona o energetickej hospodárnosti budov, ktoré vyžadujú výstavbu budov s takmer nulovou spotrebou (https://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-555 https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2012/364/20200310.html) alebo energetickú certifikáciu budov (§ 2 Postupy a opatrenia na zlepšenie energetickej hospodárnosti budov. Postupmi a opatreniami na zlepšenie energetickej hospodárnosti budov sú: - povinná energetická certifikácia budov a systém kontroly energetických certifikátov). Taktiež by výstavba a rekonštrukcia budov v rámci komponentu mala byť v súlade s Dlhodobou stratégiou obnovy fondu budov: https://www.enviroportal.sk/sk/eia/detail/dlhodoba-strategia-obnovy-fondu-budov. Tie sú v súlade so Smernicou o energetickej efektívnosti (2012/27/EÚ) a Národne určených príspevkov k Parížskej dohode o klíme.
Adaptácia na zmenu klímy			Vzhľadom na predpoklad využitia moderných, environmentálne priaznivých materiálov a technológií sa pri týchto projektoch nepočíta s výrazným narušením adaptácie na zmenu klímy. Pri investíciách bude vyžadované a odporúčané, aby boli projekty v súlade so Stratégiou adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy, 2018 https://www.minzp.sk/files/odbor-politiky-zmeny-klimy/strategia-adaptacie-sr-zmenu-klimy-aktualizacia.pdf a jej, jej akčným plánom a s prvkami zelenej infraštruktúry. Zlepší sa tým adaptačná schopnosť nových zariadení. Sú tu uvedené viaceré konkrétne adaptačné opatrenia pre oblasť budov. Tieto dokumenty sú zároveň v súlade s EÚ adaptačnou stratégiou.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov			Obnova sídiel staníc nebude mať výrazný vplyv na ochranu vôd. V prípade nových zariadení sa predpokladá lepšie hospodárenie s vodou.

Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie			Obnova môže znamenať dočasný negatívny vplyv v podobe produkcie stavebných materiálov, avšak pri samotnej prevádzke sa v porovnaní s prevádzkou pôvodných zariadení neočakáva žiadny alebo, naopak, pozitívny vplyv na obehové hospodárstvo. Investícia bude vyžadovať Kritériá zeleného verejného obstarávania EÚ pre návrh, výstavbu a správu kancelárskych budov: https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/criteria/office_building_design/SK.pdf
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy			Obnova môže znamenať dočasný negatívny vplyv v podobe stavebnej činnosti na emisie znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody a pôdy. Pri samotnej prevádzke sa v porovnaní s prevádzkou pôvodných zariadení neočakáva žiadny alebo, naopak, zníženie emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody a pôdy.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov			Nepredpokladáme výrazný vplyv na biodiverzitu a ekosystém. Výstavba sa predpokladá v zastavaných územiach obcí bez špeciálneho statusu ochrany.

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“ pre rekonštrukciu staníc záchrannej zdravotnej služby

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy	X		
Adaptácia na zmenu klímy	X		
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Plánované rekonštrukcie budov, vrátane výmeny kúrenia a chladenia budú mať zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia súvisiace so zachovaním kvality vody a vodných tokov. Rekonštrukcia môže mať pozitívny vplyv na lepšie hospodárenie s vodou a zníženie jej spotreby.

Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie	X		
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy	X		
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Program renovácie budov sa netýka budov nachádzajúcich sa v oblastiach citlivých na biodiverzitu alebo v ich blízkosti (vrátane siete chránených oblastí Natura 2000, lokalít svetového dedičstva UNESCO a kľúčových oblastí biodiverzity, ako aj iných chránených oblastí).

Časť 2 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť" pre rekonštrukciu staníc záchrannej zdravotnej služby

Otázky	*Nie*	*Vecné odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k značným emisiám skleníkových plynov?	X	Investícia je oprávnená na intervenčné pole 025ter v prípade ak dosiahne úspory primárnej energie o 20% nižšie ako NZEB v prílohe k nariadeniu RRF s koeficientom zmeny klímy 40%. Pokiaľ budova uvedené úspory nedosiahne bude označená koeficientom zmeny klímy 0%. Princíp „výrazne nenarušiť" je v rovnakom znení platný aj pre výstavbu budov, ktorá spadá pod intervenčné pole 085-092 s 0% klimatickým koeficientom. Neočakáva sa, že investícia povedie k významným emisiám skleníkových plynov, pretože je zameraná a má potenciál na zníženie spotreby energie a zvýšenie energetickej účinnosti. Vo výsledku to vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a k výraznému zníženiu emisií skleníkových plynov. Rekonštruované budovy nebudú podporovať tvorbu emisií skleníkových plynov, pretože: - Budovy sa nebudú využívať k ťažbe, skladovaniu, preprave alebo výrobe fosílnych palív. - Program obnovy má potenciál na zníženie spotreby energie, zvýšenie energetickej účinnosti, čo vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a má vplyv na výrazné zníženie emisií skleníkových plynov Ako taká prispeje k národnému cieľu zvýšenia energetickej účinnosti stanovenému v súlade so Smernicou o energetickej efektívnosti (2012/27 / EÚ) a stanovenými národnými príspevkami k plneniu Parížskej dohode o klíme.

		Renovácie budú podporovať (tam kde je to vhodné a ekonomicky výhodné) inštaláciu solárnych FV panelov ako súčasť renovácií budov a zavádzanie nízko uhlíkových alternatív ako sú tepelné čerpadlá.
Adaptácia na zmenu klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k zvýšenému nepriaznivému vplyvu súčasnej klímy a očakávanej budúcej klímy na samotné opatrenie alebo na ľudí, prírodu či majetok?	X	Klimatické riziká vyplývajúce zo zmeny klímy budú riešené v súlade so Stratégiou adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy (schválená v roku 2018) a na ňu nadväzujúcim Národným akčným plánom pre adaptáciu. Rekonštrukcie budú optimalizované na poskytovanie termálneho komfortu svojim užívateľom, pri ich plánovaní sa budú brať do úvahy riziká (extrémne teploty, odolnosť stavby. Renovácie budú podporovať (tam kde je to vhodné a ekonomicky výhodné) inštalovanie prvkov zelenej infraštruktúry pre chladenie a manažment vody. Nepredpokladajú sa významné negatívne priame a primárne nepriame účinky opatrenia počas jeho životného cyklu na tento environmentálny cieľ.
Prechod na obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie: Očakáva sa, že opatrenie: i) povedie k výraznému zvýšeniu vzniku, spaľovania alebo zneškodňovania odpadu, s výnimkou spaľovania nerecyklovateľného nebezpečného odpadu, alebo ii) povedie k významnej neefektívnosti priameho alebo nepriameho využívania akéhokoľvek prírodného zdroja v ktorejkoľvek fáze jeho životného cyklu, ktorá nie je minimalizovaná primeranými opatreniami, alebo iii) spôsobí významné a dlhodobé poškodenie životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom?	X	Opatrenia na renováciu budov budú plniť ciele obehového hospodárstva v súlade s DNSH. Reforma stavebného zákona (komponent 2) vytvorí rámec pre prevencia vzniku stavebného odpadu, ako aj využívanie kvalitnejších a environmentálne vhodnejších materiálov. Renovácia budov bude v súlade s cieľom zabezpečenia toho, že minimálne 70 % odpadu na ktorý sa nevzťahujú výnimky (kategória 17 05 04 v Európskom zozname odpadov podľa Rozhodnutia 2000/532/ES) bude pripravených na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu vrátane operácií zasypávania pomocou odpadu, ako náhrady za iné materiály, v súlade s hierarchiou odpadu a Protokolom EÚ o nakladaní s odpadmi zo stavieb a demolácií. Návrhy budov a použité stavebné techniky podporia obehové hospodárstvo v kontexte ISO 20887 alebo iných štandardov na posudzovanie demontovateľnosti alebo prispôsobivosti budov ktoré preukážu, že sú navrhnuté tak, aby boli efektívnejšie z hľadiska zdrojov, prispôsobiteľné, flexibilné a demontovateľné, aby umožnili opätovné použitie a recykláciu. Technické špecifikácie zariadení na výrobu energie z OZ ktoré budú inštalované tam, kde je to technicky možné a ekonomický výhodné budú spĺňať kritériá energetickej a environmentálnej efektívnosti. Tak čo sa týka ich životnosti, opraviteľnosti a recyklovateľnosti.
Prevencia a kontrola znečisťovania: Očakáva sa, že opatrenie povedie k výraznému nárastu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy?	X	Pri rekonštrukcia budov sa nepredpokladá zvýšená produkcia emisií do ovzdušia, vody alebo pôdy.

		- Výmena starých neefektívnych vykurovacích systémov povedie k zníženiu emisií do ovzdušia a bude mať vplyv na zlepšeniu verejného zdravia (hlavne v oblastiach, kde dochádza k prekročovaniu normy EÚ pre kvalitu ovzdušia stanovené v smernici 2008/50/EÚ). - Prevádzkovatelia vykonávajúci renováciu sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri renovácii budov, neobsahovali nebezpečné a toxické látky (zoznam látok podliehajúcich autorizácii stanoveného v prílohe XIV k Nariadeniu (EK) č. 1907/2006). - Prevádzkovatelia vykonávajúci renovácie sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri renovácii budov, ktoré môžu prísť do styku s obyvateľmi, emitovali menej ako 0,06 mg formaldehydu na m^3 materiálu alebo zložky a menej ako 0,001 mg kategórie 1A. a 1B karcinogénnych prchavých organických zlúčenín na m^3 materiálu alebo zložky a v súlade s testovaním podľa CEN/TS 16516 a ISO 16000-3 alebo inými porovnateľnými štandardizovanými skúšobnými podmienkami a metódami stanovenia limitov. - Budú prijaté opatrenia na zníženie hluku, prachu a emisií znečisťujúcich látok počas rekonštrukčných prác.

7.11 Investícia 5: Obnova vozového parku záchrannej zdravotnej služby
Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy	X		
Adaptácia na zmenu klímy		X	Obnova sanitiek a vozidiel má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Obnova sanitiek a vozidiel má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie	X		
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Nové špecializované vozidlá prinesú nižšie emisie znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody a pôdy v porovnaní s pôvodnými. Uplatňovať sa bude najlepšia dostupná technológia v tejto kategórii vozidiel.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Obnova sanitiek a vozidiel má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc

			do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.

Časť 2 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Otázky	Nie	Vecné odôvodnenie
Zmiernenie zmeny klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k značným emisiám skleníkových plynov?	X	Nie je možné použiť PHEV/EV technológiu pri špecializovaných vozidlách (sanitky a vozidlá pre hromadnú prepravu) Z hľadiska demografického rozloženia budú výjazdy mimo mesta relatívne početné oproti krajinám kde je populácia koncentrovaná v mestách. PHEV/EV sa pilotne začali používať v mestách a nie mimo mesto. V Európe pilotujú tento typ vozidiel (UK), iba v mestách a opäť iba ojedinele. Neexistujú firmy čo majú skúsenosť so zástavbou elektrických alebo hybridných dodávok a na druhej strane je na SK slabo vybudovaná infraštruktúra. Sieť nabíjačiek nemôžeme využiť, lebo vozidlá by sa nabíjali jedine na stanici ZZS. Nikde v EU+UK nie sú PHEV/EV ambulancie nasadené plošne. Mercedes už má eSprinter, ale len 4x2 pohon, v našich pomeroch a kritériách je potrebný 4x4. Ford príde s eTransitom v roku 2022 s dojazdom cca 300km. So zástavbou (váha+elektrika) prístrojov to bude pomerne menej. UK má plán prechodu na elektrické vozidlá. Postup je najprv diesel, potom hybrid potom elektrické. Z POO chceme vymeniť vozidlá, ktoré majú 400tis. kilometrov. Ide o špeciálne vozidlá kde sa bude uplatňovať najlepšia dostupná technológia v tejto kategórii vozidiel. Pre Rendez-vouz vozidlá sú vybrané typy vozidiel s nulovými emisiami (na elektrický pohon / vodík / palivové články), alebo nízkymi emisiami pod 50 g CO2 / km (plug-in hybridné elektromobily).
Prechod na obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie: Očakáva sa, že opatrenie: i) povedie k výraznému zvýšeniu vzniku, spaľovania alebo zneškodňovania odpadu, s výnimkou spaľovania nerecyklovateľného nebezpečného odpadu, alebo ii) povedie k významnej neefektívnosti priameho alebo nepriameho využívania akéhokoľvek prírodného zdroja v ktorejkoľvek fáze jeho životného cyklu, ktorá nie je minimalizovaná primeranými opatreniami, alebo iii) spôsobí významné a dlhodobé poškodenie životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom?	X	https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/criteria/transport_sk.pdfSú zohľadnené výrobné vplyvy a systém nebude podporovať predčasné vyradenie prevádzkyschopných vozidiel z prevádzky. V rámci schémy sa predovšetkým vyžaduje, aby každé vyradené vozidlo bolo spracované autorizovaným spracovateľským strediskom (ATF) podľa smernice o vozidlách po dobe životnosti (2000/53 / ES), čo sa preukazuje osvedčením požadovaným pre účasť na schéme. Budú zavedené opatrenia na nakladanie s odpadom vo fáze používania (údržba) aj na konci životnosti vozidla, vrátane možnosti opätovného použitia a recyklácie batérií a elektroniky (najmä kritických surovín v nich) v súlade s klasifikáciou typu odpadu. Zohľadnené budú aj výrobné vplyvy a dôraz bude kladený nato, aby každé zošrotované auto bolo spracované autorizovaným zariadením na spracovanie (ATF) podľa smernice o vozidlách po dobe životnosti (2000/53 / ES), čo sa preukazuje certifikátom.

7.12 Investícia 7: Podpora otvárania nových ambulancií primárnej starostlivosti v nedostatkových oblastiach
Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Investícia cieli na podporu otvárania ambulancií primárnej zdravotnej starostlivosti, konkrétne formou kompenzácie nákladov súvisiacich so zriadením novej ambulancie má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Investícia cieli na podporu otvárania ambulancií primárnej zdravotnej starostlivosti, konkrétne formou kompenzácie nákladov súvisiacich so zriadením novej ambulancie má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Investícia cieli na podporu otvárania ambulancií primárnej zdravotnej starostlivosti, konkrétne formou kompenzácie nákladov súvisiacich so zriadením novej ambulancie má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Investícia cieli na podporu otvárania ambulancií primárnej zdravotnej starostlivosti, konkrétne formou kompenzácie nákladov súvisiacich so zriadením novej ambulancie má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Investícia cieli na podporu otvárania ambulancií primárnej zdravotnej starostlivosti, konkrétne formou kompenzácie nákladov súvisiacich so zriadením novej ambulancie má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Investícia cieli na podporu otvárania ambulancií primárnej zdravotnej starostlivosti, konkrétne formou kompenzácie nákladov súvisiacich so zriadením novej ambulancie má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.

8 Míľniky a ciele:

8.1 Reforma 1: Optimalizácia siete nemocníc (OSN)

- Míľnik: Legislatívne úpravy zákonov a súvisiacich právnych aktov so zavedením OSN schválené parlamentom do Q4 2021.
- Cieľ : 40 % súčasných nemocníc (nemocnice s povolením v rozsahu všeobecných a špecializovaných nemocníc) bude reprofilizovaných podľa novej OSN do Q4 2025.

8.2 Reforma 2: Reforma prípravy investičných plánov v zdravotníctve

- Míľnik: Priorizovaný investičný plán podľa metodiky hodnotenia investícií. Zverejnený priorizovaný investičný plán pre rezort zdravotníctva do Q2 2021.

8.3 Reforma 3: Centralizácia riadenia najväčších nemocníc

- Míľník: MZ SR zriadi ústredný orgán pre správu nemocníc z organizačného, prevádzkového a ekonomického hľadiska do Q4 2023.
- Cieľ: 19 nemocníc zapojených do centrálneho riadenia do Q2 2025.

8.4 Reforma 4: Optimalizácia siete akútnej zdravotnej starostlivosti a nová definícia neodkladnej zdravotnej starostlivosti

- Míľnik: Parlament schváli legislatívne úpravy, ktoré zavedú novú sieť staníc zdravotnej záchrannej služby a novú definíciu neodkladnej zdravotnej starostlivosti do Q2 2022.

8.5 Reforma 6: Reforma poskytovania všeobecnej starostlivosti o dospelých, deti a dorast

- Míľnik: Parlamentom schválená legislatíva, ktorá upravuje novú reguláciu siete poskytovateľov všeobecnej starostlivosti a zavedenie zonácie do Q2 2022.

8.6 Investícia 5: Podpora otvárania nových ambulancií primárnej starostlivosti v nedostatkových oblastiach

- Cieľ: 153 novootvorených ambulancií primárnej starostlivosti podporených pilotným programom poskytujúcim dočasnú dotáciu pre kompenzáciu počiatočného nízkeho počtu pacientov do Q4 2025.

8.7 Investícia 2: Nová sieť nemocníc – výstavba, rekonštrukcie a vybavenie

- Míľnik: podpísané zmluvy s generálnymi dodávateľmi na veľké projekty výstavby a rekonštrukcie nemocníc z POO do Q1 2024.
- Cieľ: Zmodernizované skolaudované nemocnice v kapacite minimálne 2 400 lôžok v členení.
  Minimálne 870 lôžok v úplne nových nemocniciach na úrovni plne vybavená („full fit out“*) v budovách spĺňajúcich požiadavky na energetickú efektívnosť intervenčného poľa 25ter s certifikátom BREEAM.
  Minimálne 1 035 lôžok v úplne nových nemocniciach na úrovni “hrubá stavba”** v budovách spĺňajúcich požiadavky na energetickú efektívnosť intervenčného poľa 25ter s certifikátom BREEAM. Minimálne 495 lôžok v nemocniciach po rozsiahlej rekonštrukcii na úroveň plne vybavená („full fit out“***) v budovách spĺňajúcich požiadavky na energetickú efektívnosť intervenčného poľa 26bis (30 % energetická úspora oproti súčasnému stavu) Q4 2025.

8.8 Investícia 3: Digitalizácia v zdravotníctve

- Cieľ: centrálny ERP systém zavedený a funkčný v 19 nemocniciach zapojených do centrálneho riadenia (Reforma 3) do Q4 2025.
- Cieľ: Navigačný systém pre liečbu fibrilácie predsiení v 3 ústavoch srdcovocievnych chorôb do Q4 2023.

8.9 Investícia 4: Výstavba a obnova staníc záchrannej zdravotnej služby (ZZS)

- Cieľ: 55 zmodernizovaných (nových alebo zrekonštruovaných) skolaudovaných sídiel staníc ZZS. Zrekonštruované sídla budú sídliť v budovách spĺňajúcich požiadavky na energetickú efektívnosť intervenčného poľa 026bis (30 % energetická úspora oproti súčasnému stavu) do Q2 2025.

9 Financovanie a náklady

Detailné spracovanie nájdete v priloženom excelovskom dokumente (Komponent 11).

V prípade investícií nedôjde na úrovni projektov k duplicitnému financovaniu z viacerých zdrojov (napr. zo zdrojov RRF a európskych štrukturálnych fondov). S cieľom zamedzenia duplicitnému financovaniu výdavkov na úrovni projektov bude zavedený mechanizmus vzájomnej výmeny informácií o predložených a zazmluvnených žiadostiach o poskytnutie príspevku na financovanie projektov z RRF a európskych štrukturálnych fondov. V rámci

predmetného mechanizmu budú využité prostriedky elektronickej výmeny informácií (v prípade európskych štrukturálnych fondov integrovaný technicko-monitorovací systém ITMS, ktorý je vytvorený a funkčný).

Odhadované náklady na investície v tomto komponente vychádzajú z kalkulácie po jednotlivých schémach. Ide však iba o predbežný a súčasne najlepší možný odhad alokácií, berúc do úvahy, že finálne rozhodnutia o alokácii budú závisieť od pripravenosti jednotlivých schém, ich súladu s princípmi dobrého riadenia a efektívnosti a so strategickými dokumentmi ako RIS3 a pripravovanou Národnou stratégiou výskumu, vývoja a inovácií. Pre jednotkové náklady a počty podporených jednotiek sa vychádzalo zo skúseností s podobnými programami v minulosti, resp. z očakávaní rezortov (viac v tabuľkovej prílohe)[231].

Reforma/ Investícia	Náklady v mil. eur
Reforma 1: Optimalizácia siete nemocníc	0
Reforma 2: Reforma prípravy investičných projektov v zdravotníctve	0
Reforma 3: Centralizácia riadenia najväčších nemocníc	0
Reforma 4: Optimalizácia siete akútnej zdravotnej starostlivosti	0
Reforma 5: Nová definícia neodkladnej zdravotnej starostlivosti	0
Reforma 6: Reforma poskytovania všeobecnej starostlivosti o dospelých, deti a dorast	0
Investícia 1: Projektová príprava a projektové riadenie investícií	58
Investícia 2: Nová sieť nemocníc – výstavba, rekonštrukcie a vybavenie	998
Investícia 3: Digitalizácia v zdravotníctve	41
Investícia 4: Výstavba a obnova staníc záchrannej zdravotnej služby (ZZS)	32
Investícia 5: Obnova vozového parku ZZS	23
Investícia 6: Podpora otvárania nových ambulancií primárnej starostlivosti v nedostatkových oblastiach	11
Spolu	**1 163**

[231] Výdavky zahŕňajú aj administratívne náklady na manažment investícií do výšky 2%. Na úrovni vykonávateľa, ktorý je zodpovedný za konkrétne investície a reformy budú primárne využívané existujúce ľudské zdroje, ktoré majú skúsenosti s implementovaním podobných nástrojov, ako aj iných fondov Európskej únie. Vzhľadom na to, že ide o nový mechanizmus s vlastnými špecifikami zameraný tak na reformy ako aj investície, bude potrebné celkové administratívne kapacity navýšiť. Tieto potreby sú vypočítané rámcovo ako 2% z celkového súčtu alokácie. Rozpätie 2% bolo určené na základe analýzy kapacít využívaných dnes na zabezpečenie EŠIF

PLÁN OBNOVY

cestovná
mapa k lepšiemu
Slovensku

Kom po nent

12

EK
+ SK

KOMPONENT 12: Humánna, moderná a dostupná starostlivosť o duševné zdravie

1. Popis komponentu

Reforma starostlivosti o duševné zdravie

1.1. Oblasť/zameranie
Zdravie

Cieľ komponentu: Vytvoriť modernú a dostupnú starostlivosť o duševné zdravie, ktorá stavia na silnej medzirezortnej spolupráci. Špecificky je potrebné zmodernizovať systém psychiatrickej a psychologickej zdravotno-sociálnej starostlivosti, posilniť podporu duševného zdravia a prevenciu vzniku porúch, posilniť zdravotno-sociálnu starostlivosť a zvýšiť jej dostupnosť.
Vybrané kľúčové ukazovatele:

- Zvýšenie podielu pacientov liečených v komunitnej zdravotnej starostlivosti
- Zvýšenie počtu personálu, ktorý poskytuje špecifickú modernú liečbu a diagnostiku
- Skrátenie čakacej doby na poskytnutie odbornej starostlivosti o duševné zdravie

1.2. Dvojitá transformácia
Tento komponent zahŕňa zámery, ktoré podporujú najmä digitálnu, ale tiež aj zelenú transformáciu. Zavedú sa elektronické registre diagnostických metód a elektronické registre psychológov. Zároveň rekonštrukcia resp. výstavba nových budov bude spĺňať prísne kritériá na energetickú efektívnosť.

1.3. Pracovné miesta a rast
Tento komponent zvýši zamestnanosť vďaka zlepšeniu duševného aj fyzického zdravia pracovnej sily. Vyše polovica ľudí s poruchou je v produktívnom veku. Takmer miliardu ročne odhadom stráca slovenská ekonomika kvôli nezamestnanosti, nižšej produktivite počas pracovnej doby, menej odpracovaným hodinám a vyššej úmrtnosti ľudí v produktívnom veku. Lepšie duševné zdravie podporuje vzdelanosť cez zlepšenie školskej dochádzky (MF SR, 2020).

1.4. Sociálna odolnosť
Podpora duševného zdravia obyvateľstva prináša benefity pre spoločnosť a úspory tým, že znižuje výskyt pridružených fyzických ochorení a úmrtí, chudobu, kriminalitu a zvyšuje vzdelanosť, zamestnanosť a produktivitu a stabilitu rodín.

1.5. Európske hlavné iniciatívy („Flagship initiatives“)
Digitalizácia administrácie psychodiagnostiky ako aj iné opatrenia v komponente vyžadujú rozvoj digitálnych zručností personálu, čím prispejú k naplneniu európskej hlavnej iniciatívy „Rekvalifikujme a zlepšujme zručnosti“ (*„Reskill and upskill“).* Časť investícií do psychosociálnych centier a stacionárov bude smerovať do hĺbkovej obnovy budov. Rekonštrukcia povedie k ich vyššej energetickej efektívnosti, čo prispeje k naplneniu európskej hlavnej iniciatívy „Renovujme“ (*„Renovate“).*

1.6 Napojenie na európsky semester
Investíciami do výstavby a obnovy infraštruktúry sa posilní odolnosť systému zdravotnej starostlivosti v súlade s odporúčaním 1 Európskej komisie pre Slovensko („Country Specific Recommendation for Slovakia“, CSR) na rok 2020. Rozvoj kapacít, najmä psychosociálnych centier, posilní dlhodobú starostlivosť v súlade s CSR 2 na rok 2019. Komplexná reforma starostlivosti o duševné zdravie zlepší koordináciu medzi jednotlivými druhmi zdravotnej starostlivosti v súlade s CSR pre Slovensko na rok 2020.

1.7 Reformy a investície
Reformy a investície sú zoskupené do piatich základných okruhov:

- *Koordinovaná medzirezortná spolupráca a regulácia*
- *Dostupná zdravotno-sociálna starostlivosť pre všetky skupiny pacientov s dôrazom na komunitné riešenia*
- *Moderné diagnostické a liečebné postupy*
- *Moderné vzdelávanie personálu*
- *Znižovanie negatívnych dopadov pandémie COVID-19*

Koordinovaná medzirezortná spolupráca a regulácia

- Reforma 1.1: Vytvorenie funkčného nadrezortného koordinačného orgánu
- Reforma 1.2: Zriadenie nadrezortných stavovských organizácií pre psychológov, logopédov a liečebných pedagógov.

Dostupná zdravotno-sociálna starostlivosť s dôrazom na komunitné riešenia

- Reforma 2: Rozvoj akútne poddimenzovaných kapacitných oblastí v starostlivosti o duševné zdravie
- Investícia 2.1: Projektové riadenie a projektová príprava investícií
- Investícia 2.2: Vytvorenie detenčných zariadení
- Investícia 2.3: Vybudovanie psycho-sociálnych centier (prepojenie na komponent 13 *Dostupná a kvalitná dlhodobá sociálno-zdravotná starostlivosť*).
- Investícia 2.4: Doplnenie siete psychiatrických stacionárov
- Investícia 2.5: Vybudovanie špecializovaných centier pre poruchy autistického spektra (PAS).

Moderné diagnostické a liečebné postupy

- Reforma 3: Modernizácia diagnostických metód a liečebných postupov
- Investícia 3.1: Vykonanie prvej epidemiologickej štúdie v oblasti duševných porúch
- Investícia 3.2: Zriadenie fondu psychodiagnostických metód
- Investícia 3.3: Humanizácia oddelení v ústavnej starostlivosti
- Investícia 3.4: Obnova materiálno-technického vybavenia

Moderné vzdelávanie personálu

- Reforma 4: Prehodnotenie vzdelávania personálu v starostlivosti o duševné zdravie
- Investícia 4.1: Vzdelávanie personálu v zdravotníctve
- Investícia 4.2: Vzdelávanie odborníkov mimo rezortu zdravotníctva

Znižovanie negatívnych dopadov pandémie COVID-19

- Investícia 5: Národná linka podpory duševného zdravia počas pandémie

2 **Odhadované náklady:**

105 mil. eur z Plánu obnovy a odolnosti.

2. Hlavné výzvy a ciele

2.1 Hlavné výzvy

- Na Slovensku trpí duševnými poruchami veľa ľudí, mnoho z nich sa nelieči. Podľa oficiálnych štatistík minimálne 4 % obyvateľov Slovenska trpí jednou alebo viacerými duševnými poruchami[232]. Podľa štúdie epidemiologičky Bražinovej sa na Slovensku nelieči až 84 % ľudí s úzkostnou poruchou alebo 80 % ľudí závislých na alkohole.[233] Súvisí to pravdepodobne so slabou informovanosťou, stigmatizáciou a slabou dostupnosťou modernej starostlivosti. Riadny epidemiologický prieskum dosiaľ neprebehol.
- Duševné poruchy vytvárajú veľkú záťaž na fyzické zdravie a kvalitu života ľudí s poruchami, ako aj vysoké náklady pre spoločnosť. Duševné poruchy na Slovensku sú na treťom mieste v záťaži na zdravie obyvateľov v priebehu ich života[234]. Duševné poruchy vytvárajú pre Slovensko spoločenské náklady odhadom vo výške 2 mld. eur, z toho miliardu kvôli poklesu produktivity obyvateľstva, zvyšok tvoria náklady na zdravotnú starostlivosť o pridružené fyzické ochorenia a náklady na sociálne zabezpečenie[235]. Duševné poruchy sú podľa mnohých výskumov tiež spojené s vyššou chudobou, kriminalitou a nižšou vzdelanosťou a stabilitou rodín.
- Zdravotno-sociálna starostlivosť v oblasti duševného zdravia na Slovensku je zastaraná. Reforma psychiatrickej starostlivosti pri prechode na trhovú ekonomiku v roku 1989 neprebehla. Regionálna aj časová dostupnosť služieb je slabá, chýba personál a adekvátne materiálovo-technické zabezpečenie.
- V ústavnej starostlivosti je dostatok kapacít, ale je potrebné ich humanizovať, reprofilizovať a doplniť detenčnú a ochrannú liečbu. Historicky je v rámci ústavnej psychiatrickej starostlivosti Slovensko pomerne deinštitucionalizované, napr. v porovnaní s Českom. So znižovaním počtu psychiatrických lôžok zatiaľ nerátali ani koncepcie ústavnej starostlivosti na Slovensku (napr. bývalý návrh stratifikácie nemocníc, plánovanie podľa špecializácií v rámci novej reformy siete nemocníc prebieha v Q1 2021 (komponent 11)). Namiesto rušenia lôžok je potrebné humanizovať prostredie v ústavnej starostlivosti, prípadne reprofilizovať časť súčasných lôžok - nedostatky sú najmä v ústavnej psychiatrickej starostlivosti o deti, seniorov. Úplne absentuje detenčné zariadenie, hoci je 250 čakateľov na tento typ starostlivosti a kapacity pre ochrannú liečbu agresívnych pacientov. Deinštitucionalizácia v zmysle presunu ľudí z veľkokapacitných pobytových zariadení je potrebná najmä v rámci sociálnych služieb. Napriek existencii Stratégie deinštitucionalizácie a legislatívneho rámca je proces deinštitucionalizácie veľmi pomalý, v uplynulých rokoch kapacity niektorých komunitných služieb dokonca ubúdali. Urýchlenie tohto procesu je preto hlavným cieľom komponentu 13, najmä reformy financovania sociálnych služieb a investícií do rozvoja komunitných služieb.
- Akútne poddimenzované sú kapacity komunitnej ambulantnej a terénnej starostlivosti, ktoré by umožnili deinštitucionalizáciu v súlade s Dohovorom OSN.[236] Mnoho dlhodobo chorých pacientov vyžadujúcich psychiatrickú liečbu je inštitucionalizovaných v nevyhovujúcich podmienkach - najmä v zariadeniach sociálnych služieb. Až 27 % klientov zariadení sociálnych služieb (15,5-tisíc) užíva antipsychotiká, mnoho z nich žije dlhodobo vo veľkokapacitných zastaraných zariadeniach bez adekvátnej zdravotnej starostlivosti. Chýbajú denné psychiatrické stacionáre pre všetky skupiny pacientov pre doliečenie a sociálne začlenenie po hospitalizácii. Poddimenzované sú centrá pre poruchy autizmu. Chýbajú lekári, najmä ambulantní a špecialisti pre deti a seniorov. Vykonávanie psychoterapie je nedostatočné pre bariéry v regulácii povolania psychológ v rezortoch mimo zdravotníctva.
- Diagnostika a liečba sú v mnohých ohľadoch nevyhovujúce. Chýbajú moderné diagnostické postupy pre mnohé diagnózy, v liečbe je problémom nadmerné predpisovanie psychofarmák, najmä návykových benzodiazepínov, poskytovanie psychoterapie je nedostatočné[237].

[232] IHME, Global Health Data Exchange, http://ghdx.healthdata.org/gbd-results-tool.
[233] https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/31256291
[234] Koncept YLD, years lived with disability, IHME, Global Health Data Exchange, http://ghdx.healthdata.org/gbd-results-tool.
[235] https://www.mfsr.sk/files/archiv/9/Dusevne_zdravie_verejne_financie_UHP.pdf
[236] Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím je prvým právne záväzným medzinárodným nástrojom v oblasti ľudských práv , ktorého zmluvnou stranou je aj Slovenská republika, https://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/tazke-zdravotne-postihnutie/kontaktne-miesto-prava-osob-so-zdravotnym-postihnutim/dohovor-osn-pravach-osob-so-zdravotnym-postihnutim.html
[237] https://www.mfsr.sk/files/archiv/9/Dusevne_zdravie_verejne_financie_UHP.pdf

- Chýba koordinácia a systematický prístup v nadrezortných témach, najmä v psychologickom poradenstve a prevencii. Slovensko trpí nedostatkom odborníkov vykonávajúcich psychoterapiu, ktorú dnes môžu poskytovať iba odborníci v rezorte zdravotníctva, hoci väčšina psychológov je činných v školstve a sociálnej oblasti. Prevenčné programy a poradenské služby sú roztrieštené medzi rezortmi a v nekozistentne financovanom a neregulovanom súkromnom a neziskovom sektore. Medzirezortná roztrieštenosť vytvára problémy so vznikom a financovaním synergických projektov.
- Viaceré štúdie poukazujú na negatívny dopad globálnej pandémie COVID-19 na duševné zdravie ľudí naprieč všetkými vekovými kategóriami.[238][239][240] Pandémia a následne prijaté reštriktívne opatrenia viedli k obmedzeniu fyzických kontaktov, sociálnej izolácií a ekonomickej neistote. V dôsledku pandémie sa taktiež zhoršila prístupnosť k službám poskytujúcim pomoc a poradenstvo v oblasti duševného zdravia. Štátne kapacity v tejto oblasti sú výrazné poddimenzované a ich činnosť vo veľkej miere nahrádza mimovládny sektor.

2.2 Ciele

Koordinovaná medzirezortná spolupráca, prevencia porúch a podpora zdravia všetkých skupín obyvateľstva

Cieľom je podpora duševného zdravia pre všetky skupiny obyvateľstva od detstva po starobu na škále od úplného zdravia až po plne rozvinutú duševnú poruchu. Nadrezortnú spoluprácu zabezpečí koordinačný orgán, participatívny akčný plán a implementácia nadrezortných opatrení, najmä v oblastiach zdravotníctva, školstva a sociálnych vecí. Účinnú podporu zdravia možno dosiahnuť prostredníctvom cielených preventívnych programov. V rámci nadrezortnej spolupráce prebehne zmapovanie, vyhodnotenie a podpora prevenčných programov v duševnom zdraví u všetkých skupín obyvateľov. Dôležitým prvkom je aktívne zvyšovanie informovanosti a znižovanie stigmatizácie ľudí s duševnými poruchami.

Dostupná zdravotno-sociálna starostlivosť pre všetky skupiny pacientov s dôrazom na komunitné riešenia

Cieľom je dostupná zdravotno-sociálna starostlivosť pre všetky skupiny pacientov, ktorá podporuje liečbu v ich prirodzenom prostredí a dodržiavanie ľudských práv podľa Dohovoru OSN. Za týmto účelom je potrebné výrazne zvýšiť počet špecializovaného personálu, posilniť deinštitucionalizáciu, zaviesť nové typy komunitnej starostlivosti a zabezpečiť regionálnu dostupnosť všetkých typov kapacít. Tento cieľ nadväzuje na cieľové ukazovatele

- Zvýšenie podielu pacientov liečených v komunitnej zdravotno-sociálnej starostlivosti
- Skrátenie čakacej doby na poskytnutie zdravotnej starostlivosti

Moderné diagnostické a liečebné postupy, vzdelávanie a výskum

Cieľom je vykonávanie diagnostiky a poskytovanie liečby podľa dobrej praxe založenej na výsledkoch po vzore západných krajín. Je potrebné cieliť na obnovu a rozšírenie používaných diagnostických a liečebných postupov, zabezpečiť potrebné (pre)vzdelanie personálu a doplniť vybavenie. V liečbe a poradenstve je potrebné posilniť poskytovanie psychoterapie a lepšie predpisovanie psychofarmák. Cieľu pomôže vytvorenie špecializovanej výskumnej zdravotníckej inštitúcie, meranie účinnosti medicínskych aj prevenčných postupov a tiež vykonanie epidemiologickej štúdie. Tento cieľ nadväzuje na cieľový ukazovateľ:

- Zvýšenie počtu personálu, ktorý poskytuje špecifickú modernú liečbu a diagnostiku

Znižovanie negatívnych dopadov pandémie COVID-19

Špecifickým cieľom je znížiť dopady pandémie COVID-19 na duševné zdravie obyvateľov. Cieľu pomôže posilnenie štátnych kapacít a skvalitnenie služieb v oblasti poskytovanie poradenstva a odbornej pomoci v duševnom zdraví.

[238] Leo Sher, The impact of the COVID-19 pandemic on suicide rates, *QJM: An International Journal of Medicine*, Volume 113, Issue 10, October 2020, Pages 707-712, https://doi.org/10.1093/qjmed/hcaa202
[239] John A, Okolie C, Eyles E, et al. The impact of the COVID-19 pandemic on self-harm and suicidal behaviour: a living systematic review. F1000 Res2020;9:1097doi:10.12688/f1000research.25522.1
[240] https://www.sav.sk/index.php?doc=services-news&source_no=20&news_no=8928

Spustenie národnej linky podpory duševného zdravia zlepší prístupnosť k anonymnej forme pomoci. Tento projekt umožní prístup k odbornej pomoci aj skupine ľudí, ktorá doteraz nevyhľadávala služby odborníkov najmä z dôvodu spoločenskej stigmatizácie porúch duševného zdravia.

Zamestnanosť a rast

Zamestnanosť sa zvýši najmä vďaka zlepšeniu duševného zdravia pracovnej sily. Vyše polovica ľudí s poruchou je v produktívnom veku. Takmer miliardu ročne odhadom stráca slovenská ekonomika kvôli nezamestnanosti, nižšej produktivite počas pracovnej doby, menej odpracovaných hodinám a vyššej úmrtnosti ľudí v produktívnom veku. Napríklad u obyvateľov krajín EÚ s ľahkou až stredne závažnou depresiou existuje dvakrát väčšia pravdepodobnosť, že sú nezamestnaní, častejšie v práci chýbajú alebo na pracovisku pracujú menej produktívne (OECD, 2018)[241].

Podporou duševného zdravia možno zvýšiť vzdelanosť, a tým aj potenciál tvoriť ekonomiku s vyššou pridanou hodnotou produkcie. Ľudia s depresiou majú dvakrát väčšiu pravdepodobnosť, že nedokončia druhý stupeň základnej školy (OECD, 2018). Duševné problémy u žiakov sú významným prediktorom horšieho prospechu (Murphy et al., 2015) a sú spojené s vynechávaním školy a sebapoškodzovaním[242].

Sociálna odolnosť:

Podporou duševného zdravia má štát šancu znížiť chudobu. Chudoba a duševné problémy sú silno prepojené, a predstavujú začarovaný kruh príčiny a dôsledku. V krajinách EÚ majú ľudia zo skupiny s najnižším príjmom dvakrát väčší výskyt chronickej depresie ako ľudia s najvyšším príjmom[243].

Podporou duševného zdravia môže štát zvýšiť bezpečnosť obyvateľstva. Duševne zdraví ľudia vykazujú menej kriminálneho správania, čo znižuje negatívne dopady trestnej činnosti na spoločnosť, výdavky na bezpečnosť, súdy, väznice a detenčné zariadenia. Podľa Svetovej banky majú ľudia s duševnými poruchami vysoký kontakt s kriminálnym systémom, či už ako páchatelia (prevažne menej závažných činov), ale najmä ako obete. Podľa prieskumu v Spojenom kráľovstve až tretinu trestných činov páchajú ľudia, ktorí v detskom veku trpeli poruchou správania.[244]

Lepšie duševné zdravie môže pomôcť znížiť záťaž na rodiny. Rodinní príslušníci, ktorí sa starajú o blízkeho s duševnou poruchou častejšie trpia fyzickými aj duševnými problémami, život s dospelým s duševnou poruchou je rizikom vzniku traumy u detí. Podpora duševného zdravia môže zvýšiť stabilitu rodín. Ľudia trpiaci duševnou poruchou menej často vstupujú do manželstva a majú vyššiu šancu na rozvod. Rodičia so závažnými duševnými poruchami môžu mať zníženú schopnosť starať sa o svoje deti, ktoré majú vyššiu šancu byť odobraté do ochrannej starostlivosti.

2.3 Kontext v národnej stratégii

Reformy a investície v starostlivosti o duševné zdravie reflektujú ciele v mnohých národných strategických materiáloch. Podpora starostlivosti o duševné zdravie je identifikovaná ako jedna z prioritných oblastí pre investície v zdravotníctve v Revízii výdavkov na zdravotníctvo II (2019), ako aj v rozpočte verejného zdravotného poistenia pre roky 2020 - 2024. Potreba reformy je pomenovaná v novom Národnom integrovanom reformnom pláne (2020), ako aj Národnom pláne reforiem (2020), ktorý je každoročne predkladaný Európskej komisii. Vytvorenie orgánu pre

[241] OECD/European Union (2018), Health at a Glance: Europe 2018: State of Health in the EU Cycle, OECD Publishing, Paris/European Union, Brussels, https://doi.org/10.1787/health_glance_eur-2018-en.
[242] Goodsell, B. T., Lawrence, D. M., Ainley, J., Sawyer, M., Zubrick, S. R., & Maratos, J. (2017). Child and Adolescent Mental Health and Educational Outcomes: An analysis of educational outcomes from Young Minds Matter: the second Australian Child and Adolescent Survey of Mental Health and Wellbeing.
[243] OECD/European Union (2018), Health at a Glance: Europe 2018: State of Health in the EU Cycle, OECD Publishing, Paris/European Union, Brussels, https://doi.org/10.1787/health_glance_eur-2018-en.
[244] Sainsbury Centre for Mental Health (2009). The chance of a lifetime: preventing early conduct problems and reducing crime. London: Sainsbury Centre for Mental Health.

nadrezortnú koordináciu v oblasti duševného zdravia, ako aj podpora modernej a dostupnej zdravotno-sociálnej starostlivosti sú deklarované priority súčasnej vlády v Programovom vyhlásení vlády na obdobie rokov 2020-2024.

3. Popis reforiem a investícií komponentu

3.1. Oblasť 1.Koordinovaná medzirezortná spolupráca a regulácia

Reforma 1.1: Vytvorenie funkčného nadrezortného koordinačného orgánu

Výzvy:

- Medzirezortná spolupráca v oblasti duševného zdravia na Slovensku zlyháva. Politiky a kapacity v oblasti duševného zdravia má v súčasnosti vo svojej gescii sedem ministerstiev, chýba koordinovaná nadrezortná stratégia a legislatíva. V roku 2004 vznikol Národný program duševného zdravia s Akčným plánom a neskôr Rada duševného zdravia, ktoré mali tému duševného zdravia priorizovať naprieč všetkými rezortmi. Prebehlo však minimum potrebných zmien opísaných v Národnom programe a v rámci akčného plánu boli rôzne iniciatívy podporované nedostatočne a nesystematicky. Kompetencie aj rozpočet Rady boli však obmedzené. Ročne sa finančne podporilo 5 programov prevencie vo výške cca 150-tisíc eur.[245]
- Jedným z mnohých problémov vyplývajúcich z rezortizmu je nefungujúca koordinácia regulácie pre psychológov, logopédov a liečebných pedagógov (Reforma 2.1).
- Ďalším príkladom je nesystematická podpora prevenčných programov naprieč rezortmi. Je potrebné identifikovať programy, ktoré sú relevantné pre podporu duševného zdravia podľa praxe v zahraničí, a preskúmať účinnosť a návratnosť investícií relevantných projektov. Vhodné projekty vo všetkých relevantných oblastiach budú systémovo (nie nárazovo) podporované, čím sa zabezpečí ich kontinuita.

Ciele:

- Cieľom reformy je koordinácia politiky štátu vo všetkých oblastiach duševného zdravia naprieč rezortmi.
- Zriadenie nadrezortného orgánu spravujúceho oblasť duševného zdravia a v tom podporu zdravia, prevenciu, diagnostiku, liečbu, následnú starostlivosť a vzdelávanie odborníkov naprieč všetkými dotknutými rezortmi – s cieľom tvorby jednotnej politiky štátu a strategických dokumentov, do ktorých prípravy sú zapojení stakeholderi so zástupcami štátnej a verejnej správy, v súlade s odporúčaniami Svetovej zdravotníckej organizácie.
- Od tohto prístupu a umiestnenia rady na úroveň poradného orgánu vlády, napr. po vzore Českej republiky, sa očakáva naštartovanie nevyhnutných legislatívnych zmien s oslabeným vplyvom rezortizmu. Táto reforma má byť zároveň katalyzátorom ostatných reforiem a investícií.
- Reforma je prepojená na všetky reformy a investície v tomto komponente.

Implementácia:

- Východiskovým bodom bolo zriadenie pracovnej skupiny zo zástupcov dotknutých rezortov, ktorá vytvorila ideu a základné dokumenty pre fungovanie stálej nadrezortnej koordinačnej inštitúcie, ktorá bola 24.02.2021 vládou slovenskej republiky zriadená ako Rada vlády SR pre duševné zdravie (ďalej len „rada“) a to schválením jej základného dokumentu štatútu rady. Ešte je potrebné pripraviť rokovací poriadok rady a štatúty výborov rady. Ich schválením radou dôjde k samotnému vzniku rady.
- Jednou z prvých úloh rady bude koordinácia tvorby národného programu duševného zdravia pre roky 2022-2030, ktorý musí predložiť na schválenie Vláde SR najneskôr v decembri tohto roka (podľa Plánu práce vlády SR na rok 2021).
- Popri hlavnej činnosti rady bude jej snahou zriadenie fondu, prostredníctvom ktorého by mohla cielene financovať vybrané projekty v oblasti duševného zdravia, ktoré nespadajú do priamej pôsobnosti štátnej správy, realizované najmä mimovládnym sektorom.

[245] https://www.health.gov.sk/Clanok?rada-dusevneho-zdravia.

Adresáti: Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo obrany SR, Ministerstvo spravodlivosti SR, Ministerstvo dopravy a výstavby SR a stakeholderi v oblasti duševného zdravia

Časový rozvrh: Predpokladané úspešné zriadenie rady s jej výbormi a sekretariátmi do Q2 2021. Vytvorenie národného programu a príslušných akčných plánov do Q4 2023.

Štátna pomoc: Opatrenia, prostredníctvom ktorých môže byť poskytnutá štátna pomoc alebo minimálna pomoc[246], budú posúdené z hľadiska pravidiel v oblasti štátnej pomoci[247]. Pomoc v rámci týchto opatrení možno poskytnúť, len ak bude v súlade s osobitnými predpismi pre oblasť štátnej pomoci, resp. minimálnej pomoci[248][249].

Investícia: 0,4 mil. eur z Plánu obnovy a odolnosti.

Reforma 1.2: Zriadenie nadrezortných stavovských organizácií pre psychológov, logopédov a liečebných pedagógov (prepojenie na Reformu 3 a 4)

Výzvy:

- Na Slovensku je akútny nedostatok odborníkov, ktorí poskytujú psychoterapiu. Nedostatok odborníkov vedie k nevhodnej a nedostatočnej liečbe duševných porúch. Jedným z dôsledkov je spomínaná nadmerné a nevhodné predpisovanie liekov[250].
- Dôvodmi nedostatku psychoterapeutov sú okrem iného systémové bariéry pre psychológov mimo rezortu zdravotníctva v možnosti vykonávať psychoterapiu.
- Stavovskú organizáciu majú v súčasnosti výlučne psychológovia, logopédi a liečební pedagógovia pôsobiaci v rezorte zdravotníctva, ktorých je však v porovnaní s inými rezortmi najmenej (napr. psychológov v rezorte zdravotníctva pôsobí 700, v porovnaní s viac ako 2 000 v ostatných rezortoch). Pritom ide o regulované povolania, ktoré vyžadujú registráciu v stavovskej organizácii. Registrácia je v súčasnosti možná len pre zdravotníkov. Aj v dôsledku tohto stavu je výkon týchto odborných činností vo vlastnom mene mimo rezortu zdravotníctva trestným činom neoprávneného podnikania. Týka sa to veľkého počtu odborníkov, keďže väčšina z nich, odborne kvalifikovaných, je legislatívou neuznaných za odborne spôsobilých a mimo rezortu zdravotníctva bez stavovského dohľadu. Vytvorenie nadrezortných stavovských organizácií je kľúčom k naštartovaniu ďalších potrebných reforiem v oblasti starostlivosti o duševné zdravie.

Ciele:

- Zriadenie nadrezortných stavovských organizácií pre psychológov, logopédov a liečebných pedagógov má posilniť chýbajúcu medzirezortnú spoluprácu a optimálnu reguláciu odborných činností vrátane odbornej prípravy.
- Primárnym cieľom je zvýšiť odbornosť a zabezpečiť reguláciu vo vzdelávaní, disciplinárny dohľad, a tiež poskytovanie právnej pomoci pre tieto povolania bez ohľadu na rezort, v ktorom sa vykonávajú.
- Novovzniknutá Slovenská komora psychológov má byť zároveň správcom Fondu psychodiagnostických metód (*investícia 3.1*), a tiež koordinátorom nadrezortného klinického vzdelávania personálu (*investícia 4.2*).

Implementácia:

[246] Zmluva o fungovaní EÚ, čl. 107 a 108. «https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0021.01/DOC_3&format=PDF»
[247] Zákon č. 358/2015 Z. z. (Zákon o štátnej pomoci) «https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/358/20160101»
[248] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014 « https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0651»
[249] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1407/2013. «https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1407»
[250] https://www.mfsr.sk/files/archiv/9/Dusevne_zdravie_verejne_financie_UHP.pdf

- Vytvorenie pracovných skupín pre prípravu legislatívy na zriadenie nových nadrezortných komôr pre vybrané povolania.
- Prevod majetku z vybraných existujúcich zdravotníckych komôr na nové nadrezortné. Obnova a doplnenie materiálno-technického zabezpečenia komôr, vytvorenie funkčných web portálov a informačných systémov, posilnenie personálnych kapacít. Následné financovanie z členských príspevkov.
- Digitalizácia registrov psychológov, s ňou súvisiace obstaranie softvéru a digitalizovanie existujúcej registratúry komôr.

Cieľová populácia: psychológovia, logopédi a liečební pedagógovia vo všetkých rezortoch

Adresáti: Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, Ministerstvo vnútra SR, súčasná Slovenská komora psychológov

Časový rozvrh: Predpokladané ukončenie implementácie je v Q2 2025.

Štátna pomoc: Opatrenia, prostredníctvom ktorých môže byť poskytnutá štátna pomoc alebo minimálna pomoc[251], budú posúdené z hľadiska pravidiel v oblasti štátnej pomoci[252]. Pomoc v rámci týchto opatrení možno poskytnúť, len ak bude v súlade s osobitnými predpismi pre oblasť štátnej pomoci, resp. minimálnej pomoci[253][254].

Investícia: 1,3 mil. eur z Plánu obnovy a odolnosti.

3.2. Oblasť 2. Dostupná zdravotno-sociálna starostlivosť pre všetky skupiny pacientov

Reforma 2: Rozvoj akútne poddimenzovaných kapacitných oblastí v starostlivosti o duševné zdravie (prepojenie na Reformu 1.2, 3 a 4)

Výzvy:

- Starostlivosť o duševné zdravie si vyžaduje komplexný prístup v nadrezortnej spolupráci (Reforma 1). Vo viacerých oblastiach však už teraz existuje konsenzus pre potrebu akútnych riešení.
- Pre páchateľov trestných činov s duševným ochorením, ktoré podmieňuje ich spoločenskú nebezpečnosť sa plánujú na Slovensku vytvoriť detenčné zariadenia, ktoré v súčasnosti absentujú. Mnohí z týchto páchateľov sú po výkone trestu prepustení napriek svojej pretrvávajúcej nebezpečnosti pre spoločnosť na slobodu.
- Ľudia s dlhodobými závažnými duševnými ochoreniami sú pre absenciu vhodných komunitných, a nedostatok ambulantných a mobilných služieb umiestňovaní do ústavných psychiatrických zariadení, prevažne liečební. Psychiatrickí pacienti, ktorí sú dlhodobo odkázaní na pomoc inej osoby sú umiestňovaní do zariadení sociálnych služieb.
- Absencia komunitných služieb neumožňuje systematickú zdravotno-sociálnu starostlivosť o pacientov v ich prirodzenom prostredí a taktiež prevenciu hospitalizácií.
- Stúpa počet ľudí s diagnostikovanou poruchou autistického spektra. Diagnostika a liečba autizmu je na Slovensku nedostatočná, zle dostupná (čakacie doby na diagnostiku sa pohybujú od 12-24 mesiacov) chýbajú špecializované centrá.

Ciele:

[251] Zmluva o fungovaní EÚ, čl. 107 a 108, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0021.01/DOC_3&format=PDF
[252] Zákon č. 358/2015 Z. z. (Zákon o štátnej pomoci), https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/358/20160101
[253] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0651
[254] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1407/2013, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1407

- Cieľom je dostupná zdravotno-sociálna starostlivosť pre dlhodobo chorých pacientov s funkčným deficitom a zníženou mierou samostatnosti, ktorá podporuje liečbu v ich prirodzenom prostredí a dodržiavanie ľudských práv podľa Dohovoru OSN.
- Cieľ sa dosiahne prednostným zmapovaním akútne nedostatkových služieb na Slovensku a vypracovaním stratégie ich prednostného rozvoja. Táto stratégia bude prvým krokom komplexnej reformy starostlivosti o duševné zdravie.
- V prvej fáze bude vytvorený doteraz chýbajúci typ centier dospelým aj detským pacientom s dlhodobým psychiatrickým ochorením a s obmedzenou sociálnou adaptáciou poskytujúcich dlhodobú komunitnú starostlivosť. Pripraví sa stratégia vytvorenia siete komunitných psychosociálnych centier pre dlhodobo chorých pacientov, aj denných stacionárov pre širokú skupinu pacientov. Ďalej sa vytvorí koncepcia pre vznik a rozvoj chýbajúcej detenčnej starostlivosti a nedostatkovej špecializovanej starostlivosti pre pribúdajúcich pacientov s poruchou autistického spektra.

Implementácia:

- V súčasnosti prebieha mapovanie a vytváranie konceptov pre riešenie situácie akútne nedostatkových služieb na Slovensku. Zameranie sa na akútne chýbajúce služby je prvý krok komplexnej reformy starostlivosti o duševné zdravie (pozn. výzvy a ciele pre jednotlivé koncepcie sú uvedené v rámci príslušných investícií – Investícia 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5). Komplexná reforma bude vytváraná v priebehu nasledujúcich rokov v medzirezortnej spolupráci pod záštitou Rady vlády pre duševné zdravie (reforma 1).
- Bude potrebné vytvoriť vzdelávací program pre personál nových typov zariadení (reforma 4, investícia 4.1) a nastaviť systém preplácania tohto typu starostlivosti zdravotnými poisťovňami.
- V Q1 2021 sa vypracujú strategické materiály a zadefinuje sieť centier, stacionárov, detenčnej starostlivosti, starostlivosť o ľudí s PAS s ohľadom na dopyt a regionálnu dostupnosť. Vypracujú sa investičné plány pre výstavbu/rekonštrukciu zariadení.

Adresáti: Ministerstvo zdravotníctva SR, zdravotné poisťovne, poskytovatelia ZS v stacionároch, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvo školstva SR, zriaďovatelia zariadení sociálnych služieb, Ministerstvo spravodlivosti SR.
Štátna pomoc: Opatrenia, prostredníctvom ktorých môže byť poskytnutá štátna pomoc alebo minimálna pomoc[255], budú posúdené z hľadiska pravidiel v oblasti štátnej pomoci[256]. Pomoc v rámci týchto opatrení možno poskytnúť, len ak bude v súlade s osobitnými predpismi pre oblasť štátnej pomoci, resp. minimálnej pomoci[257][258].
Časový rozvrh: Vytvorenie konceptov a investičných plánov pre účel RRP v Q1 2021.

Investícia 2.1: Projektové riadenie a projektová príprava investícií (Prepojenie na Investície 2.2. – 2.5, Reformu 3, Investície 3.2, 3.4)

Výzvy:

- Na Slovensku je zdravotná starostlivosť je v mnohých oblastiach zastaraná. V starostlivosti o duševného zdravia chýba najmä komunitná starostlivosť, časová a regionálna dostupnosť je aj kvôli chýbajúcemu materiálno-technickému zabezpečeniu slabá. Existuje limitované množstvo skúseností s výstavbou zariadení, chýbajú moderné technické a medicínske špecifikácie. Centralizáciou, výmenou skúseností, budovaním know-how, zjednotením postupov plánujeme napomôcť rýchlej výstavbe infraštruktúry.

Ciele:

[255] Zmluva o fungovaní EÚ, čl. 107 a 108, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0021.01/DOC_3&format=PDF
[256] Zákon č. 358/2015 Z. z. (Zákon o štátnej pomoci), https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/358/20160101
[257] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0651
[258] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1407/2013, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1407

- Vznikne implementačná jednotka, ktorá bude zastrešovať činnosti v oblasti prípravy investičných projektov RRP v gescii Ministerstva zdravotníctva SR v komponentoch 11, 12 a 13, medicínskeho, procesného a IT dizajnu nemocníc a zdravotníckych zariadení.
- Koordinovať projekčnú a inžiniersku činnosť, centrálny výber zhotoviteľa, spolupracovať na organizácii výstavby a kontrolnej činnosti tak, aby priniesla úspory z rozsahu a úspory časovej náročnosti.
- V oblasti medical consulting definovať kapacitné plánovanie medicínskej služby, procesný redizajn a popis prevádzkových procesov a plán technologického vybavenia, kompetenčnú mapu lekárskych a nelekárskych pozícií
- Definovať technickú špecifikáciu nemocničného informačného systému a ďalších projektov v oblasti digitalizácie, AI a automatizácie a centrálneho riadenia nemocníc s cieľom dosiahnuť efektivitu riadenia najmä v rámci Komponentu 11.
- Zdieľať tímy pre prípravu projektov a reforiem v oblasti Dlhodobej a následnej starostlivosti a Duševného zdravia a Akútnej zdravotnej starostlivosti

Implementácia: Organizovanie a zabezpečenie predprojektovej a projektovej prípravy a dokumentácie na všetkých stupňoch stavebného konania, zabezpečiť organizáciu výstavby, kontroly a výberu dodávateľa pre projekty v komponente 11, 12 a 13.

Adresáti: Ministerstvo zdravotníctva SR, zdravotnícke zariadenia v pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva SR

Časový rozvrh: Využitie existujúcej príspevkovej organizácie na okamžité zahájenie činnosti, nábor zamestnancov a externých dodávateľov služieb do Q3 2021. Príprava projektov výstavby a rekonštrukcie priebežne 2021-2026, kontrolná a organizačná činnosť počas výstavby a rekonštrukcie nemocníc 2022 – 2026.

Štátna pomoc: Opatrenia, prostredníctvom ktorých môže byť poskytnutá štátna pomoc alebo minimálna pomoc[259], budú posúdené z hľadiska pravidiel v oblasti štátnej pomoci[260]. Pomoc v rámci týchto opatrení možno poskytnúť, len ak bude v súlade s osobitnými predpismi pre oblasť štátnej pomoci, resp. minimálnej pomoci[261][262].

Investícia: 4,3 mil. eur z Plánu obnovy a odolnosti.

Investícia 2.2: Vytvorenie detenčných zariadení (prepojenie na Reformu 2, 3 a 4)

Výzvy:

- Ľuďom, ktorí v dôsledku duševného ochorenia spáchajú trestný čin, je po výkone trestu kvôli ich pretrvávajúcej spoločenskej nebezpečnosti nariadený pobyt v detenčnom zariadení. Títo pacienti sa považujú za nevyliečiteľných, napriek tomu sú v súčasnosti po výkone trestu prepustení na slobodu,
- Aktuálne na Slovensku neexistuje zariadenie pre detenčnú formu starostlivosti. Pacienti sú umiestnení sa na zozname čakateľov na túto formu zdravotnej starostlivosti s bezpečnostným režimom tretieho stupňa nachádza 250 pacientov, medzi nimi aj ženy a adolescenti.
- Títo pacienti sú v súčasnosti nesprávne umiestnení do bežných väzníc bez adekvátnej starostlivosti alebo do psychiatrických nemocníc bez dostatočných bezpečnostných opatrení. Pre túto malú podskupinu pacientov odborníci nie je vhodná alternatíva v komunitnej starostlivosti.
- Zriadenie detenčných zariadení nie je súčasť procesu deinštitucionalizácie, ale separátne opatrenie v oblasti bezpečnosti a adekvátnej zdravotnej starostlivosti pre úzku skupinu pacientov.

Ciele:

[259] Zmluva o fungovaní EÚ, čl. 107 a 108, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0021.01/DOC_3&format=PDF
[260] Zákon č. 358/2015 Z. z. (Zákon o štátnej pomoci), https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/358/20160101
[261] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0651
[262] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1407/2013, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1407

- Cieľom je poskytovať adekvátnu starostlivosť pre danú cieľovú skupinu pacientov a zároveň zamedziť ich neželanému prepusteniu do spoločnosti a zabezpečiť tak jej ochranu.
- Zriadia sa dve detenčné zariadenia s kapacitou 75 lôžok, jedno pre mužov (už vo výstavbe), ďalšie pre mužov, ženy a adolescentov.

Implementácia:

- V roku 2019 vznikol nový zákon o výkone detencie s detailným popisom špeciálneho prístupu k osobám trvalo nebezpečných pre spoločnosť a trpiacich duševnou poruchou. V rámci Reformy 2 v súčasnosti nadrezortná odborná pracovná skupina koordinuje procesy spojené s vznikom prvého detenčného ústavu.
- Na koncepciu detenčných zariadení budú nadväzovať aktivity implementačnej jednotky Ministerstva zdravotníctva SR v súvislosti s prípravou a riadením investičných projektov (Investícia 2.1).
- Prvé detenčné centrum prevádzky s kapacitou 75 lôžok pre mužov je už vo výstavbe a spustenie podľa už dostupného konceptu sa očakáva v lete 2022. Potrebné bude rozšíriť koncept pre ďalšie jedno 75 lôžkové detenčné centrum určené pre mužov, ženy a adolescentov a vytvoriť špeciálny vzdelávací program pre zdravotnícky personál, ktorý bude v detenčnom ústave poskytovať zdravotnú starostlivosť, ako aj pre príslušníkov zboru väzenskej a justičnej stráže, ktorí budú zabezpečovať bezpečnostný režim. Z RRF budú hradené náklady na výstavbu nového detenčného ústavu s kapaciotu 75 lôžok ako aj všetky projektové a stavebné náklady na aktuálne budované detenčné zariadenie.

Cieľová populácia: osoby (muži, ženy, adolescenti) trvalo nebezpečné pre spoločnosť trpiace nevyliečiteľnou duševnou poruchou, široká verejnosť chránená v zmysle zníženia násilných trestných činov

Adresáti: Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo spravodlivosti SR

Časový rozvrh: Predpokladané ukončenie implementácie je v Q4 2025.

Štátna pomoc: Opatrenia, prostredníctvom ktorých môže byť poskytnutá štátna pomoc alebo minimálna pomoc[263], budú posúdené z hľadiska pravidiel v oblasti štátnej pomoci[264]. Pomoc v rámci týchto opatrení možno poskytnúť, len ak bude v súlade s osobitnými predpismi pre oblasť štátnej pomoci, resp. minimálnej pomoci[265][266].
Investícia: 37,5 mil. eur z Plánu obnovy a odolnosti.

Investícia 2.3: Vybudovanie psycho-sociálnych centier prepojenie na Reformu 2, 3 a 4 a Komponent 13)

Výzvy:

- Ľudia s dlhodobým priebehom závažných duševných ochorení sú často pre nedostatok vhodných komunitných, ambulantných a mobilných služieb v nadmernej miere umiestňovaní do ústavných psychiatrických zariadení.
- Zároveň psychiatrickí pacienti dlhodobo odkázaní na pomoc inej osoby sú umiestnení v zariadeniach sociálnych služieb. V sociálnych pobytových zariadeniach sa dnes na Slovensku nachádza nadmerný podiel prijímateľov dlhodobej starostlivosti (28 % všetkých prijímateľov), navyše z toho vyše 26 % užíva antipsychotickú psychofarmakologickú liečbu, 21 % trpí demenciou a užíva psychofarmakologickú liečbu a 18 % užíva antidepresíva (Štatistický úrad, 2019). V centrách pre deti a rodiny sa podľa informácií Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR nachádza okolo 1 440 detí, ktoré užívajú psychoafarmaká.
- Mnohé pobytové zariadenia sociálnych služieb sú zastarané inštitúcie s nedostatočným materiálno-technickým vybavením,[267,268] zároveň v súčasnosti existujú výrazné bariéry pre poskytovanie adekvátnej

[263] Zmluva o fungovaní EÚ, čl. 107 a 108, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0021.01/DOC_3&format=PDF
[264] Zákon č. 358/2015 Z. z. (Zákon o štátnej pomoci), https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/358/20160101
[265] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0651
[266] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1407/2013, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1407
[267] UHP: Duševné zdravie a verejné financie, https://dusevnezdravie.sk/wp-content/uploads/2020/10/dusevnezdravie.sk-dusevne-zdravie-verejne-financie-uhp-1.pdf
[268] Národný program duševného zdravia, http://www.psychiatry.sk/cms/File/NPDZ.pdf

zdravotnej starostlivosti v týchto zariadeniach (komponent 13 *Dostupná a kvalitná dlhodobá zdravotno-sociálna starostlivosť*). Inštitucionalizácia týchto pacientov podporuje nesamostatnosť a stigmatizáciu pacientov, je v rozpore s princípom deinštitucionalizácie a dodržiavania ľudských práv.

- Zároveň časť týchto pacientov dnes dostáva starostlivosť v psychiatrických stacionároch. Tieto stacionáre sú poddimenzované a nie sú pripravené poskytovať kvalitné služby dlhodobo chorým pacientom so závažnými ochoreniami a zlou prognózou vyliečiteľnosti.

Ciele:

- Zabezpečiť adekvátnu dlhodobú starostlivosť o dlhodobo chorých pacientov najmä v ich prirodzenom prostredí mobilným tímom, predchádzať umiestňovaniu v ZSS, resp. zvýšiť kvalitu života v týchto zariadeniach, predchádzať hospitalizáciám, skracovať dĺžku hospitalizácie. Dôraz bude na dospelých a detských pacientov s obmedzenou sociálnou adaptáciou.
- Centrum bude poskytovať zdravotné a sociálne služby prostredníctvom multidisciplinárneho tímu (psychiater, psychológ, sestra, sociálny pracovník, špeciálny a liečebný pedagóg).
- Cieľom bude poskytovať služby individualizovane (cez case-management), podľa potrieb klienta. Silná bude najmä zložka mobilného tímu, ktorý pacienta dlhodobo navštevuje v domácom prostredí, prípadne v sociálnom zariadení (najmä v prechodnom období deinštitucionalizácie). V prípade detí bude centrum poskytovať aj špeciálno-pedagogické služby.

Implementácia:

- V rámci Reformy 2 medzirezortná pracovná skupina vytvorila koncept psycho-sociálneho centra (PC) podľa vzoru susedných krajín, ktoré túto sieť prevádzkujú (Rakúsko), alebo práve zavádzajú (Česká Republika[269]). Koncepcia identifikuje potrebné personálne obsadenie, prevádzkové potreby a geografické parametre. Vypracuje tiež koncepty pre prevzatie, resp. spojenie starostlivosti o dlhodobo chorých pacientov, ktorí ju v súčasnosti dostávajú v iných typoch služieb.
- Na koncepciu budú nadväzovať aktivity implementačnej jednotky Ministerstva zdravotníctva SR v súvislosti s prípravou a riadením investičných projektov (Investícia 2.1).V nadväznosti na pripravované rozšírenie siete sa identifikujú vhodné priestory pre rekonštrukciu.
- Podľa súčasných analýz pre zabezpečenie dostupnosti (dojazd do psycho-sociálneho centra pre dospelých do 50 km) služieb psycho-sociálnych centier je potrebné zriadiť jedno takéto centrum pre dospelých na 80 až 130 tisíc obyvateľov, celkovo v počte 55 pre celé Slovensko, a jedno psycho-sociálne centrum pre deti vo veku 6 až 18 rokov na 50-tisíc detí v tomto veku, celkovo v maximálnom počte 13 centier pre celé Slovensko.
- Začiatkom roka 2021 prebehne prieskum existujúcich priestorov v regiónoch, ktoré by vyhovovali pre reprofilizáciu/rekonštrukciu na potreby PC.
- O financovanie projektov v rámci investície sa budú môcť uchádzať všetci poskytovatelia bez ohľadu na typ zriaďovateľa a to formou výzvy, ktorú zverejní Ministerstvo zdravotníctva.
- Do roku 2026 sa zriadi pilotných 30 centier pre dospelých a 8 centier pre deti.

Cieľová populácia: pacienti s dlhodobým duševným ochorením odkázaných na pomoc inej osoby.
Adresáti: Ministerstvo zdravotníctva SR, zdravotné poisťovne, poskytovatelia ZS, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
Časový rozvrh: Predpokladané ukončenie implementácie je v Q4 2025.

[269] https://www.reformapsychiatrie.cz/projekty/cdz-iiiiii

Štátna pomoc: Opatrenia, prostredníctvom ktorých môže byť poskytnutá štátna pomoc alebo minimálna pomoc[270], budú posúdené z hľadiska pravidiel v oblasti štátnej pomoci[271]. Pomoc v rámci týchto opatrení možno poskytnúť, len ak bude v súlade s osobitnými predpismi pre oblasť štátnej pomoci, resp. minimálnej pomoci[272][273].

Investícia: 24,8 mil. eur z Plánu obnovy a odolnosti.

Investícia 2.4: Doplnenie siete psychiatrických stacionárov *(prepojenie na Reformu 2, 3 a 4)*

Výzvy:

- Na Slovensku je poddimenzovaná denná forma psychiatrickej starostlivosti, ktorá sa nachádza medzi ústavnou a ambulantnou formou. Absencia týchto komunitných služieb sťažuje systematickú zdravotno-sociálnu rehabilitáciu po prepustení z nemocnice a prispieva k rozvinutiu akútnych stavov. Tie často vedú k opakovaným hospitalizáciám a opätovnému preťažovaniu ústavnej a urgentnej starostlivosti. V spojení s nedostatkom psychiatrických ambulancií a psychológov s klinickým vzdelaním na Slovensku spôsobuje nadužívanie ústavnej starostlivosti a farmakoliečby namiesto iných foriem terapií.
- Existujúce psychiatrické stacionáre sú odbornou spoločnosťou považované za vhodný typ poloústavnej/polostacionárnej starostlivosti. Pacienti sa v týchto stacionároch zdržiavajú od 8:00-16:00. V tom čase sa im dostáva prevažne psychoterapeutickej starostlivosti.
- Na Slovensku funguje 15 psychiatrických stacionárov, ktoré sú však vysoko podfinancované. Služba je preplácaná zo zdravotného poistenia a zdravotná poisťovňa poskytovateľovi zaplatí 15 eur/deň/pacient, tzv. miestodeň, hoci náklady predstavujú 40 – 50 eur na deň. Aj z dôvodu nedostatku financií sú stacionáre nedostatočne personálne zabezpečené (podľa dát NCZI (2018) mali psychiatrické stacionáre v priemere 3 FTE). Preto ani nové zariadenia tejto formy nevznikajú. Úplne chýbajú psychiatrické stacionáre pre deti a adolescentov.

Ciele:

- Hlavnou úlohou stacionára je psycho-sociálna rehabilitácia s cieľom vyliečenia sa. Ďalším cieľom liečby v psychiatrickom stacionári je predchádzanie hospitalizáciám a ich skracovanie, udržanie kvality života, úplný návrat do spoločnosti, znižovanie nezamestnanosti a invalidizácie.
- Za týmto účelom sa vybuduje sieť stacionárov, ktoré pokryjú potrebu pre detských a dospelých pacientov naprieč regiónmi.

Implementácia:

- V rámci Reformy 2 prebiehajú tiež pracovné skupiny na Ministerstve zdravotníctva SR, ktoré vytvárajú stratégiu pre vytvorenie prvých stacionárov pre bežných detských psychiatrických pacientov a rozšírenie stacionárov pre dospelých. Odborné pracovné skupiny vytvárajú prechodné a nové koncepty už existujúcich foriem starostlivosti poskytujúcich psychiatrickú a psychologickú podporu, aby došlo k celoplošnému pokrytiu potrieb. V prípade koncepcie psychiatrického stacionára je potrebné diferencovať a špecifikovať cieľovú skupinu, ako aj poskytované služby v psychiatrickom stacionári, ktorý doposiaľ poskytoval široké spektrum služieb (napr. plnil úlohy aj psycho-sociálneho centra) bez dostatočnej diferenciácie cieľových skupín, čo viedlo k nižšej kvalite služieb. Od roku 2021 sa zabezpečila finančná udržateľnosť navýšením dennej platby za pacienta z verejného zdravotného poistenia z 15 eur/deň/pacient na 60 eur/deň/pacient pre dospelých a 80/eur/deň/pacient pre deti. Podľa Inštitútu zdravotných analýz, je potrebné zriadiť ďalších 20 psychiatrických stacionárov (dojazd by nemal byť viac ako 25 km), aby boli služby dostupné. Pre personál pracujúci v psychiatrických denných stacionároch bude potrebné zabezpečiť špecializovaný vzdelávací program a urobiť dostupným vzdelávanie v psychoterapii, komunitnej starostlivosti a psychiatrických sestier (*prepojené s reformou 4 a investíciami 4.1 a 4.2).*

[270] Zmluva o fungovaní EÚ, čl. 107 a 108, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0021.01/DOC_3&format=PDF
[271] Zákon č. 358/2015 Z. z. (Zákon o štátnej pomoci), https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/358/20160101
[272] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0651
[273] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1407/2013, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1407

- Na koncepciu budú nadväzovať aktivity implementačnej jednotky Ministerstva zdravotníctva SR v súvislosti s prípravou a riadením investičných projektov (Investícia 2.1).V nadväznosti na pripravované rozšírenie siete sa identifikujú vhodné priestory pre rekonštrukciu.
- O financovanie projektov v rámci investície sa budú môcť uchádzať všetci poskytovatelia bez ohľadu na typ zriaďovateľa a to formou výzvy, ktorú zverejní Ministerstvo zdravotníctva.
- Pre rozšírenie do roku 2025 sa predpokladá vznik 7 psychiatrických stacionárov pre dospelých a 8 pre deti a adolescentov. Z toho budú minimálne tri špecializované denné stacionáre pre deti a adolescentov s poruchami príjmu potravy.

Adresáti: Ministerstvo zdravotníctva SR, zdravotné poisťovne, poskytovatelia ZS, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Cieľová populácia: pacienti s duševnou poruchou s potrebou psycho-sociálnej rehabilitácie s predpokladom remisie symptómov a teda vyliečenia

Časový rozvrh: Predpokladané ukončenie implementácie je v Q4 2025.

Štátna pomoc: Opatrenia, prostredníctvom ktorých môže byť poskytnutá štátna pomoc alebo minimálna pomoc[274], budú posúdené z hľadiska pravidiel v oblasti štátnej pomoci[275]. Pomoc v rámci týchto opatrení možno poskytnúť, len ak bude v súlade s osobitnými predpismi pre oblasť štátnej pomoci, resp. minimálnej pomoci[276][277].

Investícia: 6,5 mil. eur z Plánu obnovy a odolnosti.

Investícia 2.5: Vybudovanie špecializovaných centier pre poruchy autistického spektra (PAS) (prepojenie na Reformu 2, 3 a 4)

Výzvy:

- Na Slovensku vzrastá výskyt porúch autistického spektra (PAS). Podľa vyjadrenia zdravotných poisťovní je na Slovensku diagnostikovaných okolo 3 000 ľudí s poruchami autistického spektra.

Graf: Vyšetrené osoby na poruchy psychického vývinu F 80.0 – F89 (diagnóza zistená prvýkrát v živote) – počet na 10 000 obyvateľov

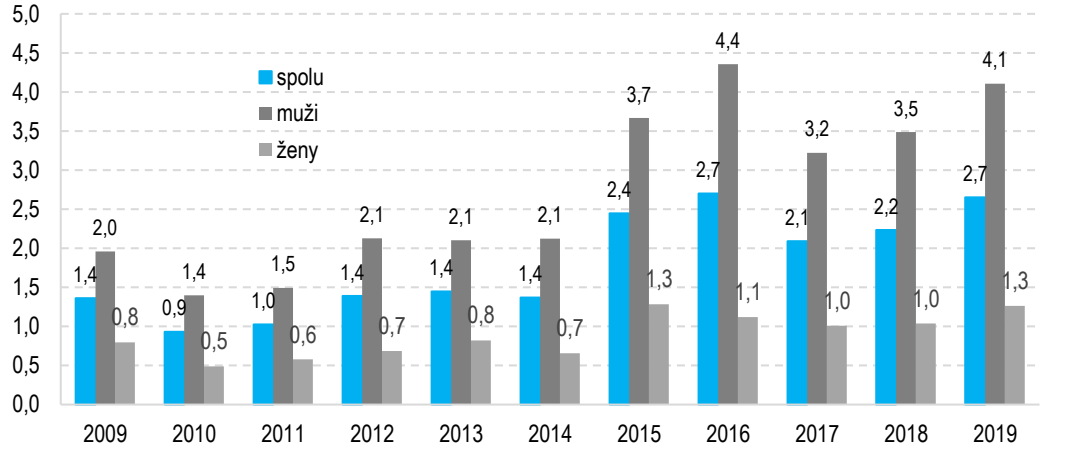

Zdroj: NCZI

[274] Zmluva o fungovaní EÚ, čl. 107 a 108, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0021.01/DOC_3&format=PDF
[275] Zákon č. 358/2015 Z. z. (Zákon o štátnej pomoci), https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/358/20160101
[276] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0651
[277] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1407/2013, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1407

- Vykonanie skríningu a následná včasná intervencia pri PAS najmä do 3. roku života dokáže pritom výrazne znížiť všetky symptómy porúch autistického spektra (Pellicano, 2012, Dudová et al., 2013).
- V súčasnosti existujú len 2 súkromné centrá pre diagnostiku s čakacou dobou od 12-24 mesiacov, ale bez liečby. V detských psychiatrických ambulanciách prebieha diagnostika, ktorá je zastaraná a vykazuje aj falošne pozitívne prípady.

Ciele:

- Cieľom je zvýšiť dostupnosť špecializovaných služieb a zvýšiť počet detí, ktoré absolvovali komplexnú diagnostiku porúch autistického spektra a adekvátnu liečbu.
- Zriadia sa nové diagnosticko-intervenčné centrá pre osoby s poruchami autistického spektra s kvalifikovaným personálom. Súčasťou bude aj výskum PAS. Centrá budú pokrývať regionálnu potrebu pre tri široké regióny, z toho jedno až dve centrá na región.

Implementácia:

- V rámci Reformy 2 vznikla odborná pracovná skupina, ktorá pozostáva zo zástupcov psychiatrie, psychológie, všeobecného lekárstva pre deti a dorast, ktorá sa venuje problematike poruchy autistického spektra (PAS). Odborníci vytvárajú štandardný operačný postup so zameraním na modernú diagnostiku a liečbu pacientov s poruchou autistického spektra.
- Na koncepciu budú nadväzovať aktivity implementačnej jednotky Ministerstva zdravotníctva SR v súvislosti s prípravou a riadením investičných projektov (Investícia 2.1).V nadväznosti na pripravované rozšírenie siete sa identifikujú vhodné priestory pre rekonštrukciu.
- O financovanie projektov v rámci investície sa budú môcť uchádzať všetci poskytovatelia bez ohľadu na typ zriaďovateľa a to formou výzvy, ktorú zverejní Ministerstvo zdravotníctva.
- V prvej fáze sa zriadia 3 špecializované zariadenia. Personál bude zaškolený v modernej diagnostike a intervenčných metódach PAS.

Adresáti: Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, zdravotné poisťovne, poskytovatelia ZS
Cieľová populácia: osoby s pervazívnymi vývinovými poruchami a ich rodinní príslušníci

Časový rozvrh: Predpokladané ukončenie implementácie je v Q4 2025.

Štátna pomoc: Opatrenia, prostredníctvom ktorých môže byť poskytnutá štátna pomoc alebo minimálna pomoc[278], budú posúdené z hľadiska pravidiel v oblasti štátnej pomoci[279]. Pomoc v rámci týchto opatrení možno poskytnúť, len ak bude v súlade s osobitnými predpismi pre oblasť štátnej pomoci, resp. minimálnej pomoci[280][281].

Investícia: 2,3 mil. eur z Plánu obnovy a odolnosti.

3.3. Oblasť 3. Moderné diagnostické a liečebné postupy

Reforma 3: Modernizácia diagnostických metód a liečebných postupov (prepojenie na Reformu 1.1, 1.2, 2 a 4)

Výzvy:

- V súčasnosti používané diagnostické a liečebné postupy sú často zastarané. V roku 2020 bolo schválených 27 štandardných diagnosticko-terapeutických postupov (ŠDTP) v psychiatrii, a ďalších 14 v klinickej psychológii, liečebnej pedagogike a medicíne drogových závislostí[282]. Mnohé z nich však vyžadujú ďalšie rozpracovanie, doplnenie a najmä vytvorenie podmienok pre zavedenie do praxe.

[278] Zmluva o fungovaní EÚ, čl. 107 a 108, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0021.01/DOC_3&format=PDF
[279] Zákon č. 358/2015 Z. z. (Zákon o štátnej pomoci), https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/358/20160101
[280] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0651
[281] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1407/2013, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1407
[282] https://www.standardnepostupy.sk/

Súčasný systém typov služieb, kapacít, vybavenia a vzdelávania nie je pripravený na zavádzanie moderných postupov do praxe.

- Akútnym problémom je používanie zastaraných psychodiagnostických metód. Viaceré používané normy sa tvorili na populácii v minulom storočí. Staré metódy vedú k neadekvátnemu posúdeniu a následnej liečbe v starostlivosti o duševné zdravie, v rezorte zdravotníctva, školstva, sociálnych vecí, dopravy a spravodlivosti.

Ciele:

- Cieľom je zabezpečiť komplexnú modernizáciu štandardných postupov a vytvoriť podmienky pre ich uplatňovanie v praxi.
- Za týmto účelom sa prehodnotia súčasné ŠDTP. Pri opodstatnených usmerneniach sa určia potreby pre materiálno-technické vybavenie a vzdelanie pracovníkov. Zároveň sa skonkretizujú, vytvoria sa doplňujúce ŠDTP podľa praxi v rozvinutých krajinách.
- Špecifickým cieľom v prvej fáze reformy je modernizácia fondu psychodiagnostických metód.

Implementácia:

- Pracovné skupiny prehodnotia súčasný stav a vytvoria postupy pre nové typy služieb, diagnostiku a liečbu a prepoja ich s potrebou rozšírenia kapacít, vybavenia a vzdelávania.
- Vytvoria sa pracovné skupiny, ktoré budú mať za úlohu identifikovať psychodiagnostické metódy pre rôzne vekové kategórie a rôzne oblasti využitia, používané v zahraničí. Následne sa zostaví zoznam metód odporúčaných na adaptáciu a štandardizáciu v SR. Ďalej sa identifikujú existujúce psychodiagnostické metódy v SR, ktoré sa využívajú a je potrebná aktualizácia ich noriem.
- Ministerstvo zdravotníctva SR vytvorí odbornú pracovnú skupinu, ktorá bude pozostávať zo zástupcov jednotlivých poskytovateľov psychiatrickej starostlivosti. Pracovná skupina objasní východiskovú situáciu zariadení a zozbiera štatistické údaje aplikácie uvedených liečebných metód. Psychiatrickým klinikám sa poskytnú do zariadení potrebné prístroje, kliniky sa zaviažu k ich používaniu.
- Vytvorí sa pracovná skupina na identifikáciu konkrétnych ústavných psychiatrických zariadení, v ktorých prebehne humanizácia a nahradenie sieťových postelí.

Adresáti: odborníci využívajúci psychodiagnostické metódy Ministerstva zdravotníctva SR, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvo dopravy a výstavby SR, Ministerstvo spravodlivosti SR, Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo obrany SR

Časový rozvrh: Schválené koncepcie pre humanizáciu lôžok a náhradu sieťových postelí, zoznam psychodiagnostických metód pre adaptovanie, zoznam vybavenia pre obnovu, zoznam liečebných postupov pre aktualizáciu do Q4 2021. Prehodnotenie štandardných postupov do Q2 2025.

Investícia 3.1: Vykonanie prvej epidemiologickej štúdie v oblasti duševných porúch

Výzvy:

- Obraz o skutočnom výskyte duševných porúch na slovenskom území neexistuje, pritom je východiskom pre ďalšie kroky. Epidemiologický výskum môže znížiť problém so skrytou chorobnosťou, ktorú pri duševných poruchách spôsobuje stigma a neznalosť. Na Slovensku bol zatiaľ vykonaný v rámci extrapolácie zahraničných dát, ktorý poukazuje na výraznú mieru skrytej chorobnosti (Bražinová et al., 2019).[283]

Ciele:

- Zmapovanie aktuálnej epidemickej situácie duševných porúch v SR. Výsledná štúdia zároveň pomôže presnejšie nasmerovať ostatné reformy a investície: fungovanie nadrezortného koordinačného orgánu (*reforma 1.1*), nadrezortných stavovských organizácií (*reforma 1.2*),

[283] https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/31256291.

Implementácia:

- Príprava epidemiologického výskumného projektu - výber metódy zisťovania, obstaranie licencií, zaškolenie zberačov dát, zabezpečenie ostatného materiálno-technického vybavenia. Nasledovať bude zber dát a vyhodnotenie.
- Využitie výsledkov pri tvorbe koncepcií, programov a plánov (naviazanie na Reformu 1.1 a 3).

Adresáti: Ministerstvo zdravotníctva SR, výskumné pracovisko
Cieľová populácia: celá populácia

Časový rozvrh: Predpokladané ukončenie implementácie je v Q4 2022.
Štátna pomoc: Opatrenia, prostredníctvom ktorých môže byť poskytnutá štátna pomoc alebo minimálna pomoc[284], budú posúdené z hľadiska pravidiel v oblasti štátnej pomoci[285]. Pomoc v rámci týchto opatrení možno poskytnúť, len ak bude v súlade s osobitnými predpismi pre oblasť štátnej pomoci, resp. minimálnej pomoci[286][287].
Investícia: 0,3 mil. eur z Plánu obnovy a odolnosti.

Investícia 3.2: Zriadenie fondu psychodiagnostických metód (prepojenie na Reformu 1.2 a Reformu 3)

Výzvy:

- Metódy na diagnostiku psychických porúch a psychologickú diagnostiku sú na Slovensku zastarané. Chýba systematická a prehľadná aktualizácia a doplňanie nových metód, ktoré používajú odborníci naprieč rezortmi zdravotníctva, školstva, sociálnych vecí, dopravy, vnútra, obrany a spravodlivosti.

Ciele:

- Cieľom je aktuálna a široká škála psychodiagnostických metód dostupná relevantným odborníkom a pracoviskám v príslušných rezortoch.
- Na základe nového zoznamu metód odporúčaných na adaptáciu a štandardizáciu (Reforma 3) sa časť metód preberie zo zahraničia a časť noriem vytvorí.
- Vytvorí sa centrálny register v správe nadrezortnej stavovskej organizácie (Slovenská komora psychológov – v úzkom prepojení na *reformu 1.2*), ktorý bude zároveň plniť funkciu vydavateľstva. Fungovanie registra aj v digitálnej forme dostupnej on-line zabezpečí jednoduchý prehľad metód a on-line administráciu.

Implementácia:

- Väčšina metód sa aktualizuje a doplní prebratím zo zahraničia. V zahraničí sú metódy publikované odbornými vydavateľstvami, takýto typ produkcie je však na Slovensku z dôvodu malého trhu nerentabilný.
- V prípade na Slovensku nedostupných metód prebehne nákup licencií a ich preklad. Následne prebehne štandardizácia súčasných a nových metód na slovenskej populácii, následná aktualizácia a vytvorenie noriem.
- Publikovanie slovenskej verzie v tlačenej a digitalizovanej podobe prostredníctvom národného nadrezortného on-line registra.

Adresáti: odborníci využívajúci psychodiagnostické metódy Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, Ministerstvo dopravy a výstavby SR, Ministerstvo spravodlivosti SR
Časový rozvrh: Predpokladané ukončenie implementácie je v Q2 2025.

[284] Zmluva o fungovaní EU, čl. 107 a 108. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0021.01/DOC_3&format=PDF
[285] zákon č. 358/2015 Z. z. (zákon o štátnej pomoci) https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/358/20160101
[286] nariadenie č. 651/2017 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2014.187.01.0001.01.ENG,
[287] nariadenie č. 1407/2013. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1407

Štátna pomoc: Opatrenia, prostredníctvom ktorých môže byť poskytnutá štátna pomoc alebo minimálna pomoc[288], budú posúdené z hľadiska pravidiel v oblasti štátnej pomoci[289]. Pomoc v rámci týchto opatrení možno poskytnúť, len ak bude v súlade s osobitnými predpismi pre oblasť štátnej pomoci, resp. minimálnej pomoci[290][291].

Investícia: 8 mil. eur z Plánu obnovy a odolnosti.

Investícia 3.3: Humanizácia oddelení v ústavnej starostlivosti (prepojenie na Reformu 3)

Výzvy:

- Podľa poslednej správy Európskeho výboru na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (CPT) z roku 2018 sa veľkosť izieb v ústavných zdravotných zariadeniach v psychiatrickej starostlivosti pohybuje medzi 21 do 24 m² pre troch a niekde aj štyroch pacientov. Sanitárne zariadenia sú umiestňované rôzne, na chodbe pre viacero pacientov, alebo na izbách, teda pre max. štyroch pacientov.
- Výbor OSN pre ľudské práva odporučil Slovensku vylúčiť používanie sieťových (klietkových) postelí už v roku 2008[292], napriek tomu sa v ústavnej starostlivosti stále používajú.

Ciele:

- Rekonštrukcia lôžkového fondu ústavných psychiatrických zariadení má za cieľ humanizácie podmienok pre hospitalizáciu, teda redukciu počtu pacientov na izbe so samostatným sanitárnym zariadením. Cieľom nebude znižovanie počtu lôžok.
- Vylúčiť sa má používanie sieťových postelí a nahradiť ich miestnosťami pre izoláciu, podľa odporúčaní CPT dve miestnosti na jedno psychiatrické akútne oddelenie s príslušným zariadením. Cieľom je destigmatizácia, optimalizácia bezpečnostného režimu ústavných zariadení poskytujúcich psychiatrickú starostlivosť.

Implementácia:

- V Q1 2021 sa vytvorí koncepcia humanizácie lôžok a náhrady sieťových postelí (Reforma 3, míľnik 2) prepojená s predbežným investičným plánom v zdravotníctve pre RRP (Komponent 11, Reforma 2)
- Následne ďalšia pracovná skupina vypracuje projekt na stavebné úpravy v týchto zariadeniach. Po ukončení stavebného konania bude nasledovať prestavba 4-posteľových izieb na izby 2-posteľové a izolačné.
- O financovanie projektov v rámci investície sa budú môcť uchádzať všetci poskytovatelia bez ohľadu na typ zriaďovateľa a to formou výzvy, ktorú zverejní Ministerstvo zdravotníctva.

Adresáti: Ministerstvo zdravotníctva SR, poskytovatelia zdravotnej starostlivosti

Cieľová populácia: Pacienti trpiaci duševnými poruchami.

Časový rozvrh: Predpokladané ukončenie implementácie je v Q4 2025.

[288] Zmluva o fungovaní EÚ, čl. 107 a 108, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0021.01/DOC_3&format=PDF
[289] Zákon č. 358/2015 Z. z. (Zákon o štátnej pomoci), https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/358/20160101
[290] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0651
[291] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1407/2013, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1407
[292]https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CCPR%2fC%2fSVK%2fCO%2f4&Lang=en

Štátna pomoc: Opatrenia, prostredníctvom ktorých môže byť poskytnutá štátna pomoc alebo minimálna pomoc[293], budú posúdené z hľadiska pravidiel v oblasti štátnej pomoci[294]. Pomoc v rámci týchto opatrení možno poskytnúť, len ak bude v súlade s osobitnými predpismi pre oblasť štátnej pomoci, resp. minimálnej pomoci[295][296].

Investícia: 10,6 mil. eur z Plánu obnovy a odolnosti.

Investícia 3.4: Obnova materiálno-technického vybavenia pre vykonávanie štandardných postupov (prepojenie na Reformu 3)

Výzva:

- V roku 2020 bolo schválených 27 záväzných štandardných postupov pre odbor psychiatria. Vykonávanie mnohých postupov nie je možné v praxi pre chýbajúce alebo zastarané materiálno-technické vybavenie.

Cieľ:

- Cieľom je zaviesť modernú diagnostiku a liečbu psychických porúch podmienenú záväznými štandardnými diagnostickými a terapeutickými postupmi.

Implementácia:

- Obstará sa prístrojové vybavenie pre poskytovateľov starostlivosti o duševné zdravie
- O financovanie projektov v rámci investície sa budú môcť uchádzať všetci poskytovatelia bez ohľadu na typ zriaďovateľa a to formou výzvy, ktorú zverejní Ministerstvo zdravotníctva.
- Prístrojové vybavenie bude zahŕňať ECT prístroje, rTMS, anesteziologické prístroje, EEG, monitory vitálnych fukncií, prenosné EKG, pulzné oxymetre, defibrilátory, centrifúgy, prístroje pre termoterapiu, kyslíkové koncentrátory, fototerapeutické proístroje, germicídne žiariče.

Adresáti: Ministerstvo zdravotníctva SR, poskytovatelia zdravotnej starostlivosti

Cieľová populácia: osoby s psychickou poruchou

Časový rozvrh: Predpokladané ukončenie implementácie je v Q4 2023.

Štátna pomoc: Opatrenia, prostredníctvom ktorých môže byť poskytnutá štátna pomoc alebo minimálna pomoc[297], budú posúdené z hľadiska pravidiel v oblasti štátnej pomoci[298]. Pomoc v rámci týchto opatrení možno poskytnúť, len ak bude v súlade s osobitnými predpismi pre oblasť štátnej pomoci, resp. minimálnej pomoci[299][300].

Investícia: 1,3 mil. eur z Plánu obnovy a odolnosti.

3.4. Oblasť 4: Moderné vzdelávanie personálu

Reforma 4: Prehodnotenie vzdelávania personálu v starostlivosti o duševné zdravie (prepojenie na Reformu 1.1, 1.2, 2 a 3)

[293] Zmluva o fungovaní EÚ, čl. 107 a 108, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0021.01/DOC_3&format=PDF
[294] Zákon č. 358/2015 Z. z. (Zákon o štátnej pomoci), https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/358/20160101
[295] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0651
[296] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1407/2013, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1407
[297] Zmluva o fungovaní EÚ, čl. 107 a 108, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0021.01/DOC_3&format=PDF
[298] Zákon č. 358/2015 Z. z. (Zákon o štátnej pomoci), https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/358/20160101
[299] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0651
[300] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1407/2013, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1407

Výzvy:

- Na Slovensku je akútny nedostatok psychiatrov, najmä pre deti a seniorov a tiež odborníkov, ktorí môžu poskytovať psychoterapiu a/alebo psychologické poradenstvo.
- Aby bola špecializácia v odbore psychiatria atraktívnejšia, došlo k 1.1.2020 ku skráteniu doby špecializačného štúdia. Tieto zmeny však stále nie sú dostatočné a je naďalej potrebné prehodnotiť špecializačné a certifikačné vzdelávanie v odbore psychiatria a detská psychiatria, psychológia, psychoterapia, liečebná pedagogika, logopédia, ošetrovateľstvo a verejné zdravotníctvo.. Toto sa týka jednotlivých vzdelávacích programov, ich obsahu, dĺžky trvania a možností aplikácie do praxe, ktoré sú čiastočné zakotvené aj v minimálnom štandarde.
- Zároveň je v súčasnosti proces uznávania kvalifikácií dosiahnutých mimo SR výrazne zložitý, čo ďalej bráni navyšovaniu počtu odborníkov nedostatkových profesií.
- Vytvorenie nových typov kapacít, napr. detenčných zariadení a komunitných centier (Reforma 2) a modernizácia postupov (Reforma 3) si vyžadujú zodpovedajúce prevzdelanie personálu.
- Legislatívne prekážky pre výkon psychoterapie a psychologickej činnosti v iných rezortoch, kde je väčšina odborníkov poskytujúcich starostlivosť o duševné zdravie (viac v Reforme 2.1), sa odrážajú aj vo vzdelávaní.
- V rezortoch mimo zdravotníctva neexistuje funkčný model postgraduálneho vzdelávania, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania zameraného najmä na prácu s klinickou populáciou, o ktorú sa v týchto rezortoch starajú. Ide o početné personálne kapacity so základným odborným vzdelaním v odboroch z oblasti starostlivosti o duševné zdravie, ktoré sa potrebujú špecializovať, ale nemôžu. V rezorte zdravotníctva je vybudovaný systém postgraduálneho vzdelávania, ktorý by mohol byť dostupný aj pre odborníkov z iných rezortov. Tento je možné jednoducho sprístupniť, nie však bez finančnej investície.
- Samotná kvalita existujúceho vzdelávania je vo väčšine prípadov sporná.

Ciele:

- Cieľom je zvýšiť počet odborného personálu s moderným vzdelaním, čo umožní zvýšiť dostupnosť a kvalitu poskytovanej starostlivosti.
- Cieľ sa dosiahne aktualizovaním učebných osnov podľa požiadaviek na moderné postupy a nové typy starostlivosti. Odstránia sa legislatívne prekážky pre uznávanie vzdelania v zahraničí a sprístupní sa klinické vzdelávanie rezortu zdravotníctva pre odborníkov v oblasti duševného zdravia zo všetkých rezortov odbúraním legislatívnych prekážok.

Implementácia:

- Plánuje sa vznik odbornej pracovnej skupiny, ktorá sa bude venovať zmenám vo vzdelávaní zdravotného personálu v oblasti duševného zdravia. Úlohami bude prehodnotiť aktuálne vzdelávacie programy v oblasti duševného zdravia. Potrebné bude adaptovať aktuálnu legislatívu, vytvoriť zoznam dostupných vzdelávacích programov na Slovensku a v zahraničí.
- Identifikujú a následne sa odstránia legislatívne prekážky vzájomného medzirezortného uznávania vzdelania a odbornej spôsobilosti, vrátane uznávania kvalifikácií dosiahnutých v zahraničí.
- Rozšíri sa sieť vzdelávacích inštitúcií aj mimo Slovenskej zdravotníckej univerzity, odstránením jej súčasného monopolného postavenia v postgraduálnej odbornej príprave poskytovateľov starostlivosti o duševné zdravie. Rozšíri sa ponuka študijných programov odbornej prípravy pre profesie poskytujúce starostlivosť o duševné zdravie.

Adresáti: Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo obrany SR, Ministerstvo spravodlivosti SR, Ministerstvo dopravy a výstavby SR

Štátna pomoc: Opatrenia, prostredníctvom ktorých môže byť poskytnutá štátna pomoc alebo minimálna pomoc[301], budú posúdené z hľadiska pravidielv oblasti štátnej pomoci[302]. Pomoc v rámci týchto opatrení možno poskytnúť, len ak bude v súlade s osobitnými predpismi pre oblasť štátnej pomoci, resp. minimálnej pomoci[303][304].

Časový rozvrh: Legislatívne zmeny a akreditácia vzdelávacích programov prebehne do Q4 2022.

Investícia 4.1: Vzdelávanie odborníkov v rezorte zdravotníctva *(prepojenie na Reformu 3 a Reformu 4)*

Výzva:

- Na Slovensku je evidovaných 685 psychiatrov pre dospelých a 48 detských psychiatrov, celkový počet psychológov v registri súčasnej Slovenskej komory psychológov je 1193 vrátane neaktívnych členov, z toho 467 psychológov so špecializáciou klinická psychológia. Podľa Ministerstva zdravotníctva SR aj odborných spoločností je tento počet výrazne nedostatočný a nemá tendenciu stúpať.

Graf. Počet odborníkov na 100-tisíc obyvateľov

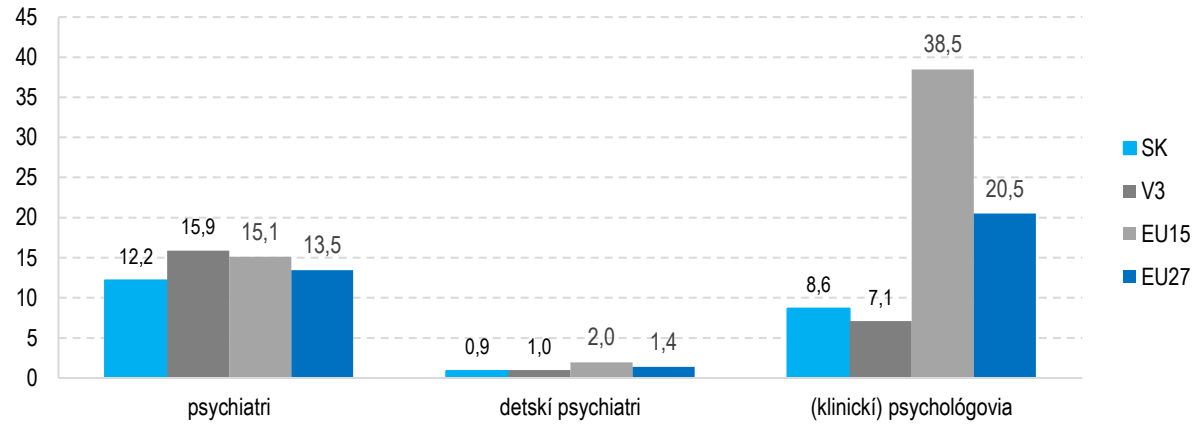

Pozn.: údaje za SK od Ministerstva zdravotníctva SR z roku 2020, údaje za ostatné krajiny z WHO Mental Health Atlas z roku 2017. EU15 a EU – priemer za krajiny s dostupnými údajmi. Porovnanie môže byť skreslené odlišým vykazovaním aj štruktúrou kompetencií v zahraničí, keď časť starostlivosti vykonáva iný zdravotnícky personál vrátane všeobecných lekárov.

Zdroj: Ministerstvo zdravotníctva SR, WHO

Ciele:

- Cieľom je zvýšiť dostupnosť a predovšetkým kvalitu poskytovaných služieb v oblasti duševného zdravia. Zvýšiť dostupnosť moderných vzdelávacích programov pre osoby pracujúce v oblasti duševného zdravia a zatraktívniť vzdelávanie.
- Účasť na modernom vzdelávaní sa zabezpečí finančnými príspevkami na modernizované vzdelávacie programy pre osoby pracujúce v oblasti duševného zdravia s prihliadnutím na plánované reformné kroky - komunitnú prácu poskytovanú v psycho-sociálnych centrách, v oblasti forenznej psychiatrie, detskej psychiatrie, najmä v prípade špeciálnych diagnóz ako sú napríklad poruchy autistického spektra alebo poruchy príjmu potravy, ďalej personál budúceho detenčného zariadenia, psychiatrických denných stacionárov, alebo psychoterapeutov všeobecne, a to nielen na Slovensku ale aj v zahraničí.

Implementácia:

- Po prehodnotení a akreditácii aktualizovaných programov vzdelávania (Reforma 4) sa pripravia schémy pre ich financovanie.

[301] Zmluva o fungovaní EÚ, čl. 107 a 108, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0021.01/DOC_3&format=PDF
[302] Zákon č. 358/2015 Z. z. (Zákon o štátnej pomoci), https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/358/20160101
[303] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0651
[304] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1407/2013, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1407

- Podľa predbežných výsledkov interných analýz Ministerstva zdravotníctva SR bude potrebné preškoliť 1150 pracovníkov v rôznych typoch programov - najmä špecializačné štúdium, psychoterapeutický výcvik, kurzy na prácu v psycho-sociálnom centre a ďalšie špecializované kurzy.
- Počet prevzdelaných pracovníkov vyplynie z koncepcií pre nové kapacity (Reforma 2) a moderné postupy (Reforma 3) v Q1 2021 pre účely pokrytia akútnych potrieb.

Adresáti: Ministerstvo zdravotníctva SR

Cieľová populácia: odborná verejnosť

Časový rozvrh: Predpokladaná doba ukončenia implementácie je Q2 2025.

Štátna pomoc: Opatrenia, prostredníctvom ktorých môže byť poskytnutá štátna pomoc alebo minimálna pomoc[305], budú posúdené z hľadiska pravidiel v oblasti štátnej pomoci[306]. Pomoc v rámci týchto opatrení možno poskytnúť, len ak bude v súlade s osobitnými predpismi pre oblasť štátnej pomoci, resp. minimálnej pomoci[307][308].

Investícia: 3,2 mil. eur z Plánu obnovy a odolnosti.

Investícia 4.2: Vzdelávanie odborníkov mimo rezortu zdravotníctva (prepojenie na Reformu 1.2, Reformu 3 a 4)

Výzvy:
- Na Slovensku je akútny nedostatok odborníkov, ktorí môžu vykonávať psychoterapiu a psychologické poradenstvo.
- Po odstránení regulačných prekážok pre psychológov mimo rezortu zdravotníctva, ktoré rieši Reforma 1.2 a Reforma 4, je potrebné nárazovo podporiť ich dovzdelanie.

Ciele:
- Cieľom je výrazne zvýšiť počet absolventov štúdia zodpovedajúceho špecializácií v klinickom študijnom programe medzi pracovníkmi v rezortoch mimo zdravotníctva a vyriešiť ich akútny nedostatok.
- Cieľ sa dosiahne zadotovaným doplnením vzdelania súčasných poskytovateľov starostlivosti o duševné zdravie v podobe psychoterapeutických výcvikov a iných foriem odborného vzdelávania.

Implementácia:
- Po prehodnotení a akreditácii aktualizovaných programov vzdelávania (Reforma 4) sa pripravia schémy pre ich financovanie.
- Refinancovanie nákladov alebo časti nákladov na odbornú prípravu v podobe psychoterapeutických výcvikov, špecializačného vzdelávania a celoživotného vzdelávania na zvýšenie odbornosti poskytovateľov starostlivosti o duševné zdravie.

Adresáti: Ministerstvo zdravotníctva SR

Cieľová populácia: pracovníci v oblasti starostlivosti o duševné zdravie naprieč rezortmi

Časový plán: Predpokladané ukončenie implementácie je v Q2 2026.

[305] Zmluva o fungovaní EÚ, čl. 107 a 108, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0021.01/DOC_3&format=PDF
[306] Zákon č. 358/2015 Z. z. (Zákon o štátnej pomoci), https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/358/20160101
[307] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0651
[308] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1407/2013, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1407

Štátna pomoc: Opatrenia, prostredníctvom ktorých môže byť poskytnutá štátna pomoc alebo minimálna pomoc[309], budú posúdené z hľadiska pravidiel v oblasti štátnej pomoci[310]. Pomoc v rámci týchto opatrení možno poskytnúť, len ak bude v súlade s osobitnými predpismi pre oblasť štátnej pomoci, resp. minimálnej pomoci[311][312].

Investícia: 3,6 mil. eur z Plánu obnovy a odolnosti.

3.5. Oblasť 5. Znižovanie negatívnych dopadov pandémie COVID-19

Investícia 5: Národna linka podpory duševného zdravia (počas pandémie)

Výzvy:

- Pandémia Covid-19 výrazne zhoršila psychické zdravie ľudí, čo viedlo k zvýšenej miere pokusov o samovraždu, depresií, úzkostí a prípadov domáceho násilia.[313][314] Obavy z priameho ohrozenia zdravia, ekonomická neistota a strach z budúcnosti zvýšili dopyt po psychologickej pomoci. Časť populácie však z rôznych dôvodov (stigmatizácia, strach z odhalenia) nevie využiť štandardné formy pomoci v podobe návštevy odborníka či poradenského centra.[315] Vzniká preto potreba využitia anonymných liniek pomoci. Súčasná kapacita štátnych liniek pomoci je obmedzená, najmä v oblasti duševného zdravia a časť služieb štátu supluje mimovládny sektor.

Ciele:

- V aktuálnej pandemickej situácii je cieľom posilniť online anonymnú formu komunikácie, ktorá bude poskytovať služby v oblasti duševného zdravia pomocou podpory a konzultácií s vyškolenými odborníkmi. Súčasťou podpory bude online a telefonické poradenstvo, ktoré bude integrálnou súčasťou komplexného systému starostlivosti o duševné zdravie.

Implementácia:

- Pilotný projekt linky duševného zdravia bude funkčný od Q2 2021, vo viaczmenovej prevádzke, do Q2 2022.

Adresáti: Ministerstvo zdravotníctva SR, stakeholderi v oblasti duševného zdravia

Cieľová populácia: pacienti s duševnou poruchou, všetci občania

Časový rozvrh: Začiatok fungovania linky od Q2 2021 a ukončenie v Q2 2022.

Štátna pomoc: Opatrenia, prostredníctvom ktorých môže byť poskytnutá štátna pomoc alebo minimálna pomoc[316], budú posúdené z hľadiska pravidiel v oblasti štátnej pomoci[317]. Pomoc v rámci týchto opatrení možno poskytnúť, len ak bude v súlade s osobitnými predpismi pre oblasť štátnej pomoci, resp. minimálnej pomoci[318][319].

---

[309] Zmluva o fungovaní EÚ, čl. 107 a 108, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0021.01/DOC_3&format=PDF
[310] Zákon č. 358/2015 Z. z. (Zákon o štátnej pomoci), https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/358/20160101
[311] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0651
[312] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1407/2013, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1407
[313] Gunnell D, Appleby L, Arensman E, et al., COVID-19 Suicide Prevention Research Collaboration,Suicide risk and prevention during the COVID-19 pandemic. ancet Psychiatry2020;7:468-71. doi:10.1016/S2215-0366(20)30171-1 pmid:32330430
[314] Javed, Bilal et al. "The coronavirus (COVID-19) pandemic's impact on mental health." The International journal of health planning and management vol. 35,5 (2020): 993-996. doi:10.1002/hpm.3008
[315] Iob E, Steptoe A, Fancourt D. Abuse, self-harm and suicidal ideation in the UK during the COVID-19 pandemic. Br J Psychiatry2020;217:543-6. doi:10.1192/bjp.2020.130 pmid:32654678
[316] Zmluva o fungovaní EÚ, čl. 107 a 108, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0021.01/DOC_3&format=PDF
[317] Zákon č. 358/2015 Z. z. (Zákon o štátnej pomoci), https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/358/20160101
[318] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0651
[319] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1407/2013, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1407

Investícia: 0,7 mil. eur z Plánu obnovy a odolnosti.

4. Otázky strategickej autonómie a bezpečnosti

Komponent sa významne nedotýka otázky strategickej autonómie.

5. Cezhraničné projekty a projekty pokrývajúce viaceré členské štáty

V rámci navrhovaných reforiem a investícii v komponente sa priamo nepočíta s cezhraničnými a viacnárodnými projektami, avšak realizované opatrenia budú mať pozitívny európsky a regionálny dopad.

6. Zelený a digitálny rozmer komponentu

6.1. Zelená tranzícia

Rekonštrukcia zariadení spĺňajúcich požiadavky na energetickú efektívnosť pre časť psycho-sociálnych centier, stacionárov, centier pre PAS a lôžkových oddelení. V prípade obnovy budov je minimálnym cieľom splniť v priemere úsporu primárnej energie na úrovni 30 % a dosiahnúť tým 100 % príspevok k zelenému kritériu v rámci intervenčného poľa 026bis. V rámci zeleného kritéria sú opatrenia označené 026bis len opatrenia energetickej efektívnosti priamo súvisiace s dosahovaním úsport primárnej energie. Medzi uvedené opatrenia patria: zateplenie obvodových stien, striech, stropu a podláh, obnva vykurovacích, chladiacich a vzduchotechnických systémov, výmena otvorových výplní (okien,dverí), tieniaca technika, integrácia obnoviteľných zdrojov energie, inštalácia tepelných čerpadiel, alternatívne v prípade vysokej energetickej účinnosti nízkoemisné spaľovacie zariadenia, montáž zelených striech, obnova osvetľovania a všetky ostatné opatrenia prispievajúce k úsporam primárnej energie. Jednotlivé opatrenia budú realizované s prihliadnutím na maximálne možné využívanie ekologicky menej škodlivých materiálov. Náklady spojené s opatreniami energetickej efektívnosti boli odhadnuté na základe analýzy spracovanej pre tento účel externým expertom EK, prepočítané cez podlahovú plochu jednotlivých obnovovaných budov. Dosiahnutie stanoveného cieľa úspory primárnej energie na úrovni 30 % sa bude validovať energetickým certifikátom, ktorý bude súčasťou každého zrealizovaného projektu.

Zároveň sa počíta so zavedením online, resp. elektronickej administrácie psychodiagnostiky, čím sa znížia nároky na spotrebu materiálu.Tam kde je to technicky a ekonomicky možné, je vhodné aplikovať opatrenia na zvýšenie odolnosti proti možným negatívnym klimatickým vplyvom, ako napr. zachytávanie dažďovej vody, realizácia vegetačných striech a iné. Časť prostriedkov na obnovu verejných budov je možné využiť pomocou finančných nástrojov. Finančné nástroje budú aplikované cez Slovak Investment Holding, a.s. formou garantovaných energetických služieb. Na investície spojené so zvyšovaním energetickej efektívnosti budov bude môcť byť využitý model garantovanej energetickej služby v zmysle zákona 321/2014 Z.z. o energetickej efektívnosti.

Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie. . IT a Data-riešenia majú nepriamy vplyv na znižovanie emisií skleníkových plynov, keďže znižujú náklady na cestovanie, kancelárske priestory a administratívu. Pri výbere riešení sa bude brať do úvahy spotreba energie a kde je to možné, bude sa podporovať využívanie certifikátov zelenej energie. Pri investíciách do materiálového vybavenia budú vyžadované a plnené podmienky zeleného verejného obstarávania. Prvoradý princíp je nákup energeticky účinných zariadení so zníženým environmentálnym vplyvom, pričom existujú možnosti na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu.

Pri investíciách sa bude postupovať podľa odporúčaní pre danú skupinu produktov, tak ako ich definuje EÚ a Slovenská republika:
Kritériá GPP EÚ pre počítače a monitory:
https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/toolkit/computers%20and%20monitors/SK.pdf

Kritériá GPP EÚ pre elektrické a elektronické zariadenia

používané v odvetví zdravotnej starostlivosti (EEZ pre zdravotnú starostlivosť)
https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/criteria/health/SK.pdf

Kritériá GPP EÚ pre zobrazovacie zariadenia:
https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/criteria/imaging/SK.pdf

6.2. Digitálna tranzícia

Vytvorenie centrálneho registra psychodiagnostických materiálov a možnosť ich on-line administrácie. Digitalizácia registrov v rámci nadrezortných stavovských organizácií.

7. Zásada „výrazne nenarušiť" („do no significant harm“)

Reforma 1.1: Vytvorenie funkčného nadrezortného koordinačného orgánu
Časť 1 kontrolného zoznamu- dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosti podporované reformou majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosti podporované reformou majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosti podporované reformou majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Činnosti podporované reformou majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosti podporované reformou majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Ochrana a obnova ekosystémov		X	Činnosti podporované reformou majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.

Reforma 1.2: Zriadenie nadrezortných stavovských organizácií pre psychológov, logopédov a liečebných pedagógov

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*

dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“			
Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosti podporované reformou majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosti podporované reformou majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosti podporované reformou majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Činnosti podporované reformou majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosti podporované reformou majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosti podporované reformou majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu

Reforma 2: Rozvoj akútne poddimenzovaných kapacitných oblastí v starostlivosti o duševné zdravie

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosti podporované reformou majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosti podporované reformou majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosti podporované reformou majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Činnosti podporované reformou majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosti podporované reformou majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.

Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosti podporované reformou majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu

Investícia 2.1 Projektové riadenie a projektová príprava investícií

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Projektová príprava bude integrálne stavať na aplikácii zelených riešení a zohľadňovaní kvantifikovaných celospoločenských socioekonomických, používateľských a environmentálnych prínosov. Projektová príprava bude stavať na mitigačných (znižovanie emisií skleníkových plynov) prístupoch. Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy
Adaptácia na zmenu klímy		X	Projektová príprava bude integrálne stavať na aplikácii zelených riešení a zohľadňovaní kvantifikovaných celospoločenských socioekonomických, používateľských a environmentálnych prínosov. Projektová príprava bude stavať na adaptačných prístupoch (zelená infraštruktúra).Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Projektová príprava bude integrálne stavať na aplikácii zelených riešení a zohľadňovaní kvantifikovaných celospoločenských socioekonomických, používateľských a environmentálnych prínosov. Projektová príprava zahrnie vodozádržné opatrenia a investície do hospodárneho manažmentu vody v zariadeniach.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Projektová príprava zahrnie infraštruktúrne predpklady udržateľného manažmentu zariadení a podporu princípov obehového hospodárstva v nakladaní s energiami a surovinami. Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy, projektová príprava a riadenie povedú ku zníženiu emisií v plánovaných zariadeniach cestou aplikácie dostupných environmentálnych technológií a postupov.

Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy, projektová príprava a riadenie povedú ku zníženiu environmentálnych vplyvov v plánovaných zariadeniach cestou aplikácie dostupných environmentálnych technológií a postupov..

Investícia 2.2: Vytvorenie detenčných zariadení

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Výstavba nevedie k značným emisiám skleníkových plynov. Následná prevádzka v porovnaní s pôvodnými zariadeniami bude mať menší vplyv. Pri obstarávaniach výstavby detenčných zariadení budú dodržané požiadavky Zákona o energetickej hospodárnosti budov, ktoré vyžadujú výstavbu budov s takmer nulovou spotrebou. https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/555/ https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2012/364/20200310.html Výstavba a rekonštrukcia budov je v súlade s Dlhodobou stratégiou obnovy fondu budov: https://www.enviroportal.sk/sk/eia/detail/dlhodoba-strategia-obnovy-fondu-budov, ktorá je v súlade so Smernicou o energetickej efektívnosti (2012/27/EÚ) a Národne určených príspevkov k Parížskej dohode o klíme. Obnova budov sa bude zhodovať s požiadavkami Energy Performance of Buildings Directive (EPBD).
Adaptácia na zmenu klímy		X	Vzhľadom na predpokad využitia moderných, environmentálne priaznivých materiálov a technológií sa pri týchto projektoch nepočíta s výrazným narušením adaptácie na zmenu klímy. Pri investíciách bude vyžadované a odporúčané, aby boli stavebné investičné projekty v súlade so Stratégiou adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy, 2018 https://www.minzp.sk/files/odbor-politiky-zmeny-klimy/strategia-adaptacie-sr-zmenu-klimy-aktualizacia.pdf a jej akčným plánom. Tieto dokumenty sú zároveň v súlade s EÚ adaptačnou stratégiou.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Exekúcia projektu nebude mať výrazný vplyv na ochranu vôd. Naopak, napríklad využitím vodozádržných opatrení môže prísť k zlepšeniu úrovne ochrany vôd v daných lokalitách. Pokiaľ nie je stavba predmetom schválenia procesu EIA, budú počas stavby/rekonštrukcie identifikované a riadené environmentálne riziká vytvorením plánu akým spôsobom im predchádzať a ako ich riešiť.

Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Samotná výstavba môže znamenať dočasný negatívny vplyv v podobe produkcie stavebných materiálov, avšak pri samotnej prevádzke sa v porovnaní s prevádzkou pôvodných zariadení neočakáva žiadny alebo, naopak, pozitívny vplyv na obehové hospodárstvo, nakoľko bude nastavené podľa najnovších noriem. Obstarávania budú vyžadovať plnenie kritérií zeleného verejného obstarávania v súlade s Národným akčným plánom pre zelené verejné obstarávanie v SR podľa environmentálnych charakteristík (technická špecifikácia, vlastnosť alebo úroveň environmentálneho profilu produktu (tovary, služby, práce), ktorá znižuje jeho negatívny dopad na životné prostredie, v porovnaní s produktom slúžiacim na rovnaký účel: https://www.sazp.sk/zivotne-prostredie/environmentalne-manazerstvo/zelene-verejne-obstaravanie-gpp/environmentalne-charakteristiky.html Samozrejme to platí pre objekty, služby a tovary, kde existuje ponuka na trhu spĺňajúca tieto kritériá. Tieto charakteristiky sú vypracované na základe kritérií EÚ pre zelené verejné obstarávanie: https://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm. Investície je potrebné rešpektovať a plniť ciele a opatrenia. Program predchádzania vzniku odpadu SR na roky 2019 – 2025. https://www.minzp.sk/files/sekcia-enviromentalneho-hodnotenia-riadenia/odpady-a-obaly/registre-a-zoznamy/ppvo-sr-19-25.pdf
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Samotná výstavba môže znamenať dočasný negatívny vplyv v podobe stavebnej činnosti na emisie znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody a pôdy. Pri samotnej prevádzke sa v porovnaní s prevádzkou pôvodných zariadení neočakáva žiadny alebo, naopak, zníženie emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody a pôdy. Pokiaľ sa nová stavba bude nachádzať na potenciálne kontaminovanom mieste (brownfield), bolo dané miesto predmetom skúmania potenciálnych kontaminantov (napríklad pomocou normy ISO 18400).
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Nepredpokladáme výrazný vplyv na biodiverzitu a ekosystém. Výstavba sa predpokladá v zastavaných územiach miest bez špeciálneho statusu ochrany. Stavebné práce sa nebudú uskutočňovať v oblastiach citlivých na biodiverzitu alebo v ich blízkosti (vrátane siete chránených oblastí Natura 2000, lokalít svetového dedičstva UNESCO a kľúčových oblastí biodiverzity, ako aj ďalších chránených oblastí). Ak by boli stavebné práce uskutočnené v oblastiach citlivých na biodiverzitu, bude sa vyžadovať súlad s článkom 6 ods. 3 a článkom 12 smernice o biotopoch a článkom 5 smernice o vtákoch. Tam kde je to podľa platnej legislatívy potrebné bude stavba predmetom posudzovania vplyvov na životné prostredie (EIA), alebo skríningu v súlade so smernicou EIA.

Investícia 2.3: Vybudovanie psycho-sociálnych centier (PC)

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Vybudovanie centier nevedie k značným emisiám skleníkových plynov. Následná prevádzka v porovnaní s pôvodnými zariadeniami bude mať menší vplyv. Časť z centier vznikne rekonštrukciu súčasných budov, pre ktoré sa odvolávame na intervention field: 026bis - Energy efficiency renovation or energy efficiency measures regarding public infrastructure, demonstration projects and supporting measures compliant with energy efficiency criteria [6], kde vykazujeme 100% Climate tag. Zároveň predpokladáme úsporu energie o cca 36% a viac na základe Breem certfikátu. Pri obstarávaniach budú dodržané požiadavky Zákona o energetickej hospodárnosti budov, ktoré vyžadujú výstavbu budov s takmer nulovou spotrebou (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/555/ https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2012/364/20200310.html) alebo energetickú certifikáciu budov (§ 2 Postupy a opatrenia na zlepšenie energetickej hospodárnosti budov. Postupmi a opatreniami na zlepšenie energetickej hospodárnosti budov sú: - povinná energetická certifikácia budov a systém kontroly energetických certifikátov). Taktiež by výstavba a rekonštrukcia budov v rámci komponentu mala byť v súlade s Dlhodobou stratégiou obnovy fondu budov: https://www.enviroportal.sk/sk/eia/detail/dlhodoba-strategia-obnovy-fondu-budov. Tie sú v súlade so Smernicou o energetickej efektívnosti (2012/27/EÚ) a Národne určených príspevkov k Parížskej dohode o klíme. Obnova budov sa bude zhodovať s požiadavkami Energy Performance of Buildings Directive (EPBD).
Adaptácia na zmenu klímy		X	Vzhľadom na predpokad využitia moderných, environmentálne priaznivých materiálov a technológií sa pri týchto projektoch nepočíta s výrazným narušením adaptácie na zmenu klímy. Pri investíciách bude vyžadované a odporúčané, aby boli projekty v súlade so Stratégiou adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy, 2018 https://www.minzp.sk/files/odbor-politiky-zmeny-klimy/strategia-adaptacie-sr-zmenu-klimy-aktualizacia.pdf a jej akčným plánom. Sú tu uvedené viaceré konkrétne adaptačné opatrenia pre oblasť budov. Tieto dokumenty sú zároveň v súlade s EÚ adaptačnou stratégiou.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Vybudovanie centier nebude mať výrazný vplyv na ochranu vôd. Pokiaľ nie je stavba predmetom schválenia procesu EIA, budú počas stavby/rekonštrukcie identifikované a riadené

			environmentálne riziká vytvorením plánu akým spôsobom im predchádzať a ako ich riešiť.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Vybudovanie centier môže znamenať dočasný negatívny vplyv v podobe produkcie stavebných materiálov, avšak pri samotnej prevádzke sa v porovnaní s prevádzkou pôvodných zariadení neočakáva žiadny alebo, naopak, pozitívny vplyv na obehové hospodárstvo. Investícia bude vyžadovať Kritériá zeleného verejného obstarávania EÚ pre návrh, výstavbu a správu kancelárskych budov. https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/criteria/office_building_design/SK.pdf
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Vybudovanie centier môže znamenať dočasný negatívny vplyv v podobe stavebnej činnosti na emisie znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody a pôdy. Pri samotnej prevádzke sa v porovnaní s prevádzkou pôvodných zariadení neočakáva žiadny alebo, naopak, zníženie emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody a pôdy. Pokiaľ sa nová stavba bude nachádzať na potenciálne kontaminovanom mieste (brownfield), bolo dané miesto predmetom skúmania potenciálnych kontaminantov (napríklad pomocou normy ISO 18400).
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Nepredpokladáme výrazný vplyv na biodiverzitu a ekosystém. Výstavba sa predpokladá v zastavaných územiach obcí bez špeciálneho statusu ochrany. Stavebné práce sa nebudú uskutočňovať v oblastiach citlivých na biodiverzitu alebo v ich blízkosti (vrátane siete chránených oblastí Natura 2000, lokalít svetového dedičstva UNESCO a kľúčových oblastí biodiverzity, ako aj ďalších chránených oblastí). Ak by boli stavebné práce uskutočnené v oblastiach citlivých na biodiverzitu, bude sa vyžadovať súlad s článkom 6 ods. 3 a článkom 12 smernice o biotopoch a článkom 5 smernice o vtákoch. Tam kde je to podľa platnej legislatívy potrebné bude stavba predmetom posudzovania vplyvov na životné prostredie (EIA), alebo skríningu v súlade so smernicou EIA.

Investícia 2.4: Doplnenie siete psychiatrických stacionárov

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Vybudovanie centier nevedie k značným emisiám skleníkových plynov. Následná prevádzka v porovnaní s pôvodnými zariadeniami bude mať menší vplyv. Časť z centier vznikne rekonštrukciu súčasných budov, pre ktoré sa odvolávame na intervention field: 026bis - Energy efficiency renovation or energy efficiency measures regarding public infrastructure, demonstration

			projects and supporting measures compliant with energy efficiency criteria [6], kde vykazujeme 100% Climate tag. Zároveň predpokladáme úsporu energie o cca 36% a viac na základe Breem certfikátu. Pri obstarávaniach budú dodržané požiadavky Zákona o energetickej hospodárnosti budov, ktoré vyžadujú výstavbu budov s takmer nulovou spotrebou (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/555/ https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2012/364/20200310.html) alebo energetickú certifikáciu budov (§ 2 Postupy a opatrenia na zlepšenie energetickej hospodárnosti budov. Postupmi a opatreniami na zlepšenie energetickej hospodárnosti budov sú: - povinná energetická certifikácia budov a systém kontroly energetických certifikátov). Taktiež by výstavba a rekonštrukcia budov v rámci komponentu mala byť v súlade s Dlhodobou stratégiou obnovy fondu budov: https://www.enviroportal.sk/sk/eia/detail/dlhodoba-strategia-obnovy-fondu-budov. Tie sú v súlade so Smernicou o energetickej efektívnosti (2012/27/EÚ) a Národne určených príspevkov k Parížskej dohode o klíme. Obnova budov sa bude zhodovať s požiadavkami Energy Performance of Buildings Directive (EPBD).
Adaptácia na zmenu klímy		X	Vzhľadom na predpokad využitia moderných, environmentálne priaznivých materiálov a technológií sa pri týchto projektoch nepočíta s výrazným narušením adaptácie na zmenu klímy. Pri investíciách bude vyžadované a odporúčané, aby boli projekty v súlade so Stratégiou adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy, 2018 https://www.minzp.sk/files/odbor-politiky-zmeny-klimy/strategia-adaptacie-sr-zmenu-klimy-aktualizacia.pdf a jej akčným plánom. Sú tu uvedené viaceré konkrétne adaptačné opatrenia pre oblasť budov. Tieto dokumenty sú zároveň v súlade s EÚ adaptačnou stratégiou.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Vybudovanie centier nebude mať výrazný vplyv na ochranu vôd. Pokiaľ nie je stavba predmetom schválenia procesu EIA, budú počas stavby/rekonštrukcie identifikované a riadené environmentálne riziká vytvorením plánu akým spôsobom im predchádzať a ako ich riešiť.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Vybudovanie centier môže znamenať dočasný negatívny vplyv v podobe produkcie stavebných materiálov, avšak pri samotnej prevádzke sa v porovnaní s prevádzkou pôvodných zariadení neočakáva žiadny alebo, naopak, pozitívny vplyv na obehové hospodárstvo. Investícia bude vyžadovať Kritériá zeleného verejného obstarávania EÚ pre návrh, výstavbu a správu kancelárskych budov. https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/criteria/office_building_design/SK.pdf

Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Vybudovanie centier môže znamenať dočasný negatívny vplyv v podobe stavebnej činnosti na emisie znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody a pôdy. Pri samotnej prevádzke sa v porovnaní s prevádzkou pôvodných zariadení neočakáva žiadny alebo, naopak, zníženie emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody a pôdy. Pokiaľ sa nová stavba bude nachádzať na potenciálne kontaminovanom mieste (brownfield), bolo dané miesto predmetom skúmania potenciálnych kontaminantov (napríklad pomocou normy ISO 18400).
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Nepredpokladáme výrazný vplyv na biodiverzitu a ekosystém. Výstavba sa predpokladá v zastavaných územiach obcí bez špeciálneho statusu ochrany. Stavebné práce sa nebudú uskutočňovať v oblastiach citlivých na biodiverzitu alebo v ich blízkosti (vrátane siete chránených oblastí Natura 2000, lokalít svetového dedičstva UNESCO a kľúčových oblastí biodiverzity, ako aj ďalších chránených oblastí). Ak by boli stavebné práce uskutočnené v oblastiach citlivých na biodiverzitu, bude sa vyžadovať súlad s článkom 6 ods. 3 a článkom 12 smernice o biotopoch a článkom 5 smernice o vtákoch. Tam kde je to podľa platnej legislatívy potrebné bude stavba predmetom posudzovania vplyvov na životné prostredie (EIA), alebo skríningu v súlade so smernicou EIA.

Investícia 2.5: Vybudovanie špecializovaných centier pre poruchy autistického spektra (PAS)

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Vybudovanie centier nevedie k značným emisiám skleníkových plynov. Následná prevádzka v porovnaní s pôvodnými zariadeniami bude mať menší vplyv. Časť z centier vznikne rekonštrukciu súčasných budov, pre ktoré sa odvolávame na intervention field: 026bis - Energy efficiency renovation or energy efficiency measures regarding public infrastructure, demonstration projects and supporting measures compliant with energy efficiency criteria [6], kde vykazujeme 100% Climate tag. Zároveň predpokladáme úsporu energie o cca 36% a viac na základe Breem certfikátu. Pri obstarávaniach budú dodržané požiadavky Zákona o energetickej hospodárnosti budov, ktoré vyžadujú výstavbu budov s takmer nulovou spotrebou (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/555/ https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2012/364/20200310.html) alebo energetickú certifikáciu budov (§ 2 Postupy a opatrenia na zlepšenie energetickej hospodárnosti budov. Postupmi a opatreniami na zlepšenie energetickej hospodárnosti budov sú:

			- povinná energetická certifikácia budov a systém kontroly energetických certifikátov). Taktiež by výstavba a rekonštrukcia budov v rámci komponentu mala byť v súlade s Dlhodobou stratégiou obnovy fondu budov: https://www.enviroportal.sk/sk/eia/detail/dlhodoba-strategia-obnovy-fondu-budov. Tie sú v súlade so Smernicou o energetickej efektívnosti (2012/27/EÚ) a Národne určených príspevkov k Parížskej dohode o klíme. Obnova budov sa bude zhodovať s požiadavkami Energy Performance of Buildings Directive (EPBD).
Adaptácia na zmenu klímy		X	Vzhľadom na predpokad využitia moderných, environmentálne priaznivých materiálov a technológií sa pri týchto projektoch nepočíta s výrazným narušením adaptácie na zmenu klímy. Pri investíciách bude vyžadované a odporúčané, aby boli projekty v súlade so Stratégiou adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy, 2018 https://www.minzp.sk/files/odbor-politiky-zmeny-klimy/strategia-adaptacie-sr-zmenu-klimy-aktualizacia.pdf a jej akčným plánom. Sú tu uvedené viaceré konkrétne adaptačné opatrenia pre oblasť budov. Tieto dokumenty sú zároveň v súlade s EÚ adaptačnou stratégiou.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Vybudovanie centier nebude mať výrazný vplyv na ochranu vôd. Pokiaľ nie je stavba predmetom schválenia procesu EIA, budú počas stavby/rekonštrukcie identifikované a riadené environmentálne riziká vytvorením plánu akým spôsobom im predchádzať a ako ich riešiť.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Vybudovanie centier môže znamenať dočasný negatívny vplyv v podobe produkcie stavebných materiálov, avšak pri samotnej prevádzke sa v porovnaní s prevádzkou pôvodných zariadení neočakáva žiadny alebo, naopak, pozitívny vplyv na obehové hospodárstvo. Investícia bude vyžadovať Kritériá zeleného verejného obstarávania EÚ pre návrh, výstavbu a správu kancelárskych budov. https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/criteria/office_building_design/SK.pdf
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Vybudovanie centier môže znamenať dočasný negatívny vplyv v podobe stavebnej činnosti na emisie znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody a pôdy. Pri samotnej prevádzke sa v porovnaní s prevádzkou pôvodných zariadení neočakáva žiadny alebo, naopak, zníženie emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody a pôdy. Pokiaľ sa nová stavba bude nachádzať na potenciálne kontaminovanom mieste (brownfield), bolo dané miesto predmetom skúmania potenciálnych kontaminantov (napríklad pomocou normy ISO 18400).
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Nepredpokladáme výrazný vplyv na biodiverzitu a ekosystém. Výstavba sa predpokladá v zastavaných územiach obcí bez špeciálneho statusu ochrany. Stavebné práce sa nebudú uskutočňovať v oblastiach citlivých na biodiverzitu alebo v ich blízkosti (vrátane siete chránených oblastí Natura 2000, lokalít svetového

			dedičstva UNESCO a kľúčových oblastí biodiverzity, ako aj ďalších chránených oblastí). Ak by boli stavebné práce uskutočnené v oblastiach citlivých na biodiverzitu, bude sa vyžadovať súlad s článkom 6 ods. 3 a článkom 12 smernice o biotopoch a článkom 5 smernice o vtákoch. Tam kde je to podľa platnej legislatívy potrebné bude stavba predmetom posudzovania vplyvov na životné prostredie (EIA), alebo skríningu v súlade so smernicou EIA.

Reforma 3: Modernizácia diagnostických metód a liečebných postupov

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.

Investícia 3.1: Vykonanie prvej epidemiologickej štúdie v oblasti duševných porúch

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	áno	nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosti v rámci tejto investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosti v rámci tejto investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.

Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosti v rámci tejto investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Činnosti v rámci tejto investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosti v rámci tejto investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosti v rámci tejto investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.

Investícia 3.2: Zriadenie fondu psychodiagnostických metód

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	áno	nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosti v rámci tejto investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosti v rámci tejto investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosti v rámci tejto investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Činnosti v rámci tejto investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.Predmetná administratívna

			činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosti v rámci tejto investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosti v rámci tejto investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.

Investícia 3.3: Humanizácia oddelení ústavnej starostlivosti

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	áno	nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Humanizácia lôžok nevedie k značným emisiám skleníkových plynov. Následná prevádzka v porovnaní s pôvodnými zariadeniami bude mať menší vplyv. Humanizácia bude predstavovať rekonštrukciu oddelení, najmä pavilónového typu. Odvolávame sa na intervention field: 026bis - Energy efficiency renovation or energy efficiency measures regarding public infrastructure, demonstration projects and supporting measures compliant with energy efficiency criteria [6], kde vykazujeme 100% Climate tag. Zároveň predpokladáme úsporu energie o cca 36% a viac na základe Breem certfikátu. Obnova budov sa bude zhodovať s požiadavkami Energy Performance of Buildings Directive (EPBD).
Adaptácia na zmenu klímy		X	Vzhľadom na predpokad využitia moderných, environmentálne priaznivých materiálov a technológií sa pri týchto projektoch nepočíta s výrazným narušením adaptácie na zmenu klímy.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Humanizácia lôžok nebude mať výrazný vplyv na ochranu vôd. Pokiaľ nie je stavba predmetom schválenia procesu EIA, budú počas stavby/rekonštrukcie identifikované a riadené environmentálne riziká vytvorením plánu akým spôsobom im predchádzať a ako ich riešiť.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Humanizácia môže mať dočasný negatívny vplyv v podobe produkcie stavebných materiálov, avšak pri samotnej prevádzke sa v porovnaní s prevádzkou pôvodných zariadení neočakáva žiadny alebo, naopak, pozitívny vplyv na obehové hospodárstvo.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Humanizácia môže mať dočasný vplyv v podobe stavebnej činnosti na emisie znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody a pôdy. Pri samotnej prevádzke sa v

			porovnaní s prevádzkou pôvodných zariadení neočakáva žiadny alebo, naopak, zníženie emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody a pôdy.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosti v rámci tejto investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na biodiverzitu a ekosystémy, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.Nepredpokladáme výrazný vplyv na biodiverzitu a ekosystém. Výstavba sa predpokladá v zastavaných územiach obcí bez špeciálneho statusu ochrany.

Investícia 3.4: Obnova materiálno-technického vybavenia pre vykonávanie štandardných postupov

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	áno	nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas využívania vybavenia a po jeho skončení.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy Materálno-technické vybavenie bude nakupované od certifikovaných výrobcov..
Adaptácia na zmenu klímy		X	Investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas využívania vybavenia a po jeho skončení.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy Materálno-technické vybavenie bude nakupované od certifikovaných výrobcov..
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas využívania vybavenia a po jeho skončení.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy Materálno-technické vybavenie bude nakupované od certifikovaných výrobcov..
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas využívania vybavenia a po jeho skončení. Ich využitie bude podliehať štandardným postupom a v súlade s opatreniami na nakladanie s odpadom vo fáze používania (údržba) aj na konci životnosti a to aj prostredníctvom opätovného použitia a recyklácie (najmä v dôležitých surovín) a v súlade s hierarchiou odpadu.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas využívania vybavenia a po jeho skončení.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne

			environmentálne vplyvy Materálno-technické vybavenie bude nakupované od certifikovaných výrobcov..
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas využívania vybavenia a po jeho skončení.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy Materálno-technické vybavenie bude nakupované od certifikovaných výrobcov..

Reforma 4: Prehodnotenie vzdelávania personálu v starostlivosti o duševné zdravie

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	áno	nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosti v rámci tejto investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosti v rámci tejto investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosti v rámci tejto investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Činnosti v rámci tejto investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosti v rámci tejto investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosti v rámci tejto investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.

Investícia 4.1: Vzdelávanie odborníkov v rezorte zdravotníctva

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	áno	nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosti v rámci tejto investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosti v rámci tejto investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosti v rámci tejto investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Činnosti v rámci tejto investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosti v rámci tejto investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosti v rámci tejto investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.

Investícia 4.2: Vzdelávanie odborníkov mimo rezortu zdravotníctva

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Yes	No	*Justification if 'No' has been selected*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosti v rámci tejto investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy

			počas celého životného cyklu.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosti v rámci tejto investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosti v rámci tejto investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Činnosti v rámci tejto investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosti v rámci tejto investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosti v rámci tejto investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.

Investícia 5: Národná linka podpory duševného zdravia počas pandémie

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	áno	nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosti v rámci tejto investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosti v rámci tejto investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.

Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosti v rámci tejto investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Činnosti v rámci tejto investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosti v rámci tejto investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosti v rámci tejto investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.

8. Míľniky a ciele

Reforma 1: Koordinovaná medzirezortná spolupráca a regulácia

- Míľnik 1: Založenie a plnenie činnosti nadrezortných orgánov:
- Rada vlády pre duševné zdravie SR (Rada) – vytvorenie Národného programu duševného zdravia a akčného plánu
- Komora registruje pracovníkov vykonávajúcich psychologickú činnosť vo všetkých rezortoch

Do Q2 2025

Investícia 2.2: Vytvorenie detenčných zariadení

- Cieľ 1: 150 lôžok v skolaudovaných detenčných zariadeniach do Q4 2025

Investícia 2.3 - 2.5. Komunitné centrá
Vybudovanie centier pre zdravotno-sociálnu komunitnú starostlivosť o duševné zdravie typu psychosociálne centrum, stacionár a centrum pre poruchy autistického spektra (PAS)

- Cieľ 2: Spolu 56 skolaudovaných komunitných zdravotno-sociálnych centier starostlivosti o duševné zdravie do Q4 2025

Investícia 3.2: Zriadenie fondu psychodiagnostických metód

- Cieľ 3: Vytvorenie fondu psychodiagnostických metód a uskutočnenie štandardizačných štúdií pre minimálne 112 psychodiagnostických metód.
- Publikované slovenské manuály a testové podklady v digitálnom registri do Q2 2025

Investícia 3.3: Humanizácia oddelení v ústavnej starostlivosti

- Cieľ 4: Skolaudovaná prestavba 244 lôžok v ústavnej psychiatrickej starostlivosti.
- Prestavba 4-posteľových izieb na 2-posteľové s vlastným sociálnym zariadením v kapacite 200 lôžok

- 44 sieťových postelí nahradených 44 izolačnými miestnosťami

  do Q4 2025.

Investícia 4.1: Vzdelávanie personálu v rezorte zdravotníctva

- Cieľ 5: Vzdelávanie personálu v rezorte zdravotníctva – minimálne 1035 pracovníkov v rezorte zdravotníctva absolvovalo krátkodobé a dlhodobé schválené vzdelávanie v oblasti duševného zdravia do Q2 2025.

9. Financovanie a náklady

Detailné spracovanie nájdete v priloženom excelovskom dokumente (Komponent 12).

Reforma/ Investícia	Náklady v mil. eur
Reforma 1.1: Vytvorenie funkčného nadrezortného koordinačného orgánu	0,4
Reforma 1.2: Zriadenie nadrezortných stavovských organizácií	1,3
Reforma 2: Rozvoj akútne poddimenzovaných kapacitných oblastí	0
Investícia 2.1: Projektové riadenie a projektová príprava investícií	4,3
Investícia 2.2: Vytvorenie detenčných zariadení	37,5
Investícia 2.3: Vybudovanie psycho-sociálnych centier	24,8
Investícia 2.4: Doplnenie siete psychiatrických stacionárov	6,5
Investícia 2.5: Vybudovanie špecializovaných centier pre poruchy autistického spektra	2,3
Reforma 3: Modernizácia diagnostických metód a liečebných postupov	0
Investícia 3.1: Vykonanie prvej epidemiologickej štúdie v oblasti duševných porúch	0,3
Investícia 3.2: Zriadenie fondu psychodiagnostických metód	8
Investícia 3.3: Humanizácia oddelení v ústavnej starostlivosti	10,6
Investícia 3.4: Obnova materiálno-technického vybavenia	1,3
Reforma 4: Prehodnotenie vzdelávania personálu v starostlivosti o duševné zdravie	0
Investícia 4.1: Vzdelávanie personálu v zdravotníctve	3,2
Investícia 4.2: Vzdelávanie odborníkov mimo rezortu zdravotníctva	3,6
Investícia 5: Národná linka podpory duševného zdravia počas pandémie	0,7
Spolu	**105**

PLÁN OBNOVY

cestovná
mapa k lepšiemu
Slovensku

Komponent

13

EK
+ SK

KOMPONENT 13: Dostupná a kvalitná dlhodobá sociálno-zdravotná starostlivosť

1. Popis komponentu

Dostupná a kvalitná dlhodobá sociálno-zdravotná starostlivosť

Oblasť politiky: Zdravie

Cieľ:

Cieľom komponentu je pripraviť Slovensko na rýchle starnutie obyvateľstva zabezpečením kvalitnej, dostupnej a komplexnej podpory ľudí s potrebou dlhodobej a paliatívnej starostlivosti. Poskytovaním takejto starostlivosti sa zvýši inklúzia osôb so zdravotným postihnutím do spoločnosti v súlade s ich právami obsiahnutými v Dohovore OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím (ďalej len „dohovor"),[320] ako aj miera ich sociálnej ochrany. Reformami a investíciami sa zvýši prepojenie a efektivita zdravotnej a sociálnej starostlivosti a ich odolnosť voči kritickým situáciám. Zároveň sa naštartuje proces digitalizácie verejnej správy v oblasti poskytovania integrovanej dlhodobej starostlivosti, vrátane digitalizácie rozhodovacích procesov.

Ku komplexnej reforme dlhodobej a paliatívnej starostlivosti sa zaviazala vláda SR v Programovom vyhlásení vlády na roky 2020-2024. Navrhované reformy a investície zároveň odpovedajú na viaceré odporúčania Európskej komisie pre Slovensko na roky 2019 a 2020.

Pre naplnenie tohto cieľa sú nevyhnutné nasledujúce reformy a investície:

Reformy

1. Reforma integrácie a financovania dlhodobej sociálnej a zdravotnej starostlivosti
2. Reforma posudkovej činnosti
3. Reforma dohľadu nad sociálnou starostlivosťou a zabezpečenie infraštruktúry pre jej implementáciu

Investície:

1. Rozšírenie kapacít komunitnej sociálnej starostlivosti
2. Rozšírenie a obnova kapacít následnej a ošetrovateľskej starostlivosti
3. Rozšírenie a obnova kapacít paliatívnej starostlivosti

Dvojitá transformácia

Tento komponent prispieva k zelenej a digitálnej transformácii dlhodobej starostlivosti. Rekonštruované a nové zariadenia dlhodobej starostlivosti v sociálnej a zdravotnej oblasti budú spĺňať kritériá energetickej efektívnosti.

Digitalizácia služieb podporí jednotný a spoľahlivejší zber dát, ich vyhodnocovanie a následné použitie na zlepšovanie služieb a starostlivosti. Digitalizáciou sa zníži byrokratická náročnosť procesov a zefektívnia sa služby verejnej správy.

Pracovné miesta a rast

Reformy a investície v tomto komponente podporujú rozšírenie kapacít dlhodobej starostlivosti a s tým spojenú tvorbu pracovných miest. Výrazne rozšírená má byť formálna starostlivosť, ktorá je poskytovaná

[320] Pre Slovenskú republiku nadobudol Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím platnosť 25. júna 2010, «https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2010/317/

odbornými pracovníkmi. Posilní sa najmä tvorba a profesionalizácia pracovných miest v terénnych a ambulantných službách. Digitalizácia služieb zároveň zvýši nároky na digitálne zručnosti personálu.

Sociálna odolnosť

Vďaka dostupnejšej formálnej starostlivosti, najmä domácej a komunitnej, sa zníži záťaž neformálnych opatrovateliek, ktorými sú prevažne ženy, a zvýši sa ich participácia na trhu práce. Komunitné služby zároveň posilnia sociálnu inklúziu osôb so zdravotným postihnutím.

Transformácia kapacít v zdravotníctve na následné lôžka za účelom rehabilitácie privedie pacientov k aktívnemu životnému štýlu. Rozvinutá dlhodobá starostlivosť odbremení akútnu zdravotnú starostlivosť. Zdroje a kapacity budú v zdravotníctve využité efektívnejšie, čo celkovo zlepší zdravie obyvateľov.

V zariadeniach sociálnych služieb bude zabezpečená kvalitná ošetrovateľská starostlivosť, aby boli odolnejšie na zvládnutie krízových situácii (pandémia, geriatrické komplikácie).

Napojenie na Európsky semester

Opatrenia v tomto komponente odpovedajú na viaceré odporúčania Európskej komisie (Odporúčania pre jednotlivé krajiny, „Country specific Recommendations“, CSR) pre Slovensko na roky 2019 a 2020.

Navrhované reformy prispejú k integrácii sociálno-zdravotnej starostlivosti a zvýšia jej efektívnosť prostredníctvom strategického prerozdeľovania zdrojov potrebných na zabezpečenie starostlivosti s cieľom dlhodobej udržateľnosti systému (CSR 1. 2019).

Zároveň sa zlepší manažment chronických chorôb, zefektívni koordinácia medzi jednotlivými úrovňami a druhmi zdravotnej a sociálnej starostlivosti a zvýši prístup ku kvalitnej a dostupnej dlhodobej starostlivosti prostredníctvom udržateľného systému financovania služieb komunitnej a domácej starostlivosti (CSR 1. 2020 a CSR 2. 2019).

Európske hlavné iniciatívy („Flagship initiatives“)

Nová posudková činnosť a nový systém dohľadu nad sociálnou starostlivosťou budú vyžadovať zaškolenie existujúceho a nového personálu na prácu s novými informačnými systémami, tento komponent tak prispeje k naplneniu európskej hlavnej iniciatívy „rekvalifikujme a zlepšujme zručnosti“ (*„reskill and upskill“).*

Časť investícií bude smerovať do hĺbkovej obnovy budov. Rekonštrukcia povedie k ich vyššej energetickej efektívnosti, čo prispeje k naplneniu európskej hlavnej iniciatívy „renovujme“ (*„renovate“).*

Európsky pilier sociálnych práv:

Všetky opatrenia v tomto komponente priamo prispejú k napĺňaniu Európskeho piliera sociálnych práv, a to najmä v oblasti sociálnej ochrany a začlenenia osôb so zdravotným postihnutím (princíp 17), podpory dlhodobej starostlivosti (princíp 18) a zdravotnej starostlivosti (princíp 16).

Celkové náklady: 265 mil. eur z Plánu obnovy a odolnosti, z toho 212 mil. eur v oblasti sociálnych služieb a 53 mil. eur v oblasti zdravotnej starostlivosti.

2. Hlavné výzvy a ciele

- Slovenský systém dlhodobej sociálno-zdravotnej starostlivosti nie je pripravený na rýchle starnutie populácie, ktoré na Slovensku nastane v najbližších desaťročiach. Podiel populácie staršej než 65 rokov vzrastie zo súčasných 16% na vyše 24% do roku 2040.[321]
- Mnohé snahy o reformu systému zlyhali kvôli rezortizmu a chýbajúcej komplexnej stratégii a vízii.

[321] Eurostat (proj_19np), https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=proj_19np&lang=en

- Hlavným cieľom navrhovaných reforiem je preto posilnenie integrácie sociálnej a zdravotnej starostlivosti, ktoré je nevyhnutným predpokladom pre zabezpečenie kvalitnej a dostupnej dlhodobej starostlivosti pre všetky vekové skupiny.

a) Hlavné výzvy

1) Absencia funkčného prepojenia sociálnej a zdravotnej starostlivosti a vertikálna fragmentácia kompetencií

Kompetencie v oblasti dlhodobej starostlivosti sú rozdelené najmä medzi rezort sociálnych vecí a rezort zdravotníctva, ktorých spolupráca je pre potreby integrácie dlhodobo nepostačujúca. Následkom toho:

- Chýba spoločná vízia, stratégia a plánovanie kapacít, ktoré zohľadňujú súčasnú infraštruktúru, potreby obyvateľstva, budúci demografický vývoj a dodržiavanie ľudských práv.
- Prechod osoby s potrebou dlhodobej starostlivosti medzi zdravotnými a sociálnymi službami nie je koordinovaný. Prispieva to k zhoršeniu zdravotného stavu pacienta a najmä u seniorov aj k zbytočným rehospitalizáciám.
- Zdravotná starostlivosť v zariadeniach sociálnych služieb nie je adekvátne zabezpečená po legislatívnej, personálnej, ani finančnej stránke. Rovnako nie je dostatočne poskytovaná ani sociálna starostlivosť v zdravotníckych zariadeniach ústavnej starostlivosti.
- Veľká časť klientov v zariadeniach sociálnych služieb vyžaduje dlhodobú psychiatrickú starostlivosť, ktorá však nie je zabezpečená. V porovnaní so zariadeniami ústavnej zdravotnej starostlivosti týmto klientom často chýba adekvátna odborná psychiatrická starostlivosť, ošetrovateľská starostlivosť a materiálno-technické vybavenie.
- Integrácii oboch systémov zabraňuje aj vertikálna roztrieštenosť kompetencií. Tie sú rozdelené medzi ministerstvami, obcami, vyššími územnými celkami (VÚC), Úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny a inými orgánmi verejnej správy.

2) Neefektívny spôsob financovania

- Systém financovania dlhodobej sociálnej starostlivosti je nejednotný a neprehľadný. Pozostáva z rôznych typov príspevkov, ktorých podmienky čerpania sa odlišujú v závislosti od typu služby, jej zriaďovateľa, resp. príjmu odkázanej osoby.
- Väčšina príspevkov nie je poskytovaná priamo osobe s potrebou dlhodobej starostlivosti, ale poskytovateľovi služby, resp. opatrovateľovi. Tento spôsob financovania môže znižovať reálnu možnosť realizovať právo na nezávislý spôsob života v zmysle dohovoru.
- Súčasný systém financovania podporuje inštitucionalizáciu starostlivosti. Dôvodom je nesystematická finančná podpora terénnych a ambulantných sociálnych služieb a nízke úhrady poisťovní za terénne ošetrovateľské a paliatívne služby.
- Úhrady zdravotných poisťovní za starostlivosť v hospicoch a domoch ošetrovateľskej starostlivosti nepostačujú na pokrytie nákladov na starostlivosť. Nedostatok zdrojov zariadenia kompenzujú navýšením úhrad od klientov, resp. darmi. Znižuje sa tak dostupnosť služieb pre nízkopríjmové skupiny obyvateľstva.
- Nízke úhrady za ošetrovateľskú starostlivosť v zariadeniach sociálnych služieb znižujú možnosť získať a adekvátne ohodnotiť kvalifikovaný personál. Zariadenia sú často odkázané na využívanie služieb Agentúr domácej ošetrovateľskej starostlivosti, ktorých je však na Slovensku nedostatok.
- Nízke platové ohodnotenie spôsobuje neatraktivitu zamestnania, najmä v terénnych službách. Priemerná mesačná mzda opatrovateľa v teréne dosahovala začiatkom roku 2020 približne 55% z priemernej mzdy v hospodárstve[322], zatiaľ čo priemerná mzda opatrovateliek v zariadeniach sociálnych služieb dosahovala 78% priemernej mzdy v hospodárstve.

[322] Zdroj: Trexima, Q1 2020.

3) **Nejednotné a nesystémové posudzovanie zdravotného postihnutia a potreby dlhodobej starostlivosti**

- Potreba dlhodobej starostlivosti je posudzovaná nejednotne. Posudzujú ju rôzne orgány, v závislosti od typu príspevku resp. služby. Posudzovanie miery ťažkého zdravotného postihnutia a miery odkázanosti na dlhodobú starostlivosť nie je zosúladené, jeden človek tak zbytočne absolvuje viacero posudkových procesov na rôznych miestach s rôznymi kritériami.
- Posudkový systém je prehnane byrokratizovaný a nie je dostatočne digitalizovaný. Posudkoví lekári nevyužívajú systém elektronického zdravotníctva (e-zdravie).
- Posudzovanie je kvôli fragmentácii systému a nízkej miere jeho kontroly nekonzistentné a nespravodlivé. Podľa zistení kontroly Generálnej prokuratúry z roku 2017 vykazovalo prvky nezákonnosti až 69% (227 z 329) preverovaných posudkov. Nedostatky posudkovej činnosti na úrovni miest a obcí boli Generálnou prokuratúrou konštatované opakovane.[323]
- Pri posudzovaní odkázanosti na sociálne služby vzniká u verejných poskytovateľov konflikt záujmov. Súčasné legislatívne nastavenie neurčuje jasné pravidlá.

4) **Nefunkčný systém dohľadu nad sociálnou starostlivosťou, vrátane starostlivosti v domácom prostredí**

- Systém dohľadu a kontroly nad poskytovaním sociálnej starostlivosti je fragmentovaný a neefektívny. Kompetencie v jeho vykonávaní sú rozdelené medzi samosprávami, viacerými organizačnými zložkami na Ministerstve práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (MPSVR SR) a Úradmi verejného zdravotníctva.
- Na zabezpečenie systematického dohľadu chýbajú personálne kapacity. Kontroly sú preto vykonávané iba sporadicky. V r. 2020 bolo na MPSVR SR podaných 189 podnetov na nedodržanie ľudských práv v zariadeniach sociálnych služieb, z nich iba v 18 prípadoch vykonalo MPSVR SR dohľad. V roku 2019 to bolo iba 37 dohľadov zo 719 podnetov.[324]
- Súčasný systém dohľadu a kontroly vôbec nepokrýva takmer 75,5 tis. ľudí, ktorých starostlivosť zabezpečujú neformálni opatrovatelia v domácnosti poberajúci príspevok na opatrovanie a osobnú asistenciu. Na kontrolu neformálnej starostlivosti chýbajú personálne kapacity aj legislatívny rámec.

5) **Nedostatok služieb dlhodobej a paliatívnej starostlivosti, najmä služieb komunitného typu**

- V ponuke formálnych sociálnych služieb prevládajú pobytové služby inštitucionálneho charakteru – na Slovensku žije v pobytových zariadeniach sociálnych služieb 29% ľudí odkázaných na dlhodobú starostlivosť[325], čo je výrazne viac než v susednom Česku (20%)[326] alebo Nemecku (20%)[327].

---

[323] Podľa Správy generálneho prokurátora Slovenskej republiky o činnosti prokuratúry v roku 2018 a poznatkoch prokuratúry o stave zákonnosti v Slovenskej republike, prednesenej 16.10.2019 v Národnej rade Slovenskej republiky, prokuratúra zistila v postupe a rozhodovaní v konaniach o odkázanosti na sociálnu službu: „*početné pochybenia, ktoré boli spojené s nedostatočným výkonom zdravotnej a sociálnej posudkovej činnosti. Napríklad v absencii lekárskych nálezov a správ o zdravotnom stave žiadateľa a záznamov o jej vykonaní chýbali napríklad aj niektoré stanovené náležitosti, ktoré sú nutné pri zdravotných posudkoch. Najzávažnejšie pochybenia a porušenia zákona v konaniach o odkázanosti na sociálnu službu boli zistené v postupe a rozhodovaní obcí, čo teda je spôsobené najmä ich, musím povedať, nevedomosťou.*“ Citovaná prokurátorka Viera Kováčiková prednášajúca Správu. Zdroj: https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=schodze/informacia_denne_rokovanie_recnik&DIRowID=18087&ZakZborID=13&CisObdobia=7&CisSchodze=51&PersonKey=Viera.Kovacikova&CPT=1488&Datum=2019-10-16%200:0:0

[324] Údaje o počte vykonaných dohľadov v roku 2020 a počte podnetov sú interné údaje MPSVR. Údaj o počte vykonaných dohľadov v roku 2019 je dostupný v Správe o sociálnej situácii obyvateľstva za rok 2019. Dostupné na: «https://www.employment.gov.sk/sk/ministerstvo/vyskum-oblasti-prace-socialnych-veci-institut-socialnej-politiky/spravy-soc-situacii.html».

[325] Výpočet Útvaru hodnoty za peniaze Ministerstva financií Slovenskej republiky (ÚHP MF SR) na základe dát z výkazov Soc 1-01 (ŠÚ SR), V11-01 a V7-01 (MPSVR) a dát o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ŤZP (MPSVR SR).

[326] «https://www.statistikaamy.cz/2019/12/18/co-rikaji-data-za-prispevky-na-peci-o-osobach-se-zdravotnim-postizenim/»

[327] «https://www.destatis.de/EN/Themes/Society-Environment/Health/Long-Term-Care/Tables/people-long-term-care.html»

- Sieť služieb zdravotnej a sociálnej starostlivosti nezohľadňuje preferencie obyvateľov. Až 89% obyvateľov Slovenska[328] uprednostňuje starostlivosť v domácom prostredí, formálne služby domácej sociálnej a zdravotnej starostlivosti sú však výrazne poddimenzované.
- Súčasný systém nezabezpečuje podporu rodinám, ktoré sa starajú o odkázaných blízkych. Kvôli nedostatočným kapacitám využíva odľahčovaciu službu menej ako 1% neformálnych opatrovateľov[329].
- Ponuka služieb nedostatočne pokrýva potreby ľudí s nižšími stupňami odkázanosti. Dostupná a včasná integrovaná starostlivosť pritom môže spomaliť, resp. zastaviť nárast miery odkázanosti počas celého života.
- Viaceré pobytové sociálne služby, ako aj príspevok na opatrovanie, sú podmienené dvomi najvyššími stupňami odkázanosti. Slovensko má aj z tohto dôvodu medzi prijímateľmi dlhodobej starostlivosti výrazne vyšší podiel odkázaných ľudí v najvyššom stupni odkázanosti (53% odkázaných)[330] než napr. Česko (15%)[331] alebo Nemecko (6%)[332].
- Nedostatok terénnych paliatívnych služieb výrazne obmedzuje možnosť výberu miesta dožitia u terminálne chorých pacientov. Poddimenzované sú aj paliatívne služby v ústavnej starostlivosti. Paliatívne lôžka v nemocniciach sú zriadené iba v 3 z 8 krajov[333].

b) Ciele

Cieľom navrhovaných reforiem a investícií je zabezpečiť kvalitnú a dostupnú komplexnú podporu ľudí s potrebou dlhodobej a paliatívnej starostlivosti. Poskytovaním takejto starostlivosti sa zvýši inklúzia osôb so zdravotným postihnutím do spoločnosti v súlade s ich právami obsiahnutými v Dohovore OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, ako aj miera ich sociálnej ochrany.

V nadväznosti na uvedené výzvy (časť 1), sú hlavnými cieľmi reforiem a investícií:

1) Funkčné prepojenie sociálnej a zdravotnej starostlivosti

2) Systém financovania, ktorý zohľadňuje preferencie odkázanej osoby, podporuje rozvoj komunitnej starostlivosti a podporuje nábor personálu

3) Spravodlivo a systematicky posúdená miera zdravotného postihnutia a potreby starostlivosti

4) Funkčný dohľad a garantovaná kvalita sociálnej starostlivosti

5) Ponuka služieb následnej, dlhodobej a paliatívnej starostlivosti zohľadňujúca preferencie ľudí s potrebou starostlivosti a ich ľudské práva

c) Kontext v národnej stratégii

Cieľom reforiem je naplniť nielen odporúčania Európskej Komisie, ale aj Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2020 – 2024, ktorým sa vláda zaviazala vytvoriť systém dlhodobej sociálno-zdravotnej starostlivosti, zjednotiť posudkovú činnosť pri posudzovaní potreby pomoci inej osoby, zaviesť adresnú formu financovania sociálnych služieb zavedením príspevku v odkázanosti, vytvoriť podmienky na poskytovanie sociálnych služieb na komunitnom princípe, zreformovať paliatívnu starostlivosť, vytvoriť funkčný systém nezávislej kontroly sťažností a dohľadu nad poskytovaním sociálnych služieb a prehlbovať elektronizáciu verejnej správy a napĺňanie cieľov e-governmentu.

---

328 Podľa výsledkov reprezentatívneho prieskumu nadácie SOCIA z augusta 2020. Dostupné na: «https://www.socia.sk/chceme-zostat-doma/»
329 Údaje z výkazu V11-01. Dostupné na: «https://www.upsvr.gov.sk/buxus/generate_page.php?page_id=431393»
330 Výpočet ÚHP MF SR na základe dát z výkazov Soc 1-01 (ŠÚ SR), V11-01 a V7-01 (MPSVR) a dát o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ŤZP (MPSVR SR).
331 «https://www.mpsv.cz/web/cz/-/c-j-mpsv-2020-129422-statistiky-prispevek-na-peci»
332 «https://www.destatis.de/EN/Themes/Society-Environment/Health/Long-Term-Care/Tables/people-long-term-care.html»
333 Údaje z výkazu P-01 (NCZI).

3. Popis investícií a reforiem v tomto komponente

Reformy

1. Reforma integrácie a financovania dlhodobej sociálnej a zdravotnej starostlivosti

1. 1. Integrácia sociálnej a zdravotnej starostlivosti

Výzvy:

Rezorty zdravotníctva a sociálnych vecí v oblasti dlhodobej starostlivosti donedávna spolupracovali nedostatočne. Dôsledkom je chýbajúca spoločná legislatíva, z nej vyplývajúce prekážky vo financovaní a nekoordinovaná cesta človeka s potrebou dlhodobej starostlivosti naprieč systémami.

- Zdravotná a ošetrovateľská starostlivosť v zariadeniach sociálnych služieb nie sú adekvátne zabezpečené po legislatívnej, personálnej ani finančnej stránke.
- Pobytových zariadení sociálnych služieb, ktoré by mali podľa zákona zabezpečovať ošetrovateľskú starostlivosť je približne 940 s celkovou kapacitou 42,5 tis. miest[334]. Zariadenia zabezpečujú ošetrovateľskú starostlivosť pomocou interných kapacít, alebo využívajú služby agentúr domácej ošetrovateľskej starostlivosti. Iba na približne 7%[335] miest v týchto zariadeniach je uzavretá zmluva o úhrade komplexnej ošetrovateľskej starostlivosti so zdravotnou poisťovňou. Dôvodom pre neuzavretie zmlúv sú nízke úhrady poisťovní, ako aj požiadavky na personálne zabezpečenie a administratívna náročnosť spojená so zazmluvnením.
- Úhrada zdravotnej poisťovne za celodennú ošetrovateľskú starostlivosť poskytovanú klientovi v zariadení sociálnych služieb (3,3 eur/deň[336]) je nižšia ako úhrada zdravotnej poisťovne za starostlivosť v zdravotníckych zariadeniach s podobným alebo rovnakým typom klientov a starostlivosti (napr. úhrada lôžkodňa v ústavnej ošetrovateľskej starostlivosti je priemerne 26 eur/deň)[337].
- Z 514 mil. eur, ktoré sú ročne vynaložené na financovanie týchto zariadení sociálnych služieb, je tak iba 2,8 mil. eur (0,5%) hradených z verejného zdravotného poistenia priamo zariadeniu[338][339]. Zamestnanci poskytujúci zdravotnú/ošetrovateľskú starostlivosť pritom tvoria 13% personálu v zariadeniach sociálnych služieb[340].
- Využitie sestier a iných zdravotníckych pracovníkov a ich kompetencií v zariadeniach sociálnych služieb nie sú dostatočné.
- Dôsledky sa naplno prejavili počas pandémie COVID-19. V zariadeniach sociálnych služieb, ktoré majú poskytovať ošetrovateľskú starostlivosť, nebol dostatok kvalifikovaných zdravotníckych pracovníkov na testovanie klientov a ošetrovanie nakazených.
- Sociálna starostlivosť je v mnohých zdravotníckych zariadeniach nedostupná a nie je adekvátne financovaná.
- Nie je zabezpečený plynulý prechod človeka s potrebou dlhodobej starostlivosti zo zdravotníckeho zariadenia do komunity alebo zariadenia sociálnych služieb. Neflexibilný posudkový proces a absentujúca

[334] Údaje z výkazu Soc 1-01 Štatistického úradu SR (ŠÚ SR) za rok 2019. Výsledky zisťovania z roku 2019 ešte nie sú verejne publikované.
[335] Správa o stave vykonávania verejného zdravotného poistenia (ÚDZS) za rok 2019, https://www.udzs-sk.sk/documents/14214/21128/Sprava+o+stave+vykonavania+VZP+2019_web.pdf
[336] Opatrenie Ministerstva zdravotníctva SR č. 07045-44/2016-OL, https://www.health.gov.sk/Clanok?co-07045-44-2018-OL
[337] Údaje z výkazov E-04 (NCZI) za rok 2019.
[338] Údaje zdravotných poisťovní.
[339] Ošetrovateľskú starostlivosť v niektorých zariadeniach poskytujú aj Agentúry domácej ošetrovateľskej starostlivosti, ktorých výkony sú hradené zdravotnými poisťovňami. Súčasné vykazovanie však neumožňuje odlíšiť návštevy ADOS v domácnosti od návštev v zariadeniach. Celkové úhrady ZP poskytovateľom ADOS však v roku 2019 nepresiahli 26 mil. eur.
[340] Údaje z výkazu PLATY (MPSVR SR) 1-02 za rok 2019. Dostupné v prílohe ku Správe o sociálnej situácii obyvateľstva na: «https://www.employment.gov.sk/sk/ministerstvo/vyskum-oblasti-prace-socialnych-veci-institut-socialnej-politiky/spravy-socialnej-situacii-obyvatelstva/rok-2019.html»

koordinácia s poskytovateľmi sociálnych služieb predlžujú čakaciu dobu na sociálne služby aj v naliehavých prípadoch.

- Zariadenia sociálnych služieb pre mnohých klientov nahrádzajú dlhodobú psychiatrickú starostlivosť. 27% klientov (15,5 tisíc)[341] v zariadeniach sociálnych služieb je nastavených na antipsychotickú liečbu. V porovnaní so zariadeniami ústavnej zdravotnej starostlivosti je v zariadeniach sociálnych služieb horšia dostupnosť poskytovania odbornej zdravotnej starostlivosti. Nedostatočné je aj materiálno-technické vybavenie.

Ciele:

- Cieľom reformy je vytvorenie strategického a legislatívneho rámca pre funkčné prepojenie zdravotnej a sociálnej starostlivosti.
- Za intenzívnej spolupráce rezortov zdravotníctva a práce, sociálnych vecí a rodiny bude navrhnutá a prijatá legislatíva, ktorá osobám so zdravotným postihnutím a seniorom, ktorí sú klientami sociálnych služieb, zabezpečí poskytovanie ošetrovateľskej zdravotnej starostlivosti hradenej zo zdravotného poistenia v rovnakom rozsahu, kvalite a štandarde, ako ostatnej populácií, a to v zariadení sociálnych služieb (právo na zdravie, čl. 25 dohovoru) alebo domácom prostredí.
- Ošetrovateľská starostlivosť ako odborná činnosť bude môcť byť poskytovaná v rôznych druhoch sociálnych služieb a v rôznych formách služieb (terénna, ambulantná a aj pobytová). Zároveň bude nevyhnutné zabezpečiť transparentné rozhodovanie o rozsahu potrebnej ošetrovateľskej starostlivosti a zabezpečiť kontrolu kvality a bezpečnosti pri poskytovaní starostlivosti.
- Financovanie ošetrovateľskej starostlivosti v rámci dlhodobej integrovanej starostlivosti bude realizované na základe úpravy financovania prostredníctvom verejného zdravotného poistenia. Súčasná výška tzv. paušálnej platby zdravotnej poisťovne sa upraví, aby viac zohľadňovala reálne náklady.
- Upravia sa podmienky pre uzavretie zmlúv so zdravotnými poisťovňami pre výkon ošetrovateľskej starostlivosti v zariadeniach sociálnych služieb. Nová úprava uľahčí zariadeniam sociálnej starostlivosti širšie využitie zodpovednej osoby za poskytovanie ošetrovateľskej starostlivosti, upravia sa kvalifikačné predpoklady ostatného zdravotníckeho personálu, ktorý sa podieľa na ošetrovateľskej starostlivosti, nutnosť súhlasu lekára s indikovaním ošetrovateľskej starostlivosti sestrou, ako aj nároky na materiálno-technické predpoklady na poskytovanie ošetrovateľskej starostlivosti zariadením.
- Osoby, ktoré budú hospitalizované v zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti, ktorého súčasťou je aj poskytovanie sociálnej starostlivosti (napr. dom ošetrovateľskej starostlivosti, hospic), budú môcť využiť osobný rozpočet na financovanie sociálnej starostlivosti aj v takomto zariadení.
- Klientom sociálnych služieb bude zabezpečená kvalitná a dostupná psychiatrická, resp. psychologická starostlivosť prostredníctvom psychosociálnych centier a ich mobilných jednotiek. Psychosociálne centrá vzniknú ako nová forma komunitnej služby v rámci reformy starostlivosti o duševné zdravie *(*komponent 12 *Humánna, moderná a dostupná starostlivosť o duševné zdravie).*
- V ústavnej starostlivosti vzniknú podporné tímy pacienta. Ich úlohou bude pomocou definovaného vyhodnocovacieho systému s tzv. red flags včasne identifikovať osoby vyžadujúce si konkrétne formy dostupnej dlhodobej starostlivosti. Zabezpečí sa tak kontinuita a včasnosť pokračujúcej ošetrovateľskej a sociálnej starostlivosti.

1.2. Financovanie sociálnej a zdravotnej starostlivosti

Výzvy:

Sociálna starostlivosť:

- Systém financovania dlhodobej sociálnej starostlivosti je nejednotný, neprehľadný a administratívne náročný. Verejné zdroje financovania pozostávajú najmä z dvoch príspevkov na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia, príspevku zo štátneho rozpočtu na poskytovanie sociálnych služieb podmienených odkázanosťou a z prostriedkov miestnych a regionálnych samospráv.
- Finančné prostriedky na zabezpečenie starostlivosti nie sú poskytované osobe so zdravotným postihnutím (s výnimkou príspevku na osobnú asistenciu), ale opatrovateľovi, či poskytovateľovi sociálnych služieb.

[341] Údaje z výkazu Soc 1-01 (ŠÚ SR) za rok 2019. Výsledky zisťovania z roku 2019 ešte nie sú verejne publikované.

Tento spôsob financovania znižuje reálnu možnosť realizovať právo na nezávislý spôsob života v súlade s dohovorom. Osoba so zdravotným postihnutím sa tak stáva objektom starostlivosti definovanej iným subjektom, čo obmedzuje možnosť rozhodovania a osobnú nezávislosť.

- Systém financovania znevýhodňuje poskytovanie terénnych služieb a prispieva k inštitucionalizácii dlhodobej starostlivosti. Kvôli nesystematickému financovaniu klesá počet prijímateľov opatrovateľskej služby v domácnosti. Medzi rokmi 2004 a 2019 poklesol ich počet o 20%, z približne 20 tis. na 16 tis.[342]. Obce majú podľa zákona povinnosť zabezpečiť terénnu opatrovateľskú službu, financovať by ju mali z daňových príjmov. Najmä menšie obce túto povinnosť neplnia. Nedostatky v systéme od roku 2013 čiastočne sanujú prostriedky z európskych štrukturálnych fondov, avšak toto riešenie je časovo obmedzené a neudržateľné.[343]
- Nízke platové ohodnotenie spôsobuje neatraktivitu pozície opatrovateľa, najmä v terénnych službách. Priemerná mesačná mzda opatrovateľky v teréne v 2. kvartáli 2020 bola 619 eur[344], čo predstavuje 55% priemernej mesačnej mzdy v hospodárstve. Mzda opatrovateľov v zariadeniach sociálnych služieb predstavovala 879 eur, teda 78% priemernej mzdy v hospodárstve.
- Neformálni opatrovatelia, ktorí opatrujú príbuzných s nižšími stupňami odkázanosti, nemajú nárok na príspevok na opatrovanie.

Zdravotná starostlivosť:

- Poskytovanie paliatívnych služieb v ústavnej aj v domácej starostlivosti je pre poskytovateľov finančne nevýhodné. Úhrady poisťovní sú výrazne nižšie než náklady na starostlivosť. Poskytovatelia sú preto nútení vykryť chýbajúce prostriedky navýšením úhrad klientov, resp. darmi.
- Nízke úhrady poisťovní odrádzajú verejných poskytovateľov od zriaďovania vlastných mobilných paliatívnych služieb a hospicov. Zaniká tak kontinuita starostlivosti o pacienta.
- Problém nízkych úhrad poisťovní pociťujú aj poskytovatelia domácej ošetrovateľskej starostlivosti. Úhrady napríklad nezohľadňujú náklady na dopravu k pacientovi.
- Problém nízkych úhrad poisťovní pociťujú aj poskytovatelia sociálnych služieb. (viac v časti 1.1.)

Ciele:

Sociálna starostlivosť:

- Nový systém osobného rozpočtu zefektívni a sprehľadní systém financovania dlhodobej starostlivosti. Prostriedky pôjdu priamo osobe s potrebou starostlivosti, a nie opatrovateľovi alebo poskytovateľovi služby. Reforma zruší rôzne príspevky a vytvorí priestor pre adresnú a komplexnú podporu človeka s potrebou dlhodobej starostlivosti. Naďalej zostane zachované financovanie sociálnych služieb z prostriedkov regionálnych a miestnych samospráv.
- Nový systém financovania podporí vznik a rozvoj služieb v komunite. Osobný rozpočet prijímateľa sa bude skladať z priamej finančnej dávky a poukazu na sociálne služby. Zvýši sa dopyt po službách v teréne a v komunite a možnosť ich adekvátne zaplatiť.
- Nový systém prispeje k riešeniu problému nedostatku personálu v sektore sociálnych služieb, najmä terénnych. Posilnené financovanie prostredníctvom poukazu zatraktívni pozíciu opatrovateľa v teréne.
- V novom systéme nebudú poskytovatelia terénnych služieb v nevýhodnom postavení z hľadiska financovania oproti poskytovateľom pobytových a ambulantných služieb rovnako nebudú znevýhodnení ani ľudia s nižším stupňom odkázanosti.
- Nový systém financovania prispeje k prepojeniu sociálnej a zdravotnej starostlivosti. Osoby, ktoré budú hospitalizované v zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti, ktorého súčasťou je aj poskytovanie sociálnej starostlivosti (napr. dom ošetrovateľskej starostlivosti, hospic), budú môcť využiť osobný rozpočet na financovanie sociálnej starostlivosti aj v takomto zariadení.

[342] Údaje z výkazov V11-01 a V7-01, https://www.upsvr.gov.sk/buxus/generate_page.php?page_id=431393
[343] Najvyšší kontrolný úrad (NKÚ): Správa o výsledku kontroly Domácej opatrovateľskej služby. 2020, https://www.nku.gov.sk/documents/10157/1407476/Spr%C3%A1va+o+v%C3%BDsledku+kontroly+Opatrovate%C4%BEsk%C3%A1+slu%C5%BEba.pdf/470c73f6-a795-4afe-990f-c7ff1c106287
[344] Údaje zisťovaní Trexima, Q1 2020.

Zdravotná starostlivosť:

- Úpravou úhrad poisťovní za paliatívnu a ošetrovateľskú starostlivosť sa zatraktívni jej poskytovanie a zároveň zvýši dostupnosť jej poskytovania v domácom prostredí pre skupiny obyvateľstva s nižším príjmom, ktoré si služby v súčasnosti často nemôžu dovoliť.

Implementácia:

- Reformu tvorí viacero legislatívnych krokov, ktoré budú iniciovať a implementovať Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky (MZ SR) a MPSVR SR za intenzívnej spolupráce.
- Spoločná pracovná skupina MZ SR a MPSVR SR k tvorbe novej stratégie a legislatívy začala neformálne svoju činnosť v júni 2020.
- Prvou fázou prípravy reformy bude predloženie strategického dokumentu o integrácii sociálno-zdravotnej starostlivosti. Podkladom pre jeho tvorbu budú výstupy pracovnej skupiny, ako aj predbežné analýzy k Revízii výdavkov na dlhodobú starostlivosť, ktorú pripravuje Ministerstvo financií Slovenskej republiky (MF SR).
- MPSVR SR pripraví koncepciu financovania sociálnych služieb, ktorá bude podkladom pre tvorbu novej legislatívy v oblasti financovania a predloží ju na verejnú diskusiu.
- Nevyhnutným predpokladom pre tvorbu reformy financovania sociálnych služieb bude spustenie Informačného systému sociálnych služieb od 1.1.2022.
- Za prípravu koncepcie a reformy financovania sociálnej starostlivosti zodpovedá primárne Sekcia sociálnej politiky MPSVR SR.
- Demografický vývoj spolu s novou formou financovania sociálnych služieb budú vyžadovať vyššiu potrebu zdrojov zo štátneho rozpočtu oproti súčasnému stavu. Podrobnosti reformy a s ňou spojené finančné nároky bude MPSVR SR v priebehu prípravy konzultovať s MF SR.
- Za návrh zákona v oblasti dlhodobej a paliatívnej starostlivosti a za prípravu legislatívy, ktorou sa upravia úhrady poisťovní za paliatívnu a ošetrovateľskú starostlivosť, vrátane starostlivosti v sociálnych službách a v domácom prostredí, zodpovedá Sekcia zdravia MZ SR, primárne Oddelenie dlhodobej a paliatívnej starostlivosti MZ SR.

Adresát:

MZ SR, MPSVR SR, zdravotné poisťovne, poskytovatelia zdravotnej a sociálnej starostlivosti, miestna a regionálna územná samospráva

Štátna pomoc:

Opatrenia, prostredníctvom ktorých môže byť poskytnutá štátna pomoc alebo minimálna pomoc[345], budú posúdené z hľadiska pravidiel v oblasti štátnej pomoci[346]. Pomoc v rámci týchto opatrení možno poskytnúť len ak bude v súlade s osobitnými predpismi pre oblasť štátnej pomoci, resp. minimálnej pomoci[347] [348].

Časový rozvrh:

- Spustenie nového Informačného systému sociálnych služieb od 1.1.2022.
- Nový zákon v oblasti dlhodobej a paliatívnej starostlivosti (MZ SR) bude schválený do Q1 2023.
- Nová koncepcia financovania sociálnych služieb (MPSVR SR) bude predložená na verejnú diskusiu do Q4 2023.
- Nová legislatíva v oblasti financovania sociálnych služieb (MPSVR SR) bude schválená najneskôr od Q4 2025.

2. Reforma posudkovej činnosti

[345] Zmluva o fungovaní EÚ, čl. 107 a 108, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0021.01/DOC_3&format=PDF
[346] Zákon č. 358/2015 Z. z. (Zákon o štátnej pomoci), https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/358/20160101
[347] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0651
[348] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1407/2013, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1407

Výzvy:

- Posudkový systém je fragmentovaný a neefektívny. Na poskytovanie príspevku na osobnú asistenciu a príspevku na opatrovanie musí byť človek najprv uznaný za osobu s ťažkým zdravotným postihnutím (ŤZP) a až následne sa posudzuje rozsah odkázanosti na pomoc inej osoby, resp. potreba asistencie. Na poskytovanie sociálnych služieb však uznanie za osobu s ŤZP potrebné nie je, posudzuje sa iba odkázanosť na pomoc inej osoby. Osobitne je tiež posudzovaný pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť na účely priznania invalidného dôchodku. Tá istá osoba je preto nezriedka opakovane posudzovaná rôznymi subjektami na rôzne účely podľa rôznych zákonov s rozličnými kritériami.
- Posudzovanie je kvôli fragmentácii systému a nízkej miere jeho kontroly nekonzistentné a nespravodlivé. Posudkovú činnosť pre rôzne typy služieb a príspevkov vykonávajú rôzne orgány – obce, VÚC a Úrady práce, sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVaR). Podľa zistení kontroly Generálnej prokuratúry z roku 2017 vykazovalo prvky nezákonnosti až 69% (227 z 329) preverovaných posudkov. Najčastejšími problémami sú presúvanie posudzovaných osôb v rámci posudzovacej činnosti medzi rôznymi úrovňami samosprávy a rozdielnosť výstupov z posudkovej činnosti, kde má jedna osoba vo viacerých rozhodnutiach rôzne stupne odkázanosti.
- Kritériá posudzovania odkázanosti v rámci ťažkého zdravotného postihnutia sú úzke a znevýhodňujú ľudí s duševnými poruchami. Naopak, ŤZP je často priznané ľuďom, ktorých ochorenie je dobre zvládnuteľné modernými liečebnými postupmi.
- Pri posudzovaní odkázanosti na sociálne služby vzniká konflikt záujmov. Súčasné legislatívne nastavenie neurčuje jasné pravidlá. Nedostatočná kontrola posudzovania umožňuje samosprávam, ktoré vykonávajú posudkovú činnosť a sú zároveň zriaďovateľmi veľkej časti zariadení dlhodobej starostlivosti, prisudzovať žiadateľom vyššie stupne odkázanosti než v skutočnosti majú. Príspevok MPSVR SR na klientov vo vyšších stupňoch odkázanosti je totiž vyšší.
- Posudkový systém nie je dostatočne digitalizovaný. S posudzovaním je spojená zbytočná byrokratická záťaž. Posudkoví lekári nevyužívajú služby systému elektronického zdravotníctva a nástroje e-government, čo spôsobuje zbytočnú administratívnu záťaž pre lekárov aj posudzované osoby a ich rodiny. Žiadateľ o posudok je nútený preukazovať svoj zdravotný stav početnými dokumentami.
- Práca posudkového lekára je neatraktívna kvôli nízkemu finančnému ohodnoteniu a byrokratickej záťaži. Funkčný plat posudkového lekára je menej ako polovica z funkčného platu lekára špecialistu zamestnaného v ústavnom zdravotníckom zariadení. Napriek nízkemu finančnému ohodnoteniu menšie obce posudkových lekárov nedokážu zaplatiť, preto často svojich občanov žiadajúcich o posudok odkazujú na VÚC.

Ciele:

- Nový posudkový systém bude jednotný a efektívny. V novom systéme budú vykonávať posudzovanie iba Úrady práce, soc. vecí a rodiny, podľa jednotnej metodiky vychádzajúcej z WHODAS[349], ktorá je postavená na princípoch dohovoru. Zjednotenie posudkovej činnosti nezahŕňa posudzovanie vykonávané Sociálnou poisťovňou na účely invalidity, nakoľko jej predmetom nie je posúdenie potreby pomoci inou osobou, ale pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť.
- Posudzovanie komplexne zhodnotí potreby človeka s potrebou dlhodobej starostlivosti. Posudzovanie sa neobmedzí na oblasti mobility a sebaobsluhy, ale posúdi široké spektrum potrieb človeka so zdravotným postihnutím, napr. v oblasti vzdelávania, pracovnej integrácie a participácie v spoločnosti, ochrany zdravia a hmotného zabezpečenia.
- Posudkový systém bude prepojený s nástrojmi podpory vrátane služieb pracovnej rehabilitácie, včasnej intervencie, osobnej asistencie a iných sociálnych služieb.
- Digitalizácia odbremení lekárov aj posudzované osoby od administratívnej záťaže. Osoba so zdravotným postihnutím nebude musieť dokladovať svoj zdravotný stav, ani majetkové pomery. Všetci posudkoví lekári budú využívať systém e-zdravie, úrady budú čerpať informácie potrebné pre svoju činnosť z registrov verejnej správy, odstránia sa nezmyselné kvalifikačné predpoklady a systém sa otvorí všetkým lekárom.

[349] World Health Organization Disability Assessment Schedule

- Lekárska posudková činnosť bude atraktívnejšia aj vďaka úprave finančnej kompenzácie posudkových lekárov, čím sa dosiahne zvýšenie počtu posudkových lekárov pôsobiacich na ÚPSVaR-och.

Implementácia:

- Za vypracovanie a predloženie návrhu novej legislatívy o posudkovej činnosti, ako aj implementáciu, je zodpovedná primárne Sekcia sociálnej politiky MPSVR SR.
- Návrh legislatívy bude prekonzultovaný so zástupcami organizácií osôb zo zdravotným postihnutím, zástupcami združení miestnej a regionálnej samosprávy a ÚPSVaR.
- Na príprave systému e-zdravie na posudkovú činnosť bude MPSVR SR spolupracovať s Národným centrom zdravotníckych informácií.

Adresát:

MPSVR SR, MZ SR, reprezentatívne organizácie osôb so zdravotným postihnutím, miestna a regionálna územná samospráva, ÚPSVaR, Národné centrum zdravotníckych informácií (NCZI)

Štátna pomoc:

Opatrenia, prostredníctvom ktorých môže byť poskytnutá štátna pomoc alebo minimálna pomoc[350], budú posúdené z hľadiska pravidiel v oblasti štátnej pomoci[351]. Pomoc v rámci týchto opatrení možno poskytnúť, len ak bude v súlade s osobitnými predpismi pre oblasť štátnej pomoci, resp. minimálnej pomoci[352] [353].

Časový rozvrh:

- Schválenie novej legislatívy o posudkovej činnosti najneskôr do Q1 2023.
- Zabezpečenie nového vybavenia pre pracovníkov posudkovej činnosti najneskôr do Q1 2024.

3. Reforma dohľadu nad sociálnou starostlivosťou a zabezpečenie infraštruktúry pre jej implementáciu

Výzvy:

- Systém dohľadu nad poskytovaním sociálnej starostlivosti je fragmentovaný a neefektívny. Dohľad a kontrolu v súčasnosti vykonávajú rôzne orgány na národnej a regionálnej úrovni bez jasného prerozdelenia kompetencií a sankcií.
- Súčasný systém dohľadu vôbec nepokrýva takmer 75,5 tisíc ľudí, ktorých starostlivosť zabezpečujú neformálni opatrovatelia a osobní asistenti. Týka sa to predovšetkým domácej starostlivosti zabezpečovanej rodinnými príslušníkmi, ktorí poberajú príspevok na opatrovanie. Pre neformálnu starostlivosť a osobnú asistenciu nie sú definované podmienky kvality ani kompetencie v dohľade.
- Na zabezpečenie systematického dohľadu chýbajú aj personálne kapacity. Kontroly sú preto vykonávané iba sporadicky. V r. 2020 bolo na MPSVR SR podaných 189 podnetov na nedodržanie ľudských práv v zariadeniach sociálnych služieb, z nich iba v 18 prípadoch vykonalo MPSVR SR dohľad. V roku 2019 to bolo iba 37 dohľadov zo 719 podnetov. Na nedostatočnú kontrolu v zariadeniach sociálnych služieb upozorňuje aj verejná ochrankyňa práv.[354]
- Systém dohľadu bude nutné zosúladiť s novým systémom posudkovej činnosti (reforma 2) a novým systémom financovania formou osobného rozpočtu (reforma 1).

Ciele:

- Systém dohľadu sa zjednotí a posilní vytvorením nezávislého orgánu dohľadu, ktorý zabezpečí:
    - dohľad nad zabezpečením poskytovania sociálnych služieb;

[350] Zmluva o fungovaní EÚ, čl. 107 a 108, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0021.01/DOC_3&format=PDF
[351] Zákon č. 358/2015 Z. z. (Zákon o štátnej pomoci), https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/358/20160101
[352] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0651
[353] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1407/2013, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1407
[354] Verejná ochrankyňa práv, Systém kontroly v zariadeniach sociálnych služieb so zameraním na seniorov, 2019, «https://www.vop.gov.sk/files/Sprava_system_kontroly_zariadeni_pre_seniorov_4.pdf

- dohľad nad kvalitou poskytovania sociálnych služieb;
- dohľad nad kvalitou a rozsahom pomoci, na ktorej zabezpečenie sa poskytuje osobný rozpočet (súvisí s reformou 1);
- dohľad nad poskytovaním zdravotnej starostlivosti v sociálnych službách, v súčinnosti s Úradom pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou.

- Budú definované nové podmienky kvality starostlivosti v zariadeniach aj v domácnostiach. Nové podmienky budú v súlade s metodikou hodnotenia kvality Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) QualityRights Toolkit a prispejú k naplneniu záväzkov dohovoru zabezpečiť osobám so zdravotným postihnutím ochranu pred krutým, neľudským či ponižujúcim zaobchádzaním alebo trestaním (čl. 15 dohovoru) a ochranu pred všetkými formami vykorisťovania, násilia a zneužívania (čl. 16 dohovoru). Súčasťou dohľadu bude aj poskytovanie metodickej podpory poskytovateľom sociálnych služieb a neformálnym opatrovateľom vedúce k zvyšovaniu kvality poskytovanej pomoci.
- Nový orgán dohľadu bude mať približne 165 inšpektorov, z toho 33, ktorí už pôsobia v systéme (vykonávajú kontrolu, dohľad a hodnotenie kvality ako zamestnanci MPSVR SR a ÚPSVAR).

Implementácia:

- Za vypracovanie a predloženie návrhu novej legislatívy, ako aj implementáciu, je zodpovedná primárne Sekcia sociálnej politiky MPSVR SR.
- Investíciou sa zabezpečí infraštruktúra pre fungovanie orgánu dohľadu – ústredia ako aj 8 krajských pobočiek. Zároveň sa pripravia materiálno-technické podmienky pre nový orgán dohľadu – autá, počítačové vybavenie a ďalšie nevyhnutné predpoklady na činnosť.
- V období 07/2021 – 12/2021 bude MPSVR SR vykonávať nábor nových 47 inšpektorov, v rovnakom období bude prebiehať aj vzdelávanie súčasných aj budúcich zamestnancov v oblasti metodiky výkonu dohľadu podľa pripravovanej právnej úpravy. Dosiahnutie cieľového počtu inšpektorov sa predpokladá v roku 2023.

Adresát:

MPSVR SR, miestna a regionálna územná samospráva, poskytovatelia sociálnych služieb;

Štátna pomoc:

Opatrenia, prostredníctvom ktorých môže byť poskytnutá štátna pomoc alebo minimálna pomoc[355], budú posúdené z hľadiska pravidiel v oblasti štátnej pomoci[356]. Pomoc v rámci týchto opatrení možno poskytnúť, len ak bude v súlade s osobitnými predpismi pre oblasť štátnej pomoci, resp. minimálnej pomoci[357] [358].

Časový rozvrh:

- Pôsobnosť nového orgánu dohľadu bude upravená v samostatnom zákone v oblasti dohľadu nad sociálnou starostlivosťou, ktorý bude schválený do Q1 2022.
- Infraštruktúra pre zabezpečenie dohľadu bude vybudovaná najneskôr do Q1 2024.

a. Investície

Hlavný cieľ Investícii 1-3:

Hlavným cieľom investícii v tomto komponente je zvýšiť regionálnu dostupnosť služieb s dôrazom na potreby a preferencie ľudí, ktorí vyžadujú starostlivosť.

[355] Zmluva o fungovaní EÚ, čl. 107 a 108, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0021.01/DOC_3&format=PDF
[356] Zákon č. 358/2015 Z. z. (Zákon o štátnej pomoci), https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/358/20160101
[357] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0651
[358] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1407/2013, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1407

Investícia 1: Rozšírenie kapacít komunitnej sociálnej starostlivosti

Výzvy:

- V ponuke formálnych sociálnych služieb prevládajú pobytové služby inštitucionálneho charakteru – na Slovensku žije v pobytových zariadeniach 28,6%[359] ľudí odkázaných na dlhodobú starostlivosť, čo je výrazne viac než v susednom Česku (20%)[360] alebo Nemecku (20%)[361].
- V pobytovej sociálnej starostlivosti prevládajú veľkokapacitné zariadenia nad menšími komunitnými zariadeniami. 73%[362] klientov v pobytovej sociálnej starostlivosti je v zariadení s kapacitou väčšou ako 40 miest.
- Deinštitucionalizácia dlhodobej starostlivosti na Slovensku je pomalá z dôvodu procesných aj finančných prekážok. Legislatívne zmeny v roku 2014 obmedzili vznik veľkokapacitných zariadení, avšak neprišlo k adekvátnemu rozvoju komunitných služieb. Od roku 2016 dokonca ubúdajú kapacity denných stacionárov z dôvodu zmeny podmienok financovania a prevádzky.
- Mnohé zariadenia sú energeticky nevyhovujúce staré budovy, ktoré nespĺňajú podmienky dohovoru, ani vyžadované hygienické podmienky dané vyhláškou MZ SR. Na základe analýzy investičných projektov v rámci regionálneho operačného programu zameraného na rekonštrukcie zariadení sociálnych služieb v období 2010-2012, je možné konštatovať, že energetická náročnosť mnohých budov je stále vysoká. Hlavným dôvodom sú práve neúčelové a historické budovy, v ktorých ani zateplenie, či výmena okien, nedokáže znížiť energetickú náročnosť na primerané hodnoty.
- Vo viacerých pobytových zariadeniach boli expertami identifikované[363] závažné riziká ohrozujúce zdravie alebo život prijímateľov. Ide najmä o riziko šírenia infekčných ochorení (aktuálne výrazne viditeľné pri súčasnej pandemickej situácii), riziko požiarov a s ním súvisiace problémy pri evakuácií z budov; nedostatočná bezbariérovosť, ktorá zvyšuje riziko úrazov a stresory prostredia.
- Záťaž rodín, ktoré sa starajú o odkázaných príbuzných je neprimeraná aj z dôvodu nedostatku formálnych ambulantných a terénnych služieb. Hoci legislatíva garantuje poberateľom príspevku na opatrovanie (opatrovateľom) poskytovanie odľahčovacej služby v rozsahu 30 dní ročne, z 57 048 opatrovateľov ju využilo v roku 2019 len 259[364]. Iba 611 opatrovateľov využilo pre svojho príbuzného popri opatrovaní aj ambulantnú službu.

Ciele:

- Výrazne sa navýšia najmä kapacity pobytových zariadení komunitného typu (napr. podporované bývanie). Umožní sa presun časti klientov z veľkokapacitných zariadení do menších zariadení komunitného typu. Zároveň bude časť nových kapacít určená pre nových prijímateľov.
- Nové ambulantné zariadenia (napr. denný stacionár, rehabilitačné stredisko) prispejú k urýchleniu deinštucionalizácie a zároveň znížia záťaž neformálnych opatrovateľov. Táto investícia umožní pokryť súčasný nepokrytý dopyt a pripraví systém na predpokladaný rast dopytu po zmene systému financovania.
- Investície podporia aj výstavbu nových nízkokapacitných zariadení sociálno-zdravotnej starostlivosti (napr. špecializované zariadenie) s komplexnými potrebami.
- Rozvoj služieb na komunitnej úrovni a proces deinštitucionalizácie výrazne podporí aj reforma systému financovania. (reforma 1).

Implementácia:

- Plánovanie nových kapacít v zariadeniach komunitného typu vzniknutých transformáciou existujúcich zariadení verejných aj neverejných poskytovateľov bude reflektovať pripravenosť projektov transformácie.

[359] Výpočet ÚHP MF SR na základe dát z výkazov Soc 1-01 (ŠÚ SR), V11-01 a V7-01 (MPSVR) a dát o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ŤZP (MPSVR SR)
[360] «https://www.statistikaamy.cz/2019/12/18/co-rikaji-data-za-prispevky-na-peci-o-osobach-se-zdravotnim-postizenim/»
[361] «https://www.destatis.de/EN/Themes/Society-Environment/Health/Long-Term-Care/Tables/people-long-term-care.html»
[362] Výpočty ÚHP MF SR na základe dát z Centrálneho registra poskytovateľov sociálnych služieb.
[363] ROLLOVÁ, L. -- KONČEKOVÁ, D. Elimination of risks in social care facilities. In PEŘINKOVÁ, M. -- JÜTTNEROVÁ SANDRA, -- VIDECKÁ LUCIE. Architecture in Perspective 2020. Proceedings of the International Conference. Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, 2020, p. 251--254. ISBN 978-80-248-4450-3.
[364] Údaje z výkazu V11-01, https://www.upsvr.gov.sk/buxus/generate_page.php?page_id=431393

V súčasnosti je v Národnom projekte Deinšititucionalizácia – Podpora transformačných tímov zapojených 49 (+18 v roku 2021) zariadení sociálnych služieb v ktorých žije 7 323 prijímateľov sociálnych služieb. Tieto zariadenia sa aktívne pripravujú na vytváranie nových služieb na komunitnej úrovni ako aj pobytových služieb dlhodobej starostlivosti.[365] Plánované nové kapacity budú otvorené aj poskytovateľom sociálnych služieb, ktorí nie sú zapojení Národnom projekte Deinštitucionalizácia – Podpora transformačných tímov, ak budú poskytovať služby komunitného typu.

- Ambulantné služby verejných aj neverejných poskytovateľov budú regionálne rozmiestnené vzhľadom na súčasné pokrytie a predpokladaný budúci dopyt, ako aj pripravenosť samospráv.
- Kapacity nových nízkokapacitných sociálno-zdravotných zariadení verejných aj neverejných poskytovateľov budú rozmiestnené podľa analýzy potrieb v regiónoch.

Adresát:

MPSVR SR, miestna a regionálna územná samospráva, verejní a neverejní poskytovatelia sociálnych služieb

Štátna pomoc:

Opatrenia, prostredníctvom ktorých môže byť poskytnutá štátna pomoc alebo minimálna pomoc[366], budú posúdené z hľadiska pravidiel v oblasti štátnej pomoci[367]. Pomoc v rámci týchto opatrení možno poskytnúť, len ak bude v súlade s osobitnými predpismi pre oblasť štátnej pomoci, resp. minimálnej pomoci[368] [369].

Časový rozvrh:

- Investície do rozšírenia siete ambulantných a komunitných pobytových zariadení budú realizované priebežne v rokoch 2021-Q2 2026.
- MPSVR SR do Q3 2021 predloží investičný plán pre implementáciu Investície 1.
- Investície sa budú realizovať formou výziev, ktoré budú otvorené poskytovateľom sociálnych služieb bez ohľadu na typ zriaďovateľa. Dôležitá bude rýchla a priebežná informovanosť potencionálnych prijímateľov.
- MPSVR SR bude zabezpečovať obsahovú aj projektovú podporu. O špecifických podmienkach výziev bude informovať potencionálnych prijímateľov po schválení Plánu obnovy a odolnosti SR prostredníctvom stretnutí so zástupcami regionálnej a miestnej samosprávy ako aj cez informačné semináre pre poskytovateľov.
- MPSVR SR počíta s obdobím troch mesiacov na konzultácie k zámerom po obsahovej aj architektonickej stránke. Následne sa uskutoční zber projektových zámerov so zreteľom na stav pripravenosti projektov.
- V Q4/2021 bude výzva vyhlásená a budú prebiehať konzultácie k podávaniu žiadostí verejnými aj neverejnými poskytovateľmi MPSVR SR má zámer zjednodušiť verejné obstarávanie na projektovú a stavebnú dokumentáciu obstaraním rámcovej zmluvy.

Investícia 2: Rozšírenie a obnova kapacít následnej a ošetrovateľskej starostlivosti

Výzvy:

- Súčasný systém zdravotnej starostlivosti nedokáže včas identifikovať a adresovať riziko vzniku odkázanosti na dlhodobú starostlivosť. Chýba legislatívne vymedzenie a kapacity následnej starostlivosti, ktorej cieľom je doliečenie pacienta po hospitalizácií a maximalizácia jeho rehabilitačného potenciálu. Nedostatočné kapacity pre doliečenie pacienta prispievajú k zbytočným rehospitalizáciám na akútnych lôžkach.

365 Informácie o zapojených poskytovateľoch dostupné na: «https://npdi.gov.sk/»
366 Zmluva o fungovaní EÚ, čl. 107 a 108, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0021.01/DOC_3&format=PDF
367 Zákon č. 358/2015 Z. z. (Zákon o štátnej pomoci), https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/358/20160101
368 Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0651
369 Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1407/2013, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1407

- Kapacity domácej ošetrovateľskej starostlivosti (ADOS) nie sú postačujúce. V porovnaní s Českou republikou ju prijíma o 30% menší podiel populácie[370]. Minimálna sieť poskytovateľov je určená počtom 809 sestier (FTE) na územie SR a nemenila sa od roku 2008.

Ciele:

- Nové kapacity následnej lôžkovej starostlivosti prispejú k adekvátnemu doliečeniu pacienta. V krátkodobom horizonte sa zníži riziko jeho rehospitalizácie, v dlhodobom horizonte predchádza kvalitná následná starostlivosť vzniku potreby dlhodobej starostlivosti, alebo aspoň spomalí progres odkázanosti.
- V prípade krehkých pacientov, či osôb po ťažkých úrazoch je východiskovou pre stabilizáciu ich stavu predovšetkým intenzívna ošetrovateľská a sociálna starostlivosť. Potrebné je zabezpečenie preklenutia kritického obdobia po prepustení pacienta z nemocnice, kedy je potrebné posúdenie a intervencie pre stabilizáciu stavu a komplexný manažment pokračujúcej dlhodobej starostlivosti.
- Investície prispejú k rozšíreniu a obnove siete domácej ošetrovateľskej starostlivosti. Navýšenie počtu poskytovateľov siete je krokom k naplneniu optimálnej siete, ktorá bude určená v ďalších krokoch. Investície do obnovy vybavenia existujúcich poskytovateľov zvýšia kvalitu poskytovanej starostlivosti.

Implementácia:

- Predpokladom pre investície do rekonštrukcie oddelení sú legislatívne zmeny, najmä schválenie optimalizácie siete nemocníc (komponent 11) a zákona v oblasti dlhodobej a paliatívnej starostlivosti (bližšie v časti *Reforma 1*), ktorým sa jasne zadefinuje následná starostlivosť a jej prepojenie na iné typy starostlivosti.
- Prioritou v investíciách bude transformácia časti súčasných chronických a akútnych lôžok na lôžka následnej starostlivosti. V nadväznosti na určenie novej optimálnej siete nemocníc sa očakáva uvoľnenie časti súčasných akútnych lôžok pre potreby následnej starostlivosti. (komponent 11 *Moderná a dostupná ústavná a akútna starostlivosť*).
- Pre úspešnú implementáciu navrhovanej transformácie je nevyhnutná intenzívna spolupráca v rámci MZ SR, ako aj spolupráca s MPSVR SR.
- MZ SR do Q3 2021 predloží investičný plán pre implementáciu Investície 2.
- O financovanie projektov v rámci investície sa budú môcť uchádzať všetci poskytovatelia zdravotnej starostlivosti bez ohľadu na typ zriaďovateľa a to formou výzvy, ktorú zverejní MZ SR.

Adresát:

MZ SR, poskytovatelia zdravotnej starostlivosti, zdravotné poisťovne, samosprávy,

Štátna pomoc:

Opatrenia, prostredníctvom ktorých môže byť poskytnutá štátna pomoc alebo minimálna pomoc[371], budú posúdené z hľadiska pravidiel v oblasti štátnej pomoci[372]. Pomoc v rámci týchto opatrení možno poskytnúť, len ak bude v súlade s osobitnými predpismi pre oblasť štátnej pomoci, resp. minimálnej pomoci[373] [374].

Časový rozvrh:

- Rekonštrukcia lôžok následnej starostlivosti v nemocniciach bude realizovaná priebežne v rokoch 2022-Q2 2026.
- Vybavenie nových a existujúcich ADOS bude realizované priebežne v rokoch 2021-2025. Investície do ADOS sa budú realizovať formou výziev. Dôležitá bude rýchla a priebežná informovanosť potencionálnych prijímateľov.

[370] Údaje za ČR: ÚZIS: Zdravotnícka ročenka. Dostupné na: «https://www.uzis.cz/index.php?pg=record&id=8280» ; Údaje za SR: Výkaz A20-01 (NCZI)
[371] Zmluva o fungovaní EÚ, čl. 107 a 108, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0021.01/DOC_3&format=PDF
[372] Zákon č. 358/2015 Z. z. (Zákon o štátnej pomoci), https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/358/20160101
[373] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0651
[374] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1407/2013, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1407

Investícia 3: Rozšírenie a obnova kapacít paliatívnej starostlivosti

Výzvy:

- Sieť paliatívnych služieb pre pacientov v terminálnom štádiu chronického ochorenia nie je postačujúca. V dostupnosti služieb navyše existujú výrazné regionálne rozdiely. Legislatívne určená minimálna sieť mobilných hospicov, hospicov a paliatívnych oddelení nezodpovedá odporúčaniam medzinárodných odborných organizácií (WHO, EAPC), ani potrebám obyvateľstva. Tieto minimálne požiadavky navyše nie sú vo viacerých krajoch naplnené. Paliatívne oddelenia sú zriadené iba v 3 z 8 krajov.
- Nedostatok terénnych paliatívnych služieb výrazne obmedzuje možnosť výberu miesta dožitia u terminálne chorých pacientov. Väčšina obyvateľov preferuje zomrieť v prirodzenom prostredí[375]. Podľa odporúčaní odborných organizácií by malo mať Slovensko približne 55 mobilných hospicov[376], v súčasnosti ich je 25, ale iba 6 z nich zabezpečuje služby paliatológa, ktoré sú nevyhnutnou súčasťou starostlivosti.
- Iba jeden z 25 mobilných hospicov je zriadený priamo v ústavnom zdravotníckom zariadení. Znižuje to mieru efektivity a kontinuity starostlivosti.
- Mnohí poskytovatelia terénnej a ústavnej paliatívnej starostlivosti nedisponujú dostatočným materiálno-technickým vybavením na poskytovanie starostlivosti podľa moderných terapeutických postupov.

Ciele:

- Dostupné a kvalitné služby paliatívnej starostlivosti zabezpečia terminálne chorým pacientom dôstojné prežitie posledných mesiacov života v domácom prostredí alebo v inom prostredí podľa ich osobnej preferencie, s cieľom čo najdlhšie zachovať autonómiu a dôstojnosť zomierajúceho človeka.
- Naplní sa optimálna sieť paliatívnych oddelení a kamenných hospicov. Tieto zariadenia, resp., oddelenia budú poskytovať paliatívnu starostlivosť v súlade s koncepciou paliatívnej starostlivosti a novým zákonom o dlhodobej a paliatívnej starostlivosti (Reforma 1).
- Zriaďovaním mobilných hospicov pri kamenných hospicoch a paliatívnych oddeleniach sa posilní kontinuita a kvalita starostlivosti. Zároveň sa vyrovnajú regionálne rozdiely v dostupnosti služieb a zvýši sa podiel pacientov s chronickým nevyliečiteľným ochorením, ktorí zomrú v domácom prostredí.
- Investíciou do vybudovania nových nízkokapacitných kamenných hospicov sa zlepší ich regionálna dostupnosť. Investície do rekonštrukcie existujúcich hospicov a do mobilných hospicov zlepšia materiálno-technické vybavenie a pomôžu tak zvýšiť kvalitu poskytovanej starostlivosti, v súlade s novými požiadavkami, ktoré vyplynú z legislatívnych úprav.

Implementácia:

- Nové paliatívne oddelenia vzniknú v nadväznosti na optimalizáciu siete nemocníc, ktorá určí regionálne rozmiestnenie akútnych paliatívnych lôžok. Časť nových paliatívnych lôžok bude vytvorená v nových, resp. rekonštruovaných nemocniciach v rámci investícií v komponente 11.
- MZ SR do Q3 2021 predloží investičný plán pre implementáciu Investície 3.
- O financovanie projektov v rámci investície sa budú môcť uchádzať všetci poskytovatelia zdravotnej starostlivosti bez ohľadu na typ zriaďovateľa a to formou výzvy, ktorú zverejní MZ SR.

Adresát:

MZ SR, poskytovatelia zdravotnej starostlivosti, zdravotné poisťovne, neziskové organizácie, samosprávy

Štátna pomoc:

[375] Závěrečná zpráva z kvantitativního výzkumu pro Viaticus 2019, https://www.zomieranie.sk/files/pdf/prieskum-2019-zverejnenie.pdf

[376] Európska asociácia pre paliatívnu starostlivosť, https://www.researchgate.net/publication/279547069_White_paper_on_standards_and_norms_for_hospice_and_palliative_care_in_Europe_Part_1

Opatrenia, prostredníctvom ktorých môže byť poskytnutá štátna pomoc alebo minimálna pomoc[377], budú posúdené z hľadiska pravidiel v oblasti štátnej pomoci[378]. Pomoc v rámci týchto opatrení možno poskytnúť, len ak bude v súlade s osobitnými predpismi pre oblasť štátnej pomoci, resp. minimálnej pomoci[379] [380].

Časový rozvrh:

- Rekonštrukcia lôžok paliatívnej starostlivosti v nemocniciach bude realizovaná priebežne v rokoch 2022-2025.
- Výstavba a obnova kamenných hospicov bude realizovaná priebežne v rokoch 2022-2025.
- Vybavenie nových a existujúcich mobilných hospicov bude realizované priebežne v rokoch 2021-2025.

4. Otázky strategickej autonómie a bezpečnosti

Komponent sa významne nedotýka otázky strategickej autonómie.

5. Cezhraničné projekty a projekty pokrývajúce viaceré členské štáty

V rámci navrhovaných reforiem a investícií v komponente sa priamo nepočíta s cezhraničnými a viacnárodnými projektami, avšak realizované opatrenia budú mať pozitívny európsky a regionálny dopad.

6. Zelený rozmer komponentu

Budovy:

- Nové a rekonštruované zariadenia sociálnych služieb budú energeticky efektívne a bezbariérové. Umožní to postupný presun z veľkokapacitných zariadení, ktorými sú často zastarané a energeticky neefektívne budovy/kaštiele do nových komunitných a ambulantných zariadení.
- V prípade obnovy budov je minimálnym cieľom splniť v priemere úsporu primárnej energie na úrovni 30% a dosiahnuť tým 100% príspevok k zelenému kritériu v rámci intervenčného poľa 026bis.
- V rámci zeleného kritéria sú opatrenia označené 026bis len opatrenia energetickej efektívnosti priamo súvisiace s dosahovaním úspor primárnej energie. Medzi uvedené opatrenia patria: zateplenie obvodových stien, striech, stropu a podláh, obnova vykurovacích, chladiacich a vzduchotechnických systémov , výmena otvorových výplní (okien, dverí), tieniaca technika, integrácia obnoviteľných zdrojov energie, inštalácia tepelných čerpadiel, alternatívne v prípade vysokej energetickej účinnosti nízkoemisné spaľovacie zariadenia, montáž zelených striech, obnova osvetlenia a všetky ostatné opatrenia prispievajúce k úsporám primárnej energie. Jednotlivé opatrenia budú realizované s prihliadnutím na maximálne možné využívanie ekologicky menej škodlivých materiálov.
- Náklady spojené s opatreniami energetickej efektívnosti boli odhadnuté na základe analýzy spracovanej pre tento účel externých expertom Európskej komisie, prepočítané cez podlahovú plochu jednotlivých obnovovaných budov.
- Dosiahnutie stanoveného cieľa úspory primárnej energie na úrovni 30% sa bude validovať energetickým certifikátom, ktorý bude súčasťou každého zrealizovaného projektu.
- Tam kde je to technicky a ekonomicky možné, je vhodné aplikovať opatrenia na zvýšenie odolnosti proti možným negatívnym klimatickým vplyvom, ako napr. zachytávanie dažďovej vody, realizácia vegetačných striech a iné. Na investície spojené so zvyšovaním energetickej efektívnosti budov bude môcť byť využitý model garantovanej energetickej služby v zmysle zákona 321/2014 Z.z. o energetickej efektívnosti. Časť prostriedkov na obnovu verejných budov je možné využiť pomocou finančných nástrojov. Finančné nástroje budú aplikované cez Slovak Investment Holding, a.s. formou garantovaných energetických služieb.

[377] Zmluva o fungovaní EÚ, čl. 107 a 108, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0021.01/DOC_3&format=PDF
[378] Zákon č. 358/2015 Z. z. (Zákon o štátnej pomoci), https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/358/20160101
[379] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0651
[380] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1407/2013, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1407

Doprava:

- Zamestnanci nového orgánu dohľadu a noví posudkoví pracovníci budú na prepravu využívať hybridné vozidlá, ktorých emisie $C0_2$ nepresahujú 50g/km.

7. Digitálny rozmer komponentu

- Digitalizácia posudkovej činnosti výrazne zníži administratívnu záťaž pre lekárov aj osoby so zdravotným postihnutím. Nový posudkový systém podporí prepojenie medzi systémom elektronického zdravotníctva (e-zdravie) a informačným systémom sociálnych služieb. Týmto umožní otestovať prepojenie sociálnych a zdravotných systémov, ktoré môže byť v budúcnosti využité na širšie spektrum služieb. (napr. posudzovanie invalidity)
- Nové digitálne technológie (napr. detektory pádov) prispejú k vytvoreniu bezpečného prostredia v komunitných sociálnych službách. Využívanie nových technológií odbremení záťaž personálu a skvalitní starostlivosť.
- Úrad dohľadu nad sociálnou starostlivosťou bude mať k dispozícii IT riešenia na prepojenie s digitálnymi službami verejnej správy.
- Uvedené systémy a technológie zvýšia nároky na digitálne zručnosti personálu.

8. Zásada „výrazne nenarušiť" („do no significant harm“, DNSH)

Všetky opatrenia v komponente *Dostupná a kvalitná dlhodobá sociálno-zdravotná starostlivosť* budú pripravované a realizované s plným rešpektovaním zásady „výrazne nenarušiť“ ani jeden zo šiestich environmentálnych cieľov podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2020/852 z 18. júna 2020 o vytvorení rámca na uľahčenie udržateľných investícií. Podrobné posúdenia dopadov jednotlivých opatrení sú uvedené priamo v dotazníku zásady „výrazne nenarušiť“, ktorý je priložený.

Reforma 1: Reforma integrácie a financovania dlhodobej sociálnej a zdravotnej starostlivosti

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Opatrenia uvedenej reformy nemajú žiadny predvídateľný vplyv na environmentálny cieľ v súvislosti s priamymi a primárnymi nepriamymi účinkami opatrenia počas ich životného cyklu.
Adaptácia na zmenu klímy		X	
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	

Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	

Reforma 2: Reforma posudkovej činnosti
Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť"	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie", uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Opatrenia uvedenej reformy nemajú žiadny predvídateľný vplyv na environmentálny cieľ v súvislosti s priamymi a primárnymi nepriamymi účinkami opatrenia počas ich životného cyklu.
Adaptácia na zmenu klímy		X	
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	

3. Reforma dohľadu nad sociálnou starostlivosťou a zabezpečenie infraštruktúry pre jej implementáciu

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť"	*Áno*	*Nie*	*Ak ste zvolili možnosť „nie", uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Nové administratívne priestory sa budú nachádzať v existujúcich verejných alebo súkromných administratívnych budovách, pričom sa nepredpokladá žiadny vplyv na emisie skleníkových plynov. Podporené budú automobily kategórie M1 s

			nulovými emisiami (na elektrický pohon / vodík / palivové články), alebo nízkymi emisiami pod 50 g CO2 / km (plug-in hybridné elektromobily).
Adaptácia na zmenu klímy		X	Nové administratívne priestory sa budú nachádzať v existujúcich verejných alebo súkromných administratívnych budovách. Pri týchto projektoch sa nepredpokladá výrazné narušenie adaptácie na zmenu klímy. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Nové administratívne priestory sa budú nachádzať v existujúcich verejných alebo súkromných administratívnych budovách. Exekúcia projektov nebude mať výrazný vplyv na ochranu vôd. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Nové administratívne priestory sa budú nachádzať v existujúcich verejných alebo súkromných administratívnych budovách, pričom sa nepredpokladá žiadny vplyv na emisie skleníkových plynov. Nové vozidlá pre pracovníkov orgánu dohľadu budú spĺňať Kritériá zeleného verejného obstarávania EÚ v oblasti cestnej dopravy[381]. Pri investíciách do materiálového vybavenia budú vyžadované a plnené podmienky zeleného verejného obstarávania. Prvoradý princíp je nákup energeticky účinných zariadení so zníženým environmentálnym vplyvom, pričom existujú možnosti na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu. Pri investíciách sa bude postupovať podľa odporúčaní pre danú skupinu produktov, tak ako ich definuje EÚ a Slovenská republika: Kritériá GPP EÚ pre počítače a monitory: https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/toolkit/computers%20and%20monitors/SK.pdf Kritériá GPP EÚ pre elektrické a elektronické zariadenia používané v odvetví zdravotnej starostlivosti (EEZ pre zdravotnú starostlivosť) https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/criteria/health/SK.pdf Kritériá GPP EÚ pre zobrazovacie zariadenia: https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/criteria/imaging/SK.pdf
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Nové administratívne priestory sa budú nachádzať v existujúcich verejných alebo súkromných administratívnych budovách, pričom sa nepredpokladá žiadny vplyv na emisie skleníkových plynov.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Nové administratívne priestory sa budú nachádzať v existujúcich verejných alebo súkromných administratívnych budovách. Nepredpokladáme preto výrazný vplyv na biodiverzitu a ekosystém.

Investícia 1: Rozšírenie kapacít komunitnej sociálnej starostlivosti

a) Výstavba nových budov

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

[381] «https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/criteria/transport_sk.pdf»

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	*Áno*	*Nie*	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Časť investícií je určená na novostavbu nových zariadení rodinného typu, resp. ambulantných služieb. Výstavba nových budov bude vyhovovať všetkým príslušným platným národným / regionálnym predpisom týkajúcim sa energetických a uhlíkových parametrov. Aby sa zabránilo zablokovaniu a narušeniu cieľov v oblasti zmierňovania zmeny klímy, výstavba nových budov nebude určená pre ťažbu, skladovanie, prepravu alebo výrobu fosílnych palív a tieto investície nebudú predmetom podpory.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Vzhľadom na predpoklad využitia moderných, environmentálne priaznivých materiálov a technológií sa pri týchto projektoch nepočíta s výrazným narušením adaptácie na zmenu klímy. Pri investíciách bude odporúčané, aby boli stavebné investičné projekty v súlade so Stratégiou adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy[382] z roku 2018 a jej akčným plánom. Kde je to vhodné, budú pri navrhovaní budov vzaté do úvahy prvky zelenej infraštruktúry a adaptačné investície pre budovy.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Všetky príslušné spotrebiče vody (sprchové riešenia, sprchy, kohútiky, WC, WC misy a splachovacie nádržky, pisoárové misy a splachovacie nádržky, vane) musia patriť do dvoch najlepších tried spotreby vody podľa platného značenia v EÚ (EU Water Label - http://www.europeanwaterlabel.eu/).
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Najmenej 70% (hmotnostných) nebezpečného stavebného a demolačného odpadu (s výnimkou prirodzene sa vyskytujúceho materiálu uvedeného v kategórii 17 05 04 v zozname odpadov EÚ 585), ktorý vznikne na stavbe, musí byť pripravený na opätovné použitie alebo zaslané na recykláciu, alebo na iné zhodnotenie materiálu vrátane operácií ako je zasypávanie, pri ktorých sa pomocou odpadu nahrádzajú iné materiály.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Bude sa dbať na to, aby stavebné prvky a materiály neobsahovali azbest ani látky vzbudzujúce veľké obavy podľa autorizačného zoznamu (Authorisation List) nariadenia REACH. Ak sa nová stavba nachádza na potenciálne kontaminovanom mieste (brownfield), musí byť tento objekt predmetom prieskumu na potenciálne kontaminanty, napríklad pomocou normy BS 10175.

[382] «https://www.minzp.sk/files/odbor-politiky-zmeny-klimy/strategia-adaptacie-sr-zmenu-klimy-aktualizacia.pdf»

Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Výstavba sa predpokladá v zastavaných územiach miest bez špeciálneho statusu ochrany. Nová výstavba nebude prebiehať na chránených prírodných územiach, ako sú pozemky označené ako Natura 2000, Svetové dedičstvo UNESCO a kľúčové oblasti biodiverzity (KBA). Nová výstavba nebude prebiehať na ornej alebo zelenej pôde s uznávanou vysokou hodnotou biodiverzity a na pôde, ktorá slúži ako biotop ohrozených druhov (flóry a fauny) uvedených na európskom červenom zozname a / alebo červenom zozname IUCN. Najmenej 70% všetkých výrobkov z dreva použitých v novej konštrukcii na konštrukcie, obklady a povrchové úpravy bude recyklovaných / opätovne použitých, alebo pochádzajú z trvalo udržateľne obhospodarovaných lesov, ako sú certifikované certifikačnými auditmi tretích strán vykonávanými akreditovanými certifikačnými orgánmi, napr. Normy FSC / PEFC alebo ekvivalentné normy.

b) Rekonštrukcia existujúcich budov

Časť 1 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy	X		
Adaptácia na zmenu klímy	X		
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Plánované rekonštrukcie budov, vrátane výmeny kúrenia a chladenia budú mať zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia súvisiace so zachovaním kvality vody a vodných tokov. Rekonštrukcia môže mať pozitívny vplyv na lepšie hospodárenie s vodou a zníženie jej spotreby.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie	X		
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy	X		
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Program renovácie budov sa netýka budov nachádzajúcich sa v oblastiach citlivých na biodiverzitu alebo v ich blízkosti (vrátane siete chránených oblastí

			Natura 2000, lokalít svetového dedičstva UNESCO a kľúčových oblastí biodiverzity, ako aj iných chránených oblastí).

Časť 2 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Otázky	*Áno*	*Nie*	*Vecné odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k značným emisiám skleníkových plynov?		X	Investícia je oprávnená pre intervenčné pole 026bis v prílohe k nariadeniu Plánu obnovy a odolnosti („Recovery and Resilience Facility“, RRF) s koeficientom zmeny klímy 100%. Princíp „výrazne nenarušiť“ je v rovnakom znení platný aj pre obnovu budov, ktorá spadá pod intervenčné pole 085-092 s 0% klimatickým koeficientom. Neočakáva sa, že investícia povedie k významným emisiám skleníkových plynov, pretože je zameraná a má potenciál na zníženie spotreby energie a zvýšenie energetickej účinnosti. Vo výsledku to vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a k výraznému zníženiu emisií skleníkových plynov. Rekonštruované budovy nebudú podporovať tvorbu emisií skleníkových plynov, pretože: - Budovy sa nebudú využívať k ťažbe, skladovaniu, preprave alebo výrobe fosílnych palív. - Program obnovy má potenciál na zníženie spotreby energie, zvýšenie energetickej účinnosti, čo vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a má vplyv na výrazné zníženie emisií skleníkových plynov Ako taká prispeje k národnému cieľu zvýšenia energetickej účinnosti stanovenému v súlade so Smernicou o energetickej efektívnosti (2012/27 / EÚ) a stanovenými národnými príspevkami k plneniu Parížskej dohode o klíme. Renovácie budú podporovať (tam kde je to vhodné a ekonomicky výhodné) inštaláciu solárnych fotovoltaických (FV) panelov ako súčasť renovácií budov a zavádzanie nízko uhlíkových alternatív ako sú tepelné čerpadlá.
Adaptácia na zmenu klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k zvýšenému nepriaznivému vplyvu súčasnej klímy a očakávanej budúcej klímy na samotné opatrenie alebo na ľudí, prírodu či majetok?		X	Klimatické riziká vyplývajúce zo zmeny klímy budú riešené v súlade so Stratégiou adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy (schválená v roku 2018) a na ňu nadväzujúcim Národným akčným plánom pre adaptáciu. Rekonštrukcie budú optimalizované na poskytovanie termálneho komfortu svojim užívateľom, pri ich plánovaní sa budú brať do úvahy riziká (extrémne teploty, odolnosť stavby. Renovácie budú podporovať (tam kde je to vhodné a ekonomicky výhodné) inštalovanie prvkov zelenej infraštruktúry pre chladenie a manažment vody. Nepredpokladajú sa významné negatívne priame a primárne nepriame účinky opatrenia počas jeho životného cyklu na tento environmentálny cieľ.
Prechod na obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie:		X	Opatrenia na renováciu budov budú plniť ciele obehového hospodárstva v súlade s DNSH. Reforma stavebného zákona (komponent 2) vytvorí rámec pre prevencia vzniku stavebného odpadu, ako aj využívanie kvalitnejších a environmentálne vhodnejších materiálov. Renovácia budov bude v súlade s cieľom

Očakáva sa, že opatrenie: i) povedie k výraznému zvýšeniu vzniku, spaľovania alebo zneškodňovania odpadu, s výnimkou spaľovania nerecyklovateľného nebezpečného odpadu, alebo ii) povedie k významnej neefektívnosti priameho alebo nepriameho využívania akéhokoľvek prírodného zdroja v ktorejkoľvek fáze jeho životného cyklu, ktorá nie je minimalizovaná primeranými opatreniami, alebo iii) spôsobí významné a dlhodobé poškodenie životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom?			zabezpečenia toho, že minimálne 70% odpadu na ktorý sa nevzťahujú výnimky (kategória 17 05 04 v Európskom zozname odpadov podľa Rozhodnutia 2000/532/ES) bude pripravených na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu vrátane operácií zasypávania pomocou odpadu, ako náhrady za iné materiály, v súlade s hierarchiou odpadu a Protokolom EÚ o nakladaní s odpadmi zo stavieb a demolácií. Návrhy budov a použité stavebné techniky podporia obehové hospodárstvo v kontexte ISO 20887 alebo iných štandardov na posudzovanie demontovateľnosti alebo prispôsobivosti budov ktoré preukážu, že sú navrhnuté tak, aby boli efektívnejšie z hľadiska zdrojov, prispôsobiteľné, flexibilné a demontovateľné, aby umožnili opätovné použitie a recykláciu. Technické špecifikácie zariadení na výrobu energie z OZ ktoré budú inštalované tam, kde je to technicky možné a ekonomický výhodné budú spĺňať kritériá energetickej a environmentálnej efektívnosti. Tak čo sa týka ich životnosti, opraviteľnosti a recyklovateľnosti.
Prevencia a kontrola znečisťovania: Očakáva sa, že opatrenie povedie k výraznému nárastu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy?		X	Pri rekonštrukcii budov sa nepredpokladá zvýšená produkcia emisií do ovzdušia, vody alebo pôdy. - Výmena starých neefektívnych vykurovacích systémov povedie k zníženiu emisií do ovzdušia a bude mať vplyv na zlepšeniu verejného zdravia (hlavne v oblastiach, kde dochádza k prekročovaniu normy EÚ pre kvalitu ovzdušia stanovené v smernici 2008/50/EÚ). - Prevádzkovatelia vykonávajúci renováciu sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri renovácii budov, neobsahovali nebezpečné a toxické látky (zoznam látok podliehajúcich autorizácii stanoveného v prílohe XIV k Nariadeniu (EK) č. 1907/2006). - Prevádzkovatelia vykonávajúci renovácie sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri renovácii budov, ktoré môžu prísť do styku s obyvateľmi, emitovali menej ako 0,06 mg formaldehydu na m^3 materiálu alebo zložky a menej ako 0,001 mg kategórie 1A. a 1B karcinogénnych prchavých organických zlúčenín na m^3 materiálu alebo zložky a v súlade s testovaním podľa CEN/TS 16516 a ISO 16000-3 alebo inými porovnateľnými štandardizovanými skúšobnými podmienkami a metódami stanovenia limitov. - Budú prijaté opatrenia na zníženie hluku, prachu a emisií znečisťujúcich látok počas rekonštrukčných prác.

Investícia 2: Rozšírenie a obnova kapacít následnej a ošetrovateľskej starostlivosti

a) Prístrojové vybavenie a nákup vozidiel

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas využívania vybavenia a po jeho skončení. Materiálno-technické vybavenie bude nakupované od certifikovaných výrobcov. Podporené budú automobily kategórie M1 a N1 s nulovými emisiami (na elektrický pohon / vodík / palivové články), alebo nízkymi emisiami pod 50 g CO2 / km (plug-in hybridné elektromobily).
Adaptácia na zmenu klímy		X	Investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas využívania vybavenia a po jeho skončení. Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas využívania vybavenia a po jeho skončení. Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy. Ich využitie bude podliehať štandardným postupom a v súlade s opatreniami na nakladanie s odpadom vo fáze používania (údržba) aj na konci životnosti a to aj prostredníctvom opätovného použitia a recyklácie (najmä v dôležitých surovín) a v súlade s hierarchiou odpadu.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas využívania vybavenia a po jeho skončení. Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Investície majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas využívania vybavenia a po jeho skončení. Predmetná administratívna činnosť sama o sebe nemá žiadne signifikantné negatívne environmentálne vplyvy.

b) Rekonštrukcia oddelení následnej starostlivosti

Časť 1 kontrolného zoznamu - dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*

zásady „výrazne nenarušiť“			
Zmiernenie zmeny klímy	X		
Adaptácia na zmenu klímy	X		
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Plánované rekonštrukcie budov, vrátane výmeny kúrenia a chladenia budú mať zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia súvisiace so zachovaním kvality vody a vodných tokov. Rekonštrukcia môže mať pozitívny vplyv na lepšie hospodárenie s vodou a zníženie jej spotreby.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie	X		
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy	X		
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Program renovácie budov sa netýka budov nachádzajúcich sa v oblastiach citlivých na biodiverzitu alebo v ich blízkosti (vrátane siete chránených oblastí Natura 2000, lokalít svetového dedičstva UNESCO a kľúčových oblastí biodiverzity, ako aj iných chránených oblastí).

Časť 2 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Otázky	*Áno*	*Nie*	*Vecné odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k značným emisiám skleníkových plynov?	-	X	Investícia je oprávnená pre intervenčné pole 026bis v prílohe k nariadeniu RRF s koeficientom zmeny klímy 100%. Neočakáva sa, že investícia povedie k významným emisiám skleníkových plynov, pretože je zameraná a má potenciál na zníženie spotreby energie a zvýšenie energetickej účinnosti. Vo výsledku to vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a k výraznému zníženiu emisií skleníkových plynov. Rekonštruované budovy nebudú podporovať tvorbu emisií skleníkových plynov, pretože: - Budovy sa nebudú využívať k ťažbe, skladovaniu, preprave alebo výrobe fosílnych palív. - Program obnovy má potenciál na zníženie spotreby energie, zvýšenie energetickej účinnosti, čo vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a má vplyv na výrazné zníženie emisií skleníkových plynov Ako taká prispeje k národnému cieľu zvýšenia energetickej účinnosti stanovenému v súlade so Smernicou o energetickej efektívnosti (2012/27 / EÚ) a stanovenými národnými príspevkami k plneniu Parížskej dohode o klíme.

			Renovácie budú podporovať (tam kde je to vhodné a ekonomicky výhodné) inštaláciu solárnych FV panelov ako súčasť renovácií budov a zavádzanie nízko uhlíkových alternatív ako sú tepelné čerpadlá. Obnova budov sa bude zhodovať s požiadavkami Energy Performance of Buildings Directive (EPBD).
Adaptácia na zmenu klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k zvýšenému nepriaznivému vplyvu súčasnej klímy a očakávanej budúcej klímy na samotné opatrenie alebo na ľudí, prírodu či majetok?	-	X	Klimatické riziká vyplývajúce zo zmeny klímy budú riešené v súlade so Stratégiou adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy (schválená v roku 2018) a na ňu nadväzujúcim Národným akčným plánom pre adaptáciu. Rekonštrukcie budú optimalizované na poskytovanie termálneho komfortu svojim užívateľom, pri ich plánovaní sa budú brať do úvahy riziká (extrémne teploty, odolnosť stavby. Renovácie budú podporovať (tam kde je to vhodné a ekonomicky výhodné) inštalovanie prvkov zelenej infraštruktúry pre chladenie a manažment vody. Nepredpokladajú sa významné negatívne priame a primárne nepriame účinky opatrenia počas jeho životného cyklu na tento environmentálny cieľ.
Prechod na obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie: Očakáva sa, že opatrenie: i) povedie k výraznému zvýšeniu vzniku, spaľovania alebo zneškodňovania odpadu, s výnimkou spaľovania nerecyklovateľného nebezpečného odpadu, alebo ii) povedie k významnej neefektívnosti priameho alebo nepriameho využívania akéhokoľvek prírodného zdroja v ktorejkoľvek fáze jeho životného cyklu, ktorá nie je minimalizovaná primeranými opatreniami, alebo iii) spôsobí významné a dlhodobé poškodenie životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom?	-	X	Opatrenia na renováciu budov budú plniť ciele obehového hospodárstva v súlade s DNSH. Reforma stavebného zákona (komponent 2) vytvorí rámec pre prevencia vzniku stavebného odpadu, ako aj využívanie kvalitnejších a environmentálne vhodnejších materiálov. Renovácia budov bude v súlade s cieľom zabezpečenia toho, že minimálne 70% odpadu na ktorý sa nevzťahujú výnimky (kategória 17 05 04 v Európskom zozname odpadov podľa Rozhodnutia 2000/532/ES) bude pripravených na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu vrátane operácií zasypávania pomocou odpadu, ako náhrady za iné materiály, v súlade s hierarchiou odpadu a Protokolom EÚ o nakladaní s odpadmi zo stavieb a demolácií. Návrhy budov a použité stavebné techniky podporia obehové hospodárstvo v kontexte ISO 20887 alebo iných štandardov na posudzovanie demontovateľnosti alebo prispôsobivosti budov ktoré preukážu, že sú navrhnuté tak, aby boli efektívnejšie z hľadiska zdrojov, prispôsobiteľné, flexibilné a demontovateľné, aby umožnili opätovné použitie a recykláciu. Technické špecifikácie zariadení na výrobu energie z OZ ktoré budú inštalované tam, kde je to technicky možné a ekonomický výhodné budú spĺňať kritériá energetickej a environmentálnej efektívnosti. Tak čo sa týka ich životnosti, opraviteľnosti a recyklovateľnosti.
Prevencia a kontrola znečisťovania: Očakáva	-	X	Pri rekonštrukcii budov sa nepredpokladá zvýšená produkcia emisií do ovzdušia, vody alebo pôdy.

sa, že opatrenie povedie k výraznému nárastu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy?			- Výmena starých neefektívnych vykurovacích systémov povedie k zníženiu emisií do ovzdušia a bude mať vplyv na zlepšeniu verejného zdravia (hlavne v oblastiach, kde dochádza k prekročovaniu normy EÚ pre kvalitu ovzdušia stanovené v smernici 2008/50/EÚ). - Prevádzkovatelia vykonávajúci renováciu sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri renovácii budov, neobsahovali nebezpečné a toxické látky (zoznam látok podliehajúcich autorizácii stanoveného v prílohe XIV k Nariadeniu (EK) č. 1907/2006). - Prevádzkovatelia vykonávajúci renovácie sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri renovácii budov, ktoré môžu prísť do styku s obyvateľmi, emitovali menej ako 0,06 mg formaldehydu na m^3 materiálu alebo zložky a menej ako 0,001 mg kategórie 1A. a 1B karcinogénnych prchavých organických zlúčenín na m^3 materiálu alebo zložky a v súlade s testovaním podľa CEN/TS 16516 a ISO 16000-3 alebo inými porovnateľnými štandardizovanými skúšobnými podmienkami a metódami stanovenia limitov. - Budú prijaté opatrenia na zníženie hluku, prachu a emisií znečisťujúcich látok počas rekonštrukčných prác.

Investícia 3: Rozšírenie a obnova kapacít paliatívnej starostlivosti

a) Výstavba nových budov a nákup materiálno – technického vybavenia a vozidiel

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	*Áno*	*Nie*	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Časť investícií je určená na výstavbu nových kamenných hospicov. Výstavba nových budov bude vyhovovať všetkým príslušným platným národným / regionálnym predpisom týkajúcim sa energetických a uhlíkových parametrov. Aby sa zabránilo zablokovaniu a narušeniu cieľov v oblasti zmierňovania zmeny klímy, výstavba nových budov nebude určená pre ťažbu, skladovanie, prepravu alebo výrobu fosílnych palív a tieto investície nebudú predmetom podpory. Nakupované hybridné vozidlá budú spĺňať podmienku nulových alebo nízkych emisií (do 50g CO_2/km)
Adaptácia na zmenu klímy		X	Vzhľadom na predpoklad využitia moderných, environmentálne priaznivých materiálov a technológií sa pri týchto projektoch nepočíta s výrazným narušením adaptácie na zmenu klímy. Pri investíciách bude odporúčané, aby boli stavebné investičné projekty v súlade so Stratégiou adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy[383] z roku 2018 a jej akčným plánom. Kde je to vhodné, budú pri navrhovaní

[383] «https://www.minzp.sk/files/odbor-politiky-zmeny-klimy/strategia-adaptacie-sr-zmenu-klimy-aktualizacia.pdf»

			budov vzaté do úvahy prvky zelenej infraštruktúry a adaptačné investície pre budovy.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Inštalované spotrebiče budú doložené údajovými listami výrobkov, prípadne certifikátom budovy. Všetky príslušné spotrebiče vody (sprchové riešenia, sprchy, kohútiky, WC, WC misy a splachovacie nádržky, pisoárové misy a splachovacie nádržky, vane) musia patriť do dvoch najlepších tried spotreby vody podľa platného značenia v EÚ (EU Water Label - http://www.europeanwaterlabel.eu/). Pokiaľ nie je stavba predmetom schválenia procesu EIA, budú počas stavby/rekonštrukcie identifikované a riadené environmentálne riziká vytvorením plánu akým spôsobom im predchádzať a ako ich riešiť.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Najmenej 70% (hmotnostných) nebezpečného stavebného a demolačného odpadu (s výnimkou prirodzene sa vyskytujúceho materiálu uvedeného v kategórii 17 05 04 v zozname odpadov EÚ 585), ktorý vznikne na stavbe, musí byť pripravený na opätovné použitie alebo zaslané na recykláciu, alebo na iné zhodnotenie materiálu vrátane operácií ako je zasypávanie, pri ktorých sa pomocou odpadu nahrádzajú iné materiály.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Bude sa dbať na to, aby stavebné prvky a materiály neobsahovali azbest ani látky vzbudzujúce veľké obavy podľa autorizačného zoznamu (Authorisation List) nariadenia REACH. Ak sa nová stavba nachádza na potenciálne kontaminovanom mieste (brownfield), musí byť tento objekt predmetom prieskumu na potenciálne kontaminanty, napríklad pomocou normy BS 10175.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Výstavba sa predpokladá v zastavaných územiach miest bez špeciálneho statusu ochrany. Nová výstavba nebude prebiehať na chránených prírodných územiach, ako sú pozemky označené ako Natura 2000, Svetové dedičstvo UNESCO a kľúčové oblasti biodiverzity (KBA). Nová výstavba nebude prebiehať na ornej alebo zelenej pôde s uznávanou vysokou hodnotou biodiverzity a na pôde, ktorá slúži ako biotop ohrozených druhov (flóry a fauny) uvedených na európskom červenom zozname a / alebo červenom zozname IUCN. Najmenej 70% všetkých výrobkov z dreva použitých v novej konštrukcii na konštrukcie, obklady a povrchové úpravy bude recyklovaných / opätovne použitých, alebo pochádzajú z trvalo udržateľne obhospodarovaných lesov, ako sú certifikované certifikačnými auditmi tretích strán vykonávanými akreditovanými certifikačnými orgánmi, napr. Normy FSC / PEFC alebo ekvivalentné normy. Stavebné práce sa nebudú uskutočňovať v oblastiach citlivých na biodiverzitu alebo v ich blízkosti (vrátane siete chránených oblastí Natura 2000, lokalít svetového dedičstva UNESCO a kľúčových oblastí biodiverzity, ako aj ďalších chránených oblastí). Ak áno, bude sa vyžadovať súlad s článkom 6 ods. 3 a článkom 12 smernice o biotopoch a článkom 5 smernice o vtákoch.

			Tam kde je to podľa platnej legislatívy potrebné bude stavba predmetom posudzovania vplyvov na životné prostredie (EIA), alebo skríningu v súlade so smernicou EIA.

b) Rekonštrukcia existujúcich budov

Časť 1 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť"	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie", uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy	X		
Adaptácia na zmenu klímy	X		
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Plánované rekonštrukcie budov, vrátane výmeny kúrenia a chladenia budú mať zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia súvisiace so zachovaním kvality vody a vodných tokov. Rekonštrukcia môže mať pozitívny vplyv na lepšie hospodárenie s vodou a zníženie jej spotreby.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie	X		
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy	X		
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Program renovácie budov sa netýka budov nachádzajúcich sa v oblastiach citlivých na biodiverzitu alebo v ich blízkosti (vrátane siete chránených oblastí Natura 2000, lokalít svetového dedičstva UNESCO a kľúčových oblastí biodiverzity, ako aj iných chránených oblastí).

Časť 2 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Otázky	*Áno*	*Nie*	*Vecné odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k značným emisiám skleníkových plynov?	-	X	Investícia je oprávnená pre intervenčné pole 026bis v prílohe k nariadeniu RRF s koeficientom zmeny klímy 100%. Neočakáva sa, že investícia povedie k významným emisiám skleníkových plynov, pretože je zameraná a má potenciál na zníženie spotreby energie a zvýšenie energetickej účinnosti. Vo výsledku to vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej

			hospodárnosti dotknutých budov a k výraznému zníženiu emisií skleníkových plynov. Rekonštruované budovy nebudú podporovať tvorbu emisií skleníkových plynov, pretože: - Budovy sa nebudú využívať k ťažbe, skladovaniu, preprave alebo výrobe fosílnych palív. - Program obnovy má potenciál na zníženie spotreby energie, zvýšenie energetickej účinnosti, čo vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a má vplyv na výrazné zníženie emisií skleníkových plynov Ako taká prispeje k národnému cieľu zvýšenia energetickej účinnosti stanovenému v súlade so Smernicou o energetickej efektívnosti (2012/27 / EÚ) a stanovenými národnými príspevkami k plneniu Parížskej dohode o klíme. Renovácie budú podporovať (tam kde je to vhodné a ekonomicky výhodné) inštaláciu solárnych FV panelov ako súčasť renovácií budov a zavádzanie nízko uhlíkových alternatív ako sú tepelné čerpadlá.
Adaptácia na zmenu klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k zvýšenému nepriaznivému vplyvu súčasnej klímy a očakávanej budúcej klímy na samotné opatrenie alebo na ľudí, prírodu či majetok?	-	X	Klimatické riziká vyplývajúce zo zmeny klímy budú riešené v súlade so Stratégiou adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy (schválená v roku 2018) a na ňu nadväzujúcim Národným akčným plánom pre adaptáciu. Rekonštrukcie budú optimalizované na poskytovanie termálneho komfortu svojim užívateľom, pri ich plánovaní sa budú brať do úvahy riziká (extrémne teploty, odolnosť stavby. Renovácie budú podporovať (tam kde je to vhodné a ekonomicky výhodné) inštalovanie prvkov zelenej infraštruktúry pre chladenie a manažment vody. Nepredpokladajú sa významné negatívne priame a primárne nepriame účinky opatrenia počas jeho životného cyklu na tento environmentálny cieľ.
Prechod na obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie: Očakáva sa, že opatrenie: i) povedie k výraznému zvýšeniu vzniku, spaľovania alebo zneškodňovania odpadu, s výnimkou spaľovania nerecyklovateľného nebezpečného odpadu, alebo ii) povedie k významnej neefektívnosti priameho alebo nepriameho využívania akéhokoľvek prírodného zdroja v ktorejkoľvek fáze jeho životného cyklu, ktorá nie je minimalizovaná	-	X	Opatrenia na renováciu budov budú plniť ciele obehového hospodárstva v súlade s DNSH. Reforma stavebného zákona (komponent 2) vytvorí rámec pre prevencia vzniku stavebného odpadu, ako aj využívanie kvalitnejších a environmentálne vhodnejších materiálov. Renovácia budov bude v súlade s cieľom zabezpečenia toho, že minimálne 70% odpadu na ktorý sa nevzťahujú výnimky (kategória 17 05 04 v Európskom zozname odpadov podľa Rozhodnutia 2000/532/ES) bude pripravených na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu vrátane operácií zasypávania pomocou odpadu, ako náhrady za iné materiály, v súlade s hierarchiou odpadu a Protokolom EÚ o nakladaní s odpadmi zo stavieb a demolácií. Návrhy budov a použité stavebné techniky podporia obehové hospodárstvo v kontexte ISO 20887 alebo iných štandardov na posudzovanie demontovateľnosti alebo prispôsobivosti budov ktoré preukážu, že sú navrhnuté tak, aby boli efektívnejšie z hľadiska zdrojov, prispôsobiteľné, flexibilné a demontovateľné, aby umožnili opätovné použitie a recykláciu. Technické špecifikácie zariadení na výrobu energie z OZ ktoré budú inštalované tam, kde je to technicky možné a ekonomický výhodné

primeranými opatreniami, alebo iii) spôsobí významné a dlhodobé poškodenie životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom?			budú spĺňať kritériá energetickej a environmentálnej efektívnosti. Tak čo sa týka ich životnosti, opraviteľnosti a recyklovateľnosti.
Prevencia a kontrola znečisťovania: Očakáva sa, že opatrenie povedie k výraznému nárastu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy?	-	X	Pri rekonštrukcii budov sa nepredpokladá zvýšená produkcia emisií do ovzdušia, vody alebo pôdy. - Výmena starých neefektívnych vykurovacích systémov povedie k zníženiu emisií do ovzdušia a bude mať vplyv na zlepšeniu verejného zdravia (hlavne v oblastiach, kde dochádza k prekročovaniu normy EÚ pre kvalitu ovzdušia stanovené v smernici 2008/50/EÚ). - Prevádzkovatelia vykonávajúci renováciu sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri renovácii budov, neobsahovali nebezpečné a toxické látky (zoznam látok podliehajúcich autorizácii stanoveného v prílohe XIV k Nariadeniu (EK) č. 1907/2006). - Prevádzkovatelia vykonávajúci renovácie sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri renovácii budov, ktoré môžu prísť do styku s obyvateľmi, emitovali menej ako 0,06 mg formaldehydu na m^3 materiálu alebo zložky a menej ako 0,001 mg kategórie 1A. a 1B karcinogénnych prchavých organických zlúčenín na m^3 materiálu alebo zložky a v súlade s testovaním podľa CEN/TS 16516 a ISO 16000-3 alebo inými porovnateľnými štandardizovanými skúšobnými podmienkami a metódami stanovenia limitov. - Budú prijaté opatrenia na zníženie hluku, prachu a emisií znečisťujúcich látok počas rekonštrukčných prác.

9. Míľniky a ciele

Reformy:

Reforma 1: Reforma integrácie a financovania zdravotnej a sociálnej starostlivosti

1. Míľnik: Schválenie nového zákona upravujúceho oblasť dlhodobej a paliatívnej starostlivosti (MZ SR) a úprava financovania paliatívnej a ošetrovateľskej starostlivosti do Q1 2023.

2. Míľnik: Predloženie koncepcie financovania sociálnych služieb (MPSVR SR) na verejnú diskusiu do Q4 2023.

3. Míľnik: Schválenie novej legislatívy v oblasti financovania sociálnych služieb, ktorou sa zavedie osobný rozpočet do Q4 2025.

Reforma 2: Reforma posudkovej činnosti

4. Míľnik: Schválenie novej legislatívy o zjednotení posudkovej činnosti do Q1 2023.

Reforma 3: Reforma dohľadu nad sociálnou starostlivosťou a zabezpečenie infraštruktúry pre jej implementáciu

5.Míľnik: Nový zákon v oblasti dohľadu nad sociálnou starostlivosťou (MPSVR SR) bude schválený do Q1 2022.

1.Cieľ: Vytvorenie a materiálne zabezpečenie nového orgánu dohľadu a jeho krajských pobočiek do Q1 2024.

Investície:

Investícia 1: Rozšírenie kapacít komunitnej sociálnej starostlivosti

2. Cieľ: Rozšírenie kapacít pobytových služieb komunitného charakteru a zdravotno-sociálnych nízkokapacitných zariadení o minimálne 1400 miest: do Q2 2026.

3. Cieľ: Rozšírenie kapacít ambulantných služieb o minimálne 2580 miest (ukazovateľ: počet vzniknutých miest): do Q2 2026.

Investícia 2: Rozšírenie a obnova kapacít následnej a ošetrovateľskej starostlivosti

4. Cieľ: Rozšírenie a obnova siete domácej ošetrovateľskej starostlivosti – podpora vybavenia 91 poskytovateľov: do Q1 2025.

5. Cieľ: Vytvorenie minimálne 650 lôžok následnej starostlivosti rekonštrukciou existujúcich akútnych a chronických lôžok priebežne do Q2 2026.

Investícia 3: Rozšírenie a obnova kapacít paliatívnej starostlivosti

6. Cieľ: Rozšírenie a obnova kapacít pobytovej paliatívnej starostlivosti – 270 nových alebo obnovených lôžok v paliatívnych oddeleniach a kamenných hospicoch do Q3 2025.

7. Cieľ: Rozšírenie a obnova siete mobilných hospicov – 26 vybavených mobilných hospicov: do Q1 2025.

Tabuľka s Míľnikmi a cieľmi sa nachádza v prílohe

10. Financovanie a náklady

Reformy:

Reforma 2: Reforma posudkovej činnosti: *2 mil. eur*

Reforma 3: Reforma dohľadu nad sociálnou starostlivosťou a zabezpečenie infraštruktúry pre jej implementáciu: *9 mil. eur*

Investície:

Investícia 1: Rozšírenie kapacít komunitnej sociálnej starostlivosti: *193 mil. eur, z toho 87 mil. eur na ambulantné zariadenia, 70 mil. eur na komunitné pobytové zariadenia a 36 mil. eur na nízkokapacitné zariadenia sociálno-zdravotnej starostlivosti.*

Investícia 2: Rozšírenie a obnova kapacít následnej a ošetrovateľskej starostlivosti: *32 mil. eur, z toho 27 mil. eur na ústavnú následnú starostlivosť a 5 mil. eur na domácu ošetrovateľskú starostlivosť.*

Investícia 3: Rozšírenie a obnova kapacít paliatívnej starostlivosti: *20 mil. eur, z toho 18 mil. eur na lôžkovú paliatívnu starostlivosť a 2 mil. eur na domácu hospicovú starostlivosť.*

Administratívne kapacity na implementáciu reforiem a investícií z plánu obnovy a odolnosti: *9 mil. eur*

Spôsob určenia jednotkových cien, predpokladané fázovanie investícií a ostatné informácie k nákladom sú obsiahnuté v tabuľke T2 prílohy.

PLÁN OBNOVY

cestovná
mapa k lepšiemu
Slovensku

Komponent

14

EK
+ SK

KOMPONENT 14: Zlepšenie podnikateľského prostredia

1. Popis komponentu

1.1 Oblasť politiky
Podnikateľské prostredie, kvalita verejnej správy, digitalizácia procesov vo verejnej správe.

1.2 Cieľ

Zníži sa nadmerné administratívne a regulačné zaťaženie podnikateľov. Digitalizácia procesov insolvenčného konania zníži čas a náklady potrebné na ukončenie podnikania. Zjednoduší a zrýchli sa proces verejného obstarávania a súčasne sa zvýši jeho transparentnosť.

1.3 Pracovné miesta a rast

Obmezovanie byrokracie umožní zníženie nákladov podnikateľského prostredia, a tým prispeje k zvýšeniu produktivity podnikov a konkurencieschopnosti Slovenska. Reformou verejného obstarávania sa zároveň zvýši dôvera k inštitúciám verejnej správy a podporí sa súťaživosť pri verejných obstarávaniach. Zabezpečí sa, aby sa procesy verejného obstarávania nebrzdili a nekomplikovali, ale boli jednoduché a efektívne.

1.4 Digitálna transformácia

Digitálne investície podporia rýchlejšie, efektívnejšie a kvalitnejšie služby podnikateľom a ostatným zúčastneným stranám (správcovia, súdy a orgány dohľadu pri insolvenčných konaniach), vrátane lepšieho zberu údajov na hodnotenie verejných politík.

1.5 Sociálna odolnosť

Účinky insolvenčných konaní, stigma neúspechu[384], dĺžka konaní, ako aj nepredvídateľnosť dôsledkov ovplyvňujú rozhodnutie začať podnikať aj možnosť dostať v podnikaní druhú šancu. Nastavenie pravidiel „digital per default“[385] na riešenie ukončenia podnikania alebo insolvenčných problémov prispeje k urýchleniu ukončenia podnikania. Pomôže veriteľom získať dôveru v transparentnosť procesu a zníži ich výdavky na získavanie informácií o priebehu procesu. Aktuálnosť reformy podčiarkuje aj pandemická kríza, kvôli ktorej sa očakáva vyšší nápor na súdy pri riešení insolvenčných konaní.

1.6 Reformy a investície

1.6.1 Reformy

Reforma 1: Opatrenia na zníženie regulačného zaťaženia podnikania

Zavedie pravidelné hodnotenie účelnosti a opodstatnenosti existujúcich regulácií (ex-post hodnotenia účelnosti regulácií + pravidelné prijímanie antibyrokratických balíkov). Zavedú sa nové pravidlá na zabezpečenie efektívneho procesu znižovania regulácií (pravidlo „1in-2out“, ochrana pred neopodstatneným goldplatingom).

Reforma 2: Nová legislatíva pre zjednotenie a elektronizáciu procesu insolvenčného konania

Zadefinuje legislatívny rámec zavedenia digitalizovaného insolvenčného konania. Zmeny sa budú dotýkať likvidácie, konkurzu, reštrukturalizácie, oddlženia, riešenia hroziaceho úpadku a núteného speňažovania majetku.

[384] Commission of the European Communities. 2007. Overcoming the stigma of business failure – for a second chance policy.
[385] „Digital per default“ - znamená, že on-line prístup k službám je taký ľahký, že sa stane prirodzeným spôsobom a miestom, ktorý zabezpečí ľuďom pohodlné vybavenie služieb.

Zmeny nadväzujú aj na špecializáciu súdov na insolvenčnú agendu s prepojením na novú súdnu mapu (viď komponent 15).

Reforma 3: Reforma verejného obstarávania

Zjednoduší, zrýchli a zefektívni proces verejného obstarávania. Zároveň zlepší vyhodnocovanie údajov a kontrolu verejného obstarávania.

Investícia 1: Investície spojené s opatreniami na zníženia regulačného zaťaženia podnikania

Primárne budú slúžiť na pokrytie nákladov súvisiacich s implementáciou reforiem ako napríklad príprava expertíz a postupov riešení, zaškolenie zamestnancov a pod.

Investícia 2: Digitalizácia procesov insolvenčného konania

Implementácia nového systému digitalizácie procesov insolvenčného práva s cieľom znížiť administratívne náklady a dĺžku konania. Cieľom je elektronizácia a unifikácia správcovského spisu, súdneho spisu a informácií, ktoré sa v súčasnosti publikujú cez informačné systémy (Register úpadcov a Obchodný vestník). Zavedie sa digitálne trhovisko na prevody majetku v insolvenčných konaniach.

Investícia 3: Profesionalizácia vo verejnom obstarávaní

V rámci profesionalizácie verejného obstarávania bude zabezpečená odborná a kontinuálna príprava obstarávateľov. Inštitucionálne ju bude zastrešovať Úrad pre verejné obstarávanie, ktorý bude zabezpečovať organizovanie školení, workshopov, panelových diskusií a odborných konferencií. Vzdelávacie aktivity budú vzhľadom na interdisciplinárny charakter verejného obstarávania rozdelené na kategóriu teoretických a praktických školení.

1.7 Európske vlajkové iniciatívy

1.7.1 Modernizujme (modernise)

Komponent napĺňa jeden z vlajkových princípov EÚ - elektronizáciou a digitalizáciou služieb pre insolvenčné konania sa zlepšujú verejné služby pre podnikateľov s dopadom na zjednodušenie podnikania na Slovensku, zníženie nákladov a zvýšenie transparentnosti pri ukončení podnikania. Digitalizáciou procesov sa zlepšia dáta na monitoring politík v tejto oblasti.

1.8 Odhadované náklady

3,1 mil. eur z RRF + 1,27 mil. eur zo štátneho rozpočtu (zníženie regulačného zaťaženia); 6 mil. eur z RRF (insolvenčné konania); 2,1 mil. eur z RRF (profesionalizácia verejného obstarávania)

2. Hlavné výzvy a ciele

2.1 Hlavné výzvy

- Regulačné prostredie pre podnikanie sa podľa medzinárodných rebríčkov v posledných rokoch zhoršuje, prípadne Slovensko predbehli reformnejšie orientované krajiny. V rámci Doing Business kleslo Slovensko na 45. miesto zo 190 hodnotených krajín, čo predstavuje až 17. miesto v EÚ[386]. V rámci OECD indexu regulácii[387] je Slovensko na 25. mieste z 34 OECD krajín.
- Výrazné bariéry na Slovensku tvoria administratívne prekážky pri celom procese podnikania, najmä potreba rôznych licencií a povolení, zdĺhavý a nákladný proces pri ukončení podnikania a vymáhaní pohľadávok, výraznejšia regulácia niektorých povolaní či pomalé procesy pri získavaní stavebných

[386] Doing Business 2020
[387] OECD Product Market Regulation

povolení. Jednou z výziev je aj všeobecne neuspokojivá vymožiteľnosť práva, ktorej zlepšeniu sa venuje Komponent 15 v oblasti súdnictva.

- Nástroje súvisiace s ukončením podnikania, či riešením hroziacej insolventnosti podnikov majú v praktickej aplikácii v medzinárodnom porovnaní horšie výsledky. Vymoženie aspoň časti pohľadávky trvá podľa Doing Business veriteľom na Slovensku štyri roky, kým v krajinách OECD je táto doba v priemere kratšia ako dva roky, u regionálnych susedov v rámci V4 kratšia ako dva a pol roka.
- Ekonomická kríza spôsobená pandémiou môže na Slovensku vyvolať tlak na zvýšenie počtu konkurzov a reštrukturalizácii. To si bude vyžadovať efektívnejšiu reakciu zo strany verejných inštitúcii.
- Verejné obstarávanie prešlo za posledné roky viacerými zmenami, ktoré neviedli k zvýšeniu súťaživosti a dôveryhodnosti. Naďalej chýba zber dát a ich aplikácia na predikciu počtu predložených ponúk či cien. Nedostatok údajov limituje centralizáciu nákupov, hodnotenie kvality a manažment nákupov v inštitúciách.
- Digitalizácia verejného obstarávania nespĺňa atribúty štandardizácie údajov, čo má nepriaznivý vplyv na analytickú činnosť.
- Opakované zvýšenie limitu pre podlimitné zákazky viedlo k tzv. „bunching-u“ t.j. zvýšeniu hodnoty zákaziek na strane obstarávateľa a znížení počtu kalendárnych dní na prihlásenie sa do súťaže. Použitie kvalitatívnych kritérií v roku 2018 pokleslo na 4 % z 8 % v roku 2017, kým počet obstarávaní s jedným uchádzačom sa zvýšil zo 14 % v roku 2017 až na 22 % v roku 2018.

2.2 Ciele

- Vytvorí sa priaznivejšie podnikateľské prostredie, čo prispeje k zvýšeniu konkurencieschopnosti slovenských podnikateľských subjektov. Ambíciou realizovaných opatrení je zlepšenie ukazovateľa Product Market Regulation index v indikátore Complexity of Regulatory Procedures o 25 % do roku 2026.
- Vytvorí sa transparentný insolvenčný rámec s plnou digitalizáciou procesov priebehu likvidačných a reštrukturalizačných konaní s dopadom na skrátenie procesu a zníženie nákladov insolvenčného konania.
- Cieľom už prijatej legislatívy („malý konkurz“) a digitalizácie procesov bude zjednodušiť ukončenie podnikania hlavne v pokrízovom období. Zjednodušenie a zrýchlenie procesov zároveň prispeje k zníženiu administratívnych bariér v podnikaní na Slovensku.
- Zrýchli a zjednoduší sa postup verejného obstarávania. Zvýši sa transparentnosť a súťaživosť pri verejnom obstarávaní. Zavedú sa opatrenia na zlepšenie kontroly verejného obstarávania. Zrýchli sa aj proces uplatňovania práv dotknutých záujemcov, uchádzačov, účastníkov a iných osôb.
- Reformy a investície v oblasti regulácií, insolvenčného rámca a verejného obstarávania reagujú najmä na špecifické odporúčania pre Slovensko z roku 2020 v oblasti zabezpečenia priaznivého podnikateľského prostredia, kvality verejných služieb a posilnenia koordinácie a tvorby politík (CSR.2020.4). Dotýkajú sa aj odporúčaní v oblasti cielenia politík na konkurencieschopnosť malých a stredných podnikov a digitálnu infraštruktúru (CSR.2019.3 a CSR.2020.3).
- Cieľom reformy súdnej mapy bude efektívnosť súdneho systému s vplyvom na skrátenie procesov a zníženie nákladov pre oblasť podnikania. Jedným z projektov je aj elektronizácia procesov Obchodného registra (viď Komponent 15 v oblasti súdnictva).

2.3 Kontext v národnej stratégii

- Východiská navrhovaných reforiem vychádzajú z *Programového vyhlásenia vlády SR na roky 2020 až 2024*, ktoré boli zohľadnené v *Národnom programe reforiem SR* v roku 2020:
    - Prijať opatrenia na znižovanie byrokratickej záťaže podnikateľského prostredia s dopadom na postavenie v rebríčku Doing Business.
    - Zlepšiť prístup k spravodlivosti s osobitným zameraním na zlepšenie podnikateľského prostredia, a to zavedením nového Obchodného registra, zlepšením vymáhateľnosti pohľadávok, podporou zrýchlených foriem súdneho konania či rozhodcovského konania, zavedením preventívnych nástrojov včasného varovania hroziaceho úpadku a revíziou insolvenčného konania.

- Optimalizovať kontrolu verejného obstarávania s dôrazom na centralizáciu procesu kontroly.
- S cieľom zvýšenia transparentnosti vo verejnej správe zaviesť zverejňovanie príloh a dodatkov zmlúv, či informácii o verejných funkciách a rozhodovaní samospráv. Zvýšiť podiel zeleného verejného obstarávania v súlade so *Stratégiou environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030*[388] a s *Koncepciou rozvoja a realizácie zeleného verejného obstarávania*[389].

- Komponent reaguje na smernicu EÚ[390] o rámcoch preventívnej reštrukturalizácie, o oddlžení a diskvalifikácii a o opatreniach na zvýšenie účinnosti reštrukturalizačných, konkurzných a oddlžovacích konaní.
- Reformy a investície v oblasti insolvenčných konaní budú realizované v súlade s poznatkami a zisteniami projektu v rámci Programu na podporu štrukturálnych reforiem (SRSP) – *Podpora Slovenska pri reforme reštrukturalizačného a konkurzného rámca (ďalej len „Program SRSP“)*.

3. Popis investícií a reforiem v tomto komponente

3.1 Reformy

3.1.1 Reforma 1: Opatrenia na zníženie regulačného zaťaženia podnikania

Výzvy

- Zlé regulačné prostredie má vplyv na konkurencieschopnosť ekonomiky a nepriaznivé postavenie Slovenska v medzinárodných porovnaniach a rebríčkoch. Regulácia má proporcionálne vyšší negatívny vplyv na malé a stredné podniky v porovnaní s veľkými a nadnárodnými spoločnosťami.
- Rozsah zákonov regulujúcich podnikanie na Slovensku sa v posledných 30 rokoch neustále zvyšoval. Počet strán zákonov regulujúcich podnikanie sa v porovnaní s rokom 1989 zvýšil na viac ako trojnásobok (zo 653 strán na 2130 strán), čo spoločne s častými zmenami vytvára pre podnikateľov právne neisté prostredie.
- Aj napriek tomu, že Slovensko má v ukazovateľoch iREG[391] nadpriemerné skóre, implementácia Stratégie lepšej regulácie RIA 2020 nie je dostatočne rýchla. Navyše iné krajiny OECD potrebovali podstatne dlhšie obdobie pre jej zavedenie.
- Proces postupného dobiehania ekonomickej úrovne pôvodných členov EÚ sa už pred nástupom krízy spôsobenej pandémiou zastavil. Kríza výrazne zasiahla podnikateľské prostredie, pričom jej následky budú pravdepodobne dlhodobejšie.

Ciele

- Hlavným cieľom navrhovanej reformy je znížiť administratívne a regulačné bariéry pre podnikanie.
- Cieľ bude dosiahnutý zrýchlením implementácie nových opatrení a ich synergického efektu:
  - Na základe podnetov od podnikateľov budú odstraňované bariéry, ktoré vnímajú ako nadbytočné (antibyrokratické balíčky).
  - úrady štátnej správy budú systematicky zabezpečovať dodržiavanie nových opatrení na kontinuálne odstraňovanie regulačnej záťaže (pravidlo 1in-2out, ex-post hodnotenie zákonov a nariadení, ochrana pred neopodstatneným goldplatingom).

[388] Stratégia environmentálnej politiky SR do roku 2030
[389] Koncepcia rozvoja a realizácie zeleného verejného obstarávania v SR
[390] Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1023
[391] https://stats.oecd.org/Index.aspx?QueryId=85336

- Na zjednodušenie orientácie podnikateľských subjektov v regulačných nariadeniach sa sprehladnia a sprístupnia všetky regulačné akty štátnych a regulačných orgánov v jednotnej podobe na internete. Jednoduchá dohľadateľnosť a katalógové zoradenie (tagovanie dokumentov) umožní podnikateľským subjektom rýchlu orientáciu s dôrazom na primárny segment ich podnikania. Vytvorenie Registra regulácií je súčasťou národného projektu OP EVS - Zlepšovanie podnikateľského prostredia na Slovensku a hodnotenie politík, číslo projektu 314011P828.

Implementácia reformy

Doteraz boli realizované nasledovné opatrenia v oblasti znižovania regulácií:

- schválenie Jednotnej metodiky na posudzovanie vybraných vplyvov (ďalej JM) a založenie Komisie RIA (2015),
- prijatie Stratégie lepšej regulácie RIA 2020 (v roku 2018),
- prijatie Antibyrokratických balíčkov I, II a III vládou SR (2017-2019, celkom 95 opatrení) a prijatie Lex Korona (r. 2020, 114 opatrení administratívnej povahy, ako aj odstránenie byrokratických obmedzení malých a stredných podnikateľov a živnostníkov zameraných na zmiernenie dopadov pandémie),
- prijatie Antibyrokratického zákona na znižovanie administratívnej záťaže využívaním informačných systémov verejnej správy (2018 a 2019).

Implementácia nových pravidiel bude zahŕňať:

1. Zavedenie pravidla "1in-2out"

- Pravidlo zlepšuje proces prijímania regulácií ex-ante zavedením povinnosti predkladateľov nových regulácií vyčísliť finančný vplyv na podniky aj na občanov a povinnosti navrhnúť dvojnásobný pokles regulačnej záťaže vo finančnom vyjadrení (1in-2out).
- Navrhovaná reforma nadväzuje na úkony vykonané a financované z národného projektu *Zlepšovanie podnikateľského prostredia na Slovensku a hodnotenie politík v kompetencii Ministerstva hospodárstva SR* (ďalej „národný projekt")[392] - vypracovanie metodiky 1in-2out a ďalej na úkony vykonané a financované z národného rozpočtu - vypracovanie novely jednotnej metodiky, realizovanie legislatívneho procesu novely jednotnej metodiky (ďalej JM) a jej príprava na predloženie vláde.
- Metodika bude zohľadňovať špecifické postavenie regulácií v oblasti životného prostredia tak, aby sa umožnilo plnohodnotné plnenie cieľov Slovenskej republiky v oblasti štátnych environmentálnych politík.

Implementácia a časový harmonogram:

- Aktualizácia JM o princíp 1in-2out a jej schválenie vládou SR – Q1/2022
- Príprava analýz a kontrol predložených materiálov (500 ročne) – 2022 - 2024
- Realizácia školení pre predkladateľov legislatívnych a nelegislatívnych materiálov formou e-learningu (1 ročne) – 2022 - 2024
- Vykonanie 100 konzultácií / workshopov do 1 roka od schválenia JM - 4Q/2022
- Zriadiť virtuálny účet 1in-2out na kontrolu dodržiavania princípu 1in-2out a aktualizovať výsledky dodržiavania princípu 1in-2out na stránke MH SR (12 aktualizácií ročne) – 2022 - 2024.

2. Pravidelné ex-post hodnotenie účelnosti a opodstatnenosti existujúcich regulácií

- Cieľom ex-post hodnotenia je posúdiť, či regulácie vyplývajúce z právnych predpisov alebo nelegislatívnych materiálov po určitom čase ich pôsobenia spĺňajú svoj účel, aký je ich skutočný vplyv a či sa nevyskytli dopady, ktoré predkladateľ nepredvídal.

Táto reforma nadväzuje na národný projekt, v rámci ktorého budú v roku 2021 vykonané tieto kroky:

- Realizácia pilotných projektov ex post hodnotenia existujúcich regulácií na jednotlivých rezortoch a ostatných ÚOŠS - 2Q/2021
- Aktualizácia metodiky ex post hodnotenia existujúcich regulácií na základe výsledkov pilotných projektov - 4Q/2021

[392] Národný projekt č. 314011P828

Implementácia a časový harmonogram priamo nadväzujúci na národný projekt:

- Aktualizovať JM o princíp ex-post pre:
  - legislatívne materiály a predložiť na schválenie vláde SR – Q1/2022
  - nelegislatívne materiály a predložiť na schválenie vláde SR – Q1/2023
- Pripraviť analýzu a kontrolu predložených legislatívnych materiálov (50 v r. 2022, v ďalších rokoch 100 ročne) – 2022-2024
- Pripraviť školenie pre predkladateľov legislatívnych a nelegislatívnych materiálov formou e-learningu (1x ročne) – 2022-2024
- Vykonať 75 konzultácií / workshopov do 1 roka od schválenia JM - 4Q/2023
- Vypracovať mechanizmus kontroly uplatňovania princípu ex-post hodnotenia - Q4/2022

3. Antibyrokratické balíčky

- Opatrenie nadväzuje na Antibyrokratické balíčky I. -III. prijaté vládou SR v rokoch 2017-2019 a Lex Korona prijatý v roku 2020 (114 opatrení), pričom sa predpokladá zvýšenie počtu navrhovaných opatrení na 100+ ročne.
- Zavedie sa kontinuálna spolupráca s podnikateľskými zväzmi, združeniami, obchodnými komorami, odborovými združeniami a podnikateľmi.
- Systematicky sa budú zbierať podnety na odbúravanie byrokracie v reguláciách a uľahčovanie podnikania v rôznych oblastiach hospodárstva.
- Podnety budú spracované a predložené vo forme návrhov zákonov obsahujúcich opatrenia na znižovanie administratívnej záťaže, odstránenie byrokratických obmedzení, najmä malých a stredných podnikateľov a živnostníkov. Zmeny zamerajú najmä na 10 zákonov s najväčším vplyvom na podnikateľské prostredie[393].
- K zlepšeniu procesu zberu a spracovania podnetov sa zavedie IT aplikácia „workflow tool“ (ďalej WT) na spracovávanie a vyhodnocovanie podnetov.
- V súčasnosti prebieha zber, vyhodnocovanie a spracovanie 2500+ podnetov od podnikateľov. Táto aktivita je vykonávaná 2 zamestnancami rezortu hospodárstva a financovaná z národného rozpočtu. Na vypracovanie 100+ opatrení ročne je však potrebný väčší tím expertov.

Implementácia a časový harmonogram:

- Spracovanie prijatých podnetov od podnikateľov a posúdenie ich účelnosti - 2Q-4Q/2021
- Predložiť balík 2.0 100+ opatrení na zjednodušenie podnikania vláde SR - 4Q/2021
- Implementácia „work flow tool“ na efektívnu komunikáciu predkladateľov podnetov na zlepšenie podnikateľského prostredia s MH SR – 1Q/2022
- Spracovať prijaté podnety od podnikateľov a posúdiť ich účelnosť- 1Q-4Q/2022
- Predložiť balík 3.0 100+ opatrení na zjednodušenie podnikania vláde SR - 4Q/2022
- Spracovať prijaté podnety od podnikateľov a posúdiť ich účelnosť- 1Q-4Q/2023
- Predložiť balík 4.0 100+ opatrení na zjednodušenie podnikania vláde SR - 4Q/2023
- Kontrola odpočtov plnenia opatrení príslušnými ministrami vlády SR – 4Q/2024.

4. Zavedenie ochrany pred neopodstatneným goldplatingom

- Predkladaná reforma sprísňuje proces ex-ante hodnotenia pre transpozíciu práva EU.
- Cieľom je zabrániť neprimeranému rozširovaniu obsahu právnych predpisov EÚ nad rámec minimálnych požiadaviek pri ich transpozícii do národného právneho systému, t. j. zavádzaniu vyššej regulačnej záťaže pre domácich podnikateľov a znižovaniu ich konkurencieschopnosti v porovnaní so subjektmi z iných členských krajín.[394]

[393] Obchodný zákonník, Živnostenský zákon, Zákon o účtovníctve, Zákonník práce, Zákon o BOZP, Zákon o DPH, Zákon o dani z príjmov, Zákon o zdravotnom poistení, Zákon o sociálnom poistení, Zákon o ochrane osobných údajov

[394] Goldplating (GP) nie je vždy negatívny jav. Opodstatnený GP má pridanú hodnotu, ktorou je realizácia legitímneho verejného záujmu, ktorý si štát stanoví (napr. ochrana vnútorného trhu, sociálna ochrana alebo environmentálne ciele). V

- Reforma nadväzuje na národný program, v rámci ktorého bude vypracovaná metodika ochrany pred neopodstateným goldplatingom (4Q/2021).
- Jednotná metodika bude zohľadňovať nevyhnutnosť plnenia cieľov vyplývajúcich z národných a medzinárodných záväzkov SR v oblasti ochrany životného prostredia.

Implementácia a časový harmonogram

- Aktualizovať JM o princíp Ochrana pred goldplatingom a predložiť na schválenie vláde SR - 4Q/2022
- Pripraviť analýzu a kontrolu predložených legislatívnych materiálov (40 ročne) – 2023-2025
- Pripraviť školenia pre predkladateľov legislatívnych a nelegislatívnych materiálov formou e-learningu (1 ročne) – 2023-2025
- Vykonať 30 konzultácií / workshopov do 1 roka od schválenia JM - 4Q/2023
- Vypracovať mechanizmus kontroly uplatňovania princípu ochrany pred neopodstatneným goldplatingom - 4Q/2023

Adresát

- podnikateľské prostredie, orgrány štátnej správy a ďalšie subjekty podieľajúce sa na tvorbe legislatívy

3.1.2 Reforma 2: Nová legislatíva pre zjednotenie a elektronizáciu procesu insolvenčného konania

Výzvy

- Neexistencia právneho rámca na zavedenie jednotného plne digitalizovaného procesu insolvenčných konaní.
- Napriek dobre nastavenému legislatívnemu rámcu s vysokým skóre v medzinárodnom porovnaní (Doing Business), v aplikácii Slovensko zaostáva v dĺžke času insolvenčného procesu a v miere uspokojenia pohľadávok veriteľov.

Ciele

- Vytvoriť transparentný procesný rámec pre priebeh likvidačných a reštrukturalizačných konaní s cieľom digitalizácie väčšiny úkonov súvisiacich s ukončením podnikania.
- Zaviesť jednotný systém s presne vymedzeným okruhom oprávnených a povinných osôb, s vymedzeným obsahom a jednoznačne upravenými procesmi.
- Zvýšiť transparentnosť a zrýchliť procesy núteného speňažovania majetku, posilniť právnu istotu nadobúdateľov majetku.

Implementácia

Legislatívne zmeny budú zahŕňať nasledovné oblasti[395]:

- Prepracovanie rámca preventívnej a úpadkovej reštrukturalizácie – vypracovanie nového zákona o neverejnej finančnej reštrukturalizácii a verejnej preventívnej reštrukturalizácii a prepracovanie súčasnej právnej úpravy úpadkovej reštrukturalizácie (zákon č. 7/2005 o konkurze a reštrukturalizácii).
- Efektivita konkurznej úpravy – prepracovanie súčasnej právnej úpravy konkurzu – predaj podniku a majetku v konkurze, motivácia správcu v konkurze a riešenie konkurzných konaní začatých podľa osobitného zákona (zákon č. 328/1991 o konkurze a vyrovnaní).

týchto prípadoch však musí byť jasne zdôvodnené, že jeho pridaná hodnota alebo spoločenský význam prevyšujú náklady, ktoré sú s ním v prostredí spojené.

[395] Právny základom je Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1023 z 20. júna 2019 o rámcoch preventívnej reštrukturalizácie, o oddlžení a diskvalifikácii a o opatreniach na zvýšenie účinnosti reštrukturalizačných, konkurzných a oddlžovacích konaní a o zmene smernice (EÚ) 2017/1132 (Smernica o reštrukturalizácii a insolvencii).

- Úprava profesie insolvenčného správcu – prepracovanie súčasnej úpravy postavenia správcu konkurznej podstaty (zákon č. 7/2005 o konkurze a reštrukturalizácii a zákona č. 8/2005 o správcoch). Realizácia opatrenia bude vychádzať z poznatkov a zistení z projektu v rámci *Programu SRSP.*
- Súdny systém insolvenčného práva – implementácia špecializácie súdov na insolvenčnú agendu. Zmena priamo nadväzuje na reformu súdnej mapy, ktorá prináša nové usporiadanie súdnych obvodov v sústave slovenského súdnictva (zákon č. 757/2004 o súdoch a zákon č. 371/2004 o sídlach a obvodoch súdov SR).
- Zavedenie nástrojov včasného varovania – v legislatíve sa zavedú nástroje s cieľom vhodne a primerane „varovať" podnikateľov, že procesy a podnikateľské kroky môžu viesť k možnému začatiu konkurzného konania, respektíve k vyhláseniu konkurzu. Po zavedení potrebnej legislatívy si opatrenie vyžiada dátové prepojenie Finančnej správy SR, Sociálnej poisťovne a iných relevantných inštitúcii. Spôsob realizácie bude vychádzať z poznatkov a zistení *Programu SRSP.*

Iné legislatívne zmeny zefektívňujúce insolvenčný proces:

- V decembri 2020 schválil parlament novelu zákona o konkurze a reštrukturalizácii s účinnosťou od januára 2021. Zavádza nový inštitút umožňujúci nízkonákladové ukončenie podnikania, tzv. malý konkurz, pre malých podnikateľov. Cieľom opatrenia je možnosť skrátenia konkurzu na 15 dní od doručenia návrhu dlžníka[396] (pri výške záväzkov a majetku nepresahujúcich 1 mil. eur). Opatrenie je priamou reakciou na pandémiu koronavírusu s cieľom uľahčiť ukončenie podnikania počas krízy a po nej.

Adresát:

- Podnikateľské prostredie a iné relevantné inštitúcie (napr. súdy, správcovia).

Časový rozvrh:

- Predpokladá sa schválenie legislatívnych zmien parlamentom v 3. kvartáli 2022 (predpokladaný termín júl 2022). Účinnosť legislatívy začne od januára 2023.
- V prípade legislatívy pre včasné varovanie sa predpokladá schválenie do konca roka 2021 z dôvodu plnenia termínov vyplývajúcich zo smernice EÚ[397] s účinnosťou od januára 2022.

3.1.3 Reforma 3: Reforma verejného obstarávania

Výzvy:

- Verejné obstarávanie prešlo za posledné roky viacerými zmenami, ktoré neviedli k zvýšeniu súťaživosti, ani jeho dôveryhodnosti.
- Naďalej chýba zber údajov a ich aplikácia na predikciu počtu predložených ponúk či cien. Stav dát limituje centralizáciu nákupov, hodnotenie kvality a manažment nákupov v inštitúciách.
- Digitalizácia verejného obstarávania nespĺňa atribúty štandardizácie dát, čo má nepriaznivý vplyv na možnosť využívania analytických činností, a tým aj efektívnosť procesu.
- Zvýšenie transparentnosti procesov vo verejnej správe, kvalitné verejné služby pri komunikácii firiem a občanov so štátom a zúženie priestoru pre nekalé aktivity pri nakladaní s majetkom a zdrojmi štátu, verejných inštitúcií a samospráv sa dotýkajú aj oblasti verejného obstarávania. Sú potrebné nielen na zefektívnenie a zvýšenie dôvery verejného obstarávania, ale aj na efektívny boj s korupciou.

[396] Medzi podmienky patrí napr. výška záväzkov (suma nepresahujúca 1 000 000 eur) a majetku (hodnota nepresahujúca 1 000 000 eur).

[397] Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1023 z 20. júna 2019 o rámcoch preventívnej reštrukturalizácie, o oddlžení a diskvalifikácii a o opatreniach na zvýšenie účinnosti reštrukturalizačných, konkurzných a oddlžovacích konaní a o zmene smernice (EÚ) 2017/1132 (Smernica o reštrukturalizácii a insolvencii).

Ciele:

- Zrýchlenie a zjednodušenie verejného obstarávania.
- Zrýchlenie procesu aj z pohľadu uplatňovania práv dotknutých záujemcov, uchádzačov, účastníkov a iných osôb.
- Zlepšenie kontroly verejného obstarávania prostredníctvom automatizácie zadávania a vyhodnocovania zákaziek a zabezpečenia efektívneho zberu a analýzy údajov o cenách.
- Profesionalizácia verejného obstarávania prostredníctvom centrálneho verejného obstarávania, zabezpečenia kontinuálneho vzdelávania a odbornej prípravy obstarávateľov

Implementácia:

- Reforma prinesie legislatívne zmeny upravujúce proces verejného obstarávania v zákone č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní.
- Legislatíva pripraví rámec na zavedenie jednotnej elektronickej platformy pre podlimitné zákazky a niektoré zákazky s nízkou hodnotou. Preferovaným riešením pre túto platformu bude úprava a rozšírenie funkcionalít existujúceho elektronického kontraktačného systému alebo „elektronického trhoviska“ (EKS). Prinesie možnosť automatizácie zadávania a vyhodnocovania zákaziek pre všetky nákupy tovarov, služieb a stavebných prác v podlimitných zákazkách a sčasti aj v zákazkách s nízkou hodnotou, čím sa zabezpečí zvýšenie transparentnosti a nastavenie efektívneho zberu a vyhodnocovania údajov o cenách.
- Medzi najvýznamnejšie zmeny zákona o verejnom obstarávaní patria:
    - V oblasti zjednodušenia postupov:
        - Úprava niektorých existujúcich pravidiel, ktoré majú charakter národného goldplatingu.
        - Úprava finančných limitov pre zákazku, koncesiu a súťaž návrhov, so zachovaním úpravy finančných limitov pre podlimitné zákazky, zákazky s nízkou hodnotou a finančného limitu na uplatňovanie zákona priamo v zákone.
        - Zriadenie centrálnej obstarávacej organizácie pre štátne orgány.
        - Používané elektronické prostriedky budú musieť podporovať aj podávanie žiadostí o nápravu a námietky (jedno prostredie pre všetky úkony).
        - Flexibilnejšia úprava vylúčenia v prípade podozrení na existenciu dohôd obmedzujúcich súťaž.
        - Umožní sa v žiadosti o účasť a v ponuke predkladať elektronické kópie (skeny), nielen elektronické originály.
        - Umožní sa uzatvárať zmluvu s ďalším uchádzačom v poradí, ak predošlý neposkytol súčinnosť, a to bez obmedzenia na prvých troch, ako je tomu dnes.
        - Zavedie sa zjednodušený režim obstarávania zákaziek na sociálne a iné služby podľa prílohy č. 1 k zákonu.
        - Zjednotia a zjednodušia sa informačné povinnosti v podlimitných zákazkách a zákazkách s nízkou hodnotou.
        - Budú sa postihovať špekulatívne postupy hospodárskych subjektov pri využívaní námietok.
        - Podporia sa a zavedú nástroje na automatizáciu procesu zadávania zákaziek v podlimitných zákazkách a zákazkách s nízkou hodnotou a realizáciu podlimitných zákaziek prostredníctvom jednotnej elektronickej platformy. Bude upravená nielen na verejné obstarávanie bežne dostupných tovarov a služieb, ale aj na verejné obstarávanie tovarov, služieb a stavebných prác, ktoré nie sú bežne dostupné na trhu, a na používanie iných kritérií než je cena.

- V oblasti skrátenia procesu:
  - Rozšíri sa katalóg postupov verejného obstarávania, pri ktorých bude obmedzené využitie revíznych prostriedkov (so zachovaním možnosti kontroly zo strany ÚVO).
  - Upravia sa revízne postupy a dohľad nad verejným obstarávaním s cieľom skrátiť dĺžku procesu verejného obstarávania
  - Posilnenie koncentrácie v konaní o námietkach
  - V špecifických prípadoch osobitné odklony procesnej úpravy konania o preskúmanie úkonov kontrolovaného
  - Mierne sa skrátia lehoty a koncentrujú úkony v podlimitných zákazkách
- V oblasti zvýšenia transparentnosti:
  - Jednotná a verejne dostupná elektronická platforma na celý proces verejného obstarávania pre všetky podlimitné zákazky a zákazky s nízkou hodnotu (ak sa budú obstarávať oslovením viacerých záujemcov)
  - Zverejňovanie úmyslu zadať zákazku s nízkou hodnotou na jednotnej elektronickej platforme. Ak bude na predloženie ponuky vyzvaných viac hospodárskych subjektov, bude takýto postup prebiehať cez jednotnú elektronickú platformu.
  - Úprava smerujúca k zvýšeniu profesionalizácie vo verejnom obstarávaní a zvýšeniu zodpovednosti osôb, ktoré pri verejnom obstarávaní porušia zákon.

- Na zrýchlenie procesu verejného obstarávania bude navrhnutá úprava procesných ustanovení revíznych postupov, vrátane konania o preskúmaní úkonov pred podpisom zmluvy na základe námietok. Cieľom je skrátanie konania so zachovaním potrebnej úrovne ochrany práv dotknutých subjektov vrátane možnosti súdnej ochrany[398].
- Na zabezpečenie efektívneho zberu a vyhodnocovania údajov verejného obstarávania budú v rámci jednotnej elektronickej platformy realizované nasledujúce úpravy:
  - Automatizácia jednotnej elektronickej platformy (vytvorenie inteligentných formulárov na zadávanie zákaziek s použitím viacerých, aj kvalitatívnych kritérií, automatické zoraďovanie došlých ponúk na základe týchto kritérií).
  - Umožní sa plnohodnotné fungovanie jednotnej elektronickej platformy pre všetky podlimitné zákazky, ako platformy na realizáciu elektronického verejného obstarávania nielen bežných tovarov a služieb.
  - Bude vytvorený systém na sledovanie vývoja cien, ako funkčná súčasť jednotnej elektronickej platformy, použiteľný v podlimitných zákazkách, aj na účely určenia predpokladanej hodnoty zákazky v nadlimitných zákazkách.
  - Zrealizuje sa integrácia na spoločný modul procesnej integrácie a integrácie údajov (IS CSRÚ) na účely automatizovaného získavania údajov, ktoré sú potrebné vo verejnom obstarávaní.
- Procesy verejného obstarávania by mala zjednodušiť a optimalizovať aj Centrálna obstarávacia autorita. V súčasnosti túto úlohu čiastočne zabezpečuje rezort vnútra, ktorý realizuje centrálne nákupy energií pre štátnu správu. Keďže momentálne prebieha na technickej úrovni diskusia o finálnom rozsahu úloh a kompetencií Centrálnej obstarávacej autority, v aktuálnom návrhu zákona o verejnom obstarávaní bude vytvorený predpoklad na jej zriadenie, pričom podrobnosti o rozsahu jej činnosti nie sú v tomto momente špecificky riešené.

[398] Z hľadiska konkrétneho legislatívneho vyjadrenia týchto zmien pôjde buď o úpravu v zákone č. 343/2015 Z. z., prípadne aj s vyvolanými úpravami súvisiacich kódexov civilného procesného práva, alebo o úpravu v osobitnom zákone, prípadne o ich kombináciu. Voľba konkrétneho legislatívneho vyjadrenia bude vychádzať z posúdenia vhodného pomeru medzi zrýchlením postupov, mierou ochrany práv dotknutých subjektov a zachovaním vysokej odbornosti pri rozhodovaní v týchto procesoch.

- Strategickým dokumentom upravujúcim ciele v oblasti zeleného verejného obstarávania je Stratégia Zelenšie Slovensko (Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030), v zmysle ktorej:
  - Slovensko bude zeleným verejným obstarávaním zabezpečovať aspoň 70 % z celkovej hodnoty verejného obstarávania a 70 % z celkového množstva zákaziek vo verejnom obstarávaní.
  - Zelené verejné obstarávanie bude povinné pre ústredné orgány štátnej správy, samosprávne kraje a mestá. Na začiatku pre vybrané produktové skupiny a postupne sa bude rozširovať tak, aby sa do roku 2030 dosiahol vytýčený cieľ.
  - Elektronické verejné obstarávanie zabezpečí jednoduché a prehľadné zadávanie a monitoring zeleného verejného obstarávania.
- Na dosiahnutie vyššie uvedených cieľov bude schválený implementačný dokument *Národný program pre zelené verejné obstarávanie*, ktorý by mal špecifikovať spôsob a pravidlá zavedenia povinnosti zeleného verejného obstarávania.
- V rámci aktuálnej reformy verejného obstarávania sa plánuje definovať, čo sa rozumie pod environmentálnym hľadiskom, čím sa spresní a uľahčí aplikácia ustanovení zákona, ktoré s týmto pojmom pracujú.
- Všetky navrhnuté zmeny budú v súlade s príslušnými smernicami Európskeho parlamentu a Rady a s pravidlami ustanovenými Zmluvou o fungovaní EÚ.

Adresát:

- Subjekty verejného sektora, fyzické osoby a právnické osoby.

Časový rozvrh:

- Ukončenie medzirezortného pripomienkového konania k novele zákona o verejnom obstarávaní sa predpokladá do 30. júna 2021.
- Schválenie legislatívnych zmien vládou a parlamentom sa predpokladá vo štvrtom kvartáli 2021.
- Účinnosť zákonov sa predpokladá v prvom kvartáli 2022.
- Úprava jednotnej elektronickej platformy, preferovane v existujúcom informačnom systéme elektronického trhoviska (EKS) (I. a II. etapa) – do konca druhého kvartálu 2023.

3.2 Investície

3.2.1 Investícia 1: Opatrenia na zníženie regulačného zaťaženia podnikania

Výzvy:

- Ministerstvo hospodárstva ako gestor agendy regulácie podnikania na Slovensku dlhodobo navrhuje opatrenia na zlepšenie podnikateľského prostredia, ale ich implementácia bez dostatočných analytických kapacít trvá dlho.

Ciele:

- Na kvalitnú realizáciu reforiem sú potrebné dočasné tímy expertov, predovšetkým právnikov a analytikov, ktorí zabezpečia a zrýchlia zavedenie nových princípov lepšej regulácie na Slovensku.
- Počas implementácie reformy (2021-2025) sú tímy zložené z 2 skupín: 1. skupina – experti, 2. skupina – vlastní zamestnanci MH SR. Náklady na 2. skupinu sú hradené zo štátneho rozpočtu. Náklady na 1. skupinu zanikajú po ukončení implementácie jednotlivých častí reformy. Druhá skupina pokračuje v aplikácii reformy – t.j. zabezpečuje dodržiavanie štandardov opatrení, metodík a pod. Týmto bude zabezpečená kontinuita a udržateľnosť zmien aj po ukončení implementácie reformy.
- Investíciou reformy "1in-2out" sú 10 experti – v oblasti práva a posudzovania vplyvov na podnikateľské prostredie (3) a analytikov (7). 5 analytikov bude vyčlenených na podporu analytických inštitútov ostatných

rezortov[399]. Ich náklady na obdobie prvého kvartálu 2021 až štvrtého kvartálu 2024 predstavujú 1 440 000 eur.

- Investíciou reformy „ex-post“ sú 4 experti v oblasti práva a posudzovania vplyvov na podnikateľské prostredie. Ich náklady na obdobie tretieho kvartálu 2021 až štvrtého kvartálu 2024 predstavujú 400 000 eur.
- Investíciou reformy „Antibyrokratické balíčky“ sú:
  - 4 experti v oblasti práva. Ich náklady na obdobie druhého kvartálu 2021 až štvrtého kvartálu 2024 sú 450 000 eur.
  - Predpokladané náklady na implementáciu „work flow tool-u“ na efektívnu komunikáciu predkladateľov podnetov na zlepšenie podnikateľského prostredia s MH SR vo výške 200 000 eur.
- Investíciou reformy „Zavedenie ochrany pred neopodstatneným goldplatingom“ sú 4 experti v oblasti práva SR a EÚ. Ich náklady na obdobie prvého kvartálu 2022 až druhého kvartálu 2025 sú 490 000 eur.

3.2.2 Investícia 2: Digitalizácia procesov insolvenčného konania

Výzvy:

- Jedným z dôvodov zaostávania aplikácie insolvenčného konania je nedostatočné prepojenie informačných systémov (IS). Od roku 2016 fungujú v oblasti insolvencie viaceré IS pre exekučné konanie, platobný systém úpadcov a osobný bankrot vrátane registra úpadcov. Súdy majú vlastnú aplikáciu na spracovanie prípadov. Správcovia používajú vlastné aplikácie alebo dokonca nemajú k dispozícii žiadne.
- Súčasná podoba systému (register úpadcov) neposkytuje elektronizáciu každého kroku, ktorý by bol viditeľný v systéme (napr. neelektronické individuálne spisy súdov a správcov, informácie prepojené na rozhodnutia súdov)[400]. Funguje skôr ako publikačná platforma spolu s Obchodným vestníkom.
- Absentuje centralizovaný elektronický systém, ktorého zmyslom by bol jednotný manažment procesov. Neprepojené systémy vedú k strate dôležitých informácií, prípadne k vzniku informácií, ktoré nie sú spracovateľné v informačných systémoch, alebo nie sú dostatočne odlíšiteľné na to, aby bolo možné medzi nimi vyhľadávať.
- Decentralizácia existujúcich elektronických systémov sťažuje a spomaľuje prácu zapojených aktérov. Pôvodné čiastkové elektronické systémy boli navrhnuté ako evidencie došlej pošty (súdny manažment), či verejného doručovania (obchodný vestník).

Ciele:

- Elektronizovať procesy likvidácie, konkurzu, reštrukturalizácie a oddlženia vrátane riešenia hroziaceho úpadku s cieľom skrátenia procesu ukončenia podnikania a zníženia nákladov podnikateľov.
- Zvýšiť transparentnosť v procesoch núteného speňažovania majetku s dopadom na zvýšenie počtu záujemcov a zvýšenie výťažku pre veriteľov.
- Znížiť záťaž súdneho systému pri spracovaní informácií v súvislosti s ukončením podnikania.
- Uľahčiť prístup fyzických osôb k oddlženiu elektronizáciou a zjednodušením procesov na strane verejnej insolvenčnej agentúry (Centra právnej pomoci).

[399] Náplň práce analytikov RIA je kvantifikovať vplyvy regulácií v procese ex-ante hodnotení v súlade s platnou legislatívou. V prípade, ak rozsah posudzovania vplyvov rozšírime v súlade s úpravou procesov 1in-2out, ExPost a Goldplating všetky ÚOŠS budú potrebovať dodatočné personálne kapacity na vykonávanie analýz vplyvov.

[400] Napríklad v českom IT riešení pre insolvenčné konania je viditeľný každý krok v procese. Česko sa nachádza v oblasti riešenia insolvencie na 16. mieste v Doing Business, kým Slovensko je na 46. mieste.

Implementácia:

- Investícia je zameraná na projektovanie a vytvorenie nového informačného systému verejnej správy za účelom digitalizácie procesov insolvenčného práva a možností speňažovania majetku.
- Nový informačný systém, spolu s potrebnými legislatívnymi zmenami kompletne zelektronizuje viaceré procesy:
  - likvidácia právnickej osoby
  - predinsolvenčné konanie (neformálna reštrukturalizácia)
  - konkurz, malý konkurz a reštrukturalizácia
  - speňažovanie majetku v exekúcii, dražbou, likvidáciou dedičstva
- Jednotný systém s presne vymedzeným okruhom oprávnených a povinných osôb, s vymedzeným obsahom a jednoznačne upravenými procesmi je predpokladom efektívneho fungovania procesov medzi podnikateľmi a verejnou správou.
- IS na jednom mieste poskytne komplexné informácie o dlžníkoch, o procesoch v prípade konkurzu či reštrukturalizácie, ako aj o povinnostiach a právach veriteľov. Umožňuje získať veriteľom prehľad, zaistí predvídateľnosť a transpatrentosť procesov na strane dlžníkov.
- Zavedie sa jednotný druh formulárov podávaných cez jednu platformu, ktorá bude prepojená so systémami súdov.
- Informačný systém na procesy insolvenčného práva a ukončenia podnikania sa navrhuje naprojektovať tak, aby obsahoval najmä nasledujúce moduly:
  - Modul pre správcov – aplikácia pre správcov, prostredníctvom ktorej budú komunikovať so súdmi, s dlžníkmi a veriteľmi. Pomocou modulu bude správca môcť generovať digitálny štruktúrovaný obsah do všetkých insolvenčných procesov prostredníctvom preddefinovaných foriem (zoznam majetku, zoznam veriteľov, rozvrh výťažku, návrh na uloženie záväzného pokynu). Správca bude notifikovaný o potrebe uskutočniť úkon v určitej fáze konania tak, aby nedochádzalo k prieťahom. Modul by mal na analytickej báze umožniť vyhodnocovať efektivitu jednotlivých správcov z hľadiska rýchlosti a nákladov procesu.
  - Modul pre súdy (konkurzné a obchodné súdy) – možnosť pre súd generovať digitálny obsah do jednotlivých procesov v predinsolvenčných (budúca právna úprava preventívnej reštrukturalizácie) a insolvenčných konaniach. Aplikácia by mala obsahovať preddefinované šablóny. Systém umožní sprístupňovať rozhodnutia v elektronickej forme pre tretie strany (najmä veriteľov). Modul by mal sledovať stav konania a upozoňovať na potrebu uskutočniť úkon, alebo na uplynutie lehoty na rozhodnutie. Okrem insolvenčných konaní by mal mapovať všetky vyvolané a súvisiace konania (incidenčné konania), ktoré sú zväčša prekážkou postupu súdu v hlavnom konaní.
  - Modul pre veriteľov – autentifikačný modul pre domácich aj zahraničných veriteľov. Mal by umožniť uplatňovanie práv veriteľov prostredníctvom formulárov (napr. prihlásenie pohľadávky), a to aj v anglickej mutácii.
  - Modul pre virtuálne schôdze veriteľov – umožní zorganizovať zasadnutie schôdze veriteľov, hlasovania veriteľského výboru vo virtuálnom priestore a zachovať záznam zo schôdze a hlasovania.
  - Modul pre verejnosť – umožní sledovať priebeh konania bez potreby autentifikácie a získať základné informácie o dlžníkovi, začatí konania, aktuálnom stave konania, počte veriteľov, hodnote majetku, správcovi, či členoch veriteľských orgánov.
  - Modul pre cezhraničnú výmenu informácií – prepojenie insolvenčných registrov. Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky sa v máji 2017 zapojilo do výzvy CEF Telecom 2017 na prepojenie

insolvenčných registrov – *Interconnection of Insolvency Registers IRI for Slovakia*[401]. Cieľom bolo sprístupnenie vybraného reprezentatívneho rozsahu údajov o insolvenčných konaniach jednotlivých registrov v zjednotenej a zrozumiteľnej forme definovanej Európskou komisiou.

- Modul pre speňažovanie majetku – umožní zadať ponuku na speňaženie majetku, autentifikáciu záujemcov o kúpu majetku, skladať zábezpeku na kúpnu cenu a online dražbu s vystavením potvrdenia pre vklad do katastra nehnuteľností alebo pre iný verejný majetkový register.
- Modul nástroja včasného varovania – po prepojení informácií o finančnej kondícii podnikateľa z databáz finančnej správy a Sociálnej poisťovne vytvorí systém varovania s návrhmi riešenia hroziaceho úpadku pre podnikateľa.
- Modul poskytujúci štatisticko-analytické údaje spracované v rámci informačného systému verejnej správy – umožní čerpať údaje pre štatistické a analytické účely, najmä údaje o počte prebiehajúcich konaní, o miere prerozdelenia jednotlivých konaní na príslušných súdoch, o počte konkurzných konaní, o počte reštrukturalizačných konaní, o počte vyhlásených konkurzov a povolených reštrukturalizáciách, či údaje o dlžníkoch.
- Modul pre zverejňovanie informácií – modul by mal vytvárať nepretržitý „feed“ udalostí v predinsolvenčných a insolvenčných konaniach, na ktorý by bolo možné napojiť informačné systémy tretích strán. Vyhodnocovali by sa len dôležité informácie, ktoré by boli aktualizované v každom okamihu.
- Modul pre osobitnú časť konkurzu – oddlženie fyzických osôb – modul predpokladá zapojenie osobitného orgánu poskytujúceho právnu pomoc osobám v hmotnej núdzi, ako aj právnu pomoc pri takzvanom osobnom bankrote. Tento modul bude vychádzať z obdobných princípov a nastavení ako modul pre správcov.
- API prostredie – vytvorenie užívateľsky prívetivého systému pre jednoduchý vstup do informačného systému.

- Informačný systém verejnej správy zameraný na procesy insolvenčného práva a ukončenia podnikania sa vo všeobecnosti navrhuje naprojektovať tak, aby pozostával z hlavných aktivít a podporných aktivít:
  - Hlavné aktivity: 1. analýza a návrh riešenia, 2. obstaranie a nasadenie HW a SW, 3. implementácia, 4. testovanie a 5. nasadenie.
  - Podporné aktivity: 1. riadenie projektu a 2. publicita a informovanosť.

Adresát:

- Podnikateľské subjekty vrátane fyzických osôb vykonávajúcich samostatnú zárobkovú činnosť a fyzických osôb pri osobnom bankrote (cez centrá právnej pomoci).

Časový rozvrh:

- Vývoj a spustenie informačného systému priamo nadviaže na novú legislatívu insolvenčného rámca (účinná od januára 2023). Implementácia by mala prebiehať do decembra 2023. Plné nasadenie informačného systému sa predpokladá do júna 2024.

3.2.3 Investícia 3: Profesionalizácia vo verejnom obstarávaní

Výzvy:

- Zvýšenie transparentnosti procesov vo verejnej správe, kvalitné verejné služby pri komunikácii firiem a občanov so štátom a zúženie priestoru pre nekalé aktivity pri nakladaní s majetkom a zdrojmi štátu, verejných inštitúcií a samospráv sa dotýkajú aj oblasti verejného obstarávania.

[401] Prepojenie insolvenčných registrov sa realizovalo v zmysle nariadenia 2015/848 o insolvenčnom konaní, ktorým sa členským štátom ukladá povinnosť vytvoriť vzájomné prepojenie insolvenčných registrov.

- Nedostatok odborných kapacít v tejto oblasti znižuje efektívnosť procesov verejného obstarávania a je spojeny s nižšou dôverou a korupčným správaním.

Ciele:

- Profesionalizácia verejného obstarávania prostredníctvom zabezpečenia kontinuálneho vzdelávania a odbornej prípravy obstarávateľov

Implementácia:

- Úrad pre verejné obstarávanie bude profesionalizáciu verejného obstarávania zabezpečovať v súčinnosti s akademickou obcou, justičnou akadémiou, externými odborníkmi z praxe pôsobiacimi v Slovenskej republike a v zahraničí, expertmi EÚ a OECD.
- Pre tento účel budú organizované školenia, workshopy, panelové diskusie, prípadne odborné konferencie. Vzdelávacie aktivity budú vzhľadom na interdisciplinárny charakter verejného obstarávania rozdelené na kategóriu teoretických a praktických školení.
- V rámci praktického vzdelávania bude dôraz kladený na procesný rozmer vedenia verejného obstarávania, pričom môže byť vytvorený tzv. trenažér verejného obstarávania alebo praktické tréningové jednotky. Trenažér verejného obstarávania bude zabezpečovať praktickú simuláciu procesu verejného obstarávania, v rámci ktorej by si účastníci testovali zručnosti.
- Teoretická časť školiacich aktivít bude zameraná na výklad zákona o verejnom obstarávaní resp. jeho konkrétnych inštitútov, najčastejšie porušenia zákona o verejnom obstarávaní identifikované kontrolnými orgánmi, judikatúru vnútroštátnych súdov a Súdneho dvora EÚ, ale taktiež na špecifické oblasti súvisiace s verejným obstarávaním ako napr. problematika zmluvných podmienok FIDIC, právo duševného vlastníctva, problematika GDPR vo verejnom obstarávaní, informačných technológií a pod..
- Bude potrebné vybudovať personálny aparát – vzdelávanie budú zabezpečovať zamestnanci úradu a externí školitelia.

Adresát:

- Subjekty verejného sektora

Časový rozvrh:

- Organizácia školení, workshopov, panelových diskusií, odborných konferencií počas rokov 2021 až 2026.

4. Otvorená strategická autonómia a otázky bezpečnosti

Investičné projekty v tomto komponente spĺňajú národnú legislatívu v otázkach informačnej a kybernetickej bezpečnosti, ktorá je v súlade s legislatívou EÚ.

5. Cezhraničné a multi-národné projekty

Komponent neobsahuje investície do cezhraničných alebo multi-národných projektov. Niektoré investície ako digitalizácia insolvenčných konaní vytvárajú možnosti na cezhraničné dátové prepojenia a poskytovanie údajov. Rezort spravodlivosti sa v máji 2017 zapojil do výzvy CEF Telecom 2017 na prepojenie insolvenčných registrov – *Interconnection of Insolvency Registers IRI for Slovakia*. Prepojenie insolvenčných registrov sa realizovalo v zmysle nariadenia 2015/848 o insolvenčnom konaní, ktorým sa členským štátom ukladá povinnosť vzájomne prepojiť insolvenčné registre. Sú k dispozícii na Európskom portáli elektronickej justície. Cieľom bolo sprístupnenie vybraného reprezentatívneho rozsahu údajov o insolvenčných konaniach jednotlivých registrov v zjednotenej a zrozumiteľnej forme definovanej EK.

6. Zelený rozmer komponentu

Dopad na zelenú tranzíciu sa predpokladá najmä nepriamo prostredníctvom redukcie neelektronickej komunikácie a úkonov v súvislosti s cieľmi reformy digitalizovať takmer celý proces insolvenčného konania.

7. Digitálny rozmer komponentu

7.1 Opatrenia na zníženie regulačného zaťaženia podnikania

Zámerom je zlepšiť a elektronizovať proces komunikácie s predkladateľmi podnetov na zlepšovanie podnikateľského prostredia, zaviesť „workflow tool“, ktorý zlepší užívateľskú skúsenosť predkladateľov aj spracovateľov podnetov. Umožní predkladateľom nahrať podnet on-line, odošle mu potvrdenie o jeho prevzatí a umožní mu sledovať stav spracovania *(podnet prijatý, podnet v procese spracovávania, podmienečne zahrnutý do balíčka opatrení, odmietnutý z dôvodu …, zahrnutý do balíčka opatrení, balíček opatrení prijatý, a pod.).* Na strane spracovateľov workflow tool umožní jednoduchú evidenciu a sledovanie stavu spracovania podnetov, priradenie informácie o príslušnosti k zákonu, legislatíve a rezortu, prepájanie podobných podnetov, prepájanie podnetov s konečným znením opatrení, archiváciu, reporting a pod.

7.2 Digitalizácia procesov insolvenčného konania

Digitalizovaním takmer celého procesu insolvenčného konania vrátane prepojenia funkcionality na riešenie osobných bankrotov sa skvalitnia služby verejnej správy občanom a podnikateľom.

8. Uplatňovanie zásady „výrazne nenarušiť“

8.1 Reforma 1. Opatrenia na zníženie regulačného zaťaženia podnikania.

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		x	Reforma nebude v oblasti mitigácie umožňovať zvyšovanie emisií skleníkových plynov a pri reformách bude rešpektovať právo na informácie a účasť verejnosti, tak ako ich ukotvuje Aarhuský dohovor, ktorý je implementovaný smernicou 2003/35 / ES (smernica o účasti verejnosti) a EIA. Metodika bude zohľadňovať špecifické postavenie regulácií v oblasti mitigácie tak, aby sa umožnilo plnohodnotné plnenie cieľov Slovenskej republiky v oblasti zmeny klímy a národných cieľov. Za neopodstatnený goldplating sa nebudú považovať opatrenia, ktoré vedú k zníženiu emisií skleníkových plynov.
Adaptácia na zmenu klímy		x	Reformy regulačného rámca a goldplating nebudú v oblasti adaptácie oslabovať adaptačné prístupy a zvyšovať riziká vyplývajúce zo zmeny klímy v súlade so Stratégiou adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy (schválená v roku 2018) a na ňu nadväzujúcim Národným akčným plánom pre adaptáciu.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		x	Reforma regulačného zaťaženia podnikania bude zohľadňovať špecifické postavenie regulácií v oblasti životného prostredia tak, aby sa umožnilo plnohodnotné plnenie cieľov Slovenskej republiky v oblasti vodného hospodárstva. Jednotná metodika bude zohľadňovať nevyhnutnosť plnenia cieľov vyplývajúcich z národných a medzinárodných záväzkov SR tak ako ich definuje Rámcová smernica EÚ o vode a na ňu nadväzujúca Slovenská legislatíva a prax. Za neopodstatnený goldplating sa nebudú považovať opatrenia, ktoré vedú k zlepšeniu ochrany vodných zdrojov.

Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		x	Reforma regulačného zaťaženia podnikania bude zohľadňovať špecifické postavenie regulácií v oblasti nakladania s odpadom a úlohu, ktorú zohrávajú regulácie v oblasti prechodu Slovenska na systém obehového hospodárstva. Reformy budú rešpektovať legislatívu a ciele EÚ a Slovenska v oblasti regulácií pre chemické látky, plasty, či recykláciu odpadu.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		x	Reforma nebude umožňovať zvyšovanie emisií do ovzdušia, vody alebo pôdy. Za neopodstatnený goldplating sa nebudú považovať opatrenia, ktoré vedú k znižovaniu emisií.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		x	Reformy budú mať zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Pri implementácii sa bude prihliadať na dodržanie štandardov ochrany prírody a krajiny. S dôrazom na aktivity priemyslu a služieb v oblastiach citlivých na biodiverzitu alebo v ich blízkosti (vrátane siete chránených oblastí Natura 2000, lokalít svetového dedičstva UNESCO a kľúčových oblastí biodiverzity, ako aj iných chránených oblastí).

8.2 Reforma 2: Nová legislatíva na zabezpečenie unifikácie a elektronizácie procesu insolvenčného konania

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		x	Legislatívne úpravy pri navrhovanej reforme nemajú priamy ani nepriamy vplyv na dosiahnutie uvedeného environmentálneho cieľa.
Adaptácia na zmenu klímy		x	Legislatívne úpravy pri navrhovanej reforme nemajú priamy ani nepriamy vplyv na dosiahnutie uvedeného environmentálneho cieľa.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		x	Legislatívne úpravy pri navrhovanej reforme nemajú priamy ani nepriamy vplyv na dosiahnutie uvedeného environmentálneho cieľa.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		x	Legislatívne úpravy pri navrhovanej reforme nemajú priamy ani nepriamy vplyv na dosiahnutie uvedeného environmentálneho cieľa.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		x	Legislatívne úpravy pri navrhovanej reforme nemajú priamy ani nepriamy vplyv na dosiahnutie uvedeného environmentálneho cieľa.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		x	Legislatívne úpravy pri navrhovanej reforme nemajú priamy ani nepriamy vplyv na dosiahnutie uvedeného environmentálneho cieľa.

8.3 Reforma 3: Reforma verejného obstarávania

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		x	Reforma nadväzuje na Stratégiu environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030, v zmysle ktorej: a) Slovensko bude zeleným verejným obstarávaním zabezpečovať aspoň 70 % z celkovej hodnoty verejného hospodárstva a 70 % z celkového množstva zákaziek vo verejnom obstarávaní, b) Zelené verejné obstarávanie bude povinné pre ústredné orgány štátnej správy, samosprávne kraje a mestá zo začiatku pre vybrané produktové skupiny a postupne sa bude rozširovať tak, aby sa do roku 2030 dosiahol vytýčený cieľ, c) Elektronické verejné obstarávanie zabezpečí jednoduché a prehľadné zadávanie a monitoring zeleného verejného obstarávania. Pre zmiernenie dopadov zmeny klímy bude pripravený Národný program pre zelené verejné obstarávanie na roky 2021-2025. V rámci reformy verejného obstarávania sa plánuje bližšie definovať čo sa rozumie pod environmentálnym hľadiskom, čím sa zároveň spresní a uľahčí aplikácia dnešných ustanovení zákona, ktoré s týmto pojmom pracujú.
Adaptácia na zmenu klímy		x	Reforma nadväzuje na Stratégiu environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030, v zmysle ktorej: a) Slovensko bude zeleným verejným obstarávaním zabezpečovať aspoň 70 % z celkovej hodnoty verejného hospodárstva a 70 % z celkového množstva zákaziek vo verejnom obstarávaní, b) Zelené verejné obstarávanie bude povinné pre ústredné orgány štátnej správy, samosprávne kraje a mestá zo začiatku pre vybrané produktové skupiny a postupne sa bude rozširovať tak, aby sa do roku 2030 dosiahol vytýčený cieľ, c) Elektronické verejné obstarávanie zabezpečí jednoduché a prehľadné zadávanie a monitoring zeleného verejného obstarávania. Pre zmiernenie dopadov zmeny klímy bude pripravený Národný program pre zelené verejné obstarávanie na roky 2021-2025. V rámci reformy verejného obstarávania sa plánuje bližšie definovať čo sa rozumie pod environmentálnym hľadiskom, čím sa zároveň spresní a uľahčí aplikácia dnešných ustanovení zákona, ktoré s týmto pojmom pracujú.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		x	Legislatívne úpravy pri navrhovanej reforme nemajú priamy ani nepriamy vplyv na dosiahnutie uvedeného environmentálneho cieľa
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		x	Reforma nadväzuje na Stratégiu environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030, v zmysle ktorej: a) Slovensko bude zeleným verejným obstarávaním

			zabezpečovať aspoň 70 % z celkovej hodnoty verejného hospodárstva a 70 % z celkového množstva zákaziek vo verejnom obstarávaní, b) Zelené verejné obstarávanie bude povinné pre ústredné orgány štátnej správy, samosprávne kraje a mestá zo začiatku pre vybrané produktové skupiny a postupne sa bude rozširovať tak, aby sa do roku 2030 dosiahol vytýčený cieľ, c) Elektronické verejné obstarávanie zabezpečí jednoduché a prehľadné zadávanie a monitoring zeleného verejného obstarávania. Pre zmiernenie dopadov zmeny klímy bude pripravený Národný program pre zelené verejné obstarávanie na roky 2021-2025. V rámci reformy verejného obstarávania sa plánuje bližšie definovať čo sa rozumie pod environmentálnym hľadiskom, čím sa zároveň spresní a uľahčí aplikácia dnešných ustanovení zákona, ktoré s týmto pojmom pracujú.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		x	Reforma nadväzuje na Stratégiu environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030, v zmysle ktorej: a) Slovensko bude zeleným verejným obstarávaním zabezpečovať aspoň 70 % z celkovej hodnoty verejného hospodárstva a 70 % z celkového množstva zákaziek vo verejnom obstarávaní, b) Zelené verejné obstarávanie bude povinné pre ústredné orgány štátnej správy, samosprávne kraje a mestá zo začiatku pre vybrané produktové skupiny a postupne sa bude rozširovať tak, aby sa do roku 2030 dosiahol vytýčený cieľ, c) Elektronické verejné obstarávanie zabezpečí jednoduché a prehľadné zadávanie a monitoring zeleného verejného obstarávania. Pre zmiernenie dopadov zmeny klímy bude pripravený Národný program pre zelené verejné obstarávanie na roky 2021-2025. V rámci reformy verejného obstarávania sa plánuje bližšie definovať čo sa rozumie pod environmentálnym hľadiskom, čím sa zároveň spresní a uľahčí aplikácia dnešných ustanovení zákona, ktoré s týmto pojmom pracujú.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		x	Reforma nadväzuje na Stratégiu environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030, v zmysle ktorej: a) Slovensko bude zeleným verejným obstarávaním zabezpečovať aspoň 70 % z celkovej hodnoty verejného hospodárstva a 70 % z celkového množstva zákaziek vo verejnom obstarávaní, b) Zelené verejné obstarávanie bude povinné pre ústredné orgány štátnej správy, samosprávne kraje a mestá zo začiatku pre vybrané produktové skupiny a postupne sa bude rozširovať tak, aby sa do roku 2030 dosiahol vytýčený cieľ, c) Elektronické verejné obstarávanie zabezpečí jednoduché a prehľadné zadávanie a monitoring zeleného verejného obstarávania. Pre zmiernenie dopadov zmeny klímy bude pripravený Národný program pre zelené verejné obstarávanie na roky

			2021-2025. V rámci reformy verejného obstarávania sa plánuje bližšie definovať čo sa rozumie pod environmentálnym hľadiskom, čím sa zároveň spresní a uľahčí aplikácia dnešných ustanovení zákona, ktoré s týmto pojmom pracujú.

8.4 Investícia 1: Opatrenia na zníženie regulačného zaťaženia podnikania

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		x	IT a Data-riešenia v prípade implementácie work flow toolu majú nepriamy vplyv na znižovanie emisií skleníkových plynov, keďže znižujú náklady na cestovanie, kancelárske priestory a administratívu. Pri výbere riešení sa bude brať do úvahy spotreba energie a kde je to možné, bude sa podporovať využívanie certifikátov zelenej energie. Emisie, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie, ako sú definované a odporúčané Pracovným dokumentom zamestnancov komisie: Kritériá EÚ pre verejné obstarávanie pre príslušné oblasti.
Adaptácia na zmenu klímy		x	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		x	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		x	Pri investíciách do materiálového vybavenia budú vyžadované a plnené podmienky zeleného verejného obstarávania. Prvoradý princíp je nákup energeticky účinných zariadení so zníženým environmentálnym vplyvom, pričom existujú možnosti na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu. Pri investíciách sa bude postupovať podľa odporúčaní pre danú skupinu produktov, tak ako ich definuje EÚ a Slovenská republika: Kritériá EÚ pre zelené verejné obstarávanie pre počítače a monitory: https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/toolkit/computers%20and%20monitors/SK.pdf

			Kritériá EÚ pre zelené verejné obstarávanie pre zobrazovacie zariadenia: https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/criteria/imaging/SK.pdf
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		x	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		x	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.

8.5 Investícia 2: Digitalizácia procesov insolvenčného konania

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		x	IT a Data-riešenia majú nepriamy vplyv na znižovanie emisií skleníkových plynov, keďže znižujú náklady na cestovanie, kancelárske priestory a administratívu. Pri výbere riešení sa bude brať do úvahy spotreba energie a kde je to možné, bude sa podporovať využívanie certifikátov zelenej energie. Emisie, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie, ako sú definované a odporúčané Pracovným dokumentom zamestnancov komisie: Kritériá EÚ pre verejné obstarávanie pre príslušné oblasti.
Adaptácia na zmenu klímy		x	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		x	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.

Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		x	Pri investíciách do materiálového vybavenia budú vyžadované a plnené podmienky zeleného verejného obstarávania. Prvoradý princíp je nákup energeticky účinných zariadení so zníženým environmentálnym vplyvom, pričom existujú možnosti na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu. Pri investíciách sa bude postupovať podľa odporúčaní pre danú skupinu produktov, tak ako ich definuje EÚ a Slovenská republika: Kritériá EÚ pre zelené verejné obstarávanie pre počítače a monitory: https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/toolkit/computers%20and%20monitors/SK.pdf Kritériá EÚ pre zelené verejné obstarávanie pre zobrazovacie zariadenia: https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/criteria/imaging/SK.pdf
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		x	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		x	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.

8.6 Investícia 3: Profesionalizácia vo verejnom obstarávaní

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		x	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu.
Adaptácia na zmenu klímy		x	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		x	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu.

Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		x	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		x	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		x	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu.

9. Míľniky ciele a časový rozvrh

9.1 Reforma 1 + Investícia 1: Opatrenia na zníženie regulačného zaťaženia podnikania

Časový harmonogram plánu reforiem a investície:

Č.	Reforma	2021			2022				2023				2024				2025				2026			
		2.Q	3.Q	4.Q	1.Q	2.Q	3.Q	4.Q	1.Q	2.Q	3.Q	4.Q	1.Q	2.Q	3.Q	4.Q	1.Q	2.Q	3.Q	4.Q	1.Q	2.Q	3.Q	4.Q
1	1in2out																							
2	Ex Post																							
3	Antibyrokratické balíčky																							
4	Goldplating																							

9.2 Reforma 2: Nová legislatíva na zabezpečenie unifikácie a elektronizácie procesu insolvenčného konania

Predpokladá sa schválenie legislatívnych zmien

- Schválenie parlamentom v 3. kvartáli 2022 (predpokladaný termín júl 2022).
- Účinnosť legislatívy od januára 2023.

9.3 Reforma 3: Reforma verejného obstarávania

Predpokladá sa schválenie legislatívnych zmien a digitalizácia procesov verejného obstarávania:

- Ukončenie medzirezortného pripomienkového konania k novele zákona o verejnom obstarávaní sa predpokladá do 30. júna 2021.
- Schválenie legislatívnych zmien vládou a parlamentom sa predpokladá vo štvrtom kvartáli 2021.
- Účinnosť zákonov sa predpokladá v prvom kvartáli 2022.
- Úprava jednotnej elektronickej platformy, preferovane v existujúcom informačnom systéme elektronického trhoviska (EKS) (I. a II. etapa) – do konca druhého kvartálu 2023.

9.4 Investícia 2: Digitalizácia procesov insolvenčného konania

- Spustenie jednotného plne digitalizovaného procesu insolvenčných konaní prostredníctvom vybudovania informačného systému verejnej správy (technický rámec).
- Cieľom je 100 % digitalizácie procesov insolvenčného práva a ukončenia podnikania.
- Časový harmonogram investície
  - Analýza a návrh riešenia – Q1 až Q2 2023
  - Implementácia informačného systému – Q2 2023 až Q1 2024 (predpokladaný koniec implementácie – december 2023)
  - Testovanie – Q3 2023 až Q2 2024
  - Nasadenie – v Q2 2024 (predpokladané nasadenie – jún 2024).

Fáza	Začiatok	Koniec
Projektová príprava a manažment projektu	T	T+18

Analýza a dizajn	T	T+5
Implementácia	T+3	T+13
Testovanie	T+11	T+16
Nasadenie a pilotná prevádzka	T+17	T+18

Legenda: T = čas spustenia projektu T+x = počet mesiacov od spustenia projektu

9.5 Investícia 3: **Profesionalizácia vo verejnom obstarávaní**

V rámci reformy verejného obstarávania bude realizáciu investície - organizácia školení, workshopov, panelových diskusií, odborných konferencií – zabezpečovať Úrad pre verejné obstarávanie počas rokov 2021 až 2026.

10. Financovanie a náklady

Náklady z fondu na podporu obnovy a odolnosti predstavujú 11,2 mil. eur + priebežné financovanie zo štátneho rozpočtu vo výške 1,27 mil. eur počas rokov 2021-2026 (implementácia reformy 1 - opatrenia na zníženie regulačného zaťaženia podnikania).

10.1 Investícia 1: Investície spojené s opatreniami na zníženia regulačného zaťaženia podnikania (3,1 mil. eur)

Investície vo výške 3,1 mil. eur sú spojené s implementáciou reformy 1 Opatrenia na zníženie regulačného zaťaženia podnikania, ktorá vyžaduje dodatočné kapacity expertov (najmä právnikov a analytikov).

- Tímy expertov financovaných z fondu na podporu obnovy a odolnosti budú posilnené tiež kapacitami, ktoré budú financované zo štátneho rozpočtu vo výške 1,27 mil. eur a zabezpečia tak plynulý a trvalo udržateľný prechod reformy z implementačnej do realizačnej fázy.
- Kalkulácia na základe podobného projektu, pričom rozsah prác bol stanovený na základe odhadu jednotlivých typov prác na danej investícii. Jednotková cena za hodinu práce sa opiera o cenu v Národnom projekte OP EVS - Zlepšovanie podnikateľského prostredia na Slovensku a hodnotenie politík.

10.2 Investícia 2: Digitalizácia procesov insolvenčného konania (6 mil. eur)

Reforma predpokladá finančné náklady spojené so zavedením nového informačného systému za účelom digitalizácie procesov insolvenčného práva (6 mil. eur):

- Bottom-up nacenenie podľa funkcionality/modulov, ku ktorým príslúcha rozsah prác pre rôzne IT pozície na základe expertného odhadu.
- Návrh rozpočtu na vytvorenie nového informačného systému verejnej správy vychádza aj zo skúseností rezortu spravodlivosti s budovaním informačného systému, ktorý bol projektovaný na obdobných obsahových východiskách a moduloch (Register úpadcov)
- V rámci navrhovaného informačného systému budú deponované aj dôverné a neverejné informácie. Súčasťou projektu z tohto dôvodu musí byť aj bezpečnostný projekt. Je potrebné posúdiť priebeh pilotného testovania a bude nutné preukázanie certifikátov informačnej bezpečnosti a príslušných osvedčení Národného bezpečnostného úradu SR na prácu s utajovanými skutočnosťami.

10.3 Investícia 3: Profesionalizácia vo verejnom obstarávaní (2,1 mil. eur)

Investícia zahŕňa personálne náklady 10 zamestnancov Úradu pre verejené obstarávanie, ktorí budú zabezpečovať implementáciu koncepcie profesionalizácie vo verejnom obstarávaní. Celková výška investície pre obdobie rokov 2021 - 2026 (do konca Q2 2026) je 2,1 mil. eur.

Detailné informácie o financovaní a nákladoch sú rozpísané v prílohách komponentu 14.

PLÁN OBNOVY

cestovná
mapa k lepšiemu
Slovensku

Kom po nent

15

EK
+ SK

KOMPONENT 15: Reforma justície

1. Popis komponentu

1.1 Oblasť politiky

Účinnosť justičného systému, boj proti korupcii, posilnenie integrity a nezávislosti súdnictva.

1.2 Cieľ

Hlavným zámerom reformy súdnej mapy je zavedenie špecializácie sudcov a tým vytvorenie priestoru pre kvalitnejšie a rýchlejšie rozhodnutia súdov. Investíciami do elektronizácie a digitalizácie súdnych procesov sa zlepšia služby pre občanov a firmy. Reforma zníži priestor pre korupčné praktiky a väzby posilnením náhodného prideľovania spisov väčšiemu počtu sudcov v agende. Zefektívnia sa existujúce a vytvoria sa nové nástroje zamerané na posilnenie sudcovskej integrity a nezávislosti.

1.3 Digitálna a zelená transformácia

Elektronizácia súdnych konaní a služieb súdov prispeje k lepším službám verejnej správy občanom a firmám. Zelená transformácia bude na druhej strane prioritou pri obnove a modernizácii budov a priestorov súdov, ktoré budú upravené a rekonštruované tak, aby spĺňali moderné ekologické štandardy. Priestor pre lepšiu ekologickú udržateľnosť bude vytvárať aj tlak na elektronizáciu procesov.

1.4 Pracovné miesta a rast

Transparentné a nekorupčné prostredie vplýva pozitívne na hospodársky rast cez kľúčové faktory, akými sú verejné a súkromné investície, rozvoj ľudského kapitálu a ekonomická stabilita. Reformami a investíciami sa podporí zvýšenie dôveryhodnosti v súdny systém a vytvorí sa priestor na posilňovanie právnej istoty pre občanov aj podnikateľské prostredie.

1.5 Sociálna odolnosť

Sociálna odolnosť je primárne spojená s legislatívou a opatreniami štátu spojenými s ochranou a zabezpečením právnej istoty obyvateľov a podnikateľov v krajine. Efektívnejší, transparentnejší a dôveryhodnejší súdny systém zvyšuje právnu istotu a napomáha pri vyrovnávaní sa aj s nečakanými krízami.

1.6 Reformy a investície

Zavedenie špecializácie sudcov a vytvorenie priestoru pre zefektívnenie súdneho systému vrátane poskytovania lepších služieb cez elektronizáciu a digitalizáciu si vyžaduje okrem reformy aj prislúchajúce investície. Tento komponent spája reformy s investíciami, ktoré sú plne alebo čiastočne financované z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti (RRF).

1.6.1 Reformy

Reforma 1: Reforma súdnej mapy

Reforma súdnej mapy bude spočívať v niekoľkých fázach prekresľovania a zväčšovania plochy súdnych obvodov, znižovania ich počtu a s tým spojeným „zväčšovaním kapacít súdov“. Redukciou počtu súdov a sústredením ľudských kapacít vznikne priestor pre špecializáciu sudcov, čo potenciálne skvalitní a zrýchli ich rozhodovaciu činnosť. Z hľadiska dodržiavania deľby moci bude zmenami tiež docielené, aby sa odstránila situácia, kedy súd a prokuratúra zdieľajú jednu budovu. Reorganizáciou súdnych obvodov prispeje reforma aj k pretrhnutiu často problematických personálnych väzieb, ktoré zvyšujú vnímané riziko korupcie

Reforma 2: Boj proti korupcii a posilňovanie integrity a nezávislosti súdnictva

Za účelom boja proti korupcii a posilňovania integrity a nezávislosti súdnictva sa predpokladá realizácia viacerých legislatívnych zmien. Posilnia sa právomoci a kompetencie sudcovského stavu pre svoju vnútornú kontrolu (napr. reforma kreovania a kompetencií Súdnej rady SR, zriadenie Najvyššieho správneho súdu SR, zavedenie nových trestných činov), zavedú sa poistky posilňujúce deľbu moci (rotačný princíp pri voľbe ústavných sudcov, prirodzená

obmena sudcovského stavu), ale zároveň sa značne stransparentnia procesy justície širokej verejnosti. Zefektívni sa zaisťovanie majetku a jeho a správa, vrátane vytvorenia samostatnej inštitúcie, ktorá sa touto agendou bude zaoberať.

1.6.2 Investície

Investície vyvolané reformou súdnej mapy majú dve hlavné dimenzie. Prvá spočíva v investíciách na modernizáciu existujúcich, či prípadne výstavbu alebo obstaranie nových moderných priestorov pre kľúčové súdy v novej súdnej mape. Druhá dimenzia predstavuje investície do analytických kapacít, digitálnych technológií a elektronizácie súdnych procesov, ktoré prispejú ku kvalitnejším a rýchlejším službám občanom a zvýšenej transparentnosti procesov.

Investícia 1: Investície do budov a reorganizácie súdov (reforma súdnej mapy)

Reforma súdnej mapy prekreslí sieť existujúcich súdov s potrebou rekonštrukcie existujúcich súdov vo väčšej miere a obstarania/výstavby nových budov pre súdy v menšej miere. V prípade rekonštrukcie budov budú splnené najvyššie štandardy pre energeticky úsporné budovy.

Investícia 2: Podporné nástroje reformy súdnej mapy - digitalizácia nástrojov, modernizácia IT vybavenia a analytické kapacity

Ako podpora reorganizácie súdneho systému sa vyvinú nové centrálne informačné systémy súdnictva pre elektronizáciu procesov (Obchodný register a Centralizovaný systém súdneho riadenia). Pre zefektívnenie práce sudcov a súdnych zamestnancov sa zmodernizuje hardvérové a softvérové vybavenie súdov vrátane techniky pre online komunikáciu a digitalizáciu zbierky listín a súdnych spisov. Vytvorí sa podporná analytická platforma pre sprístupňovanie judikatúry (praktickej aplikácie práva v súdnych rozhodnutiach) na súdoch.

1.7 Hlavné iniciatívy

Modernizujme (modernise)

Komponent reflektuje na jeden z vlajkových princípov EÚ - elektronizáciou a digitalizáciou v súdnictve sa prispeje k zlepšeniu verejných služieb pre občanov a firmy. Elektronizáciou procesov a digitalizáciou spisov a záznamov sa zlepšia dátové možnosti pre monitoring politík v oblasti súdnictva.

Opatrenia v tomto komponente reagujú na odporúčania Rady EÚ pre Slovensko zamerané na boj proti korupcii, zlepšovanie účinnosti súdneho systému a posilnenie jeho integrity a nezávislosti, a to aj pri menovaní sudcov (CSR.2019.4 a CSR.2020.4).

Odhadované náklady: 255,3 mil. eur z RRF + priebežné financovanie zo štátneho rozpočtu vo výške 24,5 mil. eur prvé dva roky (2021 a 2022) pri implementácii novej súdnej mapy a 16,6 mil. eur každoročne po spustení súdnej mapy.

2. Hlavné výzvy a ciele

2.1. Hlavné výzvy

- V indikátore vnímania korupcie za rok 2020 je Slovensko šieste najhoršie v EÚ (60. miesto zo 180 hodnotených krajín)[402]. Podiel korupcie v bežných životných situáciách klesá, problémom je predovšetkým veľká, do politického systému prerastajúca korupcia. Korupcia predstavuje na Slovensku podľa Správy o globálnej konkurencieschopnosti výraznú prekážku podnikania.
- (Ne)dôvera verejnosti v súdnictvo patrí medzi najnižšie v krajinách EÚ[403]. Verejnosťou vnímanú korupciu v súdnictve potvrdzujú aktuálne medializované prípady a orgány činné v trestnom konaní ju odhaľujú. Medializované kauzy dôveru v justíciu neposilňujú, skôr naopak. Preto sú potrebné zásadné a systémové

[402] Index vnímania korupcie, https://www.transparency.org/en/cpi/2020/index/svk
[403] Eurobarometer 93 (Júl/August 2020)

zmeny vo vnútri súdnictva. Predpokladom dôvery v súdnictvo je rýchla a istá spravodlivosť (swift and sure justice), vymožiteľnosť práva, sudcovská etika, vnútorné kontrolné systémy a otvorenosť procesov v súdnom systéme pre verejnosť.

- V efektivite súdnictva zohráva zásadnú rolu dĺžka súdnych konaní. Slovenské súdnictvo do roku 2016 zaostávalo za najlepšími krajinami hlavne v dĺžke súdnych konaní a v miere vybavenosti prípadov. Výrazne zlepšenie v poslednom kole hodnotenia Európskej komisie pre efektívnu justíciu (CEPEJ) pri Rade Európy (2018 až 2020)[404] je predovšetkým vďaka zmene metodiky vykazovania údajov, nie nutne vďaka zlepšeniu efektívnosti súdov. Problémom slovenských súdov sú najmä zložitejšie veci, ktorých vybavenie trvá neprimerane dlhý čas a dĺžka súdnych konaní v obchodných sporoch, ktorá naďalej rastie.
- Zefektívnenie boja proti korupcii a posilňovanie integrity a nezávislosti justičného systému predstavujú dlhodobé výzvy Slovenska identifikované v špecifických odporúčaniach Rady EÚ.

2.2 Hlavné ciele

- Zabezpečenie špecializácie sudcov vytvorí priestor pre sprehľadnenie zaťaženosti a výkonnosti sudcov v danej agende naprieč súdnou sústavou.
- So súbežne prebiehajúcou elektronizáciou súdneho konania bude veľmi jednoduché zistiť pre občana (vzdialeným prístupom do spisu) aktuálny stav konania a pre verejnosť porovnanie sudcov a sudkýň rovnomerne zaťažených v jednej agende v ich výkonnosti (verejne dostupné štatistiky).
- Špecializácia predpokladá minimálne 3 špecializovaných sudcov v agende. Zabezpečí sa tak transparentnosť náhodného výberu, skutočne náhodný výber z väčšieho množstva sudcov, ktorý je dnes najmä na menších súdoch často iluzórny.
- Modernizácia v oblasti elektronizácie a digitalizácie (cez vývoj a nasadzovanie nových moderných informačných systémov) umožní taktiež lepšie vyhodnocovať výkonnosť súdnej sústavy na základe dátovej analýzy. Sudca (ako každý človek), ktorý vie, že jeho práca je sledovateľná a porovnateľná s väčším množstvom kolegov v rovnakej situácii, sa správa zodpovednejšie bez nutnosti hneď hľadať kontrolné a disciplinárne mechanizmy.
- Zmenou súdnych obvodov (prvostupňových a odvolacích) a v niektorých prípadoch aj ich sídel prispeje reforma nepriamo aj k zníženiu rizika existencie väzieb potenciálne zvýhodňujúcich niektorú zo strán konania. Zmena vychádza z predpokladu, že sa zväčší „náhodnosť" pri prideľovaní spisov jednotlivým sudcom a tiež, že vo väčších kolektívoch bude vytvorený tlak na profesionálnejšie prostredie.
- Zefektívnenie súdneho systému, posilnenie jeho integrity a boj proti korupcii sú jednými z hlavných odporúčaní Rady EÚ pre Slovensko (CSR.2019.4 a CSR.2020.4).
- Spolu s legislatívnymi zmenami v súdnictve z roku 2020 posilní reforma súdnej mapy aj protikorupčné smerovanie zmien v justícií. Legislatívne úpravy smerom k súdnym orgánom a sudcom ako verejným činiteľom by mali priniesť zníženie rizika korupcie v súdnom systéme a vytvoriť možnosti na jej odhalenie cez kontrolu majetkových priznaní a disciplinárne konania. Zavedená legislatíva umožní postihovať rozhodnutia, ktoré nie sú v súlade so zákonom (ohýbanie práva). Zároveň bude možné postihovať prijatie a poskytovanie nenáležitej výhody (prikrmovanie)[405].

2.3 Kontext v národnej stratégii

- Viaceré konkrétne odporúčania, možnosti a oblasti zlepšenia slovenského súdnictva sú podrobne obsiahnuté v *Správe k stavu súdnictva* z dielne CEPEJ z roku 2017[406].
- Dôležitosť a vnímanie týchto odporúčaní a navrhovaných krokov reflektuje *Programové vyhlásenie vlády na obdobie rokov 2020 až 2024*. Kladie sa dôraz na obnovu dôvery v právny štát, boj proti korupcii a zefektívňovanie súdneho systému prostredníctvom reformy justície a nastavenia novej súdnej mapy.

[404] Hodnotenie súdnych systémov, https://www.coe.int/en/web/cepej/cepej-work/evaluation-of-judicial-systems
[405] Upravené v § 326a a § 336c Trestného zákona.
[406] Správa k stavu súdnictva (CEPEJ, November 2017), https://www.justice.gov.sk/Stranky/Ministerstvo/Sprava-k-stavu-justicie.aspx

- Plánované opatrenia a iniciatívy boli prezentované aj v *Národnom programe reforiem SR na rok 2020*.

3. Popis investícií a reforiem v tomto komponente

a. Reformy

3.1.1 Reforma 1: Reforma súdnej mapy

Výzvy

- Okrem nízkej dôveryhodnosti súdnictva zo strany verejnosti je všeobecne známym problémom súdnictva najmä vysoká rozdrobenosť súdneho systému, ktorá neprispieva k jeho efektívnemu fungovaniu. Na Slovensku existuje v rámci všeobecného súdnictva až 54 okresných a 8 krajských súdov, ktoré sú doplnené Špecializovaným trestným súdom a Najvyšším súdom SR.
- Tento relatívne vysoký počet súdov je spôsobený okrem iného aj existenciou množstva malých súdov, resp. koncentráciou viacerých separátnych súdov vo väčších mestách (5+1 v Bratislave a 3+1 v Košiciach).
- Na malých súdoch sa sudca musí venovať viacerým oblastiam, čo ho môže dostať aj do znevýhodneného postavenia voči úzko špecializovaným advokátom a účastníkom konania. Obdobne to platí pre vyťaženosť senátov ôsmich krajských súdov.
- Navyše, spomedzi okresných – prvostupňových – súdov tak na aktuálnej súdnej mape možno nájsť súdy, ktoré majú v plnom obsadení len 6 sudcov, až po súdy, ktoré ich majú 46.
- Takáto heterogenita robí sústavu súdov náročnejšou na centrálne manažovanie, vytvára netransparentný systém, spôsobuje problémy súdom, a najmä občanom už pri menších personálnych výpadkoch.
- Takto rozdrobený systém neumožňuje systému poskytnúť priestor na dostatočnú špecializáciu sudcov s minimálnym počtom 3 sudcov v hlavných súdnych agendách (občianskoprávna, rodinnoprávna, trestná a obchodná). Pri pohľade na dáta zo súčasných obvodov prvostupňových súdov (okresných) je vidno, že problém existuje prakticky vo všetkých agendách a vo veľkej časti existujúcich súdnych obvodov.
- Podobnú situáciu vidieť aj pri odvolacích súdoch, kde 8 existujúcich odvolacích súdov nedokáže zabezpečiť špecializáciu na úrovni počtu minimálne 3 špecializovaných senátov na každú z hlavných súdnych agend (občianskoprávna, rodinnoprávna, trestná, obchodná a správna).

Ciele

Kľúčovou reformou v oblasti justície sa stane reforma a prekreslenie tzv. súdnej mapy – rozloženie a reorganizácia súdnej sústavy na Slovensku[407]:

- Cieľom reformy súdnej mapy je zvýšiť dôveryhodnosť súdnictva, jeho výkonnosť a kvalitu a súčasne poskytnúť pre jej aktérov (sudcov a zamestnancov) lepšie podmienky na dosiahnutie týchto cieľov.
- Reforma súdnej mapy sa zameria na zefektívnenie systému súdov, namiesto doterajších 54 okresných súdov bude na Slovensku pôsobiť 30 prvostupňových súdov (vrátane 2 mestských súdov). Vytvoria sa tým podmienky na špecializáciu sudcov, ktorá sa nedá v slovenských podmienkach uskutočniť bez zväčšovania územia súdnych obvodov, a teda znižovania počtu súdov.
- Okrem zvýšenia efektivity prerozdelenia finančných zdrojov prinesie reforma v rámci systému najmä skvalitnenie služieb justície občanom zrýchlením súdnych konaní a zvýšením miery vybavenosti súdnych konaní. Špecializácia sudcov umožní rýchlejšie skončenie zložitejších vecí. Z dlhodobého hľadiska možno od novej súdnej mapy očakávať aj zlepšenie kvality súdnych rozhodnutí.
- Špecializácia sudcov je jedným zo základných cieľov novej súdnej mapy podľa odporúčania Správy k stavu justície (CEPEJ, 2017). Po uskutočnení reformy budú na všeobecných súdoch pôsobiť štyri hlavné

[407] Východiskový návrh pre reformu súdnej mapy, http://web.ac-mssr.sk/sudna-mapa-otazky-a-odpovede/

skupiny rovnomerne zaťažených sudcov (trestných, civilných, obchodných a rodinných). Správna agenda sa presunie do samostatného správneho súdnictva.

- Zavedú sa nástroje na spoľahlivý systém zberu a vyhodnocovania údajov, ktoré sú nevyhnutné na nastavenie štandardov pre výkonnosť súdov, resp. vyhodnotenie úspešnosti reformy súdnej mapy. Vo výkone sudcov môžu byť rozdiely, ktoré by sa mali riešiť na úrovni súdu. V prípade porovnávania sa plánuje zohľadňovať výkonnosť súdov na tej istej úrovni príslušnosti alebo špecializácie.
- Medzi najdôležitejšie výsledky, ktoré reorganizácia súdov na Slovensku prinesie:
  - primeraná dostupnosť – nová súdna mapa prihliada aj na primeranú fyzickú dostupnosť súdu pre zraniteľné skupiny obyvateľstva. Vzhľadom na postupujúcu elektronizáciu súdnej agendy a klesajúci počet ústnych pojednávaní je dostupnosť rýchleho a kvalitného rozhodnutia dôležitejšia ako fyzická blízkosť budovy súdu.
  - rýchlejšie konania – špecializácia sudcov umožní rýchlejšie skončenie zložitejších vecí. Súdy nemajú problém vybaviť v reálnom čase došlý počet jednoduchších a rutinných vecí. Skutočným problémom sú zložitejšie veci, ktorých vybavenie trvá neprimerane dlhý čas. Občania a podnikatelia to vnímajú ako nízku vymožiteľnosť práva.
  - kvalita rozhodnutí – s rýchlosťou súvisí vyššia kvalita rozhodnutí na základe špecializácie sudcov a zamestnancov a ich cieleného vzdelávania. Špecializovaný sudca sa ľahšie orientuje vo svojej oblasti, čo okrem rýchlosti predpokladá aj kvalitnejšie rozhodnutie.
  - transparentnosť – na súdoch budú pôsobiť štyri skupiny rovnomerne zaťažených sudcov (trestných, civilných, obchodných a rodinných). Osobitná bude sústava správneho súdnictva. Dnes na súdoch pôsobí veľa sudcov s rôznymi agendami v rôznych pomeroch, čo sťažuje procesy porovnávania. V spojení s elektronickým súdnym manažmentom budú mať lepší prehľad občania, riadiace orgány súdnictva, bude jednoduchšie zistiť a riešiť problémy. Transparentnosť prispeje k zvýšeniu dôveryhodnosti súdnictva.
  - efektívnosť – špecializovaní sudcovia na menšom počte súdov vo svojich agendách zabezpečia efektívne vybavenie vecí. Nová súdna mapa umožní aj naozaj náhodné prideľovanie prípadov. Menší počet budov a postupne aj sudcov bez ujmy na právach občanov povedie postupne k úspore prostriedkov na súdnictvo.

Implementácia

- Hlavnou legislatívou, ktorou sa zavedie reforma súdnej mapy, bude prijatie zákona o sídlach a obvodoch súdov[408]. Schválenie legislatívy sa predpokladá v Q4 2021.
- Implementácia reformy začne prípravnými fázami ešte pred schválením potrebnej legislatívy a bude sa riadiť implementačným plánom[409]. Predpokladá sa, že ešte pred začatím plného výkonu súdnictva na súdoch v nových obvodoch prejdú tieto modernizáciou a rozšírením kapacít tak, aby mohli plnohodnotne a kvalitne napĺňať svoje poslanie.
- Výsledkom reformy súdnej mapy by podľa predbežného východiskového návrhu mali byť 2 nové mestské súdy, 3 rozšírené a zmodernizované prvostupňové všeobecné súdy v sídle odvolacieho súdu, 25 zmodernizovaných, príp. rozšírených prvostupňových všeobecných súdov, nové priestory pre 3 odvolacie a modernizácia priestorov pre nové správne súdy. Ide o smerodajné usporiadanie, nie finálne záväzné.
- Komplementárnou aktivitou k týmto zmenám je tiež priestorové riešenie Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky a modernizácia priestorov Špecializovaného trestného súdu a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky.
- Počíta sa s určitou flexibilitou pri definovaní nových obvodov a modernizácii súdov s prípadným zahrnutím aj budov detašovaných pracovísk.

[408] Návrh legislatívy k súdnej mape bol od decembra 2020 do konca februára 2021 vo fáze medzirezortného pripomienkového konania.
[409] Východiskový návrh pre reformu súdnej mapy, http://web.ac-mssr.sk/sudna-mapa-otazky-a-odpovede/

- Popri tom bude intenzívne riešená tiež IT infraštruktúra novej siete súdov. Zmodernizuje sa technické vybavenie súdov a ich zamestnancov. Predpokladá sa vývoj nových centrálnych IT systémov, ktoré prinesú digitalizáciu niektorých procesov v súdnom systému.

Adresát

- Ministerstvo spravodlivosti SR, súdy, bežní občania. Adresátom budú všetky fyzické a právnické osoby ako účastníci konaní pred súdmi na Slovensku. Prakticky tak má táto reforma dopad na celú populáciu, a to ako na bežných obyvateľov, tak na podnikateľské subjekty.

Časový rozvrh

- Cieľom je schváliť legislatívny rámec v Q4 2021.
- Potrebný legislatívny rámec pre reformu bol predložený ako návrh do medzirezortného pripomienkového konania v decembri 2020, ktoré prebiehalo do konca februára 2021.
- Následne sa v priebehu roka 2022 plánuje začiatok výkonu súdnictva na nových správnych a nových všeobecných súdoch. Táto fáza bude spojená s modernizáciou a zvyšovaním kapacít priestorov súdov a nastavovaním materiálnej a technickej infraštruktúry (väčšina týchto krokov sa udeje v rámci investičného komponentu tejto reformy).
- Cieľom je, aby v Q4 2022 prešiel výkon súdnictva z pôvodných všeobecných súdov na modernizované nástupnícke súdy (všeobecné a správne), na ktorých bude zabezpečená dostatočná špecializácia sudcov a bude tak vytvorený priestor pre napĺňanie cieľov stanovených touto reformou.

3.1.2 Reforma 2: Boj proti korupcii a posilňovanie integrity a nezávislosti súdnictva

Výzvy

- Vnímanie korupcie je úzko späté s (ne)dôverou v súdnictvo kvôli jej nedostatočnému odhaľovaniu a postihovaniu. Podiel korupcie síce v bežných životných situáciách klesá, problémom je však predovšetkým veľká, do politického systému prerastajúca korupcia.
- Medializované prípady ukazujú previazanie jednotlivcov v súdnom systéme na korupciu a trestnú činnosť. Doterajšie systémové mechanizmy nedokázali takýmto javom predchádzať alebo ich efektívne riešiť.
- Doteraz neexistovali efektívne možnosti na stíhanie korupcie nielen v súdnictve, ale ani s prepojením na finančné vyšetrovanie (reflektované v rámci reforiem a investícií v *Komponente 16*).

Ciele

- Posilniť nezávislosť a stabilitu sudcovského stavu (pravidlá voľby, rotačný systém voľby).
- Posilniť samosprávne orgány súdnictva a vybaviť ich novými právomocami pre vysporiadanie sa so zlyhaniami vnútri systému prostredníctvom preverovania majetkových pomerov a spôsobilostí sudcov, disciplinárnych konaní.
- Zavedenie nástrojov na efektívnejšie stíhanie korupcie a prania špinavých peňazí (nové trestné činy ohýbania práva a prikrmovania, Úrad pre správu zaisteného majetku).

Implementácia

- Posilnenie kompetencií Súdnej rady SR v oblasti preverovania majetkových pomerov a sudcovských spôsobilostí sudcov a zvýšenie transparentnosti pri jej vytváraní (Ústavný zákon v oblasti justície; nový zákon v súvislosti s reformou súdnictva):
    - Súdna rada SR ako ústavný orgán sudcovskej legitimity bude posilnená kompetenčne (Súdna rada SR získala nové právomoci pri preverovaní majetkových pomerov a sudcovských spôsobilostí – preverované budú okrem pravidelných ročných majetkových priznaní aj podmienky počas kariérneho postupu sudcov) aj kapacitne (vyčlenené financie na odborné ľudské zdroje – 20 zamestnancov, ktorí budú tvoriť podporný personál členom Súdnej rady SR pri príprave podkladov a preverovaní

dokumentácie sudcov) na vykonávanie preverovania majetkových pomerov a sudcovskej spôsobilosti sudcov.

  - S cieľom väčšej reprezentatívnosti sa nominanti sudcov v Súdnej rade SR (polovica všetkých členov) bude voliť na základe regionálneho princípu, aby boli zastúpení sudcovia z viacerých regiónov.
  - Zvýši sa taktiež verejná kontrola Súdnej rady SR prostredníctvom zavedenia pravidla, že nominanti vlády, parlamentu a prezidenta/prezidentky budú musieť byť z nesudcovského prostredia.
  - Náklady na Súdnu radu SR predstavujú kapacity na preverovanie majetkových pomerov sudcov a administratívne kapacity v počte 20 ľudí. S technickým vybavením predstavujú celkové náklady 1,1 mil. eur v roku 2021, 0,97 mil. eur od roku 2022. Posilnenie Súdnej rady SR bude financované zo štátneho rozpočtu.

- Zvýšenie transparentnosti pri tvorbe zloženia Ústavného súdu SR, vrátane zavedenia poistiek voči nečinnosti parlamentu a koncentrácii moci (Ústavný zákon v oblasti justície; nový zákon v súvislosti s reformou súdnictva)
  - Zmena pravidiel voľby ústavných sudcov, ako reakcia na problémy vzniknuté v rámci ostatnej voľby, zavádza poistku proti pasivite parlamentu. To má zabezpečiť fungovanie Ústavného súdu SR aj v prípade, že parlament nebude v budúcnosti schopný zvoliť kandidátov pre prezidenta/prezidentku na vymenovanie.
  - Zaviedol sa rotačný systém voľby ústavných sudcov, ktorý má napomôcť zníženiu rizika koncentrácie počtu obsadzovaných miest ústavných sudcov jednou politickou reprezentáciou (rotačný princíp voľby).
  - Zaviedli sa verejné vypočutia pred parlamentným výborom za účelom verejnej kontroly voľby.
  - Zavedenie transparentnosti do výberových procesov v súdnictve a prokuratúre (Ústavný zákon v oblasti justície; novela zákona o prokuratúre):
  - Zavedenie verejných vypočutí ako procesu voľby na kľúčové posty – sudcovia Ústavného súdu SR, generálny prokurátor, špeciálny prokurátor.
  - Posilnenie prvku verejnej kontroly pri obsadzovaní týchto kľúčových pozícií.
- Upravenie pravidiel pre vykonávanie sudcovského povolania (Ústavný zákon v oblasti justície; nový zákon v súvislosti s reformou súdnictva)
  - Spresnenia pravidiel pre kariérny rast sudcu.
  - Zavedenia možnosti verejne komentovať svoje rozhodnutia.
  - Posilnenie prirodzenej obmeny sudcovského stavu zavedením vekového cenzu 67 rokov pri sudcoch a 72 rokov pri ústavných sudcoch.
- Posilnenie kompetencie a kapacít (Ústavný zákon v oblasti justície; nový zákon v súvislosti s reformou súdnictva):
  - Zriadi sa Najvyšší správny súd SR ako najvyššia súdna inštancia pre oblasť správneho súdnictva. Bude tiež plniť funkciu disciplinárneho súdu pre sudcov, prokurátorov, exekútorov, notárov, správcov, prípadne aj pre iné právnické profesie.
  - Náklady na zriadenie inštitúcie sa predpokladajú od roku 2021 vo výške 7,9 mil. eur (vrátane technického vybavenia), od roku 2022 sa predpokladajú výdavky vo výške 5,5 mil. eur (prevažne osobné a prevádzkové náklady).
  - Pre potreby efektívneho napĺňania disciplinárnych právomocí bude v roku 2021 tiež prijatý Zákon o disciplinárnom poriadku Najvyššieho správneho súdu SR pre disciplinárne konania v slovenskom súdnom systéme.
  - Po zavedení legislatívy by mala reálna činnosť začať v druhej polovici roka 2021.

- Zavedenie trestných činov ohýbania práva a prikrmovania pre efektívnejšie odhaľovanie a stíhanie korupcie (novelizácia Trestného zákona, § 326a a § 336c):
  - Trestný čin zneužitia práva (ohýbanie práva) – predstavuje ochranu pred svojvoľným (mimozákonným) rozhodnutím autorít s rozhodovacou právomocou.
  - Trestný čin prijatia a poskytnutia nenáležitej výhody (prikrmovanie) – rozširuje konceptualizáciu korupcie aj na čerpanie neoprávnených výhod a služieb za účelom dosiahnutia výhodnejšieho rozhodnutia pre ich poskytovateľa zo strany verejného činiteľa.
- Zefektívnenie zaisťovania majetku a jeho správy pri vyšetrovaní trestných činov s cieľom posilnenia nástrojov na boj proti korupcii a praniu špinavých peňazí (prepojenie na *Komponent 16*):
  - Vytvorenie novej legislatívy upravujúcej zaistenie a správu zaisteného majetku s presahom na iné inštitúcie (Ministerstvo vnútra SR – finančné vyšetrovanie, Finančná správa SR).
  - Zefektívnenie nástrojov pre zaisťovanie majetku v trestnom konaní (zmena Trestného zákona a Trestného poriadku) – doplnenie špecifických zaisťovacích inštitútov vo vzťahu k zaisteniu nehnuteľnosti, zaisteniu obchodného podielu, zaisteniu inej majetkovej hodnoty, či zaisteniu náhradnej hodnoty.
  - Vytvorenie samostatnej inštitúcie pre správu zaisteného majetku (Úrad pre správu zaisteného majetku) – personálne kapacity úradu dosiahnu 21 zamestnancov. Spolu s technickým vybavením sa plánuje financovanie zo štátneho rozpočtu v sume 0,98 mil. eur v roku 2021 a 1,4 mil. eur od roku 2022.

Adresát

- Súdy, bežní občania a podnikateľský sektor vďaka efektívnejšiemu odhaľovaniu a postihovaniu korupcie a prania špinavých peňazí

Časový rozvrh

Odporúčania CSR (2018-2020)	**Opatrenia v rámci reforiem**	**Legislatívne míľniky:**
Posilniť nezávislosť a integritu justičného systému, najmä zaistením nezávislosti menovania sudcov.	• Reforma zloženia Súdnej rady SR v podobe zavedenia regionálneho princípu pri voľbe jej členov sudcami tak, aby sa zvýšila jej reprezentatívnosť; • Posilnenie kompetencií Súdnej rady SR v oblasti preverovania majetkových pomerov a sudcovských spôsobilostí sudcov; • Zavedenie pravidla, že zákonodarná a výkonná moc budú nominovať vždy len osoby, ktoré nie sú sudcami, • Vysporiadanie sa s rozhodnutiami Ústavného súdu SR vo veciach odvolávania členov Súdnej rady SR; • Zavedenie povinnosti pre Súdnu radu SR vykonať v novom zložení previerky majetkových pomerov všetkých sudcov, vrátane majetkových prírastkov ich rodinných príslušníkov, vrátane vykonania previerok všeobecnej spoľahlivosti u tých sudcov, ktorých majetkové preverenie zanechalo u členov súdnej rady dôvodné pochybnosti o legálnom nadobudnutí sledovaného majetku;	„Veľká“ reforma súdnictva (Novela Ústavy Slovenskej republiky, Zákon v súvislosti s reformou súdnictva): • schválenie v decembri 2020 • účinnosť od januára 2021 • zmeny v Súdnej rade SR s rozširovaním kapacít od januára 2021 • sfunkčnenie Najvyššieho správneho súdu od augusta 2021 Zákon o disciplinárnom poriadku Najvyššieho správneho súdu SR: • účinnosť zákona je plánovaná v nadväznosti na termín začatia výkonu súdnictva na Najvyššom správnom súde v auguste 2021 Novela zákona o prokuratúre: • schválenie v októbri 2020 • účinnosť dňom vyhlásenia • voľba generálneho prokurátora (december 2020) a špeciálneho prokurátora (február 2021)

	• Reforma zloženia Ústavného súdu SR s brzdami proti pasivite parlamentu pri nezvolení kandidátov na ústavných sudcov, ako aj s brzdou proti koncentrácii moci v rukách jednej politickej reprezentácie, aby nebola väčšina ústavných sudcov volená jednou politickou garnitúrou (rotačný princíp); • Zákony upravujúce status sudcu vrátane spresnenia pravidiel pre kariérny rast sudcu a zavedenia možnosti verejne komentovať svoje rozhodnutia; • Posilnenie prirodzenej obmeny sudcovského stavu cez zavedenie vekového cenzu (67 rokov pri sudcoch a 72 rokov pri ústavných sudcoch); • Zriadenie Najvyššieho správneho súdu SR, ktorý bude plniť aj funkciu disciplinárneho súdu pre sudcov, prokurátorov, exekútorov, notárov, správcov, prípadne aj pre iné právnické profesie a v súvislosti s jeho zriadením možné odbremenenie Ústavného súdu SR; • Zavedenie verejných vypočutí ako súčasť procesu voľby na kľúčové posty – sudcovia Ústavného súdu SR, generálny prokurátor a špeciálny prokurátor.	
Zabezpečiť účinný dohľad nad rámcom boja proti praniu špinavých peňazí a jeho presadzovanie	• Nová legislatíva zavádzajúca nové mechanizmy pre efektívnejšie zaisťovanie a správu zaisteného majetku. • Vznik novej inštitúcie na správu zaisteného majetku (Úrad pre správu zaisteného majetku). • Pre efektívnejší boj s korupciou zavedenie nových skutkových podstát trestných činov – trestný čin zneužitia práva (ohýbanie práva) a trestný čin prijatia a poskytnutia nenáležitej výhody (prikrmovanie).	Návrh zákona o výkone rozhodnutia o zaistení majetku a správe zaisteného majetku („zaisťovanie majetku“): • schválenie v októbri 2020 • účinnosť od januára 2021 • spustenie výberového procesu na riaditeľa Úradu pre správu zaisteného majetku • sfunkčnenie Úradu pre správu zaisteného majetku od augusta 2021 Novelizácia Trestného zákona: • schválenie v októbri 2020 • účinnosť od januára 2021

3.2 Investície

Investície vyvolané reformou súdnej mapy majú dve hlavné dimenzie:

- Investície na rozširovanie kapacít, resp. modernizáciu existujúcich, či prípadne výstavbu alebo obstaranie nových moderných a zeleným štandardom vyhovujúcich priestorov pre kľúčové súdy v novej súdnej mape.
- Investície do digitálnych technológií a digitalizácie a elektronizácie súdnych procesov, ktoré okrem zníženia environmentálnej záťaže a digitálneho rozvoja taktiež prispejú ku kvalitnejším a rýchlejším službám občanom a zvýšenej transparentnosti procesov.

3.2.1 Investícia 1: Investície do budov a reorganizácie súdov (reforma súdnej mapy)

Výzvy

- Reorganizácia súdnej mapy so sebou prinesie výhľadovo nutnosť nielen organizačnej zmeny, ale taktiež modernizáciu a výstavbu nových budov súdov tak, aby vedeli poskytovať občanom aj ich personálu dôstojne a vhodne uspôsobené podmienky.
- Množstvo dnes existujúcich súdnych budov vyžaduje dôkladné rekonštrukcie, resp. uspôsobenie na zmeny, ktoré vyplývajú z novej súdnej mapy.

Ciele

24 Vytvorenie materiálno-technických podmienok pre výkon súdnictva v objektoch, ktoré budú tvoriť sústavu súdov po zavedení súdnej mapy.

25 Reorganizácia súdov umožní znižovanie ekologickej záťaže existujúcich budov. Pri plánovaní aj stanovení cien jednotlivých aktivít bude braný ohľad na dosiahnutie najvyššej možnej energetickej úspory.

Implementácia

- Implementácia reformy začne svojimi prípravnými fázami ešte pred schválením potrebnej legislatívy a bude sa riadiť implementačným plánom. Predpokladá sa, že ešte pred začatím plného výkonu súdnictva súdy v nových obvodoch prejdú modernizáciou a rozšírením kapacít tak, aby mohli plnohodnotne a kvalitne napĺňať svoje poslanie.
- Ako kľúčová sa v tomto kontexte javí najmä rekonštrukcia existujúcich súdnych priestorov a výstavba/zaobstaranie budov najmä nových súdov v najväčších mestách krajiny. Predbežný východiskový návrh pre súdnu mapu predpokladá tieto kroky:
    - Výstavba 2 nových moderných mestských súdov v Bratislave a Košiciach
    - Výstavba, resp. úprava priestorov pre 3 nové prvostupňové správne súdy, 3 nové odvolacie všeobecné súdy a 3 prvostupňové všeobecné súdy v sídle kraja
    - Úprava priestorov pre 25 prvostupňových všeobecných súdov v nových súdnych obvodoch
    - Modernizácia, resp. prestavba priestorov Špecializovaného trestného súdu
    - Výstavba, úprava, resp. zabezpečenie priestorov Najvyššieho správneho súdu SR a Najvyššieho súdu SR.
    - V Pláne obnovy a odolnosti SR v súdnictve počítame len s obnovami verejných budov, pri ktorých sa preukáže úspora primárnej energie na úrovni aspoň 30 %. Každá obnovená verejná budova bude spĺňať základnú požiadavku na úsporu primárnej energie, zároveň obnova verejnej budovy bude zahŕňať prvky zlepšovania bezpečnosti a prístupnosti týchto budov (debarierizačné opatrenia pre osoby s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie). Pokiaľ to bude technicky a ekonomicky možné, budú podporené aj opatrenia na zabezpečenie kvality vnútorného prostredia.
    - Tam, kde je to technicky a ekonomicky možné, je vhodné aplikovať opatrenia na zvýšenie odolnosti proti možným negatívnym klimatickým vplyvom, ako napr. zachytávanie dažďovej vody, realizácia vegetačných striech a iné.
    - Časť prostriedkov na obnovu verejných budov je žiadúce využiť pomocou finančných nástrojov[410]. Finančné nástroje budú aplikované cez Slovak Investment Holding, a.s. formou garantovaných energetických služieb.
    - V zmysle zákona č. 555/2005 o energetickej hospodárnosti budov a o zmene a doplnení niektorých zákonov je vlastník budovy povinný každú novú budovu a významne obnovovanú existujúcu budovu vybaviť nabíjacími stanicami elektrických vozidiel a infraštruktúrou vedenia podľa §8a.

Adresát

26 Ministerstvo spravodlivosti SR, súdy

Časový rozvrh

[410] Finančné nástroje, https://www.mfsr.sk/sk/financne-vztahy-eu/financne-nastroje/

- Legislatíva súvisiaca s posilnením nezávislosti a integrity súdnictva počíta so zriadením Najvyššieho správneho súdu SR od januára 2021, pričom by mal byť plne funkčný od augusta 2021.
- V Q4 2021 sa predpokladá účinnosť zákona, ktorým sa zriadi nová súdna mapa.
- Následne sa v priebehu roka 2022 plánuje začiatok výkonu súdnictva na nových správnych a nových všeobecných súdoch.
- V príslušných dátumoch budú musieť byť už zrealizované alebo prebiehať úpravy týkajúce sa výstavby, rekonštrukcií, či zaobstarania vhodných priestorov pre súdy.
    - Rekonštrukcia všetkých súdov sa predpokladá ukončiť do konca roka 2024.
    - Výstavba alebo obstaranie všetkých nových budov sa predpokladá do konca roka 2024.

3.2.2 Investícia 2: Podporné nástroje reformy súdnej mapy - digitalizácia nástrojov, modernizácia IT vybavenia a analytické kapacity

Zmeny vyvolané reorganizáciou súdnej mapy budú dopĺňané vývojom v oblasti digitalizácie a elektronizácie súdnych konaní, modernizácie hardvérového a softvérového vybavenia vrátane telekonferenčného vybavenia a budovaním analytických platforiem v rámci súdnictva.

Výzvy

- Slovenské súdnictvo zaostáva v oblasti digitalizácie a elektronizácie súdnictva a jeho procesov. Zastarané a dnes už všetky nároky nepokrývajúce centrálne informačné systémy komplikujú prácu vo vnútri systému súdnictva, ako aj navonok smerom k občanom a podnikateľom. Súčasné riešenia neponúkajú možnosť získavania správnych informácii v aktuálnom čase, chýbajú informácie o efektivite práce a podpora pre manažérske rozhodovanie na súdoch.
- Aktuálna materiálno-technická úroveň vybavenia súdov hardvérovým a softvérovým vybavením nevytvára podmienky pre efektívnu prácu sudcov a zamestnancov súdov. Sudcovia nemajú k dispozícii adekvátnu analytickú podporu pri študovaní a príprave podkladov pre tvorbu súdnych rozhodnutí.
- V súčasnosti prebieha digitalizácia papierových dokumentov na súdoch skenovaním a rozpoznávaním písma iba pre niektoré agendy. Na súdoch je podľa centrálnej databázy súdneho manažmentu evidovaných takmer 20 miliónov spisov. Aktuálne rezort eviduje v papierovej forme približne 1,2 milióna listín v rámci Obchodného registra a ďalších približne 15 miliónov ostatných spisov.

Ciele

- Zefektívni sa práca súdov a poskytnú sa kvalitné dáta pre analytické vyhodnocovanie efektívnosti súdnej sústavy.
- Moderné informačné systémy napomôžu väčšiemu komfortu, zefektívneniu a skvalitneniu služieb pre podnikateľov prostredníctvom zavedenia nového elektronického Obchodného registra a služieb pre občanov zavedením nového Centralizovaného informačného systému súdneho riadenia.
- Pri modernizácií IT systémov sa predpokladá uplatňovanie princípu „jedenkrát a dosť“ za účelom znižovania administratívnych bariér v podnikateľskom prostredí. Pri implementácii IT systémov sa tiež zohľadnia všetky profesie spadajúce do oblasti justície (notári, advokáti, exekútori, prokuratúra) a ďalšie súvisiace úrady (úrady práce, zdravotnícke zariadenia a pod., ktorých činností sa súdnictvo dotýka. Cieľom je aj odbremenenie súdov od manažmentu s papierovými dokumentmi a prechod na plne elektronické vedenie dokumentov súdnych spisov. Benefitom je sprístupnenie dokumentov súdneho spisu elektronicky pre všetky agendy, zníženie ceny za prenájom priestorov pre archívy súdov, či zníženie papierovej dokumentácie a zrýchlenie výmeny a obehu dokumentov a informácií v nich obsiahnutých.
- Plán obnovy výpočtovej techniky a sieťovej infraštruktúry rezortu spravodlivosti vychádza z novo pripravovanej súdnej mapy. Okrem modernizácie súčasného IT vybavenia sa bude klásť dôraz na zvyšovanie využitia tele-konferenčných technológií. To umožní efektívne fungovanie súdneho systému aj počas pandemických alebo iných mimoriadnych situácií.

- Analytická platforma súdov predpokladá vytvorenie podporného nástroja pre sprístupňovanie judikatúry (praktickej aplikácia práva) na súdoch umožňujúcej sudcom využívať databázu judikatúr a právnych informácií. Cieľom je zrýchliť proces prípravy podkladov pre tvorbu rozhodnutí a uvoľniť tak kapacity sudcov pre rozhodovaciu činnosť.

Implementácia

1. Vývoj centrálnych informačných systémov (Obchodný register a Centralizovaný systém súdneho riadenia):

Samotný vývoj bude prebiehať v gescii novozriadenej a na tento účel špecializovanej Sekcie vývoja informačných systémov v súčinnosti s ostatnými relevantnými internými kapacitami štátu a prebiehať bude v nasledujúcich etapách:

- V prvej etape do konca Q3 2023 sa interné IT pracovisko rezortu bude zaoberať vývojom a spustením nového informačného systému Obchodného registra a súvisiacich služieb.
- Nový informačný systém obchodného registra plne nahradí existujúce riešenie a zároveň pokryje všetky očakávané legislatívne a procesné zmeny súvisiace so službami obchodného registra a aktuálnymi potrebami modernizácie týchto služieb.
- Podnikateľom a súdom sa týmto umožní vykonávať činnosti súvisiace s Obchodným registrom plne elektronicky.
- Výsledkom interného vývoja bude implementácia modulov:
  - Portál (prezentačná vrstva)
  - Centrum dátových služieb – analytické nástroje pre prácu s dátami, nástroje pre zabezpečenie dátovej kvality, čistenie dát a zverejňovania otvorených dát
  - Centrum webových služieb – integračná vrstva, schopná komunikácie s okolitým informačným prostredím.
  - Manažment konaní (Case Management, mechanizmus pre detailné nastavenie procesov) a workflow engine
  - Moduly pre správu elektronickej zbierky listín a pre elektronický spis
  - Agendové registre (evidenčné databázy).
- V druhej etape by sa riešil vývoj Centralizovaného systému súdneho riadenia (CSSR) s nasadením do konca Q1 2025.
  - CSSR bude organizovaný modulárne a pokryje všetky existujúce, ako aj nové agendy a služby. Do novej centrálnej databázy budú postupne migrované konsolidované dáta všetkých súdov, ktoré v aktuálnom riešení prevádzkujú lokálne databázy.
  - Informačný systém bude zabezpečovať manažment súdnych konaní (Case Management), prehľad o zaťaženosti súdov a sudcov, mechanizmus pre detailné nastavenie procesov a prácu s elektronickým súdnym spisom.
  - Informačný systém umožní prepojenie interných systémov rezortu a umožní integráciu na iné systémy verejnej správy. Pre spracovanie elektronických úradných správ bude použitá elektronická podateľňa rezortu.
  - Súčasťou riešenia CSSR bude centralizovaný prístup používateľov systému ku všetkým relevantným dokumentom a dátam v interných rezortných a externých mimorezortných informačných systémoch. Riešené budú tiež dátové a webové služby pre klientov súdov (napríklad pre sledovanie stavu spisu).
  - CSSR bude slúžiť ako centrálny bod doručovania a prijímania správ z interných systémov. Zahrnie všetky spôsoby prijatia dokumentov a spisov a následne ich správne spracovanie. Pre papierové podania sa CSSR postará o ich skenovanie, optické rozpoznávanie znakov (OCR) a prvotné automatické zadanie údajov pre účastníka, číslo podania a pod.

- CSSR bude slúžiť priamo na prácu v súdnom spise a na podporu prideľovania došlých podaní. Zabezpečí sa pseudonáhodné pridelenie prijatých podaní.

- Pracovisko bude vybavené programovacími nástrojmi, ktoré programátorom uľahčujú vývoj programov, taktiež nástrojov na riešenie špeciálnych úloh napr. automatické generovanie kódu a pod.

2. Hardvérová a softvérová modernizácia justície

Hardvérová a softvérová modernizácia je taktiež jedným z kľúčových bodov modernizácie vybavenia justície:

- Rezort spravodlivosti pre účely modernizácie vybavenia aj v súvislosti s plánovanou reformou súdnej mapy pripravil samostatnú koncepciu obnovy výpočtovej techniky a sieťovej infraštruktúry.
- Pre výpočet predpokladaného množstva a jeho alokáciu na jednotlivé súdy boli brané do úvahy nasledujúce skutočnosti:
  - aktuálne personálne obsadenie súdov vrátane rezervy pre budúcich zamestnancov a pojednávacie miestnosti, ktoré si vyžadujú špecifické technológie
  - vybavenosť súdov výpočtovou technikou a sieťovou infraštruktúrou.
- Počas dvoch kôl kompletného vybavenia personálov súdov sa predpokladá obstarať približne 6 100 zostáv pre zamestnancov justície (notebooky, dokovanie stanice, monitory a telefóny).
- Priebežne budú modernizované aj ostatné komponenty pre komunikáciu a ukladanie dát – obnova sieťovej infraštruktúry, realizácia rezortnej Wi-Fi, obnova video-konferenčnej technológie na súdoch (hardvér aj softvér), hardvérová obnova datacentier rezortu.
- Za účelom posunu k elektronizácie justície sa predpokladá tiež investícia, ktorej cieľom bude posun k plnej elektronizácií fyzických dokumentov existujúcich na súdoch, najmä zbierky listín obchodného registra a bežných súdnych spisov. Investícia pozostáva zo zariadení určených na digitalizáciu veľkého množstva dokumentov a potrebného softvérového vybavenia.
- Predpokladá sa čiastočné využitie know-how iných rezortov, ktoré sa v minulosti dosiahlo napríklad pri digitalizácií kultúrneho dedičstva.

3. Vytvorenie podpornej analytickej platformy pre sprístupňovanie judikatúry na súdoch

- Cieľom projektu je vybudovanie znalostnej databázy, ktorá bude zahŕňať judikáty európskych súdov, najvyšších súdov, okresných a krajských súdov a Ústavného súdu SR. Databáza bude slúžiť ako databanka, v ktorej bude možno vyhľadávať na základe preddefinovaných kritérií.
- Takáto platforma napomôže tvorbe rešerší, bude pomáhať vlastnej rozhodovacej činnosti sudcov a napomôže zrýchleniu a zjednocovaniu judikatúry súdov na Slovensku. Zvýši sa tým právna istota a dostupnosť rýchlej spravodlivosti pre občanov a klientov súdov. Projekt súvisí s reorganizáciou súdov a reformou súdnej mapy.
- Od roku 2018 funguje pri Najvyššom súde SR projekt zameraný na budovanie analytických kapacít Najvyššieho súdu SR. Toto analytické oddelenie prispieva svojou činnosťou k zvýšeniu odbornej kvality podkladov rozhodovacej činnosti Najvyššieho súdu SR a slúži na podporu zjednocovania rozhodovacej činnosti. Napomáha tak pri zefektívnení práce sudcov, hlavne pri skrátení dĺžky konania a zvýšení kvality súdnych rozhodnutí.
- Postupným budovaním analytických kapacít Najvyšší súd SR zlepšil rozsah kvantitatívnych a kvalitatívnych výstupov analytikov. Zároveň sa analytická činnosť doplnila o nové projektové aktivity. Okrem prípravy rešerší a právnych analýz sa posilnila dokumentačná činnosť rozhodnutí, monitoring rozhodovacej činnosti Európskeho súdu pre ľudské práva a súdov EÚ a zvýšil sa aj potenciál členstva v medzinárodných sieťach.

Adresát

- Investície do digitálnej infraštruktúry a do zlepšenia analytických nástrojov zlepšia pracovné podmienky sudcov a zamestnancov súdov.
- Adresátom investícií budú aj všetci obyvatelia, resp. všetky fyzické a právnické osoby, ktoré budú účastníkmi konaní pred súdmi.

Časový rozvrh

- Vývojové centrum justície by bolo budované v troch etapách rozdelených v rokoch 2021 až 2023. Hlavnú časť svojich činností (vývoj Obchodného registra a Centralizovaného systému súdneho riadenia) bude realizovať do konca Q1 2025.
- Harmonogram hardvérovej a softvérovej obnovy bude realizovaný podľa koncepcie, ktorá je vypracovaná na obdobie desiatich rokov a realizovaná bude priebežne od roku 2021 do konca Q2 2026, pričom harmonogram obnovy na jednotlivých súdoch bude prihliadať na novú súdnu mapu (finálne sídla súdov).
- Harmonogram pre investície do hardvérovej a softvérovej techniky pre digitalizáciu zbierky listín a súdnych spisov sa predpokladá v rokoch 2022 a 2023.
- Harmonogram vytvorenia analytickej platformy pre súdy je naviazaný na harmonogram reformy súdnej mapy. Keďže výkon súdnictva na nových súdoch sa predpokladá ku koncu roka 2022, práce na vytvorení tejto platformy pre podporu a podľa požiadaviek nových súdov sa predpokladajú do konca Q2 2026.

4. Otvorená strategická autonómia a otázky bezpečnosti

- Investičné projekty v tomto komponente spĺňajú národnú legislatívu v otázkach informačnej a kybernetickej bezpečnosti, ktorá je v súlade s legislatívou EÚ.

5. Cezhraničné a multi-národné projekty

- Komponent neobsahuje konkrétne investície do cezhraničných alebo multi-národných projektov. Digitálne investície do Obchodného registra a Centralizovaného systému súdneho riadenia vytvárajú možnosti na lepšie poskytovanie údajov, ktoré môže rezort využiť v medzinárodnom porovnaní v rámci spolupráce s CEPEJ[411].

6. Zelený rozmer komponentu

- V prípade obnovy budov je minimálnym cieľom splniť v priemere úsporu primárnej energie na úrovni 30% a dosiahnuť tým 100% príspevok k zelenému kritériu v rámci intervenčného poľa 026bis.

- V rámci zeleného kritéria sú opatrenia označené 026bis len opatrenia energetickej efektívnosti priamo súvisiace s dosahovaním úspor primárnej energie. Medzi uvedené opatrenia patria: zateplenie obvodových stien, striech, stropu a podláh, obnova vykurovacích, chladiacich a vzduchotechnických systémov , výmena otvorových výplní (okien, dverí), tieniaca technika, integrácia obnoviteľných zdrojov energie, inštalácia tepelných čerpadiel, alternatívne v prípade vysokej energetickej účinnosti nízkoemisné spaľovacie zariadenia, montáž zelených striech, obnova osvetlenia a všetky ostatné opatrenia

[411] Európska komisia pre efektívnu justíciu

prispievajúce k úsporám primárnej energie. Jednotlivé opatrenia budú realizované s prihliadnutím na maximálne možné využívanie ekologicky menej škodlivých materiálov.

- Náklady spojené s opatreniami energetickej efektívnosti boli odhadnuté na základe analýzy spracovanej pre tento účel externých expertom EK, prepočítané cez podlahovú plochu jednotlivých obnovovaných budov.

- Dosiahnutie stanoveného cieľa úspory primárnej energie na úrovni 30% sa bude validovať energetickým certifikátom, ktorý bude súčasťou každého zrealizovaného projektu.

- Dopad na zelenú tranzíciu sa predpokladá nepriamo aj prostredníctvom redukcie neelektronickej komunikácie a úkonov v súvislosti s cieľmi reformy súdnej mapy zefektívniť procesy v súdnom systéme a poskytovať lepšie služby verejnosti.

7. Digitálny rozmer komponentu

- Silný dôraz na digitálnu tranzíciu bude spočívať v tlaku na prechod justície do digitálneho priestoru s cieľom zvýšenia efektívnosti a kvality služieb klientom. Podpora využívania digitálnych technológií a prechod do elektronického priestoru budú podporené zvýšeným využívaním elektronickej komunikácie súdov s klientmi a rozvojom nástrojov informačných systémov rezortu – vývoj nových centrálnych informačných systémov ako Obchodný register či Centralizovaný systém súdneho riadenia. Predpokladajú sa taktiež investície do technológií umožňujúcich pojednávania online na diaľku, či zvýšenie bezpečnosti elektronickej komunikácie.

8. Uplatňovanie zásady „výrazne nenarušiť"

- Všetky opatrenia v komponente *Reforma justície* budú pripravované a realizované s plným rešpektovaním zásady „výrazne nenarušiť" ani jeden zo šiestich environmentálnych cieľov podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2020/852 z 18. júna 2020 o vytvorení rámca na uľahčenie udržateľných investícií. Podrobné posúdenia dopadov jednotlivých opatrení sú uvedené priamo v dotazníku zásady „výrazne nenarušiť", ktorý je priložený.
- Pri napĺňaní jednotlivých cieľov komponentu bude dodržaný princíp *„do no significant harm"*. Princíp bol overený pre jednotlivé aktivity plánované na realizáciu.
- Realizácia investícií prispeje k mitigácii a adaptácii na zmenu klímy, výrazne nepoškodí vodné zdroje, podporí obehovú ekonomiku prostredníctvom efektívneho využívania stavebného odpadu ako aj využívania environmentálne vhodných stavebných materiálov. Investície tiež povedú k redukcii znečistenia ovzdušia.
- Pri investíciách do výstavby, alebo rekonštrukcie verejných budov sa zabezpečí, aby prípravná časť (napr. špecifikácie tendrov) ako aj implementácia zakomponovali opatrenia, vyplývajúce z požiadavky zabezpečenia súladu so zásadou „výrazne nenarušiť". Týka sa to napríklad požiadaviek, ktoré musia byť splnené pri výmene vykurovacích systémov na báze uhlia/oleja a zastaraných plynových kotlov na plynové kondenzačné kotly, ako aj opatrení spojených s cieľom obehového hospodárstva pri prevenciu vzniku a recykláciu stavebného odpadu.

8.1 Reforma 1: Reforma súdnej mapy

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť"	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie", uveďte odôvodnenie*

Zmiernenie zmeny klímy		X	Legislatívne úpravy a činnosť podporovaná opatrením majú zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Legislatívne úpravy a činnosť podporovaná opatrením majú zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Legislatívne úpravy a činnosť podporovaná opatrením majú zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Legislatívne úpravy a činnosť podporovaná opatrením majú zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Legislatívne úpravy a činnosť podporovaná opatrením majú zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Legislatívne úpravy a činnosť podporovaná opatrením majú zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu.

8.2 Reforma 2: Boj proti korupcii a posilňovanie integrity a nezávislosti súdnictva

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Legislatívne úpravy a činnosť podporovaná opatrením majú zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Legislatívne úpravy a činnosť podporovaná opatrením majú zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Legislatívne úpravy a činnosť podporovaná opatrením majú zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Legislatívne úpravy a činnosť podporovaná opatrením majú zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Legislatívne úpravy a činnosť podporovaná opatrením majú zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu.

Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Legislatívne úpravy a činnosť podporovaná opatrením majú zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu.

8.3 Investícia 1: Investície do budov a reorganizácie súdov (reforma súdnej mapy) – obnova budov

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť"	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie", uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy	X		
Adaptácia na zmenu klímy	X		
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Plánované rekonštrukcie budov, vrátane výmeny kúrenia a chladenia budú mať zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia súvisiace so zachovaním kvality vody a vodných tokov. Rekonštrukcia môže mať pozitívny vplyv na lepšie hospodárenie s vodou a zníženie jej spotreby.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie	X		
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy	X		
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Program renovácie budov sa netýka budov nachádzajúcich sa v oblastiach citlivých na biodiverzitu alebo v ich blízkosti (vrátane siete chránených oblastí Natura 2000, lokalít svetového dedičstva UNESCO a kľúčových oblastí biodiverzity, ako aj iných chránených oblastí). Ak áno, bude sa vyžadovať súlad s článkom 6 ods. 3 a článkom 12 smernice o biotopoch a článkom 5 smernice o vtákoch. Tam kde je to podľa platnej legislatívy potrebné bude stavba predmetom posudzovania vplyvov na životné prostredie (EIA), alebo skríningu v súlade so smernicou EIA.

Časť 2 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Otázky	*Nie*	*Vecné odôvodnenie*

Zmiernenie zmeny klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k značným emisiám skleníkových plynov?	X	Investícia je oprávnená pre intervenčné pole 026bis v prílohe k nariadeniu RRF s koeficientom zmeny klímy 100%. Princíp „výrazne nenarušiť" je v rovnakom znení platný aj pre obnovu budov s 0% klimatickým koeficientom. Obnova budov sa bude zhodovať s požiadavkami Energy Performance of Buildings Directive (EPBD). Neočakáva sa, že investícia povedie k významným emisiám skleníkových plynov, pretože je zameraná a má potenciál na zníženie spotreby energie a zvýšenie energetickej účinnosti. Vo výsledku to vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a k výraznému zníženiu emisií skleníkových plynov. Rekonštruované budovy nebudú podporovať tvorbu emisií skleníkových plynov, pretože: - Budovy sa nebudú využívať k ťažbe, skladovaniu, preprave alebo výrobe fosílnych palív. - Program obnovy má potenciál na zníženie spotreby energie, zvýšenie energetickej účinnosti, čo vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a má vplyv na výrazné zníženie emisií skleníkových plynov Ako taká prispeje k národnému cieľu zvýšenia energetickej účinnosti stanovenému v súlade so Smernicou o energetickej efektívnosti (2012/27 / EÚ) a stanovenými národnými príspevkami k plneniu Parížskej dohode o klíme. Renovácie budú podporovať (tam kde je to vhodné a ekonomicky výhodné) inštaláciu solárnych FV panelov ako súčasť renovácií budov a zavádzanie nízko uhlíkových alternatív ako sú tepelné čerpadlá.
Adaptácia na zmenu klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k zvýšenému nepriaznivému vplyvu súčasnej klímy a očakávanej budúcej klímy na samotné opatrenie alebo na ľudí, prírodu či majetok?	X	Klimatické riziká vyplývajúce zo zmeny klímy budú riešené v súlade so *Stratégiou adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy* (schválená v roku 2018) a na ňu nadväzujúcim *Národným akčným plánom pre adaptáciu*. Rekonštrukcie budú optimalizované na poskytovanie termálneho komfortu svojim užívateľom, pri ich plánovaní sa budú brať do úvahy riziká (extrémne teploty, odolnosť stavby. Renovácie budú podporovať (tam kde je to vhodné a ekonomicky výhodné) inštalovanie prvkov zelenej infraštruktúry pre chladenie a manažment vody. Nepredpokladajú sa významné negatívne priame a primárne nepriame účinky opatrenia počas jeho životného cyklu na tento environmentálny cieľ.
Prechod na obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie: Očakáva sa, že opatrenie: i) povedie k výraznému zvýšeniu vzniku, spaľovania alebo zneškodňovania odpadu, s výnimkou spaľovania nerecyklovateľného nebezpečného odpadu, alebo ii) povedie k významnej neefektívnosti priameho alebo nepriameho využívania akéhokoľvek prírodného zdroja v ktorejkoľvek fáze jeho	X	Opatrenia na renováciu budov budú plniť ciele obehového hospodárstva v súlade so zásadou „výrazne nenarušiť". Reforma stavebného zákona (komponent *2 Obnova budov*) vytvorí rámec pre prevencia vzniku stavebného odpadu, ako aj využívanie kvalitnejších a environmentálne vhodnejších materiálov. Renovácia budov bude v súlade s cieľom zabezpečenia toho, že minimálne 70% odpadu na ktorý sa nevzťahujú výnimky (kategória 17 05 04 v Európskom zozname odpadov podľa Rozhodnutia 2000/532/ES) bude pripravených na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu vrátane operácií zasypávania pomocou odpadu, ako náhrady

životného cyklu, ktorá nie je minimalizovaná primeranými opatreniami, alebo iii) spôsobí významné a dlhodobé poškodenie životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom?		za iné materiály, v súlade s hierarchiou odpadu a Protokolom EÚ o nakladaní s odpadmi zo stavieb a demolácií. Návrhy budov a použité stavebné techniky podporia obehové hospodárstvo v kontexte ISO 20887 alebo iných štandardov na posudzovanie demontovateľnosti alebo prispôsobivosti budov ktoré preukážu, že sú navrhnuté tak, aby boli efektívnejšie z hľadiska zdrojov, prispôsobiteľné, flexibilné a demontovateľné, aby umožnili opätovné použitie a recykláciu. Technické špecifikácie zariadení na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov, ktoré budú inštalované tam, kde je to technicky možné a ekonomický výhodné budú spĺňať kritériá energetickej a environmentálnej efektívnosti. Tak čo sa týka ich životnosti, opraviteľnosti a recyklovateľnosti.
Prevencia a kontrola znečisťovania: Očakáva sa, že opatrenie povedie k výraznému nárastu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy?	X	Pri rekonštrukcia budov sa nepredpokladá zvýšená produkcia emisií do ovzdušia, vody alebo pôdy. - Výmena starých neefektívnych vykurovacích systémov povedie k zníženiu emisií do ovzdušia a bude mať vplyv na zlepšeniu verejného zdravia (hlavne v oblastiach, kde dochádza k prekračovaniu normy EÚ pre kvalitu ovzdušia stanovené v smernici 2008/50/EÚ). - Prevádzkovatelia vykonávajúci renováciu sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri renovácii budov, neobsahovali nebezpečné a toxické látky (zoznam látok podliehajúcich autorizácii stanoveného v prílohe XIV k Nariadeniu (EK) č. 1907/2006). - Prevádzkovatelia vykonávajúci renovácie sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri renovácii budov, ktoré môžu prísť do styku s obyvateľmi, emitovali menej ako 0,06 mg formaldehydu na m^3 materiálu alebo zložky a menej ako 0,001 mg kategórie 1A. a 1B karcinogénnych prchavých organických zlúčenín na m^3 materiálu alebo zložky a v súlade s testovaním podľa CEN/TS 16516 a ISO 16000-3 alebo inými porovnateľnými štandardizovanými skúšobnými podmienkami a metódami stanovenia limitov. - Budú prijaté opatrenia na zníženie hluku, prachu a emisií znečisťujúcich látok počas rekonštrukčných prác.

Pri investíciách do obnovy budov sa zabezpečí, aby prípravná časť (napr. špecifikácie tendrov) ako aj implementácia zakomponovali opatrenia, vyplývajúce z požiadavky zabezpečenia súladu so zásadou „výrazne nenarušiť“. Týka sa to napríklad požiadaviek, ktoré musia byť splnené pri výmene vykurovacích systémov na báze uhlia/oleja a zastaraných plynových kotlov na plynové kondenzačné kotly, ako aj opatrení spojených s cieľom obehového hospodárstva pri prevenciu vzniku a recykláciu stavebného odpadu.

8.4 Investícia 1: Investície do budov a reorganizácie súdov (reforma súdnej mapy) – nové budovy

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*

Zmiernenie zmeny klímy	X		
Adaptácia na zmenu klímy	X		
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Pokiaľ nie je stavba predmetom schválenia procesu EIA, budú počas stavby/rekonštrukcie identifikované a riadené environmentálne riziká vytvorením plánu akým spôsobom im predchádzať a ako ich riešiť. Inštalované spotrebiče budú doložené údajovými listami výrobkov, prípadne certifikátom budovy. Všetky príslušné spotrebiče vody (sprchové riešenia, sprchy, kohútiky, WC, WC misy a splachovacie nádržky, pisoárové misy a splachovacie nádržky, vane) musia patriť do dvoch najlepších tried spotreby vody podľa platného značenia v EÚ (EU Water Label - http://www.europeanwaterlabel.eu/).
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie	X		
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy	X		
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Najmenej 70% všetkých výrobkov z dreva použitých v novej konštrukcii na konštrukcie, obklady a povrchové úpravy bude recyklovaných / opätovne použitých, alebo pochádzajú z trvalo udržateľne obhospodarovaných lesov, ako sú certifikované certifikačnými auditmi tretích strán vykonávanými akreditovanými certifikačnými orgánmi, napr. Normy FSC / PEFC alebo ekvivalentné normy. Stavebné práce sa nebudú uskutočňovať v oblastiach citlivých na biodiverzitu alebo v ich blízkosti (vrátane siete chránených oblastí Natura 2000, lokalít svetového dedičstva UNESCO a kľúčových oblastí biodiverzity, ako aj ďalších chránených oblastí). Ak by boli stavebné práce uskutočnené v oblastiach citlivých na biodiverzitu, bude sa vyžadovať súlad s článkom 6 ods. 3 a článkom 12 smernice o biotopoch a článkom 5 smernice o vtákoch. Tam kde je to podľa platnej legislatívy potrebné bude stavba predmetom posudzovania vplyvov na životné prostredie (EIA), alebo skríningu v súlade so smernicou EIA.

Časť 2 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Otázky	*Nie*	Vecné odôvodnenie

Zmiernenie zmeny klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k značným emisiám skleníkových plynov?	X	Investícia je oprávnená na intervenčné pole 025ter v prípade ak dosiahne úspory primárnej energie o 20% nižšie ako NZEB v prílohe k nariadeniu RRF s koeficientom zmeny klímy 40%. Pokiaľ budova uvedené úspory nedosiahne bude označená koeficientom zmeny klímy 0%. Princíp „výrazne nenarušiť" je v rovnakom znení platný aj pre obnovu budov, ktorá spadá pod intervenčné pole 027 s 100% klimatickým koeficientom. Neočakáva sa, že investícia povedie k významným emisiám skleníkových plynov, pretože má potenciál na zníženie spotreby energie, zvýšenie energetickej účinnosti, čo vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a k výraznému zníženiu emisií skleníkových plynov. Investícia bude okrem iného zahŕňať investície do energeticky efektívnych opatrení ako sú vykurovacie systémy na plynových kondenzačných kotlov, pričom inštalácia plynových zariadení bude musieť viesť k dosiahnutiu úrovne výstavy novej budovy v minimálne v štandarde NZEB. - Tieto kotly zodpovedajú triede A, ktorá je pod najvyššími dvoma triedami energetickej účinnosti. Investícia bude požadovať účinnejšie alternatívy (predovšetkým tepelné čerpadlá tried A++ a A+), ale vzhľadom na architektúru budov nie je možné inštalovať všade spoločné tepelné čerpadlá a ako najefektívnejšie z hľadiska nákladov, energie a emisií sú v takýchto objektov plynové kondenzačné kotly triedy A. Jedná sa teda o realizáciu technologicky uskutočniteľnej alternatívy. Popri inštalácii týchto kotlov bude toto opatrenie zahŕňať aj možnú inštaláciu solárnych fotovoltických a fototermických panelov. Inštalácia solárnych termálnych a fotovoltických zariadení je oprávnená na intervenčné pole 029 v prílohe k nariadeniu RRF s koeficientom zmeny klímy 100%. Inštalácia geotermálnych zariadení je oprávnená na intervenčné pole 032 v prílohe k nariadeniu RRF s koeficientom zmeny klímy 100%.
Adaptácia na zmenu klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k zvýšenému nepriaznivému vplyvu súčasnej klímy a očakávanej budúcej klímy na samotné opatrenie alebo na ľudí, prírodu či majetok?	X	Fyzické klimatické riziká, ktoré by mohli byť pre toto opatrenie významné, boli vyhodnotené v rámci Stratégie adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy (schválená v roku 2018). Investícia vyžaduje, aby hospodárske subjekty, ktoré budú opatrenie vykonávať, zabezpečili optimalizáciu technických systémov v renovovaných budovách tak, aby obyvateľom poskytovali tepelný komfort aj pri extrémnych teplotách.
Prechod na obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie: Očakáva sa, že opatrenie:	X	Vďaka schváleniu navrhovanej zmeny stavebného zákona, ktorým sa bude vykonávať lepšia prevencia vzniku stavebného odpadu, ako aj využívanie kvalitnejších a environmentálne vhodnejších materiálov.

i) povedie k výraznému zvýšeniu vzniku, spaľovania alebo zneškodňovania odpadu, s výnimkou spaľovania nerecyklovateľného nebezpečného odpadu, alebo ii) povedie k významnej neefektívnosti priameho alebo nepriameho využívania akéhokoľvek prírodného zdroja v ktorejkoľvek fáze jeho životného cyklu, ktorá nie je minimalizovaná primeranými opatreniami, alebo iii) spôsobí významné a dlhodobé poškodenie životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom?		Opatrenie vyžaduje, aby hospodárske subjekty vykonávajúce výstavbu budov zabezpečili najmenej 70% (hmotnosť) zdravotne nezávadného stavebného a demolačného odpadu (s výnimkou prirodzene sa vyskytujúceho materiálu uvedeného v kategórii 17 05 04 v Európskom zozname odpadov rozhodnutím 2000/532 / ES) vyprodukované na stavenisku budú pripravené na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu v súlade s hierarchiou odpadu a so stavebným a demolačným odpadom EÚ. Technické špecifikácie zariadení na výrobu obnoviteľnej energie, ktoré je možné inštalovať, sú súčasťou špecifikácií programu Zelená úsporám, ktorý sa na Slovensku realizuje už viacero rokov a spĺňa prísne kritériá energetickej a environmentálnej efektívnosti, aj čo sa týka ich životnosti, opraviteľnosti a recyklovateľnosti. Subjekty obmedzia vznik odpadu v procesoch súvisiacich s výstavbou a demoláciou v súlade s Protokolom EÚ o nakladaní s odpadom zo stavieb a demolácií. Návrhy budov a stavebné techniky podporia cirkulárnosť, najmä s odkazom na ISO 20887 alebo iné EÚ a národné normy.
Prevencia a kontrola znečisťovania: Očakáva sa, že opatrenie povedie k výraznému nárastu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy?	X	Nepredpokladá sa, že opatrenie povedie k významnému zvýšeniu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy, pretože: - Zhotovitelia vykonávajúci výstavbu novej budovy sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri výstavbe budov, neobsahovali nebezpečné a toxické látky (zoznam látok podliehajúcich autorizácii stanoveného v prílohe XIV k Nariadeniu (EK) č. 1907/2006). - Budú prijaté opatrenia na zníženie hluku, prachu a emisií znečisťujúcich látok počas rekonštrukčných prác.

Pri investíciách do výstavby budov sa zabezpečí, aby prípravná časť (napr. špecifikácie tendrov) ako aj implementácia zakomponovali opatrenia, vyplývajúce z požiadavky zabezpečenia súladu so zásadou „výrazne nenarušiť“. Týka sa to napríklad požiadaviek, ktoré musia byť splnené pri výmene vykurovacích systémov na báze uhlia/oleja a zastaraných plynových kotlov na plynové kondenzačné kotly, ako aj opatrení spojených s cieľom obehového hospodárstva pri prevenciu vzniku a recykláciu stavebného odpadu.

8.5 Investícia 2: Podporné nástroje reformy súdnej mapy - digitalizácia nástrojov, modernizácia IT vybavenia a analytické kapacity

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	IT a Data-riešenia majú nepriamy vplyv na znižovanie emisií skleníkových plynov, keďže znižujú náklady na cestovanie,

			kancelárske priestory a administratívu. Pri výbere riešení sa bude brať do úvahy spotreba energie a kde je to možné, bude sa podporovať využívanie certifikátov zelenej energie. Emisie, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie, ako sú definované a odporúčané Pracovným dokumentom zamestnancov komisie: Kritériá EÚ pre verejné obstarávanie pre príslušné oblasti.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Pri investíciách do materiálového vybavenia budú vyžadované a plnené podmienky zeleného verejného obstarávania. Prvoradý princíp je nákup energeticky účinných zariadení so zníženým environmentálnym vplyvom, pričom existujú možnosti na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu. Pri investíciách sa bude postupovať podľa odporúčaní pre danú skupinu produktov, tak ako ich definuje EÚ a Slovenská republika: Kritériá EÚ pre zelené verejné obstarávanie pre počítače a monitory: https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/toolkit/computers%20and%20monitors/SK.pdf Kritériá EÚ pre zelené verejné obstarávanie pre zobrazovacie zariadenia: https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/criteria/imaging/SK.pdf
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého

			životného cyklu. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.

9. Míľniky, ciele a časový rozvrh

9.1 Reforma 1: Reforma súdnej mapy – prebieha v 2 fázach:

Fáza 1 – vytvorenie legislatívneho rámca pre výkon súdnictva v novozriadených obvodoch a sídlach súdov v priebehu rokov 2020 a 2021

- Január 2021 – účinnosť právnej úpravy
  - Reformný ústavný zákon v oblasti justície – ústavný zákon, ktorým sa mení a dopĺňa Ústava SR č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov – ktorým sa okrem iného zriaďuje Najvyšší správny súd SR
  - Zákon o reforme súdnictva – vykonávací zákon k navrhovaným ústavným zmenám, ktorý ukotvuje Najvyšší správny súd SR (NSS SR) v sústave súdov, určenie sídla a obvodu, úpravu vnútornej organizácie, pôsobnosti a správy, personálne otázky o obsadzovaní a výbere sudcov a ich odmeňovaní, atď.
- Q4 2021– účinnosť právnej úpravy
  - Zákon o sídlach a obvodoch súdov – po ústavnej reforme súdnej moci vykonanej ústavným zákonom, ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov a zákonom o reforme súdnictva ide o druhý krok, na ktorý budú nadväzovať zmeny procesných predpisov o konaní pred súdmi plánované v roku 2021. Pôjde o zriadenie nových sídiel a obvodov súdov všeobecného súdnictva a správneho súdnictva.
    - 3 prvostupňové správne súdy a ich obvody
    - 30 prvostupňových všeobecných súdov (vrátane 2 mestských súdov a prvostupňových súdov v sídle odvolacieho súdu) a ich obvody
    - 3 odvolacie súdy a ich obvody.
- 2021 – účinnosť právnej úpravy
  - Zmena 28 právnych predpisov v nadväznosti na ústavné zmeny zriaďujúce NSS SR a legislatívne zmeny upravujúce bežné súdnictvo
  - Zmena procesných predpisov o konaní pred súdmi

Fáza 2 – implementácia súdnej mapy v dvoch fázach:

- prechodné obdobie – od účinnosti legislatívneho rámca – po plnú funkčnosť v praxi
- plná funkčnosť novozriadených súdov – prechod výkonu súdnictva na novozriadené súdy a ich súdne obvody
  - August 2021 **–** začiatok výkonu súdnictva – plná funkčnosť v praxi po prechodnom období
    - Najvyšší správny súd SR
  - Q4 2022 **–** začiatok výkonu súdnictva **–** plná funkčnosť v praxi po prechodnom období
    - 3 prvostupňové správne súdy
    - 30 prvostupňových všeobecných súdov (vrátane 2 mestských súdov a 3 prvostupňových súdov v sídle odvolacieho súdu)
    - 3 odvolacie všeobecné súdy

9.2 Reforma 2: Boj proti korupcii a posilňovanie integrity a nezávislosti súdnictva

Prijatá legislatíva

27 Zákon č. 312/2020 Z. z. o výkone rozhodnutia o zaistení majetku a správe zaisteného majetku a o zmene a doplnení niektorých zákonov
28 Ústavný zákon č. 422/2020 Z. z, ktorým sa mení a dopĺňa Ústava SR č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov
29 Zákon č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva.

Plánovaná legislatíva

30 Schválenie zákona o disciplinárnom poriadku Najvyššieho správneho súdu SR. Účinnosť zákona je plánovaná v nadväznosti na termín začatia výkonu súdnictva na Najvyššom správnom súde SR v auguste 2021.
31 Sfunkčnenie Úradu pre správu zaisteného majetku od augusta 2021.

9.3 Investícia 1: Investície do budov a reorganizácie súdov (reforma súdnej mapy)

- Vzhľadom na plánované časové rámce spustenia plného výkonu súdnictva na modernizovaných súdoch budú musieť tieto tri fázy rozdelené podľa priority postupovať miestami súbežne.
- Najvyššiu prioritu v prvej fáze majú 3 prvostupňové správne súdy, 2 mestské súdy, 3 odvolacie všeobecné súdy a 3 prvostupňové všeobecné súdy v sídle odvolacích súdov. Pri 3 prvostupňových správnych súdoch sa očakáva začiatok výkonu súdnictva ku koncu roka 2022. Súbežne však budú realizované procesy vytvorenia priestorov pre 2 mestské súdy a 3 odvolacie všeobecné súdy, ako aj 3 prvostupňové všeobecné súdy v sídle odvolacích súdov.
- V druhej fáze sa bude pracovať na zabezpečení priestorov pre ostávajúcich 25 prvostupňových všeobecných súdov, keďže v tejto fáze sa počíta najmä s úpravami resp. rekonštrukciami existujúcich budov. Predpoklad začiatku výkonu súdnictva na týchto súdoch je koniec roka 2022.
- Tretia fáza predpokladá riešenie priestorov pre Najvyšší súd SR, Najvyšší správny súd SR a Špecializovaný trestný súd. Hoci sa predpokladá, že na Najvyššom správnom súde SR začne výkon súdnictva už v auguste 2021, je možné realizovať samostatné priestorové riešenie pre tento súd prípadne až po realizácii prioritnejších fáz. Možnosť neskoršej realizácie je aj pri Najvyššom súde SR a Špecializovanom trestnom súde.

9.4 Investícia 2: Podporné nástroje reformy súdnej mapy - digitalizácia nástrojov, modernizácia IT vybavenia a analytické kapacity

V rámci tejto skupiny investícií je odhadovaný časový rozvrh investícii nasledovný:

Vývoj centrálnych informačných systémov

- Harmonogram vývoja centrálnych informačných systémov kopíruje harmonogram vybudovania vývojovej jednotky rezortu spravodlivosti. Táto bola formálne zriadená vo februári 2021 a následne bude počas troch rokov personálne posilňovaná.
- Počas svojej existencie bude v súčinnosti s ostatnými relevantnými internými kapacitami štátu pracovať na vývoji informačných systémov rezortu, najmä nového IT riešenia pre Obchodný register a na Centralizovanom systéme súdneho riadenia:
    - Spustenie možnosti elektronizácie všetkých nových súdnych podaní spustením nového Obchodného registra sa predpokladá do konca Q3 2023
    - Spustenie možnosti elektronizácie všetkých nových súdnych podaní nasadením Centralizovaného systému súdneho riadenia do konca Q1 2025.

Hardvérová a softvérová modernizácia justície

- Harmonogram hardvérovej a softvérovej obnovy bude realizovaný podľa koncepcie, ktorá je vypracovaná na obdobie desiatich rokov a realizovaná bude priebežne od roku 2021 do konca Q2 2026.
- Predpokladá sa vybavenie modernými technológiami pre 6 100 sudcov a súdnych zamestnancov.
- Predbežný harmonogram realizácie v zmysle stratégie je nasledovný:
  - Obnova služobného vybavenia pracovníkov justície (notebooky, dokovacie stanice, monitory, telefóny atď.) – 2021 a 2026
  - Obnova sieťovej infraštruktúry – 2022, 2023 a 2025
  - Realizácia rezortnej Wi-Fi – 2022
  - Obnova video-konferenčnej technológie na súdoch (hardvér aj softvér) – 2022-2023
  - Hardvérová obnova datacentier rezortu – priebežne.
- Investícia do digitalizačnej techniky s cieľom digitalizácie spisov a listín – implementácia do konca roku 2023.

Vytvorenie podpornej analytickej platformy pre sprístupňovanie judikatúry na súdoch

- Harmonogram vytvorenia analytickej platformy pre súdy je naviazaný na harmonogram reformy súdnej mapy. Práce na vytvorení tejto platformy pre podporu a podľa požiadaviek nových súdov sa predpokladajú do konca Q2 2026.
- Cieľom je vytvorenie analytickej platformy, ktorej metodiku a obsah vytvorí 25 analytikov distribuovaných na nové odvolacie súdy, Najvyšší správny súd SR a Najvyšší súd SR.

10. Financovanie a náklady

Náklady z fondu na podporu obnovy a odolnosti predstavujú 255,3 mil. eur + priebežné financovanie zo štátneho rozpočtu vo výške 24,5 mil. eur počas prvých dvoch rokov (2021 a 2022) pri implementácii novej súdnej mapy a 16,6 mil. eur každoročne po spustení súdnej mapy.

Investície však budú vyvolané jej aplikovaním do praxe v dvoch dimenziách:

- Prvá spočíva v nákladoch a investíciách na rozširovanie kapacít, resp. modernizáciu existujúcich, či prípadne výstavbu alebo obstaranie nových moderných a zeleným štandardom vyhovujúcich priestorov pre kľúčové súdy v novej súdnej mape.
- Druhá predstavuje investície do digitálnych technológií a elektronizácie súdnych procesov, ktoré prispejú ku kvalitnejším a rýchlejším službám občanom a zvýšenej transparentnosti procesov.

10.1 Investícia 1: Investície do budov a reorganizácie súdov (reforma súdnej mapy) – 212,4 mil. eur

- V rámci plnej implementácie súdnej mapy sa v rámci RRF požaduje pokrytie investícií do budov vo výške 208,4 mil. eur (z toho 18 mil. eur tvorí zelená časť investície a 3,9 mil. eur tvoria náklady na administratívne kapacity pre implementáciu reformy a prislúchajúcej investície.).
- Novú súdnu sieť budú tvoriť 2 nové mestské súdy, 3 rozšírené a zmodernizované prvostupňové všeobecné súdy v sídle odvolacieho súdu, 25 zmodernizovaných, príp. rozšírených prvostupňových všeobecných súdov, rozšírené a zmodernizované priestory 3 odvolacích všeobecných súdov a 3 nové prvostupňové správne súdy. Komplementárnou aktivitou k týmto zmenám je tiež priestorové riešenie Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky a modernizácia priestorov Špecializovaného trestného súdu a Najvyššieho súdu SR.
- Hlavná časť investícií by mala byť realizovaná medzi rokmi 2022 až 2024 na základe zhodnotenia aktuálnych stavov a možností budov, ktoré budú na základe finálneho textu prijatej legislatívy definované ako sídla nových obvodov.
- Na základe pasportizácie budov rezortu spravodlivosti sa predbežne odhaduje alokovanie 62,4 miliónov eur (približne 30 %) na rekonštrukcie priestorov súdov, ktorými aktuálne súdna sústava disponuje.

Samotná rekonštrukcia bude vychádzať z nákladov pre podobný typ rekonštrukcie okresných súdov za posledných päť rokov.

- Alokovanie 146 miliónov eur (približne 70 %) sa predpokladá na zabezpečenie nových priestorov tam, kde kapacitné alebo iné podmienky neumožnia rozšírenie kapacít existujúcich budov (najmä vo väčších populačných centrách). Kvantifikácia bude vychádzať z cenových ponúk realitných kancelárii na obstaranie administratívnej budovy. Budú sa brať do úvahy regionálne rozdiely v cenách za m^2.
- Súčasťou nákladov je aj projektová dokumentácia a projektové riadenie a administratívne kapacity na implementáciu reformy súdnej mapy.

10.2 Investícia 2: Podporné nástroje reformy súdnej mapy - digitalizácia nástrojov, modernizácia IT vybavenia a analytické kapacity – 42,9 mil. eur

Implementácia súdnej mapy, zefektívňovanie systému súdnictva a skvalitňovanie služieb občanom a podnikateľom sa nezaobíde bez príslušnej modernizácie v oblasti digitalizácie a rozvoja informačných systémov (36,1 mil. eur):

Vývoj centrálnych informačných systémov (9,4 mil. eur)

- Centrálne informačné systémy budú vyvíjané v rámci interných kapacít v rámci Sekcie vývoja informačných systémov justície (SVIS) v súčinnosti s ostatnými relevantnými internými kapacitami štátu, čo umožní ich flexibilnejšiu tvorbu, nastavenie priamo podľa požiadaviek odberateľov (súdy aj ministerstvo), zamedzí sa tak budúcemu proprietárnemu uzamknutiu (vendor lock-in) a vytvorí potenciál pre vývoj na mieru šitého moderného a funkčného systému, ktorý bude slúžiť tak súdom na efektívnejšiu prácu, ako aj Ministerstvu spravodlivosti SR na efektívny dohľad.
- Budovanie kapacít SVIS a naplnenia jeho hlavných cieľov je rámcované štyrmi čiastočne sa prekrývajúcimi etapami. Nižšie uvedený prehľad predstavuje odhad nákladov na jednotlivé fázy budovania pokrývajúce investície do zamestnancov a investície do materiálneho a technického vybavenia tejto jednotky. Cieľom zriadenia SVIS je realizovať dve hlavné úlohy, a to vývoj systémov Obchodného registra a Centralizovaného systému súdneho riadenia.

Hardvérová a softvérová modernizácia justície (26,7 mil. eur)

- Harmonogram hardvérovej a softvérovej obnovy bude realizovaný podľa koncepcie, ktorá je vypracovaná na obdobie desiatich rokov a realizovaná bude priebežne od roku 2021 do roku 2026, pričom bude prihliadať na novú súdnu mapu.
- Detail požadovaných komponentov a harmonogram ich výmeny je súčasťou koncepcie. Investície do vybavenia budú rozpustené do jednotlivých rokov tak, aby tieto zdroje zabezpečili funkčnosť a aktuálnosť obstaraných technológií do roku 2030.
- Investícia ráta aj s obstaraním hardvéru na digitalizáciu dokumentov a iných druhov záznamov vrátane softvéru.

Vytvorenie podpornej analytickej platformy pre sprístupňovanie judikatúry na súdoch (6,8 mil. eur)

- Odhad nákladov vo výške 6,8 mil. eur na vytvorenie platformy je postavený na obdobnom projekte, ktorý bol realizovaný v rámci rezortu spravodlivosti.

Detailné informácie o financovaní a nákladoch sú rozpísané v prílohách komponentu 15.

PLÁN OBNOVY

cestovná
mapa k lepšiemu
Slovensku

Kom po nent

16

EK
+ SK

KOMPONENT 16: Boj proti korupcii a praniu špinavých peňazí, bezpečnosť a ochrana obyvateľstva

1. Popis komponentu

1.1 Oblasť politiky

Boj proti korupcii a praniu špinavých peňazí, kvalita a efektívnosť verejnej správy, bezpečnosť a ochrana obyvateľstva

1.2 Cieľ

Zaviesť efektívne proaktívne finančné vyšetrovanie s primeranými personálnymi a informačnými kapacitami. Zefektívniť boj proti korupcii a praniu špinavých peňaží nástrojmi na ich predchádzanie a odhaľovanie (posilnenie ochrany oznamovateľov protispoločenskej činnosti, nové nástroje zaisťovania majetku, Centrálny register účtov a informačný systém goAML, centralizácia prístupu ku konsolidovaným elektronickým údajom). Znížiť mieru nedôvery v políciu jej modernizáciou, digitalizáciou, zlepšením analytických zručností aj prostredníctvom zvýšenej miery odhalenej trestnej činnosti a poskytovaním pomoci obetiam trestných činov. Zvýšiť odolnosť v krízových situáciách (napr. ako pandémia COVID-19) a modernizovať systém krízového riadenia. Posilniť koordináciu politík a profesionalizáciu administratívnych kapacít vo verejnej správe.

1.3 Digitálna a zelená transformácia

Tento komponent podporuje digitalizáciu verejnej správy. Inteligentné a digitálne investície v kombinácii so zvýšenými kompetenciami a zručnosťami posilnia efektivitu odhaľovania finančných trestných činov cez lepší prístup k údajom, modernizáciu polície a záchranného systému. Zlepší sa aj kvalita poskytovaných služieb pre občanov v oblasti evidencie ľudí zo zahraničia. Podporí sa ochrana životného prostredia cez efektívnejšie odhaľovanie environmentálnej kriminality.

1.4 Pracovné miesta a rast

Reformy sú zamerané najmä na boj proti korupcii a praniu špinavých peňazí. Transparentné a nekorupčné prostredie vplýva pozitívne na hospodársky rast cez kľúčové faktory, akými sú verejné a súkromné investície, rozvoj ľudského kapitálu, ekonomická stabilita a zabezpečovanie služieb vo verejnom záujme. Rozvoj ľudského kapitálu bude stimulovaný aj investíciami do zvyšovania odbornej kvalifikácie.

1.5 Sociálna odolnosť

Vytvorenie jednotného, koordinovaného a moderného systému krízového riadenia a ochrany obyvateľstva všeobecne zlepší schopnosť krajiny lepšie reagovať na krízové situácie. Podpora policajných kapacít zefektívni pomoc obetiam trestných činov s pozitívnym vplyvom na zraniteľné skupiny obyvateľstva. Kvalifikovanejšie a koordinovanejšie administratívne kapacity posilnia dôveryhodnosť verejných inštitúcií vďaka pozitívnej skúsenosti so zamestnancami prvého kontaktu a zvýšia efektivitu čerpaniu EÚ prostriedkov, čo má potenciál zmierňovať regionálne rozdiely.

1.6 Reformy a investície

Kľúčovou reformou polície je zvyšovanie odbornosti a kapacít na úspešný boj proti korupcii a praniu špinavých peňazí. Investície podporia aj technické vybavenie týchto kapacít, ktoré spolu s inými útvarmi môže pomôcť v úsilí odhaľovať korupčné správanie.

1.6.1 Reformy:

Reforma 1: Zefektívnenie boja proti korupcii a praniu špinavých peňazí.

Organizačnou zmenou a presunom vnútorných kapacít dôjde k priorizácii kapacít finančného vyšetrovania. Implementuje sa nová legislatíva pre nástroje, ktoré zefektívnia systém zaisťovania majetku, odhaľovania korupcie a finančných trestných činov (nástroje zaisťovania majetku, legislatíva k zriadeniu Centrálneho registra účtov, nová koncepcia preukazovania majetku, zriadenie Úradu na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti[412]).

Reforma reaguje aj na prijaté protikorupčné legislatívne nástroje v súdnictve v roku 2020 (viac v komponente 15). Poskytli polícii nové nástroje na zefektívnenie zaisťovania majetku vrátane novej inštitúcie pre správu zaisteného majetku, zaviedli nové trestné činy ohýbania práva a prikrmovania a možnosti overovať majetkové pomery sudcov a disciplinárne konania v súdnictve[413].

Reforma 2: Modernizácia a budovanie odborných kapacít Policajného zboru.

S cieľom zefektívnenia odhaľovania a vyšetrovania trestnej činnosti sa organizačnými zmenami presunú odborné kapacity na útvary špecializujúce sa na environmentálnu kriminalitu, kriminálne analýzy a získavanie forenzných dôkazov. Nové útvary vytvoria synergiu s novovznikajúcimi útvarmi finančného vyšetrovania (Reforma 1) a posilnia aj spoluprácu s orgánmi správneho práva, najmä so Slovenskou inšpekciou životného prostredia (SIŽP), pri ukladaní sankcií a nápravných opatrení.

Reforma 3: Optimalizácia riadenia krízových situácií.

Cieľom je zefektívniť zásahy na ochranu života, zdravia a majetku prostredníctvom optimalizácie riadenia krízových situácií vzhľadom na ich zvyšujúci sa počet (COVID 19, zmeny klímy a iné hrozby veľkého rozsahu). Zjednotia sa postupy pri riešení mimoriadnych udalostí a optimálne sa rozmiestnia záchranné sily a prostriedky tak, aby zodpovedali aktuálnym potrebám.

1.6.2 Investície:

1. Investícia: Zefektívnenie boja proti korupcii a praniu špinavých peňazí

Na posilnenie boja proti korupcii, praniu špinavých peňazí, závažným hospodárskym trestným činom a s tým súvisiacou legalizáciou výnosov z trestnej činnosti sa podporia personálne kapacity a technické zabezpečenie finančného vyšetrovania. Reorganizáciou vznikne Národná centrála osobitných druhov kriminality (NCODK) spolu s regionálnymi pracoviskami a útvarmi analytickej činnosti Národnej kriminálnej agentúry (NAKA). Investície podporia systém finančného vyšetrovania polície materiálne aj odborne. Podporí sa implementácia Centrálneho registra účtov[414]. Implementáciou nového informačného systému *goAML*[415] finančnej spravodajskej jednotky sa zlepšia možnosti tvorby finančných spravodajských informácií potrebných na odhaľovanie ekonomickej trestnej činnosti, financovania terorizmu a legalizácie prímov z trestnej činnosti. Implementáciou systému IS LISA sa zjednotia prístupy k existujúcim elektronickým informáciám nielen v rámci rezortu, ale aj k informáciám v systémoch iných rezortov, čo výrazne prispeje k zvýšeniu efektivity skrátením časovej náročnosti zberu údajov. Posilnením komunikačnej platformy na výmenu údajov sa zavedú efektívne opatrenia na urýchlenie komunikácie medzi rezortmi a orgánmi činnými v trestnom konaní.

[412] Na základe zákona č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti.

[413] Efektívnejšie zaisťovanie majetku sa rieši prostredníctvom zákona č. 312/2020 Z. z. o výkone rozhodnutia o zaistení majetku a správe zaisteného majetku. Nové trestné činy sa zaviedli v zákone č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon – trestný čin zneužitie práva (tzv. ohýbania práva, § 326a) a trestný čin prijatie a poskytnutie nenáležitej výhody (tzv. prikrmovanie, § 336c). Možnosti pre overovanie majetkových pomerov sudcov a disciplinárne konania v súdnictve sú upravené zákonom č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva.

[414] Opatrenie reaguje na smernicu EP a Rady (EÚ) 2018/843, ktorou sa mení smernica (EÚ) 2015/849 o predchádzaní využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu a smernice 2009/138/ES a 2013/36/EÚ.

[415] Systém *goAML*: https://unite.un.org/goaml/

Investícia 2: Modernizácia a budovanie odborných kapacít Policajného zboru

Na zefektívnenie odhaľovania a vyšetrovania trestnej činnosti sa zmodernizuje vybavenie útvarov polície, ktoré sa zaoberajú environmentálnou kriminalitou, kriminálnymi analýzami a získavaním forenzných dôkazov. Eliminácia príležitostí na korupčné správanie prinesie prevádzka automatizovaných systémov namierených proti porušovaniu pravidiel cestnej premávky. Digitalizáciou procesov sa zefektívni proces rozhodovania o udelení pobytu cudzincom. Investícia podporí aj policajné kapacity v rámci mechanizmu pomoci obetiam trestných činov s cieľom zvýšenia dôvery v políciu[416].

Investícia 3: Modernizácia hasičského a záchranného systému

Na zefektívnenie zásahov a ochranu života, zdravia a majetku sa skvalitní operačné riadenie záchranných zložiek Integrovaného záchranného systému (IZS). Vybudované Integrované bezpečnostné centrá súčasne poskytnú priestory pre krízové štáby okresných úradov. Vybavením IZS aktuálnymi informačnými a komunikačnými technológiami a prepojením jednotlivých informačných systémov sa zabezpečí kvalitnejší a spoľahlivejší príjem tiesňových volaní a koordinácia zložiek záchranného systému pri ochrane občanov a ich zdravia. Podporí sa obnova nevyhovujúceho stavu hasičských staníc a ich vybavenia.

Reforma 4 / Investícia 4: Zefektívnenie, optimalizácia a posilnenie administratívnych kapacít na rôznych úrovniach verejnej správy

Zvýši sa administratívna kapacita a koordinácia, podporí sa zdieľaný výkon správy a služieb, špecializácia a zvýšenie odbornosti a kvalita rozhodovania zamestnancov miestnej štátnej správy a miestnej samosprávy. Za účelom podpory investičných možností a úspešného čerpania zdrojov z Plánu obnovy a odolnosti SR (ďalej len „plán obnovy“) sa zabezpečí centrálna koordinácia plánu.

Odhadované náklady: 228,6 mil. eur z RRF; 15 mil. eur z EŠIF (Národná implementačná a koordinačná jednotka); 2 mil. eur z fondu AMIF (IS ECU); 6,3 mil. eur zo ŠR (Úrad na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti)

2. Hlavné výzvy a ciele

2.1 Hlavné výzvy

- V indikátore vnímania korupcie je Slovensko piate najhoršie v EÚ[417]. Vnímanie korupcie je spojené aj s nízkou dôverou v políciu. Podľa prieskumu Eurobarometra[418] polícii dôveruje len 45 % populácie. To je najnižšia dôvera v EÚ, kde priemer dosahuje 71%. V rámci regionálnych susedov V3 dôveruje polícii v priemere 63% populácie.
- Spolu s nízkou dôverou v súdnictvo (tretia najhoršia v EÚ) to znamená, že populácia nedôveruje inštitúciam, ktoré by mali byť kľučové v boji proti korupcii a trestným činom.
- Napriek relatívne vyšším výdavkom na políciu v porovnaní s priemerom krajín EÚ majú obyvatelia nižší pocit bezpečia pri nočnej chôdzi (63,5% verzus 74,9% priemer EÚ). V počte vrážd na 100-tisíc obyvateľov je Slovensko vo výsledkoch tiež mierne nad priemerom (1,2 verzus. 1,0).
- Modernizačný dlh sa podpisuje aj na energetickej náročnosti budov a pod nekomfortné pracovné prostredie.
- Nedostatočná administratívna kapacita a koordinácia na celoštátnej a miestnej úrovni a limitované zdroje na zvyšovanie ich kompetencií predstavujú značné výzvy pri čerpaní EÚ zdrojov a obmedzujú investičné možnosti, ktoré by prispeli k znižovaniu regionálnych rozdielov.
- Dôsledkom rozptýlenia výkonu samosprávnych kompetencií na množstvo malých obcí je nedostatočná personálna a odborná kapacita na poskytovanie a zabezpečovanie administratívnych a vecných služieb.

[416] Opatrenie reaguje aj na smernicu EP a Rady (EÚ) 2011/93.
[417] Index vnímania korupcie, https://www.transparency.org/en/cpi/2020/index/
[418] Eurobarometer 93 (Júl/August 2020), https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/ResultDoc/download/DocumentKy/90796

2.2 Hlavné ciele

- Komponent reaguje na špecifické odporúčania pre Slovensku z rokov 2019 a 2020, ktoré:
  - vyzývajú na zvýšené úsilie zamerané na odhaľovanie a stíhanie korupcie, a to najmä v prípadoch korupcie veľkého rozsahu;
  - apelujú na zabezpečenie účinného dohľadu nad rámcom boja proti praniu špinavých peňazí a jeho presadzovanie, vrátane preukazovania pôvodu majetku;
  - povzbudzujú ku skvalitneniu verejných služieb prostredníctvom silnejšej koordinácie a profesionalizácie administratívnych kapacít na národnej a miestnej úrovni.
- Navrhované reformy a investície v tomto komponente prispejú k plneniu hlavných spoločných iniciatív EÚ (European flagships) definovaných v Ročnej stratégii udržateľného rastu na rok 2021:
  - Modernizujme (modernise) – špecializáciou, elektronizáciou a digitalizáciou polície sa pomáha zvyšovať efektívnosť odhaľovania korupcie a trestných činov. Digitalizácia systému na evidenciu cudzincov prispieva k zlepšovaniu kvality služieb verejnej správy.
  - Rekvalifikujme a zlepšujme zručnosti (reskill and upskill) – podporuje sa zvyšovanie odborných a analytických kapacít zamestnancov polície, ako aj rekvalifikácia zamestnancov prvého kontaktu na miestnej úrovni. Cieľom je posilniť najmä v súčasnosti nedostatočné finančné vyšetrovanie vrátane vyšetrovania environmentálnej kriminality, forenzných a analytických kapacít polície. V civilnej sfére bude zvýšenie kapacít verejnej správy viesť k zlepšeniu vyžitia prostriedkov EÚ, zvýšeniu kvality rozhodovania a zvýšeniu úžitku obyvateľov a účinnosti sociálnej politiky. Posilní sa tým aj dôvera verejnosti vo verejné inštitúcie.

2.3 Kontext v národnej stratégii

- Reformy na boj proti korupcii vychádzajú z *Programového vyhlásenia vlády SR na roky 2020 až 2024*[419] s cieľom zaviesť opatrenia na preukazovanie pôvodu majetku a postupovať v súlade s odporúčaniami MONEYVAL.
- Zefektívnenie boja proti korupcii a praniu špinavých peňazí sa opiera aj o *Akčný plán boja proti legalizácií príjmov z trestnej činnosti na obdobie rokov 2019 až 2022*[420] (schválený v máji 2019). Ten definuje realizovanie plnohodnotného, proaktívneho a paralelného finančného vyšetrovania, vrátane zintenzívnenia využívania spravodajských a operatívnych poznatkov a zabezpečenia prípravy pracovníkov.
- Elektronizácia procesov pri vybavovaní povolenia na pobyt vychádza zo *Stratégie pracovnej mobility cudzincov v SR*[421] (schválená vládou v októbri 2018). Cieľom je zaviesť opatrenia umožňujúce rýchlejší a efektívnejší prenos informácií medzi orgánmi a inštitúciami, ktoré pri svojej činnosti prichádzajú do kontaktu s cudzincami.
- Organizačné zmeny činnosti polície v boji proti environmentálnej trestnej činnosti a trestnej činnosti týkajúcej sa nebezpečných materiálov (CBRN), vrátane priebežného analyzovania vývoja bezpečnostnej situácie v tejto oblasti a optimalizovania spolupráce polície so Slovenskou inšpekciou životného prostredia vychádzajú *z Programového vyhlásenia vlády SR na roky 2020 až 2024.*
- Posilnenie pomoci obzvlášť zraniteľným obetiam, deťom ako obetiam detskej pornografie a sexuálneho vykorisťovania je podporené v *Programovom vyhlásení vlády SR na roky 2020 až 2024,* ako aj v Smernici EP a Rady (EÚ) 2011/93.
- Optimalizácia riadenia krízových situácií reformou operačného riadenia záchranných zložiek IZS vrátane informačnej podpory rozhodovacích procesov v oblasti civilnej ochrany a krízového riadenia reaguje na

[419] Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2020 až 2024, https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=477513%233_0

[420] Akčný plán boja proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti, financovaniu terorizmu a financovaniu rozširovania zbraní hromadného ničenia na obdobie rokov 2019-2022, https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/23812/1

[421] Stratégia pracovnej mobility cudzincov v SR, https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/uvod/informacie-cudzinci/strategia.pdf

prioritné oblasti Slovenska z *Návrhu národných priorít implementácie Agendy 2030* (prijaté vládou v júni 2018):

- Udržateľné sídla, regióny a krajina v kontexte zmeny klímy,
- Právny štát, demokracia a bezpečnosť,
- Smerovanie k znalostnej a environmentálne udržateľnej ekonomike pri demografických zmenách a meniacom sa globálnom prostredí.

- Modernizácia a vybavenie Hasičského a záchranného zboru vyplýva aj z *Programového vyhlásenia vlády SR*. Navrhované reformy a investície sú v súlade s odporúčaniami Národnej stratégie manažmentu bezpečnostných rizík SR[422] (schválene vládou v januári 2016) a so Stratégiou adaptácie SR na zmenu klímy[423] (schválené vládou v októbri 2018).
- K zvyšovaniu miery profesionalizácie administratívnych kapacít pravidelným vzdelávaním a vytváraním adekvátnych kapacít na podporu a koordináciu orgánov štátnej správy, samosprávy, ale aj regionálnych aktérov sa vláda zaväzuje aj vo svojom programovom vyhlásení. Obsah vzdelávania bude prispôsobený relevantným výstupom projektu *Delivering good governance in Slovakia*, ktorý je realizovaný s podporou Európskej komisie a Rady Európy.

3. Popis investícií a reforiem v tomto komponente

3.1 Reformy

3.1.1 Reforma 1: Zefektívnenie boja proti korupcii a praniu špinavých peňazí

Výzvy:

- Absencia špecializovaných útvarov zaoberajúcich sa finančným vyšetrovaním a preverovaním pôvodu majetku. Jej dôsledkom je aj nedostatočné zaisťovanie a odoberanie výnosov a príjmov z trestnej činnosti.
- Neexistencia špecializovaného pracoviska zameraného na boj proti praniu špinavých peňazí. Tieto úlohy plnia fragmentovane a nesystematicky policajti všeobecných útvarov.
- Nízka miera špecializácie a nedostatok odborných a analytických kapacít finančného vyšetrovania je spojená s neefektívnym odhaľovaním a vyšetrovaním trestnej činnosti korupcie.
- Finančné vyšetrovanie je neúčinné a pomalé najmä pre nedostatok informácii a údajov. Prevláda papierová administratíva s dlhou dobou spracovania (30 dní a viac). Databázy a registre sú decentralizované bez priameho online prístupu vyšetrovateľov.
- Nedostatočné údaje o majetku a finančných transakciách z domácich finančných inštitúcií spomaľujú konania a znižujú úspech vyšetrovania trestných činov korupcie a prania špinavých peňazí. Legalizácia príjmu z trestnej činnosti je často spájaná s organizovanou trestnou činnosťou.
- Neúčinná úprava preukazovania pôvodu majetku a jeho prípadnej konfiškácie obmedzuje postih prania špinavých peňazí a zároveň negatívne vplýva na vnímanie korupcie a dôveryhodnosť polície. Pomalé, formálne a neefektívne finančné vyšetrovanie nedokáže obmedzovať výnosy z trestnej činnosti.
- Nedostatočná ochrana oznamovateľov korupcie a neexistujúci prvok v systéme, ktorý by pomáhal oznamovateľom vrátane podpory ich motivácie na nahlasovanie.

Ciele:

- Zavedenie viacerých inštitútov na odhaľovanie finančnej trestnej činnosti (interné akty súvisiace s prijatím legislatívy zaisťovania majetku, nový zákon upravujúci zriadenie centrálneho registra účtov a nový zákon o preukazovaní majetku).

[422] Národná stratégia manažmentu bezpečnostných rizík SR, https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/12589/1
[423] Stratégia adaptácie SR na zmenu klímy, https://www.minzp.sk/files/odbor-politiky-zmeny-klimy/strategia-adaptacie-sr-zmenu-klimy-aktualizacia.pdf

- Reorganizácia štruktúr polície s presunom kapacít na nové špecializované oddelenia finančného vyšetrovania vrátane regionálnej úrovne (NAKA, NCODK). Bude posilnený boj proti korupcii na úrovni technických a organizačných opatrení. Boj s environmentálnymi trestnými činmi podporí vznik útvaru environmentálnej kriminality (viď Reforma 2 a Investícia 2).
- Využívať čo najviac dostupných a nových digitálnych a forenzných nástrojov a postupov na systémové finančné vyšetrovanie pri každom podozrení z výnosu z trestnej činnosti – nástroje k zaisťovaniu majetku, údaje o majetku a finančných tokoch (Centrálny register účtov), finančné spravodajské informácie zo zahraničia spolu s technickým nástrojom na identifikáciu podozrivých transakcií (*goAML*) a iných existujúcich národných zdrojov (dátový analytický a integračný nástroj LISA, v prepojení na zdrojové a referenčné registre štátu a komerčného sektora).
- Boj proti korupcii bude podporený aj novým Úradom na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti (tzv. „Úrad na ochranu oznamovateľov korupcie"), ktorý bude pomáhať a chrániť oznamovateľov finančnej trestnej činnosti. Bude tak prvým kontaktným bodom na začatie finančného vyšetrovania. Komunikácia medzi orgánmi činnými v trestnom konaní bude zabezpečená systémom SecuCOMM, ktorý zrýchli a zefektívni komunikáciu na digitálnej báze.

Implementácia:

- V legislatíve sa ukotvia nové nástroje na zefektívnenie finančného vyšetrovania:
  - Nová legislatíva k zaisťovaniu majetku je účinná od januára 2021[424]. Na plnú implementáciu bude potrebné sfunkčniť Úrad pre zaisťovanie majetku s plánovaním spustením od augusta 2021 (viď Komponent 15).
  - So zaisťovaním majetku súvisí finančné vyšetrovanie. Zavedú sa interné akty súvisiace s legislatívou zaisťovania majetku a novou inštitúciou pre zaisťovanie.
  - V Q2 2021 sa schváli nový zákon, ktorý zriadi Centrálny register účtov s účinnosťou od augusta 2021. Bude definovať práva a povinnosti súvisiace s prevádzkou systému. Gestorom bude rezort financií, ktorý zabezpečí technické riešenie a prepojenie s ostatnými relevantnými rezortmi a inštitúciami.
  - Nový návrh zákona o preukazovaní pôvodu majetku by mal byť prijatý do marca 2022 (termín zaslania reportu o prijatí opatrení na odstránenie nedostatkov pre MONEYVAL) s navrhovanou účinnosťou najneskôr od septembra 2022[425]. Zákon zakotví oprávnenie polície preverovať pôvod majetku u osôb, kde sa preukáže rozdiel medzi zákonným príjmom a užívaným majetkom. Pri nevysvetlení príjmov legislatíva umožní využiť možnosti prepadnutia a zaistenia majetku. Majetkové preverovanie budú vykonávať útvary finančného vyšetrovania (Asset Recovery Office), ktoré budú zriadené na NAKA a NCODK v rámci pripravovanej reformy polície.
- Reforma organizácie polície počíta s presunom súčasných tabuľkových miest na špecializované útvary finančného vyšetrovania a analytické útvary:
  - Od septembra 2021 sa organizačnou zmenou začne rozširovať centrálne analytické pracovisko NAKA a vytvoria sa regionálne analytické pracoviská. Súčasne sa vytvoria nové oddelenia finančného vyšetrovania NAKA. Personálne kapacity potrebné pre analytické pracoviská a nové oddelenia finančného vyšetrovania sa preorganizujú v rámci reformy policajného zboru. Presystemizujú sa existujúce tabuľky zloženia a počtov policajtov napríklad so skúsenosťami s ekonomickou kriminalitou, bez potreby zvyšovania súčasných personálnych kapacít.
  - Od septembra 2021 sa organizačnou zmenou vytvoria špecializované útvary finančného vyšetrovania a preverovania pôvodu majetku po regionálnej línií novo vzniknutej NCODK. Vznik útvarov bude súvisieť s prijatím novej legislatívy vo veci preukazovania pôvodu a zaisťovania majetku – internými predpismi sa zavedú pravidlá uplatňovania nových inštitútov zaisťovania majetku vrátane konfiškácií v trestnom konaní ale i pri civilnej konfiškácií. Personálne kapacity potrebné na vykonávanie majetkového preverovania a finančného vyšetrovania budú získané v rámci reformy Policajného

[424] Zákon č. 312/2020 Z. z. o výkone rozhodnutia o zaistení majetku a správe zaisteného majetku.
[425] Nahradí sa tým zákon č. 101/2010 Z. z. o pôvode majetku účinný od januára 2011.

zboru. Presystemizujú sa existujúce tabuľky zloženia a počtov policajtov zaradených najmä na okresných a krajských útvaroch polície bez potreby zvyšovania súčasných personálnych kapacít.

- Následné organizačné zmeny predpokladajú presuny v počte 244 miest na útvary a pracoviská NAKA (72 miest) a NCODK (172 miest) a budú kryté rozpočtovými prostriedkami rezortu vnútra[426].
- Zabezpečenie materiálno technickej vybavenosti pracovísk a útvarov NAKA a NCODK spolu so zvyšovaním kvalifikácie pracovníkov je súčasťou Investície 1 v tomto komponente.

- Ako podporný nástroj na odhaľovanie korupcie a finančných trestných činov bude v roku 2021 zriadený Úrad na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti[427]. Vo februári 2021 bola parlamentom zvolená jeho prvá predsedníčka, ktorej sedemročné funkčné obdobie zabezpečuje nezávislosť od politickej moci. Úrad vznikne formálne v priebehu 6 mesiacov od jej zvolenia a jeho zameranie bude:
  - Riešenie porušenia práva, ako aj riešenie odvetných opatrení zo strany subjektu, voči ktorému bolo urobené oznámenie
  - Cieľovou skupinou pre úrad je verejný sektor aj súkromný sektor
  - Poskytovanie ochrany vrátane utajenia totožnosti oznamovateľa
  - Poskytovanie poradenstva, školení, metodických usmernení a konzultácii
  - Zvyšovanie povedomia verejnosti o oznamovaní prípadov korupcie a závažnej protispoločenskej činnosti
  - Zodpovedanie sa parlamentu (personálna pôsobnosť, výročná správa)

Adresát:

- Policajti venujúci sa finančnému vyšetrovaniu s dopadom na efektívne odhaľovanie finančných trestných činov a korupcie, z čoho bude benefitovať bežná populácia a podnikateľské prostredie.
- Verejné a finančné inštitúcie poskytujúce dátovú súčinnosť pri vyšetrovaní finančných trestných činov
- Verejnosť a podnikatelia s lepšou ochranou pri nahlasovaní korupcie.

Časový rozvrh:

- Nové nástroje na zefektívnenie finančného vyšetrovania:
  - Schválená legislatíva k zaisťovaniu[428] nadobudla účinnosť od januára 2021.
  - Činnosť Úradu pre zaisťovanie majetku na základe legislatívy začne v auguste 2021.
  - Legislatíva k Centrálnemu registru účtov bude účinná od augusta 2021.
  - Legislatíva k preukazovaniu majetku bude účinná od marca 2022.
- Organizačná zmena polície prebehne od septembra 2021 s obsadzovaním pozícii do marca 2022.
- Začiatok činnosti Úradu na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti sa predpokladá v Q3 2021 (plný stav zamestnancov sa predpokladá do konca septembra 2021).

3.1.2 Reforma 2: Modernizácia a budovanie odborných kapacít Policajného zboru

[426] Presun 50 tabuľkových miest z oddelení pátrania a krimi-technických činnosti, ktoré sú zriadené na jednotlivých Odboroch kriminálnej polície okresných riaditeľstiev a krajských riaditeľstiev polície. Presun 10 tabuľkových miest bude poskytnutých z kapacít súčasného Úradu kriminálnej polície Presun 110 tabuľkových miest zo súčasných operatívnych oddelení a oddelení vyšetrovania okresných riaditeľstiev a krajských riaditeľstiev.

[427] Úrad na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti vzniká na základe zákona č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti účinnej od marca 2019. Legislatívou a vznikom inštitúcie reaguje Slovensko na snmernicu o ochrane osôb, ktoré nahlasujú porušenia práva EÚ.

[428] Legislatíva k zaisťovaniu majetku bola schválená parlamentom v októbri 2020, https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=7893

Výzvy:

- V štruktúrach Policajného zboru chýbajú špecializované útvary zaoberajúce sa novými formami kriminality (napr. environmentálna kriminalita), kriminalistickou technikou, kriminálnymi analýzami, získavaním a analýzou dát aj na regionálnych úrovniach.
- Chýbajúca koordinácia jednotlivých správnych a trestných orgánov pôsobiacich v oblasti boja proti environmentálnej protiprávnej činnosti, v analytickej a kriminalistickej činnosti.
- Zdĺhavá forma komunikácie, získavania a zdieľania údajov v rámci polície a medzi orgánmi činnými v trestnom konaní bráni konať okamžite.
- Častejší výskyt nových foriem kriminality v environmentálnej oblasti (odpady, obchodovanie s ohrozenými živočíchmi, obchodovanie s drevom). V týchto prípadoch sa vyskytuje aj prepojenie na korupčné správanie.
- Náročnejšia dôkazová činnosť – dôkazy sa často zaisťujú v exteriéri, kde prirodzene dochádza k ich rýchlejšej degradácii s potrebou efektívneho a rýchleho zásahu.

Ciele:

- Cieľom reformy je zefektívniť odhaľovanie a vyšetrovanie trestnej činnosti v oblasti environmentálnej kriminality vrátane prevencie s prepojením na odhaľovanie a znižovanie korupcie v tejto oblasti.
- Reformou posilniť kapacity v oblasti kriminálnych a finančných analýz v Policajnom zbore a ich vybavenia a digitálnej činnosti. Povedie to k zvýšeniu efektívnosti odhaľovania a vyšetrovania trestnej činnosti a v konečnom dôsledku zvýšeniu dôvery v políciu.
- Zabezpečenie služby špeciálnej kriminalistickej techniky a podporných informačných systémov pomôže zlepšiť vyťažovanie a využívanie dôkazov v trestných činoch. Vznikne tak synergický efekt bežného vyšetrovania s analytickými jednotkami polície pri vyšetrovaní trestnej činnosti.
- Zabezpečenie digitalizácie zisťovania a prešetrovania vrátane elektronickej komunikácie povedie k výraznému skráteniu lehôt pri vyšetrovaní, obmedzeniu úniku dát a možnej korupcie.
- Prevencia environmentálnej trestnej činnosti prostredníctvom efektívnej kontrolnej činnosti a ukladania nápravných opatrení orgánmi vynucujúcimi právo na úseku správy životného prostredia.

Implementácia:

- Vytvoriť útvar polície na boj s environmentálnou trestnou činnosťou s celkovým počtom 200 policajtov presunutých v rámci internej reorganizácie z iných útvarov. Útvar a jeho expozitúry budú vybavené potrebným technickým vybavením v rámci Investície 2. Vybudovať útvary kriminálnych analýz na regionálnej úrovni prostredníctvom organizačnej zmeny na zlepšenie odhaľovania trestných činov na základe údajov (60 analytikov a 50 zamestnancov služieb kriminalistickej techniky v rámci internej reorganizácie polície).
- Vytvoriť novú službu kriminalistických technikov s regionálnym zastúpením, ktorá vytvorí synergie s analytickými kapacitami polície pri odhaľovaní trestných činov.

Adresát:

- Obyvateľstvo v prípade zlepšenia efektívnosti odhaľovania trestných činov.
- Policajti na útvare boja proti environmentálnej kriminalite a analytických útvaroch.

Časový rozvrh:

- Organizačná zmena presunom z iných útvarov na útvar environmentálnej kriminality, analytický útvar a služby kriminalistickej techniky do konca roka 2021.

3.1.3 Reforma 3: Optimalizácia riadenia krízových situácií

Výzvy:

- Platná legislatíva neodráža potrebu dostatočnej koordinácie spoločných postupov záchranných zložiek pri riešení krízových udalostí.
- Nedostatočná informačná podpora rozhodovacích procesov v oblasti civilnej ochrany a krízového riadenia a absencia relevantných informácií pre rozhodovacie procesy pre všetky záchranné zložky IZS, ako aj pre rozhodovacie procesy na úseku civilnej ochrany a krízového riadenia.

Ciele:

- Skvalitnenie toku informácií na horizontálnej (obsluha jednotlivých národných tiesňových liniek) a vertikálnej úrovni riadenia (taktické, operačné a strategické riadenie). Lepšia koordinácia na úrovni operačného riadenia a strategického riadenia.
- Vytvorenie podmienok na komplexnú informačnú podporu rozhodovacích procesov pre všetky záchranné zložky IZS, ako aj rozhodovacích procesov na úseku civilnej ochrany a krízového riadenia.

Implementácia:

- Vypracovanie strategického dokumentu, ktorý bude základom Koncepcie IZS a Koncepcie civilnej ochrany.
    - Definujú sa reálne vzťahy medzi záchrannými zložkami IZS, stanovia sa spoločné postupy pri riešení krízových udalostí, upravia sa možnosti koordinácie zložiek so zohľadnením strategickej aj operačnej úrovne krízového riadenia.
- Strategické dokumenty budú následne predložené na schválenie vládou spoločne s návrhmi prípadných potrebných legislatívnych zmien.
- Úprava legislatívneho rámca umožňujúca realizovať reformu.

Adresát:

- Subjekty zapojené do IZS.
- Bežná populácia vďaka skvalitneniu verejných služieb.

Časový rozvrh:

- Vypracovanie a schválenie strategického dokumentu do konca decembra 2021
- Legislatíva prijatá do konca decembra 2022, predpokladaná účinnosť od januára 2023.

3.2 Investície

3.2.1 Investícia 1: Zefektívnenie boja proti korupcii a praniu špinavých peňazí

Výzvy:

- Nízka miera špecializácie, nedostatočné odborné, analytické a technické kapacity potrebné na prácu s dátami pri odhaľovaní finančných trestných činov a korupcie.
- Chýbajúce alebo oneskorené údaje o finančných tokoch a majetku potrebné na efektívne finančné vyšetrovanie[429].
- Chýbajúci efektívny nástroj na oznamovanie korupcie pre verejnosť a podnikateľský sektor zabezpečujúci prvý kontaktný bod na spustenie finančného vyšetrovania.
- Nedostatočné softvérové vybavenie finančnej spravodajskej jednotky na zber, spracovanie a analyzovanie finančných informácií o ekonomickej trestnej činnosti, financovaní terorizmu a legalizácií prímov z trestnej činnosti, vrátane informácii z medzinárodných zdrojov.

Ciele:

[429] Policajti majú k dispozícii elektronické výstupy iba z databáz Policajného zboru a informácie z Obchodného registra SR, Živnostenského registra SR, Kataster portálu a čiastočné výstupy z Finančnej správy SR do 30 dní od doručenia žiadosti.

- Vybudovať dátové a analytické nástroje pre efektívne finančné vyšetrovanie – Centrálny register účtov a nástroj *goAML.*
- Implementáciou informačného systému LISA sa zjednotia prístupy k existujúcim elektronickým informáciám v rámci rezortu v kompetencii iných rezortov. Výrazne sa tým prispeje k zvýšeniu efektivity skrátením časovej náročnosti zberu údajov a zavedie sa nový systém spracúvania údajov pre analytické účely.
- Dobudovaním elektronickej komunikačnej platformy na výmenu údajov sa zavedú efektívne opatrenia na urýchlenie komunikácie medzi rezortmi nevyhnutných pre úkony útvarov finančného vyšetrovania NAKA a NCODK vrátane finančnej spravodajskej jednotky.
- Poskytnúť odborné a analytické zručnosti policajtom presunutým na útvary finančného vyšetrovania NAKA a NCODK vrátane finančnej spravodajskej jednotky.
- Modernizovať analytické kapacity útvarov finančného vyšetrovania a finančnej spravodajskej jednotky najmodernejšími softvérovými a hardvérovými technológiami.
- Posilniť prevenciu korupcie a nekalých praktík vo verejno- aj súkromnoprávnych vzťahoch a posilniť ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti

Implementácia:

- Centrálny register účtov na pôde rezortu financií vytvorí prístup k údajom o finančných tokoch a majetku vyšetrovaných osôb:
  - Zabezpečí sa prepojenie všetkých relevantných subjektov poskytujúcich údaje, rezortov a inštitúcií, ktoré budú mať do registra prístup z dôvodu vyšetrovania trestných činov. Nástroj umožní efektívnu komunikáciu medzi políciou, súdmi a prokuratúrou. Zároveň sa však bude brať ohľad na súkromie a ochranu osobných údajov.
  - Nacenenie IS vychádza z podobného IT systému VS – Register zbraní a streliva (rezort vnútra).
- Implementácia nového nástroja *goAML* na finančnej spravodajskej jednotke v rokoch 2021 a 2022 na zber, uchovávanie, analýzu a tvorbu potrebných podkladov na odhaľovanie ekonomickej trestnej činnosti, financovania terorizmu a legalizácie prímov z trestnej činnosti:
  - Projekt je súčasťou schválenej technickej podpory EK z Technical Support Instrument (TSI) – *Enhancing the effectiveness of the Anti-money Laundering Regime*[430].
  - V rámci plánu obnovy sa bude financovať nákup softvérového nástroja goAML.
  - Investícia predpokladá obnovu IT zariadení, vybudovanie novej hardvérovej infraštruktúry vrátanie prepojenia existujúcich výpočtových kapacít s novými serverovými riešeniami, migráciou dát zo starého systému do nového a zavedenie dvoch súbežných prevádzok systému (testovacej a produkčnej).
- Implementáciou systému IS LISA (Centrálny informačný systém zberu údajov polície) sa zjednotia prístupy k existujúcim elektronickým informáciám v rámci rezortu v kompetencii iných rezortov:
  - Projekt využíva skúsenosti z implementácie obdobného systému pre centralizovaný prístup orgánov verejnej moci k centrálnym registrom pre poskytovanie elektornických služieb občanom (IS Centrálnej správy referenčných údajov)
  - Implementácia predpokladá vybudovanie centrálneho systému, ktorý bude poskytovať jednotnú platformu pre potreby útvarov finančného vyšetrovania NAKA a NCODK vrátane finančnej spravodajskej jednotky, ako aj pre iné útvary polície.
  - Investícia predpokladá vybudovanie systému, implementáciu dátových integrácií na existujúce interné systémy v rámci polície a integrácie na externé zdroje údajov.

[430] V polovici februára 2021 sa s EK dohodlo znenie High Level Description.

- V rámci plánu obnovy sa bude spolufinancovať nákup a implementácia IS LISA.

- Dobudovaním elektronickej komunikačnej platformy na výmenu údajov sa zavedú efektívne opatrenia na urýchlenie komunikácie medzi rezortmi, ktoré sú nevyhnuté pre úkony útvarov finančného vyšetrovania NAKA a NCODK vrátane finančnej spravodajskej jednotky.
  - Projekt je zameraný na vybavenie útvarov komunikačnou a výpočtovou technikou na zabezpečenú komunikáciu v rámci útvarov a medzi útvarmi, ako aj na zabezpečenie komunikácie a výmeny údajov s inými orgánmi (Generálna prokuratúra, rezort spravodlivosti).
  - Investícia predpokladá nákup a vybudovanie zabezpečenej komunikačnej platformy na výmenu údajov podliehajúcu špecifickým podmienkam zabezpečenia,
  - V rámci investície sa bude spolufinancovať nákup a implentácia hardvérových a softvérových komponentov.
- Zriadenie Úradu na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti vrátane spustenia kampane na zvýšenie povedomia o tejto inštitúcii. Gestorstvo zriadenia inštitúcie spadá pod Úrad vlády SR.
  - Náklady budú zahŕňať technické vybavenie vrátane rekonštrukcie budovy sídla úradu (1,7 mil. eur v rokoch 2021 až 2022).
  - Osobné a prevádzkové náklady budú financované zo ŠR (v roku 2021 sa predpokladajú výdavky 0,3 mil. eur, v ďalších rokoch 1,2 mil. eur).
- Technické vybavenie centrálneho analytického pracoviska v štruktúre NAKA a regionálnych analytických kapacít (zo súčasných 0 na 1 + 4, centrála + expozitúry).
- Vytvorenie a technické vybavenie samostatných oddelení finančného vyšetrovania na jednotlivých regionálnych odboroch NAKA zo súčasných 0 na 4.
- Vytvorenie a technické vybavenie centrálne riadených samostatných útvarov preverovania pôvodu majetku po regionálnej úrovní NCODK, model 1 + 4)
- Zvýšenie analytickej a odbornej úrovne policajtov v oblasti finančného vyšetrovania kurzmi a školeniami. Preškolí sa 266 súčasných a nových policajtov finačného vyšetrovania. Predpokladá sa nasledovné zapojenie útvarov polície do Školení: Finančná spravodajská jednotka (50 policajtov), NAKA (84) a NCODK (132).

Adresát:

- Policajti na finančnom vyšetrovaní a inštitúcie podieľajúce sa na vyšetrovaní trestných činov – zaškoľovanie, analytické nástroje, softvér a technická modernizácia.
- Obyvateľstvo a podnikateľské prostredie vďaka efektívnejšiemu odhaľovaniu finančných trestných činov a korupcie s dopadom na zvýšenie dôvery v políciu.

Časový rozvrh:

- Implementácia informačného systému Centrálneho registra účtov:
  - v prvej fáze do júna 2022 vznikne testovacia verzia so všetkými preddefinovanými funcionalitami s prístupom k údajom
  - v decembri 2022 bude spustená finálna verzia registra s prepojením údajov na ďalšie inštitúcie (najmä rezort vnútra a finančná správa).
- Nasadenie nástroja *goAML* na finančnej spravodajskej jednotke do konca roku 2022.
- Implementácia IS LISA a integrácie na interné a externé zdroje do konca roka 2023.
- Dobudovanie a posilnenie bezpečnej komunikačnej infraštruktúry priebežne do konca roka 2023 koordinovane v súlade s harmonogramom dobudovania jednotlivých špecializovaných útvarov.
- Zriadenie a úplné technické dovybavenie Úradu na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti sa predpokladá do konca Q3 2022.

- Zvýšenie vzdelanostnej úrovne príslušných policajtov v oblasti finančného vyšetrovania poskytovaním školení a kurzov do konca decembra 2022.
- Technické vybavenie centrálneho analytického pracoviska a samostatných oddelení finančného vyšetrovania v regionálnych expozitúrach NAKA do konca decembra 2023.
- Technické vybavenie kapacít NCODK (centrála + regióny) do konca decembra 2023.

3.2.2 Investícia 2: Modernizácia, digitalizácia a budovanie odborných kapacít Policajného zboru

Výzvy:

- Všeobecne nedostatočné technické, priestorové a softvérové vybavenie útvarov s výrazným potenciálom zvýšiť efektívnosť vyšetrovania a dôveryhodnosť polície (útvar na boj s environmentálnou trestnou činnosťou, služby forenzných analýz a útvaru kriminálnych analýz).
- Analytické a odborné zručnosti na efektívne odhaľovanie a vyšetrovane nových druhov kriminality
- Nízka kvalita komunikácie voči obetiam trestných činov s dopadom na zraniteľné skupiny populácie, čo sa prejavuje nízkym využívaním služby informačnej kancelárie pre obete trestných činov (vyše 40 % obetí).
- Nízka miera elektronizácie a automatizácie procesov v polícii. Nadmerná byrokracia spojená s nízkou mierou elektronizácie výrazne spomaľuje rozhodovanie o udelení pobytu s dopadom na časové a administratívne náklady žiadateľov.
- Nevyhovujúca, zastaraná a ekologicky nevyhovujúca časť vozového parku
- Ekologický, energetický a barierizačný dlh v priestoroch a budovách polície

Ciele:

- Profesionalizácia a špecializácia kapacít školeniami a kurzmi pre policajtov analytického útvaru a služieb kriminalistickej techniky na zefektívnenie vyšetrovania trestných činov použitím analytických nástrojov a lepšie zabezpečených dôkazov.
- Na zefektívnenie vyšetrovania sa technicky alebo priestorovo vybavia útvary polície pre boj s environmentálnou trestnou činnosťou, služby kriminalistickej techniky (vrátane zastúpenia služby v regiónoch) a regionálne zložky útvaru kriminálnych analýz.
- Zlepšiť kvalitu komunikácie s obeťami trestných činov. Na regionálnej úrovni sa obetiam trestných činov poskytnú informácie o ich právach a dostupných asistenčných službách (v oblastiach sociálneho a psychologického poradenstva, právneho usmernenia a podpory).
- Skrátiť celkový čas rozhodovania o udelení pobytu nahradením písomnej komunikácie elektronickou (prepojením údajov medzi relevantnými inštitúciami vrátane komunikácie so žiadateľmi o udelenie pobytu).
- Znížiť byrokraciu v komunikácii s políciou s dopadom na elimináciu príležitostí na korupčné správanie v bežných životných situáciách.
- Zlepšiť zber údajov, ktoré umožnia analýzy a vyhodnocovanie verejných politík.
- Znížiť priemerný vek vozidiel a priniesť úsporu bežných prevádzkových nákladov a znížiť produkované emisie.
- Modernizovať a debarierizovať nevyhovujúce priestory a budovy, zabezpečiť environmentálne a energetické štandardy 21. storočia.

Implementácia:

1. Budovanie kapacít školením personálu a technické vybavenie nových útvarov (environmentálna kriminalita, analytický útvar a služby kriminalistickej techniky)

- Postupné vyškolenie 60 policajtov na kriminálne analýzy a 50 policajtov služieb kriminalistickej techniky interne presunutých organizačnou zmenou. Podporí sa tým vytvorenie mechanizmu pomoci pre obete trestných činov, t. j. efektívne informovať (potenciálne) obete trestných činov o ich právach a dostupných asistenčných službách v oblastiach sociálneho a psychologického poradenstva a právnej podpory.

- Postupné vyškolenie 300 policajtov s cieľom zvýšenia kvality komunikácie voči obetiam trestných činov (aktuálne už školením prešlo 300 policajtov).
- Technické, materiálne a priestorové zabezpečenie:
  - útvarov kriminálnych analýz a služieb kriminalistickej techniky
    - investícia aj do nákupu špeciálnej kriminalistickej techniky na zabezpečovanie a analýzu stôp a dôkazov
    - investícia predpokladá zavedenie systému kvality kriminalisticko-technických činností podľa ISO 9001
    - akreditácia personálu, priestorov a používaných metód podľa ISO 17 020.
  - útvaru environmentálnej kriminality vrátane jeho regionálnych štruktúr
    - zabezpečenie technického vybavenia a motorových vozidiel, vrátane vozidiel s CBRN úpravou (Chemical, Biological, Radiological and Nuclear).

2. Implementácia nových modulov informačného systému evidencie cudzincov (IS ECU)

- Spustenie nových modulov a komponentov IS ECU bude mať dopad na zrýchlenie procesu rozhodovania, zefektívnenie komunikácie medzi zainteresovanými subjektami zohľadňujúci požiadavky štátnych orgánov a inštitúcií, ktoré participujú na rozhodovaní o žiadostiach o pobyt.
- Elektronizácia procesov ECU v oblasti podania žiadostí o pobyt bude zahŕňať:
  - podanie žiadosti o udelenie pobytu, obnovenie pobytu a registrácie pobytu
  - elektronizáciu žiadosti o vydanie dokladu, získavania informácií (Moje dáta) a komunikácie v priebehu konania
  - notifikácie o konci platnosti dokladu a pobytu a o zmenách pre klientov
  - súhlas vlastníka nehnuteľnosti v kontexte súhlasu s pobytom cudzinca pre podávanú žiadosť o pobyt.
- Zavedú sa nové jazykové mutácie v procesoch a moduloch, nové moduly krátkodobého pobytu, biometrického overenia identity a konsolidovaných údajov pre historické záznamy.

3. Spustenie automatizovaného systému odhaľovania porušení pravidiel cestnej premávky

- Informačný systém objektívnej zodpovednosti bude zahŕňať nasledovné implementačné celky :
  - Vytvorenie transakčného modulu – modul automatického spracovania evidencie porušení pravidiel cestnej premávky, ktorý zabezpečí automatizované spracovanie incidentu, prenos dôkazu do existujúceho systému rezortu vnútra a iniciuje spustenie procesu správneho konania. Transakčný systém automaticky archivuje záznamy a eliminuje manipuláciu s dátami a dôkazmi.
  - Úpravy existujúceho systému CESDAP[431] – zabezpečia zmeny v úkonoch v správnom konaní, najmä generovanie rozhodnutí. Existujúci systém sa upraví na automatizovanejšie riešenie vydávania rozhodnutí. S cieľom zvýšenia elektronizácie verejnej správy sa zabezpečí aj integrácia existujúceho systému na správu registratúry s možnosťou odosielania dokumentov cez Centrálne úradné doručovanie.

[431] Centrálna evidencia správnych deliktov a priestupkov, https://www.minv.sk/?CESDaP

- Integrácia funkcionality pre možnosť obcí pokutovať držiteľa vozidla za porušenie pravidiel cestnej premávky v kontexte vlastnej parkovacej politiky (zákaz zastavenia alebo státia vozidiel na vyznačených plochách, resp. vjazdu do zakázaných zón).
- Modul štatistík, ktorý zabezpečí prehľad vykonaných činností – všeobecné informácie o porušovaní pravidiel cestnej premávky, tvorba štatistických výstupov a reportov, auditné záznamy pre kontrolu procesov a úkonov.

- Informačný systém sa bude implementovať v týchto fázach:
  - Spracovanie požiadaviek na IS objektívnej zodpovednosti a jeho komponenty (spolu s požiadavkami na technické prostriedky a ich inštaláciu, na dátové prenosy, sieťové prvky a routre) a na rozšírenie funkcionalít existujúceho systému správy konania o správnych deliktoch.
  - Spracovanie požiadaviek na zmeny v existujúcom IS rezortu pre rozšírenie kompetencií obcí riešiť porušenia pravidiel cestnej premávky na úseku zastavenia a státia vozidiel v rámci tzv. objektívnej zodpovednosti držiteľa.
  - Vývoj systémov, zabezpečenie a inštalácia systémov a jeho komponentov.
  - Vykonanie akceptačného testovania.
  - Nasadenie do produkčnej prevádzky

4. Obnova vozového parku

- Postupne obmeniť 705 vozidiel polície v kategóriách Plug-in-hybrid a Elektro počas rokov 2021 a 2022, čo predstavuje zhruba 10% obnoveného vozového parku.
- Obmenou sa zníži priemerný vek vozidiel (súčasný stav 8,6 roka), ušetria sa náklady na pohonné hmoty a znížia emisie po modernizácii o 2 690t CO2.

5. Obnova budov

- Postupná obnova a modernizácia budov polície na zabezpečenie environmentálnych, a energetických štandardov 21. storočia a zvýšenie kvality pracovného prostredia.
- Ide najmä o rekonštrukcie a modernizácie kotolní, teplovodov, elektrických rozvodov, rekonštrukciu striech a fasád a zateplenie budov.
- Rozpis očakávaných finančných nákladov a realizovaných činností podľa položiek je súčasťou prílohy kalkulácie.
- Plán obnovy v rezorte vnútra počítame len s obnovami verejných budov, pri ktorých sa preukáže úspora primárnej energie na úrovni aspoň 30 %. Každá obnovená verejná budova bude spĺňať základnú požiadavku na úsporu primárnej energie, zároveň obnova verejnej budovy bude zahŕňať prvky zlepšovania bezpečnosti a prístupnosti týchto budov (debarierizačné opatrenia pre osoby s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie). Pokiaľ to bude technicky a ekonomicky možné, budú podporené aj opatrenia na zabezpečenie kvality vnútorného prostredia.
- Tam, kde je to technicky a ekonomicky možné, je vhodné aplikovať opatrenia na zvýšenie odolnosti proti možným negatívnym klimatickým vplyvom, ako napr. zachytávanie dažďovej vody, realizácia vegetačných striech a iné.
- Časť prostriedkov na obnovu verejných budov je žiadúce využiť pomocou finančných nástrojov[432]. Finančné nástroje budú aplikované cez Slovak Investment Holding, a.s. formou garantovaných energetických služieb.

Adresát:

[432] Finančné nástroje, https://www.mfsr.sk/sk/financne-vztahy-eu/financne-nastroje/

- Policajti, operatívni pracovníci, vyšetrovatelia – školenia a materiálne, technické a priestorové zabezpečenie.
- Obyvateľstvo vďaka efektívnejšiemu odhaľovaniu trestných činov a lepším elektronickým službám polície.

Časový rozvrh:

- V nadväznosti na organizačnú zmenu (do konca roka 2021), ktorou sa vytvoria a internými kapacitami posilnia útvar kriminálnych analýz a služby kriminalistickej techniky, prebehne vyškolenie policajtov – do konca decembra 2022.
- Školenia s cieľom zvýšenia kvality komunikácie s obeťami trestných činov pre policajtov – do konca decembra 2022.
- V nadväznosti na organizačnú zmenu (do konca roka 2021) sa presunom interných kapacít vytvoria alebo posilnia útvary environmentálnej kriminality, kriminálnych analýz a služieb kriminalistickej techniky. Následne prebehne ich materiálne, technické a priestorové vybavenie – do konca júna 2024.
- Nový informačný systém evidencie cudzincov:
  - Spracovanie katalógu požiadaviek dodávateľom – do konca decembra 2022.
  - Nasadenie IS s možnosťou napojenia relevantných inštitúcií – do konca roku 2024.
- Automatizovaný systém odhaľovania porušení pravidiel cestnej premávky:
  - Spracovanie požiadaviek na IS a jeho komponenty do konca Q3 2022.
  - Spracovanie požiadaviek na zmeny v existujúcom IS – do konca Q3 2022.
  - Vývoj systémov, zabezpečenie a inštalácia systémov – do konca Q4 2025.
  - Vykonanie akceptačného testovania – do konca Q2 2026.
  - Nasadenie do produkčnej prevádzky – do konca Q2 2026.
- Obnova vozového parku – postupná obnova vozového parku a špeciálnych vozidiel do Q4 2022.
- Obnova budov – postupná rekonštrukcia budov do Q4 2024.

3.2.3 Investícia 3: Modernizácia hasičského a záchranného systému

Výzvy:

- Nejednotná a nekompatibilná komunikačná a informačná infraštruktúra záchranných zložiek IZS komplikujú proces reakcie v prípade krízovej udalosti.
- Nevyhovujúci technický stav niektorých hasičských staníc negatívne ovplyvňuje akcieschopnosť a riadny výkon požadovaných služobných činností.
- S rozšírenou výstavbou v obciach a mestách (výškové budovy) sa zvyšuje stupeň nebezpečenstva katastrálneho územia z dôvodu relatívne dlhých časov príchodu na miesto udalosti.
- Dislokácia operačných stredísk záchranných zložiek IZS na rôznych miestach, budovách predražuje náklady na zabezpečenie prevádzky operačného riadenia.

Ciele:

- Zavedenie jednotného IS alebo prepojenie existujúcich IS, ktoré zabezpečia interoperabilitu záchranných zložiek vrátane skvalitnenia príjmu hovorov na tiesňových linkách.
- Vybudovanie siete Integrovaných bezpečnostných centier (IBC), ktoré zlepšia akcieschopnosť záchranných zložiek – zníženie času na prijatie a trvanie tiesňovej komunikácie, na získanie údajov potrebných na pridelenie síl a prostriedkov vrátane zvýšenia presnosti lokalizácie volajúceho.
- Modernizácia a výstavba hasičských staníc za účelom zabezpečenia vyšších štandardov vybavenosti pri rešpektovaní znižovania energetickej náročnosti objektov. Vybavenosť rekonštruovaných staníc bude

reflektovať nové požiadavky na záchranné zložky vyplývajúce z významnej zmeny charakteru jednotlivých mestských častí a nových druhov environmentálnych rizík.

32 V pláne obnovy v rezorte vnútra počítame len s obnovami verejných budov, pri ktorých sa preukáže úspora primárnej energie na úrovni aspoň 30 %. Každá obnovená verejná budova bude spĺňať základnú požiadavku na úsporu primárnej energie, zároveň obnova verejnej budovy bude zahŕňať prvky zlepšovania bezpečnosti a prístupnosti týchto budov (debarierizačné opatrenia pre osoby s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie). Pokiaľ to bude technicky a ekonomicky možné, budú podporené aj opatrenia na zabezpečenie kvality vnútorného prostredia.

33 Tam, kde je to technicky a ekonomicky možné, je vhodné aplikovať opatrenia na zvýšenie odolnosti proti možným negatívnym klimatickým vplyvom, ako napr. zachytávanie dažďovej vody, realizácia vegetačných striech a iné.

Implementácia:

- Vypracovanie návrhu siete Integrovaných bezpečnostných centier (IBC), vrátane budov a potrebného materiálno-technického vybavenia, priestoru pre orgány krízového riadenia, ako aj priestoru pre informačnú podporu rozhodovacích procesov pre všetky záchranné zložky IZS, aj na úseku civilnej ochrany a krízového riadenia.
- Na základe vytvoreného zoznamu priorizácie hasičských staníc určených na modernizáciu (3 hasičské stanice) a výstavbu (4 hasičské stanice) obstaranie súvisiacej projektovej dokumentácie a zhotoviteľa diela zodpovedajúceho vopred určeným štandardom.
- Časť prostriedkov na obnovu verejných budov je žiadúce využiť pomocou finančných nástrojov[433]. Finančné nástroje budú aplikované cez Slovak Investment Holding, a.s. formou garantovaných energetických služieb.

Adresát:

- Príslušníci záchranných zložiek – modernizácia priestorov a technické vybavenie.
- Obyvateľstvo – lepšia reakcia IZS pri ochrane života a majetku.

Časový rozvrh:

- Sieť IBC:
  - Vypracovanie návrhu pre sieť IBC - do konca Q2 2022.
  - Vybudovanie siete IBC - do konca Q2 2026.
- Rekonštrukcia hasičských staníc:
  - Obstaranie súvisiacej projektovej dokumentácie – do konca decembra 2022.
  - Vypracovanie typizovanej projektovej a prevádzkovej dokumentácie pre jednotlivé typy hasičských staníc – do konca Q1 2022.
  - Obstaranie zhotoviteľa diela – do konca Q1 2024.
  - Priebežná modernizácia - do konca Q2 2026.

3.2.4 Reforma 4 / Investícia 4: Zefektívnenie, optimalizácia a posilnenie administratívnych kapacít na rôznych úrovniach verejnej správy

Výzvy:

- Dlhodobo nízka efektivita implementácie prostriedkov EÚ.
- Nedostatočná administratívna kapacita a koordinácia na celoštátnej a miestnej úrovni obmedzujú investičné možnosti, ktoré by prispeli k znižovaniu regionálnych rozdielov.

[433] Finančné nástroje, https://www.mfsr.sk/sk/financne-vztahy-eu/financne-nastroje/

- Chýbajúci prístup zdola nahor pri návrhoch projektov i efektívnejšia štruktúra ich vykonávania, ktorá by podporila kvalitné miestne projekty.
- Rozdrobenosť samosprávy má v malých obciach za následok nedostatočnú personálnu a odbornú kapacitu na poskytovanie a zabezpečovanie administratívnych služieb.
- Nezáujem verejnosti o reformy a nedôvera k efektívnej implementácii pre nedostatok informácií.

Ciele:

- Posilniť administratívne kapacity na úrovni koordinácie plánu obnovy a podporiť tak implementáciu strategických reforiem a investícií.
- Podporiť špecializáciu a zvýšenie odbornosti zamestnancov a kvalitu rozhodovania.
- Sústrediť výkon samosprávnych služieb z viacerých obcí do spoločných úradov (back office), čo umožní špecializáciu úradníkov na konkrétnu agendu[434].
- Zvýšiť odbornú kvalifikáciu zamestnancov prvého kontaktu (front office) v mene zvýšenia užívateľského komfortu a dostupnosti služieb verejnej správy.
- Zvýšiť kvalitu rozhodovania, sústredením výkonu správy a využitím úspor z rozsahu prispieť k vyššej efektívnosti spravovania.
- Zvýšiť dôveryhodnosť verejných inštitúcií u občanov.
- Formovať pozitívne vnímanie verejnosti o nevyhnutnej potrebe reforiem, akcentovať potrebu zelenej a digitálnej transformácie a zvýšiť všeobecné povedomie o prioritách plánu obnovy a o jeho celkovom prínose.

Implementácia:

- Podpora zameraná na:
  - strategickú, analytickú a investičnú činnosť koordinačného orgánu pre plán obnovy a orgánov samosprávy v rámci implementácie plánu obnovy (35,3 mil. eur).
  - zvyšovanie kvalifikácie zamestnancov prvého kontaktu s cieľom zvýšiť ich kompetencie v poskytovaní komplexného poradenstva pri všetkých dostupných verejných službách a riešení životných situácii občanov, podporu špecializácie zamestnancov backoffice prostredníctvom zvyšovania ich kvalifikácie a rozvoja kompetencií a zvyšovanie osobnej integrity zamestnancov verejnej správy voči korupčnému správaniu so zohľadnením odporúčaní stratégie vzdelávania vychádzajúcej z projektu *Delivering good governance in Slovakia*, podporeného Európskej komisie a Rady Európy (10,6 mil. eur).
  - Vybudovanie centier zdieľaných služieb uvoľní časť zamestnancov, ktorí sa rekvalifikujú na pracovníkov prvého kontaktu. Budú schopní poskytnúť občanom okrem pomoci pri komunikácii s úradom aj poradenstvo ohľadom ostatných verejných služieb (11,4 mil. eur).
- Vytvorenie Národnej implementačnej a koordinačnej autority (NIKA), ktorá bude koordinačným, finančným a implementačným orgánom pre mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, a posilnenie jej administratívnych kapacít. NIKA je zároveň na národnej úrovni kontaktným bodom pre komunikáciu s EK pre plán obnovy.

[434] Vláda SR sa prostredníctvom programového vyhlásenia prihlásila k riešeniu problematiky nízkej efektívnosti samosprávy spôsobenú jej štruktúrou. V súčasnosti nie je medzi dotknutými zainteresovanými stranami (Združenie miest a obcí Slovenska, Únia miest, Ministerstvo vnútra SR) zhoda na žiadnom konkrétnom riešení. Ich dokumenty a postoje sa však zhodujú na nevyhnutnosti istej formy sústredenia (spoločného výkonu) kompetencií s cieľom zvýšenia kvality rozhodovania a ekonomickej efektívnosti.

- Posilnenie inštitucionálnych kapacít vládneho auditu ako orgánu zodpovedného za vykonávanie auditu, stanovovanie stratégie auditu a vypracovanie nezávislého audítorského stanoviska k zavedenému kontrolnému systému v rámci plánu obnovy.
- Kompetencie a zodpovednosť NIKA ako aj auditného orgánu budú upravené novou legislatívou – zákonom o nástroji na podporu obnovy a odolnosti.
- Obstaranie nových IS – nástroja na získavanie dát a nástroja na riadenie projektov a vyhodnocovanie rizík – potrebných pre zabezpečenie vykonávania implementácie a kontroly plnenia plánu obnovy. IS budú primárne určené na plnenie úloh NIKA a vykonávateľov investícií a reforiem zahrnutých v pláne obnovy.
- Realizácia mediálnych a komunikačných aktivít pre kľúčové reformy a investície Plánu obnovy a odolnosti, ktorá bude spočívať:
    - v získaní potrebných dát pre nastavenie správnej komunikačnej stratégie na základe prieskumu trhu (1Q-2Q 2022);
    - vypracovaní pravidelných plánov komunikačných aktivít na ročnej báze, ktoré budú reagovať na aktuálny stav implementácie a z neho vychádzajúce komunikačné potreby pre kľúčové reformy a investície (4Q);
    - intenzívnejšie propagačné aktivity prebehnú súbežne so žiadosťami o platby, ktoré sa plánujú uskutočňovať dvakrát ročne do polovice roka 2026, ďalej komunikačné aktivity prostredníctvom nasledovných komunikačných nástrojov:
        - komunikácia prostredníctvom médií, či už printových, audiovizuálnych alebo sociálnych, online prostredia vrátane hlavnej webovej stránky www.planobnovy.sk,
        - priama komunikácia cez databázový alebo direct mailing, a využitie a sociálnych sietí influencerov na rôzne kampane.
    - v roku 2026 sa zrealizuje záverečná sumarizujúca kampaň s cieľom komunikovať o implementovaných kľúčových reformách a investíciách, výsledkoch a prínosoch plánu obnovy (1Q-2Q 2026).
- Vybudovanie platformy a zabezpečenie obsahu špecializačného vzdelávania a zvyšovania kvalifikácie administratívnych kapacít prvého kontaktu

Adresát:

- Zamestnanci samosprávy a miestnej štátnej správy, obyvatelia v regiónoch.

Časový rozvrh:

- Národná implementačná a koordinačná autorita (NIKA):
    - vytvorenie autority – do konca Q2 2021
    - posilnenie kapacít vládneho auditu– do konca Q4 2021
    - kompetencie a zodpovednosť NIKA ukotvené v legislatíve – do konca Q3 2021
    - obstaranie nového IS – do konca Q1 2022
- Mediálne a komunikačné aktivity pre Plán obnovy a odolnosti:
    - priebežné vyhodnocovanie komunikačnej stratégie + vypracovanie komunikačnej stratégie na ďalší rok do 4Q 2021 (a každý ďalší 4Q až do 2Q 2026)
    - komunikačné aktivity naviazané na žiadosti o platby a aktualizačné implementačné momenty - 1Q 2022 – 2Q 2026
    - záverečná a sumarizačná kampaň - do 2Q 2026
- Platforma pre špecializačné vzdelávanie zamestnancov prvého kontaktu:
    - vybudovanie platformy a obsahu vzdelávania – do konca Q2 2022
    - pilotné školenia – do konca Q4 2022
    - automatizované špecializačné vzdelávanie pre novoprijatých a preložených zamestnancov (zmena odboru) – od Q1 2023

- všetci zamestnanci miest prvého kontaktu absolvujú príslušné vzdelávanie – do Q2 2026.
- Vybudovanie centier zdieľaných služieb v najviac zaostalých regiónoch – do Q4 2024

4. Otvorená strategická autonómia a otázky bezpečnosti

- Investičné projekty v tomto komponente spĺňajú národnú legislatívu v otázkach informačnej a kybernetickej bezpečnosti, ktorá je v súlade s legislatívou EÚ.

5. Cezhraničné a multi-národné projekty

- Komponent neobsahuje konkrétne investície do cezhraničných alebo multi-národných projektov. Koncom roka 2021 bola schválená technická podpora EK z Technical Support Instrument (TSI) – *Enhancing the effectiveness of the Anti-money Laundering Regime.* Aktuálne prebiehajú rokovania s EK pred samotnou implementáciou. V rámci plánu obnovy sa bude financovať nákup a implementácia softvérového nástroja *goAML*, ktorý v rámci boja proti praniu špinavých peňazí umožní lepšiu medzinárodnú spoluprácu a výmenu informácií.
- Problematike rozdrobenosti samosprávy sa venuje projekt MV SR Zabezpečenie dobrej správy vecí verejných na Slovensku. Projekt je financovaný z Fondu na podporu štrukturálnych reforiem SRSP spravovaným Európskou komisiou, ktorého výstupy budú zohľadnené pri implementácii komponentu.

6. Zelený rozmer komponentu

- Vytvorenie útvaru polície na boj s environmentálnou trestnou činnosťou a optimalizácia spolupráce polície so Slovenskou inšpekciou životného prostredia a ostatnými správnymi orgánmi bude mať pozitívny vplyv na ochranu životného prostredia. Vybudovanie účinného systému orgánov presadzujúcich právo pri ochrane životného prostredia a posilnenia odhaľovania environmentálnej protiprávnej činnosti umožní predchádzať prípadnému poškodeniu životného prostredia.
- V prípade obnovy budov je minimálnym cieľom splniť v priemere úsporu primárnej energie na úrovni 30% a dosiahnuť tým 100% príspevok k zelenému kritériu v rámci intervenčného poľa 026bis:
  - V rámci zeleného kritéria sú opatrenia označené 026bis len opatrenia energetickej efektívnosti priamo súvisiace s dosahovaním úspor primárnej energie. Medzi uvedené opatrenia patria: zateplenie obvodových stien, striech, stropu a podláh, obnova vykurovacích, chladiacich a vzduchotechnických systémov , výmena otvorových výplní (okien, dverí), tieniaca technika, integrácia obnoviteľných zdrojov energie, inštalácia tepelných čerpadiel, alternatívne v prípade vysokej energetickej účinnosti nízkoemisné spaľovacie zariadenia, montáž zelených striech, obnova osvetlenia a všetky ostatné opatrenia prispievajúce k úsporám primárnej energie. Jednotlivé opatrenia budú realizované s prihliadnutím na maximálne možné využívanie ekologicky menej škodlivých materiálov.
  - Náklady spojené s opatreniami energetickej efektívnosti boli odhadnuté na základe analýzy spracovanej pre tento účel externých expertom EK, prepočítané cez podlahovú plochu jednotlivých obnovovaných budov.
  - Dosiahnutie stanoveného cieľa úspory primárnej energie na úrovni 30% sa bude validovať energetickým certifikátom, ktorý bude súčasťou každého zrealizovaného projektu.
- Dopad na zelenú tranzíciu sa predpokladá nepriamo aj prostredníctvom redukcie neelektronickej komunikácie a úkonov v súvislosti s cieľmi reformy modernizácie kapacít polície.

7. Digitálny rozmer komponentu

- Finančné vyšetrovanie je neúčinné a pomalé najmä pre nedostatok informačných kapacít. Spolieha sa najmä na tok informácií v papierovej forme s dlhými lehotami spracovania. Databázy a registre sú decentralizované bez priameho online prístupu pre orgány činné v trestnom konaní.

- Reforma kriminalisticko-technických činností do digitálnej podoby výrazne zrýchli a zeefektívni trestné stíhanie a posunie objasňovanie trestnej činnosti na oveľa vyššiu úroveň a odstráni prieťahy v trestnom konaní. Exaktné zachytávanie stôp a ich vyhodnocovanie digitálnym spôsobom obmedzí chybovosť orgánov činných v trestnom konaní aj spochybňovanie spôsobu zaisťovania kriminalistických stôp.
- Digitalizácia procesov v informačnom systéme evidencie cudzincov zrýchli komunikáciu a rozhodovanie o udelení pobytu na Slovensku. Elektronizácia procesov prepojí relevantné inštitúcie verejnej správy zapojených do tohto procesu.
- Možnosť riešenia objektívnej zodpovednosti prostredníctvom informačného systému zvýši rozsah elektronickej komunikácie polície s občanmi.

8. Uplatňovanie zásady „výrazne nenarušiť"

- Všetky opatrenia v komponente Boj proti korupcii a praniu špinavých peňazí, bezpečnosť a ochrana obyvateľstva budú pripravované a realizované s plným rešpektovaním zásady „výrazne nenarušiť" ani jeden zo šiestich environmentálnych cieľov podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2020/852 z 18. júna 2020 o vytvorení rámca na uľahčenie udržateľných investícií. Podrobné posúdenia dopadov jednotlivých opatrení sú uvedené priamo v dotazníku zásady „výrazne nenarušiť", ktorý je priložený.
- Pri napĺňaní jednotlivých cieľov komponentu bude dodržaný princíp „do no significant harm". Princíp bol overený pre jednotlivé aktivity plánované na realizáciu.
- Realizácia investícií prispeje k mitigácii a adaptácii na zmenu klímy, výrazne nepoškodí vodné zdroje, podporí obehovú ekonomiku prostredníctvom efektívneho využívania stavebného odpadu ako aj využívania environmentálne vhodných stavebných materiálov. Investície tiež povedú k redukcii znečistenia ovzdušia.
- Pri investíciách do výstavby, alebo rekonštrukcie verejných budov sa zabezpečí, aby prípravná časť (napr. špecifikácie tendrov) ako aj implementácia zakomponovali opatrenia, vyplývajúce z požiadavky zabezpečenia súladu so zásadou „výrazne nenarušiť". Týka sa to napríklad požiadaviek, ktoré musia byť splnené pri výmene vykurovacích systémov na báze uhlia/oleja a zastaraných plynových kotlov na plynové kondenzačné kotly, ako aj opatrení spojených s cieľom obehového hospodárstva pri prevenciu vzniku a recykláciu stavebného odpadu.

8.1 Reforma 1: Zefektívnenie boja proti korupcii a praniu špinavých peňazí

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť"	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie", uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Legislatívne úpravy a činnosť podporovaná opatrením majú zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Legislatívne úpravy a činnosť podporovaná opatrením majú zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Legislatívne úpravy a činnosť podporovaná opatrením majú zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu.

Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Legislatívne úpravy a činnosť podporovaná opatrením majú zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Legislatívne úpravy a činnosť podporovaná opatrením majú zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Legislatívne úpravy a činnosť podporovaná opatrením majú zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu.

8.2 Reforma 2: Modernizácia a budovanie odborných kapacít Policajného zboru

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	Reforma bude mať priamy pozitívny vplyv na mitigáciu tým, že posilní útvar polície pre boj s environmentálnou trestnou činnosťou.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Legislatívne úpravy a činnosť podporovaná opatrením majú zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Reforma bude mať priamy pozitívny vplyv na mitigáciu tým, že posilní útvar polície pre boj s environmentálnou trestnou činnosťou
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Reforma bude mať priamy pozitívny vplyv na zlepšenie manažmentu odpadov tým, že budú posilnený zriadením útvaru polície pre boj s environmentálnou trestnou činnosťou.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy tým, že bude posilnená zriadením útvaru polície pre boj s environmentálnou trestnou činnosťou.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Reforma bude mať priamy pozitívny vplyv na mitigáciu tým, že posilní útvar polície pre boj s environmentálnou trestnou činnosťou

8.3 Reforma 3: Optimalizácia riadenia krízových situácií

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*

Zmiernenie zmeny klímy		X	Legislatívne úpravy a činnosť podporovaná opatrením majú zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Legislatívne úpravy a činnosť podporovaná opatrením majú zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Legislatívne úpravy a činnosť podporovaná opatrením majú zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Legislatívne úpravy a činnosť podporovaná opatrením majú zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Legislatívne úpravy a činnosť podporovaná opatrením majú zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Legislatívne úpravy a činnosť podporovaná opatrením majú zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu.

8.4 Investícia 1: Zefektívnenie boja proti korupcii a praniu špinavých peňazí

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	IT a Data-riešenia majú nepriamy pozitívny vplyv na znižovanie emisií skleníkových plynov, keďže znižujú náklady na cestovanie, kancelárske priestory a administratívu. Pri výbere riešení sa bude brať do úvahy spotreba energie a kde je to možné, bude sa podporovať využívanie certifikátov zelenej energie. Emisie, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie, ako sú definované a odporúčané Pracovným dokumentom zamestnancov komisie: Kritériá EÚ pre verejné obstarávanie pre príslušné oblasti.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania

			environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Pri investíciách do materiálového vybavenia budú vyžadované a plnené podmienky zeleného verejného obstarávania. Prvoradý princíp je nákup energeticky účinných zariadení so zníženým environmentálnym vplyvom, pričom existujú možnosti na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu. Pri investíciách sa bude postupovať podľa odporúčaní pre danú skupinu produktov, tak ako ich definuje EÚ a Slovenská republika: Kritériá EÚ pre zelené verejné obstarávanie pre počítače a monitory: https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/toolkit/computers%20and%20monitors/SK.pdf Kritériá EÚ pre zelené verejné obstarávanie pre zobrazovacie zariadenia: https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/criteria/imaging/SK.pdf
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.

8.5 Investícia 2: Modernizácia a budovanie odborných kapacít Policajného zboru – obnova budov

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy	X		
Adaptácia na zmenu klímy	X		
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Plánované rekonštrukcie budov, vrátane výmeny kúrenia a chladenia budú mať zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia súvisiace so zachovaním kvality vody a vodných tokov. Rekonštrukcia môže mať pozitívny vplyv na lepšie hospodárenie s vodou a zníženie jej spotreby.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie	X		
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy	X		
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Program renovácie budov sa netýka budov nachádzajúcich sa v oblastiach citlivých na biodiverzitu alebo v ich blízkosti (vrátane siete chránených oblastí Natura 2000, lokalít svetového dedičstva UNESCO a kľúčových oblastí biodiverzity, ako aj iných chránených oblastí). Ak áno, bude sa vyžadovať súlad s článkom 6 ods. 3 a článkom 12 smernice o biotopoch a článkom 5 smernice o vtákoch. Tam kde je to podľa platnej legislatívy potrebné bude stavba predmetom posudzovania vplyvov na životné prostredie (EIA), alebo skríningu v súlade so smernicou EIA.

Časť 2 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Otázky	*Nie*	*Vecné odôvodnenie*

Zmiernenie zmeny klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k značným emisiám skleníkových plynov?	X	Investícia je oprávnená pre intervenčné pole 026bis v prílohe k nariadeniu RRF s koeficientom zmeny klímy 100%. Princíp „výrazne nenarušiť" je v rovnakom znení platný aj pre obnovu budov s 0% klimatickým koeficientom. Obnova budov sa bude zhodovať s požiadavkami Energy Performance of Buildings Directive (EPBD). Neočakáva sa, že investícia povedie k významným emisiám skleníkových plynov, pretože je zameraná a má potenciál na zníženie spotreby energie a zvýšenie energetickej účinnosti. Vo výsledku to vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a k výraznému zníženiu emisií skleníkových plynov. Rekonštruované budovy nebudú podporovať tvorbu emisií skleníkových plynov, pretože: - Budovy sa nebudú využívať k ťažbe, skladovaniu, preprave alebo výrobe fosílnych palív. - Program obnovy má potenciál na zníženie spotreby energie, zvýšenie energetickej účinnosti, čo vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a má vplyv na výrazné zníženie emisií skleníkových plynov Ako taká prispeje k národnému cieľu zvýšenia energetickej účinnosti stanovenému v súlade so Smernicou o energetickej efektívnosti (2012/27 / EÚ) a stanovenými národnými príspevkami k plneniu Parížskej dohode o klíme. Renovácie budú podporovať (tam kde je to vhodné a ekonomicky výhodné) inštaláciu solárnych FV panelov ako súčasť renovácií budov a zavádzanie nízko uhlíkových alternatív ako sú tepelné čerpadlá.
Adaptácia na zmenu klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k zvýšenému nepriaznivému vplyvu súčasnej klímy a očakávanej budúcej klímy na samotné opatrenie alebo na ľudí, prírodu či majetok?	X	Klimatické riziká vyplývajúce zo zmeny klímy budú riešené v súlade so *Stratégiou adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy* (schválená v roku 2018) a na ňu nadväzujúcim *Národným akčným plánom pre adaptáciu*. Rekonštrukcie budú optimalizované na poskytovanie termálneho komfortu svojim užívateľom, pri ich plánovaní sa budú brať do úvahy riziká (extrémne teploty, odolnosť stavby. Renovácie budú podporovať (tam kde je to vhodné a ekonomicky výhodné) inštalovanie prvkov zelenej infraštruktúry pre chladenie a manažment vody. Nepredpokladajú sa významné negatívne priame a primárne nepriame účinky opatrenia počas jeho životného cyklu na tento environmentálny cieľ.
Prechod na obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie: Očakáva sa, že opatrenie: i) povedie k výraznému zvýšeniu vzniku, spaľovania alebo zneškodňovania odpadu, s výnimkou spaľovania nerecyklovateľného nebezpečného odpadu, alebo ii) povedie k významnej neefektívnosti priameho alebo nepriameho využívania akéhokoľvek prírodného zdroja v ktorejkoľvek fáze jeho životného cyklu, ktorá nie je minimalizovaná	X	Opatrenia na renováciu budov budú plniť ciele obehového hospodárstva v súlade so zásadou „výrazne nenarušiť". Reforma stavebného zákona (komponent *2 Obnova budov*) vytvorí rámec pre prevencia vzniku stavebného odpadu, ako aj využívanie kvalitnejších a environmentálne vhodnejších materiálov. Renovácia budov bude v súlade s cieľom zabezpečenia toho, že minimálne 70% odpadu na ktorý sa nevzťahujú výnimky (kategória 17 05 04 v Európskom zozname odpadov podľa Rozhodnutia 2000/532/ES) bude pripravených na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu vrátane operácií zasypávania pomocou odpadu, ako náhrady za iné materiály, v súlade s hierarchiou odpadu a Protokolom EÚ o nakladaní s odpadmi zo stavieb a demolácií.

primeranými opatreniami, alebo iii) spôsobí významné a dlhodobé poškodenie životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom?		Návrhy budov a použité stavebné techniky podporia obehové hospodárstvo v kontexte ISO 20887 alebo iných štandardov na posudzovanie demontovateľnosti alebo prispôsobivosti budov ktoré preukážu, že sú navrhnuté tak, aby boli efektívnejšie z hľadiska zdrojov, prispôsobiteľné, flexibilné a demontovateľné, aby umožnili opätovné použitie a recykláciu. Technické špecifikácie zariadení na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov, ktoré budú inštalované tam, kde je to technicky možné a ekonomický výhodné budú spĺňať kritériá energetickej a environmentálnej efektívnosti. Tak čo sa týka ich životnosti, opraviteľnosti a recyklovateľnosti.
Prevencia a kontrola znečisťovania: Očakáva sa, že opatrenie povedie k výraznému nárastu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy?	X	Pri rekonštrukcia budov sa nepredpokladá zvýšená produkcia emisií do ovzdušia, vody alebo pôdy. - Výmena starých neefektívnych vykurovacích systémov povedie k zníženiu emisií do ovzdušia a bude mať vplyv na zlepšeniu verejného zdravia (hlavne v oblastiach, kde dochádza k prekračovaniu normy EÚ pre kvalitu ovzdušia stanovené v smernici 2008/50/EÚ). - Prevádzkovatelia vykonávajúci renováciu sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri renovácii budov, neobsahovali nebezpečné a toxické látky (zoznam látok podliehajúcich autorizácii stanoveného v prílohe XIV k Nariadeniu (EK) č. 1907/2006). - Prevádzkovatelia vykonávajúci renovácie sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri renovácii budov, ktoré môžu prísť do styku s obyvateľmi, emitovali menej ako 0,06 mg formaldehydu na m^3 materiálu alebo zložky a menej ako 0,001 mg kategórie 1A. a 1B karcinogénnych prchavých organických zlúčenín na m^3 materiálu alebo zložky a v súlade s testovaním podľa CEN/TS 16516 a ISO 16000-3 alebo inými porovnateľnými štandardizovanými skúšobnými podmienkami a metódami stanovenia limitov. - Budú prijaté opatrenia na zníženie hluku, prachu a emisií znečisťujúcich látok počas rekonštrukčných prác.

Pri investíciách do obnovy budov sa zabezpečí, aby prípravná časť (napr. špecifikácie tendrov) ako aj implementácia zakomponovali opatrenia, vyplývajúce z požiadavky zabezpečenia súladu so zásadou „výrazne nenarušiť". Týka sa to napríklad požiadaviek, ktoré musia byť splnené pri výmene vykurovacích systémov na báze uhlia/oleja a zastaraných plynových kotlov na plynové kondenzačné kotly, ako aj opatrení spojených s cieľom obehového hospodárstva pri prevenciu vzniku a recykláciu stavebného odpadu.

8.6 Investícia 2: Modernizácia a budovanie odborných kapacít Policajného zboru – IT a materiálové vybavenie

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť"	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie", uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	IT a Data-riešenia majú nepriamy vplyv na znižovanie emisií skleníkových plynov, keďže znižujú náklady na cestovanie, kancelárske priestory a administratívu. Pri

			výbere riešení sa bude brať do úvahy spotreba energie a kde je to možné, bude sa podporovať využívanie certifikátov zelenej energie. Emisie, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie, ako sú definované a odporúčané Pracovným dokumentom zamestnancov komisie: Kritériá EÚ pre verejné obstarávanie pre príslušné oblasti.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Pri investíciách do materiálového vybavenia budú vyžadované a plnené podmienky zeleného verejného obstarávania. Prvoradý princíp je nákup energeticky účinných zariadení so zníženým environmentálnym vplyvom, pričom existujú možnosti na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu. Pri investíciách sa bude postupovať podľa odporúčaní pre danú skupinu produktov, tak ako ich definuje EÚ a Slovenská republika: Kritériá EÚ pre zelené verejné obstarávanie pre počítače a monitory: https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/toolkit/computers%20and%20monitors/SK.pdf Kritériá EÚ pre zelené verejné obstarávanie pre zobrazovacie zariadenia: https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/criteria/imaging/SK.pdf
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné

			obstarávanie.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.

8.7 Investícia 3: Modernizácia hasičského a záchranného systému – obnova budov

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy	X		
Adaptácia na zmenu klímy	X		
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Plánované rekonštrukcie budov, vrátane výmeny kúrenia a chladenia budú mať zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia súvisiace so zachovaním kvality vody a vodných tokov. Rekonštrukcia môže mať pozitívny vplyv na lepšie hospodárenie s vodou a zníženie jej spotreby.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie	X		
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy	X		
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Program renovácie budov sa netýka budov nachádzajúcich sa v oblastiach citlivých na biodiverzitu alebo v ich blízkosti (vrátane siete chránených oblastí Natura 2000, lokalít svetového dedičstva UNESCO a kľúčových oblastí biodiverzity, ako aj iných chránených oblastí). Ak áno, bude sa vyžadovať súlad s článkom 6 ods. 3 a článkom 12 smernice o biotopoch a článkom 5 smernice o vtákoch. Tam kde je to podľa platnej legislatívy potrebné bude stavba predmetom posudzovania vplyvov na životné prostredie (EIA), alebo skríningu v súlade so smernicou EIA.

Časť 2 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Otázky	*Nie*	*Vecné odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k značným emisiám skleníkových plynov?	X	Investícia je oprávnená pre intervenčné pole 026bis v prílohe k nariadeniu RRF s koeficientom zmeny klímy 100%. Princíp „výrazne nenarušiť“ je v rovnakom znení platný aj pre obnovu budov s 0% klimatickým koeficientom. Obnova budov sa bude zhodovať s požiadavkami Energy Performance of Buildings Directive (EPBD). Neočakáva sa, že investícia povedie k významným emisiám skleníkových plynov, pretože je zameraná a má potenciál na zníženie spotreby energie a zvýšenie energetickej účinnosti. Vo výsledku to vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a k výraznému zníženiu emisií skleníkových plynov. Rekonštruované budovy nebudú podporovať tvorbu emisií skleníkových plynov, pretože: - Budovy sa nebudú využívať k ťažbe, skladovaniu, preprave alebo výrobe fosílnych palív. - Program obnovy má potenciál na zníženie spotreby energie, zvýšenie energetickej účinnosti, čo vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a má vplyv na výrazné zníženie emisií skleníkových plynov Ako taká prispeje k národnému cieľu zvýšenia energetickej účinnosti stanovenému v súlade so Smernicou o energetickej efektívnosti (2012/27 / EÚ) a stanovenými národnými príspevkami k plneniu Parížskej dohode o klíme. Renovácie budú podporovať (tam kde je to vhodné a ekonomicky výhodné) inštaláciu solárnych FV panelov ako súčasť renovácií budov a zavádzanie nízko uhlíkových alternatív ako sú tepelné čerpadlá.
Adaptácia na zmenu klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k zvýšenému nepriaznivému vplyvu súčasnej klímy a očakávanej budúcej klímy na samotné opatrenie alebo na ľudí, prírodu či majetok?	X	Klimatické riziká vyplývajúce zo zmeny klímy budú riešené v súlade so *Stratégiou adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy* (schválená v roku 2018) a na ňu nadväzujúcim *Národným akčným plánom pre adaptáciu*. Rekonštrukcie budú optimalizované na poskytovanie termálneho komfortu svojim užívateľom, pri ich plánovaní sa budú brať do úvahy riziká (extrémne teploty, odolnosť stavby. Renovácie budú podporovať (tam kde je to vhodné a ekonomicky výhodné) inštalovanie prvkov zelenej infraštruktúry pre chladenie a manažment vody. Nepredpokladajú sa významné negatívne priame a primárne nepriame účinky opatrenia počas jeho životného cyklu na tento environmentálny cieľ.
Prechod na obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie: Očakáva sa, že opatrenie: i) povedie k výraznému zvýšeniu vzniku, spaľovania alebo zneškodňovania odpadu, s výnimkou spaľovania nerecyklovateľného nebezpečného odpadu, alebo ii) povedie k významnej neefektívnosti priameho alebo nepriameho	X	Opatrenia na renováciu budov budú plniť ciele obehového hospodárstva v súlade so zásadou „výrazne nenarušiť“. Reforma stavebného zákona (komponent *2 Obnova budov*) vytvorí rámec pre prevencia vzniku stavebného odpadu, ako aj využívanie kvalitnejších a environmentálne vhodnejších materiálov. Renovácia budov bude v súlade s cieľom zabezpečenia toho, že minimálne 70% odpadu na ktorý sa nevzťahujú výnimky (kategória 17 05 04 v Európskom zozname odpadov podľa Rozhodnutia 2000/532/ES) bude pripravených na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu

využívania akéhokoľvek prírodného zdroja v ktorejkoľvek fáze jeho životného cyklu, ktorá nie je minimalizovaná primeranými opatreniami, alebo iii) spôsobí významné a dlhodobé poškodenie životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom?		vrátane operácií zasypávania pomocou odpadu, ako náhrady za iné materiály, v súlade s hierarchiou odpadu a Protokolom EÚ o nakladaní s odpadmi zo stavieb a demolácií. Návrhy budov a použité stavebné techniky podporia obehové hospodárstvo v kontexte ISO 20887 alebo iných štandardov na posudzovanie demontovateľnosti alebo prispôsobivosti budov ktoré preukážu, že sú navrhnuté tak, aby boli efektívnejšie z hľadiska zdrojov, prispôsobiteľné, flexibilné a demontovateľné, aby umožnili opätovné použitie a recykláciu. Technické špecifikácie zariadení na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov, ktoré budú inštalované tam, kde je to technicky možné a ekonomický výhodné budú spĺňať kritériá energetickej a environmentálnej efektívnosti. Tak čo sa týka ich životnosti, opraviteľnosti a recyklovateľnosti.
Prevencia a kontrola znečisťovania: Očakáva sa, že opatrenie povedie k výraznému nárastu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy?	X	Pri rekonštrukcia budov sa nepredpokladá zvýšená produkcia emisií do ovzdušia, vody alebo pôdy. - Výmena starých neefektívnych vykurovacích systémov povedie k zníženiu emisií do ovzdušia a bude mať vplyv na zlepšeniu verejného zdravia (hlavne v oblastiach, kde dochádza k prekračovaniu normy EÚ pre kvalitu ovzdušia stanovené v smernici 2008/50/EÚ). - Prevádzkovatelia vykonávajúci renováciu sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri renovácii budov, neobsahovali nebezpečné a toxické látky (zoznam látok podliehajúcich autorizácii stanoveného v prílohe XIV k Nariadeniu (EK) č. 1907/2006). - Prevádzkovatelia vykonávajúci renovácie sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri renovácii budov, ktoré môžu prísť do styku s obyvateľmi, emitovali menej ako 0,06 mg formaldehydu na m^3 materiálu alebo zložky a menej ako 0,001 mg kategórie 1A. a 1B karcinogénnych prchavých organických zlúčenín na m^3 materiálu alebo zložky a v súlade s testovaním podľa CEN/TS 16516 a ISO 16000-3 alebo inými porovnateľnými štandardizovanými skúšobnými podmienkami a metódami stanovenia limitov. - Budú prijaté opatrenia na zníženie hluku, prachu a emisií znečisťujúcich látok počas rekonštrukčných prác.

Pri investíciách do obnovy budov sa zabezpečí, aby prípravná časť (napr. špecifikácie tendrov) ako aj implementácia zakomponovali opatrenia, vyplývajúce z požiadavky zabezpečenia súladu so zásadou „výrazne nenarušiť“. Týka sa to napríklad požiadaviek, ktoré musia byť splnené pri výmene vykurovacích systémov na báze uhlia/oleja a zastaraných plynových kotlov na plynové kondenzačné kotly, ako aj opatrení spojených s cieľom obehového hospodárstva pri prevenciu vzniku a recykláciu stavebného odpadu.

8.8 Investícia 3: Modernizácia hasičského a záchranného systému – nové budovy

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*

Zmiernenie zmeny klímy	X		
Adaptácia na zmenu klímy	X		
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Pokiaľ nie je stavba predmetom schválenia procesu EIA, budú počas stavby/rekonštrukcie identifikované a riadené environmentálne riziká vytvorením plánu akým spôsobom im predchádzať a ako ich riešiť. Inštalované spotrebiče budú doložené údajovými listami výrobkov, prípadne certifikátom budovy. Všetky príslušné spotrebiče vody (sprchové riešenia, sprchy, kohútiky, WC, WC misy a splachovacie nádržky, pisoárové misy a splachovacie nádržky, vane) musia patriť do dvoch najlepších tried spotreby vody podľa platného značenia v EÚ (EU Water Label - http://www.europeanwaterlabel.eu/).
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie	X		
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy	X		
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Najmenej 70% všetkých výrobkov z dreva použitých v novej konštrukcii na konštrukcie, obklady a povrchové úpravy bude recyklovaných / opätovne použitých, alebo pochádzajú z trvalo udržateľne obhospodarovaných lesov, ako sú certifikované certifikačnými auditmi tretích strán vykonávanými akreditovanými certifikačnými orgánmi, napr. Normy FSC / PEFC alebo ekvivalentné normy. Stavebné práce sa nebudú uskutočňovať v oblastiach citlivých na biodiverzitu alebo v ich blízkosti (vrátane siete chránených oblastí Natura 2000, lokalít svetového dedičstva UNESCO a kľúčových oblastí biodiverzity, ako aj ďalších chránených oblastí). Ak by boli stavebné práce uskutočnené v oblastiach citlivých na biodiverzitu, bude sa vyžadovať súlad s článkom 6 ods. 3 a článkom 12 smernice o biotopoch a článkom 5 smernice o vtákoch. Tam kde je to podľa platnej legislatívy potrebné bude stavba predmetom posudzovania vplyvov na životné prostredie (EIA), alebo skríningu v súlade so smernicou EIA.

Časť 2 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Otázky	*Nie*	Vecné odôvodnenie
Zmiernenie zmeny klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k značným emisiám skleníkových plynov?	X	Investícia je oprávnená na intervenčné pole 025ter v prípade ak dosiahne úspory primárnej energie o 20% nižšie ako NZEB v prílohe k nariadeniu RRF s koeficientom zmeny klímy 40%. Pokiaľ budova uvedené úspory nedosiahne bude označená koeficientom zmeny klímy 0%. Princíp „výrazne nenarušiť“ je v rovnakom znení platný aj pre obnovu budov, ktorá spadá pod intervenčné pole 027 s 100% klimatickým koeficientom. Neočakáva sa, že investícia povedie k významným emisiám skleníkových plynov, pretože má potenciál na zníženie spotreby energie, zvýšenie energetickej účinnosti, čo vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a k výraznému zníženiu emisií skleníkových plynov. Investícia bude okrem iného zahŕňať investície do energeticky efektívnych opatrení ako sú vykurovacie systémy na plynových kondenzačných kotlov, pričom inštalácia plynových zariadení bude musieť viesť k dosiahnutiu úrovne výstavy novej budovy v minimálne v štandarde NZEB. - Tieto kotly zodpovedajú triede A, ktorá je pod najvyššími dvoma triedami energetickej účinnosti. Investícia bude požadovať účinnejšie alternatívy (predovšetkým tepelné čerpadlá tried A++ a A+), ale vzhľadom na architektúru budov nie je možné inštalovať všade spoločné tepelné čerpadlá a ako najefektívnejšie z hľadiska nákladov, energie a emisií sú v takýchto objektov plynové kondenzačné kotly triedy A. Jedná sa teda o realizáciu technologicky uskutočniteľnej alternatívy. Popri inštalácii týchto kotlov bude toto opatrenie zahŕňať aj možnú inštaláciu solárnych fotovoltických a fototermických panelov. Inštalácia solárnych termálnych a fotovoltických zariadení je oprávnená na intervenčné pole 029 v prílohe k nariadeniu RRF s koeficientom zmeny klímy 100%. Inštalácia geotermálnych zariadení je oprávnená na intervenčné pole 032 v prílohe k nariadeniu RRF s koeficientom zmeny klímy 100%.
Adaptácia na zmenu klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k zvýšenému nepriaznivému vplyvu súčasnej klímy a očakávanej budúcej klímy na samotné opatrenie alebo na ľudí, prírodu či majetok?	X	Fyzické klimatické riziká, ktoré by mohli byť pre toto opatrenie významné, boli vyhodnotené v rámci Stratégie adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy (schválená v roku 2018). Investícia vyžaduje, aby hospodárske subjekty, ktoré budú opatrenie vykonávať, zabezpečili optimalizáciu technických systémov v renovovaných budovách tak, aby obyvateľom poskytovali tepelný komfort aj pri extrémnych teplotách.

Prechod na obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie: Očakáva sa, že opatrenie: i) povedie k výraznému zvýšeniu vzniku, spaľovania alebo zneškodňovania odpadu, s výnimkou spaľovania nerecyklovateľného nebezpečného odpadu, alebo ii) povedie k významnej neefektívnosti priameho alebo nepriameho využívania akéhokoľvek prírodného zdroja v ktorejkoľvek fáze jeho životného cyklu, ktorá nie je minimalizovaná primeranými opatreniami, alebo iii) spôsobí významné a dlhodobé poškodenie životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom?	X	Vďaka schváleniu navrhovanej zmeny stavebného zákona, ktorým sa bude vykonávať lepšia prevencia vzniku stavebného odpadu, ako aj využívanie kvalitnejších a environmentálne vhodnejších materiálov. Opatrenie vyžaduje, aby hospodárske subjekty vykonávajúce výstavbu budov zabezpečili najmenej 70% (hmotnosť) zdravotne nezávadného stavebného a demolačného odpadu (s výnimkou prirodzene sa vyskytujúceho materiálu uvedeného v kategórii 17 05 04 v Európskom zozname odpadov rozhodnutím 2000/532 / ES) vyprodukované na stavenisku budú pripravené na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu v súlade s hierarchiou odpadu a so stavebným a demolačným odpadom EÚ. Technické špecifikácie zariadení na výrobu obnoviteľnej energie, ktoré je možné inštalovať, sú súčasťou špecifikácií programu Zelená úsporám, ktorý sa na Slovensku realizuje už viacero rokov a spĺňa prísne kritériá energetickej a environmentálnej efektívnosti, aj čo sa týka ich životnosti, opraviteľnosti a recyklovateľnosti. Subjekty obmedzia vznik odpadu v procesoch súvisiacich s výstavbou a demoláciou v súlade s Protokolom EÚ o nakladaní s odpadom zo stavieb a demolácií. Návrhy budov a stavebné techniky podporia cirkulárnosť, najmä s odkazom na ISO 20887 alebo iné EÚ a národné normy.
Prevencia a kontrola znečisťovania: Očakáva sa, že opatrenie povedie k výraznému nárastu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy?	X	Nepredpokladá sa, že opatrenie povedie k významnému zvýšeniu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy, pretože: - Zhotovitelia vykonávajúci výstavbu novej budovy sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri výstavbe budov, neobsahovali nebezpečné a toxické látky (zoznam látok podliehajúcich autorizácii stanoveného v prílohe XIV k Nariadeniu (EK) č. 1907/2006). - Budú prijaté opatrenia na zníženie hluku, prachu a emisií znečisťujúcich látok počas rekonštrukčných prác.

Pri investíciách do výstavby budov sa zabezpečí, aby prípravná časť (napr. špecifikácie tendrov) ako aj implementácia zakomponovali opatrenia, vyplývajúce z požiadavky zabezpečenia súladu so zásadou „výrazne nenarušiť". Týka sa to napríklad požiadaviek, ktoré musia byť splnené pri výmene vykurovacích systémov na báze uhlia/oleja a zastaraných plynových kotlov na plynové kondenzačné kotly, ako aj opatrení spojených s cieľom obehového hospodárstva pri prevenciu vzniku a recykláciu stavebného odpadu.

8.9 Investícia 3: Modernizácia hasičského a záchranného systému – obnova vozového parku polície

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť"	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie", uveďte odôvodnenie*

Zmiernenie zmeny klímy	X		
Adaptácia na zmenu klímy		X	Obnova vozidiel má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. V prípade investícií do technického vybavenia zariadenia budú dodržané kritériá zeleného verejného obstarávania. Obnova vozového parku nemá signifikantný negatívny vplyv na klimatickú zmenu. Pre vozidlá kde existuje nízkoemisná alternatíva je potrebné zohľadniť maximálne množstvo emisií 50g/km of CO_2.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Obnova vozidiel má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie	X		
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Nové vozidlá (elektromobily a plug-in hybridné elektromobily) prinesú nižšie emisie znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody a pôdy v porovnaní s pôvodnými. Uplatňovať sa bude najlepšia dostupná technológia v tejto kategórii vozidiel. Bude zachovaný súlad s platnými právnymi predpismi EÚ, napr. súlad s požiadavkami normy EURO IV.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Obnova vozidiel má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu.

Časť 2 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Otázky	Nie	Vecné odôvodnenie
Zmiernenie zmeny klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k značným emisiám skleníkových plynov?	X	Pre Rendez-vouz/bežné policajné vozidlá sú vybrané typy vozidiel s nulovými emisiami (na elektrický pohon) alebo nízkymi emisiami pod 50 g CO2 / km (plug-in hybridné elektromobily). Preto činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu. V prípade investícií do technického vybavenia zariadenia budú dodržané kritériá zeleného verejného obstarávania. V prípade výmeny vozového parku pre kritickú infraštruktúru (hasiči) bolo zvážené použitie princípu best alternative technology “BAT”, avšak pre daný účel vozidlá s nízoemisným pohonom neexistujú.
Prechod na obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie: Očakáva sa, že opatrenie: i) povedie k výraznému zvýšeniu vzniku, spaľovania alebo zneškodňovania odpadu, s výnimkou spaľovania nerecyklovateľného nebezpečného odpadu, alebo ii) povedie k významnej neefektívnosti priameho alebo nepriameho využívania akéhokoľvek	X	Sú zohľadnené výrobné vplyvy a systém nebude podporovať predčasné vyradenie prevádzkyschopných vozidiel z prevádzky. V rámci schémy sa predovšetkým vyžaduje, aby každé vyradené vozidlo bolo spracované autorizovaným spracovateľským strediskom (ATF) podľa smernice o vozidlách po dobe životnosti (2000/53 / ES), čo sa preukazuje osvedčením požadovaným pre účasť na schéme. Budú zavedené opatrenia na nakladanie s odpadom vo fáze používania (údržba) aj na konci životnosti vozidla, vrátane možnosti opätovného použitia a recyklácie batérií a elektroniky (najmä kritických surovín v nich) v súlade s klasifikáciou typu odpadu. Zohľadnené budú aj výrobné vplyvy a dôraz bude kladený nato, aby každé zošrotované auto bolo spracované

prírodného zdroja v ktorejkoľvek fáze jeho životného cyklu, ktorá nie je minimalizovaná primeranými opatreniami, alebo iii) spôsobí významné a dlhodobé poškodenie životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom?		autorizovaným zariadením na spracovanie (ATF) podľa smernice o vozidlách po dobe životnosti (2000/53 / ES), čo sa preukazuje certifikátom. https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/criteria/transport_sk.pdf.

8.10 Investícia 3: Modernizácia hasičského a záchranného systému – IT a materiálové vybavenie

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť"	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie", uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	IT a Data-riešenia majú nepriamy vplyv na znižovanie emisií skleníkových plynov, keďže znižujú náklady na cestovanie, kancelárske priestory a administratívu. Pri výbere riešení sa bude brať do úvahy spotreba energie a kde je to možné, bude sa podporovať využívanie certifikátov zelenej energie. Emisie, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie, ako sú definované a odporúčané Pracovným dokumentom zamestnancov komisie: Kritériá EÚ pre verejné obstarávanie pre príslušné oblasti.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Pri investíciách do materiálového vybavenia budú vyžadované a plnené podmienky zeleného verejného obstarávania. Prvoradý princíp je nákup energeticky účinných zariadení so zníženým environmentálnym

			vplyvom, pričom existujú možnosti na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu. Pri investíciách sa bude postupovať podľa odporúčaní pre danú skupinu produktov, tak ako ich definuje EÚ a Slovenská republika: Kritériá EÚ pre zelené verejné obstarávanie pre počítače a monitory: https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/toolkit/computers%20and%20monitors/SK.pdf Kritériá EÚ pre zelené verejné obstarávanie pre zobrazovacie zariadenia: https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/criteria/imaging/SK.pdf
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.

8.11 Reforma 4 / Investícia 4: Zefektívnenie, optimalizácia a posilnenie administratívnych kapacít na rôznych úrovniach verejnej správy

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	Áno	Nie	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		X	IT a Data-riešenia majú nepriamy vplyv na znižovanie emisií skleníkových plynov, keďže znižujú náklady na cestovanie, kancelárske priestory a administratívu. Pri výbere riešení sa bude brať do úvahy spotreba energie a kde je to možné, bude sa podporovať využívanie certifikátov zelenej energie. Emisie, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie, ako sú definované a odporúčané Pracovným dokumentom zamestnancov komisie: Kritériá

			EÚ pre verejné obstarávanie pre príslušné oblasti.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Pri investíciách do materiálového vybavenia budú vyžadované a plnené podmienky zeleného verejného obstarávania. Prvoradý princíp je nákup energeticky účinných zariadení so zníženým environmentálnym vplyvom, pričom existujú možnosti na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu. Pri investíciách sa bude postupovať podľa odporúčaní pre danú skupinu produktov, tak ako ich definuje EÚ a Slovenská republika: Kritériá EÚ pre zelené verejné obstarávanie pre počítače a monitory: https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/toolkit/computers%20and%20monitors/SK.pdf Kritériá EÚ pre zelené verejné obstarávanie pre zobrazovacie zariadenia: https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/criteria/imaging/SK.pdf
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné

			obstarávanie.

9. Míľniky, ciele a časový rozvrh

9.1 Reforma 1: Zefektívnenie boja proti korupcii a praniu špinavých peňazí

- Nové nástroje na zefektívnenie finančného vyšetrovania:
  - Schválená legislatíva k zaisťovaniu[435], ktorá zaviedla inštitút prepadnutia a zaistenia majetku, nadobudla účinnosť od januára 2021.
  - Činnosť Úradu pre zaisťovanie majetku na základe legislatívy začne v Q3 2021 (prijatie 20 zamestnancov sa predpokladá do konca septembra 2021).
  - Legislatíva k Centrálnemu registru účtov, ktorá vytvorí rámec pre sprevádzkovanie Centrálneho registra účtov, nadobudne účinnosť od augusta 2021.
  - Legislatíva k preukazovaniu majetku bude účinná od marca 2022.
- Organizačná zmena polície prebehne – vytvorenie analytického centra NAKA, regionálnych analytických pracovísk a špecializovaných pracovísk finančného vyšetrovania NAKA a špecializovaných pracovísk finančného vyšetrovania NCODK – od septembra 2021 s obsadzovaním pozícii do marca 2022.
  - Cieľom je 244 miest na základe vnútornej reorganizácie polície (NAKA – 72 miest a NCDOK – 172 miest).

9.2 Reforma 2: Modernizácia a budovanie odborných kapacít Policajného zboru

- Organizačná zmena presunom z iných útvarov na útvar environmentálnej kriminality, analytický útvar a služby kriminalistickej techniky do konca roka 2021.
  - Cieľom je 310 miest na základe vnútornej reorganizácie polície – 200 miest na útvare environmentálnej kriminality, 60 miest na kriminálnych analýzach a 50 miest v službách kriminalistickej techniky).

9.3 Reforma 3: Optimalizácia riadenia krízových situácií

ii. Vypracovanie a schválenie strategického dokumentu do konca decembra 2021

iii. Legislatíva prijatá do konca decembra 2022, predpokladaná účinnosť od januára 2023.

9.4 Investícia 1: Zefektívnenie boja proti korupcii a praniu špinavých peňazí

- Implementácia informačného systému Centrálneho registra účtov:
  - V prvej fáze do júna 2022 vznikne testovacia verzia so všetkými preddefinovanými funcionalitami s prístupom k údajom
  - V decembri 2022 bude spustená finálna verzia registra s prepojením údajov na ďalšie inštitúcie využívajúce tieto údaje (najmä rezort vnútra a finančná správa).
- Implementácia nástroja *goAML*:
  - Nákup softvérového nástroja *goAML* prebehne do konca roka 2022.
  - Nasadenie nástroja *goAML* na finančnej spravodajskej jednotke do septembra 2023.

[435] Legislatíva k zaisťovaniu majetku bola schválená parlamentom v októbri 2020, https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=7893

- Sfunkčnenie a úplné technické dovybavenie Úradu na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti sa predpokladá do konca Q3 2022.
- Spustenie informačného systému LISA (Centrálny informačný systém zberu údajov polície – jednotná platformu pre potreby útvarov finančného vyšetrovania – NAKA, NCODK, FSJ) do konca roka 2023.
- Zvýšenie vzdelanostnej úrovne príslušných policajtov v oblasti finančného vyšetrovania poskytovaním školení a kurzov do konca decembra 2022.
- Úprava priestorov a IKT vybavenie útvarov NCODK a NAKA pre finančné vyšetrovanie a preverovanie pôvodu majetku po regionálnej úrovní (model 1 + 4)sa plánuje do konca decembra 2023.

9.5 Investícia 2: Modernizácia, digitalizácia a budovanie odborných kapacít Policajného zboru

- Vyškolenie 310 policajtov (environmentálna kriminalita 200, kriminálne analýzy 60, služby kriminalistickej techniky 50) – do konca decembra 2022.
- Poskytnutie školení 300 policajtom s cieľom zvýšenia kvality komunikácie voči obetiam trestných činov – do konca decembra 2022.
- Materiálne, technické a priestorové vybavenie (environmentálna kriminalita, kriminálne analýzy a služby kriminalistickej techniky) – do konca júna 2024.
- Spustenie nového informačného systému evidencie cudzincov do plnej prevádzky s funkciami: podanie žiadosti o udelenie a obnovenie pobytu, registrácia pobytu, elektronizácia žiadosti o vydanie dokladu, notifikačné moduly a elektronizácie komunikácie v priebehu konania.:
  - Spracovanie katalógu požiadaviek dodávateľom – do konca decembra 2022.
  - Nasadenie IS s možnosťou napojenia relevantných inštitúcií – do konca roku 2024.
- Zautomatizovanie evidovania porušenia pravidiel cestnej premávky. Plná prevádzka systému s modulmi: 1) zaznamenanie a identifikácia porušenia pravidiel cestnej premávky, 2) úpravy v existujúcom systéme na automatické generovanie rozhodnutí a 3) štatistiky, reporting a analytika:
  - Spracovanie požiadaviek na IS a jeho komponenty do konca Q3 2022.
  - Spracovanie požiadaviek na zmeny v existujúcom IS – do konca Q3 2022.
  - Vývoj systémov, zabezpečenie a inštalácia systémov – do konca Q4 2025.
  - Vykonanie akceptačného testovania – do konca Q2 2026.
  - Nasadenie do produkčnej prevádzky – dokonca Q2 2026.
- Najmenej 10 % obnoveného vozového parku elektrickými a hybridnými vozidlami –

  do konca roka 2022.
  - Obnova vozového parku elektrickými a hybridnými vozidlami v počte najmenej 326 ks vozidiel, do Q4 2021 a 379 ks do Q4 2022.
- Obnova budov – rekonštrukcia podlahovej plochy budov v rozsahu 49 965 m2 – do konca roka 2024.
  - Najmenej 5 budov bude zrekonštruovaných do Q3 2023.

9.6 Investícia 3: Modernizácia hasičského a záchranného systému

- Sieť IBC – cieľom je vybudovanie 2 nových IBC:
  - Obstaranie projektovej dokumentácie pre IBC – do konca Q2 2022.
  - Vybudovanie a sfunkčnenie najmenej 2 integrovaných bezpečnostných centier s príslušným IKT vybavením – do konca Q2 2026.
- Modernizácia hasičských staníc – vybudovanie najmenej 4 nových staníc a rekonštrukciou najmenej 3:

- Vypracovanie typizovanej projektovej a prevádzkovej dokumentácie pre jednotlivé typy hasičských staníc a jej obstaranie do konca roka 2022.
- Priebežná modernizácia – do konca Q2 2026.

9.7 Reforma 4 / Investícia 4: Zefektívnenie, optimalizácia a posilnenie administratívnych kapacít na rôznych úrovniach verejnej správy

- Národná implementačná a koordinačná autorita (NIKA):
  - vytvorenie autority – do konca Q2 2021
  - posilnenie kapacít vládneho auditu – do konca Q4 2021
  - kompetencie a zodpovednosť NIKA ukotvené v legislatíve – do konca Q3 2021
  - obstaranie nového IS – do konca Q1 2022
  - mediálna a komunikačná kampaň pre Plán obnovy a odolnosti – Q4 2021 – Q2 2026
- Vytvorenie centier zdieľaných služieb v najviac zaostalých regiónoch do Q4 2024.
- Platforma pre špecializačné vzdelávanie zamestnancov prvého kontaktu – cieľom je 34 000 jednotiek rôznych typov kurzov a školení:
  - vybudovanie platformy a obsahu vzdelávania – do konca Q2 2022
  - pilotné školenia – do konca Q4 2022
  - automatizované špecializačné vzdelávanie pre novoprijatých a preložených zamestnancov (zmena odboru) – od Q1 2023
  - všetci zamestnanci miest prvého kontaktu absolvujú príslušné vzdelávanie - do Q2 2026.

10. Financovanie a náklady

10.1 Investícia 1: Zefektívnenie boja proti korupcii a praniu špinavých peňazí (21,1 mil. eur)

- Vytvorenie Centrálneho registra účtov – 3,3 mil. eur
- Implementácia nástroja *goAML* – 1,7 mil. eur (hardvér + licencia na softvér)
- Zriadenie Úradu na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti – 1,7 mil. eur
  - dodatočne 6,3 mil. eur zo štátneho rozpočtu v rokoch 2021 až 2026
- Školenia v oblasti finančného vyšetrovania – 0,6 mil. eur
- Technické vybavenie pre efektívne finančné vyšetrovanie – 13,9 mil. eur
  - z toho digitálna časť vrátane IS LISA – 12,5 mil. eur

10.2 Investícia 2: Modernizácia a budovanie odborných kapacít Policajného zboru (81,5 mil. eur)

- Školenie personálu a technické vybavenie nových útvarov – 14,3 mil. eur
  - z toho digitálna časť vrátane IS LISA – 5,6 mil. eur
- Nový informačný systém evidencie cudzincov (IS ECU) – 3,3 mil. eur
  - dodatočne 2 mil. eur z fondu AMIF 2021-2027
- Systém odhaľovania porušení pravidiel cestnej premávky – 24,8 mil. eur
- Obnova vozového parku – 20,2 mil. eur
- Obnova budov – 18,9 mil. eur
  - z toho zelená časť investície do energeticky efektívnych opatrení 10,1 mil. eur

10.3 Investícia 3: Modernizácia hasičského a záchranného systému (65 mil. eur)

- Vybudovanie Integrovaných bezpečnostných centier – 51,9 mil. eur

- z toho digitálna časť 14,3 mil. eur
- Modernizácia existujúcich a výstavba nových hasičských staníc – 13,1 mil. eur
  - z toho zelená časť investície do energeticky efektívnych opatrení 1,2 mil. eur

10.4 Reforma 4 / Investícia 4: Zefektívnenie, optimalizácia a posilnenie administratívnych kapacít na rôznych úrovniach verejnej správy (61 mil. eur)

- Národná implementačná a koordinačná autorita (NIKA) – 35,3 mil. eur
  - pre obdobie 2021-2023 – prostredníctvom zdrojov štátneho rozpočtu (MF SR) a zdrojov EŠIF – operačný program Efektívna verejná správa (15 mil. eur).
  - pre obdobie 2023-2026 – prostredníctvom zdrojov plánu obnovy (do 115 zamestnancov). Náklady predstavujú:
    - mzdové výdavky zamestnancov, zabezpečujúcich prípravu, koordináciu a implementáciu plánu obnovy, jeho monitorovanie a hodnotenie, ako aj kontrolu a audit vykonávania plánu obnovy a jeho finančné riadenie vrátane mediálnej kampane (27,6 mil. eur);
    - náklady na obstaranie hardvéru a nového IS (digitálna časť vo výške 7,7 mil. eur)
- Platforma pre špecializačné vzdelávanie zamestnancov prvého kontaktu – 10,6 mil. eur
- Centrá zdieľaných služieb – 11,4 mil. eur
- Administratívne kapacity na implementáciu reforiem a investícii v rámci rezortu vnútra predstavujú 3,7 mil. eur z alokácie plánu obnovy.

Detailné informácie o financovaní a nákladoch sú rozpísané v prílohách komponentu 16.

PLÁN OBNOVY

cestovná
mapa k lepšiemu
Slovensku

Komponent

17

EK
+ SK

KOMPONENT 17: DIGITÁLNE SLOVENSKO (ŠTÁT V MOBILE, KYBERNETICKÁ BEZPEČNOSŤ, RÝCHLY INTERNET PRE KAŽDÉHO, DIGITÁLNA EKONOMIKA)

1. Popis komponentu

1.1 Oblasť politiky: Digitalizácia

1.2 Cieľ

Strešným cieľom je fungujúce digitálne hospodárstvo a spoločnosť pripravená na prebiehajúce technologické zmeny v oblasti digitalizácie. Nutným predpokladom na dosiahnutie tohto cieľa je rozvoj elektronickej verejnej správy (eGovernmentu), ktorá bude poskytovať služby orientované na občana a podnikateľa, ako aj služby kybernetickej bezpečnosti – procesy a princípy, ktoré zabezpečia dôveru v interakcie občanov, podnikov a verejnej správy, digitálne zručnosti nielen pre žiakov a študentov škôl, ale aj pre zamestnancov v priemysle a verejnej správe, či seniorov, aby tak žiadny subjekt neostal vylúčený z digitálnej doby. Pilierom je kvalitná vysokorýchlostná infraštruktúra založená na optike a nových technológiách.

V oblasti eGovernmentu je hlavným cieľom zvyšovanie počtu používateľov digitálnych služieb štátu a spokojnosti používateľov s nimi. Dôjde k optimalizácii procesov a následne k nasadeniu eGovernment riešení prioritných životných situácií. Zlepšenia v oblasti eGovernmentu budú podporené reformou v oblasti konektivity, čo umožní prístup k online nástrojom a službám pre všetkých občanov. Oblasť kybernetickej bezpečnosti sa bude rozvíjať systémovým spôsobom, s dôrazom na jednotné štandardy, bezpečnostné audity, investície do systémov včasného varovania a vzdelávania zamestnancov verejnej správy. Implementácia opatrení v oblasti digitálnej ekonomiky vychádza z nasledovných vládnych materiálov:

- *Stratégia digitálnej transformácie Slovenska 2030*
- *Akčný plán digitálnej transformácie Slovenska na roky 2019-2022.*

Reforma a investície umožnia realizovať potenciál digitálnej transformácie aj mimo verejnej správy, napr. v oblasti priemyselnej výroby a poskytovania služieb, a to najmä vďaka podpore nasadzovania digitálnych technológií s širším dosahom na spoločnosť.

1.3 Dvojitá transformácia

Komponent umožňuje spoločne postupovať v digitálnej a zelenej transformácii. Rozširovanie pokrytia ultrarýchlym širokopásmovým pripojením vychádza zo špecifických odporúčaní pre krajinu („country specific recommendations“, ďalej len „CSR“), z CSR3 2019 a CSR3 2020 v kontexte rozvoja digitálnej infraštruktúry, ako aj z nosných reforiem Plánu obnovy a odolnosti SR (ďalej len plán obnovy) pre oblasť digitalizácie a konektivity. Komponent výrazne prispieva k naplneniu cieľov vo viacerých kľúčových oblastiach: efektívna verejná správa a poskytovanie služieb občanom, budovanie digitálnych zručností, využívanie pokročilých technológií a ich interoperabilita. Komponent takisto prispieva k digitalizácii slovenských podnikov, predovšetkým malých a stredných podnikov (MSP) s cieľom zefektívniť výrobné postupy a služby s využitím inovatívnych technológií a s výrazným zreteľom na využívanie energeticky efektívnych nástrojov. Nárast podielu elektronických podaní vybavených na diaľku bez nutnosti cestovania, ako aj preferencia energeticky efektívnych technológií, prispievajú k naplneniu dlhodobých environmentálnych cieľov. Preferencia technológií, ktoré zlepšujú energetickú účinnosť komunikačných sietí prispieva k ich energetickej neutralite.

1.4 Pracovné miesta a rast

Komponent vytvára podmienky pre digitálnu transformáciu ekonomiky, zlepšovanie digitálnych zručností s prioritným zameraním na seniorov, ako aj rozšírenie využívania práce a vzdelávania na diaľku. Zavedením efektívnych nástrojov vo verejnej správe, vytvorením predpokladov pre digitálnu transformáciu priemyslu a ďalších podnikov, a tiež podporou digitálneho ekosystému sa napĺňa potenciál intenzívneho hospodárskeho rastu a vytvárania nových pracovných miest v odvetviach, ktoré budú menej citlivé na prebiehajúcu digitalizáciu

ovplyvňujúcu trh práce. Investície v oblasti digitálnej ekonomiky prispejú k zvyšovaniu digitálnych zručností zamestnancov MSP. Vo verejnej správe prinesie implementácia jednotlivých častí komponentu dopyt po kvalifikovaných zamestnancoch predovšetkým v oblasti informačných technológii (IT).

1.5 Sociálna odolnosť

Reformy a investície, ktoré sú súčasťou tohto komponentu, podporujú plnenie ďalších digitálnych cieľov v rámci iných oblastí plánu obnovy. K rozvoju digitálnych služieb sa bude pristupovať s ohľadom na princíp rovného prístupu a s ohľadom na znevýhodnené skupiny obyvateľstva, predovšetkým seniorov. Konkrétnym opatrením je zvyšovanie digitálnych zručností seniorov, ktorí sa vplyvom zrýchleného nástupu digitálnych technológií počas pandémie ocitli bez prostriedkov a schopností komunikovať prostredníctvom moderných online nástrojov nielen s rodinou, ale často aj s verejnými inštitúciami. Reforma v oblasti konektivity prispeje k rovnému prístupu k digitálnym službám pre občanov bez ohľadu na lokalitu. Novopripravované a dodávané IT systémy, ich úpravy a harmonizácie musia v zmysle súčasne platnej legislatívy SR poskytnúť také riešenia, ktoré umožnia znevýhodneným skupinám prístup k informáciám a službám štátu a verejnej správy. Prinášaním inovatívnych riešení a investíciou do digitálnych technológií pomáhame znevýhodneným skupinám lepšie ovládať moderné nástroje a využívať ich výhody.

1.6 Reformy a investície

K oblasti digitalizácie je nevyhnutné pristupovať komplexne. Súčasťou komponentu sú opatrenia z rôznych oblastí, ktoré sú plánované a budú realizované vo vzájomnej súčinnosti. Ciele jednotlivých častí komponentu sa navzájom dopĺňajú a vytvárajú predpoklady pre naplnenie digitálnych cieľov z iných komponentov plánu obnovy. Základným stavebným kameňom komponentu je zmena filozofie poskytovania verejných služieb štátom. Služby budú v rámci implementácie opatrení plánu obnovy navrhnuté tak, aby zodpovedali potrebám občana, ktorý si potrebuje s úradmi vybaviť konkrétnu životnú situáciu. Zmeny v oblasti eGovernmentu musia byť nevyhnutne podporené reformou v oblasti konektivity, ako aj reformami a investíciami v oblasti kybernetickej bezpečnosti tak, aby k novým verejným službám mal prístup každý občan bez ohľadu na lokalitu a aby boli systémy a údaje verejnej správy a občanov dostatočne chránené. Implementácia opatrení v oblasti digitálnej ekonomiky umožní digitálnu transformáciu aj mimo verejnej správy v oblasti priemyselnej výroby a poskytovania služieb, a to najmä vďaka podpore nasadzovania pokročilých digitálnych technológií.

Digitalizácia Slovenska si vyžaduje realizáciu viacerých reforiem a investícií:

eGovernment:

Reforma č. 1: Budovanie eGovernment riešení prioritných životných situácií
Reforma č. 2: Centrálny manažment IT zdrojov
Investícia č. 1: Lepšie služby pre občanov a podnikateľov
Investícia č. 2: Digitálna transformácia poskytovania služieb verejnej správy

Konektivita:

Reforma č. 3: Reformy v oblasti konektivity (financované z Európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF)
Investícia č. 3: Investície v oblasti konektivity (financované z EŠIF)

Digitálna ekonomika:

Reforma č. 4: Riadenie procesu digitálnej transformácie ekonomiky a spoločnosti
Investícia č. 4: Zapojenie sa do cezhraničných európskych projektov („multi-country projects“) vedúcich k budovaniu digitálnej ekonomiky
Investícia č. 5: Podpora projektov zameraných na vývoj a aplikáciu top digitálnych technológií
Investícia č. 6: Granty so zjednodušenou administratívou („Fast grants“) – Hackathony

Kybernetická bezpečnosť:

Reforma č. 5: Skvalitnenie vzdelávania a zabezpečenie spôsobilostí v oblasti kybernetickej a informačnej bezpečnosti (KIB) (ITVS)
Reforma č. 6: Štandardizácia technických a procesných riešení KIB (ITVS)
Investícia č. 7: Posilnenie preventívnych opatrení, zvýšenie rýchlosti detekcie a riešenia incidentov (ITVS)
Investícia č. 8: Rekonštrukcia a dobudovanie zabezpečených priestorov kritickej infraštruktúry (ITVS)

Digitálne zručnosti:

Reforma č. 7: Strategický prístup k vzdelávaniu v oblasti rozvoja digitálnych zručností v spolupráci so zástupcami kľúčových zainteresovaných strán („stakeholders“) (financovaná z EŠIF)
Investícia č. 9: Zlepšovanie digitálnych zručnosti seniorov a distribúcia Senior tabletov

Odhadované náklady: Celkovo 615 mil. eur, z toho 309 mil. eur na zlepšenie elektronických služieb štátu (eGovernment), 183 mil. eur na rozvoj digitálnej ekonomiky a digitálnych inovácií, 69 mil. eur na rozvoj digitálnych zručností seniorov a znevýhodnených skupín a 54 mil. eur na podporu kybernetickej a informačnej bezpečnosti.

2 Hlavné výzvy a ciele

2.1 Hlavné výzvy

Elektronické služby štátu sú neatraktívne a málo používané

- Doterajší prístup k digitalizácii do veľkej miery kopíroval rozdelenie agendy medzi úradmi bez využitia potenciálu na prispôsobenie služieb čo najefektívnejšiemu vyriešeniu životných situácií občanov a podnikateľov.
- Základné vybavenie (elektronický občiansky preukaz s čipom a nahratý bezpečnostný ochranný kód) na využitie elektronických služieb má 2,3 mil. občanov.
- Využitie služieb je napriek tomu nízke, na centrálnu integračnú platformu elektronických služieb štátu sa v roku 2020 prihlásilo len 280 tisíc unikátnych používateľov, teda 12% z tých, ktorí sú na využitie služieb vybavení.
- Počet aktivovaných elektronických schránok na doručovanie rastie pomaly. V roku 2020 malo elektronickú schránku aktivovanú na doručovanie menej ako 5% fyzických osôb s platným elektronickým občianskym preukazom. Právnickým osobám boli vo viacerých vlnách elektronické schránky aktivované automaticky. Bez elektronickej schránky aktivovanej na doručovanie nie je možné plnohodnotne využívať elektronické služby štátu.

Graf 1: Počet elektronických schránok aktivovaných na doručovanie

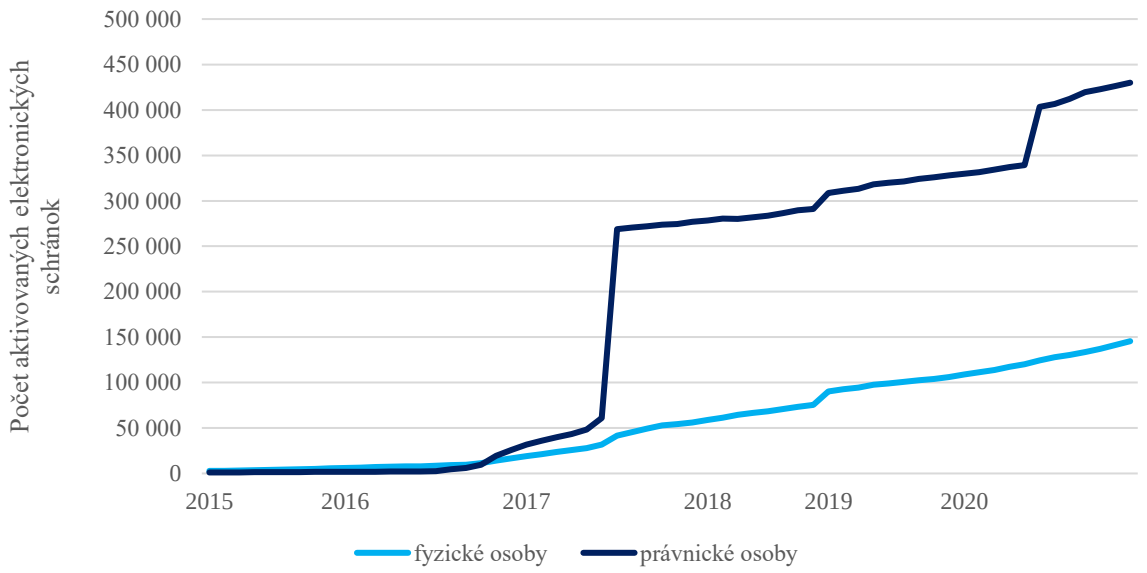

Zdroj: Národná agentúra pre sieťové a elektronické služby (NASES)

- Nízky počet používateľov elektronických služieb je dôsledkom malého dôrazu na používateľský zážitok, resp. väčšieho dôrazu na technologické riešenia pri tvorbe služieb. Súčasný stav nevyužíva potenciál elektronických služieb na zefektívnenie poskytovania služieb občanom a nedokáže občana previesť cez životnú situáciu spôsobom, ktorý by nevyžadoval znalosti občana o procesoch a ktorý by nedopytoval od občana údaje, ku ktorým už má štát prístup.

Výsledky hodnotenia elektronizácie verejnej správy („eGOV bechmark") uvádzajú, že najväčšie rozdiely v bodovom hodnotení medzi Slovenskom a priemerom EÚ sú:

- Uplatňovanie multikanálového prístupu a to najmä optimalizácie systémov pre využívanie mobilného pripojenia. V tejto časti SR zaostáva o 7,5 bodu oproti priemeru EÚ27.
- Otvorené a transparentné vládnutie - zverejňovanie súborov dát (datasets"). V tejto časti je výrazný rozdiel, kde SR získala o 22,63 bodu menej ako priemer EÚ27. V časti osobné údaje Slovensko získalo iba 23,8 bodu. Pri priemere EÚ27 68,25 bodu to predstavuje viac ako 44-bodový rozdiel.
- Oblasť mobility občanov a riešenie ich životných situácii prostredníctvom elektronických služieb je tiež oblasťou, kde SR zaostáva oproti priemeru EÚ27 skoro o 20 bodov. Najväčšie zaostávanie je v časti použiteľnosť pre občanov („Citizen usability"), kde je negatívny rozdiel až 35,50 bodu oproti priemeru EÚ27.
- Oblasť podnikateľskej mobility a riešenia životných situácii prostredníctvom elektronických služieb je oblasťou, kde SR zaostáva relatívne menej oproti iným oblastiam pre obyvateľov, a to iba o 5 bodov oproti priemeru EÚ27. Avšak v rámci časti použiteľnosť pre podnikateľov („Business – Usability"), zaostáva SR o 15,50 bodu oproti priemeru EÚ27.
- V oblasti kľúčové nástroje („key enablers"), ktoré by sme mohli voľne interpretovať ako elektronické potvrdenia, povolenia alebo podávanie odvolaní v rôznych konaniach elektronickou cestou, SR výrazne zaostáva. V časti kľúčové autentifikačné zdroje („Key - Authentic sources") je to až o 23,50 bodu oproti priemeru.

Výdavky na štátne IT rastú, nástroje na efektívnu kontrolu nie sú zavedené

- Výdavky na štátne IT rastú, pričom priemerná rozpočtovaná výška výdavkov na roky 2020-2022 je o 44% vyššia ako priemerné výdavky v rokoch 2016-2019. Prevádzkové výdavky sa v období 2016-2019 zvýšili o 63%.
- Trend je síce v súlade s rastúcou dôležitosťou informačných technológií vo verejnej správe, no bez zavedenia nástrojov na zvyšovanie efektivity sa rast môže stať neudržateľným.
- Nástroje na dosiahnutie efektívnych výdavkov nie sú plne zavedené a využívané, služby a komodity vo veľkej miere nakupujú jednotlivé organizácie štátu individuálne.
- Individuálny nákup komodít vedie spravidla k vyšším cenám ako centrálny nákup. Podľa Revízie výdavkov na informatizáciu je priemerná cena z individuálnych zmlúv o 30% vyššia ako cena licencií nakupovaných prostredníctvom centrálnej zmluvy.
- Decentralizované sú aj nákup a prevádzka hardvéru, ktorý je obvykle v správe jednotlivých organizácií. Potenciál zdieľaných cloudových služieb nie je plne využitý.
- Možnú neefektivitu pri nákupe kapacít pre vývoj a prevádzku systémov ukazuje porovnanie sadzieb za človekodeň pri rovnakej pozícii, ktorá je aj niekoľkokrát vyššia ako najnižšia sadzba.

Riadenie informatizácie

- Organizácia správy informačných technológií verejnej správy je realizovaná orgánom vedenia, ktorým je Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR (MIRRI SR), ako aj orgánmi riadenia, medzi ktoré patria ministerstvá (v počte 14) a ostatné ústredné orgány štátnej správy (v počte 10), vrátane právnických osôb v ich zriaďovateľskej pôsobnosti alebo zakladateľskej pôsobnosti, ďalej obce (v počte 2890) a vyššie územné celky (v počte 8), Sociálna poisťovňa, zdravotné poisťovne, Generálna prokuratúra Slovenskej republiky, Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky, Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, Úrad na ochranu osobných údajov Slovenskej republiky, Úrad pre reguláciu elektronických komunikácií a poštových služieb, Dopravný úrad, Úrad pre reguláciu sieťových odvetví a ďalšie.

- Orgán vedenia - Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, prostredníctvom Národnej koncepcie informatizácie verejnej správy (NKIVS) určuje stratégiu, princípy a referenčnú architektúru. Okrem toho zákonmi zabezpečuje povinnosti, štandardy a kontrolu orgánov riadenia.
- Decentralizovaný výkon jednotlivých právomocí v štátnom IT ako je prevádzka služieb, nákup služieb a komodít či prevádzka dátových centier, je rozdelený medzi orgány riadenia. Napríklad každý orgán riadenia a ďalšie organizácie spravidla prevádzkujú systémy vo vlastnom dátovom centre a nakupujú hardvér samostatne.
- Je potrebné legislatívne upraviť pozíciu orgánu vedenia, aby mohol plniť funkciu garanta centrálneho dizajnu digitálnych služieb a životných situácií. Rovnako je potrebné zaviesť centrálnu platformu na nákup zdrojov potrebných na rozvoj štátneho IT.

Skvalitnenie vzdelávania pracovníkov verejnej správy a zabezpečenie spôsobilostí v oblasti KIB

- Chýbajú kapacity kvalifikovaných odborníkov na centrálnej úrovni aj na kľúčových rezortoch. Nie je zabezpečené ich kontinuálne vzdelávanie a dostatočná motivácia (finančná, odborná, pracovná...) v oblasti riadenia projektov a tvorby dokumentov a metodík v oblasti KIB. Chýba schéma nevyhnutných počtov obsadenia odbornými pozíciami v jednotlivých orgánoch verejnej správy a určenie spôsobu ich naplnenia.
- Nie je vytvorený program vzdelávania a zvyšovania bezpečnostného povedomia pre pracovníkov verejnej správy v spolupráci s akademickým i súkromným sektorom pri získavaní odborných kompetencií v oblasti KIB, vrátane doplnkového vzdelávania špecialistov KIB a celoživotného vzdelávania ako podpory pre počiatočné nastavenie úrovne a dlhodobú udržateľnosť kompetencií v oblasti kybernetickej bezpečnosti.
- Chýba rozpracovanie programov v oblasti boja proti dezinformáciám a kyberšikane.
- Získavanie talentov v oblasti KIB už počas štúdia / na začiatku pracovnej kariéry je nedostatočné.
- Nie sú dostatočne definované pracovné pozície (štandardy pre bezpečnostné role) v oblasti KIB vo verejnej správe ani znalostné požiadavky pre jednotlivé pozície.
- Absentuje vyškolenie manažérov KIB v sektore verejnej správy.
- Chýbajú kapacity, zručnosti učiteľov, procesy a metódy pre celoživotné vzdelávanie v oblasti KIB a metodickú pomoc verejnej správe, ako aj v oblasti zabezpečenia potrebných kapacít a zručností.

Štandardizácia technických a procesných riešení KIB vo verejnej správe

- Chýbajú šablóny a vzory dokumentácie bezpečnosti informačných systémov verejnej správy (ISVS), návody, školiace materiály a ukážky v rozsahu definovanom v §1 ods. (4) vyhlášky č. 179/2020 Z. z.
- Chýba jednotný metodický rámec pre implementáciu opatrení kybernetickej a informačnej bezpečnosti podľa vyhlášky č. 179/2020 Z. z.
- Chýba zoznam štandardov bezpečnostných požiadaviek pre vývoj a nasadzovanie informačných technológií verejnej správy do prevádzky s cieľom zachovania vysokej úrovne bezpečnosti.
- Chýba jasná kategorizácia informačných a komunikačných technológií a minimálny súbor technických, procesných a personálnych požiadaviek na KIB.
- Nie sú definované princípy etických pravidiel použitia informačných technológií v prostredí verejnej správy.
- Nie sú vytvorené metodiky riadenia KIB vo vzťahu k tretím stranám v oblasti zaistenia bezpečnosti pri dodávateľských službách.
- Nie je vytvorená metodika pre vznik odborných bezpečnostných pracovísk v prostredí verejnej správy.
- Chýba metodika centrálneho riadenia kontinuity prevádzky v rámci integrovaného systému eGovernmentu.

Posilnenie preventívnych opatrení, zvýšenie rýchlosti detekcie a riešenia incidentov

- Informačné a komunikačné technológie v sektore verejnej správy nie sú dostatočne zabezpečené.
- Chýba dostatočná intenzita a pravidelnosť pri realizácii bezpečnostných auditov, hodnotenia zraniteľností, ako aj penetračného testovania ako základnej súčasti KIB (počas celej životnosti technických i technologických riešení od fázy návrhu a vývoja, cez pilotnú etapu a nasadenie do produkcie, až po ostrú prevádzku). Aktuálny stav pokrytia je pod hranicou 50% ISVS. Požadovaný stav: každý ISVS bude pred nasadením do prevádzky vrátane modernizácie podrobený bezpečnostnému auditu.
- Nie je vytvorený centrálny katalóg hrozieb ako metodická pomôcka pre verejnú správu v oblasti realizácie analýzy rizík.

- Nie je dostatočne zabezpečené centrálne riadenie realizácie bezpečnostných auditov ISVS v kontexte overovania kritických zraniteľností (s dôrazom na informačné systémy, ktoré sú súčasťou kritickej infraštruktúry).
- Nie je kvalitne dobudované technické a technologické vybavenie v priestoroch s umiestnením informačných systémov kritickej infraštruktúry (KI).
- Chýba spolupráca s komunitou etických hackerov pri nasadzovaní nových ISVS do prevádzky v kontexte budovania dlhodobého vlastného programu odmien za hlásenie chýb spojených s bezpečnostnými útokmi a slabými miestami pre etických hackerov („BugBounty programs for WhiteHats"). S touto výzvou čiastočne môže pomôcť aj organizácia štátnych hackathonov.
- Nie je vytvorený centralizovaný postup pre implementáciu bezpečnostných záplat na zraniteľné informačné systémy a aplikácie v prostredí verejnej správy.

Rekonštrukcia a dobudovanie zabezpečených priestorov KI

- Priestory s informačnými systémami kritickej infraštruktúry a priestory pre prácu s dokumentmi v špeciálnom režime nedisponujú dostatočným vybavením a je potrebná ich rekonštrukcia/dobudovanie.
- Procesné zabezpečenie takýchto priestorov nie je kvalitne spracované a zjednotené.
- Chýba rozdielová analýza aktuálneho stavu v súlade so zákonom č. 69/2018 Z. z. (plánovaná realizácia v priebehu roka 2021, resp. začiatkom roka 2022).

Konektivita

- Nie je v praxi zabezpečená efektívna realizovateľnosť implementovaných opatrení a odporúčaní EÚ na zníženie nákladov a zrýchlenie budovania sietí.
- V praxi nedostatočná predvídateľnosť regulačného prostredia, ktoré by podporovalo súkromné investície (odstránilo administratívne a regulačné prekážky na ich podporu), zaviedlo účinnú cenovú reguláciu pre zdieľanie existujúcej aj novej komunikačnej infraštruktúry, čoho výsledkom by bolo zrýchlenie budovania infraštruktúry a zníženie nákladov.
- Chýba stratégia na určenie strategických princípov a cieľov pre oblasť elektronických komunikačných sietí s veľmi vysokou kapacitou – Národný plán širokopásmového pripojenia („National Broadband Plan", NBP). Je potrebné určiť pravidlá priorizácie intervenčných oblastí v miestach zlyhania trhu a pravidlá na efektívne budovanie komunikačnej infraštruktúry (požadované technologické štandardy, ekonomicky najvýhodnejšie riešenia, atď.), aby bolo možné naplniť stanovené ciele gigabitovej spoločnosti.
- Nedostatočná medzirezortná koordinácia politiky pre oblasť elektronických komunikácií, je potrebné efektívne fungovanie medzirezortnej Kancelárie pre širokopásmové pripojenie („Broadband Competence Office", BCO) (MIRRI SR, Úrad pre reguláciu elektronických komunikácií a poštových služieb (RÚ)), chýbajú odborné kapacity pre výkon činností Kancelárie pre širokopásmové pripojenie.
- Nie je zavedený v praxi účinný riadiaci mechanizmus riešenia sporov v otázkach prístupu k infraštruktúre a v oblasti konektivity všeobecne.

Digitálna ekonomika

- Podľa štúdie spoločnosti McKinsey s názvom „*Vzostup digitálnych inovátorov" („The Rise of Digital Challengers"*)[436] nie je potenciál digitálnej ekonomiky na Slovensku plne využitý. Podiel digitálnej ekonomiky na celkovom HDP bol v roku 2016 na úrovni 5,9%, mierne pod priemerom EÚ (6,5%). Medzi rokmi 2012 – 2016 tento podiel rástol len o 0,7 p. b. ročne, zatiaľ čo priemerný rast v piatich najväčších ekonomikách EÚ bol 4-násobne vyšší.
- Nedostatočná štruktúra riadenia digitálnej transformácie ekonomiky a spoločnosti, tzv. model riadenia („governance"). Kompetencie v tejto oblasti sú roztrieštené medzi viaceré orgány verejnej moci (OVM), a to najmä z dôvodu prierezového charakteru tejto témy - digitalizácia, podpora podnikateľského prostredia, a tiež výskum a vývoj. Chýba silný exekutívny orgán, ktorý by dohliadal na implementáciu reforiem a investícií v tejto oblasti. Zároveň na strane zodpovedných OVM nie sú dostatočné odborné a manažérske personálne kapacity na ich realizáciu.

[436] *Vzostup digitálnych inovátorov („The Rise of Digital Challengers")* https://digitalchallengers.mckinsey.com/

- Chýba funkčný a udržateľný ekosystém na podporu a rozvoj digitálnej ekonomiky Slovenska. V súčasnosti spolupráca medzi aktérmi verejného, akademického a súkromného sektora v kontexte digitálnej ekonomiky viazne a rámec tejto multilaterálnej spolupráce nie je dostatočne definovaný a podporovaný. Absentuje organizovaný priestor na kooperáciu, ktorý by umožnil pravidelnú výmenu informácií, zdrojov a služieb medzi týmito sektormi a bol by zameraný na ich digitálnu transformáciu. Vhodným modelom inšpirovaným zahraničím sú platformy a sieť kompetenčných centier zamerané na konkrétne technológie, v rámci ktorých by sa realizovala systematická spolupráca medzi OVM, akadémiou či výskumno-vývojovými inštitúciami a súkromnou sférou.
- Existuje riziko rýchlej a nekontrolovanej automatizácie či robotizácie a straty nízkoprofilových pracovných miest. Podľa aktuálnych údajov Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj („Organization for Economic Cooperation and Development“, OECD) bude až 34,6% pracovných miest na Slovensku v budúcnosti ohrozených automatizáciou [437].
- Digitalizácia MSP zaostáva za priemerom EÚ. Nižšia ako priemer EÚ je úroveň využívania cloudu (14% oproti 18%) a analýzy veľkých dát (9% oproti 12%). Menej ako pätina MSP hlási vysokú úroveň digitalizácie podnikových procesov. V štvrtej dimenzii Indexu digitálnej ekonomiky a spoločnosti („The Digital Economy and Society Index“, DESI) sa hodnotenie Slovenska v roku 2020 zhoršilo oproti roku 2019 a Slovensko je v rámci EÚ až na 21. mieste.
- Európska únia ako celok, a tým pádom aj Slovensko, zaostáva voči technologicky vyspelejším krajinám a s tým je spojená následná závislosť na dodávkach kľúčových technológií z iných krajín. Z tohto dôvodu podniky, ako aj celý priemysel strácajú svoju konkurencieschopnosť. Chýba postavenie Slovenska ako lídra v sektoroch digitálnej ekonomiky, ktorá by priťahovala zahraničné investície a inovatívne projekty. V rámci Svetového hodnotenia digitálnej konkurencieschopnosti („World Digital Competitiveness Ranking“, IMD) [438] sa Slovensko v roku 2020 umiestnilo na 50. mieste z meraných 63 krajín. Toto umiestnenie predstavuje prepad o tri miesta oproti predošlému roku a z členských krajín EÚ je na tom horšie len Chorvátsko.
- Súčasná legislatíva obsahuje mnohé bariéry, ktoré bránia v celom rozsahu rozvíjať digitálnu ekonomiku. To je, napríklad, administratívne zaťaženie (ktoré je spojené okrem veľkej časovej náročnosti aj s finančnými nákladmi MSP), komplikovanosť existujúcej legislatívy a neprehľadnosť zákonov (napríklad pri odpisoch pri zavádzaní nových softvérových riešení, nových inovatívnych strojov a technológií či daňovej podpory aplikovaného výskumu realizovaného v podnikoch), regulácia prístupu k financovaniu (napríklad obmedzené cezhraničné investovanie alebo relatívne malá možnosť kapitalizácie slovenských MSP). Existujúce legislatívne nástroje nedostatočne podporujú integráciu digitálnych technológií vo všetkých odvetviach hospodárstva a zároveň tiež obmedzujú vytváranie nových podnikateľských modelov vrátane ekonomiky platforiem či zdieľanej ekonomiky s využitím digitálnych nástrojov. Pri posudzovaní legislatívnych a nelegislatívnych materiálov momentálne tiež úplne absentuje posudzovanie vplyvov na digitalizáciu ekonomiky a spoločnosti a chýba k tomu potrebná metodika. Do prípravy legislatívy a jej posudzovania nie je zapojená ani odborná verejnosť.
- Slabá úroveň zapájania sa slovenských subjektov do európskych projektov v oblasti digitalizácie. Slovenské subjekty sa nedostatočne zapájali do priamo riadených programov EÚ, ako napríklad Horizont 2020 alebo Nástroj pre prepojenie Európy (CEF) v období 2014-2020.
- Nedostatok pracovnej sily s pokročilými digitálnymi zručnosťami. Diskusie s odbornou verejnosťou, štúdie národných stratégií a medzinárodné správy ukazujú, že slovenské spoločnosti a verejnú správu dlhodobo trápi nedostatok pracovnej sily s pokročilými digitálnymi zručnosťami, s dostatkom skúseností s využívaním technológií, resp. s dostatočným technickým vzdelaním. Podľa aktuálneho indexu DESI za rok 2020 je podiel obyvateľov Slovenska s viac ako základnými digitálnymi zručnosťami iba 27%, čo je najlepšie skóre v regióne Vyšehradskej štvorky, ale stále nedosahuje priemer EÚ (33%). Podiel odborníkov na oblasť informačných a komunikačných technológií (IKT) z celkového počtu zamestnancov narástol na 3,2%, ale stále nedosahuje priemer EÚ (3,9%). Slovensko je jednou z krajín EÚ s najnižším podielom odborníčok na IKT – len 0,9% v porovnaní s priemerom EÚ 1,4%. Podiel absolventov v odbore

[437] *Čo sa stalo s pracovnými miestami s vysokým rizikom automatizácie? (What happened to jobs at high risk of automation?)* https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/10bc97f4-en.pdf?expires=1616002995&id=id&accname=guest&checksum=EF7E10BBA9A9C14062B673A4907A676C

[438] *Svetové hodnotenie digitálnej konkurencieschopnosti („World Digital Competitiveness Ranking“, IMD)* https://www.imd.org/wcc/world-competitiveness-center-rankings/world-digital-competitiveness-rankings-2020/

IKT pomaly rastie (3,3%), ale stále nedosahuje priemer EÚ (3,6%)[439]. Podiel mužských vysokoškolských absolventov v oblasti informačných a komunikačných technológií, vedy, inžinierstva a matematiky (STEM) je nízky (6,7%), podiel ženských absolventiek týchto odborov je len 0,6%. Slovenské a európske štatistiky tiež potvrdzujú, že Slovensko čelí odlivu talentovaných STEM odborníčok a odborníkov, ktorí odchádzajú za štúdiom do zahraničia, po ktorého absolvovaní zostávajú v zahraničí, resp. odchádzajú do zahraničia po absolvovaní štúdia na Slovensku. Únik talentu vo všeobecnosti predstavuje veľkú hrozbu pre Slovensko a jeho budúcnosť.

Digitálne zručnosti

- Rozvoj digitálnych zručností nie je v súčasnosti strategicky podchytený a je rozdelený medzi viacero zodpovedných subjektov (Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR (MPSVaR SR), Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR (MŠVVaŠ SR) a MIRRI SR). Nie je definovaný zodpovedný orgán, jednotný postup ani ciele v oblasti rozvoja digitálnych zručností.
- Úroveň digitálnych zručností je aj z tohto dôvodu nízka: v roku 2019 bol podiel obyvateľstva (vo veku 16 až 74 rokov) s minimálne základnými digitálnymi zručnosťami 54% a vyššími než základnými digitálnymi zručnosťami 27%. Priemer EÚ27 bol na úrovni 58%, resp. 33%.
- Na Slovensku nie je vytvorený systém na rozvoj digitálnych zručností financovaný z verejných zdrojov. Len 2% občanov preto nadobudli digitálne zručnosti prostredníctvom verejných programov vzdelávania v tejto oblasti. Vzdelávanie a rozvoj digitálnych zručností je postavené na vzdelávaní v rámci zamestnania, resp. na vzdelávaní hradenom zamestnávateľom
- Nedostupnosť verejne financovaných vzdelávacích programov je bariérou pre rozvoj digitálnych zručností hlavne pre občanov, ktorí nie sú v zamestnaneckom pomere – špecificky ide o skupinu ľudí v dôchodkovom veku.
- Podiel osôb vo vekovej skupine 65 – 74 rokov s aspoň základnými digitálnymi zručnosťami je aj z tohto dôvodu len 11%, pričom priemer EÚ v rovnakej vekovej skupine je 24%. Seniori tiež častejšie čelia bariére s ohľadom na dostupnosť technológií nielen na rozvoj digitálnych zručností, ale na celkové využívanie digitálnych nástrojov. Len 39% seniorov použilo počítač (o 10 p. b. menej ako priemer EÚ), podľa Indikátorov chudoby a sociálneho vylúčenia („The European Union Statistics on Income and Living Conditions“, EU-SILC) si až každá desiata domácnosť tvorená osobou staršou ako 65 rokov na Slovensku nemôže dovoliť počítač, čo je dvojnásobný podiel oproti priemeru EÚ.

2.2 Ciele

Podľa odporúčaní pre Slovensko je potrebné investovať do digitálnej infraštruktúry a využívania širokopásmového pripojenia, ako aj do pokrytia 5G sieťami. Je taktiež potrebné zvýšiť kvalitu verejných služieb, zjednodušiť procesy a využívať jednotné kontaktné miesta pre prístup k službám štátu. Účinnosť verejných inštitúcií môže zlepšiť ďalšia digitalizácia, lepšia koordinácia a plánovanie digitálnej infraštruktúry, ako aj vývoj softvéru. Je taktiež potrebné zvýšenie inovačnej kapacity podnikov, najmä MSP, ktoré by sa dosiahlo riešením problému roztriešteného riadenia výskumného a inovačného ekosystému.

Ciele v oblasti eGovernmentu

Digitálna platforma pre tvorbu prioritných životných situácií (ŽS):

- Spoločné moduly („backend“) – sú IS pre spoločné biznis bloky najmä v rámci nasledujúcich oblastí: podpora výkonu agendy, podpora výkonu organizácie, správa a rozvoj verejnej správy, poskytovanie referenčných údajov. Spoločné moduly v súčasnosti sú: modul elektronických schránok, autentifikačný modul, platobný modul, modul centrálnej elektronickej podateľne, modul elektronických formulárov, modul elektronického doručovania, notifikačný modul, modul dlhodobého uchovávania[440].

[439] *Index digitálnej ekonomiky a spoločnosti (DESI) 2020, Slovensko („The Digital Economy and Society Index“, DESI)* https://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=66957

[440] § 10 Zákona č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente) https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2013/305/20180401.

- Modul procesnej integrácie a integrácie údajov („middleware“) – rieši prepojenie a vzájomnú interoperabilitu IS verejnej správy SR a EÚ administratívy na úrovni aplikačnej a dátovej integrácie, a zabezpečuje služby orchestrácie najmä pre ŽS a vnútorné procesy verejnej správy.
- Moduly prístupových miest („frontend“) – predstavujú komponenty, ktoré riešia interakciu s používateľmi (občanmi, podnikateľmi, zamestnancami verejnej správy a IS) cez prístupové miesta[441] a rôzne kanály ako web, mobil, listina či fyzická prítomnosť.

Digitálna platforma pre využívanie IT zdrojov

- Jedným z nástrojov dosiahnutia lepšieho IT je jeho riadenie nákupu zdrojov. IT aktíva majú byť zaobstarávané s dôrazom na čo najefektívnejšie vynakladanie finančných prostriedkov. Riadenie centrálneho verejného obstarávania IT je prierezovou témou, ktorá je súčasťou riadenia zdrojov a predstavuje zásadný element pre oblasť „lepšie služby“, „digitálna transformácia“ ako aj riadenie („governance“) IT“. Účelom riadenia centrálneho verejného obstarávania IT nie sú procesné aspekty verejného obstarávania ani zmena procesov v rámci kompetencie Úradu pre verejné obstarávanie. V rámci centralizácie nákupu IT zdrojov hovoríme o koncepte so stanoveným rozsahom počtu človekohodín/človekodní v určitom časovom intervale („time and material“) a nákupu cloudových služieb.
- Vládny cloud: tento koncept začal rozvojom dvoch hlavných dátových centier, ktoré tvoria základ vládneho cloudového riešenia a ktoré sú medzi sebou prepojené pre účely zálohovania a následnej možnej obnovy, tzv. havarijný plán („disaster recovery“) (redundancia). Pôvodne poskytoval služby v „privátnej časti“ vládneho cloudu. Následne sa tento koncept rozšíril o časť „komunitného cloudu“ tým, že sa partnerom vládneho cloudu stalo Datacentrum elektronizácie územnej samosprávy (DEÚS) pre účely poskytovania cloudových služieb infraštruktúra ako služba („Infrastructure as a Service”, IaaS), platforma ako služba („Platform as a Service”, PaaS) a softvér ako služba („Software as a Service”, SaaS) pre subjekty miestnej územnej samosprávy. Ďalším krokom pre rozvoj cloudových služieb je rozširovanie portfólia služieb o verejnú časť. Pridávanie nových služieb je riadené metodikou zaradenia cloudovej služby do katalógu služieb vládneho cloudu. Základom tejto metodiky je vytvorenie sady parametrov, ktoré overia vyzretosť cloudovej služby predtým, ako sa služba začne vo verejnom prostredí využívať. Metodika overuje okrem základných technických a bezpečnostných parametrov aj vyspelosť dodávateľa a jeho procesov pri prevádzkovaní služby. Verejný cloud, teda rozšírenie vládneho cloudu na hybridnú verziu[442], sa po roku 2021 stane zásadnou prioritou pre napĺňanie vízie čo najširšieho portfólia a kvality služieb vládneho cloudu, ktoré budú sprístupnené všetkým odberateľom cloudových služieb. Štátna správa a samospráva bude mať k dispozícii široké spektrum cloudových služieb, ktoré bude vedieť využívať na špecifické potreby vybavovanej agendy v meniacom sa prostredí.
- Zlepšenie prístupu seniorov k digitálnym službám štátu, zdokonalenie ich digitálnych zručnosti, ako aj odstránenie bariér sociálnej inklúzie pomocou moderných aplikácií je tiež jedným z cieľov rozšírenia digitálnej platformy.

Ciele v oblasti kybernetickej bezpečnosti (informačné technológie vo verejnej správe, (ITVS)

- Zaistenie potrebnej úrovne KIB vo verejnej správe vytváraním legislatívnych podmienok, pri vydávaní a aktualizovaní štandardov pre informačné systémy verejnej správy, najmä v súlade s § 24 ods. (1), písm. a), b) a j) zákona č. 95/2019 Z. z. o informačných technológiách vo verejnej správe a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Kontinuita v prebiehajúcich projektoch v oblasti vybudovania systému včasnej reakcie v prostredí verejnej správy s integráciou nových technických a technologických riešení do infraštruktúry ochrany kybernetického priestoru v súlade s výstupmi z už zrealizovaných projektov Operačného programu Integrovaná infraštruktúra (OPII). V rámci aktuálne prebiehajúceho projektu OPII v oblasti riadenia kybernetických bezpečnostných incidentov je pripravované Dohľadové centrum bezpečnostných incidentov („security operational centre“, SOC) súčasťou vládnej jednotky pre riešenie počítačových incidentov v

[441] § 5 až 9 Zákona č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente) https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2013/305/20180401

[442] Hybridný cloud predstavuje kompozitné využitie cloudových služieb dvoch alebo viacerých typov cloud computingu, pričom využívané cloudové služby sú naďalej podporované jednotlivými infraštruktúrnymi prostriedkami daných typov cloud computingu, ale ako také sú vzájomne spojené štandardizovanými alebo proprietárnymi technológiami, ktoré umožňujú prenositeľnosť údajov a aplikácií.

Slovenskej republike (CSIRT.SK). V rámci plánovanej realizácie projektov plánu obnovy bude predmetná oblasť súčasťou prepojenia na úrovni verejnej správy so systémami včasnej reakcie.

- Prijatie cieľov Akčného plánu Národnej stratégie kybernetickej bezpečnosti tak, aby sa postupne reagovalo na úlohy, ktoré z nej vyplynú. Národná stratégia kybernetickej bezpečnosti Slovenskej republiky na roky 2021-2025 a Akčný plán k Národnej stratégii kybernetickej bezpečnosti na roky 2021-2025 sú základným pilierom kybernetickej bezpečnosti v Slovenskej republike pre všetky sektory hospodárstva (kontext naplnenia cieľov: kľúčovým prvkom formovania digitálnej budúcnosti Európy, Plánu obnovy pre Európu a Stratégie EÚ pre bezpečnostnú úniu je Stratégia kybernetickej bezpečnosti EÚ JOIN(2020) 18 - posilniť kolektívnu odolnosť Európy proti kybernetickým hrozbám a pomôcť zabezpečiť, aby všetci občania a podniky mohli v plnej miere využívať dôveryhodné a spoľahlivé digitálne služby a nástroje. Je identifikovaná potreba budovania operačnej kapacity kľúčových sektorov hospodárstva na prevenciu, odrádzanie a reakciu voči kybernetickým útokom.). Paralelný kontext: strategický dokument Formovanie digitálnej budúcnosti Európy COM(2020) 67. V dlhodobom plánovaní oblasti kybernetickej bezpečnosti je v rámci ďalších pripravovaných operačných programov a foriem financovania z prostriedkov EÚ potrebné smerovať reformy a investície pre doménu kybernetickej bezpečnosti v celej svojej komplexnosti tak, aby sa orientovali a sústredili na celé hospodárstvo a spoločnosť (a teda nielen na sektor Verejnej správy, podsektor Informačné systémy verejnej správy). V tomto kontexte plánujeme spracovať podklady pre podporu rozvoja kybernetickej bezpečnosti v špecifickom cieli Využívanie výhod digitalizácie pre občanov, podniky a vlády v rámci Cieľa 1: INTELIGENTNEJŠIA EURÓPA – inovatívna a inteligentná transformácia hospodárstva v Partnerskej dohode 2021 – 2027 / OP Slovensko. Tento krok umožní naplniť vyššie uvedené európske stratégie v rámci vecných prvkov potrebných reforiem (budovanie operačnej kapacity kľúčových sektorov hospodárstva na prevenciu, odrádzanie a reakciu voči kybernetickým útokom – aj zo skúseností počas krízy COVID-19 (ochrana nemocníc, zdravotníckych centier, resp. infraštruktúry.))
- Aktívny prístup k riešeniu bezpečnostných problémov KIB verejnej správy prostredníctvom aktivít CSIRT.SK. Zvyšovanie odbornej kompetencie prevádzkovateľov ITVS ako aj bezpečnostného povedomia používateľov ITVS.
- Realizácia komplexných pravidelných bezpečnostných auditov, hodnotení zraniteľností, ako aj penetračných testovaní ako základnej súčasti KIB.
- Príprava štandardizovaných šablón a vzorov dokumentácie bezpečnosti ITVS, návodov a školiacich materiálov pre správcov ITVS.
- Využívanie kvalitných riešení založených na otvorených zdrojových kódoch ("open source") s možným zámerom prispievania k ďalšiemu rozvoju týchto zdrojov.
- Zlepšenie priestorovej a procesnej roviny kritickej infraštruktúry v prostredí verejnej správy.
- Skvalitnenie procesu návrhu a dizajnu, obstarávania, implementácie a prevádzky ISVS tak, aby boli odolné voči hrozbám v kybernetickom priestore.

Ciele v oblasti digitálnej ekonomiky

- Vybudovanie funkčnej štruktúry a procesov riadenia digitálnej transformácie ekonomiky a spoločnosti, tzv. model riadenia („governance"). Je potrebné posilniť postavenie a právomoci Rady vlády SR pre digitalizáciu verejnej správy a jednotný digitálny trh. Rada bude na politickej úrovni monitorovať plnenie reforiem a investícií v oblasti digitálnej ekonomiky. V rámci Sekcie digitálnej agendy MIRRI SR sa zriadi tzv. implementačná jednotka, ktorá bude manažérsky zodpovedať za realizáciu reformy a investícií a bude tiež slúžiť ako sekretariát Rady. Do procesu implementácie plánu obnovy bude vstupovať aj pracovná skupina pre digitálnu transformáciu SR, ktorá sprostredkuje lepšiu medzirezortnú koordináciu ako aj zapojenie odbornej verejnosti do realizácie plánov.

Vytvoriť funkčný a udržateľný ekosystém na podporu a rozvoj digitálnej ekonomiky Slovenska

- Je potrebné vytvoriť inštitucionálne zázemie pre efektívnejšiu spoluprácu subjektov verejnej, akademickej a podnikovej oblasti, ktoré vychádza aj z dobrej praxe a inovačného modelu trojitej špirály – interakcií medzi akademickou obcou, priemyslom a vládou („model triple helix").
- Vytvorené kompetenčné centrá budú okrem podpory spolupráce na národnej úrovni spolupracovať aj s partnermi v rámci EÚ, pričom spoločnými aktivitami prispejú k napĺňaniu kľúčového cieľa EÚ, ktorým je budovanie strategickej autonómie. Toto investičné opatrenie je v súlade s jednou z hlavných iniciatív („flagship initiatives") „rozširujme sa" („scale-up").Zároveň budú podporené konkrétne digitálne

technológie, ktorých výber bude v súlade s prioritami EÚ a rozpracovanosťou projektov na národnej úrovni. Ide napríklad o kapacity v oblasti vysokovýkonných výpočtov, technológie decentralizovaného záznamu, kvantovú infraštruktúru, či nástroje umelej inteligencie, ktoré podporia rozvoj najmä v komerčnej a akademickej sfére.

Skvalitnenie legislatívy s dopadom na digitálnu ekonomiku - bude zavedené posudzovanie vplyvov legislatívnych a nelegislatívnych návrhov na digitalizáciu ekonomiky a spoločnosti (Posudzovanie vplyvov na digitalizáciu („Digital Impact Assessment", DIA).

- Na tento účel bude aktualizovaná súčasná Jednotná metodika na posudzovanie vybraných vplyvov.
- Posudzovanie vplyvov na digitálnu ekonomiku bude napĺňať aj strategický cieľ Stratégie lepšej regulácie (RIA 2020), ktorá je v gescii MH SR a je v súlade s odporúčaniami Rady k národnému programu reforiem Slovenska za rok 2019 (CSR 2019).

Zvýšiť úroveň digitalizácie priemyslu, a to najmä MSP

- Podpora v tejto oblasti bude zameraná na digitalizáciu priemyselnej výroby a služieb vrátane MSP s cieľom zvýšenia ich efektivity a konkurencieschopnosti v rámci jednotného digitálneho trhu, ako aj zavedenia energeticky a environmentálne efektívnej výroby a poskytovania služieb. Je potrebné definovať iniciatívy, opatrenia a projekty na rozbehnutie digitálnej ekonomiky s cieľom zvýšiť doménový rast HDP a následne podporiť zvyšovanie digitálnej výkonnosti verejnej správy, ekonomiky a spoločnosti pomocou vypracovania návrhov a opatrení zameraných na rast hospodárstva s využitím digitálnych technológií. Kľúčovým nástrojom v tejto oblasti budú európske centrá digitálnych inovácií a (lokálne) centrá digitálnych inovácií, ktoré budú poskytovať celý rad služieb pre MSP. Ich činnosť je bližšie opísaná v popise investície. Ďalšie aktivity budú financované aj zo zdrojov nového programového obdobia.

Od súdržnosti k excelentnosti („From Cohesion to Excellence"): zvýšenie participácie slovenských subjektov v európskych projektoch

- Cieľom je podporiť navýšenie počtu slovenských žiadateľov a prijímateľov grantov v rámci priamo riadených programov EÚ, predovšetkým Digitálna Európa (DIGITAL), Nástroj na prepájanie Európy (CEF) a Horizont Európa, a to najmä zvýšením počtu podaných projektov s účasťou slovenských inštitúcií v porovnaní so súčasným stavom. Zámerom je tiež priamo podporiť projekty, ktoré získajú od Európskej komisie status pečať excelentnosti („Seal of Excellence").
- Investície zo strany štátu budú smerovať do cielených stimulov a dotácií na dofinancovanie projektov s nadnárodným presahom. Kľúčové bude podporiť vybudovanie dostatočných kapacít slovenských subjektov (infraštruktúra aj ľudské zdroje) a poskytnúť im súčinnosť a asistenciu v procese žiadosti o projekty tak, aby sa mohli úspešne zapojiť do konzorcií tretích strán, resp. stať sa lídrami vytvorených konzorcií. Účasť v európskych projektoch zabezpečí realizáciu popredného výskumu a vývoja na Slovensku, čo prispeje k udržaniu najväčších talentov doma a tiež zabezpečí prilákanie talentov zo zahraničia. Zároveň sa týmto opatrením prispieva k realizácii CSR 2019 (konštatovanie č. 16).

Zvýšenie úrovne digitálnych zručností zamestnancov

- Rozvoju digitálnych zručností a kompetencií zamestnancov MSP sa budú venovať vo svojich činnostiach centrá digitálnych inovácií (CDI) a európske centrá digitálnych inovácií (ECDI). Tento komponent sa výzvami v oblasti budovania digitálnych zručností zaoberá len čiastočne. Na ďalšiu podporu digitálnych zručností, čo je jedným z odporúčaní CSR 2020, sa budú hľadať dodatočné zdroje v rámci štátneho rozpočtu, ako aj v rámci nového programového obdobia 2021-2027.

Ciele v oblasti digitálnych zručností

- Vytvoriť stratégiu rozvoja digitálnych zručností, ktorá definuje úlohy a zodpovednosti aktérov zodpovedných za rozvoj digitálnych zručností
- Formulovať v oblasti digitálnych zručností ciele, ktoré budú definované a napĺňané bez ohľadu na jednotlivé rezorty
- Vytvoriť IT nástroj na testovanie úrovne digitálnych zručností a na ich rozvoj. Nástroj bude financovaný zo zdrojov EŠIF

- V rámci podpory najviac znevýhodnenej skupiny, t.j. skupiny seniorov, zaviesť systém školení, ktoré budú zamerané na rozvoj digitálnych zručností seniorov
- Na zníženie vstupnej bariéry distribuovať seniorom prispôsobené tablety s vybranými aplikáciami, ktoré im umožnia využívanie digitálnych nástrojov.

2.3 Kontext v národnej stratégii

Predložený komponent je v súlade s viacerými národnými strategickými dokumentmi, ktoré priamo nadväzujú na strategické ciele a priority Európskej komisie (EK) v oblastiach reforiem a investícií definovaných v tomto komponente. Návrhy reforiem a investícií, ich ciele a prínosy sú v súlade s nasledujúcimi dokumentmi:

- Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030,
- Národný program reforiem SR,
- Národná koncepcia informatizácie verejnej správy,
- Revízia výdavkov na informatizáciu 2.0,
- Stratégia digitálnej transformácie Slovenska 2030 a Akčný plán digitálnej transformácie Slovenska na roky 2019 – 2022,
- Stratégia a akčný plán na zlepšenie postavenia SR v indexe DESI do roku 2025,
- Národný plán širokopásmového pripojenia a Podpora rozvoja sietí 5G na Slovensku na roky 2020 – 2025.

3 Popis investícií a reforiem v tomto komponente

3.1 eGovernment – digitálne služby štátu

3.1.1 Reforma č. 1: Budovanie prioritných životných situácií

Výzvy

- Využitie elektronických služieb štátu je nízke. Na centrálnu integračnú platformu elektronických služieb štátu sa v roku 2020 prihlásilo len 280 tisíc unikátnych používateľov. Počet fyzických osôb, ktoré sa rozhodli aktivovať si elektronickú schránku na doručovanie úradných dokumentov, je len 150 tis. Bez aktivovanej elektronickej schránky nie je plnohodnotná elektronická komunikácia so štátom možná.
- Ústredné orgány štátnej správy a samospráva prevádzkujú spolu viac ako 3 000 koncových služieb, pričom ich kvalita a vzhľad sa líšia. Prípadné úpravy služieb sa dejú nekoordinovane, pričom absentuje pohľad na služby z perspektívy občana, ktorý potrebuje vyriešiť konkrétnu životnú situáciu. Na vyriešenie jednej životnej situácie tak občan musí prejsť službami, ku ktorým sa pristupuje z iných portálov/kontaktných miest, majú rozdielnu kvalitu a vzhľad.
- Pre úspešné ukončenie elektronického podania sú bežne vyžadované aj informácie a dokumenty, ktoré už štát vlastní. Povinnosť predkladať papierové výpisy postupne odstraňuje tzv. zákon proti byrokracii, nejde však o procesnú optimalizáciu, ale o nahradenie činnosti občana činnosťou úradníka.
- Za finálnu kvalitu a dizajn služieb je zodpovedný každý poskytovateľ. Chýba legislatívny nástroj, ktorý by definoval garanta kvality poskytovaných služieb na centrálnej úrovni.
- Definovanie prioritných životných situácií, ako aj namapovanie jednotlivých služieb a vytvorenie investičného plánu na realizáciu prioritných životných situácií, sú nutným predpokladom zlepšenia elektronických služieb štátu a počtu používateľov elektronických služieb. Zavedením legislatívneho nástroja bude definovaná jasná zodpovednosť za úpravu a finálny dizajn životných situácií.
- Pri definovaní životných situácií bude potrebné myslieť aj na marginalizované skupiny, ktorých digitálne zručnosti bývajú obmedzené, a voliť takú implementáciu (najmä z hľadiska užívateľskej skúsenosti a distribučných kanálov), ktorá vyhovuje digitálnym zručnostiam daných skupín. Týka sa to o. i. komunity seniorov, ktorí majú určité typické interakcie so štátom a tieto je potrebné sprostredkovať v čo najjednoduchšej forme aj s využitím špeciálnych nástrojov ako napr. Senior tabletov (Investícia 3.5.2).

Ciele

- Vytvorenie a schválenie investičného plánu prioritných životných situácií, ktoré budú rýchlo, jednoducho a na akomkoľvek zariadení dostupné pre občana a podnikateľa na jednom mieste.
- Zavedenie balíka legislatívnych zmien, ktorými dosiahneme budovanie nových digitálnych služieb štátu postavených na jednotnom dizajne a založených na potrebách zákazníkov. Vďaka týmto službám nebudú musieť ovládať agendy úradov, komplikované zákonné postupy a vypĺňať údaje, ktoré už štát eviduje.

Implementácia

- Investičný plán bude obsahovať prioritné životné situácie, opis súčasného a budúceho stavu procesov a zoznam investičných akcií, ktoré je nutné zrealizovať na úradoch a v informačných systémoch, a tiež pre nasadenie 16 životných situácií. Prioritné životné situácie budú vytvorené podľa zoznamu okruhov životných situácií sledovaných v Hodnotení elektronizácie verejnej správy („eGOV benchmark") a tiež zoznamu okruhov životných situácií uvedených v požiadavkách na cezhraničnú dostupnosť v jednotnej digitálnej bráne („Single Digital Gateway", SDG). Vypracované životné situácie budú obsahovať analyzované procesy, ako aj určené začiatočné a koncové udalosti. Naviac budú identifikované nedostatky elektronických služieb z pohľadu požiadaviek používateľa.
- Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR ako autorita zodpovedná za centrálne riadenie informatizácie predloží sadu legislatívnych, organizačných a procesných zmien, ktorými zavedie centralizovaný postup pre dizajn služieb a návodov. Autorita riadi, validuje a tiež koordinuje tvorbu a zmeny služieb v kontexte životných situácií, pričom dbá na zohľadnenie potrieb používateľa a dosahovanie nadrezortnej spolupráce.
- Reforma je v súlade s CSR 2020, ktoré odporúčajú Slovensku znížiť administratívnu záťaž a zjednodušiť postupy spolu s vytvorením jednotného kontaktného miesta pre komunikáciu s verejnou správou.

Prekážky a stratégie na ich prekonanie

- Prekážkou pre zrealizovanie reforiem v oblasti lepších služieb je súčasný proces tvorby digitálnych služieb. Ministerstvá a úrady modelujú služby bez dohľadu a finálneho schválenia centrálnou autoritou, ktorou je Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR. Z tohto dôvodu bude nutné zrealizovať legislatívne zmeny v tejto oblasti a posilniť kompetenciu centrálnej autority, prostredníctvom ktorej reformujeme súčasný proces tvorby digitálnych služieb, ktoré nereflektujú paradigmu životných situácií.

Adresát

- Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, orgán vedenia a garant eGOV služieb
- Ministerstvo vnútra SR, garant procesov verejnej správy

Časový rozvrh

- Q2 2021 – Q2 2022

3.1.2 Reforma č. 2: Centrálny manažment IT zdrojov

Výzvy

- Výdavky na štátne IT rastú, pričom priemerná rozpočtovaná výška výdavkov na roky 2020-2022 je o 44% vyššia ako priemerné výdavky v rokoch 2016-2019 a prevádzkové výdavky sa v období 2016-2019 zvýšili o 63%.
- Nástroje na zefektívnenie výdavkov sú nedostatočné a nedôsledne využívané. Napriek platnej centrálnej zmluve sa vybrané licenčné produkty nakupujú aj prostredníctvom individuálnych zmlúv za ceny o 30% vyššie, ako sú ceny podľa uzatvorenej centrálnej zmluvy.
- Organizácie štátu taktiež individuálne nakupujú a prevádzkujú hardvér vo vlastných dátových centrách, pričom podľa doterajších skúseností je možné prevádzkou systémov v zdieľanej infraštruktúre ušetriť 16%

celkových nákladov na vlastníctvo systémov. Nové projekty financované zo zdrojov EÚ budú budované priamo v zdieľanej infraštruktúre, čo vytvára tlak na navýšenie kapacít a na ich efektívne využívanie.
- Nekoordinovaný nákup personálnych kapacít na tvorbu a rozvoj systémov môže viesť k neefektivite nákupu kapacít pre vývoj a prevádzku systémov. Poskytovanie štandardných prevádzkových a podporných služieb je zabezpečované individuálne jednotlivými úradmi. Nie je využitý potenciál ich centralizácie.
- Štát pri prevádzke systémov a zdieľanej infraštruktúry nevyužíva formu dynamického prideľovania kapacít a súvisiaci nákladový model, dôsledkom čoho je neefektívne vynakladanie zdrojov na kapacity, ktoré nie sú plne využívané.

Ciele

- Vybudovanie a nasadenie centrálnej platformy obstarávania disponujúcej IT zdrojmi využiteľnými na skrátenie času a zníženie nákladov pri tvorbe a rozvoji informačných systémov.

Implementácia

- Reformou budú zavedené nástroje a politika pre nový spôsob nákupu a využívania IT komodít, odborných kapacít, využívania cloudových služieb a otvoreného zdrojového kódu. Vďaka tejto platforme podporíme konkurenciu, inovácie a centrálny nákup kumulovaný do tzv. digitálneho trhoviska („digital market place"). Služby budú vopred centrálne obstarané (rámcový kontrakt) a používatelia budú kapacity dynamicky čerpať podľa potreby využitím centrálnej platformy. Zníženie nákladov dosiahneme vďaka zefektívneniu využívania nakúpených kapacít dynamickým prideľovaním a skrátením času vďaka centrálne obstaraným IT zdrojom. V centrálnej platforme budú dostupné aj služby špecializovaných rolí na báze nákupu času pre podporu agilného vývoja vo verejnej správe. Úlohou centrálnej platformy je zjednodušenie digitálnej transformácie poskytnutím potrebných zdrojov v jednoduchom a otvorenom prostredí.
- Zavedenie platformy pozostáva z dvoch krokov. Prvým krokom je vytvorenie katalógu IT zdrojov a podmienok, za ktorých budú v katalógu evidované. Zohľadnená bude bezpečnosť systémov, požiadavky referenčnej architektúry a kvalita služieb a komodít. Druhým krokom je obstarávanie týchto zdrojov Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR tak, aby boli k dispozícií rýchlo v potrebnej kvalite a množstve na zaistenie agilného vývoja a úprav systémov, ako aj nákladovo efektívneho využívania cloudových služieb.
- Platforma bude okrem IT zdrojov poskytovať centrálne miesto vyhodnocovania hodnoty investícií do informačných systémov formou monitorovania nákladov, podaní, transakcií a návratnosti.

Prekážky a stratégie na ich prekonanie

- Prekážkou pre zrealizovanie reforiem v oblasti centrálneho manažmentu IT zdrojov je súčasný spôsob budovania informačných systémov na báze monolitických systémov. Tento stav vedie k duplicitným riešeniam voči už zrealizovaným komponentom, k nákupu IT komodít, ktorých využitie často nie je efektívne, pričom v konečnom dôsledku dochádza k odklonu od cieľov informatizácie. Stratégia vytvára podmienky pre lepší nákup a využívanie IT zdrojov. Dôležitým komponentom stratégie je dostatočná kapacita centrálnej autority – Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR monitorovať, vyhodnocovať a kontrolovať nákup, a tiež efektívne využívať IT zdroje. Schvaľovanie IT výdavkov zabezpečí dosiahnutie reformy centrálneho manažmentu IT zdrojov.

Adresát

- MIRRI SR

Časový rozvrh

Q1 2021 – Q4 2023

3.1.3 Investícia č. 1: Lepšie služby pre občanov a podnikateľov

Výzvy

- Orgány, ktoré zabezpečujú výkon verejnej moci, sú definované zákonom č. 305/2013 Z. z. o eGovernmente. Ide o štátne orgány, obce a mestá, verejnoprávne inštitúcie (školy, zdravotné poisťovne, Sociálna poisťovňa) a niektoré fyzické osoby (napr. notári). Orgánov verejnej moci, ktoré komunikujú s občanom elektronicky je podľa legislatívy viac ako 7 tisíc.
- Na vybavenie jednej životnej situácie občan bežne potrebuje využívať služby viacerých poskytovateľov (napr. ministerstvo, obec / mesto a zdravotná poisťovňa), tieto služby ale musí vybaviť jednotlivo cez viaceré prístupové miesta, ktoré poskytujú rozdielny dizajn, kvalitu a navigáciu.
- Centrálne spoločné moduly eGovernmentu vybudované zo zdrojov Operačného programu informatizácia spoločnosti (OPIS) 2007-2013 neumožňujú prechod na novú paradigmu riešenia životných situácií. Komponenty nereflektujú moderný prístup tvorby integrácií (dlhý čas na pripojenie novej služby, nedostatočná škálovateľnosť služieb) a budovania nových služieb.
- Na zlepšenie služieb a ich spájanie do kompaktných celkov (životných situácií, ktoré umožnia jednoduchú cestu občanov za vybavením konkrétnej životnej situácie, je potrebná modernizácia spoločných modulov (pre tvorbu digitálnych služieb, uchovávanie rozhodnutí, výmenu údajov, riadenie osobných údajov, správu stavu podania, úhrady), pričom je rovnako potrebné zaviesť centrálne webové prístupové miesto k digitálnym službám štátu, optimalizované aj pre mobilné zariadenia.
-

Ciele

- Nasadenie eGovernment riešenia 16 komplexných prioritných životných situácií pre občanov a podnikateľov EÚ.
- Poskytnutie platformy IT nástrojov nevyhnutných pre budovanie a poskytovanie zrozumiteľných a používateľsky prívetivých digitálnych služieb do ucelených životných situácií.

Povaha, typ a veľkosť investície

- Investície budú realizované formou dopytovo orientovaných projektov, prostredníctvom ktorých zaistíme komplexné riešenie životných situácií s najväčším benefitom pre občana a podnikateľa. Veľkosť investície na jednu životnú situáciu sa pohybuje v priemere vo výške 1,7 mil. eur.
- Synergický efekt medzi digitálnou transformáciou agend a lepšími službami pre občana a podnikateľa bude zabezpečený koncentráciou investícií na úrady, agendy a informačné systémy, ktoré budú identifikované v zozname prioritných životných situácií.

Implementácia

- Nasadenie eGovernment riešenia životných situácií, ktoré budú adresovať jednotný prístup k vyhľadávaniu služieb a jednotné miesto pre realizáciu služieb, mobilnú verziu, jednotný dizajn, dostatočnú navigáciu, plynulý prechod v životnej situácii, prístup k prehľadu o stave spracovania podaní, poskytovanie notifikácií o stave spracovania podania a služby a tiež platby online. Predpokladom poskytovania proaktívnych služieb je modernizácia platformy služieb modulov prístupových miest („frontend“), spoločných modulov („backend“) a modulov procesnej integrácie a integrácie údajov („middleware“) na princípoch vývojovej platformy s nízkou mierou kódovania („low code“) konfigurovateľných komponentov, ktoré sú centrálne spravované pre všetkých poskytovateľov služieb verejnej správy. Modernizáciu realizuje skupinou projektov Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR. Úlohou centrálnej platformy je poskytnutie sady nástrojov a služieb, ktoré verejnej správe skrátia čas na vytvorenie životnej situácie v jednoduchom používateľskom prostredí, ktoré garantuje dodržanie technických štandardov a kvality.
- Nasadeniu komplexných životných situácií predchádza vytvorenie tímu manažérov a expertov zodpovedných za definovanie a nasadenie funkčných a technických požiadaviek, ktoré je nevyhnutné realizovať na jednotlivých rezortoch. Agilný tím produktových manažérov, IT analytikov a dizajnérov služieb bude pozostávať z centrálnej jednotky na MIRRI SR a z menších jednotiek na rezortoch poskytujúcich služby

v prioritných životných situáciách. Kapacita týchto realizačných („delivery“) tímov bude posilnená systémom pre získavanie a budovanie odbornosti IT zamestnancov vrátane zvýšenia znalostí a zručností v oblasti riadenia digitalizácie.

- Na základe investičného plánu prioritných životných situácií, ktorý definuje medzeru medzi súčasným stavom a žiadaným stavom vrátane identifikácie služieb, systémov a úradov, budú vyhlásené grantové schémy pre úpravu rozhraní a komponentov existujúcich systémov, dobudovanie chýbajúcich rezortných komponentov a vytvorenie nových orchestrovaných digitálnych služieb. Ich súčasťou bude tiež integrácia údajov a orchestrácia služieb cez platformu centrálnych spoločných modulov („backend“), modulov procesnej integrácie a integrácia údajov („middleware“) komponentov poskytovaných Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR.
- Samostatnú skupinu projektov tvoria granty na zavedenie otvorených aplikačných programových rozhraní a otvorených údajov, ktorých cieľom je sprístupnenie vrstvy dostupnej tretím stranám, ako sú veľké, malé a stredné podniky a neziskové organizácie. Vrstva bude predstavovať centrálnu manažment platformu aplikačného rozhrania („application programming interface“, API), ktorá umožní vznik nových dodatočných aplikácií a služieb, na ktorých efektívne poskytovanie štát nemá kapacity. Súčasťou grantov bude podpora IT komunity a neziskových organizácií, ktoré aktívne prispievajú k rozvoju eGovernmentu.

Adresát

- Ministerstvá a ostatné ústredné orgány štátnej správy, vrátane právnických osôb v ich zriaďovateľskej alebo zakladateľskej pôsobnosti.
- Veľké mestá a vyššie územné celky, spoločné obecné úrady.
- Sociálna poisťovňa, zdravotné poisťovne, Slovenský pozemkový fond.
- Neziskové organizácie a IT komunita.

Časový rozvrh

Q1 2021 – Q2 2026

3.1.4 Investícia č. 2: Digitálna transformácia poskytovania služieb verejnej správy

Výzvy

- Služby poskytované verejnou správou nie sú organizované z pohľadu občana, ktorý potrebuje vybaviť konkrétnu životnú situáciu, ale z pohľadu orgánu verejnej moci, ktorý službu poskytuje. Dôsledkom sú duplicitné kroky, resp. vyžadovanie informácií aj v prípadoch, že ich už verejná správa dopytovala inde a sú dostupné na inom mieste.
- Elektronizácii služieb nepredchádza dôsledná procesná analýza poskytovania služieb, dochádza preto k duplikovaniu procesných krokov, ktoré by bolo možné z pohľadu občana odstrániť a nahradiť vzájomnou komunikáciou informačných systémov.
- Neefektívna je aj organizácia jednotlivých agend v rámci jednej organizácie, ktoré rovnako neboli digitalizované po vykonaní procesného auditu.
- Optimalizáciu procesov, ktorá bola čiastočne vykonaná, je potrebné dokončiť a zaviesť do praxe jednak prostredníctvom legislatívnych úprav, ako aj úpravou informačných systémov, ktoré realizujú jednotlivé agendy a služby.
- Lokálny prístup k architektúre vytvoril samostatné architektonické sídla, ktoré vedú k duplicitným riešeniam, ako aj k cenovej a časovej neefektivite.

Ciele:

- Skrátenie trvania vybavenia verejných služieb optimalizáciou a automatizáciou procesov využívajúc kapacity centrálnej platformy IT zdrojov.
- Dokončenie digitálnej transformácie (spustenie funkčnej digitálnej verzie) 42 informačných systémov.

Povaha, typ a veľkosť investície:

- Investície budú realizované formou dopytovo-orientovaných projektov, prostredníctvom ktorých zaistíme transformáciu agend, v ktorých je potenciál úspor najväčší či už z dôvodu vysokých prevádzkových nákladov, veľkej chybovosti v procesoch, dlhých lehôt na vybavenie podania a vysokej náročnosti na ľudské zdroje. Veľkosť investície na jednu životnú situáciu sa pohybuje v priemere vo výške 1,7 mil. eur.
- Synergický efekt medzi digitálnou transformáciou agend a lepšími službami pre občana a podnikateľa bude zabezpečený koncentráciou investícií na úrady, agendy a informačné systémy, ktoré budú identifikované v zozname prioritných životných situácií.

Implementácia

- Investície do informačných systémov sa odrazia v kvalite verejných služieb, resp. v celkových nákladoch na ich poskytovanie najmä v agendách a systémoch s potenciálom úspor, či už z dôvodu vysokých prevádzkových nákladov, veľkej chybovosti v procesoch, dlhých lehôt na vybavenie podania alebo vysokej náročnosti na ľudské zdroje. Zvýšenie kvality procesov a zníženie nákladov na procesy bude dosiahnuté ich optimalizáciou až na úrovni zákonov alebo podzákonnej legislatívy, resp. zmenami organizácie činností bez ohľadu na vlastníkov procesov. Optimalizačné opatrenia sa budú zameriavať na eliminácia administratívnych nedostatkov, akými sú nevybavené práce, nadbytok vstupných dokumentov a informácií, chyby dát, chýbajúce informácie, nadprodukcia vo výkone procesov, čiže nepotrebné výstupy a aktivity, ktoré nie sú požadované používateľom, ďalej duplicity a zbytočné kroky procesu, prestoje vo schvaľovacom procese, neefektívne presuny zamestnancov alebo informácií v rámci výkonu procesov, chýbajúca podpora automatizovanej tvorby dokumentov, chýbajúce údaje pre vyhodnotenie výkonnosti, nedostatočná zastupiteľnosť zamestnancov a nejasná legislatíva pre určenie schvaľovateľa. Optimalizácia a automatizácia procesov zodpovedajúca úprave agendových systémov bude prebiehať využitím cloudových služieb (infraštruktúra ako služba („Infrastructure as a Service", IaaS), platforma ako služba („Platform as a Service", PaaS) a softvér ako služba („Software as a Service", SaaS)), opätovným použitím zdrojových kódov vďaka zavedenej povinnosti verejnej softvérovej licencie na otvorený zdrojový kód EÚ (EUPL) od roku 2019 a použitím obstaraných IT komodít poskytovateľov (vendorov) hardvéru (HW) a softvéru (SW). Proces bude prebiehať s ohľadom na ich technické prevedenie – migrácia (rehost) aplikácie, migrácia (rehost) serverov, zmena platformy (replatform), opätovný nákup (repurchase), prepracovanie (refactor). Týmto spôsobom bude podporená aj optimalizácia a konsolidácia dátových centier a komunikačnej infraštruktúry.
- Rozvoj prostredia privátnej časti vládneho cloudu bude prebiehať centrálnym spôsobom tak, aby bol k dispozícií pre vývoj, testovanie a prevádzku IT projektov podporených z plánu obnovy a iných zdrojov.

Adresáti a cieľové skupiny:

- Ministerstvá a ostatné ústredné orgány štátnej správy vrátane právnických osôb v ich zriaďovateľskej alebo zakladateľskej pôsobnosti.
- Veľké mestá a vyššie územné celky, spoločné obecné úrady.
- Sociálna poisťovňa, zdravotné poisťovne, Slovenský pozemkový fond.
- Generálna prokuratúra Slovenskej republiky, Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky, Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, Úrad na ochranu osobných údajov Slovenskej republiky, Úrad pre reguláciu elektronických komunikácií a poštových služieb, Dopravný úrad, Úrad pre reguláciu sieťových odvetví a iný štátny orgán.

Časový rozvrh:

Q1 2021 – Q2 2026

3.2 Konektivita (financovaná z EŠIF)

3.2.1 Reforma č. 3: Konektivita

Výzvy:

V oblasti konektivity je potrebné zabezpečiť:

- implementáciu opatrení a odporúčaní EÚ na zníženie nákladov a zrýchlenie budovania sietí,
- vytvorenie efektívneho a predvídateľného regulačného prostredia, ktoré bude podporovať súkromné investície (odstráni administratívne a regulačné prekážky na ich podporu) a zavedie účinnú cenovú reguláciu pre zdieľanie existujúcej aj novej komunikačnej infraštruktúry, čoho výsledkom bude zrýchlenie budovania infraštruktúry a zníženie nákladov,
- vypracovanie stratégie a určenie strategických princípov a cieľov pre oblasť elektronických komunikačných sietí s veľmi vysokou kapacitou - Národného plánu širokopásmového pripojenia,
- stanovenie pravidiel priorizácie intervenčných oblastí v miestach zlyhania trhu ako aj pravidiel na efektívne budovanie komunikačnej infraštruktúry (minimálne požadované technologické štandardy na infraštruktúru, ekonomicky najvýhodnejšie riešenia, atď.), aby bolo možné naplniť stanovené ciele gigabitovej spoločnosti,
- efektívnu medzirezortnú koordináciu politík pre oblasť elektronických komunikácií, posilnenie odborných kapacít pre výkon činností Kancelárie pre širokopásmové pripojenie („Broadband Competence Office“),
- zabezpečiť v praxi účinný riadiaci mechanizmus riešenia sporov v otázkach prístupu k infraštruktúre a v oblasti konektivity všeobecne,
- zvyšovanie pokrytia pripojením 5G. Zavádzanie technológie 5G prinesie spoločenské a hospodárske výhody v dlhodobom horizonte, avšak je podmienené značnými investíciami do vybudovania infraštruktúry v krátkodobom a strednodobom horizonte.
- pokrytie mestských oblastí a hlavných pozemných dopravných trás neprerušeným pokrytím 5G. Zavádzanie 5G prinesie postupnú zmenu v poskytovaní služieb prostredníctvom mobilného pripojenia s potenciálom na zvýšenie produktivity a rastu ekonomiky.
  - využitie 5G na dopravných koridoroch, ktoré pokryjú viacero módov dopravy (cesta, železnica), zlepší bezpečnosť cestnej premávky a zlepší dopravnú spoľahlivosť tak, aby sa zachovali zdroje a znížili škodlivé emisie. Okrem toho 5G zvýši prepojenosť medzi rôznymi druhmi dopravy. Uľahčí sa tým intermodálne použitie dopravných prostriedkov. V oblasti aplikácií bude podporovať rozvoj 5G sietí, podporí vedecko-výskumné práce na technológii 5G vrátane prípravy na prechod na vyššie generácie tohto systému.
  - Vytvorenie atraktívneho investičného prostredia pre budovanie infraštruktúry s čo najväčším zapojením súkromného kapitálu v súlade s odporúčaním Sady nástrojov konektivity EK („ EC Connectivity Toolbox“)[443].
- Spolupráca Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, Ministerstva dopravy a výstavby SR a Úrad pre reguláciu elektronických komunikácií a poštových služieb (RÚ).

Ciele:

- Vytvorenie prostredia na podporu súkromných investícií do komunikačných sietí.
- Zníženie nákladov a zrýchlenie realizácie jednotlivých projektov.
- Príprava a schválenie stratégie „Národný plán širokopásmového pripojenia“[444]. Príprava pravidiel potrebných pre efektívne budovanie komunikačnej infraštruktúry (stanovenie pravidiel priorizácie oblastí na investície z verejných zdrojov, postupy na identifikovanie ekonomicky najefektívnejších alternatív v jednotlivých oblastiach a zadefinovanie parametrov a požiadaviek na infraštruktúru, ktorá bude podporená prostredníctvom štátnych intervencií v miestach zlyhania trhu, ako aj vyhodnocovanie potrebnosti podpory z verejných zdrojov a výšky nákladov). Pravidlá určí Štúdia uskutočniteľnosti k Národnému plánu širokopásmového pripojenia.

[443] *Sada nástrojov konektivity („The Connectivity Toolbox“)* https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/connectivity-toolbox.

[444] *Národný plán širokopásmového pripojenia* bol schválený vládou SR 17.3.2021 https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/25814/1.

- Reforma politík – efektívna medzirezortná koordinácia politik pre oblasť elektronických komunikácií (MIRRI SR, MDaV SR, RÚ) aj prostredníctvom funkčnej medzirezortnej Kancelárie pre širokopásmové pripojenie („Broadband Competence Office“, BCO (MIRRI SR, RÚ) i s regionálnym zastúpením. BCO bude plniť úlohy súvisiace so zabezpečením plnenia cieľov stanovených v Národnom pláne širokopásmového pripojenia a efektívnosti investícií do širokopásmového pripojenia. Jeho ďalšie úlohy súvisia so získavaním a poskytovaním transparentných informácií o stave širokopásmových prístupových sietí na Slovensku (pre občanov, podniky), s poskytovaním technickej podpory miestnym a regionálnym orgánom, s poskytovaním poradenstva a pomoci občanom a podnikom pri zavádzaní širokopásmového pripojenia, ako aj s podporou odborných znalostí orgánom verejnej moci pri plánovaní, implementácii a monitorovaní projektov širokopásmového pripojenia (aj v súlade s EÚ koordináciou).

Cieľové skupiny:

Subjekty sociálno-ekonomickej interakcie, domácnosti, verejné inštitúcie, telekomunikačné podniky, samosprávy.

Povaha, typ a veľkosť / rozsah reforiem hodnotenej oblasti:

Oblasť konektivity pozostáva z troch reforiem:
1. Účinné vykonávanie odporúčaní na zrýchlenie a zlacnenie budovania sietí
2. Vypracovanie stratégie „Národný plán širokopásmového pripojenia“ a relevantnej štúdie uskutočniteľnosti
3. Reforma politík pre oblasť konektivity

Vyššie uvedené reformy:
- sa sústreďujú na prekonanie výziev uvedených vyššie,
- rozsahovo pokrývajú problematiku kvalitného prepojenia siete v celej krajine a definujú strategický rámec budovania infraštruktúry,
- stanovujú potrebu strategického smerovania krajiny v otázkach konektivity predovšetkým z hľadiska zabezpečenia prístupu ku komunikačnej infraštruktúre, ktorá bude schopná v dlhodobom horizonte naplniť kvalitatívne a kapacitné požiadavky na siete tzv. “gigabitovej spoločnosti” pre všetkých občanov, podnikateľov ako aj inštitúcie verejnej správy a tým aj pre služby verejnej správy,
- sú z hľadiska základnej myšlienky zamerané na dosiahnutie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu, a tiež podnecovanie tvorby pracovných miest,
- vyplývajú z potreby vybudovania modernej a vysokovýkonnej infraštruktúry potrebnej na realizáciu ďalších reforiem a investícií v oblasti digitalizácie krajiny a jej ekonomiky.

Implementácia:

- Predloženie návrhov na efektívnu realizáciu implementovaných predpisov EÚ na zníženie nákladov a zrýchlenie budovania sietí v praxi, v prípade potreby spracovanie návrhov na úpravu legislatívy.
- Definovanie efektívnej symetrickej cenovej regulácie pri veľkoobchodnom prenájme existujúcej fyzickej infraštruktúry a infraštruktúry vybudovanej s podporou verejných zdrojov.
- Schválenie Národného plánu širokopásmového pripojenia[445].
- Schválenie štúdie uskutočniteľnosti k NBP.
- Vytvorenie štruktúr BCO.
- Pre zabezpečenie podpory rozvoja nových technológií 5G a efektívnych investícii do nich zabezpečí RÚ s dostatočným časovým predstihom v závislosti od výsledkov verejnej konzultácie a dopytu trhu pridelenie ďalších frekvencií z frekvenčných pásiem primárne určených pre poskytovanie bezdrôtových širokopásmových elektronických komunikačných služieb novej generácie 5G.
- Ďalšími plánovanými opatreniami na dosiahnutie cieľa podpory finančne a časovo efektívnej výstavby infraštruktúry pre siete 5G a podpora zdieľania infraštruktúry elektronických komunikačných sietí:

[445] *Národný plán širokopásmového pripojenia* bol schválený vládou SR 17.3.2021 https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/25814/1.

1. Príprava a realizácia výberového konania formou elektronickej aukcie na frekvencie z frekvenčného pásma 3,4 – 3,6 GHz, ktorého dostupnosť bude rozhodujúca pre úspech nasadzovania technológie 5G.
2. Príprava a realizácia výberového konania formou elektronickej aukcie na frekvencie z frekvenčného pásma 24,25 – 27,5 GHz, na základe dopytu trhu.
3. Konsolidácia frekvenčného pásma 1,8GHz s cieľom vytvorenia ucelených frekvenčných blokov pre prevádzkovateľov vlastniacich povolenia na poskytovanie elektronických komunikačných služieb v tomto frekvenčnom pásme.
4. Úprava legislatívnych pravidiel pre zdieľanie infraštruktúry elektronických komunikačných sietí vrátane sietí distribučných energetických spoločností.
5. Zvýšený tlak RÚ na zdieľanie existujúcej infraštruktúry elektronických komunikačných sietí všetkými prevádzkovateľmi.
6. Vytvorenie podmienok pre efektívnu spoluprácu prevádzkovateľov elektronických komunikačných sietí pri výstavbe infraštruktúry (vrátane optickej), aby sa v primeranej miere výstavba 5G sietí koordinovala a optimalizovala.
7. Vytvorenie centrálneho systému na evidenciu informácií o existujúcej a plánovanej pasívnej infraštruktúre a nastavenie pravidiel aktualizácie poskytovaných dát jej vlastníkmi.

Prekážky a stratégie na ich prekonanie:

Prekážky a riziká	Mitigácia – riešenie, prekonanie problému
Nízky záujem o podporu z verejných zdrojov na budovanie telekomunikačnej infraštruktúry v miestach zlyhania trhu (telekomunikačných podnikov, miestnych samospráv)	Participatívny proces prípravy štúdie uskutočniteľnosti (stanovovanie pravidiel) k NBP, osveta a poskytovanie informácií pre potencionálnych žiadateľov bude jednou z činností pripravovaného BCO.
Nedostatočná realizácia eGov opatrení	Samotná nerealizácia alebo nedostatočná realizácia eGov opatrení ako taká neohrozuje realizáciu projektu, ale podstatne nezvýši mieru využívania eGov služieb.

Adresát:

- MIRRI SR, MDaV SR, Úrad pre reguláciu elektronických komunikácií a poštových služieb

Časový rozvrh:

- Q1/2021 - Q2/2022 - Vypracovanie Národného plánu širokopásmového pripojenia a relevantnej štúdie uskutočniteľnosti,
- Do Q4/2022 - prijatie legislatívy,
- Q1/2022 - Q4/2030 - realizácia reformy politík pre oblasť konektivity - vykonávanie činností BCO
- Do Q1/2023 - vytvorenie štruktúr BCO a personálne posilnenie BCO a jeho schválenie vládou SR.

3.2.2 Investícia č. 3: Konektivita

Všetky investície v oblasti konektivity budú financované z EŠIF, v pláne obnovy ich uvádzame pre zachytenie celého spektra plánovaných opatrení v oblasti digitalizácie.
Investície budú smerované do podpory budovania vysokokapacitných sietí v miestach zlyhania trhu (biele adresy). Taktiež budú podporovať posilnenie odborných kapacít a činností Kancelárie pre širokopásmové pripojenie .

Intervencie z EŠIF na vybudovanie prístupovej komunikačnej infraštruktúry budú realizované v súlade s Národným plánom širokopásmového pripojenia s víziou zabezpečiť prístup ku komunikačnej infraštruktúre, ktorá bude

schopná v dlhodobom horizonte naplniť kvalitatívne a kapacitné požiadavky na siete tzv. gigabitovej spoločnosti pre všetkých občanov a podnikateľov, ako aj inštitúcie verejnej správy.
BCO bude plniť úlohy súvisiace so zabezpečením plnenia cieľov stanovených v Národnom pláne širokopásmového pripojenia, s efektívnosťou investícií do širokopásmového pripojenia, so získavaním a poskytovaním transparentných informácii o stave širokopásmových prístupových sietí na Slovensku (pre občanov, podniky), s poskytovaním technickej podpory miestnym a regionálnym orgánom, s poskytovaním poradenstva a pomoci občanom a podnikom pri zavádzaní širokopásmového pripojenia, ako aj s podporou odborných znalostí orgánom verejnej moci pri plánovaní, implementácii a monitorovaní projektov širokopásmového pripojenia.

Jeho úlohy súvisia najmä s nasledujúcimi agendami:

- Strategické plánovanie zavádzania širokopásmového pripojenia
- Monitoring plnenia rozvojových plánov v oblasti komunikačnej infraštruktúry
- Riadenie verejných konzultácií s prevádzkovateľmi sietí
- Mapovanie stavu prítomnosti komunikačnej infraštruktúry
- Riadenie intervencií štátu v oblasti komunikačnej infraštruktúry
- Poskytovanie informácií technického i ekonomického charakteru
- Podpora expertízy resp. administratívnych kapacít verejných orgánov pri plánovaní, implementácii a monitorovaní širokopásmových projektov
- Pomoc pri koordinácii s príslušnými orgánmi EÚ: Európske centrum investičného poradenstva („The European Investment Advisory Hub“, EIAH), Spoločná pomoc na podporu projektov v európskych regiónoch („Joint Assistance to Support Projects in European Regions“, Jaspers), Generálne riaditeľstvo pre regionálnu a mestskú politiku (DG REGIO), Generálne riaditeľstvo pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka (DG AGRI), Generálne riaditeľstvo pre hospodársku súťaž (DG COMP), Generálne riaditeľstvo pre komunikačné siete, obsah a technológie (DG CNECT)

Ciele:

- všetky domácnosti, či už vidiecke alebo mestské, budú mať do roku 2030 prístup k internetovému pripojeniu s rýchlosťou minimálne 100 Mbit/s s možnosťou rozšírenia na gigabitovú rýchlosť
- všetky významné subjekty sociálno-ekonomickej interakcie ako sú školy, dopravné uzly a hlavní poskytovatelia verejných služieb, ako aj podniky používajúce digitálne služby budú mať do roku 2030 prístup ku gigabitovému pripojeniu, a to na pasívnej časti infraštruktúry, ktorá nebude do budúcnosti vyžadovať výmenu z dôvodu zvyšujúcich sa kapacitných alebo iných kvalitatívnych a technologických požiadaviek.

Povaha, typ a veľkosť investície:

Národný plán širokopásmového pripojenia navrhuje intervenčný model tvorený z viacfázového procesu dopytových výziev nasledovaného poukážkovou schémou na podporu dopytu. Intervenčný model by pozostával z niekoľkých krokov, ktoré by sa aplikovali na každú intervenčnú oblasť samostatne na základe vopred známej postupnosti.

Výberu najvhodnejšieho modelu bude predchádzať analýza nasledovných možností:

I. Určenie intervenčnej oblasti
II. A Dopytové výzvy pre prevádzkovateľov verejných sietí elektronických komunikácií
II. B: Dopytové výzvy pre obce
III. Poukážky
IV. Dopytové výzvy – voliteľné 2. kolo pre alternatívu II.A
V. Granty pre výstavbu vzdušných vedení chrbticovej prepojovacej siete („backhaul“)

Opatrenia budú zamerané na zavádzanie vysokokapacitných širokopásmových sietí (s rýchlosťou minimálne 100 Mbit/s s možnosťou rozšírenia na gigabitovú rýchlosť) na základe mapovania aktuálneho pokrytia a komerčných plánov operátorov. Podporená infraštruktúra bude musieť spĺňať všetky požadované technologické štandardy otvorenosti, transparentnosti a nediskriminácie a bude poskytovaná na veľkoobchodnom princípe.

Pravidlá a podmienky intervencií a výziev určí štúdia uskutočniteľnosti k Národnému plánu širokopásmového pripojenia. Na základe výsledkov štúdie uskutočniteľnosti bude stanovená najvhodnejšia forma technológie, finančných nástrojov, investičného a obchodného modelu a navrhnutý primeraný spôsob štátnej pomoci v prípade

intervencií z verejných zdrojov. Štúdia uskutočniteľností stanoví aj pravidlá priorizácie intervenčných oblastí v miestach zlyhania trhu.

Časový rozvrh:

- Q3/2022 - Q4/2030 - Implementácia Národného plánu širokopásmového pripojenia

3.3 Digitálna ekonomika

3.3.1 Reforma č. 4: Riadenie procesu digitálnej transformácie ekonomiky a spoločnosti

Výzvy:

- Nedostatočná štruktúra a procesy riadenia digitálnej transformácie ekonomiky a spoločnosti, tzv. model riadenia („governance“). Kompetencie v tejto oblasti sú roztrieštené medzi viaceré orgány verejnej moci, a to najmä z dôvodu prierezového charakteru tejto témy - digitalizácia, podpora podnikateľského prostredia, výskum a vývoj. Zároveň chýba silný exekutívny orgán, ktorý by dohliadal na implementáciu reforiem a investícií v tejto oblasti. Okrem toho na strane zodpovedných OVM nie sú dostatočné odborné a manažérske kapacity na ich realizáciu. Taktiež chýba metodika na výber projektov.
- Na Slovensku zatiaľ neexistuje dostatočne funkčný ani udržateľný ekosystém, ktorý by priaznivo pôsobil na rozvoj digitálnej ekonomiky, dôsledkom čoho je nedostatočná spolupráca medzi verejnou správou, výskumno-vývojovými inštitúciami a súkromným sektorom.
- Absentuje posudzovanie vplyvov na digitalizáciu ekonomiky a spoločnosti pri posudzovaní legislatívnych a nelegislatívnych materiálov.
- Nedostatočná spolupráca subjektov ekosystému digitálnej ekonomiky ako na národnej, tak aj na európskej úrovni a tiež vysoká administratívna náročnosť predkladania projektov, ktorú subjekty bez odbornej pomoci nevedia zvládnuť, čoho výsledkom je len minimum úspešných projektov.
- Nedostatočné zapojenie odbornej verejnosti do prípravy strategických dokumentov a do tvorby legislatívy a neuspokojivá miera zohľadnenia ich stanovísk.

Ciele:

- Vybudovanie funkčnej štruktúry riadenia procesu digitálnej transformácie ekonomiky a spoločnosti, tzv. model riadenia („governance”). Ciele sú:
    - Posilniť nadrezortné postavenie a právomoci Rady vlády SR pre digitalizáciu verejnej správy a jednotný digitálny trh. Táto Rada bude hlavným nadrezortným koordinačným orgánom, ktorý bude na politickej úrovni monitorovať realizáciu a plnenie reforiem a investícií v oblasti digitálnej ekonomiky.
    - Posilniť personálne kapacity a v rámci Sekcie digitálnej agendy MIRRI SR zriadiť tzv. implementačnú jednotku.

- Pre zlepšenie medzirezortnej koordinácie, ako aj zapojenia odbornej verejnosti do realizácie reformy a investícií bude fungovať už existujúca medzirezortná pracovná skupina pre digitálnu transformáciu Slovenska. Vytvorenie funkčného a udržateľného ekosystému digitálnej ekonomiky Slovenska, ktorého súčasťou budú kompetenčné centrá a technologické platformy, čím sa výrazne posilní spolupráca verejnej správy, akadémie, výskumno-vývojových inštitúcií ako aj súkromného sektora.
- V súlade s konštatovaním č. 18 v Odporúčaní Rady k národnému programu reforiem Slovenska za rok 2019 je zámerom zavedenie posudzovania vplyvov legislatívnych a nelegislatívnych návrhov na digitalizáciu ekonomiky a spoločnosti („Digital Impact Assessment“, DIA).
- Posilniť zapojenie odbornej verejnosti a zástupcov samospráv do prípravy strategických materiálov a legislatívy v oblasti digitálnej ekonomiky a spoločnosti formou účasti v Rade vlády SR pre digitalizáciu verejnej správy a jednotný digitálny trh, ako aj v pracovnej skupine pre digitálnu transformáciu SR.

Cieľové skupiny:

Inštitúcie verejnej správy, akadémia, výskumno-vývojové inštitúcie, priemysel

Implementácia:

- Vytvorenie štruktúry riadenia reforiem a investícií v oblasti digitálnej ekonomiky na troch úrovniach:

Politická úroveň - Rada vlády SR pre digitalizáciu verejnej správy a jednotný digitálny trh
Rada ako poradný, koordinačný a iniciatívny orgán vlády Slovenskej republiky pre otázky týkajúce sa informatizácie, jednotného digitálneho trhu a digitalizácie verejnej správy bude na politickej úrovni monitorovať realizáciu a plnenie reforiem a investícií v oblasti digitálnej ekonomiky. Bude najmä dohliadať na súlad navrhovaných projektov s vládnymi stratégiami a stanovenými kľúčovými ukazovateľmi výkonnosti („key performance indicators“, KPIs). Zároveň bude prijímať stanoviská a odporúčania pre vládu SR a bude slúžiť ako nadrezortný koordinačný orgán. Na pravidelných zasadnutiach budú členovia rady informovaní o priebežnom stave implementácie plánu obnovy za časť digitálnej ekonomiky vrátane prípravy a realizácie národných projektov a vyhlasovania dopytovo orientovaných výziev. Rada bude politicky dohliadať nad postupom plnenia úloh. Rada v súčasnosti gestoruje plnenie priorít strategických materiálov, z ktorých vychádzajú reformy a investície v digitálnej ekonomike, a to Stratégie digitálnej transformácie 2030 a nadväzujúci Akčný plán digitálnej transformácie Slovenska na roky 2019-2022. Tiež bude dozorovať proces prípravy a prijímania Akčného plánu digitálnej transformácie Slovenska na roky 2022-2026, ktorý bude definovať ďalšie potrebné reformy a investície zo strednodobého pohľadu.

Pracovná úroveň - Sekcia digitálnej agendy, MIRRI SR
Výkonným útvarom zabezpečujúcim realizáciu reforiem a investícií, ako aj splnenie stanovených míľnikov a cieľov je Sekcia digitálnej agendy (SDA), MIRRI SR. V rámci SDA sa posilnia súčasné projektové personálne kapacity, ktoré budú priamo zodpovedať za plnenie stanovených úloh. Tieto personálne kapacity budú začlenené pod nový organizačný útvar na úrovni odboru, tzv. implementačnú jednotku. Implementačná jednotka bude plniť stanovené úlohy na strane reforiem a nastavovať implementačný mechanizmus na strane investícií, a to najmä vytvorenie dotačnej schémy, vyhlasovanie výziev, ako aj prípravu národných projektov v spolupráci s prijímateľmi. Následne bude riadiť proces schvaľovania a monitorovania realizácie projektov. Implementačná jednotka bude dohliadať aj na prepojenie reforiem a investícií s národnými a európskymi politikami. Tiež bude dohliadať na zachovanie synergií pri financovaní projektov z plánu obnovy a iných finančných zdrojov, a to najmä v súvislosti s novým programovým obdobím (2021-2027) a tiež priamo riadenými programami EÚ (Digitálna Európa, Nástroj na prepájanie Európy a Horizont Európa). Táto jednotka bude pripravovať informácie pre účely rokovania Rady, ako aj medzirezortnej pracovnej skupiny pre digitálnu transformáciu SR – bude slúžiť ako ich sekretariát. V neposlednom rade je táto organizačná jednotka zodpovedná za implementáciu aktuálnych vládnych materiálov v tejto oblasti, ktorými sú Stratégia digitálnej transformácie 2030 a nadväzujúci Akčný plán digitálnej transformácie Slovenska na roky 2019-2022, ako aj za prípravu nového Akčného plánu digitálnej transformácie Slovenska na roky 2023-2026. Tiež zodpovedá za komponent Digitálna transformácia Slovenska v pripravovanej Stratégii výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu SR (RIS3).

Špecificky pre investície v oblasti digitálnej ekonomiky bude vypracovaná metodika posudzovania a schvaľovania projektov. Táto metodika bude určovať základné pravidlá pre hodnotenie a následný výber projektov. Ambíciou je metodiku pripraviť v spolupráci s Útvarom hodnoty za peniaze MF SR, aby bolo zabezpečené nastavenie princípov a pravidiel, ktorými sa riadia aj iné komponenty plánu obnovy. Táto metodika bude v plnom súlade so systémom implementácie mechanizmu, ktorý má na základe návrhu zákona o mechanizme na podporu obnovy a odolnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov vypracovať Národná implementačná a koordinačná autorita (MF SR) a následne schváliť vláda SR.

Hodnotiaca úroveň („conformity check“) - Sekcia inovácií, strategických investícií a analýz
Analytická jednotka MIRRI SR bude poskytovať súčinnosť pri posudzovaní projektov a dohliadať na dodržanie princípu dobrého riadenia a efektívnosti na základe nastavenej metodiky v spolupráci s MF SR. Analytická jednotka bude hodnotiť tematický súlad intervencie s prioritami strategických politík/dokumentov (RIS3, NKIVS, Stratégia

digitálnej transformácie Slovenska 2030). Dôraz sa bude klásť na hodnotenie excelencie, dopadov a predpokladov úspešnej realizácie.

Konzultačná úroveň - Pracovná skupina pre digitálnu transformáciu Slovenska

Táto medzirezortná pracovná skupina je vytvorená pri MIRRI SR s účelom poskytovania asistencie SDA pri implementácii reforiem a investícií v oblasti digitálnej ekonomiky. Pracovná skupina bude aktívne vstupovať do procesu implementácie plánu obnovy a bude posudzovať úroveň kvality projektových zámerov, či už pri národných projektoch alebo pri dopytovo orientovaných výzvach. Členmi pracovnej skupiny sú zástupcovia orgánov verejnej moci ako aj odbornej verejnosti, ktorí zodpovedajú za digitálnu agendu. Medzi týchto členov patria aj zástupcovia platforiem a kompetenčných centier vrátane centier digitálnych inovácií.

- Dobudovanie funkčného ekosystému digitálnej ekonomiky, vybudovanie kompetenčných centier a platforiem v súlade s opatreniami Akčného plánu digitálnej transformácie Slovenska na roky 2019 – 2022. Na základe konzultácií s odbornou verejnosťou a berúc do úvahy priority na úrovni EÚ bol stanovený tento zoznam platforiem a kompetenčných centier (na základe technologického vývoja sa môže meniť, resp. dopĺňať):
    - Európske Centrá digitálnych inovácií a Centrá digitálnych inovácií
    - Národné superpočítačové centrum
    - Digitálna koalícia
    - Kompetenčné centrum pre technológiu umelá inteligencia
    - Kompetenčné centrum pre technológie decentralizovaného záznamu
    - platforma pre rozvoj a reguláciu digitálnych médií, online platforiem a boja proti informačným operáciám ("digital media hub")
    - platforma pre zlepšenie poskytovania verejných zdravotníckych služieb pomocou digitálnych inovácií a technológií (tzv. "digital healthcare hub")
    - platforma pre priemyselné využitie technológií internetu vecí (embedované systémy) s cieľom spracovania dát z masových meraní
    - platforma pre rozvoj inteligentnej mobility na Slovensku
    - Kompetenčné a certifikačné centrum kybernetickej bezpečnosti
- Vytvorenie štruktúry riadenia je v súlade so Stratégiou digitálnej transformácie Slovenska 2030 a Akčným plánom digitálnej transformácie Slovenska na roky 2019 –2022, pričom štruktúra bude zohľadnená v novom Akčnom pláne digitálnej transformácie Slovenska na roky 2023 – 2026.
- Návrh aktualizácie Jednotnej metodiky na posudzovanie vybraných vplyvov vrátane niektorých konkrétnych analýz vplyvov v súlade s DIA, a to najmä analýzy vplyvov na podnikateľské prostredie a analýzy vplyvov na informatizáciu spoločnosti.
- Podpora plnenia strategických cieľov RIA 2020 - Stratégia lepšej regulácie, v gescii Ministerstva hospodárstva SR, za účelom uľahčovania podnikania odbúravaním neopodstatnených regulačných bariér a byrokracie, ktoré spôsobujú dodatočné finančné náklady či časové zaťaženie.
- Posilnené kapacity budú zároveň posudzovať a aktívne participovať na tvorbe európskych stratégií a legislatívnych návrhov, ako aj analýz a odporúčaní OECD v oblasti digitálnej ekonomiky.

V administratívnych postupoch nevzniká ďalšia záťaž ani komplikácie, zavedie sa len povinnosť plnenia transparentných ex-ante princípov, ktoré potenciálne programy budú musieť vopred rešpektovať, čo urýchli aj proces vyhlásenia výziev. Ex-ante princípy zahrnú:

1. transparentnosť a preskúmateľnosť rozhodovacích procesov,
2. princíp férovej a otvorenej súťaže,
3. zapojenie vonkajších elementov na validáciu rozhodovania,
4. identifikácia pozitívnej externality realizovanej finančnej podpory a proporčnosť verejnej podpory k výške pozitívnej externality,
5. tematický súlad intervencie s prioritami strategických politík/dokumentov (RIS3, Štátna vedná a inovačná politika),
6. správne rozdelenie politického, samosprávneho a expertného rozhodovania,
7. dôraz na hodnotenie excelentnosti, vplyvu („impact") a predpokladov úspešnej realizácie,
8. minimalizácia bariér pre prístup k podpore,
9. primeranosť administratívnej a časovej záťaže a
10. konzistentnosť motivácií aktérov s cieľmi.

Povaha, typ a veľkosť / rozsah reforiem:

Reforma:

- rozsahovo pokrýva problematiku nedostatočne rozvinutej digitálnej ekonomiky na Slovensku a zameriava sa na proces digitálnej transformácie,
- stanovuje potrebu zvýšenia personálnych kapacít na prípravu a implementáciu reforiem a investícií v oblasti digitálnej ekonomiky,
- je orientovaná na dobudovanie digitálneho ekosystému na Slovensku s potrebným systémom riadenia a konkrétnymi opatreniami pre podporu digitálnej transformácie,
- vyplýva z potreby zavedenia systému hodnotenia aktuálnej európskej legislatívy a prípravy z nej vyplývajúcej národnej legislatívy,

Prekážky a stratégie na ich prekonanie:

Prekážky a riziká	Mitigácia – riešenie, prekonanie problému
Nedostatočná politická vôľa a vlastníctvo témy	Jasný digitálny líder v rámci vlády SR, ktorý bude zastrešovať celú danú problematiku.
Roztrieštené kompetencie v oblasti digitálnej ekonomiky naprieč verejnou správou	Sfinalizovanie štruktúry reforiem a investícií v oblasti digitálnej ekonomiky s koordinačnou úlohou Rady vlády SR pre digitalizáciu verejnej správy a jednotný digitálny trh a s vytvorením samostatnej implementačnej jednotky s jasnými kompetenciami.
Nezáujem aktérov trhu o presadzovanie digitálnych riešení	Šírenie osvety a povedomia o potenciáli digitálnych technológií a cielená podpora štátu.
Nízky záujem cieľových skupín	V rámci reforiem plánujeme zaviesť systém odstraňovania byrokratických prekážok a iných regulačných obmedzení, čo sú v minulosti overené kroky, ktoré cieľové skupiny ocenia.
Personálne obmedzenia – problém s porozumením a využitím navrhovanej metodiky	V rámci reforiem sú plánované školenia pre OVM, ktoré odstránia problém s obmedzeniami v personálnej oblasti.
Nízka miera akceptácie pripomienok vyplývajúcich z procesu DIA	Metodiku zaradíme do povinnej časti analýzy vplyvov novej legislatívy a poskytneme štátnej správe súčinnosť.
Nedostatočná miera adaptácie digitálnych technológií vo verejnej správe	Navrhovaná metodika bude obsahovať časový harmonogram a mieru adaptácie zmien vo verejnej správe.

Adresát:

MIRRI SR

Časový rozvrh:

1Q/2022 - 2Q/2026

3.3.2 Investícia č. 4: Zapojenie sa do cezhraničných európskych projektov („multi-country projects“) vedúcich k budovaniu digitálnej ekonomiky

Výzvy:

HORIZONTÁLNE:

- Na Slovensku zatiaľ neexistuje dostatočne funkčný ani udržateľný ekosystém prepájajúci viaceré hodnotové reťazce, ktorý by priaznivo pôsobil na rozvoj digitálnej ekonomiky, čoho výsledkom sú podpriemerné

ukazovatele v kľúčových medzinárodných porovnaniach (DESI Index, OECD Príručka pre digitálne nástroje („Going Digital Toolkit") a iné).

- Subjekty verejnej správy, výskumno-vývojové inštitúcie a súkromný sektor navzájom nespolupracujú pri tvorbe spoločných projektov a iniciatív v oblasti aplikácie či výskumu a vývoja digitálnych technológií s pridanou hodnotou.
- Slovenské subjekty sa nedostatočne zapájajú do priamo riadených programov EÚ ako boli Horizont 2020 alebo Nástroj pre prepojenie Európy v období 2014-2020. Slovensko bolo vnímané ako „čistý platca". V prepočte sa do rozpočtu vrátilo priemerne len 24 centov na jedno zaplatené euro. Neexistuje dostatočný priestor na prepojenie („networking") s európskymi partnermi, transfer know-how, výmenu skúseností a spoločné budovanie kapacít.
- Dáta ukazujú, že slovenské podniky nedostatočne využívajú digitálne nástroje na elektronické zdieľanie informácií, sociálne médiá, veľké dáta aj cloudové riešenia. Špecificky MSP zaostávajú v domácom a cezhraničnom predaji cez internet a jediná oblasť, kde dosahujeme úroveň priemeru EÚ, je obrat elektronického obchodu.
- Slovenský priemysel dlhodobo trápi nedostatok pracovnej sily s pokročilými digitálnymi zručnosťami, resp. pracovná sila s dostatkom skúseností s využívaním technológií či s dostatočným technickým vzdelaním.

ŠPECIFICKÉ:

- Využívanie vysokovýkonných výpočtov na Slovensku je obmedzené na akademické aplikácie v úzkom okruhu používateľov, čo je čiastočne spôsobené nedostatočnou kapacitou súčasných superpočítačov a tiež nedostatkom expertízy na strane používateľov, ktorí nevedia o možnostiach a prínose vysokovýkonných výpočtov v ich oblasti pôsobenia. Pre mnohé aplikácie v akademickom aj podnikovom sektore je nevyhnutné hľadať výpočtovú kapacitu v zahraničí.
- V oblasti kvantových komunikačných technológií na Slovensku existuje niekoľko expertných tímov so špičkovou odbornosťou, avšak pre obmedzené finančné a personálne kapacity sa zapájajú do medzinárodných iniciatív len v obmedzenej miere. Významným úspechom je sprevádzkovanie prvej komunikačnej linky medzi Bratislavou a Viedňou v októbri 2020 v rámci projektu prepojenia európskych hlavných miest („Quapital"). Ďalší tím v Košiciach má expertízu na vývoj vlastných supravodivých nanovláknových jednofotónových detektorov, čo je špičková a vysoko žiadaná technológia s trhovým potenciálom.
- Na Slovensku aktuálne pôsobia dve centrá digitálnych inovácií v Košiciach, ktoré poskytujú služby MSP v oblasti digitalizácie, resp. robotiky.[446]
- V súčasnosti absentuje pokročilá decentralizovaná digitálna infraštruktúra typu Európska blockchainová infraštruktúra („European Blockchain Services Infrastructure", EBSI), ktorá by umožnila prístup občanov a podnikateľov k cezhraničným službám v rámci EÚ ako napríklad pri výmene údajov o vysokoškolských študentoch a pedagógoch medzi európskymi univerzitami.
- Potenciál výskumu, vývoja a aplikácie technológie umelej inteligencie zostáva nenaplnený a dôvodom je aj nerozvinutá výskumná infraštruktúra pre spracovanie prirodzeného jazyka. Tým pádom Slovensko stráca svoju konkurencieschopnosť v tak kriticky dôležitej téme, akou je rozvoj umelej inteligencie, kde má podľa RIS3 stratégie v prípade správne nastavených investícií vysoký potenciál rastu. Kritickým problémom dneška je masívne šírenie dezinformácií a falošných správ („hoaxov") v audiovizuálnom priestore. Štát nedisponuje nástrojmi na boj proti tomuto fenoménu.

Ciele:

- V súlade so Stratégiou digitálnej transformácie Slovenska 2030 a jej akčným plánom, ako aj v súlade so Stratégiou a akčným plánom na zlepšenie postavenia Slovenska v indexe DESI do roku 2025 je potrebné dobudovať funkčný ekosystém digitálnej ekonomiky Slovenska, ktorého súčasťou budú kompetenčné

[446] *Digitálne inovačné huby („Digital Innovation Hubs")* https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/digital-innovation-hubs-tool?p_p_id=digitalinnovationhub_WAR_digitalinnovationhubportlet&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_count=1&formDate=1616661487335&freeSearch=&countries=24&evolStages=3&h2020=false.

centrá a platformy zamerané na konkrétne technológie. Tie následne budú v kontexte jednotného digitálneho trhu spolupracovať s ich európskymi partnermi a zároveň budú spoločne prispievať k budovaniu strategickej autonómie EÚ.

- Zapojenie do nosných cezhraničných projektov EÚ s cieľom budovať spoločné kapacity v oblasti kľúčových digitálnych technológií a zároveň zvýšiť participáciu slovenských subjektov na projektoch v rámci priamo riadených programov EÚ v období 2021-2027. Okrem toho je potrebné podporiť budovanie kapacít subjektov, najmä ich ľudské zdroje tak, aby sa mohli zapojiť do konzorcií tretích strán a zároveň sa stať tiež lídrami konzorcií. Účasť v takýchto projektoch zabezpečí realizáciu špičkového výskumu a vývoja na Slovensku, čím dosiahneme udržanie najväčších talentov doma a prilákanie ďalších zo zahraničia. Takisto vzniknú nové možnosti na prepojenie („networking“), prenos know-how a budovanie ďalších kapacít. Zároveň sa týmto opatrením prispieva k realizácii CSR 2019 (konštatovanie č. 16).
- Podpora digitalizácie priemyselnej výroby a služieb vrátane malých a stredných podnikov s cieľom zvýšenia ich efektivity a konkurencieschopnosti v rámci jednotného digitálneho trhu, ako aj energeticky efektívnej výroby a poskytovania služieb.
- Realizácia opatrení na podporu digitálnej ekonomiky, ktoré prispejú k zlepšeniu postavenia SR v indexe DESI v časti 4 (integrácia digitálnych technológií) o 4,4 bodu v roku 2025 voči roku 2020 a zároveň zlepšia postavenie Slovenska v Svetovom hodnotení digitálnej konkurencieschopnosti („IMD World Digital Competitiveness Ranking“). Nástrojom na dosiahnutie zlepšenia postavenia SR v DESI budú služby poskytované CDI a ECDI. Toto investičné opatrenie je takisto v súlade s hlavnou iniciatívou („flagship initiative“) rozširujme sa („scale-up“).Zapojenie Slovenska do siete európskych centier digitálnych inovácií, ktoré budú poskytovať služby pre MSP v oblasti digitalizácie, automatizácie, nasadzovania digitálnych technológií či rozvoja digitálnych zručností a kompetencií pracovníkov MSP. Vybudovanie a prevádzka energeticky efektívneho superpočítača Národného superpočítačovéhe centra („National SuperComputing Centre“, NSCC) s ambíciou umiestniť sa v prvej desiatke svetového rebríčka superpočítačov zoznamu TOP500 superpočítačov z hľadiska energetickej účinnosti („Green 500“), pričom tento bude založený na európskych technológiách, čím sa posilní technologická suverenita EÚ. Jeho vybudovaním zároveň zásadne stúpne záujem subjektov na trhu využívať jeho služby a bude stimulované vytváranie ďalšej siete technologických spoločností v oblasti polovodičov. Tento superpočítač bude poskytovať služby pre minimálne 150 subjektov do roku 2024. Superpočítač bude poskytovať výpočtový výkon v rámci Spoločného podniku pre európsku vysokovýkonnú výpočtovú techniku („European High-Performance Computing Joint Undertaking“, EuroHPC) pre záujemcov zo zúčastnených štátov.
- Vytvorenie siete 12 uzlov kvantovej komunikačnej infraštruktúry na Slovensku (prvých 6 do konca roka 2024) na troch komunikačných linkách spájajúcich významné výskumné strediská a cezhraničné spojenia so susednými štátmi.
- Vytvorenie a sprístupnenie 15 jazykových súborov dát („dataset“), 4 modelov slovenského jazyka (viaceré alternatívy pre rôzne scenáre použitia, rôzne lexikálne jednotky alebo rôzne vlastnosti, napr. multilingválny, generatívny, alebo výpočtovo efektívny model) a 10 nástrojov na analýzu textu v slovenskom jazyku.
- Zabezpečenie plného technického fungovania EBSI a sprístupnenie a prevádzka 3 projektov.
- Vytvorenie systému pre podporu včasnej detekcie dezinformácií, falošných správ („hoaxov“) a zdrojov ich šírenia.

Cieľové skupiny:

MSP a ostatné podniky, OVM, výskumno-vývojové inštitúcie

Povaha, typ a veľkosť / rozsah investície:

Predbežný zoznam iniciatív bol vytvorený na základe konzultácie s odbornou verejnosťou, predpokladov a pripravenosti projektov. Samozrejme všetky navrhované iniciatívy vychádzajú z európskych iniciatív a cezhraničných projektov. Podporené projekty prispejú k budovaniu jednotného digitálneho trhu a musia mať merateľné prínosy pre obnovu a odolnosť ekonomiky, pričom dôraz je kladený na spoluprácu so zahraničnými partnermi a spoločné investície do rozvoja spôsobilostí a následného využívania digitálnych nástrojov. Investície a projekty opisované v tejto časti majú vďaka svojmu charakteru osobitné postavenie a ich financovanie sa predpokladá formou dopytovo orientovaných výziev na podporu digitálnej ekonomiky a tzv. národných projektov s cieleným financovaním unikátnych prijímateľov.

Z cezhraničných projektov budú benefitovať aj podnikateľské subjekty, či už formou priameho zapojenia do konzorcií, ktoré tieto projekty realizujú, alebo ako odberatelia služieb, ktoré vďaka cezhraničným projektom budú dostupné. Do projektov sa môžu zapájať aj vedecko-výskumné inštitúcie, ktoré vďaka svojmu zapojeniu môžu ďalej budovať a rozvíjať svoje kapacity a ponúkať ich ďalším účastníkom trhu, resp. digitálneho ekosystému - verejným inštitúciám a podnikom.

Investícia zahŕňa:
Predbežný zoznam iniciatív vychádzajúci z európskych stratégií a cezhraničných projektov bol vytvorený na základe konzultácie s odbornou verejnosťou, predpokladov a pripravenosti projektov. Ide o najlepší možný odhad berúc do úvahy, že finálne rozhodnutie o alokácii bude závisieť od pripravenosti schém, ich súladu s princípmi dobrého riadenia a efektívnosti a strategickými dokumentmi. Do budúcna bude možné tieto iniciatívy meniť a dopĺňať na základe lepšej pripravenosti iných projektov, resp. na základe rozhodnutia zapojiť sa do iných európskych iniciatív (napr. cloud federation). V súlade s nastavenými pravidlami na európskej úrovni budú niektoré projekty kofinancované aj z iných zdrojov, a to najmä z priamo riadených programov EÚ (Digitálna Európa, Nástroj na prepájanie Európy, Horizon Europe). Súčasťou projektu bude i výskum a vývoj komponentov nevyhnutných pre rozvoj kvantových komunikačných systémov, ako sú aj supravodivé nanovláknové jednofotónové detektory (SNSDP) s vysokou efektívnosťou detekcie fotónov (porovnateľné resp. lepšie ako napr. detektory firmy Single-Quantum), ktoré nájdu uplatnenie i v ďalších oblastiach výskumu a vývoja (napr. detekcia bioluminiscencie, DNA sekvencovanie, LIDAR („Light Detection And Ranging“), jedno-molekulová spektroskopia, metrológia). Všetky projekty financované z plánu obnovy budú prerozdeľované v súlade s princípom dobrého riadenia a efektívnosti a zároveň sa bude posudzovať pripravenosť projektov a rýchlosť následnej implementácie. Umožní sa tak aj flexibilné a plynulé nahrádzanie návrhov s nižšou pridanou hodnotou lepšími návrhmi, ktoré budú výraznejšie prispievať k dosiahnutiu cieľov a merateľných indikátorov. Zmyslom je vyhnúť sa negatívnej skúsenosti z predchádzajúceho čerpania EŠIF, kedy bola alokácia finančných prostriedkov viazaná na nepripravené schémy.

Výber projektov bude vychádzať najmä zo schválených vládnych materiálov v oblasti digitálnej transformácie ekonomiky a spoločnosti, a to najmä zo stratégie digitálnej transformácie Slovenska 2030 a nadväzujúceho Akčného plánu digitálnej transformácie Slovenska na roky 2019-2022 ako aj ďalších akčných plánov na obdobia 2023-2026 a 2027-2030. Na výber projektov bude slúžiť prijatá metodika posudzovania a schvaľovania projektov.

Nižšie uvádzame predbežný zoznam iniciatív: DIGITALIZÁCIA MSP: Vybudovanie siete európskych centier digitálnych inovácií (ECDI) a centier digitálnych inovácií (CDI) pre podporu slovenských MSP - Index DESI preukazuje, že slovenské podniky výrazne zaostávajú v oblasti integrácie digitálnych technológií (kapitola 4) za inými členskými krajinami EÚ a využívajú len minimum digitálnych nástrojov na skvalitnenie a zefektívnenie výrobných postupov a poskytovania služieb. Pritom ide o technológie, ktoré sú na trhu dostupné a podniky v zahraničí ich intenzívne nasadzujú. Problémom často je, že MSP si nevedia dovoliť drahé konzultačné služby, ktoré by im pomohli digitalizovať a budovať potrebné zručnosti pracovníkov. Je preto nevyhnutné spraviť služby v tejto oblasti dostupnými – cenovo aj geograficky. V rámci rozvoja digitálnej ekonomiky je podpora digitalizácie MSP prioritou aj pre Európsku komisiu, ktorá pripravuje projekt budovania celoeurópskej siete európskych centier digitálnych inovácií. Tie majú byť odpoveďou a nástrojom na zlepšenie stavu digitalizácie MSP naprieč EÚ. V pracovných dokumentoch Európska komisia konštatuje priepasť v úrovni digitalizácie pri MSP a vníma ako zásadnú výzvu podporiť podniky pri nasadzovaní digitálnych technológií, čo je kľúčom k ďalšiemu budovaniu konkurencieschopnosti celej EÚ a aj k zvyšovaniu efektívnosti a udržateľnosti. Na Slovensku aktuálne pôsobia iba dve centrá digitálnych inovácií v Košiciach, ktoré poskytujú služby MSP v oblasti digitalizácie, resp. robotiky. Investícia preto bude smerovať do vytvorenia udržateľného ekosystému centier digitálnych inovácií, ktorý bude zahŕňať aj európske centrá digitálnych inovácií. CDI budú na lokálnej úrovni poskytovať podnikom služby s cieľom podporiť nasadzovanie nových technológií a technologických inovácií so zameraním, ktoré stanovia národné programové dokumenty. Ich pôsobenie bude prevažne regionálne s cieľom v prvom rade zmapovať digitálnu zrelosť svojich klientov a následne poskytnúť riešenia šité na mieru podnikom pôsobiacim v konkrétnom geografickom priestore. Európske centrá digitálnych inovácií ktoré vznikajú z iniciatívy Európskej komisie a budú financované aj z nového priamo riadeného programu Digitálna Európa, budú jednotné kontaktné miesta, ktoré pomáhajú spoločnostiam stať sa konkurencieschopnejšími v súvislosti s ich obchodnými či výrobnými procesmi, produktmi alebo službami využívajúcimi digitálne technológie. Zameriavať sa budú na aplikovanie pokročilých technológií definovaných v programe Digitálna Európa, akými sú napríklad umelá inteligencia, vysokovýkonné

výpočty alebo posilnenie kybernetickej bezpečnosti. Ide o inštitúcie, od ktorých sa očakáva medzinárodná spolupráca a dostatočné kapacity poskytovať svoje služby aj v zahraničí.

Medzi kľúčové služby, ktoré budú ECDI poskytovať patria:

1. testovanie inovatívnych technológií
2. vzdelávanie a budovanie potrebných zručností
3. projektová podpora a podpora v oblasti získavania nových zdrojov financovania
4. prepájanie malých a stredných podnikov na domácich a zahraničných partnerov

- VYSOKOVÝKONNÉ VÝPOČTY (EuroHPC): Uvedenie superpočítača NSCC do prevádzky – Na Slovensku je v prevádzke existujúca sieť vysokovýkonnej výpočtovej infraštruktúry s počítačom Aurel ako jej ústredným prvkom. Táto sieť je však zastaraná a takmer dekádu sa významnejšie neinvestovalo do jej rozvoja. V porovnaní s Českom je výkon národného superpočítačového systému len 5% z výkonu systému IT4Innovation v Ostrave (údaj zo štúdie realizovateľnosti superpočítača Aurel2). Investície na dlhodobú obnovu a rozvoj v období 2014–2020 neboli vôbec realizované. Prebiehajúce rozšírenie superpočítača Aurel2 zohľadňuje očakávané rozšírenie okruhu používateľov zo súkromného sektora, pričom štúdia realizovateľnosti uvádza analýzu oblastí použitia tohto počítača (pozri kapitolu 4.2 štúdie) aj príklady ďalšieho rozšírenia, ktoré však Aurel2 nedokáže poskytnúť vzhľadom na plánovaný výkon, hoci existuje dopyt. Aurel2 len dobieha investičný dlh za obdobie 2014-2020 a nedostatočne znižuje rozdiel v celkovej úrovni vysokovýkonných výpočtov medzi Slovenskom a Českom. To v konečnom dôsledku spôsobí, že súkromný sektor sa nedostane ku kapacite vysokovýkonných výpočtov na Slovensku, ale bude musieť využiť služby centier v zahraničí. Tiež je to brzdou ďalšieho rozvoja priemyslu v tejto oblasti. Podľa štúdie Európskej investičnej banky a spoločného podniku EuroHPC (ktorého je SR členom) z roku 2019 je možné členské štáty EÚ z pohľadu vyspelosti a prínosov ekosystému superpočítačov zaradiť do troch kategórií, pričom SR patrí do poslednej kategórie krajín s limitovanými kapacitami vysokovýkonnej výpočtovej infraštruktúry („High Performance Computing“, HPC) a ekosystémom dodávateľov, ale preukázaným dopytom po výpočtovej kapacite (do rovnakej kategórie ako Slovensko patrí aj Chorvátsko, Estónsko a Malta). Slovensko však má potenciál posunúť sa na novú úroveň nad rámec zvýšeného výkonu Aurel2 a vybudovať technologický ekosystém vysokovýkonných výpočtov pomocou nového superpočítača, ktorý môže patriť k najvýkonnejším na svete a zároveň môže patriť do prvej desiatky energeticky najefektívnejších počítačov vo svetovom rebríčku Green 500 s odhadovanou úrovňou 24 GigaFLOP/W. Súčasťou investície môže byť okrem obstarania hardvéru aj obstaranie súvisiacej infraštruktúry, napríklad budovy (obnova alebo výstavba), chladiaceho systému, elektrickej a dátovej prípojky a nevyhnutné vybavenie priestorov a prevádzkový softvér potrebný na riadenie systému. V tejto súvislosti nie je vylúčený ani prenájom súvisiacej infraštruktúry, ak si to situácia bude vyžadovať. Realizácii bude predchádzať štúdia uskutočniteľnosti, ktorá podrobne definuje analýzu nákladov a výnosov, porovná jednotlivé modely a nastaví realizačné zadanie vrátane technických parametrov. Služby tohto superpočítača majú ambíciu byť poskytované v rámci spoločného podniku EuroHPC všetkým zúčastneným štátom. Sprevádzkovaním nového superpočítača svetových parametrov na Slovensku sa stimuluje vytvorenie udržateľného ekosystému tvoreného výrobcami a distribútormi komponentov, hardvéru, softvéru a služieb s pridanou hodnotou. Zo skúseností z iných krajín sveta, ktoré do digitálnej ekonomiky s pridanou hodnotou investujú masívnejšie zdroje vieme, že vytvorenie takéhoto ekosystému inkrementálne podporí rast dopytu po týchto komponentoch. EÚ je v súčasnosti závislá na dovoze technológií pre dátové centrá a superpočítače z tretích krajín. Technologická suverenita EÚ je kľúčovou oblasťou investícií v EÚ, pričom tejto téme sa venuje aj spoločný európsky podnik EuroHPC, ktorého súčasťou je aj SR. Ako príklad uvádzame, že na Slovensku sa už vyvíjajú nízkoenergetické procesory pre dátové centrá. Technologický vývoj procesorov takéhoto typu a uvedenie prvého demonštračného dátového centra do prevádzky, ktoré by bolo vybudované na architektúre takýchto procesorov, sa žiada realizovať v krátkom čase, keďže vývoj v odvetví je rýchly. Implementácia nízkoenergetických procesorov pre dátové centrá má zásadný vplyv na energetickú náročnosť odvetvia a prínos pre zelenú tranzíciu, pričom zároveň patrí medzi najvýznamnejšie zo všetkých navrhovaných opatrení v oblasti energetiky a energetickej efektívnosti.

- KVANTOVÁ KOMUNIKAČNÁ INFRAŠTRUKTÚRA (euroQCI): Zriadenie siete kvantových komunikačných uzlov – Európska únia zaradila rozvoj kvantovej komunikačnej infraštruktúry (QCI – quantum communication infrastructure) medzi hlavné iniciatívy („flagships“) nevyhnutné na zachovanie

schopnosti poskytovať bezpečnú komunikáciu. MIRRI SR sa v decembri 2019 stalo signatárom rámcovej dohody o spolupráci na rozvoji kvantovej komunikačnej infraštruktúry z Bukurešti s cieľom rozvinúť zabezpečenú kvantovú komunikačnú infraštruktúru naprieč EÚ. Rozvoj kvantových technológií je podstatnou súčasťou bezpečnej komunikačnej infraštruktúry na vytvorenie fyzikálne zaručenej autentickosti prenosu informácií v pozemnom segmente (optickými káblami) aj v kozmickom segmente (optický prenos na družice). Ambíciu rozvoja kvantových technológií na Slovensku prvotne definoval Akčný plán platformy QUTE.SK v roku 2018, ktorá je v súlade s európskou iniciatívou Kvantové technologické vlajkové lode („Quantum Technologies Flaghsip") (www.qt.eu). V súčasnosti prebieha aktualizácia v pôsobnosti pracovnej skupiny pre rozvoj kvantovej infraštruktúry na Slovensku a v súlade s cestovnou mapou sa predpokladá zriadenie novej právnej entity vo forme z.z.p.o. Platforma Qute.sk združuje sedem akademických inštitúcií na Slovensku (Fyzikálny ústav Slovenskej akadémie vied (FÚ SAV), Elektrotechnický ústav SAV (ELÚ SAV), Matematický ústav SAV (MÚ SAV), Ústav experimentálnej fyziky SAV (ÚEF SAV), Fakulta matematiky, fyziky a informatiky Univerzity Komenského v Bratislave (FMFI UK), Prírodovedecká fakulta Univerzity Pavla Jozefa Šafárika (PPF UPJŠ), Fakulta elektrotechniky a informatiky Slovenskej technickej univerzity v Bratislave (FEI STU). Nositeľom rozvoja kvantovej komunikačnej infraštruktúry na Slovensku sú uvedené výskumno-vývojové pracoviská. Z toho dôvodu je v rámci počiatočnej investície potrebné naviazať kvantové komunikačné spojenie medzi nimi. Z technických a geografických dôvodov to predstavuje tri linky s dvanástimi uzlami. V ďalšom kroku po úspešnom otestovaní infraštruktúry sa do nej zapoja aj orgány verejnej moci či súkromné subjekty, a tým pádom bude infraštruktúra vhodná aj na iné ako výskumno-vývojové využitie. Slovensko je zapojené do cezhraničného európskeho projektu Quapital a v októbri 2020 nadviazalo prvé funkčné spojenie medzi dvomi hlavnými mestami vo svete, Bratislavou a Viedňou. Navrhované rozvinutie kvantovej komunikačnej infraštruktúry na Slovensku s prípravou na prepojenie so susednými štátmi je cieleným rozvinutím tejto iniciatívy, ktorá dnes už potrebuje významnú finančnú injekciu, pričom sa vytvárajú pozitívne synergie v oblasti vzdelávania odborníkov, ale aj príležitosti na rozvoj výrobnej základne na dodávky špecializovaných komponentov slovenskej výroby s možnosťou exportu do EÚ, čím prispejeme k technologickej suverenite EÚ. Do rozvoja kvantovej komunikačnej infraštruktúry sa plánuje zapojiť aj podniková sféra a používateľmi zabezpečenej kvantovej komunikačnej infraštruktúry budú aj štátne orgány.

- TECHNOLÓGIE DECENTRALIZOVANÉHO ZÁZNAMU (EURÓPSKE PARTNERSTVO PRE BLOCKCHAIN): Sprístupnenie a poskytovanie služieb a potvrdení v európskej blockchainovej infraštruktúre – v súčasnosti na Slovensku neexistuje pokročilá decentralizovaná infraštruktúra, ktorá by občanom a podnikateľom umožňovala využívať rôzne formy služieb a potvrdení, a to aj napriek vysokému potenciálu technológií decentralizovaného záznamu. Nechceme na Slovensku budovať duplicitnú infraštruktúru, ale z hľadiska maximalizácie efektívnosti a prínosov máme ambíciu zapojiť sa do EBSI v nadväznosti na rozšírenú iniciatívu Európske partnerstvo pre blockchain. EBSI poskytuje rôzne typy služieb a potvrdení, ktoré môžu občania EÚ získať a použiť na spoľahlivé preukázanie svojej identity a právnické osoby na implementáciu a automatizáciu administratívnej záťaže, tvorbu nových obchodných modelov a tiež prezentáciu rôznych druhov osvedčení. EBSI bude prvou infraštruktúrou v rámci EÚ, ktorá nebude mať centrálne riadenie. Predpokladá sa ďalej, že v budúcnosti bude väčšina cezhraničných služieb fungovať cez EBSI. Medzi aktuálne pilotné projekty patria: 1. zdieľanie informácií o vysokoškolských študentoch a pedagógoch medzi európskymi univerzitami, 2. európske číslo sociálneho zabezpečenia, 3. európska online identita („European self-sovereign identity framework", ESSIF) či 4. rizikové financovanie MSP. Investícia ma zabezpečiť systémové zapojenie Slovenska do všetkých spomínaných typov projektov vrátane ďalšieho rozvoja infraštruktúry.

Implementácia:

- Vybudovanie siete európskych centier digitálnych inovácií a centier digitálnych inovácií pre podporu slovenských MSP. Sieť CDI bude vybudovaná prevažne regionálne a ich funkcia bude dvojkroková: najprv zmapovanie štádia rozvoja digitálnej transformácie podnikov v danom regióne a následne pripravenie a poskytnutie osobitného digitálneho alebo technického riešenia na mieru pre klientov. ECDI budú zapojené aj do širšej európskej siete, ktorá je budovaná s finančnou podporou priamo riadeného programu Digitálna Európa. Všetky subjekty budú poskytovať služby šité na mieru svojím klientom - prevažne MSP (zadarmo,

prípadne za nižšiu cenu ako je tá trhová), ale odberateľmi služieb môžu byť aj orgány verejnej moci a veľké podniky.

- Uvedenie superpočítača NSCC do prevádzky, implementácia sa očakáva cez národný projekt. Štúdia realizovateľnosti definuje podrobný harmonogram výstavby a výber lokality vhodnej na umiestnenie technológie vzhľadom na energetické nároky a dátovú prípojku.
- Zriadenie siete kvantových komunikačných uzlov, implementácia sa očakáva cez národný projekt. Výsledkom investície bude vybudovanie 12 uzlov na troch linkách, a to konkrétne 1. Viedeň - Bratislava Slovenská akadémia vied (SAV) – Slovenská technická univerzita Bratislava (STU) - Trnava - Trenčín - Žilina - Liptovský Mikuláš - Prešov - Košice (výhľadovo sa očakáva pokračovanie do Česka, Poľska a na Ukrajinu). 2. Bratislava - Nitra - Zvolen - Banská Bystrica. 3. Bratislava - Komárno (výhľadovo pokračovanie do Maďarska).
- Sprístupnenie a poskytovanie služieb a potvrdení v európskej blockchainovej infraštruktúre – výsledkom tohto projektu budú služby EBSI implementované a poskytované slovenským ako aj EÚ občanom, ktoré im umožnia vstup do decentralizovaného ekosystému EBSI. Implementácia sa očakáva cez vyhlásenie dopytovej výzvy.
- Vytvorenie jazykových datasetov. Infraštruktúra bude obsahovať katalóg zdieľaných datasetov a služieb spolu so zdrojmi, ktoré budú zahŕňať aj rozsiahle anotované korpusy pre riešenie rôznych úloh spracovania jazyka, napr. pre analýzu sentimentu. Infraštruktúra bude obsahovať aj základné nástroje pre spracovanie prirodzeného jazyka. Vzhľadom k charakteru opatrenia sa predpokladá, že bude mať podobu dopytovej výzvy, ktorej sa môžu zúčastniť podniky aj výskumno-vývojové inštitúcie. Zároveň sa očakáva vybudovanie softvérového riešenia a ďalšej digitálnej infraštruktúry pre podporu včasnej detekcie dezinformácií a zdrojov ich šírenia.

Adresát:

MIRRI SR

Časový rozvrh:

- Q3/2022 - Vytvorenie siete 5 ECDI a CDI na Slovensku.
- Q4/2022 - Vláda SR schváli štúdiu uskutočniteľnosti nového superpočítačového centra a schváli záväzný postup jeho výstavby.
- Q2/2023 - Zabezpečenie plného technického fungovania EBSI.
- Q4/2024 - Sprevádzkovanie prvých 6 kvantových komunikačných uzlov.
- Q4/2024 - Sprístupnenie a prevádzka 3 projektov v európskej blockchainovej infraštruktúre.

3.3.3 Investícia č. 5: Podpora projektov zameraných na vývoj a aplikáciu top digitálnych technológií

Výzvy:

- Nevybudovaný ekosystém je hlavnou prekážkou rozvoja digitálnej ekonomiky na Slovensku.
- Potenciál nasadzovania digitálnych technológií v priemysle zostáva nevyužitý napriek schopnosti nových konceptov výrazne prispieť k posilneniu rastu ekonomiky a transformácii priemyslu, čoho výsledkom môže byť posilnenie hospodárskych odvetví s vysokou pridanou hodnotou. Z tohto dôvodu podniky ako aj celý priemysel strácajú svoju konkurencieschopnosť.
- Nízke zapájanie sa slovenských subjektov do priamo riadených programov EÚ ako sú Horizont 2020 alebo Nástroj pre prepojenie Európy (CEF) v období 2014-2020. Zapojené subjekty v mnohých prípadoch nemajú kapacitu zabezpečiť si spolufinancovanie projektov a štát ich v tomto nepodporuje ani v prípade, že získajú pečať excelentnosti.
- Nedostatočná orientácia investičnej pomoci na aplikácie s potenciálom trhového zhodnotenia.
- Nízka úroveň kvality verejného ako aj súkromného výskumu a vývoja, čo spôsobuje odliv kvalitných výskumných pracovníkov do zahraničia.
- Nedostatočné investície do výskumu a vývoja zo strany biznisu - predovšetkým MSP.

- Zraniteľnosť slovenskej ekonomiky spojená s možnosťou automatizovať v budúcnosti medzi 40% a 64% pracovných miest. S tým súvisí potreba investovať do odvetví s vysokou pridanou hodnotou.
- Chýba motivačné prostredie pre firmy, aby investovali do vlastnej digitalizácie a digitalizácie produktov a služieb pre svojich zákazníkov.

Ciele:

- Zámerom je dobudovať kompetenčné centrá a platformy zamerané na konkrétne technológie. Vybudovanie týchto centier bude stimulom pre celý priemysel, keďže budú poskytovať služby, po ktorých je už teraz dopyt, ale na Slovensku neexistuje dodávateľ (napríklad vysokovýkonné výpočty, blockchain alebo kybernetická bezpečnosť).
- V novom programovom období je nutnosťou razantne zvýšiť počet slovenských subjektov v projektoch v rámci priamo riadených programov EÚ, a to najmä programov Digitálna Európa (DIGITAL), Nástroj na prepájanie Európy (CEF) a Horizont Európa. Je potrebné pripraviť mechanizmus podpory, napr. formou dotačnej schémy, s cieľom umožniť subjektom získať spolufinancovanie grantov a realizovať tak úspešné projekty, prípadne podporiť projekty, ktoré získajú pečať excelentnosti. Nasadenie digitálnych technológií v rôznych sektoroch ako napríklad zdravotníctvo, doprava, energetika, finančný sektor, pôdohospodárstvo a iné a využívanie potenciálu týchto technológií na zlepšenie poskytovania služieb či zefektívnenie výrobných procesov.
- V nadväznosti na bod vyššie následná systematická podpora nových podnikateľských modelov v týchto segmentoch hospodárstva v súlade so stratégiou RIS3 a podpora rastu etablovaných technologických firiem, tzv. scale-ups tak, aby pôsobili na Slovensku namiesto prípadných "exitov" do zahraničia.
- Podpora konkurencieschopnosti slovenského priemyslu, a to najmä technologických firiem vďaka zvýšenému dopytu po inováciách a zároveň výrazné posilnenie inovačného potenciálu, ako aj modernizácie v jednotlivých sektoroch, čo povedie k skvalitneniu života občanov.
- Posilnenie interných kapacít subjektov vďaka podpore cez pridelené projekty (ľudské zdroje, testovacia a experimentálna infraštruktúra) v oblasti výskumu a vývoja top digitálnych technológií (vysokovýkonné výpočty, kvantové technológie, umelá inteligencia, technológie decentralizovaného záznamu, vnorené systémy, internet vecí („internet of things“, IoT) technológie, cloud, kybernetická bezpečnosť a iné), s využitím vo verejnej správe, podnikateľskom prostredí a výskumno-vývojových inštitúciách.

Cieľové skupiny:

Podnikateľské subjekty – MSP a ostatné podniky, OVM, výskumno-vývojové inštitúcie

Povaha, typ a veľkosť / rozsah investície:

- Investícia je zameraná na vytvorenie nástroja, v rámci ktorého bude možné finančne podporiť výskum a tvorbu aplikačných riešení v oblasti digitálnych technológií. Podpora bude takisto smerovaná do úspešných slovenských projektov v rámci priamo riadených programov.
- Investícia rieši posilnenie kapacít (ľudských, technologických a infraštruktúrnych) v oblasti výskumu, vývoja a aplikácie top digitálnych technológií v podmienkach Slovenska s využitím vo verejnej správe, podnikateľskom prostredí a výskumno-vývojových inštitúciách. Okrem výskumno-vývojových a aplikačných projektov sa postupne podporí vytvorenie a činnosť technologických inštitúcií a platforiem, ktoré sa stanú základom ekosystému digitálnej ekonomiky na Slovensku.
- Investícia bude smerovaná najmä do firiem, ktoré prispievajú k zadanému cieľu EÚ – budovaniu strategickej autonómie, a to ako v oblasti výskumu a vývoja, tak aj v oblasti aplikácie top digitálnych technológií.
- Investícia sa sústredí na:
    - podporu pri perspektívnych projektoch výskumu, vývoja a inovácií s Úrovňami pripravenosti technológie („Technology readiness levels“, TRL) TRL 5 až 8,
    - podporu budovania testovacej a experimentálnej infraštruktúry,
    - podporu aktivít, ktoré povedú k zapájaniu sa subjektov do inovačných projektov, výskumno-vývojových projektov, a to najmä na európskej a medzinárodnej úrovni a kontinuálne zapájanie najlepších riešiteľov v danej doméne do projektov tretích strán,

- podporu platforiem a kompetenčných centier pri osvetových a vzdelávacích aktivitách vedúcich k budovaniu digitálnych zručností a kompetencií.

Z projektov realizovaných vďaka tejto investícii budú benefitovať aj podnikateľské subjekty, či už formou implementácie projektov samostatne, vďaka zapojeniu sa do konzorcií, ktoré tieto projekty realizujú, alebo ako odberatelia služieb, ktoré vďaka týmto projektom budú dostupné. Do projektov sa môžu zapájať aj vedecko-výskumné inštitúcie, ktoré vďaka svojmu zapojeniu môžu ďalej budovať a rozvíjať svoje kapacity a ponúkať ich ďalším účastníkom trhu, resp. digitálneho ekosystému - verejným inštitúciám a podnikom.

Príklady projektov:

- Vytvorenie infraštruktúry spracovania prirodzeného jazyka: Pre Slovensko je dôležité vybudovať kapacity, ktoré sa dostanú medzi svetovú špičku vo výskume najviac rozšíreného anglického jazyka, aby mohli aplikovať existujúce a vytvárať nové poznatky pre spracovanie slovenského jazyka, resp. príbuzných slovanských jazykov. Zároveň je v tejto oblasti obrovský potenciál prehlbovať regionálnu a európsku spoluprácu mimo iného aj vo forme centier excelentnosti. Slovenské subjekty by sa vďaka podpore zo strany štátu vedeli do takýchto centier zapojiť. Vďaka integrovanej infraštruktúre spolu so súbormi dát („datasets“) a nástrojmi pre spracovanie textu a reči budú výskumné tímy zo Slovenska schopné zapojiť sa do medzinárodných konzorcií ako je napr. Európska výskumná infraštruktúra pre jazykové zdroje a technológiu („European Research Infrastructure for Language Resources and Technology“, CLARIN ERIC). V súčasnosti existujú mnohé nástroje, ktoré riešia čiastkové úlohy. Je potrebné ich prepojiť do integrovanej infraštruktúry a adaptovať pre slovenský jazyk a v závislosti od aktuálneho stavu vyvíjať nové. Samotná investícia preto bude primárne orientovaná do integrovanej infraštruktúry rozvoja prirodzeného jazyka, a to najmä vybudovania katalógu zdieľaných jazykových súborov dát („datasets“) a služieb spolu so zdrojmi, ktoré budú zahŕňať aj rozsiahle anotované korpusy na riešenie rôznych úloh spracovania jazyka, napr. pre analýzu sentimentu. Druhou súčasťou zdieľanej infraštruktúry je tvorba základných nástrojov na analýzu textu v slovenskom jazyku, ktoré umožnia ďalší rozvoj aplikácií umelej inteligencie ako vo výskume, tak aj v inováciách a vo vývoji. Vďaka tejto infraštruktúre bude možné zdieľanie a porovnávanie výsledkov v jednotlivých úlohách spracovania prirodzeného jazyka (na rovnakých dátach) a efektívna anotácia súborov dát („datasets) (jednotlivcami aj davom).

- Vývoj a nasadenie nástroja na podporu detekcie dezinformácií: V nadväznosti na vládny materiál Koordinovaný mechanizmus odolnosti Slovenskej republiky voči informačným operáciám a iné strategické dokumenty podporíme tvorbu centralizovaného IT nástroja, ktorý dokáže orgánom verejnej moci uľahčiť vyhľadávanie dezinformácií a falošných správ („hoaxov“) v online prostredí a bude súčasťou centrálneho koordinovaného mechanizmu na boj s informačnými operáciami. IT systém bude v pilotnej fáze nasadený v niekoľkých rezortoch, ktoré v rámci centrálneho koordinovaného mechanizmu budú identifikované ako najviac zraniteľné v kontexte šírenia dezinformácií. Systém bude aktívne vyhľadávať dezinformácie na sociálnych sieťach a webových portáloch, pričom využité budú algoritmy umelej inteligencie a prirodzeného spracovania slovenského jazyka. V tomto kontexte ďalej bude potrebné podporiť vzdelávanie zamestnancov VS v oblasti detekcie, ale aj vyvracania dezinformácií formou rôznych školení a tréningov. Ďalej budú systematicky budované kapacity na strane štátu v oblasti zmysluplnej a cielenej strategickej komunikácie.

- Vytvorenie repozitára RIS3 komponentov: Cieľom je vytvoriť, sprístupniť a rozvíjať online repozitár riešení založených na umelej inteligencii, vnorených systémoch, internete vecí a ďalších IT komponentoch, ktoré budú môcť spoločnosti využívať pri dizajnovaní produktov a služieb ako aj pri riešeniach pre optimalizáciu energetických a environmentálnych aspektov výroby, dopravy a obsluhy. Záujmom je, aby sa výstupy v oblasti výskumu a vývoja sprostredkovali na online platforme za pomoci všetkých dostupných sietí, ktoré môžu slovenské digitálne inovácie priviesť na zahraničné trhy. Za týmto účelom využijeme siete, ktoré odporúča pre oblasť digitalizácie a inovácií Európska komisia, čiže Európske centrá digitálnej inovácie („European Digital Innovation Hubs“ EDIH), Sieť Enterprise Europe Network („Enterprise Europe Network“, EEN), Startup Europe, GAIA X alebo Európsky inovačný a technologický inštitút („European Institute of Innovation & Technology“, EIT).

Implementácia:

- Nástrojom implementácie bude dotačná schéma, cez ktorú sa budú vyhlasovať dopytovo orientované výzvy na podporu výskumu, vývoja a aplikácií top digitálnych technológií na Slovensku.
- Implementácia tohto opatrenia vychádza z celkovej štruktúry riadenia reforiem a investícií v oblasti digitálnej ekonomiky. Výkonnou zložkou zodpovednou za dotačnú schému ako aj vyhlasovanie výziev bude tzv. implementačná jednotka v rámci Sekcie digitálnej agendy MIRRI SR. Do hodnotenia projektov budú zaangažovaní odborníci z ďalších orgánov verejnej moci ako aj odbornej verejnosti, a to najmä v rámci pracovnej skupiny pre digitálnu transformáciu Slovenska. Politicky bude zodpovedať za implementáciu investície Rada vlády SR pre digitalizáciu verejnej správy a jednotný digitálny trh.
- Schéma bude slúžiť aj ako mechanizmus na spolufinancovanie projektov, ktoré uspejú v priamo riadených programoch EÚ (Digitálna Európa, Horizont Európa a Nástroj na prepojenie Európy) v rámci dovolenej štátnej pomoci v závislosti od typu žiadateľa. V rámci podpory inovatívnych riešení bude kladený dôraz na úspešné projekty na základe posúdenia zo strany Európskej komisie s využitím mechanizmu dôležitých projektov spoločného európskeho záujmu („Important Projects of Common European Interest“, IPCEI). Zároveň budú podporené aj podniky, ktoré získajú pečať excelentnosti od Európskej komisie.
- Projekty budú posudzované aj na základe definovaných prioritných oblastí v dimenzii číslo 4 (Digitálna transformácia Slovenska) v Stratégii inteligentnej špecializácie.
- Projekty budú posudzované podľa pravidiel schémy Nariadenie Komisie (EÚ) Ā. 651/2014 zo 17. júna 2014 o vyhlásení určitých kategórií pomoci za zlučiteľné s vnútorným trhom („General block exemption Regulation“, GBER).
- Pri realizácii projektov bude dôraz kladený na synergie s inými programami, fondami a zdrojmi financovania, predovšetkým v rámci nového programového obdobia (2021-2027), a to najmä v prioritnej oblasti 1.2.1 Podpora rozvoja digitálneho a údajového hospodárstva a digitálna transformácia širšej ekonomiky, výskum, vývoj a aplikovanie moderných technológií.
- Riadiacim orgánom pre danú dotačnú schému bude Rada vlády SR pre digitalizáciu verejnej správy a jednotný digitálny trh, ktorá bude schvaľovať obsahový rámec samotnej schémy ako aj vyhlasovaných výziev. Sekretariátom Rady vlády SR bude Sekcia digitálnej agendy, MIRRI SR, ktorá bude v rámci spolupráce s medzirezortnou pracovnou skupinou pre digitálnu transformáciu SR navrhovať obsahové zadania. Táto pracovná skupina bude mať na starosti aj kontinuálny proces podnikateľského objavovania („entepreneurship discovery process“) v nadväznosti na Stratégiu inteligentnej špecializácie (RIS3).

Adresát:

MIRRI SR

Časový rozvrh:

- Q2/2022 - Vytvorenie schémy na podporu projektov zameraných na aplikačné riešenia s využitím inovatívnych technológií.
- Q4/2025 - Zrealizovanie najmenej troch výziev.

Časť prostriedkov na Komponent 17 Digitálne Slovensko je možné využiť pomocou finančných nástrojov. Finančné nástroje budú aplikované cez Slovak Investment Holding, a.s.

3.3.4 Investícia č. 6: Fast grants – Hackathony

Výzvy:

- Existujúce mechanizmy podpory inovácií nie sú zamerané na rýchle a flexibilné poskytnutie prostriedkov na inovatívne riešenia aktuálnych / akútnych spoločenských problémov.
- Dôsledkom je nedostatočné zapojenie inovačného ekosystému, odbornej verejnosti a spoločnosti celkovo do riešenia spoločenských problémov. Chýba najmä aktívna účasť novovznikajúcich inovatívnych spoločností.

- Súčasné nastavenie procesu verejného obstarávania vo verejnej správe sťažuje väčšie využitie inovačného potenciálu. Verejné obstarávanie je charakteristické administratívnou náročnosťou a kritériami, ktoré uprednostňujú firmy etablované na trhu a firmy s predchádzajúcou skúsenosťou so zákazkami pre verejnú správu. Takto nastavený systém odrádza od zapojenia sa do zákaziek novovzniknuté MSP, inovatívne Startup a Scaleup spoločnosti a podnikateľské nápady z akademického sektora. Ďalšími nedostatkami procesu verejného obstarávania sú:
    - nedostatočný dôraz na inovatívnosť riešenia v rámci hodnotiacich kritérií,
    - zložité a administratívne náročné požiadavky na predkladanú dokumentáciu,
    - výška finančnej zábezpeky a
    - nevyužívanie informačných kanálov, ktoré by cielili na inovatívne firmy.
- Súčasný systém prepojenia a spolupráce aktérov – medzi súkromným sektorom a inovatívnymi firmami, výskumným sektorom, akademickou obcou a verejným sektorom – neposkytuje dostatočnú podporu inovačného ekosystému a neobsahuje účinný kanál, prostredníctvom ktorého by sa zapájali novovzniknuté firmy či študenti.
- Absentuje proaktívny, preventívny prístup štátu k riešeniu (možných) hrozieb, problémov a krízových situácií zo strany štátu. Štát sa tak nachádza v nelichotivej pozícii - súkromný sektor často rýchlejšie a lacnejšie dodáva riešenia problémov spoločnosti.
- Spomínaný chýbajúci systematický prístup v štátnej podpore inovatívnych riešení aktuálnych spoločenských problémov sa ukázal ako zásadný problém aj pri kríze spojenej s COVID-19, kde Slovensko na rozdiel od iných štátov nedokázalo mobilizovať svoj inovačný potenciál a nevytvorilo dostatočný priestor pre vznik riešení, ktoré by eliminovali negatívne dopady pandémie v ekonomickej, vzdelávacej alebo sociálnej rovine.
- Okrem COVID-19 však existujú a budú vznikať aj ďalšie hrozby a ohrozenia, na riešení ktorých by mohla participovať verejnosť. Štát by mal proaktívne vytvoriť podmienky a mechanizmy, ktoré by sa dali použiť aj pri iných typoch celospoločenských ohrození.

Ciele:

- Vytvoriť prostriedok na riešenie aktuálnych spoločenských problémov a dostatočne flexibilnú a rýchlu podporu inovatívnych riešení - formou hackathonov s účasťou inovátorov z radov korporácií, startupov, výskumných inštitúcií, (študentov) vysokých škôl a inej odbornej verejnosti.
- Účinným spôsobom prispieť k oživeniu hospodárstva znížením administratívnej záťaže pri podpore inovácií, ako aj zvýšením podnikateľských, resp. pracovných príležitostí na Slovensku.
- Zvýšiť mieru adaptácie a využívania moderných a inovatívnych riešení vo verejnej správe adresovaním súčasných administratívne náročných procesov verejného obstarávania.
- Vytvoriť ekosystém menších inovácii v oblasti digitálnych technológii a digitálnej ekonomiky zvýšením celkovej miery zapojenia spoločnosti a inovačného ekosystému.
- Podporiť aktívny prístup obyvateľstva k riešeniu spoločenských problémov zlepšením inovačnej kultúry a proaktivitou.
- Podporiť prepájanie riešiteľov hackathonov z rôznych sfér a budovanie dlhodobých multidisciplinárnych partnerstiev v zmysle „quadruple helix“ prístupu - štvornásobný a päťnásobný rámec inovatívnych špirál popisuje interakcie medzi univerzitou, priemyslom, vládou a verejným prostredím v rámci znalostnej ekonomiky).
- Pozitívne vplývať na študentov – podporou možnosti realizácie vlastného podnikateľského nápadu alebo zapojenia sa do realizácie iného nápadu a využitie zručností – eventuálne tak docieliť nárast nových / inovatívnych spoločností a startupov.

Cieľové skupiny:

- Široká verejnosť, verejná správa, inovátori a odborníci z radov korporácií, startupov, výskumných inštitúcií, stredných a vysokých škôl.

Povaha, typ a veľkosť / rozsah investície:

- Výška investície je 3,8 mil. EUR, ktorá sa skladá z nákladov na zorganizovanie 20 hackathonov počas nasledujúcich 5 rokov. Súčasťou nákladov sú aj zdroje pre úspešných riešiteľov a víťazov jednotlivých kôl hackathonov, ktorí následne poskytnú svoje riešenia verejnej správe, resp. širšej verejnosti.

Implementácia:

- Fast grants, resp. hackathony, sú zaužívaným mechanizmom na podporu inovácií na národnej úrovni, ktorý efektívne dopĺňa strategické investície do inovácií naprieč odvetviami v iných členských krajinách EÚ, ale aj v popredných ekonomikách a inovačných ekosystémoch vo svete. Tematické hackathony zamerané na COVID19 pandémiu a jej dopady na ekonomiku a spoločnosť boli napríklad realizované v susedných krajinách V4, ako aj centrálne na úrovni EÚ pod značkou „Bojujme spoločne" („Hack the crisis"). Ďalší príkladný hackathon je aktuálne v príprave pod záštitou Výkonnej agentúry pre malé a stredné podniky („Executive Agency for Small and Medium-sized Enterprises", EASME) s názvom Dáta pre zdravé oživenie („Data 4 Healthy Recovery Hackathon").
- Cieľom týchto grantov bude prinášať rýchle, inovatívne a pragmatické riešenia celospoločenských problémov vrátane ich dodávky, testovania a zavedenia do užívania. Prostriedky na realizáciu by víťazné projekty získali do 2 týždňov od vyhlásenia víťaza.
- MIRRI SR pre účely úspešnej implementácie zabezpečí metodickú podporu a celkovú koordináciu implementácie a zároveň poskytne súčinnosť pri implementácii vybraných riešení v jednotlivých hackathonoch v podobe kapacít projektového riadenia.
- Projekt bude realizovaný pod záštitou MIRRI SR prostredníctvom externého dodávateľa, ktorý zabezpečí celkovú organizáciu vrátane komunikácie, sprievodných edukačných aktivít, súčinnosti pri mentoringu a koordinácie partnerov. Na projekte budú môcť participovať všetky orgány štátnej správy, pričom obsahové zameranie projektu a návrh podnetov na riešenie bude koordinované MIRRI SR. Od participujúcich orgánov štátnej správy sa očakáva súčinnosť pri zabezpečení potrebných vstupných informácií pre riešiteľov v rozsahu potrebnom na vytvorenie návrhu súťažného riešenia. Dôležitým elementom bude aj nezávislá hodnotiaca komisia.
- Štát zadefinuje pre každý grant okruh tém a problémov, na ktorý by účastníci hľadali kolaboratívnym spôsobom riešenia. Cieľom je nájsť prienik medzi riešeniami, ktoré vie nájsť súkromný sektor, potrebami, ktoré vidí štát, a obmedzeniami, ktoré vyplývajú z charakteru problémov verejného sektora.
- Na definovaní výziev budú spolupracovať potenciálne všetky zložky štátnej správy a aj verejnosť, t. j. hackathony by boli tematicky zamerané na široký okruh problémov. Vypracuje sa systém a metodika zberu a vyhodnocovania podnetov. Zadávateľ podnetu (napr. iné ministerstvo) bude následne zastúpený v hodnotiacej komisii daného hackathonu a vo funkcii „implementačného garanta" aj priamo zapojený do implementácie vybraného riešenia.
- Hodnotiaca komisia bude zložená z odborníkov z verejnej správy, akademického aj súkromného sektora a bude zabezpečená aj dlhodobejšia mentoringová podpora počas trvania hackathonu.
- Hackathony budú organizované na kvartálnej báze so zameraním na aktuálne, ale aj dlhodobé spoločenské problémy, v prípade potreby a naliehavosti aktuálnych problémov či krízových stavov aj častejšie a na báze ad-hoc. Zameranie hackathonov bude okrem iného reflektovať oblasti s výraznou potrebou inovatívnych riešení, ako napr. oblasti zdravotnej a sociálnej starostlivosti, riešení s využitím otvorených dát, riešení s cieľom urýchliť / zjednodušiť návrat k normálnemu fungovaniu našich spoločností a hospodárstiev a k udržateľnému rastu.
- Cieľom hackathonov nie je generovanie ideí a prototypov, ale funkčných riešení, ktoré budú nasadené do praxe a ktoré budú efektívne riešiť spoločenské a verejno-správne problémy. Zodpovedným za uvedenie víťazného návrhu do reálnej prevádzky bude „implementačný garant" zastupujúci rezort resp. organizáciu štátnej a verejnej správy, z ktorých vzišiel podnet, ktorý sa daným hackathonom adresoval, príp. rezort, resp. organizácia štátnej a verejnej správy, do ktorých pôsobnosti daná téma spadá po vyhodnotení prínosov a náročnosti implementácie.
- Projekt predpokladá zriadenie fondu, z ktorého sa bude financovať vývoj a implementácia víťazných návrhov vo forme grantov „Fast grants". Systém monitorovania zabezpečí nielen to, že poskytnuté prostriedky budú vynaložené určeným spôsobom, ale aj to, že riešenie sa nasadí do praxe a efektívne adresuje definované problémy.

- Dôležitou súčasťou realizácie bude aj proaktívna komunikácia smerom na verejnosť, inovačnú komunitu a iné zložky štátnej správy. Predpokladá sa vytvorenie silnej značky štátnych hackathonov.
- Nemenej dôležitou súčasťou bude organizačné a logistické zabezpečenie, právna podpora, technická podpora a samostatný webový portál (napr. na spôsob https://actionagainstcorona.org).

Adresát:

- MIRRI SR

Časový rozvrh:

- Q3/2021 - príprava komplexného projektového zámeru a prvotné nastavenie projektu vrátane zazmluvnenia kľúčových partnerov.
- Q4/2021 – prijatie novely zákona o poskytovaní dotácii MIRRI SR, zber požiadaviek organizácii VS na riešenie aktuálnych problémov, príprava a vyhlásenie prvých výziev.
- Q1 –Q2/2022 - realizácia pilotných fast hackathonov: pravidelne raz za štvrťrok, vždy so špecifickým tematickým zameraním; vyhodnotenie úspešnosti a analýza získaných skúseností pre ďalšie cykly.
- Q3/2022 až Q4/2026 - opakovanie inovačných cyklov a fast hackathonov a postupné nasadzovanie riešení do spoločenskej praxe.

3.4 Kybernetická a informačná bezpečnosť

3.4.1 Reforma č. 5: Štandardizácia technických a procesných riešení kybernetickej a informačnej bezpečnosti (ďalej len „KIB“) (ITVS)

Výzvy:

- Požiadavky na bezpečnosť majú rôznu úroveň rozpracovania, kvality a jednoznačnosti, pre množstvo prevádzkovateľov služieb sú nejednoznačné a mätúce.
- Metodické usmernenia nereflektujú meniace sa trendy v oblasti KIB a digitalizácie verejnej správy.
- Chýba jasná kategorizácia organizácií, informačných a komunikačných riešení a typizovaných nástrojov na splnenie bezpečnostného minima.
- Vysoká miera individualizácie bezpečnostných riešení zvyšuje časové a finančné nároky na ich implementáciu.
- V počiatočných fázach vývoja nie sú dostatočne identifikované požiadavky na KIB a odstraňované bezpečnostné nedostatky alebo prípadné chyby v dizajne.
- Nejasná štruktúra rolí v jednotlivých oblastiach bezpečnosti a KIB.
- Nedostatočná prehľadnosť formálne stanovených štandardov zabezpečenia IT služieb vrátane bezpečnostných procesov a personálnych požiadaviek na bezpečnosť.
- Chýba plošné zavedenie štandardov KIB do praxe, plnenie opatrení nie je priebežne monitorované.

Ciele:

- Prijať Národnú Koncepciu Informatizácie Verejnej Správy na roky 2021-2030.
- Dlhodobým cieľom reformy je štandardizácia riešení v oblasti KIB (po ukončení reformy budeme plnohodnotným vlastníkom výstupov z reforiem s relevantným know-how s cieľom pokračovať vlastnými zdrojmi v napĺňaní reformných cieľov po ukončení projektov).
- Definovanie jasných a zrozumiteľných požiadaviek na úroveň zabezpečenia informačných a komunikačných technológií.
- Vytvorenie šablón dokumentov pre štruktúru bezpečnostnej dokumentácie v kontexte požiadaviek platnej legislatívy.
- Zníženie finančných a časových nákladov na implementáciu štandardnej úrovne zabezpečenia.
- Definovanie technických a procesných nástrojov a postupov na splnenie bezpečnostného minima vrátane využitia nástrojov z otvorených zdrojov („open source“).

- Poskytovanie odbornej pomoci návrhárom a tvorcom informačných systémov nasadzovaných v prostredí verejnej správy v oblasti zavedených štandardov ISVS rešpektujúcich všeobecne uznávané verejne dostupné štandardy („open standards“) tak, aby dokázali navrhovať a vytvárať spoľahlivé a kompatibilné systémy neznižujúce úroveň KIB.
- Naplniť ciele Akčného plánu Národnej stratégie kybernetickej bezpečnosti tak, aby sa postupne reagovalo na úlohy, ktoré z nej vyplynú. Národná stratégia kybernetickej bezpečnosti Slovenskej republiky na roky 2021-2025 a Akčný plán k Národnej stratégii kybernetickej bezpečnosti na roky 2021-2025 sú základným pilierom kybernetickej bezpečnosti v Slovenskej republike pre všetky sektory hospodárstva (kontext naplnenia cieľov: kľúčovým prvkom formovania digitálnej budúcnosti Európy, Plánu obnovy pre Európu a Stratégie EÚ pre bezpečnostnú úniu je Stratégia kybernetickej bezpečnosti EÚ JOIN(2020) 18 - posilniť kolektívnu odolnosť Európy proti kybernetickým hrozbám a pomôcť zabezpečiť, aby všetci občania a podniky mohli v plnej miere využívať dôveryhodné a spoľahlivé digitálne služby a nástroje. Je identifikovaná potreba budovania operačnej kapacity kľúčových sektorov hospodárstva na prevenciu, odrádzanie a reakciu voči kybernetickým útokom). Paralelný kontext: strategický dokument Formovanie digitálnej budúcnosti Európy COM(2020) 67.
- Priebežná realizácia analýz právnych noriem určujúcich bezpečnostné požiadavky vzťahujúce sa na ISVS v kontexte priebežných legislatívnych zmien.
- Spracovanie zoznamu prevádzkovaných / spravovaných / používaných ISVS.
- Vytvorenie jednotného metodického rámca pre implementáciu opatrení kybernetickej a informačnej bezpečnosti podľa vyhlášky č. 179/2020 Z. z.

Cieľové skupiny:

Organizácie verejnej správy, dodávatelia IT riešení, spoločnosti poskytujúce bezpečnostné IT služby. Riešenia v tejto oblasti je potrebné zároveň poňať komplexne, a teda nielen na úrovni kritickej infraštruktúry verejnej správy, keďže problematika kybernetickej bezpečnosti sa v súčasnosti dostáva do veľkej pozornosti aj s nástupom 5G technológií. Veľký dôraz na to kladie aj EÚ, ktorá prijala na tento účel mnohé strategické a legislatívne opatrenia, ktoré sú členské štáty povinné implementovať.

Povaha, typ a veľkosť / rozsah reformy:

- Reforma rieši potrebu zavedenia princípov kybernetickej a informačnej bezpečnosti do praxe. Toto zavedenie bude podporené prípravou štandardizovaných procesných a technických riešení s cieľom maximalizácie časovej a nákladovej efektívnosti.
- Reforma sa tiež zameriava na prispôsobenie legislatívnych zmien a metodických usmernení trendom v oblasti kybernetickej a informačnej bezpečnosti, nakoľko predmetné dokumenty majú v súčasnosti rôznu úroveň detailu a jednoznačnosti. Výsledkom bude zosúladenie a jednoznačná formulácia legislatívnych zmien a metodických usmernení.
- V rámci reformy dôjde k štandardizácii požiadaviek na zabezpečenie a ich zavedenie do bežnej praxe pri návrhu a prevádzke IKT riešení. Požiadavka štandardizácie si vyžiada posilniť personálne kapacity špecialistov (spracované ako investícia).

Implementácia:

- Vypracovanie jednotného metodického rámca pre implementáciu opatrení kybernetickej a informačnej bezpečnosti podľa vyhlášky 179/2020 Z. z. a zákona č. 95/2019 o informačných technológiách vo verejnej správe.
- Vypracovanie NKIVS 2021 - 2030 - časť kybernetická a informačná bezpečnosť.
- Vytvorenie manuálu s postupmi pre kontrolu zavedenia KIB do IKT riešení formou dohľadu zo strany vyškolených interných audítorov, manažérov KIB, ako aj zvýšenia bezpečnostného povedomia zamestnancov v sektore verejnej správy.
- Kompletizácia zoznamu prevádzkovaných / spravovaných / používaných ISVS.
- Vytvorenie centrálnej kapacity na poskytovanie odbornej pomoci pri distribúcii a implementácii bezpečnostných opatrení.

- Definovanie kategórií organizácií a IKT vrátane vytvorenia šablón dokumentov pre štruktúru bezpečnostnej dokumentácie v kontexte požiadaviek platnej legislatívy.
- Metodicky podrobná definícia a realizácia základnej úrovne ochrany kybernetického priestoru verejnej správy.

Prekážky a stratégie na ich prekonanie:

Prekážky a riziká	Mitigácia – riešenie, prekonanie problému
Neochota zvyšovania KB u subjektov verejnej správy	Poskytnutie metodickej a odbornej pomoci pre zamestnancov verejnej správy venujúcich sa KB.
	Vypracovanie odborného manuálu, ktorý pomôže lepšie implementovať požiadavky na KB do života organizácii verejnej správy.
Nedostatočné zdroje na implementáciu organizačných nástrojov na zvyšovanie KB u subjektov verejnej správy	Zaradenie reformy do plánu obnovy a získanie financovania.
Nejednotnosť požiadaviek a kladených nárokov na implementáciu nástrojov na zvyšovanie KB u subjektov verejnej správy	Vytvorenie jednotnej metodiky v spolupráci s viacerými aktérmi zabezpečujúcimi procesy KB vo verejnej správe v SR.

Adresát:

- MIRRI SR

Časový rozvrh:

- Do Q1/2022 - vypracovať jednotný metodický rámec pre implementáciu opatrení KIB v súlade s vyhláškou č. 179/2020 Z. z., ktorou sa ustanovuje spôsob kategorizácie a obsah bezpečnostných opatrení informačných technológií verejnej správy.
- Do Q4/2025 - scentralizovať metodickú a implementačnú podporu a vytvoriť metodiky riadenia KIB vo vzťahu k tretím stranám v oblasti zaistenia bezpečnosti pri dodávateľských službách.
- Do Q2/2024 - zabezpečiť doplnenie požadovaného vzdelania (kvalifikácie, platové triedy špecialistov v oblasti KIB, metodické materiály a organizačný model riadenia KIB).
- Vytvoriť metodiku pre vznik odborných bezpečnostných pracovísk v prostredí verejnej správy. Po ukončení reformy budú vzniknuté pracoviská sebestačné z pohľadu interných zdrojov.
- Do Q4/2024 - definovať kategórie organizácií a IKT, zoznam štandardov bezpečnostných požiadaviek a princípy etických pravidiel použitia ISVS vrátane vytvorenia šablón dokumentov pre štruktúru bezpečnostnej dokumentácie v kontexte požiadaviek platnej legislatívy.
- Do Q1/2022 - metodicky podrobne definovať (Q4/2023) a zrealizovať základnú úroveň ochrany kybernetického priestoru verejnej správy.
- Do Q2/2023- vytvoriť centrálnu kapacitu na poskytovanie odbornej pomoci pri distribúcii a implementácii bezpečnostných opatrení (vrátane metodiky centrálneho riadenia kontinuity prevádzky v rámci integrovaného systému eGovernmentu).
- Do Q2/2021 - vypracovať podklady pre Národnú koncepciu informatizácie verejnej správy (NKIVS) 2021 - 2030 - časť kybernetická a informačná bezpečnosť.

3.4.2 Reforma č. 6: Skvalitnenie vzdelávania a zabezpečenie spôsobilosti v oblasti KIB (ITVS)

Výzvy:

- Vzdelávanie v oblasti KIB je nedostatočné, program vzdelávania a zvyšovania bezpečnostného povedomia vrátane testovania znalostí úplne chýba (verejná správa, manažéri KIB, špecialisti KIB, bezpečnostné

povedomie zamestnancov a verejnosti, príprava KIB expertov, oblasť boja proti dezinformáciám a kyberšikane, spolupráca so súkromným sektorom). Chýba celoživotné vzdelávanie ako podpora pre počiatočné nastavenie úrovne a dlhodobú udržateľnosť kompetencií v oblasti kybernetickej bezpečnosti.
- Chýbajú kapacity kvalifikovaných odborníkov na centrálnej úrovni aj na kľúčových rezortoch.
- Chýba odborná spolupráca s univerzitami a akademickou obcou a investície do spoločných projektov v oblasti monitorovania talentovaných študentov.
- Chýba vhodný organizačný model riadenia KIB a kompetenčné centrá (centrá excelentnosti) pre KIB na vysokých školách v SR v prostredí verejnej správy.
- Nedostatočná výmena informácií so zahraničnými CSIRT.

Ciele:

- Dlhodobým cieľom reformy je zabezpečenie odborných spôsobilostí v oblasti KIB s cieľom vlastniť know-how v oblasti realizácie vzdelávania a vlastného postavenia v kontexte konkurencieschopnosti so súkromným sektorom.
- Efektívne a systematické vzdelávanie (celoživotné vzdelávanie) odborných zamestnancov v sektore verejnej správy (aj v kontexte mäkkých cieľov, teda potenciálnych cieľov z dôvodu otvorenosti a dostupnosti pre verejnosť – rozšíriť vzdelávanie aj o tieto oblasti a zabezpečenie odbornej spôsobilosti odborníkov v kybernetickej a informačnej bezpečnosti (štandardizácia technických a procesných riešení KIB a fyzická ochrany objektov). Je to najmä z dôvodu, že bezpečnosť a ochrana mäkkých cieľov sa stáva stále aktuálnejším problémom aj v Slovenskej republike a je čoraz nutnejšie koordinovať aktivity medzi štátom, samosprávou i súkromnými subjektmi. Overenie záverečnými testami / skúškou.
- V spolupráci s vysokými školami vytvorenie systému vzdelávania pre zamestnancov verejnej správy zodpovedných za KIB, vrátane spolupráce pri vzdelávaní interných audítorov KIB (rozdelenie na cieľové skupiny).
- Získavanie talentov v oblasti KIB pre zamestnanie vo verejnej správe.

Cieľové skupiny:

Zamestnanci verejnej správy zodpovední za IT bezpečnosť, študenti vysokých škôl, vysoké školy. Riešenia v tejto oblasti je potrebné zároveň poňať komplexne a teda nielen na úrovni kritickej infraštruktúry verejnej správy, keďže problematika kybernetickej bezpečnosti sa v súčasnosti dostáva do veľkej pozornosti aj s nástupom 5G technológií. Veľký dôraz na to kladie aj EÚ, ktorá prijala na tento účel mnohé strategické a legislatívne opatrenia, ktoré sú členské štáty povinné implementovať.

Povaha, typ a veľkosť / rozsah reformy:

- Reforma má charakter účinnej spolupráce medzi MIRRI SR a vybranými vysokými školami, ktoré pripravujú študentov na prácu v IT oblastiach tak, aby sa podarilo priniesť novú oblasť celoživotného vzdelávania a systému zvyšovania kvalifikácie pre zamestnancov verejnej správy. Ide o organizačnú a kurikulárnu reformu. Reforma bude realizovaná v oblasti celoživotného vzdelávania a zvyšovania kvalifikácie.

Implementácia:

- Vytvorenie programu vzdelávania a zvyšovania bezpečnostného povedomia pre pracovníkov verejnej správy v spolupráci s akademickým i súkromným sektorom v oblasti získavania odborných kompetencií v oblasti KIB vrátane doplnkového vzdelávania špecialistov KIB (aj v kontexte celoživotného vzdelávania ako podpory pre počiatočné nastavenie úrovne a dlhodobú udržateľnosť kompetencií v oblasti kybernetickej bezpečnosti).
- Vytvorenie kompetenčných centier (centier excelentnosti pre KIB na vysokých školách) z dôvodu spolupráce pri vzdelávaní a metodickej pomoci verejnej správe, pre zabezpečenie potrebných kapacít a zručností, ako aj vývoj nových bezpečnostných riešení. Vytvoriť minimálne 3 (s plánovaným celkovým počtom 8) centrá excelentnosti pre KIB, ktoré budú slúžiť na generovanie uchádzačov, ktorí budú spĺňať predpoklady na

zúčastnenie sa na tréningoch v CyberAréne. Počet 3 sa odvíja od počtu existujúcich vysokých škôl s implementovaným vzdelávacím odborom v oblasti KIB. Počet 8 sa odvíja od ďalších piatich vysokých škôl, v rámci ktorých je zistená možnosť a schopnosť zapojenia sa do rozvíjajúcej sa oblasti KIB v rámci rozvoja celoživotného vzdelávania.

- Naplniť ciele Akčného plánu Národnej stratégie kybernetickej bezpečnosti tak, aby sa postupne reagovalo na úlohy, ktoré z nej vyplynú. Národná stratégia kybernetickej bezpečnosti Slovenskej republiky na roky 2021-2025 a Akčný plán k Národnej stratégii kybernetickej bezpečnosti na roky 2021-2025 sú základným pilierom kybernetickej bezpečnosti v Slovenskej republike pre všetky sektory hospodárstva (kontext naplnenia cieľov: kľúčovým prvkom formovania digitálnej budúcnosti Európy, Plánu obnovy pre Európu a Stratégie EÚ pre bezpečnostnú úniu je Stratégia kybernetickej bezpečnosti EÚ JOIN(2020) 18 - posilniť kolektívnu odolnosť Európy proti kybernetickým hrozbám a pomôcť zabezpečiť, aby všetci občania a podniky mohli v plnej miere využívať dôveryhodné a spoľahlivé digitálne služby a nástroje. Je identifikovaná potreba budovania operačnej kapacity kľúčových sektorov hospodárstva na prevenciu, odrádzanie a reakciu voči kybernetickým útokom). Paralelný kontext: strategický dokument Formovanie digitálnej budúcnosti Európy COM(2020) 67.
- Nadviazanie medzinárodnej spolupráce s relevantnými medzinárodnými centrami excelentnosti v oblasti boja proti kybernetickým a hybridným hrozbám, a využívanie ich expertíz. Zapojenie odborne kvalifikovaných pracovníkov do pracovných skupín zameraných na problematiku KIB v SR i EÚ.
- Vytvorenie metodiky pre vznik odborných bezpečnostných pracovísk v prostredí VS.

Prekážky a stratégie na ich prekonanie:

Prekážky a riziká	Mitigácia – riešenie, prekonanie problému
Nedostatočné zdroje na finančné pokrytie realizácie reformy	Zaradenie tejto reformy do plánu obnovy.
Nedostatočná spolupráca verejnej správy a vysokých škôl	Uzavretie dohôd o spolupráci, intenzívna vzájomná komunikácia, vytvorenie perspektívneho produktu pre odborných zamestnancov verenej správy.
Nedostatočný záujem zamestnancov verejnej správy	Poskytnutie vzdelávania a školení v rámci ich kvalifikačného vzdelávania prostredníctvom zamestnávateľov.
Nedostatočná kvalita vzdelávania, neprebehne akreditácia kurzov celoživotného vzdelávania	Zapojenie odborníkov z vysokých škôl, súkromného sektora a vládnych jednotiek na boj proti kybernetickým hrozbám do prípravy obsahu a foriem vzdelávania v spolupráci s odborníkmi na vzdelávanie dospelých.
Zvýšený záujem súkromného sektora o absolventov kurzov	Zmluvná dohoda medzi zamestnancami a zamestnávateľom o zvyšovaní odbornej kompetencie.

Adresát:

- MIRRI SR (súčinnosť s Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR (MŠVVŠ SR))

Časový rozvrh:

- Do Q4/2025 - zvýšiť bezpečnostné povedomie zamestnancov v sektore verejnej správy vrátane vytvorenia programu vzdelávania a vyškolenia manažérov KIB v prostredí verejnej správy (aj v kontexte celoživotného vzdelávania ako podpory pre počiatočné nastavenie úrovne a dlhodobú udržateľnosť kompetencií v oblasti kybernetickej bezpečnosti).
- Do Q4/2025 - v rámci odborného vzdelávania vytvoriť materiály pre dištančné vzdelávanie rôznych cieľových skupín v prostredí verejnej správy vrátane centralizácie riadenia v oblasti zvyšovania odbornej pripravenosti pracovníkov v oblasti IT a KIB.
- Do Q4/2022 - vytvoriť schému nevyhnutných počtov obsadenia odbornými pozíciami v jednotlivých orgánoch verejnej správy, definovať pracovné pozície v oblasti KIB vo verejnej správe, ako aj znalostné požiadavky pre jednotlivé pozície.

- Do Q2/2026 - vytvoriť minimálne 3 kompetenčné centrá (centrá excelentnosti) pre KIB (cieľový počet: 8).

3.4.3 Investícia č. 7: Posilnenie preventívnych opatrení, zvýšenie rýchlosti detekcie a riešenia incidentov (ITVS)

Výzvy:

- Po detekcii nie je zabezpečená dostatočná komunikácia s relevantnými partnermi v oblasti KIB na minimalizáciu škôd a včasné vyriešenie problému.
- Nerealizujú sa intenzívne pravidelné bezpečnostné audity a penetračné testy, je nízka kvalita hodnotenia zraniteľností ISVS z pohľadu KIB.
- Nerealizujú sa pravidelné vysokoúrovňové bezpečnostné audity s dôrazom na informačné systémy, ktoré sú súčasťou KI.
- Nie je dobudované technické a technologické vybavenie v priestoroch s umiestnením informačných systémov kritickej infraštruktúry.
- Rozdiel medzi optimálnym počtom a frekvenciou bezpečnostných auditov a aktuálnym stavom je na úrovni 10% optima.
- Aktuálne sa paralelne plánuje prepojenie v rámci existujúcej platformy NATO MISP („Malware Information Sharing Platform“) – nezávislá interná aktivita CSIRT.SK. Ďalšie prepojenia sa neplánujú cezhranične. Rozšírením činností a realizácia prostredníctvom projektov plánu obnovy umožní prepojenie technických a technologických riešení v oblasti riadenia kybernetických bezpečnostných incidentov na národnej úrovni. Ochranné opatrenia sa posilnia preklopením reaktívneho nahlasovania bezpečnostných incidentov do proaktívneho vyhľadávania „zákernej (“malicious”) aktivity v sieťovej infraštruktúre v prostredí verejnej správy.

Ciele:

- Vybudovanie siete systémov na zachytávanie, zber a vyhodnocovanie informácií a ich zasielanie do bezpečnostných dohľadových centier, praktická integrácia a zavedenie efektívneho a merateľného systému na riadenie úrovne a kvality služieb. Cieľ sleduje pokračovanie prebiehajúcich projektov OPII v oblasti vybudovania systému včasnej reakcie v prostredí verejnej správy tak, že prakticky integruje nové technické a technologické riešenia systému včasnej reakcie do infraštruktúry ochrany kybernetického priestoru, ktoré sú výstupmi z realizovaných projektov OPII.
- Zavedenie intenzívnych pravidelných bezpečnostných auditov, hodnotenia zraniteľností, penetračného testovania a pripravenosti na nasadzovanie nových technológií.
- Zvýšenie podielu organizácií s pracoviskami KI s dostatočnou technologickou úrovňou zabezpečenia v kontexte rozšírenia senzorov na ďalšie informačné systémy a siete kritickej infraštruktúry s cieľom zrýchliť detekciu, monitorovanie a reakciu na kybernetické bezpečnostné incidenty s centrálnym riadením CSIRT.SK.
- Naplniť ciele Akčného plánu Národnej stratégie kybernetickej bezpečnosti tak, aby sa postupne reagovalo na úlohy, ktoré z nej vyplynú. Národná stratégia kybernetickej bezpečnosti Slovenskej republiky na roky 2021-2025 a Akčný plán k Národnej stratégii kybernetickej bezpečnosti na roky 2021-2025 sú základným pilierom kybernetickej bezpečnosti v Slovenskej republike pre všetky sektory hospodárstva (kontext naplnenia cieľov: kľúčovým prvkom formovania digitálnej budúcnosti Európy, Plánu obnovy pre Európu a Stratégie EÚ pre bezpečnostnú úniu je Stratégia kybernetickej bezpečnosti EÚ JOIN(2020) 18 - posilniť kolektívnu odolnosť Európy proti kybernetickým hrozbám a pomôcť zabezpečiť, aby všetci občania a podniky mohli v plnej miere využívať dôveryhodné a spoľahlivé digitálne služby a nástroje. Je identifikovaná potreba budovania operačnej kapacity kľúčových sektorov hospodárstva na prevenciu, odrádzanie a reakciu voči kybernetickým útokom). Paralelný kontext: strategický dokument Formovanie digitálnej budúcnosti Európy COM(2020) 67.
- Vytvorenie Katalógu hrozieb, vytvorenie a aplikovanie centrálneho metodického riadenia kontinuity prevádzky, vytvorenie metodiky riadenia KIB.

Cieľové skupiny:

Medzi cieľové skupiny patria organizácie verejnej správy, občania a podnikatelia, ktorí budú mať úžitok zo zvýšenej bezpečnosti verejných elektronických služieb.

Povaha, typ a veľkosť / rozsah investície:

- Investícia bude smerovaná do systémov včasného varovania, ako aj technického a technologického vybavenia pracovísk kritickej infraštruktúry, resp. IT pracovísk verejnej správy.
- Investícia pomôže implementovať vzorové riešenia bezpečnostných postupov a nástrojov v oblasti chýbajúcej centralizovanej metodickej a implementačnej podpory. Postupy a nástroje umožnia splnenie požiadaviek s nízkymi dodatočnými nákladmi a v čo najkratšom čase.
- Investícia tiež bude využitá na realizáciu intenzívnych pravidelných bezpečnostných auditov, hodnotení zraniteľnosti, ako aj penetračných testov ako základnej súčasti kybernetickej a informačnej bezpečnosti vrátane centralizácie metodického riadenia kontinuity prevádzky a zvýšenia pripravenosti na nasadzovanie nových technológií.

Implementácia:

- Zaviesť funkčný systém včasnej reakcie vrátane jeho integrácie do systému riadenia incidentov kybernetickej bezpečnosti v prostredí verejnej správy.
- Realizovať intenzívne pravidelné bezpečnostné audity, hodnotenia zraniteľností, ako aj penetračné testovania ako základnú súčasť KIB.
- Zvýšiť podiel organizácií s pracoviskami kritickej infraštruktúry s dostatočnou úrovňou technologického zabezpečenia.
- Vytvoriť Katalóg hrozieb a metodiku riadenia KIB.
- Vytvoriť a centralizovať postup pre implementáciu bezpečnostných záplat vrátane spolupráce s komunitou etických hackerov pri nasadzovaní nových ISVS do prevádzky.

Adresát:

MIRRI SR, dotknuté orgány verejnej správy

Časový rozvrh:

- Do Q2/2024 - zaviesť funkčný systém včasnej reakcie vrátane jeho integrácie do systému riadenia incidentov kybernetickej bezpečnosti v prostredí verejnej správy.
- Do Q2/2026 - zvýšiť pomer ISVS s implementovaným nástrojom na rozpoznávanie, monitorovanie a riadenie bezpečnostných incidentov vrátane vytvorenia postupu pre implementáciu bezpečnostných záplat.
- Priebežne - realizovať intenzívne pravidelné bezpečnostné audity hodnotení zraniteľností, ako aj penetračné testy ako základnú súčasť KIB.
- Do Q2/2026 - zvýšiť podiel organizácií s pracoviskami kritickej infraštruktúry s dostatočnou technologickou úrovňou zabezpečenia.
- Do Q4/2024 - vytvoriť a priebežne aktualizovať Katalóg hrozieb.

3.4.4. Investícia č. 8: Rekonštrukcia a dobudovanie zabezpečených priestorov KIB (ITVS)

Výzvy:

- Chýba GAP analýza aktuálneho stavu zabezpečenia priestorov KI.
- Nedostatočná kvalita priestorov kritickej infraštruktúry z pohľadu fyzickej ochrany a procesného zabezpečenia, zastarané technické a technologické vybavenie, nezrekonštruované priestory, v ktorých je umiestnená KI. Výzva sa týka bezproblémového plnenia požiadaviek zákona č. 45/2011 Z. z. o kritickej infraštruktúre v kontexte bezpečnostných plánov (zabezpečiť hlavné bezpečnostné opatrenia, medzi ktoré

sa radia trvalé bezpečnostné opatrenia, ktorými sú investície a postupy na zabezpečenie ochrany prvku). Zastaraným vybavením (technicky a technologicky) disponuje 72 úradov verejnej správy.

Ciele:

- Zrekonštruovať a dobudovať 72 priestorov vrátane ich procesného zabezpečenia v rámci prevádzky informačných systémov kritickej infraštruktúry v kontexte fyzickej, objektovej a technickej bezpečnosti pre prácu s režimovými dokumentmi a zabezpečiť požiadavky na riadenie dokumentov v špeciálnom režime.

Cieľové skupiny:

Medzi cieľové skupiny patrí 72 vybraných organizácií verejnej správy.

Povaha, typ a veľkosť / rozsah investície:

- Investícia bude využitá na dobudovanie potrebných priestorov pre kritickú infraštruktúru a jej procesné zabezpečenie, konkrétne vybudovanie potrebných zabezpečených fyzických priestorov a zabezpečenie požiadaviek na riadenie dôverných a tajných dokumentov v špeciálnom režime vrátane procesného zabezpečenia.

Implementácia:

- Procesné zabezpečenie, rekonštrukcia a dobudovanie 72 priestorov s umiestnenými informačnými systémami kritickej infraštruktúry.
- Práce bude organizačne zastrešovať MIRRI SR v spolupráci s vybranými organizáciami verejnej správy.
- Dodávatelia budú vybraní formou verejných súťaží okrem časti kritickej infraštruktúry.
- Práce budú prebiehať postupne tak, aby do konca Q2/2026 boli všetky priestory vybudované.

Adresát:

MIRRI SR, dotknuté orgány verejnej správy

Časový rozvrh:

- Q2/2026 - rekonštrukcia, dobudovanie a procesné zabezpečenie 72 priestorov s umiestnenými informačnými systémami kritickej infraštruktúry.
- Časť prostriedkov na Komponent 17 Digitálne Slovensko je možné využiť pomocou finančných nástrojov. Finančné nástroje budú aplikované cez Slovak Investment Holding, a.s.

3.5 Zlepšovanie digitálnych zručnosti seniorov a distribúcia Senior-tabletov

3.5.1 Reforma č. 7: Strategický prístup k vzdelávaniu v oblasti rozvoja digitálnych zručností v spolupráci so zástupcami kľúčových zainteresovaných strán („stakeholderov“)

Výzvy:

- Úroveň digitálnych zručností je nízka: v roku 2019 bol podiel obyvateľstva (vo veku 16 až 74 rokov) s minimálne základnými digitálnymi zručnosťami 54% a vyššími než základnými digitálnymi zručnosťami 27%. Priemer EÚ27 bol na úrovni 58%, resp. 33%)[447].

[447] *Index digitálnej ekonomiky a spoločnosti, Správa o krajine za rok 2020 – Slovensko* („Digital Economy and Society Index“, DESI, Country Report 2020 - Slovakia), https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/digital-economy-and-society-index-desi-2020.

- V dimenzii ľudského kapitálu indexu DESI 2020 doposiaľ obvykle najlepšie hodnotenej v prípade Slovenska nastal pokles o dve priečky na 20. miesto v EÚ pri súčasnom znížení skóre za túto dimenziu zo 44,2 na 41,8, ktoré spôsobilo aj zväčšenie rozdielu oproti priemeru EÚ (49,3). Došlo najmä k poklesu nameraných digitálnych a softvérových zručností obyvateľov.
- DESI konštatuje nedostatok dostupných odborníkov v sektore IKT na pracovnom trhu (3,2%), ako aj takmer stagnujúci podiel žien pracujúcich v IKT odboroch (0,9%), ktorý zaraďuje Slovensko na 23. pozíciu. Podiel odborníkov na oblasť IKT z celkového počtu zamestnancov vzrástol na 3,2%, no napriek tomu nedosahuje priemer EÚ (3,9%). Slovensko je jednou z krajín EÚ s najnižším podielom odborníčok na IKT – len 0,9% v porovnaní s priemerom EÚ 1,4%. Podiel absolventov v odbore IKT priebežne rastie (3,3%), ale stále nedosahuje priemer EÚ (3,6%).
- Zvlášť ohrozená skupina z pohľadu digitálnych zručností sú ľudia v post-produktívnom veku - až každý štvrtý občan vo veku 65 – 74 rokov má nízke alebo žiadne digitálne zručnosti. Seniori aj menej používajú počítač: podľa údajov z roku 2017 aspoň raz použilo počítač za posledných 12 mesiacov 39% seniorov, čo je o 10 p. b. menej ako priemer EÚ.
- Nedostatočné digitálne zručnosti sú problémom z viacerých dôvodov, ktoré zvýrazňujú aktuálne trendy na trhu práce, spôsobe jej vykonávania a taktiež s ohľadom na stále prebiehajúcu pandémiu. Prechod významnej časti pracujúcej populácie na systém domácej práce si vyžiadal zabezpečenie ich prístupu k digitálnym komunikačným technológiám a ich efektívne využívanie nie je bez dostatočných digitálnych zručností prakticky celej populácie možné.
- Podľa údajov OECD je až 64,4% pracovných miest na Slovensku v budúcnosti ohrozených automatizáciou, čo kladie na zamestnancov nároky na neustály rozvoj znalostí a zručností tak, aby sa dokázali pripraviť na prebiehajúce zmeny v charaktere vykonávanej práce. Tento trend je ďalej posilnený väčším využívaním práce na diaľku aj v profesiách, ktoré sú nástupom automatizácie ohrozené menej.
- Z pohľadu seniorov je posilnenie digitálnych zručností zdôraznené prebiehajúcou pandémiou a s ňou spojenou sociálnou izoláciou a samotou. Rozvoj digitálnych zručností umožní seniorom lepšie udržiavať kontakty, využívať služby zdravotníctva aj ďalšie digitálne služby štátu a tiež podporí rozvoj tzv. striebornej ekonomiky.
- Na Slovensku zatiaľ neexistuje systémový prístup pre realizáciu vzdelávania dospelých v oblasti digitálnych zručností a jeho financovania z verejných zdrojov/štátom. Len 2% Slovákov nadobudlo schopnosti v oblasti digitálnych zručností prostredníctvom verejných programov vzdelávania. Vzdelávanie v oblasti digitálnych zručností je do veľkej miery závislé na vzdelávaní v zamestnaní, resp. na zamestnávateľom hradených programoch. Zvlášť problematické je to pre ľudí v post-produktívnom veku, ktorí tak majú veľmi limitovaný prístup k rozvoju digitálnych zručností.

Ciele:

- V spolupráci so zástupcami kľúčových zainteresovných strán („stakeholderov“) (napr. zamestnávateľov, MŠVVŠ SR, MPSVR, MF SR a ďalšími partnermi) vypracuje MIRRI ucelenú národnú stratégiu rozvoja digitálnych zručností so zameraním na osoby v produktívnom a post-produktívnom veku v rámci podpory ďalšieho vzdelávania dospelých. Súčasťou tvorby stratégie bude analýza súčasného stavu, definícia existujúcich bariér a následná vízia vzdelávania pre najbližšie obdobie ako aj návrh opatrení a odporúčaní pre subjekty verejnej správy na zlepšenie súčasného stavu a splnenie stanovených cieľov. Stratégia tiež navrhne dlhodobo udržateľný systém financovania a podpory v tejto oblasti a zároveň tak pomôže vytvoriť aj atraktívne prostredie s cieľom zabránenia odlivu mozgov do zahraničia a prilákania expertov a výskumníkov zo zahraničia.
- Zabezpečenie efektívnej spolupráce v rámci Národnej koalície pre digitálne zručnosti a povolania Slovenskej republiky posilní medzirezortnú koordináciu v napĺňaní a aktualizácii stratégie, najmä spustením vybraných pilotných schém.
- Zavedenie technologického nástroja na testovanie úrovne a rozvoj digitálnych zručností obyvateľov, prioritne zameraného na znevýhodnené skupiny (seniori, nezamestnaní, zamestnanci verejnej správy starší ako 55 rokov). Projekt počíta s možnosťou rozšírenia nástroja aj na ďalšie skupiny obyvateľstva, predovšetkým na skupiny osôb v produktívnom veku. Financovanie projektu je zo zdrojov EŠIF.
- Uvedená reforma prispeje k plneniu spoločných výziev členských štátov EÚ (hlavné výzvy, „flagship initiatives“) v oblasti rekvalifikácie a rozširovania nových zručností rekvalifikujme sa a zlepšujme zručnosti

(„reskill, upskill“). Vďaka podpore rozvoja nových digitálnych zručnosti sa zvýši schopnosť adaptovať sa na zmeny v automatizácii, digitalizácii, zlepší sa potenciál krajiny inovovať a v neposlednom rade sa prispeje k rozvoju vzdelanostnej a teda viac odolnej a inkluzívnej spoločnosti.

- EK zároveň zdôrazňuje, že digitálna gramotnosť je nevyhnutná pre život v digitalizovanom svete. Základné digitálne zručnosti by sa mali stať súčasťou kľúčových prenosných zručností, ktoré by mal byť každý schopný samostatne rozvíjať; aby sa mohol angažovať v spoločnosti ako aktívny občan; využívať verejné služby a uplatňovať základné práva. V nadväznosti na vyššie uvedené skutočnosti navrhla EK medzi priority v oblasti vzdelávania na obdobie rokov 2021 – 2027 zaradiť Posilnenie digitálnych zručností a kompetencií relevantných pre digitálnu transformáciu.

Cieľové skupiny:

Keďže oblasť regionálneho vzdelávania a vzdelávania na vysokých školách je predmetom komponentov *“Vzdelávanie pre 21. Storočie”* a *“Zvýšenie výkonnosti slovenských vysokých škôl,”* táto reforma je zameraná na podporu rozvoja digitálnych zručností osôb v produktívnom a post-produktívnom veku (seniorov), zamestnancov, podnikateľov, MSP, podnikateľské subjekty, znevýhodnené osoby, vzdelávacie inštitúcie, príslušné subjekty verejnej správy, neziskový sektor, atď. Projekt nástroja na testovanie a zlepšovanie digitálnych zručností financovaný zo zdrojov EŠIF bude v prvej fáze zameraný na znevýhodnené skupiny osôb (seniori, nezamestnaní a zamestnanci verejnej správy starší ako 55 rokov).

Povaha, typ a veľkosť / rozsah reforiem hodnotenej oblasti:

Oblasť podpory rozvoja digitálnych zručností pozostáva z nasledujúcich reforiem:

- Účinné reflektovanie a vykonávanie odporúčaní zo strategických dokumentov na EÚ úrovni a z národných strategických a koncepčných dokumentov v oblasti podpory rozvoja digitálnych zručností
- Vypracovanie národnej stratégie digitálnych zručností so zameraním na osoby v produktívnom a post-produktívnom veku v rámci podpory ďalšieho vzdelávania dospelých
- Efektívnejšia spolupráca s Národnou koalíciou pre digitálne zručnosti a povolania Slovenskej republiky a príslušnými zainteresovanými stranami („stakeholdermi“) zo súkromného, akademického, neziskového a verejného sektora
- Vypracovanie analýzy stavu, návrhov a odporúčaní na optimalizáciu nastavenia tzv. práce na diaľku, ktorá sa aj po skončení pandémie stane významnejšou a častejšou formou výkonu pracovného povolania.
- Vytvorenie a sprístupnenie verejnosti technologického nástroja umožňujúceho zvýšenie digitálnych zručností - najmä pokiaľ ide o znevýhodnené skupiny obyvateľstva, a to prostredníctvom vytvorenia IT prostredia s funkčnosťou dištančného vzdelávania, elektronického testovania a riadenia vzdelávania spolu s overením jednotnej metodiky pre meranie úrovní digitálnych kompetencií primárne pre účel zvyšovania digitálnych zručností respondentov. Projekt bude financovaný zo zdrojov EŠIF. Vyššie uvedená reforma reflektuje odporúčania Rady (CSR 2) pre rok 2019 a 2020, ktoré zahŕňajú zlepšovanie kvality a inkluzívnosti vzdelávania na všetkých úrovniach a posilňovanie digitálnych zručností.

Implementácia:

V spolupráci so zástupcami kľúčových zainteresovaných strán („stakeholderov“) (napr. zamestnávateľov, MŠVVŠ SR, MPSVR, MF SR a ďalšími partnermi) vypracuje MIRRI SR ucelenú národnú stratégiu digitálnych zručností so zameraním na osoby v produktívnom a post-produktívnom veku v rámci podpory ďalšieho vzdelávania dospelých. Súčasťou tvorby stratégie bude analýza súčasného stavu, definícia existujúcich bariér a následná vízia vzdelávania pre najbližšie obdobie ako aj návrh opatrení a odporúčaní pre subjekty verejnej správy na zlepšenie súčasného stavu a splnenie stanovených cieľov. Uvedená stratégia by nadviazala na európske dokumenty, predovšetkým na referenčný rámec digitálnych kompetencií DIGCOMP 2.1, Akčný plán vzdelávania – 2020, Európsku agendu zručností – 2020, na odporúčania Národnej stratégie zručností, výsledky IT Fitness testu, výstupy národného projektu IT Akadémia – vzdelávanie pre 21. storočie, ako aj závery analýzy štúdie stavu digitálnych zručností

zamestnancov v malých a stredných podnikoch. Cieľom stratégie je tiež navrhnúť dlhodobo udržateľný systém financovania a podpory v tejto oblasti.
Subjekty verejnej správy budú úzko spolupracovať v rámci Národnej koalície pre digitálne zručnosti a povolania Slovenskej republiky s cieľom posilniť medzirezortnú koordináciu v napĺňaní a aktualizácii stratégie, najmä spustením vybraných pilotných schém, zdieľaním najlepšej praxe a sieťovaním relevantných aktérov.

Pri tvorbe tejto reformy sa využijú doterajšie výsledky národných projektov financovaných zo štrukturálnych a investičných fondov ako aj iniciatívy akou je IT Fitness test. Vytvorí sa technologický nástroj zameraný na znevýhodnené skupiny, akými sú seniori alebo znevýhodnené osoby zamestnané vo verejnej správe. V rámci pilotných projektov sa bude dbať na potrebu poskytnutia príslušných a v prípade potreby individualizovaných školení (napr. pred pridelením príslušného SW alebo HW) s cieľom dosiahnuť želané efekty reformy a súvisiacich projektov. Súvisiace opatrenia sa budú priebežne vyhodnocovať (napr. prostredníctvom príslušného IT Fitness testu) s cieľom posúdiť ich nastavenia a plnenie stanovených očakávaní a cieľov.

Uvedená reforma bude zohľadňovať príslušné verejné politiky vo vzdelávaní (komponenty „Vzdelávanie pre 21. storočie“, „Zvýšenie výkonnosti slovenských vysokých škôl“), podpory ďalšieho vzdelávania dospelých a celoživotného vzdelávania, modernizácie a reformy vzdelávania pre potreby digitálnej éry na všetkých úrovniach, podpory vzdelávania v oblasti informačnej a kybernetickej bezpečnosti, atď. Zároveň plne zohľadňuje príslušné aspekty procesu digitálnej transformácie obsiahnutej v Stratégií digitálnej transformácie Slovenska 2030.

Prekážky a stratégie na ich prekonanie:

Prekážky a riziká	Mitigácia – riešenie, prekonanie problému
Nedostatočná politická vôľa a vlastníctvo témy	Kľúčová postava digitálneho lídra v rámci vlády SR, ktorý bude zastrešovať danú problematiku a bude rešpektovaný tak verejnou ako aj súkromnou sférou.
Nízky záujem o financovanie vzdelávania v oblasti digitálnych zručností z verejných zdrojov	Potreba jasnej definície smerovania Slovenskej republiky a reflektovanie potrieb trhu práce vrátane posúdenia dostupných príležitostí ako aj relevantných hrozieb..
Nedostatočná koordinácia a spolupráca medzi subjektmi verejnej správy v oblasti vzdelávania a rozvoja digitálnych zručností osôb v produktívnom a post-produktívnom veku	Dofinalizovanie štruktúry reforiem a investícií v oblasti digitálnych zručností s koordinačnou úlohou Rady vlády SR pre digitalizáciu verejnej správy a jednotný digitálny trh.

Adresát:

- MIRRI SR v spolupráci s MŠVVŠ SR, MPSVR SR, Národnou koalíciou pre digitálnej zručnosti a povolania Slovenskej republiky, príslušným rozpočtovými a príspevkovými organizáciami uvedených ÚOŠS

Časový rozvrh:

- Od Q1/2022 – spustenie projektu: „Zlepšovanie digitálnych zručností seniorov a znevýhodnených skupín vo verejnej správe“ (financované z ĚSIF), podpora nových iniciatív a projektov na rozvoj digitálnych zručností a reflektovanie na výsledky už ukončených projektov a iniciatív a ich priebežné vyhodnocovanie
- Do Q4/2022 – vypracovanie Národnej stratégie digitálnych zručností so zameraním na osoby v produktívnom a post-produktívnom veku v rámci podpory ďalšieho vzdelávania dospelých
- Od Q1/2023 – spustenie implementácie Národnej stratégie digitálnych zručností so zameraním na osoby v produktívnom a post-produktívnom veku v rámci podpory ďalšieho vzdelávania dospelých

3.5.2 Investícia č. 9: Zlepšovanie digitálnych zručnosti seniorov a distribúcia Senior-tabletov

Výzvy:

- Podľa údajov Sociálnej poisťovne je na Slovensku 1,4 mil. dôchodcov, z toho 1,1 mil. starobných dôchodcov. Demografické trendy naznačujú ďalšie zvyšovanie podielu tejto skupiny v rámci populácie.
- Podľa EU – SILC si každá desiata domácnosť tvorená osobou staršou ako 65 rokov na Slovensku nemôže dovoliť počítač, čo je dvojnásobný podiel oproti priemeru EÚ. Nedostupnosť vybavenia predstavuje jedno z úzkych hrdiel pre využívanie elektronických služieb štátu a taktiež sťažuje zapojenie seniorov do digitálnych aktivít, či už ide o kontakt s blízkymi, vyhľadávanie informácii alebo úkony súvisiace so zdravotnou starostlivosťou.
- Seniori vo veku 65 – 74 rokov používajú menej počítač: podľa údajov z roku 2017 aspoň raz použilo počítač za posledných 12 mesiacov 39% seniorov, čo je o 10 p. b. menej ako priemer EÚ. Využitie internetu je ale mierne nad priemerom EÚ. Uvedené naznačuje, že problémom nie je len úroveň digitálnych zručností popísaná vyššie, ale aj obmedzená dostupnosť technického vybavenia potrebného na ich plné využitie.
- Podiel osôb vo vekovej skupine 65 – 74 rokov s aspoň základnými digitálnymi zručnosťami je len 11%, priemer EÚ v rovnakej vekovej skupine je 24%. Podiel ľudí s aspoň základnými digitálnymi zručnosťami v rámci slovenskej populácie je na úrovni 54%.
- Vzdelávanie v oblasti digitálnych zručností je do veľkej miery závislé na vzdelávaní v zamestnaní, resp. na zamestnávateľom hradených programoch. Len 2% Slovákov nadobudlo schopnosti v oblasti digitálnych zručností prostredníctvom verejných programov vzdelávania. Problematické je to predovšetkým pre ľudí v post-produktívnom veku, ktorí tak majú veľmi limitovaný prístup k rozvoju digitálnych zručností.
- Skupina seniorov patrí medzi najohrozenejšie skupiny z pohľadu nákazy vírusom COVID-19, okrem zdravotného ohrozenia zvyšuje pandémia z pohľadu seniorov taktiež riziko osamelosti, straty kontaktov s blízkymi, obmedzený prístup k informáciám a zdravotným službám.
- Seniori sú takisto najviac ohrozenou skupinou z pohľadu šírenia falošných správ („hoaxov“) a dezinformácií. Podľa štúdie vedcov z Princetonu a New York University, ale aj podľa analýzy sociálnych sietí, ktorú vypracoval Policajný zbor SR sú to práve seniori, ktorí sú častí konzumenti a nechtiac aj šíritelia takéhoto obsahu, pričom dezinformácie v oblasti zdravia môžu seniorov ohrozovať výrazným spôsobom.

Ciele:

- Zlepšiť digitálne zručnosti min. 172 800 seniorom a znevýhodneným osobám formou prezenčných a e-learningových skolení
- Poskytnúť Senior-tablety a ďalšie nástroje seniorom a osobám zo znevýhodnených skupín na umožnenie a zvýšenie motivácie využívania elektronických služieb a e-learningových školení
- Poskytnúť prístup k špeciálnym aplikáciám adresujúcim potreby seniorov a znevýhodnených osôb a implementovať do nich hlasové ovládanie s cieľom zjednodušiť prístup k využívaniu funkcionalít
- Sprístupniť seniorom dodatočnú funkcionalitu ako napr. komunikácia s rodinou alebo vyhľadávanie spoľahlivých zdravotníckych informácií

Cieľové skupiny:

- Primárne seniori nad 70 rokov (približne 172 800 osôb). Sekundárne zdravotne znevýhodnení, osamelí jednotlivci vo vyššom veku, sociálne znevýhodnení

Povaha, typ a veľkosť / rozsah investície:

- Investícia budú smerovať do podpory rozvoja digitálnych zručností seniorov a znevýhodnených osôb, pričom predpokladá tieto náklady:
  - prípravná štúdia na overenie špecifických nárokov a zhodnotenie fyziologickej primeranosti technologických nástrojov (Senior-tablet resp. alternatívy) s ohľadom na seniorov a znevýhodnené osoby
  - náklady za realizácie školení pre seniorov prezenčnou a e-learningovou formou
  - náklady na vývoj a udržiavanie špecializovaných aplikácii s implementáciou hlasového ovládania

– poskytnutie technologického vybavenia (Senior-tablety, alternatívy) pre umožnenie využívania špecializovaných aplikácii pre seniorov a znevýhodnených osôb, úhrada nákladov za prístup k mobilnému internetu

Celkové náklady nepresiahnu výšku 69,4 mil. EUR do konca roka 2026.

Implementácia:

- Na začiatku projektu sa uskutoční prípravná štúdia, ktorá bude mapovať potreby seniorov vo vzťahu k digitálnym školeniam, k požadovaným aplikáciám a vhodnému hardverovému riešeniu (primárne Senior-tablet, smartfón, notebook ako sekundárne možnosti). Jej výstupom bude aj návrh presného školiaceho a distribučného modelu. Záujem seniorov o školenia, o Senior-tablety a aplikácie ako aj efektivita školiaceho a distribučného modelu budú overené prostredníctvom pilotu, v rámci ktorého bude vyškolená obmedzená množina 1000 seniorov a rozdané obmedzené množstvo Senior-tabletov. Náklady na pilot neprekročia 7% celkového rozpočtu. Skúsenosti z pilotu budú použité pri realizácii projektu - školenia a aplikácie budú prispôsobené podľa spätnej väzby od seniorov, rovnako bude prispôsobený plán nákupu hardvéru podľa reálneho záujmu. Ak pilot preukáže príliš nízky záujem o školenia zo strany seniorov, budú tieto prostriedky alokované na iné aktivity tohto prípadne iných súvisiacich komponentov plánu obnovy. Investície alokované do vývoja aplikácií však budú plne využité, pretože aplikácie budú verejne prístupné.
- Projekt Senior-tabletov nadväzuje na projekt vytvorenia technologického nástroja hradeného z EŠIF s názvom „Zlepšovanie digitálnych zručností seniorov a znevýhodnených skupín vo verejnej správe“, cieľom ktorého je testovanie úrovne a rozvoj digitálnych zručností obyvateľov s prioritným zameraním na znevýhodnené skupiny.
- Seniori budú zaškolení vo všeobecných digitálnych zručnostiach (základná obsluha digitálnych zariadení, hlasová a textová komunikácia cez rôzne nástroje, vyhľadávanie na internete, používanie sociálnych sietí, prehrávanie multimédií), ako aj vo využívaní základných elektronických služieb štátu. Súčasťou školenia budú aj informácie o fenoméne dezinformácií a falošných správ („hoaxov“) s cieľom naučiť seniorov aj prakticky rozpoznať takýto obsah. Školenia by sa mohli zúčastniť všetci z cieľovej skupiny (vrátane opatrovateľov z domovov sociálnych služieb a súkromných opatrovateľov) a priniesť si vlastné zariadenie. Tým, ktorí vlastným zariadením nedisponujú, by bol distribuovaný Senior-tablet, aby mohli prakticky využívať nadobudnuté zručnosti a byť tak začlenení do digitálnej ekonomiky. Do používania Senior-tabletu by boli seniori takisto zaškolení.
- Školenia budú prebiehať čo najbližšie miestu bydliska, resp. bude využitá mobilná školiaca miestnosť. Zapojíme aj súčasné školiace priestory v základných a stredných školách, univerzitách, knižniciach či súkromných spoločnostiach, ktoré disponujú vhodným vybavením. Snahou je v čo najväčšej miere sprístupniť školenia seniorom a osobám so znevýhodnením. Školenie a distribúcia Senior-tabletov budú realizované prostredníctvom vysúťažených partnerov. Využívali by sa ale aj existujúce inštitúcie ako napr. Digitálna koalícia alebo regionálne siete a platformy .
- Senior-tablet bude obsahovať aplikácie na uľahčenie prístupu na internet, multimediálne aplikácie pre zdieľanie s rodinou (prehrávanie hudby, videí, fotoalbum, kamera), obsahové aplikácie (správy, počasie, cestovné informácie, integrované vyhľadávanie), komunikačné nástroje (e-mail, jednoduché SMS a volacie rozhranie), zdravotné aplikácie (denník liekov, kalendár návštev u lekára, príp. prepojenie na reálne zdravotné databázy). Špeciálne vyvinuté aplikácie by boli všeobecne dostupné aj pre seniorov, ktorí majú vlastný hardvér. Vizuálna podoba aplikačného rozhrania by bola prispôsobená potrebám seniorov a Senior-tablet by umožňoval ovládanie hlasom.
- Senior-tablety budú obsahovať aplikáciu na jednoduché prihlásenie sa k vytvorenému technologickému nástroju („Zlepšovanie digitálnych zručností seniorov a znevýhodnených skupín vo verejnej správe“), aby tak seniori mali zaistení jednoduchý prístup k testovaniu a rozvoju digitálnych zručností. Medzi aplikácie zaradíme napr. napojenie na vybrané elektronické služby štátu riešiace životné situácie dôchodcov.
- Súčasťou distribúcie by bola aj komunikačná kampaň v médiách, ako aj zapojenie lokálnych influencerov a autorít v kruhoch dôchodcov, pre zvýšenie dôvery a akceptovateľnosti tohto produktu.
- Senior-tablety budú disponovať vlastnou konektivitou prostredníctvom dátovej SIM karty. Prvotný dátový balík bude poskytnutý formou vouchera a bude uplatniteľný u niektorého z telekomunikačných operátorov. Po vyčerpaní prvotného dátového balíka by si ďalšie náklady na konektivitu hradili samotní seniori. V

prípade plošného záujmu seniorov o dlhodobú podporu konektivity by však štát hľadal aj ďalšie možnosti financovania pre zabezpečenie dlhodobej udržateľnosti projektu.

- V nadväznosti na tento projekt je možné spustiť ďalšie nadstavbové aktivity, napr. vybudovanie ekosystému pomoci a podpory osamotených seniorov formou vytvorenia dobrovoľníckej platformy, ktorá na seba prevezme úlohu komunikácie a starostlivosti o sociálne potreby osamotených seniorov a seniorov vo veku 70 a viac rokov. Pre komunikáciu seniorov s dobrovoľníkmi by mohli slúžiť aj Senior-tablety.
- Realizácia projektu je rozdelená na roky 2021 až 2026 kvôli postupnému zaškoleniu seniorov a znevýhodnených osôb, vývoju a prispôsobeniu aplikácii a distribúcie Senior-tabletov.

Do implementácie sa zapoja viacerí aktéri:

a) MIRRI SR ako hlavný koordinátor a manažér tejto časti
b) Partneri zodpovední za školenia digitálnych zručností a distribúciu Senior-tabletov a dodávatelia Senior-tabletov / špecifických aplikácii pre seniorov,

Adresát:

MIRRI SR

Časový rozvrh:

- 3Q -4Q 2021 - prípravná štúdia na overenie špecifických nárokov a zhodnotenie fyziologickej primeranosti technologických nástrojov (tablet/smartfón/notebook) s ohľadom na seniorov a znevýhodnené osoby
- 3Q 2021 – 1Q2022 - verejné obstaranie Senior-tabletov (pilotné množstvo) a vývoj aplikácií
- 3Q – 4Q 2021 - výberové konanie na distribučných a školiacich partnerov a technologického partnera
- 1Q – 2Q 2022 - realizácia pilotu a vyhodnotenie jeho úspešnosti
- 3Q 2022 – 2Q 2026 – vývoj, prispôsobenie a údržba špecializovaných aplikácii uspôsobených pre potreby seniorov a znevýhodnených osôb
- 3Q 2022 - 2Q 2026 – priebežný nákup Senior-tabletov podľa dopytu
- 3Q2022 – 3Q 2026 – zvyšovanie digitálnych zručností seniorov, vzdelávacia kampaň a distribúcia Senior-Tabletov

4. Otvorená strategická autonómia a bezpečnostné riziká

Realizácia opatrení navrhnutých v rámci komponentu Digitálne Slovensko prispeje k budovaniu strategickej autonómie v digitálnej oblasti, čo je v súlade s prioritou posilnenia digitálnej suverenity EÚ. Podpora top digitálnych technológií prispeje k zníženiu technologickej závislosti EÚ. Rozvoj kybernetickej bezpečnosti posilní zabezpečenie fungujúcich aj nových informačných systémov.

5. Cezhraničné projekty

Prostredníctvom realizácie opatrení v komponente Digitálne Slovensko dôjde k zapojeniu do viacerých cezhraničných projektov. Ide predovšetkým o zapojenie sa do Európskej blockchainovej infraštruktúry, ktorá nadväzuje na Európske blockchainové partnerstvo vytvorené 27 členskými štátmi EÚ. Investícia do vysokovýkonného počítača NSCC umožní zapojenie do spoločného európskeho podniku EuroHPC zriadeného Európskou radou a bude využívať natívne európske procesory, ako aj ďalšie technológie vyvinuté v rámci spoločnej európskej iniciatívy IPCEI for Microelectronics na posilnenie technologickej suverenity EÚ. Kvantové komunikačné uzly budú súčasťou európskej iniciatívy EuroQCI na vybudovanie kvantovej komunikačnej infraštruktúry naprieč EÚ s prípravou na ďalšie cezhraničné spojenia (Bratislava - Viedeň, a budúce prepojenia Komárno - Budapešť, Žilina - Varšava, Bratislava - Brno).

6. Zelený a digitálny rozmer komponentu

a) Zelená tranzícia:

- Reformy a investície v oblasti eGovernmentu spôsobia prechod väčšiny občanov, podnikateľov a domácností na elektronické služby, čo v konečnom dôsledku bude znamenať zníženie environmentálnej záťaže v podobe tvorby úradných dokumentov v papierovej podobe, či nevyhnutnosti cestovania na kontaktné miesta verejnej správy a tým úsporu prírodných zdrojov (zeleň, pohonné hmoty, emisie) avšak za predpokladu, že sa bude predchádzať možným negatívnym dopadom digitalizácie a informačno-komunikačných technológií na životné prostredie
- Transformácia smerom k digitálnej ekonomike naštartuje tvorbu nových podnikateľských modelov a platforiem, ako aj spoluprácu na cezhraničných projektoch, čo vytvorí priaznivé prostredie pre tvorbu inovatívnych modelov riešenia problémov modernej spoločnosti, akými sú napr. moderná a inteligentná doprava (úspora emisií a pohonných látok), riadenie prírodných zdrojov, inteligentná infraštruktúra nakladania s odpadmi, resp. zavedenie obehovej ekonomiky v oblastiach, kde je také hospodárstvo dnes nemysliteľné. Dopad dobre implementovanej digitálnej ekonomiky na zelenú transformáciu sa v súčasnosti nedá presne odhadnúť, ale očakáva sa obrovský dopad najmä kvôli príchodu riešení, ktoré v súčasnosti nie sú predstaviteľné.

b) Digitálna tranzícia

- Zásadná zmena prístupu v oblasti digitálnych služieb pre občanov a podnikateľov znamená prechod od požiadaviek a riešení určovaných z hľadiska potrieb štátnych inštitúcií na informačné systémy prívetivé k požiadavkám a riešeniam zameraným na klienta, t. j. občana a podnikateľa. V porovnaní s doterajšími riešeniami ide o veľký posun, od ktorého sa očakáva výrazný prechod od papierovej ekonomiky k digitálnej, kčomu stále vo väčšej miere nedošlo najmä kvôli komplikovanosti nasadených riešení pre používateľov.
- Rozšírenie vysokorýchlostného internetového pripojenia do každého kúta krajiny zmaže rozdiely v kvalite prístupu na internet medzi regiónmi Slovenska a tak umožní každému občanovi a podnikateľovi využívať nielen elektronické služby verejnej správy s rovnako kvalitnou skúsenosťou, ktorá je dodnes privilégiom najmä bohatších regiónov. Týmto spôsobom dôjde aj k čiastočnému zmazaniu niektorých rozdielov medzi samotnými regiónmi, kde je problematické podstatne skvalitniť napr. dopravnú infraštruktúru.
- Zmena klímy smerom k digitálnej ekonomike fungujúcej naprieč všetkými sektormi vytvorí flexibilnú legislatívu, ktorá odstráni byrokratické a regulačné prekážky v tvorbe nových podnikateľských platforiem a modelov a umožní zapojiť sa slovenským subjektom do projektov cezhraničnej spolupráce, pričom ponúkne možnosť využitia výpočtového výkonu na realizáciu zložitých modelov a poskytne poradenstvo a spoluprácu vo forme zriadenia a prevádzkovania centier digitálnych inovácií a európskych centier digitálnych inovácií. Ďalšie možnosti nasadenia inovácií budú podporené investovaním do víťazných riešení štátnych hackathonov.
- Vytvorenie systému štandardov kybernetickej bezpečnosti so zahrnutím reformy vzdelávacieho systému a jeho nastavenie tak, aby zahŕňal kontinuálne osvojovanie digitálnych zručností v oblasti KIB, ako aj štruktúru pomoci návrhárom informačným systémom (napr. vytvorením potrebných bezpečnostných softvérových knižníc či šablón dokumentov) súbežne s rozsiahlou modernizáciou zabezpečených priestorov a technického vybavenia inštitúcií verejnej správy, bude znamenať obrovský posun smerom k bezpečnému poskytovaniu a využívaniu služieb verejnej správy, ako aj vytvoreniu technických podkladov využiteľných v súkromnej sfére, čím bude dosiahnutý cieľ prechodu k úplne zabezpečenej digitálnej komunikácii medzi občanom, podnikateľom a verejnou správou, s minimalizáciou počtu bezpečnostných incidentov, riešenie ktorých bude promptné a efektívne vďaka vytvoreniu infraštruktúry zameranej na ich včasnú detekciu a odstraňovanie, napr. aj organizovaním pravidelných bezpečnostných auditov a penetračných testov IKT infraštruktúry verejnej správy.
- Zlepšovanie digitálnych zručností marginalizovaných skupín, najmä seniorov, umožní preniknúť digitálnej ekonomike ku všetkým vekovým skupinám a tak v maximálnej miere eliminovať potrebu starého spôsobu komunikácie s verejnou správou a riešenia životných situácií v kontexte uplatnenia práv a plnenia povinností občana. Zapojením seniorov sa zároveň zníži psychický tlak na túto ohrozenú skupinu vznikajúci v dôsledku sociálneho odlúčenia z dôvodu vypuknutia celosvetovej pandémie.

7. Uplatňovanie zásady „výrazne nenarušiť“ („do no significant harm“)

MIRRI SR je nositeľom Agendy 2030 trvalo udržateľného rozvoja. Ministerstvo si plne uvedomuje spoločenskú zodpovednosť za dosahovanie cieľov uhlíkovej neutrality, znižovania emisii a predchádzaniu škodám na životnom prostredí. MIRRI SR pri realizácii verejných obstarávaní bude využívať „zelený komponent“ vo výberovom procese. Rovnako aj v prípade prideľovania dotácií budú do podmienok výziev a do povinnosti prijímateľov zahrnuté pravidlá princípu "výrazne nenarušiť („do no significant harm“). Pripravované reformy a investície a najmä podpora inovatívnych spoločností, či podpora prechodu na priemysel 4.0 a podpora digitalizácie verejnej správy už v sebe nesú prvky energetickej efektívnosti, minimalizácie negatívnych dopadov na životné prostredie a podporu vzniku a implementácie nízkouhlíkových, či bezuhlíkových technológií.

V nasledujúcich kapitolách je spracované vyhodnotenie dodržania princípu „výrazne nenarušiť“ jednotlivými reformami a investíciami.

7.2 Reformy

7.2.1 Reformy v oblasti eGOV

7.2.1.1 Budovanie prioritných životných situácií

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, či environmentálne zámery vymenované nižšie si vyžadujú samostatné podrobné posúdenie opatrenia z hľadiska princípu DNSH	Áno	Nie	Zdôvodnenie, ak je vybratá možnosť “Nie”
Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia, nakoľko jediný druh vybavenia, ktoré má byť nainštalované, je IKT hardvér, ktorý nahradí pôvodnú technológiu, pričom bude energeticky efektívnejší ako pôvodný, resp. pri rovnakej spotrebe elektriny bude dosahovať vyšší výpočtový výkon. Emisie, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie ako sú definované a odporúčané PRACOVNÝM DOKUMENTOM ZAMESTNANCOV KOMISIE: Kritériá EÚ pre verejné obstarávanie pre príslušné oblasti.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia z hľadiska zachovávania kvality vody, resp. vplyvov na vodu všeobecne, keďže opatrenie

			nenavrhuje inštaláciu zariadení pracujúcich s vodou (vodoinštalácie, vodné diela, čistiace zariadenia a pod.), ani zariadení, ktoré by svojou činnosťou produkovali odpad, ktorý by mohol mať negatívny dopad na vodné hospodárstvo.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Zámer opatrenia nemá žiaden priamy dopad na obehové hospodárstvo. Je plne v súlade s národnou, regionálnou aj miestnou stratégiou nakladania s odpadmi. Niektoré nepriame dopady by mohli vzniknúť napr. urýchlením administratívnych úkonov vo veciach zriadenia zdrojov znečisťovania, podnikov na likvidáciu nebezpečných odpadov a podobne, no v takých prípadoch nie je porovnávacou úrovňou, že v prípade administratívnych komplikácií by nebol dosiahnutý stav, o ktorý sa žiadateľ (občan, podnikateľ) snaží – je potrebné uvažovať, že ten stav bude dosiahnutý tak či tak. V prípade realizácie opatrenia však bude dosiahnutý s nižšou spotrebou energií a emisií, pretože nebude vyžadovať tlač papiera, či spotrebu PHM na dopravu žiadateľa na fyzický úrad. Prípadná nerealizácia opatrenia nemá slúžiť ako prostriedok na administratívne marenie oprávnených životných situácií, ktoré môžu predstavovať potenciálne negatívny dopad na životné prostredie. Tie majú byť vyhodnotené (prijaté alebo odmietnuté) podľa zodpovedajúcej legislatívy bez ohľadu na spôsob, akým sú spracované. Opatrenie je zamerané na zefektívnenie administratívnych procesov, čím šetrí energiu, náklady a emisie na tieto procesy. S pôvodnou technológiou, ktorú nahradí nová, bude naložené v súlade so zákonom č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a Smernicou Európskeho Parlamentu č. 2012/19/EU o odpade z elektrických a elektronických zariadení.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Opatrenie nie je definované ako Projekt podľa Článku 1, Ods. 2, písm. a) Smernice 2011/92/EU, preto nevyžaduje vypracovanie Vyhodnotenia dopadov na životné prostredie (EIA). Žiadne znečistenie, hluk, či legislatívne nezaradený nerecyklovateľný odpad po realizácii opatrenia nevzniknú.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Činnosti vyplývajúce z opatrenia budú implementované v mestách, t. j. nebudú v žiadnych územiach citlivých na zmeny biodiverzity (územiach Natura 2000, územiach svetového dedičstva UNESCO, kľúčových oblastiach s jedinečnou biodiverzitou či iných chránených oblastiach), ani v ich blízkosti.

7.2.1.2 Centrálny manažment IT zdrojov

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, či environmentálne zámery vymenované nižšie si vyžadujú samostatné	Áno	Nie	Zdôvodnenie, ak je vybratá možnosť “Nie”

podrobné posúdenie opatrenia z hľadiska princípu DNSH			
Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia. Akýkoľvek IKT hardvér, ktorý nahradí pôvodnú technológiu, bude inštalovaný len v nevyhnutnom rozsahu. Nový hardvér zároveň bude energeticky efektívnejší ako pôvodný, resp. pri rovnakej spotrebe elektriny bude dosahovať vyšší výpočtový výkon. Okrem toho vďaka zefektívneniu manažmentu IT zdrojov dôjde k úspore energie a emisií. Emisie, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie ako sú definované a odporúčané PRACOVNÝM DOKUMENTOM ZAMESTNANCOV KOMISIE: Kritériá EÚ pre verejné obstarávanie pre príslušné oblasti.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia v oblasti adaptácie na zmenu klímy. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia z hľadiska zachovávania kvality vody, resp. vplyvov na vodu všeobecne, keďže opatrenie nenavrhuje inštaláciu zariadení pracujúcich s vodou (vodoinštalácie, vodné diela, čistiace zariadenia a pod.), ani zariadení, ktoré by svojou činnosťou produkovali odpad, ktorý by mohol mať negatívny dopad na vodné hospodárstvo.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia. Opatrenie je zamerané na vytvorenie softvérovej platformy, ktorá počas životného cyklu nebude produkovať žiaden odpad. Platforma bude implementovaná v dátovom centre, čo si vyžiada minimálne dodatočné nároky na hardvér (upgrade existujúcich systémov v nevyhnutom rozsahu), pričom ak dôjde k výmene, pre pôvodný hardvér sa bude hľadať iné využitie a ak toto nebude možné, bude s ním naložené v súlade so zákonom č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a Smernicou Európskeho Parlamentu č. 2012/19/EU o odpade z elektrických a elektronických zariadení. Z uvedených dôvodov realizácia opatrenia výrazne nenaruší zámery v oblasti prevencie tvorby a recyklácie odpadu
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Opatrenie nie je definované ako Projekt podľa Článku 1, Ods. 2, písm. a) Smernice 2011/92/EU, preto nevyžaduje vypracovanie Vyhodnotenia dopadov

			na životné prostredie (EIA). Žiadne znečistenie, hluk, či legislatívne nezaradený nerecyklovateľný odpad po realizácii opatrenia nevzniknú.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Činnosti vyplývajúce z opatrenia nebudú mať žiaden vplyv na územia s krehkou biodiverzitou (Natura 2000, UNESCO, kľúčové oblasti s jedinečnou biodiverzitou, či iné chránené oblasti).

7.2.2 Reformy v oblasti konektivity (financované z EŠIF)

7.2.2.1 Konektivita (financované z EŠIF)

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, či environmentálne zámery vymenované nižšie si vyžadujú samostatné podrobné posúdenie opatrenia z hľadiska princípu DNSH	Áno	Nie	Zdôvodnenie, ak je vybratá možnosť “Nie”
Zmiernenie zmeny klímy	X		
Adaptácia na zmenu klímy	X		
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia z hľadiska zachovávania kvality vody, resp. vplyvov na vodu všeobecne, keďže opatrenie nenavrhuje inštaláciu zariadení pracujúcich s vodou (vodoinštalácie, vodné diela, čistiace zariadenia a pod.), ani zariadení, ktoré by svojou činnosťou produkovali odpad, ktorý by mohol mať negatívny dopad na vodné hospodárstvo. Voda sa bude využívať ako vstupný materiál pri prípadných stavebných prácach, no využívanie vody samotnej nebude mať negatívny dopad na zníženie kvality, resp. na znečistenie vodných zdrojov. Pri inštalácii sieťovej infraštruktúry sa budú voliť také trasy, ktoré nebudú kolidovať s vodnými zdrojmi, resp. ak nebude možné trasu viesť mimo vodného zdroja, bude zvolené také technické riešenie, ktoré znemožní znečistenie predmetného zdroja (napr. bezdrôtový most, vzdušné vedenie a pod.).
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie	X		
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predpokladaný vplyv na uvedený environmentálny cieľ, pričom sa zohľadňujú priame aj primárne nepriame účinky počas celého životného cyklu.

Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Činnosti vyplývajúce z opatrenia budú implementované mimo území citlivých na zmeny biodiverzity (Natura 2000, území svetového dedičstva UNESCO, kľúčových oblastí s jedinečnou biodiverzitou, či iných chránených oblastí).

Časť 2 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Otázky	Nie	Vecné odôvodnenie
Zmiernenie zmeny klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k značným emisiám skleníkových plynov?	X	Činnosť vyvolaná opatrením má jednoznačne ohraničený predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Z hľadiska spotreby energie na zabezpečenie pripojenia na internet dôjde k nahradeniu pripojení, ktoré cieľové skupiny používajú v súčasnosti. Vzhľadom na skutočnosť, že pre tieto skupiny dôjde k podstatnému zvýšeniu rýchlosti pripojenia, zvýši sa aj energetická efektívnosť (spotrebované množstvo energie na jednotku preneseného objemu dát). Emisie, ktoré sú súčasťou výroby a poskytovaných digitálnych služieb, budú mitigované cez striktné aplikovanie environmentálnych kritérií zeleného verejného obstarávania tak ako ich definuje a odporúča PRACOVNÝ DOKUMENT ÚTVAROV KOMISIE: Kritériá zeleného verejného obstarávania EÚ pre relevantné oblasti.
Adaptácia na zmenu klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k zvýšenému nepriaznivému vplyvu súčasnej klímy a očakávanej budúcej klímy na samotné opatrenie alebo na ľudí, prírodu či majetok?	X	Činnosť vyvolaná opatrením má ohraničený predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Merná energetická spotreba nových sieťových prvkov bude nižšia v prepočte na prenesený objem dát, ako spotreba pôvodných prvkov slúžiacich na pripojenie k internetu. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie. Stabilnejšie pripojenie na internet a rýchly prenos dát má nepriamy pozitívny vplyv na usporené emisie spojené s regionálnym cestovaním za účelom práce, ako aj minimalizácia pravidelného denného dochádzania. Efektívnejšie digitálne procesy umožnia najväčším emitentom CO_2, priemyslu, energetike a doprave, inovovať čo v konečnom dôsledku môže znížiť množstvo skleníkových plynov v ovzduší.
Prechod na obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie: Očakáva sa, že opatrenie: i) povedie k výraznému zvýšeniu vzniku, spaľovania alebo zneškodňovania odpadu, s výnimkou spaľovania nerecyklovateľného nebezpečného odpadu, alebo	X	Činnosť vyvolaná opatrením má ohraničený predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nasadenie novej technológie bude v najväčšej použiteľnej miere počítať s využitím recyklovateľných materiálov, pričom s pôvodným hardvérom bude naložené v súlade so zákonom č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a Smernicou Európskeho Parlamentu č. 2012/19/EU o odpade z elektrických a elektronických zariadení. V prípade likvidácie hardvéru bude s týmto naložené v súlade so zákonom č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a Smernicou Európskeho Parlamentu č. 2012/19/EU o odpade z elektrických a elektronických zariadení.

ii) povedie k významnej neefektívnosti priameho alebo nepriameho využívania akéhokoľvek prírodného zdroja v ktorejkoľvek fáze jeho životného cyklu, ktorá nie je minimalizovaná primeranými opatreniami, alebo iii) spôsobí významné a dlhodobé poškodenie životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom?		

Nové budovy

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, či environmentálne zámery vymenované nižšie si vyžadujú samostatné podrobné posúdenie opatrenia z hľadiska princípu DNSH	Áno	Nie	Zdôvodnenie, ak je vybratá možnosť “Nie”
Zmiernenie zmeny klímy	X		
Adaptácia na zmenu klímy	X		
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Pokiaľ nie je stavba predmetom schválenia procesu EIA, budú počas stavby/rekonštrukcie identifikované a riadené environmentálne riziká vytvorením plánu akým spôsobom im predchádzať a ako ich riešiť. Všetky príslušné spotrebiče vody (sprchové riešenia, sprchy, kohútiky, WC, WC misy a splachovacie nádržky, pisoárové misy a splachovacie nádržky, vane) musia patriť do dvoch najlepších tried spotreby vody podľa platného značenia v EÚ (EU Water Label - http://www.europeanwaterlabel.eu/). Inštalované spotrebiče budú doložené údajovými listami výrobkov, prípadne certifikátom budovy.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie	X		
Prevencia a kontrola znečisťovania	X		

ovzdušia, vody alebo pôdy			
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Nová výstavba nebude prebiehať na chránených prírodných územiach ako sú pozemky označené ako Natura 2000, Svetové dedičstvo Organizácia Spojených národov pre vzdelávanie, vedu a kultúru (UNESCO) a kľúčové oblasti biodiverzity (KBA). Nová výstavba nebude prebiehať na ornej alebo zelenej pôde s uznávanou vysokou hodnotou biodiverzity a na pôde, ktorá slúži ako biotop ohrozených druhov (flóry a fauny) uvedených na európskom červenom zozname a / alebo červenom zozname Medzinárodnej únie na ochranu prírody a prírodných zdrojov (IUCN). Najmenej 70% všetkých výrobkov z dreva použitých v novej konštrukcii na konštrukcie, obklady a povrchové úpravy bude recyklovaných / opätovne použitých alebo pochádzajúcich z trvalo udržateľne obhospodarovaných lesov ako sú certifikované certifikačnými auditmi tretích strán vykonávanými akreditovanými certifikačnými orgánmi, napr. Normy FSC / PEFC alebo ekvivalentné normy. Stavebné práce sa nebudú uskutočňovať v oblastiach citlivých na biodiverzitu alebo v ich blízkosti (vrátane siete chránených oblastí Natura 2000, lokalít svetového dedičstva UNESCO a kľúčových oblastí biodiverzity, ako aj ďalších chránených oblastí). Ak by boli stavebné práce uskutočnené v oblastiach citlivých na biodiverzitu, bude sa vyžadovať súlad s článkom 6 ods. 3 a článkom 12 smernice o biotopoch a článkom 5 smernice o vtákoch. Tam kde je to podľa platnej legislatívy potrebné bude stavba predmetom posudzovania vplyvov na životné prostredie (EIA), alebo skríningu v súlade so smernicou EIA.

Časť 2 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Otázky	Nie	Vecné odôvodnenie
Zmiernenie zmeny klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k značným emisiám skleníkových plynov?	X	Budova bude vyhovovať všetkým príslušným platným národným / regionálnym predpisom týkajúcim sa energetických a uhlíkových parametrov. Aby sa zabránilo zablokovaniu a narušeniu cieľov v oblasti zmierňovania zmeny klímy, výstavba nových budov nebude určená pre ťažbu, skladovanie, prepravu alebo výrobu fosílnych palív a tieto investície nebudú predmetom podpory. Neočakáva sa, že investícia povedie k významným emisiám skleníkových plynov, pretože má potenciál na zníženie spotreby energie, zvýšenie energetickej účinnosti, čo vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a k výraznému zníženiu emisií skleníkových plynov. Investícia bude okrem iného zahŕňať investície do energeticky efektívnych opatrení ako sú vykurovacie systémy na plynových kondenzačných kotlov, pričom inštalácia plynových zariadení bude musieť viesť k dosiahnutiu úrovne výstavy novej budovy v minimálne v štandarde NZEB. - Tieto kotly zodpovedajú triede A, ktorá je pod najvyššími dvoma triedami energetickej účinnosti. Investícia bude požadovať účinnejšie alternatívy (predovšetkým tepelné čerpadlá tried A++ a A+), ale vzhľadom na architektúru budov nie je možné inštalovať všade spoločné tepelné čerpadlá a ako najefektívnejšie z hľadiska nákladov, energie a emisií sú v takýchto objektov plynové kondenzačné kotly triedy A. Jedná sa teda o realizáciu technologicky uskutočniteľnej alternatívy. Popri inštalácii týchto kotlov bude toto opatrenie zahŕňať aj možnú inštaláciu solárnych fotovoltických a fototermických panelov.
Adaptácia na zmenu klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie	X	Kde je to vhodné, budú pri navrhovaní budov vzaté do úvahy prvky zelenej infraštruktúry a adaptačné investície pre budovy.

k zvýšenému nepriaznivému vplyvu súčasnej klímy a očakávanej budúcej klímy na samotné opatrenie alebo na ľudí, prírodu či majetok?		Fyzické klimatické riziká, ktoré by mohli byť pre toto opatrenie významné, boli vyhodnotené v rámci Stratégie adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy (schválená v roku 2018). Investícia vyžaduje, aby hospodárske subjekty, ktoré budú opatrenie vykonávať, zabezpečili optimalizáciu technických systémov v renovovaných budovách tak, aby obyvateľom poskytovali tepelný komfort aj pri extrémnych teplotách.
Prechod na obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie: Očakáva sa, že opatrenie: i) povedie k výraznému zvýšeniu vzniku, spaľovania alebo zneškodňovania odpadu, s výnimkou spaľovania nerecyklovateľného nebezpečného odpadu, alebo ii) povedie k významnej neefektívnosti priameho alebo nepriameho využívania akéhokoľvek prírodného zdroja v ktorejkoľvek fáze jeho životného cyklu, ktorá nie je minimalizovaná primeranými opatreniami, alebo iii) spôsobí významné a dlhodobé poškodenie životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom?	X	Vďaka schváleniu navrhovanej zmeny stavebného zákona, ktorým sa bude vykonávať lepšia prevencia vzniku stavebného odpadu, ako aj využívanie kvalitnejších a environmentálne vhodnejších materiálov. Opatrenie vyžaduje, aby hospodárske subjekty vykonávajúce výstavbu budov zabezpečili najmenej 70% (hmotnosť) zdravotne nezávadného stavebného a demolačného odpadu (s výnimkou prirodzene sa vyskytujúceho materiálu uvedeného v kategórii 17 05 04 v Európskom zozname odpadov rozhodnutím 2000/532 / ES) vyprodukované na stavenisku budú pripravené na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu v súlade s hierarchiou odpadu a so stavebným a demolačným odpadom EÚ. Technické špecifikácie zariadení na výrobu obnoviteľnej energie, ktoré je možné inštalovať, sú súčasťou špecifikácií programu Zelená úsporám, ktorý sa na Slovensku realizuje už viacero rokov a spĺňa prísne kritériá energetickej a environmentálnej efektívnosti, aj čo sa týka ich životnosti, opraviteľnosti a recyklovateľnosti. Subjekty obmedzia vznik odpadu v procesoch súvisiacich s výstavbou a demoláciou v súlade s Protokolom EÚ o nakladaní s odpadom zo stavieb a demolácií. Návrhy budov a stavebné techniky podporia cirkulárnosť, najmä s odkazom na ISO 20887 alebo iné EÚ a národné normy.
Prevencia a kontrola znečisťovania: Očakáva sa, že opatrenie povedie k výraznému nárastu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy?	X	Účelom inštalácie vysokorýchlostnej siete môže, ale nemusí byť spojená potreba buď stavebných úprav vytipovaných objektov alebo výstavba nových. Ak vznikne potreba výstavby nových objektov alebo rekonštrukcia existujúcich, samotný proces výstavby si vyžiada vyššiu spotrebu energií a pohonných hmôt (produkciu emisií), ako aj tvorby stavebného odpadu. Pri vykonávaní týchto činností budú potrebné nerastné suroviny ako stavebné materiály, či pohonné hmoty. Tento proces je však časovo ohraničený.

		Počas výstavby budú vysúťažené a zazmluvnené firmy dodržiavať všetky ustanovenia platných legislatívnych predpisov v oblasti minimalizácie znečistenia, ako aj nakladania s odpadmi. Každý stavebný projekt bude mať vypracovaný Projekt Organizácie Výstavby (POV) a tepelno-technický posudok stavby po realizácii projektu (v prípade obnovovaných budov aj posudok stavu pred realizáciou projektu). Nanovo postavené, ale aj významne obnovené objekty v zmysle Vyhlášky č. 364/2012 Z. z. majú povinnosť mať vypracovaný energetický certifikát budovy, ktorý zaradí budovu do niektorej z určených energetických tried a od 1.1.2021 platí, že je možné skolaudovať len budovu, ktorá spĺňa požiadavky energetickej efektívnosti v najvyššej energetickej triede A0 (podľa typu budovy). Rozhodujúcim dátumom je v takom prípade dátum vystavenia stavebného povolenia, ktorý bude určite po 1.1.2021. V prípade, že by obnovené alebo nové budovy nespĺňali vyššie uvedené podmienky, nebude ich možné skolaudovať. Energetickú efektívnosť budovy po dokončení projektu je možné ešte pred realizáciou modelovať pomocou energetického auditu podľa zákona č. 321/2014 Z. z., z ktorého následne vychádza projekt. Keďže energetický audit vychádza predovšetkým z prevádzkových údajov, na ktoré sa nastavuje fyzikálny model správania budovy, vyšší význam má tento nástroj využiť v prípade obnovovaných budov. Po implementácii a spustení viac nebude dochádzať k žiadnej zvýšenej spotrebe či produkcii emisií alebo odpadu. Pri spracovaní požiadaviek siete bude dochádzať len k spotrebe elektriny, ktorá sa bude v budúcnosti dodávať predovšetkým z nukleárnych a obnoviteľných zdrojov a navyše nahradí elektrinu, ktorá bola potrebná na spracovanie podobných úloh pomocou konvenčných IKT technológií (k novej spotrebe bude dochádzať s vyššou efektívnosťou). Aby bolo možné dosiahnuť energetickú triedu A0 na vykurovanie, chladenie, osvetlenie a prípravu teplej vody (ak treba), sa musia do určitej miery využívať obnoviteľné zdroje energie. V prípade, že niektoré komponenty vysokovýkonného počítača alebo kvantovej siete budú inštalované v existujúcich budovách inštitúcií alebo iných subjektov bez rekonštrukcie, dopad na životné prostredie bude zanedbateľný a nie je potrebné ho samostatne hodnotiť. Samotný projekt v závislosti od povahy konkrétnych riešení môže podliehať vyhodnoteniu dopadov na životné prostredie (EIA) v zmysle Smernice 2011/92/EÚ, pričom tento dokument zatiaľ k projektu nebol vypracovaný, ani nebolo posúdené, či projektu uvedená povinnosť vyplýva. Bude sa dbať na to, aby stavebné prvky a materiály neobsahovali azbest ani látky vzbudzujúce veľké obavy podľa autorizačného zoznamu (Authorisation List) nariadenia o registrácii, hodnotení, autorizácii a obmedzovaní chemických látok (REACH). Ak sa nová stavba nachádza na potenciálne kontaminovanom mieste (brownfield), musí byť tento objekt predmetom prieskumu na potenciálne kontaminanty, napríklad pomocou normy BS 10175.

Pri investíciách do výstavby budov sa zabezpečí, aby prípravná časť (napr. špecifikácie tendrov) ako aj implementácia zakomponovali opatrenia, vyplývajúce z požiadavky zabezpečenia súladu so zásadou „výrazne nenarušiť“. Týka sa to napríklad požiadaviek, ktoré musia byť splnené pri výmene vykurovacích systémov na

báze uhlia/oleja a zastaraných plynových kotlov na plynové kondenzačné kotly, ako aj opatrení spojených s cieľom obehového hospodárstva pri prevenciu vzniku a recykláciu stavebného odpadu.

Rekonštruované budovy

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, či environmentálne zámery vymenované nižšie si vyžadujú samostatné podrobné posúdenie opatrenia z hľadiska princípu DNSH	Áno	Nie	Zdôvodnenie, ak je vybratá možnosť "Nie"
Zmiernenie zmeny klímy	X		
Adaptácia na zmenu klímy	X		
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Plánované rekonštrukcie budov, vrátane výmeny kúrenia a chladenia budú mať zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia súvisiace so zachovaním kvality vody a vodných tokov. Rekonštrukcia môže mať pozitívny vplyv na lepšie hospodárenie s vodou a zníženie jej spotreby.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie	X		
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy	X		
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Program renovácie budov sa netýka budov nachádzajúcich sa v oblastiach citlivých na biodiverzitu alebo v ich blízkosti (vrátane siete chránených oblastí Natura 2000, lokalít svetového dedičstva UNESCO a kľúčových oblastí biodiverzity, ako aj iných chránených oblastí).

Časť 2 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Otázky	Nie	Vecné odôvodnenie
Zmiernenie zmeny klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k značným emisiám skleníkových plynov?	X	Investícia je oprávnená pre intervenčné pole 026bis v prílohe k nariadeniu plánu obnovy s koeficientom zmeny klímy 100%. Princíp „výrazne nenarušiť" je v rovnakom znení platný aj pre obnovu budov, ktorá spadá pod intervenčné pole 0% klimatickým koeficientom. Obnova budov sa bude zhodovať s požiadavkami Energy Performance of Buildings Directive (EPBD). Neočakáva sa, že investícia povedie k významným emisiám skleníkových plynov, pretože je zameraná a má potenciál na zníženie spotreby energie a zvýšenie energetickej účinnosti. Vo výsledku to vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a k výraznému zníženiu emisií skleníkových plynov.

		Rekonštruované budovy nebudú podporovať tvorbu emisií skleníkových plynov, pretože: - Budovy sa nebudú využívať k ťažbe, skladovaniu, preprave alebo výrobe fosílnych palív. - Program obnovy má potenciál na zníženie spotreby energie, zvýšenie energetickej účinnosti, čo vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a má vplyv na výrazné zníženie emisií skleníkových plynov Ako taká prispeje k národnému cieľu zvýšenia energetickej účinnosti stanovenému v súlade so Smernicou o energetickej efektívnosti (2012/27 / EÚ) a stanovenými národnými príspevkami k plneniu Parížskej dohode o klíme. Renovácie budú podporovať (tam, kde je to vhodné a ekonomicky výhodné) inštaláciu solárnych FV panelov ako súčasť renovácií budov a zavádzanie nízko uhlíkových alternatív ako sú tepelné čerpadlá.
Adaptácia na zmenu klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k zvýšenému nepriaznivému vplyvu súčasnej klímy a očakávanej budúcej klímy na samotné opatrenie alebo na ľudí, prírodu či majetok?	X	Klimatické riziká vyplývajúce zo zmeny klímy budú riešené v súlade so Stratégiou adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy (schválená v roku 2018) a na ňu nadväzujúcim Národným akčným plánom pre adaptáciu. Rekonštrukcie budú optimalizované na poskytovanie termálneho komfortu svojim užívateľom, pri ich plánovaní sa budú brať do úvahy riziká (extrémne teploty, odolnosť stavby. Renovácie budú podporovať (tam, kde je to vhodné a ekonomicky výhodné) inštalovanie prvkov zelenej infraštruktúry pre chladenie a manažment vody. Nepredpokladajú sa významné negatívne priame a primárne nepriame účinky opatrenia počas jeho životného cyklu na tento environmentálny cieľ.
Prechod na obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie: Očakáva sa, že opatrenie: i) povedie k výraznému zvýšeniu vzniku, spaľovania alebo zneškodňovania odpadu, s výnimkou spaľovania nerecyklovateľného nebezpečného odpadu, alebo ii) povedie k významnej neefektívnosti priameho alebo nepriameho využívania akéhokoľvek prírodného zdroja v ktorejkoľvek fáze jeho životného cyklu, ktorá nie je minimalizovaná	X	Opatrenia na renováciu budov budú plniť ciele obehového hospodárstva v súlade s DNSH. Reforma stavebného zákona (komponent 2) vytvorí rámec pre prevenciu vzniku stavebného odpadu ako aj využívanie kvalitnejších a environmentálne vhodnejších materiálov. Renovácia budov bude v súlade s cieľom zabezpečenia toho, že minimálne 70% odpadu, na ktorý sa nevzťahujú výnimky (kategória 17 05 04 v Európskom zozname odpadov podľa Rozhodnutia 2000/532/ES), bude pripravených na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie vrátane operácií zasypávania pomocou odpadu ako náhrady za iné materiály v súlade s hierarchiou odpadu a Protokolom EÚ o nakladaní s odpadmi zo stavieb a demolácií. Návrhy budov a použité stavebné techniky podporia obehové hospodárstvo v kontexte ISO 20887 alebo iných štandardov na posudzovanie demontovateľnosti alebo prispôsobivosti budov ktoré preukážu, že sú navrhnuté tak, aby boli efektívnejšie z hľadiska zdrojov, prispôsobiteľné, flexibilné a demontovateľné, aby umožnili opätovné použitie a recykláciu. Technické špecifikácie zariadení na výrobu energie z OZ, ktoré budú inštalované tam, kde je to technicky možné a ekonomický výhodné, budú spĺňať kritériá energetickej a environmentálnej efektívnosti. Tak čo sa týka ich životnosti, opraviteľnosti a recyklovateľnosti.

primeranými opatreniami, alebo iii) spôsobí významné a dlhodobé poškodenie životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom?		
Prevencia a kontrola znečisťovania: Očakáva sa, že opatrenie povedie k výraznému nárastu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy?	X	S účelom inštalácioe vysokorýchlostnej siete môže, ale nemusí byť spojená potreba buď stavebných úprav vytipovaných objektov alebo výstavba nových. Ak vznikne potreba výstavby nových objektov alebo rekonštrukcia existujúcich, samotný proces výstavby si vyžiada vyššiu spotrebu energií a pohonných hmôt (produkciu emisií), ako aj tvorby stavebného odpadu. Pri vykonávaní týchto činností budú potrebné nerastné suroviny ako stavebné materiály, či pohonné hmoty. Tento proces je však časovo ohraničený. Počas výstavby budú vysúťažené a zazmluvnené firmy dodržiavať všetky ustanovenia platných legislatívnych predpisov v oblasti minimalizácie znečistenia, ako aj nakladania s odpadmi. Každý stavebný projekt bude mať vypracovaný Projekt Organizácie Výstavby (POV) a tepelno-technický posudok stavby po realizácii projektu (v prípade obnovovaných budov aj posudok stavu pred realizáciou projektu). Nanovo postavené, ale aj významne obnovené objekty v zmysle Vyhlášky č. 364/2012 Z. z. majú povinnosť mať vypracovaný energetický certifikát budovy, ktorý zaradí budovu do niektorej z určených energetických tried a od 1.1.2021 platí, že je možné skolaudovať len budovu, ktorá spĺňa požiadavky energetickej efektívnosti v najvyššej energetickej triede A0 (podľa typu budovy). Rozhodujúcim dátumom je v takom prípade dátum vystavenia stavebného povolenia, ktorý bude určite po 1.1.2021. V prípade, že by obnovené alebo nové budovy nespĺňali vyššie uvedené podmienky, nebude ich možné skolaudovať. Energetickú efektívnosť budovy po dokončení projektu je možné ešte pred realizáciou modelovať pomocou energetického auditu podľa zákona č. 321/2014 Z. z., z ktorého následne vychádza projekt. Keďže energetický audit vychádza predovšetkým z prevádzkových údajov, na ktoré sa nastavuje fyzikálny model správania budovy, vyšší význam má tento nástroj využiť v prípade obnovovaných budov. Po implementácii a spustení viac nebude dochádzať k žiadnej zvýšenej spotrebe či produkcii emisií alebo odpadu. Pri spracovaní požiadaviek siete bude dochádzať len k spotrebe elektriny, ktorá sa bude v budúcnosti dodávať predovšetkým z nukleárnych a obnoviteľných zdrojov a navyše nahradí elektrinu, ktorá bola potrebná na spracovanie podobných úloh pomocou doterajších zariadení (k novej spotrebe bude dochádzať s vyššou efektívnosťou). Aby bolo možné dosiahnuť energetickú triedu A0 na vykurovanie, chladenie, osvetlenie a prípravu teplej vody (ak treba), sa musia do určitej miery využívať obnoviteľné zdroje energie. V prípade, že niektoré komponenty vysokorýchlostného pripojenia budú inštalované v existujúcich budovách inštitúcií alebo iných subjektov bez

		rekonštrukcie, dopad na životné prostredie bude zanedbateľný a nie je potrebné ho samostatne hodnotiť. Samotný projekt v závislosti od povahy konkrétnych riešení môže podliehať vyhodnoteniu dopadov na životné prostredie (EIA) v zmysle Smernice 2011/92/EÚ, pričom tento dokument zatiaľ k projektu nebol vypracovaný, ani nebolo posúdené, či projektu uvedená povinnosť vyplýva. Pri rekonštrukciách budov sa nepredpokladá zvýšená produkcia emisií do ovzdušia, vody alebo pôdy. - Výmena starých neefektívnych vykurovacích systémov povedie k zníženiu emisií do ovzdušia a bude mať vplyv na zlepšenie verejného zdravia (hlavne v oblastiach, kde dochádza k prekročovaniu normy EÚ pre kvalitu ovzdušia stanovené v smernici 2008/50/EÚ). - Prevádzkovatelia vykonávajúci renováciu sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri renovácii budov neobsahovali nebezpečné a toxické látky (zoznam látok podliehajúcich autorizácii stanoveného v prílohe XIV k Nariadeniu (EK) č. 1907/2006). - Prevádzkovatelia vykonávajúci renovácie sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri renovácii budov, ktoré môžu prísť do styku s obyvateľmi, emitovali menej ako 0,06 mg formaldehydu na m^3 materiálu alebo zložky a menej ako 0,001 mg kategórie 1A a 1B karcinogénnych prchavých organických zlúčenín na m^3 materiálu alebo zložky a v súlade s testovaním podľa CEN/TS 16516 a ISO 16000-3 alebo inými porovnateľnými štandardizovanými skúšobnými podmienkami a metódami stanovenia limitov. - Budú prijaté opatrenia na zníženie hluku, prachu a emisií znečisťujúcich látok počas rekonštrukčných prác.

Pri investíciách do obnovy budov sa zabezpečí, aby prípravná časť (napr. špecifikácie tendrov) ako aj implementácia zakomponovali opatrenia, vyplývajúce z požiadavky zabezpečenia súladu so zásadou „výrazne nenarušiť". Týka sa to napríklad požiadaviek, ktoré musia byť splnené pri výmene vykurovacích systémov na báze uhlia/oleja a zastaraných plynových kotlov na plynové kondenzačné kotly, ako aj opatrení spojených s cieľom obehového hospodárstva pri prevenciu vzniku a recykláciu stavebného odpadu.

7.2.3 Reformy v oblasti Digitálnej ekonomiky

7.2.3.1 Riadenie procesu digitálnej transformácie ekonomiky a spoločnosti

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, či environmentálne zámery vymenované nižšie si vyžadujú samostatné podrobné posúdenie opatrenia z hľadiska princípu DNSH	Áno	Nie	Zdôvodnenie, ak je vybratá možnosť "Nie"
Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia. Akýkoľvek IKT hardvér, ktorý bude v rámci projektov zaobstaraný, bude inštalovaný len v nevyhnutnom rozsahu, pričom ak nepôjde o nákup nového hardvéru, ale výmenu, nebude realizovaná vo vyššom, ako bežnom rozsahu

			(štandardná údržba / upgrade), t. j. opatrenie ako také nevytvorí nadmernú potrebu výmeny starého hardvéru za nový. Emisie, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie ako sú definované a odporúčané PRACOVNÝM DOKUMENTOM ZAMESTNANCOV KOMISIE: Kritériá EÚ pre verejné obstarávanie pre príslušné oblasti.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia, nakoľko spotreba hardvéru nainštalovaného v rámci realizácie projektov bude vyvážená prínosmi opatrenia v podobe nasadenia inovatívnych technológií znižujúcich spotrebu a objem vypúšťaných emisií. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia z hľadiska zachovávania kvality vody, resp. vplyvov na vodu všeobecne, keďže opatrenie nenavrhuje inštaláciu zariadení pracujúcich s vodou (vodoinštalácie, vodné diela, čistiace zariadenia a pod.), ani zariadení, ktoré by svojou činnosťou produkovali odpad, ktorý by mohol mať negatívny dopad na vodné hospodárstvo.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia. Opatrenie je zamerané na realizáciu projektov v oblasti digitalizácie, ktorá nevytvára žiadne priame dopady na obehovú ekonomiku a tvorbu odpadu. Ak dôjde k výmene starého IKT hardvéru za nový, taká výmena nebude vyvolaná samotným opatrením (pôjde o štandardnú údržbu), pričom s pôvodným hardvérom bude naložené v súlade so zákonom č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a Smernicou Európskeho Parlamentu č. 2012/19/EU o odpade z elektrických a elektronických zariadení.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Opatrenie nie je definované ako Projekt podľa Článku 1, Ods. 2, písm. a) Smernice 2011/92/EU, preto nevyžaduje vypracovanie Vyhodnotenia dopadov na životné prostredie (EIA). Žiadne znečistenie, hluk, či legislatívne nezaradený nerecyklovateľný odpad po realizácii opatrenia nevzniknú.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Činnosti vyplývajúce z opatrenia nebudú mať žiaden vplyv na územia s krehkou biodiverzitou (Natura 2000, UNESCO, kľúčové oblasti s jedinečnou biodiverzitou, či iné chránené oblasti).

7.2.4 Reformy v oblasti kybernetickej a informačnej bezpečnosti

7.2.4.1 Štandardizácia technických a procesných riešení kybernetickej a informačnej bezpečnosti (ďalej len „KIB“) (ITVS)

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, či environmentálne zámery vymenované nižšie si vyžadujú samostatné podrobné posúdenie opatrenia z hľadiska princípu DNSH	Áno	Nie	Zdôvodnenie, ak je vybratá možnosť “Nie”
Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia. Akýkoľvek IKT hardvér, ktorý bude novým personálnym kapacitám poskytnutý, bude inštalovaný len v nevyhnutnom rozsahu, pričom ak nepôjde o nákup nového hardvéru, ale výmenu, nebude realizovaná vo vyššom ako bežnom rozsahu (štandardná údržba / upgrade), t. j. opatrenie ako také nevytvorí nadmernú potrebu výmeny starého hardvéru za nový. Spotreba hardvéru nainštalovaného pre vzniknuté personálne kapacity bude vyvážená prínosmi opatrenia v podobe zníženého počtu bezpečnostných incidentov, ktoré si spravidla vyžiadajú náklady, spotrebu energií a produkciu emisií na ich mitigáciu v oveľa vyššej miere. Emisie, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie, ako sú definované a odporúčané PRACOVNÝM DOKUMENTOM ZAMESTNANCOV KOMISIE: Kritériá EÚ pre verejné obstarávanie pre príslušné oblasti.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia a adaptačných aspektov. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia z hľadiska zachovávania kvality vody, resp. vplyvov na vodu všeobecne, keďže opatrenie nenavrhuje inštaláciu zariadení pracujúcich s vodou (vodoinštalácie, vodné diela, čistiace zariadenia a pod.), ani zariadení, ktoré by svojou činnosťou produkovali odpad, ktorý by mohol mať negatívny dopad na vodné hospodárstvo.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované

vzniku odpadu a recyklácie			žiadne riziká zhoršenia životného prostredia. Opatrenie je okrem iného zamerané na vytvorenie personálnych kapacít, ktoré by ale v prípade nevytvorenia produkovali odpad, spotrebovávali energiu a vypúšťali emisie inde. Ak dôjde k výmene starého IKT hardvéru za nový, taká výmena nebude vyvolaná samotným opatrením (pôjde o štandardnú údržbu), pričom s pôvodným hardvérom naložené v súlade so zákonom č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a Smernicou Európskeho Parlamentu č. 2012/19/EU o odpade z elektrických a elektronických zariadení.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Opatrenie nie je definované ako Projekt podľa Článku 1, Ods. 2, písm. a) Smernice 2011/92/EU, preto nevyžaduje vypracovanie Vyhodnotenia dopadov na životné prostredie (EIA). Žiadne znečistenie, hluk, či legislatívne nezaradený nerecyklovateľný odpad po realizácii opatrenia nevzniknú.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Činnosti vyplývajúce z opatrenia nebudú mať žiaden vplyv na územia s krehkou biodiverzitou (Natura 2000, UNESCO, kľúčové oblasti s jedinečnou biodiverzitou či iné chránené oblasti).

7.2.4.2 Skvalitnenie vzdelávania a zabezpečenie spôsobilosti v oblasti KIB (ITVS)

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, či environmentálne zámery vymenované nižšie si vyžadujú samostatné podrobné posúdenie opatrenia z hľadiska princípu DNSH	Áno	Nie	Zdôvodnenie, ak je vybratá možnosť “Nie”
Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia. Akýkoľvek IKT hardvér, implementovaný v nových centrách, bude inštalovaný len v nevyhnutnom rozsahu, pričom ak nepôjde o nákup nového hardvéru, ale výmenu, nebude realizovaná vo vyššom, ako bežnom rozsahu (štandardná údržba / upgrade), t. j. opatrenia ako také nevytvorí nadmernú potrebu výmeny starého hardvéru za nový. Spotreba hardvéru nainštalovaného pre nové centrá bude vyvážená prínosmi opatrenia v podobe zníženého počtu bezpečnostných incidentov, ktoré si spravidla vyžiadajú náklady, spotrebu energií a produkciu emisií na ich mitigáciu v oveľa vyššej miere. Emisie, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie, ako sú definované a odporúčané PRACOVNÝM DOKUMENTOM ZAMESTNANCOV KOMISIE: Kritériá EÚ pre verejné obstarávanie pre príslušné oblasti.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj

			nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia z hľadiska zachovávania kvality vody, resp. vplyvov na vodu všeobecne, keďže opatrenie nenavrhuje inštaláciu zariadení pracujúcich s vodou (vodoinštalácie, vodné diela, čistiace zariadenia a pod.), ani zariadení, ktoré by svojou činnosťou produkovali odpad, ktorý by mohol mať negatívny dopad na vodné hospodárstvo.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia. Opatrenie je okrem iného zamerané na vytvorenie personálnych kapacít, ktoré by ale v prípade nevytvorenia produkovali odpad, spotrebovávali energiu a vypúšťali emisie inde. Ak dôjde k výmene starého IKT hardvéru za nový, taká výmena nebude vyvolaná samotným opatrením (pôjde o štandardnú údržbu), pričom s pôvodným hardvérom bude naložené v súlade so zákonom č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a Smernicou Európskeho Parlamentu č. 2012/19/EU o odpade z elektrických a elektronických zariadení.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Opatrenie nie je definované ako Projekt podľa Článku 1, Ods. 2, písm. a) Smernice 2011/92/EU, preto nevyžaduje vypracovanie Vyhodnotenia dopadov na životné prostredie (EIA). Žiadne znečistenie, hluk, či legislatívne nezaradený nerecyklovateľný odpad po realizácii opatrenia nevzniknú.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Činnosti vyplývajúce z opatrenia nebudú mať žiaden vplyv na územia s krehkou biodiverzitou (Natura 2000, UNESCO, kľúčové oblasti s jedinečnou biodiverzitou, či iné chránené oblasti).

7.2.5 Reformy v oblasti digitálnych zručností

7.2.5.1 Strategický prístup k vzdelávaniu v oblasti rozvoja digitálnych zručností v spolupráci so zástupcami kľúčových zainteresovaných strán („stakeholderov“) (financované z EŠIF)

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, či environmentálne zámery vymenované nižšie si vyžadujú samostatné podrobné posúdenie	Áno	Nie	Zdôvodnenie, ak je vybratá možnosť “Nie”

opatrenia z hľadiska princípu DNSH			
Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia z hľadiska zachovávania kvality vody, resp. vplyvov na vodu všeobecne, keďže opatrenie nenavrhuje inštaláciu zariadení pracujúcich s vodou (vodoinštalácie, vodné diela, čistiace zariadenia a pod.), ani zariadení, ktoré by svojou činnosťou produkovali odpad, ktorý by mohol mať negatívny dopad na vodné hospodárstvo.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Opatrenie nie je definované ako Projekt podľa Článku 1, Ods. 2, písm. a) Smernice 2011/92/EU, preto nevyžaduje vypracovanie Vyhodnotenia dopadov na životné prostredie (EIA). Žiadne znečistenie, hluk, či legislatívne nezaradený nerecyklovateľný odpad po realizácii opatrenia nevzniknú.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Činnosti vyplývajúce z opatrenia nebudú mať žiaden vplyv na územia s krehkou biodiverzitou (Natura 2000, UNESCO, kľúčové oblasti s jedinečnou biodiverzitou, či iné chránené oblasti).

7.3 Investície

7.3.1 Investície v oblasti eGovernmentu

7.3.1.1 Lepšie služby pre občanov a podnikateľov

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, či environmentálne zámery vymenované nižšie si vyžadujú samostatné podrobné posúdenie opatrenia z hľadiska princípu DNSH	Áno	Nie	Zdôvodnenie, ak je vybratá možnosť “Nie”

Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia, nakoľko jediný druh vybavenia, ktoré má byť nainštalované, je IKT hardvér, ktorý nahradí pôvodnú technológiu, pričom bude energeticky efektívnejší ako pôvodný, resp. pri rovnakej spotrebe elektriny bude dosahovať vyšší výpočtový výkon. Emisie, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie, ako sú definované a odporúčané PRACOVNÝM DOKUMENTOM ZAMESTNANCOV KOMISIE: Kritériá EÚ pre verejné obstarávanie pre príslušné oblasti.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia z hľadiska zachovávania kvality vody, resp. vplyvov na vodu všeobecne, keďže opatrenie nenavrhuje inštaláciu zariadení pracujúcich s vodou (vodoinštalácie, vodné diela, čistiace zariadenia a pod.), ani zariadení, ktoré by svojou činnosťou produkovali odpad, ktorý by mohol mať negatívny dopad na vodné hospodárstvo.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Zámer opatrenia nemá žiaden priamy dopad na obehové hospodárstvo. Je plne v súlade s národnou, regionálnou aj miestnou stratégiou nakladania s odpadmi. Niektoré nepriame dopady by mohli vzniknúť napr. urýchlením administratívnych úkonov vo veciach zriadenia zdrojov znečisťovania, podnikov na likvidáciu nebezpečných odpadov a podobne, no v takých prípadoch nie je porovnávacou úrovňou, že v prípade administratívnych komplikácií by nebol dosiahnutý stav, o ktorý sa žiadateľ (občan, podnikateľ) snaží – je potrebné uvažovať, že ten stav bude dosiahnutý tak či tak. V prípade realizácie opatrenia však bude dosiahnutý s nižšou spotrebou energií a emisií, pretože nebude vyžadovať tlač papiera či spotrebu PHM na dopravu žiadateľa na fyzický úrad. Prípadná nerealizácia opatrenia nemá slúžiť ako prostriedok na administratívne marenie oprávnených životných situácií, ktoré môžu predstavovať potenciálne negatívny dopad na životné prostredie. Tie majú byť vyhodnotené (prijaté alebo odmietnuté) podľa zodpovedajúcej legislatívy bez ohľadu na spôsob, akým sú spracované. Opatrenie je zamerané na zefektívnenie administratívnych procesov, čím šetrí energiu, náklady a emisie na tieto procesy. S pôvodnou technológiou, ktorú nahradí nová, bude naložené v súlade so zákonom č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a Smernicou Európskeho Parlamentu č. 2012/19/EU o odpade z elektrických a elektronických zariadení.

Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Opatrenie nie je definované ako Projekt podľa Článku 1, Ods. 2, písm. a) Smernice 2011/92/EU, preto nevyžaduje vypracovanie Vyhodnotenia dopadov na životné prostredie (EIA). Žiadne znečistenie, hluk, či legislatívne nezaradený nerecyklovateľný odpad po realizácii opatrenia nevzniknú.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Činnosti vyplývajúce z opatrenia budú implementované v mestách, t. j. nebudú v žiadnych územiach citlivých na zmeny biodiverzity (územiach Natura 2000, územiach svetového dedičstva UNESCO, kľúčových oblastiach s jedinečnou biodiverzitou, či iných chránených oblastiach), ani v ich blízkosti.

7.3.1.2 Digitálna transformácia poskytovania služieb verejnej správy

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, či environmentálne zámery vymenované nižšie si vyžadujú samostatné podrobné posúdenie opatrenia z hľadiska princípu DNSH	Áno	Nie	Zdôvodnenie, ak je vybratá možnosť “Nie”
Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia, nakoľko jediný druh vybavenia, ktoré má byť nainštalované, je IKT hardvér, ktorý nahradí pôvodnú technológiu, pričom bude energeticky efektívnejší ako pôvodný, resp. pri rovnakej spotrebe elektriny bude dosahovať vyšší výpočtový výkon. Emisie, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie ako sú definované a odporúčané PRACOVNÝM DOKUMENTOM ZAMESTNANCOV KOMISIE: Kritériá EÚ pre verejné obstarávanie pre príslušné oblasti.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia z hľadiska zachovávania kvality vody, resp. vplyvov na vodu všeobecne, keďže opatrenie nenavrhuje inštaláciu zariadení pracujúcich s vodou (vodoinštalácie, vodné diela, čistiace zariadenia a pod.), ani zariadení, ktoré by svojou činnosťou

			produkovali odpad, ktorý by mohol mať negatívny dopad na vodné hospodárstvo.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Oblasť obstarávania a manažmentu hardvéru je integrálnou súčasťou konceptu obehového hospodárstva tak, ako ho definuje EÚ (https://circulareconomy.europa.eu/). Zámer opatrenia nemá žiaden priamy dopad na obehovú ekonomiku. Je plne v súlade s národnou, regionálnou aj miestnou stratégiou nakladania s odpadmi. Pri investíciách sa bude postupovať podľa odporúčaní pre danú skupinu produktov, tak ako ich definuje EÚ a Slovenská republika: Kritériá GPP EÚ pre počítače a monitory: https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/toolkit/computers%20and%20monitors/SK.pdf Kritériá GPP EÚ pre elektrické a elektronické zariadenia používané v odvetví zdravotnej starostlivosti (EEZ pre zdravotnú starostlivosť): https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/criteria/health/SK.pdf Kritériá GPP EÚ pre zobrazovacie zariadenia: https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/criteria/imaging/SK.pdf Pri spracovaní odpadu v súlade s princípmi obehového hospodárstva sa bude prihliadať na existujúce best practices, ako napr.: Poskytovanie vyradeného hardvéru neziskovým organizáciám: https://circulareconomy.europa.eu/platform/en/good-practices/pc4change-electronic-refurbishing-best-intentions „Hardvér ako služba“: https://circulareconomy.europa.eu/platform/en/good-practices/functional-economy-you-dont-need-own-fairphone-enjoy-its-durability a inými. S pôvodnou technológiou, ktorá sa nevyužije inak a ktorú nahradí nová, bude naložené v súlade so zákonom č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a Smernicou Európskeho Parlamentu č. 2012/19/EU o odpade z elektrických a elektronických zariadení.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Opatrenie nie je definované ako Projekt podľa Článku 1, Ods. 2, písm. a) Smernice 2011/92/EU, preto nevyžaduje vypracovanie Vyhodnotenia dopadov na životné prostredie (EIA). Žiadne znečistenie, hluk, či legislatívne nezaradený nerecyklovateľný odpad po realizácii opatrenia nevzniknú.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Činnosti vyplývajúce z opatrenia budú implementované v mestách, t. j. nebudú v žiadnych územiach citlivých na zmeny biodiverzity (územiach Natura 2000, územiach svetového dedičstva UNESCO, kľúčových oblastiach s jedinečnou biodiverzitou, či iných chránených oblastiach), ani v ich blízkosti.

7.3.2 Investície v oblasti digitálnej ekonomiky

7.3.2.1 Zapojenie sa do cezhraničných európskych projektov („multi-country projects“) vedúcich k budovaniu kapacít v oblasti top digitálnych technológií

Hardvér a technologické vybavenie

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, či environmentálne zámery vymenované nižšie si vyžadujú samostatné podrobné posúdenie opatrenia z hľadiska princípu DNSH	Áno	Nie	Zdôvodnenie, ak je vybratá možnosť “Nie”
Zmiernenie zmeny klímy	X		
Adaptácia na zmenu klímy	X		
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia z hľadiska zachovávania kvality vody, resp. vplyvov na vodu všeobecne, keďže opatrenie nenavrhuje inštaláciu zariadení pracujúcich s vodou (vodoinštalácie, vodné diela, čistiace zariadenia a pod.), ani zariadení, ktoré by svojou činnosťou produkovali odpad, ktorý by mohol mať negatívny dopad na vodné hospodárstvo. Voda sa bude využívať ako vstupný materiál pri stavebných prácach, no využívanie vody samotnej nebude mať negatívny dopad na zníženie kvality, resp. na znečistenie vodných zdrojov.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie	X		
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy	X		
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Činnosti vyplývajúce z opatrenia budú implementované v mestách, t. j. nebudú v žiadnych územiach citlivých na zmeny biodiverzity (územiach Natura 2000, územiach svetového dedičstva UNESCO, kľúčových oblastiach s jedinečnou biodiverzitou, či iných chránených oblastiach), ani v ich blízkosti.

Časť 2 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Otázky	Nie	Vecné odôvodnenie
Zmiernenie zmeny klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie	X	Činnosť vyvolaná opatrením má jednoznačne ohraničený predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Vysokovýkonný počítač ani súvisiaca

k značným emisiám skleníkových plynov?		infraštruktúra nebudú z hľadiska výmeny hardvéru nahrádzať žiadnu existujúcu technológiu. Z hľadiska výpočtového výkonu bude nový vysokovýkonný počítač a sieť kvantových uzlov nahrádzať výpočtovú kapacitu konvenčných IKT technológií, ktoré sú v porovnaní s kvantovou technológiou výrazne menej energeticky efektívne, t. j. na spracovanie náročných úloh bude potrebná nižšia spotreba elektriny. Emisie, ktoré sú súčasťou výroby a poskytovaných digitálnych služieb, budú mitigované cez striktné aplikovanie environmentálnych kritérií zeleného verejného obstarávania tak ako ich definuje a odporúča PRACOVNÝ DOKUMENT ÚTVAROV KOMISIE: Kritériá zeleného verejného obstarávania EÚ pre relevantné oblasti.
Adaptácia na zmenu klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k zvýšenému nepriaznivému vplyvu súčasnej klímy a očakávanej budúcej klímy na samotné opatrenie alebo na ľudí, prírodu či majetok?	X	Činnosť vyvolaná opatrením má ohraničený predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Energetická spotreba nového kvantového počítača bude nižšia v prepočte na výpočtový výkon ako spotreba konvenčných IKT pri spracovaní rovnakej úlohy. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.
Prechod na obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie: Očakáva sa, že opatrenie: i) povedie k výraznému zvýšeniu vzniku, spaľovania alebo zneškodňovania odpadu, s výnimkou spaľovania nerecyklovateľného nebezpečného odpadu, alebo ii) povedie k významnej neefektívnosti priameho alebo nepriameho využívania akéhokoľvek prírodného zdroja v ktorejkoľvek fáze jeho životného cyklu, ktorá nie je minimalizovaná primeranými opatreniami, alebo iii) spôsobí významné a dlhodobé	X	Opatrenie je oprávnené pre intervenčnú oblasť 047 z Prílohy IIA Smernice RRF s koeficientom výpočtu prínosu k environmentálnym zámerom na úrovni 40% (digitalizácia malých a stredných podnikov (vrátane e-Commerce, e-Business) a napojených obchodných procesov, centier digitálnych inovácií, inovačných laboratórií, internetových spoločností a startupov v oblasti IKT či B2B (business to business) platforiem), preto významným spôsobom prispeje k dosiahnutiu cieľa obehovej ekonomiky a prevencii tvorby odpadu (alebo jeho recyklácii). Počas výstavby bude vznikať stavebný odpad, s ktorým bude naložené v zmysle platnej legislatívy, no tvorba tohto odpadu je časovo ohraničená na dobu rekonštrukcie. v prípade likvidácie hardvéru bude s týmto naložené v súlade so zákonom č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a Smernicou Európskeho Parlamentu č. 2012/19/EU o odpade z elektrických a elektronických zariadení.

poškodenie životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom?		
Prevencia a kontrola znečisťovania: Očakáva sa, že opatrenie povedie k výraznému nárastu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy?	X	Účelom inštalácie vysokovýkonného počítača a siete kvantových uzlov môže, ale nemusí byť spojená potreba buď stavebných úprav vytipovaných objektov alebo výstavba nových. Ak vznikne potreba výstavby nových objektov alebo rekonštrukcia existujúcich, samotný proces výstavby si vyžiada vyššiu spotrebu energií a pohonných hmôt (produkciu emisií), ako aj tvorby stavebného odpadu. Pri vykonávaní týchto činností budú potrebné nerastné suroviny ako stavebné materiály, či pohonné hmoty. Tento proces je však časovo ohraničený. Počas výstavby budú vysúťažené a zazmluvnené firmy dodržiavať všetky ustanovenia platných legislatívnych predpisov v oblasti minimalizácie znečistenia, ako aj nakladania s odpadmi. Každý stavebný projekt bude mať vypracovaný Projekt Organizácie Výstavby (POV) a tepelno-technický posudok stavby po realizácii projektu (v prípade obnovovaných budov aj posudok stavu pred realizáciou projektu). Nanovo postavené, ale aj významne obnovené objekty v zmysle Vyhlášky č. 364/2012 Z. z. majú povinnosť mať vypracovaný energetický certifikát budovy, ktorý zaradí budovu do niektorej z určených energetických tried a od 1.1.2021 platí, že je možné skolaudovať len budovu, ktorá spĺňa požiadavky energetickej efektívnosti v najvyššej energetickej triede A0 (podľa typu budovy). Rozhodujúcim dátumom je v takom prípade dátum vystavenia stavebného povolenia, ktorý bude určite po 1.1.2021. V prípade, že by obnovené alebo nové budovy nespĺňali vyššie uvedené podmienky, nebude ich možné skolaudovať. Energetickú efektívnosť budovy po dokončení projektu je možné ešte pred realizáciou modelovať pomocou energetického auditu podľa zákona č. 321/2014 Z. z., z ktorého následne vychádza projekt. Keďže energetický audit vychádza predovšetkým z prevádzkových údajov, na ktoré sa nastavuje fyzikálny model správania budovy, vyšší význam má tento nástroj využiť v prípade obnovovaných budov. Po implementácii a spustení viac nebude dochádzať k žiadnej zvýšenej spotrebe či produkcii emisií alebo odpadu. Pri spracovaní výpočtových úloh bude dochádzať len k spotrebe elektriny, ktorá sa bude v budúcnosti dodávať predovšetkým z nukleárnych a obnoviteľných zdrojov a navyše nahradí elektrinu, ktorá bola potrebná na spracovanie podobných úloh pomocou konvenčných IKT technológií (k novej spotrebe bude dochádzať s vyššou efektívnosťou). Aby bolo možné dosiahnuť energetickú triedu A0 na vykurovanie, chladenie, osvetlenie a prípravu teplej vody (ak treba), sa musia do určitej miery využívať obnoviteľné zdroje energie. V prípade, že niektoré komponenty vysokovýkonného počítača alebo kvantovej siete budú inštalované v existujúcich budovách inštitúcií alebo iných subjektov bez rekonštrukcie, dopad na životné prostredie bude zanedbateľný a nie je potrebné ho samostatne hodnotiť.

		Samotný projekt v závislosti od povahy konkrétnych riešení môže podliehať vyhodnoteniu dopadov na životné prostredie (EIA) v zmysle Smernice 2011/92/EÚ, pričom tento dokument zatiaľ k projektu nebol vypracovaný, ani nebolo posúdené, či projektu uvedená povinnosť vyplýva.

Nové budovy

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, či environmentálne zámery vymenované nižšie si vyžadujú samostatné podrobné posúdenie opatrenia z hľadiska princípu DNSH	Áno	Nie	Zdôvodnenie, ak je vybratá možnosť "Nie"
Zmiernenie zmeny klímy	X		
Adaptácia na zmenu klímy	X		
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Pokiaľ nie je stavba predmetom schválenia procesu EIA, budú počas stavby/rekonštrukcie identifikované a riadené environmentálne riziká vytvorením plánu akým spôsobom im predchádzať a ako ich riešiť. Všetky príslušné spotrebiče vody (sprchové riešenia, sprchy, kohútiky, WC, WC misy a splachovacie nádržky, pisoárové misy a splachovacie nádržky, vane) musia patriť do dvoch najlepších tried spotreby vody podľa platného značenia v EÚ (EU Water Label - http://www.europeanwaterlabel.eu/). Inštalované spotrebiče budú doložené údajovými listami výrobkov, prípadne certifikátom budovy.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie	X		
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy	X		
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Nová výstavba nebude prebiehať na chránených prírodných územiach ako sú pozemky označené ako Natura 2000, Svetové dedičstvo Organizácia Spojených národov pre vzdelávanie, vedu a kultúru (UNESCO) a kľúčové oblasti biodiverzity (KBA). Nová výstavba nebude prebiehať na ornej alebo zelenej pôde s uznávanou vysokou hodnotou biodiverzity a na pôde, ktorá slúži ako biotop ohrozených druhov (flóry a fauny) uvedených na európskom červenom zozname a / alebo červenom zozname Medzinárodnej únie na ochranu prírody a prírodných zdrojov (IUCN). Najmenej 70% všetkých výrobkov z dreva použitých v novej konštrukcii na konštrukcie, obklady a povrchové úpravy bude recyklovaných / opätovne použitých alebo pochádzajúcich z trvalo udržateľne obhospodarovaných lesov ako sú certifikované certifikačnými auditmi tretích strán vykonávanými akreditovanými certifikačnými orgánmi, napr. Normy FSC / PEFC alebo ekvivalentné normy. Stavebné práce sa nebudú uskutočňovať v oblastiach

			citlivých na biodiverzitu alebo v ich blízkosti (vrátane siete chránených oblastí Natura 2000, lokalít svetového dedičstva UNESCO a kľúčových oblastí biodiverzity, ako aj ďalších chránených oblastí). Ak by boli stavebné práce uskutočnené v oblastiach citlivých na biodiverzitu, bude sa vyžadovať súlad s článkom 6 ods. 3 a článkom 12 smernice o biotopoch a článkom 5 smernice o vtákoch. Tam kde je to podľa platnej legislatívy potrebné bude stavba predmetom posudzovania vplyvov na životné prostredie (EIA), alebo skríningu v súlade so smernicou EIA.

Časť 2 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Otázky	Nie	Vecné odôvodnenie
Zmiernenie zmeny klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k značným emisiám skleníkových plynov?	X	Budova bude vyhovovať všetkým príslušným platným národným / regionálnym predpisom týkajúcim sa energetických a uhlíkových parametrov. Aby sa zabránilo zablokovaniu a narušeniu cieľov v oblasti zmierňovania zmeny klímy, výstavba nových budov nebude určená pre ťažbu, skladovanie, prepravu alebo výrobu fosílnych palív a tieto investície nebudú predmetom podpory. Neočakáva sa, že investícia povedie k významným emisiám skleníkových plynov, pretože má potenciál na zníženie spotreby energie, zvýšenie energetickej účinnosti, čo vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a k výraznému zníženiu emisií skleníkových plynov. Investícia bude okrem iného zahŕňať investície do energeticky efektívnych opatrení ako sú vykurovacie systémy na plynových kondenzačných kotlov, pričom inštalácia plynových zariadení bude musieť viesť k dosiahnutiu úrovne výstavy novej budovy v minimálne v štandarde NZEB. - Tieto kotly zodpovedajú triede A, ktorá je pod najvyššími dvoma triedami energetickej účinnosti. Investícia bude požadovať účinnejšie alternatívy (predovšetkým tepelné čerpadlá tried A++ a A+), ale vzhľadom na architektúru budov nie je možné inštalovať všade spoločné tepelné čerpadlá a ako najefektívnejšie z hľadiska nákladov, energie a emisií sú v takýchto objektov plynové kondenzačné kotly triedy A. Jedná sa teda o realizáciu technologicky uskutočniteľnej alternatívy. Popri inštalácii týchto kotlov bude toto opatrenie zahŕňať aj možnú inštaláciu solárnych fotovoltických a fototermických panelov.
Adaptácia na zmenu klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k zvýšenému nepriaznivému vplyvu súčasnej klímy a očakávanej budúcej klímy na samotné opatrenie alebo na ľudí, prírodu či majetok?	X	Kde je to vhodné, budú pri navrhovaní budov vzaté do úvahy prvky zelenej infraštruktúry a adaptačné investície pre budovy. Fyzické klimatické riziká, ktoré by mohli byť pre toto opatrenie významné, boli vyhodnotené v rámci Stratégie adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy (schválená v roku 2018). Investícia vyžaduje, aby hospodárske subjekty, ktoré budú opatrenie vykonávať, zabezpečili optimalizáciu technických systémov v renovovaných budovách tak, aby obyvateľom poskytovali tepelný komfort aj pri extrémnych teplotách.
Prechod na obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie: Očakáva sa, že opatrenie: i) povedie k výraznému zvýšeniu	X	Vďaka schváleniu navrhovanej zmeny stavebného zákona, ktorým sa bude vykonávať lepšia prevencia vzniku stavebného odpadu, ako aj využívanie kvalitnejších a environmentálne vhodnejších materiálov. Opatrenie vyžaduje, aby hospodárske subjekty vykonávajúce výstavbu budov zabezpečili najmenej 70% (hmotnosť) zdravotne nezávadného stavebného a demolačného odpadu (s výnimkou prirodzene sa vyskytujúceho materiálu uvedeného v kategórii 17 05 04 v Európskom zozname odpadov rozhodnutím

vzniku, spaľovania alebo zneškodňovania odpadu, s výnimkou spaľovania nerecyklovateľného nebezpečného odpadu, alebo ii) povedie k významnej neefektívnosti priameho alebo nepriameho využívania akéhokoľvek prírodného zdroja v ktorejkoľvek fáze jeho životného cyklu, ktorá nie je minimalizovaná primeranými opatreniami, alebo iii) spôsobí významné a dlhodobé poškodenie životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom?		2000/532 / ES) vyprodukované na stavenisku budú pripravené na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu v súlade s hierarchiou odpadu a so stavebným a demolačným odpadom EÚ. Technické špecifikácie zariadení na výrobu obnoviteľnej energie, ktoré je možné inštalovať, sú súčasťou špecifikácií programu Zelená úsporám, ktorý sa na Slovensku realizuje už viacero rokov a spĺňa prísne kritériá energetickej a environmentálnej efektívnosti, aj čo sa týka ich životnosti, opraviteľnosti a recyklovateľnosti. Subjekty obmedzia vznik odpadu v procesoch súvisiacich s výstavbou a demoláciou v súlade s Protokolom EÚ o nakladaní s odpadom zo stavieb a demolácií. Návrhy budov a stavebné techniky podporia cirkulárnosť, najmä s odkazom na ISO 20887 alebo iné EÚ a národné normy.
Prevencia a kontrola znečisťovania: Očakáva sa, že opatrenie povedie k výraznému nárastu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy?	X	Účelom inštalácie vysokovýkonného počítača a siete kvantových uzlov môže, ale nemusí byť spojená potreba buď stavebných úprav vytipovaných objektov alebo výstavba nových. Ak vznikne potreba výstavby nových objektov alebo rekonštrukcia existujúcich, samotný proces výstavby si vyžiada vyššiu spotrebu energií a pohonných hmôt (produkciu emisií), ako aj tvorby stavebného odpadu. Pri vykonávaní týchto činností budú potrebné nerastné suroviny ako stavebné materiály, či pohonné hmoty. Tento proces je však časovo ohraničený. Počas výstavby budú vysúťažené a zazmluvnené firmy dodržiavať všetky ustanovenia platných legislatívnych predpisov v oblasti minimalizácie znečistenia, ako aj nakladania s odpadmi. Každý stavebný projekt bude mať vypracovaný Projekt Organizácie Výstavby (POV) a tepelno-technický posudok stavby po realizácii projektu (v prípade obnovovaných budov aj posudok stavu pred realizáciou projektu). Nanovo postavené, ale aj významne obnovené objekty v zmysle Vyhlášky č. 364/2012 Z. z. majú povinnosť mať vypracovaný energetický certifikát budovy, ktorý zaradí budovu do niektorej z určených energetických tried a od 1.1.2021 platí, že je možné skolaudovať len budovu, ktorá spĺňa požiadavky energetickej efektívnosti v najvyššej energetickej triede A0 (podľa typu budovy). Rozhodujúcim dátumom je v takom prípade dátum vystavenia stavebného povolenia, ktorý bude určite po 1.1.2021. V prípade, že by obnovené alebo nové budovy nespĺňali vyššie uvedené podmienky, nebude ich možné skolaudovať.

		Energetickú efektívnosť budovy po dokončení projektu je možné ešte pred realizáciou modelovať pomocou energetického auditu podľa zákona č. 321/2014 Z. z., z ktorého následne vychádza projekt. Keďže energetický audit vychádza predovšetkým z prevádzkových údajov, na ktoré sa nastavuje fyzikálny model správania budovy, vyšší význam má tento nástroj využiť v prípade obnovovaných budov. Po implementácii a spustení viac nebude dochádzať k žiadnej zvýšenej spotrebe či produkcii emisií alebo odpadu. Pri spracovaní výpočtových úloh bude dochádzať len k spotrebe elektriny, ktorá sa bude v budúcnosti dodávať predovšetkým z nukleárnych a obnoviteľných zdrojov a navyše nahradí elektrinu, ktorá bola potrebná na spracovanie podobných úloh pomocou konvenčných IKT technológií (k novej spotrebe bude dochádzať s vyššou efektívnosťou). Aby bolo možné dosiahnuť energetickú triedu A0 na vykurovanie, chladenie, osvetlenie a prípravu teplej vody (ak treba), sa musia do určitej miery využívať obnoviteľné zdroje energie. V prípade, že niektoré komponenty vysokovýkonného počítača alebo kvantovej siete budú inštalované v existujúcich budovách inštitúcií alebo iných subjektov bez rekonštrukcie, dopad na životné prostredie bude zanedbateľný a nie je potrebné ho samostatne hodnotiť. Samotný projekt v závislosti od povahy konkrétnych riešení môže podliehať vyhodnoteniu dopadov na životné prostredie (EIA) v zmysle Smernice 2011/92/EÚ, pričom tento dokument zatiaľ k projektu nebol vypracovaný, ani nebolo posúdené, či projektu uvedená povinnosť vyplýva. Bude sa dbať na to, aby stavebné prvky a materiály neobsahovali azbest ani látky vzbudzujúce veľké obavy podľa autorizačného zoznamu (Authorisation List) nariadenia o registrácii, hodnotení, autorizácii a obmedzovaní chemických látok (REACH). Ak sa nová stavba nachádza na potenciálne kontaminovanom mieste (brownfield), musí byť tento objekt predmetom prieskumu na potenciálne kontaminanty, napríklad pomocou normy BS 10175.

Pri investíciách do výstavby budov sa zabezpečí, aby prípravná časť (napr. špecifikácie tendrov) ako aj implementácia zakomponovali opatrenia, vyplývajúce z požiadavky zabezpečenia súladu so zásadou „výrazne nenarušiť“. Týka sa to napríklad požiadaviek, ktoré musia byť splnené pri výmene vykurovacích systémov na báze uhlia/oleja a zastaraných plynových kotlov na plynové kondenzačné kotly, ako aj opatrení spojených s cieľom obehového hospodárstva pri prevenciu vzniku a recykláciu stavebného odpadu.

Rekonštruované budovy

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, či environmentálne zámery vymenované nižšie si vyžadujú samostatné podrobné posúdenie opatrenia z hľadiska princípu DNSH	Áno	Nie	Zdôvodnenie, ak je vybratá možnosť “Nie”

Zmiernenie zmeny klímy	X		
Adaptácia na zmenu klímy	X		
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Plánované rekonštrukcie budov, vrátane výmeny kúrenia a chladenia budú mať zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia súvisiace so zachovaním kvality vody a vodných tokov. Rekonštrukcia môže mať pozitívny vplyv na lepšie hospodárenie s vodou a zníženie jej spotreby.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie	X		
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy	X		
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Program renovácie budov sa netýka budov nachádzajúcich sa v oblastiach citlivých na biodiverzitu alebo v ich blízkosti (vrátane siete chránených oblastí Natura 2000, lokalít svetového dedičstva UNESCO a kľúčových oblastí biodiverzity, ako aj iných chránených oblastí).

Časť 2 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Otázky	Nie	Vecné odôvodnenie
Zmiernenie zmeny klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k značným emisiám skleníkových plynov?	X	Investícia je oprávnená pre intervenčné pole 026bis v prílohe k nariadeniu plánu obnovy s koeficientom zmeny klímy 100%. Princíp „výrazne nenarušiť“ je v rovnakom znení platný aj pre obnovu budov, ktorá spadá pod intervenčné pole 0% klimatickým koeficientom. Obnova budov sa bude zhodovať s požiadavkami Energy Performance of Buildings Directive (EPBD). Neočakáva sa, že investícia povedie k významným emisiám skleníkových plynov, pretože je zameraná a má potenciál na zníženie spotreby energie a zvýšenie energetickej účinnosti. Vo výsledku to vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a k výraznému zníženiu emisií skleníkových plynov. Rekonštruované budovy nebudú podporovať tvorbu emisií skleníkových plynov, pretože: - Budovy sa nebudú využívať k ťažbe, skladovaniu, preprave alebo výrobe fosílnych palív. - Program obnovy má potenciál na zníženie spotreby energie, zvýšenie energetickej účinnosti, čo vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a má vplyv na výrazné zníženie emisií skleníkových plynov Ako taká prispeje k národnému cieľu zvýšenia energetickej účinnosti stanovenému v súlade so Smernicou o energetickej efektívnosti (2012/27 / EÚ) a stanovenými národnými príspevkami k plneniu Parížskej dohode o klíme.

		Renovácie budú podporovať (tam, kde je to vhodné a ekonomicky výhodné) inštaláciu solárnych FV panelov ako súčasť renovácií budov a zavádzanie nízko uhlíkových alternatív ako sú tepelné čerpadlá.
Adaptácia na zmenu klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k zvýšenému nepriaznivému vplyvu súčasnej klímy a očakávanej budúcej klímy na samotné opatrenie alebo na ľudí, prírodu či majetok?	X	Klimatické riziká vyplývajúce zo zmeny klímy budú riešené v súlade so Stratégiou adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy (schválená v roku 2018) a na ňu nadväzujúcim Národným akčným plánom pre adaptáciu. Rekonštrukcie budú optimalizované na poskytovanie termálneho komfortu svojim užívateľom, pri ich plánovaní sa budú brať do úvahy riziká (extrémne teploty, odolnosť stavby. Renovácie budú podporovať (tam, kde je to vhodné a ekonomicky výhodné) inštalovanie prvkov zelenej infraštruktúry pre chladenie a manažment vody. Nepredpokladajú sa významné negatívne priame a primárne nepriame účinky opatrenia počas jeho životného cyklu na tento environmentálny cieľ.
Prechod na obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie: Očakáva sa, že opatrenie: i) povedie k výraznému zvýšeniu vzniku, spaľovania alebo zneškodňovania odpadu, s výnimkou spaľovania nerecyklovateľného nebezpečného odpadu, alebo ii) povedie k významnej neefektívnosti priameho alebo nepriameho využívania akéhokoľvek prírodného zdroja v ktorejkoľvek fáze jeho životného cyklu, ktorá nie je minimalizovaná primeranými opatreniami, alebo iii) spôsobí významné a dlhodobé poškodenie životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom?	X	Opatrenia na renováciu budov budú plniť ciele obehového hospodárstva v súlade s DNSH. Reforma stavebného zákona (komponent 2) vytvorí rámec pre prevenciu vzniku stavebného odpadu ako aj využívanie kvalitnejších a environmentálne vhodnejších materiálov. Renovácia budov bude v súlade s cieľom zabezpečenia toho, že minimálne 70% odpadu, na ktorý sa nevzťahujú výnimky (kategória 17 05 04 v Európskom zozname odpadov podľa Rozhodnutia 2000/532/ES), bude pripravených na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie vrátane operácií zasypávania pomocou odpadu ako náhrady za iné materiály v súlade s hierarchiou odpadu a Protokolom EÚ o nakladaní s odpadmi zo stavieb a demolácií. Návrhy budov a použité stavebné techniky podporia obehové hospodárstvo v kontexte ISO 20887 alebo iných štandardov na posudzovanie demontovateľnosti alebo prispôsobivosti budov ktoré preukážu, že sú navrhnuté tak, aby boli efektívnejšie z hľadiska zdrojov, prispôsobiteľné, flexibilné a demontovateľné, aby umožnili opätovné použitie a recykláciu. Technické špecifikácie zariadení na výrobu energie z OZ, ktoré budú inštalované tam, kde je to technicky možné a ekonomický výhodné, budú spĺňať kritériá energetickej a environmentálnej efektívnosti. Tak čo sa týka ich životnosti, opraviteľnosti a recyklovateľnosti.
Prevencia a kontrola znečisťovania: Očakáva sa, že	X	Účelom inštalácie vysokovýkonného počítača a siete kvantových uzlov môže, ale nemusí byť spojená potreba buď stavebných úprav vytipovaných objektov alebo výstavba nových.

opatrenie povedie k výraznému nárastu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy?		Ak vznikne potreba výstavby nových objektov alebo rekonštrukcia existujúcich, samotný proces výstavby si vyžiada vyššiu spotrebu energií a pohonných hmôt (produkciu emisií), ako aj tvorby stavebného odpadu. Pri vykonávaní týchto činností budú potrebné nerastné suroviny ako stavebné materiály, či pohonné hmoty. Tento proces je však časovo ohraničený. Počas výstavby budú vysúťažené a zazmluvnené firmy dodržiavať všetky ustanovenia platných legislatívnych predpisov v oblasti minimalizácie znečistenia, ako aj nakladania s odpadmi. Každý stavebný projekt bude mať vypracovaný Projekt Organizácie Výstavby (POV) a tepelno-technický posudok stavby po realizácii projektu (v prípade obnovovaných budov aj posudok stavu pred realizáciou projektu). Nanovo postavené, ale aj významne obnovené objekty v zmysle Vyhlášky č. 364/2012 Z. z. majú povinnosť mať vypracovaný energetický certifikát budovy, ktorý zaradí budovu do niektorej z určených energetických tried a od 1.1.2021 platí, že je možné skolaudovať len budovu, ktorá spĺňa požiadavky energetickej efektívnosti v najvyššej energetickej triede A0 (podľa typu budovy). Rozhodujúcim dátumom je v takom prípade dátum vystavenia stavebného povolenia, ktorý bude určite po 1.1.2021. V prípade, že by obnovené alebo nové budovy nespĺňali vyššie uvedené podmienky, nebude ich možné skolaudovať. Energetickú efektívnosť budovy po dokončení projektu je možné ešte pred realizáciou modelovať pomocou energetického auditu podľa zákona č. 321/2014 Z. z., z ktorého následne vychádza projekt. Keďže energetický audit vychádza predovšetkým z prevádzkových údajov, na ktoré sa nastavuje fyzikálny model správania budovy, vyšší význam má tento nástroj využiť v prípade obnovovaných budov. Po implementácii a spustení viac nebude dochádzať k žiadnej zvýšenej spotrebe či produkcii emisií alebo odpadu. Pri spracovaní výpočtových úloh bude dochádzať len k spotrebe elektriny, ktorá sa bude v budúcnosti dodávať predovšetkým z nukleárnych a obnoviteľných zdrojov a navyše nahradí elektrinu, ktorá bola potrebná na spracovanie podobných úloh pomocou konvenčných IKT technológií (k novej spotrebe bude dochádzať s vyššou efektívnosťou). Aby bolo možné dosiahnuť energetickú triedu A0 na vykurovanie, chladenie, osvetlenie a prípravu teplej vody (ak treba), sa musia do určitej miery využívať obnoviteľné zdroje energie. V prípade, že niektoré komponenty vysokovýkonného počítača alebo kvantovej siete budú inštalované v existujúcich budovách inštitúcií alebo iných subjektov bez rekonštrukcie, dopad na životné prostredie bude zanedbateľný a nie je potrebné ho samostatne hodnotiť. Samotný projekt v závislosti od povahy konkrétnych riešení môže podliehať vyhodnoteniu dopadov na životné prostredie (EIA) v zmysle Smernice 2011/92/EÚ, pričom tento dokument zatiaľ k projektu nebol vypracovaný, ani nebolo posúdené, či projektu uvedená povinnosť vyplýva. Pri rekonštrukciách budov sa nepredpokladá zvýšená produkcia emisií do ovzdušia, vody alebo pôdy. - Výmena starých neefektívnych vykurovacích systémov povedie k zníženiu emisií do ovzdušia a bude mať vplyv na zlepšenie verejného zdravia (hlavne

		v oblastiach, kde dochádza k prekročovaniu normy EÚ pre kvalitu ovzdušia stanovené v smernici 2008/50/EÚ). - Prevádzkovatelia vykonávajúci renováciu sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri renovácii budov neobsahovali nebezpečné a toxické látky (zoznam látok podliehajúcich autorizácii stanoveného v prílohe XIV k Nariadeniu (EK) č. 1907/2006). - Prevádzkovatelia vykonávajúci renovácie sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri renovácii budov, ktoré môžu prísť do styku s obyvateľmi, emitovali menej ako 0,06 mg formaldehydu na m^3 materiálu alebo zložky a menej ako 0,001 mg kategórie 1A a 1B karcinogénnych prchavých organických zlúčenín na m^3 materiálu alebo zložky a v súlade s testovaním podľa CEN/TS 16516 a ISO 16000-3 alebo inými porovnateľnými štandardizovanými skúšobnými podmienkami a metódami stanovenia limitov. - Budú prijaté opatrenia na zníženie hluku, prachu a emisií znečisťujúcich látok počas rekonštrukčných prác.

Pri investíciách do obnovy budov sa zabezpečí, aby prípravná časť (napr. špecifikácie tendrov) ako aj implementácia zakomponovali opatrenia, vyplývajúce z požiadavky zabezpečenia súladu so zásadou „výrazne nenarušiť“. Týka sa to napríklad požiadaviek, ktoré musia byť splnené pri výmene vykurovacích systémov na báze uhlia/oleja a zastaraných plynových kotlov na plynové kondenzačné kotly, ako aj opatrení spojených s cieľom obehového hospodárstva pri prevenciu vzniku a recykláciu stavebného odpadu.

7.3.2.2 Podpora projektov zameraných na vývoj a aplikáciu top digitálnych technológií

Časť 1 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, či environmentálne zámery vymenované nižšie si vyžadujú samostatné podrobné posúdenie opatrenia z hľadiska princípu DNSH	Áno	Nie	Zdôvodnenie, ak je vybratá možnosť “Nie”
Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia. Podporované projekty budú len tie, ktoré budú úspešné v priamo riadených programoch EÚ, t. j. takpovediac budú predschválené na európskej úrovni. Také projekty sú v súlade s princípom “výrazne nenarušiť”. Infraštruktúra potrebná na podporu a manažment projektov je existujúca infraštruktúra zodpovedných orgánov verejnej správy. Navrhované investície majú za cieľ podporiť vývoj a aplikáciu top digitálnych technológií. Podmienkou investičných schém na podporu projektov je zameranie sa na oblasti, ktoré nie sú v rozpore s princípom výrazne nepoškodiť, teda sú 1. technologicky neutrálne na úrovni ich uplatňovania, t.j. dajú sa uplatniť vo všetkých dostupných technológiách vrátane technológií s nízkym dopadom; 2. dané projekty ex-ante hodnotením vylučujú výskum a inovácie zamerané na potenciálne poškodzujúce oblasti, ako napr. fosílne palivá vrátane ich následného použitia, zemný plyn, na ktorý sa nevzťahuje príloha III k technickému usmerneniu o DNSH, spaľovne, mechanicko-biologické čistenie a skládky odpadov, a ostatné definované ako „vylúčené“ popísané v poznámke ku nariadeniu DNSH pre horizontálne schémy, príloha I).

Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia, nakoľko energetická spotreba technológií v infraštruktúre pre navrhované opatrenie sa nezmení a podporované projekty budú len tie, ktoré budú úspešné v priamo riadených programoch EÚ, t. j. takpovediac budú predschválené na európskej úrovni. Logicky teda nebude môcť ísť o projekty, ktoré nebudú spĺňať požiadavku súladu s princípom "výrazne nenarušiť".
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Z hľadiska infraštruktúry potrebnej na implementáciu opatrenia nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia z hľadiska zachovávania kvality vody, resp. vplyvov na vodu všeobecne, keďže opatrenie nenavrhuje inštaláciu zariadení pracujúcich s vodou (vodoinštalácie, vodné diela, čistiace zariadenia a pod.) ani zariadení, ktoré by svojou činnosťou produkovali odpad, ktorý by mohol mať negatívny dopad na vodné hospodárstvo. Navrhované investície majú za cieľ podporiť vývoj a aplikáciu top digitálnych technológií. Podmienkou investičných schém na podporu projektov je zameranie sa na oblasti, ktoré nie sú v rozpore s princípom výrazne nepoškodiť, teda sú 1. technologicky neutrálne na úrovni ich uplatňovania, t.j. dajú sa uplatniť vo všetkých dostupných technológiách vrátane technológií s nízkym dopadom; 2. dané projekty ex-ante hodnotením vylučujú výskum a inovácie zamerané na potenciálne poškodzujúce oblasti, ako napr. fosílne palivá vrátane ich následného použitia, zemný plyn, na ktorý sa nevzťahuje príloha III k technickému usmerneniu o DNSH, spaľovne, mechanicko-biologické čistenie a skládky odpadov, a ostatné definované ako „vylúčené" popísané v poznámke ku nariadeniu DNSH pre horizontálne schémy, príloha I).
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia. Potrebná infraštruktúra na implementáciu opatrenia už existuje a preto nepôjde o žiadne zhoršenie. Podporované projekty budú len tie, ktoré budú úspešné v priamo riadených programoch EÚ, t. j. takpovediac budú predschválené na európskej úrovni. Logicky teda nebude môcť ísť o projekty, ktoré nebudú spĺňať požiadavku súladu s princípom "výrazne nenarušiť". Navrhované investície majú za cieľ podporiť vývoj a aplikáciu top digitálnych technológií. Podmienkou investičných schém na podporu projektov je zameranie sa na oblasti, ktoré nie sú v rozpore s princípom výrazne nepoškodiť, teda sú 1. technologicky neutrálne na úrovni ich uplatňovania, t.j. dajú sa uplatniť vo všetkých dostupných technológiách vrátane technológií s nízkym dopadom; 2. dané projekty ex-ante hodnotením vylučujú výskum a inovácie zamerané na potenciálne poškodzujúce oblasti, ako napr. fosílne palivá vrátane ich následného použitia, zemný plyn, na ktorý sa nevzťahuje príloha III k technickému usmerneniu o DNSH, spaľovne, mechanicko-biologické čistenie a skládky odpadov, a ostatné definované ako „vylúčené" popísané v poznámke ku nariadeniu DNSH pre horizontálne schémy, príloha I).
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Opatrenie nie je

			definované ako Projekt podľa Článku 1, Ods. 2, písm. a) Smernice 2011/92/EU, preto nevyžaduje vypracovanie Vyhodnotenia dopadov na životné prostredie (EIA). Žiadne znečistenie, hluk, či legislatívne nezaradený nerecyklovateľný odpad po realizácii opatrenia nevzniknú. Podporované projekty budú len tie, ktoré budú úspešné v priamo riadených programoch EÚ, t. j. takpovediac budú predschválené na európskej úrovni. Logicky teda nebude môcť ísť o projekty, ktoré nebudú spĺňať požiadavku súladu s princípom "výrazne nenarušiť". Navrhované investície majú za cieľ podporiť vývoj a aplikáciu top digitálnych technológií. Podmienkou investičných schém na podporu projektov je zameranie sa na oblasti, ktoré nie sú v rozpore s princípom výrazne nepoškodiť, teda sú 1. technologicky neutrálne na úrovni ich uplatňovania, t.j. dajú sa uplatniť vo všetkých dostupných technológiách vrátane technológií s nízkym dopadom; 2. dané projekty ex-ante hodnotením vylučujú výskum a inovácie zamerané na potenciálne poškodzujúce oblasti, ako napr. fosílne palivá vrátane ich následného použitia, zemný plyn, na ktorý sa nevzťahuje príloha III k technickému usmerneniu o DNSH, spaľovne, mechanicko-biologické čistenie a skládky odpadov, a ostatné definované ako „vylúčené" popísané v poznámke ku nariadeniu DNSH pre horizontálne schémy, príloha I).
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Činnosti vyplývajúce z opatrenia nemajú žiaden vplyv na územia s krehkou biodiverzitou (Natura 2000, UNESCO, kľúčové oblasti s jedinečnou biodiverzitou, či iné oblasti). Podporované projekty budú len tie, ktoré budú úspešné v priamo riadených programoch EÚ, t. j. takpovediac budú predschválené na európskej úrovni. Logicky teda nebude môcť ísť o projekty, ktoré nebudú spĺňať požiadavku súladu s princípom "výrazne nenarušiť". Navrhované investície majú za cieľ podporiť vývoj a aplikáciu top digitálnych technológií. Podmienkou investičných schém na podporu projektov je zameranie sa na oblasti, ktoré nie sú v rozpore s princípom výrazne nepoškodiť, teda sú 1. technologicky neutrálne na úrovni ich uplatňovania, t.j. dajú sa uplatniť vo všetkých dostupných technológiách vrátane technológií s nízkym dopadom; 2. dané projekty ex-ante hodnotením vylučujú výskum a inovácie zamerané na potenciálne poškodzujúce oblasti, ako napr. fosílne palivá vrátane ich následného použitia, zemný plyn, na ktorý sa nevzťahuje príloha III k technickému usmerneniu o DNSH, spaľovne, mechanicko-biologické čistenie a skládky odpadov, a ostatné definované ako „vylúčené" popísané v poznámke ku nariadeniu DNSH pre horizontálne schémy, príloha I).

7.3.2.3 Fast grants – Hackathony

Časť 1 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť"

Uveďte, či environmentálne zámery vymenované nižšie si vyžadujú samostatné podrobné posúdenie opatrenia z hľadiska princípu DNSH	Áno	Nie	Zdôvodnenie, ak je vybratá možnosť "Nie"

Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia. Hackathony budú prebiehať na súkromnom vybavení zapojených osôb a organizácií, preto z dôvodu implementácie opatrenia nebude dochádzať k zvýšenej miere tvorby elektronického alebo iného odpadu či nadmernej produkcii emisií. Navrhované investície majú za cieľ podporiť vývoj a aplikáciu technológií. Podmienkou investičných schém na podporu projektov je zameranie sa na oblasti, ktoré nie sú v rozpore s princípom výrazne nepoškodiť, teda sú 1. technologicky neutrálne na úrovni ich uplatňovania, t.j. dajú sa uplatniť vo všetkých dostupných technológiách vrátane technológií s nízkym dopadom; 2. dané projekty ex-ante hodnotením vylučujú výskum a inovácie zamerané na potenciálne poškodzujúce oblasti, ako napr. fosílne palivá vrátane ich následného použitia, zemný plyn, na ktorý sa nevzťahuje príloha III k technickému usmerneniu o DNSH, spaľovne, mechanicko-biologické čistenie a skládky odpadov, a ostatné definované ako „vylúčené“ popísané v poznámke ku nariadeniu DNSH pre horizontálne schémy, príloha I).
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia, nakoľko energetická spotreba technológií sa vďaka implementácii opatrenia nezmení. Navrhované investície majú za cieľ podporiť vývoj a aplikáciu technológií. Podmienkou investičných schém na podporu projektov je zameranie sa na oblasti, ktoré nie sú v rozpore s princípom výrazne nepoškodiť, teda sú 1. technologicky neutrálne na úrovni ich uplatňovania, t.j. dajú sa uplatniť vo všetkých dostupných technológiách vrátane technológií s nízkym dopadom; 2. dané projekty ex-ante hodnotením vylučujú výskum a inovácie zamerané na potenciálne poškodzujúce oblasti, ako napr. fosílne palivá vrátane ich následného použitia, zemný plyn, na ktorý sa nevzťahuje príloha III k technickému usmerneniu o DNSH, spaľovne, mechanicko-biologické čistenie a skládky odpadov, a ostatné definované ako „vylúčené“ popísané v poznámke ku nariadeniu DNSH pre horizontálne schémy, príloha I).
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Z hľadiska infraštruktúry potrebnej na implementáciu opatrenia nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia z hľadiska zachovávania kvality vody, resp. vplyvov na vodu všeobecne, keďže opatrenie nenavrhuje inštaláciu zariadení pracujúcich s vodou (vodoinštalácie, vodné diela, čistiace zariadenia a pod.), ani zariadení, ktoré by svojou činnosťou produkovali odpad, ktorý by mohol mať negatívny dopad na vodné hospodárstvo. Navrhované investície majú za cieľ podporiť vývoj a aplikáciu technológií. Podmienkou investičných schém na podporu projektov je zameranie sa na oblasti, ktoré nie sú v rozpore s princípom výrazne nepoškodiť, teda sú 1. technologicky neutrálne na úrovni ich uplatňovania, t.j. dajú sa uplatniť vo všetkých dostupných technológiách vrátane technológií s nízkym dopadom; 2. dané projekty ex-ante hodnotením vylučujú výskum a inovácie zamerané na potenciálne poškodzujúce oblasti, ako napr. fosílne palivá vrátane

			ich následného použitia, zemný plyn, na ktorý sa nevzťahuje príloha III k technickému usmerneniu o DNSH, spaľovne, mechanicko-biologické čistenie a skládky odpadov, a ostatné definované ako „vylúčené“ popísané v poznámke ku nariadeniu DNSH pre horizontálne schémy, príloha I).
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia. Potrebná infraštruktúra na implementáciu opatrenia už existuje a preto nedôjde k žiadnemu zhoršeniu. Navrhované investície majú za cieľ podporiť vývoj a aplikáciu technológií. Podmienkou investičných schém na podporu projektov je zameranie sa na oblasti, ktoré nie sú v rozpore s princípom výrazne nepoškodiť, teda sú 1. technologicky neutrálne na úrovni ich uplatňovania, t.j. dajú sa uplatniť vo všetkých dostupných technológiách vrátane technológií s nízkym dopadom; 2. dané projekty ex-ante hodnotením vylučujú výskum a inovácie zamerané na potenciálne poškodzujúce oblasti, ako napr. fosílne palivá vrátane ich následného použitia, zemný plyn, na ktorý sa nevzťahuje príloha III k technickému usmerneniu o DNSH, spaľovne, mechanicko-biologické čistenie a skládky odpadov, a ostatné definované ako „vylúčené“ popísané v poznámke ku nariadeniu DNSH pre horizontálne schémy, príloha I).
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Opatrenie nie je definované ako Projekt podľa Článku 1, Ods. 2, písm. a) Smernice 2011/92/EU, preto nevyžaduje vypracovanie Vyhodnotenia dopadov na životné prostredie (EIA). Žiadne znečistenie, hluk, či legislatívne nezaradený nerecyklovateľný odpad po realizácii opatrenia nevzniknú. Navrhované investície majú za cieľ podporiť vývoj a aplikáciu technológií. Podmienkou investičných schém na podporu projektov je zameranie sa na oblasti, ktoré nie sú v rozpore s princípom výrazne nepoškodiť, teda sú 1. technologicky neutrálne na úrovni ich uplatňovania, t.j. dajú sa uplatniť vo všetkých dostupných technológiách vrátane technológií s nízkym dopadom; 2. dané projekty ex-ante hodnotením vylučujú výskum a inovácie zamerané na potenciálne poškodzujúce oblasti, ako napr. fosílne palivá vrátane ich následného použitia, zemný plyn, na ktorý sa nevzťahuje príloha III k technickému usmerneniu o DNSH, spaľovne, mechanicko-biologické čistenie a skládky odpadov, a ostatné definované ako „vylúčené“ popísané v poznámke ku nariadeniu DNSH pre horizontálne schémy, príloha I).
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Činnosti vyplývajúce z opatrenia nemajú žiaden vplyv na územia s krehkou biodiverzitou (Natura 2000, UNESCO, kľúčové oblasti s jedinečnou biodiverzitou či iné oblasti). Navrhované investície majú za cieľ podporiť vývoj a aplikáciu technológií. Podmienkou investičných schém na podporu projektov je zameranie sa na oblasti, ktoré nie sú v rozpore s princípom výrazne nepoškodiť, teda sú 1. technologicky neutrálne na úrovni ich uplatňovania, t.j. dajú sa uplatniť vo všetkých dostupných technológiách vrátane technológií s nízkym dopadom; 2. dané projekty ex-ante hodnotením vylučujú výskum a inovácie zamerané

			na potenciálne poškodzujúce oblasti, ako napr. fosílne palivá vrátane ich následného použitia, zemný plyn, na ktorý sa nevzťahuje príloha III k technickému usmerneniu o DNSH, spaľovne, mechanicko-biologické čistenie a skládky odpadov, a ostatné definované ako „vylúčené“ popísané v poznámke ku nariadeniu DNSH pre horizontálne schémy, príloha I).

7.3.3 Investície v oblasti kybernetickej bezpečnosti

7.3.3.1 Posilnenie preventívnych opatrení, zvýšenie rýchlosti detekcie a riešenia incidentov (ITVS)

Časť 1 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, či environmentálne zámery vymenované nižšie si vyžadujú samostatné podrobné posúdenie opatrenia z hľadiska princípu DNSH	Áno	Nie	Zdôvodnenie, ak je vybratá možnosť “Nie”
Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia, nakoľko jediný druh vybavenia, ktoré má byť nainštalované, je IKT hardvér, ktorý nahradí pôvodnú technológiu, pričom bude energeticky efektívnejší ako pôvodný, resp. pri rovnakej spotrebe elektriny bude dosahovať vyšší výpočtový výkon. Spotreba bude hradená z úspory vďaka menšiemu počtu bezpečnostných incidentov, ktorých mitigácia si spravidla vyžiada nadmernú spotrebu energie, ako aj produkciu emisií a odpadov. Emisie, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie ako sú definované a odporúčané PRACOVNÝM DOKUMENTOM ZAMESTNANCOV KOMISIE: Kritériá EÚ pre verejné obstarávanie pre príslušné oblasti.
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia a adaptačných aspektov. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia z hľadiska zachovávania kvality vody, resp. vplyvov na vodu všeobecne, keďže opatrenie nenavrhuje inštaláciu zariadení pracujúcich s vodou (vodoinštalácie, vodné diela, čistiace zariadenia a pod.), ani zariadení, ktoré by svojou činnosťou produkovali odpad, ktorý by mohol mať negatívny dopad na vodné hospodárstvo.

Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Aplikovaním princípov definovaných v strategických dokumentoch navrhovaná činnosť podporuje princípy obehového hospodárstva. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia. Opatrenie je zamerané na vytvorenie platformy, ktorá počas životného cyklu nebude produkovať žiaden odpad. Časť platformy bude implementovaná v dátovom centre, čo si vyžiada minimálne dodatočné nároky na hardvér (upgrade existujúcich systémov v nevyhnutom rozsahu), pričom ak dôjde k výmene, pre pôvodný hardvér sa bude hľadať iné využitie a ak toto nebude možné, bude s ním naložené v súlade so zákonom č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a Smernicou Európskeho Parlamentu č. 2012/19/EU o odpade z elektrických a elektronických zariadení. Z uvedených dôvodov realizácia opatrenia výrazne nenaruší zámery v oblasti prevencie tvorby a recyklácie odpadu
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Opatrenie nie je definované ako Projekt podľa Článku 1, Ods. 2, písm. a) Smernice 2011/92/EU, preto nevyžaduje vypracovanie Vyhodnotenia dopadov na životné prostredie (EIA). Žiadne znečistenie, hluk, či legislatívne nezaradený nerecyklovateľný odpad po realizácii opatrenia nevzniknú.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Činnosti vyplývajúce z opatrenia nebudú mať žiaden vplyv na územia s krehkou biodiverzitou (Natura 2000, UNESCO, kľúčové oblasti s jedinečnou biodiverzitou, či iné chránené oblasti).

7.3.3.2 Rekonštrukcia a dobudovanie zabezpečených priestorov KIB (ITVS)

Hardvér a technologické vybavenie

Časť 1 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, či environmentálne zámery vymenované nižšie si vyžadujú samostatné podrobné posúdenie opatrenia z hľadiska princípu DNSH	Áno	Nie	Zdôvodnenie, ak je vybratá možnosť “Nie”
Zmiernenie zmeny klímy	X		
Adaptácia na zmenu klímy	X		
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia z hľadiska zachovávania kvality vody, resp. vplyvov na vodu všeobecne, keďže opatrenie nenavrhuje inštaláciu zariadení pracujúcich s vodou (vodoinštalácie, vodné diela, čistiace zariadenia a pod.), ani zariadení, ktoré by svojou činnosťou produkovali odpad, ktorý by mohol mať negatívny dopad na vodné hospodárstvo.

			Voda sa bude využívať ako vstupný materiál pri stavebných prácach, no využívanie vody samotnej nebude mať negatívny dopad na zníženie kvality, resp. znečistenie vodných zdrojov.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie	X		
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy	X		
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Činnosti vyplývajúce z opatrenia budú implementované v mestách, t. j. nebudú v žiadnych územiach citlivých na zmeny biodiverzity (územiach Natura 2000, územiach svetového dedičstva UNESCO, kľúčových oblastiach s jedinečnou biodiverzitou, či iných chránených oblastiach), ani v ich blízkosti.

Časť 2 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Otázky	Nie	Vecné odôvodnenie
Zmiernenie zmeny klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k značným emisiám skleníkových plynov?	X	Činnosť vyvolaná opatrením má jednoznačne ohraničený predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Časť infraštruktúry bude nahrádzať existujúcu technológiu, pričom s pôvodným hardvérom bude naložené v súlade so zákonom č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a Smernicou Európskeho Parlamentu č. 2012/19/EU o odpade z elektrických a elektronických zariadení. Naopak, z hľadiska výpočtového výkonu bude nová technológia výrazne energeticky efektívnejšia, t. j. na spracovanie náročných úloh, ako napr. generovanie šifrovacích kľúčov či overovanie certifikátov bude potrebná nižšia spotreba elektriny. Emisie, ktoré sú súčasťou výroby a poskytovaných digitálnych služieb, budú mitigované cez striktné aplikovanie environmentálnych kritérií zeleného verejného obstarávania tak, ako ich definuje a odporúča PRACOVNÝ DOKUMENT ÚTVAROV KOMISIE: Kritériá zeleného verejného obstarávania EÚ pre relevantné oblasti.
Adaptácia na zmenu klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k zvýšenému nepriaznivému vplyvu súčasnej klímy a očakávanej budúcej klímy na samotné opatrenie alebo na ľudí, prírodu či majetok?	X	Činnosť vyvolaná opatrením má ohraničený predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Energetická spotreba nového vybavenia bude nižšia v prepočte na výpočtový výkon ako spotreba pôvodných IKT pri spracovaní rovnakej úlohy. Vplyvy, ktoré sú súčasťou výroby hardvéru a poskytovania digitálnych služieb a vplyvy po skončení životnosti zariadení/hardvéru, sa budú riešiť prostredníctvom prísneho uplatňovania environmentálnych kritérií pre zelené verejné obstarávanie.
Prechod na obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie: Očakáva sa, že opatrenie:	X	Činnosť vyvolaná opatrením má ohraničený predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nasadenie novej technológie bude v najväčšej použiteľnej miere počítať s využitím recyklovateľných materiálov, pričom s pôvodným hardvérom bude naložené v súlade so zákonom č. 79/2015 Z. z. o

i) povedie k výraznému zvýšeniu vzniku, spaľovania alebo zneškodňovania odpadu, s výnimkou spaľovania nerecyklovateľného nebezpečného odpadu, alebo ii) povedie k významnej neefektívnosti priameho alebo nepriameho využívania akéhokoľvek prírodného zdroja v ktorejkoľvek fáze jeho životného cyklu, ktorá nie je minimalizovaná primeranými opatreniami, alebo iii) spôsobí významné a dlhodobé poškodenie životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom?		odpadoch a Smernicou Európskeho Parlamentu č. 2012/19/EU o odpade z elektrických a elektronických zariadení.
Prevencia a kontrola znečisťovania: Očakáva sa, že opatrenie povedie k výraznému nárastu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy?	X	Účelom modernizácie zabezpečených priestorov KIB je spojená potreba buď stavebných úprav vytipovaných objektov alebo výstavba nových. Samotný proces výstavby si vyžiada vyššiu spotrebu energií a pohonných hmôt (produkciu emisií), ako aj tvorby stavebného odpadu. Pri vykonávaní týchto činností budú potrebné nerastné suroviny ako stavebné materiály, či pohonné hmoty. Tento proces je však časovo ohraničený. Počas výstavby budú vysúťažené a zazmluvnené firmy dodržiavať všetky ustanovenia platných legislatívnych predpisov v oblasti minimalizácie znečistenia, ako aj nakladania s odpadmi. Každý stavebný projekt bude mať vypracovaný Projekt Organizácie Výstavby (POV) a tepelno-technický posudok stavby po realizácii projektu (v prípade obnovovaných budov aj posudok stavu pred realizáciou projektu). Nanovo postavené, ale aj významne obnovené objekty v zmysle Vyhlášky č. 364/2012 Z. z. majú povinnosť mať vypracovaný energetický certifikát budovy, ktorý zaradí budovu do niektorej z určených energetických tried a od 1.1.2021 platí, že je možné skolaudovať len budovu, ktorá spĺňa požiadavky energetickej efektívnosti v najvyššej energetickej triede A0 (podľa typu budovy). Rozhodujúcim dátumom je v takom prípade dátum vystavenia stavebného povolenia, ktorý bude určite po 1.1.2021. V prípade, že by obnovené alebo nové budovy nespĺňali vyššie uvedené podmienky, nebude ich možné skolaudovať. Energetickú efektívnosť budovy po dokončení projektu je možné ešte pred realizáciou modelovať pomocou energetického auditu podľa zákona č. 321/2014 Z. z., z ktorého následne vychádza projekt. Keďže energetický audit vychádza predovšetkým z prevádzkových údajov, na ktoré sa nastavuje fyzikálny model správania budovy, vyšší význam má tento nástroj využiť v prípade obnovovaných budov.

		Po implementácii a spustení viac nebude dochádzať k žiadnej zvýšenej spotrebe či produkcii emisií alebo odpadu. Pri spracovaní úloh bude dochádzať len k spotrebe elektriny, ktorá sa bude v budúcnosti dodávať predovšetkým z nukleárnych a obnoviteľných zdrojov a navyše nahradí elektrinu, ktorá bola potrebná na spracovanie podobných úloh pomocou konvenčných IKT technológií (k novej spotrebe bude dochádzať s vyššou efektívnosťou). Aby bolo možné dosiahnuť energetickú triedu A0 na vykurovanie, chladenie, osvetlenie a prípravu teplej vody (ak treba) sa musia do určitej miery využívať obnoviteľné zdroje energie. Samotný projekt v závislosti od povahy konkrétnych riešení môže podliehať vyhodnoteniu dopadov na životné prostredie (EIA) v zmysle Smernice 2011/92/EÚ, pričom tento dokument zatiaľ k projektu nebol vypracovaný, ani nebolo posúdené, či projektu uvedená povinnosť vyplýva.

Nové budovy

Časť 1 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, či environmentálne zámery vymenované nižšie si vyžadujú samostatné podrobné posúdenie opatrenia z hľadiska princípu DNSH	Áno	Nie	Zdôvodnenie, ak je vybratá možnosť “Nie”
Zmiernenie zmeny klímy	X		
Adaptácia na zmenu klímy	X		
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Pokiaľ nie je stavba predmetom schválenia procesu EIA, budú počas stavby/rekonštrukcie identifikované a riadené environmentálne riziká vytvorením plánu akým spôsobom im predchádzať a ako ich riešiť. Všetky príslušné spotrebiče vody (sprchové riešenia, sprchy, kohútiky, WC, WC misy a splachovacie nádržky, pisoárové misy a splachovacie nádržky, vane) musia patriť do dvoch najlepších tried spotreby vody podľa platného značenia v EÚ (EU Water Label - http://www.europeanwaterlabel.eu/). Inštalované spotrebiče budú doložené údajovými listami výrobkov, prípadne certifikátom budovy.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie	X		
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy	X		
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Nová výstavba nebude prebiehať na chránených prírodných územiach ako sú pozemky označené ako Natura 2000, Svetové dedičstvo UNESCO a kľúčové oblasti biodiverzity (KBA). Budovy spojené s podpornou infraštruktúrou chránenej prírodnej oblasti ako sú návštevnícke centrá, múzeá alebo technické zariadenia, sú z tohto kritéria vyňaté (môže byť relevantné pre Komponent Adaptácia).

			Nová výstavba nebude prebiehať na ornej alebo zelenej pôde s uznávanou vysokou hodnotou biodiverzity a na pôde, ktorá slúži ako biotop ohrozených druhov (flóry a fauny) uvedených na európskom červenom zozname a / alebo červenom zozname IUCN. Najmenej 70% všetkých výrobkov z dreva použitých v novej konštrukcii na konštrukcie, obklady a povrchové úpravy bude recyklovaných / opätovne použitých, alebo pochádzajú z trvalo udržateľne obhospodarovaných lesov, ako sú certifikované certifikačnými auditmi tretích strán vykonávanými akreditovanými certifikačnými orgánmi, napr. Normy FSC / PEFC alebo ekvivalentné normy. Stavebné práce sa nebudú uskutočňovať v oblastiach citlivých na biodiverzitu alebo v ich blízkosti (vrátane siete chránených oblastí Natura 2000, lokalít svetového dedičstva UNESCO a kľúčových oblastí biodiverzity, ako aj ďalších chránených oblastí). Ak by boli stavebné práce uskutočnené v oblastiach citlivých na biodiverzitu, bude sa vyžadovať súlad s článkom 6 ods. 3 a článkom 12 smernice o biotopoch a článkom 5 smernice o vtákoch. Tam kde je to podľa platnej legislatívy potrebné bude stavba predmetom posudzovania vplyvov na životné prostredie (EIA), alebo skríningu v súlade so smernicou EIA.

Časť 2 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Otázky	Nie	Vecné odôvodnenie
Zmiernenie zmeny klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k značným emisiám skleníkových plynov?	X	Budova bude vyhovovať všetkým príslušným platným národným / regionálnym predpisom týkajúcim sa energetických a uhlíkových parametrov. Aby sa zabránilo zablokovaniu a narušeniu cieľov v oblasti zmierňovania zmeny klímy, výstavba nových budov nebude určená pre ťažbu, skladovanie, prepravu alebo výrobu fosílnych palív a tieto investície nebudú predmetom podpory. Investícia je oprávnená na intervenčné pole 025ter v prípade ak dosiahne úspory primárnej energie o 20% nižšie ako NZEB v prílohe k nariadeniu RRF s koeficientom zmeny klímy 40%. Pokiaľ budova uvedené úspory nedosiahne bude označená koeficientom zmeny klímy 0%. Neočakáva sa, že investícia povedie k významným emisiám skleníkových plynov, pretože má potenciál na zníženie spotreby energie, zvýšenie energetickej účinnosti, čo vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a k výraznému zníženiu emisií skleníkových plynov. Investícia bude okrem iného zahŕňať investície do energeticky efektívnych opatrení ako sú vykurovacie systémy na plynových kondenzačných kotlov, pričom inštalácia plynových zariadení bude musieť viesť k dosiahnutiu úrovne výstavy novej budovy v minimálne v štandarde NZEB. - Tieto kotly zodpovedajú triede A, ktorá je pod najvyššími dvoma triedami energetickej účinnosti. Investícia bude požadovať účinnejšie alternatívy (predovšetkým tepelné čerpadlá tried A++ a A+), ale vzhľadom na architektúru budov nie je možné inštalovať všade spoločné tepelné čerpadlá a ako najefektívnejšie z hľadiska nákladov, energie a emisií sú v takýchto objektov plynové kondenzačné kotly triedy A. Jedná sa teda o realizáciu technologicky uskutočniteľnej alternatívy. Popri inštalácii týchto kotlov bude toto opatrenie zahŕňať aj možnú inštaláciu solárnych fotovoltických a fototermických panelov.

Adaptácia na zmenu klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k zvýšenému nepriaznivému vplyvu súčasnej klímy a očakávanej budúcej klímy na samotné opatrenie alebo na ľudí, prírodu či majetok?	X	Kde je to vhodné, budú pri navrhovaní budov vzaté do úvahy prvky zelenej infraštruktúry a adaptačné investície pre budovy. Fyzické klimatické riziká, ktoré by mohli byť pre toto opatrenie významné, boli vyhodnotené v rámci Stratégie adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy (schválená v roku 2018). Investícia vyžaduje, aby hospodárske subjekty, ktoré budú opatrenie vykonávať, zabezpečili optimalizáciu technických systémov v renovovaných budovách tak, aby obyvateľom poskytovali tepelný komfort aj pri extrémnych teplotách.
Prechod na obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie: Očakáva sa, že opatrenie: i) povedie k výraznému zvýšeniu vzniku, spaľovania alebo zneškodňovania odpadu, s výnimkou spaľovania nerecyklovateľného nebezpečného odpadu, alebo ii) povedie k významnej neefektívnosti priameho alebo nepriameho využívania akéhokoľvek prírodného zdroja v ktorejkoľvek fáze jeho životného cyklu, ktorá nie je minimalizovaná primeranými opatreniami, alebo iii) spôsobí významné a dlhodobé poškodenie životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom?	X	Vďaka schváleniu navrhovanej zmeny stavebného zákona, ktorým sa bude vykonávať lepšia prevencia vzniku stavebného odpadu, ako aj využívanie kvalitnejších a environmentálne vhodnejších materiálov. Opatrenie vyžaduje, aby hospodárske subjekty vykonávajúce výstavbu budov zabezpečili najmenej 70% (hmotnosť) zdravotne nezávadného stavebného a demolačného odpadu (s výnimkou prirodzene sa vyskytujúceho materiálu uvedeného v kategórii 17 05 04 v Európskom zozname odpadov rozhodnutím 2000/532 / ES) vyprodukované na stavenisku budú pripravené na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu v súlade s hierarchiou odpadu a so stavebným a demolačným odpadom EÚ. Technické špecifikácie zariadení na výrobu obnoviteľnej energie, ktoré je možné inštalovať, sú súčasťou špecifikácií programu Zelená úsporám, ktorý sa na Slovensku realizuje už viacero rokov a spĺňa prísne kritériá energetickej a environmentálnej efektívnosti, aj čo sa týka ich životnosti, opraviteľnosti a recyklovateľnosti. Subjekty obmedzia vznik odpadu v procesoch súvisiacich s výstavbou a demoláciou v súlade s Protokolom EÚ o nakladaní s odpadom zo stavieb a demolácií. Návrhy budov a stavebné techniky podporia cirkulárnosť, najmä s odkazom na ISO 20887 alebo iné EÚ a národné normy.
Prevencia a kontrola znečisťovania: Očakáva sa, že opatrenie povedie k výraznému nárastu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy?	X	Účelom modernizácie zabezpečených priestorov KIB môže, ale nemusí byť spojená potreba buď stavebných úprav vytipovaných objektov alebo výstavba nových. Ak vznikne potreba výstavby nových objektov alebo rekonštrukcia existujúcich, samotný proces výstavby si vyžiada vyššiu spotrebu energií a pohonných hmôt (produkciu emisií), ako aj tvorby stavebného odpadu. Pri vykonávaní týchto činností budú potrebné nerastné suroviny ako stavebné materiály, či pohonné hmoty. Tento proces je však časovo ohraničený.

		Počas výstavby budú vysúťažené a zazmluvnené firmy dodržiavať všetky ustanovenia platných legislatívnych predpisov v oblasti minimalizácie znečistenia, ako aj nakladania s odpadmi. Každý stavebný projekt bude mať vypracovaný Projekt Organizácie Výstavby (POV) a tepelno-technický posudok stavby po realizácii projektu (v prípade obnovovaných budov aj posudok stavu pred realizáciou projektu). Nanovo postavené, ale aj významne obnovené objekty v zmysle Vyhlášky č. 364/2012 Z. z. majú povinnosť mať vypracovaný energetický certifikát budovy, ktorý zaradí budovu do niektorej z určených energetických tried a od 1.1.2021 platí, že je možné skolaudovať len budovu, ktorá spĺňa požiadavky energetickej efektívnosti v najvyššej energetickej triede A0 (podľa typu budovy). Rozhodujúcim dátumom je v takom prípade dátum vystavenia stavebného povolenia, ktorý bude určite po 1.1.2021. V prípade, že by obnovené alebo nové budovy nespĺňali vyššie uvedené podmienky, nebude ich možné skolaudovať. Energetickú efektívnosť budovy po dokončení projektu je možné ešte pred realizáciou modelovať pomocou energetického auditu podľa zákona č. 321/2014 Z. z., z ktorého následne vychádza projekt. Keďže energetický audit vychádza predovšetkým z prevádzkových údajov, na ktoré sa nastavuje fyzikálny model správania budovy, vyšší význam má tento nástroj využiť v prípade obnovovaných budov. Po implementácii a spustení viac nebude dochádzať k žiadnej zvýšenej spotrebe či produkcii emisií alebo odpadu. Pri spracovaní úloh bude dochádzať len k spotrebe elektriny, ktorá sa bude v budúcnosti dodávať predovšetkým z nukleárnych a obnoviteľných zdrojov a navyše nahradí elektrinu, ktorá bola potrebná na spracovanie podobných úloh pomocou konvenčných IKT technológií (k novej spotrebe bude dochádzať s vyššou efektívnosťou). Aby bolo možné dosiahnuť energetickú triedu A0 na vykurovanie, chladenie, osvetlenie a prípravu teplej vody (ak treba) sa musia do určitej miery využívať obnoviteľné zdroje energie. V prípade, že niektoré komponenty vysokovýkonného počítača alebo kvantovej siete budú inštalované v existujúcich budovách inštitúcií alebo iných subjektov bez rekonštrukcie, dopad na životné prostredie bude zanedbateľný a nie je potrebné ho samostatne hodnotiť. Samotný projekt v závislosti od povahy konkrétnych riešení môže podliehať vyhodnoteniu dopadov na životné prostredie (EIA) v zmysle Smernice 2011/92/EÚ, pričom tento dokument zatiaľ k projektu nebol vypracovaný, ani nebolo posúdené, či projektu uvedená povinnosť vyplýva. Bude sa dbať na to, aby stavebné prvky a materiály neobsahovali azbest ani látky vzbudzujúce veľké obavy podľa autorizačného zoznamu (Authorisation List) nariadenia REACH. Ak sa nová stavba nachádza na potenciálne kontaminovanom mieste (brownfield), musí byť tento objekt predmetom prieskumu na potenciálne kontaminanty, napríklad pomocou normy BS 10175.

Pri investíciách do výstavby budov sa zabezpečí, aby prípravná časť (napr. špecifikácie tendrov) ako aj implementácia zakomponovali opatrenia, vyplývajúce z požiadavky zabezpečenia súladu so zásadou „výrazne nenarušiť“. Týka sa to napríklad požiadaviek, ktoré musia byť splnené pri výmene vykurovacích systémov na báze uhlia/oleja a zastaraných plynových kotlov na plynové kondenzačné kotly, ako aj opatrení spojených s cieľom obehového hospodárstva pri prevenciu vzniku a recykláciu stavebného odpadu.

Rekonštruované budovy

Časť 1 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, či environmentálne zámery vymenované nižšie si vyžadujú samostatné podrobné posúdenie opatrenia z hľadiska princípu DNSH	Áno	Nie	Zdôvodnenie, ak je vybratá možnosť “Nie”
Zmiernenie zmeny klímy	X		
Adaptácia na zmenu klímy	X		
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Plánované rekonštrukcie budov, vrátane výmeny kúrenia a chladenia budú mať zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia súvisiace so zachovaním kvality vody a vodných tokov. Rekonštrukcia môže mať pozitívny vplyv na lepšie hospodárenie s vodou a zníženie jej spotreby.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie	X		
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy	X		
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame účinky počas životného cyklu. Program renovácie budov sa netýka budov nachádzajúcich sa v oblastiach citlivých na biodiverzitu alebo v ich blízkosti (vrátane siete chránených oblastí Natura 2000, lokalít svetového dedičstva UNESCO a kľúčových oblastí biodiverzity, ako aj iných chránených oblastí).

Časť 2 kontrolného zoznamu dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Otázky	Nie	Vecné odôvodnenie
Zmiernenie zmeny klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k značným emisiám skleníkových plynov?	X	Investícia je oprávnená pre intervenčné pole 026bis v prílohe k nariadeniu RRF s koeficientom zmeny klímy 100%. Princíp „výrazne nenarušiť“ je v rovnakom znení platný aj pre obnovu budov, ktorá spadá pod intervenčné pole 0% klimatickým koeficientom. Obnova budov sa bude zhodovať s požiadavkami Energy Performance of Buildings Directive (EPBD). Neočakáva sa, že investícia povedie k významným emisiám skleníkových plynov, pretože je zameraná a má potenciál na zníženie spotreby energie a zvýšenie energetickej účinnosti. Vo výsledku to vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a k výraznému zníženiu emisií skleníkových plynov. Rekonštruované budovy nebudú podporovať tvorbu emisií skleníkových plynov, pretože:

		- Budovy sa nebudú využívať k ťažbe, skladovaniu, preprave alebo výrobe fosílnych palív. - Program obnovy má potenciál na zníženie spotreby energie, zvýšenie energetickej účinnosti, čo vedie k podstatnému zlepšeniu energetickej hospodárnosti dotknutých budov a má vplyv na výrazné zníženie emisií skleníkových plynov. Ako taký prispeje k národnému cieľu zvýšenia energetickej účinnosti stanovenému v súlade so Smernicou o energetickej efektívnosti (2012/27 / EÚ) a stanovenými národnými príspevkami k plneniu Parížskej dohode o klíme. Renovácie budú podporovať (tam, kde je to vhodné a ekonomicky výhodné) inštaláciu solárnych FV panelov ako súčasť renovácií budov a zavádzanie nízko uhlíkových alternatív ako sú tepelné čerpadlá.
Adaptácia na zmenu klímy: Očakáva sa, že opatrenie povedie k zvýšenému nepriaznivému vplyvu súčasnej klímy a očakávanej budúcej klímy na samotné opatrenie alebo na ľudí, prírodu či majetok?	X	Klimatické riziká vyplývajúce zo zmeny klímy budú riešené v súlade so Stratégiou adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy (schválená v roku 2018) a na ňu nadväzujúcim Národným akčným plánom pre adaptáciu. Rekonštrukcie budú optimalizované na poskytovanie termálneho komfortu svojim užívateľom, pri ich plánovaní sa budú brať do úvahy riziká (extrémne teploty, odolnosť stavby. Renovácie budú podporovať (tam, kde je to vhodné a ekonomicky výhodné) inštalovanie prvkov zelenej infraštruktúry pre chladenie a manažment vody. Nepredpokladajú sa významné negatívne priame a primárne nepriame účinky opatrenia počas jeho životného cyklu na tento environmentálny cieľ.
Prechod na obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie: Očakáva sa, že opatrenie: i) povedie k výraznému zvýšeniu vzniku, spaľovania alebo zneškodňovania odpadu, s výnimkou spaľovania nerecyklovateľného nebezpečného odpadu, alebo ii) povedie k významnej neefektívnosti priameho alebo nepriameho využívania akéhokoľvek prírodného zdroja v ktorejkoľvek fáze jeho životného cyklu, ktorá nie je minimalizovaná primeranými opatreniami, alebo iii) spôsobí významné a dlhodobé poškodenie životného prostredia v súvislosti s obehovým hospodárstvom?	X	Opatrenia na renováciu budov budú plniť ciele obehového hospodárstva v súlade s DNSH. Reforma stavebného zákona (komponent 2) vytvorí rámec pre prevenciu vzniku stavebného odpadu, ako aj využívanie kvalitnejších a environmentálne vhodnejších materiálov. Renovácia budov bude v súlade s cieľom zabezpečenia toho, že minimálne 70% odpadu, na ktorý sa nevzťahujú výnimky (kategória 17 05 04 v Európskom zozname odpadov podľa Rozhodnutia 2000/532/ES), bude pripravených na opätovné použitie, recykláciu a ďalšie zhodnotenie materiálu vrátane operácií zasypávania pomocou odpadu ako náhrady za iné materiály, v súlade s hierarchiou odpadu a Protokolom EÚ o nakladaní s odpadmi zo stavieb a demolácií. Návrhy budov a použité stavebné techniky podporia obehové hospodárstvo v kontexte ISO 20887 alebo iných štandardov na posudzovanie demontovateľnosti alebo prispôsobivosti budov ktoré preukážu, že sú navrhnuté tak, aby boli efektívnejšie z hľadiska zdrojov, prispôsobiteľné, flexibilné a demontovateľné, aby umožnili opätovné použitie a recykláciu. Technické špecifikácie zariadení na výrobu energie z OZ, ktoré budú inštalované tam, kde je to technicky možné a ekonomický výhodné, budú spĺňať kritériá energetickej a environmentálnej efektívnosti. Tak čo sa týka ich životnosti, opraviteľnosti a recyklovateľnosti.

Prevencia a kontrola znečisťovania: Očakáva sa, že opatrenie povedie k výraznému nárastu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, vody alebo pôdy?		Účelom modernizácie zabezpečených priestorov KIB uzlov môže, ale nemusí byť spojená potreba buď stavebných úprav vytipovaných objektov alebo výstavba nových. Ak vznikne potreba výstavby nových objektov alebo rekonštrukcia existujúcich, samotný proces výstavby si vyžiada vyššiu spotrebu energií a pohonných hmôt (produkciu emisií), ako aj tvorby stavebného odpadu. Pri vykonávaní týchto činností budú potrebné nerastné suroviny ako stavebné materiály, či pohonné hmoty. Tento proces je však časovo ohraničený. Počas výstavby budú vysúťažené a zazmluvnené firmy dodržiavať všetky ustanovenia platných legislatívnych predpisov v oblasti minimalizácie znečistenia, ako aj nakladania s odpadmi. Každý stavebný projekt bude mať vypracovaný Projekt Organizácie Výstavby (POV) a tepelno-technický posudok stavby po realizácii projektu (v prípade obnovovaných budov aj posudok stavu pred realizáciou projektu). Nanovo postavené, ale aj významne obnovené objekty v zmysle Vyhlášky č. 364/2012 Z. z. majú povinnosť mať vypracovaný energetický certifikát budovy, ktorý zaradí budovu do niektorej z určených energetických tried a od 1.1.2021 platí, že je možné skolaudovať len budovu, ktorá spĺňa požiadavky energetickej efektívnosti v najvyššej energetickej triede A0 (podľa typu budovy). Rozhodujúcim dátumom je v takom prípade dátum vystavenia stavebného povolenia, ktorý bude určite po 1.1.2021. V prípade, že by obnovené alebo nové budovy nespĺňali vyššie uvedené podmienky, nebude ich možné skolaudovať.
	X	Energetickú efektívnosť budovy po dokončení projektu je možné ešte pred realizáciou modelovať pomocou energetického auditu podľa zákona č. 321/2014 Z. z., z ktorého následne vychádza projekt. Keďže energetický audit vychádza predovšetkým z prevádzkových údajov, na ktoré sa nastavuje fyzikálny model správania budovy, vyšší význam má tento nástroj využiť v prípade obnovovaných budov. Po implementácii a spustení viac nebude dochádzať k žiadnej zvýšenej spotrebe či produkcii emisií alebo odpadu. Pri spracovaní úloh bude dochádzať len k spotrebe elektriny, ktorá sa bude v budúcnosti dodávať predovšetkým z nukleárnych a obnoviteľných zdrojov a navyše nahradí elektrinu, ktorá bola potrebná na spracovanie podobných úloh pomocou konvenčných IKT technológií (k novej spotrebe bude dochádzať s vyššou efektívnosťou). Aby bolo možné dosiahnuť energetickú triedu A0 na vykurovanie, chladenie, osvetlenie a prípravu teplej vody (ak treba) sa musia do určitej miery využívať obnoviteľné zdroje energie. V prípade, že niektoré komponenty vysokovýkonného počítača alebo kvantovej siete budú inštalované v existujúcich budovách inštitúcií alebo iných subjektov bez rekonštrukcie, dopad na životné prostredie bude zanedbateľný a nie je potrebné ho samostatne hodnotiť. Samotný projekt v závislosti od povahy konkrétnych riešení môže podliehať vyhodnoteniu dopadov na životné prostredie (EIA) v zmysle Smernice 2011/92/EÚ, pričom tento dokument zatiaľ k projektu nebol vypracovaný, ani nebolo posúdené, či projektu uvedená povinnosť vyplýva.

		Pri rekonštrukciách budov sa nepredpokladá zvýšená produkcia emisií do ovzdušia, vody alebo pôdy. - Výmena starých neefektívnych vykurovacích systémov povedie k zníženiu emisií do ovzdušia a bude mať vplyv na zlepšeniu verejného zdravia (hlavne v oblastiach, kde dochádza k prekračovaniu normy EÚ pre kvalitu ovzdušia stanovenej v smernici 2008/50/EÚ). - Prevádzkovatelia vykonávajúci renováciu sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri renovácii budov, neobsahovali nebezpečné a toxické látky (zoznam látok podliehajúcich autorizácii stanovený v prílohe XIV k Nariadeniu (EK) č. 1907/2006). - Prevádzkovatelia vykonávajúci renovácie sú povinní zabezpečiť, aby stavebné prvky a materiály použité pri renovácii budov, ktoré môžu prísť do styku s obyvateľmi, emitovali menej ako 0,06 mg formaldehydu na m^3 materiálu alebo zložky a menej ako 0,001 mg kategórie 1A a 1B karcinogénnych prchavých organických zlúčenín na m^3 materiálu alebo zložky a v súlade s testovaním podľa CEN/TS 16516 a ISO 16000-3 alebo inými porovnateľnými štandardizovanými skúšobnými podmienkami a metódami stanovenia limitov. - Budú prijaté opatrenia na zníženie hluku, prachu a emisií znečisťujúcich látok počas rekonštrukčných prác.

Pri investíciách do obnovy budov sa zabezpečí, aby prípravná časť (napr. špecifikácie tendrov) ako aj implementácia zakomponovali opatrenia, vyplývajúce z požiadavky zabezpečenia súladu so zásadou „výrazne nenarušiť“. Týka sa to napríklad požiadaviek, ktoré musia byť splnené pri výmene vykurovacích systémov na báze uhlia/oleja a zastaraných plynových kotlov na plynové kondenzačné kotly, ako aj opatrení spojených s cieľom obehového hospodárstva pri prevenciu vzniku a recykláciu stavebného odpadu.

7.3.4 Investície v oblasti digitálnych zručností

7.3.4.1 Zlepšovanie digitálnych zručnosti seniorov a distribúcia Senior tabletov

Vyhodnotenie dodržania princípu „výrazne nenarušiť“ („do no significant harm“ - DNSH)

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, či environmentálne zámery vymenované nižšie si vyžadujú samostatné podrobné posúdenie opatrenia z hľadiska princípu DNSH	Áno	Nie	Zdôvodnenie, ak je vybratá možnosť “Nie”
Zmiernenie zmeny klímy		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Emisie, ktoré sú súčasťou výroby a poskytovaných digitálnych služieb, budú mitigované cez striktné aplikovanie environmentálnych kritérií zeleného verejného obstarávania, tak ako ich definuje a odporúča PRACOVNÝ DOKUMENT ÚTVAROV KOMISIE: Kritériá zeleného verejného obstarávania EÚ pre relevantné oblasti. Opatrenie bude pri zabezpečovaní digitálneho vybavenia dodržiavať kritéria zeleného verejného obstarávania (GPP). Opatrenie teda zabezpečí najvyššiu kvalitu digitálneho vybavenia, ktoré je v súlade s environmentálnou výkonnosťou (environmental performance). Pri obstarávaní sa budú brať do úvahy všetky tri fázy životného cyklu a vyberú sa produkty, ktoré sú v súlade s odporúčaniami GPP.

			Jedná sa o plnenie GPP kritérií Národného akčného plánu pre zelené verejné obstarávanie v SR podľa environmentálnych charakteristík (technická špecifikácia, vlastnosť alebo úroveň environmentálneho profilu produktu (tovary, služby, práce), ktorá znižuje jeho negatívny dopad na životné prostredie v porovnaní s produktom slúžiacim na rovnaký účel): https://www.sazp.sk/zivotne-prostredie/environmentalne-manazerstvo/zelene-verejne-obstaravanie-gpp/environmentalne-charakteristiky.html
Adaptácia na zmenu klímy		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia, nakoľko energetická spotreba tabletov bude vyvážená úsporou energie pri vybavovaní životných situácií seniorov, ktoré bude po novom možné vybaviť na diaľku elektronicky.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia z hľadiska zachovávania kvality vody, resp. vplyvov na vodu všeobecne, keďže opatrenie nenavrhuje inštaláciu zariadení pracujúcich s vodou (vodoinštalácie, vodné diela, čistiace zariadenia a pod.), ani zariadení, ktoré by svojou činnosťou produkovali odpad, ktorý by mohol mať negatívny dopad na vodné hospodárstvo.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Nie sú identifikované žiadne riziká zhoršenia životného prostredia. Tablety nenahrádzajú žiadnu existujúcu technológiu, pričom v prípade neopraviteľnej poruchy alebo neskoršej náhrady bude s pôvodným hardvérom naložené v súlade so zákonom č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a Smernicou Európskeho Parlamentu č. 2012/19/EU o odpade z elektrických a elektronických zariadení.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Opatrenie nie je definované ako Projekt podľa Článku 1, Ods. 2, písm. a) Smernice 2011/92/EU, preto nevyžaduje vypracovanie Vyhodnotenia dopadov na životné prostredie (EIA). Žiadne znečistenie, hluk či legislatívne nezaradený nerecyklovateľný odpad po realizácii opatrenia nevzniknú.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		X	Činnosť vyvolaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný dopad na uvedený environmentálny zámer so zohľadnením priamych aj nepriamych dopadov počas životného cyklu. Činnosti vyplývajúce z opatrenia nemajú žiaden vplyv na územia s krehkou biodiverzitou (Natura 2000, UNESCO, kľúčové oblasti s jedinečnou biodiverzitou, či iné oblasti).

8 Míľniky, ciele a časový rámec

Viď priložený Excel.

9 Financovanie a náklady

Odhadované náklady: Celkovo 615 mil. eur[448], z toho 309 mil. eur na zlepšenie elektronických služieb štátu (eGovernment), 183 mil. eur na rozvoj digitálnej ekonomiky a digitálnych inovácií, 69 mil. eur na rozvoj digitálnych zručností seniorov a znevýhodnených skupín a 54 mil. eur na podporu kybernetickej a informačnej bezpečnosti.

eGovernment – 309 mil. eur:

- Investícia č. 1: Lepšie služby pre občanov a podnikateľov – 179,9 mil. eur
- Investícia č. 2: Digitálna transformácia poskytovania služieb verejnej správy – 129,4 mil. eur

Konektivita – financované z EŠIF:

- Reforma č. 3: Reformy v oblasti konektivity (financované z Európskych štrukturálnych a investičných fondov (financované z EŠIF)
- Investícia č. 3: Investície v oblasti konektivity (financované z EŠIF)

Digitálna ekonomika – 183 mil. eur:

- Investícia č. 4: Zapojenie sa do cezhraničných európskych projektov („multi-country projects“) vedúcich k budovaniu digitálnej ekonomiky – 104,0 mil. eur
    - z toho budovanie siete európskych centier digitálnych inovácií na Slovensku a dofinancovanie grantov z programu Digitálna Európa 17,4 mil. eur
    - z toho podpora ďalších cezhraničných európskych projektov vedúcich k budovaniu digitálnej ekonomiky 86,6 mil. eur
- Investícia č. 5: Podpora projektov zameraných na vývoj a aplikáciu top digitálnych technológií – 74,8 mil. eur
- Investícia č. 6: Granty so zjednodušenou administratívou („Fast grants“) – Hackathony – 3,8 mil. eur

Kybernetická bezpečnosť – 54 mil. eur:

- Reforma č. 5: Skvalitnenie vzdelávania a zabezpečenie spôsobilostí v oblasti kybernetickej a informačnej bezpečnosti (KIB) (ITVS) – 9,6 mil. eur
- Reforma č. 6: Štandardizácia technických a procesných riešení KIB (ITVS) – 4,4 mil. eur
- Investícia č. 7: Posilnenie preventívnych opatrení, zvýšenie rýchlosti detekcie a riešenia incidentov (ITVS) – 35,6 mil. eur
- Investícia č. 8: Rekonštrukcia a dobudovanie zabezpečených priestorov kritickej infraštruktúry (ITVS) – 4,2 mil. eur

Digitálne zručnosti – 69 mil. eur:

- Reforma č. 7: Strategický prístup k vzdelávaniu v oblasti rozvoja digitálnych zručností v spolupráci so zástupcami kľúčových zainteresovaných strán („stakeholderov“) (financované z EŠIF)
- Investícia č. 9: Zlepšovanie digitálnych zručnosti seniorov a distribúcia Senior tabletov – 69,4 mil. eur

Detaily viď priložený Excel.

[448] Odhadované celkové náklady zahŕňajú aj administratívne náklady do výšky 2%. Na úrovni vykonávateľa, ktorý je zodpovedný za konkrétne investície a reformy, budú primárne využívané existujúce ľudské zdroje, ktoré majú skúsenosti s implementovaním podobných nástrojov, ako aj iných fondov Európskej únie. Vzhľadom na to, že ide o nový mechanizmus s vlastnými špecifikami zameraný tak na reformy ako aj investície, bude potrebné celkové administratívne kapacity navýšiť. Tieto potreby sú vypočítané rámcovo ako 2% z celkového súčtu alokácie. 2% boli určené na základe analýzy kapacít využívaných dnes na zabezpečenie EŠIF. Detaily viď priložený excel.

PLÁN OBNOVY

cestovná
mapa k lepšiemu
Slovensku

Kom po nent

18

EK
+ SK

KOMPONENT 18: Zdravé, udržateľné a konkurencieschopné verejné financie

1. Popis komponentu

1.1 Oblasť politiky

Fiškálne reformy, dôchodková reforma a riadenie verejných investícií

1.2 Cieľ

Zlepšiť dlhodobú udržateľnosť (indikátor S2) verejných financií a dôchodkového systému. Popri zlepšovaní dlhodobej udržateľnosti verejných financií realizovať zodpovednú proti-cyklickú fiškálnu politiku a lepšie plánovanie a plnenie rozpočtu. V strednodobom horizonte najbližších rokov zreteľne smerovať k štrukturálne vyrovnanému až prebytkovému hospodáreniu a zvrátiť tak trend bezprecedentného nárastu dlhu, ku ktorému prispela pandémia, ale aj chronické neplnenie rozpočtových cieľov v minulých rokoch a ignorovanie potreby zásadným spôsobom znižovať verejný dlh v dobrých časoch a vytvárať si tak fiškálny vankúš na obdobie ekonomických kríz. Kvalitnejším a efektívnejším manažmentom a rozpočtovaním investícií zvýšiť priemerný pomer prínosov a nákladov (BCR) pri nových investičných projektoch a zaviesť prvky transparentnejšieho a presnejšieho rozpočtovania.

1.3 Digitálna a zelená transformácia

Presun zdanenia z práce na vyššie dane z negatívnych externalít (pre znečisťovateľov) napomôže celkovej účinnosti environmentálnej politiky, zelenej transformácii a umožní obmedzené zdroje verejného rozpočtu využiť na akútnejšie potreby. Zelené ciele nepriamo podporí aj postupná úplná redukcia neelektronickej komunikácie pri zvyšovaní informovanosti o dôchodkových nárokoch. Zdigitalizovanie celého procesu prinesie efektívnejšie a kvalitnejšie služby a informácie pre občanov na jednom mieste, čo výrazne zvýši povedomie a informovanosť o vývoji priebežných dôchodkových nárokov. Digitálnu transformáciu podporia aj inteligentné a digitálne investície do zjednodušenia platenia daní a odvodov (napr. predvyplnené daňové priznania, e-faktúry) s pozitívnym vplyvom na dobrovoľné platenia daní.

1.4 Pracovné miesta a rast

Zvyšovanie udržateľnosti verejných financií sa okrem priamych úspor v podobe znížených výdavkov na obsluhu dlhu prejavuje aj v lepšej kondícii a konkurencieschopnosti ekonomiky či zvýšenej akcieschopnosti a odolnosti verejných financií voči nepredvídaným okolnostiam akou je aj COVID pandémia. Presun zdanenia z práce na spotrebu, majetok a rozšírený zelený daňový základ[449] sa spolu s eliminácioou výnimiek v zdanení pozitívne odrazí na dlhodobom ekonomickom raste. Nižšia efektívna daň z práce pozitívne vplýva na ochotu zamestnať sa a zamestnávať. Nižšie marginálne zdanenie posilní ochotu zvyšovať a priznávať vyšší príjem.

1.5 Sociálna odolnosť

Slovensko je jednou z najrýchlejšie starnúcich ekonomík, ktorá sa bude musieť vysporiadať s rastúcimi verejnými výdavkami a zároveň hľadať možnosti ako predĺžiť pracovnú kariéru ľudí. Lepšie manažovanie verejných financií, zodpovedná proti-cyklická fiškálna politika a dôchodková reforma zlepšia udržateľnosť verejných financií a zvýšia sociálnu odolnosť (o. i. eliminujú potrebu prijímania drastických riešení). Zmeny v druhom sporiacom pilieri prinesú vyššiu hodnotu aktív dôchodcov a tým prispejú k zvýšeniu kvality ich života. Zníženie zaťaženia práce zvýši čisté príjmy a zlacní zamestnávanie, s pozitívnou odozvou obzvlášť u menej kvalifikovaných zamestnancov, pričom práca je najefektívnejším nástrojom na znižovanie rizika chudoby a zvyšovanie životnej úrovne.

1.6 Reformy a investície

Reformy

Reforma 1: Zlepšenie udržateľnosti dôchodkového systému

[449] Väčší dôraz kladený na dane a poplatky zaťažujúce aktivity, ktoré majú preukázaný negatívny vplyv na životné prostredie.

Dôchodková reforma bude zameraná na zlepšenie finančnej udržateľnosti priebežne financovaného I. piliera dôchodkového systému, zlepšenie efektívnosti II. piliera, najmä zvýšením výnosnosti a zlepšenie informovanosti o očakávanej výške budúcich dôchodkov z dôchodkového systému.

Reforma 2: Posilnenie fiškálnej disciplíny a záväznosti rozpočtu zavedením výdavkových stropov

Reforma 3: Reforma riadenia verejných investícií

Reforma 4: Zlepšenie udržateľnosti dôchodkového systému

Uvedené sú len základné princípy, keďže kvôli potrebe nájsť vnútropolitický konsenzus je predčasné špecifikovať detaily reformy

Investície

Nezakladá požiadavky na financovanie, bez alokácie.

2 Hlavné výzvy a ciele

2.1. Hlavné výzvy

- slovenské verejné financie čelia vysokému riziku udržateľnosti (v krátkom - S0, strednom - S1 a aj dlhodobom horizonte - S2).
- v dlhodobom výhľade je najväčšou výzvou starnutie populácie. Kým v roku 2019 bol pomer obyvateľov starších ako 64 rokov na aktívnom obyvateľstve (20 až 64 r.) len 25,9%, v roku 2070 to bude až 63,1%.
- potreba reflektovať finančne neudržateľné zmeny v dôchodkoch prijaté v rokoch 2019 a 2020, ktoré prispeli k zvýšeniu očakávaných výdavkov na dôchodky v roku 2070 z 10,9% HDP na 14,2% HDP. Ide predovšetkým o zavedenie stropu na dôchodkový vek, na zvýšenie a zmenu indexácie minimálnych dôchodkov už legislatíva reflektovala[450].
- na súčasnú nelichotivú východiskovú rozpočtovú pozíciu mal vplyv málo záväzný rozpočtový rámec, ktorý prispel k tomu, že Slovensku sa v jeho dvadsaťročnej histórii nepodarilo dosiahnuť vyrovnané hospodárenie verejných financií. Zhoršenie v roku 2020 ide na vrub pandémie spojenej s COVID-19.
- málo záväzný strednodobý rozpočtový rámec Slovenska nevytvoril dostatočnú motiváciu na uplatňovanie proti-cyklickej fiškálnej politiky a zohľadnenie cieľov v oblasti zabezpečenia dlhodobo udržateľných verejných financií. Výsledkom je výrazne vyššie zadlženie, než by bolo pri aplikácií záväzných výdavkových limitov a chýbajúci fiškálny vankúš pre zmierňovanie dôsledkov ekonomickej krízy.
- daňový systém nevie reagovať na dlhodobé výzvy dostatočne pružne a je čoraz menej konkurencieschopný, pod čo sa dlhodobo podpisuje aj slabá efektívnosť výberu daní.
- rozpočtovanie orientované na výsledok je trendom najvyspelejších krajín, no u nás nie je jeho potenciál dostatočne využitý a opatrenia z revízií výdavkov sú len čiastočne prepojené na rozpočtový proces.
- štát dlhodobo pripravuje viac projektov, než je ich schopný realizovať a pri rozhodovaní o selekcii chýba opora o objektívne kritéria. Investičný rozpočet tak dlhodobo ostáva nevyčerpaný a hodnota za peniaze projektov zaostáva za dobrou praxou v zahraničí.
- ekonomická hodnota verejných investičných projektov zaostáva za najvyspelejšími krajinami, pomôcť môže priorizácia projektov eliminujúca neefektívne rozhodovanie z arbitrárnych predpokladov.
- vzhľadom na obmedzené verejné zdroje je potrebné zamerať sa na efektivitu a pridanú hodnotu projektov, čo umožní uvoľniť prostriedky aj na verejné výdavky, ktoré sú v súčasnosti akútnejšie či prioritnejšie. Získať z každého eura vyššiu návratnosť pomôže len efektívnejšie riadenie verejných investícií.

2.2. Ciele

[450] Zákon č. 372/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 o sociálnom poistení zmrazil sumy minimálneho dôchodku na úrovni roka 2020 a opätovne zaviedol posudzovanie tzv. kvalifikovaných období dôchodkového poistenia.

Zmeny v dôchodkoch vyplývajúce z dôchodkovej reformy a zo špecifických odporúčaní Rady pre Slovensko za rok 2019 (CSR1) prispejú k zlepšeniu udržateľnosti dôchodkového systému a spolu s odporúčaniami za rok 2020 (CSR1) aj k dlhodobej udržateľnosti verejných financií.

Posilnenie fiškálnej disciplíny a záväznosti rozpočtu zavedením výdavkových stropov – v súlade so špecifickými odporúčaniami Rady pre Slovensko za roky 2019 (CSR1) a 2020 (CSR1) umožní po odznení dôsledkov pandémie realizovať fiškálne politiky zamerané na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie udržateľnosti dlhovej služby.

Reforma riadenia verejných investícií - v súlade so špecifickými odporúčaniami Rady pre Slovensko za rok 2019 (CSR3) a 2020 (CSR1,3) zlepšia udržateľnosť verejných investícií, keďže investované euro prinesie v priemere násobne vyšší ekonomický úžitok. Zhotovenie zásobníka prioritných investičných projektov urýchli realizáciu pripravených verejných investičných projektov a zvýši presnosť rozpočtovania investícií.

Plánovaná daňová reforma bude prostredníctvom podpory pro-rastového daňového mixu cieliť zvýšenie konkurencieschopnosti daňového systému v súlade so špecifickými odporúčaniami Rady pre Slovensko za rok 2020 (CSR1,3,4). Kľúčová je podpora konkurencieschopného a pro-rastového daňového mixu v čase rastúceho vplyvu digitalizácie a automatizácie, ktorá pomôže financovať budúce rozpočty pri dosiahnutí obozretných strednodobých fiškálnych pozícií.

Hlavné ciele:

- Zlepšiť dlhodobú udržateľnosť (indikátor S2) verejných financií a dôchodkového systému.
- Zvýšiť výkonnosť II. piliera.
- Zvýšiť mieru informovanosti o dôchodkových nárokoch.
- Realizovať zodpovednú proti-cyklickú fiškálnu politiku a lepšie plánovanie a plnenie rozpočtu.
- Na strednodobom horizonte najbližších rokov zreteľne smerovať k štrukturálne vyrovnanému až prebytkovému hospodáreniu a zvrátiť tak trend bezprecedentného nárastu dlhu vyvolaného pandémiou, chronickým neplnením rozpočtových cieľov vládou SR v minulých rokoch (väčšina obdobia po roku 2006) a ignorovaním potreby zásadným spôsobom znižovať verejný dlh v dobrých časoch a vytvárať si tak fiškálny vankúš na obdobie ekonomických kríz.
- Kvalitnejším a efektívnejším manažmentom a rozpočtovaním investícií zvýšiť priemerný pomer prínosov a nákladov (BCR) pri novo realizovaných investičných projektoch.
- Zaviesť prvky transparentnejšieho a presnejšieho rozpočtovania.

2.3. Kontext v národnej stratégii

Programové vyhlásenie vlády (PVV) v časti stabilizácie verejných financií zasiahnutých prebiehajúcou krízou a zvýšenia efektivity vynakladania verejných prostriedkov sa jasne zasadzuje a deklaruje výrazné zvýšenie udržateľnosti a efektívnosti verejných financií spolu s ekonomickým potenciálom Slovenska. Prioritou Vlády SR po odznení COVID 19 pandémie a vyplývajúcich krátkodobých a cielených opatrení na pomoc ohrozeným skupinám podnikov, zamestnancov a živnostníkov bude návrat ku zdravým verejným financiám:

- rešpektovaním európskych aj národných rozpočtových pravidiel,
- s cieľom stabilizácie verejného dlhu v pomere k HDP a
- vyrovnané hospodáreniu štátu do roku 2024 za predpokladu, že po kríze príde k zotaveniu svetovej ekonomiky,
- zvýšením efektívnosti výberu daní s dlhodobým cieľom dosahovať aspoň úroveň priemeru krajín EÚ.
- zabezpečením fungujúceho trojročného rozpočtovania a zlepšením proti-cyklickej funkcie verejných financií (v dobrých časoch šetriť a v zlých pomáhať ekonomike), prostredníctvom zavedenia záväzných rozpočtových pravidiel na strednodobom horizonte prostredníctvom výdavkových stropov.
- dôslednou realizáciou opatrení revízií výdavkov a uplatňovaním princípov hodnoty za peniaze pri každom dôležitom rozhodnutí.

- zlepšením prípravy investičných projektov s dôsledným uplatňovaním princípov hodnoty za peniaze a zadefinovaním jasných, analyticky podložených priorít (priorizácia sa stane povinnou pre všetky rezorty) v dlhodobých strategických plánoch. Zjednotia sa štandardy na prípravu projektov, aby boli navzájom porovnateľné a investičné plány budú transparentne vyhodnocované a pravidelne aktualizované.

V súvislosti s dôchodkami si vláda SR ako svoj primárny cieľ stanovila presadzovať dlhodobú udržateľnosť dôchodkového systému, aby mali ľudia v starobe primeranú úroveň dôchodkov. Na tieto účely sa vláda SR zaviazala že:

- reformou všetkých pilierov dôchodkového systému zlepší finančnú udržateľnosť dôchodkového systému a zvýši dôchodky pre občanov;
- v prvom pilieri zvýši dlhodobú udržateľnosť vzhľadom na demografický vývoj a posilní spravodlivosť a transparentnosť systému, udržateľnosť posilní väzbou dôchodkových výdavkov na demografický vývoj;
- v druhom pilieri zavedie dobre nastavenú, výnosnejšiu investičnú politiku na základe rozhodnutí profesionálnych investorov; zmení najmä alokáciu aktív a poplatkovú politiku s pomocou medzinárodných benchmarkov;
- zavedie automatický vstup do druhého piliera pre poistencov do 35 rokov s možnosťou participácie len v prvom pilieri, ak sa tak poistenec aktívne rozhodne;
- zlepší celkovú transparentnosť dôchodkového systému a informovanosť občanov o predpokladanej výške dôchodku zo všetkých troch pilierov prostredníctvom každoročného, elektronicky zasielaného informačného listu v podobe tzv. „oranžovej obálky“ a postupný programový výber;
- umožní pracujúcim prispievať k dôchodku svojich rodičov určitým percentom z vymeriavacieho základu (napr. asignáciou odvodov).

3 Popis investícií a reforiem v tomto komponente

3.1. Reformy

3.1.1. Reforma 1: Zlepšenie udržateľnosti dôchodkového systému

Výzvy:

- slovenské verejné financie čelia vysokému riziku udržateľnosti. Strednodobý aj dlhodobý ukazovateľ udržateľnosti S1, S2) podľa EK indikujú vysoké riziká udržateľnosti verejných financií.
- v dlhodobom výhľade je najväčšou výzvou starnutie populácie. Kým v roku 2019 bol pomer obyvateľov starších ako 64 rokov na aktívnom obyvateľstve (20-64 roční) len 25,9%, v roku 2070 to bude až 63,1%.
- potreba reflektovať finančne neudržateľné zmeny v dôchodkoch prijaté v rokoch 2019 a 2020, ktoré zvýšili očakávané výdavky na dôchodky v roku 2070 z 10,9% HDP na 14,2% HDP. Ide predovšetkým o zavedenie stropu na dôchodkový vek.
- neefektívna alokácia úspor v druhom dôchodkovom pilieri, kde až 67% celkového objemu aktív bolo v polovici februára 2021 alokovaných v dlhopisových dôchodkových fondoch.
- slabá výkonnosť fondov (nízke výnosy) voči zahraničiu.
- nízka informovanosť obyvateľov o dôchodkových nárokoch.

Ciele:

Reforma dôchodkového systému sleduje 4 základné ciele:

1) zlepšenie finančnej udržateľnosti priebežne financovaného I. piliera dôchodkového systému obnovením väzby dôchodkového veku na rast strednej dĺžky života
2) zabezpečenie dôstojného života pre poberateľov starobných dôchodkov

3) zlepšiť efektívnosť II. piliera najmä zvýšením výnosnosti[451] a
4) zlepšiť informovanosť občanov o predpokladanej výške ich budúcich dôchodkov z dôchodkového systému[452]

Implementácia:

Implementáciu reformy dôchodkového systému povedie Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny SR v úzkej spolupráci s Ministerstvom financií SR a ostatnými dotknutými rezortmi. Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny SR bude verejne diskutovať so všetkými zainteresovanými stranami o krokoch a návrhu plánovanej dôchodkovej reformy s cieľom nájsť politický a spoločenský konsenzus. Finálny návrh reformy bude konzultovaný so všetkými príslušnými zainteresovanými stranami v rámci bežného legislatívneho procesu do konca roka 2021.

Vláda SR sa v PVV na roky 2020 – 2024 zaviazala s cieľom stabilizácie dôchodkového systému prijať ústavný zákon definujúci základné parametre prvého a druhého piliera a k tejto svojej ambícii sa stále hlási. Na účely Plánu obnovy a odolnosti SR (ďalej len „plánu obnovy“) sa tak zaväzuje implementovať legislatívnu stránku dôchodkovej reformy minimálne prostredníctvom zmien v Zákone č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) a Zákone č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o starobnom dôchodkovom sporení“). V prípade naplnenia deklarovanej ambície bude časť z prvkov dôchodkovej reformy ukotvená aj priamo v ústavnom zákone.

Novela zákona o sociálnom poistení:

1) s cieľom zlepšenia dlhodobej finančnej udržateľnosti dôchodkového systému sa obnoví naviazanie zvyšovania dôchodkového veku na predlžovanie strednej dĺžky života.
2) zabezpečí, aby nárok na aktuárne neutrálne plnenie z I. priebežne financovaného dôchodkového piliera získala osoba po zákonom určenom minimálnom počte odpracovaných rokov.

Príspevok zmien v I. priebežne financovanom dôchodkovom pilieri k zlepšeniu indikátora dlhodobej finančnej udržateľnosti S2 bude v úhrne minimálne na úrovni 1,8 p.b. HDP

Novela zákona o starobnom dôchodkovom sporení:

1) s cieľom zvýšenia efektívnosti sporiacej fázy starobného dôchodkového sporenia sa zavedie predvolená sporiaca stratégia na báze princípu life-cycle pre nových a postupne aj pre súčasných sporiteľov v II. pilieri (s možnosťou odmietnutia tejto predvolenej stratégie)

Cieľová skupina: súčasní a primárne budúci dôchodcovia

Časový rozvrh:

Legislatívne úpravy zákona o sociálnom poistení a zákona o starobnom dôchodkovom sporení budú účinné od 1.1.2023.

3.1.2. Reforma 2: Posilnenie fiškálnej disciplíny a záväznosti rozpočtu zavedením výdavkových stropov[453]

Výzvy:

Slovensku sa v jeho dvadsaťročnej histórii nepodarilo dosiahnuť vyrovnané hospodárenie verejných financií. Nevyužitý potenciál pozitívneho hospodárskeho vývoja v rokoch 2014 až 2019 bol okrem iného najmä dôsledkom málo záväzného strednodobého rozpočtového rámca. Pre zvýšenie fiškálnej disciplíny je potrebné posilniť rámec

[451] Väčšina sporiteľov si dnes stále sporí v nízko výnosných dlhopisových fondoch. Investovaním majetku podľa predvolenej investičnej stratégie, ktorá kopíruje životný cyklus investície (t.j. na báze „life-cycle“) dokáže priemerný sporiteľ v II. pilieri výrazne zvýšiť zhodnotenie svojich úspor a tým i svoj očakávaný budúci dôchodok.

[452] Pod zlepšením informovanosti sa rozumie poskytovanie individualizovaných informácií o priebežne získaných a očakávaných dôchodkových nárokoch v starobe, a to v prehľadnej forme a zo všetkých troch dôchodkových pilierov spolu. Zvýši sa tak informovanosť ľudí o ich celkových očakávaných dôchodkových nárokoch, čo im pomôže prijímať kvalifikované rozhodnutia o. i. aj o potenciálnej potrebe ďalších foriem dôchodkového zabezpečenia.

[453] Zovšeobecnená terminológia, ústavný zákon č. 493/2011 Z. z. o rozpočtovej zodpovednosti používa terminológiu „limit verejných výdavkov“

národných pravidiel, najmä zaviesť viacročné výdavkové stropy a realizovať fungujúce strednodobé rozpočtovanie (skúsenosti z iných krajín a výsledky ex-post simulácií v Hagara et al., 2020).

Rozpočtovanie orientované na výsledok je trendom najvyspelejších krajín, no u nás nie je jeho potenciál dostatočne využitý a je potrebné zvýšiť úroveň jeho praktickej aplikácie. Sfunkčnenie programového rozpočtovania ako komplement k výdavkovým stropom pretaví princípy hodnoty za peniaze do rozpočtu a prinesie úžitok v podobe vyššej transparentnosti pri jeho riadení a vyhodnotení.

Opatrenia z revízií výdavkov sú len čiastočne prepojené na rozpočtový proces. Prepojenie opatrení z revízií výdavkov s rozpočtovým procesom podporí zostavovanie strednodobého rozpočtu pomocou základných scenárov pre jednotlivé kapitoly rozpočtu.

Rovnako dôležité je zabezpečenie vyššej transparentnosti, aby všetky fiškálne riziká (krátkodobé, strednodobé aj dlhodobé) boli komunikované ucelene v rozpočtových dokumentoch. Zrozumiteľné, spoľahlivé, úplné a včasné informovanie o rozpočte umožňuje efektívnu verejnú kontrolu rozpočtu. Nedostupné informácie či skryté čísla sťažujú efektívne rozhodovanie. Osobitný dôraz si vyžiada profesionálny manažment štátnych aktív a pasív, ktorý v prvom kroku predpokladá zostavenia registra štátnych aktív.

Ciele:

- lepšie plánovanie a plnenie rozpočtu v kontexte princípov hodnoty za peniaze, proti-cyklické a udržateľné verejné financie.
- na strednodobom horizonte najbližších rokov zreteľne smerovať k štrukturálne vyrovnanému až prebytkovému hospodáreniu a zvrátiť tak trend z pandémie vyvolaného bezprecedentného nárastu dlhu.
- zvrátiť trend z pandémie vyvolaného bezprecedentného nárastu dlhu a udržateľne ho znižovať z úrovne 64,1% HDP v roku 2021,
- usporiť na úrokových nákladoch pri dlhovej službe a
- zvýšiť transparentnosť rozpočtu meranú indexom otvoreného rozpočtu (OBI)[454] z kategórie obmedzených informácií do dostatočných informácií (>65 bodov)

Implementácia:

Pre zvýšenie fiškálnej disciplíny sa posilní záväznosť rozpočtových pravidiel na strednodobom horizonte a to zavedením limitov verejných výdavkov stanovených záväzne na 4-ročné volebné obdobie. Limity verejných výdavkov sa stanú hlavným operatívnym nástrojom k dosiahnutiu dlhodobej udržateľnosti verejných financií a proti-cyklickej fiškálnej politike. Limity verejných výdavkov sa vypočítajú z plánovaných štrukturálnych sáld vlád napojených na cieľ dlhodobej udržateľnosti. Nová vláda po schválení svojho programového vyhlásenia do 60 dní predstaví hodnotu plánovaného štrukturálneho salda na nasledujúce 4 roky, t. j. na každý rok svojho volebného obdobia[455]. Štrukturálne saldo musí zodpovedať zlepšeniu ukazovateľa dlhodobej udržateľnosti (GAP) minimálne o 0,5% HDP pri strednom riziku dlhodobej udržateľnosti verejných financií a minimálne o 1% HDP pri vysokom riziku dlhodobej udržateľnosti. Do limitu verejných výdavkov nevstupujú výdavky súvisiace s hospodárskym cyklom a jednorazové výdavky (štrukturálne saldo), výdavky na obsluhu dlhu verejnej správy, výdavky samosprávy a výdavky súvisiace s Európskou úniou. Pevné limity verejných výdavkov, ktoré nereagujú na dodatočné fluktuácie v príjmoch, zabezpečia proti-cyklickejší postup smerom k dosiahnutiu dlhodobej udržateľnosti.

Komplementárne sa v rámci uvedenej reformy za účelom lepšieho plánovania a plnenia rozpočtu realizujú alebo predpokladajú zrealizovať aj uvedené aktivity:

- sfunkčnenie programového rozpočtovania ako komplement k výdavkovým limitom pretaví princípy hodnoty za peniaze do rozpočtu a prinesie úžitok v podobe vyššej transparentnosti pri jeho riadení a vyhodnotení. Práca na reforme začala zverejnením analýzy UHP (Programovanie pre pokročilých[456]), ktorá definovala hlavné princípy reformy programového rozpočtovania, najmä v oblasti sprehľadnenia

[454] OBI predstavuje medzinárodne porovnateľný rebríček hodnotiaci rozpočtovú transparentnosť na základe najlepšej praxe podľa medzinárodných organizácií ako IMF, OECD či Svetovej banky. Metodika zaraďuje krajiny do 5 skupín v závislosti od rozsahu transparentnosti – od rozsiahlej po nedostatočnú, Slovensko sa nachádza aktuálne v tretej kategórii („obmedzená“).
[455] V prechodnom období sa limity verejných výdavkov určia na roky 2023 a 2024
[456] https://www.mfsr.sk/files/archiv/49/programovanie-pokrocilych.pdf

vecnej štruktúry výdavkov a posilnenia sledovania výsledkov na vyšších úrovniach programovej štruktúry. Za účelom aplikácie definovaných princípov do praxe vznikla na MF SR interná pracovná skupina (zapojené útvary: ÚHP, Sekcia rozpočtovej politiky, Sekcia európskych fondov)". V súčasnosti prebiehajú medzirezortné stretnutia s vybranými kapitolami štátneho rozpočtu. Gestorom je MF SR a termín implementácie nových programových štruktúr sa predpokladá v rámci Návrhu rozpočtu verejnej správy na roky 2022 až 2024, ktorý bude zverejnený na jeseň 2021.

- prepojenie opatrení z revízií výdavkov s rozpočtovým procesom podporí zostavovanie strednodobého rozpočtu pomocou základných scenárov pre jednotlivé kapitoly rozpočtu. Na metodike základných scenárov pre rezorty pracuje IFP (MF SR) v spolupráci s MMF a ÚHP (MF SR). Prvý návrh metodiky by mal byť hotový počas prvého kvartálu 2021.
- za účelom efektívneho hospodárenia sa zavedie kvantitatívna stratégia riadenia štátneho dlhu. V súlade s najlepšou praxou v zahraničí sa do Stratégie riadenia dlhu integruje analytická práca a zavedú viacrozmerné kritériá. Slovensko bude realizovať emisnú politiku s cieľom znížiť likviditnú prirážku naprieč výnosovou krivkou pri dodržaní rizikových limitov, vďaka čomu dôjde k miliónovým úsporám na úrokových nákladoch. Uvedené zmeny budú zapracované v Stratégii riadenia dlhu, pričom súčasťou bude pravidelný verejný odpočet plnenia stratégie riadenia dlhu.
- zavádzajú sa dodatočné mechanizmy na vyhodnocovanie fiškálnych rizík (od marca 2021 bude rozšírená pôsobnosť nezávislých výborov, ktoré po novom budú posudzovať aj nedaňové príjmy a niektoré kategórie výdavkov, ministerstvo financií pripravuje zrozumiteľné a včasné informovanie o vývoji rozpočtu, prvým opatrením z uvedenej oblasti bolo zverejnenie zjednodušeného rozpočtu pre ľudí).

Cieľová skupina:

Za implementáciu reforiem, s výnimkou realizácie opatrení z revízií výdavkov a programového rozpočtovania, kde sú zodpovedné všetky rezorty a ich podriadené organizácie, je zodpovedné MF SR (ústredný orgán štátnej správy) a jeho podriadené organizácie (napr. Agentúra pre riadenie dlhu a likvidity). Reformy zvýšia nároky na rozpočtovanie a transparentnosť v jednotlivých kapitolách štátneho rozpočtu a ostatných subjektov verejnej správy, ktoré prispejú k proti-cyklickosti a otvorenosti rozpočtu, lepšej kontrole a vyššej hodnoty za peniaze.

Časový rozvrh:

Pripravená novela ústavného Zákona č. 493/2011 Z. z. o rozpočtovej zodpovednosti, ktorá zavedie limity verejných výdavkov do rozpočtového procesu, bola predložená na rokovanie NR SR. Po I. čítaní je rokovanie o návrhu zákona prerušené. Schválenie legislatívnej úpravy limitov verejných výdavkov sa predpokladá do konca roka 2021 s predpokladom účinnosti a ich implementácie v Programe Stability na roky 2022 až 2025 v apríli 2022 tak, aby sa zachytil celý rozpočtový cyklus na rok 2023.

3.1.3. Reforma 3: Zefektívnenie verejných investícií

Výzvy:

Medzera v efektívnosti verejných investícií je vyššia ako vo väčšine krajín EÚ. Ekonomická hodnota väčšiny investičných projektov hodnotených MF SR len tesne prekročila ich náklady. Vyjadruje to pomer prínosov a nákladov projektu (BCR), medzi 1,0 a 1,5; vo Veľkej Británii sa za dobré považuje BCR väčšie ako 2. Na Slovensku túto úroveň dosiahlo len približne 3 % investičných projektov financovaných MF SR.

Presnosť rozpočtovania investícií je nízka. Miera čerpania investičného rozpočtu klesla najmä v posledných rokoch, avšak ani dlhodobo nie je dostatočná. Kým v rokoch 2011 až 2015 bola miera čerpania celkového investičného rozpočtu na úrovni približne 77%, od roku 2016 klesla v priemere na 35% (bez prenesených výdavkov z minulého roka). Dôvodom je najmä nečerpanie a prenášanie investičných výdavkov eurofondových projektov.

Štát zároveň dlhodobo pripravoval výrazne viac projektov, než bol schopný realizovať a pri rozhodovaní o selekcii chýba opora o objektívne kritéria. Investičný rozpočet tak dlhodobo ostáva nevyčerpaný a hodnota za peniaze projektov zaostáva za dobrou praxou

Ciele:

Lepšia príprava investičných projektov s dôsledným uplatňovaním princípov hodnoty za peniaze. Cieľom je definovať dobré projekty hneď na začiatku, na úrovni stratégie a zaradiť do rozpočtu len projekty, ktoré sú

pripravené a návratné, bez ohľadu na investora. Ďalšou métou je zvýšiť ekonomickú hodnotu novo-realizovaných investičných projektov. V dlhodobých strategických plánoch sa definujú jasné, analyticky podložené priority, zjednocujú sa štandardy na prípravu projektov, aby boli navzájom porovnateľné, zvyšuje sa transparentnosť projektovej prípravy. Investičné plány budú transparentne vyhodnocované a pravidelne aktualizované.

Hlavné ciele:

- lepšie riadenie a posudzovanie investícií a financovanie len najnávratnejších projektov,
- zvýšiť priemerný pomer prínosov a nákladov pri novo realizovaných investičných projektoch,
- vytvorenie zásobníka investičných projektov na úrovni jednotlivých rezortov,
- zvýšiť presnosť rozpočtovania investícií zlepšením manažmentu projektov.

Implementácia:

Reforma riadenia investícií zavádza prvotné hodnotenie už pri tvorbe stratégie a investičného plánu, ktorý predpokladá centrálne vyhodnocovanie požiadaviek rozpočtových kapitol. Investičný proces bude štandardizovaný pre všetky projekty (zaktualizujú sa pravidlá prípravy a hodnotenia verejných investícií), hodnotenie sa bude uplatňovať už v skorej fáze a najväčšie projekty budú sledované aj po spracovaní súťažných podkladov, až do odovzdania do užívania. Procesné aj inštitucionálne posilnenie všetkých prípravných fáz pri riadení verejných investícií zachytí dobré projekty hneď na začiatku - na úrovni stratégie - a zaradí do rozpočtu len projekty, ktoré sú pripravené a návratné bez ohľadu na investora. Kvalitnejší a efektívnejší manažment investícií si vychádzajúc z najlepšej zahraničnej praxe vyžiada vytvorenie centrálnej koordinačnej autority na MF SR, dobudovanie analytických jednotiek zodpovedných za analyticky podložené investičné plány priorít ministerstiev, zjednodušenie prípravného procesu, dopracovanie metodík a zefektívnenie obstarávania.

Komplementárne sa v rámci uvedenej reformy za účelom lepšieho plánovania a plnenia rozpočtu už zrealizovali alebo realizujú uvedené aktivity:

- S účinnosťou od 1.1.2021 sa novelizovali ustanovenia Zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o rozpočtových pravidlách verejnej správy“) týkajúce sa prípravy a hodnotenia štúdie uskutočniteľnosti veľkých investičných projektov nad 40 mil. eur s DPH, resp. 10 mil. eur s DPH v IT. Investor je povinný pripraviť štúdiu uskutočniteľnosti na začiatku investičného procesu alebo pred jeho najbližším významným pokračovaním. Ministerstvo financií SR hodnotí a monitoruje projekty od zverejnenia štúdie až po ukončenie realizácie.
- Vláda SR uznesením č. 649 z roku 2020 k rozpočtu verejnej správy zaviedla povinné posudzovanie investícií s predpokladanými celkovými výdavkami vyššími ako 1 mil. eur s DPH Ministerstvom financií SR. Subjekty verejnej správy, okrem územnej samosprávy a ňou zriadenými organizáciami, sú povinné Ministerstvu financií SR na posúdenie predložiť minimálne detailný rozpočet projektu a dokumenty preukazujúce súlad projektu so sektorovou stratégiou, resp. súlad s priorizovaným investičným plánom a harmonogramom.
- Podľa rovnakého uznesenia vlády k rozpočtu verejnej správy všetky kapitoly štátneho rozpočtu pripravia metodiku priorizácie svojich plánovaných investícií a zverejnia do 31.3.2021 priorizované investičné plány.
- V návrhu rozpočtu verejnej správy na roky 2021 až 2023 sú okrem pokračujúcich projektov, zaradené iba preukázateľne spoločensky návratné a pripravené projekty.
- Ministerstvo financií SR pripravuje metodický materiál, ktorý zadefinuje podrobnosti postupov pri príprave investičných projektov. Materiál zahrnie usmernenia a pravidlá pre tvorbu a priorizáciu investičných plánov, prípravu štúdií uskutočniteľnosti a hodnotení projektov a tvorbu rozpočtu kapitálových výdavkov verejnej správy.

Za implementáciu reformy je zodpovedné MF SR (ústredný orgán štátnej správy) ako centrálna koordinačná autorita pre riadenie investícií v súčinnosti so všetkými rezortmi. Reforma je zameraná na zvýšenie ekonomických prínosov realizovaných investičných projektov, ktoré zvýšia kvalitu života a hodnotu za peniaze pre občanov.

Cieľová skupina:

Ústredné orgány štátnej správy (ministerstvá), vyššia hodnota za peniaze pre občanov

Časový rozvrh:

Ministerstvo financií spolu s ďalšími subjektami verejnej správy pripravuje analyticky podloženú metodiku pre určovanie investičných priorít v rezortoch a následne budú zverejnené priorizované investičné plány a harmonogram investícií. Plánovaný termín dokončenia uvedených úloh je počas prvého kvartálu 2021. Do konca roka 2021 MF SR zverejní metodiku s postupmi pri príprave investičných projektov.

3.1.4. Reforma 4: Pro-rastový daňový mix

Výzvy:

V poslednej dekáde začalo Slovensko stagnovať. Ekonomický model založený na lacnej pracovnej sile a zahraničných investíciách sa vyčerpal. Pre zvýšenie životnej úrovne a kvality života je nevyhnutná transformácia na inovatívnu, zelenú a digitálnu ekonomiku. Malá otvorená ekonomika môže byť v globálnom svete úspešná len vtedy, ak bude konkurencieschopná.

Stagnujúca ekonomika, konkurencieschopnosť, transformačné výzvy a zabezpečenie udržateľných zdrojov rozpočtu sú aktuálne hlavnými výzvami, na ktoré súčasný daňový systém nevie reagovať dostatočne pružne, pod čo sa dlhodobo podpisuje aj slabá efektívnosť výberu daní.

Z pohľadu zabezpečenia udržateľného dlhodobého ekonomického rastu je nevyhnutné uskutočniť zásadnú daňovú reformu smerujúcu ku konkurencieschopnému pro-rastovému daňovému mixu, zníženiu viac škodlivých daní pre ekonomický rast[457] a zvýšeniu majetkových a environmentálnych daní. Zmeny v zaťažení práce je potrebné riešiť súbežne s cieľom znížiť a adresovať neefektívne a neúčelne výnimky v zdanení, administratívnu náročnosť, ale aj výšku zaťaženia. Medzi hlavné výzvy v daňovej oblasti zaraďujeme:

- Zastavenie nepriaznivého vývoja stále silnejúceho dôrazu príjmovej strany rozpočtu na dane, ktoré väčšmi brzdia ekonomickú aktivitu
- Zníženie zaťaženia práce, ktoré od krízy 2009 rástlo najrýchlejším tempom v EÚ
- Odklon od hospodárstva „montážnej haly“ k priemyslu 4.0
- Využitie potenciálu zelených daní pri ovplyvňovaní správania smerom k ekologickejšej spotrebe a výrobe
- Posilnenie horizontálnej spravodlivosti
- Zastavenie nárastu neúčelných výnimiek a daňových výdavkov[458]
- Upchatie legislatívnych dier umožňujúcich daňovú optimalizáciu a podporujúcich škodlivé praktiky (agresívne daňové plánovanie a narušanie základu dane a presun ziskov (BEPS) mimo územie SR)
- Znížiť čas potrebný na plnenie daňových povinností a zlepšiť postavenie SR v medzinárodných porovnaniach v tejto oblasti
- Zefektívnenie správy daní a boja proti daňovým únikom
- Zlepšenie daňovej disciplíny a dobrovoľnej ochoty daňovníkov priznávať a platiť dane cez digitalizovanie služieb pri ich platení

Ciele:

Konkurencieschopný daňový systém, ktorý menej zaťažuje ekonomickú aktivitu a väčšmi sa sústredí na zdaňovanie spotreby, majetku a negatívnych externalít. Cieľom je daňový mix, ktorý nie je prekážkou, ale napomáha pri zvládnutí dlhodobých cieľov a transformačných výziev Slovenska. Konkrétne zmeny v daňovom mixe treba orientovať na zvýšenie motivácie pracovať a zamestnávať, na zvýšenie investičnej atraktivity Slovenska, na spravodlivejšie zdanenie majetku, na uplatnenie princípu znečisťovateľ platí a na väčšiu férovosť v zdanení

[457] V súlade s OECD „tax and growth ranking“, OECD (2010): Tax Policy Reform and Economic Growth

[458] T. j. existujúce úľavy a oslobodenia v zákone, o. i. vyňatia, odpočty, kredity, preferenčné sadzby a iné selektívne ustanovenia.

(daňová neutralita). Podporiť environmentálne zodpovednejšie, ale aj zdraviu prospešnejšie správanie[459], ktoré napomôže zelenej transformácii. Prostredníctvom vyššej úspešnosti a tým aj spravodlivosti výberu daní spolu so zjednodušením ich platenia podporiť férové a priaznivé podnikateľské prostredie a poskytnúť kvalitné verejné služby pri plnení daňových povinností a komunikácii daňovníka so štátom. Neposledným cieľom cez daňové zmeny posilniť rámec boja proti praniu špinavých peňazí.

Implementácia:

Bude špecifikované na základe vnútropolitického konsenzu.

3.2. Investície

Bez investícií

4 Otvorená strategická autonómia a bezpečnosť

Komponent sa významne nedotýka otázky strategickej autonómie.

5 Cezhraničné a medzinárodné projekty

Navrhované reformy v oblasti slovenských verejných financií a investície v komponente nepočítajú s cezhraničnými a viacnárodnými projektami.

6 Zelený rozmer komponentu

Presun zdanenia z práce na vyššie dane z negatívnych externalít napomôže celkovej účinnosti environmentálnej politiky a zelenej transformácii. Dopad na zelenú tranzíciu sa predpokladá nepriamo prostredníctvom postupnej úplnej redukcie neelektronickej komunikácie pri zvyšovaní informovanosti o dôchodkových nárokoch.

7 Digitálny rozmer komponentu

Digitálnu transformáciu podporí zdigitalizovanie celého procesu zvýšenia povedomia a informovanosti o vývoji priebežných dôchodkových nárokov a súčasne prinesie efektívnejšie a kvalitnejšie služby a online informácie pre občanov na jednom mieste. Digitálnu transformáciu podporia aj inteligentné a digitálne investície do zjednodušenia platenia daní a odvodov (napr. predvyplnené daňové priznania, e-faktúry) s pozitívnym vplyvom na dobrovoľné platenia daní.

8 Uplatňovanie zásady „výrazne nenarušiť“

Reforma 1: Zlepšenie udržateľnosti dôchodkového systému

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	*Áno*	*Nie*	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		x	Legislatívne úpravy pri navrhovanej reforme majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu
Adaptácia na zmenu klímy		x	Legislatívne úpravy pri navrhovanej reforme majú

[459] Napr. zahrnutím negatívnych externalít a spoločensky nežiadúcich dôsledkov do cien nezdravých výrobkov (napr. tabak, alkohol, cukor).

			zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		x	Legislatívne úpravy pri navrhovanej reforme majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		x	Legislatívne úpravy pri navrhovanej reforme majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		x	Legislatívne úpravy pri navrhovanej reforme majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		x	Legislatívne úpravy pri navrhovanej reforme majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu

2. Reforma: Posilnenie fiškálnej disciplíny a záväznosti rozpočtu zavedením výdavkových stropov

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	*Áno*	*Nie*	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		x	Legislatívne úpravy pri navrhovanej reforme majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu
Adaptácia na zmenu klímy		x	Legislatívne úpravy pri navrhovanej reforme majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		x	Legislatívne úpravy pri navrhovanej reforme majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		x	Legislatívne úpravy pri navrhovanej reforme majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		x	Legislatívne úpravy pri navrhovanej reforme majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		x	Legislatívne úpravy pri navrhovanej reforme majú zanedbateľný predvídateľný vplyv na tento environmentálny cieľ, berúc do úvahy priame aj primárne nepriame vplyvy počas celého životného cyklu

3. Reforma riadenia verejných investícií

Časť 1 kontrolného zoznamu – dodržiavanie zásady „výrazne nenarušiť“

Uveďte, ktoré z týchto environmentálnych cieľov si vyžadujú vecné posúdenie opatrenia z hľadiska dodržiavania zásady „výrazne nenarušiť“	*Áno*	*Nie*	*Ak ste zvolili možnosť „nie“, uveďte odôvodnenie*
Zmiernenie zmeny klímy		x	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na uvedené environmentálne ciele, berúc do úvahy priame aj nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým zlepšenie manažovania prípravy investičných projektov s dôsledným uplatňovaním princípov hodnoty za peniaze.
Adaptácia na zmenu klímy		x	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na uvedené environmentálne ciele, berúc do úvahy priame aj nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým zlepšenie manažovania prípravy investičných projektov s dôsledným uplatňovaním princípov hodnoty za peniaze.
Udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov		x	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na uvedené environmentálne ciele, berúc do úvahy priame aj nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým zlepšenie manažovania prípravy investičných projektov s dôsledným uplatňovaním princípov hodnoty za peniaze.
Obehové hospodárstvo vrátane predchádzania vzniku odpadu a recyklácie		x	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na uvedené environmentálne ciele, berúc do úvahy priame aj nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým zlepšenie manažovania prípravy investičných projektov s dôsledným uplatňovaním princípov hodnoty za peniaze.
Prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia, vody alebo pôdy		x	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na uvedené environmentálne ciele, berúc do úvahy priame aj nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým zlepšenie manažovania prípravy investičných projektov s dôsledným uplatňovaním princípov hodnoty za peniaze.
Ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov		x	Činnosť podporovaná opatrením má zanedbateľný predvídateľný vplyv na uvedené environmentálne ciele, berúc do úvahy priame aj nepriame vplyvy počas celého životného cyklu. Navrhovaná reforma zahrňuje predovšetkým zlepšenie manažovania prípravy investičných projektov s dôsledným uplatňovaním princípov hodnoty za peniaze.

9 Míľniky, ciele a časový rozvrh

9.1. Reforma 1: Zlepšenie udržateľnosti dôchodkového systému

- Schválenie súboru noviel zákonov parlamentom (zákon o sociálnom poistení a zákon o starobnom dôchodkovom sporení) do konca 4. kvartálu 2022 s účinnosťou od 1. kvartálu 2023, ktoré zlepšia dlhodobú finančnú udržateľnosť dôchodkového systému, konkrétne:
    - naviazaním zvyšovania dôchodkového veku na predlžovanie strednej dĺžky života
    - zavedením nároku na aktuárne neutrálne plnenie z I. priebežne financovaného dôchodkového piliera pre osoby po zákonom určenom minimálnom počte odpracovaných rokov
    - zavedením predvolenej sporiacej stratégie na báze princípu life-cycle pre nových a postupne aj pre súčasných sporiteľov v II. pilieri (s možnosťou odmietnutia tejto predvolenej stratégie)

9.2. Reforma 2: Posilnenie fiškálnej disciplíny a záväznosti rozpočtu zavedením výdavkových stropov

- Ukotvenie limitov verejných výdavkov v parlamentom schválenej novele zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy do konca 4. kvartálu 2021, ktoré posilní záväznosť rozpočtových pravidiel na strednodobom horizonte a ich implementácia v Programe Stability na roky 2022 až 2025 v apríli 2022 tak, aby sa zachytil celý rozpočtový cyklus na rok 2023.

9.3. Reforma 3: Reforma riadenia verejných investícií

- Ministerstvo financií SR zverejní metodiku postupov pri príprave a priorizácii investícií do 4. kvartálu 2021

10 Financovanie a náklady

Bez finančnej alokácie

PLÁN OBNOVY

cestovná
mapa k lepšiemu
Slovensku

Kapitola 3

EK
+ SK

ČASŤ 3: DOPLNKOVOSŤ A IMPLEMENTÁCIA PLÁNU

1. Žiadosť o predbežné financovanie

Na základe čl. 13 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady z dňa 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti 2021/241 (ďalej len „nariadenie (EÚ) 2021/241“), Slovenská republika vyjadruje záujem a žiada o predbežné financovanie vo výške 13% finančného príspevku vo forme nenávratnej podpory. Slovenská republika zároveň v tejto fáze nemá záujem o využitie finančného príspevku vo forme úveru ako je uvedené v čl. 14 nariadenia (EÚ) 2021/241.

2. Súlad s inými iniciatívami

2.1. Národný energetický a klimatický plán

Integrovaný národný energetický a klimatický plán na roky 2021-2030 (ďalej len „INEKP“) bol pripravený rešpektujúc záväzky vyplývajúce z členstva v EÚ a participáciu Slovenskej republiky na medzinárodných dohodách, napr. *Parížska dohoda o zmene klímy*. Plán obnovy a odolnosti SR (ďalej len „plán obnovy“) počíta v časti zelená ekonomika s komponentmi zameranými na: 1) zvyšovanie podielu obnoviteľných zdrojov energie (ďalej len „OZE“) v energetickom mixe a investície do zvyšovania flexibility elektrizačnej sústavy; 2) hĺbkové renovácie budov s cieľom zvýšenia ich energetickej efektívnosti; 3) podporu alternatívnych palív a modernizáciu železníc s cieľom vybudovať funkčný systém intermodálnej dopravy spájajúci verejnú dopravu s mestskou mikromobilitou; 4) dekarbonizáciu priemyslu; a 5) adaptáciu na zmenu klímy. Všetky komponenty a navrhované iniciatívy sú v súlade s cieľmi stanovenými v INEKP a prispievajú k jeho napĺňaniu. Pri príprave plánu obnovy slúži INEKP ako analytický podklad a zároveň referenčný rámec k pripravovaným reformám a investíciám.

2.1.1. Priority energetickej politiky SR

a) optimálny energetický mix; rozvoj energetickej infraštruktúry; fungujúci energetický trh s konkurenčným prostredím; zvyšovanie bezpečnosti dodávok energie; podpora využívania OZE na výrobu elektriny, tepla a chladu

Priority dosiahnutia optimálneho energetického mixu a podpory využívania OZE sú nevyhnutnými predpokladmi pre postup v zelenej a digitálnej transformácii, a to nákladovo efektívnym spôsobom. Cieľom navrhovaných reforiem a investícií je preto podpora výstavby nových kapacít OZE ako aj modernizácia a predĺženie technologickej životnosti existujúcich kapacít OZE. V neposlednom rade komponent *Obnoviteľné zdroje energie a energetická infraštruktúra* adresuje potrebu vybudovania fungujúceho energetického trhu, a preto si za cieľ kladie nastavenie nového regulačného rámca v elektroenergetike (tzv. market dizajn), ktorý prinesie okrem nových subjektov na trhu s elektrinou aj nové obchodné modely, ktoré tak nepriamo podporia masívnejšiu integráciu OZE v elektroenergetike. V tejto súvislosti je plánovaná aj investícia, ktorá umožní zvýšenie kapacít skladovania energie ako aj zvýšenie regulačného rozsahu rekonštruovaných zariadení.

Cieľom týchto opatrení je rozšíriť existujúce formy poskytovania podporných služieb alebo služieb umožňujúcich nahradiť štandardné regulačné nástroje v oblasti podporných služieb umožňujúcich pripojenie väčšieho množstva OZE a následne tak optimalizovať energetický mix a minimalizovať dopady výroby elektrickej energie a tepla na životné prostredie. Prioritu zvyšovania bezpečnosti dodávok energie komponent priamo adresuje pomocou zvyšovania podielu obnoviteľných zdrojov energie pri rešpektovaní zásady „výrazne nenarušiť“, nakoľko SR v súčasnosti dováža viac ako 98% ropy a zemného plynu, ktoré tvoria značnú časť jej energetickej spotreby, z tretích krajín. Rozvoj OZE v sektore elektroenergetiky a teplárenstva prispeje k zníženiu podielu týchto fosílnych palív na energetickom mixe a zvýši tak odolnosť SR v oblasti energetickej bezpečnosti. Tento komponent tak podporuje udržateľný rast odvetvia elektroenergetiky na báze OZE a udržanie existujúcich ako aj tvorbu nových pracovných miest v rámci odvetvia.

b) primeraná proexportná bilancia v elektroenergetike; maximálne využitie prenosových sietí a tranzitných sústav prechádzajúcich cez územie SR; diverzifikácia energetických zdrojov a prepravných trás; rozvoj energetickej infraštruktúry

Dosiahnutie primeranej proexportnej bilancie v elektroenergetike je komplexný cieľ presahujúci rámec definovaný plánom obnovy a splnenie tohto cieľa počíta okrem OZE aj s využívaním jadrovej energetiky (priority energetickej politiky SR: využívanie jadrovej energie ako nízkouhlíkového zdroja elektriny; zvyšovanie bezpečnosti a spoľahlivosti jadrových elektrární). Utilizácia benefitov spojených s dosiahnutím cieľa proexportnej bilancie si vyžaduje diverzifikované možnosti využitia prenosových sietí a tranzitných sústav prechádzajúcich cez územie SR. Navyše bola technická kapacita prepojení na úrovni prenosovej sústavy SR v posledných rokoch jednou z hlavných prekážok pri integrácii zvýšeného podielu OZE v sektore elektroenergetiky, v dôsledku čoho bolo nutné pristúpiť k obmedzeniu pripájania nových zdrojov do sústavy. V nadväznosti na tieto skutočnosti sa v rámci reformy regulačného rámca v oblasti elektroenergetiky počíta s míľnikom uvoľnenia technických kapacít pre prenos elektriny v rámci elektrizačnej sústavy SR, ku ktorému došlo 5. apríla 2021 v dôsledku posilnenia cezhraničných prepojení s Maďarskou republikou (HU). Ide konkrétne o vedenia Gabčíkovo (SK) – Gönyű (HU) – Veľký Ďur (SK) a vedenie Sajóivánka (HU) – Rimavská Sobota (SK). Cieľom prepojení je odstrániť existujúce úzke miesto prepojených prenosových sústav v regióne stredovýchodnej Európy, poskytnúť dostatočné prenosové kapacity na prenos narastajúcich obchodných tokov elektriny. Prepojeniami sa zvýšila cezhraničná kapacita medzi SR a HU z 1300 MW na 2100 MW.

c) kvalita dodávok energie za prijateľné ceny a ochrana zraniteľných odberateľov; prispievanie k riešeniu energetickej chudoby

Súčasný systém podpory OZE neprimerane zvyšuje ceny elektrickej energie. Z tohto dôvodu je potrebné pre nové obnoviteľné zdroje nastaviť nediskriminačné a transparentné kritériá aukcií. Hlavným cieľom investícií do modernizácie existujúcich zdrojov elektriny z OZE (tzv. repowering) je predĺžiť životnosť existujúcich zariadení na výrobu elektrickej energie, ktoré pre svoju ďalšiu prevádzku vyžadujú dodatočné investície na princípe nákladovej udržateľnosti z hľadiska dopadov na ceny elektriny. Týka sa to najmä zariadení na výrobu elektriny z bioplynu, ktorým končí prevádzková podpora v rokoch 2025 - 2028, ako aj zariadení na výrobu elektriny z vodnej energie. Pri oboch typoch zariadení sa bude dodržiavať zásada „výrazne nepoškodzovať". Pozitívny efekt udržania existujúcich OZE a zavádzania nových OZE na vývoj cien energií pomôže krízou zasiahnutým domácnostiam. Ušetrené zdroje budú navyše ďalej použité v národnom hospodárstve. To prispeje k obnove a rastu výkonnosti slovenskej ekonomiky. Adresovaním problému dopadu súčasného systému podpory OZE na ceny elektrickej energie prispieva komponent *Obnoviteľné zdroje energie a energetická infraštruktúra* k riešeniu energetickej chudoby. V neposlednom rade sa z hľadiska sociálnej odolnosti energetickej chudoby predpokladá zníženie výdavkov domácností na energie, resp. spomalenie trendu ich zvyšovania z dôvodu lepšieho prístupu obyvateľstva k obnoviteľným zdrojom energie prostredníctvom komunít vyrábajúcich energiu z OZE. Plán obnovy ďalej zapadá do koncepcie INEKP aj komponentom súvisiacim s podporou výskumných a vývojových kapacít slovenského vysokého školstva.

d) uplatňovanie zásady prvoradosti energetickej efektívnosti; znižovanie energetickej náročnosti

Cieľom reformy je transpozícia smernice Európskeho parlamentu a Rady 2018/2002, ktorou sa mení smernica 2012/27/EÚ o energetickej efektívnosti, ktorá vytvorí podmienky na znižovanie primárnej a koncovej spotreby energie, čím obmedzí potrebu investícií do nových zdrojov výroby elektriny a tepla, zavedie a bude uplatňovať princíp prvoradosti energetickej efektívnosti pri plánovaní, modernizácii a realizácii projektov zvyšujúcich podiel obnoviteľných zdrojov energie vo výrobe elektriny a tepla.

2.1.2. Ostatné rozmery Integrovaného národného energetického a klimatického plánu 2021 – 2030

a) Dekarbonizácia priemyslu

Priemyselná výroba a využívanie fosílnych palív v rámci priemyslu je zdrojom 41% všetkých emisií vyprodukovaných na Slovensku, čo je najvyšší podiel spomedzi krajín EÚ. Tento vysoký podiel súvisí so štruktúrou národnej ekonomickej produkcie, ale je aj výsledkom zastaraných technológií. Opatrenia v pláne obnovy reagujú

na ambiciózne ciele k dosiahnutiu uhlíkovej neutrality v Európskej únii do roku 2050 a redukciu skleníkových plynov do roku 2030 znížením emisií o 55% v porovnaní s rokom 1990. Snaha o zníženie emisií skleníkových plynov v priemysle by mala byť dosiahnutá najmä zavádzaním inovácií, zvýšeným využívaním najlepšie dostupných techník (BAT - Best Available Technologies) alebo slovenských technických noriem a technických normalizačných informácií, modernizáciou energeticky a materiálovo náročných prevádzok či prechodom na čistejšie spôsoby výroby energie a produktov aj prostredníctvom využívania bezemisných zdrojov energie. Z hľadiska financovania dekarbonizácie nastavuje plán obnovy také finančné podporné mechanizmy, aby sa zabezpečilo efektívne čerpanie verejných zdrojov.

b) Doprava

INEKP uvádza, že doprava je sektor, ktorý je spomedzi všetkých oblastí národného hospodárstva sektorom s najrýchlejšie rastúcimi emisiami skleníkových plynov. Okrem energeticko-klimatických cieľov musia navrhnuté opatrenia prispievať predovšetkým k plneniu cieľov v *Strategickom pláne rozvoja dopravy do roku 2030*. Plán obnovy preto investíciami do železničnej infraštruktúry v komponente *Udržateľná doprava* adresuje ciele zvýšenia podielu verejnej osobnej dopravy, najmä osobnej železničnej dopravy, presunom výkonov z individuálnej osobnej dopravy a zlepšenie efektívnosti prevádzky železničnej dopravy. Z pohľadu energetickej efektívnosti plán obnovy rieši problematiku osobnej dopravy prostredníctvom podpory individuálnej cyklodopravy a investíciami do obnovy a modernizácie vozového parku na železniciach. Komponent *Udržateľná doprava* si ďalej kladie za cieľ vybudovať funkčný systém intermodálnej dopravy spájajúci verejnú dopravu s mestskou mikromobilitou (cyklodopravou), čím adresuje podporu verejnej osobnej dopravy, ktorá je taktiež definovaná v *Strategickom pláne rozvoja dopravy do roku 2030* ako jedna z priorít. V neposlednom rade plán obnovy prispieva k podpore energeticky efektívnej individuálnej dopravy prostredníctvom investícií do infraštruktúry (výstavba nabíjacích bodov) pre elektrické vozidlá.

c) Budovy

INEKP kladie v oblasti dosahovania cieľov energetickej efektívnosti okrem iného dôraz aj na potrebu obnovy vnútroštátneho fondu bytových a nebytových budov tak verejných, ako aj súkromných. V tomto kontexte bol do plánu obnovy zaradený komponent *Obnova budov* s celkovou alokáciou 700 mil. eur. Z celkovej alokácie je 200 mil. eur určených na obnovu verejných historických a pamiatkovo chránených budov, ktorej hlavným cieľom je v rokoch 2020 – 2026 podporiť v priemere aspoň stredne hlbokú obnovu, celkovo 130 000 m^2 celkovej podlahovej plochy historických a pamiatkovo-chránených verejných budov, v rámci ktorej budú popri opatreniach na zvyšovanie energetickej efektívnosti (v priemere minimálne 30% úspora primárnej energie) pri zachovaní ich historickej a pamiatkovej hodnoty, realizované aj relevantné opatrenia na stavebnotechnickú obnovu budov, obnovu technického systému budovy, vrátane aplikácie systémov automatizácie a riadenia budov, prvkov elektromobility a cyklodopravy (ak je to vhodné), bezbariérovosť a implementáciu zelených opatrení. Na zlepšenie energetickej hospodárnosti rodinných domov je alokovaných 500 mil. eur. s cieľom medzi rokmi 2022-2026 podporiť celkovo aspoň 30-tisíc domácností. Implementáciou opatrení na podporu obnovy rodinných domov bude dosiahnutá úspora primárnej energie na úrovni minimálne 30%. Úspora bude dosiahnutá najmä implementáciou opatrení akými sú obnova strechy, zateplenie fasády, výmena otvorových konštrukcií (okná, dvere) a výmena zdroja tepla za nízkoemisné zariadenia vrátane nízkoemisných kondenzačných plynových zariadení. Okrem vyššie spomenutých investícií je súčasťou slovenského plánu obnovy taktiež alokácia 947 mil. eur na výstavbu, rekonštrukciu a vybavenie nemocníc, 126 mil. eur určených na dobudovanie školskej infraštruktúry a vyše 92 mil. eur určených na obnovu a dobudovanie súdov a hasičských staníc.

Plán obnovy reflektuje na jednu z hlavných európskych iniciatív „renovujme“ (renovate) horizontálnou obnovou verejných budov a zároveň tým významne prispieva k plneniu klimatického cieľa, aspoň 37% z celkovej alokácie. Princíp energetickej efektívnosti bude fundamentálnym ťažiskom pri všetkých investíciách do výstavby a rekonštrukcie budov. Možná úspora emisií skleníkových plynov pri energeticky úspornom mechanizme a inštalovaní certifikovanej technológie sa bude okrem komponentu 2: *Obnova budov* realizovať aj v iných komponentoch: 6 *Inkluzíve vzdelávanie,* 7 *Vzdelávanie pre 21. storočie, 8 Zvýšenie výkonnosti slovenských vysokých škôl,* 11 *Moderná a dostupná zdravotná starostlivosť,* 12 *Moderná a dostupná starostlivosť o duševné zdravie,* 13 *Dlhodobá sociálno-zdravotná starostlivosť,* 15 *Reforma justície,* 16*: Boj proti korupcii a praniu špinavých peňazí, bezpečnosť a ochrana obyvateľstva*. Národná implementačná a koordinačná autorita (NIKA) pripraví metodickú príručku, ktorá zadefinuje postup pri obnove budov v rámci jednotlivých komponentov. Cieľom obnovy

budov bude dosiahnutie minimálne strednej úrovne obnovy, pričom časť dosiahne úsporu primárnej energie minimálne na úrovni 30%. Metodická príručka stanoví rámce pre realizovanie obnovy a s tým súvisiace opatrenia, ktoré musí každý prijímateľ garantovať. NIKA zabezpečí komplexný postup monitorovania a zastreší správnosť vyhodnocovania jednotlivých projektov.

2.2. Mechanizmus spravodlivej transformácie

Mechanizmus spravodlivej transformácie (ďalej len MST) vznikol ako politická reakcia na *Európsku zelenú dohodu* (European Green Deal)[460] s cieľom podporiť plnenie ambicióznych klimatických cieľov EÚ - zníženie čistých domácich emisií skleníkových plynov do roku 2030 v porovnaní s rokom 1990 aspoň o 55%, a zároveň účinného a spravodlivého dosiahnutia klimatickej neutrality EÚ do roku 2050. Zameriava sa na tie regióny a odvetvia, ktoré sú transformáciou najviac postihnuté vzhľadom na ich závislosť od fosílnych palív vrátane uhlia, rašeliny a roponosnej bridlice alebo od priemyselných postupov spojených s vysokými emisiami skleníkových plynov.

Mechanizmus spravodlivej transformácie pozostáva z troch pilierov: Fond na spravodlivú transformáciu implementovaný v rámci zdieľaného riadenia; osobitná schéma v rámci Programu InvestEU; úverový nástroj Európskej investičnej banky (EIB) pre verejný sektor. V rámci programového obdobia 2021-2027 budú opatrenia podporované Fondom spravodlivej transformácie (ďalej len „FST“) realizované prostredníctvom Operačného programu Slovensko. Tieto opatrenia sa budú týkať štyroch vybraných slovenských regiónov, ktoré sú najviac zasiahnuté procesom dekarbonizácie a musia čeliť mnohým štrukturálnym a ekonomickým problémom. Ide o štyri regióny na úrovni NUTS 3 - Trenčiansky, Košický, Banskobystrický a Bratislavsky samosprávny kraj.

FST bude v nasledujúcom programovom období 2021 – 2027 kľúčovým nástrojom na zmiernenie negatívnych dopadov transformácie (dekarbonizácie) vybraných najviac zasiahnutých regiónov, a to najmä financovaním diverzifikácie a modernizácie miestneho hospodárstva a zmiernenia negatívnych následkov na zamestnanosť. Implementácia týchto opatrení si bude vyžadovať úzku spoluprácu medzi národnými, regionálnymi a miestnymi orgánmi a bude realizovaná na základe vypracovaných plánov spravodlivej transformácie územia, v ktorých budú uvedené konkrétne oblasti intervencie. Z pohľadu vybraných regiónov, dotknutých transformačným procesom, bude podpora zohľadňovať priority zadefinované v Integrovaných územných stratégiách (ďalej len „IÚS“). Súčasne bude podpora zameraná aj na plnenie INEKP a na prechod na neutrálne hospodárstvo z hľadiska klímy. Plánované transformačné opatrenia vo vybraných regiónoch budú zamerané na preorientovanie sa regionálnej ekonomiky na nové sektory alebo na ďalší rozvoj už etablovaných sektorov. Existujúci veľkí zamestnávatelia v daných regiónoch môžu v budúcnosti nahradiť zaniknuté pracovné miesta v ťažobnom priemysle novými pracovnými miestami a zároveň by sa mal podporovať rozvoj malých a stredných podnikov (ďalej len „MSP“) a rozvoj inovácií a sektorov s vyššou pridanou hodnotou.

Opatrenia realizované v rámci FST by mali podporovať najmä nasledovné činnosti :

- investície v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov (dekarbonizácia), energetickej efektívnosti a energie z OZE;
- produktívne investície v MSP vrátane start-upov, ktoré vedú k hospodárskej diverzifikácii ako aj investície do vytvárania nových firiem;
- investície do výskumných a inovačných činností a podpora transferu pokročilých technológií;
- investície na podporu obehového hospodárstva vrátane podpory prostredníctvom predchádzania vzniku odpadu, znižovania objemu odpadu, efektívneho využívania zdrojov, opätovného použitia, opráv a recyklácie;
- investície do digitalizácie a digitálnej pripojiteľnosti;
- zvyšovanie úrovne zručností a rekvalifikácia pracovníkov.

Opatrenia realizované v rámci FST budú synergické a komplementárne nielen vo vzťahu k ostatným intervenciám financovaným v rámci Fondov EÚ, ale aj vo vzťahu k reformám a investíciám plánu obnovy, implementovaných na úrovni jednotlivých komponentov. Hlavné oblasti podpory FST budú synergické a komplementárne najmä s nasledovnými komponentmi:

[460] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1576150542719&uri=COM%3A2019%3A640%3AFIN

Oblasť: Hospodárska transformácia

- Komponent 4: *Dekarbonizácia priemyslu*
- Komponent 14: *Zlepšenie podnikateľského prostredia*
- Komponent 7: *Vzdelávanie pre 21. storočie*
- Komponent 9: *Efektívnejšie riadenie a posilnenie financovania vedy, výskumu a inovácií*
- Komponent 17: *Digitálne Slovensko*

Plán obnovy odráža podporu zdravej hospodárskej súťaže a zároveň odporúčania Európskej komisie (ďalej len „CSRs“) pre zefektívnenie podnikateľského prostredia a konkurencieschopnosti slovenskej ekonomiky. Okrem reforiem týkajúcich sa zníženia byrokratickej záťaže, zavedenia princípu “one-in-two-out” a transparentného verejného obstarávania, budú súvisiace investície podporovať inovatívne prostredie a centrá pre kvalitný výskum. Digitalizácia prinesie okrem širokopásmového internetového pripojenia aj efektívnu a jednoduchú komunikáciu občana so štátom, prostredníctvom systému „štát v mobile“. Reforma vzdelávacieho kurikula pripraví pôdu pre budovanie znalostí a zručností potrebných pre 21. storočie a vytvorí digitálny štandard vedomostí. Nadstavbou investičnej pomoci pre vysoké školstvo a výskumné pracoviská sa spôsobom “kvalita nad kvantitou” ustabilizuje niekoľko profesionálnych inštitúcií, ktoré budú úzko spolupracovať s podnikateľskou sférou. Cieľom opatrení je zvýšiť technologickú silu a priamo úmerný prechod z ekonomiky orientovanej na výrobu smerom na služby.

Oblasť: Udržateľné životné prostredie

- Komponent 1: *Obnoviteľné zdroje energie a energetická infraštruktúra*
- Komponent 2: *Obnova budov*
- Komponent 3: *Udržateľná doprava*
- Komponent 4: *Dekarbonizácia priemyslu*
- Komponent 5: *Adaptácia na zmenu klímy*

Reformy a investície plánu obnovy odrážajú kľúčové environmentálne a klimatické ciele Slovenskej republiky a EÚ s cieľom presunúť používanie fosílnych palív na bezemisné alternatívy v priemysle, energetike a doprave. Plán obnovy zvýši podiel OZE tak, aby sa zlepšila ekologická energetická dostupnosť a zároveň, aby sa znížila koncová cena energie. Rekonštrukcie a výstavba budov sú nosnou témou pre oblasť zelenej transformácie. Prísne štandardy na úsporu energie poskytujú rámec, v ktorom sa prostredníctvom výmeny technológie bude zvyšovať kvalita bývania v rodinných domoch a pôsobenia vo verejných budovách. Obnovovať sa tak budú budovy spadajúce do rôznych sfér ako sú nemocnice, školy, súdy a iné.

Udržateľná intermodálna doprava podporí nielen železničnú sieť, ale prispeje k prepojeniu medzi rôznymi typmi dopravy. Niekoľko vlakových súprav bude používať vodíkový pohon a elektrifikácia tratí značne prispeje k postupnému odstráneniu emisií z dopravy. Investície do cyklodopravy a budovanie infraštruktúry elektrickej osobnej dopravy prispejú k dosiahnutiu správneho mixu foriem dopravy tak, aby sa občan dokázal ekologicky presúvať a zároveň sa budovala moderná diverzifikovaná sieť mobility.

Transformácia regiónu Hornej Nitry a ukončenie banskej ťažby a výroby elektriny a tepla z uhlia, ktoré definuje plán obnovy, zvýšia konkurencieschopnosť regiónu a zabezpečia prechod na progresívne smerovanie tejto oblasti. Nástroj spravodlivej transformácie zabezpečí svojimi iniciatívami komplementaritu rozvoja ďalších troch regiónov na Slovensku: košického, banskobystrického a bratislavského.

Dekarbonizáciou priemyslu bude podporované zníženie CO_2 v ovzduší od priemyselných emitentov spolu s Modernizačným fondom tak, aby sa dokázala podporovať strednodobá a dlhodobá návratnosť výmeny technológie. K podpore biodiverzity sa venuje aj samostatný komponent *Adaptácia na zmenu klímy*.

2.3. Partnerská dohoda

Plán obnovy a odolnosti SR je komplementárnym nástrojom tak k existujúcim európskym štrukturálnym a investičným fondom (EŠIF) v SR pre programové obdobie na roky 2014–2020 ako aj k Fondom EÚ nadväzujúceho programového obdobia na roky 2021-2027. Reformy a investičné projekty sú do plánu obnovy zaraďované podľa nasledovných kritérií:

- relevantnosť pre splnenie požiadaviek Európskej komisie (zelené a digitálne kritérium a CSRs);
- vysoké štádium pripravenosti opatrenia (predovšetkým reformy alebo investičného projektu) na financovanie a realizáciu, ktorá komplementárne dopĺňa investície EŠIF alebo strategické investičné zámery Slovenskej republiky;
- opatrenie je nevyhnutné z pohľadu vytvorenia predpokladov pre naplnenie investičnej stratégie EŠIF, a to najmä vo vzťahu k programovému obdobiu 2021–2027 (napr. prípravné fázy reforiem a investičných projektov a úvodné etapy komplexných/združených investícií realizovaných z viacerých zdrojov)[461];
- projekty v regiónoch, kde je menšia disponibilita zdrojov EŠIF na doplnkové financovanie investičných stratégií (napríklad Bratislavský kraj).

Návrh investičných priorít politiky súdržnosti na roky 2021 - 2027 zahŕňa:

1. *Inteligentnejšia Európa* – vecné a obsahové námety pre špecifické určenie podporovaných oblastí budú zabezpečované prostredníctvom národnej aktualizovanej Stratégie výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu Slovenskej republiky (ďalej len „RIS3 stratégie“), jej akčných plánov a s ňou spojených procesov v nasledovných oblastiach podpory:

   1.1 Rozvoj a zlepšovanie výskumných a inovačných kapacít a využívanie pokročilých technológií
   1.2 Využívanie výhod digitalizácie pre občanov, podniky a vlády
   1.3 Posilnenie rastu a konkurencieschopnosti najmä MSP, vrátane produktívnych investícií
   1.4 Rozvoj zručností pre inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie – ľudské zdroje pre inovatívne Slovensko a EÚ

   Podpora EŠIF v rámci prioritnej oblasti *Inteligentnejšia Európa* bude vzájomne synergicky a komplementárne prepojená s podporou plánu obnovy, realizovanou v rámci nasledovných komponentov:

   - Komponent *8: Zvýšenie výkonnosti slovenských vysokých škôl*
   - Komponent *9: Efektívnejšie riadenie a posilnenie financovania vedy, výskumu a inovácií*
   - Komponent *10: Lákanie a udržanie talentov*
   - Komponent *14: Zlepšenie podnikateľského prostredia*
   - Komponent 17: *Digitálne Slovensko*

2. *Nízkouhlíková a ekologickejšia Európa* – dotknuté oblasti podpory:

   2.1 Podpora opatrení na zlepšovanie energetickej efektívnosti a zníženie emisií skleníkových plynov
   2.2 Podpora energie z obnoviteľných zdrojov udržateľným spôsobom
   2.3 Rozvoj inteligentných energetických systémov, sietí a uskladnenia mimo TEN-E
   2.4 Podpora adaptácie na zmenu klímy, prevencie rizík a odolnosti voči katastrofám
   2.5 Zlepšenie kvality vôd a stavu v zásobovaní vodou a čistení odpadových vôd
   2.6 Prechod na obehové hospodárstvo s dôrazom na odpadové hospodárstvo
   2.7 Zlepšenie ochrany prírody, krajiny, biodiverzity a ekosystémových služieb
   2.8 Zabezpečenie prieskumu, sanácie a monitorovania environmentálnych záťaží
   2.9 Zlepšenie kvality ovzdušia
   2.10 Podpora udržateľnej multimodálnej mestskej mobility
   2.11 Európsky námorný a rybársky fond (ďalej len „ENRAF“)
   V rámci prioritnej oblasti *Nízkouhlíková a ekologickejšia Európa* s podporou súvisia reformy a investície plánu obnovy v rámci nasledovných komponentov:

   - Komponent 1: *Obnoviteľné zdroje energie a energetická infraštruktúra*
   - Komponent 2: *Obnova budov*

[461] Viacfázové projekty alebo komplexné investície sa predpokladajú realizovať iba ako strategické investície, resp. investície na národnej alebo nadregionálnej úrovni, kde je financovanie z jednotlivých nástrojov a programov EÚ jednoznačne členené na projektovej úrovni tak, že sa vylučuje prekrývanie výdavkov.

- Komponent 3: *Udržateľná doprava*
- Komponent 4: *Dekarbonizácia priemyslu*
- Komponent 5: *Adaptácia na zmenu klímy*

3. *Prepojenejšia Európa* – dotknuté oblasti podpory:

   3.1 Cestná doprava
   3.2 Železničná doprava
   3.3 Vodná doprava

   Prioritná oblasť *Prepojenejšia Európa* je synergicky a komplementárne prepojená najmä s komponentom *3 Udržateľná doprava.*

4. *Sociálnejšia Európa* – dotknuté oblasti podpory:

   4.1 Adaptabilný a prístupný trh práce
   4.2 Kvalitné inkluzívne vzdelávanie
   4.3 Záruka pre mladých
   4.4 Aktívne začlenenie a dostupné služby
   4.5 Potravinová a materiálna deprivácia
   4.6 Sociálne inovácie a experimenty

Intervencie plánované v rámci prioritnej oblasti *Sociálnejšia Európa* súvisia s reformami a investíciami obsiahnutými v nasledovných komponentoch plánu obnovy:

- Komponent 6: *Inkluzíve vzdelávanie*
- Komponent 7*: Vzdelávanie pre 21. storočie*
- Komponent 11: *Moderná a dostupná zdravotná starostlivosť*
- Komponent 12: *Moderná a dostupná starostlivosť o duševné zdravie*
- Komponent 13: *Dlhodobá sociálno-zdravotná starostlivosť*

5. *Európa bližšie k občanom* – dotknuté oblasti podpory:

   5.1 Budovanie administratívnych a analyticko-strategických kapacít miestnych a regionálnych orgánov
   5.2 Kvalitnejšie verejné politiky a otvorené vládnutie
   5.3 Prevencia negatívnych spoločenských javov a vytváranie bezpečného fyzického prostredia obcí, miest a regiónov
   5.4 Regionálna a miestna infraštruktúra pre pohybové aktivity a voľný čas
   5.5 Zlepšovanie manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich kultúrne dedičstvo, komunitný rozvoj a udržateľný cestovný ruch

S oblasťami podpory v rámci prioritnej oblasti 5 *Európa bližšie k občanom* súvisia reformy a investície realizované v rámci nasledovných komponentov plánu obnovy :

- Komponent 16*: Boj proti korupcii a praniu špinavých peňazí, bezpečnosť a ochrana obyvateľstva*
- Komponent 2: *Obnova budov*

2.4. Záruka pre mladých ľudí

Iniciatívy predstavené v pláne obnovy posilňujú vzdelávanie a odbornú prípravu, ktorá podporuje zamestnanosť mladých ľudí, čím prispievajú k udržateľnej a konkurencieschopnej ekonomike a sociálnej spravodlivosti. Jednotlivé komponenty sa venujú podpore mladých, a to najmä prostredníctvom:

a) posilnenia záruky pre mladých ľudí

Navrhované reformy a investície v komponente *Dostupnosť, rozvoj a kvality inkluzívneho vzdelávania na všetkých stupňoch* pomôže zlepšiť výsledky znevýhodnených študentov a zlepšuje tak rovnosť šancí pri vstupe absolventov na trh práce. Komponent podporí opatrenia zamerané na inklúziu s cieľom zabrániť akýmkoľvek formám diskriminácie so širším dosahom na zraniteľnejšie skupiny, ako sú mládež z rasových a etnických menšín, mladí ľudia so zdravotným postihnutím alebo mladí ľudia žijúci v niektorých vidieckych, odľahlých alebo znevýhodnených mestských oblastiach. Dostupnosť inkluzívneho vzdelávacieho systému schopného účinnejšie kompenzovať nerovnosti v štartovacích pozíciách detí vyplývajúce zo zdravotného a sociálneho znevýhodnenia prispeje k zmierňovaniu ekonomických, sociálnych a regionálnych rozdielov v rámci Slovenska.

Posilnenie inklúzie sociálne a zdravotne znevýhodnených detí vo vzdelávaní výrazne prispeje k ich úspešnému začleneniu na trh práce a umožní im účinnejšie čeliť očakávanému zníženiu dopytu po nízkokvalifikovaných zamestnancoch. Začleňovanie mladých ľudí vyrastajúcich v marginalizovaných rómskych komunitách je dôležitým impulzom pre rast aj v súvislosti s nepriaznivým demografickým vývojom, keďže tieto komunity zaznamenávajú silnejší populačný rast. Rozšírením kapacít materských škôl a zavedením právneho nároku na predprimárne vzdelávanie od troch rokov sa tiež umožní zvýšiť participácia matiek na trhu práce.

b) Odborné vzdelávanie a príprava pre udržateľnú konkurencieschopnosť, sociálnu spravodlivosť a odolnosť

Komponent *Vzdelávanie pre 21. storočie* reflektuje odporúčania EK a zameriava sa na to, aby boli systémy modernejšie, atraktívnejšie, flexibilnejšie a vhodnejšie pre digitálne a zelené hospodárstvo. Základným cieľom komponentu je zvýšiť gramotnosť žiakov a zručnosti potrebné pre život v globálnej a digitálnej ekonomike. Cieľom kurikulárnej reformy je posilnenie kritického myslenia, schopnosť riešiť komplexné problémy, pracovať v tíme, ako aj kriticky vyhodnocovať súčasné globálne a interkultúrne otázky. Digitalizácia základných a stredných škôl a podpora digitálnych zručností významne rozšíri okruh ľudí do budúcna, ktorí sú schopní v práci plnohodnotne využívať moderné digitálne technológie. Vyššia kvalita vysokých škôl prispeje k ekonomickému rastu dvojakým spôsobom. Kvalitnejšie a inkluzívnejšie vzdelávanie reflektujúce súčasné a budúce potreby trhu práce prispeje k vyššej tvorbe pracovných miest, k udržaniu a prilákaniu talentov, a tak aj k vyššiemu a udržateľnejšiemu ekonomickému rastu. Dané výzvy sú zahrnuté v komponente *Zvýšenie výkonnosti slovenských vysokých škôl*, ktorý poskytuje inovačné riešenia v oblasti odbornej prípravy, umožňuje prístup k modernejším technológiám a plní funkciu podnikateľských inkubátorov prostredníctvom spolupráce univerzít s podnikmi. Komponent *Lákanie a udržanie talentov* podporí získavanie talentov a vysoko kvalifikovanej pracovnej sily z iných krajín, berúc do úvahy strategické dokumenty v oblasti migrácie, integrácie a pracovnej mobility cudzincov.

Nevyhnutnou súčasťou stratégie posilnenia kompetencií je celoživotné vzdelávanie (ďalej len „CŽV“). Problematika CŽV bude komplexne riešená prostredníctvom *Stratégie CŽV a poradenstva do roku 2030* a nasledovné opatrenia budú financované v rámci nového programovacieho obdobia Fondov EÚ na roky 2021-2027. Druhým podporným mechanizmom v rámci podpory CŽV je tvorba nového zákona o CŽV, ktorý nadväzuje na špecifické odporúčania pre krajinu (CSRs, Programové vyhlásenie vlády na roky 2020 - 2024). Zároveň bude zákon vychádzať z výstupov NP *Systém overovania kvalifikácií*, ktorý aktuálne realizuje Štátny inštitút odborného vzdelávania a prípravy.

Návrh Stratégie CŽV, ktorý bude financovaný v rámci nového programové obdobia Fondov EÚ na roky 2021-2027, sa zameriava na nasledovné oblasti:

- druhošancové vzdelávanie
- Národná iniciatíva pre zlepšovanie základných zručností a pilotné intervenčné programy;
- vytvorenie komplexného systému trasovania absolventov škôl;
- zmena tvorby a koncepcie práce sektorových rád na podporu zefektívnenia, poskytovania odborného vzdelávania a prípravy;
- podpora občianskeho vzdelávania dospelých;
- vytvorenie uceleného systému celoživotného poradenstva;
- posilnenie motivácií pre účasť jednotlivcov na celoživotnom vzdelávaní - Individuálne vzdelávacie účty.

Ďalším vstupom na rozvoj CŽV je Národný projekt *Systém overovania kvalifikácií*, ktorého cieľom je komplexné nastavenie systému overovania kvalifikácií a vytvorenie možností na získavanie kvalifikácií a výsledkov aj z učenia mimo systému formálneho (školského) vzdelávania pre všetkých občanov SR. Dôležitými krokmi k dosiahnutiu tohto cieľa sú:

- vytvorenie štruktúry a záväzné postupy pre procesy CŽV s dôrazom na overovanie kvalifikácií platné na národnej úrovni;
- prostredníctvom podpory CŽV v SR pilotne testovať (preveriť v praxi) systém overovania kvalifikácií a ich častí (jednotiek vzdelávacích výstupov).

S uvedenými krokmi súvisí potreba inštitucionálneho oddelenia vzdelávania od overovania kvalifikácií a nastavenie kritérií pre vytvorenie a monitorovanie činnosti inštitúcií autorizovaných k overovaniu kvalifikácií. Aktivity budú podporené mediálnou kampaňou špecificky zameranou na nábor účastníkov pilotného overovania a propagáciu skúšok smerujúcich k získaniu kvalifikácie a možnosti zapojenia do aktivít CŽV. Nový zákon o CŽV, bude v súlade s Legislatívnymi pravidlami vlády SR potrebné predložiť na rokovanie vlády SR v prvom štvrťroku 2022.

2.5. Súlad s európskym semestrom

Napojenie na európsky semester je podrobnejšie rozpracované v kapitole 1 (*Všeobecné ciele a súdržnosť plánu)* a detailnejšia odpočtovanie plnenia špecifických odporúčaní poskytuje kapitola 4 (*Celkový vplyv)*.

3. Doplnkovosť financovania

Slovenská republika v zmysle nariadenia (EÚ) 2021/241 zabezpečí, aby podpora v rámci mechanizmu dopĺňala podporu poskytovanú v rámci iných programov EÚ, ako aj vnútroštátnych programov a ostatných nástrojov EÚ.

Za uvedeným účelom prijme Slovenská republika opatrenia, ktorými zabezpečí, aby reformy a investičné projekty z iných programov a nástrojov EÚ, ako aj z vnútroštátnych programov, mohli získať podporu len za predpokladu, že takáto podpora nezahŕňa rovnaké výdavky pri tom istom investičnom projekte. Rovnako sa opatreniami zabezpečí, aby intervencie plánu obnovy nenahrádzali štrukturálne výdavky Slovenskej republiky, čím sa zabezpečí dodržanie podmienok doplnkovosti zdrojov EÚ (princíp doplnkovosti).

Dosiahnutie synergií na všetkých úrovniach a vo všetkých fázach plánovania a realizácie vo vzťahu k tvorbe a implementácii plánu obnovy bude zabezpečené:

A. na strategickej úrovni, v prípravnej fáze plánu obnovy a ďalších kľúčových strategických dokumentov (predovšetkým Partnerská dohoda SR na roky 2021 - 2027 a Operačný program Slovensko) je nevyhnutné ex-ante zabezpečiť identifikáciu vopred známych potenciálnych duplicít vyplývajúcich z uvedených strategických dokumentov a korigovať ich na základe koordinácie na najvyššej politickej úrovni a to ešte pred predložením strategických dokumentov na schválenie vláde SR.

   Úrad vlády SR (ďalej len „ÚV SR“) a Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR (ďalej len „MIRRI“) vykonajú na základnej štruktúre strategických dokumentov komparáciu, v ktorej budú zadefinované synergie, komplementarity ako aj potenciálne duplicity medzi opatreniami v rámci plánu obnovy a plánovanými opatreniami v rámci Partnerskej dohody/OP Slovensko. Keďže obidva strategické dokumenty nie sú z časového hľadiska schvaľované súbežne a každý dokument je v rôznej fáze rozpracovanosti, výstup komparácie bude v rámci spolupráce medzi MIRRI a ÚV SR priebežne dopĺňaný o relevantné informácie a do budúcna bude primerane aktualizovaný. Výstup komparácie na strategickej úrovni bude predstavovať základnú úroveň pre identifikovanie synergií, komplementarít a potenciálnych duplicít, kde vo vzťahu k týmto duplicitám bude ako výsledok komparácie určená základná deliaca línia. Celý systém hodnotenia bude priebežne počas celého obdobia implementácie kľúčových nástrojov podpory priebežne aktualizovaný.

   Komparácia bude vykonaná v prehľadnej tabuľkovej forme za štyri tematické oblasti verejných politík: zelená ekonomika; vzdelávanie, veda, výskum a inovácie; zdravie; efektívna verejná správa a digitalizácia. Komparácia v tabuľke identifikuje na úrovni komponentov a prioritných oblastí v rámci jednotlivých nástrojov základné synergie a komplementarity a zároveň definuje rámcové zameranie opatrení tak, aby sa aj na strategickej úrovni predchádzalo možným duplicitám vo financovaní. Počas celého obdobia implementácie kľúčových nástrojov podpory bude výstup komparácie priebežne aktualizovaný (vzor je priložený ako

samostatná analytická *príloha 3.1 Štruktúra komparácie opatrení k synergiám pre Plán obnovy a odolnosti SR a Fondy EÚ*).

B. na programovej úrovni, aby zodpovedné inštitúcie na národnej úrovni, ktorými sú ÚV SR a MIRRI zabezpečujúce implementáciu programov a nástrojov zo zdrojov EÚ (najmä plán obnovy/fondy EÚ/EŠIF), ale aj z národných zdrojov, museli v rámci svojho plánovania zohľadniť uplatnenie synergických účinkov s intervenciami zadefinovanými v pláne obnovy a to tak, aby nedochádzalo k duplicitnej podpore vo vzťahu k zdrojom EÚ.

Inštitúcie zodpovedné za prípravu plánu obnovy ako aj Partnerskej dohody a OP Slovensko už vo fáze programovania vykonali zásadné kroky, aby ešte pred spustením samotnej implementácie identifikovali synergie na úrovni priorít, a tým aj predišli duplicitnej podpore v rámci obidvoch nástrojov. Preto bolo zorganizovaných niekoľko kôl koordinačných rokovaní, ktoré boli tematicky zamerané na konkrétne oblasti podpory za účasti zástupcov odborných útvarov zodpovedných inštitúcií, aby spoločne prediskutovali konkrétne opatrenia v rámci jednotlivých oblastí s cieľom predbežne stanoviť návrh deliacich línií medzi obidvoma nástrojmi. Takto nastavená spolupráca sa ukázala byť efektívnym nástrojom, a preto sa v nej bude priebežne pokračovať až do vytvorenia platformy na zabezpečenie synergických účinkov a komplementarít medzi jednotlivými nástrojmi EÚ.

Na programovej úrovni MIRRI v súčinnosti s ÚV SR zabezpečí vytvorenie mechanizmu (platformy) na základe skúseností Pracovnej komisie pre koordináciu a zabezpečenie synergických účinkov medzi EŠIF a ostatnými nástrojmi podpory Únie a SR. ÚV SR ako Národná implementačná a koordinačná autorita[462] (NIKA) bude spolu s odbornými útvarmi MIRRI integrálnou súčasťou mechanizmu. Jedným z podstatných posudzovaných atribútov plánovaných intervencií bude práve posudzovanie synergických účinkov a odstraňovanie duplicít vo financovaní operácií medzi reformami a investičnými projektmi plánu obnovy a ostatnými intervenčnými rámcami, a to najmä z EÚ fondov. Účasť NIKA v mechanizme zabezpečí strategickú úroveň koordinácie synergických účinkov plánu obnovy nielen pri jeho tvorbe a aktualizácii, ale aj pri implementácii, a to najmä s ohľadom na zadefinované míľniky a ciele na úrovni jednotlivých komponentov.

Synergické účinky konkrétnych opatrení budú posudzované predovšetkým na úrovni výziev týkajúcich sa jednotlivých investičných opatrení na úrovni typov aktivít a skupín oprávnených výdavkov. Návrhy výziev v rámci jednotlivých nástrojov podpory EÚ (plán obnovy, Fondy EÚ, Podpora rozvoja vidieka) budú zasielané na posúdenie prostredníctvom platformy pred ich vyhlásením vybraným odborným útvarom subjektov zodpovedných za riadenie, koordináciu a implementáciu dotknutých nástrojov, ako aj za uplatňovanie horizontálnych princípov. Predmetom skúmania v prípade komplementárnych opatrení bude hľadanie základných alebo špecifických deliacich línií, a to najmä ak bola identifikovaná potenciálna hrozba duplicitného financovania, či už ex-ante vyplývajúca z komparácie investičných opatrení na strategickej úrovni alebo priebežne na báze pripravovaných výziev. V prípade existujúceho (pretrvávajúceho) rozporu na úrovni zodpovedných subjektov budú dotknuté návrhy výziev predmetom rozhodovania na úrovni vytvorenej platformy programovej úrovne zloženej zo štatutárnych zástupcov orgánov zodpovedných za implementáciu nástrojov EÚ (fond obnovy a odolnosti, fondy EÚ, Podpora rozvoja vidieka) a za uplatňovanie horizontálnych princípov.

C. na úrovni konkrétnych intervencií, a to zo strany NIKA, zriadenej v súlade s pripravovaným osobitným zákonom o mechanizme na podporu obnovy a odolnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o mechanizme na podporu obnovy a odolnosti“ alebo „zákon o POO“). Táto je zároveň jednotným kontaktným bodom smerom k Európskej komisii pre vykonávanie nástroja ako aj pre reformy a investície zahrnuté v pláne obnovy. NIKA koordinuje a usmerňuje subjekty zapojené do vykonávania nástroja a zabezpečuje v spolupráci s MIRRI koordináciu a komplementaritu medzi plánom obnovy a prostriedkami poskytovanými z fondov EÚ programového obdobia 2021 – 2027, resp. európskych štrukturálnych a investičných fondov programového obdobia 2014 - 2020. NIKA v spolupráci s jednotlivými vykonávateľmi

[462] sekcia plánu obnovy, ktorá vykonáva úlohu Národnej implementačnej a koordinačnej autority (NIKA) pre mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, vznikla na Ministerstve financií SR, no v implementačnej fáze bude presunutá na Úrad vlády SR.

v rámci svojich štruktúr zabezpečí kontrolu synergických účinkov tak, aby jednotlivé reformy a investičné projekty v rámci plánu obnovy ako aj jeho aktualizácie vo vzťahu k iným projektom realizovaným z iných nástrojov a programov EÚ a SR vzájomne spĺňali podmienky doplnkovosti, čím sa zamedzí prípadnému duplicitnému financovaniu operácií (a to na úrovni samotného projektu).

Keďže SR je významným prijímateľom pomoci najmä v rámci politiky súdržnosti, špecifická pozornosť v rámci programovania a implementácie plánu obnovy bude venovaná najmä zabezpečeniu synergických účinkov a komplementarít s intervenciami financovanými z Fondov EÚ v rámci politiky súdržnosti. Rovnaký mechanizmus uplatňovania synergií a komplementarít však bude využívaný aj v prípade projektov, ktoré SR bude realizovať v rámci iných programov EÚ, a to najmä Horizont Európa („Horizon Europe"), Nástroj na prepájanie Európy („Connecting Europe Facility – CEF"), program LIFE či InvestEU, rovnako podporujúcich významné investície v rôznych oblastiach, ktoré budú komplementárne vo vzťahu k intervenciám plánu obnovy. Uplatňovanie rovnakého mechanizmu zabezpečovania synergií a komplementarít v rámci programov spadajúcich pod Fondy EÚ ako aj v rámci ostatných nástrojov podpory EÚ je prirodzený aj vzhľadom na fakt, že ich implementácia a koordinácia bude v kompetencii jedného národného orgánu (MIRRI).

3.1 Úlohy NIKA pri doplnkovosti financovania

Vo vzťahu k financovaniu reforiem a investícií zahŕňajúcich aj podporu z nástroja v rámci plánu obnovy bude príslušná reforma, investičný projekt alebo výzva na podanie žiadosti o poskytnutie prostriedkov nástroja zo strany vykonávateľa posúdená vo vzťahu k synergickým účinkom a zamedzeniu duplicitného financovania zo strany NIKA vo fáze zahrnutia danej reformy do plánu obnovy alebo po podaní žiadosti o poskytnutie prostriedkov z nástroja. Rovnako budú zo strany NIKA posudzované aj synergie a doplnkovosť medzi jednotlivými komponentmi plánu obnovy. Pri príprave plánu obnovy a jeho aktualizácii NIKA zabezpečí kontrolu synergií na úrovni jednotlivých komponentov prostredníctvom viacstranných konzultácií zodpovedných autorít s jednotlivými vykonávateľmi.

3.2 Úlohy vykonávateľa pri doplnkovosti financovania

NIKA zabezpečí overenie a koordináciu synergických efektov, ako aj koordináciu opatrení na zabránenie duplicitného financovania na základe informácií poskytovaných platformou, vykonávateľom alebo vykonávateľmi ako aj na základe informácií od jednotlivých žiadateľov/prijímateľov o poskytnutie prostriedkov nástroja. Vykonávateľ alebo žiadateľ o poskytnutie prostriedkov bude musieť pred prijatím podpory vyhlásiť, že výdavky na plánovanú reformu alebo investičný projekt nie sú financované z iných zdrojov, nástrojov a programov EÚ alebo zdrojov SR. NIKA, vykonávateľ a sprostredkovateľ zabezpečia v rámci kontrolných mechanizmov overenie, či pri realizácii jednotlivých investícií nedochádza k duplicitnému financovaniu výdavkov v rámci plánu obnovy. Pre potrebu overenia možných duplicít financovania výdavkov budú využité predovšetkým dostupné informácie v rámci informačných systémov plánu obnovy a Fondov EÚ, ako aj príslušné kontrolné mechanizmy. Overenie duplicitného financovania v rámci implementácie je upravené v časti 6.1.3.

3.3. Predchádzanie dvojitému financovaniu

Problém dvojitého financovania nevyvoláva na Slovensku väčšie obavy, a to najmä z dôvodu racionálneho a štruktúrovaného prerozdelenia kompetencií a zodpovednosti v oblasti financovania investícií medzi jednotlivými rezortami. Napriek tomu, ak by k dvojitému financovaniu došlo, jedná sa o trestný čin vo vzťahu k financovaniu zo zdrojov EÚ, či už spáchaný úmyselne alebo z nedbanlivosti.

Z tohto dôvodu je preto nevyhnutné prijať špecifické opatrenia na zabránenie vzniku akéhokoľvek duplicitného financovania. V návrhu zákona o pláne obnovy sú preventívne opatrenia v oblasti duplicitného financovania zadefinované ako spoločná zodpovednosť NIKA (ÚV SR) a riadiaceho orgánu pre implementáciu Fondov EÚ/EŠIF. Okrem opatrení, akými sú napríklad definované podmienky výzvy na poskytnutie prostriedkov, zmluvné záväzky, audit či kontrola, hlavné ťažisko zavádzania preventívnych opatrení bude najmä vo fáze programovania. NIKA a MIRRI nadviazali veľmi úzku spoluprácu v rámci procesu prípravy plánu obnovy s cieľom, aby boli jasne zadefinované deliace línie medzi podporovanými aktivitami v rámci obidvoch zdrojov financovania.

Synergické účinky a deliace línie investičných opatrení plánu obnovy a Fondov EÚ budú kontinuálne posudzované podľa základného členenia deliacich línií:

- systémová línia: napr. podpora tvorby legislatívneho alebo strategicko-koncepčného rámca verejných politík v rámci jedného nástroja a následná podpora realizácie praktických opatrení vyplývajúcich z aktualizovanej legislatívy alebo intervenčných rámcov z iného nástroja;
- územná línia: realizácia opatrenia/-í je viazaná na jednoznačne vymedzené územie (napr. konkrétne územie samosprávneho kraja, územie miest a obcí, katastrálne územie, resp. jeho jasne definovaná časť, napr. intravilán/extravilán);
- projektová línia: v rámci jednotlivých nástrojov môžu byť podporené konkrétne, vopred zadefinované projekty strategického významu, majúce zásadný infraštruktúrny alebo investičný význam pre hospodárstvo SR, napr. výstavba dopravnej infraštruktúry na konkrétnom úseku;
- typologická línia: komplementárne investície a reformy budú rozčlenené na úrovni typu opatrení - napr. rozdelenie podpory obnovy verejných, historických a pamiatkovo-chránených budov alebo obnovy rodinných domov;
- subjektivita prijímateľa/užívateľa: členenie operácií na báze právnej subjektivity prijímateľa (subjekty verejnej správy, subjekty súkromného sektora);
- inak definované deliace línie, ktoré majú všeobecne uplatniteľný charakter.

Deliace línie by mali mať dve základné formy: horizontálnu a vertikálnu. Horizontálne deliace línie majú formu dohody na typoch aktivít, financovaných z jedného zo spomínaných nástrojov. Vertikálne deliace línie predstavujú rôzne fázy podpory, napr. pilotné programy budú financované z plánu obnovy a ich plná implementácia bude následne financovaná z Fondov EÚ. Po predložení finálnej verzie plánu obnovy Európskej komisii budú zo strany zodpovedných orgánov (NIKA a MIRRI) zadefinované deliace línie aj na úrovni jednotlivých komponentov.

4. Implementácia

4.1. Efektívna implementácia

Základným predpokladom efektívnej implementácie plánu obnovy je inštitucionálna štruktúra s presne stanovenými kompetenciami jednotlivých orgánov, ktorá je bližšie definovaná v časti 4.3. Na implementáciu plánu obnovy bude dozerať vláda SR v pozícii riadiacej autority („steering committee“), ktorá bude mať úlohy aj v rámci krízového riadenia.

Implementačnú štruktúru tvoria tieto subjekty, ktoré sú hlavnými aktérmi plánu obnovy:

- vláda SR;
- Národná implementačná a koordinačná autorita[463] („NIKA“);
- vykonávatelia (jednotlivé ministerstvá a ústredné orgány štátnej správy) (ďalej len „vykonávateľ“);
- sprostredkovatelia (napr. podriadené organizácie vykonávateľov) (ďalej len „sprostredkovateľ“);
- prijímatelia.

Zákon o mechanizme na podporu obnovy a odolnosti

Na zabezpečenie presne určených úloh, kompetencií a právomocí pripravuje Slovenská republika osobitný zákon o mechanizme na podporu obnovy a odolnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov („zákon o mechanizme na podporu obnovy a odolnosti“ alebo „zákon o POO“). Návrh zákona o POO a platné znenie po schválení budú zaslané Európskej komisii. Slovenská republika má úmysel, aby zákon o POO bol schválený v riadnom legislatívnom procese, tak, aby zákon o POO mohol vstúpiť do platnosti čo najskôr po schválení samotného plánu obnovy zo strany EK.

NIKA a konkrétne určení vykonávatelia získajú mandáty na plnenie svojich úloh už v apríli 2021, a to na základe schváleného uznesenia vlády, ktorým vláda SR zároveň schváli plán obnovy. Zároveň sú kompetencie jednotlivých ministerstiev a ústredných orgánov štátnej správy určené zákonom č. 575/2001 Z.z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy. Takto budú vopred zabezpečené mandáty pre NIKA a vykonávateľov ešte

[463] Sekcia plánu obnovy, ktorá vykonáva úlohu NIKA pre mechanizmus, vznikla na Ministerstve financií SR, no v implementačnej fáze bude presunutá na Úrad vlády SR. O presune NIKA z Ministerstva financií SR na Úrad vlády SR rozhodla vláda uznesením.

pred nadobudnutím účinnosti zákona o POO. Týmto postupom bude môcť byť čo najrýchlejšie pripravená a následne, po nadobudnutí účinnosti Vykonávacieho rozhodnutia Rady (EÚ) v zmysle čl. 20 nariadenia (EÚ) 2021/241, aj zahájená implementácia plánu obnovy.

Zákon o POO upravuje postavenie a úlohy:

- vlády SR;
- Úradu vlády SR ako NIKA;
- jednotlivých zapojených ministerstiev a ústredných orgánov štátnej správy ako vykonávateľov investícií a reforiem (vykonávatelia);
- subjektov, ktoré budú vystupovať v pozícii sprostredkovateľov (pokiaľ na nich vykonávatelia delegujú určité právomoci a úlohy).

Zákon o POO upravuje okrem iného aj výber prijímateľov a ich povinnosti, spôsob vykonávania finančných opráv a riešenie nezrovnalostí, konflikt záujmov a spracovávanie osobných údajov. Určené úlohy a kompetencie jednotlivých aktérov zapojených do implementácie tak, ako sú určené zákonom o POO, sú bližšie popísané v bode 4.3. nižšie.

Zákon o POO zároveň zavádza aj opatrenia na ochranu finančných záujmov Európskej únie. Tieto opatrenia budú aplikované v celom systéme implementácie mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti. Zákon o POO upravuje národný režim zisťovania, odhaľovania, riešenia a nahlasovania nezrovnalostí na úrovni každého subjektu zapojeného do implementácie.

Zákon o POO zároveň definuje konflikt záujmov v súlade s nariadením EP a Rady (EÚ) 2018/1046 o rozpočtových pravidlách, stanovuje povinnosti pre orgány zapojené do implementácie, pravidlá postupu pri identifikovaní konfliktu záujmov až po povinnosť postúpiť vec orgánom činným v trestnom konaní alebo postup v konaní o priestupkoch a priamo vylučuje niektoré osoby z prípravy výziev a hodnotenia žiadostí o poskytnutie prostriedkov mechanizmu.

Zákon o POO upravuje povinnosti NIKA a vykonávateľov pri monitorovaní plnenia úloh mechanizmu a zabezpečuje systém zberu údajov o konečných užívateľoch výhod (v prípade právnických osôb prijímateľov). Zákon o POO tiež zabezpečuje oprávnenia na spracúvanie a sprístupňovanie osobných údajov všetkých fyzických osôb zapojených do implementácie tak, aby bolo možné plniť požiadavky nariadenia (EÚ) 2021/241, ktorým sa zriaďuje mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti.

Zároveň nebude možné prostriedky poskytnúť osobe, ktorá sa dopustila trestných činov spojených s prijímaním prostriedkov z rozpočtu EÚ a s prijímaním dotácií a subvencií. Vykonávateľ bude mať možnosť tieto podmienky rozšíriť vo výzve aj o iné zákazy a tresty. Splnenie tejto podmienky bude overované prostredníctvom aktuálneho výpisu z registra trestov.

Podmienkou poskytnutia prostriedkov je v relevantných prípadoch aj zápis do registra partnerov verejného sektora. Ide o register, v ktorom sú povinne zapísané všetky fyzické osoby, právnické osoby a podnikatelia, ktoré prijímajú od štátu, samosprávy alebo iných subjektov verejného sektora peňažné plnenie alebo majetok nad zákonom určený limit, ako aj osoby, ktoré uzatvárajú zmluvu vo verejnom obstarávaní pri zohľadnení finančného limitu. V tomto registri sú v zmysle zákona č. 315/2016 Z.z. o registri partnerov verejného sektora vedené údaje o konečných užívateľoch výhod a údaje o verejných funkcionároch vykonávajúcich funkciu v SR, ktorí sú súčasťou vlastníckej štruktúry alebo riadiacej štruktúry daného podnikateľa.

4.1.1 Administratívne kapacity

Všetky orgány zapojené do implementácie budú disponovať dostatočnými administratívnymi kapacitami.

Sekcia plánu obnovy, ktorá vykonáva úlohu NIKA pre mechanizmus, vznikla na Ministerstve financií SR, no v implementačnej fáze bude presunutá na Úrad vlády SR. NIKA bude organizačne plne začlenená do organizačnej štruktúry Úradu vlády SR a pri implementácii bude spolupracovať s ostatnými útvarmi a sekciami iných ministerstiev, ktoré majú dostatočné skúsenosti a know-how s implementáciou fondov EÚ. Sekcia plánu obnovy spolupracuje s inými sekciami Ministerstva financií SR, ktoré sú vecne príslušné pre súvisiacu agendu (sekciou

európskych fondov, sekciou rozpočtovej politiky, sekciou štátneho výkazníctva). Pôsobnosť NIKA vymedzuje organizačný poriadok Úradu vlády SR a je organizačne podriadená priamo vedúcemu úradu vlády SR, pričom je organizačne nezávislá od iných sekcií (najmä sekcie kontroly a odboru Národného úradu pre OLAF, viď schéma 4.1. *Organizačný poriadok Úradu vlády SR*). Sekcia plánu obnovy má v súčasnosti k dispozícii 34 štátnozamestnaneckých miest a bude využívať personálne kapacity s potrebnými odbornými znalosťami a skúsenosťami s implementovaním finančnej pomoci zo zdrojov EÚ. Sekcia plánu obnovy ďalej spolupracuje s externými expertmi a dodávateľmi. Pre účely pokrytia všetkých úloh NIKA zverené zákonom o POO, bude potrebné výrazné navýšenie administratívnych kapacít pre NIKA. Na zabezpečenie adekvátnych personálnych kapacít NIKA sa ráta s využitím podpory v rámci OP Efektívna verejná správa ako aj samotného POO. Počet štátnozamestnaneckých miest bude postupne narastať na 115. NIKA bude k 15.5.2021 disponovať 22 zamestnancami; ukončilo sa 5 výberových konaní na pozície riaditeľov odborov, z ktorých sa aj napriek náročným kritériám minimálne 3 podarilo obsadiť na prvý pokus. S nástupom ďalších zamestnancov sa počíta v najbližších mesiacoch. Výhodou je mix skúseností z verejného a súkromného sektora.

Na úrovni jednotlivých vykonávateľov (ministerstiev, ktoré sú zodpovedné za konkrétne investície alebo reformy) budú primárne využívané existujúce ľudské zdroje, ktoré majú skúsenosti s implementovaním podobných nástrojov ako aj iných fondov Európskej únie. Vzhľadom na to, že ide o nový mechanizmus s vlastnými špecifikami zameraný tak na reformy ako aj investície, bude potrebné celkové administratívne kapacity aj u týchto orgánov navýšiť. Tieto potreby sú v niektorých komponentoch explicitne vyjadrené, pri iných budú rámcovo predstavovať 2% až 4% celkového súčtu alokácie (ich detailné členenie bude rozpracované v ďalšej fáze). V prípade jednotlivých vykonávateľov bude vynaložená snaha využiť dostupné nástroje na podporu tak personálnych kapacít, ako aj iných potrieb v súvislosti s implementáciou plánu, ako napr. programu Nástroja technickej podpory (tzv. Technical Support Instrument).

Rozpätie 2% až 4% bolo určené na základe analýzy kapacít využívaných dnes na zabezpečenie EŠIF. V podmienkach Slovenskej republiky bolo pri EŠIF podľa jednotlivých operačných programov odhadnuté 3-7% použitia prostriedkov na technickú asistenciu v aktuálnom programovacom období (napríklad Európsky sociálny fond 3,6%, OP Životné prostredie 6,8%). Percento potrebné pre Plán obnovy a odolnosti SR bude nižšie ako pri EŠIF vzhľadom na viacero faktorov. Predpokladáme nižšiu administratívnu záťaž oproti EŠIF pri procesoch regulovaných v EŠIF primárne európskou legislatívou, ktoré sú pri Pláne obnovy a odolnosti SR oveľa významnejšie pod vnútroštátnou kontrolou (zazmluvňovanie, riadenie projektov, žiadosti o platbu, finančná kontrola a audit). Zároveň plánuje SR využiť integráciu s kapacitami na EŠIF alebo s kapacitami na riadenie domácich dotačných programov. Predpokladá sa aj využitie vnútroštátnych prostriedkov na financovanie administratívnych kapacít, osobitne ak sa počas realizácie plánu ukážu byť existujúce prostriedky na administratívne kapacity nedostatočné. Pri analýze boli osobitne zohľadnené komponenty, kde sa predpokladá neštandardne vysoká administratívna náročnosť na úrovni stropu 4%. V týchto komponentoch má daná investícia pravdepodobne viac ako 1000 prijímateľov (so zohľadnením celkového rozsahu komponentu). Ide o komponenty 2 *Obnova budov* a 9 *Efektívnejšie riadenie a posilnenie financovania vedy, výskumu, inovácií a digitálnej ekonomiky.*

K nárastu administratívnych kapacít dôjde postupne v druhej polovici roka 2021 súbežne so začatím implementačnej fázy, a to vytvorením nových štruktúr, ako aj posilnením existujúcich štruktúr. Nové štruktúry predstavujú nové organizácie (Hospital.sk v rámci rezortu ministerstva zdravotníctva), nové organizačné útvary na ústredných orgánoch štátnej správy (Ministerstvo životného prostredia SR, Úrad vlády SR, Ministerstvo spravodlivosti SR, Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo hospodárstva SR), nové organizačné útvary v rámci priamo riadených organizácií (Slovenská agentúra pre životné prostredie, Agentúra na podporu výskumu a vývoja, Štátny pedagogický ústav (ŠPÚ), Prezídium Policajného zboru, prezídium Hasičského a záchranného zboru, Železnice Slovenskej republiky). Okrem toho sa posilnia aj existujúce štruktúry v rámci EŠIF navýšením počtu pracovných miest a prijatím nových štátnych zamestnancov tam, kde je efektívnejšie integrované riadenie (Ministerstvo dopravy a výstavby SR; Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny; Ministerstvo pre informatizáciu, regionálny rozvoj a investície SR). Nové administratívne kapacity, ktorými sa posilnia jednotlivé pracovné tímy, budú disponovať dostatočnou expertízou a skúsenosťami a zo strany NIKA a iných subjektov (ÚV SR, MF SR) budú zabezpečené školenia a vzdelávacie aktivity ohľadom implementačných pravidiel. V druhej polovici roku 2021 sa posilnia administratívne kapacity nielen u vykonávateľov a sprostredkovateľov, ale aj kľúčových prijímateľov a podporných organizácií (napríklad ŽSR, ŠPÚ, Hospital.sk), ktorých kapacity nie sú súčasťou 2-4% stropu uvedeného vyššie.

NIKA bude oprávnená overovať a hodnotiť predpoklady vykonávateľa na plnenie jeho úloh pri implementácii mechanizmu. V rámci toho bude NIKA overovať a hodnotiť aj dostatočnosť personálnych kapacít, pokiaľ ide o vhodný počet zamestnancov s požadovanou kvalifikáciou a zabezpečovanie ich vzdelávania. Pokiaľ NIKA zistí nedostatky v tejto oblasti, bude iniciovať nápravu.

4.1.2. Zvýšenie spoločenského prínosu realizovaných investícií

Jednou z kľúčových iniciatív Ministerstva financií SR, ktorá je plne aplikovaná naprieč verejnou správou, je „hodnota za peniaze". Ide o postupy a kľúčové minimálne požiadavky na kvalitu pri príprave a v schvaľovacom procese investičných projektov, s cieľom maximalizovať hodnotu za verejné financie. Plán obnovy je integrálnou súčasťou tohto rámca a projekty v ňom budú takisto posudzované z hľadiska hodnoty za peniaze. Výkonnosť plánu obnovy bude sledovaná a monitorovaná prostredníctvom dosahovania míľnikov a cieľov, pričom do procesu sledovania, hodnotenia a reportovania budú zapojení jednotliví vykonávatelia a NIKA.

Účinnosť princípu „hodnota za peniaze" je možné rozšíriť na zvýšenie úspešnosti sociálnej integrácie najviac znevýhodnených skupín, ktoré čelia výrazne vyššiemu riziku chudoby a sociálneho vylúčenia. Niektoré z plánovaných investícií môžu mať prirodzený potenciál vytvárania pracovných príležitostí pre ľudí s nízkou kvalifikáciou, ktorých nezamestnanosť u nás patrí medzi najvyššie v EÚ. Výrazne sa tento jav prejavuje v marginalizovaných rómskych komunitách.

Ambíciou nastavenia vhodných implementačných pravidiel v súlade s uplatniteľnou legislatívou je vytvoriť podľa princípov tzv. sociálneho verejného obstarávania podmienky pre zapojenie subjektov sociálnej ekonomiky (podľa zákona č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch) do realizácie vybraných investícií. Tam, kde je to možné a adekvátne, môže byť realizácia investície prostredníctvom subjektu sociálnej ekonomiky zvýhodňujúcim kritériom.

Pravidlá navrhnuté NIKA môžu odrážať reálnu produkčnú kapacitu subjektov sociálnej ekonomiky a skutočný potenciál príslušných investícií. Namiesto jednorazových či krátkodobých verejnoprospešných prác je možné podporiť dlhodobo udržateľné pracovné miesta spojené so systematickou integráciou znevýhodnených ľudí na trh práce a do spoločnosti. Môže sa tak posilniť prínos plánu obnovy v oblasti sociálnej a teritoriálnej kohézie.

4.2. Neistoty

S cieľom zabezpečiť riadnu implementáciu sú súčasťou plánu obnovy reformy a opatrenia smerujúce k vyššej efektivite administratívnych procesov, najmä z hľadiska verejného obstarávania či efektivity procesov verejnej správy a vymožiteľnosti práva. Tieto opatrenia majú napomôcť úspešnej implementácii plánu obnovy. Dôležitým predpokladom bezproblémového schválenia a realizácie plánu obnovy je zhoda a stabilita pri kľúčových politických rozhodnutiach, ako aj efektívna implementácia. Plánovaná reforma verejného obstarávania predstavuje určité neistoty vzhľadom na neurčitosť jej finálnej podoby. Výsledky reformy verejného obstarávania budú následne zohľadnené v nastavení implementačných procesov. SR zabezpečí plný súlad postupov verejného obstarávania s pravidlami danými Zmluvou o fungovaní EÚ.

4.3. Inštitucionálna štruktúra implementácie, administratívne a rozhodovacie procesy

Na zabezpečenie efektívnej implementácie plánu obnovy budú jasne a presne určené mandáty jednotlivých aktérov, funkcie, pôsobnosť a zodpovednosť jednotlivých orgánov zapojených do implementácie. Tieto budú stanovené osobitným zákonom o POO. Zákon o POO stanovuje úlohy pre subjekty zapojené do implementácie a právomoc pre výkon týchto úloh.

4.3.1. Vláda Slovenskej republiky

Najvyšším rozhodovacím a schvaľovacím orgánom pre plán obnovy je vláda SR, ktorá vystupuje ako riadiaca autorita („steering committee") pre celý mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti. Vláda SR v tejto pozícii určí oblasti zaradené do plánu obnovy rozvrhnuté do jednotlivých komponentov, schvaľuje plán obnovy pred jeho predložením Európskej komisii, ako aj akékoľvek jeho zmeny počas obdobia implementácie plánu obnovy a určuje vykonávateľov pre jednotlivé investície a reformy.

Vláda SR zároveň schvaľuje vnútroštátnu legislatívu potrebnú pre implementáciu mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, a to zákon o POO pred jeho predložením Národnej rade Slovenskej republiky. Vláda SR schvaľuje uznesením aj všeobecný metodický dokument *Systém implementácie mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti*, ktorý obsahuje pravidlá implementácie a metodické usmernenia pre vykonávateľov, sprostredkovateľov a prijímateľov prostriedkov. Oprávnením rokovať s EK o Operačnej dohode medzi členským štátom a Európskou komisiou podľa článku 23 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2021/241 a uzatvoriť ju v mene Slovenskej republiky poverila vláda SR predsedu vlády. V prípade, ak by sa Slovenská republika rozhodla požiadať o úver z mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, vláda SR splnomocní Ministerstvo financií SR na prebratie takéhoto úveru.

V oblasti koordinácie a zabezpečovania komplementarity vláda SR určuje oblasti financovania z mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti tým, že rozhoduje na návrh NIKA a MIRRI o tom, ktoré sektory budú financované z mechanizmu, a ktoré z EŠIF alebo z iných programov Európskej únie.

V prípade, ak by pri vykonávaní mechanizmu prišlo k významnej krízovej situácii, vláda SR na návrh NIKA schvaľuje zavedenie krízových opatrení ako nápravného mechanizmu v prípade, ak je ohrozená implementácia investície alebo reformy alebo splnenie míľnikov a cieľov, prípadne je ohrozené ich splnenie v schválenom harmonograme.

4.3.2. Národná implementačná a koordinačná autorita (NIKA)

NIKA v zmysle zákona o POO okrem iného v súvislosti s implementáciou plánu obnovy:

- zodpovedá za vykonávanie plánu obnovy voči vláde SR a Európskej komisii;
- je jednotným kontaktným bodom pre komunikáciu s Európskou komisiou;
- koordinuje a usmerňuje subjekty pri vykonávaní mechanizmu;
- vykonáva kontroly u vykonávateľa, sprostredkovateľa a prijímateľa;
- monitoruje a hodnotí stav a výsledky vykonávania mechanizmu, ako aj stav a výsledky reforiem zahrnutých do plánu obnovy, a poskytuje tieto údaje Európskej komisii;
- overuje a hodnotí predpoklady vykonávateľa na plnenie jeho úloh;
- koordinuje, zabezpečuje a riadi finančné toky medzi SR a EÚ, a koordinuje finančné toky medzi subjektmi zapojenými do plánu obnovy;
- predkladá Európskej komisii žiadosť o vyplatenie finančného príspevku;
- prijíma prostriedky mechanizmu poskytnuté Európskou komisiou na osobitný účet vedený v Štátnej pokladnici;
- vypracováva a zasiela Európskej komisii vyjadrenie k pozastaveným platbám, a vyjadrenie k zníženiu prostriedkov mechanizmu poskytnutým Slovenskej republike;
- vyjadruje sa k finančným opravám vykonaným Európskou komisiou.

NIKA bude usmerňovať implementáciu a za týmto účelom vydá metodický dokument Systém implementácie mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a v rámci toho aj vzor zmluvy o poskytnutí prostriedkov z mechanizmu medzi vykonávateľom a prijímateľom. *Systém implementácie mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti* bude záväzný pre vykonávateľa. Jednotlivé subjekty zapojené do implementácie budú mať jasne zadefinované a detailne popísané pravidlá a procesy, čo povedie k jednotnému postupu pri implementácii mechanizmu naprieč rezortami. Systémom implementácie budú okrem iného zavedené povinnosti týkajúce monitorovania napĺňania míľnikov a cieľov, ako aj evidencie a uchovávania všetkých potrebných údajov a informácií, ktoré sú potrebné pre účely implementácie mechanizmu. Vzor zmluvy o poskytnutí prostriedkov z mechanizmu bude zohľadňovať všetky relevantné uplatniteľné pravidlá vyplývajúce z právnych predpisov SR aj EÚ (napr. pre verejné obstarávanie, štátnu pomoc a pod.) tak, aby bolo zabezpečené, že tieto pravidlá sa budú zohľadňovať naprieč všetkými komponentami.

NIKA bude aktívne spolupracovať s analytickými útvarmi jednotlivých vykonávateľov, a to s Inštitútom finančnej politiky, Útvarom hodnoty za peniaze, Centrom pre hospodárske otázky, Inštitútom dopravnej politiky, Inštitútom environmentálnej politiky, Inštitútom pre stratégie a analýzy, Inštitútom vzdelávacej politiky, Inštitútom zdravotných

analýz, Inštitútom sociálnej politiky, Inštitútom digitálnych a rozvojových politík, Inštitútom správnych a bezpečnostných analýz a Analytickým centrom Ministerstva spravodlivosti SR.

Sekcia plánu obnovy, ktorá vykonáva úlohu NIKA pre mechanizmus, vznikla na Ministerstve financií SR, no v implementačnej fáze bude presunutá na Úrad vlády SR. Úlohy NIKA bude plniť Úrad vlády SR (sekcia plánu obnovy, ktorá je organizačným útvarom na čele s generálnym riaditeľom, začleneným pod vedúceho Úradu vlády SR), ktoré je koordinačným orgánom, finančným orgánom a orgánom usmerňujúcim implementáciu pre mechanizmus.

V rámci NIKA budú funkcie koordinácie, monitorovania, hodnotenia a reportovania oddelené a začlenené do rozličných odborov, pričom na týchto úlohách budú pracovať separátne tímy zamestnancov NIKA. Úlohy súvisiace s dohľadom nad implementáciou plánu obnovy, t. j. najmä projektový manažment, výkon kontroly a monitorovanie (najmä vo vzťahu k vykonávateľom), budú plniť zamestnanci sekcie plánu obnovy, projektoví manažéri na jednotlivých odboroch projektového manažmentu (odbor zelená ekonomika; odbor zdravotníctvo; efektívna verejná správa a digitalizácia; odbor vzdelávanie; veda, výskum a inovácie). Monitorovacie a kontrolné funkcie NIKA sa budú primárne vykonávať na úrovni vykonávateľov, avšak NIKA bude oprávnená uskutočňovať tieto funkcie aj na úrovni sprostredkovateľov a prijímateľov. Úlohy koordinácie budú plniť zamestnanci sekcie plánu obnovy, začlenení v odbore koordinácie a komunikácie. Úlohy súvisiace so zabezpečovaním a vykonávaním platieb a finančného riadenia, ktorý bude zahŕňať aj prípravu žiadostí o platbu a vyhlásenia riadiaceho subjektu, budú zverené zamestnancom sekcie plánu obnovy, v metodicko-právnom odbore, resp. neskôr budú vyčlenené do samostatného odboru platieb a finančného riadenia. Metodické usmerňovania jednotlivých subjektov budú zabezpečovať zamestnanci sekcie plánu obnovy v metodicko-právnom odbore. Organizačný poriadok Úradu vlády SR je uvedený v schéme 4.1. Je zabezpečené, že úlohy a postupy NIKA schvaľuje generálny riaditeľ sekcie. Bližšie rozčlenenie a oddelenie funkcií NIKA bude zabezpečené interným manuálom procedúr NIKA na ÚV SR, pričom ostatné zapojené sekcie ÚV SR v prípade potreby adekvátne upravia svoje vlastné manuály procedúr.

Zamestnanci NIKA sú povinní dodržiavať zákaz konfliktu záujmov. V zmysle pripravovaného manuálu procedúr NIKA sa konfliktu záujmov na NIKA bude predchádzať viacúrovňovým riadením, kde všetky výstupy vrátane metodických dokumentov budú vypracovávané zamestnancami, schvaľované a podpisované buď riaditeľom odboru metodicko-právneho alebo generálnym riaditeľom sekcie plánu obnovy. Bude zabezpečená tzv. „kontrola štyroch očí“, pri ktorej je každý výstup, vrátane metodických dokumentov, kontrolovaný minimálne dvoma zamestnancami. Zároveň vďaka oddeleniu funkcií zamestnancov jednotlivých odborov projektového manažmentu a odboru koordinácie a komunikácie a odboru metodicko-právneho a rozhodovaní na viacerých úrovniach nemôže dôjsť k situácii, keď jeden zamestnanec pripraví konkrétny výstup a zároveň si ho aj sám schváli, a to ani v prípade zastupovania.

Konflikt záujmov

Navrhovaný zákon o POO zavádza špecifické ustanovenia pre manažment konfliktu záujmov špecificky pre plán obnovy. Konflikt záujmov je pre jednotlivcov zodpovedných za implementáciu plánu obnovy zakotvený vo viacerých právnych predpisoch a v navrhovanom zákone o POO.

Pre ministrov, štátnych tajomníkov a iné osoby na rovnakej riadiacej úrovni upravuje práva a povinnosti ohľadom konfliktu záujmov ústavný zákon č. 357/2004 Z.z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov, ktorý obsahuje prísnu úpravu na zamedzenie vzniku konfliktu záujmov. Porušenie zákazu je sankcionované peňažnou sankciou vo výške ročného platu a druhou sankciou je vylúčenie z funkcie. Na uplatňovanie povinností vyplývajúcich z tohto zákona dohliada Výbor Národnej rady SR pre nezlučiteľnosť funkcií, pričom odvolacím orgánom je Ústavný súd SR.

Všeobecne pre zamestnancov NIKA, ako aj iných zamestnancov iných sekcií ministerstiev (ktorí sú štátnymi zamestnancami v zmysle zákona č. 55/2017 Z.z. o štátnej službe), platí povinnosť dodržiavať zákaz konfliktu záujmov v zmysle §111 zákona č. 55/2017 Z.z. o štátnej službe. V zmysle tohto ustanovenia sú zamestnanci Úradu vlády SR povinní zdržať sa konania, ktoré by mohlo viesť ku konfliktu záujmu služobného úradu s osobnými záujmami, najmä nezneužívať informácie získané v súvislosti s vykonávaním štátnej služby na vlastný prospech alebo na prospech iného. Štátny zamestnanec je povinný oznámiť služobnému úradu bezodkladne akýkoľvek

možný alebo skutočný konflikt záujmov. Zákon ustanovuje nestrannosť ako základný princíp štátnej služby, čo je jednou zo základných povinností štátneho zamestnanca. Ďalej Etický kódex štátnych zamestnancov z roku 2019 obsahuje podrobnú úpravu definície verejného záujmu a aké konanie musí štátny zamestnanec uskutočniť, aby sa vyhol konfliktu záujmov. Porušenie kódexu môže byť sankcionované disciplinárne alebo aj v trestnoprávnej úrovni (trestný čin zneužitia právomoci). Disciplinárne priestupky sú riešené v rámci daného ministerstva alebo úradu, kde daný zamestnanec pracuje.

Pre štátnych zamestnancov, ktorí nespadajú pod zákon o štátnej službe, platí zákon č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme, ktorý upravuje právne postavenie ostatných zamestnancov vo verejnej správe. Tento zákon obsahuje podobnú právnu úpravu konfliktu záujmov, avšak v kratšej podobe. Disciplinárne priestupky sú riešené na danom ministerstve alebo úrade, kde daný zamestnanec pracuje.

Pokiaľ sa daní zamestnanci budú priamo podieľať na konaní v rámci verejného obstarávania, platia pre nich ustanovenia § 23 a nasledujúcich zákona č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní, ktoré upravujú konflikt záujmov pri verejnom obstarávaní.

Nad rámec zákona o štátnej službe bude obsahovať definíciu a zákaz konfliktu záujmov zákon o POO. Zákon o POO definuje konflikt záujmov priamo odkazom na definíciu konfliktu záujmov v zmysle čl. 61 Finančného nariadenia (Nariadenie EP a Rady (EÚ) 2018/1046 z 18.7.2018). Zákaz konfliktu záujmov sa bude vzťahovať na zamestnancov NIKA, zamestnancov vykonávateľa a sprostredkovateľa, a na zainteresované osoby na strane žiadateľa a prijímateľa (dodávateľ, subdodávateľ a osoby s nimi majetkovo alebo osobne prepojené). Ak sa zamestnanec NIKA, vykonávateľa alebo sprostredkovateľa dozvie o skutočnostiach nasvedčujúcich konfliktu záujmov, oznámi túto skutočnosť bezodkladne svojmu najbližšiemu nadriadenému. Ak sa iná osoba dozvie o skutočnostiach nasvedčujúcich konfliktu záujmov, oznámi túto skutočnosť bezodkladne vykonávateľovi alebo NIKA. Vykonávateľ a sprostredkovateľ sú po zistení konfliktu záujmov povinní vylúčiť takúto osobu z vykonávania úloh alebo upraviť jej práva a povinnosti, odstúpiť od zmluvy alebo ju vypovedať, alebo postúpiť vec na konanie podľa osobitných predpisov.

Pre zamestnancov sekcie auditu a kontroly Ministerstva financií SR budú platiť ustanovenia zákona o POO ohľadom nezávislosti pri výkone auditu, pričom osoby vykonávajúce vládny audit sú pri jeho výkone nezávislé najmä od NIKA, vykonávateľa, sprostredkovateľa a prijímateľa. Taktiež sa na nich vzťahujú ustanovenia zákona č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite o nezávislosti a povinnosti mlčanlivosti pri výkone vládneho auditu.

Schéma č. 4.1. Organizačný poriadok Úradu vlády SR

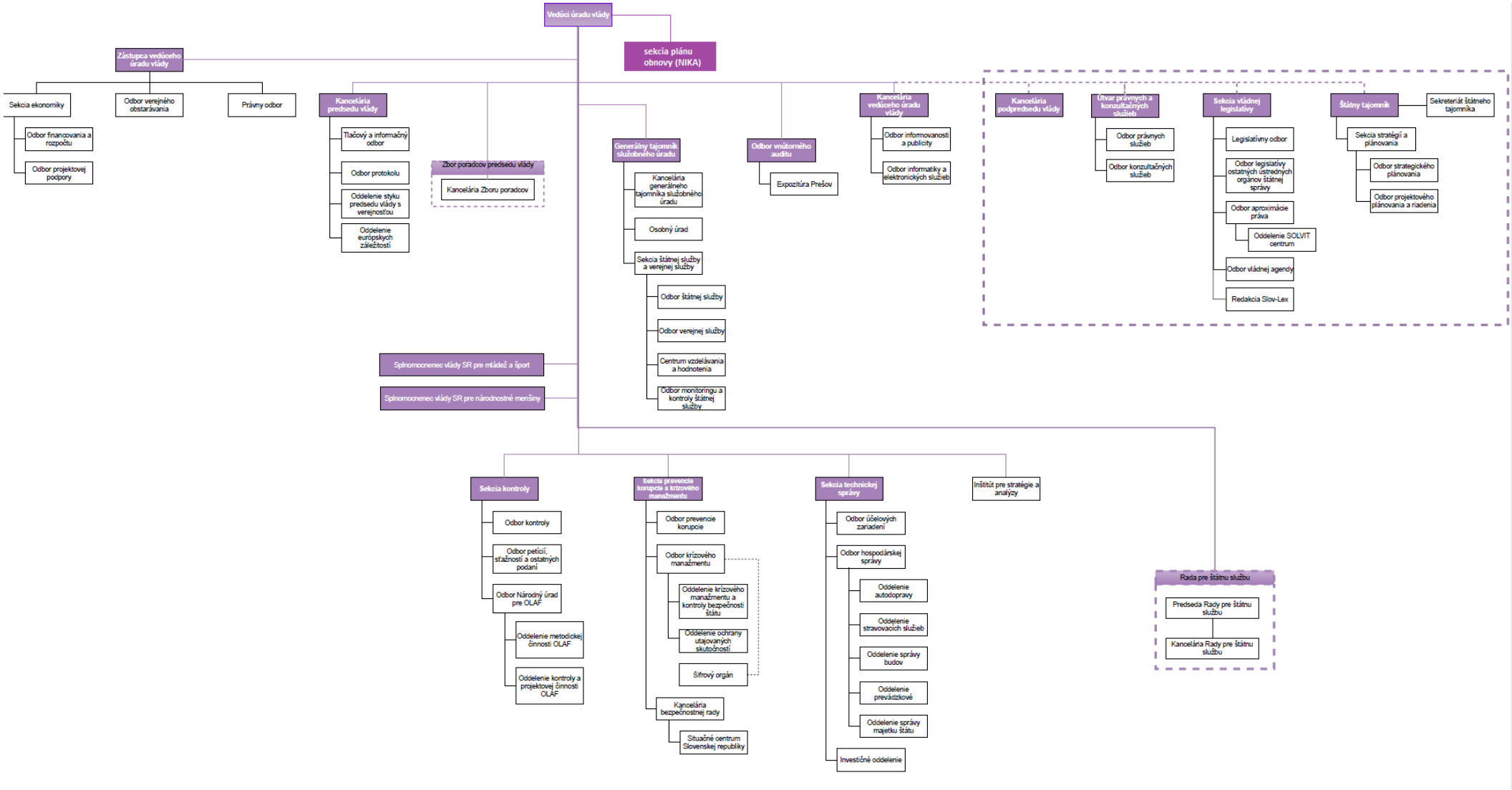

Schéma č. 4.2. Organizačný poriadok sekcie plánu obnovy (NIKA)

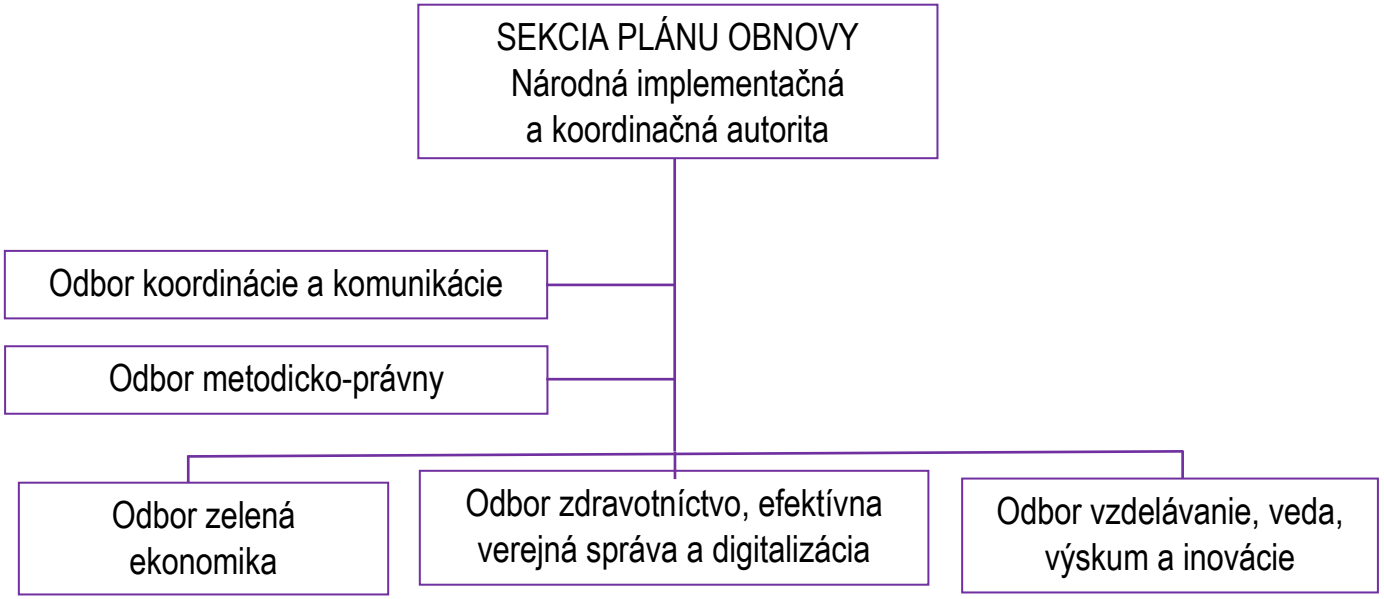

NIKA ako koordinačný orgán

NIKA je národným koordinátorom mechanizmu. Medzi jej úlohy patrí najmä koordinácia voči ostatným subjektom zapojeným do implementácie a voči Európskej komisii, čo zahŕňa všetky aspekty koordinácie implementačného procesu – koordinácia vykonávania investícií a reforiem a plnenia stanovených míľnikov a cieľov, koordinácia prípravy výziev, spolupráca pri zamedzovaní dvojitému financovaniu a pri zabezpečovaní komplementarity alebo koordinácia monitorovania a kontroly. Primárnou úlohou je koordinácia a usmerňovanie subjektov zapojených do implementácie a riadenie procesov plánu obnovy.

NIKA zároveň zabezpečuje prípravu stanovísk Slovenskej republiky k legislatívnym a strategickým dokumentom týkajúcim sa mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, koordinuje a zabezpečuje prípravu legislatívnych, strategických a koncepčných dokumentov týkajúcich sa mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, zabezpečuje v spolupráci s MIRRI koordináciu a komplementaritu medzi mechanizmom na podporu obnovy a odolnosti a inými fondmi Európskej únie.

NIKA nominuje osobu, ktorá bude vykonávať funkciu národného koordinátora pre kontrolu a audit.

NIKA ako implementačný a monitorovací orgán

NIKA ako implementačný orgán dohliada na vykonávanie plánu obnovy, avšak NIKA neuskutočňuje investície ani reformy. NIKA predkladá plán obnovy schválený vládou SR Európskej komisii, vypracúva všeobecný metodický dokument *Systém implementácie mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti* a jeho zmeny a vzor zmluvy s prijímateľom, uzatvára s Európskou komisiou dohodu (podľa čl. 23 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2021/241) po jej schválení vládou SR, vypracováva a zasiela Európskej komisii vyjadrenie k zrušeniu dohody za Slovenskú republiku.

NIKA monitoruje a hodnotí stav a výsledky implementácie plánu obnovy, keďže zodpovedá za splnenie míľnikov a cieľov navonok voči Európskej komisii. Monitorovacia a hodnotiaca činnosť NIKA (ale aj vykonávateľa) je zameraná aj na sledovanie vopred stanovených ukazovateľov pre sledovanie priebežných implementačných krokov naviazaných na implementáciu reformy alebo investície. Systém ukazovateľov bude stanovený špecificky pre každú investíciu a reformu. Cieľom je zabezpečiť, že míľniky a ciele stanovené v *Operačnej dohode* a harmonogram ich splnenia, bude dodržaný. NIKA monitoruje implementáciu plánu obnovy predovšetkým na úrovni vykonávateľov. Na nižších úrovniach uskutočňujú monitorovacie činnosti samotní vykonávatelia, prípadne aj sprostredkovatelia, pokiaľ budú poverení. Informačný tok smerom od sprostredkovateľov plynie k vykonávateľom a následne vyššie až na úroveň NIKA. Okrem tohto informačného toku je NIKA pri monitorovaní implementácie plánu obnovy oprávnená požadovať od všetkých subjektov - vykonávateľov, sprostredkovateľov, či prijímateľov prostriedkov a iných dotknutých osôb - informácie a súčinnosť. Monitorovanie implementácie má byť cielené a primerané činnostiam vykonávaným v rámci plánu obnovy. V prípade, že NIKA v rámci monitorovania implementácie zistí neplnenie, alebo ohrozenie implementácie plánu obnovy, nastavených míľnikov a cieľov, má právo navrhnúť niektorý zo stupňov krízového riadenia.

NIKA je zodpovedným orgánom na národnej úrovni za potvrdenie dosiahnutia stanovených míľnikov a cieľov pre Európsku komisiu. Pre tieto účely vykonávateľ priebežne v monitorovacích správach deklaruje NIKA stav plnenia a splnenie stanovených míľnikov a cieľov v jemu zverenej časti plánu obnovy. Pri nastavení monitorovacích ukazovateľov bude NIKA vychádzať z *Operatívnej dohody* a zohľadní sa typ a druh investícií a reforiem, míľniky a ciele a časový harmonogram ich splnenia. Uvedené sa zohľadní aj pri nastavení kontroly. Spôsob reportovania priebežného dosahovania míľnikov a cieľov, ako aj ich monitorovanie, bude zohľadnené v časovom harmonograme na horizontálnej úrovni.

Monitorovanie počas implementácie mechanizmu bude naviazané na poskytovanie vstupných a priebežných informácií zo strany vykonávateľov. Vstupné informácie o pripravenosti pred začatím implementácie a informácie o stave vykonávania mechanizmu počas jeho implementácie, vrátane informácií o stave napĺňania míľnikov a cieľov, sú poskytované NIKA zo strany vykonávateľov. Priebežné informácie o stave implementácie plánu obnovy viazané na požadované poskytnutie prostriedkov budú zhrnuté v rámci podkladov k žiadosti o platbu z prostriedkov mechanizmu. Priebežné informácie o stave implementácie plánu obnovy sú súčasťou systematického zberu

údajov, ktoré NIKA potrebuje aj vzhľadom na jej povinnosť dvakrát za rok podávať správy o pokroku dosiahnutom pri plnení Plánu obnovy a odolnosti SR, vyplývajúcu z čl. 27 nariadenia (EÚ) 2021/241. NIKA bude podávať danú správu o pokroku a o plnení opatrení pre EK, pričom tieto správy za prvé roky implementácie (2021, 2022) budú taktiež súčasťou Národného programu reforiem Slovenskej republiky a iných realizovaných reformných opatrení nad rámec Plánu obnovy a odolnosti Slovenskej republiky.

NIKA je oprávnená informácie od vykonávateľov o dosahovaní míľnikov a cieľov overovať a kontrolovať s cieľom zabezpečiť korektnosť údajov. Vykonávatelia sú v zmysle zákona o POO povinní poskytnúť NIKA informácie o plnení plánu obnovy. Prostredníctvom tohto bude zabezpečené, že míľniky a ciele budú splnené v stanovenom harmonograme v zmysle *Operatívnej dohody* uzatvorenej medzi SR a Európskou komisiou. V prípade, že výsledky monitorovania poukážu na možné riziká spojené s dosahovaním míľnikov a cieľov, zabezpečí NIKA prijatie potrebných opatrení.

NIKA je oprávnená uskutočňovať kontroly vykonávania mechanizmu u vykonávateľa, sprostredkovateľa a prijímateľa, pričom pri výkone kontroly postupuje podľa zákona č. 357/2015 Z.z. o finančnej kontrole a audite (bližšie uvedené v časti 6.1.2.1.). Túto funkciu kontroly budú v NIKA plniť zamestnanci sekcie plánu obnovy, projektoví manažéri na jednotlivých odboroch projektového manažmentu (odbor zelená ekonomika; odbor zdravotníctvo; efektívna verejná správa a digitalizácia; odbor vzdelávanie veda, výskum a inovácie). Nastavenie časového harmonogramu kontrol bude prispôsobené časovému harmonogramu prípravy žiadostí o platbu a vyhláseniu riadiaceho subjektu, ako aj systému finančných tokov na národnej úrovni.

NIKA ako finančný orgán

NIKA ako finančný orgán koordinuje, zabezpečuje a riadi finančné toky medzi Slovenskou republikou a Európskou úniou a koordinuje finančné toky medzi subjektmi zapojenými do plánu obnovy. Súčasne prijíma prostriedky mechanizmu poskytnuté Európskou komisiou na osobitný účet vedený v Štátnej pokladnici, vypracováva a zasiela Európskej komisii vyjadrenie k pozastaveným platbám a vyjadrenie k zníženiu prostriedkov mechanizmu poskytnutým Slovenskej republike.

V tejto súvislosti NIKA predkladá Európskej komisii žiadosti o platbu so všetkými prílohami, je zodpovedná za riešenie a vysporiadanie nezrovnalostí smerom do vnútra aj voči Európskej komisii a za riadenie rozpočtových tokov na národnej úrovni medzi rozpočtom, rozpočtovými kapitolami a prijímateľmi.

NIKA vykonáva kontroly v súvislosti s platbami prostriedkov mechanizmu, o ktoré žiada a ktoré prijíma od Európskej komisie. Zároveň vykonáva NIKA kontroly v súvislosti s prevodmi prostriedkov určených na implementáciu plánu obnovy vykonávateľom (bližšie uvedené v časti 6.1.2.1.).

4.3.3. Audit mechanizmu

Ministerstvo financií SR zabezpečuje v rámci mechanizmu výkon vládneho auditu. Túto úlohu plní sekcia auditu a kontroly, ktorá je organizačne aj funkčne oddelená od NIKA a iných sekcií ministerstva, tým pádom aj oddelená od úloh, ktoré Ministerstvo financií SR plnilo v rámci prípravy plánu obnovy. Nezávislosť sa ešte viac posilní presunom sekcie plánu obnovy na Úrad vlády SR. Systém auditu mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti vrátane administratívneho zabezpečenia výkonu vládneho auditu je podrobne uvedený v časti 6.2. *Systém auditu*.

4.3.4. Vykonávateľ

V zmysle zákona o POO vykonávateľ:

- zodpovedá za realizáciu investície a reformy v zmysle plánu obnovy voči NIKA;
- zodpovedá za plnenie míľnikov a cieľov;
- môže investíciu zahrnutú do plánu obnovy sám realizovať;
- uzatvára zmluvu s prijímateľom;

- vykonáva kontrolu u prijímateľa a u sprostredkovateľa;
- je povinný predložiť NIKA všetky informácie a údaje potrebné na vypracovanie a predloženie vyhlásenia o použití prostriedkov;
- je povinný poskytnúť NIKA informácie o plnení plánu obnovy, o postupe pri realizácii investície a reformy a o plnení a dosahovaní cieľov a míľnikov.

Vykonávateľ môže byť priamo aj prijímateľom. Ak je vykonávateľom a prijímateľom ten istý subjekt, je vykonávateľ pri výkone kontroly povinný zabezpečiť nezávislosť a organizačné oddelenie osôb vykonávajúcich kontrolu od iných organizačných útvarov prijímateľa.

Vykonávateľmi sú jednotlivé ministerstvá, resp. iné ústredné orgány štátnej správy, na ktorých čele stojí člen vlády, a sú určené za vykonávateľov v uznesení vlády SR alebo spôsobom definovaným v zmysle zákona o POO. Vykonávatelia sú určení v súlade so zákonom č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy (kompetenčný zákon) tak, aby investície alebo reformy za ktoré budú zodpovední, spadali do ich vecnej kompetencie a pôsobnosti. Za každú investíciu alebo reformu bude zodpovedný vecne príslušný odborný ústredný orgán štátnej správy s dedikovanými administratívnymi kapacitami. Na zabezpečenie výkonu kontroly bude vykonávateľ disponovať dostatočnými personálnymi kapacitami s kvalifikáciou pre výkon finančnej kontroly (finanční manažéri, kvalifikovaný personál, útvary).

Na národnej úrovni budú vykonávatelia zodpovedať NIKA za realizáciu investícií a reforiem zahrnutých do plánu obnovy a sú povinní poskytnúť NIKA informácie o plnení plánu obnovy, o postupe pri realizácii investície alebo reformy a o dosiahnutých výsledkoch, t. j. jednotlivých cieľov a míľnikov, v pravidelných periodicitách reportovania, ako aj zniesť dohľad, kontrolu a audit. V rámci monitorovania implementácie plánu obnovy sú vykonávatelia rovnako oprávnení požadovať od prijímateľa, dodávateľa, subdodávateľa, sprostredkovateľa a iných dotknutých osôb informácie a súčinnosť. Vykonávateľ zodpovedá za plnenie míľnikov a cieľov a v tej súvislosti vykonávateľ monitoruje implementáciu plánu obnovy na úrovni prijímateľa a vykonáva na úrovni prijímateľa kontroly. Vykonávateľ zabezpečuje pravidelný zber údajov podľa čl. 22 ods. 2 písm. d) nariadenia (EÚ) 2021/241 prostredníctvom informačného a monitorovacieho systému.

Vykonávateľ zodpovedá za plnenie a dosahovanie cieľov a míľnikov naviazaných na investíciu, uzatvára zmluvu s prijímateľom, vykonáva kontrolu u sprostredkovateľa a prijímateľa, pričom pri výkone kontroly postupuje podľa zákona č. 357/2015 Z.z. o finančnej kontrole a audite (bližšie uvedené v časti 6.1.2.2. a 6.1.3.). Vykonávateľ je povinný predložiť údaje NIKA potrebné na vypracovanie a predloženie žiadosti o platbu na Európsku komisiu. Vykonávateľ potvrdzuje NIKA splnenie míľnikov a cieľov a predkladá čiastkové vyhlásenie riadiaceho subjektu.

4.3.5. Sprostredkovateľ

Vykonávatelia budú realizovať v rámci investícií rôzne typy podpory, pričom zákonom o POO je im umožnené delegovať časť svojich implementačných úloh na sprostredkovateľa s predchádzajúcim súhlasom zo strany NIKA. Sprostredkovateľmi budú napr. subjekty verejného sektora, rozpočtové a príspevkové organizácie alebo podriadené organizácie, agentúry, ktoré daný rezort využíva na implementáciu grantových schém, a ktoré budú realizovať časť úloh vykonávateľa pri implementácii plánu obnovy, najmä z dôvodu, že disponujú ľudskými zdrojmi, kapacitami, know-how a odbornými a materiálnymi predpokladmi. Tieto predpoklady sú aj podmienkou podľa zákona o POO na to, aby mohli byť poverení ako sprostredkovatelia. Sprostredkovateľ bude poverený zo strany vykonávateľa zmluvou, v ktorej sa mu určia úlohy aj rozsah poverenia.

4.3.6. Prijímatelia

Prijímatelia sú vybraní na základe výzvy alebo priameho vyzvania tak, aby bolo zabezpečené, že investície a reformy zahrnuté v pláne obnovy, budú zrealizované a stanovené ciele a míľniky budú splnené. Prijímatelia, ktorým budú poskytnuté prostriedky, budú vykonávať verejné obstarávania podľa pravidiel zákona č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní. Dohľad nad verejným obstarávaním vykonáva Úrad pre verejné obstarávanie v súlade so zákonom č. 343/2015 Z. z. Právomoc vykonávať kontrolu dodržania pravidiel a postupov verejného obstarávania má v zmysle zákona č. 357/2015 Z. z. NIKA a vykonávatelia.

Výber prijímateľov prostriedkov z mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti bude transparentný. Prostriedky mechanizmu bude možné poskytnúť prijímateľom za dodržania uplatniteľných pravidiel (napr. pravidiel štátnej pomoci).

4.4. Iné administratívne nastavenia

Okrem zákona o POO bude Slovenská republika pri implementácii v najväčšej možnej miere využívať zavedené administratívne a rozhodovacie procesy tak, aby sa nezavádzali nové postupy a pravidlá tam, kde sa dajú využiť existujúce, aby bola implementácia na národnej úrovni čo najefektívnejšia. Implementácia mechanizmu sa okrem zákona o POO riadi aj:

- zákonom č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite;
- zákonom č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní;
- zákonom č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy;
- zákonom č. 358/2015 Z. z. o úprave niektorých vzťahov v oblasti štátnej pomoci a minimálnej pomoci;
- zákonom č. 374/2014 Z. z. o pohľadávkach štátu.

Schéma č. 4.3. Implementačná štruktúra Plánu obnovy a odolnosti SR a finančné toky

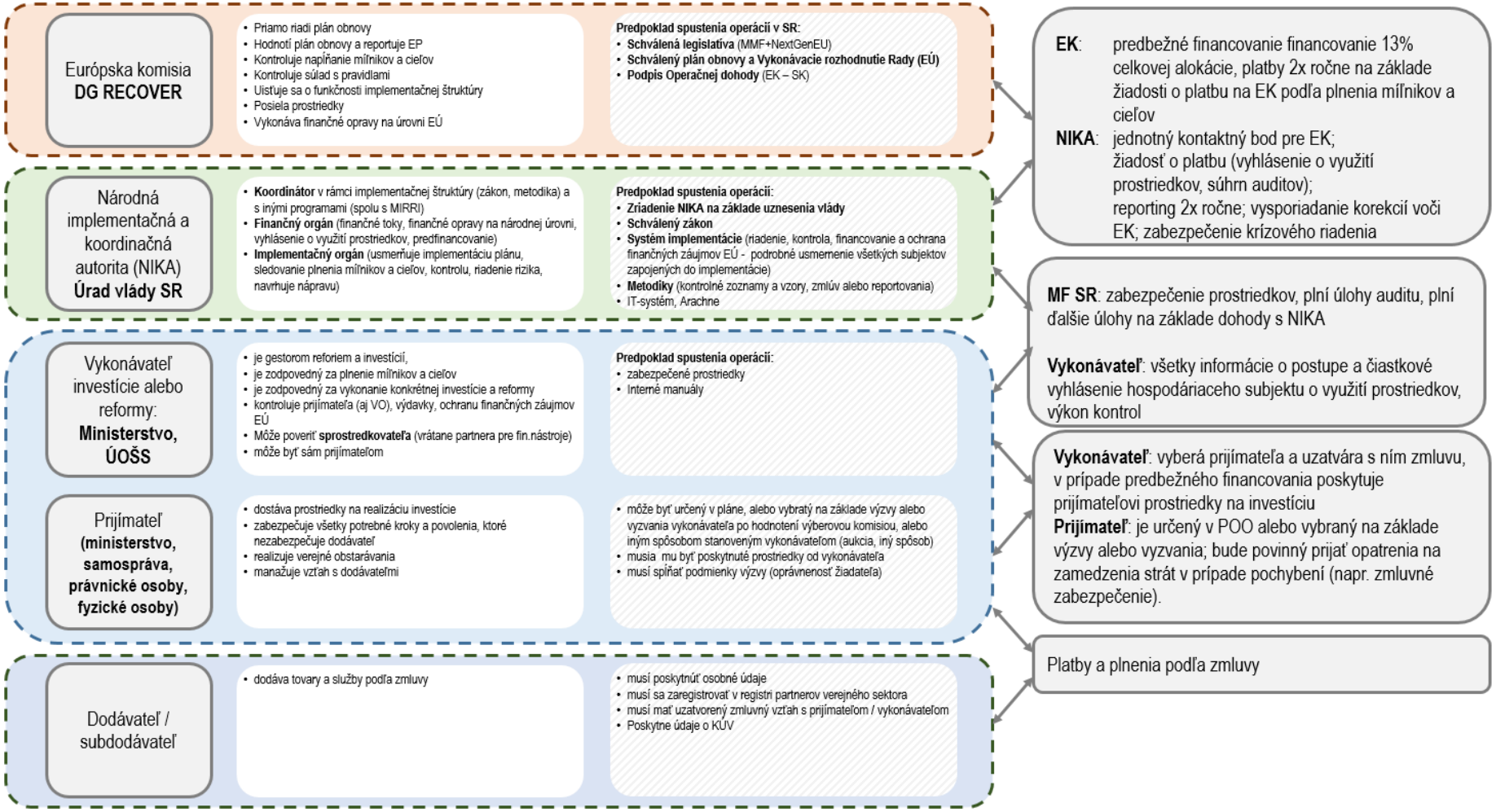

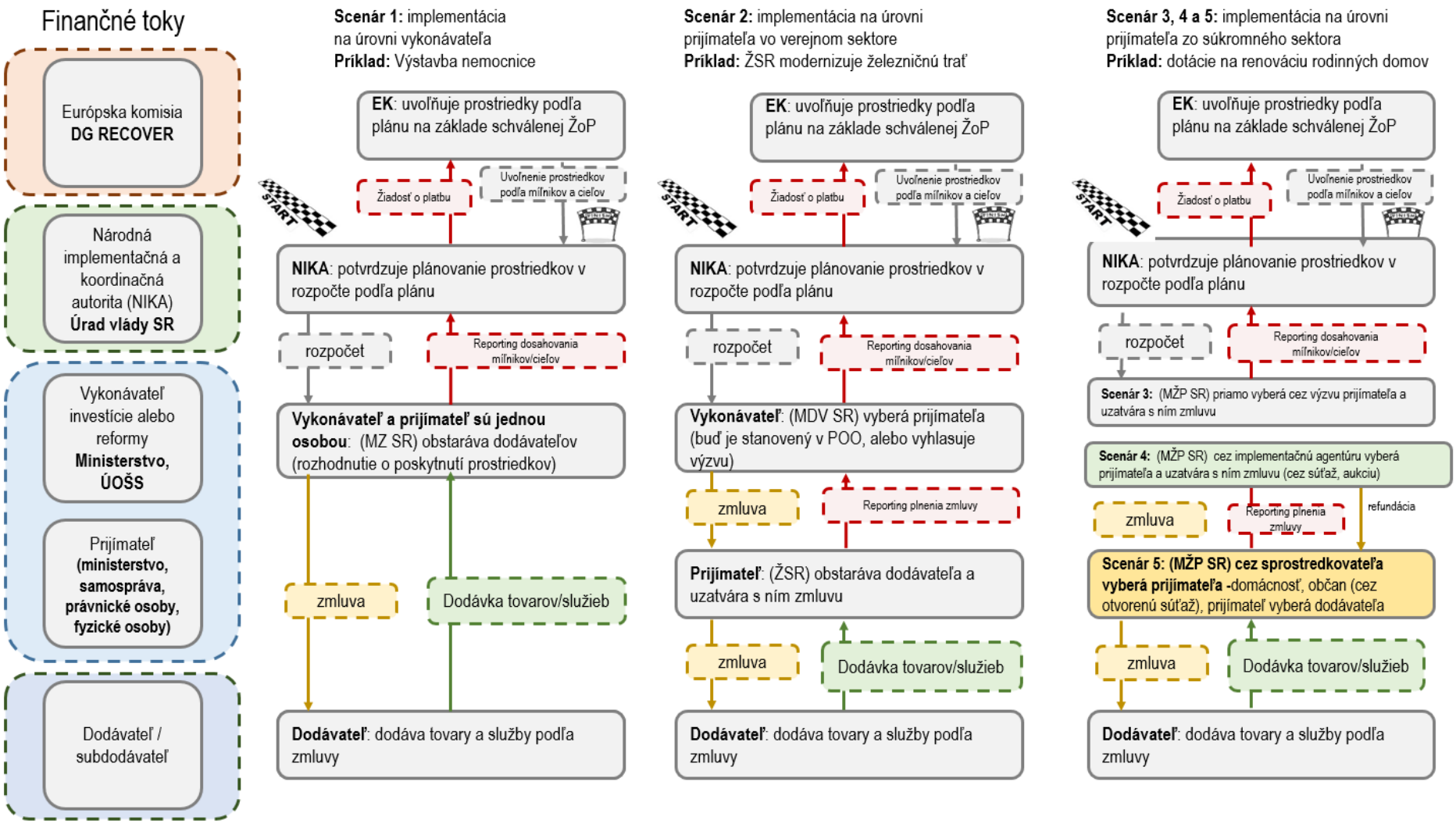
Finančné toky
Európska komisia
DG RECOVER
Národná implementačná a koordinačná autorita (NIKA)
Úrad vlády SR
Vykonávateľ investície alebo reformy
Ministerstvo, ÚOŠS
Prijímateľ
(ministerstvo, samospráva, právnické osoby, fyzické osoby)
Dodávateľ / subdodávateľ
Scenár 1: implementácia na úrovni vykonávateľa
Príklad: Výstavba nemocnice
EK: uvoľňuje prostriedky podľa plánu na základe schválenej ŽoP
Žiadosť o platbu
Uvoľnenie prostriedkov podľa míľnikov a cieľov
START
NIKA: potvrdzuje plánovanie prostriedkov v rozpočte podľa plánu
rozpočet
Reporting dosahovania míľnikov/cieľov
Vykonávateľ a prijímateľ sú jednou osobou: (MZ SR) obstaráva dodávateľov (rozhodnutie o poskytnutí prostriedkov)
zmluva
Dodávka tovarov/služieb
Dodávateľ: dodáva tovary a služby podľa zmluvy
Scenár 2: implementácia na úrovni prijímateľa vo verejnom sektore
Príklad: ŽSR modernizuje železničnú trať
EK: uvoľňuje prostriedky podľa plánu na základe schválenej ŽoP
Žiadosť o platbu
Uvoľnenie prostriedkov podľa míľnikov a cieľov
START
NIKA: potvrdzuje plánovanie prostriedkov v rozpočte podľa plánu
rozpočet
Reporting dosahovania míľnikov/cieľov
Vykonávateľ: (MDV SR) vyberá prijímateľa (buď je stanovený v POO, alebo vyhlasuje výzvu)
zmluva
Reporting plnenia zmluvy
Prijímateľ: (ŽSR) obstaráva dodávateľa a uzatvára s ním zmluvu
zmluva
Dodávka tovarov/služieb
Dodávateľ: dodáva tovary a služby podľa zmluvy
Scenár 3, 4 a 5: implementácia na úrovni prijímateľa zo súkromného sektora
Príklad: dotácie na renováciu rodinných domov
EK: uvoľňuje prostriedky podľa plánu na základe schválenej ŽoP
Žiadosť o platbu
Uvoľnenie prostriedkov podľa míľnikov a cieľov
START
NIKA: potvrdzuje plánovanie prostriedkov v rozpočte podľa plánu
rozpočet
Reporting dosahovania míľnikov/cieľov
Scenár 3: (MŽP SR) priamo vyberá cez výzvu prijímateľa a uzatvára s ním zmluvu
Scenár 4: (MŽP SR) cez implementačnú agentúru vyberá prijímateľa a uzatvára s ním zmluvu (cez súťaž, aukciu)
zmluva
Reporting plnenia zmluvy
refundácia
Scenár 5: (MŽP SR) cez sprostredkovateľa vyberá prijímateľa -domácnosť, občan (cez otvorenú súťaž), prijímateľ vyberá dodávateľa
zmluva
Dodávka tovarov/služieb
Dodávateľ: dodáva tovary a služby podľa zmluvy

4.5. Finančné toky

Orgánom zodpovedným za nastavenie a realizáciu finančných tokov v SR (na národnej úrovni aj vo vzťahu k EK) bude NIKA. NIKA zabezpečuje prípravu a zasielanie žiadostí o platbu finančnej podpory, vrátane deklarácie riadiaceho subjektu a zasielanie súhrnu vykonaných auditov.

Slovenská republika bude na národnej úrovni využívať systém financovania, ktorý zabezpečí likviditu vykonávateľov na úhradu žiadostí o platbu prijímateľov, a to primárne z prostriedkov zálohovej platby. V prípade potreby sa využijú prostriedky zabezpečené v štátnom rozpočte. Následne budú prostriedky z mechanizmu uhrádzané vykonávateľom na základe dosiahnutých míľnikov a cieľov.

NIKA sa pri realizovaní finančných tokov riadi manuálom procedúr, ktorý obsahuje všetky postupy súvisiace s výkonom platieb na národnej úrovni, vypracovaním vyhlásenia riadiaceho subjektu, zostavovaním žiadosti o platbu EK, monitoringom a účtovníctvom v príslušnom informačnom systéme (viď časť 8 *Informačné systémy na národnej úrovni*) a vysporiadaním finančných vzťahov v prípade nezrovnalostí.

Schéma č. 4.4. Finančné toky na národnej úrovni

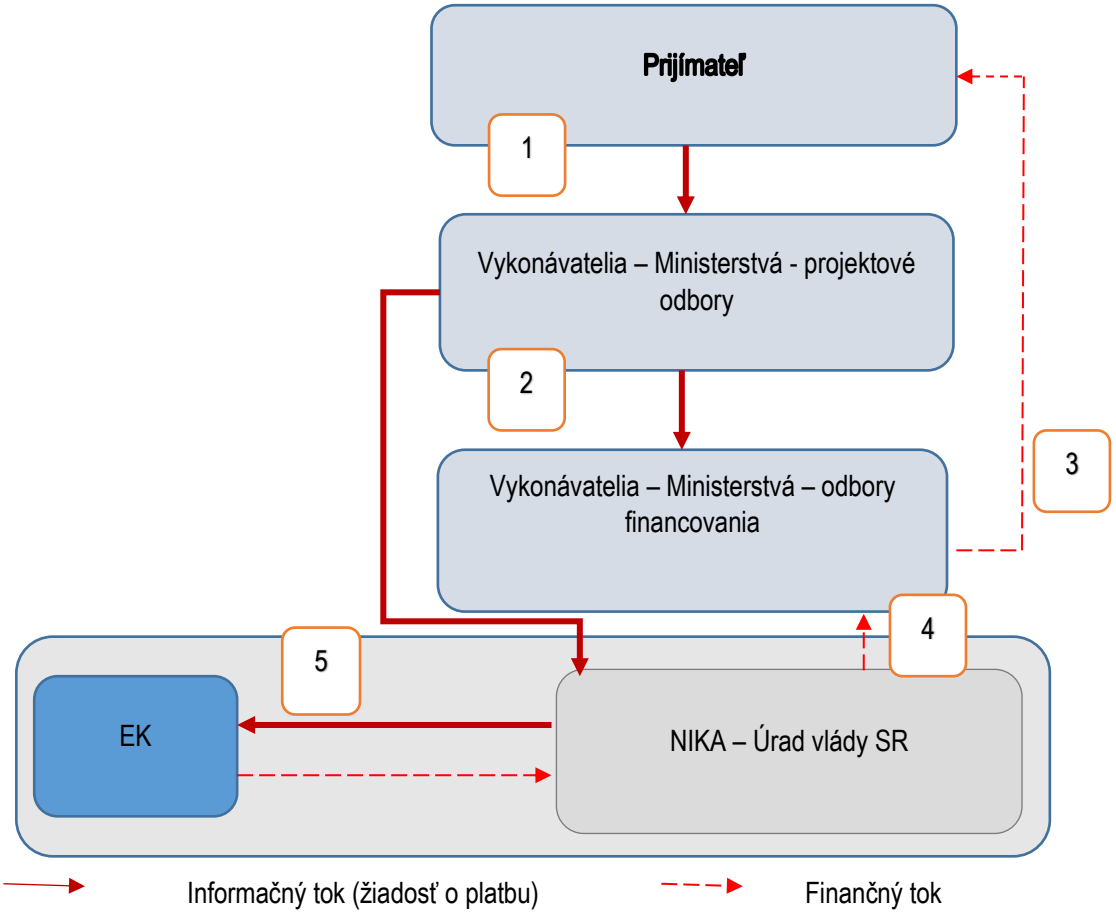

Popis schémy finančných tokov na národnej úrovni:

1. Po uzavretí zmluvy medzi prijímateľom a vykonávateľom, prijímateľ priebežne predkladá žiadosti o platbu vykonávateľovi.
2. Vykonávateľ – projektový odbor, vykoná finančnú kontrolu a postúpi žiadosť o platbu odboru financovania na úhradu.

Vykonávateľ poskytuje prostriedky mechanizmu prijímateľovi na účely dosiahnutia míľnikov a cieľov určených v pláne obnovy. Príspevok samotného prijímateľa k plneniu míľnikov a cieľov určených v pláne obnovy je s prijímateľom dohodnutý v zmluve.

V tejto fáze vykonávateľ pred vyplatením prostriedkov prijímateľovi na základe žiadosti o platbu povinne vykoná administratívnu finančnú kontrolu a základnú finančnú kontrolu. V prípade potreby sa vykoná aj finančná kontrola na mieste. Kontrolou sa overí splnenie podmienok pre poskytnutie prostriedkov mechanizmu, ktoré vyplývajú z právnych predpisov SR a EÚ a zo zmluvy medzi prijímateľom a vykonávateľom. Bližšie informácie o spôsobe vykonania kontrol a ich rozsahu sú uvedené v časti 6.1.2.2. a 6.1.3.

3. Vykonávateľ – odbor financovania, realizuje úhradu prijímateľovi.

4. NIKA uhrádza prostriedky vykonávateľovi po schválení žiadosti o platbu. V súvislosti s úhradou prostriedkov vykonávateľovi vykonáva NIKA základnú finančnú kontrolu. Bližšie informácie o kontrole vykonávanej NIKA v súvislosti s úhradou prostriedkov vykonávateľovi sú uvedené v časti 6.1.2.1.

   NIKA disponuje rezervou v štátnom rozpočte, ktorou zabezpečí likviditu vykonávateľa na úhradu žiadostí o platbu prijímateľov.

   Vykonávateľ v dohodnutých intervaloch predkladá NIKA pre účely monitorovania a hodnotenia informácie o implementácii investícií a reforiem, o plnení míľnikov a cieľov a o využití prostriedkov. Cieľom je okrem iného zabezpečiť, že pre účely implementácie mechanizmu bude na národnej úrovni dostatok finančných prostriedkov a implementácia mechanizmu bude prebiehať v súlade s časovým harmonogramom dohodnutým s EK.

   Pre účely prípravy žiadosti o platbu finančného príspevku (viď bod 5) vykonávateľ predkladá NIKA čiastkové vyhlásenie riadiaceho subjektu k použitiu prostriedkov na určený účel a k úplnosti, presnosti a spoľahlivosti predložených informácií a že finančné prostriedky boli spravované v súlade so všetkými uplatniteľnými pravidlami. Zároveň deklaruje splnenie míľnikov a cieľov naviazaných na platbu prostriedkov mechanizmu.

5. NIKA vypracuje žiadosť o platbu finančnej podpory a vyhlásenie riadiaceho subjektu podľa čl. 22 nariadenia (EÚ) 2021/241, ktoré sa predkladajú EK, najmä na základe údajov predložených vykonávateľmi.

   Žiadosť o platbu a vyhlásenie riadiaceho subjektu pripravuje NIKA, a podpisuje ich generálny riaditeľ sekcie plánu obnovy. Žiadosť o platbu sa predkladá EK v intervale dvakrát do roka. V žiadosti o platbu NIKA deklaruje splnenie míľnikov a cieľov naviazaných na platbu prostriedkov mechanizmu. K žiadosti o platbu a vyhláseniu riadiaceho subjektu priloží NIKA pred ich odoslaním EK aj súhrn vykonaných auditov predložený MF SR ako orgánom zabezpečujúcim audit (bližšie informácie uvedené v časti 6.2.2.).

   V súvislosti s predložením žiadosti o platbu finančného príspevku vykonáva NIKA základnú finančnú kontrolu. Bližšie informácie o tejto kontrole sú uvedené v časti 6.1.2.1. Kontroly súvisiace s overovaním spoľahlivosti deklarovaných údajov sú popísané v časti 6.1.2.1. a 6.1.3.

4.6. Plánované využitie finančných nástrojov

Časť prostriedkov z mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti môže byť implementovaná prostredníctvom finančných nástrojov s návratným charakterom pomoci, a to na podporu existujúcich alebo novovytvorených návratných nástrojov na národnej úrovni v správe Slovak Investment Holding. Podpora prostredníctvom finančných nástrojov v Pláne obnovy a odolnosti SR bude zosúladená s prioritami prebiehajúceho ex-ante hodnotenia pre využitie finančných nástrojov v Slovenskej republike v programovom období 2021 – 2027. Pôjde najmä o úvery, záruky, ekvitu, kvázi-ekvitu alebo ich kombináciu, ako aj o kombináciu s nenávratnou grantovou podporou v jednej operácii (ak grantová časť nepresiahne polovicu skombinovanej sumy). Využitie finančných nástrojov v rámci plánu obnovy je dobrovoľné a je na rozhodnutí jednotlivých vykonávateľov. Finančné nástroje nemajú v rámci plánu obnovy žiadnu alokáciu. Z uvedených dôvodov nie je bližšie špecifikovaný postup implementácie, štruktúra finančného nástroja a samotný výpočet nákladov („costing“). Pokiaľ budú mať finančné nástroje v rámci plánu obnovy dedikovanú alokáciu, následne bude dopracovaná aj časť k výpočtu nákladov („costingu“) a implementácii.

Z pohľadu InvestEU sa jedná o návratné zdroje, z ktorých nie je možné vytvoriť kombinovaný produkt návratného a nenávratného financovania, preto plán obnovy zahŕňa možnosť využitia finančných nástrojov v rámci plánu obnovy a nie Invest EU. Jedná sa však len o možnosť financovania, ktorá nie je podmienená využitím.

Slovak Investment Holding, a.s. je akciová spoločnosť v 100% vlastníctve Slovenskej záručnej a rozvojovej banky (v gestorstve Ministerstva financií SR). Slovak Investment Holding má odborné, personálne a materiálne predpoklady na efektívny výkon tejto správy, ako aj rozsiahle know-how pri implementácii návratných foriem pomoci, ktoré získal v dvoch programových obdobiach EŠIF (2007-2013 a 2014-2020), ako aj vykonávaním národných finančných nástrojov financovaných zo štátneho rozpočtu.

Konkrétne sektory, pri ktorých sa zvažuje financovanie z finančných nástrojov, sú uvedené v jednotlivých komponentoch plánu obnovy. Použitie finančných nástrojov je však možné v budúcnosti aj v iných komponentoch, ak sa ukáže, že je to efektívnejšie. Pri investícii do obnovy verejných budov bolo navrhnuté využitie finančných nástrojov z dôvodu zjednodušenia možností financovania pre jednotlivé rezorty. Pri tejto investícii do obnovy verejných budov sa ráta s kombináciou návratného financovania a nenávratného financovania v jednej operácii, ktorú predstavuje pôžička s nenávratnou časťou do 50%.

5. Konzultačný proces

Ministerstvo financií SR zvolilo inkluzívny prístup v prípravách Plánu obnovy a obnovy SR, ktorý zabezpečí efektívne a cielené využitie finančných prostriedkov tam, kde sú najviac potrebné, a to čo v najkratšom čase. Do prípravnej fázy procesu tvorby plánu obnovy bolo prizvané spektrum kľúčových partnerov, odbornej a širokej verejnosti, ktorých vstupy a pripomienky boli zohľadnené vo finálnom texte plánu obnovy podľa ich relevantnosti a súladu s pravidlami vyplývajúcimi z nariadenia (EÚ) 2021/241, strategickými usmerneniami Európskej komisie pre prípravu plánov obnovy a odolnosti SWD (2021)12 z dňa 21. januára 2021, či prioritami stanovenými vládou Slovenskej republiky.

Napriek snahe o maximálnu inkluzívnosť a zapojenie čo možno najširšieho spektra odbornej verejnosti do procesu prípravy plánu obnovy bola realizácia konzultačného procesu do značnej miery ovplyvnená druhou vlnou pandémie COVID-19, ktorá Slovenskú republiku zasiahla bezprecedentným spôsobom. Vzhľadom na epidemickú situáciu bola väčšina stretnutí organizovaná online, čo nie je ideálny spôsob v prípade takýchto strategických materiálov, no aj napriek tomu sa Ministerstvo financií SR snažilo aktívne komunikovať s odbornou, tak ako aj širokou verejnosťou online. Samotné administratívne kapacity, ktoré sa podieľali na prípravách plánu obnovy, boli často obmedzené z dôvodu karanténnych opatrení. Konzultačný proces sa musel vysporiadať s mimoriadne okliešteným časovým rámcom stanoveným na celkovú prípravu plánu obnovy, ako aj s meniacim sa legislatívnym rámcom, čo sa odzrkadlilo aj pri vyhodnocovaní pripomienok a nekonzistentných návrhov jednotlivých zainteresovaných strán s nariadením a strategickými usmerneniami a aj pri diskusiách s odbornou verejnosťou. Napriek týmto zložitým okolnostiam zohrali pripomienky a podnety externých partnerov, širokej ako aj odbornej verejnosti významnú úlohu v prípravách Plánu obnovy a odolnosti SR.

5.1. Inštitucionálny charakter a rozhodovací proces pri príprave plánu obnovy

Komplexné prípravy plánu obnovy sa začali už v lete roku 2020. Prvým krokom bolo vytvorenie základného rámca reformných a investičných priorít, ktoré sú pre Slovensko kľúčové v súvislosti s demografickými, technologickými, či klimatickými výzvami, ale najmä s obnovou hospodárstva zasiahnutého pandémiou COVID-19. Vyústením tohto procesu bolo vytvorenie Národného integrovaného reformného plánu (ďalej len „NIRP“) s názvom Moderné a úspešné Slovensko[464], ktorý tvorí analytický základ pre plán obnovy ako i pre iné finančné zdroje či už z európskej alebo národnej úrovne a ktorý zadefinoval 8 najdôležitejších priorít, ktoré majú zásadný potenciál vymaniť krajinu z pasce stredného príjmu, zvýšiť ekonomickú výkonnosť, zlepšiť kvalitu života občanov a posunúť krajinu k vyspelým ekonomikám podľa metodiky OECD. Tento dokument vznikol zadaním od politických lídrov štátu a jeho autormi sú analytici a odborníci z verejného sektora. Na jeho pripomienkovaní sa podieľalo približne sto renomovaných expertov z mimovládneho a podnikateľského sektora. Dňa 4. októbra 2020, podpredseda vlády a minister financií SR pri príležitosti zverejnenia NIRP oficiálne otvorili širokú verejnú diskusiu nevyhnutnú na podporu spoločenského dopytu po reformách a správne nasmerovaných investíciách.

[464] https://www.mfsr.sk/sk/financie/institut-financnej-politiky/strategicke-materialy/ine-strategicke-materialy/

Ministerstvo financií SR následne začalo intenzívne komunikovať s kľúčovými expertmi a zainteresovanými stranami na technickej či politickej úrovni a spustilo strategickú koordináciu relevantných ministerstiev a iných ústredných orgánov štátnej správy SR za účelom prípravy komponentov. Ťažiskovú rolu pri tvorbe jednotlivých komponentov a ich obsahovej príprave zohrávali ústredné orgány štátnej správy SR, pod ktoré jednotlivé priority tematicky spadajú. Na ministerstvách boli vytvorené expertné tímy zodpovedné za prípravu komponentov, ktoré na pravidelnej báze komunikovali s Ministerstvom financií SR a jednotlivo konzultovali obsah komponentov s odbornou verejnosťou. Zásadnú úlohu v rozhodovacom procese pri výbere hlavných priorít plánu obnovy a rozdelení finančných alokácií, zohrávala vláda Slovenskej republiky a koaličná rada. Lídri krajiny rokovali o pláne obnovy na pravidelných stretnutiach za účasti expertov, poradcov a zástupcov Ministerstva financií SR. Diskusie o prioritách a nastavení procesov plánu obnovy sa pravidelne odohrávali aj počas rokovania Ekonomického krízového štábu, rokovania vlády Slovenskej republiky, na bilaterálnych stretnutiach s ministrami vlády SR, či s predsedom vlády Slovenskej republiky.

Ministerstvo financií SR alokovalo podstatnú časť svojich administratívnych kapacít na prípravu plánu obnovy tak, aby zabezpečilo efektívnu koordináciu procesov a zadefinovalo jasný inštitucionálny rámec. Ministerstvo financií SR zároveň vo svojej štruktúre zriadilo sekciu plánu obnovy. Sekcia plánu obnovy, ktorá vykonáva úlohu Národnej implementačnej a koordinačnej autority (NIKA) pre mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, bude v implementačnej fáze presunutá na Úrad vlády SR (viac informácii v časti 4.3.2.). Ďalší dôležitý subjekt v inštitucionálnom rámci je Útvar hodnoty za peniaze (ÚHP) Ministerstva financií SR, ktorého expertíza v hodnotení efektivity verejných politík, výdavkov, investičných projektov a regulácií zohrávala kľúčovú úlohu v prípravách a nastavovaní konkrétnych parametrov plánu obnovy. Procesná príprava plánu obnovy ako aj komunikácia s Európskou komisiou prebiehala v úzkej spolupráci so sekciou medzinárodných vzťahov na Ministerstve financií SR a analytickým útvarom Ministerstva financií SR - Inštitútom finančnej politiky (IFP).

5.2. Zhrnutie zapojenia zainteresovaných strán

Aby sa zabezpečilo transparentné a efektívne zapojenie príslušných partnerov, Ministerstvo financií SR prizvalo na pracovné stretnutia najvýznamnejšie zainteresované strany, t.j. príslušné regionálne a miestne orgány verejnej správy, celoštátne uznané organizácie sociálnych partnerov, odvetvové organizácie, najvýznamnejšie celoštátne obchodné komory a podnikateľské združenia, ktoré zastupujú všeobecné záujmy priemyslu a jeho odvetví, subjekty zastupujúce občiansku spoločnosť, mládežnícke organizácie a iné relevantné subjekty na základe ich reprezentatívnosti pri zohľadnení geografického a tematického pokrytia, riadiacich schopností a odborných znalostí. Prijímanie podnetov a pripomienok zainteresovaných strán, širokej a odbornej verejnosti bolo realizované v nasledovných rámcoch: a) séria pracovných stretnutí na technickej ako i na najvyššej politickej úrovni; b) zapojenie širokej verejnosti prostredníctvom prijímania podnetov z dedikovanej webovej stránky a špecifickej emailovej adresy; organizácia verejných online diskusií s dôrazom na otázky a pripomienky od širokej verejnosti; c) okrúhle tematické stoly za účasti širokého spektra odbornej verejnosti; d) zaradenie návrhu plánu obnovy do štandardného medzirezortného pripomienkového konania.

5.2.1. Séria pracovných stretnutí

Prvý rámec procesu predstavovala séria pracovných stretnutí na technickej ako i na najvyššej politickej úrovni za účasti podpredsedu vlády a ministra financií SR, kľúčových partnerov a renomovaných expertov. Na to, aby boli navrhnuté reformy a investície aj úspešne zrealizované a prispeli tak k skutočnej transformácii a odolnosti krajiny voči budúcim krízam, potrebujú mať významný územný presah. Ten je možné dosiahnuť iba prostredníctvom úzkej spolupráce s regiónmi, ktoré ponúkajú konkrétny pohľad z praxe. Najmä z tohto dôvodu boli na pracovné stretnutia prizvaní hlavní predstavitelia samospráv. Na pracovné stretnutia boli pozvaní aj zástupcovia zamestnávateľov a zamestnancov, ktoré sa uskutočnili niekoľkokrát počas rokovania Ekonomického krízového štábu na najvyššej politickej úrovni. Pracovné stretnutia pokračovali s najvýznamnejšími obchodnými komorami ako i ďalšími združeniami a expertmi, ktorí sa venujú rôznym sektorovým politikám. V záujme zabezpečenia inkluzívnosti procesu zapracovania pripomienok a zapájania odbornej verejnosti boli na pracovné stretnutia prizvaní aj zástupcovia mimovládnych organizácií a občianskych združení. Ministerstvo financií SR ďalej zorganizovalo sériu rokovaní so zborom poradcov Kancelárie prezidentky Slovenskej republiky, so slovenskými poslancami

Európskeho parlamentu, či zástupcami veľvyslanectiev členských štátov EÚ na Slovensku, najmä v súvislosti s výmenou skúseností pri príprave plánu. Ministerstvo financií SR informovalo a diskutovalo o prioritách plánu obnovy aj s poslancami Národnej rady Slovenskej republiky formou online stretnutí s poslaneckými klubmi. Na žiadosť Ministerstva financií SR sa k návrhu Plánu obnovy a odolnosti SR vyjadrila aj Rada pre rozpočtovú zodpovednosť (RRZ). Diskusia o Pláne obnovy a odolnosti SR prebehla aj na rokovaní Hospodárskej a sociálnej rady SR (tripartita), Rady vlády SR pre vedu, techniku a inovácie ako i počas rokovania Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre európske záležitosti.

5.2.2. Zapojenie širokej verejnosti

V záujme podpory zrozumiteľnej komunikácie smerom k verejnosti, Ministerstvo financií SR usporiadalo veľkú online verejnú diskusiu k plánu obnovy so záštitou Zastúpenia Európskej komisie na Slovensku. Na podujatí sa zúčastnili odborníci z kľúčových ministerstiev, ktoré sú zapojené do príprav jednotlivých komponentov, a to na úrovni štátnych tajomníkov či generálnych riaditeľov. Diskusia bola rozdelená do tematických panelov podľa reformných oblastí, ktoré obsahuje plán obnovy, t.j. a) zelená ekonomika, b) zdravotníctvo, c) školstvo, veda, výskum a inovácie, d) verejná správa, podnikateľské prostredie a digitalizácia. Podujatie vyvrcholilo veľkou politickou debatou za účasti predsedu vlády SR a podpredsedu vlády a ministra financií SR. Základným kameňom verejnej diskusie bola predovšetkým interakcia s verejnosťou. Z tohto dôvodu bola veľká časť diskusných panelov venovaná otázkam a odpovediam občanov prostredníctvom aplikácie Slido (celkovo 359 otázok a podnetov), na ktoré lídri a odborníci odpovedali. Dňa 18. februára 2021 sa uskutočnila aj verejná diskusia o pláne obnovy, ktorú zorganizovala Slovenská asociácia finančníkov v spolupráci s Ministerstvom financií SR za účasti podpredsedu vlády a ministra financií SR, generálnej riaditeľky sekcie plánu obnovy a ďalších zástupcov odbornej verejnosti.

S cieľom komplexne informovať širokú verejnosť o pláne obnovy, jeho prioritách, jednotlivých alokáciách, novinkách a dôležitých dokumentoch, Ministerstvo financií SR spustilo v decembri 2020 webovú stránku www.planobnovy.sk. Okrem informatívneho charakteru, webová stránka plnila aj funkciu zberu podnetov prostredníctvom sekcie „Vaše návrhy“, ktoré následne spracúvala a vyhodnocovala sekcia plánu obnovy. Touto formou obdržalo ministerstvo spolu 20 podnetov.

Ministerstvo financií SR zriadilo aj všeobecnú e-mailovú adresu (planobnovy@mfsr.sk) určenú na prijímanie podnetov a pripomienok, ktoré boli následne zapracovávané do návrhov komponentov podľa ich relevancie. Sekcia plánu obnovy takto spracovala 132 pripomienok a podnetov, z ktorých tvorili 45% pripomienky širokej verejnosti, 25% predstavovali návrhy rôznych združení a asociácií, 11% tvorili podnety súkromného sektora, 10% podnety neziskového sektora, 4% otázok položili médiá, 3% predstavovali pripomienky poslancov a 2% podnetov bolo predložených zo strany zamestnaneckých zväzov. Celkovo prostredníctvom e-mailovej adresy a dedikovanej webovej stránky sekcia plánu obnovy prijala a spracovala 151 podnetov a pripomienok. Sekcia plánu obnovy spracovala a vyhodnotila všetky zaslané pripomienky aj na základe tém obsiahnutých v jednotlivých podnetoch. Najväčšia časť podnetov verejnosti sa týkala zelenej ekonomiky (34%), vzdelávania (18%) a digitalizácie (12%). Menšie zastúpenie predstavovali témy týkajúce sa fiškálnej ekonomiky (9%), verejných inštitúcií (8%), zdravotníctva (8%), vedy, výskumu a inovácií (6%) a trhu práce (5%).

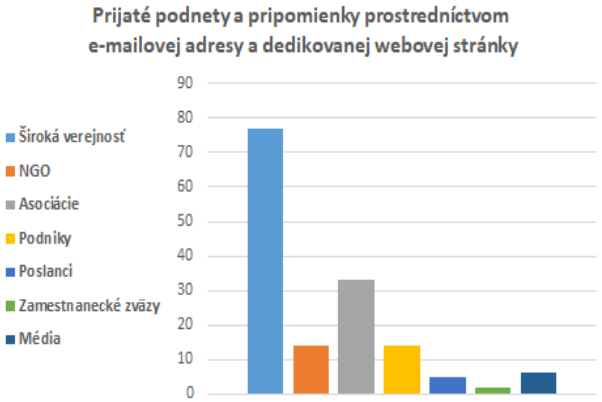

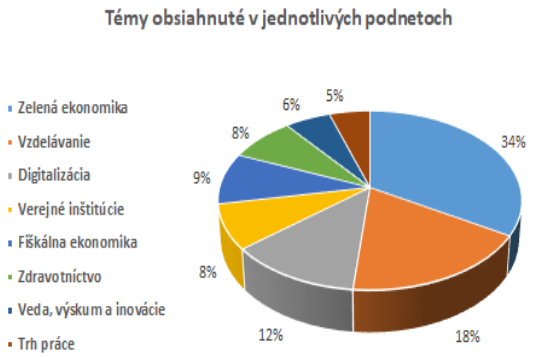

5.2.3. Tematické okrúhle stoly

S cieľom aktívne zapojiť odbornú verejnosť a kľúčových partnerov do pripomienkovania plánu obnovy, Ministerstvo financií SR zorganizovalo sériu šiestich okrúhlych tematických stolov na témy zelená ekonomika; vzdelávanie; veda, výskum a inovácie; zdravotníctvo; digitalizácia a efektívna verejná správa. Sérii šiestich okrúhlych tematických stolov predchádzal nultý okrúhly stôl spoluorganizovaný so Zastúpením Európskej komisie na Slovensku, na ktorý bola prizvaná široká paleta odbornej verejnosti za účelom informovania o základných technických kritériách a parametroch, ktoré vyplývajú z nariadenia (EÚ) 2021/241.

Na okrúhlych stoloch sa zúčastnilo vyše 200 účastníkov z viac ako 100 subjektov vrátane predstaviteľov samospráv, sociálnych partnerov, rôznych národných, ako aj regionálnych združení, podnikateľov, mimovládnych organizácií a iných. Okrúhle stoly moderovalo Ministerstvo financií SR za prítomnosti zástupcov relevantných ministerstiev, ktoré zodpovedali za prípravu jednotlivých komponentov. Všetky komponenty boli v rámci okrúhlych stolov tematicky priradené k hlavným okruhom diskusií nasledovne:

Zelená ekonomika (10.3.2021), zameranie na komponenty:

- 1 *Obnoviteľné zdroje energie a energetická infraštruktúra;*
- *2 Obnova budov;*
- *3 Udržateľná doprava;*
- *4 Dekarbonizácia priemyslu;*
- *5 Adaptácia na zmenu klímy;*

Vzdelávanie (12.3.2021), zameranie na komponenty:

- *6 Dostupnosť, rozvoj a kvalita inkluzívneho vzdelávania;*
- *7 Vzdelávanie pre 21. storočie;*

Vysoké školy; veda, výskum, inovácie; lákanie talentov (15.3.2021), zameranie na komponenty:

- *8 Zvýšenie výkonnosti slovenských vysokých škôl;*
- *9 Efektívnejšie riadenie a posilnenie financovania vedy, výskumu, inovácií a digitálnej ekonomiky;*
- *10 Lákanie a udržanie talentov;*

Zdravotníctvo (17.3.2021), zameranie na komponenty:

- 11 *Moderná a dostupná zdravotná starostlivosť;*
- 12 *Humánna, moderná a dostupná starostlivosť o duševné zdravie;*
- 13 *Dostupná a kvalitná dlhodobá sociálno-zdravotná starostlivosť;*

Digitalizácia (19.3.2021), zameranie na komponenty**:**

- 17 *Digitálne Slovensko;*

Efektívna verejná správa (22.3.2021), zameranie na komponenty**:**

- *14 Zlepšenie podnikateľského prostredia;*
- *15 Reforma justície;*
- *16 Boj proti korupcii;*
- *18 Zdravé verejné financie.*

Celkovo počas týchto stretnutí padlo 136 otázok a pripomienok. Podnety, ktoré konzultovaní partneri vyjadrili v rámci okrúhlych tematických stolov, boli následne vyhodnocované príslušnými ministerstvami. Na základe dohody s jednotlivými partnermi bol nad rámec naplánovaných okrúhlych stolov zaradený ďalší, špecificky sa venujúci komponentu 12 *Humánna, moderná a dostupná starostlivosť o duševné zdravie*. Celkový zoznam všetkých partnerov zúčastnených na pracovných stretnutiach a okrúhlych tematických stoloch je k dispozícii v prílohe *3.2. Zoznam partnerov zúčastnených na pracovných stretnutiach a okrúhlych tematických stoloch.*

5.2.4. Medzirezortné pripomienkové konanie (MPK)

Súbežne s organizáciou okrúhlych tematických stolov postúpilo Ministerstvo financií SR návrh plánu obnovy do štandardného medzirezortného pripomienkového konania dňa 8. marca 2021, ktoré trvalo do 22. marca 2021. V nadväznosti na toto konanie boli pripomienky a podnety vyhodnocované a zapracované do jednotlivých komponentov plánu. V rámci MPK ministerstvo financií dostalo spolu 2444 pripomienok, z ktorých bolo 1375 zásadných. Pripomienok od povinne pripomienkujúcich subjektov bolo spolu 709, z toho 158 zásadných. Celkový počet hromadných pripomienok bol 139 od 12 subjektov. Na zapracovaní pripomienok spolupracovalo Ministerstvo financií SR s príslušnými ministerstvami, ktoré sú zodpovedné za obsah jednotlivých komponentov. V rámci vyhodnotenia jednotlivých pripomienok rezort financií zorganizoval spolu 8 rozporových konaní s rôznymi pripomienkujúcimi subjektmi, ktoré sa týkali niekoľkých komponentov: 1 *Obnoviteľné zdroje energie a energetická infraštruktúra*, 2 *Obnova budov*, 3 *Udržateľná doprava*, 4 *Dekarbonizácia priemyslu*, 5 *Adaptácia na zmenu klímy*, 6 *Dostupnosť, rozvoj a kvalita inkluzívneho vzdelávania*, 7 *Vzdelávanie pre 21. storočie*, 14 *Zlepšenie podnikateľského prostredia*, 17 *Štát v mobile, kybernetická bezpečnosť, rýchly internet pre každého*, ako aj kapitoly 1 *Všeobecné ciele a súdržnosť plánu* a kapitoly 3 *Doplnkovosť a implementácia plánu*. Obsahom boli tiež podnety k témam, ktoré sa v pláne nenachádzajú, ako napríklad kultúra alebo návrh samostatného komponentu k obehovému hospodárstvu. Okrem návrhu Plánu obnovy a odolnosti SR bol do MPK postúpený aj Zákon o mechanizme na podporu obnovy a odolnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

5.3. Vyhodnocovanie pripomienok zainteresovaných strán

Návrhy, pripomienky a podnety širokej a odbornej verejnosti a iných zainteresovaných strán boli systematicky zaznamenávané a spracovávané prostredníctvom sekcie plánu obnovy. Sekcia plánu obnovy ich následne po vyhodnotení distribuovala jednotlivým zodpovedným ministerstvám a brala do úvahy pri ďalšej koordinácii príprav plánu obnovy. Jednotlivými podnetmi prispievali zainteresované strany či už písomnou formou prostredníctvom listov alebo e-mailov zaslaných priamo Ministerstvu financií SR alebo inému rezortu, alebo osobne počas bilaterálnych stretnutí, pracovných rokovaní, konferencií, okrúhlych tematických stolov alebo medzirezortného pripomienkového konania.

Medzi najčastejšími podnetmi, ktoré boli navrhované na zapracovanie do plánu obnovy zo strany odbornej verejnosti, boli témy súvisiace s ochranou životného prostredia, biodiverzitou, výzvou čeliť klimatickej kríze alebo cyklodopravou. Vzhľadom na relevantnosť pripomienok, diskusiu s odbornou verejnosťou a nové usmernenia Európskej komisie, boli do plánu obnovy zahrnuté a zapracované ďalšie oblasti a opatrenia, ako napr. nový samostatný komponent *Adaptácia na zmenu klímy*, ktorý adresuje aj opatrenia súvisiace s biodiverzitou a špecificky zahŕňa reformy a investície s cieľom znížiť dopad klimatických zmien, napr. renaturáciu vodných tokov či rozšírenie bezzásahových území, ktorými sa zabezpečí vyššia ochrana prírody. Medzi ďalšími častými podnetmi verejnosti bola požiadavka podpory ekologickej osobnej dopravy, ktorá je reflektovaná v rámci komponentu *Udržateľná doprava* podporou mestskej cyklodopravy, vrátane podpory cyklistickej infraštruktúry. Na základe pripomienok požadujúcich rozvoj regiónov boli do plánu obnovy zahrnuté opatrenia na rozvoj mäkkého turizmu. Ďalšie podnety, ktoré sa týkali nakladania so stavebným odpadom, boli do plánu obnovy zaradené ako reforma so stavebným odpadom v rámci komponentu 2 *Obnova budov*.

V prípade komponentu 1 *Obnoviteľné zdroje energie a energetická infraštruktúra* bolo v rámci pripomienok akceptované vypustenie fotovoltiky z investície do modernizácie existujúcich inštalácií OZE (repoweringu). Podobná pripomienka bola predložená niekoľkými pripomienkujúcimi subjektmi a jej akceptácia sa pozitívne odrazí na konečnej kapacite podporených zdrojov, ktoré budú pokračovať vo výrobe „zelenej“ energie, akými sú veľké vodné elektrárne a bioplynové stanice.

Na základe konzultácií s predstaviteľmi samospráv, predovšetkým so Združením miest a obcí Slovenska (ZMOS), boli do komponentu 16 *Boj proti korupcii a praniu špinavých peňazí, bezpečnosť a ochrana obyvateľstva,* zaradené opatrenia v rámci priestorového a materiálneho vybavenia samospráv s cieľom vytvoriť centrá zdieľaného výkonu správy a služieb v zaostalých regiónoch, kde je potrebné urýchliť proces zefektívnenia výkonu správy ako aj kvality a nestrannosti pri poskytovaní verejných služieb.

Do plánu obnovy sa zaradilo aj využívanie subjektov sociálnej ekonomiky počas implementačnej fázy plánu. Do časti 4, venujúcej sa implementácii v rámci kapitoly 3 *Doplnkovosť a implementácia plánu*, bol na základe týchto pripomienok doplnená osobitná časť 4.1.2., ktorá stanovuje podmienky pre zapojenie subjektov sociálnej ekonomiky (podľa zákona č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch) do realizácie vybraných investícií. Tam, kde je to možné a adekvátne, môže byť realizácia investície prostredníctvom subjektu sociálnej ekonomiky zvýhodňujúcim kritériom. Namiesto jednorazových či krátkodobých verejnoprospešných prác je tak možné podporiť dlhodobo udržateľné pracovné miesta spojené so systematickou integráciou znevýhodnených ľudí na trh práce a do spoločnosti. Môže sa tak posilniť prínos Plánu obnovy a odolnosti SR v oblasti sociálnej a teritoriálnej kohézie.

Medzi návrhmi, ktoré boli do plánu obnovy na základe pripomienok odbornej verejnosti taktiež zapracované, je aj podnet na aktívne zapojenie zainteresovaných strán do procesu implementácie plánu opísaný v časti 5.4.

Všetky zapracované (akceptované a čiastočne akceptované) pripomienky z MPK je možné nájsť online na portáli Slov-Lex[465].

5.4. Zapojenie zainteresovaných strán v procese implementácie

V záujme dostatočného zapojenia odbornej verejnosti a zabezpečenia štruktúrovaného dialógu s kľúčovými partnermi vo fáze implementácie plánu obnovy, bude vytvorená Rada vlády pre Plán obnovy a odolnosti SR (ďalej iba ako „Rada“) ako poradný orgán vlády Slovenskej republiky pre otázky týkajúce sa implementácie Plánu obnovy a odolnosti SR. Kompetencie Rady, jej postavenie, úlohy, zásady organizácie a činností, zoznam jej členov (zástupcov zamestnávateľov, zamestnancov, sociálnych a ekonomických partnerov, samospráv, neziskového sektora, atď.), štatút Rady a rokovací poriadok budú vypracované v období po odovzdaní plánu obnovy Európskej komisii. Rada bude pôsobiť v súlade s ústavným postavením a činnosťou vlády. Vo svojej činnosti sa bude riadiť Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi, zákonmi, ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi, právne záväznými aktmi Európskej únie, Programovým vyhlásením vlády Slovenskej republiky a uzneseniami vlády Slovenskej republiky.

6. Kontrola a audit

V SR existuje komplexný národný systém zabezpečujúci implementáciu zásad riadneho finančného hospodárenia podľa vnútroštátnych právnych predpisov, vrátane:

- systému finančnej kontroly, prostredníctvom ktorého sa zabezpečuje zákonnosť, hospodárnosť, efektívnosť, účinnosť a účelnosť verejných výdavkov;
- systému auditu.

6.1. Systém kontroly

6.1.1. Všeobecné ustanovenia o kontrole

Pri overovaní vykonávania mechanizmu sa uplatní systém kontrol upravený zákonom č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite a o zmene a doplnení niektorých zákonov[466]. Zavedený systém kontroly je pomerne široký a robustný, čo prispeje k predchádzaniu závažným nezrovnalostiam a zároveň k ich odhaľovaniu a náprave.

Zákon o finančnej kontrole a audite je všeobecným predpisom pre výkon finančnej kontroly a auditu. Zákon upravuje základné pravidlá, ciele a spôsob vykonávania finančnej kontroly. Všetky orgány verejnej správy, teda aj subjekty zapojené do implementácie mechanizmu, a to:

- NIKA;

[465] https://www.slov-lex.sk/domov
[466] https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/357/20190101

- vykonávateľ;
- sprostredkovateľ (pokiaľ bude poverený vykonávateľom na vykonávanie tejto časti úloh na základe zmluvy uzavretej s vykonávateľom);

sú v prípadoch, ak realizujú finančnú operáciu (príjem, poskytnutie alebo použitie verejných financií, právny úkon alebo iný úkon majetkovej povahy)[467], povinné vykonávať finančnú kontrolu a postupovať podľa zákona o finančnej kontrole a audite.

Dôvodom, že NIKA, vykonávateľ a sprostredkovateľ sú povinní postupovať podľa zákona o finančnej kontrole a audite je skutočnosť, že v zmysle národnej legislatívy sú tieto subjekty považované za orgány verejnej správy a prostriedky mechanizmu sú považované za verejné prostriedky. Povinnosť orgánu verejnej správy vykonávať finančnú kontrolu pri poskytovaní prostriedkov mechanizmu vyplýva priamo zo zákona o finančnej kontrole a audite. Ustanovenia zákona o POO týkajúce sa výkonu finančnej kontroly zo strany NIKA a vykonávateľov majú len deklaratórny charakter[468] a pri relevantných úlohách týkajúcich sa kontroly odkazujú na zákon o finančnej kontrole a audite.

Zákon o finančnej kontrole a audite stanovuje povinnosť orgánu verejnej správy vytvoriť, zachovávať a rozvíjať finančné riadenie[469], v rámci ktorého sa zabezpečuje okrem iného aj:

- riadenie rizika a finančná kontrola tak, aby sa pri plnení zámerov a cieľov orgánu verejnej správy predchádzalo porušovaniu právnych predpisov a medzinárodných zmlúv, ktorými je SR viazaná, a na základe ktorých sa SR poskytujú finančné prostriedky zo zahraničia;
- hospodárnu, efektívnu, účinnú a účelnú realizáciu finančnej operácie alebo jej časti;
- overovanie plnenia podmienok na poskytovanie a používanie verejných financií;
- predchádzanie podvodom a nezrovnalostiam, ich odhaľovanie a zabezpečenie nápravy;
- zavedenie a dodržiavanie pravidiel a postupov na účely zamedzenia a predchádzania korupcii.

Tieto povinnosti vyplývajúce zo zákona o finančnej kontrole a audite, a teda aj povinnosti súvisiace s prevenciou, detekciou a zabezpečovaním nápravy v prípade nezrovnalostí, sa vzťahujú aj na NIKA, vykonávateľa, sprostredkovateľa a prijímateľa (ak je prijímateľ orgánom verejnej správy).

Finančné kontroly upravené zákonom o finančnej kontrole a audite sú súčasťou bežných každodenných kontrol vykonávaných v rámci orgánu verejnej správy s cieľom zabezpečiť riadne vykonávanie finančných operácií, za ktoré orgán verejnej správy zodpovedá. Finančná kontrola podľa zákona o finančnej kontrole a audite sa vykonáva ako[470]:

- základná finančná kontrola;
- administratívna finančná kontrola;
- finančná kontrola na mieste.

Základná finančná kontrola sa vykonáva povinne v súvislosti s každou finančnou operáciou alebo jej časťou (a to aj v prípade, že finančná operácia bola overená administratívnou finančnou kontrolou alebo finančnou kontrolou na mieste). Základná finančná kontrola sa vykonáva do vnútra orgánu verejnej správy, ktorý túto kontrolu vykonáva. Jej cieľom je posúdiť, či vo finančnej operácii možno alebo nemožno pokračovať, či finančnú operáciu je možno vykonať alebo nemožno vykonať alebo či je alebo nie je potrebné vymáhať poskytnuté plnenie, ak sa finančná operácia už vykonala.

Administratívna finančná kontrola sa rovnako vykonáva povinne, avšak len v súvislosti s finančnou operáciou alebo jej časťou, ktorá predstavuje poskytnutie verejných financií. Vykonanie finančnej kontroly na mieste je fakultatívne. Finančnú kontrolu na mieste je možné, resp. potrebné vykonať v prípade, ak nie je možné tzv. „od stola“ preveriť a zistiť skutočnosti, ktoré sa považujú za potrebné na účely overenia finančnej operácie alebo jej časti. Administratívna finančná kontrola a finančná kontrola na mieste sa vykonávajú voči kontrolovanému subjektu (povinná osoba).

---

[467] § 2 ods. 1 písm. d) zákona č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite

468 Zákon o POO obsahuje prehľad všetkých úloh jednotlivých subjektov, a to aj tých úloh, ktorých plnenie vyplýva z iných predpisov.

[469] § 5 zákona č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite

[470] § 6 zákona č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite

Podľa zákona o finančnej kontrole a audite[471] orgán verejnej správy finančnou kontrolou (základnou finančnou kontrolou, administratívnou finančnou kontrolou a finančnou kontrolou na mieste) overuje, v súlade s cieľmi a podľa povahy každej finančnej operácie alebo jej časti, jej súlad s

- rozpočtom orgánu verejnej správy na príslušný rozpočtový rok;
- rozpočtom orgánu verejnej správy na dva rozpočtové roky nasledujúce po rozpočtovom roku uvedenom v prvom bode, ak financovanie finančnej operácie alebo jej časti neskončí v príslušnom rozpočtovom roku a ide o realizáciu verejného obstarávania; to platí, ak je orgánom verejnej správy štátna rozpočtová organizácia;
- osobitnými predpismi alebo medzinárodnými zmluvami, ktorými je SR viazaná a na základe ktorých sa SR poskytujú finančné prostriedky zo zahraničia;
- zmluvami uzatvorenými orgánom verejnej správy;
- rozhodnutiami vydanými na základe osobitných predpisov;
- vnútornými predpismi;
- inými podmienkami poskytnutia verejných financií neuvedenými v bodoch vyššie.

Zákon o finančnej kontrole a audite bližšie upravuje postup výkonu jednotlivých druhov kontrol a pravidlá ich vykonávania, vrátanie oprávnení a povinností orgánov a osôb, ktoré vykonávajú kontrolu ako aj kontrolovaných subjektov.

Zákon o finančnej kontrole a audite je právnym predpisom, ktorý predstavuje základ pre povinnosť overovať:

- súlad finančných operácií realizovaných pri implementácii mechanizmu s uplatniteľnými pravidlami;
- zákonnosť a správnosť postupu rôznych subjektov pri implementácii mechanizmu.

Finančná kontrola, ktorá je vykonávaná podľa tohto zákona, je jedným zo základných pilierov pre identifikovanie podozrení zo závažných nezrovnalostí, akými sú podvody, korupcia, konflikt záujmov alebo duplicitné financovanie.

Rozsah overenia upravený v zákone o finančnej kontrole a audite je uplatniteľný pre potreby kontrol pri implementácii mechanizmu. Pre účely zabezpečenia dostatočného rozsahu overenia, budú osoby vykonávajúce administratívnu finančnú kontrolu a finančnú kontrolu na mieste vypracovávať pracovnú dokumentáciu a v relevantných prípadoch na overenie používať kontrolné otázky. Minimálny rozsah overenia bude usmernený zo strany NIKA tak, aby bola zohľadnená potreba zabezpečiť identifikovanie prípadných nezrovnalostí. Vykonávateľ bude povinný prispôsobiť a doplniť kontrolné otázky podľa špecifík jemu zverenej časti plánu obnovy.

Pri výkone každej finančnej kontroly musí byť dodržané pravidlo kontroly „štyroch očí“, t. j. kontrolu vykonávajú vždy minimálne 2 osoby. Pri výkone kontroly musí byť dodržané, že osoby vykonávajúce kontrolu nemôžu byť predpojaté vo vzťahu k vykonávanej finančnej kontrole. Na vznik takejto situácie sa vzťahuje oznamovacia povinnosť a povinnosť uvedenú situáciu riešiť tak, aby nebol ohrozený nestranný výkon kontroly[472].

6.1.2. Kontroly vykonávané vykonávateľmi a NIKA

NIKA, vykonávateľ (prípadne aj sprostredkovateľ, ak je určený) vykonávajú finančnú kontrolu v rozsahu im zverených úloh vyplývajúcich najmä zo zákona o POO. Finančná kontrola je vykonávaná v súvislosti s finančnými operáciami, ktoré sa pri implementácii mechanizmu realizujú, a to aj v súvislosti s poskytovaním prostriedkov, ktoré sú na národnej úrovni považované za verejné prostriedky. Vykonávanými kontrolami sa zabezpečí aj overenie, či investície a reformy boli zrealizované, či míľniky a ciele boli splnené, či všetky uplatniteľné pravidlá boli dodržané a prostriedky mechanizmu boli použité na stanovený účel. NIKA a vykonávateľ pritom aktívne overujú aj možný výskyt závažných nezrovnalostí, akými sú najmä podvod, korupcia, konflikt záujmov alebo dvojité financovanie.

6.1.2.1. Kontrola vykonávaná NIKA

Kontroly vykonávané NIKA sú prispôsobené postaveniu NIKA v systéme implementácie mechanizmu a jej úlohám. NIKA vykonáva finančné kontroly najmä z dôvodu, že:

[471] § 6 ods. 4 zákona č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite
[472] § 26 zákona č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite

- vo všeobecnosti zodpovedá voči EK za vykonávanie mechanizmu v SR, avšak na národnej úrovni za implementáciu jednotlivých komponentov a v nich zahrnutých investíciách a reformách zodpovedajú jednotliví vykonávatelia;[473]
- poskytuje vykonávateľom finančné prostriedky na implementáciu plánu obnovy;
- pripravuje žiadosť o platbu finančnej podpory na EK.

Rozsah a zameranie finančných kontrol na mieste[474], ktoré vykonáva NIKA, sú prispôsobené potrebe zabezpečiť dohľad nad implementáciou mechanizmu. Kontroly NIKA sú doplnkovými kontrolami ku kontrolám vykonávaným vykonávateľmi. Ich cieľom je uistiť sa o riadnej implementácii plánu obnovy v súlade so všetkými uplatniteľnými pravidlami, o spoľahlivosti údajov o plnení míľnikov a cieľov a o neexistencii nezrovnalostí. Kontrolu vykonáva NIKA prioritne na úrovni vykonávateľa a eliminuje tak administratívnu záťaž samotných prijímateľov. Tento prístup vychádza zo skutočnosti, že vykonávateľ:

- je zodpovedný za implementáciu jemu zverenej časti plánu obnovy;
- poskytuje finančné prostriedky prijímateľovi a v tej súvislosti vykonáva kontroly na úrovni prijímateľa;
- disponuje všetkými potrebnými informáciami a dokumentami z úrovne prijímateľa.

Takýto prístup umožňuje aj zákon o finančnej kontrole a audite, ktorý oprávňuje NIKA pri výkone finančnej kontroly na mieste vyžadovať od inej osoby (napr. sprostredkovateľ, prijímateľ, dodávateľ alebo subdodávateľ), ktorá má potrebné informácie, doklady alebo iné podklady, súčinnosť a táto osoba je povinná súčinnosť poskytnúť[475]. Vykonanie kontroly zo strany NIKA na úrovni prijímateľa však týmto nie je vylúčené, čiže v prípade potreby môže NIKA využiť toto oprávnenie.

Frekvenciu a rozsah finančných kontrol na mieste prispôsobuje NIKA najmä stavu napĺňania stanovených míľnikov a cieľov, ako aj identifikovaným rizikám v implementácii plánu obnovy. NIKA posudzuje riziká pre účely výkonu vlastnej kontroly nezávisle od posudzovania rizík zo strany orgánov vykonávajúcich audit, ktoré je popísané v časti 6.2. *Systém auditu*. NIKA môže pri rizikovej analýze a rozhodovaní o potrebe vykonania finančnej kontroly na mieste na úrovni vykonávateľa vziať do úvahy rôzne faktory, napr. aj:

- úroveň implementácie časti plánu obnovy, najmä z pohľadu dodržiavania harmonogramu jeho fyzickej a finančnej implementácie a plnenia stanovených míľnikov a cieľov;
- zložitosť implementovaných investícií vo vzťahu ku skúsenostiam vykonávateľa a jeho sprostredkovateľov, vrátane ich administratívnych kapacít;
- sumu, ktorá má byť SR poskytnutá za splnenie míľnikov a cieľov, za ktoré vykonávateľ zodpovedá;
- frekvenciu kontrol a auditov na úrovni vykonávateľa;
- výskyt a závažnosť chýb zistených predchádzajúcimi kontrolami a auditmi a stav ich nápravy;
- výskyt podnetov a medializovaných káuz súvisiacich s implementáciou plánu obnovy a spôsob ich riešenia zo strany vykonávateľa;
- disponibilitu personálnych kapacít pre výkon kontroly a ďalšie.

NIKA vykonáva základnú finančnú kontrolu[476] vo vzťahu k realizovaným finančným operáciám, a to najmä súvislosti s predložením žiadosti o platbu finančnej podpory na EK a v súvislosti s vykonaním prevodu prostriedkov vykonávateľovi.

V súvislosti s predložením žiadosti o platbu finančnej podpory EK je pre NIKA dôležité uistiť sa o:

- splnení deklarovaných míľnikov a cieľov;
- o ďalších skutočnostiach potrebných pre vypracovanie sprievodného vyhlásenia riadiaceho subjektu.

Pre tento účel NIKA zohľadňuje monitorovacie údaje a okrem záverov ňou vykonaného overenia a kontrol aj informácie o záveroch kontrol a auditov vykonaných v rámci implementácie plánu obnovy inými kontrolnými alebo auditnými orgánmi.

Všetky potrebné informácie sú vykonávatelia povinní reportovať NIKA v rámci monitorovacej správy a monitorovacích údajov predkladaných NIKA v pravidelných intervaloch. Monitorovaciu správu za účelom sledovania stavu implementácie investícií a reforiem, stavu plnenia míľnikov a cieľov a stavu fyzickej a finančnej

[473] Zákon č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy; https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2001/575/20090601.html
[474] § 9 zákona č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite
[475] § 20 ods. 2 písm. a) zákona č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite
[476] § 7 zákona č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite

implementácie plánu obnovy, vypracováva vykonávateľ za jemu zverenú časť plánu obnovy. Prílohami monitorovacej správy sú prehľady monitorovacích údajov, pričom vykonávateľ potvrdzuje ich úplnosť a správnosť. Vzor monitorovacej správy a rozsah požadovaných monitorovacích údajov budú špecifikované zo strany NIKA. NIKA môže vykonávateľa vyzvať na predloženie dodatočných podkladov potrebných pre plnenie jej úloh.

NIKA uhrádza finančné prostriedky vykonávateľom na účely plnenia míľnikov a cieľov jednotlivých investícií a reforiem tak, aby bolo zabezpečené, že vykonávatelia budú schopní poskytovať prostriedky prijímateľom v zmysle uzavretých zmlúv. NIKA pritom zohľadňuje okrem iného informácie o stave finančnej, ale aj fyzickej implementácie plánu obnovy (realizácia investícií a reforiem a plnenie míľnikov a cieľov), ktorá bola zverená jednotlivým vykonávateľom a informácie o očakávaných výdavkoch jednotlivých vykonávateľov.

Vykonávanie kontrol, ktoré zabezpečuje NIKA pri svojej činnosti, vrátane postupu a rozsahu overenia bude upravené v manuáli procedúr NIKA. Usmerňovanie kontrol zabezpečuje odbor metodicko-právny. Finančnú kontrolu na mieste vykonávajú projektoví manažéri na jednotlivých odboroch projektového manažmentu (zelená ekonomika, zdravotníctvo, školstvo a efektívna verejná správa a digitalizácia). Projektoví manažéri majú potrebné vedomosti o realizovaných investíciách a reformách a míľnikoch a cieľoch, ktoré majú byť splnené. Zároveň majú vedomosti o pravidlách a postupoch, ktoré majú byť pri implementácii investíciách a reformách dodržané. Základnú finančnú kontrolu súvisiacu so zabezpečovaním a vykonávaním platieb vykonávateľom a prípravou žiadostí o platbu a vyhlásenia riadiaceho subjektu na EK, budú vykonávať zamestnanci, ktorí budú zodpovední za vykonávanie platieb a za finančné riadenie. Bližšie informácie k administratívnym kapacitám sú uvedené v *časti 4 Implementácia*.

6.1.2.2. Kontrola vykonávaná vykonávateľom

Primárnu zodpovednosť za výkon finančnej kontroly podľa zákona o finančnej kontrole a audite v súvislosti s implementáciou mechanizmu má vykonávateľ, keďže vykonávateľ vykonáva úkony súvisiace s poskytovaním finančných prostriedkov prijímateľom[477].

Vykonávateľ bude môcť úlohy súvisiace s implementáciou plánu obnovy (vrátane úloh spojených s vykonávaním kontroly) delegovať na sprostredkovateľa. Sprostredkovateľ za výkon delegovaných úloh zodpovedá vykonávateľovi. V tomto prípade sa vykonávateľ primerane uisťuje o riadnom vykonávaní úloh sprostredkovateľom, a to v rámci kontroly delegovaných právomocí, ktorá sa vykonáva ako finančná kontrola na mieste.

Do času uzavretia zmluvy s prijímateľom vykonávateľ vykonáva základnú finančnú kontrolu[478]. Kontrola je vykonávaná v súvislosti s nasledovnými finančnými operáciami:

- vyhlásenie výzvy na predloženie žiadostí o poskytnutie prostriedkov mechanizmu alebo zaslanie priameho vyzvania;
- zaslanie oznámenia o splnení/nesplnení podmienok na poskytnutie prostriedkov mechanizmu;
- uzavretie zmluvy[479] s prijímateľmi.

Kontrola sa v týchto prípadoch vykonáva ex-ante, t. j. pred realizovaním finančnej operácie. Cieľom je overiť splnenie podmienok viažucich sa k danej finančnej operácii a potvrdiť, či je možné vykonať danú finančnú operáciu.

Pred podpisom zmluvy, na základe ktorej sa prijímateľovi poskytujú finančné prostriedky z mechanizmu, vykonáva vykonávateľ základnú finančnú kontrolu, ktorou overuje, či možno uzavrieť zmluvu, a to na základe posúdenia, či sú splnené všetky podmienky na poskytnutie prostriedkov mechanizmu[480].

Od momentu vzniku právneho nároku prijímateľa na poskytnutie prostriedkov mechanizmu (uzavretie zmluvy) vykonáva vykonávateľ v relevantných prípadoch okrem základnej finančnej kontroly aj administratívnu finančnú kontrolu[481] alebo aj finančnú kontrolu na mieste[482].

[477] § 7 ods. 1, 8 ods. 1 a § 9 ods. 1 zákona č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite
[478] § 7 zákona č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite
[479] V prípade, ak je vykonávateľ zároveň prijímateľom, zmluvu nahrádza interný právny akt.
[480] § 7 ods. 1 a § 6 ods. 4 zákona č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite
[481] § 8 zákona č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite
[482] § 9 zákona č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite

Administratívna finančná kontrola sa vykonáva v súvislosti s každou žiadosťou o platbu prostriedkov mechanizmu, ktorú predloží prijímateľ vykonávateľovi. Administratívna finančná kontrola sa vykonáva najneskôr pred zrealizovaním platby prijímateľovi. Kontrolu voči prijímateľovi vykonáva vykonávateľ, ktorý poskytuje prostriedky. Kontrola spočíva v overení nároku na vyplatenie príspevku v zmysle uzatvorenej zmluvy, dodržania uplatniteľných pravidiel vyplývajúcich z právnych predpisov SR a EÚ a v overení príslušnej sprievodnej dokumentácie. Overenie vykonáva vykonávateľ spravidla pred vykázaním výdavkov NIKA.

Overenie dodržania postupov a pravidiel verejného obstarávania sa v relevantných prípadoch vykonáva v rámci administratívnej finančnej kontroly na úrovni prijímateľa. Overenie verejného obstarávania sa vykonáva aj s dôrazom na preverenie prípadných nezrovnalostí. Overenie je zamerané aj na možný výskyt závažných nezrovnalostí, akými sú podvody, korupcia alebo konflikt záujmov. Vykonávateľ pre tento účel využíva všetky dostupné údaje a informácie, vrátane informačného systému ARACHNE. Prijímateľ predloží dokumentáciu k zrealizovanému postupu verejného obstarávania ako podklad k žiadosti o platbu, v ktorej boli prvýkrát deklarované výdavky naviazané na toto verejné obstarávanie. Prijímateľ má zároveň povinnosť informovať vykonávateľa o uzavretí dodatku k zmluve, ktorá bola výsledkom verejného obstarávania. Overenie sa vykonáva na úrovni prijímateľa, keďže prijímateľ disponuje všetkými potrebnými dokladmi a informáciami z uskutočneného verejného obstarávania. Pri výkone finančnej kontroly je vykonávateľ oprávnený v zmysle zákona o finančnej kontrole a audite vyžadovať od iných osôb, ktoré majú informácie, doklady alebo iné podklady, ktoré sú potrebné na výkon finančnej kontroly (vrátane dodávateľa a subdodávateľa), súčinnosť a táto osoba je povinná súčinnosť poskytnúť.

Finančnú kontrolu na mieste vykonáva vykonávateľ v prípade, ak je potrebné overiť u prijímateľa ďalšie skutočnosti pre účely poskytnutia platby alebo kedykoľvek v priebehu realizácie projektu s cieľom uistiť sa o postupe prijímateľa v súlade so zmluvou alebo aplikovateľnými právnymi predpismi SR a EÚ. Finančná kontrola na mieste sa vykonáva s cieľom overiť skutočnosti, ktoré nie je možné overiť „od stola“. Vykonávateľ ju vykonáva napr. priamo v priestoroch prijímateľa alebo na mieste realizácie investície. Overuje sa napr. správnosť informácií o fyzickej a finančnej realizácii investície, plnenie míľnikov a cieľov, dodržiavanie pravidiel publicity a pod. Frekvencia a pokrytie overovania finančnými kontrolami na mieste závisia napr. od zložitosti operácie, výšky verejnej finančnej podpory, úrovne rizika a ďalších faktorov.

Pre účely informovania vykonávateľa o stave fyzickej a finančnej implementácie investície budú prijímatelia povinní v pravidelných intervaloch predkladať vykonávateľovi monitorovaciu správu. Formulár monitorovacej správy obsahuje aj údaje o stave plnenia merateľných ukazovateľov a cieľov. Vykonávateľ monitoruje aj stav implementácie reformy. Vykonávateľ údaje o stave napĺňania míľnikov a cieľov uvedené v monitorovacích správach validuje. Vykonávateľ môže prijímateľa vyzvať na predloženie dodatočných podkladov potrebných pre plnenie jeho úloh. Vykonávateľ overuje implementáciu investície a stav plnenia cieľov aj v rámci vykonávaných kontrol, a to s cieľom zabezpečiť, že údaje o merateľných ukazovateľoch a plnení cieľov sú správne vykazované a informácie o týchto skutočnostiach evidované v informačnom a monitorovacom systéme ISPO (bližšie informácie v *časti 8 Informačné systémy na národnej úrovni*) sú spoľahlivé.

Pokiaľ ústredný orgán štátnej správy plní úlohu vykonávateľa (prípadne sprostredkovateľa) a tento orgán je zároveň prijímateľom prostriedkov mechanizmu, bude zabezpečené riadne oddelenie funkcií medzi úlohou prijímateľa a úlohou vykonávateľa (sprostredkovateľa), a to zabezpečením vykonávania týchto funkcií rôznymi organizačnými útvarmi v rámci organizačnej štruktúry vykonávateľa (sprostredkovateľa).

Pri výkone každej finančnej kontroly musí byť dodržané pravidlo kontroly „štyroch očí“, t. j. kontrolu vykonávajú vždy minimálne 2 osoby. Pri výkone kontroly musí byť dodržané, že osoby vykonávajúce kontrolu nemôžu byť predpojaté vo vzťahu k vykonávanej finančnej kontrole. Na vznik takejto situácie sa vzťahuje oznamovacia povinnosť a povinnosť uvedenú situáciu riešiť tak, aby nebol ohrozený nestranný výkon kontroly[483].

Vykonávatelia budú pred začatím implementácie alebo v prípade potreby aj v jej priebehu posudzovať možné riziká (najmä riziká vzniku závažných nezrovnalostí) aj pri vlastnej činnosti a vo vlastných organizačných útvaroch. Cieľom uvedeného bude eliminovať oblasti, v ktorých sa môžu vyskytnúť závažné nezrovnalosti a zabezpečiť ex-ante prijatie účinných a primeraných opatrení proti podvodom, konfliktu záujmov a korupcii. Okrem toho je vykonávateľ zo zákona o finančnej kontroly a auditu oprávnený vykonávať finančnú kontrolu na mieste aj vo vlastných organizačných útvaroch. Cieľom takejto kontroly môže byť preverenie vlastnej činnosti s cieľom spätne

[483] § 26 zákona č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite

overiť a uistiť sa, či boli pri implementácii jemu zverenej časti plánu obnovy dodržané všetky postupy a pravidlá, a to aj s cieľom uistiť sa aj o dostatočnosti opatrení na zabránenie vzniku závažných nezrovnalostí.

Vykonávanie kontrol, ktoré pri implementácii plánu obnovy zabezpečuje vykonávateľ sám alebo prostredníctvom sprostredkovateľa, vrátane postupu a rozsahu overenia, bude usmernené zo strany NIKA v *Systéme implementácie mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti*. Usmerňovanie kontrol zabezpečuje NIKA. Finančnú kontrolu na úrovni vykonávateľov a sprostredkovateľov budú vykonávať čiastočne existujúce personálne kapacity, t. j. zamestnanci, ktorí vykonávajú obdobné kontroly pri hospodárení s prostriedkami štátneho rozpočtu alebo implementácii EŠIF, ktorí majú potrebné vedomosti o výkone kontroly. Tieto kapacity budú priebežne dopĺňané o ďalších zamestnancov tak, aby bol zabezpečený výkon potrebných kontrol v požadovanej kvalite. Bližšie informácie k administratívnym kapacitám sú uvedené v časti *4 Implementácia.*

6.1.3. Zisťovanie závažných nedostatkov

Vykonávateľ v rámci kontrol pri implementácii plánu obnovy overuje splnenie podmienok pre poskytnutie prostriedkov mechanizmu prijímateľovi (v rámci toho aj dodržanie uplatniteľných pravidiel a prípadnú existenciu nezrovnalostí) a plnenie míľnikov alebo cieľov. Vzhľadom na to, že na poskytovanie prostriedkov mechanizmu zo strany EK môžu mať vplyv najmä závažné nezrovnalosti, ktorými sú podvody, konflikt záujmov, korupcia a dvojité financovanie, bude zabezpečené, aby vykonávateľ v rámci vykonávaných kontrol vyhodnocoval a zohľadňoval možné riziká a identifikované podozrenia z nezrovnalostí preveroval. Posudzovanie rizík sa vykonáva s cieľom vhodne stanoviť rozsah a oblasti overenia pri výkone kontroly tak, aby boli všetky významné nesprávnosti a závažné nezrovnalosti (najmä podvod, korupcia, konflikt záujmov a dvojité financovanie) identifikované.

NIKA a vykonávatelia sa pri nastavení vhodných mechanizmov pre eliminovanie rizika zneužitia prostriedkov mechanizmu poučia zo skúseností z EŠIF. NIKA prostredníctvom usmerňovania vykonávateľov zabezpečí, aby sa pri prijatí strategického prístupu k otázkam integrity, kontroly a riadenia rizika v implementácii mechanizmu primerane zohľadnili odporúčania pre SR v tejto oblasti, okrem toho aj odporúčania OECD k riadeniu rizík pri implementácii EŠIF[484].

Úrad vlády SR a vykonávateľ zverejnia na svojej webovej stránke informácie o nulovej tolerancii podvodov a o možnosti podať podnet na preverenie prípadného protiprávneho konania v súvislosti s implementáciou mechanizmu. Vykonávateľ bude mať povinnosť zaevidovať, preveriť a pravidelne v prehľadoch monitorovacích údajov reportovať NIKA všetky podnety alebo medializované kauzy[485], ako aj výsledky ich preverenia. Podnety budú riadne preskúmané, a to v prípade potreby aj vo forme vykonania kontroly.

Za účelom výkonu kontrol a preverovaní podnetov bude zabezpečené, aby osoby na strane vykonávateľa, vykonávajúce kontroly, mali dostatočné informácie o možných podvodoch, korupcii a konflikte záujmov, aby vedeli identifikovať tzv.„red flags“ (varovné signály). „Red flags“ budú zohľadnené aj v kontrolných otázkach, ktoré budú používať osoby vykonávajúce kontrolu na zdokumentovanie vykonaného overenia. Podporí sa zdravá miera profesionálneho skepticizmu. NIKA v rámci usmerňovania vykonávateľov vydá prehľad indikátorov, ktoré môžu naznačovať možný výskyt podvodu, čím sa zabezpečí budovanie povedomia o tom, čo by mohlo predstavovať potenciálne varovné signály podvodu. Pri výkone kontrol sa bude využívať informačný systém ARACHNE. Používaním ARACHNE sa zabezpečí vyššia efektívnosť pri identifikovaní podvodov. Vykonávateľ zabezpečí svojim zamestnancom požadované priebežné vzdelávanie na témy boja proti podvodom[486], napr. účasťou na vzdelávacích aktivitách zameraných na témy súvisiace s ochranou finančných záujmov EÚ organizovaných Úradom vlády SR (Národný úrad pre OLAF). NIKA bude oprávnená overiť postup vykonávateľa v súvislosti s vykonávaním kontroly a s preverovaním podnetov alebo medializovaných káuz.

Podozrenia z podvodov, konfliktu záujmov alebo korupcie zistené NIKA alebo vykonávateľom budú oznamované orgánom príslušným konať v danej veci, aby bolo zabezpečené riadne prešetrenie a v prípade potreby aj ďalšie konanie. Je cieľom, aby boli NIKA a vykonávateľ informovaní o všetkých oznámeniach vykonaných v súvislosti s

[484] https://www.mirri.gov.sk/sekcie/cko/odbor-metodiky-a-koordinacie-subjektov/projekty/projekt-s-oecd-k-riadeniu-rizik-pri-implementacii-esif/index.html

[485] informácie o implementácii projektov financovaných z prostriedkov mechanizmu, ktoré poukazujú na nevhodné alebo protiprávne praktiky prijímateľa alebo iných subjektov zapojených do implementácie plánu obnovy

[486] Viac informácií o vzdelávaní administratívnych kapacít je v časti *6.4. Odborné vzdelávania zamestnancov vykonávajúcich finančnú kontrolu a audit*

identifikovanými podozreniami zo spáchania trestného činu, priestupku alebo iného správneho deliktu orgánom príslušným konať v danej veci a o vyšetrovaniach súvisiacich s vykonávaním mechanizmu, pokiaľ tomu nebude brániť osobitný predpis. NIKA a vykonávateľ budú sledovať stav konania aj pre účely informovania EK a prípravy a predkladania žiadosti o platbu finančnej podpory EK a v prípade potreby zabezpečia prijatie potrebných nápravných opatrení.

NIKA, vykonávatelia a ostatní poskytovatelia prostriedkov EÚ koordinujú svoje činnosti, pokiaľ ide o vymedzenie deliacich línií jednotlivých oblastí podpory a ich načasovanie tak, aby bolo eliminované riziko možného dvojitého financovania. Napriek tomu je overovanie na úrovni prijímateľa zamerané aj na prípadné dvojité financovanie výdavkov. Žiadateľ nemôže žiadať o poskytnutie prostriedkov mechanizmu na realizáciu aktivity, ktorá bola financovaná z iných prostriedkov EÚ. Splnenie uvedenej podmienky žiadateľ vyhlási v predloženej žiadosti o poskytnutie prostriedkov mechanizmu. V zmluve o poskytnutí prostriedkov mechanizmu uzavretej medzi vykonávateľom a prijímateľom, ktorej vzor vydá NIKA, bude ustanovenie o zákaze duplicitného financovania. V zmluve sa určí prijímateľovi aj povinnosť informovať vykonávateľa o prípadných ďalších projektoch financovaných z prostriedkov EÚ, ktoré budú realizované prijímateľom alebo do ktorých bude prijímateľ inak zapojený (partner prijímateľa, konečný užívateľ, dodávateľ a pod.). V rámci kontroly sa potom posudzuje najmä to, či ten istý prijímateľ nevykonáva viac ako jednu operáciu v rovnakom čase alebo či operácia alebo jej časť nie je financovaná viacerými formami podpory alebo z viacerých fondov EÚ. Za týmto účelom budú využívané existujúce informačné systémy verejnej správy a prípadne aj ďalšie verejne prístupné informácie o prijímateľoch príspevkov a podporovaných projektoch. V prípade potreby sa pri kontrole duplicitného financovania bude vyžadovať súčinnosť inej osoby[487], najmä poskytovateľa príspevku.

V rámci kontrol vykonávateľ overuje na úrovni prijímateľa aj dosahovanie stanovených míľnikov a cieľov a správnosť ich vykazovania a reportovania. Údaje o plnení čiastkových cieľov poskytnuté prijímateľmi budú zahrnuté do kumulatívnych údajov len po ich validácii zo strany vykonávateľa. Rovnakým oprávnením overiť tieto skutočnosti na úrovni prijímateľa, ale aj overiť kumulatívne údaje na úrovni vykonávateľa, disponuje aj NIKA. NIKA s cieľom zabezpečiť spoľahlivosť a správnosť reportovaných údajov v rámci dohľadu, okrem výkonu kontroly, sleduje stav implementácie aj prostredníctvom vykonávateľom pravidelne predkladaných monitorovacích správ a prehľadov. NIKA, vykonávateľ aj prijímateľ budú povinní archivovať všetky údaje (vrátane údajov podľa čl. 22 ods. 2 písm. d) nariadenia (EÚ) 2021/241) a všetku súvisiacu dokumentáciu týkajúcu sa vykonávania mechanizmu a realizácie investície a reformy tak, aby poskytovala dostatočný podklad pre vykonávanie úloh súvisiacich s implementáciou plánu obnovy ako aj dostatočný „audit trail“, a to aj pre účely výkonu kontroly alebo auditov. Archivácia údajov, informácií a dokumentov bude podporená aj informačným a monitorovacím systémom plánu obnovy (viď časť 8. *Informačné systémy na národnej úrovni*). NIKA, vykonávateľ a prijímateľ budú povinní evidovať relevantné údaje a informácie v informačnom a monitorovacom systéme plánu obnovy bezodkladne.

Plán obnovy sa implementuje prostredníctvom implementácie investícií a reforiem v rámci jednotlivých komponentov. Pokiaľ ide o investície, tie sú implementované rôznymi prijímateľmi. Prijímateľ môže byť určený na základe priameho vyzvania alebo je vybraný spomedzi viacerých žiadateľov, ktorí predložia žiadosť o poskytnutie prostriedkov mechanizmu vykonávateľovi na základe vyhlásenej výzvy. Vykonávateľ pri vyhodnocovaní žiadosti zisťuje splnenie podmienok poskytnutia prostriedkov mechanizmu. Vykonávateľ vyhodnocuje žiadosť spôsobom a podľa kritérií určených vo zverejnenej výzve. Vykonávateľ je povinný prijať primerané opatrenia tak, aby v procese výberu prijímateľov zabránil vzniku konfliktu záujmov. Osoby na strane vykonávateľa, ktoré zabezpečujú vyhodnotenie žiadostí, budú povinné podpísať vyhlásenie o neexistencii konfliktu záujmov, pričom vyhlásenie môže byť predmetom overenia zo strany vykonávateľa alebo aj NIKA, prípadne ďalších kontrolných alebo auditných orgánov a o tejto skutočnosti by mali byť osoby, ktoré vyhlásenie poskytujú, informované. Zákaz konfliktu záujmov sa vzťahuje aj na ďalšie fázy implementácie investície. Preto vykonávatelia zabezpečujú prideľovanie úloh svojim zamestnancom tak, aby sa vyhli konfliktu záujmov alebo na minimum eliminovali vznik situácií, v ktorých by mohol hroziť vznik konfliktu záujmov. Ak napriek tomu dôjde ku konfliktu záujmov, je vykonávateľ povinný prijať potrebné opatrenia tak, aby zabránili tomu, že táto situácia ovplyvní, naruší alebo ohrozí nestranný, transparentný, nediskriminačný, efektívny, hospodárny a objektívny výkon ich úloh pri vykonávaní mechanizmu. Bližšie informácie o zákaze konfliktu záujmov sú uvedené v časti *4.3.2. Národná implementačná a koordinačná autorita (NIKA).* Pri aktívnom preverovaní konfliktu záujmov využíva vykonávateľ a NIKA vhodne všetky dostupné možnosti overenia a údaje a informácie (napr. verejne dostupné registre, údaje v informačnom a monitorovacom systéme, informačný systém ARACHNE, sociálne siete a pod.)

[487] § 20 ods. 2 písm. a) zákona č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite

6.1.4. Výsledky kontrol

Všetky kontroly vykonané NIKA a vykonávateľmi v rámci implementácie mechanizmu a ich závery budú riadne zaevidované. NIKA a vykonávateľ budú evidovať aj kontroly a výsledky kontrol iných subjektov (bližšie popísané v časti *6.5. Činnosť subjektov mimo systému riadenia a kontroly a systému auditu*).

Nedostatky zistené v rámci implementácie mechanizmu[488] budú na príslušných úrovniach analyzované s cieľom identifikovať prípadné riziká v implementácii. Pre analýzu nedostatkov bude použitá aj typológia nedostatkov zavedená EK v oblasti implementácie fondov EÚ.

Nedostatky / nezrovnalosti (vrátane podozrení zo závažných nezrovnalostí) zistené v rámci implementácie mechanizmu a stav ich riešenia sú na príslušnej úrovni zaznamenané a reportované NIKA. NIKA následne oznamuje nedostatky / nezrovnalosti EK v rámci vyhlásenia riadiaceho subjektu, ktoré predkladá NIKA EK spolu so žiadosťou o platbu finančnej podpory. NIKA predkladá EK aj súhrn vykonaných auditov, ktorý spracuje MF SR ako orgán zabezpečujúci audit.

Vykonávateľ bude informovaný o nezrovnalostiach, ktoré súvisia s implementáciou jemu zverenej časti plánu obnovy, pokiaľ nehrozí zmarenie prípadného vyšetrovania. NIKA je informovaná o všetkých nezrovnalostiach zistených v súvislosti s implementáciou mechanizmu. Za riešenie nezrovnalosti je na národnej úrovni primárne zodpovedný vykonávateľ.

Prostriedky zodpovedajúce finančným opravám vykonaným zo strany EK sa budú od relevantných subjektov, ktorí svojim konaním nezrovnalosť spôsobili (najmä prijímateľov) vymáhať. Ostatné nedostatky budú na národnej úrovni riešené uplatnením rovnakého sankčného mechanizmu, ktorý je zavedený pre prostriedky štátneho rozpočtu (napr. odvod, pokuta, penále).

Prijímateľ bude povinný vrátiť prostriedky mechanizmu, ktoré boli použité v rozpore s podmienkami, ak tak stanovuje zmluva. Vrátenie neoprávnene použitých prostriedkov mechanizmu môže vykonať prijímateľ sám z vlastnej iniciatívy alebo ho na to vyzve vykonávateľ. Pokiaľ prijímateľ na základe výzvy vykonávateľa príslušné prostriedky mechanizmu nevráti, vykonávateľ postupuje podľa osobitných predpisov (napr. vymáhanie v správnom konaní podľa § 31 ods. 10 zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov[489] alebo postupom podľa §123 Civilného sporového poriadku[490]). Pokiaľ sa prijímateľ dopustil porušenia osobitných predpisov, za ktoré hrozí uloženie pokuty alebo inej sankcie, je v danej veci oprávnený konať príslušný orgán dohľadu / správny orgán.

Informácie o postupe v prípade identifikovaného podozrenia z trestného činu je bližšie popísaný v časti 6.3. *Činnosti súvisiace s ukončením kontrol a auditov* a v časti 7. *Zabezpečovanie nápravy v súvislosti s podvodmi, korupciou a iným poškodzovaním finančných záujmov EÚ vo väzbe na implementáciu plánu obnovy*. V týchto prípadoch konajú orgány činné v trestnom konaní a v prípade vznesenia obvinenia rozhoduje súd.

Evidencia vykonaných kontrol, nedostatkov a nezrovnalostí sa bude vykonávať v informačnom systéme plánu obnovy (viď časť 8. *Informačné systémy na národnej úrovni*).

6.2. Systém auditu

Audit mechanizmu sa bude vykonávať podľa zákona o finančnej kontrole a audite[491] ako vládny audit (ďalej len „audit“). Oprávnenie vykonávať audit[492] má podľa zákona o finančnej kontrole a audite len:

---

[488] Vrátane nedostatkov zistených inými subjektami (napr. inými kontrolnými a auditnými orgánmi) ako je NIKA, vykonávateľ a sprostredkovateľ. Nedostatky zistené v rámci výkonu auditu podľa časti *6.2. Systém auditu* tohto dokumentu sú súčasťou súhrnu vykonaných auditov.

[489] https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/523/20170201.html

[490] https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/160/20181212

[491] zákon č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrola a audite a o zmene a doplnení niektorých zákonov, https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/357/20190101

[492]Oprávnenie uvedených subjektov vykonávať audit mechanizmu vyplýva priamo zo zákona o finančnej kontrole a audite. Zákon o POO obsahuje prehľad všetkých úloh jednotlivých subjektov, a to aj tých úloh, ktorých plnenie vyplýva z iných predpisov.

- Ministerstvo financií SR; podľa platného organizačného poriadku audit vykonáva sekcia auditu a kontroly;
- Úrad vládneho auditu;
- iná právnická osoba, ktorá má odborné, personálne a materiálne predpoklady na výkon auditu a ktorá bola poverená na výkon auditu Ministerstvom financií SR (ďalej len „iná právnická osoba“).

Vzťah Ministerstvo financií SR a Úradu vládneho auditu

Úrad vládneho auditu je rozpočtovou organizáciou Ministerstva financií SR; je právnickou osobou zriadenou zákonom o finančnej kontrole a audite[493]. Nosnou činnosťou Úradu vládneho auditu je výkon auditov, ktoré vykonáva vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť, pričom s ohľadom na jeho vecnú pôsobnosť úzko spolupracuje so sekciou auditu a kontroly.

Sekcia auditu a kontroly Ministerstva financií SR na národnej úrovni koordinuje plánovanie a vykonávanie auditu, metodicky usmerňuje vykonávanie auditu, zabezpečuje odborné vzdelávanie tak svojich zamestnancov ako aj zamestnancov Úradu vládneho auditu, ktorí vykonávajú audit a v neposlednom rade má Ministerstvo financií SR oprávnenie hodnotiť kvalitu vykonávania auditu.[494]

V podmienkach zabezpečovania auditu v rámci mechanizmu sa uvedená pôsobnosť Ministerstva financií SR (sekcia auditu a kontroly) ako aj jeho spolupráca s Úradom vládneho auditu uplatní tak, že sekcia auditu a kontroly:

- zabezpečí centrálne plánovanie auditov v rámci mechanizmu, t. j. vypracuje plán auditov (viac podrobností je popísaných v časti 6.2.2. *Procesné nastavenie auditu*/*Stratégia výkonu auditu*), ktorý bude záväzný pre Ministerstvo financií SR (sekciu auditu a kontroly) a Úrad vládneho auditu;
- bude koordinovať vykonávanie auditov v rámci mechanizmu, pričom bežnou praxou sú vzhľadom na doterajšiu spoluprácu tak ad hoc stretnutia relevantných zamestnancov sekcie auditu a kontroly so zamestnancami Úradu vládneho auditu ako aj plánované koordinačné porady. V rámci koordinácie sa budú zdieľať napr. príklady dobrej praxe, vytvorí sa priestor na diskusiu k problematickým či už vecným ale aj procesným skutočnostiam, zároveň sa v rámci koordinácie vzájomne informuje sekcia auditu a kontroly a Úrad vládneho auditu o stave a progrese výkonu auditov;
- ako útvar Ministerstva financií SR zodpovedný za vypracovanie zákona o finančnej kontrole a audite, vydáva metodiku k procesnej stránke výkonu auditu, t. j. podrobnejšie rozpracovanie jednotlivých procesných inštitútov upravených v zákone o finančnej kontrole a audite. Predmetná metodika, pod názvom *Postupy pre výkon vládneho auditu*, je zverejnená na webovom sídle Ministerstva financií SR[495] a je záväzná pre všetky subjekty vykonávajúce audit. Úrad vládneho auditu je povinný postupovať pri výkone auditu podľa tejto metodiky. Sekcia auditu a kontroly taktiež poskytuje na základe vyžiadania individuálne konzultácie a usmernenia k nejasnostiam súvisiacim s procesnou stránkou výkonu auditu;
- v rámci zabezpečovania auditu mechanizmu vypracuje metodiku, ktorá bude konkrétne upravovať výkon auditu mechanizmu a bude sa vzťahovať nielen na procesnú, ale aj na vecnú stránku výkonu auditu mechanizmu a bude špecificky zohľadňovať požiadavky príslušnej legislatívy. Metodika pre výkon auditu mechanizmu bude pre zamestnancov Ministerstva financií SR (sekcie auditu a kontroly) a Úradu vládneho auditu záväzná. Účelom vypracovania takejto metodiky je zabezpečiť najmä jednotný prístup k overovaniu a rovnakú kvalitu auditov zabezpečovaných sekciou auditu a kontroly;
- zabezpečuje a organizuje pravidelné vzdelávanie pre zamestnancov vykonávajúcich audit, t. j. zamestnanci sekcie auditu a kontroly, ako aj Úradu vládneho auditu sú pravidelne preškolovaní v témach súvisiacich s auditom;
- je oprávnená na auditoch vykonávaných v rámci mechanizmu overovať kvalitu[496], a to tak počas vykonávania auditu ako aj po skončení auditu. Cieľom overenia kvality je overiť procesnú stránku výkonu auditu, t. j. najmä dodržanie pravidiel pre výkon auditu podľa zákona o finančnej kontrole a audite a príslušnej metodiky ako aj to, či je overenie v rámci auditu vykonávané v dostatočnom rozsahu, či skutočnosti zistené počas auditu boli správne vyhodnotené, alebo či je vykonané overenie vhodne a dostatočne popísané v dokumentácii a či boli splnené ciele auditu.

[493] § 4 zákona č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite
[494] § 3 zákona č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite
[495] https://www.mfsr.sk/sk/financie/audit-kontrola/audit/vladny-audit/
[496] § 10a zákona č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite

Vzťah Ministerstva financií SR a inej právnickej osoby

Ministerstvo financií SR má oprávnenie poveriť výkonom auditu inú právnickú osobu, ktorá má odborné, personálne a materiálne predpoklady na výkon auditu[497]. Sekcia auditu a kontroly využíva predmetné oprávnenie najmä vtedy, ak nemá dostatočné vlastné personálne alebo odborné kapacity, resp. ak audit nie je možné zabezpečiť personálne a odborne kapacitami Úradu vládneho auditu. Inú právnickú osobu v prípade potreby externalizácie vyberie Ministerstvo financií SR v súlade s platnou legislatívou. Podmienky/kritériá výberu definuje sekcia auditu a kontroly na základe úloh, ktoré bude potrebné delegovať na inú právnickú osobu. Iná právnická osoba vykonáva audit vo svojom mene a na vlastnú zodpovednosť, pričom právne vzťahy vrátane zodpovednostného režimu a zabezpečovania kvality sú upravené zmluvou. Iná právnická osoba sa zaväzuje vykonávať audit najmä podľa zákona o finančnej kontrole a audite a v súlade s metodikou vydanou sekciou auditu a kontroly. Pôsobnosť sekcie auditu a kontroly v oblasti plánovania auditu, metodického usmerňovania vykonávania auditu, zabezpečovania odborného vzdelávania ako aj v oblasti hodnotenia kvality sa vzťahuje obdobne ako na sekciu auditu a kontroly a Úrad vládneho auditu aj na inú právnickú osobu.

6.2.1. Administratívne zabezpečenie auditov

Sekcia auditu a kontroly v súčasnosti disponuje administratívnymi kapacitami pre účely auditov v počte 68 osôb, z čoho budú vyčlenení 2 zamestnanci za účelom zabezpečenia metodickej činnosti pre oblasť auditu v rámci mechanizmu a 1 zamestnanec za účelom zabezpečenia dohľadu a koordinácie výkonu auditov v rámci mechanizmu. Zamestnanci, ktorí budú vykonávať činnosti súvisiace s auditom mechanizmu na sekcii auditu a kontroly, sú zamestnancami, ktorí disponujú praktickými skúsenosťami v oblasti metodického usmerňovania a výkonu auditu v rámci EŠIF.

Úrad vládneho auditu v súčasnosti disponuje administratívnymi kapacitami v počte 151 osôb, z čoho bude vyčlenených 7 zamestnancov zabezpečujúcich výkon auditu v rámci mechanizmu. Zamestnanci Úradu vládneho auditu vyčlenení pre účely auditu v rámci mechanizmu sú zamestnanci, ktorí disponujú praktickými skúsenosťami v oblasti výkonu auditu v rámci európskych štrukturálnych a investičných fondov. Majú viac ako 5 ročnú prax v oblasti výkonu auditov a absolvovali kvalifikačnú skúšku (skúšku vládneho audítora).

S ohľadom na vývoj implementácie sa predpokladá, že v priebehu implementácie bude potrebné pre sekciu auditu a kontroly a Úrad vládneho auditu navýšenie administratívnych kapacít. Predpokladaný počet navýšenia administratívnych kapacít v priebehu nasledujúceho roka pre Ministerstvo financií SR je 5 zamestnancov a pre Úrad vládneho auditu 23 zamestnancov.

V prípade, ak by ani tieto administratívne kapacity neboli dostatočné, Ministerstvo financií SR môže poveriť výkonom auditu inú právnickú osobu (viď text *Vzťah Ministerstva financií SR a inej právnickej osoby* uvedený vyššie).

Audit vykonávajú vždy minimálne dvaja zamestnanci sekcie auditu a kontroly, Úradu vládneho auditu alebo inej právnickej osoby. Audit je podľa zákona o finančnej kontrole a audite možné vykonávať len pod vedením vymenovaného vládneho audítora[498]. Do funkcie vládneho audítora môže minister financií SR vymenovať len takého zamestnanca Ministerstva financií SR, Úradu vládneho auditu alebo inej právnickej osoby, ktorý spĺňa zákonom stanovené podmienky. Týmito podmienkami sú spôsobilosť na právne úkony, bezúhonnosť, vysokoškolské vzdelanie, odborná spôsobilosť a najmenej dvojročná odborná prax[499]. Odborná spôsobilosť sa preukazuje absolvovaním kvalifikačnej skúšky, ktorá pozostáva z písomnej a ústnej časti. Konanie kvalifikačnej skúšky odborne zastrešuje sekcia auditu a kontroly.

Pri výkone auditu sú zamestnanci vykonávajúci audit povinní dodržiavať etický kódex, ktorý určuje všeobecne platné a uznávané pravidlá správania sa na základe uplatňovania morálnych pravidiel a hodnôt spoločenského styku (princíp nezávislosti, princíp čestnosti, princíp objektívnosti, princíp mlčanlivosti, princíp odbornosti a princíp etického vystupovania a korektných vzťahov).

Zamestnanci vykonávajúci audit sú pri výkone auditu nezávislí a závery formulujú na základe svojho profesionálneho audítorského úsudku. Zákon o finančnej kontrole a audite podrobne upravuje postup v prípade

[497] § 19 ods. 5 zákona č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite
[498] § 19 ods. 2 zákona č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite
[499] § 12 zákona č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite

podozrenia z predpojatosti, o ktorom rozhoduje štatutárny orgán relevantného subjektu (v prípade Ministerstva financií SR rozhoduje minister financií SR, v prípade Úradu vládneho auditu rozhoduje riaditeľ, v prípade inej právnickej osoby jej štatutárny orgán).

Zamestnanci sekcie auditu a kontroly sú zamestnancami Ministerstva financií SR, ktorí vykonávajú výlučne činnosti súvisiace s auditom, pričom žiadnym spôsobom sa nepodieľajú na činnosti NIKA a ani vykonávateľov a sprostredkovateľov. Uvedené platí aj pre zamestnancov Úradu vládneho auditu a inej právnickej osoby.

Spôsob a rozsah odborného vzdelávania zamestnancov zabezpečujúcich a vykonávajúcich audit v rámci mechanizmu plánu obnovy a odolnosti je upravený v časti 6.4. *Odborné vzdelávanie zamestnancov vykonávajúcich finančnú kontrolu a audit* tejto kapitoly.

6.2.2. Procesné nastavenie auditu

Procesné pravidlá vykonávania auditu sú upravené v § 20 – 27 zákona o finančnej kontrole a audite, pričom pri výkone auditu sa zároveň zohľadňujú aj medzinárodne uznávané audítorské štandardy najmä *Medzinárodného rámca profesnej praxe interného auditu* (IIA Štandardy) a vybrané medzinárodné audítorské štandardy ISA (napr. ISA 300, ISA 315 Rev, ISA 320, ISA 330, ISA 530), príp. ISSAI (INTOSAI Štandardy). Medzinárodne uznávané audítorské štandardy sú primerane premietnuté aj do jednotlivých ustanovení zákona o finančnej kontrole a audite.

Procesné pravidlá vykonávania auditu sú ďalej rozpracované v metodike, ktorú vydáva Ministerstvo financií SR, najmä v *Postupoch pre výkon vládneho auditu*, ktoré schvaľuje minister financií SR, a ďalších súvisiacich metodických usmerneniach, ktoré vydáva sekcia auditu a kontroly. Procesnú stránku výkonu auditu ilustruje schéma uvedená nižšie. *Procesná mapa výkonu auditu*, platí všeobecne pre všetky audity, ktoré sa vykonávajú podľa zákona o finančnej kontrole a audite.

Schéma 6.1. Procesná mapa výkonu auditu

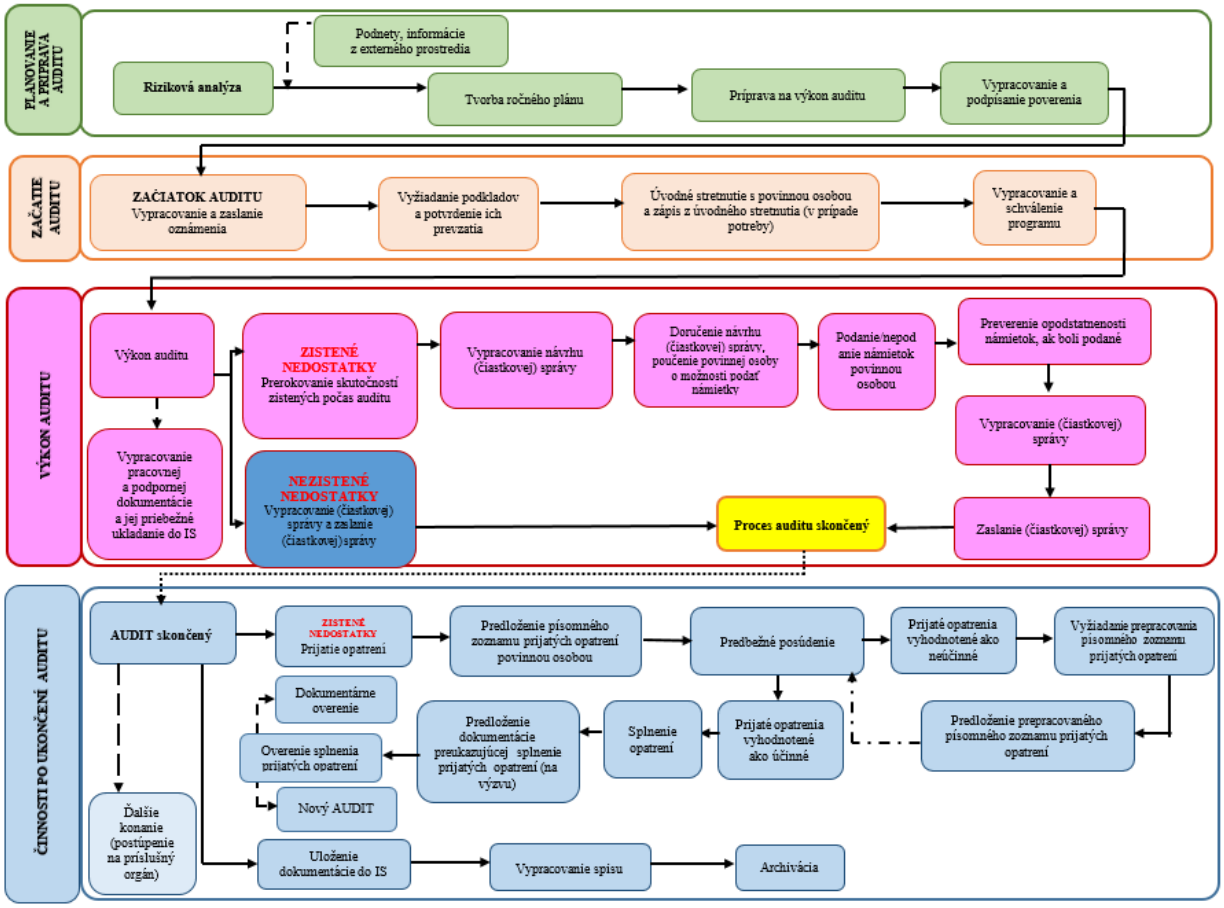

Stratégia výkonu auditu založená na identifikácii a analýze rizík

Základné pravidlá, ciele a spôsob vykonávania auditu upravuje zákon o finančnej kontrole a audite. Systém auditu prispeje k predchádzaniu závažným nezrovnalostiam a zároveň k ich odhaľovaniu a náprave.

Sekcia auditu a kontroly, Úrad vládneho auditu, prípadne iná právnická osoba budú vykonávať audity v rámci mechanizmu podľa vypracovaného ročného plánu, ktorý zostaví sekcia auditu a kontroly. Ročný plán bude záväzný pre všetky subjekty vykonávajúce audit, ktorými sú v podmienkach mechanizmu tak, ako bolo vyššie uvedené, sekcia auditu a kontroly, Úrad vládneho auditu a iná právnická osoba. Uvedeným nebude dotknutá možnosť vykonať audity aj nad rámec ročného plánu, napr. na základe doručeného podnetu externým subjektom, medializovanej kauzy, prípadne na základe vyžiadania Európskej komisie alebo iného relevantného subjektu.

Audit bude zameraný najmä na hodnotenie a overovanie toho, či:

- sú nastavené postupy v rámci systému implementácie mechanizmu primerané, dostatočné a v súlade s príslušnými predpismi Slovenskej republiky a Európskej únie;
- sú nastavené postupy aj skutočne uplatňované;
- zavedený systém implementácie poskytuje dostatočné uistenie, že EK budú deklarované len míľniky a ciele, ktoré boli splnené v súlade s plánom obnovy a že boli splnené podmienky na poskytnutie prostriedkov mechanizmu;

a to s dôrazom najmä na predchádzanie podvodom, korupcii, konfliktu záujmov, ich odhaľovanie a nápravu, ako aj zabránenie dvojitého financovania z mechanizmu a z Fondov Európskej únie alebo z iných programov Európskej únie v súlade so zásadou správneho finančného riadenia.

Audit bude vykonaný vo forme systémového auditu, ktorý bude doplnený o testovanie riadiacich a kontrolných procesov, v kombinácii s testovaním so zameraním na plnenie míľnikov a cieľov na úrovni individuálnych projektov (substantívne testovanie).

Pre účely auditu sa subjekty vykonávajúce audit môžu spoliehať na overenie, ktoré vykonajú národné autority, ktorým toto overenie vyplýva z národnej legislatívy (napr. Úrad pre verejného obstarávanie), a to najmä s poukazom na medzinárodný štandard Štandard IIA 2050.

Audit bude v primeranom rozsahu vykonávaný na úrovni NIKA a na úrovni vykonávateľov. Vykonanie auditu na úrovni prijímateľa alebo sprostredkovateľa však týmto nie je vylúčené, čiže v prípade potreby môže byť audit vykonaný aj na úrovni prijímateľa, či sprostredkovateľa ako povinnej osoby. Počas výkonu auditu na úrovni NIKA a na úrovni vykonávateľov môže prijímateľ a/alebo/aj sprostredkovateľ vystupovať v pozícii tretej osoby[500], t. j. osoby, ktorá disponuje informáciami, dokladmi alebo inými podkladmi, ktoré sú potrebné na výkon auditu.

Vyššie nastavený prístup vychádza zo skutočnosti, že vykonávateľ:

- je zodpovedný za implementáciu jemu zverenej časti plánu obnovy;
- poskytuje finančné prostriedky prijímateľovi a v tej súvislosti vykonáva kontroly na úrovni prijímateľa;
- disponuje všetkými potrebnými informáciami a dokumentmi z úrovne prijímateľa;

a zároveň tento spôsob výkonu auditu znižuje administratívnu záťaž prijímateľov.

a) Audit na úrovni Národnej implementačnej a koordinačnej autority

Po schválení plánu obnovy a odolnosti Európskou komisiou bude na úrovni NIKA vykonaný audit.

Cieľom prvého auditu na úrovni NIKA bude komplexne overiť a hodnotiť nastavenie a funkčnosť riadiacich a kontrolných procesov (predovšetkým koordinácie, dohľadu a kontroly), a to s dôrazom najmä na predchádzanie podvodom, korupcii, konfliktu záujmov ich odhaľovanie a nápravu, ako aj zabránenie dvojitého financovania z mechanizmu a z fondov Európskej únie alebo z iných programov Európskej únie v súlade so zásadou správneho finančného riadenia. Rozsah overenia, v súlade s cieľom prvého auditu na úrovni NIKA, bude zameraný najmä na overenie a hodnotenie koordinačných činností a činností dohľadu a kontroly, ktoré vykonáva NIKA vo vzťahu k vykonávateľom, sprostredkovateľom (ak relevantné), resp. prijímateľom, nastavenie postupov pri zostavovaní žiadosti o platbu finančnej podpory na Európsku komisiu, pri vypracovaní vyhlásenia riadiaceho subjektu a súhrnu

[500] § 20 ods. 2, písm. a) a § 23 zákona č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite

vykonaných auditov. Audit na úrovni NIKA bude doplnený aj o testovanie činností/postupov (riadiacich a kontrolných procesov).

Priebežne počas implementácie sa budú na úrovni NIKA monitorovať zmeny v nastavení riadiacich a kontrolných procesov a v rizikových oblastiach zadefinovaných NIKA.

Rozsah a potreba následných auditov na úrovni NIKA bude stanovený najmä na základe výsledkov monitorovania zmien v nastavení riadiacich a kontrolných procesov a zmien v rizikových oblastiach zadefinovaných NIKA, výsledkov predchádzajúcich auditov vykonaných na úrovni NIKA a na úrovni vykonávateľov, resp. prijímateľov (ak relevantné), resp. sprostredkovateľov (ak relevantné), podnetov tretích strán ako aj na základe nezávislého audítorského úsudku.

Vychádzajúc z rámca medzinárodných audítorských štandardov (ISA 330), bude audit na úrovni NIKA vykonaný aspoň raz počas 3 rokov.

Výsledky auditov na úrovni NIKA zohľadní sekcia auditu a kontroly v prípade relevancie aj v procese nastavenia rozsahu auditov na úrovni vykonávateľa.

b) Audit na úrovni vykonávateľov

Frekvencia auditov na úrovni vykonávateľa bude nastavená so zohľadnením schváleného a záväzného harmonogramu splnenia míľnikov a cieľov. Konkrétny audit sa bude vykonávať vždy vo vzťahu k tým vykonávateľom, ktorých míľniky a ciele, resp. ich splnenie, budú deklarované v príslušnej žiadosti o platbu finančnej podpory na Európsku komisiu.

Pred vyhotovením prvej a každej ďalšej žiadosti o platbu finančnej podpory na Európsku komisiu bude vykonaný audit na úrovni tých vykonávateľov, ktorých splnenie míľnikov a cieľov sa plánuje zaradiť do prvej, resp. ďalšej žiadosti o platbu finančnej podpory na Európsku komisiu.

Cieľom prvého auditu vykonávaného na úrovni konkrétneho vykonávateľa bude overiť a hodnotiť nastavenie a funkčnosť riadiacich a kontrolných procesov, najmä či:

- nastavené riadiace a kontrolné procesy sú primerané, dostatočné a v súlade s príslušnými predpismi Slovenskej republiky a Európskej únie;
- sú nastavené riadiace a kontrolné procesy aj skutočne uplatňované;
- nastavené riadiace a kontrolné procesy poskytujú dostatočné uistenie, že boli splnené podmienky na poskytnutie prostriedkov mechanizmu prijímateľom a že v žiadosti o platbu finančnej podpory na Európsku komisiu budú deklarované len míľniky a ciele, ktoré boli splnené v súlade s plánom obnovy a odolnosti;

a to s dôrazom najmä na predchádzanie podvodom, korupcii, konfliktu záujmov ich odhaľovanie a nápravu, ako aj zabránenie dvojitého financovania z mechanizmu a z Fondov Európskej únie alebo z iných programov Európskej únie v súlade so zásadou správneho finančného riadenia. Uvedené sa v prípade potreby primerane použije aj na výkon auditu na úrovni sprostredkovateľov.

Súčasťou auditu na úrovni vykonávateľa bude aj overenie a hodnotenie stavu implementácie reforiem a investičných projektov a/alebo plnenie cieľov a míľnikov.

Audit bude na úrovni vykonávateľov doplnený o testovanie. Predmetom bude najmä testovanie:

- vykonaného overenia zo strany vykonávateľov vo vzťahu k splneným míľnikom a cieľom, ktoré budú deklarované na EK v predkladanej/overovanej žiadosti o platbu finančnej podpory na EK;
- splnenia míľnikov a cieľov, ktoré budú deklarované na EK v predkladanej/overovanej žiadosti o platbu finančnej podpory na EK;
- splnenia podmienok poskytnutia príspevku prijímateľovi (ak relevantné);
- iné skutočnosti na základe nezávislého audítorského úsudku.

V nasledujúcich auditoch vykonávaných na úrovni vykonávateľov, ktoré budú vykonávané v nadväznosti na splnenie míľnikov a cieľov deklarovaných v ďalšej žiadosti o platbu finančnej podpory na Európsku komisiu, bude rozsah overovania postupov na úrovni vykonávateľov závisieť najmä od analýzy rizík v nadväznosti na:

- výsledky predchádzajúcich auditov vykonaných na úrovni NIKA a na úrovni vykonávateľov, sprostredkovateľov (ak relevantné), resp. prijímateľov (ak relevantné);

- zhodnotenie zmien v nastavených riadiacich a kontrolných procesoch na úrovni vykonávateľa, resp. sprostredkovateľa;
- výsledky misií EK, Európskeho dvoru audítorov (EDA), Európskeho úradu pre boj proti podvodom (OLAF) a Úradu európskeho prokurátora (EPPO) a iných relevantných subjektov;
- medializované kauzy, resp. podnety tretích strán;
- profesionálny audítorsky úsudok.

Vyššie uvedené skutočnosti môžu byť počas implementácie priebežne dopĺňané a zohľadňované.

Vykonané zmeny v nastavených riadiacich a kontrolných procesoch na úrovni vykonávateľa budú priebežne počas implementácie monitorované s cieľom ich zohľadnenia pre ďalšie audity na úrovni vykonávateľa, resp. sprostredkovateľov (ak relevantné). Zároveň sa pri výkone ďalších auditov na vykonávateľoch bude vyhodnocovať potreba overovania udržateľnosti míľnikov a cieľov, ktoré boli deklarované v predchádzajúcich žiadostiach o platbu finančnej podpory na Európsku komisiu.

V prípade zásadných zmien v súvislosti s plánovanými auditmi v nadväznosti na žiadosti o platbu finančnej podpory na Európsku komisiu sa vykoná aktualizácia ročného plánu auditov.

Výsledky auditov, ktoré bude zabezpečovať Ministerstvo financií SR (sekcia auditu a kontroly, Úrad vládneho auditu, resp. iná právnická osoba) budú evidované v informačnom systéme spravovanom sekciou auditu a kontroly. V rámci tohto informačného systému bude evidovaná kompletná audítorská dokumentácia vrátane identifikovaných zistení, navrhnutých odporúčaní a taktiež bude do tohto systému zaznamenávaný stav plnenia prijatých opatrení na nápravu zistených nedostatkov. Informačný systém pre evidenciu auditov bude poskytovať export údajov potrebných na vypracovanie súhrnu vykonaných auditov za audity, ktoré bude zabezpečovať Ministerstvo financií SR (sekcia auditu a kontroly, Úrad vládneho auditu, resp. iná právnická osoba). Tento export údajov bude zasielaný NIKA pre účely predloženia žiadosti o platbu finančnej podpory na Európsku komisiu. Nakoľko informačný systém je spravovaný sekciou auditu a kontroly bude možné na základe vyžiadania poskytnúť prístup k všetkým informáciám týkajúcich sa mechanizmu zástupcom EK, Európskeho dvoru audítorov (EDA), Európskeho úradu pre boj proti podvodom (OLAF) a Úradu európskeho prokurátora (EPPO) alebo nimi oprávneným osobám.

c) Audit na úrovni prijímateľa

Ako už bolo vyššie uvedené, audity sú vykonávané primárne na úrovni NIKA, vykonávateľa, resp. sprostredkovateľa (ak relevantné). V prípade potreby je možné vykonať audit aj na úrovni prijímateľa. Audit na úrovni prijímateľa bude vykonávaný najmä v prípade, ak nebudú k dispozícii dostatočné informácie potrebné pre overenie naplnenia míľnikov a cieľov z úrovne NIKA, vykonávateľa, resp. sprostredkovateľa.

6.2.3. Nezávislosť a oddeliteľnosť funkcií

Povinnosť zabezpečiť nezávislosť auditu od iných organizačných útvarov vyplýva priamo zo zákona o finančnej kontrole a audite, zo zákona o POO ako aj z uplatňovaných audítorských štandardov.

Potreba zabezpečenia nezávislosti subjektov vykonávajúcich audit bola premietnutá do legislatívy SR týkajúcej sa mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, v ktorej je ustanovené, aby osoby vykonávajúce audit boli nezávislé od subjektov vykonávajúcich mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, najmä od NIKA, vykonávateľa, sprostredkovateľa a prijímateľa.

Nezávislosť auditu je ukotvená v zákone o finančnej kontrole a audite, podľa ktorého musí byť organizačný útvar vykonávajúci audit funkčne a organizačne oddelený a nezávislý od iných organizačných útvarov, finančnej kontroly a vnútorného auditu[501]. Na základe tohto ustanovenia je v rámci organizačnej štruktúry Ministerstva financií SR sekcia auditu a kontroly oddelená od ostatných útvarov a sekcií v rámci Ministerstva financií SR, ktoré sa akýmkoľvek spôsobom podieľajú na implementácii a koordinácii mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti. Všetky sekcie a útvary Ministerstva financií SR riadia samostatní generálni riaditelia sekcií, ktorí sú od seba nezávislí a vzájomne neovplyvňujú svoje rozhodovacie právomoci. V rámci organizačného poriadku Ministerstva financií SR sú detailne uvedené zodpovednosti príslušných organizačných útvarov, pričom žiadny organizačný útvar okrem sekcie auditu a kontroly nemá právomoc akýmkoľvek spôsobom zasahovať do výkonu auditu mechanizmu, ani do hodnotenia kvality. Sekcia auditu a kontroly Ministerstva financií SR a Úrad vládneho auditu

[501] § 20 ods. 2, písm. a) a § 23 zákona č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite

nemajú oprávnenie riadiť a implementovať projekty financované z mechanizmu, pretože nemajú postavenie subjektu, ktorý by koordinoval vykonávanie mechanizmu, nemá postavenie NIKA, vykonávateľa, sprostredkovateľa ani prijímateľa. Pokiaľ bude výkonom auditu mechanizmu poverená iná právnická osoba, Ministerstvo financií SR zabezpečí, aby bola táto osoba funkčne a organizačne oddelená od NIKA, vykonávateľa, sprostredkovateľa a prijímateľa, a to tak, že uvedené určí ako podmienku pri výbere tejto osoby.

Funkčnú a organizačnú nezávislosť Úradu vládneho auditu deklaruje jeho štatutárny orgán formou podpísania a zaslania vyhlásenia o nezávislosti. Úrad vládneho auditu vyhlásenie o nezávislosti zasiela sekcii auditu a kontroly spolu s oznámením disponibilného počtu zamestnancov, ktorí budú vykonávať audit v rámci mechanizmu. Úrad vládneho auditu nie je subjektom zapojeným do implementácie mechanizmu.

Funkčnú nezávislosť inej právnickej osoby deklaruje jej štatutárny orgán formou predloženia vyhlásenia sekcie auditu a kontroly podľa podmienok dohodnutých v zmluve uzatvorenej medzi Ministerstvom financií SR a inou právnickou osobou, najneskôr však pred začatím auditu v rámci mechanizmu.

Zamestnanci sekcie auditu a kontroly, Úradu vládneho auditu a inej právnickej osoby sú pri výkone auditu a súvisiacich činnostiach povinní zdržať sa konania, ktoré vedie alebo by mohlo viesť k ich predpojatosti a sú povinní postupovať nestranne a nezaujato, byť objektívni a zachovávať postoj profesionálneho skepticizmu. Taktiež musia dodržiavať etický kódex pre výkon vládneho auditu a dbať na to, aby sa ich osobné záujmy a ambície nestali prekážkou pre objektívne a nestranné posúdenie skutočností overovaných pri výkone vládneho auditu. Vedúci audítorskej skupiny a členovia audítorskej skupiny potvrdia vyhlásením v správe z auditu, že v súvislosti s výkonom auditu nevznikli skutočnosti, ktoré by ovplyvnili ich nezávislosť, nestrannosť a objektívnosť, a zároveň nevznikli skutočnosti, ktoré by zakladali pochybnosti nasvedčujúce ich predpojatosť alebo konflikt záujmov vo vzťahu k vykonávanému auditu, k povinnej osobe alebo k tretej osobe (osoba, ktorá má informácie, doklady alebo iné podklady, ktoré sú potrebné na výkon auditu).

6.3. Činnosti súvisiace s ukončením kontrol a auditov

Kontrola, ktorú vykonáva NIKA a vykonávateľ ako administratívnu finančnú kontrolu alebo finančnú kontrolu na mieste (viď časť 6.1. *Systém kontroly*), ako aj audit, ktorého vykonanie zabezpečuje sekcia auditu a kontroly Ministerstva financií SR (viď časť 6.2. *Systém auditu*), sa vykonávajú podľa rovnakého právneho predpisu, ktorým je zákon o finančnej kontrole a audite. Uvedený zákon upravuje postup týchto orgánov v nadväznosti na zistené nedostatky rovnako[502].

Ak sú finančnou kontrolou alebo auditom zistené nedostatky, tieto sú uvedené v návrhu správy. K jednotlivým nedostatkom sú v návrhu správy formulované odporúčania na ich nápravu. Kontrolovaný alebo auditovaný subjekt má oprávnenie predložiť námietky, s ktorými sa kontrolný alebo auditný orgán vysporiada pred ukončením finančnej kontroly alebo auditu. Finančná kontrola alebo audit sú skončené zaslaním správy kontrolovanému alebo auditovanému subjektu.

Zákon o finančnej kontrole a audite zároveň upravuje povinnosti kontrolovaného alebo auditovaného subjektu ako aj postup kontrolného alebo auditného orgánu, ktoré je potrebné vykonať aj po skončení finančnej kontroly alebo auditu. Kontrolovaný alebo auditovaný subjekt je povinný prijať v nadväznosti na odporúčania uvedené v správe nápravné opatrenia, pričom kontrolný alebo auditný orgán má oprávnenie overiť, či tieto opatrenia boli prijaté a splnené. Vzhľadom na uvedené, NIKA a vykonávateľ v súvislosti s výkonom finančnej kontroly ako aj orgány vykonávajúce audit majú oprávnenie dohliadať na odstraňovanie zistených nedostatkov.

Zo zákona o finančnej kontrole a audite vyplýva povinnosť subjektov vykonávajúcich finančnú kontrolu a audit oznámiť identifikované podozrenia zo spáchania trestného činu, priestupku alebo iného správneho deliktu orgánom príslušným konať v danej veci[503]. Tieto podozrenia sa neuvádzajú v návrhu správy ani v správe, a to najmä v prípadoch, ak by tým hrozilo zmarenie prípadného ďalšieho konania, vrátane prípadného vyšetrovania.

Na národnej úrovni o takýchto podozreniach zistených počas kontrol a auditov sú príslušné konať orgány činné v trestnom konaní (napr. Národná kriminálna agentúra Prezídia Policajného zboru, policajné orgány) alebo správne

[502] najmä § 20 až 22 zákona č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite
[503] § 20 ods. 4 písm. e) zákona č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite

orgány (napr. Úrad pre verejné obstarávanie, Protimonopolný úrad SR, Úrad vládneho auditu). Tieto orgány postupujú pri plnení svojich úloh v zmysle legislatívy SR.

Prvú informáciu, ktorá môže viesť k podozreniu z nezrovnalosti však možno získať z viacerých zdrojov, najčastejšie ide o prebiehajúci výkon kontroly, overovania, auditu alebo na základe medializovaných informácií, dobrovoľného oznámenia prijímateľa alebo iného oznámenia.

Oznámenia orgánom činným v trestnom konaní sa podávajú v prípade podozrení zo spáchania trestných činov. Okrem NIKA, vykonávateľa, sprostredkovateľa a orgánov vykonávajúcich vládny audit sú vo všeobecnosti povinné vykonať oznámenie aj štátne orgány, vyššie územné celky, obce a iné právnické osoby, ak zistili skutočnosti nasvedčujúce tomu, že bol spáchaný trestný čin. Národná kriminálna agentúra Prezídia Policajného zboru zriadila emailovú schránku na účely oznamovania podozrení z podvodu pre prípady, ak nebolo podané trestné oznámenie. Prostredníctvom tohto môžu vykonať oznámenie aj NIKA, vykonávateľ, sprostredkovateľ alebo orgány vykonávajúce audit.

Úradu pre verejné obstarávanie sa zasiela podnet na vykonanie kontroly v prípade zistenia porušenia pravidiel verejného obstarávania a vrátane prípadného konfliktu záujmov vo verejnom obstarávaní. Protimonopolnému úradu SR sa zasiela podnet na prešetrenie v prípadoch zistenia porušenia pravidiel ochrany hospodárskej súťaže a Úrad vládneho auditu alebo Ministerstvo financií SR rozhoduje v relevantných prípadoch vo veciach porušenia finančnej disciplíny. V prípade potreby je do riešenia zistení možné zapojiť ďalšie správne orgány alebo súd, podľa platnej legislatívy.

6.4. Odborné vzdelávania zamestnancov vykonávajúcich finančnú kontrolu a audit

Odborné vzdelávanie zamestnancov, ktorí sa budú podieľať na príprave, implementácii, kontrole a audite mechanizmu, bude zabezpečené najmä uplatnením na národnej úrovni zavedených spôsobov vzdelávania, ktoré sú popísané nižšie. Zameranie týchto vzdelávacích aktivít bude doplnené aj o témy súvisiace s mechanizmom, pričom uvedené zabezpečí NIKA v spolupráci s príslušným organizátormi školení.

NIKA je v zmysle pripravovaného návrhu zákona o POO oprávnená overovať a hodnotiť predpoklady vykonávateľa na plnenie jeho úloh pri implementácii mechanizmu. V rámci toho bude NIKA overovať a hodnotiť aj dostatočnosť personálnych kapacít, pokiaľ ide o dostatočný počet zamestnancov s požadovanou kvalifikáciou a zabezpečovanie ich vzdelávania. NIKA bude zároveň analyzovať nedostatky v činnosti orgánov zabezpečujúcich implementáciu mechanizmu zistené rôznymi kontrolnými a auditnými orgánmi. Závery týchto činností bude NIKA využívať aj pre účely zabezpečovania potrebného vzdelávania zamestnancov.

NIKA v spolupráci so služobnými úradmi vykonávateľov a s MF SR zabezpečí, aby rozsah a témy dostupných vzdelávacích aktivít boli prispôsobené potrebám zamestnancov podieľajúcich sa na príprave, implementácii, kontrole a audite mechanizmu.

V prípade potreby NIKA zváži ďalšie možnosti zabezpečenia vzdelávania, napr. formou organizovania podujatí s účasťou partnerov z iných členských štátov za účelom výmeny skúseností alebo prizvaním zahraničných expertov na zabezpečenie vzdelávacích aktivít pre relevantných zamestnancov. Pritom bude NIKA zvažovať rôzne možnosti získania technickej asistencie, okrem iných aj tie, ktoré poskytuje EK.

NIKA zároveň v prípade možnosti zabezpečí účasť zamestnancov na vzdelávacích podujatiach organizovaných EK a zabezpečí zdieľanie informácií na národnej úrovni.

6.4.1. Odborné vzdelávanie finančných kontrolórov a audítorov zabezpečované MF SR

Odborné vzdelávanie zamestnancov vykonávajúcich finančnú kontrolu a audit v súlade so zákonom o finančnej kontrole a audite zabezpečuje sekcia auditu a kontroly MF SR. Základný rámec pre plnenie tejto úlohy je daný *Systémom vzdelávania v oblasti finančnej kontroly a auditu*[504], ktorý je určený pre zamestnancov, ktorí sa podieľajú na finančnej kontrole alebo audite vykonávaných podľa zákona o finančnej kontrole a audite.

V rámci zabezpečovania odborného vzdelávania sekcia auditu a kontroly MF SR realizuje základný kurz pre finančnú kontrolu a audit, ktorý je určený predovšetkým pre novoprijatých zamestnancov orgánov verejnej správy

504 https://www.mfsr.sk/sk/financie/audit-kontrola/odborne-vzdelavanie/

vykonávajúcich finančnú kontrolu a audit (kurz trvá cca 2 týždne a cieľom je oboznámiť účastníkov s právnymi predpismi, ktorých porozumenie je nevyhnutné pre riadny výkon finančnej kontroly a auditu).

Ďalej sekcia auditu a kontroly MF SR realizuje povinné[505] odborné vzdelávanie audítorov podľa zákona o finančnej kontrole a audite, ktoré je určené predovšetkým pre vymenovaných vládnych audítorov a vnútorných audítorov, ako aj pre zamestnancov vykonávajúcich audit (tematicky je vzdelávanie zamerané na aktuálne témy tak vecného ako aj procesného zamerania výkonu auditu).

Zároveň sa pre zamestnancov orgánov verejnej správy, ktorých práca súvisí so zabezpečením verejnej vnútornej kontroly vrátane finančnej kontroly, realizuje špecializované vzdelávanie (zamerané tak na vecnú ako aj procesnú stránku výkonu finančnej kontroly). Sekcia auditu a kontroly MF SR pri zabezpečovaní vzdelávacích aktivít pre zamestnancov vykonávajúcich finančnú kontrolu a audit spolupracuje s relevantnými inštitúciami, napríklad s Najvyšším kontrolným úradom SR, Úradom pre verejné obstarávanie, Úradom vlády SR (sekcia kontroly, odbor Národný úrad pre OLAF) s Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR (sekcia centrálny koordinačný orgán).

Zamestnanci vykonávajúci finančnú kontrolu a audit v rámci mechanizmu majú možnosť absolvovať vyššie uvedené vzdelávacie aktivity. V spolupráci s NIKA sa prispôsobí zameranie relevantných vzdelávacích aktivít aj vo vzťahu k implementácii mechanizmu.

6.4.2. Odborné vzdelávanie zabezpečované služobným úradom

Odborné vzdelávanie zamestnancov NIKA, vykonávateľov a orgánov vykonávajúcich audit, ktorí sú zamestnancami v štátnej službe, je zabezpečované aj príslušným služobným úradom v súlade so zákonom č. 55/2017 Z. z. o štátnej službe. Podľa tohto zákona, služobný úrad zamestnanca poskytuje alebo zabezpečuje zamestnancovi zodpovedajúce vzdelávanie na dosiahnutie takej úrovne odborných kompetencií, ktorá mu umožní kvalitný výkon štátnej služby.

Vzdelávať štátneho zamestnanca je povinnosťou služobného úradu vyplývajúcou zo zákona o štátnej službe[506]. Služobný úrad vytvára podmienky na vzdelávanie štátnych zamestnancov:

- kontinuálnym vzdelávaním (adaptačné vzdelávanie a kompetenčné vzdelávanie);
- zvyšovaním kvalifikácie.

Kontinuálne vzdelávanie je systematický proces poskytovania a získavania vedomostí a poznatkov, udržiavania, zdokonaľovania a dopĺňania zručností, schopností, návykov a skúseností, ktoré štátny zamestnanec potrebuje na výkon štátnej služby. Obsahové zameranie kontinuálneho vzdelávania vyplýva z požiadaviek na odborné kompetencie štátneho zamestnanca uvedené v opise štátnozamestnaneckého miesta. Služobný úrad zabezpečí štátnemu zamestnancovi kontinuálne vzdelávanie v súlade s identifikovanými vzdelávacími potrebami.

Zvyšovanie kvalifikácie je získanie vyššieho stupňa vzdelania štátnym zamestnancom v súlade so špecifickými požiadavkami a potrebami služobného úradu.

6.4.3. Odborné vzdelávanie zabezpečované Úradom vlády SR – Národným úradom pre OLAF

Zamestnanci NIKA, vykonávateľov a orgánov vykonávajúcich audit majú možnosť absolvovať odborné vzdelávanie, ktoré je zabezpečené ÚV SR – Národným úradom pre OLAF[507]. Ten pravidelne každoročne realizuje školenia zamerané na oblasť ochrany finančných záujmov EÚ.

Cieľom týchto školení je zlepšenie systému ochrany finančných záujmov EÚ a posilnenie administratívnych kapacít SR v tejto oblasti prostredníctvom zabezpečenia školiacich aktivít podľa požiadaviek orgánov zainteresovaných do ochrany finančných záujmov EÚ v SR.

505 § 14 zákona č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite upravuje povinnosť vymenovaných vnútorných audítorov absolvovať aspoň 20 hodín odborného vzdelávania ročne.

506 § 161 a nasl. zákona č. 55/2017 Z. z. o štátnej službe; https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2017/55/

507 https://www.olaf.vlada.gov.sk//planovane-skoliace-aktivity-v-roku-2021/

NIKA bude aktívne spolupracovať s Národným úradom pre OLAF pri prispôsobení zamerania vzdelávacích aktivít aj na oblasti, na ktoré je potrebné zamerať sa pri implementácii mechanizmu.

6.4.4. Odborné vzdelávanie pre administratívne kapacity EŠIF

Zamestnanci vykonávajúci audit, resp. zamestnanci vykonávajúci finančnú kontrolu, ak sú zaradení aj ako administratívne kapacity EŠIF, majú možnosť využiť aj odborné vzdelávanie realizované v rámci *Centrálneho plánu vzdelávania administratívnych kapacít EŠIF*[508], ktoré zabezpečuje Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR.

6.5. Činnosť subjektov mimo systému riadenia a kontroly a systému auditu

Okrem finančnej kontroly vykonávanej NIKA a vykonávateľom (prípadne aj sprostredkovateľom) pri implementácii plánu obnovy (súčasť systému riadenia a kontroly mechanizmu) a vládnym auditom vykonávaným Ministerstvom financií SR (systém auditu mechanizmu) môže byť vykonávanie mechanizmu alebo jeho častí overované aj ďalšími subjektmi, ktoré nie sú priamo zapojené do systému riadenia a kontroly a systému auditu mechanizmu. Tieto subjekty vykonávajú kontrolu / audit / overovanie na základe mandátu v zmysle národnej legislatívy a NIKA a vykonávateľ nemôže činnosť týchto subjektov pri plnení ich úloh ovplyvniť. Ide o kontrolu / audit / overovanie vykonávané napr.:

- Úradom vlády SR (kontrola podľa zákona č. 10/1996 Z. z. o kontrole v štátnej správe[509]);
- Najvyšším kontrolným úradom SR (kontrola podľa zákona č. 39/1993 Z. z. o Najvyššom kontrolnom úrade SR[510]);
- vnútorným audítorom (vnútorný audit podľa zákona o finančnej kontrole a audite);
- Úradom pre verejné obstarávanie SR (dohľad podľa zákona č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov [511]);
- Protimonopolným úradom SR (vyšetrovanie podľa zákona č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 347/1990 Zb. o organizácii ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov [512]) a pod.

Úrad vlády SR okrem toho, že vykonáva okrem iného aj kontrolu na účely ochrany finančných záujmov EÚ, vrátane kontroly procesu poskytovania a využívania finančných prostriedkov EÚ[513], plní ďalšie úlohy súvisiace s ochranou finančných záujmov EÚ a spolupracuje s OLAF[514]. Pri plnení týchto úloh spolupracuje s orgánmi štátnej správy, ako aj s osobami, ktorým boli poskytnuté verejné prostriedky vrátane prostriedkov EÚ. Tieto subjekty sú Úradu vlády SR povinné poskytovať súčinnosť. Pri spolupráci s OLAF je Úrad vlády SR oprávnený vyžiadať si od Policajného zboru, orgánov činných v trestnom konaní a súdov informácie z trestného konania a tie použiť na tento účel. Orgány činné v trestnom konaní a súdy sú oprávnené neposkytnúť tie informácie, ktorých poskytnutím by mohol byť zmarený účel trestného konania.

7. Zabezpečovanie nápravy v súvislosti s podvodmi, korupciou a iným poškodzovaním finančných záujmov EÚ vo väzbe na implementáciu plánu obnovy

Slovenský Trestný zákon[515] (zákon č. 300/2005 Z. z.) transponoval príslušné časti smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2017/1371 o boji proti podvodom poškodzujúcim finančné záujmy Únie prostredníctvom

[508] https://partnerskadohoda.gov.sk/vzdelavanie-ak-esif/
[509] https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1996/10/
[510] https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1993/39/20160101.html
[511] https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/343/20210119
[512] https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2001/136/20161227
[513] Kontroly vykonáva nezávisle od subjektov systému riadenia a kontroly a systému auditu mechanizmu.
[514] § 2 zákona č. 10/1996 Z. z. o kontrole v štátnej správe
[515] Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon

trestného práva. Trestný zákon obsahuje súbor trestných činov s názvom *Poškodzovanie finančných záujmov Európskej Únie*[516], ktoré sú základom pre trestné stíhanie za trestné činy súvisiace s financovaním EÚ.

Od roku 2003 má SR zriadené špecializované orgány na odhaľovanie, vyšetrovanie a trestné stíhanie korupcie a organizovaného zločinu – vytvoril sa Úrad špeciálnej prokuratúry ako osobitná súčasť Generálnej prokuratúry SR a špecializované útvary Policajného zboru, ako aj Špecializovaný trestný súd, ktorý má v daných veciach právomoc súdne konať.

Úrad špeciálnej prokuratúry je zameraný na najzávažnejšiu násilnú trestnú činnosť, korupciu a podvody veľkého rozsahu, ako aj na trestné činy poškodzovania finančných záujmov Európskej únie, medzi ktoré môžu patriť trestné činy súvisiace s implementáciou mechanizmu. Právomoci Špecializovaného trestného súdu podliehajú najvyšší verejní funkcionári a ústavní činitelia, ako poslanci, členovia vlády, štátni tajomníci a ďalšie osoby. Úrad špeciálnej prokuratúry tiež hostí poverených prokurátorov v rámci Európskej prokuratúry.

Úrad špeciálnej prokuratúry má silnú ochranu svojej nezávislosti. Vedie ho špeciálny prokurátor, prostredníctvom ktorého generálny prokurátor riadi činnosť Úradu špeciálnej prokuratúry. Avšak generálny prokurátor v zásade nie je oprávnený zasahovať do činnosti špeciálneho prokurátora (nemôže mu uložiť pokyn, aby sa nezačalo trestné stíhanie, nevznieslo obvinenie, nepodal návrh na vzatie do väzby a ďalšie, nemôže vykonať úkony za špeciálneho prokurátora). Osoby vo funkcii v Úrade špeciálnej prokuratúry musia prejsť osobitnými bezpečnostnými previerkami a majú nárok na fyzickú ochranu.

K ďalším takýmto opatreniam patrí zriadenie Národnej kriminálnej agentúry Prezídia Policajného zboru v roku 2012, ktorý je zameraný na boj proti korupcii a boj proti organizovanej kriminalite.

Pokiaľ ide o výmenu informácií medzi orgánmi činnými v trestnom konaní a orgánmi zabezpečujúcimi implementáciu plánu obnovy, podľa národnej legislatívy[517] sú takmer všetky rozhodnutia vo všetkých fázach procesu presadzovania práva zverejňované bez alebo s krátkym oneskorením. Týka sa to nielen rozsudkov súdu, ale aj rozhodnutí polície a rozhodnutí prokurátorov zastaviť konanie alebo trestné stíhanie (zvyčajne do 15 dní od právoplatnosti rozhodnutia). Preto neexistuje žiadna prekážka pre orgány činné v trestnom konaní, ktoré poskytujú NIKA alebo iným orgánom zapojeným do vykonávania mechanizmu informácie o výsledkoch vyšetrovania, či už vyústili do vznesenia obvinenia alebo nie.

V národnej legislatíve je zakotvená aj ochrana oznamovateľov protispoločenskej činnosti[518]. Kľúčovou črtou zákona č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti je rozsiahla ochrana informátorov vrátane vytvorenia Úradu na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti. Zákon výslovne definoval informovanie o trestných činoch týkajúcich sa finančných záujmov EÚ ako konanie hodné ochrany. Preto bude v prípade potreby informátorom poskytnutá silná právna ochrana. Zákon definuje právo informátora na ochranu pri oznamovaní závažných trestných činov a podobných aktivít. Ochrana zahŕňa ochranu v rámci trestného konania, bez ďalších regulačných opatrení, ako aj vo vzťahu k zamestnávateľovi a pracovnoprávnemu alebo štátnozamestnaneckému pomeru.

8. Informačné systémy na národnej úrovni

Národná implementačná a koordinačná autorita pripravuje informačné systémy, ktoré budú podporovať procesy implementácie plánu obnovy na národnej úrovni, a to informačný a monitorovací systém plánu obnovy (ďalej len "ISPO") a ekonomický informačný systém (ďalej len "EIS").

ISPO bude zahŕňať štandardizované procesy programového a projektového riadenia. Bude obsahovať údaje, ktoré sú potrebné na transparentné a efektívne riadenie, finančné riadenie a kontrolu poskytovania prostriedkov a plnenia míľnikov a cieľov. ISPO bude podporovať napr. procesy výberu prijímateľov (predkladanie žiadosti o poskytnutie prostriedkov mechanizmu, výsledky posúdenia týchto žiadostí, zmluvy s prijímateľmi), žiadosti o platby, kontroly a ich výsledky, monitorovanie stavu fyzickej a finančnej implementácie, napĺňania míľnikov a cieľov, reporting a archiváciu. V ISPO budú zaznamenávané a uchovávané všetky relevantné údaje súvisiace s implementáciou plánu obnovy, vrátane údajov podľa čl. 22 ods. 2 písm. d) nariadenia (EÚ) 2021/241. ISPO bude poskytovať platformu pre elektronickú komunikáciu jednotlivých aktérov (najmä NIKA, vykonávateľ, sprostredkovateľ, prijímateľ a

[516] § 261 – 264 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon
[517] Zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov
[518] Zákon č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov

žiadateľ) a výmenu údajov s inými informačnými systémami, vrátane EIS, v prípade potreby aj s informačnými systémami EK.

ISPO poskytuje podporu okrem iného aj pri monitorovaní implementácie investícií a reforiem a sledovaní plnenia míľnikov a cieľov. Pri vývoji ISPO sa využijú skúsenosti a poučenia z implementácie EŠIF. Vzhľadom na skutočnosť, že pri implementácii mechanizmu sa kladie dôraz najmä na úplné, presné a spoľahlivé údaje o plnení míľnikov a cieľov, bude tejto oblasti venovaná osobitná pozornosť. Míľniky a ciele budú jasne zadefinované. Prijímatelia a vykonávatelia budú mať povinnosť využívať ISPO a evidovať v ňom všetky relevantné údaje, vrátane údajov o plnení míľnikov a cieľov. Modul ISPO zameraný na monitorovanie plnenia míľnikov a cieľov bude prispôsobený na potreby implementácie mechanizmu, bude správne nastavený a riadne otestovaný. Vstupné údaje do IT systému budú validované. Zámerom NIKA je zabezpečiť, aby všetky údaje o indikátoroch, míľnikoch a cieľoch boli bez akéhokoľvek manuálneho zásahu priamo generované z ISPO.

EIS bude predstavovať samostatný účtovný informačný systém pre účely finančného riadenia, najmä pre účely účtovania operácií ako aj pre prijímanie a vykonávanie platieb.

Prostredníctvom vyššie uvedených informačných systémov bude mať NIKA k dispozícii priamy a neobmedzený prístup k všetkým relevantným údajom o implementácii mechanizmu. Tieto informácie alebo prístup k informáciám poskytuje NIKA v prípade potreby EK, EDA, OLAF alebo EPPO.

V rámci výkonu vládneho auditu sa bude využívať informačný systém, ktorý slúži na evidenciu auditných plánov, monitorovanie a reporting výsledkov z vládneho auditu.

NIKA, vykonávateľ (príp. aj sprostredkovateľ, ak bude stanovený) a orgány vykonávajúce vládny audit budú pre účely vykonávania kontrol používať nástroje na získavanie dát a nástroje na vyhodnocovanie rizík, akým je napríklad nástroj ARACHNE.

9. Komunikácia

Základným cieľom národnej komunikačnej stratégie Plánu obnovy a odolnosti SR je zabezpečiť zreteľnú viditeľnosť financovania jednotlivých reformných a investičných priorít zo strany Európskej únie a nastaviť efektívny spôsob komunikácie pri informovaní, realizácii a propagácii komunikačných aktivít. Komunikačná stratégia si kladie za cieľ zviditeľňovať nezastupiteľnú úlohu Európskej únie v obnove európskeho hospodárstva, zlepšovať jej celkový obraz, akcentovať digitálnu a zelenú transformáciu ako základné piliere európskej obnovy, zvyšovať povedomie a informovať o jednotlivých projektoch a opatreniach, ich výsledkoch a celkovom prínose. Komunikačná stratégia si zároveň stanovuje za cieľ vytvoriť užívateľsky jednoduchý a príťažlivý zdroj všetkých potrebných informácií o pláne obnovy a jeho implementácii a zabezpečiť, aby sa informácie o cieľoch plánu a jeho možnostiach financovania rozšírili medzi potenciálnych prijímateľov a všetky zainteresované strany. Tento cieľ je možné dosiahnuť iba prostredníctvom koherentných a primerane cielených informácií širokej verejnosti, zainteresovaným stranám, potenciálnym príjemcom a médiám. Ambíciou komunikačnej stratégie je realizovať svoje ciele predovšetkým digitálnou formou a v maximálnej možnej miere tak eliminovať aktivity a nástroje, ktoré by mohli podporovať akúkoľvek záťaž na životné prostredie.

9.1. Prehľad komunikačných aktivít v prípravnej fáze

Ministerstvo financií SR spustilo sériu komunikačných aktivít už v prípravnej fáze plánu obnovy s cieľom zvýšiť povedomie a pozitívne vnímanie plánu obnovy ako spoločnej reakcie krajín EÚ na silný pokles ekonomiky v dôsledku pandémie a aktívne informovalo verejnosť o základných prioritách plánu, či jednotlivých plánovaných reformách a investíciách. Ministerstvo financií SR aktívne komunikovalo o pláne obnovy na sociálnych sieťach, na webovej stránke www.mfsr.sk a www.planobnovy.sk. Zástupcovia Ministerstva financií SR zodpovední za prípravu plánu obnovy (technická aj najvyššia politická úroveň) absolvovali desiatky mediálnych výstupov v najväčších audiovizuálnych či printových médiách a zúčastňovali sa na online odborných diskusiách venovaných plánu obnovy. Dňa 15.decembra 2020, Ministerstvo financií SR so záštitou Zastúpenia Európskej komisie na Slovensku, zorganizovalo celodennú verejnú online diskusiu k plánu obnovy (prioritné témy: zelená ekonomika; zdravotníctvo; školstvo; veda, výskum a inovácie; verejná správa; podnikateľské prostredie a digitalizácia), na ktorej sa zúčastnili aj odborníci z kľúčových ministerstiev či zástupcovia odbornej verejnosti. Verejná diskusia sa zakončila politickou debatou za účasti predsedu vlády SR a podpredsedu vlády a ministra financií SR. Celkový súčet pozretí presiahol

viac ako 100 000 so súčtom interakcií 4400. Dňa 18. februára 2021 sa uskutočnila aj verejná diskusia o pláne obnovy, ktorú zorganizovala Slovenská asociácia finančníkov v spolupráci s Ministerstvom financií SR za účasti podpredsedu vlády a ministra financií SR, generálnej riaditeľky sekcie plánu obnovy a ďalších zástupcov odbornej verejnosti. V spolupráci s tlačovým oddelením a sekciou plánu obnovy boli do médií zaslané desiatky tlačových správ venujúce sa plánu obnovy. Pred začiatkom medzirezortného pripomienkového konania sekcia plánu obnovy zorganizovala off-the-record mediálny brífing, na ktorom koordinátori plánu obnovy novinárom priblížili jednotlivé špecifiká, proces ako aj obsah slovenského plánu obnovy. V priebehu marca sa zároveň uskutočnila séria diskusií na sociálnej sieti Clubhouse za prítomnosti ministra financií ako aj jednotlivých zástupcov Ministerstva financií SR.

Séria tematických diskusii s ministrami a ministerkami vlády Slovenskej republiky o pláne obnovy

V záujme intenzívnej komunikácie smerom k širokej verejnosti a s cieľom zviditeľniť ambície Slovenska pretavené do plánovaných reforiem a investícií, sekcia plánu obnovy zorganizovala sériu piatich inovatívnych verejných diskusií za účasti ministrov a ministeriek vlády SR, ktorí jednoduchým a zrozumiteľným spôsobom predstavili občanom komponenty Plánu obnovy a odolnosti SR. Jednotlivé diskusie boli naživo vysielané na sociálnych sieťach a organizované v tematických priestoroch, ktoré vystihovali základné priority plánu obnovy.

Dátum diskusie	**Názov diskusie**	**Zúčastnení ministri a ministerky vlády Slovenskej republiky**	**Miesto konania živého prenosu diskusie**
9.3.2021	Diskusia ministrov: vzdelávanie	podpredseda vlády a minister financií SR; minister školstva, vedy, výskumu a športu SR;	trieda strednej školy, gymnázium Grösslingova
16.3.2021	Diskusia ministrov: efektívna verejná správa	podpredseda vlády a minister financií SR; ministerka spravodlivosti SR; minister vnútra SR;	súdna sieň Špecializovaného trestného súdu v Pezinku
23.3.2021	Diskusia ministrov: zelená ekonomika	podpredseda vlády a minister financií SR; Minister dopravy a výstavby SR; Minister životného prostredia SR; štátny tajomník Ministerstva hospodárstva SR;	vozeň vlaku najmodernejšej generácie
30.3.2021	Diskusia ministrov: digitalizácia	podpredseda vlády a minister financií SR; podpredsedníčka vlády a ministerka investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR;	Slovenská technická univerzita
13.4.2021	Diskusia ministrov: zdravie	predseda vlády SR; minister zdravotníctva SR, štátna tajomníčka Ministerstva zdravotníctva SR;	Biomedicínske laboratórium Pavilónu lekárskych vied, Slovenská akadémia vied

9.2. Zabezpečenie vizibility EÚ

V záujme zabezpečenia dostatočnej vizibility Európskej únie, podľa čl. 34 (2) nariadenia (EÚ) 2021/241, NIKA zabezpečí, aby pri propagácii reforiem, investícií a ich výsledkov bol riadne priznaný pôvod a zviditeľnenie finančných prostriedkov Únie (na úrovni vykonávateľov, sprostredkovateľov a príjemcov), a to poskytovaním koherentných, účinných a primerane cielených informácií rôznym cieľovým skupinám vrátane médií a verejnosti a zobrazením emblému Únie a uvedením náležitého vyhlásenia o financovaní, ktoré znie „financované Európskou úniou – NextGenerationEU“. NIKA vytvorí jednotnú komunikačnú metodiku pre príjemcov, sprostredkovateľov a vykonávateľov reforiem a investícií a zabezpečí systematické zhromažďovanie potrebných komunikačných materiálov a informácií.

9.3. Kľúčové etapy komunikačnej stratégie

Základné piliere a ciele komunikácie budú rozpracované vo väčšej granularite v pravidelných ročných národných komunikačných plánoch, ktoré budú reagovať na aktuálny stav implementácie a z neho vychádzajúce komunikačné potreby. Ročné komunikačné plány budú reflektovať priority stanovené v národnej komunikačnej stratégii a budú obsahovať konkrétne informácie o plánovaných informačných a propagačných aktivitách vrátane kvantifikácie

príslušných monitorovacích indikátorov v danom roku, predpokladaných nákladov a termínov realizácie v kvartálnom členení. Ročné komunikačné plány budú zároveň reflektovať synergie s plánovanými komunikačnými aktivitami v rámci EŠIF. Ich príprava bude prebiehať v konzultácii s príslušnými ministerstvami zodpovednými za jednotlivé opatrenia plánu obnovy, Zastúpením Európskej komisie na Slovensku ako aj s odborom informovanosti a publicity na Úrade vlády SR a s pracovnou skupinou pre informovanie a komunikáciu Európskych štrukturálnych a investičných fondov.

Komunikáciu plánu obnovy je možné zhrnúť do troch základných štádií:

1) Iniciačná kampaň: intenzívna úvodná kampaň realizovaná po schválení plánu obnovy s cieľom priblížiť plán širokému spektru verejnosti a vyzdvihnúť jeho najkľúčovejšie priority.
2) Komunikačné aktivity v implementačnej fáze, ktoré reagujú na aktualizačné momenty: na iniciačnú kampaň budú nadväzovať konkrétne komunikačné aktivity v súlade so žiadosťami o platby, ktoré sa plánujú uskutočňovať dvakrát ročne do polovice roka 2026. V priebehu rokov 2021-2026 sa budú realizovať menšie špecializované kampane naviazané na realizáciu/ukončenie kľúčových reforiem a investícií.
3) Záverečná kampaň: v roku 2026 sa zrealizuje záverečná sumarizujúca kampaň s cieľom komunikovať o implementovaných reformách a investíciách, výsledkoch a prínosoch plánu obnovy.

9.4. Ciele komunikačných aktivít[519]

Národná komunikačná stratégia a aktivity súvisiace s Plánom obnovy a odolnosti SR majú niekoľko základných cieľov:

a) zvýšiť všeobecné povedomie o prioritách plánu obnovy, o jeho celkovom prínose a dosiahnuť jeho pozitívne vnímanie;
b) akcentovať potrebu zelenej a digitálnej transformácie;
c) zabezpečiť zreteľnú viditeľnosť financovania jednotlivých reformných a investičných priorít zo strany Európskej únie;
d) formovať pozitívne vnímanie verejnosti o nevyhnutnej potrebe reforiem;
e) informovať o konkrétnych reformách a investíciách, ako aj o ich vplyve a výsledkoch;
f) zlepšovať celkový obraz Európskej únie.

- <u>9.4.1. Cieľové skupiny, komunikačné nástroje a aktivity</u>

Identifikácia cieľových skupín je založená na zámere poskytovať koherentné, efektívne a proporčné množstvo informácií rôznorodému publiku. Ich rozdelenie zodpovedá typu, forme a aj hĺbke komunikovaných informácií o pláne obnovy. Na jednotlivé ciele s ohľadom na špecifické cieľové skupiny sú naviazané konkrétne komunikačné nástroje a aktivity, ktoré je potrebné diverzifikovať. Pri komunikácii budú aplikované primárne dve základné stratégie: 1) komunikovať o prínosoch plánu a poskytovať základné informácie o pláne obnovy; 2) komunikovať o konkrétnych reformných a investičných témach plánu, ako napr. životné prostredie, digitalizácia, vzdelávanie, zdravotníctvo, verejná správa, atď.

Cieľová skupina	**Komunikačné nástroje**	**Komunikačné aktivity**
Široká verejnosť	Komunikácia prostredníctvom médií, či už printových, audiovizuálnych alebo sociálnych, online prostredia vrátane hlavnej	Využívanie online bannerovej reklamy v médiách ako aj cez vyhľadávacie nástroje, ako napr. Google Ads. Informovanie prostredníctvom článkov, infografík či rozhovorov v celoslovenských, regionálnych a aj špecificky zameraných médiách. Využitie printových, online a audiovizuálnych médií. Využitie platenej inzercie v rôznych typoch médií vrátane televíznych spotov.

[519] Výsledky každého z týchto cieľov budú monitorované a vyhodnocované na základe procesu určeného v časti 9.9. Vyhodnotenie a monitoring.

	webovej stránky www.planobnovy.sk.	Aktívne prispievanie na sociálne siete vrátane využitia platenej reklamy. Cielenie cez outdoorové a zároveň elektronické možnosti reklamy ako napr. citylighty alebo iné alternatívy. Zasielanie informačných newslettrov záujemcom prihláseným na odber cez webovú stránku. Vytváranie digitálnych informačných publikácií.
Zainteresované strany a potenciálni príjemcovia (Národná rada SR, Kancelária prezidenta SR, samosprávy, združenia, asociácie a iné záujmové skupiny, think-tanky, akademický sektor, aktuálni a potenciálni príjemcovia prostriedkov z fondu obnovy a iní.)	Priama komunikácia cez databázový alebo direct mailing, využitie kontaktnej webovej stránky.	Organizácia konferencií, webinárov/seminárov, školení, brífingov rôzneho charakteru, konzultačných stretnutí a inej informačnej činnosti. Vytváranie online informačných publikácií, zasielanie newslettrov. Do komunikačných aktivít budú v implementačnej fáze zapájaní aj členovia Rady vlády pre Plán obnovy a odolnosti SR.
Médiá (tradičné médiá) a vplyvné osobnosti (influenceri)	Priama komunikácia, využitie kontaktnej webovej stránky a sociálnych sietí influencerov na rôzne kampane.	Zasielanie tlačových správ, organizácia tlačových konferencií, background brífingov, diskusií, školení, zasielanie newslettrov, organizácia mediálnych výjazdov do terénu, zabezpečenie fotenia jednotlivých realizovaných investícií. V prípade influencerov využitie ich hlavných komunikačných kanálov.

Sociálne siete

Verejnosť bude o pláne obnovy, novinkách a stave prebiehajúcich reforiem a investíciách informovaná využitím širokej palety sociálnych sietí ako napr. Facebook, YouTube, LinkedIn, Instagram, Clubhouse a iné. Publicita bude zabezpečená nielen na sociálnych sieťach Úradu vlády SR, ale aj na účtoch príslušných ministerstiev, pod ktoré daná reforma či investícia spadá, či ďalších profiloch, ktoré budú vytvorené špecificky pre potrebu informovania o pláne obnovy. Pre väčšiu atraktivitu budú vytvárané rôzne formy obsahu vrátane videí, infografík, súťaží, či iné. Zo sociálnych sietí je v súčasnosti na Slovensku najviac využívaný Facebook (v januári 2021 ho využívalo vyše 3,2[520] milióna obyvateľov), po ňom nasleduje YouTube (využíva ho celkovo 63% obyvateľstva). Na Slovensku je taktiež využívaný pracovno-komunikačný portál LinkedIn (563 500[521] používateľov LinkedIn na Slovensku). Aplikácia Clubhouse (nový typ „social audio“) je síce v súčasnosti dostupná len pre operačné systémy iOS, no vzhľadom na jej zvyšujúcu sa popularitu sa dá očakávať rozšírenie jej užívateľov (Slovensko je spolu s Japonskom a Nemeckom jedna z troch krajín, kde je aplikácia Clubhouse najsťahovanejšia[522]).

Médiá

Verejnosť bude informovaná prostredníctvom audiovizuálnych a printových médií formou informačných článkov, rozhovorov, účasťou kľúčových zástupcov ministerstiev v televíznych, online a podcastových reláciách, a ďalších formách. V prípade cielenia širokej verejnosti bude zohľadnené aj to, akým spôsobom najčastejšie prijíma informácie. Podľa výskumu[523] Inštitútu Reuters pre štúdium žurnalistiky za rok 2020, Slováci najčastejšie hľadajú správy v online priestore (79%), za ním nasleduje televízia (76%), sociálne médiá (54%) a print (22%). Rovnaký prieskum tiež ukázal nárast popularity podcastov, ktoré v priemere počúva veková skupina 18-24 rokov. Asi 600-tisíc Slovákov počúvalo podcasty každý týždeň v roku 2019, ukazuje neverejný monitoring[524] agentúry 2muse. Nepravidelne ich počúvalo takmer 35% slovenskej online populácie, čo je viac ako milión ľudí. Pomocou

[520] https://www.statista.com/statistics/1029968/facebook-users-slovakia/
[521] https://napoleoncat.com/stats/linkedin-users-in-slovakia/2019/09
[522] https://backlinko.com/clubhouse-users
[523] https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/2020-06/DNR_2020_FINAL.pdf
[524] https://slovenskepodcasty.sk/1/najpopularnejsie-slovenske-podcasty/

kombinácie týchto médií plánujeme zvýšiť vizibilitu reforiem najmä u širšej a odbornej verejnosti, ktorá sleduje dianie danej témy.

Newsletter
Na pravidelnej báze bude všetkým záujemcom prihláseným na odber zasielaný newsletter s najnovšími informáciami o pláne obnovy.

Webová stránka
Cieľom webovej stránky www.planobnovy.sk, ktorá bola spustená koncom roka 2020, je zabezpečiť prístup potenciálnych prijímateľov, širokej aj odbornej verejnosti k relevantným a najaktuálnejším informáciám o pláne obnovy. Počas implementačnej fázy bude web slúžiť ako hlavný informačný hub o reformách a investíciách, zobrazených formou zoznamu a interaktívnej mapy. Tieto informácie budú aktualizované na pravidelnej báze najmä vďaka synchronizácii s dátovým systémom plánu obnovy. Zoznam určený pre verejnosť bude obsahovať nielen informáciu o samotnom projekte, ale aj o jeho štádiu (napr. plánovaný/v procese implementácie/dokončený), prípadne ďalšie detaily. Pre zvýšenie návštevnosti webu bude kladený dôraz na správnu SEO optimalizáciu, odkazy na web zo sociálnych sietí a z reklám prostredníctvom online bannerov s využitím služieb ako napríklad Google Ads. Webová stránka bude disponovať možnosťou prihlásiť sa aj na odber pravidelného newslettra.

9.5. Stratégia rozpočtu

V rámci zabezpečenia implementácie a realizácie komunikácie sa v roku 2021 počíta s Nástrojom technickej podpory („Technical Support Instrument“).

Počas ďalšieho obdobia bude na roky 2022-2026 vyčlenená čiastka 5 miliónov eur, detailnejšie definovaná v rámci investície 4 *Posilnenie administratívnych kapacít na rôznych úrovniach verejnej správy* v komponente 16 *Boj proti korupcii a praniu špinavých peňazí, bezpečnosť a ochrana obyvateľstva.* Tieto náklady budú jasne a špecificky prepojené s kľúčovými reformami a investíciami:

- zdravie (komponenty 11 *Moderná a dostupná ústavná a akútna starostlivosť*, *12 Humánna, moderná a dostupná starostlivosť o duševné zdravie*, 13 *Dostupná a kvalitná dlhodobá sociálno-zdravotná starostlivosť*),
- vzdelávanie (komponenty 6 *Dostupnosť, rozvoj a kvalita inkluzívneho vzdelávania*, 7 *Vzdelávanie pre 21. storočie*, 8 *Zvýšenie výkonnosti slovenských vysokých škôl*)
- zelená ekonomika (komponenty 1 *Obnoviteľné zdroje energie a energetická infraštruktúra*, 2 *Obnova budov*, 3 *Udržateľná doprava*, 4 *Dekarbonizácia priemyslu*, 5 *Adaptácia na zmenu klím*y)
- efektívna verejná správa a digitalizácia (komponenty 14 *Zlepšenie podnikateľského prostredia*, 15 *Reforma justície*, 16 *Boj proti korupcii a praniu špinavých peňazí*, bezpečnosť a ochrana, 17 *Štát v mobile, kybernetická bezpečnosť, rýchly internet pre každého a komponent,* 18 *Zdravé verejné financie*)

Predbežný rozpočet je uvedený v prílohe *3.3. Predbežný rozpočet na komunikáciu Plánu obnovy a odolnosti SR.*

9.6. Výber kľúčových priorít a projektov

Reformy a investície strategického významu zásadným spôsobom prispievajú k dosiahnutiu celkových cieľov plánu obnovy, preto bude ich komunikácia kľúčová vo vnímaní plánu obnovy ako celku. S cieľom dosiahnuť maximálny multiplikačný komunikačný efekt bude prebiehať úzka spolupráca s ministerstvami, zodpovednými za jednotlivé opatrenia plánu. Komunikácia kľúčových tém plánu obnovy bude koordinovaná s Európskou komisiou a jej zastúpením na Slovensku. Najreprezentatívnejšie reformy a investície budú prehodnocované na pravidelnej báze v ročných komunikačných stratégiách. Komunikačné aktivity sa budú sústreďovať predovšetkým na kľúčové priority a opatrenia, ktoré najviac prispievajú k zelenej a digitálnej transformácii a na hlavné národné priority plánu obnovy, t.j. zdravie, vzdelávanie a efektívna verejná správa.

Počas komunikácie budú vyzdvihnuté najmä vlajkové reformné a investičné priority[525], medzi ktoré patria napr.:

[525] Prioritizácia projektov pre komunikačné účely sa môže meniť a bude na pravidelnej báze prehodnocovaná.

a) zelená transformácia:
   - obnovené budovy;
   - adaptácia na zmenu klímy;
b) digitálna transformácia:
   - štát v mobile;
c) kvalitné a inkluzívne školstvo:
   - dostupné škôlky, opravené školy, moderné učebnice a učebne vybavené modernými pomôckami;
   - konkurencieschopné univerzity;
d) špičková veda, výskum a inovácie:
   - efektívnejšia podpora vedy, výskumu a inovácií;
e) kvalitné a moderné zdravotníctvo:
   - nové a moderné nemocnice;
   - dostupná a kvalitná dlhodobá sociálno-zdravotná starostlivosť;
f) udržateľná a spoľahlivá doprava:
   - moderné železnice.

9.7. Spoločná koordinácia s Európskou komisiou

V nadväznosti na úspešnú spoluprácu pri realizácii verejnej diskusie k plánu obnovy v decembri 2020, Ministerstvo financií SR pokračovalo v aktívnej komunikácii s Európskou komisiou a jej zastúpením na Slovensku (ZEK) v súvislosti s identifikáciou spoločných komunikačných aktivít. Zámerom komunikačných aktivít je predovšetkým akcentovať základné piliere zelenej a digitálnej transformácie ako aj zabezpečiť zrozumiteľnú komunikáciu financovania reformných a investičných priorít zo strany Európskej únie. Splnenie tohto cieľa plánujeme dosahovať aj v implementačnej fáze plánu obnovy, a to prostredníctvom komunikačných kanálov Úradu vlády SR[526], v súčinnosti so ZEK, a to formou spolupráce na komunikačných kampaniach, organizácií spoločných diskusií, seminárov, brífingov a s využitím diverzifikovaných komunikačných nástrojov. Vzájomná spolupráca sa týkala obdobia príprav plánu obnovy (do konca apríla 2021), t.j. fázy konzultačného procesu vo forme organizácie spoločného brífingu o technických parametroch plánu obnovy pre odbornú verejnosť. ZEK sa zúčastnil i na tematických okrúhlych stoloch pre odbornú verejnosť v priebehu marca 2021. Intenzívna spolupráca bude pokračovať na komunikačných aktivitách aj po schválení plánu obnovy, ktoré zrealizujeme pri aktualizačných momentoch plánu obnovy a v implementačnej fáze (konkrétne komunikačné aktivity sa môžu v priebehu implementácie meniť a prispôsobovať na základe vzájomnej dohody). Zastúpenie EK na Slovensku v tejto súvislosti pripravuje viaceré komunikačné aktivity v druhej polovici roka 2021, do ktorých sa NIKA aktívne zapojí. NIKA je pripravená spolupracovať aj s informačnou kanceláriou Európskeho parlamentu na Slovensku, informačnými centrami Europe Direct a v záujme čo najväčšieho efektu komunikačných aktivít a maximálneho využitia existujúcich nástrojov, skúseností a príkladov dobrej praxe, bude hľadať synergie s inými fondmi EÚ a úzko spolupracovať s odborom informovanosti a publicity na Úrade vlády SR a s pracovnou skupinou pre informovanie a komunikáciu Európskych štrukturálnych a investičných fondov.

9.8. Organizačná komunikačná štruktúra

Na zabezpečenie efektívnej koordinácie komunikačných aktivít je nevyhnutné vytvoriť komunikačnú sieť plánu obnovy, ktorá bude pozostávať z komunikačných koordinátorov na jednotlivých ministerstvách rozdelených podľa jednotlivých komponentov plánu obnovy. Sieť komunikačných koordinátorov bude koordinovať NIKA, ktorá zabezpečí horizontálnu koordináciu komunikačných aktivít, uniformnú komunikáciu jednotlivých priorít, prenos informácií, skúseností a príkladov dobrej praxe. NIKA dohliada na to, aby sa informačné a komunikačné opatrenia vykonávali v súlade s komunikačnou stratégiou a so zámerom čo najširšieho mediálneho pokrytia, a to s použitím rôznych foriem a metód komunikácie. Komunikační rezortní koordinátori budú zhromažďovať informácie a

[526] sekcia plánu obnovy, ktorá vykonáva úlohu Národnej implementačnej a koordinačnej autority (NIKA) pre mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, vznikla na Ministerstve financií SR, no v implementačnej fáze bude presunutá na Úrad vlády SR.

komunikačný materiál o jednotlivých projektoch, progrese jednotlivých reforiem a investíciách a na pravidelnej báze budú informovať NIKA.

9.9. Hodnotenie a monitoring[527]

Hodnotenie a monitoring komunikačnej stratégie je jedným z kľúčových nástrojov pre získanie dát a prispôsobenie komunikácie a rozpočtu počas implementačného obdobia. Priebežné vyhodnocovanie komunikačnej stratégie bude prebiehať každý rok vo štvrtom kvartáli (Q4) formou kvantitatívnej a kvalitatívnej analýzy. Kvalitatívna analýza prieskumu trhu môže byť vypracovaná v podobe práce s tzv. focus groups (hĺbkový skupinový prieskum). Cieľom aj tohto prieskumu bude zistiť rozsah povedomia o pláne obnovy u širokej verejnosti so zameraním na výstup v podobe kvalitatívnych dát. Na základe získaných dát sa prispôsobí komunikačná stratégia, obsahová stránka aktivít ako i ročný rozpočet komunikácie. O plánovaných komunikačných stratégiách založených na každoročných vyhodnoteniach bude NIKA informovať aj kľúčových partnerov spomenutých v bode 9.7.

Komunikačný kanál	Metrika/Indikátor	Poznámka
Sociálne siete a SEO (Facebook, LinkedIn, YouTube, Google Ads (Display), SEO analýza, Clubhouse	1. Počet zasiahnutých užívateľov reklamou 2. Organický zásah užívateľov 3. CTR (click through rate) - počet preklikov na webovú stránku plánu obnovy 4. Počet zorganizovaných diskusií	Dáta a analýzy sú získané cez analytické nástroje, ktorými disponuje Facebook / LinkedIn / YouTube / Google a sú dostupné pre inzerentov.
Webová stránka https://www.planobnovy.sk/	1. Počet unikátnych návštevníkov za mesiac/kvartál/rok 2. Analýza mesačného trendu návštev 3. Demografická analýza návštevníkov	Obsah webovej stránky vieme na základe dát a analýz v neskoršom období prispôsobiť.
Newsletter	1. Počet prihlásených užívateľov (verejnosť) 2. Počet prihlásených užívateľov (média) 3. Počet odhlásených užívateľov (verejnosť) 4. Počet odhlásených užívateľov (média) 5. Open rate (% užívateľov, ktorí otvárajú newsletter)	V neskoršej fáze by sa mal obsah newslettra personalizovať a prispôsobiť na základe osobných preferencií každého registrovaného užívateľa.
AV/Printové médiá	1. Počet zasiahnutých divákov na báze "per aktivita" 2. Počet zasiahnutých poslucháčov na báze "per aktivita" 3. Počet zasiahnutých čitateľov na báze "per aktivita"	Na základe analýzy vie komunikačný tím vyhodnotiť obsahovú kvalitu aktivít a prispôsobiť daný obsah pre jednotlivé cieľové skupiny.
Verejné diskusie/semináre	1. Počet aktívnych účastníkov 2. Počet otázok/interakcií od účastníkov	

[527] Metriky a spôsob vyhodnocovania a monitoringu komunikačných aktivít sa môžu v priebehu implementácie plánu obnovy meniť.

PLÁN OBNOVY

cestovná
mapa k lepšiemu
Slovensku

Kapitola 4

EK
+ SK

ČASŤ 4: CELKOVÝ VPLYV

1. Ekonomická, sociálna a inštitucionálna odolnosť

1.1. Strednodobé makroekonomické vplyvy

Hrubý domáci produkt (HDP) Slovenska v roku 2020 klesol v dôsledku pandémie o 5,2%. Výkon ekonomiky sa znížil najmä v druhom štvrťroku po prijatí karanténnych obmedzení, keď pokles priemyselnej produkcie dosiahol historické hodnoty. Trh práce bol však počas pandémie odolnejší a miera nezamestnanosti vzrástla o necelý percentuálny bod na 6,7%, čo je v porovnaní s globálnou finančnou krízou menej. K tomu prispeli aj opatrenia podporujúce skrátenú prácu, pandemické dávky ošetrovného a nemocenské dávky. Tie síce štatisticky znížili dynamiku priemernej mzdy, no stabilizovali disponibilné príjmy obyvateľstva a tým aj spotrebu domácností. Zároveň tiež urýchlili reštart priemyslu po uvoľnení opatrení. Priemyselná výroba tak dohnala predkrízovú úroveň už v druhej polovici roka, najmä vďaka exportom automobilov nielen do krajín Európskej únie (EÚ), ale aj mimo nej.

Pandémia zasiahla produkčnú aj dopytovú stranu ekonomiky. Pokles ekonomickej aktivity otvoril produkčnú medzeru ekonomiky až na úroveň -4,1% potenciálneho produktu. Množstvo uvoľnených kapacít v ekonomike znížilo dopyt a tlak na infláciu, ktorá spomalila na 1,9%. Rast spotrebiteľských cien počas pandémie však poľavil najmä pre výpadok globálneho dopytu po mobilite, čo vyústilo do prudkého prepadu ceny ropy. Pokles investícií o 12% znížil tvorbu kapitálu a dynamika potenciálneho produktu ekonomiky spomalila aj pre nižšiu zamestnanosť na historicky najnižších 0,7%.

Druhá vlna pandémie podľa marcovej prognózy Ministerstva financií SR (MF SR) spomalí oživenie slovenskej ekonomiky v roku 2021 na 3,3%. Znovuzavedenie opatrení na obmedzenie šírenia nákazy stlmí spotrebu domácností v prvom štvrťroku. Ekonomické škody budú však vďaka odolnému priemyslu a zahraničnému dopytu nižšie, než počas prvej vlny. Trh práce tak zostane stabilný, čo umožní oživenie spotreby domácností v ďalších štvrťrokoch s postupným uvoľňovaním opatrení a s nárastom počtu zaočkovaných.

Ekonomiku stiahne v roku 2021 nadol najmä spotreba domácností, podporiť by ju naopak mal čistý export. Kým v roku 2020 spotreba domácností neklesla, prepad maloobchodných tržieb, výber daní z pridanej hodnoty, ako aj údaje z eKasy naznačujú takmer desať percentný prepad spotreby domácností v prvom štvrťroku 2021. Tri mesiace trvajúce protipandemické obmedzenia znížili nákupné možnosti domácností, čo vytlačilo nahor ich vklady v bankách a úspory. Trh práce však výraznejšie zasiahnutý nebol. Podporovali ho pokračujúce opatrenia a transfery (marcová prognóza predpokladala vládnu podporu v celkovej výške 1,6 mld. eur za celý rok 2021), ale aj pokračujúce zotavovanie zahraničného dopytu, ktorý potiahol domácu priemyselnú aktivitu. Avšak aj v roku 2021 bude brzdiť ekonomiku pretrvávajúca neistota, čo spomalí tvorbu investícií a odsunie oživenie stavebníctva.

Od roku 2022 naberie ekonomika dynamiku najmä vďaka zdrojom z EÚ. Po ústupe pandémie sa obnoví spotrebiteľská dôvera a s ňou vzrastie aj domáci dopyt. Neistota v ekonomike klesne, čo zvýši súkromné investície. K tým sa pridajú aj zdroje z fondu na podporu obnovy a odolnosti a aj rýchlejšie čerpanie EÚ fondov ku koncu programového obdobia. Prognóza zahŕňa predpoklad celkového čerpania EÚ fondov vo výške 2,5 mld. eur v roku 2022 a asi 4,7 mld. eur v roku 2023. Od roku 2024 predpokladá v súlade so skúsenosťou z minulého programového obdobia už len postupný nábeh čerpania nových prostriedkov. To sa prejaví zvoľnením tvorby investícií od roku 2024 a predpokladané čerpanie EÚ fondov dosiahne každoročne približne 1,9 mld. eur.

Riziká prognózy sú na oboch stranách. Pozitívne riziká plynú najmä z možného lepšieho vývoja v zahraničí. Slovenský export môže benefitovať z masívneho fiškálneho stimulu v USA a tiež z vyššej aktivity v EÚ v dôsledku investícií z implementovaného Plánu obnovy a odolnosti SR (ďalej len „plán obnovy“). Uzávierka externých predpokladov prognózy bola 3. marca, takže prognózy zahraničných inštitúcií a očakávania trhu využité na prognózu zahraničného dopytu Slovenska s veľkou pravdepodobnosťou neobsahujú vplyv stimulov v USA a v EÚ, keďže detaily programov v danom čase ešte neboli známe. Pozitívnym rizikom je aj vplyv plánu obnovy na celkovú produktivitu výrobných faktorov slovenskej ekonomiky, ktorý nie je súčasťou prognózy kvôli jej modelovým obmedzeniam. Zvýšené investície by mohli cez produktivitu faktorov zvýšiť potenciál ekonomiky do roku 2026 o 1,7% nad rámec prognózy (viď Box 1), čo by pozitívne ovplyvnilo aj reálne HDP. Negatívne riziká sú spojené s ďalším vývojom pandémie a s prípadnými logistickými problémami a kapacitnými obmedzeniami pri výrobe vakcín. V prípade nepriaznivého vývoja pandémie, ktorý by viedol k 3-týždňovému uzavretiu ekonomiky, vrátane priemyselnej výroby, by slovenská ekonomika v tomto roku spomalila na 1,4%, čo je takmer o 2 p. b. menej oproti

základnému scenáru. Veľká časť poklesu by bola trvalejšieho charakteru, HDP v roku 2024 by bolo nižšie o 1,5% oproti základnému scenáru. Naplnenie rizikového scenára by znamenalo aj výraznejšie oslabenie trhu práce a pokles zamestnanosti v roku 2021 o 0,8%. Tento šok by však negatívne ovplyvnil aj potenciálny produkt cez kanál zamestnanosti a produktivity v dlhšom horizonte.

1.1.1. Vplyv Plánu obnovy a odolnosti SR na strednodobom horizonte

Prognóza MF SR pracuje s údajmi o alokáciách plánu obnovy dostupnými začiatkom marca (Tabuľka 1), ktoré s marginálnymi rozdielmi boli zaslané Európskej komisii (8. marca). Uvedená alokácia predpokladá, že realizácia výdavkov bude mať tvar obráteného U s vrcholom v roku 2024 a prevažujúca časť prostriedkov bude smerovať do investícií.

Tabuľka 1: Predpoklady realizácie výdavkov z Plánu obnovy a odolnosti SR z prognózy (mil. eur)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2021-2026
Plán obnovy spolu	177	1 156	1 374	1 490	1 186	765	6 148
Investície	114	978	1 161	1 280	1 035	688	5 256
Kompenzácie	34	112	125	125	95	58	549
Medzispotreba	29	66	88	85	56	19	343

Prostriedky z fondu na podporu obnovy a odolnosti zvýšia do roku 2024 HDP Slovenska o 1,8% a zamestnanosť o 1,5%. Vplyv na HDP bude kopírovať trajektóriu čerpania a podporí ho najmä tvorba fixného kapitálu. Investície by mali byť v roku 2024 vďaka prostriedkom z plánu obnovy o takmer 8% vyššie. Následne sa jeho vplyv na investície a HDP na konci horizontu spolu s ukončením čerpania zmierni. Trh práce zareaguje na stimul s miernym oneskorením. V roku 2024 bude celková zamestnanosť vyššia o 1,5%, avšak ku koncu horizontu čerpania prostriedkov predpokladáme ešte mierne zosilnenie efektu. Ekonomické vplyvy prezentované v Tabuľke 2 a Grafoch 1 a 2 sú odhadnuté prognostickým modelom ako súčasť marcovej prognózy MF SR a abstrahujú od pozitívnych vplyvov plánu obnovy na celkovú produktivitu výrobných faktorov (viac v Boxe 1). Rovnako abstrahujú aj od pozitívnych vplyvov štrukturálnych reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy (prezentované v časti 1.2 Dlhodobé makroekonomické vplyvy).

Tabuľka 2: Vplyvy realizácie Plánu obnovy a odolnosti SR zahrnuté v prognóze

Zmena hodnoty jednotlivých premenných oproti vývoju bez plánu obnovy (v %)			
	Reálne HDP	**Reálne investície**	**Celková zamestnanosť**
2021	0,2	0,7	0,0
2022	1,4	6,5	0,2
2023	1,8	6,7	0,8
2024	1,8	7,9	1,5
2025	1,3	5,7	1,8
2026	0,7	2,6	1,7

Zdroj: Inštitút finančnej politiky

Graf 3: Prognózy vývoja reálneho HDP (2018=100)

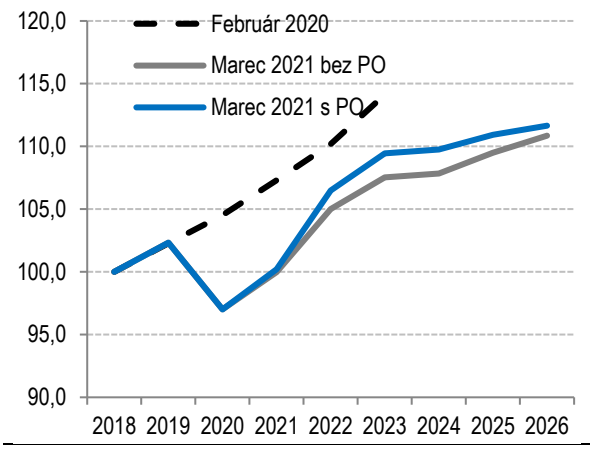

PO - plán obnovy *Zdroj: Inštitút finančnej politiky*

Graf 4: Odhad rastu zamestnanosti

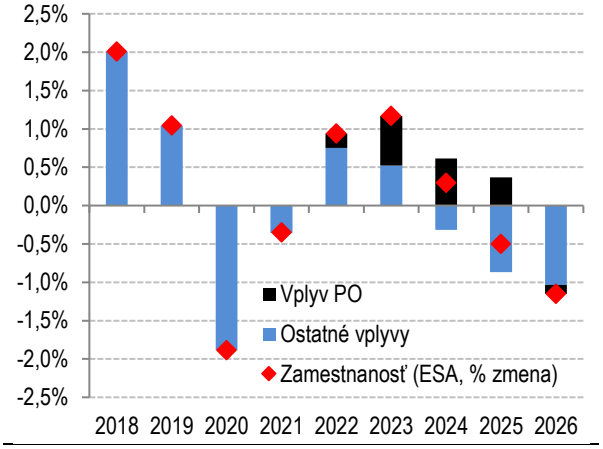

PO - plán obnovy *Zdroj: Inštitút finančnej politiky*

Potenciál slovenskej ekonomiky bude vďaka prostriedkom z fondu na podporu obnovy a odolnosti v roku 2026 vyšší o 2,4%. Z toho 0,7 percentuálneho bodu tvorí príspevok vyššej tvorby kapitálu, ktorý je v roku 2026 vďaka realizácii výdavkov z plánu obnovy vyšší takmer o 1,3%. Viac kapitálu však povedie aj k efektívnejšiemu rozloženiu zdrojov v ekonomike a vyššej produktivite. Týmto spôsobom môžu investície z plánu obnovy zvýšiť celkovú produktivitu faktorov na konci horizontu čerpania a teda aj potenciál slovenskej ekonomiky o dodatočných 1,7%. Vďaka prostriedkom z fondu na podporu obnovy a odolnosti bude potenciálny rast slovenskej ekonomiky v rokoch 2022 až 2026 vyšší o takmer 20% oproti scenáru bez fondu.

Graf 5: Prognóza kumulatívneho vplyvu plánu obnovy na potenciálny produkt (v %)

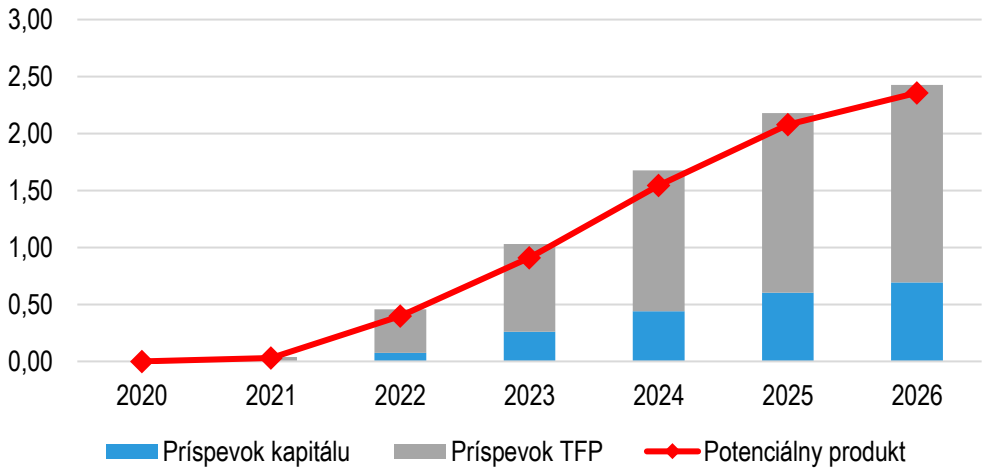

Zdroj: Inštitút finančnej politiky

Box 1: Odhad vplyvov na potenciál slovenskej ekonomiky v strednodobom horizonte

Vplyv fondu na podporu obnovy a odolnosti na potenciál slovenskej ekonomiky do roku 2026 je odhadovaný na úrovni 2,4%. Z toho 0,7 percentuálneho bodu (p.b.) predstavuje vplyv samotných investícií financovaných z fondu a 1,7 p.b. je odhadovaný dodatočný vplyv prostredníctvom zvýšenia produktivity výrobných faktorov.

Celkový strednodobý vplyv fondu na podporu obnovy a odolnosti vo výške 2,3% bol kvantifikovaný v dvoch krokoch. Vplyv cez väčší objem kapitálu a zamestnanosti je odhadnutý prognostickým modelom, keďže tento model obsahuje aj Cobb-Douglasovu produkčnú funkciu. Vplyv 0,6% na potenciál ekonomiky je odhadnutý za predpokladu, že celková produktivita výrobných faktorov nebude plánom obnovy ovplyvnená. Potenciál ekonomiky však rastie nielen cez vyšší objem kapitálu a zamestnanosti, ale aj cez vyššiu celkovú produktivitu faktorov v ekonomike.

Odhad vplyvu plánu obnovy na celkovú produktivitu výrobných faktorov je založený na panelových údajoch o 34 krajinách (krajiny EÚ, UK, USA, Island, Nórsko, Švajčiarsko, Kanada a Japonsko) počas rokov 2010 až 2019. Na týchto údajoch odhadujeme model s fixnými efektmi, kde tempo rastu celkovej produktivity (*TFP*) závisí od tempa rastu investícií do hrubého fixného kapitálu. Tempo rastu zamestnanosti a tempo rastu počtu odpracovaných hodín na jedného pracovníka sú kontrolnými premennými zohľadňujúcimi fázu ekonomického cyklu.

model	1	2	3	4	5
metóda odhadu	**OLS**	**OLS**	**Arellano-Bond**	**OLS**	**Arellano-Bond**
rast investícií	0.061**	0.068***	0.076**	0.066***	0.072
rast zamestnanosti *(domáci konc. ESA)*	0.020	0.051	0.241	0.018	0.108
rast zamestnanosti $_{t-1}$				0.054	-0.031
rast zamestnanosti $_{t-2}$				0.054	-0.031
rast počtu odpracovaných hodín	0.128	0.085	0.318	0.081	1.072
rast počtu odpracovaných hodín $_{t-1}$				0.020	0.330
rast počtu odpracovaných hodín $_{t-2}$				-0.042	0.427
rast TFP $_{t-1}$		-0.092	0.005	-0.093	0.124
konštanta	0.019***	0.016***	-0.007*	0.017***	0.000
R^2	0.237	0.244	-	0.246	-
počet pozorovaní	337	337	337	337	337
fixné efekty pre krajiny	áno	áno	áno	áno	áno
fixné efekty pre obdobia	áno	áno	áno	áno	áno

***, **, * označuje štatistickú významnosť na hladine významnosti 1%, 5% a 10%

Nárast tempa rastu investícií o 1 p. b. je spojený s nárastom tempa rastu celkovej produktivity o 0,061 p. b.. Keďže oneskorené hodnoty tempa rastu celkovej produktivity ani oneskorené hodnoty vysvetľujúcich premenných nie sú v modeloch 2 až 5 významné, našou preferovanou špecifikáciou je najjednoduchší model č. 1. Všetky modely však naznačujú veľkosťou podobný vplyv.

Ak by dodatočné investície umožnené a vyvolané fondom na podporu obnovy a odolnosti boli spojené s rovnakým nárastom produktivity, potenciálny produkt slovenskej ekonomiky by bol v roku 2026 oproti prognóze vyšší o 1,7%, čo predstavuje pozitívne riziko.

Graf 6: Rast potenciálneho produktu s plánom obnovy a bez neho

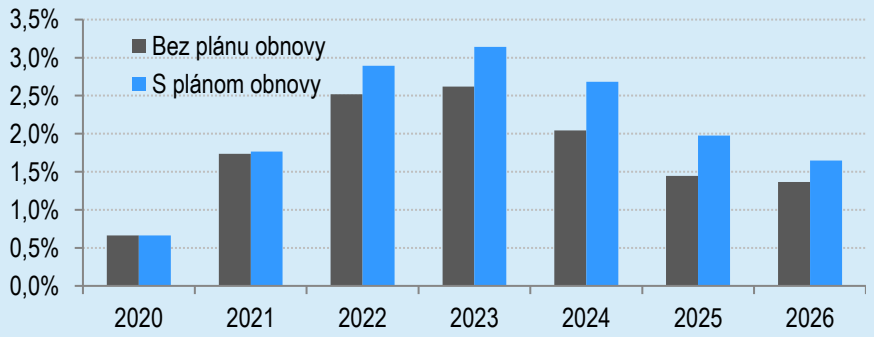

PO- plán obnovy *Zdroj: Inštitút finančnej politiky*

BOX 2: Metodika a použité predpoklady

Makroekonomické vplyvy prezentované v tejto časti sú založené na alokáciách Plánu obnovy a odolnosti SR dostupnými začiatkom marca (Tabuľka 1), ktoré s marginálnymi rozdielmi boli súčasne zaslané Európskej komisii (8. marca) a predložené do medzirezortného pripomienkového konania (MPK) a nie sú aktualizované o zmeny v alokáciách a opatreniach jednotlivých komponentov, ktoré sú dôsledkom zapracovania pripomienok z MPK.

Dôvodom je požiadavka EK na zladenie Plánu obnovy a odolnosti s SR s Programom stability Slovenska spolu s potrebou zosúladiť ich s národnou rozpočtovou praxou ukotvenou v Ústavnom zákone o rozpočtovej zodpovednosti a Zákone o rozpočtových pravidlách. Program stability Slovenska predstavuje zákonom definovaný štartovací bod tvorby rozpočtu a musí zohľadňovať makroekonomickú prognózu schvaľovanú nezávislým Výborom pre makroekonomické prognózy (ďalej len Výbor). Prezentovaná makroekonomická prognóza, zahŕňajúca vplyv realizácie výdavkov plánu obnovy, bola schválená Výborom 17.3.2021 (marcová prognóza) a hodnotená všetkými členmi Výboru ako realistická. Prognózy sú pravidelne zostavované pre účel tvorby strednodobého rozpočtového rámca a preto zahŕňajú predpoveď makroekonomických indikátorov na roky T+1 až T+3. Pre účely plánu obnovy je modelová projekcia predĺžená o 2 roky a zahŕňa horizont 2021 až 2026.

Prognóza uvažuje s exogénnymi predpokladmi pre zahraničný dopyt v súlade priemerom aktuálnych očakávaní trhu (podľa FocusEconomics), zahraničné ceny sledujú prognózu Európskej komisie; úrokové sadzby v eurozóne a ceny ropy sa prognózujú podľa future kontraktov. V roku 2022 predpokladá prognóza zníženie cyklicky-očisteného deficitu verejných financií o 2 p.b., na čom sa do veľkej miery podieľa odznenie pandemickej podpory ekonomiky. V ďalších rokoch prognóza predpokladá konsolidáciu na úrovni 1 p. b. HDP ročne. Technickým predpokladom je, že konsolidácia je proporčne rozdelené medzi príjmy a výdavky.

Charakteristika makroekonomického modelu

Pri tvorbe prognóz je využitý štrukturálny dynamický model všeobecnej rovnováhy s očakávaniami formovanými na základe minulých období (z angl. backward-looking expectations). Parametre sú kvantifikované kombináciou ekonometrických odhadov a kalibrácie z literatúry. Konvergencia modelu je zabezpečená mechanizmom korekcie chyby (z angl. error-correction mechanism). Potenciálny produkt je endogénne determinovaný Cobbovou-Douglasovou produkčnou funkciou a HDP je modelovaný cez výdavkovú stranu. Model sa skladá z piatich makroekonomických blokov, ktoré sú vzájomne prepojené: ponukový, dopytový, blok miezd a cien, blok domácností a fiškálny blok zachytávajúci vývoj salda verejnej správy a hrubého verejného dlhu. Model je vhodný na tvorbu scenárov s makro-fiškálnymi interakciami. Keďže Slovensko je malou otvorenou ekonomikou bez vlastnej meny, vplyvy zahraničného prostredia a menovej politiky vstupujú do modelu ako exogénne premenné. Používaný modelový aparát všeobecnej rovnováhy nie je vhodný pre dlhodobé projekcie, preto pre odhady v horizonte roka 2040 používame štrukturálny model, ktorý vie správne zachytiť šoky do ponukovej strany ekonomiky zo štrukturálnych reforiem.

1.2. Dlhodobé makroekonomické vplyvy

Štrukturálne reformy obsiahnuté v Pláne obnovy a odolnosti SR majú dominantný vplyv na ekonomickú výkonnosť Slovenska v dlhodobom horizonte. Neúplný odhad[528] makroekonomických vplyvov ukazuje ekonomický benefit minimálne vo výške 5,3% HDP do roku 2040. V rámci odhadov prinášajú najväčšie prínosy politiky v oblasti kvality, dostupnosti a inklúzie vzdelávania, politiky vo vede, výskume a inováciách. Kritickou intervenciou je aj lákanie mozgov. Politiky zamerané na ľudský kapitál tak tvoria približne tri štvrtiny ekonomických benefitov. Zvyšnú štvrtinu vytvárajú opatrenia ovplyvňujúce rast kanálom nekorupčného, predvídateľného a konkurencieschopného podnikateľského prostredia, podporujúce stabilný rast investícií, sektor malých a stredných podnikov a technickú a alokačnú efektívnosť. Namerané výsledky sú v súlade s modernou teóriou ekonomického rastu.

Pre odhad vplyvov politík v oblastiach vzdelávania, vedy, výskumu a inovácií a efektívnej verejnej správy v roku 2040 používame systematický rámec na výpočet dlhodobých efektov štrukturálnych reforiem (ex-ante)[529]. Kým v strednodobom horizonte dominujú dopytové efekty a až v jeho závere sa zvyšuje potenciálny rast ekonomiky, v dlhodobom horizonte vplyvy na ponukovú stranu ekonomiky akcelerujú. Modelový aparát vychádza z identifikácie zdrojov zaostávania za ekonomikou Nemecka, ktorá definuje technologickú hranicu v EÚ[530]. V prvom rade ide o prepočet vplyvu opatrenia na HDP prostredníctvom transmisného kanálu opatrenie → výsledkový ukazovateľ → zdroj rastu → HDP. Odhad väzieb v rámci tohto transmisného kanálu je postavený na odhade elasticít z literatúry, expertných predpokladoch a kohortných pomeroch. Alternatívne je možné odhadnúť vplyv na HDP prostredníctvom odhadov Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD)[531], ktoré využíva podobný modelovací rámec vychádzajúci z ponukovej strany ekonomiky. Tretím prístupom je využívanie princípu tzv. tieňových cien.

Dostupnosť, kvalita a inklúzia vo vzdelávaní pôsobia na dlhodobo udržateľný rast cez zhodnotenie ľudského kapitálu, ale aj zamestnanosť. Na základe publikácie OECD o predškolskom vzdelávaní odhadujeme, že deti, ktoré navštevujú škôlku v dĺžke 2 roky oproti 1 roku, sa zlepšia v PISA testoch[532] o dodatočných 7 bodov[533], čo pri prepočte na slovenské skóre predstavuje nárast o 1,5%. Lepšie skóre prenášame aj na rizikovú skupinu žiakov (tzv. „low performers“) a top skupinu (tzv. „top performers“) v distribúcii žiakov. Odhad počtu dotknutých detí sme urobili porovnaním súčasnej úrovne zaškolenosti 4-ročných (78,5% v 2017) a cieľovej hodnoty 95%. K prepočtu vplyvu na ľudský kapitál sa dostávame projekciou ľudí vo veku 18 rokov v rokoch 2030 a 2040. Približne polovica detí, ktoré sa vďaka povinnému predprimárnemu vzdelávaniu dostanú do škôlky od 4 rokov pochádzajú z marginalizovaných komunít, v ktorých je výrazne nižšia zaškolenosť. Predpokladáme, že sa nachádzajú v spodnom kvartile výkonnostnej distribúcie detí[534] a majú tak 4-násobne vyššiu pravdepodobnosť posunu z kategórie žiakov bez dostatočných zručností na priemerných. Vplyv cez zamestnanosť vychádza zo zmeny miery zamestnanosti medzi ľuďmi so stredoškolským vzdelaním a základným vzdelaním.

Spomedzi všetkých komponentov má najvyšší vplyv na potenciálny rast a produktivitu práce, kurikulárna reforma orientovaná na vedecké, technologické, inžinierske, umelecké a matematické (STEAM) zručnosti, ale aj ostatné zručnosti potrebné pre 21. storočie vrátane nekognitívnych. Vplyv v roku 2040 dosahuje 1,3% HDP. Transmisným kanálom je zvýšenie podielu top skupiny, ktorý je navýšený o polovicu rozdielu medzi slovenskými a českými respondentmi v PIAAC[535]-u vo vekovej skupine 15 až 24 rokov. Zohľadnený je podiel dotknutej kohorty na populácii.

K stimulu HDP cez kanál ľudského kapitálu a zamestnanosti dochádza aj pri reforme vysokých škôl. Predpokladáme zníženie podielu odchodov top študentov[536] na zahraničné vysoké školy z 39% na 31%. Z týchto

[528] Vzhľadom na nedostupnosť potrebného analytického aparátu nebolo možné odhadnúť dlhodobé vplyvy všetkých komponentov (a to konkrétne: Obnoviteľné zdroje a energetická infraštruktúra, Obnova budov – časť verejné budovy, Udržateľná doprava, Dekarbonizácia priemyslu a podpora alternatívnych palív, Komponenty v oblasti zdravia, Digitálne Slovensko a Zdravé, udržateľné a konkurencieschopné verejné financie).

[529] Ekonomická štúdia IFP bude zverejnená po recenznom konaní v prvej polovici tohto roka.

[530] Dujava, D. (2017): Limity konvergencie nových členských štátov Európskej únie. Vydavateľstvo EKONÓM

[531] Égert, B. (2018): The Quantification of structural reforms: Taking stock of the results for OECD and Non-OECD countries. OECD Economics Department Working Papers, č. 1482; Égert, B. a P. Gal (2016): The quantification of structural reforms in OECD countries: A new framework. OECD Economics Department Working Papers, č. 1354

[532] Program medzinárodného hodnotenia žiakov.

[533] Po zohľadnení o socioekonomického zázemia, zdroj: OECD (207): Starting strong 2017, Graf 5.2

[534] Zodpovedá výsledkom Testovania 9.

[535] Program medzinárodného hodnotenia kompetencií dospelých

[536] Horný decil maturantov podľa výsledkov z matematiky.

asi 70% zostane pracovať po skončení štúdia na Slovensku. Konzervatívne sa predpokladá, že prví zasiahnutí absolventi prídu na trh práce až v roku 2030.

Veda, výskum a inovácie prispievajú k zvýšeniu konkurencieschopnosti a dlhodobo udržateľného rastu cez súhrnnú produktivitu výrobných faktorov a technickú aj alokačnú efektívnosť. Impulz do ekonomiky je kvantifikovaný na základe OECD odhadov (Égert, B., 2018), kde stimulujeme súkromné výdavky na vedu a výskum o hodnotu 0,25% HDP do roku 2025, čo je cieľový indikátor pre záver horizontu Plánu obnovy a odolnosti.

Lákanie mozgov podporuje HDP cez kanál ľudského kapitálu, presnejšie cez zvýšenie podielu top skupiny, ale aj cez kanál zamestnanosti. Vplyv v roku 2040 dosahuje až 1,1% HDP a aktívne opatrenia v migrácii tak potvrdzujú svoje významné postavenie. Predpokladáme, že v skupine top žiakov ide polovica do zahraničia a polovica zostáva študovať na Slovensku a mieru návratov zo zahraničia vo výške 60%, t. j. zlepšenie oproti 50%[537] v súčasnosti. Zároveň, zo slovenských vysokých škôl odíde po štúdiu do zahraničia iba 8% študentov oproti 10% v súčasnosti.

Antibyrokratické opatrenia v oblasti podnikateľského prostredia pôsobia na HDP cez vyššiu alokačnú efektívnosť ako aj technickú efektívnosť kapitálu. Opatrenia sú kvantifikované pomocou OECD odhadov (Egert, B., 2018). Odhadnutá je zmena v PMR indikátore *komplexnosť regulačných procedúr* o 25%, čo predstavuje zmenu indikátora *verejné vlastníctvo* o 0,2 bodu. Ani vplyv reformy verejného obstarávania nie je nezanedbateľný avšak jeho veľkosť nebolo možné vyhodnotiť.

Boj proti korupcii, reforma justície a polície pôsobia na ekonomickú výkonnosť kanálom súhrnnej produktivity výrobných faktorov, presnejšie alokačnou efektívnosťou. Nekorupčné, spravodlivé a predvídateľné ekonomické prostredie, znižuje averziu k riziku jednotlivcov ako aj firiem, stimuluje investície a v neposlednom rade pomáha efektívnejšie alokovať verejné zdroje. Vplyvy sú vypočítané na základe OECD odhadov (Egert, B., 2018) pomocou posunu Slovenska v indikátore Rule of Law. Odhad reforiem aproximujeme posunom o 0,604 bodu, čo je priemerná zmena ukazovateľa v OECD databáze. Keďže v simulátore ide iba o „medziefekt“ (meranie postavené na rozdiele medzi krajinami, v angl.“between efekt“), transformujeme ho do konzervatívnejšieho vnútorného efektu (meranie postavené na zmenách v čase v rámci jednej krajiny, v angl. „within efekt“) pomerovo podľa iného indikátora, a to efektívnosť verejnej správy[538]. Popísaným spôsobom výpočtu pomocou indikátora Rule of law[539] sú kvantifikované vplyvy dvoch komponentov, reforma justície a boj proti korupcii a praniu špinavých peňazí, bezpečnosť a ochrana obyvateľstva. Reformy justície a polície sú úzko prepojené a navzájom sa ovplyvňujú oboma smermi, preto sme odhadovaný vplyv upravili pre oba komponenty na polovicu resp. sú reportované v jednom celku.

Pozitívne vplyvy investícii do obnovy rodinných domov na HDP a zamestnanosť oproti základnému scenáru odhadujeme na 0,03%. Na posúdenie vplyvu investícií do obnovy rodinných domov bol použitý MEK (makroekonomický energeticko-klimatický) model všeobecnej rovnováhy. V modeli sú zastúpené všetky hlavné sektory ekonomiky – výrobcovia minimalizujúci náklady, spotrebitelia maximalizujúci úžitok, zahraničie a vláda. Základný scenár vychádza z referenčného scenára 2016. Scenár obnovy rodinných domov predstavuje zvýšenie príjmu domácností o 100 mil. eur ročne v rokoch 2022 až 2026 s čiastočným nasmerovaním do zvyšovania energetickej efektívnosti.

1.3. Vplyv na sociálnu oblasť a kohéziu

1.3.1. Nastavenie hodnotenie vplyvu plánu obnovy na sociálnu oblasť a kohéziu

Kapitola vyhodnocuje prínos jednotlivých komponentov na riešenie nedostatkov v sociálnej oblasti a regionálnych rozdieloch vo vzťahu k plneniu Európskeho piliera sociálnych práv (EPSP). Výber indikátorov[540] pokrýva všetky oblasti, v ktorých Slovensko zaostáva a potrebuje najviac posilniť reformné úsilie buď na celonárodnej alebo

[537] Bahna (2015): Slovenskí absolventi vysokoškolského štúdia v zahraničí: Únik mozgov, alebo otvárajúce sa mobilitné kanály na Slovensku?, Working Papers in Sociology 1 / 2015 a IFP (2017): Odliv mozgov po slovensky. Komentár IFP 01/2017
[538] Autor ukazuje rozdiely medzi nameranými within a between koeficientmi pomer 5,27559.
[539] https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1682130
[540] Social Scoreboard slúži na hodnotenie plnenia EPSP a skladá sa z 12 oblastí. V prípade SR považujeme za relevantných 10 z 12 oblastí.

minimálne regionálnej úrovni.[541] Dodatočne boli zohľadnené aj iné indikátory merajúce hlavné reformné potreby v daných oblastiach, ktoré nie sú súčasťou EPSP, ale používajú sa pre potreby diagnostiky v rámci Národného programu reforiem.[542]

V rámci okruhov meraných EPSP zaostávame najviac v oblasti predprimárneho vzdelávania a sociálnej starostlivosti, za ktorou nasledujú zdravotníctvo, trh práce a digitálne zručnosti. Dlhodobá nezamestnanosť a rozdiely v zamestnanosti mužov a žien sú známymi výzvami slovenského trhu práce.[543] Problém nízkej zamestnanosti žien-matiek vo veku 25 až 39 rokov priamo súvisí s nedostatočnými kapacitami predprimárnych zariadení (jasle aj materské školy).[544] Neskorší vstup alebo návrat matiek na trh práce následne prehlbuje aj príjmovú medzeru medzi pohlaviami.[545] Neefektívna sieť nemocníc a organizácie záchrannej zdravotnej služby, zanedbaná starostlivosť o mentálne zdravie, ale aj nedostatok všeobecných lekárov a sestier významným spôsobom prispievajú k slabým výsledkom nášho zdravotníctva.[546] Dôsledky vidieť nielen v slabej výkonnosti v rámci výsledkových indikátorov ako *úmrtia odvrátiteľné zdravotnou starostlivosťou*, či *očakávaná dĺžka dožitia* – ale negatívne dopady sa automaticky prelievajú aj na trh práce.

Tabuľka 3: Plnenie Európskeho piliera sociálnych práv, rok 2019 alebo najbližší (NUTS2 regióny SR a EÚ(28)

	SR	BA	ZS	SS	VS	EÚ28
Digitálne zručnosti						
Zdravotníctvo						
Formálna predškolská starostlivosť						
Dopad sociálnych transferov						
Disponibilný príjem						
Dlhodobá nezamestnanosť						
Zamestnanosť						
Nezamestnanosť						
Nezamestnanosť mladých (NEET15-24)		2017				
Chudoba a sociálne vylúčenie						
Príjmová nerovnosť						
Rozdiel v zamestnanosti mužov a žien						
Predčasné ukončenie školskej dochádzky		2013				
Legenda:	Dobrý	Nadpriemer	Priemer	Podpriemer	Slabý	N/A

N/A – nie je k dispozícii *Zdroj: Social Scoreboard Regional heatmap*

V rámci regionálnej kohézie je potrebné cieliť opatrenia primárne na zníženie zaostávania Východného a následne Stredného Slovenska.[547] Oproti zvyšným regiónom Východné Slovensko čelí výraznejšie vypuklejšiemu problému predčasného ukončenia školskej dochádzky a nezamestnanosti mladých. Slabšie výsledky trhu práce, špeciálne vyššia dlhodobá nezamestnanosť, súvisia v regiónoch Stredného a Východného Slovenska aj so zvýšeným podielom ľudí ohrozených chudobou. Hoci nedostatočné kapacity predprimárnych zariadení sú celoslovenským problémom, najväčšie nedostatky sú na juhovýchode Slovenska a v Bratislave.[548] Regionálne rozdiely medzi

[541] Konkrétne ide o všetky oblasti kde podľa Social Scoreboard 2019 Country heatmap a Social Scoreboard Regional heatmap dosiahlo SR alebo niektorý z jej NUTS2 regiónov hodnotenie: priemerné (middle), podpriemerné (lower middle) alebo slabé (lower performance).
[542] OECD/Eurostat
[543] Social Scoreboard 2019 Country heatmap
[544] Národný program reforiem Slovenskej republiky 2020, časť 4.3 Zamestnanosť, penzijný systém a sociálna inklúzia
[545] IFP analýza (2018): Women Still Can't Have It All: Barriers to Higher Maternal Employment in Slovakia
[546] Viď napr. Revízia výdavkov na zdravotníctvo II
[547] Viď Social Scoreboard Regional heatmap – jednotlivé regióny SR
[548] Viď napr. analytický komentár IVP (2019): Držím ti miesto

západnou a východnou polovicou krajiny sú prítomné aj pri zdravotných ukazovateľoch.[549] Tie idú ruka v ruke nielen s kvalitou a dostupnosťou zdravotnej starostlivosti, ale súvisia aj so stavom životného prostredia a vzdelaním populácie.

1.3.2. Očakávaný dopad opatrení plánu obnovy na sociálnu oblasť a kohéziu

Kardinálnym cieľom z hľadiska celého plánu obnovy je zvýšenie kvality vzdelávacieho procesu, ktorá patrí dlhodobo medzi top výzvy Slovenska tak z hľadiska prínosu k ekonomickému rastu, ale aj kvality života.[550] Nosným opatrením na dosiahnutie tohto cieľa je kurikulárna reforma, ktorá prinesie zlepšenie gramotnosti a zručností žiakov potrebných pre 21. storočie (kritické myslenie, digitálne a mäkké zručnosti). Kurikulárna reforma základnej školy vytvorí nový obsah vzdelávania usporiadaný do troch viacročných cyklov. Zníži sa tak časový tlak na učiteľov a žiakov a tým umožní flexibilne prispôsobiť vzdelávanie potrebám a možnostiam žiakov. Výučba bude namiesto odovzdávania hotovej informácie vytvárať situácie, pri ktorých žiaci môžu informácie interpretovať v konfrontácii s reálnou skúsenosťou. Súčasne, reforma posilní kvalitu zručností pedagogických a odborných zamestnancov a bude ich motivovať k celoživotnému profesijnému rozvoju. Opatrenia sú kľúčové pre zlepšenie výsledkového indikátora *kvalita základného školstva (PISA)*.

Medzi kľúčové ciele opatrení v oblasti vzdelávania patrí tiež zvýšenie kvality a najmä dostupnosti predprimárneho vzdelávania. Dobudujú sa kapacity predškolských zariadení potrebné pre zabezpečenie právneho nároku na miesto v materskej škole od 3 rokov veku dieťaťa. Zároveň dochádza k zmene financovania programov predprimárneho vzdelávania s účelovým viazaním finančných prostriedkov. Financovanie predškolských zariadení by tak do budúcnosti malo kopírovať súčasný systém normatívneho financovania základných škôl prostredníctvom prenesených kompetencií. Opatrenie bude mať významný prínos pre zlepšenie výsledkového indikátora *zaškolenosť 3-5 ročných detí v predškolských alebo školských zariadeniach*.

Viaceré opatrenia v oblasti vzdelávania[551] cielia zvýšenie inkluzívnosti slovenského vzdelávacieho systému. Implementujú sa nástroje na prevenciu predčasného ukončovania školskej dochádzky (vrátane desegregácie) a rozšíria sa možnosti získania nižšieho stredného vzdelania. Dôjde k úprave regulácie F-odborov, v rámci ktorých sa zavedie adresnejší prístup ku základným zručnostiam pre život v spoločnosti (matematická, digitálna a čitateľská gramotnosť). Uvedené opatrenia majú potenciál významnejšie prispieť k zníženiu nášho zaostávania v oblastiach meraných výsledkovými indikátormi *predčasné ukončenie školskej dochádzky*, *Miera nezamestnanosti mladých v regiónoch* a *dlhodobá nezamestnanosť*, ktoré sú špecificky problémom východného, resp. juhovýchodného Slovenska.

Tabuľka 4: Dopad komponentov na reformné potreby v sociálnej oblasti a regionálnej kohézie

Oblasť Social Scoreboard	Indikátor*	Zelená ekonomika	Vzdelávanie	VVI	Zdravie	Efektívna verejná správa
Vzdelávanie a zručnosti	Kvalita základného školstva (PISA)	0	+++	0	0	0
	Celoživotné vzdelávanie	0	+	0	+	0
	Predčasné ukončenie školskej dochádzky	0	+++	0	0	0
Rodová rovnosť na trhu práce	Príjmové rozdiely medzi mužmi a ženami	0	0	0	+	0
Životné podmienky a chudoba	*Miera závažnej materiálnej deprivácie v regiónoch*	+	+	0	0	0

[549] Napr. stredná dĺžka života osôb pri narodení v regiónoch Stredného a Východného Slovenska zaostáva za Bratislavským krajom približne o 2 roky, viď: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tgs00101/default/table?lang=en
[550] Národný program reforiem Slovenskej republiky 2020, časť 1 Identifikácia výziev slovenskej ekonomiky
[551] Primárne komponent č. 6: Dostupnosť, rozvoj a kvalita inkluzívneho vzdelávania na všetkých stupňoch

	Podiel obyvateľov, kde žijú rodičia s deťmi vo veku 18 až 34 rokov	+	0	0	0	0
Mladí	*Miera nezamestnanosti mladých v regiónoch*	++	+++	+	+	+
Štruktúra pracovnej sily	Miera nezamestnanosti ľudí so základným vzdelaním (ISCED 0-2)	++	+	0	+	+
	Miera zamestnanosti žien s deťmi 0-2 roky	0	+	0	0	+
Dynamika trhu práce	*Dlhodobá nezamestnanosť*	++	+++	0	++	+
Príjem	Priemerný daňový klin, jednotlivec, 2 deti, 67% priemernej mzdy	0	0	0	0	0
Starostlivosť o deti	Zaškolenosť 0-2 ročných detí	0	0	0	0	0
	Zaškolenosť 3-5 ročných detí v predškolských alebo školských zariadeniach	0	+++	0	0	0
Zdravotníctvo	Odvrátiteľná úmrtnosť - úmrtia odvrátiteľné zdravotnou starostlivosťou	0	0	0	+++	0
	Očakávaná dĺžka dožitia vo veku 65 rokov	+++	+	0	+++	0
	Rozdiel v dĺžke dožitia vo veku 30 rokov (vzdelanie, pohlavie)	0	0	0	++	0
Digitalizácia	DESI (kompozitný index: pokrytie broadbandom, digitálne zručnosti, využívanie internetových služieb občanmi, digitalizácia bizinisu, digitálne verejné služby)	+	+++	+++	++	+++

** Kurzívou sú zvýraznené indikátory, ktoré sledujú primárne kohézny rozmer opatrení z dôvodu regionálnych rozdielov v danej oblasti*
Legenda: „+++“ výrazný pozitívny dopad/priamy cieľ reformy, „++“ solídny pozitívny dopad, „+“ mierny/nepriamy pozitívny efekt reformy, „0“ bez výraznejšieho efektu
Zdroj: vlastné spracovanie

Úroveň digitálnych zručností slovenských žiakov naďalej výrazne zaostáva za ostatnými krajinami, pritom ich potreba na trhu práce výrazne rastie.[552] Viaceré opatrenia v oblasti vzdelávania budú preto zamerané na podporu rozvoja digitálnych zručností žiakov, ako aj pedagógov. Digitálna kompetencia sa stane základnou zručnosťou všetkých pedagógov a zamestnancov v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy. Dôležitým predpokladom pre rozvíjanie digitálnych zručností žiakov je digitálna vybavenosť základných a stredných škôl. Súčasťou komponentu Vzdelávanie pre 21. storočie tak bude aj dobudovanie digitálnej infraštruktúry na školách. V rámci reformy bude tiež podporená digitalizácia učebníc, aby sa posilnili interaktívne prvky vo výučbe a v prípade potreby sa uľahčilo

[552] Štvrtina dospelej populácie Slovenska nemá predošlé skúsenosti s počítačmi a skoro polovica dospelých (16-74) Slovákov nemá ani základné digitálne zručnosti (DESI index). V oblasti digitálnych zručností Slovensko obsadilo spomedzi krajín EÚ až 22. riečku (Index digitálnych zručností, Eurostat, 2020).

dištančné vzdelávanie. Profesionalizácia digitálnej transformácie škôl bude podporená prostredníctvom digitálnych koordinátorov.

Opatrenia z oblasti vedy, výskumu a inovácií majú výrazný potenciál podporiť najmä digitalizáciu na Slovensku.[553] Podporu digitalizácie služieb a procesov najmä u malých a stredných podnikov (MSP) sleduje opatrenie digitálna poukážka (alebo „voucher"). Oprávnenými nákladmi sú individualizované IT riešenia pre firmy (nie nákup hotových hardvérových a softvérových riešení), napr. nasadenie a zásadné vylepšenie informačného systému, e-commerce riešenia alebo kybernetická bezpečnosť. Predpokladá sa široký okruh poskytovateľov počnúc inými firmami, centrami digitálnych inovácií alebo univerzitami. Slovensko pomôže napĺňať ambície EK v oblasti digitálnej autonómie aj vďaka tematicky zameraným výzvam na podporu digitálnej tranzície ekonomiky. V rámci tohto opatrenia je podpora nasmerovaná do oblastí: kybernetickej bezpečnosti, kvantových technológií, internetu vecí, cloudových riešení, či automatizácie v priemysle. Opatrenie zamerané na štipendijnú podporu vysokoškolákov zo sociálne slabšieho prostredia má okrajovo aj kohézny rozmer a môže tak mierne prispieť k zlepšeniu *miery nezamestnanosti mladých v regiónoch*.

Optimalizácia siete nemocníc, zefektívnenie siete záchrannej služby a zvýšenie počtu všeobecných lekárov cieli zvýšenie kvality a dostupnosti zdravotnej starostlivosti.[554] Zníži sa počet úmrtí, opakovaných hospitalizácií a operácií a komplikácií spôsobených nevhodne poskytnutou starostlivosťou. Cieľ sa dosiahne definovaním minimálnych požiadaviek na počet výkonov v nemocniciach a s tým spojenou koncentráciou výkonov a skúseností a potrebného vybavenia do väčších nemocníc. Nová sieť nemocníc bude odrážať skutočné regionálne potreby. Bude garantovaná časová a geografická dostupnosť pre jednotlivé špecializácie. Zabezpečí sa dostupnosť záchrannej zdravotnej služby do 15 minút pre 90% populácie Slovenska. Prioritou bude dojazd k život ohrozujúcim stavom do 8 minút u 80% populácie a tým odvrátenie úmrtí akútne vznikajúcich v teréne. Táto miera dostupnosti sa zabezpečí optimalizáciou siete staníc záchrannej zdravotnej služby, výstavbou a rekonštrukciou sídiel a obnovou vozového parku, v súlade s novo definovanou sieťou nemocníc. Zavedie sa finančná podpora na odstránenie bariér súvisiacich so vstupom všeobecných lekárov do siete (napr. otvorenie ambulancie) a na miesta s najväčšou potrebou.

Reforma starostlivosti o duševné zdravie zvýši kvalitu a dostupnosť tejto služby, vrátane podpory prevencie vzniku porúch. Duševné poruchy vytvárajú veľkú záťaž na fyzické zdravie a kvalitu života ľudí s poruchami,[555] ako aj vysoké náklady pre spoločnosť.[556] Opatrenie cielia zvýšenie dostupnosti zdravotno-sociálnej starostlivosti pre všetky skupiny pacientov. Za týmto účelom je potrebné výrazne zvýšiť počet špecializovaného personálu, posilniť deinštitucionalizáciu, zaviesť nové typy komunitnej starostlivosti a zabezpečiť regionálnu dostupnosť všetkých typov kapacít. Podpora dostupnosti starostlivosti o duševné zdravie môže prispieť k zvýšeniu zamestnanosti a zníženiu chudoby v menej rozvinutých regiónoch. Nezamestnanosť, chudoba a duševné problémy sú silno prepojené, a predstavujú začarovaný kruh príčiny a dôsledku.[557]

Súčasný slovenský systém dlhodobej starostlivosti (LTC) nie je pripravený čeliť výzvam, ktoré rýchle starnutie populácie prinesie. Na ich zvládnutie bude potrebná komplexná reforma systému LTC, vrátane zmeny legislatívneho nastavenia, procesov, posudkovej a kontrolnej činnosti a dobudovaniu kapacít.[558] Posudkový proces

---

[553] Očakávaný pozitívny dopad na indikátor *DESI*.

[554] Pozitívny efekt možno očakávať pri všetkých zdravotných výsledkových indikátoroch v Tabuľke 3, primárne však pri indikátoroch *úmrtia odvrátiteľné zdravotnou starostlivosťou a očakávaná dĺžka dožitia vo veku 65 rokov.*

[555] Duševné poruchy na Slovensku sú na treťom mieste v záťaži na zdravie obyvateľov v priebehu ich života; Koncept YLD, years lived with disability, IHME, Global Health Data Exchange, Dostupné na: http://ghdx.healthdata.org/gbd-results-tool

[556] Duševné poruchy vytvárajú pre Slovensko spoločenské náklady odhadom vo výške 2 mld. eur, z toho miliardu kvôli poklesu produktivity obyvateľstva, zvyšok tvoria náklady na zdravotnú starostlivosť o pridružené fyzické ochorenia a náklady na sociálne zabezpečenie. Viď diskusná štúdia ÚHP: Duševné zdravie a verejné financie.

[557] V krajinách EÚ majú ľudia zo skupiny s najnižším príjmom dvakrát väčší výskyt chronickej depresie ako ľudia s najvyšším príjmom. Opatrenia na podporu duševného zdravia znižujú výskyt pridružených fyzických ochorení a úmrtí, chudobu, kriminalitu a zvyšuje vzdelanosť, zamestnanosť a produktivitu a stabilitu rodín.

[558] Reformy a investície v tomto komponente podporujú rozšírenie kapacít dlhodobej starostlivosti a s tým spojenú tvorbu pracovných miest (napr. opatrovatelia). Vďaka dostupnejšej formálnej starostlivosti, najmä domácej a komunitnej, sa zníži záťaž neformálnych opatrovateľov a zvýši ich participácia na trhu práce. Okrem pozitívnych dopadov na výsledkové indikátory v oblasti zdravia tak možno očakávať kladné efekty aj na indikátory trhu práce. Vzhľadom na výrazne vyššie zastúpenie žien pracujúcich v tomto sektore možno vďaka reforme financovania očakávať kladný príspevok aj k zníženiu p*ríjmových rozdielov medzi mužmi a ženami*.

je dnes fragmentovaný, neefektívny a častokrát aj nekonzistentný a nespravodlivý.[559] Reforma prinesie dlho chýbajúci jednotný zdravotno-sociálny posudkový proces zabezpečovaný zo strany ÚPSVaR podľa jednotnej metodiky vychádzajúcej z WHODAS.[560] Súčasťou reformy bude aj zmena financovania dlhodobej sociálno-zdravotnej starostlivosti a reforma dohľadu nad sociálnou starostlivosťou. Nový systém osobného rozpočtu zefektívni a sprehľadní systém financovania dlhodobej starostlivosti. Prostriedky pôjdu priamo osobe s potrebou starostlivosti, a nie opatrovateľovi alebo poskytovateľovi služby. Systém dohľadu sa zjednotí a posilní vytvorením nezávislého orgánu dohľadu. Zároveň budú definované nové, jednotné podmienky kvality starostlivosti v zariadeniach aj v domácnosti. Významné prostriedky bude potrebné alokovať aj na dobudovanie potrebných kapacít zariadení dlhodobej zdravotno-sociálnej starostlivosti.

Digitalizácia v zdravotníctve zlepší medicínske, ale aj prevádzkové procesy. Zvýši sa tak kvalita starostlivosti a uvoľnia sa zdroje, ktoré môžu byť lepšie využité inde.[561] Zavedú sa viaceré elektronické registre a digitálne archívy ako napr. register diagnostických metód, register psychológov, či banka anotovaných rádiologických vyšetrení.[562] Vybuduje sa celonárodný systém pre podporu služieb telemedicíny na Slovensku pre špecifické ochorenia a skupiny obyvateľstva,[563] ale aj pre záchrannú zdravotnú službu. Cesta pacienta je administratívne náročná – pacient aj zdravotnícky personál sú v zajatí administratívne náročných postupov, chýba digitálny prístup k dokumentácii. Posudkoví lekári ÚPSVaR dodnes nevyužívajú systém elektronického zdravotníctva (e-zdravie) a žiadateľ je nútený preukazovať svoj zdravotný stav početnými dokumentami. V tejto súvislosti sa prijmú viaceré opatrenia ako napr. zavedenie nového posudkového systému. Ten podporí prepojenie medzi systémom elektronického zdravotníctva (e-zdravie) a informačným systémom sociálnych služieb. Digitalizácia v zdravotníctve zároveň vyvolá rozvoj potrebných digitálnych zručností personálu.

Hlavným priamym sociálnym prínosom opatrení na zlepšenie efektívnosti verejnej správy je rast efektivity prostredníctvom výrazného zvýšenia digitalizácie služieb a procesov.[564] Nevyhnutnou súčasťou modernizácie justície je vývoj moderných a užívateľsky prívetivých informačných systémov rezortu spravodlivosti. Elektronizácia súdnych konaní a služieb súdov prispeje k lepším službám verejnej správy, občanom a firmám. Zlepšenie služieb pre občanov podporí zavedenie nového Centrálneho informačného systému súdneho riadenia, ktorý v prvom rade zefektívni prácu súdov a poskytne kvalitné dáta pre analytické vyhodnocovanie efektívnosti súdnej sústavy. Zlepšenie podnikateľského prostredia prinesie nový elektronický obchodný register, digitalizácia insolvenčného konania, ale aj opatrenia zamerané na debyrokratizáciu a optimalizáciu regulačného zaťaženia.

Zvýšenie efektívnosti a dôveryhodnosti inštitúcií činných v trestnom konaní a zúženie priestoru na korupčné správanie podporia viaceré investície do digitalizácie. Inteligentné a digitálne investície zvýšia efektivitu odhaľovanie finančných trestných činov cez lepší prístup k údajom a celkové zlepšenie analytických možností. Zníženie príležitostí na korupčné správanie bude zabezpečené zavedením automatizovaných systémov na porušenie pravidiel cestnej premávky a na rozhodovanie o udelení pobytu cudzincom. Transparentné a nekorupčné prostredie vplýva pozitívne na hospodársky rast. Posilnením boja s trestnou činnosťou korupcie a prania špinavých peňazí sa zlepší dôvera obyvateľstva vo verejné inštitúcie.

V oblasti eGovernmentu je hlavných cieľom zvyšovanie počtu používateľov digitálnych služieb štátu a spokojnosti používateľov s nimi. Dôjde k optimalizácii procesov a následne k nasadeniu eGovernment riešení prioritných životných situácií. Zlepšenia v oblasti eGovernmentu budú podporené reformou v oblasti konektivity, čo umožní prístup k online nástrojom a službám pre všetkých občanov. Systémovým spôsobom sa bude rozvíjať oblasť kybernetickej bezpečnosti, s dôrazom na jednotné štandardy, bezpečnostné audity, investície do systémov včasného varovania a vzdelávania zamestnancov verejnej správy. Implementácia opatrení v oblasti digitálnej ekonomiky umožní realizovať potenciál z digitálnej transformácie aj mimo verejnej správy a podporu inovatívnych technológií a postupov v digitálnej oblasti.

---

[559] Napr. podľa zistení kontroly Generálnej prokuratúry z roku 2017 vykazovalo prvky nezákonnosti až 69% (227 z 329) preverovaných posudkov.

[560] WHO Disability Assessment Schedule 2.0

[561] Pozitívny efekt najmä na indikátor *DESI*.

[562] Cieľom je vybudovať zdieľaný VNA archív pre sieť poskytovateľov ústavnej zdravotnej starostlivosti, pripravovaný projekt zabezpečí softvérové vybavenie využívajúce umelú inteligenciu pre optimalizáciu radiačnej dávky a pre efektívnejšie vyhodnocovanie rádiologických vyšetrení.

[563] Napr. pre onkologických pacientov, seniorov, marginalizované rómske komunity (MRK), či diabetikov.

[564] Očakávaný pozitívny dopad na indikátor *DESI*.

Hlavným sociálnym prínosom reformných zámerov v časti Zelená ekonomika sú zdravotné benefity opatrení.[565] Investície do OZE, ekologickej dopravy, či dekarbonizácie priemyslu zlepšia verejné zdravie znížením znečistenia životného prostredia. Pozitívne zdravotné dopady možno predpokladať aj v súvislosti s rozvojom podmienok na aktívny životný štýl vďaka podpore budovania cyklistickej infraštruktúry. Cielenie projektov zatepľovania rodinných domov na regióny Banskobystrického kraja a Východné Slovensko - t.j. na oblasti, v ktorých sa stále výraznejšie kúri tuhým palivom – zvyšuje nielen efektivitu opatrenia vo vzťahu k životnému prostrediu, ale aj vo vzťahu inklúzie. Vďaka zdravšiemu životnému prostrediu vytvára predpoklady na kohéziu aj v tejto oblasti.

Opatrenia Zelenej ekonomiky prispejú k tvorbe a udržaniu pracovných miest; pri viacerých z nich možno predpokladať aj pozitívne dopady na regionálnu kohéziu. Investíciami do infraštruktúry železničnej dopravy sa zabezpečí lepšie spojenie menej rozvinutých regiónov s hospodárskymi centrami a hlavnými koridormi. Zlepší sa tak atraktívnosť regiónov pre investorov a zároveň uľahčí dochádzanie za prácou do oblasti kde je viac pracovných možností.[566] Pozitívny prínos na udržanie a rozvoj zamestnanosti v slovenských regiónoch prinesú projekty dekarbonizácie priemyslu.[567] Rozvoj infraštruktúry ekologickej dopravy a alternatívnych palív pomôžu naštartovať stavebný sektor a vytvoria stovky pracovných miest v stavebníctve. Rovnako tak projekty zatepľovania budov. V oboch prípadoch možno očakávať pozitívny dopad minimálne na výsledkový indikátor *miera nezamestnanosti ľudí so základným vzdelaním (ISCED 0-2).*

1.4. Udržateľnosť

V dôsledku aktuálnej pandémie deficit hospodárenia verejnej správy prudko narástol a hrubý dlh presiahol maastrichtskú hranicu. Výpadok daňovo-odvodových príjmov a fiškálne náklady opatrení na stabilizáciu ekonomiky v roku 2020 spôsobili nárast deficitu na 6,2% HDP a v prípade hrubého dlhu prekročenie hranice 60% HDP. V aktuálnom roku sa konzervatívne uvažuje s navýšením deficitu na 9,9% HDP, pri zohľadnení dodatočnej rezervy pre vplyvy pandémie až na úrovni 2% HDP. V prípade využitia celej rezervy dosiahne dlh 64,1% HDP.

Po odznení vplyvov krízy sa začne razantné ozdravenie verejných financií, ktoré bude trvať takmer do konca celej dekády. Pre rok 2022 ešte vláda plánuje neutrálnu fiškálnu politiku, čo reflektuje na pretrvávajúcu makroekonomickú a epidemiologickú neistotu a odporúčania medzinárodných inštitúcií k len postupnému sťahovaniu podpory ekonomiky. Deficit na rok 2022 je naplánovaný na úrovni 5,1% HDP. Od roku 2023 vláda ráta so znižovaním štrukturálneho deficitu o 1 p.b. HDP ročne, až do dosiahnutia strednodobého rozpočtového cieľa (MTO)[568]. Ten je stanovený ako štrukturálny prebytok 0,5% HDP a jeho dosiahnutie sa očakáva v roku 2028. K hranici 3% HDP by sa nominálny deficit podľa uvedených predpokladov mal dostať v roku 2025. Hrubý dlh verejnej správy sa stabilizuje a pod 60% HDP klesne do roku 2031. Vplyv plánu obnovy na zníženie hrubého dlhu verejnej správy je približne 7% HDP v roku 2027.

Reformami plánu obnovy vláda reaguje aj na výzvy v udržateľnosti dôchodkového systému. Indikátory udržateľnosti S1 a S2 sú aktuálne na historicky najvyšších hodnotách. Obnovením väzby dôchodkového veku na rast strednej dĺžky života spolu s ďalšími reformami (viac Komponent 18) sa zlepší finančná udržateľnosť priebežne financovaného I. piliera dôchodkového systému najmenej o 1,8 p. b., čo sa premietne do zlepšenia strednodobej a dlhodobej udržateľnosti verejných financií (vyjadrené na indikátore S2). Stredné riziko pri S2 aj S1 dosiahne Slovensko v roku 2026, po zohľadnení pokračujúcej trajektórie 1%-nej ročnej konsolidácie verejných financií.

[565] Pozitívny efekt možno predpokladať v rámci výsledkového indikátora *očakávaná dĺžka dožitia vo veku 65 rokov.*
[566] Najväčšie investície do železníc z RRP sa pritom očakávajú práve na strednom a východnom Slovensku (trať Poprad – Spišská 220 mil. EUR, Bánovce-Humenné za 145 mil. EUR, či Hronsky Beňadik – Nova Baňa za 30 mil. EUR).
[567] Osobitný dopad sa očakáva v prípade oceliarskeho priemyslu.
[568] Nastavená trajektória znižovania deficitu na roky 2023 až 2024 bude ukotvená aj v rámci rozpočtového rámca v Programe stability SR na roky 2021 až 2024.

Graf 7: Hrubý dlh verejnej správy (% HDP)

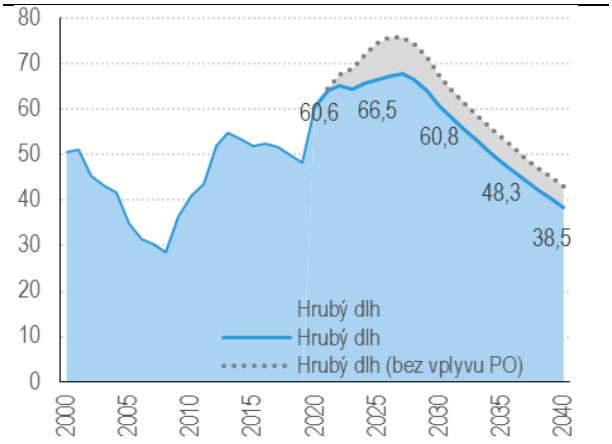

Zdroj: MF SR

Graf 8: Indikátory stredno- a dlhodobej udržateľnosti[569]

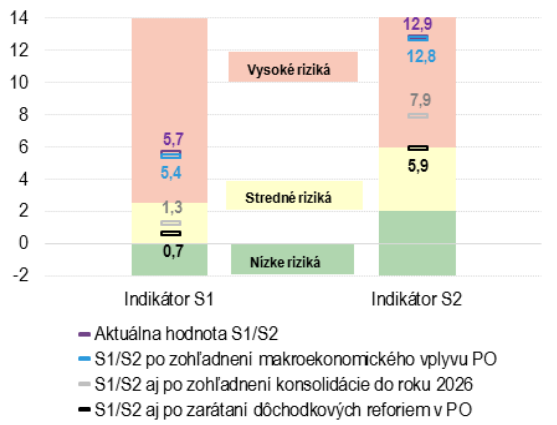

Zdroj: MF SR

Pozn.1 *(Graf 1) – základný scenár prognózy dlhu v súlade s predpokladmi Programu stability SR na roky 2021 a 2024 (očakávaný) od roku 2023 uvažuje s ročnou konsolidáciou o 1 % HDP až do momentu dosiahnutia MTO. Úroveň nominálneho HDP je na celom horizonte zároveň upravená o rozdiel konsolidácie oproti predpokladu z makroekonomickej prognózy. Pri vyčíslení príspevku plánu obnovy na dlh v pomere k HDP sa predpokladá pozitívny vplyv fiškálneho stimulu z výdavkov z plánu obnovy na nominálny HDP (efekt menovateľa) a na príjmy VS (vplyv na príjmy je vypočítaný cez elasticitu príjmov na HDP, ktorá sa používa v rámci výpočtu štrukturálneho salda podľa pravidiel Paktu stability a rastu). V rámci zjednodušenia výpočtu sa nezohľadňujú dlhodobé efekty štrukturálnych reforiem v pláne obnovy.*

Pozn.2 *(Graf 2) – východiskom aktuálnych hodnôt indikátorov S1 a S2 je rok 2021, pričom v základnom scenári vychádza hodnota salda a dlhu VS z očakávanej skutočnosti za rok 2021 podľa Programu stability Slovenska na roky 2021-2024. Dlhodobé projekcie výdavkov starnutia, rastu HDP a úrokových sadzieb sú prebraté zo schválenej aktualizácie AWG.V prípade scenára dôchodkovej reformy ide o prepočet MF SR nad rámec základného scenára AWG. Príspevok investičnej časti plánu obnovy na S1/S2 je takmer zanedbateľný, nakoľko koncept výpočtu S1/S2 vychádza zo štrukturálneho salda, ktoré je cez vplyvy plánu obnovy ovplyvnené len mierne.*

2. Porovnanie investícií so základným scenárom

2.1. Vývoj investícií v rokoch 2017 až 2019

V posledných rokoch smerovala skoro polovica všetkých verejných investícií do dopravy (skupina 4.5). Ďalších približne 10% sa sústredilo na investície do infraštruktúry verejných služieb v podobe informačných systémov jednotlivých ministerstiev a úradov či ich vybavenie (1.1). Okrem dvoch hlavných položiek sa v štruktúre výdavkov verejnej správy nachádzajú už len investične menšie položky približne na úrovni 5% celkových investícií. Patria sem výstavba a rekonštrukcie nemocníc vrátane nákupov prístrojov či iných liečebných pomôcok (skupina 7.3.), výstavba a rekonštrukcie škôlok a škôl vrátane investícií do ich vybavenia (skupiny 9.1. a 9.2). Nasledujú investície do vojenskej obrany (skupina 2.1.), rozvoj obcí a bývania (skupiny 6.1. a 6.2), investície na policajné a hasičské vybavenie (skupiny 3.1. a 3.2.) a investície na ochranu životného prostredia, ktoré sa zameriavajú na znižovanie znečisťovania a nakladanie s odpadmi a znečistenými vodami (skupiny 5.1 až 5.3.).

2.2. Ekonomické oblasti podporené z plánu obnovy

[569] Použité vstupné predpoklady podľa najnovšej správy EK k udržateľnosti dlhu v EÚ (Debt sustainability monitor 2020, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip143_en.pdf).

Plán obnovy zvyšuje oproti minulosti investície najmä v sociálnom zabezpečení, zdravotníctve a v školstve. Pandémia zvýraznila investičný dlh v zdravotníctve, ktorý sa vďaka dodatočným fondom bude zmenšovať. Investície v zdravotníctve sa okrem zlepšenia kvality a dostupnosti zdravotnej starostlivosti sústredia aj na reformu duševného zdravia. Na reformu zdravotnej starostlivosti naviaže aj reforma sociálnych služieb a reforma posudkovej činnosti. V prvých rokoch vidno nárast investícii v školstve, kde sa plánuje zvyšovanie kapacít, vybavenosti, modernizácie a digitalizácie škôl. Súbežne sa realizujú zásadné investície do výskumu a vývoja na vysokých školách a ich celkový strategický rozvoj.

Prostriedky z plánu obnovy povedú k markantnému rastu investícií v oblasti sociálneho zabezpečenia. Slovensko sa dnes nachádza na konci zlatých demografických časov. Pred sebou máme niekoľko dekád intenzívneho starnutia populácie – jedného z najrýchlejších v EÚ. To so sebou prináša výrazný nárast požiadaviek na zariadenia dlhodobej starostlivosti. Výdavky v oblasti sociálnych služieb tak budú smerovať najmä do zvýšenia kvality a dostupnosti týchto zariadení. Prebiehajúca deinštitucionalizácia dlhodobej starostlivosti na Slovensku je pomalá. Legislatívne zmeny v roku 2014 obmedzili vznik veľkokapacitných zariadení. K následnému rozvoju komunitných služieb však nedošlo. V pobytovej sociálnej starostlivosti prevládajú veľkokapacitné zariadenia nad menšími komunitnými zariadeniami.[570] Vďaka prostriedkom z plánu obnovy sa preto výrazne navýšia najmä kapacity pobytových zariadení komunitného typu (napr. podporované bývanie). Umožní sa tak presun časti klientov z veľkokapacitných zariadení do menších zariadení komunitného typu. Zároveň bude časť nových kapacít určená pre nových prijímateľov.

Väčšina investičného stimulu z plánu obnovy v zdravotníctve pôjde na výstavbu a vybavenie nemocníc. Ďalšie prostriedky budú alokované na rekonštrukciu existujúcich ústavov. Existujúca infraštruktúra nemocníc je výrazne zastaraná. Typická všeobecná nemocnica na Slovensku má viac ako 50 rokov.[571] Investíciami do moderných budov a technického vybavenia sa zefektívnia klinické a prevádzkové procesy, dosiahne sa lepší komfort pre pacientov a personál a zníži sa riziko nozokomiálnych nákaz. Obnovou a vytvorením prostredia pre vykonávanie modernej medicíny sa zatraktívni prostredie pre špičkových odborníkov a pomôže znížiť ich odliv do zahraničia.

Investície v školstve pôjdu najmä do digitalizácie, ale aj na dobudovanie kapacít materských a základných škôl. Pandémia COVID 19 odkryla závažné nedostatky v možnosti vzdelávacieho systému využívať digitálne technológie. Významná časť investícii v školstve tak poputuje na dobudovanie digitálnej infraštruktúry škôl. Ďalšie prostriedky pôjdu na rozšírenie kapacít základných škôl v okresoch, ktoré nemajú zabezpečený optimálny prístup ku vzdelaniu (dvojzmenné prevádzky škôl). V školách s vysokým počtom sociálne znevýhodnených detí budú na podporu rozvoja čitateľskej gramotnosti dobudované knižnice ako vzdelávacie centrá. S cieľom vytvorenia dostatočných kapacít pre zabezpečenie právneho nároku na miesto v materskej škole od 3 rokov veku dieťaťa sa výrazne investuje do budovania nových materských škôl. Významná časť zvýšených kapacít sa získa aj rekonštrukciou existujúcich verejných budov. Viac ako štvrtina prostriedkov investícií do vzdelávania je alokovaných na súbor projektov v rámci vysokého školstva.

[570] 73% klientov v pobytovej sociálnej starostlivosti je v zariadení s kapacitou väčšou ako 40 miest.

[571] Podľa Health Policy Institute (2014) bola v roku 2012 investičná medzera v porovnaní s ČR vo výške 137 mil. eur ročne a v porovnaní s Rakúskom vo výške 441 mil. eur ročne (https://www.hpi.sk/2014/03/modernizacia-slovenskych-nemocnic-2/).

Graf 9: Podiel investícií plánu obnovy na priemerných investíciách v rokoch 2017 - 2019 na úrovni COFOG I (%)

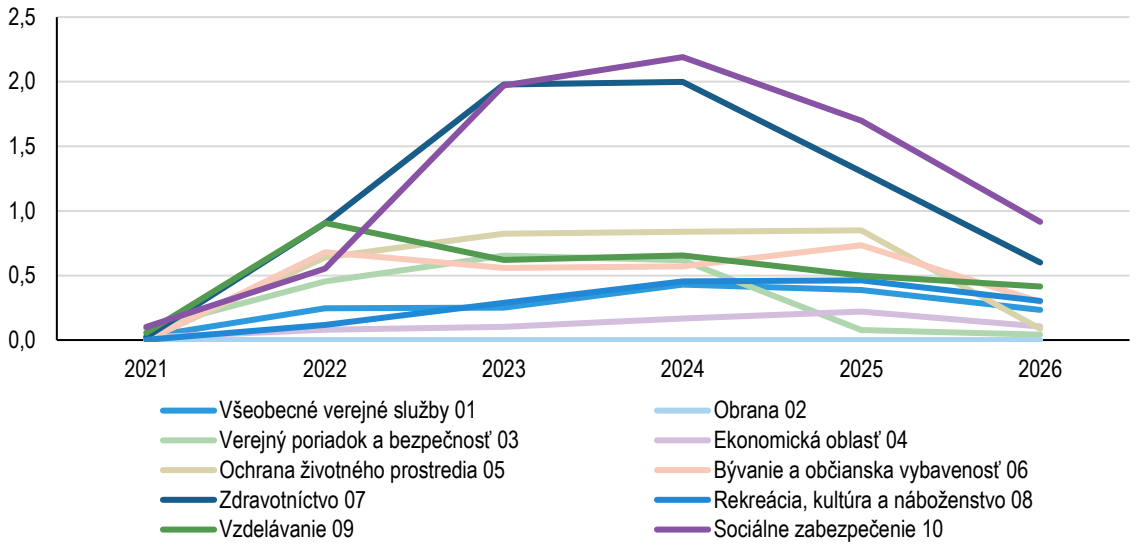

Zdroj: Eurostat, MF SR

Viac ako tretina investičného balíka pôjde na opatrenia v oblasti zelenej ekonomiky. Z hľadiska klasifikácie COFOG sa však výdavky realizujú naprieč tromi oddielmi. Opatrenia zamerané na dekarbonizáciu slovenského priemyslu a adaptáciu regiónov na klimatickú zmenu sa prejavia v raste výdavkov klasifikovaných v rámci oddielu „ochrana životného prostredia". Investície do zlepšenia energetickej hospodárnosti rodinných domov spadajú zase pod COFOG oddiel „bývanie a občianska vybavenosť". Z hľadiska intenzity investičných aktivít pôjde v oboch prípadoch o obdobný relatívny nárast výdavkov ako v oblasti školstva. Avšak nominálne najväčší balík v rámci investícií v oblasti zelenej ekonomiky pôjde na ekologickú dopravu a podporu OZE, teda o investície klasifikované v rámci COFOG oddielu ako „ekonomická oblasť". Keďže však porovnávacia báza (priemer rokov 2017 až 2019) pre túto oblasť tvorila v minulosti až približne polovicu z realizovaných celkových investícií, prostriedky z plánu obnovy pri nej tak napriek vysokým nominálnym výdavkom prinášajú relatívne menšie percentuálne prírastky.

2.3. Doplnkovosť plánu obnovy a celkový vplyv na verejné investície

Prostriedky z plánu obnovy budú využité na investičné priority a podporu ekonomiky nad rámec bežne plánovaných investícií v súlade so zásadou doplnkovosti financovania z prostriedkov Únie, čo potvrdzuje aj analytické porovnanie voči zvoleným benchmarkom. Očakávané verejné investície zo zdroja štátneho rozpočtu zahrnuté v rozpočtovom rámci (t.j. očistené o EÚ fondy a spolufinancovanie) postupne rastú na celom horizonte rokov 2021 až 2026. Zároveň sú počas celého horizontu plánu obnovy nad úrovňou posudzovaného benchmarku (priemer rokov 2017 až 2019), a to nielen nominálne, ale aj relatívne voči HDP (Graf 10). Doplnkovosť plánu a dodatočný potenciál nad rámec bežne plánovaných investícií potvrdzujú aj hodnoty verejných investícií bez vplyvu plánu obnovy v aktuálnom rozpočtovom rámci, ktoré sú vyššie ako hodnoty reportované v predchádzajúcich dvoch rozpočtových dokumentoch[572] z roku 2020, kedy sa s vplyvom plánu obnovy ešte neuvažovalo (Graf 11).

[572] Viď Program stability Slovenska na roky 2020-2023 a Návrh rozpočtového plánu na rok 2021.

Graf 12: Verejné investície (P.51g) očistené o zdroje financovania z EÚ, 2021 až 2026 verzus benchmark 2017 až 2019 (% HDP ľavá os, mil. eur pravá os)

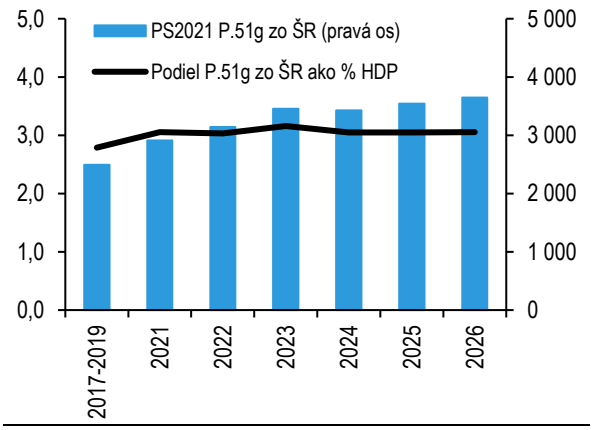

Zdroj: MF SR

Graf 13: Verejné investície (P.51g) financované len zo štátneho rozpočtu a spoločne s EÚ zdrojov (TOTAL) v posledných 3 rozpočtových dokumentoch (mil. eur)*

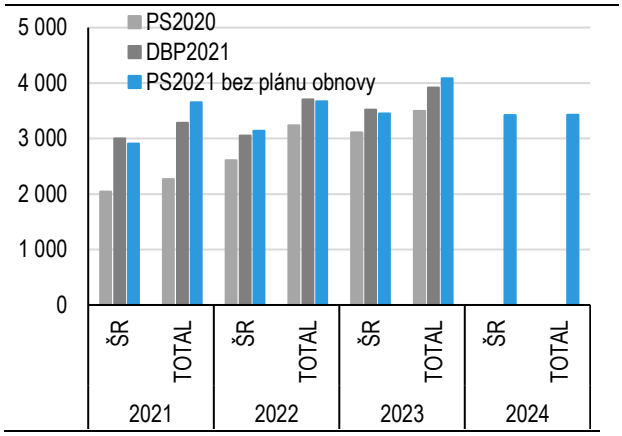

** rok 2024 bez zdrojov z 4. PO*
Zdroj: MF SR

Metodika pre tvorbu bázy investícií verejnej správy (VS) na roky 2021 až 2026 a analytického zdôvodnenia doplnkovosti plánu obnovy

- Celková suma investícií VS na roky 2021 až 2024 (tvorba hrubého fixného kapitálu, ESA kód P.51g) vychádza z návrhu rozpočtového rámca, ktorý bude zahrnutý v Programe stability SR na roky 2021-2024.
- Rozpočtový rámec tvorby hrubého fixného kapitálu (P.51g) neobsahuje údaje o čerpaní výdavkov zo zdrojov EÚ v rámci 4.programovacieho obdobia (4. PO) vzhľadom na skutočnosť, že chýba finálny návrh Partnerskej dohody. Predpokladané výdavky zo zdrojov EÚ sa pre účely rozpočtového rámca evidujú na osobitnej položke rozpočtu, kde sa štandardne rozpisujú rezervy na nové bližšie nešpecifikované projektové zámery. Projekcia v rokoch 2024-2026 v Tabuľkách 4a 4b preto nezahŕňa výdavky zo zdrojov EÚ v rámci 4. PO. Obdobne v prípade 3. PO nie sú v rozpočte na položke P.51g zahrnuté všetky predpokladané výdavky na investície z týchto EÚ zdrojov. Z uvedeného dôvodu údaje v povinnej prílohe plánu obnovy v Tabuľke 4a a 4b nedávajú úplne kompletný prehľad o všetkých budúcich investíciách financovaných zo zdrojov 3. a 4. PO.

Tabuľka 5: Tvorba hrubého fixného kapitálu (P.51g) podľa zdroja financovania (v mil. eur) bez prostriedkov plánu obnovy (rozpočtový rámec Programu Stability, ktorý je východiskom rozpočtového procesu)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Spolu, z toho:	**2 845**	**3 350**	**3 354**	**3 193**	**3 655**	**3 670**	**4 089**	**3 430**	**3 573**	**3 745**
- ŠR	2 327	2 486	2 660	2 514	2 911	3 140	3 453	3 425	3 568	3 740
- spolufinancovanie	79	115	107	105	128	69	104	1	1	1
- EÚ	440	749	587	574	616	461	531	4	4	4

- Keďže sa rozpočet VS zostavuje na trojročnom horizonte, položka P.51g a jej štruktúra v COFOG II členení pre roky 2025 a 2026 bola indexovaná z rozpočtovanej bázy roka 2024 o rast nominálneho HDP, ktorý vychádza z makroekonomickej prognózy MF SR z marca 2021.
- Na základe vyššie uvedených predpokladov bola zostavená tabuľka 4a a 4b povinnej prílohy.
- Pre účely analytického porovnania a zdôvodnenia doplnkovosti plánu obnovy bol použitý variant očistenia investičných výdavkov o výdavky z EÚ zdrojov a spolufinancovania zo ŠR, ktorých čerpanie výrazne ovplyvňuje profil investičného základu (t.j. baselinu), aj rozpočtového rámca. Uvedený prístup je technicky čistejší v porovnaní so zahrňovaním rôznych arbitrárnych predpokladov o výške, nábehu a štruktúre čerpania prostriedkov z EÚ zdrojov na zatiaľ bližšie nešpecifikované investičné výdavky. Takýto prístup zároveň jasnejšie demonštruje doplnkovosť plánu obnovy k financovaniu investičných výdavkov z národných zdrojov.

Tabuľka 4b. Investície (COFOG II úroveň)													
Investičné výdavky* ovplyvnené grantami z Plánu obnovy a odolnosti, podľa klasifikácie verejných výdavkov (COFOG), referenčná úroveň 2017-2019 a výdavky v 2021-2026 *(mil. EUR).*													
	2017	2018	2019	**priemer 2017-2019**	2020**	2021	2022	2023	2024	2025	2026	**priemer 2020-2026*** **	% zmena priemerov
Všeobecné verejné služby	366	313	437	**372**		1 971	1 815	1 813	1 850	1 891	1 893	**1 872**	404%
Obrana	149	104	157	**137**		-179	132	647	598	618	639	**409**	199%
Verejný poriadok a bezpečnosť	144	230	207	**194**		60	137	175	166	63	58	**110**	-43%
Ekonomická oblasť	1 442	1 768	1 567	**1 593**		1 042	1 006	1 009	527	622	445	**775**	-51%
Ochrana životného prostredia	180	174	147	**167**	NA	178	292	346	354	363	243	**296**	77%
Bývanie a občianska vybavenosť	149	195	191	**178**		118	203	181	183	215	139	**173**	-3%
Zdravotníctvo	121	198	223	**181**		87	339	461	464	342	219	**319**	77%
Rekreácia, kultúra a náboženstvo	98	128	154	**127**		148	181	193	214	221	206	**194**	53%
Vzdelávanie	167	213	255	**212**		313	403	343	350	324	314	**341**	61%
Sociálne zabezpečenie	38	33	38	**37**		64	88	139	147	131	105	**112**	207%
Celkové investičné výdavky vrátane grantov z Plánu obnovy a odolnosti (a)	2 853	3 356	3 377	**3 195**		3 734	4 596	5 307	4 853	4 790	4 261	**4 590**	44%
Investičné výdavky z grantov Plánu obnovy a odolnosti (b)						79	926	1 218	1 423	1 244	595	**914**	
Celkové investičné výdavky bez grantov z Plánu obnovy a odolnosti (a) (a-b)	**2 853**	**3 363**	**3 377**	**3 195**		**3 655**	**3 670**	**4 089**	**3 430**	**3 546**	**3 666**	**3 676**	15%
HDP v bežných cenách (c)	*84 532*	*89 506*	*93 865*	***89 301***		95 380	103 508	109 339	112 435	116 258	119 357	**109 380**	
Celkové investičné výdavky bez grantov z Plánu obnovy a odolnosti(a-b)/c	**0,03**	**0,04**	**0,04**	**0,04**		**0,04**	**0,04**	**0,04**	**0,03**	**0,03**	**0,03**	**0,03**	-5%

** Kategória investície v prípade výdavkov plánu obnovy zahŕňa okrem položky THFK (P51.g) aj kapitálové transfery (D.9), teda širší koncept než rozpočtované vládne investície.*

*** Údaje za rok 2020 ešte nie sú dostupné.*

**** Plánovaný priemer na roky 2020 až 2026 je vypočítaný iba za roky 2021 až 2026, keďže za 2020 nie sú dostupné údaje a ani tam neprebehli žiadne investície.*

3. Odpočet opatrení reagujúcich na CSRs z rokov 2019 a 2020

Najväčšou prioritou vlády v minulom roku boli opatrenia na boj proti pandémii COVID-19 ako reakcia na špecifické „pandemické“ odporúčania pre Slovensko z roku 2020. Reakcia štátu sa zamerala hlavne na hotovostnú výpomoc domácnostiam, podporu udržania pracovných miest, odklady splátok daní a odklady splatnosti odvodov na sociálne poistenie a poskytovanie úverov so štátnou garanciou pre podnikateľov aj občanov. Celkový hotovostný vplyv opatrení na tlmenie dopadov pandémie bol v roku 2020 vo výške 5,2% HDP.

Napriek krízovej situácii sa aj v roku 2020 reformy a opatrenia zameriavali na kľúčové výzvy identifikované v špecifických odporúčaniach pre Slovensko. Zásadnými opatreniami v oblasti vzdelávania sú príprava zavedenia predprimárneho vzdelávania, zvyšovanie atraktivity učiteľského povolania a kvalita vzdelávania. Napriek pandémii súbežne s prvou pomocou zamestnávateľom pokračovali aj projekty v oblasti inklúzie znevýhodnených skupín na trhu práce. Zásadnou zmenou v sociálnej a ekonomickej inklúzii Rómov bude pripravovaná stratégia s akčnými plánmi do konca roka 2021. Prebiehajú viaceré iniciatívy na podporu zlepšovania digitálnej infraštruktúry. V životnom prostredí sa opatrenia zameriavali na odpadové hospodárstvo a znižovanie znečisťujúcich látok v ovzduší. Významným pokrokom je reforma súdnictva zameraná na zvyšovanie jeho nezávislosti a integrity.

3.1. Opatrenia na boj proti pandémii COVID-19 (CSR.2020.2 a CSR.2020.3)

Na tlmenie nepriaznivých vplyvov na zamestnanosť sa zaviedla podpora udržania pracovných miest a tiež preplácanie nájmov. Koncom marca 2020 vláda schválila podmienky projektu Prvej pomoci[573] na podporu udržania pracovných miest pre zavreté prevádzky zamestnávateľov a samostatne zárobkovo činných osôb (SZČO), ktorí prestali prevádzkovať činnosť alebo boli dotknutí poklesom tržieb. V polovici apríla 2020 vláda predstavila rozšírenú podporu zamestnávateľov v sektoroch nepriamo dotknutých krízou, nízkopríjmových SZČO, jednoosobových s.r.o. a ľudí pracujúcich na dohodu. Neskôr bola táto pomoc navyšovaná a rozširovaná v októbri 2020 a februári 2021 (Prvá pomoc+ a Prvá pomoc++). Sektorové schémy sa zameriavajú na udržanie zamestnanosti v cestovnom ruchu, kultúre a v materských školách. Schválilo sa tiež moratórium na platenie nájmov pre podnikateľské prevádzky a občanov postihnutých krízou.

Na podporu disponibilného príjmu domácností a zabezpečenie starostlivosti o deti sa zjednodušil prístup k dávkam sociálneho zabezpečenia. Zaviedlo sa preplácanie nemocenského z dôvodu nariadenia karanténneho opatrenia alebo izolácie od prvého dňa[574] vo výške 55% predošlého príjmu. Pracujúci rodič s dieťaťom vo veku do 11 rokov mohol čerpať ošetrovné počas celého obdobia zavretých škôl a škôlok[575]. Počas apríla 2021 sa miera náhrady príjmu pri oboch dávkach dočasne zvýšila na 75% predošlého príjmu. Rodičia končiaci rodičovskú dovolenku môžu pokračovať v poberaní ošetrovného alebo rodičovského príspevku. Do augusta 2020 bolo schválené aj dočasné predĺženie poberania dávky v nezamestnanosti. Druhé kolo predlžovania dávky v nezamestnanosti prebieha v období od marca do mája 2021. Uľahčil sa nárok na dávku úrazového poistenia, ktorá má kompenzovať najmä lekárov v prípade nakazenia sa koronavírusom počas výkonu práce. Pre ľudí bez príjmu, ktorí prepadli sitom Prvej pomoci sa zaviedla SOS dotácia.

Okrem odpustenia sociálnych odvodov za apríl 2020 pomohli s likviditou zamestnávateľov aj odklady splatnosti odvodov na sociálne poistenie a preddavkov na daň z príjmu. Odklady splatnosti odvodov na sociálne poistenie sa týkajú zamestnávateľov a SZČO[576] pri poklese príjmov o viac ako 40%. V prvej vlne sa možnosť posunu týkala odvodov za marec, máj až júl a v rámci druhej vlny boli opätovne odložené splatnosti odvodov za december, január a február. V prvej pomoci sa pre podnikateľov zaviedla aj možnosť započítania doteraz neuplatnenej daňovej straty za zdaňovacie obdobia ukončené v rokoch 2015 až 2018 v daňovom priznaní za rok 2019. Uvoľnenie podmienok umorenia strát sa plne alebo čiastočne dotkne približne 30 tis. malých a stredných podnikov.

[573] V súlade s novelou zákona o službách zamestnanosti.
[574] Predtým od 11. dňa, prvých 10 dní platil zamestnávateľ, pričom prvé tri dni len vo výške 25% predošlého príjmu.
[575] Ošetrovné sa doteraz vyplácalo v maximálnej dĺžke 10 dní na jednu diagnózu. Ak je dieťa choré alebo s dlhodobo nepriaznivým stavom, ošetrovné sa vypláca obdobným spôsobom pre rodičov s deťmi až do veku 16 resp. 18 rokov (v prípade zdravotne ťažko postihnutých). Počas celého obdobia poberania ošetrovného zostáva rodič sociálne poistený pri súčasnej výnimke z povinnosti platiť poistné.
[576] Povinne nemocensky poistené a povinne dôchodkové poistené SZČO.

Opatrenia v daňovej legislatíve pomohli znížiť finančnú a administratívnu náročnosť podnikania. V oblasti dane z príjmov ide predovšetkým o predĺženie lehoty na podanie daňového priznania k dani z príjmov, na vykonanie ročného zúčtovania preddavkov na daň zamestnancov, na podanie hlásenia o vyúčtovaní dane a o úhrne príjmov zo závislej činnosti a na podanie vyhlásenia o poukázaní podielu zaplatenej dane z príjmov (asignácia dane). Lehoty na realizáciu týchto úkonov sa predĺžili až na obdobie po skončení obdobia prvej vlny pandémie. V rámci druhej vlny sa odkladajú sankcie za neskoré odvedenie dane.

Na pomoc s likviditou sú určené odklady splátok úverov a poskytovanie nových úverov so zárukou. Od apríla 2020 môžu klienti bankových, nebankových aj lízingových spoločností požiadať o odklad splátok. O odklad môže požiadať aj malý zamestnávateľ alebo fyzická osoba – podnikateľ. Možnosť predloženia žiadosti o odklad splátok úverov bola predĺžená do marca 2021, čím sa pre klientov vytvoril priestor na odklad splátok do konca roka 2021. Ďalším bankovým opatrením sú nové úvery so zárukou, ktoré sú realizované prostredníctvom piatich programov. Tri programy poskytovania nových úverov sú spustené na základe de minimis schémy, v rámci ktorej majú podniky možnosť čerpať pomoc cez tri inštitúcie - Slovak Investment Holding (SIH), EXIMBANKA SR a Slovenská záručná a rozvojová banka. Zvyšné dva programy tzv. veľkej schémy pomoci od štátu majú prostredníctvom SIH a EXIMBANKY SR poskytnúť prostriedky malým, stredným aj veľkým podnikom.

Zvýšené transfery v rámci verejnej správy (VS) kompenzovali zhoršené hospodárenie niektorých subjektov VS z titulu pandémie. Kompenzujú sa najmä výpadky príjmov Národnej diaľničnej spoločnosti (NDS), Železníc slovenskej republiky (ŽSR) či Železničnej spoločnosti Slovensko (ŽSSK) kvôli nižšej ekonomickej činnosti, či Všeobecnej zdravotnej poisťovni (VšZP). Poskytla sa aj návratná finančná pomoc obciam a mestám na krytie nižších príjmov po zavedení odkladu platieb podielových daní.

Tabuľka 6: Hotovostné čerpanie opatrení proti COVID-19 (mil. eur)

Opatrenie	2020	2021
Priama pomoc spolu, z toho**:**	**1 870**	**1 177**
Podpora udržania zamestnanosti	926	668
Zvýšené výdavky v zdravotníctve (testovanie, ventilátory, lieky, vakcíny, odmeny pracovníkov v prvej línii)	*239*	*186*
Nemocenské a ošetrovné z dôvodu pandémie	*240*	*101*
Sociálna pomoc (SOS dotácia, rodič. príspevok, dávka v nezam., pomoc v hmotnej núdzi)	*63*	*49*
Odpustenie daní a odvodov (za apríl 2020), odpočet firemných strát z rokov 2015-2018 (2020), nulová DPH na respirátory (2021)	*85*	*10*
Iné opatrenia (napr. tvorba hmotných rezerv, dotácie)	*316*	*162*
Opatrenia na zabezpečenie likvidity a bankové garancie, z toho:	**1 497**	**172**
Odklad daní a odvodov	*459*	*52*
Bankové záruky	*1 038*	*120*
Odložené splátky (opatrenie bankového sektora)	**489**	**96**
Transfery v rámci verejnej správy	**1 029**	**300**
SPOLU	**4 885**	**1 744**

Poznámka.: Údaje aktualizované k 16.4.2021 *Zdroj: Inštitút finančnej politiky, MF SR*

3.2. Fiškálna politika a dlhodobá udržateľnosť (CSR.2020.1 a CSR.2019.1)

3.2.1. Fiškálna politika a inštitucionálny fiškálny rámec

Vplyvom aktuálnej pandémie spôsobenej koronavírusom a materializovaním ďalších rozpočtových rizík sa strednodobý rozpočtový cieľ v roku 2020 nepodarilo naplniť. Spolu s výpadkom daňovo-odvodových príjmov a fiškálnymi nákladmi opatrení na stabilizáciu ekonomiky deficit za rok 2020 dosiahol 6,2% HDP a hrubý verejný dlh prekonal hranicu 60% HDP. V roku 2021 ostáva prioritou podpora ekonomiky aj vzhľadom na pokračovanie

všeobecnej únikovej klauzuly, ktorá pozastavuje európske fiškálne pravidlá (Stability nad Growth Packt). Ukotviť pokles dlhu späť na bezpečné úrovne v strednodobom až dlhšom horizonte pomôže zavedenie výdavkových limitov[577] (reformný zámer slovenského plánu obnovy rozpracovaný v komponente 18).

Schválením uznesenia vlády k Návrhu rozpočtu verejnej správy na roky 2021 až 2023 sa posilnili princípy *hodnoty za peniaze* v plánovaní a realizácií kapitálových výdavkov. Zaviedlo sa povinné posudzovanie investícií s predpokladanými celkovými výdavkami vyššími ako 1 mil. eur s DPH rezortom financií[578].

Zmeny nadväzujú na inštitucionálne usporiadanie projektu *Hodnota za peniaze* legislatívne ukotvené novelou zákona o rozpočtových pravidlách (2019). Od roku 2020 má každá nasledujúca vláda povinnosť počas štvorročného obdobia vykonať a zverejniť revízie výdavkov v objeme aspoň polovice výdavkov rozpočtu verejnej správy. Zákonom dostal rezort financií povinnosť hodnotiť a zverejniť hodnotenia investičných projektov. V roku 2020 vláda schválila revízie výdavkov na obranu, kultúru, IT a odmeňovanie vo VS s celkovým potenciálom úspor 1,1 mld. eur (1,2% HDP) ročne.

3.2.2. Dlhodobá udržateľnosť

Dôchodkový systém prešiel v rokoch 2019 a 2020 turbulentným obdobím. Väčšina schválených opatrení viedla k zvýšeniu očakávaných výdavkov, ktoré v roku 2070 oproti poslednej projekcii z roku 2018 vzrástli z 10,9% až na 14,2% HDP. Dôvodom je najmä zastropovanie dôchodkového veku na úrovni 64 rokov, znížený strop dôchodkového veku pre ženy – matky, úprava minimálnych dôchodkov či zvýšenie 13. dôchodkov. Schválené zmeny v oblasti minimálnych dôchodkov boli prvým krokom k zlepšeniu dlhodobej udržateľnosti dôchodkového systému. Druhým krokom bolo schválené vypustenie stropu na dôchodkový vek z ústavy na konci roka 2020, ktoré umožňuje opätovné naviazanie rastu dôchodkového veku na rast strednej dĺžky života osôb v preddôchodkovom veku (reformný zámer slovenského plánu obnovy, komponent 18).

3.2.3. Nákladová efektívnosť a kvalita zdravotníctva

Výdavky v oblasti zdravotníctva boli negatívne ovplyvnené pandémiou COVID-19, ktorá zvýšila ich úroveň o 239 mil. eur v roku 2020. Riešenie epidemiologickej situácie si vyžiadalo dodatočné výdavky v zdravotníckych zariadeniach vrátane osobných a materiálnych výdavkov vo výške 102 mil. eur. Výdavky na odmeny zdravotného personálu v prvej línii predstavovali 13 mil. eur. Zvýšené výdavky sa prejavili tiež v súvislosti so skríningovým testovaním vo výške 40 mil. eur. Výdavky na plošné testovanie predstavovali v roku 2020 úroveň 84 mil. eur. V roku 2020 prebehli aj dve kolá oddlžovania nemocníc a dofinancovanie štátnej Všeobecnej zdravotnej poisťovne. Pandémia COVID-19 dočasne narušila snahy o zvyšovanie nákladovej udržateľnosti systému zdravotníctva a zároveň poznačila priorizáciu opatrení.

S cieľom zvýšenia udržateľnosti systému zdravotnej starostlivosti boli v roku 2020 na základe revízie výdavkov v oblasti zdravotníctva prijaté niektoré úsporné opatrenia. Potenciálne úspory pre rok 2020 boli identifikované okrem iných v oblastiach liekovej politiky, pri nákupe a porovnávaní cien zdravotníckych pomôcok či pri elektronickej preskripcii. Opatrenia by mali prispieť k nákladovej efektívnosti, ale tiež k lepšiemu manažmentu personálu a zvýšeniu dostupnosti zdravotnej starostlivosti. Úspory boli dosiahnuté v oblasti elektronickej preskripcie a čiastočne v oblasti liekovej politiky. Pre zvýšenie nákladovo-efektívnej liečby sa schválilo 37 štandardných preventívnych, diagnostických a terapeutických postupov. V roku 2020 sa pokračovalo v analýze spotreby zdravotnej starostlivosti na regionálnej úrovni s cieľom definovať optimálnu nemocničnú sieť z pohľadu kvality, dostupnosti a efektivity (stratifikácia) do konca roka 2021.

K zvýšeniu nákladovej efektívnosti systému zdravotníctva prispeje tiež zavedenie nového spôsobu financovania verejného zdravotného poistenia, či spustenie procesu definovania základného balíka zdravotnej starostlivosti. Nový spôsob financovania zavedený v roku 2020 reflektuje reálne potreby rezortu a znižuje prepojenie na ekonomický cyklus. V rámci financovania sa najprv určí celkový objem výdavkov verejného zdravotného poistenia vrátane opatrení z revízie výdavkov *Hodnoty za peniaze* a k nim sa stanovia potrebné zdroje. Spustením procesu

[577] Novela ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti bola predložená na rokovanie do parlamentu.

[578] Pri investíciách nad 40 mil. eur s DPH, resp. 10 mil. eur s DPH v IT, sa naďalej postupuje podľa zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy.

v roku 2020 sa zadefinuje základný balík bezplatnej zdravotnej starostlivosti na určenie rozsahu nároku poistenca zo zdravotného poistenia. Cieľom je sprehľadnenie financovania hlavne ambulantnej zdravotnej starostlivosti.

3.3. Kvalita vzdelávania, sociálna a ekonomická inklúzia (CSR.2020.2 a CSR.2019.2)

3.3.1. Zvyšovanie kvality vzdelávania

Zlepšenie kvality vzdelávania sa cieli zvyšovaním atraktivity a podporou učiteľského povolania, ako aj zmenami v akreditácii na vysokých školách. Súčasťou zvyšovania atraktivity učiteľského povolania bolo navýšenie tarifných platov pedagogickým a odborným zamestnancom o 10% v januári 2020 a predtým v dvoch kolách v januári a septembri 2019. V roku 2021 sú na tento účel navýšené výdavky na regionálne školstvo v sume 100 mil. eur. Od septembra 2019 sa atestácie pedagogických a odborných zamestnancov organizujú podľa nového mechanizmu[579]. Na podporu profesijného rozvoja pedagogických a odborných zamestnancov sa v rokoch 2020 a 2021 realizujú projekty financované z EÚ zdrojov[580]. V oblasti vysokého školstva boli s účinnosťou od septembra 2020 schválené nové akreditačné štandardy, podľa ktorých sa budú posudzovať žiadosti o akreditáciu, o ktorú školy musia požiadať do konca roka 2022.

3.3.2. Prepájanie vzdelávania a potrieb trhu práce

Opatrenia v školstve sa zameriavajú na lepšie prepojenie vzdelávania a trhu práce. Pripravená novela zákona o odbornom vzdelávaní prinesie od septembra 2021 novú možnosť pre zapojenie sa do duálneho vzdelávania pre SZČO a malé a stredné podniky. Z EÚ zdrojov sú v rokoch 2020 a 2021 podporované projekty na zvýšenie kvality odborného vzdelávania a prepojenie vzdelávania s praxou, vrátane webovej podpory pre uplatnenie absolventov na trhu práce[581]. Podpora profesijných bakalárskych programov bola zverejnená cez výzvu koncom roka 2018, zatiaľ však nebol podporený žiadny projekt. Pripravovaná *Stratégia celoživotného vzdelávania pre roky 2021 až 2030* prinesie návrh pre schému individuálnych vzdelávacích účtov. Schválenie vládou sa predpokladá do konca roka 2021.

3.3.3. Inklúzia marginalizovaných rómskych komunít

V oblasti inklúzie marginalizovaných rómskych komunít sú kľúčové implementácia predprimárneho vzdelávania a príprava novej stratégie pre inklúziu Rómov s akčným plánom opatrení. S účinnosťou od septembra 2021[582] sa zavádza povinné predprimárne vzdelávanie pre 5-ročné deti, ktorého cieľom je vyrovnanie rozdielov v pripravenosti na povinnú školskú dochádzku. Pripravovaná *Stratégia inkluzívneho vzdelávania* podporí vzdelávanie v základných zručnostiach či systém celoživotného poradenstva[583]. *Nultý akčný plán Stratégie inkluzívneho prístupu*[584] na rok 2021 už bol zverejnený. S cieľom zefektívnenia sociálnej a ekonomickej inklúzie Rómov bola v apríli 2021 schválená nová *Stratégia pre rovnosť, inklúziu a participáciu Rómov do roku 2030*[585]. Prioritné oblasti stratégie sa zameriavajú na zamestnanosť, vzdelávanie, zdravie a bývanie. Schválenie nadväzujúcich akčných plánov s opatreniami sa predpokladá do konca roka 2021. Znižovanie rozdielov vo vzdelávaní prehĺbených pandémiou pomocou poobedného doučovania cieli projekt *Spolu múdrejší* predstavený v marci 2021. Do projektu sa prihlásilo takmer 500 škôl prevažne so žiakmi zo sociálne znevýhodneného prostredia[586].

Integráciu ohrozených skupín a zlepšenie životných podmienok ľudí z marginalizovaných rómskych komunít (MRK) podporilo viacero projektov financovaných z EÚ zdrojov. Projektami zameranými na tvorbu pracovných miest pre pedagogických asistentov a inkluzívny tím bolo do konca roka 2020 podporených viac ako 140 000 detí a žiakov

[579] Oprávnenie organizovať atestácie má v súčasnosti 6 subjektov; prvú atestáciu doteraz získalo 42 pedagogických zamestnancov a 4 odborní zamestnanci a druhú atestáciu 15 pedagogických a 1 odborný zamestnanec
[580] *Profesijný rozvoj učiteľov – TEACHERS* a *Skvalitnenie prípravy budúcich pedagogických a odborných zamestnancov*.
[581] Trendy na pracovnom trhu a uplatnenie absolventov sú prehľadne spracované na novovzniknutých webových stránkach.
[582] Novela školského zákona (jún 2019)
[583] Stratégia sa plánuje schváliť vládou do konca roka 2021.
[584] https://www.minedu.sk/data/att/17994.pdf
[585] Stratégia rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 (apríl 2021)
[586] Vyhodnotenie výzvy *Spolu múdrejší*

na viac ako 700 školách[587]. S cieľom komplexne zlepšiť životné podmienky ľudí z MRK sa podporujú projekty v oblasti rozvoja sociálnych služieb krízovej intervencie, zdravia, finančnej gramotnosti a miestnych občianskych poriadkových služieb. Takmer 22 tis. osobám z MRK sa zlepšili podmienky bývania prostredníctvom investičných projektov, z nich sa takmer 5,5 tis. osobám zlepšil prístup k pitnej vode.

3.3.4. Podpora znevýhodnených skupín na trhu práce

Zamestnanosť znevýhodnených skupín zostáva výzvou trhu práce. Aj z dôvodu pandemickej krízy bude potrebné pokračovať v implementácii efektívnych nástrojov na podporu znevýhodnených skupín[588]. Navýšenie počtu odborných poradcov v posledných rokoch posilnilo individualizované služby úradov práce. Od roku 2019 sa poradenská pomoc realizuje aj využitím externých partnerov. V rámci poradenstva a individualizovaných služieb bolo do polovice 2020 podporených 55 tisíc klientov. Od januára 2022 sa zavedie aj bezplatné dlhové a psychologické poradenstvo na všetkých 46 úradoch práce[589]. V súčasnosti fungujú pilotne tri poradne. Do obdobia pandémie rástla aj podpora v rámci relatívne účinnejších vzdelávacích a rekvalifikačných programov. Ku koncu roka 2019 narástla podpora vzdelávania dvojnásobne. Podiel podporených týmto typom nástrojov vzrástol na približne 20% všetkých podporených. Zároveň sa bude pokračovať v príprave kvantitatívnej profilácie nezamestnaných z pohľadu rizikovosti upadnutia do dlhodobej nezamestnanosti. Výsledky nástroja potenciálne poslúžia ako pomocný vstup do procesu rozhodovania úradov práce o vhodnej intervencií pre klientov.

Dodatočné projekty finančne podporujú tvorbu miest pre dlhodobo nezamestnaných. Prebiehajúca podpora sa sústredí na zamestnávateľov znevýhodnených či zraniteľných osôb formou investičnej pomoci sociálnym podnikom a finančných príspevkov integračným podnikom. Sektorovo zamerané projekty vyplácajú podporu zamestnávateľom, ktorí vytvárajú pozície v oblasti v poľnohospodárstve alebo v sociálnych službách[590]. V súčasnosti sa projekt *Cesta na trh práce* zameriava na mobilitu nezamestnaných za prácou v najmenej rozvinutých regiónoch. Do začiatku pandémie projekt cielil aj podporu verejných aj súkromných zamestnávateľov v týchto regiónoch. V rámci projektu *Chceme byť aktívni na trhu práce* sa podpora do konca roka 2020 sústredila na zvýšenie zamestnanosti uchádzačov o zamestnanie starších ako 50 rokov.

Niekoľko národných projektov sa zameriavalo do začiatku pandémie na zvýšenie zamestnanosti mladých ľudí do 29 rokov[591]. Projekty sa sústredili najmä na poskytovanie príspevkov zamestnávateľom, aby vytvárali príležitosti na absolventské či iné mentorované praxe s možnosťou prechodu na trvalé pracovné miesta. Podporili sa aj zamestnávatelia, ktorí ponúkli mladým ľuďom ich prvé pravidelné platené pracovné miesto. Projektom samozamestnávania sa finančným príspevkom podporili mladí ľudia, ktorí si našli dlhodobé zamestnanie.

3.3.5. Zosúlaďovanie rodinného a pracovného života

S cieľom rozvoja a zvýšenia dostupnosti zariadení starostlivosti o deti do troch rokov sa bude pokračovať vo finančnej podpore viacerých projektov. V programovom období na roky 2014 až 2020 boli vytvorené podmienky pre čerpanie finančných prostriedkov z EÚ. Na podporu zariadení starostlivosti o deti do troch rokov sa začali finančne podporovať verejní aj súkromní prevádzkovatelia zariadení (celková finančná alokácia podpory predstavuje 13,5 mil. eur). V rámci výzvy bolo len v roku 2020 predložených 24 projektov, pričom za celkové trvanie projektu je podaných 66 žiadostí. Schválených 33 projektov by malo priniesť 515 miest pre deti do troch rokov. Výstavba zariadení sa plánuje v rokoch 2021 a 2022.

Finančnými príspevkami na podporu vytvárania flexibilných foriem zamestnania sa cieli zvýšenie zamestnanosti ľudí s rodičovskými povinnosťami. V rámci programu *Zosúladenie rodinného a pracovného života* sa od septembra 2019 do začiatku pandémie poskytovali príspevky pre zamestnávateľov, aby vo väčšej miere vytvárali flexibilné pracovné miesta. Cieľom bolo zvýšiť najmä zamestnanosť žien s deťmi do ukončenia školskej dochádzky a osamelých uchádzačov o zamestnanie, ktorí žijú s aspoň jednou osobou odkázanou na ich starostlivosť.

---

[587] Ide o projekty: *V základnej škole úspešnejší*, *V základnej škole úspešnejší II*, *Pomáhajúce profesie v edukácii detí a žiakov*, *Pomáhajúce profesie v edukácii detí a žiakov II*.

[588] Na základe Akčného plánu na posilnenie integrácie dlhodobo nezamestnaných na trh práce v SR (2016).

[589] Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 453/2003 Z. z. o orgánoch štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti (schválený vládou v apríli 2021).

[590] Do začiatku pandémie sa podporovala zamestnanosť aj v oblasti kultúrneho dedičstva či vo vlastnej komunite (obec, škola).

[591] Národné projekty: *Praxou k zamestnaniu 2*, *Absolventská prax štartuje zamestnanie, Úspešne na trhu práce.*

3.4. Investície do infraštruktúry, zelená a digitálna transformácia (CSR.2020.3 a CSR.2019.3)

3.4.1. Podpora výskumu, vývoja a inovácií

Vládna podpora súkromného výskumu a vývoja sa ešte len rozbieha, a to najmä nepriamou formou tzv. daňového superodpočtu. V rámci podpory výskumu a vývoja mohli podniky v roku 2020 využiť už zvýšený superodpočet nákladov na výskum a vývoj na úrovni 200% (v roku 2019 predstavoval 150%, v roku 2018 100%). V roku 2020 sa Výskumnej agentúre podarilo vyhodnotiť a uzavrieť viaceré výzvy[592] z EÚ zdrojov z roku 2018, ktoré doteraz stagnovali. Na financovanie projektov výskumu a vývoja v rámci všeobecnej výzvy Agentúry na podporu výskumu a vývoja boli vyčlenené finančné prostriedky v celkovej sume 33 mil. eur.

3.4.2. Investície do digitálnej infraštruktúry

Na rozvoj digitalizácie sa zameriavajú viaceré strategické materiály a revízia výdavkov na informatizáciu. S cieľom zlepšenia medzinárodného postavenia Slovenska v oblasti digitalizácie bol vypracovaný návrh *Stratégie a akčného plánu pre zlepšenie postavenia SR v Indexe digitálnej ekonomiky a spoločnosti (DESI) do roku 2024*. Medzi hlavné ciele patrí rozvoj digitálnej infraštruktúry v oblasti vysokorýchlostného internetu, zvyšovanie podielu digitálnych verejných služieb a tiež využívanie *Európskych centier digitálnych inovácií* s dôrazom na malé a stredné podniky. V marci 2021 vláda schválila v podobe národného plánu svoj nový strategický prístup v budovaní širokopásmového pripojenia[593]. V máji 2020 bola vládou schválená revízia výdavkov na informatizáciu 2.0 spolu s implementačným plánom opatrení[594]. Cieľom opatrení je zvýšiť efektivitu verejných výdavkov vynakladaných na informačné a komunikačné technológie.

3.4.3. Zlepšovanie životného prostredia

V porovnaní s priemerom EÚ produkujeme menšie množstvá skleníkových plynov na obyvateľa. Zaostávame však vo viacerých ďalších oblastiach životného prostredia ako odpadové hospodárstvo, obnoviteľné zdroje energie či kvalita ovzdušia. *Národný program znižovania emisií* schválený vládou v marci 2020 navrhuje politiky a opatrenia na dosiahnutie národných záväzkov v znižovaní emisií znečisťujúcich látok[595]. Patrí medzi kľúčové dokumenty pripravovanej komplexnej *Stratégie ochrany ovzdušia Slovenskej republiky do roku 2030.* V septembri 2020 bol zahájený projekt *Príprava cestovnej mapy pre obehové hospodárstvo SR* v spolupráci s Európskou komisiou a OECD. Schválená novela zákona o odpadoch v septembri 2020 prináša legislatívny rámec pre vytvorenie nového informačného systému odpadového hospodárstva na zlepšenie kontroly nad tokmi odpadov. Aktuálne prebieha pilotná fáza tohto systému. Naďalej bude prebiehať príprava cestovnej mapy pre podporu obehového hospodárstva, ktorá *zadefinuje konkrétne kroky pre podporu obehového hospodárstva a publikovaná bude v roku 2022. V* zmysle *Koncepcie rozvoja a realizácie zeleného verejného obstarávania*[596] sa v roku 2020 vypracovala metodika pre niektoré produktové skupiny na uplatňovanie vhodných environmentálnych charakteristík pri obstarávaní v štátnej správe.

3.4.4. Znižovanie energetickej náročnosti

Na znižovanie energetickej náročnosti sa zameriavajú iniciatívy v oblasti garantovanej energetickej služby, zvyšovania obnoviteľných zdrojov a transformácie regiónu Horná Nitra. V roku 2019 bola prijatá legislatíva v oblasti garantovanej energetickej služby pre verejný sektor s cieľom komplexnej modernizácie verejných budov a verejného osvetlenia v krajine. Vo februári 2020 bola aktualizovaná vzorová zmluva pre verejný sektor. Slovenská inovačná a energetická agentúra (SIEA) začala pre túto službu poskytovať technickú asistenciu pre štátnu a verejnú správu. V roku 2020 SIEA tiež vyhlásila výzvu[597] na predkladanie žiadostí o finančný príspevok na zvýšenie podielu obnoviteľných zdrojov energie. V januári 2021 bola vládou schválená *Aktualizácia Akčného plánu transformácie uhoľného regiónu horná Nitra.* Plán je postavený na štyroch pilieroch: mobilita a prepojenosť regiónu; ekonomika, podnikanie a inovácie; udržateľné životné prostredie; kvalita života a sociálna infraštruktúra. V rámci prípravy akčného plánu sa realizoval aj zber indikatívnych zámerov projektov. Predložených bolo viac ako 200

592 https://www.opvai.sk/sk/vyzvy/va/zoznam_schvalenych_neschvalenych_projektov/
593 Národný plán širokopásmového pripojenia
594 Implementačný plán 2020 Revízia výdavkov na informatizáciu (júl 2020)
595 Národný program znižovania emisií SR
596 Koncepcia rozvoja a realizácie zeleného verejného obstarávania v SR
597 Výzva vyhlásená v rámci OP Kvalita životného prostredia.

návrhov v celkovej hodnote cca 3,1 mld. eur s potenciálom vytvoriť približne 10 tisíc pracovných miest.

3.4.5. Podpora sociálneho bývania

Zvýšeniu mobility pracovnej sily a zníženiu regionálnych rozdielov pomôžu nové opatrenia v oblasti bývania. Novelami legislatívy s účinnosťami od januára 2020 a 2021 sa zlepšili podmienky podpory výstavby verejných nájomných bytov pre podnikateľov aj samosprávy. Podnikateľom a samosprávam sa zlepšili podmienky výhodného úveru zo Štátneho fondu rozvoja bývania na financovanie obstarania nájomných bytov. Zmeny môžu prispieť k zvýšeniu atraktivity nájomného bývania a zefektívneniu čerpania podpory obstarávania nájomných bytov. S cieľom podpory mobility pracovnej sily a financovania bytovej výstavby zo zdrojov z podnikateľského prostredia sa v daňovej legislatíve od roku 2020 zaviedlo ustanovenie pre zamestnávateľov s viac ako 49 zamestnancami na výhodnejšie odpisovanie vlastných budov na ubytovanie zamestnancov. Súčasne sa zvýšilo oslobodenie nepeňažného príjmu zamestnanca vo forme zabezpečeného ubytovania zo sumy najviac 60 eur na 100 eur, v prípade dlhodobého zamestnanca najviac 350 eur mesačne. Od roku 2021 bolo schválené aj oslobodenie od dane na nepeňažný príjem zamestnanca vo forme dopravy do zamestnania organizovanej zamestnávateľom do výšky 60 eur mesačne.

3.5. Kvalita verejnej správy a podnikateľské prostredie (CSR.2020.4 a CSR.2020.4)

3.5.1. Nezávislé súdnictvo a boj proti korupcii

Za účelom boja proti korupcii a posilňovania integrity a nezávislosti súdnictva sa predpokladá implementácia viacerých legislatívnych zmien. „Veľkou reformou súdnictva“ schválenou v decembri 2020 sa posilnia právomoci a kompetencie sudcovského stavu pre svoju vnútornú kontrolu (napr. reforma kreovania a kompetencií Súdnej rady, zriadenie Najvyššieho správneho súdu, zavedenie nových trestných činov) a zavedú sa poistky posilňujúce deľbu moci (rotačný princíp pri voľbe ústavných sudcov, prirodzená obmena sudcovského stavu). Zefektívni sa zaisťovanie majetku a jeho správa, vrátane vytvorenia samostatnej inštitúcie, ktorá sa touto agendou bude zaoberať. Zvolením prvej predsedkyne parlamentom vo februári 2021 sa začal kreovať Úrad na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti. Zefektívňovanie súdnictva jeho reorganizáciou a prislúchajúce investície v justícii a na boj proti korupcii sú reformnými zámermi slovenského plánu obnovy (rozpracované v komponentoch 15 a 16).

3.5.2. Priaznivé podnikateľské prostredie a efektívna verejná správa

S cieľom zníženia regulačného a administratívneho zaťaženia schválil parlament v júli 2020 balík opatrení na zlepšenie podnikateľského prostredia (Lex Korona). Celkovo bolo schválených 115 opatrení s cieľom odbremeniť podnikateľské subjekty od niektorých administratívnych a finančných povinností. Väčšina opatrení bola priamo premietnutá do znenia konkrétnych zákonov, pričom 24 opatrení bolo schválených uznesením vlády SR s termínmi plnenia v priebehu októbra až decembra 2020. Novelou zákona o príspevku z EŠIF sa od mája 2020 zjednodušili procesy pri poskytovaní príspevkov z EŠIF pre poskytovateľov (riadiace orgány) ako aj pre žiadateľov a prijímateľov.

Viaceré iniciatívy cez elektronizáciu procesov prispejú k znižovaniu administratívnej záťaže. Začiatkom roka 2021 bol pripravený návrh legislatívy s cieľom znižovania administratívnej záťaže využívaním informačných systémov verejnej správy[598]. Ide už o tretiu vlnu zjednodušovania a znižovania byrokracie na základe princípu *jedenkrát a dosť*. Návrhom zákona sa s účinnosťou od septembra rozširuje rozsah údajov evidovaných v informačných systémoch verejnej správy, ktoré už fyzické a právnické osoby nebudú musieť predkladať v listinnej podobe. Finančná správa SR pokračovala v prijímaní a rozširovaní proklientskych opatrení s cieľom zvýšiť úroveň služieb poskytovaných verejnosti a zefektívniť internú a externú komunikáciu. Naďalej sa rozširovalo zasielanie soft-warningov ako spôsobu osvedčenej online komunikácie s klientami a posilnila sa komunikácia prostredníctvom automatizovaného chatbotu.

[598] https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2021/33

EK
+SK